

శ్రీగర్గభాగవత బాలనీత్యాద్యనేక గ్రంథకర్త.

చిప్పకుల అప్పయ్యాశాస్త్రి.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గభాగవత

విషయసూచిక.

విషయము.	పుట.
—గోలోకఖండము—	

— బృందావనఖండము —

విషయము. పుట.

—• మాధుర్యఖండము •—

—• మధురాఖండము. •—

విషయము. | పుట.

—◆ బలభద్రఖండము ◆—

—◆ విజ్ఞానఖండము ◆—

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

ఉపోద్ఘాతము.

శ్లో॥ నూతనజలధరరుచయే గోపవధూటీదుకూలచోరాయ
తస్మై కృష్ణాయ నమస్సంసారమహీరుహస్యబీజాయ॥

గుణగ్రహణచణులారా!

ధర్మము శ్రేయస్సాధనమనియు, నధర్మంబు తద్భిన్నహేతువనియు మీకుఁ దెలియనిది కాదు. మంచిపని ధర్మంబనియుఁ జెడ్డపని యధర్మంబనియు నెఱుంగఁబడుచున్నది. ఈ ధర్మాధర్మంబులను నిర్ణయించుటకు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసంబులు ప్రబలప్రమాణంబులు. శ్రుతు లపౌరుషేయంబులనియు, వానియభిప్రాయంబులను మాత్రము వ్యక్తీకరించి త్రికాలజ్ఞులును నిగ్రహానుగ్రహసమర్థులు నగు మహర్షులచే నాయా యుగంబుల కనుగుణంబుగా వ్రాయఁబడినవి స్మృతులనియు ద్విజులకుమాత్రం బివి పాఠ్యంబులనియు, వానియాశయంబులు సులభగ్రాహ్యంబగునట్లు మహానుభావుల చరిత్రంబుల నుపబలంబుగాఁ జూపుచు రచింపఁబడినవి పురాణేతిహాసంబులనియు, నివి స్త్రీశూద్రాదులకుఁ బాఠ్యంబులగుననియు ఇవి యొకటితరువాత నొకటి ప్రమాణంబగుననియుఁ దెలియనగును. ఇవి విధించిన విధులను మానవు లేమాత్రమును మీఱఁగూడదు. మీఱి యథేష్టంబుగా సంచరించువాఁడైహికాముష్మికసుఖదూరుం డగునని శ్రీకృష్ణుండు భారతాంతర్గతమగు భగవద్గీతయందు

శ్లో॥ యశ్శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య। వర్తతే కామకారతః
న స సిద్ధిమవాప్నోతి। నసుఖం న పరాం గతిం
తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే। కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ॥

అను శ్లోకంబుల మూలమునఁ జెప్పియున్నాఁడు. ఇంక నా శ్రుతిస్మృతిసూత్రపురాణేతిహాసయథార్థభావంబులను జక్కఁగా నెఱుంగుటకై వ్యాసవశిష్ఠపరాశరశంకరాచార్య విద్యారణ్యాదిమహానుభావు లనేకగ్రంథంబులను రచించియున్నవారు. అవి చూడఁదగును. కాని యేవో రెండు కావ్యశ్లోకంబులం జదివికొని వేదాదుల కర్థంబుఁ జెప్పఁబూనఁగూడదు. చెప్పఁబూనినచోఁ బరమేశ్వరద్రోహి యగును. వేద పరమేశ్వరులకు భేదం బేమాత్రంబును లేదు. ఇట్లే సర్వగ్రంథంబులందును జెప్పంబడియున్నది. వేదవేదాంగ మీమాంసాదిశాస్త్రాధ్యయనంబు చక్కఁగాఁ గావించి

తదుక్తకార్యాచరణనిష్ఠాగరిష్ఠుండగుటయ కాక సత్సహవాసప్రవర్తనంబులు గలిగి నిర్మలంబగు మనంబుతో సంచరించు యోగ్యుండే యావేదంబున కర్థంబుఁ జెప్పుట కర్హుండు. ఇట్టివారు మనకు లభింపనితఱి బూర్వోక్తగ్రంథరాజంబులనే ప్రమాణంబులనుగా గైకొనవలెను. ఇట్లుచేయక కొందఱు మహర్షుల మనియు మహాత్ములమనియు నింకనేవేవియో పేరులం దగిలించుకొని బయలుదేరి యిచ్చ వచ్చినట్లు వేదాదుల కర్థంబులం దెల్పి ధర్మం బధర్మంబుగాను నధర్మంబు ధర్మంబు గాను బోధించి జగంబును జీకాకుపరచునపుడెల్ల సచ్చిదానందుండును, బ్రహ్మాండ మండలనాథుండును దయాకరుండును నగు పరమేశ్వరుండు గమనించి యవతారం బుల నెత్తెదనని

శ్లో॥ పరిత్రాణాయసాధూనాం । వినాశాయ చ దుష్కృతాం
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ । సంభవామి యుగేయుగే.
యదాయదాహిధర్మస్య । గ్లానిర్భవతి భారత
అభ్యుత్థానమధర్మస్య । తదాత్మానం సృజామ్యహం॥

అని భగవద్గీతాముఖంబున నుడివియున్నాఁడు. అట్లెత్తిన యవతారంబులు పెక్కులు. అవి యంశాంశాంశకలావేశపూర్ణ పరిపూర్ణతమావతారంబు లని యాఱుతెఱంగు లుగా నున్నవని వ్యాసాదులు నిర్ధారించియున్నారు. అందు శ్రీరామకృష్ణావతారం బులు పరిపూర్ణతమంబులు. ప్రస్తుత ప్రస్తావనీయంబు శ్రీకృష్ణావతారంబు. ఇద్దానిం గూర్చి మీరు భారతభాగవత హరివంశబ్రహ్మవైవర్తపద్మపురాణ విష్ణు పురాణాదులందును నుపనిషత్తులందును జదివి యుండవచ్చు. వాని యన్నిఁటి యందు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబు సమగ్రంబుగాఁ జెప్పఁబడియున్నదని తలంచి యుండ వచ్చును. కాని బ్రహ్మమానసపుత్రుండును, జ్ఞాననిధియును రాధారమణనామ పారాయణపరాయణుండును, దేవమునీంద్రుండును నగు నారదుం డట్లెంచక గర్గా చలంబునం దపంబుఁజేసికొను శ్రీగర్గమహర్షి సమీపమునకుం బోయి "వ్యాసాదులు విడిచిపెట్టిన శ్రీకృష్ణచరిత్రంబును జక్కఁగాఁ జెప్పి రచింపుమనియు నీ గ్రంథంబే మిథిలాధినాథుండగు బహుళాశ్వునకుఁ జెప్పి వాసికిఁ దెచ్చెదననియు" నుద్బోధింప నతండు ధన్యుండనైతినంచు నెంచుచు నంగీకరించి తత్కృష్ణపవిత్రచరిత్రంబు ద్వాదశ సహస్రశ్లోకపరిమితంబుగా "గర్గసంహిత" యను పేర నూత్నగ్రంథం బొండు రచించె. ఏతద్విషయం బింక నెఱుంగ నెంచువా రిద్దాని మాహాత్మ్యమునం జూడం గలరు.

గర్గసంహిత.

ఇద్దానియందు గోలోక బృందావన గిరిరాజ మాధుర్య మధురా ద్వారకా విశ్వజి ద్బలభద్ర విజ్ఞానములను నవఖండంబులు గూర్పంబడియున్నవి. ఇందు

వ్యాసాద్యనుక్తవిషయంబులు విపులంబుగను, తదుక్తప్రధానవిషయంబులు క్లుప్తంబుగను రచింపఁబడినవి. పండ్రెండువేల శ్లోకంబు లున్నవని యావలికుఁ జెప్పంబడెను. ఇందు ముఖ్యంబుగా గోలోకఖండంబందలి గోపికల పూర్వచరిత్రంబులును, గంసదిగ్విజయంబును, రాధావతారవర్ణనంబును, ఉత్కచపూతనాది పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబులును, రాధాకృష్ణ వివాహమహోత్సవంబును, శ్రీకృష్ణుం జూచి దుర్వాసుండు భ్రాంతుండగుటయు బృందావనఖండంబందలి గోవర్ధనపర్వతచారిత్రంబును, యమునానదీచరిత్రంబును, వత్సబకాదిదైత్య పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబులును, రాధాకృష్ణ ప్రీతివర్ణనంబును, గిరిరాజఖండంబందలి గోవర్ధనోత్పత్తివిభూతిపూజావిధి మాహాత్మ్యంబులును, మాధుర్యఖండంబందలి పెక్కు గోపికల చరిత్రంబులును, యమునాపంచాంగంబును, మధురాఖండంబందలి కుబ్జావాయక సుదామచాణూరాది కంసానుజాష్టక పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబులును, ద్వారకాఖండంబందలి ద్వారకాగమన హేతునిరూపణంబును, తత్పురీతీర్థమాహాత్మ్యంబులును, ద్వారకాదుర్గప్రశంసయు, విశ్వజిత్ఖండంబందలి మరుత్తోపాఖ్యానము, మన్మథదిగ్విజయంబును, శ్రీకృష్ణపుత్రసామర్థ్యంబులును, శ్రీకృష్ణుండు పుత్రసహితుండై హిరణ్యాక్షుపుత్రులగు శకుని మొదలగు రాక్షసులం జంపుటయు, వేదనగర వృత్తాంతంబును, హిమాలయప్రాంతంబున మన్మథుని సుందరి వరించుటయు, నుగ్రసేనుండు రాజసూయంబు జేయుటయు, బలభద్రఖండంబందలి దుర్యోధన ప్రాడ్విపాకసంవాదంబును, జ్యోతిష్మత్యుపాఖ్యానంబును, బలభద్రరాసలీలయు, బలభద్రపంచాంగంబును, విజ్ఞానఖండంబందలి వ్యాసోగ్రసేన సంవాదంబును మొదలగు నవి నూతన విషయంబులు, పూర్వోక్తనవఖండంబులతోడనే యీ గర్గసంహిత పరిపూర్తియైనట్లు తన్మాహాత్మ్యమునందుఁ జెప్పంబడినది. ఇవిగాక అశ్వమేధఖండంబనునది మఱియొకటి ఇందుననేకలదు. అం దుగ్రసేనుండు నారదప్రేరితుండై శ్రీకృష్ణసమ్మతిమీఁద నశ్వమేధయాగంబుఁ జేయఁబూనుటయు, ననిరుద్ధుండు దిగ్విజయంబునకై బయలుదేరుటయు లోనగు పెక్కువిషయంబులు గలవు. గర్గుం డీ ఖండంబు సంహితనంతయు రచించిన తరువాతఁ గొంతకాలంబునకు రచించినట్లా ఖండాదియందే చెప్పియుండుటవలన నీ సంహితాగ్రంథంబునకు నా యశ్వమేధఖండంబునకు నంతగా సంబంధములేదని తెలియుదురుగాక. ఐనను దానిని సగమువఱకుఁ దెనిగించితి.

విచారణీయాంశములు.

ఇందు శ్రీకృష్ణుండు ద్వాపరకలియుగ సంధికాలమం దవతరించినట్లు తెలియుచున్నది. ఇది భాగవతాది సర్వగ్రంథసమ్మతంబు. భాగవతాది గ్రంథంబులందుఁ జెప్పినట్లు శ్రీకృష్ణుండు జనించిన దివసంబు శ్రావణబహుళాష్టమి యని లిఖింపక భాద్రపద బహుళాష్టమియని యీ సంహితయందు గర్గమునీంద్రుండు వ్రాసియున్నాఁడు. దీనికిఁ గారణంబేమో విజ్ఞులు విమర్శించి నిర్ణయింతురుగాక.

మఱియు నిందు ద్వారకాఖండంబునం జక్రతీర్థమాహాత్మ్యసందర్భంబునందు గజేంద్రమోక్షణకథ వచ్చును. అందుఁ గరిమకరంబులకు నేఁబదిమైదేండ్లుమాత్రమే పోరుజరిగినట్లు తెలియుచున్నది. ఇఁక భాగవతమందన్ననో యొక వెయ్యిసంవత్సరంబు లారెంటికి దంటపోరైనట్లు వ్రాయంబడియున్నది. కాన నిదియు విమర్శకులు విచారింతురుగాక.

ఇంక నిందు నిట్టివే యావద్భేదంబులుగల విషయంబులుగలవేమో పరిశీలించి యథార్థంబును దెల్పుదురుగాక.

వెండియు నిందుఁ జెప్పంబడు వైకుంఠలోకాదులేకాక అజితలోకము, గోలోకము, శ్రీలోకము, రమావైకుంఠాధోవైకుంఠోర్ధ్వవైకుంఠలోకంబులు మొదలగునవి మీఁకుఁ గ్రొత్తవిగాఁ గనుపడ వచ్చును. కాని యివి శ్రుతియందును, భారతభాగవతములందు సంగ్రహించియు బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణంబునందు విస్తరించియుఁ దెల్పంబడినది.

ఇందితరగాథలు పెక్కులు మనోహరంబుగానుండినను బ్రధానంబుగా శ్రీరాధాకృష్ణ గోపికా చరిత్రంబులున్నవి. కాన వీరింగూర్చి యిచ్చటఁ గొలఁదిగా వ్రాయఁడలఁచితి.

రాధ

శ్లో॥ అనయారాధ్యతేకృష్ణో। భగవాన్ హరి రీశ్వరః
లీలయా రసవాహిన్యా। తేనరాధాప్రకీర్తితా॥

శ్లో॥ రాధికాపి పరాశక్తిః। కృష్ణేచానందరూపిణీ
నిత్యా చ నిత్యసత్యస్మిన్।స్వాధారేపురుషోత్తమే॥ (బృహద్బ్రహ్మసంహిత.)

శ్లో॥ రమయాతురకారస్యా। దాకారేఽస్త్యాదిగోపికా
ధకారోధరయాహిస్యా। దాకారోవిరజానదీ॥

అను శ్లోకములనుబట్టియు, నీ గర్గసంహితలోని గోలోకఖండమందు శ్రీరాధాకృష్ణ వివాహంబు జరిపింపఁ బురోహితుఁడుగా వచ్చిన బ్రహ్మదేవుం డవ్వారిని స్తుతించు సందర్భమునుబట్టియు,బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి రాధికాఖ్యానముంబట్టియు మఱియు నితరోద్గ్రంథంబులనుబట్టియు నా దేవి పరాశక్తి యనియు త్రిగుణాత్మిక యనియు, నిత్యయనియు విష్ణ్వనపాయనియు శ్రీకృష్ణభక్తిస్వరూపిణియనియు దెలియుచున్నది. ఆజగదంబయంశంబువలననే వాణీ మంగళదేవతా సర్వమంగళ లుద్భవించిరనియు నీ జగదంబ శ్రీకృష్ణునకు దన యష్టభార్యలకంటెను, గోపికామణులకంటెను బ్రియతమయనియు "రాధాకృష్ణ" యని యుచ్చరింపవలెగాని విడదీసి పల్కఁగూడదనియు, భేదబుద్ధితో విడదీసిపల్కినవారలు రౌరవాదినరకంబులం బడుదురనియు వ్యక్తంబగుచున్నది. దీనింబట్టి యా లోకమాతనుగూర్చి సామాన్యయనియు

శ్రీకృష్ణుని యుంపుడుకత్తెయనియు వ్రాయు నజ్ఞులపలుకులు నింద్యంబులనియు నిరాకరంబులనియు మనము గట్టిగా నమ్మవచ్చును. ఇంక నీ రాధాదేవింగూర్చి తెలిసికొనందలంచినవారీ గర్గసంహితాగ్రంథంబును సమగ్రంబుగాఁ బఠింతురుగాక.

శ్రీకృష్ణుఁడు

కృష్ణశబ్దముంగూర్చి

శ్లో॥ కృషి ర్భూవాచక శ్శబ్దో । న శ్చానందవిధాయకః
సదానందసమావేశః । కృష్ణ ఇత్యభిధీయతే॥

శ్లో॥ సచ్చిదానందరూపాయ । కృష్ణాయాఽక్లిష్టకారిణే
నమో వేదాంతవేద్యాయ । బ్రహ్మణే పరమాత్మనే॥ (బృహద్బ్రహ్మసంహిత.)

శ్లో॥ సద్యః ప్రాణిపవిత్రాణి । జగతాం మంగళాని చ
కకారః కమలాకాంతః । ఋకారో రామ ఇత్యపి॥

శ్లో॥ షకారః షడ్గుణపతిః । శ్వేతద్వీపనివాసకృత్
ణకారో నారసింహోఽయ । మకారోహ్యక్షరోగ్నిభుక్

శ్లో॥ విసర్గా చ తథాహ్యేతౌ । నరనారాయణావృషీ
సంప్రలీనాశ్చషట్పూర్ణా । యస్మిన్ శబ్దే మహామునీ

శ్లో॥ పరిపూర్ణతమే సాక్షా । త్తేన కృష్ణః ప్రకీర్తితః
శుక్లోరక్త స్తథా పీతో । వర్ణోఽస్యాను యుగంధరః॥ (గర్గసంహిత గో. అ. ౧౫.

అని చెప్పఁబడినది. దీని యాంధ్రీకరణము జూచిన విశదము కాగలదు.

శ్లో॥ శేషో నాగో భవేద్రామః। కృష్ణో బ్రహ్మైవ శాశ్వతం॥ అథర్వణీకృష్ణోపనిషత్తు.

ఇట్లనే ఛాందోగ్యోపనిషత్తు, తైత్తిరీయోపనిషత్తు, గోపాలోత్తరతాపనీయోపనిషత్తులలోఁగూడఁ జెప్పఁబడి యున్నది. ఏతత్కారణంబున శ్రీకృష్ణుండు పరాత్పరుండనియు వేదాంతవేద్యుండనియు, సర్వశక్తిసంపన్నుండనియు, వ్యూహావతారంబగు పరిపూర్ణతమావతారుఁడనియు నెఱుంగఁబడుచున్నది. కాని కొందఱు లౌకికులు గ్రంథపరామర్శచేయక గోపికావస్త్రాపహరణ జలక్రీడా రాసక్రీడాదిస్థలములందైనను యథార్థంబును గుర్తెఱుంగక యా యోగేశ్వరుండు చోరుండనియు, జారుండనియు, మాయలమారియనియు వారివారి ఇచ్చవచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచున్నారు. ఇది నింద్యంబు.

ఈ మహామహుండు పూర్వాధునిక స్వదేశీయ విదేశీయ పండితాఖండలుల విమర్శనంబులందు నిలిచి జగత్పూజ్యుండనియుఁ బరమేశ్వరుండనియు వాసిగాంచుటం బట్టి నే నెక్కువగా వ్రాయవలసిన యవసరంబు గాన్పింపదు. మఱియు వ్రాయుటకు శక్తియుఁలేదు.

గోపికలు.

“గో” అనగా నింద్రియము. ఇంద్రియంబులను వశపరచుకొనిన వారలు గోపులనియు, గోపికలనియుఁ గాఁగలదు. అనగా జితేంద్రియులని యర్థము. ఆజితేంద్రియులే మునులు. ఈ మునులు శ్రీరామచంద్రవామనాద్యవతారంబులను బరాత్పరుం డెత్తినపుడు ప్రార్థించి వరంబులం గైకొని గోపికలుగాఁ బుట్టి తమ మనోరథంబులం దీర్చికొనియున్నవారు. కాని వారు కామాంధలగు గొల్లతలుకారు. ఈ యభిప్రాయంబును నాథర్వణీ కృష్ణోపనిషదాదులును, బ్రహ్మవైవర్తాది మహాపురాణంబులును, గర్గసంహితయందలి గోలోక బృందావన మాధుర్యఖండంబులును, బలపరచుచున్నవి. సీతారామాంజనేయసంవాదమందలి ప్రథమాశ్వాసంబులోని “నలలితేంద్రియ” అను పద్యంబునైతము పూర్వోక్తాభిప్రాయంబునే విశదీకరించినది. కాన శ్రీరాధాకృష్ణగోపికామణులంగూర్చి మనము దెలిసికొని యున్నాము. ఇఁక

గర్గసంహితాగ్రంథకర్త

నుగూర్చి తెలిసికొనవలసియున్నది. ఈగ్రంథకర్తపేరు గర్గాచార్యులు. వీరు వేదవేదాంగపారీణులును మహర్షులును గవివరులునునై మిక్కిలి ప్రసిద్ధిఁజెందినవారు. వీరితో సమానుఁడగు జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్త యింతవఱకు లేఁడని బుధులు పల్కుచున్నారు. ఈ మునీంద్రుండు జ్యోతిషమునందు “గర్గసంహిత, గర్గమనోరమ” మున్నగు కబ్బంబులను, రచించియున్నాఁడు. ఈ మహామహుండు శ్రీకృష్ణచంద్రునకుఁ బురోహితుండనివచించినప్పు డాతని పూర్వపుణ్యప్రభావతపస్సామర్థ్యంబులం జెప్ప నప్ఫణీంద్రుండునైతం బశక్తుండని నాయాశయము. కాన నీవిషయమును విడిచి దీని యాంధ్రీకరణముగూర్చి యించుక నిట ముచ్చటించుచున్నాను.

ఆంధ్రీకరణావశ్యకము.

ఇద్దానియం దితరగ్రంథంబులందులేని పెక్కు మనోహర నూతనవిషయంబులుండుట, శ్రీరాధాకృష్ణగోపికలనుగూర్చి సంశయంబులం దీర్చి సంతోషంబుగూర్చు సద్భావంబులు వెలంగుట, ఇదివరకెవ్వరు దీని నాంధ్రీకరింపకయుండుట, నవలలను నాటకములను వ్రాయువారలకుఁ గొన్ని చిత్రకథ లుండుటయు హేతువులు. దీనికి గర్గసంహితయను నామంబునకు మాఱుగా నా యాంధ్రీకరణంబునందు

గర్గభాగవతము

అని నామకరణంబు గావించినాను. ఇందు భగవచ్చరిత్రంబును, భక్తులచరిత్రంబులు నుండుటం బట్టియు సామాన్యలోకంబు “గర్గసంహిత” యను దాని కర్థంబు గ్రహింపఁజాలదనియు గర్గభాగవతం బన్నచో సులభంబుగా నందలి కథ దెలియంగఁ గలదనియుఁ దలంచి యట్లానామంబుంచితి. ఈ భాగవతంబునందుఁ గొన్నితావుల జేర్పు మార్పులు సమయోచితంబుగాఁ గూర్పఁబడినను మాతృకాభిప్రాయంబునకు

విరుద్ధంబుగా నుండనేరదు. సంస్కృతకృతిలోని యమునా బలభద్ర సహస్రనామ స్తోత్రంబు లిందు వ్రాయఁబడలేదు. వానిని నాంధ్రీకరింపక ప్రత్యేకంబుగా ముద్రించిన బాగుగ నుండునని యెంచితి. ఆంధ్రభాషలో లేని యీ నూతనగ్రంథరాజంబు నాంధ్రీకరించుటకు గొల్లపూడి ఆంజనేయశాస్త్రిగారు తమ జీవితకాలములో నా కొసరించిన హెచ్చరికయే యని కృతజ్ఞతతో మీకుఁ దెల్పుకొనుచున్నవాఁడను. నా కవిత్వములోని గుణావగుణములు విమర్శించి నన్ను ధన్యునిగాఁ జేయు సుధీమణులగు మిమ్ములను వేఁడుచున్నవాఁడను. ఇందు ముఖ్యంబులగు తప్పులు గొన్ని సవరించి తుదిని ముద్రించితి. మిగిలినవి మీరే దిద్దుకొని క్షమింపఁ బ్రార్థితులు. ఇందునే విషయంబందునైన నెంతమాత్రమేనిఁ దోడ్పడిన బ్రహ్మశ్రీ పైడిమఱ్ఱి రామమూర్తి మొదలగు సుజనుల కందఱకును గృతజ్ఞుఁడనై భుక్తిభక్తిముక్తుల నొసంగుటకు శ్రీరాధాకృష్ణునిఁ బ్రార్థించుచున్నవాఁడను.

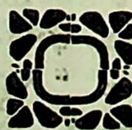
రెండవకూర్పున విస్తరించి వ్రాయఁదలఁచి యిప్పు డతిసంగ్రహంబుగా నీ యుపోద్ఘాతమును వ్రాసినందులకు మన్నింతురుగాక.

శా॥ ఏరట్లన్నను దీనినిం గుఱిచి శ్రీ ♦ కృష్ణార్చనాలోలుపుల్
ధీరుల్ దీనదయాళురుఁ రసికులుఁ ♦ ధీమంతులుఁ భూమిలో
లేరే? చూడరె? మెచ్చరే? యిఁకను జా ♦ లింబొంద నాకేటికా
శ్రీరాధారమణుండు పూర్ణ దయహా ♦ ర్షించుఁ గదా యెట్టులేఁ.

క॥ ఎందాఁక సూర్యుఁడుండునొ, యెందాఁక సుధాకరుండు ♦ నెసఁగునొ తారా
బృందం బెందాఁకను దివిఁ, జెందునొ యందాఁక నిది వ ♦ సించుత భువిలోఁ.

అక్షయవత్సర శ్రీరామ
నవమీ సౌమ్యవాసరము.
గుంటూరు.

భవద్విధేయుఁడు,
చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రి.
(సికింద్రాబాదు.)

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గభాగవతమాహాత్మ్యము.

గరుడధ్వజకులగురు
నాగమసర్వార్థవేది • నవ్యయమహిమున్
యోగీశవంద్యచరణుని
శ్రీగర్గాచార్యకవిని • సేవింతు మదిన్. ౧

శా॥ బోధాకార్యధురీణ! మానితిలకా! • పూర్వుల్ బురాణంబులన్
బోధింపన్ జెవులార వింటి మఘని • ర్మూలంబునుం గంటి మా
రాధామాధవసత్కథాగ్రథితగ • ర్గప్రౌఢసత్సంహితా
సాధిష్ఠత్వమహత్వసత్వరచనా • సామర్థ్యముల్ దెల్పవే! ౨

ఉ॥ ఈవిధి శౌనకుం డడుగ • సిద్ధపురాణపరాయణుండు వే
దావళితత్వనిర్ణయమ • హాత్ముఁడు సూతుఁడు మానిసం
భావితగర్గసంహిత ప్ర • భావము నారదుచేత వింటి మున్
భావములందు నాఁటునటు • బల్కెఁద మీరిపు డాలకింపుఁడీ! ౩

వ॥ తొల్లి విమలంబును వివిధవిధఫలపుష్పవిరాజితంబును నగు కైలాసశిఖరంబునందు సాంద్రంబగు నొక్కవటభూరుహాధఃప్రదేశంబునఁ బ్రేక్షకమనోభిరామంబగు నొండుమండపమున యక్షరక్షస్సిద్ధసాధ్యకిన్నరకింపురుషనిషేవితుండై సహస్రప్రభల వెలుంగుచు లోకశంకరుండగు శంకరుండు సింహాసనాసీనుండగుట శర్వాణి యవలోకించి నిజమనోరథమును మనోనాయకునకు నివేదించుకొనఁదలంచి సర్వమంగళసంపన్నురాలై సమీపించి సన్నుతించి సాంజలియై యిట్లనియె. ౪

చ॥ సతతము నేదో ధ్యానమును • సల్పుదు రేలకొ? దాని నిశ్చయ
స్థితి జనికర్మమర్మములఁ • జెప్పుఁడు విష్ణుసహస్రనామముల్
శ్రుతపడెఁ దొల్లి యిద్దల య • శోదకిశోరుని పూతజీవితం
బతులముగా వచించుటకుఁ • బ్రార్థనచేసితిఁ బ్రాణనాయకా! ౫

వ॥ అన విని శర్వుండు శర్వాణి కిట్లనియె. ౬

గీ॥ సర్వమంగళ! రాధేశు సచ్చరిత్ర, గర్గసంహిత యందునఁ గ్రాలుచుండె
ననఁగ నగజాసతీమణి తనదువిభుని, తోడఁ దిరిగియు నిట్లు మాటాడఁదొడఁగె.

చ॥ కలవుగదా పురాణములు గావ్యములున్ మఱి సంహితాదులున్
గలవుగదా త్రివేదములు గ్రాలునుగా నితిహాససంచయం
బులు నివియెల్లవీడి యొక మూలవసించెడి గర్గసంహితన్
దలఁచితి రేలకో? యది వినంగఁ గుతూహల ముప్పతిల్లెడిన్. ౮

చ॥ ఇదియునుగాక గర్గకవి యీకృతి నెవ్వరిబోధఁ జేసెనో
ముదమొదవించు శ్రీహరి యమోఘవిలాసము లెట్లు నింపెనో?
యిది వినినట్టివారు సుఖ మెట్టి ఫలంబుల నొందనుందురో?
యిదివఱకేరు దీని విని వృద్ధినిఁ జెందిరొ? వీనిఁ దెల్పుఁడీ! ౯

చ॥ ఇటులఁ బ్రియావచస్సుల గిరీశుఁడు వించుఁ బ్రసన్నచిత్తుఁడై
పటువిబుధప్రకాశితసభన్ గని శీతలగోత్రపుత్రి! సం
కటహరశౌరిరాధల ప్రకర్ష మహత్తును గర్గసంహితో
త్కటమహిమంబుఁ బల్కెదను దత్పరతన్ వినుమా! యుమాసమా! ౧౦

వ॥ తొల్లి భగవానుఁడగు హరి స్వచరిత్రంబుఁ బ్రచురింప బ్రహ్మదేవునిచేఁ బ్రార్థితుండై భూతలంబున కరిగి యరసి రాధాదేవికిఁ జెప్పి గోలోకంబునకుఁ జన సచట ననంతునిచే వందితుండై యాతని వేఁడికోలుమీఁదఁ బవిత్రంబగు తన చరిత్రంబు సంపూర్ణంబుగా శేషున కుపదేశించె. అంత నా యనంతుం డా యనంత శయానుజీవితంబు విరించికిని విరించి ధర్మువునకును, ధర్మువు దనకుమారులకు నుపదేశించుచు వచ్చిరి. పిమ్మటఁ దత్కథాసుధను నరుఁడు గ్రోలి నారాయణు నకును, నారాయణుఁడు భగవత్సేవాపరతంత్రుండగు నారదమహర్షికి నుపదేశించె. అంత నా మహర్షి త్రికాలజ్ఞుండగు గర్గాచార్యునకు భక్తనిక్షేపంబును బరమజ్ఞాన మానితంబునగు శ్రీకృష్ణచరితంబుఁ జెప్ప నా గర్గుఁ డందలి మహిమం బాలోకించి యుపదేశకుండగు నారదమహర్షిని హర్షోత్కర్ష మనస్వియగుచు సన్మానింప సంత సించి యా నారదుండు గర్గున కిట్లనియె. ౧౧

ఉ॥ దోసమొకింతలేనిదియు స్తుత్య మభీష్టద మవ్యయుం బనా
యాససుఖప్రదంబు గమలాక్షపదాంబుజభక్తిదంబునై
వాసినిఁగన్న కృష్ణభగవానుని కీర్తిని సంగ్రహించి నీ
కీసమయంబునందు వచియించితి విస్తర మిద్దిసల్పుమా! ౧౨

చ॥ విరివినిసల్పినట్టయిన విశ్వమునం దిదియే ప్రసిద్ధికిన్
సరగున వచ్చునై వడిని శక్తికొలంది నొనర్తు వ్యాసుఁడీ

వరకు మదాజ్ఞచేత నల । భాగవతంబును సల్పె దానిని౯
మరుగువనుంచి నీకృతియె । మా బహుళాశ్వునకు౯ వచించెద౯. ౧౩

చ॥ అనవుడు గర్గమౌని విన । యావనతుండయి వీనులారఁగా
విని మునినాథ ! మీ నుడులు । విశ్వహితంబులె కాని మాకు నం
దని వటులైన మీర్కరుణఁ । దాల్చితి రేని రచించెద౯ జుమీ
యనవుడు నారదుండు ముద । మందెను డెందమునందుఁ బార్వతీ ! ౧౪

వ॥ అంత దేవర్షియగు నారదుండు సంతోషావేశంబున వీణాతంతియల సవరించుచు శబ్దించుచు నాడుచుఁ బాడుచు యోగీశబృందారకబృందవందితంబగు బ్రహ్మలోకంబున కరిగె. గర్గాచార్యుండును గర్గనామంబునం బరగు నొక్క యచలంబున నిశ్చలస్వాంతంబున నారదోపదేశంబున విన్నవియుఁ దాను గన్న వియు నింక నెన్నెన్నియొ తెన్నుల నెన్నియున్న యా వెన్నునిమహిమంబులను, విచిత్రచరిత్రంబులను, నారదబహుళాశ్వసంవాదంబును నిరూపించుచు శ్రీకృష్ణభక్తి వివర్ధనకరంబగు నొక్కశాస్త్రంబు ద్వాదశసహస్రశ్లోకపరిమితంబుగా రచించి యుండె. అంత దానికి గర్గసంహితయను నామంబు ప్రసిద్ధంబయ్యె. ౧౫

ఉ॥ ఈ కృతి విన్నమాత్రన న । భీష్టములెల్ల ఫలించు నిక్కమీ
వాకున నొక్కసత్కథను । బల్కెదఁ గల్కిరో ! వజ్రపుత్రుఁడు౯
బ్రాకటజీవితుండు ప్రతి । బాహుఁడు మాలిని నాఁగ నాలితో
శ్రీకరకృష్ణపాలితపు । రి౯ మధుర౯ నివసించె నయ్యెడ౯. ౧౬

ఉ॥ సంతతిలేమిఁ జింతలఁ గృ । శత్వమునందుచు సంతుకై తపో
వంతులకు౯ సువర్ణపశు । వస్త్రధరాప్రభృతిప్రదానముల్
సాంతపనాశ్వమేధముఖ । సర్వమఖంబులఁ జేసియు౯ మన
శ్చింతయొకింతయు౯ విడక । చిక్కుచు నిట్లు విచారమొందెడి౯. ౧౭

మ॥ ధనమా లోపములేకపోయె నిఁక మా । దాంపత్యసంబంధమా
యనుకూలంబు బలంబు నత్యధికమే । యారోగ్యమా యోగ్యమే
ఘనరాజ్యంబు నయాన్వితంబు గొఱతల్ । గాన్పింప వెచ్చోటఁ ద
త్తనయాభావమె భావశల్యమయి చిం । తావార్ధి న౯ ముంచెడి౯. ౧౮

చ॥ పితరులు తర్పణోదకము । బెగ్గిలి కోష్ణముగా గ్రహించి భూ
పతిప్రతిబాహు పిమ్మటను । బాలుఁ డొకండును లేకపోవుట౯
గతు లిఁక మాకు లేవనుచుఁ । గన్నుల నీరునునించుచుందు రా
స్థితిఁ గని యూరకుండవల । సె౯ మఱి యేమియొనర్తు దైవమా ! ౧౯

చ॥ తురగము లున్ననేమి బహు । దుందుభిబృందము లున్ననేమి చి
త్రరథము లున్ననేమి ధన । రాశులు యోధులు నున్ననేమి ధీ

వరసచివుల్ పురోహితులు ♦ బంధువులుం గవు లున్న నేమి నే
ర్పరితనమున్న నేమి యొక ♦ బాలుఁడు నాకు జనింపనప్పుడున్. ౧౦

ఉ॥ దేవమహర్షి సంతతి పి ♦ తృగణములన్నిఁటిఁ దీర్చివేయ మ
జ్జీవిక సార్థకంబని వ ♦ చింపఁగ నైహికపారమార్థిక
ప్రావితసౌఖ్యముల్ గడన ♦ సల్పితి నంచుఁదలంప స్వార్జిత
శ్రీవిభవంబు మంచిదని ♦ చెప్పఁగ నర్హుఁడు పుత్రవంతుఁడే. ౧౧

ఉ॥ వ్యాకరణంబునన్ గిరయు ♦ బాధమదంబునఁ గుంజరంబు రా
కాకువలాప్తుచేత నిశ ♦ కంజనికాయముచేఁ దటాకముల్
వ్యాకరణశ్రుతిస్మృతిన ♦ యాదివిదగ్రణులన్ సభాస్థలం
బాకస మర్భవంక్తిని వ ♦ రాత్మజుచేఁ గులమొప్పు నెప్పుడున్. ౧౨

ఉ॥ సంతతిలేని గేహమును ♦ జన్మము వ్యర్థములౌటఁ బ్రాజ్ఞుఁ డా
సంతును వృద్ధిఁ జేసికొని ♦ సౌఖ్యములన్ గననౌనటంచు నిం
తింతనరాని చింతలను ♦ నేడ్చుచు నా ప్రతిబాహుభూవరుం
డంత స్వకీయమూర్ధజచ ♦ యార్జునతన్ గని యాశ వీడెడిన్. ౧౩

తే॥ భార్యతోడుత నిట్టులఁ ♦ బ్రబలదుఃఖ, మొందుచుండిన ప్రతిబాహు ♦ నొక్కనాఁడు
మధురయందున శాండిల్య ♦ మౌని వేడ్కఁ, జూడ నేతెంచె గిరిజ! విశుద్ధచరిత!

చ॥ మునిపతిరాక గన్గొనుచు ♦ ముందుగ లేచి నమస్కరించి య
ర్చనల ననేకముల్ సలిపి ♦ రంజిలఁజేయ మునీశ్వరుండు నె
మ్మనమునఁ గౌతుకంబు గని ♦ క్ష్మాతలనాథ! కుటుంబరాష్ట్రపా
లనములఁ జక్కనుంటివె? సులక్షణసౌఖ్యము లబ్బుచున్నవే? ౧౪

చ॥ అని యడుగంగ దేఁడు సక ♦ లార్థవిదగ్రణి! పూర్వజన్మసం
ప్రణిహితదోషలబ్ధనిజ ♦ బాధ యనిర్వచనీయమయ్యె నే
మని వచియింతు? రాష్ట్రమున ♦ నన్వయమందునఁ బట్టణంబునం
దున సుఖముండినట్టులుగఁ ♦ దోఁపదు మీరిది గుర్తెఱుంగరే? ౧౫

చ॥ మన ప్రతిబాహ్వనంతరము ♦ మంచిగఁ బాలనఁ జేయువాఁ డొకం
డు నిచటలేఁడటం చెదఁగ ♦ దుర్వెతనందుచునుండ్రు నా ప్రజల్
గనులకుఁ బండువౌ సుతుఁడు ♦ గన్పడుగా యని నాదు భార్య నే
నును బితృదేవతల్ సతము ♦ నొచ్చెను మేమియొనర్తుఁ? జొత్తెఱన్. ౧౬

ఉ॥ నాగతి యిట్టులుండె దయ ♦ నా పయిఁ గూర్చుచు దివ్యదృష్టిచే
బాగుగఁజూచి పుత్రుఁగను ♦ భాగ్యము నాకొనఁగూడఁజేయుఁడీ!
యోగికులావతంస! విన ♦ నువ్విళులూరుచు నుంటి సింక నా
యోగమెటుల్ ఘటించునది ♦ యొప్పుగఁ జెప్పుఁ డనెన్ మహేశ్వరీ! ౧౭

క॥ నావుడు శాండిల్యుండును, భూవర! బహుళప్రదానముల మునుమీరల్
గావించియుంటి రందునఁ, దావకభావార్థసిద్ధి దనరకపోయెన్. ౨౯

ఉ॥ ఐన శుభప్రదంబును మహామహిమోత్తము ముత్కటవ్యథా
దీనహృదబ్జమిత్రమును దివ్యకథామృతపూరితంబు సం
తానఫలప్రదం బహిత దారుణమానల గర్గసంహితన్
మానిని మాలినిం గలిసి మంచితనంబున నాలకింపుమా! ౩౦

చ॥ ధనమునుగోరువారలును ధర్మముఁగోరెడివారు విద్యలా
ర్జన నొనరించువారు జెఱసాలలనుండి విముక్తిఁగోరువా
రును గులదీపకాత్మజను రూపముఁగాంచఁదలంచువారలీ
ఘనమగు గర్గసంహితను గర్ణములార వినంగనౌ విభూ! ౩౧

చ॥ క్రతువులు సత్రయాగములు గాశి గయా మథురా ప్రయాగతీ
ర్థతతిగమంబులన్ గలుగు ధన్యతకంటెను గర్గసంహితా
కృతి వినుటన్ లభించు కృతకృత్యత నుత్యము గాన దీనిఁ బం
డితుఁడును బామరుండును గడించి వినందగు నెన్నిభంగులన్. ౩౨

చ॥ సతులును బిన్నపెద్దలును సర్వకులంబులవారుగూడ స
న్మతిఁ బఠియింపవచ్చును వినందగు నట్లొనరింప వారని
ర్మితియును వేళలే దిది యమేయపురాతనజన్మపుణ్యసం
తతిలభియించుఁగాని పెఱదారులఁ జిక్కదు నిక్కమేలికా! ౩౩

ఉ॥ పాపు లవైష్ణవుల్ జగద బాంధవులున్ గురుభక్తిహీనులున్
దోపిడికాండ్రు నాస్తికులు ధూర్తులు గర్వులు గర్గసంహితా
ప్రాపణమం దనర్హు లిఁకఁ బ్రాణు లనిత్యము లౌటచేత తే
పేపని యెట్టులౌనో యిపు డియ్యదివించు సుపుత్రుఁ గాంచుమా! ౩౪

చ॥ భవనము శుద్ధిసల్పి బహువర్ణవిచిత్రితరంగనల్లులన్
బ్రవణతతోడఁ బెట్టుచు శుభప్రదమౌ కదళీవిభాసుర
ప్రవిమలమండపంబున సుపల్లవపంచకవారిపూర్ణమై
భవయుతకుంభ ముంచి గజవక్త్రుని నర్చలఁదొల్తఁ జేయుమా! ౩౫

ఉ॥ నమ్మి నవగ్రహంబుల కనంతరమందునఁ బూజ సల్పి శ్రా
వ్యమ్మగు గర్గసంహితకు భక్తిని నర్చ లొనర్చి స్వీయదా
ర్ఢ్యమ్ముకొలంది దక్షిణగ హైమమొ వెండినొ వక్తకిచ్చి యో
గ్యమ్మగు తద్ఘటంబున మహామ్మగు శ్రీఫలముంచనౌ విభూ! ౩౬

ఉ॥ అంతట భక్ష్యభోజ్యపరమాన్నఘృతాధికలేహ్యచోష్యముల్
శాంతి మహానివేదనము సల్పుచుఁ దత్తులసీదళంబు ల

త్యంతము బూజజేసియు శు ♦ భార్తిక మిచ్చి ప్రదక్షిణంబు లా
యంతిమవాసరంబున న♦నర్గళరీతి నొనర్పనౌ ప్రభూ! 32

సీ॥ పండితపుత్రుఁడై♦ భారతకథలని, ముసలమ్మకతలను ♦ మూల్గువాని
శ్రీరంగనీతులఁ ♦ జెప్పుచు దొమ్మఱి, గుడిసెలలో దూరు ♦ కొంటెవాని
దబ్బఱ నొరులను ♦ దబ్బిబ్బు నొనరించి, లిబ్బులఁగాఁజేయు ♦ లేకివాని
వైష్ణవుండనటంచు♦విష్ణుమిత్రుండైన, శివు నహర్నిశము దూ♦షించువాని

తే॥ కామకోపాదివైరిష♦ట్కంబువలనఁ, బరగువానిని హతశత♦వాదములను
జేయువానిని వక్తగఁ♦జేయరాదు, గాన నందున జాగ్రత్త♦కాశ్యపీశ! 3౮

చ॥ హతశఠవాదియై జనుల ♦ కార్తిని గూర్పఁగ గర్గసంహితా
పఠనము భంగమౌనటులఁ ♦ బల్మఱు యత్నమొనర్చువాఁడు దా
జఠరము బద్ధలై మడియు ♦ సందియ మిందునలేమి నెవ్వఁడేఁ
శఠహఠహీనుఁడౌచు గురు ♦ శౌరులభక్తిని నుండనౌ విభూ! 3౯

చ॥ వరమగు బ్రహ్మచర్యవిధి ♦ వర్తిలి ప్రత్యహ మేకభుక్తముఁ
జొరవగఁ జేసియేని పరి ♦ శుద్ధహవిష్యమొ కందమూలమో
పెరుగో ఫలంబొ పూరికలో ♦ పిండియొ భక్ష్యములే న్గ్రసించుచుఁ
ధరను బఱుండి తొమ్మిదిది ♦ నంబులఁదాఁక వినంగనౌ కథఁ. ౪౦

చ॥ ఎవఁడు సమస్తశాస్త్రచణుఁ ♦ డెవ్వఁడు సద్గురువంశసంభవుం
డెవఁడు కృపాకరుండు మఱి ♦ యెవ్వఁడు మాధవభక్తిపూరితుం
డెవఁ డఖిలప్రజావిశయ ♦ హింసకుఁ డెవ్వఁడు సాధుబోధనా
వివరణదక్షుఁ డెవ్వఁడు వి♦వేకి యతండె ప్రవక్తయయ్యెడిఁ. ౪౧

ఉ॥ ఉక్తవిధిఁ బ్రవక్తను ని♦యుక్తుని జేసినమీఁదటఁ యథా
శక్తిగ వేఁడి బాడబులఁ ♦ జక్కని ద్వాదశవర్ణమంత్రముఁ
యుక్తజపంబు సల్పి సక ♦ లోత్కటవిఘ్నము లంతరింపఁగా
రక్తి స్వమిత్రబాంధవులు♦రా నొనరించి గ్రహింపనౌఁ గథఁ. ౪౨

వ॥ అంత నయ్యాచార్యవర్యుచేఁ బ్రత్యవరోధవిహీనంబుగాఁ బ్రత్యహంబు మూఁడు జాములు గర్గసంహితను నొకఖండంబుచొప్పునఁ బ్రాగల్భ్యగళంబునఁ జెప్పింపనగు. ఈసిర్ణీతయామత్రయకాలంబున లఘుశంకాదికృత్యంబుల నిర్వర్తించి పాణిపాదముఖ ప్రక్షాళనంబు లాచరించుటకుఁగా నెక్కడనేనిఁ గథాంతమం దాపించి రెండుమారు లావాచకునకు విశ్రాంతి నీయందగు. ఇట్లు సక్రమంబుగాఁ బారాయణంబుఁ జేయుంచుచుఁ దొమ్మిదవదినంబున నవమంబగు విజ్ఞానఖండంబున గర్గసంహితాగ్రంథంబు నావాహనాదిషోడశోపచారంబులఁ బూజించి పిమ్మట సాధుబోధనాచతురుండగు నబోప్పద్ధనుగూడ శ్రద్ధమెయి నర్చింపనగు. కథావిశ్రామంబైనతఱి విష్ణు

భక్తిపరాయణులగు స్త్రీపురుషజనంబులతోఁ గూడఁ గాంస్యశంఖమృదంగాదిసమన్వితంబుగా నలుగడల నాట్యంబు సలుపుచు జయజయధ్వానంబులతో భగవన్నామసంకీర్తనంబు సేయందగు. అనంతరంబునం దా గర్గసంహితాకృతి స్వర్ణసింహాసనంబందుంచి సదక్షిణగా నాచార్యుని కర్పింపఁదగు. ఇట్లాచరించినవారైహికసౌఖ్యం బనుభవించి యంతిమంబున శ్రీహరిం బొందుదురు. ఇక్కలియుగంబున నిదియే చక్కని సులభోపాయంబై యఘనిర్మూలకంబై యనంతసుఖప్రదంబై యలరారుచున్నయది. ఇట్టి గర్గసంహితాశ్రవణంబుకంటె భుక్తిముక్తిప్రదంబగు నన్యం బేమియున్నదని వినవలతువో నచింపుమని ప్రతిబాహుభూవరు నడుగ నతఁ డవనతశిరస్కుఁడై ప్రసన్నుండగుచు శాండిల్యమహర్షి కిట్లనియె. ౪౩

ఉ॥ కంటిని మిమ్ము నిమ్మెయిని • గన్నులపండువగా మునీశ్వరా!
వింటిని సంహితామహిమ • వీనుల విందుగఁ బాపనాశముం
గంటిని మీరు సెప్పినప్ర • కారము కార్యములన్ ఘటింప నే
నుంటిని నన్ సపుత్రుఁగ నె • టో యొనరింపు మటంచు వేఁడెదన్. ౪౪

తే॥ అంత శాండిల్యమౌనియుఁ నభిమతించి, సర్వమంగళప్రదగర్గ • సంహితాకృతిన్ ప్రబోధింపఁగాఁ బ్రయ • త్నించి యమున, గట్టునన్ మండపముఁ గట్టెఁ • గ్రమవిధిని.

ఆ॥ అవల మధురయందు • నమరిన జను లది
యాలకించి యచటి • కరుగుదెంచి
రంత వేదును పఠ • నాద్యంతముల బ్రాహ్మ
ణులకు నన్నదాన • ముల నొసంగి. ౪౬

తే॥ హస్తి రథ హయ డింగరా • నర్ఘ్యమణి సు
వర్ణ గో ధనరాశులఁ • బరమభక్తి
నల్ల శాండిల్యముని కిడె • నంత మునియు
గర్గసంహితాకృతిఁ జెప్పె • కౌతుకమున. ౪౭

తే॥ ఆసమయమందె నీకుఁ బల్కాడినట్టి, హరిసహస్రనామంబుల • నధికకరుణఁ
జెప్పె వేఁ డంతమున ముని • సెప్పినటుల, భువనమోహను శ్రీకృష్ణు • బుద్ధినిల్పి.

మ॥ మురళీగానమనోహరా! విబుధసం • పూజ్యా! జగన్మోహనా!
కరుణాభూషణ! దైత్యశోషణ! జగ • త్కల్యాణకృత్త్రాణ! మో
దరహాసాంచితపూర్ణచంద్రసుముఖా • ధారాధరాభప్రభా!
దరచక్రాదిధరా! నగేంద్రధర! రా • ధామాధవా! భూధవా! ౪౯

మ॥ అని ప్రార్థించి నమస్కృతుల్ సలుపఁగా • నా దేవదేవుండు వం
శిని వేత్రంబును దాల్చి పీతపటముల్ • సెల్వారగాఁ గోటిమా

రనిభుండై యనుకంపతో నగుచు నా ◆ రాధాసతింగూడి యా
తనిమ్రోలన్ దెసలున్ వెలుంగఁదగ నా ◆ స్థన్ నేత్రపర్వంబుగాన్. ౧౦

వ॥ ఇట్లు ప్రాదుర్భవించిన జగన్మోహనాకారుండగు శ్రీకృష్ణుని శాండిల్య మహర్షియుఁ, బ్రతిబాహుభూపతియుఁ, బట్టమహిషియగు మాలినియు గాంచి ప్రత్యుత్థానం బొనరించి నమస్కరించి యిట్లని వినుతించిరి. ౧౧

సీ॥ శ్రీవత్సలాంఛనా! ◆ శ్రీగజపోషకా!, శ్రీగళమిత్ర! చక్రీ! జోహారు
గోలోకనాయకా! ◆ గోపలీలాన్వితా!, వైకుంఠలీలాప్రవర! జోహారు
దేవర్షి వందితా! ◆ దివ్యరూపాంచితా!, గిరిరాజపతిమనోహర! జోహారు
బృందావనవిహార ◆ బృందారకకదంబ, రక్షక! రాధేశ్వరా! జోహారు
తే॥ నందనందన! నారాయ ◆ ణా! జోహారు
దానవాంతక! మానవో ◆ త్తమ! జోహారు
సచ్చిదానంద! యింద్రాను ◆ జా! జోహారు
కృష్ణ! రోచిష్ణు! జిష్ణు! హ ◆ రీ! జోహారు. ౧౨

ఉ॥ అంతట శ్రోతలెల్ల హరి ◆ కైదుపదుల్ బొనరించి శ్రీపతీ!
సాంతము మాదు తప్పులను ◆ జక్కఁగ మన్ననసేయుచున్ సుధీ
మంతుని వంశకర్త సుకు ◆ మారుఁ గుమారుని జేని కిచ్చి మా
కంతము లేని బత్తి తమ ◆ యందున నుండ ననుగ్రహింపుమా! ౧౩

చ॥ గిరిజ! యిటుల్ నుతింపఁ గని ◆ కృష్ణుఁ డఖండఘనస్వరంబునన్
వరముని! పౌరులార! బహు ◆ భక్తిని నిప్డు మదీయవాక్యముల్
సరిగ వినుండు! గర్గకృత ◆ సంహిత కామచతుష్టయప్రదం
బరిహరణంబు విన్నఁ దమ ◆ యర్థితవాంఛ ఫలించితీరెడిన్. ౧౪

చ॥ ఎవ రెవ రెట్టికోరికల ◆ నేరియు గోరియు గర్గసంహితా
శ్రవణము నాచరించెదరొ ◆ సంశయ మింతయు లేనియట్టుల
య్యవి యవి వారివారికిని ◆ హత్తునుగా యని కోర్కె లిచ్చి మా
ధవుఁడు నదృశ్యుఁ డయ్యెను ము ◆ దంబును నందరు బొందిరో యుమా! ౧౫

క॥ మునివరశాండిల్యుండును, ఘనమధురాబ్రాహ్మణులకు ◆ గౌరవపక్కన్
ధన మిడి ప్రత్యేకముగా జననాయకు నూఱడించి ◆ చనియె మృడానీ! ౧౬

ఉ॥ మాలిని మానినీమణి స ◆ మంజసభూషణక్రమమై విభున్
లీలల సోలి చూలు నవ ◆ లీలఁగఁ బొందియు సూతికాలమం
దోలి సుపుత్రుఁ గాంచె నిజ ◆ యుక్తకృతిప్రతతిన్ జనేశుఁడున్
మేలని యిచ్చెఁ బాఱులకు ◆ మేదిని గోగజహేమవస్త్రముల్. ౧౭

తే॥ ప్రాజ్ఞదైవజ్ఞనాజ్ఞ సు। బాహువనఁగ, నామకరణంబు సల్పి య। నంతరమునఁ
బారితోషిక మతనికిఁ। గోరినటుల, నిడుచు సంతృప్తిఁజేసి తా। నిట్లు తలఁచె. ౧౮

ఉ॥ వేసిన సత్రముల్ప్రపలు । వేసిన వాపితటాకకూపముల్
జేసిన యజ్ఞయాగములు । జేసిన గోధనభూమిదానముల్
జేసిన దేవపూజ ఫలి । యించి యొకుమ్మడి సిద్ధిఁ జెందు నా
కీసమయంబునన్ దనయుఁ । డేర్పడ సల్పుటఁగంటి ధన్యతన్. ౧౯

క॥ ఏవంవిధముదితుండై, భూవరుఁడా గర్గమౌని । బోధితగాథా
శ్రావిత సౌఖ్యములందుచు, శ్రీవిభు గోలోకమునకుఁ । జివరన్ జేరెన్. ౨౦

చ॥ ధనగృహరాజ్యపుత్రసుఖ । తన్వియశస్సుకృతప్రభావవా
హనపరమార్థముల్ గలుగు । నట్లు రచించును గర్గసంహితా
మనన మటంచుఁ బార్వతి కు । మాపతిబల్కియు మిన్నకుండుటన్
గని మును లూరకుండుటయుఁ । గాంచి యపర్ణ వచించె నిట్టులన్. ౨౧

సీ॥ గంగాధరా! శౌరి । గాథాసమన్విత, గర్గసంహిత బలు । కంగవలయు
నావుడు శ్రీగళుఁ । డా విష్ణుచరితంబు, సర్వంబు వినిపించి । సంతసించి
గౌరిరో! కలియందు। గంగకుఁ గుడివైపు, రెండుక్రోశములం ద। ఖండితముగఁ
బెంపువహించెడి । బిల్వకేశవనానఁ, జెందిన శ్రీకర । సిద్ధపీఠ
తే॥ మందు గోలోకవైష్ణవ। బృందసహిత, నాచు శ్రీ భాగవతసంహి। తాదికోశ
ములను విందువటంచుఁ దా। నిలుపుదలసు, సల్పె నీయితిహాసంబు। శౌనకుండ!

చ॥ గిరిజ ప్రసన్నురాలగుచుఁ । గృష్ణకథార్థిని యయ్యెఁ దత్కలిన్
సురసదియామ్యభాగమున । సొంపుదలిర్చెడి సిద్ధపీఠమం
దరుసున సర్వమంగళ య। టంచు వచింప సురూపమొంది శ్రీ
హరికథలన్ విన న్జనన। మందును శౌనక! మానినాయకా! ౨౩

క॥ ఇది వినిపించిన వినినను, జదివించినఁ జదువువారి । సర్వార్థంబుల్
గొదకొనుఁ బాపములన్నియు, సదమదమా విష్ణుపదము। జక్కఁగఁ జిక్కున్.

గద్య. ఇది శ్రీ చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రి ప్రణీతంబును, సమ్మోహనతంత్రాంతర్భూతంబును నగు శ్రీగర్గసంహితా మాహాత్మ్యంబు సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ రాధాకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

కృతజ్ఞత.

పోషకులు.

మ. రా. శ్రీ. నెల్లుట్ల నరసింహారావుగారు, దేశముఖ్, మక్తేదార్, జనగాం, నైజాం.

,, మహాలక్ష్మీ సుబ్బయ పుత్రుండును, వేంకటసుబ్బమ్మ భర్తయునగు చివుకుల రామకృష్ణయ్యగారు, మన్నూరు, ఒంగోలుతాలూకా.

,, మారేమండ నరసింగరావు పంతులుగారు, బి. ఏ., అసిస్టంటు ఆడిటరు, హెచ్. ఇ. హెచ్. ది నైజాము్స రైల్వే, శికింద్రాబాదు.

,, (పిసుపాటి వెంకటరంగయ్యగారి జ్ఞాపకార్థము) వెంకట్రాయశర్మగారు, వేదశాస్త్రాంగ్లపాఠశాలాసంస్థాపకులు, నిర్వాహకులు, హానరరీ బెంచిమేజస్ట్రేట్, జమ్మవరం ఎస్టేటు ప్రొప్రయిటర్లు, కరవది, ఒంగోలు తాలూకా.

,, పరచ లక్ష్మమాంబానంతరామ ద్వితీయపుత్రుండగు రామేశ్వరరావుగారు, మక్తేదారు, కారేపల్లి, ఇల్లెందులపాడు తాలూకా.

,, రుమాళ్ళ కుమారస్వామి సాహుకారుగారు, శికింద్రాబాదు.

,, చీకోటి వీరన్నగారు, కంట్రాక్టరు్స అండ్ జనరల్ మర్చంటు్స, శికింద్రాబాదు.

,, బూర్గు విశ్వనాథం బ్రదరు్సవారు, బ్యాంకరు్స, అండు గోల్డు మర్చంటు్స, శికింద్రాబాదు.

మ. రా. శ్రీ. జనగాం వర్తకసంఘమువారు, జనగాం.

,, చిటిమెళ్ళ నరిసిములుగారు, జనగాం.

,, నెల్లుట్ల రామలింగుగారు, పాపురము సంస్థానము మేనేజరు, నెల్లుట్ల.

,, గాదె చినకోటిరెడ్డిగారి కుమారుడు రామకోటిరెడ్డిగారు, భూస్వాములు, సరస్వతీగ్రంథాలయ ప్రతిష్ఠాపకులు అండ్ మేనేజరు, తాలూకా కోఆపరేటివ్ సూపరు వైజింగ్ యూనియర్ డైరక్టరు, కోఆపరేటివ్ సొసయిటి ప్రెసిడెంటు, ఫారెస్టు పంచాయితి రిజర్వు ప్రెసిడెంటు, చంద్రాజుపాలెం, సత్తెనపల్లితాలూకా, గుంటూరుజిల్లా.

,, నాగారెడ్డి దొరవారు దేశాయి (జమీందారు) యల్లారెడ్డితాలూకా, నిజాంబాద్ జిల్లా.

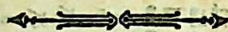
ఈ యుదారశిరోమణులు లేతద్గ్రంథంబునకు పోషకత్వము వహించి తగినట్లు ద్రవ్యసహాయ మొనరించి నన్ను సఫలమనోరథునిగాఁ జేసినందులకు బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీరాధాకృష్ణుం డాయురారోగ్య భాగ్య పుత్రపౌత్రాభివృద్ధులు కలుగునట్లు రక్షించుగాక !

ఇట్లు,

 గ్రంథకర్త.

శ్రీ రాధాకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీగర్గభాగవతము.

ఇష్టదేవతాస్తుతి.

లావణ్యసుధాసముద్రవిలస ♦ చ్ఛ్రీమంతు నామ్నాయవీ
థీలోకోత్తరసంచరిష్ణు విబుధ ♦ ధ్యేయాత్ము గంగాకరున్
వ్యాళేంద్రాంచితదేహు విష్ణుని బర ♦ బ్రహ్మంబు గోపాలకున్
లీలామానుషరూపు శంకరుని నే ♦ నిత్యంబు సేవించెదన్.

ఉ॥ ఐదుపదుల్ బొనర్చె దన ♦ ఘావళిభేదికి నంతరాయవి
చ్ఛేదికి వేదవేదికి వి ♦ చిత్రతరోందురు రాజసాదికిన్
మోదకఖాదికిన్ ద్రుహిణ ♦ భూతపతిప్రముఖప్రశంసనా
మోదికి సుప్రసాదికిఁ గు ♦ బుద్ధినిషూదికి సాధువాదికిన్॥

ఉ॥ తోయరుహాసనుండు నఖు ♦ తూలధనంజయుఁ డుత్తమశ్రుతి
ధ్యేయుఁ డనాదివేదమయుఁ ♦ డీశుఁ డుదారుఁడు ధీరుఁడున్ జగ
ద్గేయుఁడు భారతీవిభుఁడు ♦ దేవమునీంద్రనుతుండు బ్రహ్మ దీ
ర్ఘాయువు సత్కళాప్రతిభ ♦ నచ్ఛయశంబు నొసంగి ప్రోచుతన్॥

చ॥ జ్వలనుఁడు పాచకుండు రవి ♦ చంద్రులు వస్తుసుసాధకుల్ మునీ
శు లతిథు లద్రి వంటయిలు ♦ శుద్ధసురాపగ తోయదాత్రి వే
ల్పుల మొనకాఁడు కార్యపరి ♦ పూర్ణవిచారకుఁ డన్నపూర్ణ దా
నలలితగాఁగ విందుల ఘు ♦ నంబుగఁ జేయు మహేశుఁ డోముతన్.

ఉ॥ శంకర! భక్తితత్పరవ ♦ శంకర! నిర్జితధర్మదూరదు
స్సంకర! సర్వలోకప్రభు ♦ శంకర! దర్పకదర్పశైలనా
శంకర! జిష్ణువిష్ణుముఖ ♦ సన్నుతిపాత్రసుధాంశుశేఖరా!
సంకటరాజిఁ బాపి ననుఁ ♦ జల్లనిచూపులఁ జూడుమా! కృపన్.

శా॥ అమ్మా! కొల్చెద గర్గభాగవతమున్ ♦ హస్తంబునన్ బూని యాం
ధ్రమ్మున్ సల్పు ననల్పయత్నమున నే ♦ దైవాఱుచుంటిన్ సుశ

బుద్ధ్ముల్ బల్కుమ ! మద్రసాగ్రగతవై ♦ బ్రాహ్మీ ! కృపాంభోనిధీ !
సమ్మోదావృతభారతీ ! భగవతీ ! ♦ సంగీతరంగస్థలీ ! ౭

శా॥ అంబా ! సర్వసుపర్వనాథచతురా ♦ స్యాంభోజకాసారకా
దంబా ! యంబుజకీరపుస్తకసము ♦ ద్యన్మాలికాంచత్కరా
లంబా ! తుంబురునారదాదిముని సం ♦ శ్లాఘార్హవీణాకళా
లంబా ! నంబర మింబుగా నిడి వచ ♦ శ్శ్లాఘ్యుల్ నన్గా నల్పవే. ౮

శా॥ పూతా ! నీచెయిదమ్మినున్న పటికం ♦ పుం డ్రాలమాలల్ నఖ
వ్రాతోస్రప్రచయప్రభిన్నమును గీ ♦ రం బాస్థగాఁ జూచి సం
జాతామోదమనోగతిన్ గరకబీ ♦ జభ్రాంతిఁ జంచూపుట
స్ఫూర్తిన్ లాగ నదల్చునట్టి దరహా ♦ సం బెప్డు నన్ బ్రోచుతన్. ౯

ఉ॥ దుర్గమమార్గవర్గయుత ♦ తుంగతుషారశిలోచ్చయాత్మజా !
దుర్గతదుర్గతిస్థితివి ♦ దూరకృతిప్రథితాష్టమూర్తి సం
సర్గ ! విచిత్రసర్వవిధ ♦ సర్గనిదాన ! సువర్ణదుర్గ ! నా
కర్గళహీనసత్కవిత ♦ యబ్బునటుల్ బొనరింపుమా ! దయన్. ౬

ఉ॥ రాణిని మామమామతొలి ♦ రాణిని బోషితదేవతాసుర
శ్రేణిని నారదాదిముని ♦ సేవ్యమనోహరవాణి సైకత
శ్రోణిని భృంగవేణిని ద్రి ♦ శుద్ధిగ శ్రద్ధను గొల్తు నిత్యక
ల్యాణము బచ్చతోరణము ♦ నర్థ మనారత మొందియుబ్బగన్. ౧౦

ఉ॥ ఏకలికిన్ వరించి హరి ♦ యిద్ధనరోత్తముఁడయ్యె మన్మథుం
డేకమలాత్మికన్ గలిగి ♦ యెల్లెడ రూపసియయ్యె ధూమ్యదో
షాకరుఁడే మెతోడగుట ♦ స్తవ్యసుధాకరుఁడయ్యె వార్థిర
త్నాకరమయ్యె దేనిఁగన ♦ నట్టి హరిప్రియ నన్నుఁ బ్రోచుతన్. ౧౧

సంస్కృతకవీంద్రస్తుతి.

ఉ॥ నాకనివాసినిత్యనుత ♦ నారదబోధితుఁడై కళానిధి
శ్రీకరుణాతిరేకమునఁ ♦ జిత్రకవిత్వము "మానిషాద" ను
శ్లోకముఖానఁ బుట్ట రఘు ♦ శూరచరిత్రము వ్రాసినట్టి వా
ల్మీకిమహర్షి కాదికవి ♦ మిత్రులకే నొరిగల్ బొనర్చెదన్. ౧

చ॥ నవనవభావభావితము ♦ నైగమసూక్తినియుక్త మద్భుత
ప్రవిలసితంబు సత్పురుష ♦ పావనజీవితభాసితంబుఁ బా
పవిమలతాలవిత్రమును ♦ భద్రనదీనదచిత్రచిత్రితం
బు వినుతమౌ పురాణతతిఁ ♦ బూనిక వ్రాసిన వ్యాసుఁ గొల్చెదన్. ౨

చ॥ కవనము జాహ్నవీఝురము ♦ కైవడిఁ జాలి నుతింతు గర్గనిన్
గవివరకాళిదాసుని జ ♦ గద్గురుశంకరు బాణ దండి భా
రవి జయదేవ శూద్రక ధ ♦ రావిభు భోజుల రాజశేఖరున్
గవిభవభూతి మల్హణునిఁ ♦ గల్హణ బిల్హణ జల్హణాదులన్. ౩

ఆంధ్రమహాకవి ప్రార్థనము.

ఉ॥ మోదముతోడ ప్రొక్కెదను ♦ ముద్గలగోత్రజు నన్నయార్యు మా
వైదికవంశదీపకు న ♦ పారతపఃఫలధన్యు నష్టభా
షాదయితున్ సుమత్యమర ♦ సద్గురునిన్ నిగమార్థవేది నాం
ధ్రాదికవీంద్రు భారత మ ♦ హాగమసత్కృతిసంవిధానునిన్. ౧

ఉ॥ కక్కురితిన్ బదంబులను ♦ గైకొనకుండఁ దెనుంగు బాసలోఁ
జిక్కిన శబ్దజాలము సు ♦ శీలురు మెచ్చఁగ సేకరించి పే
రెక్కిన భారతంబు బదు ♦ నేనుకృతుల్ రచియించి కైతకున్
దిక్కన వన్నెకెక్కు కవి ♦ తిక్కన కేను నమస్కరించెదన్. ౨

ఉ॥ కన్నులనీరు నీరధిగఁ ♦ గాఱ్చు సరస్వతిఁ గాంచి "యమ్మరో
బన్నపడంగ నేల"యని ♦ భాగవతాహ్వయకోశరాజమా
పన్నదయాళురామునికి ♦ భక్తిని నంకితమిచ్చి యామె యా
పన్నతఁ బాపినట్టి కవి ♦ బమ్మెరపోతన కేను ప్రొక్కెదన్. ౩

మ॥ వినుతింతున్ ఘనశంభుదాసకవినిన్ ♦ భీమన్న సోమన్నఁ గే
తన శ్రీనాథుని సూరసాఖ్యుఁ గవితా ♦ ధన్యాత్ముఁ బెద్దన్నఁ ది
మ్మన సూరన్నల రామరాజకవినిన్ ♦ మల్లన్న శ్రీకృష్ణరా
యనరేంద్రున్ మఱి బ్రస్తుతాంధ్రకవితా ♦ వ్యాపారపారీణులన్. ౪

కవివంశానుక్రమణిక.

తే॥ దేవదేవ! రాధాకృష్ణ! ♦ యీవసుధను, నీకుఁ దెలియని దె ♦ య్యది నీరజాక్ష!
మైన నాచరితంబు నీ ♦ వవధరింపు, మాత్మనుతియని యెంచక ♦ యబ్జనాభ! ౧

సీ॥ విద్వదగ్రణియు భా ♦ రద్వాజగోత్రుండు, నారాయణాఖ్యుండు ♦ నాదు తాత
గీతాధ్యయనకృతి ♦ పూతచరితుఁడైన, కామయ్యసూరి నా ♦ కన్నతండ్రి
సకలసాధ్వీమణీ ♦ సంస్తవమెంతయు, గనిన కోటమ్మ నా ♦ కన్నతల్లి
విధిగుండికాతట ♦ ప్రథితమౌ నందిపాడ్గ్రామోత్తమంబు నా ♦ కన్నచోటు

తే॥ చిపురుపలయని గృహాఖ్యయుఁ ♦ జెలఁగు కృష్ణ!, నిద్ది ననుఁగని మైదేదు ♦ లేగువఱకుఁ
బెంచినట్టివారల కుల ♦ వృత్త మింక, దత్తుఁగైకొన్నవారి వృ ♦ త్తాంతము విను.

సీ॥ చివుకుల కులవార్ధి ♦ శీతకరాప్పయ, నామకబుధుఁడు పి ♦ తామహుండు
స్కంధత్రయాత్మక ♦ జ్యౌతిషధీర సుబ్రహ్మణ్య విబుధుండు ♦ వరజనకుఁడు
దానధర్మప్రియా ♦ నూనాచరణరత, యైన లక్ష్మీదేవి ♦ యమలజనని
ధరఁ జిత్రపూరు సీ ♦ తారామనామక, వ్యాకరణజ్ఞుండు ♦ వరగురుండు
తే॥ గోత్ర మరయ భారద్వాజ ♦ గోత్రమె సుమి, వాసమెన్నఁగ హైదరా ♦ బాదుపురిని
రాంచితంబును ధార్మిక ♦ ప్రాంచితంబు, వరమునైన శికిందరా ♦ బాదుపురము.

తే॥ పిదప నక్కాబెంచుకొని బహు ♦ ప్రీతిఁ గనెడి
లక్ష్మిదేవమ్మ దయతోడ ♦ లలితరీతిఁ
బెరిగి ప్రాక్తనార్జితపుణ్య ♦ విధిని ధనము
విద్దె బుద్ధియు యశమబ్బఁ ♦ దద్దనుంటి. ౪

ఆ॥ తత్పరంబునందు ♦ ధారాకులోద్భవ, నన్నపూర్ణఁ బెండ్లి ♦ యాడియుంటి
నద్ది గొంతకాల ♦ మగుడు గారినిఁ గొల్వ, దివికిఁ గదలిచేర ♦ తిరిగి నేను. ౫

క॥ ఇంకొలు వెంకటసుబ్బయ, వెంకమ్మల మనుమరాలు ♦ వినుతచరితయౌ
వెంకట అప్పయ రుక్మిణి, పంకజనేత్రలకు బిడ్డ ♦ వరయగు దుర్గన్. ౬

తే॥ ప్రీతిఁ జేపట్టియుంటిని ♦ వేదవిధిగ, రాధికాకృష్ణకరుణచే ♦ రమణమీాఱ
పుత్రుఁడొక్కఁడు మాకిప్డు ♦ పుట్టియుండె, నవని వాఁడు సుబ్రహ్మణ్యుఁ ♦ డనఁగ నెగడు.

సీ॥ వ్రాసితి గద్యలో ♦ బాలనీతియనంగ, భారతకథలతోఁ ♦ బరగుకృతిని
నాంధ్రీకరించితి ♦ నాదిశంకరకృత, నరసింహనుతి ధ ♦ న్యతఘటిల్ల
గావించితిఁ దెల్గు ♦ గాళిదాసరథాంగ, దూతకావ్యంబు సం ♦ తోషమొదవ
విరచించియుంటిని ♦ వేంకటేశ్వర సువిజ్ఞప్తి లోకస్థితి ♦ సరిగఁ దెలియ
తే॥ మఱియు వర్ణవ్యవస్థ స ♦ మంజసవిధి, వ్రాసియుంటి రజస్వలా ♦ పరిణయద్రుథ
ఖండనకృతి రచించితిఁ ♦ గాంచి బుధులు, బళిర! యనిమెచ్చ శ్రీకృష్ణ! ♦ పరమపురుష!

ఆ॥ ఇట్టినేను దొలుత ♦ నిష్టదేవాచార్య, జనకనుకవినుతుల ♦ సల్పి నాథ
వంబు సార్థకముగ ♦ భక్తితో నీ కంకి, తముగఁ గృతిరచింపఁ ♦ దలఁచినతఱి. ౭

ప్రకృతకృతిప్రశంస.

సీ॥ నిత్యమై మానిసం ♦ స్తుత్యమై శ్రీకృష్ణ, నుత్యసద్వర్తనా ♦ న్వత్య మగుచు
గేయమై పండిత ♦ జ్ఞేయమై సజ్జన, ధ్యేయమై దీనాళి ♦ దేయమగుచు
స్వాద్యమై విరచిత ♦ పద్యమై యదువీర, విద్యానవద్యతా ♦ హృద్యమగుచు
శ్రావ్యమై విబుధసం ♦ సేవ్యమై నవరస, భావ్యమై ముఖ్యస ♦ త్కావ్యమగుచు

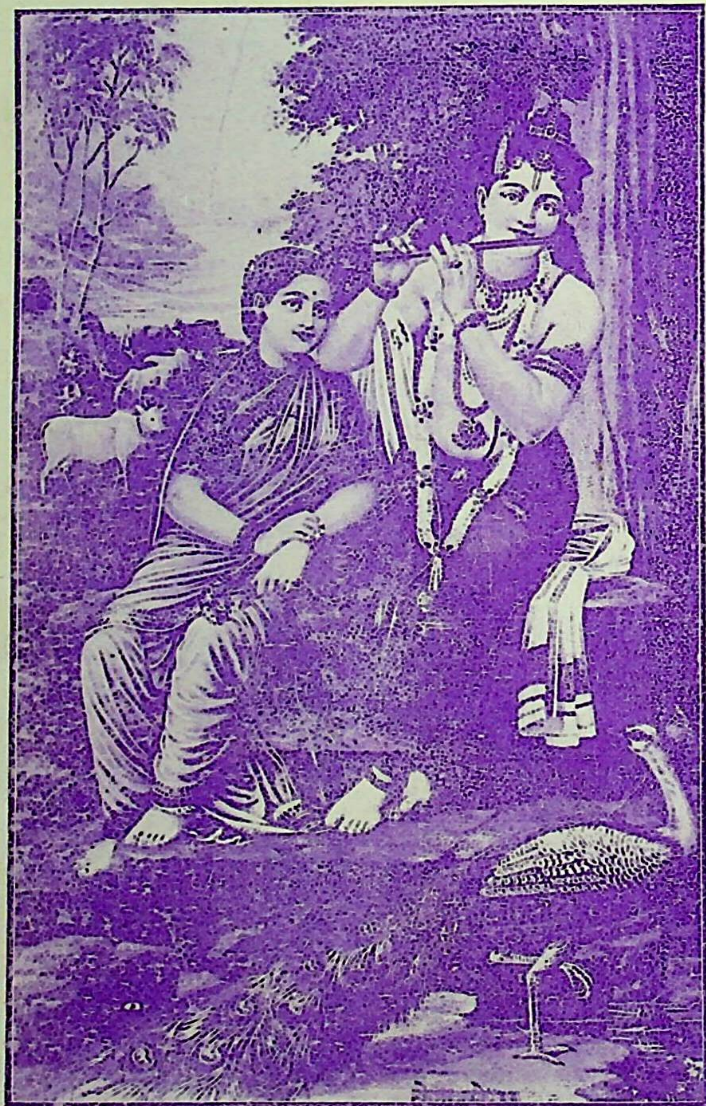
తే॥ వేదతుల్యంబునయి జగ ♦ ద్విదితమగుచు, గర్గమునికృతమైనట్టి ♦ గర్గసంహి
తాహ్వయోలివా ♦ నము దెల్గు ♦ నందు లేక, చెలఁగ సంస్కృతమం దని ♦ చెవికి సోఁక.

తే॥ జనకుఁ డాత్మజుఁ గైకొని ♦ సర్వకళల, శోభ జెందెడి చంద్రునిఁ ♦ జూపఁజూచి
జనక! యదిదెమ్మ తెమ్మని ♦ యనెడి బాలు, భావమును బోలు చిత్రభా ♦ వంబుతోడ.

మ॥ కని యా కబ్బముఁ దెల్గుసేయు మదిలోఁ ♦ గౌతూహలం బొంది భ
క్తిని వాణీకృపఁ గోరి తోఁచినటులన్ ♦ దెల్పింప నేనుంటఁ గా
వున నీవీకృతియందునిల్చి దయఁ ద ♦ ప్పుల్ వాపి యొప్పుల్ సదా
తనరం జేయ నమస్కరించెదను రా ♦ ధాకృష్ణ! కృష్ణప్రియా! 3

౪

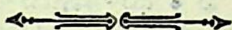
శ్రీగర్గభాగవత కృతిపతి.

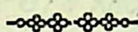
శ్రీరాధాకృష్ణులు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గభాగవతము

గోలోకఖండము.

శ్రీరమణీ మనోహరవి • శేషమనోజ్ఞపదారవిందముల్
శారదఫుల్లపద్మరుచి • సామ్యములున్ మునిభృంగజుష్టముల్
నీరజవజ్రచిహ్నముఖ • నిస్తులముల్ హతభక్తతాపముల్
భూరివికారనూపురవి • భూషితముల్ మదిలోనఁ జేర్చెదన్.

చ॥ ఎవనిముఖాంబుజంబున వ • రేక్షురసాధికరుచ్యమాద్యమున్
దివిజమనోజ్ఞమై వెడలు • దివ్యసుధన్ గడుపారఁగ్రోలి సం
స్తవము బుధుల్ వొనర్తు రల • సాత్యవతేయుఁడు విష్ణురూపుఁడున్
బ్రవిమల బాదరాశ్రమని • వాసుఁడు నాకృతి దిద్ది ప్రోవుతన్. ౨

శ్రీ గర్గాచార్యుండు నైమిశారణ్యమున కేతెంచుట.

క॥ ఒండొకవేళను యోగా, ఖ్యుండతితేజస్వి, జ్ఞాని • కులతిలకుఁడు గ
ర్గుం డల నైమిశవనమున, నుండెడి శౌనకునిజూడ • నొగినేతెంచెన్. 3

తే॥ శౌనకుండును వచ్చిన • శాంతిదాంతి, సంతతానంద భరితుడు • సర్వవిదుఁడు
నైన మునివరుఁగని లేచి •యధికభక్తి,నర్చలన్ సల్పి మునియుక్తుఁ•డగుచుమ్రొక్కి.

చ॥ అలఘుచరిత్ర ! మామెడకు • నక్కటికంబున మీరు వచ్చుటల్
సులభమె ? యార్యచర్య ! గృహి • శోకముమాన్పదె ! ధ్వాంతమూడ్చు త
మ్ముల చెలికంఠెలోని పరి • పూర్ణతమంబును బాపదే ! యహా !
పలుకఁగఁ జాల నిందలిప్ర • భావములెల్ల మునీంద్రచంద్రమా ! ౫

వ॥ పండిత ప్రకాండులు బహుభంగుల వర్ణించుచుండు బ్రహ్మాండ నాయకా వతారంబులంగూర్చి నాసందేహంబులు దీరునట్లుగా విశదీకరింపుఁడని సవినయంబుగా, సానందంబుగా నడుగ సంతసించి యా గర్గాచార్యుం డతని కిట్లనియె. ౬

ఉ॥ ఓ యమలాత్మ! వింటి నిపు • డుత్తమ తద్భగవత్ప్రశంసనుఁ
బాయక యిద్ది శ్రోతలకు • వాచక పృచ్ఛక లేఖకాళికిఁ
శ్రేయముగూర్చు నిందులకు • జెప్పెద నే నితిహాస మొండు నే
దేమెడ విన్నమాత్రమున • నెల్లయఘంబులఁ బాపఁ జాలునో. ౭

బహులాశ్వుఁడు నారదమునిని సత్కరించి ప్రశ్నించుట.

చ॥ తొలుతఁ బ్రతాపవంతుఁడు వి • ధూతమదుండును గృష్ణభక్తిస
ల్లలితుఁడు శాంతమూర్తి బహు • లాశ్వుఁడు నా మిథిలాధినాయకుం
డలరు నతండు పుష్కరస • మాగతనారదమౌనిఁ గాంచి పూ
జల నొనరించి పీఠము నొ • సంగి కృతాంజలియౌచు నిట్లనెన్. ౮

చ॥ ప్రకృతిపరుం డనాది భగ • వంతుఁడు బూరుషుఁడున్ మహాత్ముఁడున్
సకలహృదంతరస్థుఁడయి • సన్నుతిసెందినవాఁడు పాంచభౌ
తికతను వొందె నెందుల కు • దీర్ణచరిత్ర! దయాపయోనిధీ
సకలము దెల్పుమా యనఁగ • సమ్మతి నారదుఁడిట్లు సెప్పెడిన్. ౯

నారదుండు బహులాశ్వునకుఁ బరమాత్మావతారంబులంగూర్చి తెలుపుట.

చ॥ నటుఁడు స్వలీల మోహము గ • నం జనఁ డన్యుఁడ నంచు నెంచఁబోఁ
డటులఁ బరాత్పరుండు స్వక • ళాతిశయమ్మున వేదసాధుగో
పటలధరామరావన మ • వారిగఁ గోరుచు జన్మమెత్తు ను
త్కట మది లాతివారు గని • తల్లడ మొందుదు రయ్య భూవరా! ౧౦

చ॥ అనవుడు మేదినీశుఁడు మ • హాముని! సజ్జనరక్షణార్థమై
నెనరున నెన్నిమాఱు లటు • నీరజలోచనుఁ డెత్తె జన్మముల్
వినఁ దొర నుంటిఁ గాన దయ • వీనులవిందుగఁ దెల్పవన్న నా
జనకున కబ్జయోనిజుఁడు • సక్క వచింపఁ గడంగె నిట్టులన్. ౧౧

వ॥ శ్రీహరి సాధుసంరక్షణార్థంబై యెత్తిన యవతారంబు లంశంబులనియు, నంశాంశంబులనియు, నావేశంబులనియుఁ, గళలనియుఁ, బూర్ణంబులనియుఁ, బూర్ణతమంబులనియు నాఱుతెఱంగులుగానుండునని యింతకుమున్నె వ్యాసాదులు నిర్ధారించియుండిరి. ఆయవతారంబు లెత్తినవా రెవరెవరన? అంశములవలన బ్రహ్మాదులును, నంశాంశములవలన మరీచ్యాదులును, నావేశములవలన భార్గవాదులును, గళలవలనఁగపిలకూర్మాదులును, బూర్ణమువలన శ్రీనృసింహుండును, శ్వేతద్వీపాధిపతియగు హరియు,వైకుంఠుండును,యజ్ఞుండును, నరనారాయణులును, బూర్ణతమమువలన సకలభువననాయకుండై యత్యుత్కృష్టధామంబగు గోలోకంబున విరాజిల్లు శ్రీకృష్ణుండు నుద్భవిల్లిరని చెప్పంబడు. కార్యాధికారు లంశావతారులనియుఁ, దత్కార్యాధికారుల యాజ్ఞలకుఁ లోఁబడి తోడ్పడువా రంశాంశావతారులనియుఁ, బర

మాత్మ పెఱివారి యంతఃకరణంబులం జొచ్చి యగణ్యాంబులును, మాన్యగణ్యాంబులునునగు పుణ్యకర్మంబుల నిర్వర్తింపఁ జేసి నిర్గమించినవాఁ డావేశావతారుం డనియుఁ, బ్రతియుగంబున ధర్మచ్యుతి యగుచున్నప్పు డెల్ల నారసి తద్ధర్మం బుద్ధరించి చనినవాఁడు కళావతారుండనియుఁ, జతుర్వ్యూహస్థులును, నవరసములును, బహుబలంబులును గలకార్యంబు లెవనియందు శోభిల్లుచుండునో యట్టివాఁడు పూర్ణావతారుం డనియు, సర్వచరాచరతేజోరాశి దేదీప్యమానంబగు స్వతేజంబునం గలియ వెలుంగునో యట్టి పరంధాముండు పరిపూర్ణతమావతారుండనియు నెఱుంగునది.

క॥ అరయఁగ శ్రీకృష్ణుండే, పరిపూర్ణతముండు లాంతి • వారలు గారా
హరి యొకకార్యము సేయఁగ, నరుదెంచి యనేకకృతుల • నక్కఱఁ జేసెన్. ౧౩

చ॥ ఎవఁడు పరాత్పరుండొ పురు • షేశ్వరుఁ డెవ్వఁడొ పూర్ణుఁ డెవ్వఁడో
యెవఁడు పురాణుఁడో మఱిఁ బ • రేశుఁ డెవం డలవాని నాస్వయం
భువు నలసద్గుణాకరు న • మూల్యకృపాకరు నామహాత్ము నా
ప్రవిమలు నాపరాత్పరుని • భక్తిఁ గడుఁ శరణంబు వేడెదన్. ౧౪

ఉ॥ శౌనక ! తేఁడు నారదవ • చస్సుల నిట్టుల వించు మోదబా
ష్పావమితాక్షుమఃల్ దుడిచి • యామునికిట్లను శ్రీరమేశుఁడ
న్న్యూనతమావతారమును • నొందుట లెందుల కట్టి ద్వారకా
ఖ్యానగరంబునన్ భరత • ఖండమునన్ విలసిల్లు టేలకో. ౧౫

ఉ॥ ఆకమలాక్షుఁ డెట్లొ యిల • కాగతుఁ డయ్యెను గాక వాని గో
లోకచమత్కృతుల్ సుజన • లోకహితార్భకబాలలీల లయ్యసం
ఖ్యాకములైన కార్యములు • గౌరవభాజన జీవితంబు నీ
నాకు విన్ బ్రియం బలరు • నారద ! చెప్పుము తప్పకుండఁగాన్. ౧౬

ఆ॥ నూరుపుట్టువులను • భూరిపుణ్యక్షేత్ర, పర్యటనతపముల • భక్తి సలుపు
మానవుండు సుజన • మైత్రిని బొందెడిఁ, నతఁడె ముక్తికర్హుఁ • డగును దలఁప.

ఉ॥ ఎన్నఁడు బోసికొందుఁ జెవిఁ • గృష్ణకథామృతచారుధార లిం
కెన్నడు జూతునో సురము • నీశ్వరబాడబదుర్లభాద్య నిం
కెన్న డొసర్తునో సరసి • జేక్షణదాసపదాబ్జసేవ నిం
కెన్నడు బాయునో కలుష • వృద్ధినిబద్ధమదీయపద్ధతుల్. ౧౮

వ॥ అని నానావిధంబుల నువ్విళ్ళూరు నాజనకాపరనామక బహులాశ్వ రాజేంద్రుంగని నారద మునీంద్రుం డిట్లనియె. ౧౯

ఉ॥ ఇష్టుఁడు భక్తవత్సలుఁడు • కృష్ణుఁడు నీకిట దర్శనంబిడన్
గష్టమటంచు నెంచక సు • ఖంబుగ రాఁగలఁ డందునన్ మనో

భీష్టముదీరు ధన్యతయు ◆ వే ఘటియించును విప్రదేవుఁడున్
విష్టపనాథుఁడైన హరి ◆ విశ్రుతు నిన్నుఁదలంచు ద్వారకన్. ౨౦

ఉ॥ భూవరవర్య! మీ సుకృత ◆ ముల్ బహుళంబులు గావె యెవ్వరే
నీవిధి యాపరాత్పరుని ◆ యెన్నిక కందిరె? యమ్మచెల్ల! యే
మీ! విబుధాళిభాగ్యదశ ◆ యెన్నట ధాతకు వాని తాత కా
శీవిమ నాయకాగ్రణికిఁ ◆ జెల్లునె? యెన్నటికేనిఁ జాగురే. ౨౧

ఉ॥ వాకునుబొందియున్ బ్రణుతి ◆ పాత్రుఁ బవిత్రచరిత్రుఁ గృష్ణునిన్
వాకొనఁడేనిఁ దన్నరుఁడు ◆ పాత్రమునం దిడియున్న యన్నమున్
జేకొననట్టి వానివలె ◆ సిద్ధము జేసిన ముత్తినిచ్చెనన్
గైకొని యెక్కనట్టిజను ◆ కైవడి పీటిడియై నశించెడిన్. ౨౨

చ॥ క్రమముగ మాధవాగమన ◆ కారణ మాడెద నీవరాహక
ల్పమునన తొల్లిఁ గాశ్యపి, ఖ ◆ లప్రభుదానవదైత్యనారభా
రము దలఁదాల్పలేమిని శ ◆ రణ్యములేమిని గుంది గోస్వరూ
ప మమర దేహమున్ వణఁక ◆ బ్రహ్మసమీపము జేరి భక్తితో. ౨౩

చ॥ కని వినుతించి మ్రొక్కి లిడఁ ◆ గంజజుఁ డాయమ నాదరించి యే
మని యిటు లిందుఁ జొచ్చితివొ ◆ యద్ది వచింపుమ భూసతీమణీ!
యనవుడు తద్వసుంధర క ◆ రాంబుజముల్ ముకుళించి గద్గద
స్వనమున దాను బొందు బహు ◆ బాధలఁ జక్కఁగ విన్నవించుడున్. ౨౪

చ॥ విని యతఁ డమ్మరో! వగపు ◆ వీడుము శక్తికొలంది సాయమే
నొనరుతునమ్మ! రమ్మని సు ◆ ధోడనపంక్తి సమేతుఁడై త్రిలో
చను సహకారిగాఁ గొనుచుఁ ◆ జక్రి గృహంబును భక్తసన్నుతం
బును ననవద్య మవ్యయము ◆ ముక్తిద మొంది తదంతరంబునన్. ౨౫

చ॥ సిరిచెలినిన్ జతుర్భుజు సు ◆ శీలుని గాంచి నమస్కరించి రా
కరహిని విన్నవింప విని ◆ కంజదళాక్షుఁడు భీతధాతృశం
కరముఖదేవరాజిఁ దమ ◆ కంబునఁ గన్గొని యూఱడించి ఖే
చరవరులార! నానుడులు ◆ శాంతముతో విస యాచరింపుఁడీ. ౨౬

మ॥ గణనాతీత విలాసలోలుభుని సా ◆ త్మాత్సర్వసంపూర్ణునిన్
బ్రణవాకారు స్వయంభుపున్ భృతబహు ◆ బ్రహ్మాండు శ్రీకృష్ణునిన్
దృణరీతిన్ గని వీడినన్ బనులు య ◆ త్కించిత్తు గావందునన్
బ్రణుతంబున్ విశదంబునవ్యయము ద ◆ త్స్వామిస్థలం బొందుఁడీ. ౨౭

వ॥ అనవిని సర్వసుపర్వపరివృతుండగు విరించనుండు విష్ణువున కిట్లనియె. ౨౮

శా॥ స్వామీ ! మీరలుగాక యన్యవిభుల • స్మద్దృష్టిలో లేర ? యే
మేమీ ! మిమ్ముఁలమించు పూర్ణతముఁ డు • న్నే ? యున్న నవ్వానిదా
ధామం బెచ్చట ? నెట్టివాతని చరి • త్రల్ప్రేమతోఁ దెల్పఁగా
మేమిమ్మాడ్కి నుతించుచుంటి మన ల • క్ష్మీనాయకుం డయ్యెడన్. ౨౯

బ్రహ్మదేవుండు దేవవాసుదేవసహితంబుగా గోలోకంబున కేగుట.

వ॥ బృందారక బృందపరీవృఢుండగు శతానందున కానందంబు ఘటిల్ల సకలబ్ర హ్మాండశిఖరంబున కూర్ధ్వభాగంబునవిలసిల్లు తద్గోలోకమార్గంబుజూపించి,తోడురా నవ్విరించి గాంచి మేలుమేలని యెంచి తలపంకించి యాతెన్నున నడచుచు శ్రీవామన వామపదప్రదేశినీనఖంబున విభిన్నంబైన బ్రహ్మాండాగ్రభాగంబును,బ్రహ్మరసమయం బునగు బిలంబునందు జలద్వార మార్గంబునుండి బయలువెడలుసురానీకంబును,నధో భాగంబునఁ గూఁకటిమూఁగయను పక్కివలెఁ జిక్కనై వెల్గు భూనభోగోళాదికంబును, మఱియు నజ్జలంబునం దింద్రాయనఫలంబులకరణి నిటులటులఁదొరలుచుండు లెక్కకుఁ జిక్కని బ్రహ్మాండంబులనుగాంచి భీతులైన వారిటీసున విస్మితులగుచుఁ గోట్లకొలంది యోజనంబులదాటి యట భర్మవినిర్మితంబులగు రమ్యహర్మ్యంబులతోడను, నభేద్యం బులగు ప్రాకారంబులతోడను, నూత్నంబులగు రత్నంబులతోడను, సాంద్రంబులగు భూరుహంబులతోడను, విరాజిల్లు నెనిమిదిపట్టణంబులం జొచ్చి యిచ్చమెచ్చి యవి గడవఁ జని మూడట. ౩౦

గోలోకవర్ణనము.

సీ॥ హార నీహారసాం • బాట్టహాసై రావణక్షీరధవళవ • ర్ణంబుతోడ
స్నానాగతప్రజా • సంఘసంరక్షణోద్ధతకరని భతరం • గములతోడ
జ్వరకఫవాతాది • సకలరోగనివార, కస్వచ్ఛరుచ్యోద • కంబుతోడ
ధగధగద్ధగిత ర • త్నప్రభాసంతాన, బంధురసోపాన • పటలితోడ
తే॥ సకలకళ్యాణసూచక • శకుని మధుర, కలకలంబులతోడుతఁ • జెలఁగుచుండు
విరజయన్ నది దరిజేరి• వింతలెన్నొ, నయనపర్వముగాఁగని • నడచె నవల. ౩౧
తే॥ కోటిసూర్యనిభంబు సంకుంఠితంబు,నగుమహాగ్లోకమునుబొంది • యాస్థగనులు
మిఱులు గాఁగని హరియాజ్ఞ•సరసిజజుఁడు, దన్మహముద్రమొక్కివినుతించె•దానిలోన.
శా॥ శాంతాకారమనోహరంబు బుధసం • స్తవ్యంబు ధామంబు ని
శ్చింతన్ గన్గొని దానియందున మహా • శేషున్ సహస్రాస్యు శ్రీ
మంతున్ దీర్ఘ మృణాలతుల్యధవళున్ • మాన్యు న్విలోకించి ధీ
మంతుల్ ధాతృముఖాది నిర్జరు లసా • మాన్యంబుగా మ్రొక్కుచున్. 33
సీ॥ సకలచరాచర • సంభవస్థితిలయ, హేతుభూతులమంచి • యిక్కమెద్ది
స్వర్గాదినాయక • శక్రాదిదిక్పతి, కామప్రదంబైన • ధామమెద్ది

వాతాంబుపర్ణాశ • నాతీతసంసార, మునిరాజ హృద్గమ్య • మూలమెద్ది
మాయామనోబుద్ధి • మమకారచిత్తమ, హత్తత్వవికృతి సం • హారమెద్ది

తే॥ యఖిలమాన్యుల కీశ్వరుం • డనఁగ నెద్ది, లోకనుతమయ్యె నద్దిగో • లోకమనఁగఁ
జెల్లుచుండు మహాలోక • మల్ల శేషు, పృథుతరోత్సంగమందు వీ • క్షించి మఱియు.

మ॥ అరరే! యిట్టిహిరణ్యరత్నమయ గే • హద్వారబంధంబు ల
య్యరె! యీరుచ్యజలాన్వితహ్రదములా • హా! యీయదృచ్ఛావిహా
రరహస్థానము లౌర! యీమణిగణ • ప్రాప్తోరుపణ్యంబుల
ద్దిర! యీగోవ్రజసంపదల్ వనము లీ • ధీరుల్ ప్రశంస్యుల్ బళీ. ౩౫

చ॥ ఇటుల నుతించి వేల్పులుర • హిం ముగసాలను జేరునంతలో
జటులవిలాసమన్మథులు • శ్యామశరీరులు కృష్ణపార్షదుల్
దటుకున వచ్చి నిల్వఁడు కు • తంత్రము మానుఁడు మానుడుల్ వినుం
డిటుల మమ్ము శరించి యెట • కేగఁదలంచితి రీరలియ్యెడన్. ౩౬

ఉ॥ ఎవ్వరు మీరు! మీదు కుల • మెయ్యది? యెట్టిది మీచరిత్ర? మీ
రివ్విధిఁ జైనమ్ము సలుప • నేమిగతంబెది మీప్రదేశ మీ
దవ్వననుండు గోపదవి • దండకువచ్చుట కేమి కారణం
బావ్వనో? వీనికుత్తరము • లొయ్యన మాకిడి లోనికేగుఁడీ. ౩౭

ఉ॥ నావుడు దేవతల్ విని ఘ • నప్రతిభోన్నతులార! మాదియా
దేవకులంబు నాకము స్వ • దేశము వీరలు బ్రహ్మవిష్ణు దు
ర్గావిభులేము వాసవ ము • ఖత్రిదివేశుల మొందుకోర్కితో
శ్రీవనమాలి దర్శనము • సేయగవచ్చితిమయ్య నావుడున్. ౩౮

ఉ॥ మానులు ద్వారపాలకులు • మాధవపార్షదు లాసిలింప వా
ర్తానివహంబెఱింగియుఁ బ • రంబగు నంతిపురంబు సొచ్చి గో
స్థానవిభున్ గుఱించి సుర • సంగతిఁదెల్పఁ దదాజ్ఞనొందు చం
ద్రానన, రమ్యపీతపరి • ధానము వేత్రము దాల్చి పెల్చునన్. ౩౯

ఉ॥ వచ్చి వియచ్చరుల్ గని కృ • పామతి నిట్లనె వేల్పులార! మీ
రెచ్చటనుండి నిచ్చటికి • నెందుల కాగతులైతి రింక మీ
యిచ్చను నచ్చులేక చెపుఁ • డీద్రుహిణాండ వినేతలయ్య వా
క్రుచ్చుఁడు ముచ్చటించెద ము • కుందున కన్నఁ దదాదితేయులున్. ౪౦

ఉ॥ అండము లెన్నియుండినవొ • యయ్యవి యెవ్వొ యెఱుంగ మొందు బ్ర
హ్మాండ మిదే యెఱుంగుదు మ • హా భవదుక్తిచయంబు చిత్రమై
యుండెడి నండ మస్య మిఁక • నుండ దటంచు వచింతు మమ్మ! యో
యండజయాన చంద్రిముఖి! • యంచు సురల్ నుడువంగ నామెయున్. ౪౧

శా॥ ధాతా! యండము లిందుఁ గోట్లకొలఁదిన్ • దైవాఱు నిద్దానినే
భాతిన్ మీరు మెలంగుచుం ద్రటు ప్రతి • బ్రహ్మాండమందున్ సుర
వ్రాతం బుండును వేఱువేఱుగ నిజ • గ్రామాభిధానంబులన్
జాతిన్ దెల్పఁగలేక స్థాణుగతి నీ • చాయన్ జనం డెవ్వఁడున్. ౪౨

ఉ॥ దోమలు మేడిపండులను • దూర్లుచు నన్యమెఱుంగజాలన
ట్లీమెయి నొక్కయండమున • యీర లెఱింగి వసింత్రు కాని యిం
కేమియు గుర్తెఱుంగరుగ • యిట్లు గృహంబును వీడకుందురే
మీమతిపోయెనో ముదిమి • మేకొనెనో యిది మంచిరీతియో. ౪౩

చ॥ అని యుపహాస్యమున్ సలుప • నాయమరుల్విని మానమూనుటన్
గని హరి, వారి భీతులుగ • గాంచి యిటు ల్వచియించె భూవరా!
ఘనుఁడగు బృశ్నిగర్భుఁ డటఁ • గ్రాలెనొ యెద్ది త్రివిక్రమావతా
రనఖరభిన్నమా నల వ • రస్థలినుందుము మందయానరో. ౪౪

ఉ॥ ఈవిధి నిందిరావిభుఁడు • హృద్యముగాఁ బలుకంగ నల్గ రా
జీవదళాక్షి విం చతనిఁ • జేరి నుతించియు లోని కేగి రా
ధావిభునాజ్ఞ గొంచుఁ ద్వరి • తంబుగ గ్రమ్మఱి వచ్చి యట్టి లే
ఖావళి కద్ది దెల్పి చనె • నాత్రిదశుల్ జని రయ్యె లోనికిన్. ౪౫

ఉ॥ నాకులు గాంచి రంతట న • నశ్వరకల్పలతాప్రకృష్టగో
లోకము ధూత దేవరిపు • లోకము వర్థితరాధికాధవా
లోక మధఃకృతత్రిదశ • లోకము రక్షితగోపగోపికా
లోకము నాకమున్ విహిత • లోక సుగమ్యమనోజ్ఞలోకమున్. ౪౬

వ॥ వెండియు.

శా॥ సౌందర్యోజ్జ్వలితుల్ త్రిమూర్తిముఖు ల•స్వప్నుల్ విలోకించి రా
నందస్యంది విదూరదేశభవర • త్నస్నిగ్ధసోపాన స
త్సందోహాన్వితతీరభాసుర, యద్రు • చ్ఛాయానవిభ్రాజితన్
బృందిష్టోర్మిమనోహరన్ వరనదిన్ • గృష్ణన్ గళిందాత్మజన్. ౪౭

మ॥ వరబృందావనపట్టనోన్నతదశల్ • వాసంతలక్ష్మీ విలా
స రుచుల్ చిత్రపతత్రినైకవిధసు • శ్రావ్యస్వనంబుల్ మనో
హరరంభావట నారికేళఖదిరా • మ్రాదిద్రుమంబుల్ మహా
త్తరగోవర్ధనపర్వతంబుగని యా • ధామంబునన్ వేడ్కతో. ౪౮

ఉ॥ కాంచిరి సౌధవీథులను • గాంచిరి భాసురరాసమండలుల్
గాంచిరి నూత్నరత్నకన • కద్యుతిరాజితచంద్రశాలలన్

గాంచిరి పేయతోయ పరి • కల్పితకూప తటాకఖాతముల్
గాంచి రథేద్యవప్రపరి • ఖావరణచ్ఛదికూటముల్ మఱిన్. ౪౯

చ॥ పులినములందు మందగతి • భూషితశీతలవాతపోతము
ల్లలిత ఘుమాయమాన కమ • లప్రకరస్థపరాగ సౌరభం
బులఁ బలుమాఱుఁ దాలిచి య • మోఘవిధంబున వీవఁగా సుఖం
బులఁ గనుచుండు వారి గని • మోదము జెంది రమర్త్యులంతటన్. ౫౦

శా॥ ప్రాకారాజిరఖేయరాజిత పృథు • ద్వాత్రింశదారామరా
ధాకీర్ణం బరుణాశుయోచ్చబహుసా • ద్వ్యష్టంబు సప్తప్రకా
రాకల్పోజ్జ్వలపద్మరాగసహితం • బబ్జోపమా కుంజ మా
లోకించెన్ సురలోకమెల్ల నల గో • లోకంబునన్ బిమ్మటన్. ౫౧

క॥ మిక్కిలిచక్కని కాంతుల, నిక్కెడి సిదుఱెక్కియములు • నెక్కొని కడు మ
త్తెక్కిన శుకపికబర్హుల, వాక్కులుగల పూలయిండ్ల • వాటలుగనియున్. ౫౨

ఉ॥ శారదకోటి పూర్ణశశి • సామ్యమనోజ్ఞలు దారహారమం
జీరలలంతికాంగద వి • చిత్రశిరోమణి బాలసూర్యవి
స్ఫారిత కర్ణికాంచితలు • భామిను లామణి చత్వరాళి శృం
గారిత వక్త్రముల్ గనుచు • గంతులవేయుట జూచి యంతటన్. ౫౩

సీ॥ సింగారముంగాలు • బంగారు రంగారు, శృంగాలఁజాలవె • లుంగునవియు
హారహీర పటీర • శారదతారేశ, గౌరాద్రి ధవళిమ • మీఱునవియు
బాపాలచాలును • దాపాలమోలినిఁ, ఘూలుఁపజాలు పా • ల్గ్రాలు నవియు
జిన్నారి పొన్నారి • శింజినీ కింకిణీ, ఘంటాది భూషలు • గలుగు నవియు

తే॥ శోభనాకారములచేత • సొంపు జెందు, నవియుఁ బీతపుచ్ఛములచే • నలరునవియు
గుణవయశ్శీలములచేతఁ • గొమరుమిగిలి, నవియు నాధేనుతతులటఁ • నమరుచుంట

చ॥ నలుపునఁ గొన్నియావు లరు • ణంబునఁ గొన్నియు ధూమ్రమందుఁ గో
కిలరుచిఁ గొన్ని తామ్రపు జ • గిన్ మఱికొన్ని హారిద్రఁ గొన్నియున్
జెలఁగుచు లేడిపిల్లవలెఁ • జెచ్చెర దాట్లిడు లేగలొంది తో
య్యాలుల కరాంకముల్ గలిగి • యంబుధి వోలెఁ బయస్సు లిచ్చుటల్. ౫౪

తే॥ మఱియు గోగణములయందు • మందగతిని, నిడుపుగొంతులఁ గొమ్ములనీటుగన్
ధర్మభారంబు మోయుచుఁ • దద్దనిటులఁ, నటులఁదిరుగాడు నాఁబోతులచటఁ గనిరె

ఉ॥ ఊహను వేత్రవంశుల ధ • రించితదంబుజనేత్ర సామ్య స
మ్మోహనులైన గోపకులు • మోహనరాగ గణంబునన్ జగ
న్మోహన కృష్ణలీలల వి • నోదముగాఁ గొనియాడి ధేనుసం
దోహము గాచుటన్ గనిరి • దోషవిదూరులు వేల్పులో విభూ. ౫౫

తే॥ ఇటు నికుంజంబువిబుధులీ • క్షించి మ్రొక్కి, దానిలోనికిఁ జని బహు • తైజసము స
హస్రపత్రాంచితంబును • నైన యంబు, జంబుజూచి తదూర్ధ్వభా • గంబునందు.

ఆ॥ తనరు షోడశదళ • ఘనవనజంబును, గన్నులారఁ గాంచి • కౌతుకంబు
బొంది దానిమీఁదఁ • బోలుపారునష్టప, త్రియుత దివ్యతామ • రసముపైన.

ఉ॥ కౌస్తుభశోభితంబులు న • ఖండములద్భుత కాంతి కాంతముల్
ప్రస్తుతమానినుత్యములు • ప్రాక్తనపాపవినాశకంబులున్
నిస్తులముల్ బరంబులును • నిర్మలమౌ నిడు మూడుమెట్లతో
శస్తినిబొందుగద్దియను • జక్కఁగఁ గన్గొని దానియందునన్. ౬౦

సీ॥ ఒకవంక నకలంక • వికచాంబుజేక్షణ, శ్రీదామముఖగోప • సేవలలర
నొకచాయ మోహినీ • యువతీ ప్రభృత్యష్ట, మహిళలువ్యజన చా • మరలవీవ
నొకదండఁ బండిత • ప్రకరంబు "లోంస్వస్తి" యనివేదలపితంబు • లనుబఠింప
నొకదెసఁ బార్షదు • లుజ్జ్వలయష్టులన్, ధరియించివే బరా • బరులుసేయ,

తే॥ వెండియొండెడ నితరాండ • వృత్తమంత, విన్నవింపఁగవచ్చిన • విభులువెలుఁగఁ
గోటిచంద్రోపమచ్ఛత్ర • కోటులుపరి, భాగమందునఁ బూజ్యులు • బట్టియుండ.

సీ॥ నీలమేఘశరీరు • నీరజలోచను, నిఖిలాండనాయకు • నిత్యు నుత్యు
మకుటకుండలహార • మాణవకావాప, కోర్మికాశృంఖలా • యుక్తు శక్తు
శ్రీవత్సలాంఛను • స్మితపూర్వభాషిని, శ్రీనివాసునిఁ బీత • చేలు బాలు
నాజానుబాహునిఁ • దేజోవిరాజితు, గమలనాభుని వంశి • కలితు లలితు,

తే॥ దక్షు స్వచ్ఛందకుంచిత • దక్షిణాంఘ్రి, కలితు సవిధస్థరాధికా • లలితవామ
బాహువేష్టితనిజగాత్రుఁ • బద్మనేత్రుఁ, గనిరి నేత్రపర్వంబుగా • జనకరాజ.

మ॥ కని యానందసముద్రమగ్నమగు లో • కవ్యూహముంబోలెఁ దా
మునుహర్షాంబుసమేతనేత్రులగుచున్ • మూర్ధంబుతో లేఖులా
ఘను బృందావనభాసురున్ నరహరిన్ • గారుణ్య రత్నాకరున్
వినుతుల్జేసి నమస్కృతుల్ సలిపిరో • పృథ్వీపతీ! నావుడున్. ౬౩

క॥ అయ్యా! దేవతలట్టుల, నయ్యంబుజనాభుఁగాంచి • యామీఁదన్ వా
రెయ్యది సల్పిరో కరుణను, నియ్యెడ వచియింపమిమ్ము • నేనర్థింతున్. ౬౪

వ॥ అని యడుగంగ నారదుండా జనకనరేంద్రున కిట్లనియె. ౬౫

శా॥ కంతేకాలహిరణ్యగర్భముఖలే • ఖప్రష్ఠులీక్షింప వై
కుంతుం డష్టభుజోజ్జ్వలద్ధరి, జగ • త్కోటీశ కృష్ణాకృతిన్
శుంఠస్తోమము భీతినిం గనఁగ సు • శ్లోకుల్ ముదంబంద ని
ష్కుంఠీభూతము లీనమయ్యె మతి యో • క్షోణీన్నుతాఘ్ర్యంబుజా. ౬౬

తే॥ కోటిసూర్య నిభుండు నకుంఠితబలుఁ, డమలచరితుండు నధికదయామయుండ
నగు నృసింహుండు సనుదెంచి • యట్టికృష్ణు, లోన సిశ్శేషరీతిని • లీనమయ్యె.

వ॥ వెండియు సహస్రభుజపరిశోభితుండై సిరినిగూడి నిజాయుధంబుల
ధరించి పార్షదసహితంబుగా లక్షాశ్వంబులఁ బూన్చిన తెల్లని తేరునెక్కి చనుదెంచి
వాఁడును, శ్వేతద్వీపాధిపతియునగు శ్రీహరియు, నసంఖ్యాకంబులగు వానర
నీకంబులు సుట్టుముట్టి కొలువ భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులను భ్రాతృవరు
తోడంగూడి సీతాసహితుండై దశకోటిసూర్యప్రతీకాశంబులగు చామరంబు
తోడను, లక్షధ్వజంబులతోడను, లక్షచక్రంబులతోడను, లక్షోత్తుంగతురంగంబు
తోడను, మేలిమిబంగారున వెలుంగు కలశంబులతోడను, విరాజిల్లు దివ్యరథం బెక్కి
విల్లమ్ములందాల్చిన పూర్ణావతారుండును, బుండరీకాక్షుండును నగు శ్రీరామ
చంద్రుండును, ప్రలయకాలాభీలంబులగు నగ్నిశిఖలవలె జాజ్వల్యమానంబగు
దేహంబుగలవాఁడును, దక్షిణానామసతీసమేతుండును, సురేశ్వరుండును, జ్యో
ర్మయరథారోహకుండును నగు యజ్ఞుండును, విద్యుల్లతావిద్యోతితంబులగు జట
జూటంబులుగలవాఁడును,చతుర్భుజుండును, వ్యూఢోరస్కుండును, మునివేషధారియ
మునిజనవినుతుండును, నగు నరనారాయణుండును, ననువీర లపార తేజఃపుంజంబు
రంజిల్లువాఁడును, నీలమేఘశరీరుండు నగు నాశ్రీకృష్ణుని దివ్య తేజంబున లీనంబగు
నమరులువీక్షించి యాతనిఁ బూర్ణతమావతారుండనియు, ననన్యసామాన్యుండని
గుర్తెఱింగి హర్షభయాశ్చర్యబద్ధబుద్ధులై కేలుమోడ్చు లనుసంధించుచు ని
వినుతించిరి.

బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

శా॥ రాధానాథుఁ మహానుభావుఁ బరిపూ • ర్ణస్వామినిఁ యజ్ఞునిఁ
గోధామేశు స్వయంభువుఁ బరమునిఁ • గోవర్ధనాద్రీశ్వరుఁ
సాధువ్రాతమునీంద్రపోషణరతుఁ • సత్యుఁ మహాత్ముఁ సమ
స్తాధారాద్యునిఁ గృష్ణు మ్రొక్కెదము సా • ష్టాంగంబుగా భక్తితో.

చ॥ సతిసుతబాంధవప్రభృతి • సర్వుల వీడి జలానిలాశన
వ్రతులయి కాననంబులఁ బ్ర • వర్తిలుచుఁ దపమాచరించు యో
గితతి నిరుఁ మహాత్మునిఁగఁ • గీర్తన సేయును భక్తపంక్తి సా
కృతిగఁ దలంచు మేము నుతి • యింతు మనన్యమహాపరాత్మగా.

చ॥ ఘను లనుమానహేతువుల • గాని ప్రయుక్తులగాని స్ఫోటవా
దనియతిగాని యింకొక ప • థంబునఁగాని యొకప్పుడేని ని
న్ననుఁగొనఁ జాలకుండిరి స • నాతనుఁ గారణకారణుఁ నిరం
జనుఁ బరు నిర్వికారుని వె • సఁ శరణం బిడఁ గొల్తు మిమ్మెడఁ.

ఉ॥ కొందఱు కర్మరూపమని • కొందఱు యోగమటంచు వెండియున్
గొందఱు కాలమంచు మఱిఁ • గొందఱు బ్రహ్మమటంచుఁ గర్తయం
చందురు కొందఱీనుడుల • కందని సర్వజగత్ప్రతీతి నిన్
జెందితి మిత్తతిం శరణుఁ; • జెందితి మందఱమేము హర్షమున్. ౭౨

చ॥ ఎవరు శుభంబు లిచ్చునను • రేడిత తావక పాదపద్మయు
గ్మవిహితసేవలన్ విడిచి • కాశి గయా ముఖతీర్థయాత్రలన్
సవనతపఃప్రదానముల • సల్పుదురో యలవారు విజ్ఞతా
వ్యవహితులై కృతార్థతను • నందరుగా శుభగోకులేశ్వరా. ౭౩

చ॥ సకలమనోవిహారివయి • సర్వజగచ్ఛలదర్థసాక్షివై
సకలనిలింపయోగికుల • సన్నుత రూపుఁడవై పరాత్మవై
ప్రకటితరీతి నీవిట వి • రాజిలుచుండఁగ నల్పబుద్ధులన్
వికటులమైన మేమొకప్ర • వృత్తి మెదల్పఁగలారమే ప్రభూ! ౭౪

శా॥ శ్రీరాధాలలనాలలామహృదయ • శ్రీచంద్రహారోజ్జ్వలా
మారాకారవిరాజమాన మహితా • మానాయకా! గోపికా
చారుప్రేక్షణజీవహారరుచిరా • సత్యస్వరూపా! విప
ద్భారాపన్నుల మమ్ము నెమ్మిఁగనరా • వా? దేవ! రక్షింపవా! ౭౫

ఉ॥ గోవితతిప్రభూ! చతుర • గోపక వేషవిహారలీల! బృం
దావనపాలకా! నిగమ • ధర్మనిదాన! దయాపయోనిధీ!
గ్రావవిభూ! యరంబునవె • కష్టములన్ గడుఁగుందు నీయిలా
దేవిని ధర్మధారిణి ను • దీర్ణ చరిత్రిను జూచి కావుమా. ౭౬

క॥ ఈకరణిని సురలందఱు, శ్రీకృష్ణుని వేడ రమ్య • జీమూతోక్తిన్
గోకులనాథుండాహరి, నాకులఁ గని యిట్లు పలికె • నరవరవినుతా. ౭౭

శ్రీకృష్ణుండు దేవతలకుచితోక్తులాడుట.

ఉ॥ వింటిని మీచరిత్రము వి • వేచన జేసి వచించుచుంటి నీ
వెంటనె పోయి మీసతులు • వెన్కొన యాదవవంశమందు ని
ష్కంటకులై జనింపుఁడది • గన్గొని మీకృతిఁదీర్ప భూవ్యథల్
గెంటఁగ నేను బుట్టెదను • గీర్తితతద్యదువంశమందునన్. ౭౮

ఉ॥ నావచనంబులే శ్రుతులు • నాదు ముఖంబు ధరామరోత్కరం
బావులు నాశరీరము మ • హాత్ములు సాధులు నాదుప్రాణముల్
దేవతలైన మీరలును • దివ్యమదంగము లయ్యలార! యో
దేవతలార! యేగుఁడటు • దీర్చుడు సేయుఁడు సెప్పినట్టులన్. ౭౯

చ॥ క్రతువుల జాతిరీతులను • గారుణికత్వము, ధర్మపద్ధతుల్
హతమొనరించు దుర్మతుల • నంతము జేయఁగ శిష్టసంఘము
న్నతిఁ గనఁజేయ ధర్మము ఘ • నంబుగ నిల్పుటకున్ స్వయంబుగాఁ
బ్రతియుగమందుఁ బుట్టెదను • బాతము దాల్చి నిందుఁ బెల్పనన్. ౮౦

ఉ॥ ఇట్టులఁ బల్కు స్వేశు జగ • దీశుఁగనుంగొను రాధ ! యూపిరుల్
గిట్టెడి మాడ్కి దావమునఁ • గీడులు మూడిన శీఁగవోలె ని
ట్టిట్టనరాని గోడొదవ • నీక్షణ యుగ్మమునంచు వెచ్చనీ
రుట్టిపడంగ మేనుగగు • రొందఁగ మూర్ఛితయౌచు నిట్లనెన్. ౮౧

శ్రీ రాధాకృష్ణ సంవాదము.

ఉ॥ ప్రాణపతీ ! యిలాభరముఁ • బాపఁగఁ బుట్టెదనంచు దేవతా
శ్రేణికిఁ జెప్పియుంటి వది • సెల్లును నాగతిఁ గూర్చి లేశమీ
వాణినిఁ బల్కవైతిరిది • భర్తల కృత్యమె ? మిమ్ముఁబాసి నా
ప్రాణము లుండఁజాలవని • బాగుగ నమ్ముఁడు నెమ్మనమ్మునన్. ౮౨

ఉ॥ ఇత్తఱి నాదు భావము వ • చించితి లక్ష్యము సేయకుండ మీ
చిత్తము వచ్చినట్టుల ని • సీ! యనిరోయుచుఁ బోవునప్డు మ
చ్చిత్తగతాశయంబు మఱిఁ • జెప్పెద మీయెడ బాటునన్ గడున్
దత్తఱమొందు నాయొడలు • దగ్గును గప్పుర మింకున ట్లనన్. ౮౩

శా॥ ఆర్యా ! యెంతటి మాటలాడితివె ? ని • న్నా! వీడి నేనేగుటల్
ధైర్యంబున్విడకుండ నానుడులు దా • త్పర్యంబుతో విన్మ నీ
కార్యంబుల్ నెఱవేర్తు భూభరముఁ బో • కార్తున్ వ్యథన్ మానుమా
"భార్యామూల మిదం గృహ"మ్మనెడిపు • ర్వన్యాయ మాలింపవే. ౮౪

వ॥ అని శ్రీకృష్ణుండు వలుక విని రాధాదేవి క్రిమ్మఱ నతని కిట్లనియె. ౮౫

మ॥ ఎట నానందకరావనీరుహాలస • ద్బృందావనంబుండదో
యెట గోవర్ధనశైలముఁ జెలఁగదో • యెచ్చోట నానామయో
త్కటభైమజ్యజలప్రయుక్తయమునా • ధారల్ బ్రివర్తిల్లవో
యట కేరానుగ వచ్చినన్ సుఖమునా • కావంతయున్ లేదుగా. ౮౬

చ॥ అనియన నాలకించి హరి • యాస్థను స్వస్థలినుండి దివ్యమౌ
నెనుబదినాల్గు క్రోసులను • నింపగు భూమిని గోపరివర్ధనం
బను గిరినిన్ గళిందజను • నంపి సతిన్ దనుపంగ, బ్రహ్మయున్
గని పలుమాఱు మ్రొక్కి నయ • గారముగాఁ బలుకాడె నిట్టులన్. ౮౭

ఉ॥ దిక్కొది లేనివారలకు • దిక్కుగ నెక్కొని యున్న శ్రీహరీ!
యెక్కడనెట్టిపేరును వ • హించి జనింతువో నీవు ? వెండియే

నెక్కడ యీాయమర్త్యులెట • నెట్టి యభిఖ్యలఁ బుట్టనౌనో నీ
వికృతిఁ జక్కఁగాఁ దెలుపు • మీా యన నక్కమలాక్షుఁ డిట్లనెన్. ౮౮

మ॥ పరమేష్ఠీ! చెవియొగ్గి సావధిగ నా • వాక్యంబు లాలింపు మేఁ
బరిపూర్ణంబుగ దేవకీరమణికిన్ • బ్రాదుర్భవింతున్ సతీ
వరయా రోహిణి యందుఁ నాకళయె యు • త్పన్నంబగున్ బిమ్మట
న్సిరియున్ రుక్మిణి నాగభీష్మునికి జ • న్మించున్ జుమీా వెండియున్. ౮౯

చ॥ ధరణియె సత్యభామయగు • దక్షిణ లక్ష్మణ సత్య బృందయున్
విరజ కళిందజానదియు • వ్రీడయె భద్రయు దోష నాశకృ
త్సురనది మిత్రవిందయు వి • శుద్ధమృడానియు జాంబవంతు కూఁ
తురుగ జనింతు రింక నల • తోయ్యలు లందిటు సంతుగ ల్గెడిన్. ౯౦

తే॥ తొ౦లుత రుక్మిణికి మరుఁడు, ప్ర • ద్యుమ్నుఁడనఁగ, నవతరించు రుననిరుద్ధుఁ • డనఁగ నతని
కవతరింతువు నీవిందుఁ • నఆమలలఱు, జెందవలఁదింక వినుము నేఁ • జెప్పనుడులు.

వ॥ సుచంద్రనామకుండు వృషభాను నామంబుతోఁ బుట్టి కళావతీ నామాంతరకీర్తిసతీమతల్లికను వరించి యామెయందు రాధ యను పేరం బరగు పరమేశ్వరింగనఁగలండు. ద్రోణుండను వసువును నందుండన జన్మించి భూదేవియగు యశోదను బెండ్లాడి వికాజిల్లు. ౯౧

ఉ॥ ఆసమయంబునందు శిర • మందునఁ బింఛము లల్లలాడ సా
వాసము సేయు గోపికలు • భక్తిని రక్తిని యుక్తవేషలై
వాసిగ జుట్టుముట్ట ఘను • భాతిని మేను వెలుఁగఁ బీతస
ద్వాసముగట్టి గోష్ఠమున • వంశినిఁ బాడుచొనర్తు రాసముల్. ౯౩

సీ॥ నాళీకసంభవా! • న్వ్రజమందునఁ, గలిగెడి సంగతు • ల్గాంచవయ్య
నందునిగీమున • సుదర శ్రీదాముఁ, డనువాఁడు ప్రియుఁడయి • యలరునయ్య
యుపనందగృహములఁ • నూర్జితయశుఁడగు, సుబలుఁడు సఖుఁడయి • ప్రబలునయ్య
నవనందగృహముల • నరకేశవాంశజ, స్తోకనామకుఁడు మి • త్రుఁడగునయ్య

తే॥ మఱియు షడ్వృషభాను స • ద్మంబులందు, సఖులుగానుంద్రు ప్రస్థ తేఁ • జస్వి దేవు
లును విశాలవరూథపు • లును ఋషభుఁడు, ననెడివారలు సర్వక • ళ్యాణయుతులు.

చ॥ అనవుడు హర్ష మొంది విధి, • యత్తఱిఁ గ్రమ్మఱ నిట్లు పల్కెనో
యి నిఖిలవేదదైవతప • తీ! వృషభానుఁ డెవండొ నందుఁడే
యనఘుఁడొ వారిలక్షణము • నానవనందుల వారి లక్షణం
బును నుపనంద లక్షణముఁ • బూర్తిగఁ జెప్పఁగ మిమ్ము వేడెదన్. ౯౫

వ॥ అనవుడు భగవంతుండు సంతోషించి యెవఁడు తొమ్మిదిలక్షుల యావు లకు విభుండగునో వాఁడు నందుండనియు నైదులక్షుల గోవులకధిపతియైన వాఁడు పనందుండనియు, బదిలక్షుల ధేనువులకుఁ బ్రభుండైనవాఁడు వృషభానుండనియు, గోటిసురభుల కధినాథుండైనవాఁడు నందరాజనియు, నేఁబదిలక్షుల నైచికులకు విభుండైనవాఁడు వృషభానువరుండనియుఁ జెప్పంబడు. సుచంద్రద్రోణులను నిరువురుమాత్రమే గోపరాజులుగా నావ్రజమందు జనింపఁగలరనియు, శతరాకా సుధాకరధవళిమఁ బురణించు శుభ్రవస్త్రంబులందాల్చి యగణ్యలావణ్య తారుణ్య సంపన్నలై విలసిల్లు గోపవిలాసినుల శతయూథంబులు ప్రవర్తిల్లగలవనియు గుర్తెఱుంగుమన నాలించి యవ్విరించి శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. ౯౭

తే॥ భువనకారణకారణ! • పుణ్యపురుష!, దీనరక్షక! దేవ! యో • దేవదేవ
డెందమందునఁ గరుణను • బొందుపరచి, యూథలక్షణమెఱిఁగింపు•మోపరేశ.

తే॥ అనఁగ వెన్నుఁడుపూర్తిగా • నవధరించి, యంబుజాసన! పదికోటు•లర్బుదమగు
నట్టి పదియర్బుదంబులెఱి•యగును యూథ, మిటులఁబల్కి-రిసర్వము•నీంద్రులయ్య.

వ॥ అందునఁ గొందఱుమందయానలుబృందావనపాలికలుగను, గొందఱు మద్ద్వారపాలికలుగను, గొందఱు పార్షదలుగను, గొందఱు శయ్యోపకారిణులు గను, గొందఱుసుందరులు కుంజనికుంజపుంజంబు నిర్మించువారుగను, గొందఱు గోలోకవాసినులుగను, గొందఱు గోవర్ధనంబుననుండువారుగను, గొందఱు శృంగారకారిణులుగను, గొందఱు మానులయొక్కయు యోగులయొక్కయు, నాశ్రమంబుల నివసించువారుగను నుందురని యెఱుంగుము. ౯౯

మ॥ మఱి గంగా, మధుమాధవీ, సులలితా, • మాయా, విశాఖా, రమా,
విరజా, శ్రీయమునా, హ్వయాష్టవర సా • ద్వీపోడశౌఘుంబుల
ద్దిర! మేల్మేలన నేత్రపర్వమగు ద్వా • త్రింశత్సఖీయూథము
ల్వెలుఁగం గాఁగలవట్టి నావ్రజమునన్ • బ్రాహ్మీపతీ! వెండియున్. ౧౦౦

వ॥ శ్రుతిరూపలయు, మునిరూపలయు, యజ్ఞసీతారూపలయు బుళిందాంగ నలయు, నయోధ్యావాసినులయు, మైథిలలయు, గౌసలలయు, వెండియుఁ దొల్లియుగం బుల నాచే నెవరెవరు వరంబులం జెందియుండిరో యవ్వారలయు యూథంబులు బ్రవర్తిల్లగలవని యెఱుంగు మన నాతమ్మిచూలి తమ్మికంటి కిట్లనియె. ౧౦౧

తే॥ విశ్వకారణకారణ! • వీరలెల్ల, నేమిపుణ్యమొనర్చిరో • యెట్టివరము
లొందిరో దుర్లభంబు నా • నందకరము,నైన మీవ్రజమందెటు • నమరగలరొ.

వ॥ విశదీకరింపుమని వేడ మాధవుండు వాణీధవున కిట్లనియె. ౧౦౩

శ్రుతిరూప గోపికల వృత్తాంతము.

క॥ శ్వేతద్వీపమునందునఁ, బూతశ్రుతులెల్ల హరినిఁ • బుణ్యప్రవచో
వ్రాతమునన్ బ్రార్థింపఁగ, శ్వేతద్వీపేశహరి వ • చించెడి నిట్టుల్. ౧౦౪

ఉ॥ డెందమునన్ ముదంబును గ • డిందిగఁబొందితి నెట్టిసందియం
బిందునలేదుగాన వర • మిచ్చెదఁ గోరుఁడు మీమనోరథం
బొందుఁడు కాలయాపనము • నూరక చేయకుఁడేఁ బ్రిసన్నతన్
జెందిన నేరికైన నతి • శీఘ్రిముగా ఫలసిద్ధిగాదొకో.   ౧౦౫

చ॥ సకరుణ నిట్లుఁ దెల్ప శ్రుతి • సంతతి సంతసమొంది శ్రీహరీ!
ప్రికృతిపరంబు నవ్యయము • వాఙ్మృదగోచర మద్వయంబు ని
ర్వికృతము చిత్స్వరూపము వి • వేకినుతంబునునైన మీ జగం
బకలుషరీతిఁజూప మిముఁ • బ్రార్థనజేసితి మేము భక్తితో.   ౧౦౬

చ॥ అనవుడు నాజనార్దనుఁ డ • నన్యము హర్షదమౌ స్వలోకమున్
గనుఁగొనఁజేయఁగా శ్రుతిని • కాయముజూచి ముదంబు బొంది యం
దునఁ దిలకించి నిర్మలిన • తోయ సుపూరిత, హంసనిస్వన,
స్తనయమునన్, మణిప్రకర • నాగరికోభయతీర రాజితన్.   ౧౦౭

ఉ॥ ఆవలఁ గౌతుకప్రదము • నాయతకుంజవిరాజితంబు వాం
ఛావళిదాగయుక్తము ని • రామయమున్ ఋతుషట్కవర్తి సౌ
ఖ్యావహమద్భుతోరుపరి • ఖావళిసాధసమేతమైన బృం
దావనకాననంబుఁగని • తత్పరిమందునఁ గన్నులారఁగా.   ౧౦౮

తే॥ రత్నధాతుమయముశ్రీక • రంబు వివిధ, విహగమండలయుక్తంబు • విమలవారి
పూర్ణనిర్ఝరకందర • భూషితంబు, నైన గోవర్ధనము గాంచె • నచటనవల.

శా॥ నానారాసరసాన్వితంబు బుధమా • న్యంబైన తద్గోపికా
స్థానంబందుఁ గిశోరమూర్తియయి త • ద్దైత్యారి దైవాటి "మీ
కానందంబుగ నాదు లోకమిదె ప్రి • త్యక్షంబుగాఁ జూపితిన్
గ్గానన్ మీమదిఁగోర్కులున్నయెడలన్ • నాసన్నిధిన్ బల్కుఁడీ."   ౧౧౦

వ॥ అని శ్రీహరి యడుగ శ్రుతు లవధరించి కౌతుకకంకణపూరితలోచన లగుచు నా శ్రుతివిశ్రుతున కిట్లనియె.   ౧౧౧

చ॥ మనసిజకోటిసుందరత • మాటెడిరూపునుగన్న నీపయిన్
మనములునిల్చె మన్మథుఁడు • మమ్ముల నూరక వేపుచుండెఁ గా
వున నెటునీదులోకమునఁ • బుణ్యులు, కామినులొందు సౌఖ్యముల్
గనిరటు మేము స్త్రీలమయి • కాంతు మనంతసుఖంబులో హరీ.   ౧౧౨

మ॥ శ్రుతులిట్టు ల్వచియింప శ్రీహరి జెవుల్ • జొప్పించి యాలించి యో
శ్రుతులారా! భవదీయవాంఛ కెదియున్ • సోమింపరాదాయె స
మ్మతమయ్యెన్ వ్రజమందు వేరితలుగ జ • న్మంబెత్తుఁడీ! నైజమో
గ్యత సారస్వతకల్పమైనతటి నా • గామిస్వయంభూస్థితిన్.   ౧౧౩

ఉ॥ ఆవసుధాలసన్మధుర ◆ యందుననందము గల్గివెల్గు బృం
దావనమందుఁ జెన్నలరు ◆ తాదృశమామకరాసమండలిన్
నేవిధిగాఁ జెలంగియు న ◆ నింద్యవిధంబున జారరీతి మీ
భావమెఱింగి మైత్రి మిముఁ ◆ బావనులన్ బొనరింతు నెంతయున్. ౧౧౪

తే॥ ఇటులఁ దెలిదీవి హరినైన ◆ యేను కరుణ, వరమొసంగితి దానిచే ◆ వారు గోపి
కలుగ జన్మింతు రన్యగో ◆ పులనుగూర్చి, విస్తరంబుగఁ బల్కెద ◆ వినుము నలువ.

తే॥ అట్టి త్రేతాయుగంబున ◆ నాదితేయ, రక్షణార్థము రాక్షస ◆ శిక్షణార్థ
మేనుబుట్టితి శూరత ◆ నినకులాబ్ధి, సోముఁడును దాశరథియగు ◆ రాముఁడనఁగ

మైథిలాదినారీ వృత్తాంతము.

ఉ॥ అట్టులఁ బుట్టి జానకి స్వ ◆ యంవరమున్ గననేగి యీశువి
ల్పట్టుచు ఫెళ్ళునన్ విఱిచి ◆ పార్థివు లబ్బురమొంద సీతఁ జే
పట్టి మనోజమూర్తినయి ◆ వర్తిల శ్రీమిథిలాపురంధ్రు లి
ట్టట్టనరాని మోహమున ◆ నెంతయుఁ జూచి రమర్త్యనాయకా. ౧౧౭

ఉ॥ అంతటవారు బ్రేముడిని ◆ నారఘురాముని మ్రోలఁ జేరి యే
కాంతమునన్ "మహాత్మ! పతి ◆ గాఁదగి ప్రోవు మనంగ జానకీ
కాంతుఁడు దీని ద్వాపరయు ◆ గంబు గతించెడివేళఁ బుణ్యమ
త్యంతమొనర్చి వ్రేతలయి ◆ యావ్రజమందు జనించి పొందుఁడీ. ౧౧౮

ఉ॥ ఆ మిథిలాపురంధ్రులకు ◆ నట్లువరంబు దయాళుఁడైన శ్రీ
రాముఁడొసంగి యాపరశు ◆ రాముని గర్వము బల్మిఁ గోసలా
ఖ్యామహితస్వదేశగతి ◆ యందు నడంచియు వచ్చుచుండఁ ద
ద్భామినులాతనిన్ నయన ◆ పర్వముగాఁ గని మెచ్చి రిట్టులన్. ౧౧౯

శా॥ ఆ జాబిల్లిని గేరుచుండు మొగమా ◆ యాజానుబాహుద్వయం
బాజాళ్వాజిగి మీఱుదువ్వలువలా ◆ వ్యాహారమాధుర్యమా
తేజం బాకరుణాళుతాగరిమ యా ◆ ధీరత్వసత్త్వంబులా
సౌజన్యంబు నుతింపనోపుదురె యో ◆ చంద్రాస్యలారా పరుల్. ౧౨౦

చ॥ ఇటులఁ బరస్పరమ్మెదల ◆ నింతులు చింతన మాచరించి యు
త్కటమగు మోహమొంది పతి ◆ గా వరియింపఁగ, రాముఁడొప్పి తా
నిటునుడివెన్ వ్రజంబున న ◆ హీనపవిత్రత మీఱు గోపికా
పటలిగఁ బుట్టుఁడీ యపుడ ◆ వారిగ దీర్తును మీయభీష్టముల్. ౧౨౧

తే॥ కోసలాంగనలకునిటు ◆ గోర్కులిచ్చి, సేనముంగల నడువంగ ◆ సీతఁగూడి
వడి నయోధ్యాపురమునకు ◆ వచ్చెనచట, గలసతుల్ వానిఁగనితమిఁ ◆ గనిరిసొమ్మ

వ॥ అంతఁ గొంత తడవునకు నాయయోధ్యానివాసినులగు విలాసినులు

మూర్ఛఁ దేఱి సరయూనదీతీరంబు జేరి యా రామచంద్రుని మనంబుల నిల్పి తపం బొనరించు సమయంబున "మానినులారా ! యమునా తటనీతట విరాజమానబృందావనాంకస్థిత గోకులంబున మీారు గోపికలుగా జన్మించెదరు. అత్తఱి నీసీతారాముండును దత్స్థలంబున వెలింగి మీాయభీష్టములం దీర్పంగలండు విచారంబు మానుఁడను" నాకాశవాణి శ్రుతముగా సవ్వారలలరిరి. అంత శ్రీరాముండును నిజజనకుని యాజ్ఞ నాదలఁ దాల్చి మాతృబంధ్వమాత్య మిత్రభృత్యాది సర్వజనంబులను సకలసుఖంబులను విడిచి నిర్జనంబును భయంకరంబునగు దండకారణ్యంబునకు సీతాసౌమిత్రి సమేతుండై చనె.　　౧౨౨

ఉ॥ అత్తఱి లక్ష్మణుండు విలు • హస్తమునన్ గొని వెంటనంటి జా
గ్రత్తగఁ గాచుచుండ రఘు • రాముఁడు జానకితోడఁగూడి క
న్నెత్తక నిశ్చలాత్మను ద • పించి జపించి నుతించి కాంచఁద
న్బత్తిని గోరు దండకవ • నస్థ మునీంద్రుల పాలికిం జనెన్.　　౧౨౩

ఉ॥ ఆసమయంబునందు ముని • లందఱు స్వీయసమాధిఁ గన్నయా
భాసురవాసుఁడా మకుట • భాసితమస్తకుఁడా ప్రశస్త సీ
తాసుదతీశుఁడా దశర • థప్రభుపుత్త్రకుడయ్యు నట్లు మా
శ్వాసముతోడ వచ్చుటను • వింతఁగజూచి తలంచి రీవిధిన్.　　౧౨౪

చ॥ మురళిని వేత్రమున్ విడి య • పూర్వతరాకృతి వచ్చు టేలకో
యరుదగుఁ, గారణంబెదియొ ? • యక్కట ! యంచు సమాధినుండి స
త్వరగతిలేచి మ్రొక్కి పలు • భంగుల వేడఁగ రాముఁడున్ దయా
కరుఁడయి కాంచి యేవరము • గావలెనో మునులార తెల్పుఁడీ.　　౧౨౫

❦ మునిరూపాది గోపికల పూర్వచరిత్రము. ❦

చ॥ అనవుడు వీనులార విని • యామునులందఱు రామభూమ ! నీ
దు నుడుల కిప్డుసంతసము • తో నిటువల్కుచునుంటిమయ్య ! నీ
కొనరిన పూతసీతవలె • నొయ్యన మమ్మును స్త్రీలఁజేసి మా
కనుపమసౌఖ్యముల్ గలుగు • నట్టులొనర్పుమటంచు; నావుడున్.　　౧౨౬

ఉ॥ రాముఁడు, వారికోరికఁ బ • రాకును వీడి గ్రహించి యోముని
స్తోమలలాములార ! బహు • దుర్ఘట మిద్దియె ప్రార్థ్యమైనచో
నీమెయి లక్ష్మణాకృతి ధ • రించి ఘటించెద, నొప్ప రేని మీా
రామతిలుండు ద్వాపరయు • గాంతమునందున గోకులంబునన్.　　౧౨౭

ఉ॥ అత్తఱి మీా యభీప్సితము • లన్ని ఫలించును గాని యిప్డు కిం
చిత్తు ఫలింప వేలయన ? • సీతనువీడి మఱొక్కనాతినిన్

జిత్తమునందలంపమినె • చెప్పితిఁబై విధి, నిట్లుపల్కి లో
కోత్తరమైన పంచవటి • నొందె నతండు, సుపర్వనాయకా!. ౧౩౫

తే॥ అంతఁ దత్ప్రాంతమందున • నలరుచుండు, పర్ణశాలఁ బ్రవేశించి•వనమునందు
సంచరించెడి రాముఁ గాం • చి విలోకించు, నాపుళిందవాసినులగు • నతివలెల్ల.

తే॥ మదనపీడితలై రామ • పదరజంబు, నుత్తమాంగంబులందుంచి • యుసురువిడువ
నుద్యమింపఁగ శ్రీరాముఁ • డుత్తముండు, వర్ణియై వారిదరిఁజేరి • పరమకరుణ.

తే॥ పడఁతులార! మీరిప్పుడు•ప్రాణములను, వృధగ వీడకుఁడీ మనో•రథముద్వాప
రాంతమందునఁ బృందావ • నాఖ్యనలరు, వనమునందున సంసిద్ధి•పడయఁగలరు.

ఉ॥ శంకలవీడి పల్కియిటు, • సక్కఁదిరోహితుఁడయ్యె నంతటన్
గొంకక, రామరాజు కపి • కోటియుతుండయి రావణాది దు
స్సంకరులన్ జయించి నిజ • సాధ్వినిఁ బుష్పక మెక్కఁజేసి భూ
శంకరుఁడై యయోధ్యకు నె • సన్ జనుదెంచెను హంసవాహనా. ౧౩౭

తే॥ అట్టులేతెంచి మించి•పట్టాభిషిక్తుఁ, డయి సుఖంబులఁ బొందుచా•యవని తనయఁ
బంపె నడవికి లోకాప • వాదముననె, యెంతవారికేన్ సంసృతి,•వంత లిడును.

చ॥ క్రతువులఁ జేయ రామునకుఁ • గౌతుక మెప్డెపుడున్ జనించెనో
శ్రుతిహితఫక్కి నప్డపుడు • చొక్కపుబంగరుబొమ్మ, తత్సతీ
ప్రతికృతిగాఁ జెలంగ నవి • బాఢముగా నగుచుండె నంత నా
ప్రతికృతు లూపిరుల్ గలిగి • రాముని గీమున హెచ్చె నోవిధీ. ౧౩౮

క॥ హెచ్చిన ప్రతికృతులచ్చట, ముచ్చటగా వెల్గు రామ • మూర్తినిఁ గని తా
ర్మచ్చిక సంభోగింపఁగ, నిచ్చను వాంఛించిచెంత • కేగె నతండున్. ౧౩౯

క॥ వచ్చిన ప్రతికృతులను గని, నిచ్చయముగ మీయభీష్ట • మేఁ దీర్పను జూ
నెచ్చెలులారా! యనివా, క్రుచ్చెను దరువాత నవ్వి • గుయ్యిడెనిట్టుల్. ౧౪౦

క॥ రామా! సీతారామా! మేమ్మాక్రతుకాలములను • మెలఁగుచుఁ బూర్తిన్
బ్రేముడి సల్పితిమేలొకో? యీమెయిమాకోర్కి దీర్ప • విది యుచితంబో.
వ॥ అన విని శ్రీరామచంద్రుం డిట్లనియె. ౧౪౧

చ॥ ప్రతికృతులార! మీనుడులు • బాగుగనున్నవి, సత్యమైన బ్రి
స్తుతమున నప్రశస్తముగఁ • దోఁచుచునున్నవి సీతతోడనే
వ్రతము ధరించియుంటిఁ బర • భామ గ్రహింపను రాజయోగి మీ
యతులవరంబు ద్వాపరయు • గాంతమునన్ వ్రజమందుఁ దీర్చెదన్. ౧౪౨

తే॥ అట్టి శ్రీరామునానతి • నటులనవియు, గోపికలుగజన్మించు న • కుంఠితముగ
మఱియు నితరగోపికలను • గుఱిచినేను, విస్తరించెద వినవయ్య • వేల్పుపెద్ద.

వ॥ రమావైకుంఠలోకమున నివసించు విలాసినులును, శ్వేతద్వీపంబున నున్న యన్నులును, నూర్ధ్వవైకుంఠంబుననుండు నువిదలును, నజితపాదాశ్రితాంగనలును, శ్రీలోకాచలవాసినులగు స్త్రీజనంబులును, సముద్రనిర్గత శ్రీలక్ష్మి సఖురాండ్రును, దివ్యలను పేరంబరగు మానినులును, నదివ్యలనునామంబునం జెలంగు చేడియలును, సత్వరజస్తమోగుణవృత్తులుగల సతులును, వివిధవిధంబుల సలిపిన యఖండపుణ్యంబులవలన భూమియందు గోపికలుగా జన్మింతురు. మఱియు రుచియనువాని కుమారుండును, మదంశసంభూతుండును, సుందరుండును, స్వర్గాధిపతియునగు యజ్ఞునిం గాంచి కామించి దేవలమునివాక్యంబున హిమవత్పర్వతమందచలభక్తిత్రోం దపంబుగావించిన దేవకాంతలును, బృందావనంబున కనతి దూరంబున విరాజమానంబగు నావ్రజమందు గోపికలుగా జన్మింపంగలరు. వెండియు భూమియందుండు నోషధులు సాక్షాత్కరించిన ధన్వంతరి దేవుండంతర్హితుండగుట వీక్షించి భరతఖండంబున నిప్పుడియోజకులమైతిమని మిగుల దుఃఖించి స్త్రీరూపంబులం ధరించి యాదేవుని నెమ్మనంబునందు నిల్పి నిజమనోరథసిద్ధియగు నందాఁక నాలుగుయుగంబులు గడచునంతవఱకుఁ దపంబొనరింప నద్దేవుండు మెచ్చి సాక్షాత్కరించి వరంబులం గోరుండని ప్రసన్నవదనంబుతోఁ బలుక వార లమ్మహాత్మున కిట్లనిరి. ౧౪౧

తే॥ దేవదేవ! నీరూపముం దివ్యమయ్యు, మాకుఁ బతివౌచు సుకమిడింపనుపవయ్య
యనఁగ నద్దేవుఁ డద్దాని • నవధరించి, తిరిగివచియించె నిట్లోషంధీసతులకు. ౧౪౨

తే॥ ద్వాపరాంతమునందున • వల్లరులుగ, బృందకావని జన్మించి • యీారలున్న
రాసకేళులఁ గామితో డంరమణమెలఁగి, వాంఛలను దీర్తునని దయఁ గాంబల్కె దాన.

తే॥ అచలభక్తిసంయుక్తభా • గ్యవతులైన, వారు బృందావనంబునఁ • జారుగోపి
కలుగ జన్మింపఁ గలరుగాంకమలజాత! యంచు వాచించి మఱి వచింయించెనిట్లు,

క॥ జాలంధరపురిఁ జెలఁగెడి, హేలావతులట్టి వారిని • బృందాపతినిఁ
లీలంగనుఁగొని యీహరి, యేలీలనో భర్తయైన • నింపగు మాఁకుఁ. ౧౪౫

క॥ అని మొదఁదలఁచెడివారికి, వినఁబడె నిట్లభ్రవాణి, • బృందావిభునిఁ
వినుతుల్ సేయుఁడు బృందా, వనమున జనియింపుఁ డపుడుంఫలమగు మీకుఁ.

చ॥ మఱియు సముద్రకన్యకలు • మత్స్యశరీరినిఁ గాంచి మోహసా
గరమున మున్గి యాహరి న • ఖండముగాఁ గొనియాడ నాతఁడా
దరమ్మున వారి కోర్కులిడెఁ • దద్వరరీతిని బృందకాటవిఁ
గరముగ వారు గోపికలు • గా జనియింపఁగలారు పద్మజా. ౧౪౭

ఉ॥ చండపరాక్రముం డఖిల • శత్రునిషూదనపండితుండు ను
ద్దండవదాన్యుండును వ • దాన్యుఁడునౌ పృథుభూభుజుండు బ్ర

హ్మాండవిభుత్వదీపితమ • దంశమునన్ జనియించి కామముల్
దండిగఁ బిండనుండె, వసు • ధాసురభీమణి యందు, న త్తఱిన్. ౧౪౮

తే॥ దివ్య నావిర్భవన్ బర్హిష్మ • తీపురంబు, నందఁ బొందిన సుందరీబృంద మాస్థ
గాంచిమోహించి యాయత్రిం కడకు నేగి, భక్తిఁ బ్రణమిల్లి యిట్టులఁ • బలికె నయ్య.

పంచచామరము.

మహామునీ! యనుగ్రహంబు • మాపయిన్ ఘటించి యీ
మహానుభావుడైన రాజు • మాకు నెట్లు భర్తయై
విహారమార కేళిపాళి • విశ్వసించియుండునో
జిహాసఁ జేయకుండ మీరు • సెప్పరయ్య! యిత్తఱిన్. ౧౪౯

చ॥ అన విని యత్రివల్కెనిటు • లంగనలార! ధరిత్రికామగో
వున సకలేప్సితంబులను • బూర్తిగఁ బిండుచు నుండుఁడిట్లరం
బున నొనరించిరేని భవద • మూల్యమనోరథముల్ వసుంధరా
వనిత ఘటించు నమ్ముఁ డిటు • వ్యాజమొకింతయు నేని లేదిఁకన్. ౧౫౦

ఉ॥ మానినుడిన్ సతుల్ విని స్వ • మానసపాత్రముతోడ ధారణీ
ధేనువునం దభీష్టములఁ • దేఁకువఁ బిండిరి దానిచేతఁ ద
న్మానినులెల్ల త్రేతలుగ • మద్వ్రజమందు జనింత్రు కామసే
నానిహితాప్సరోంగనలు • నాథునిగాఁ గమలాక్షుఁ గోరుచున్. ౧౫౧

ఉ॥ శ్రీయుత గంధమాదనముఁ • జేరి ప్రసిద్ధుని మౌనినాథు నా
రాయణుఁ గాంచి మోహము గ • రంబుగఁ బొంది మహాత్మ! భర్తవై
యీయెడ సాఁకుమన్న నతఁ • డీరు వ్రజస్థలమందు త్రేతలై
హాయిగఁ బుట్టుఁ డట్టియెడ • నందఱి వాంఛలఁ దీర్తునంచనెన్. ౧౫౩

వ॥ అంత. ౧౫౪

చ॥ సుతలనివాసినుల్సతులు • సుందర వామనమూర్తిఁ గాంచి మో
హితలయి నాథుఁడౌటకు న • హీనముగాఁ గొనియాడి తద్దమో
న్నతిని గడించి మద్వ్రజము • నన్ జనియింతురు నాగకన్యలీ
వితమున భర్తృకామలయి • వేఁడి యనంతునిఁ దత్కృపన్ భువిన్. ౧౫౫

క॥ బృందావనరాజమునన్, సుందరులౌ గోపికలుగ • శోభిల్లి మహా
నందముఁ బొందుచు వాంఛా, బృందము జెందంగఁ గలరు • విశ్వస్రష్టా. ౧౫౬

వ॥ వెండియుఁ గశ్యపుండను మహర్షి, వసుదేవుండన, నదితియను సతీమ
తల్లి, దేవకీదేవియనఁ, బ్రాణనామకవసువు, శూరుండన, ధ్రువుండనువసువు
దేవకుండన, వసునామకవసు వుద్ధవుండన, దక్షుండు, దయానిధియగు నక్రూరుండన,

గుబేరుండు హృదీకుండన, వరుణుండు కృతవర్మయన, బ్రాచీనబర్హి గదుండన, మరుతుం డుగ్రసేనుండన, జన్మింతురు. ౧౧౭

తే॥ అట్టియుగ్రసేనాఖ్యునే • నఖిలరాజ్య, మునకు మూర్ధాభిషిక్తుఁగా • నొనరఁజేసి సర్వవిధముల సర్వదా • చల్లనైన, చూపుఁ జూపుచుఁగాపాడుఁచున్ వసింతు.

వ॥ మఱియు నంబరీషుండను రాజు యుయుధానుండన, బరమభాగవతోత్తముండగు బ్రహ్లాదుండు సాత్యకియన, క్షీరసముద్రుండు శంతనుండన, ద్రోణనామకవసువు భీష్ముండన, దివోదాసుండు శల్యుండన, ఖద్యోతాంశసంజనిత భగుండు ధృతరాష్ట్రుండన, బూషుండనువాఁడు పాండుండన, ధర్ముండు యుధిష్ఠిరుండన, బవనుండు భీమసేనుండన, స్వాయంభువమను నర్జునుండన, శతరూపయను రమణి సుభద్రయన, సూర్యుండు కర్ణుండన, నాశ్వినేయులు నకుల సహదేవులన, బ్రహ్మ బాహ్లికుండన, వైశ్వానరుండు ద్రోణాచార్యుండన, గలి దుర్యోధనుండన, జంద్రుం డభిమన్యుండన, శివుం డశ్వత్థామయనం బరఁగి భూతలంబున, జన్మింపఁగలరు. ఇట్లు యదువులయుఁ గౌరవులయుఁ దక్కుంగలవారలయు కులంబులందు స్వాంశంబులతో స్వస్త్రీసాకంబుగా నాయానతిం బుట్టంగలరు. గోకులంబున రమాంశగలిగి జన్మించు గోపికలు పదాఱువేలకు మించిచెలంగుదురని యెఱుంగుమనిచెప్పి యోగమాయం గాంచి యీకరణి నాజ్ఞాపించె. ౧౧౮

కృష్ణుండు యోగమాయను నియోగించుట.

చ॥ చతురత దేవకీలలన • సప్తమ గర్భము సంగ్రహించి గో
పతియగు నందు గోష్ఠమున • బాహుబలుండగు కంసు భీతిచే
ద్రుతగతిఁ బోయియున్నయల • రోహిణి నా వసుదేవపత్ని యం
దతుక నొనర్చి నందసతి • యైన యశోదకు నీవు పుట్టుమా. ౧౨౦

ఉ॥ శ్రీపతి, యోగమాయకిటు • సెప్పుట దేవగణంబుతోడ బ్రా
హ్మీపతి యాలకించి కమ • లేశునకున్ నతిసల్పి భూమి సం
తాపమడంచి సాంత్వలపి • తంబుల; నద్భుతకాంతిసంతతో
ద్దీపితమా స్వధామమును • దేవత లారతు లెత్తఁగాఁ జనెన్. ౧౨౧

క॥ ధరణీనాయక ! కృష్ణుఁడు, పరిపూర్ణతమావతార • భగవంతుండీ
ధరఁ గంసాదిన రేంద్రదని, కరవధకై పుట్టునయ్య • గమనింపు మిటుల్. ౧౨౨

చ॥ తనువున నెన్నిలోమములు • దాల్చఁగనియున్నవొ యన్నినాలుకల్
గొని విబుధుల్ నుతించినను • గోపతియౌ హరి సద్గుణంబులం
దున నొకదాని నెన్నినటు • దోఁపక వారలశక్తిఁదోఁచు నిం
గిని విహగంబు లాత్మగతిఁ • గేరుచు నాకడఁదాక నట్లనన్. ౧౨౩

ఉ॥ భూరమణుం డిటుల్ వలికె • భూసుర ! క్రోలితిఁ ద్వద్వచోమృతం
బీరిటఁ గంసవీరుఁడని • యేరికె పేర్కొనియుంటి రాతఁడే
యారవసించు నెవ్వఁడతఁ • డుత్తముఁడో యధముండొ పూర్వబృం
దారకుఁడో యమర్త్యుఁడొ య • థాస్థితిఁ దెల్పుఁడనన్ మునీంద్రుఁడున్. ౧౬౪

కంస పూర్వజన్మ వర్ణనము.

చ॥ నరపతి ! తొల్లి వార్థిమథ • నంబున దుష్టుఁడు కాలనేమిక
ర్బురుఁ డల చక్రితో సమర • మున్ బొనరించి హతుండు గా నిశా
చరగురువైన భార్గవుఁడు • స్వప్రతిభన్ బ్రతికించె వానినిన్
మరల నతండు యుద్ధమును • మాధవుతో నొనరింప నెంచుచున్. ౧౬౫

క॥ మందారాచలసవిధం, బందరవిందజునిఁగూర్చి • యబ్దశతక మా
నందదదూర్వారసమే, సందియములు లేక క్రోలి • సలిపెన్ దపమున్. ౧౬౬

వ॥ అంత నవ్వాణీకాంతుండాతని తపంబునకు మెచ్చి తత్సమీపంబునకు వచ్చి యిట్లు వాక్రుచ్చె. ౧౬౭

చ॥ తపమును మెచ్చి వచ్చితిని • దానవనాయక ! నీమనోరథం
బిపుడు వచింపుమన్న నతఁ • డెందఱు దేవత లీప్రపంచమం
దపరిమితద్రిఢిష్ఠులయి • యచ్యుతుఁడే శరణీయుఁడంచు నె
ల్లపుడు నుతింతు రద్దివిజు • లన్ మృతిలేనటు నాకొనర్పుమా. ౧౬౮

చ॥ వరమిది యిమ్మనంగ నల • బ్రహ్మయు దుర్లభమిద్ది యిప్డు క
ర్బుర ! మఱియొక్క జన్మమునఁ • బొందెద వియ్యది నిక్కమయ్య సం
బరమున నుండవయ్య యని • పల్కెను బిమ్మట వాఁడు తద్వచ
స్సరణిని నుగ్రసేనునకు • జానుగఁ బుట్టెను గంసనాముఁడై. ౧౬౯

వ॥ అంత నక్కంసుండు. ౧౭౦

ఉ॥ పిల్లతనంబునుండిఁ బెఱ • పిల్లలఁదిట్టుచుఁగొట్టి నెట్టుచున్
మల్లులతోడఁ బోరుఁ బలు • మాఱొనరించుచుఁ గ్రీడలాడి రం
జిల్లెడివేళ, దిగ్జయము • సేయ జరాత్మజమాగధేశ్వరుం
డుల్లసమాడుచున్ యమున • యొద్దునవేసి గుడారు వీరుఁడై. ౧౭౧

తే॥ అట్టి కంసునితోఁగయ్య • మాడఁదొడఁగె, నింతలోనాజరాసుతునకుం • సొంతమగుచు
వేయియేన్గులబలమున • విస్తరిలిన, కువలయాపీడమనుకరి • క్రొవ్వుమిగుల. ౧౭౨

తే॥ గొలుసులన్నియుఁ దెగటార్చి • కొంపలెల్లఁ, గూలఁద్రోయుచు శిబిరముల్ • గోలుపఱచి
గిరితటంబులఁ బడఁద్రోసి • సరభసమునఁ, గంసుఁడొనరించు నాజికిఁ గదలిచేరె.

శా॥ శుండాలంబిటుసొచ్చి ఘీంకృతుల ది • క్షోభంబు గావించి వే
తుండంబెత్తి రథాశ్వమత్తకరులన్ • దూలించి జృభించి దో

ర్దండాఖండులజెట్టిజట్టులను బా • ఱంద్రోలఁ గంసుండు త
చ్చండాదండముఁ బట్టి మట్టె ధరణిన్ • శూరాగ్రణుల్ మెచ్చఁగా. ౧౭౪

ఉ॥ క్రమ్మఱ భూమినుండి నల • కంసుఁడు దానిఁ గరమ్ములన్ లఘు
త్వమ్మున నెత్తి యూపిరులు • వ్యత్యయమొందఁగఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి యం
తమ్మునఁ దజ్జరాసుతు న • దభ్రభవరూధినిపైన నూఱుక్రో
శమ్ములు దాటునట్లుల వె • సన్ విసరెన్ గసి వాసి భాసిలన్. ౧౭౫

ఉ॥ గంధగజమ్ము నీవితము • గాఁ బడవ్రేయుటఁజూచి తజ్జరా
సంధుఁడహో! యిదేమి బల • సంపదఁపెంపునుతింప శక్యమే!
బంధువులందుఁగాని పర • పార్థివులందునఁ గాని స్నేహసం
బంధజనాళిఁగాని యిటు • బాఢబలిష్ఠునిఁగాంచ లేదహో. ౧౭౬

చ॥ పరధనముల్ హరించితినిఁ • బార్థివులందఱ రూపుమాపితిన్
గురు కవి విప్రమానవు లను • కూలురుగా వసియింపఁ జేసితిన్
నరసురఖేచరప్రకర • నాశమొనర్చితిఁ జక్రవర్తినై
ధరణిని నేలుచుంటి నిటు • దార్కొని చేయఁగలేదు నేనెటన్. ౧౭౭

ఉ॥ ద్రవ్యము, రూపముం, గులము, • దక్షవిపక్షవిమర్దనక్రియా
భవ్యబలంబు మాన్యత య • పారయశంబును సాహసంబు సం
భావ్యముగా వసించుటను • బాఢముదంబు ఘటిల్లె వీని మ
ద్భవ్యసుతాద్వయంబిడి వి • వాహితుఁ జేసెదనంచు నెంచితిన్. ౧౭౮

తే॥ హస్తి లక్ష, యర్బుదము • హయంబు, లయుత
దాసురాండ్రు, ద్రిలక్ష ర • థంబు లొసఁగి
ప్రస్తుతుండైన కంసభూ • పాలమణికి
నస్తిఁ, బ్రాప్తిని, నొసఁగెఁ బ్ర • శస్తరీతి. ౧౭౯

వ॥ అంత. ౧౮౦

కంసుండు దిగ్విజయం బొనర్చుట.

తే॥ ద్వంద్వయుద్ధంబు నందతి • ధన్యుఁడైన, కంసుఁ డేకాకియై భుజ • కాండపటిమ
రమ్యమాహిష్మతీపుర • రాజమునకు, నరిగెఁ దత్పురపాలకు • లదల నెదల.

సీ॥ చాణూరముష్టిక • శలకూటతోశల, నామకనరవర • నందనులను
మల్లతల్లజుల సా • మంబునన్ జీరి యో, గండలారా! రండు • కదనమునకు
విజయమొందినమీకు • భృత్యుఁడనౌదు నే, విజయమొందినమీరు • భృత్యులగుడు
రిందుల కొప్పిన • నీపురప్రముఖుల, ముంగల రూఢిగాఁ • బోరు జరుగు

తే॥ ననెడి పణమును దెల్పెను • నవలవార, లేము వీనికి నొప్పితి • మింకఁ గంస!
చేయవలసిన కృత్యముల్ • చేసినీవు, లెమ్ము, భండన భూమికి • రమ్మనంగ.

ఉ॥ పోరునకాతఁ డొప్పికొని • ముందుగ మొగ్గరమందు క్రుమ్మఁ జా
ణూరునిఁ బట్టి నేలపయి • నెవ్వఁగఁ గొట్టిన ముష్టికుండు, బ
ల్పౌరుషమొంది యాదవకు • లప్రభు, ముష్టులఁ దాక, నాతఁడున్
శూరత నొక్క గ్రుద్దునకె • సొమ్మసిలన్ బ్రహరించె వానినిన్. ౧౮౩

చ॥ అదిగని కూటమల్లుఁడు మ • హారుష రా యదువీరుఁ డాతనిన్
బదములు రెండుఁబట్టి ధర • పైఁ బ్రహరింపఁగఁ గాంచి తెక్కలన్
జదుముచు వచ్చినట్టి శలు • స్కంధమునన్ గ్రహియించి యెన్నియో
కదుములు గట్టఁ ద్రోసి వడిఁ • గ్రుమ్మఁ బట్టుచు నెట్టె నంతటన్. ౧౮౪

ఉ॥ మల్లుఁడు తోశలుండు నభి • మానముగాఁ జనిపోరఁ గంసుఁడ
భ్యుల్లస మొంది తద్దనుజు • నూరుయుగంబును జేతితోడ శో
షిల్లగఁ బట్టి నెట్టియు గ • సిన్ బదియామడ లేగఁ ద్రోసి వే
మల్లలితోక్తి దాసులగు • మల్లుల వారలఁ గూడి పోఁడిమిన్. ౧౮౫

తే॥ చని ప్రవర్షణాద్రికి నందు • సంచరించు, ద్వివిదనామకవానర • వీరుఁగాంచి
కదనమారడమ్మనఁగ నాఁ • కపియు నిరువ, దెసిమిదిదినముల్ వానితోఁ • ననియొనర్చి.

చ॥ మదమున నొక్క భూధరమ • మాంతముగాఁ గొని కంసుపైన నా
యదనున వేయ, నాతఁడల • యద్రి గ్రహించి కపీశు పుట్టె వే
సదమద మొంద వైవఁ గపి, • చక్కసి ముష్టులఁ గంసుఁ గ్రుమ్మి యా
చదలున కేగ, ఱేఁడు రభ • సమ్మున వెంటనెపట్టి కూల్పఁగా. ౧౮౭

చ॥ ద్వివిదుఁడు, తత్ప్రహారమున • విస్మృతిసెంది కృశించి శల్య మా
త్రవపుపుగల్గి యాగనని • తత్క్షణమందున దాసుఁడయ్యెనా
యవసరమందు, నంతనల • యాదవవీరుఁడు ఋశ్యమూక నా
మవనికి నేగి కేశియను • మానవభక్షకుఁ డొక్కఁడుండఁ గా. ౧౮౮

ఉ॥ వాని, హయస్వరూపుని, న • పారఘనస్వనుఁ, జూచి, ముష్టులన్
బూనికఁ గ్రుమ్మి, లోఁచి, తరు • పుంజమనోజ్ఞమహేంద్ర శైలము
న్మానసవేగసామ్యగమ • నంబునఁ జేరి, సులీల, నూఱుమా
ఖ్లానగ మూడఁగాఁ బెజేకి • యట్టిటులన్ బడవైచె నందునన్. ౧౮౯

ఉ॥ ఆమెయిఁగాంచెఁ గంసవిభుఁ • డాప్రలయాతిభయంకరోజ్జ్వల
ద్ధామనిధిన్, సమస్తవసు • ధావిభుకంఠవిలుంఠనక్రియో
ద్దామయశోల్లసత్పరశు • ధారణధైర్యమనోభిరామునిన్
రాముని, గోపరక్తముఖు • బ్రాహ్మణవంశపయోబ్ధిసోమునిన్. ౧౯౦

ఉ॥ కాంచి శిరంబునన్ గరయు • గంబు లగించి యతండు మ్రొక్కి ధ్యా
నించి ప్రదక్షిణంబుల న • నేకములన్ బొనరించి కాళ్లపై
గించను గాచకుండఁ బడఁ • గిన్క వెలింగెడి భార్గవుండు శాం
తించి కొలంది గా నతని • ధీరునిఁ జూచి యిటుల్వచించెడిన్. ౧౯౧

ఉ॥ మానవకీటకాధముఁడ ! • మర్కటడింభక ! దోమవోలె నీ
వీనగమంచు నైతివని • యిమ్మెయి నెమ్మనమందు నమ్మమా !
మానిని, క్షత్రియుండ, నస • మానుఁడనంచుఁ దలంచితేమొ యే
దీనిమిషంబునందున మ • దిష్టవిధంబున నాచరింపుమా. ౧౯౨

చ॥ ధనువిది లక్షభారకలి • తంబును ద త్త్రిపురాహవంబునం
దున దనుజారి శంభునకుఁ • దోడుగ నిచ్చిన దర్పవంతమున్
ఘనమును క్షత్రియాళి వధ • కై శివుఁడాదృతి నాకు నిచ్చియుం
డిన దిపు డెక్కు పెట్టుము ! త్రు • టిన్ మఱిఁ జంపెద లేనిచో, ననన్. ౧౯౩

ఉ॥ తూర్ణముగా యదూత్తముఁడు • ఘూతనృపాన్వయభార్గవోక్తులన్
గర్ణములారఁగా విని సు • ఖంబుగ డాబగు సప్తతాలకో
ద్వర్ణితచాపముం గొని య • థావిధిఁ జూపఱులబ్రమొంద నా
కర్ణములాగి టంకృతి ని • కాయమొనర్చెను నూఱుమాఱ్లొగిన్. ౧౯౪

ఉ॥ గుండెలు బ్రద్దలయ్యె ఘన • కోటులుపాటున మ్రోసె నట్టి బ్ర
హ్మాండముగూడ సప్తబిల • సార్థముగాఁ గడుమాఱు మ్రోఁగె భూ
మండలమందుఁ దారకలు • మందగ రాలెను దిగ్గజంబులున్
దండిని వీడి తల్లడిలెఁ • దచ్ఛరటంకృతి సల్పుపట్టులన్. ౧౯౫

ఉ॥ అంతటఁ గంసుఁ డాశరము • నచ్చటనుంచి మహానుభావ! నే
నెంతటివాఁడ క్షత్రియుఁడ • నింతయుఁగా నిక దైత్యులన్ జమీ
స్వాంతమునందు శాంతమును • జక్కఁగఁ బొందుఁడి! దాసదాసులన్
జింతదొలంగ సేవలను • జేసెదఁ దప్పక నన్నుఁ బ్రోవుఁడీ. ౧౯౬

చ॥ అనుచు నమస్కరింపఁగ మ • హాగ్రహపూరిత జామదగ్న్యుఁడున్
వినుచుఁ బ్రసన్నచిత్తుఁడయి • వీర్యసమంచితతచ్ఛరంబు నా
తనికి నొసంగి ధైర్యమును • దార్ఢ్యము గల్గిన వైష్ణవంబు దీ
నిని గొను మిద్ది దద్దయును • నీయరులన్ బరిమార్చునో బలీ ! ౧౯౭

తే॥ కాని యిమ్మహాచాప మేఘనుఁడుపుడక, విఱిచినట్టుల విఱుచు నావీరవరుఁడె
నిన్ను యుద్ధరంగంబున మన్ను జేయఁ, గలఁడటంచు నెఱుంగుమో యలఘువీర!

చ॥ అటుపయిఁ గంసుఁ డాబుధున • కొఁ దల మ్రొక్కి యనంతరంబునన్
జటులమదోన్మదుండగుచు • సప్తసముద్రవృతావనీస్థలిన్

దిటముగ వీరుఁడై తిరిగి ♦ దీకొను వారలు లేనియట్టులు
త్కటముగ సల్పి భూపతుల ♦ కప్పములన్ గయికొంచు నావలన్. ౧౯౯

చ॥ జలనిధి తీరమేగి యట ♦ సప్పము బోలిన రూపుతోడ బు
స్సలఁ బలుమాఱు గొట్టుచుఁ బ్ర ♦ జాతతి కెంతయు భీతిఁగొల్పుచున్
జెలఁగు నఘాసురున్ గనియుఁ ♦ జేతగ్రహించి యసృక్కులొల్కఁగా
నిలపయిఁ గొట్టి దండగ ధ ♦ రించి గళంబున, లోఁచి వానినిన్. ౨౦౦

తే॥ వింతఁ దూర్పున వంగదేశాంతరములఁ, బుంగవాకారముననున్న ♦ పూర్వదివిజుఁ
డౌ నరిష్టునితోడుత ♦ నని యొనర్చె, హస్తి హస్తితోఁ గలిసి పో ♦ రాడినటుల.

చ॥ మలను నరిష్టరాక్షసుఁడ ♦ మందగతిన్ బెకలించి కొమ్ములన్
బలుఁడగు కంసరాజుతల ♦ పైఁబడ వేఁయఁగ వెంటనే యతం
డలమలఁ గొం చరిష్టుశిర ♦ మందున వైచి బలిష్ఠముష్టితో
నిలఁబడ వైచి రక్కసు, జ ♦ యించి వడిన్ జనె నుత్తరాశకున్. ౨౦౧

తే॥ అందుఁ బ్రాగ్జ్యోతిషాఖ్యతో ♦ నలరుపురికి, నేగి నరకాసురాహ్వయు ♦ నిద్ధబలుని
దైత్యుఁగనుఁగొనితనదుయ ♦ థార్థభావ, ములనుదెలుపంగ వాంఛించి ♦ పలికెనిట్లు.

ఉ॥ ఓనరకాహ్వయా ! వినుము ♦ యుద్ధము గోరుచు వచ్చియుంటి నో
దానవనాయకా! సమితి ♦ దానము సేయుము ! శౌర్యమొందునీ
పూనికనేఁ బరాజయముఁ ♦ బొందిన దాసుఁడ నౌదు నొండె నీ
కేని పరాజయంబయిన ♦ నీవును దాసుఁడవౌదు నాకొగిన్. ౨౦౨

క॥ ఇరువురు శపథము నిట్టులఁ, గరముగ నేర్పఱచుకొని య ♦ ఖండరణంబున్
హరి హరిఁ బోరెడి సరణిని, సరభసమునఁ జేసి రమర ♦ చయము నుతింపన్.

చ॥ జనకనరేంద్ర యీవలఁ క ♦ సాధ్యబలుండగు నాప్రలంబుతో
ననిమొనఁ గంస భూమివిభుఁ ♦ డాగి యెదిర్చిన యట్టు లిప్పుడీ
దనుజుని మల్లయుద్ధమునఁ ♦ దాఁకి ధరన్ బడవేసి క్రిమ్మరన్
గొని యలవానివీడున న ♦ కుంఠితరీతిని బాఱవేయఁగా. ౨౦౬

ఉ॥ ధేనుకదైత్యుఁ డాగ్రహము ♦ దేకువ హెచ్చఁగఁ దద్యదుప్రభున్
బూనికఁబట్టి ధాత్రిపయిఁ ♦ బొర్లునటుల్ పడఁద్రొబ్బ నాతఁడా
దానవు వందయోజనము ♦ దాఁటగనెట్టి ద్రఢిష్ఠముష్టులన్
వానినిఁ జూర్ణమౌనటు ల ♦ వారిగఁ గొట్టె ననంతరంబునన్. ౨౦౭

తే॥ బలితృణావర్తదైత్యుఁడు ♦ భౌమునాజ్ఞ, యుద్ధసన్నద్ధుఁడై కంసు ♦ నొడిసిపట్టి
యంబరంబున కేగియు ♦ నచట లక్ష, యోజనంబులపై నని ♦ యొనరఁజేసె ౨౦౮

ఉ॥ అంత ననంతమైన బల ♦ మందిన కంసవిభుండు వానిఁ ద
త్ప్రాంతమునుండి భూతలము ♦ పైఁబడులాగున నోట రక్తమ

త్యంతము గ్రక్కునట్టుల ర ◆ యంబునఁ ద్రోయ బకుండుగాంచి బ
ల్వంతముతో గ్రసించుట క ◆ వారణపద్ధతినేగె నంతటన్. ౨౧౯

చ॥ కులిశసమానముష్టి యదు ◆ కుంజరుఁ డా బకదైత్యవీరునిన్
సులువుగఁగూల్చె నాతఁడును ◆ శూరతఁ దేఁపఁగ లేచి వారిదం
బులవలెఁ గాలులార్చి తెలు ◆ పుంగలఱెక్కలు గల్గి వానినిన్
బులుఁగును బోలెఁ బైకెగసి ◆ పొట్టను బెట్టుకొనన్ గుటుక్కునన్. ౨౨౦

ఉ॥ కంసుఁడు బాహ్యమేగుటకుఁ ◆ గర్బురకంఠము వట్టి నెట్టనన్
హింసనొనర్చె దాని కతఁ ◆ డేడ్తెఱఁజూపఁగ లేక క్రక్కు నా
యంసలుఁ డాబకున్ ధరను ◆ నాగ్రహవృత్తినిఁ ద్రోసి దేవతా
శంసితరీతిఁ గొంచుఁ బలు ◆ సారులు ద్రిప్పి జయించెఁ బిమ్మటన్. ౨౨౧

క॥ ఆతని చెలియలు పూతన, భీతిని విడి రణముసేయ ◆ వే చనుదేరన్
భూతలపతి నగి నే నెట, నాతులతో ననికి దిగను ◆ నమ్ముమయమ్మా! ౨౨౨

చ॥ అదియునుగాక యట్టిబకుఁ ◆ డన్నయె నాకగుఁగాన నీవు సిం
హౌదవఁగఁదోడఁబుట్టువయి ◆ యొప్పుగ నుండుమటంచుఁబల్కె ని
య్యది విని శక్తిఁగన్న వసు ◆ ధాత్మజుఁడౌ నరకాసురుండు త
త్త్రిదశవినాశకృత్యమున ◆ ధీరునిఁ గంసుని వేఁడెఁ దోడుగాన్. ౨౨౩

చ॥ అనవుడు నాతఁడొప్పి జితు ◆ లైనప్రలంబముఖాసురేశ్వరుల్
దనుఁగొలువంగ శంబరుని ◆ ధామముఁజేరి స్వకీయభావమా
తని కెఱుఁగంగఁ జెప్పె నల ◆ దానవనాథుఁడు శంబరుండు దా
ఘనబలుఁడయ్యుఁ గంసుని న ◆ కారణరీతిని డీకొనం దవహో. ౨౨౪

చ॥ మఱియును గంసుతోడ నను ◆ మానము మానుచు నట్టి శంబరుం
డఱిముఱి నేస్తమున్ స్వకస ◆ ఖాన్వితుఁడై యొనరించె దానికా
నెఱసరి సంతసించి మద ◆ నిస్తులుఁ డౌచుఁ ద్విశృంగశృంగమం
దిఱికినవ్యోమపుణ్యజను ◆ నీక్షణఁజేసి మహాగ్రహంబునన్. ౨౨౫

చ॥ పదములఁ దన్ని నిద్దురను ◆ బాసి యతండును రక్తనేత్రుఁడై
గదమొది దెమ్ము తెమ్మనుచుఁ, ◆ గంసుని హింసనొనర్చె గ్రుద్దులన్
యదుకులనాథుఁడద్దిగని ◆ యా యనిముష్టులఁ గ్రుంగఁజేయఁ బూ
ర్వదివిజుఁ డాయదుప్రభుఁ గ ◆ రంబు బలంబున గుద్దెఁ దద్దయున్. ౨౨౬

చ॥ ఇటులఁ బరస్పరమ్ము రణ ◆ మెంతయు ఘోరముగాఁ గచాకచిన్
దిటముగ సల్పి రందుఁ దుద ◆ ధీరతఁ గంసుఁడు వ్యోమదైత్యును
త్కటముగఁ బట్టి కొట్టి తన ◆ దాసునిగా నొనరించుకొంచుఁ దా
నటుపయి నేగుచుండు సమ ◆ యంబున, నేనరుగంగ మ్రొక్కియున్. ౨౨౭

శా॥ దేవా! యుద్ధము సేయ నిచ్చఁగల దే • ధీరుల్ బరిశంసింతువో
యేవీరుల్ గెలువంగఁ బొమ్మనెదవో • యేమాడ్కిఁ జేయింతువో
మీవాణీవిధి లక్ష్యమందునిచి యా • మేడంబునేఁ జేసి మీ
భావంబుల్ నెఱవేర్తుఁ గాన దయతోఁ • బల్కందగున్ నారదా. ౨౧౮

మ॥ అనఁగా నాతని కిట్లు సెప్పితిని న • త్యానందకృత్యూనస్తుల్
దనుజా! జిత్వరబాణదైత్యవిభులోఁ • దట్టాడి మట్టాడుమా
చనుమా! పట్టును బట్టుమా! యశము నా • చంద్రార్కమానట్లుగాఁ
గనుమా! హర్షము గూర్పుమా! మిగుల వే • గంబే జయంబొందుమా!

చ॥ జనకనరేంద్ర! యంత నల • సాహసధైర్యసమేతనేతయున్
దనభుజవిక్రమక్రమముఁ • దద్దఁ దలంచి మదించి మించి యా
ఘనబలుఁడైన బాణుఁ దురిటిఁ • గయ్యమునన్ దునుమాడి వత్తు నే
నని శపథం బొనర్చుచుఁ బ్రి • యాణము సల్పి క్రమ క్రిమంబుగాన్. ౨౨౦

ఉ॥ శోణితనామపట్టణము • శూరులు మెచ్చఁగఁ జొచ్చె నంత నా
బాణుఁడు, కంసు రాకయును, • బద్దును, బెద్దలచేత వించు గీ
ర్వాణమదప్రహారకుఁడ • వార్యమహాసురనాథుఁడైన యా
బాణునిఁ గూర్చి యాకరణిఁ • బగ్గనొనర్చెనె? నెగ్గనే? యిటన్. ౨౨౧

ఉ॥ హుమ్మని రక్తనేత్రుఁడయి • యుర్వర మూరెడు క్రుంగ నాగలో
కమ్ముననుండు వారలును • గంపము సెందఁగ భూమిమీఁద దా
ర్ఘ్యమ్ముకొలంది నొక్క హతి • డక్కొని కొట్టి ఘనంబు మాడ్కి నా
దమ్మొనరించి "కంసుఁడ! ద్రు • తంబుగఁ గుర్రింగిన దీని నెత్తుమా. ౨౨౨

చ॥ అనవుడుఁ దక్షణంబుననె • హస్తియదృచ్ఛఁ గరంబుఁ గొన్నమా
డ్కిని యదువీరవర్యుఁడు వ • డిన్ ధర, హస్తములన్ గ్రహించి పై
కనువుగనెత్తె, నత్తఱి మ • హాద్రులు గూలె రసాతలంబులే
దును వెసఁ బైకి లేచెను, గ • దుల్ జలియించెను దిగ్గజంబులున్. ౨౨౩

చ॥ తదుపరిఁ గంసుతో రణముఁ • దాల్మినొనర్పఁగనుండు బాణు, నా
యదనునఁగాంచి యాశుఁడు ర • యంబునవచ్చి "బలిష్ఠ! బాణ! నీ
కిది సమయంబుగాదు మఱి • యిద్ధబలుండగువాఁడు కృష్ణుచే
సదమదమొందు నన్యులకు • సాధ్యుఁడుగాఁడని విశ్వసింపుమా. ౨౨౪

చ॥ మఱియును భార్గవుండు, నస • మంబునువైష్ణవమైన యస్త్రముల్,
వరము, నొసంగె నీతనికి. • వైరము నానుడి మానుమా" యటం
చిరువుర కెంతయో చెలిమి • యేర్పడనేర్పుగ సల్పె, నంత, సం
బరమునఁ గంసభూవరుఁడు • పశ్చిమదిక్కునకేగె గ్రక్కునన్. ౨౨౫

చ॥ అటుపయిఁ గంసుఁ డా దెస మ • హాసురుఁ డొక్కఁడు వత్సరూపము
త్కటముగఁ బొందియుండెనని • కర్ణములారఁగ నాలకించి తాఁ
బటురయమొప్పఁ జేరి నర • భక్షకునాతనిఁ గాంచి వానితోఁ
జటులరణంబొనర్చి యవ • సానమునందు నమందశక్తితోఁ. ౧౨౮

ఉ॥ వాలముపట్టి నేలపయి • వత్సనిశాచరు వ్రాఁది యంతట
చ్చైలము వెంటనే తన వ • శంబొనరించి తురుష్కభూమిలో
నూలుకొనంగఁ గాలయవ • నుండను దైత్యుఁ డొకండు గ్రాలె నం
చోలిఁ జెవిన్ బడన్ వడి మ • హోద్ధతపద్ధతిఁ జొచ్చెఁ దత్స్థలిన్. ౧౨౯

తే॥ కాలయవనుండు నాచేతఁ • గంసురాక, విని యమాత్యులతోడుత • విజనదేశ
మందు యోజించి యాజియం • దతనిఁ గూల్చి, జయముగాంచెద నేననె • జనకరాజ.

సీ॥ చూర్ణీకృతాఖండ • శూరతాభూషితా, రాతులై యొప్పు పా • దాతికులును
ఖండీకృతారాతి • మండలశుండాల, మండలులైన వే • దండములును
న్యక్కృతాదభ్రాభ్ర • నవ్యగంభీరని, నాదంబులౌ మార్వ • నాదములును
ధిక్కృతసూర్యాశ్వ • దివ్యమనోవాయు, ధాటీయుతంబులౌ • ఘోటములును

తే॥ బృథులరథములు సెలఁగఁగ • వీరవీర, కాలయవనుండధఃకృత • ఘనవిమాన
యానమెక్కి యొక్కుమ్మడి • నరులమెదల, గాలమైతాఁక రణభేరి • గీలుకొలిపి.

శా॥ రక్తిన్, యుక్తిని, వాహినీపతులఁ జే • రంబిల్చి ఘోరాహవో
ద్యుక్తుల్ గండు, క్రియాకలాపములఁ బ్ర • త్యూహంబులేకుండఁ గా
యుక్తం బొనటులాచరింపుఁడని యి • ట్లుత్సాహముం గొల్పి తా
రక్తశ్మశ్రుగదాధరుండయి సమి • ద్రంగంబు సొచ్చెన్ వడిన్. ౧౩౦

శా॥ కంసుం డాతని వానిసేనఁ గని ని • ష్కారుణ్యభావంబునన్
ధ్వంసంబున్ బొనరింప నెంచి రిపుదో • ర్దండక్షతిప్రక్రియా
సంసిద్ధిప్రథితప్రధానగద, లక్షాభారయుక్తిన్ సుధీ
సంసత్తుల్ గొనియాడఁ జేఁ గొని యా • సంగ్రామరంగంబునన్. ౧౩౧

చ॥ గిరగిరఁ ద్రిప్పి వానిపయిఁ • గేఁచన వేసియు సింహనాదమే
ద్దెఱ గరువంబునన్ సలిపె • దిగ్గజముల్ చలియింప ఖేచరో
త్కరము భయంపడన్ ధర వ • కావకలై పగులన్ గిరుల్ వడన్
శరధిసమూహమింక రిపు • సైన్యమనన్యపు దైన్యమొందఁగా. ౧౩౨

ఉ॥ వెంటనె దంటయా యవన • వీరుఁడు మీఁదికి వచ్చుతద్గదన్
గెంటుటకై మహాప్రలయ • కీలితదండసముజ్జ్వలద్గదన్
గంటగిలంగ వేసె. నిది, • కంసగదాయుధముల్, బరస్పరం
బంటుచు దంటపోరతిశ • యమ్ముగ సల్పెను మింట మంటలన్. ౧౩౩

తే॥ ఎట్టకేలకు రెండును • గొట్టినట్టి, పిండివలెనయ్యె నంతఁ గం • సుండు కాల
యవను నవనిపైఁ బడవేసి • హస్తములను, బట్టికొట్టుచు జీవచ్ఛ•వంబొనర్చి.

తే॥ బాణవర్షంబు గురిసెడి • వాని సేనఁ, గాంచి గదతోడఁ జూర్ణము • గాఁగఁ గొట్టి
యశ్వరథగజవీరుల • హతమొనర్చి, ఘనముచాడ్పున గర్జించె • జనకరాజ!

క॥ అంతట భయపడి మ్లేచ్ఛు ల, నంతముగాఁ జింతనొంది•యని విడి వడినే
పొంతలకో పరుగిడ; వాఁ, డంతయుఁ గని మిన్నకుండె • నాఁగనటంచున్. ౧౩౬

సీ॥ ప్రలయార్క-బింబంబు•వలె జిగిగలవాఁడు, గంభాలవలెఁ దొడల్ • గలుగువాఁడు
గగనంబుఁ బోలిన • కౌనుగల్గినవాఁడు, కమలాభ నేత్రముల్ • గ్రాలువాఁడు
వాటమౌ పెద్దక • వాటముక్రియ ఱొమ్ము లలరువాఁడు హారముల్ • వఱలువాఁడు
నాఁబోఁతుమూఁపుల•యంద మొందినమూఁపు,లమరువాఁడు కిరీట•మలరువాఁడు

తే॥ రక్తవర్ణము, నసితవస్త్రములునిడుపుఁ, గూకటుల్ గలుగువాఁడును•గుండలములు
బద్మమాలయుఁ గలవాఁడు•బలుఁడునైన, కంసుఁడంతటఁ గదుఁగండ• కావరమున.

వ॥ శత్రువులకభేద్యంబగు వర్మంబుదాల్చి గదాముద్గరతోమరభిండివాలఖడ్గంబులను ధనుర్బాణంబులను నాజానుబాహువుల్ ధరించి పీనాంసంబుపైఁదూణీరంబునిచి జరామరణరహితులగు నమరుల నోడింపఁదలంచి తనచేఁబూర్వజితులైన చాణూర, ముష్టి, కారిష్ట, శల, తోశల, కేశి, ప్రలంబ, బక, ద్వివిద, తృణావర్త్త, అఘ, కూట, నరక, బాణ, శంబర, వ్యోమ, ధేనుక, వత్సాసురులు దన్నుఁజుట్టుముట్టి కొలువ ననుచరులు జయజయధ్వానంబు లొనర్పఁ బటహఢక్కాకాహళాది వివిధవాద్యశబ్దంబుల దిక్కులు పిక్కటిల్లి మాఱుమ్రోయ రణభేరిమ్రోఁగించి సమరోత్సాహసంపన్నుండై స్వీయచమూసమూహంబులకు సేనానులను నియమించి యుత్సేకించి ముక్కంటి నెక్కసక్కియమాడు రౌద్రాకారమ్ముతో దండెత్తి వేల్పులకునికిపట్టగు నమరావతీపురంబుసొచ్చి యిచ్చమెచ్చియుండ. ౧౩౭

ఉ॥ శక్రుఁడు గాంచి వజ్రిముఖ • శస్త్రముల్ గొని దాఁడిచేసె భూ
చక్రము గిర్గిరందిరుగ • సాగరముల్ గలఁగంగఁ, దమ్ముఁడౌ
చక్రియు సంతసింప రిపు • సైన్యము దైన్యముఁబొందుచుండ, ని
ర్వక్రపరాక్రమక్రమవి • భాసురదేవగణంబు వెంటరాన్. ౧౩౮

ఉ॥ వీరులు వీరలిర్వురును • విగ్రహముల్ బొనరింపసాఁగి దు
ర్వారభయంకరంబులగు • బాణకృపాణగదాది శస్త్రసం
భారముల్ బరస్పరమ • వారిగఁ బోరియు దొమ్మియుద్ధముల్
నేరుపుతోడ ఘోరముగ • నేఁదమినాడఁగ సల్పి రోవిభూ! ౧౪౦

ఉ॥ ఒండొరు లిట్లు శౌర్యమున • యుద్ధమొనర్చెడి కాలమందుఁ గో
దండ శరంబుల్ దమము • దండిగఁ గ్రమ్మఁగఁ దేరునెక్కి యా

ఖండలుఁ డుద్ధతిన్ మెఱపు ♦ కైవడి వెల్గు శతారమా పవిన్
గండునిఁ గంసునిం దునుమఁ ♦ గాఁ బడవైచెను మెచ్చఁ జూపఱుల్. ౨౪౧

ఉ॥ జృంభితదేవరాజపవి ♦ శీఘ్రగతిన్ బరికించి కంసుఁడు
త్తంభితకోపుఁడౌచు నరి ♦ దారణ దారుణ ముద్గరంబునన్
జంభవిభేది వజ్రమువె ♦ సన్ జెడి యంచులు మొక్కవోయి యి
క్కుంభినిఁ గూలునట్టుల న ♦ కుంఠితరీతి నొనర్ప నింద్రుఁడున్. ౨౪౨

శా॥ ఆలోకించి, మహోగ్రహోగ్రుఁడయి, య ♦ య్యాలంబునన్, ఖడ్గముం
గేలం దాలిచి కంసశీర్షము పయిం ♦ గీలించి భీమారవం
బోలిన్ సల్పఁగ మాలతో మదకరే ♦ ణూత్తంసముం గొట్టు నా
లీలన్ మాఱి యలక్ష్యమయ్యె నది, హా ♦ ళిన్, గంసుఁ డాపట్టునన్. ౨౪౩

చ॥ తడయక లక్షభారగురు ♦ తాదృఢతావిదితాష్టధాతుయు
క్తడమరకార్యకారి గదఁ ♦ దాల్చి పురందరు మీఁద వైవ నా
తఁడుగని దానిఁగైకొని ద్రు ♦ తంబునఁ గ్రమ్మఱ దైత్యవీరుపై
నిడెఁ దన రౌతు మాతలి య ♦ హీనరుషన్ జనుదెంచి తోడుగాన్; ౨౪౪

చ॥ అలుకను గంసుఁ డాత్మపరి ♦ ఘాయుధమొంది మహేంద్రు మూఁపుపై
బలిమిని గొట్టఁ దోఁగఁగడ ♦ పట్టె క్షణంబతఁడామరుద్గణం
బులుగని గృధ్రపక్షయుత ♦ ముల్ బహుదీధితిదీప్తబాణముల్
లలిఁగొని కంసుఁ గప్పెఁ;జకు ♦ లన్ మొగులర్కునిఁ గప్పుచొప్పునన్. ౨౪౫

ఉ॥ బాణుఁడు వేయిపాణుల న ♦ పారముగా విలునొత్తి యామరు
చ్ఛ్రేణుల బాణజాలములఁ ♦ జెండుట నావసు, రుద్ర, సూర్య, గీ
ర్వాణ బలిష్ఠులట్టికని ♦ పౌరుషమూని యనేకరీతులన్
బాణములన్నిటిన్ బఱపి ♦ బాణుని త్రాణ నణంగఁ జేయుటల్. ౨౪౬

ఉ॥ కాంచి మదించి మించి నర ♦ కత్రిదశారి, ప్రలంబరాక్షసా
ద్యంచితుఁడై ఘనారవము ♦ నట్టుల బొబ్బలు వెట్ట, వేల్పులా
లించి సమీకరంగమున ♦ లీలను మూర్ఛచు వ్రాలిరట్టి వ
జ్రాంచితుఁ డప్డులేచి యధి ♦ కాగ్రహనిగ్రహబద్ధచిత్తుఁడై. ౨౪౭

తే॥ పాటితాఖండశాత్రవ ♦ పాటవంబు, రమ్య విగ్రహభాసురై ♦ రావతంబుఁ
గంసదైత్యుని రణమునన్ ♦ హింసఁ జేయ, నంకుశాస్ఫాలనంబున ♦ నంప,నదియు.

చ॥ కదనము సొచ్చి తుండమును ♦ గైకొని ఫూత్కృతులన్ బొనర్చి దు
ర్మదమును గ్రక్కుచిట్లటుల ♦ మాటికిమాటికి ఘంటికాధ్వనుల్
రొదనొనరింప మంచుమల ♦ రూఢిఁ బోలి చరించి కంసునిన్
బదములఁ గూల్ప నాతఁడని ♦ వార్యబలోద్ధత శౌర్యధుర్యుఁడై. ౨౪౮

తే॥ ఎట్టకేలకు రెండును ◆ గొట్టినట్టి, పిండివలెనయ్యె నంతఁ గం ◆ సుండు కాల
యవను నవనిపైఁ బడవేసి ◆ హస్తములను, బట్టికొట్టుచు జీవచ్ఛ◆వంబొనర్చి.

తే॥ బాణవర్షంబు గురిసెడి ◆ వాని సేనఁ, గాంచి గదతోడఁజూర్ణము ◆ గాఁగఁగొట్టి
యశ్వరథగజవీరుల ◆ హతమొనర్చి, ఘనముచాడ్పున గర్జించె ◆ జనకరాజ!

క॥ అంతట భయపడి మ్లేచ్ఛుల, నంతముగాఁ జింతనొంది◆యని విడి వడినే
పొంతలకో పరుగిడ; వాఁ, డంతయుఁగని మిన్నకుండె ◆ నాఁగనటంచున్. ౧౩౬

సీ॥ ప్రలయార్కబింబంబు◆వలె జిగిగలవాఁడు, గంబాలవలెఁ దొడల్◆గలుగువాఁడు
గగనంబుఁ బోలిన ◆ కౌనుగలిగినవాఁడు, కమలాభ నేత్రముల్ ◆ గ్రాలువాఁడు
వాటమౌ పెద్దక ◆ వాటమ్ముక్రియ బొమ్మ,లరువాఁడు హారముల్◆ వఱలువాఁడు
నాఁబోఁతుమూఁపుల◆యంద మొందినమూఁపు,లమరువాఁడు కిరీట◆మలరువాఁడు

తే॥ రక్తవర్ణము, నసితవం◆స్త్రములునిడుపుఁ,గూకటుల్ గలుగువాఁడును◆గుండలములు
బద్మమాలయుఁ గలవాఁడు◆బలుఁడునైన, కంసుఁడంతటఁ గడుఁగండ◆ కావరమున.

వ॥ శత్రువులకభేద్యంబగు వర్మంబుదాల్చి గదాముద్గరతోమరభిండివాలఖడ్గంబులను ధనుర్బాణంబులను నాజానుబాహువులన్ ధరించి పీనాంసంబుపైఁదూణీరంబునిచి జరామరణరహితులగు నమరుల నోడింపఁదలంచి తనచేఁబూర్వజితులైన చాణూర, ముష్టి, కారిష్ట, శల, తోశల, కేశి, ప్రలంబ, బక, ద్వివిద, తృణావర్తాఘ, కూట, నరక, బాణ, శంబర, వ్యోమ, ధేనుక, వత్సాసురులు దన్నుఁజుట్టుముట్టి కొలువ ననుచరులు జయజయధ్వానంబు లొనర్పఁ బటహఢక్కాకాహళాది వివిధవాద్యశబ్దంబుల దిక్కులు పిక్కటిల్లి మాఱుమ్రోయ రణభేరిమ్రోఁగించి సమరోత్సాహసంపన్నుండై స్వీయచమూసమూహంబులకు సేనానులను నియమించి యుత్సేకించి ముక్కంటి నెక్కసక్కియమాడు రౌద్రాకారమ్ముతో దండెత్తి వేల్పులకునికిపట్టగు నమరావతీపురంబుసొచ్చి యిచ్చమెచ్చియుండ. ౧౩౮

ఉ॥ శక్రుఁడు గాంచి వజ్రిముఖ ◆ శస్త్రములన్ గొని దాఁడిచేసె భూ
చక్రము గిర్గిరందిరుగ ◆ సాగరముల్ గలఁగంగఁ, దమ్ముఁడౌ
చక్రియు సంతసింప రిపు ◆ సైన్యము దైన్యముఁబొందుచుండ, ని
ర్వక్రపరాక్రమక్రమవి ◆ భాసురదేవగణంబు వెంటరాన్. ౧౩౯

ఉ॥ వీరులు వీరలిర్వురును ◆ విగ్రహమున్ బొనరింపసాఁగి దు
ర్వారభయంకరంబులగు ◆ బాణకృపాణగదాది శస్త్రసం
భారములన్ బరస్పరమ ◆ వారిగఁబోరియు దొమ్మియుద్ధమున్
నేరుపుతోడ ఘోరముగ ◆ నేఁదమినాడఁగ సల్పిరో విభూ! ౧౪౦

ఉ॥ ఒండొరు లిట్లు శౌర్యమున ◆ యుద్ధమొనర్చెడి కాలమందుఁ గో
దండ శరంబులన్ దమము ◆ దండిగఁ గ్రమ్మఁగఁ దేరునెక్కి యా

ఖండలుఁ డుద్ధతిన్ మెఱపు ♦ కైవడివెల్గు శతారమా పవిన్
గండునిఁ గంసునిం దునుమఁ ♦ గాఁ బడవైచెను మెచ్చఁ జూపఱుల్. ౨౪౧

ఉ॥ జృంభితదేవరాజపవి ♦ శీఘ్రగతిన్ బరికించి కంసుఁడు
త్తంభితకోపుఁడౌచు నరి ♦ దారణ దారుణ ముద్గరంబునన్
జంభవిభేది వజ్రమువె ♦ సన్ జెడి యంచులు మొక్కవోయి యి
కుంభినిఁ గూలునట్టుల న ♦ కుంఠితరీతి నొనర్ప నింద్రుఁడున్. ౨౪౨

శా॥ ఆలోకించి, మహోగ్రహోగ్రుఁడయి, య ♦ య్యాలంబునన్, ఖడ్గముం
గేలం దాలిచి కంసశీర్షము పయిం ♦ గీలించి భీమారవం
బోలిన్ సల్పఁగ మాలతో మదకరే ♦ ణూత్తంసముం గొట్టు నా
లీలన్ మాటి యలక్ష్యమయ్యె నది, హా ♦ శ్రీ, గంసుఁ డాపట్టునన్. ౨౪౩

చ॥ తడయక లక్షభారగురు ♦ తాదృఢతావిదితాష్టధాతుయు
క్తడమరకార్యకారి గదఁ ♦ దాల్చి పురందరు మీఁద వైవ నా
తఁడుగని దాఁగి గైకొని ద్రు ♦ తంబునఁ గ్రమ్మఱ దైత్యవీరుపై
నిడెఁ దన రాతు మాతలి య ♦ హీనరుషన్ జనుదెంచి తోడుగాన్; ౨౪౪

చ॥ అలుకను గంసుఁ డాత్మపరి ♦ ఘాయుధమొంది మహేంద్రు మూఁపుపై
బలిమిని గొట్టఁ దోఁగడ ♦ పట్టె క్షణంబతఁడామరుద్గణం
బులుగని గృధ్రపక్షయుత ♦ ముల్ బహుదీధితిదీప్తబాణముల్
లలిఁగొని కంసుఁ గప్పెఁ;జను ♦ లన్ మొగులర్కునిఁ గప్పుచొప్పునన్. ౨౪౫

ఉ॥ బాణుఁడు వేయిపాణుల న ♦ పారముగా విలునొత్తి యామరు
చ్ఛ్రేణుల బాణజాలములఁ ♦ జెందుట నావసు, రుద్ర, సూర్య, గీ
ర్వాణ బలిష్ఠులట్టికని ♦ పౌరుషమూని యనేకరీతులన్
బాణములన్నిటిన్ బఱపి ♦ బాణుని త్రాణ నణంగఁ జేయుటల్. ౨౪౬

ఉ॥ కాంచి మదించి మించి నర ♦ కత్రిదశారి, ప్రలంబరాక్షసా
ద్యంచితుఁడై ఘనారవము ♦ నట్టుల బొబ్బలు వెట్ట, వేల్పులా
లించి సమీరకరంగమున ♦ లీలను మూర్ఛను వ్రాలిరట్టి వ
ద్రాంచితుఁ డప్డులేచి యధి ♦ కాగ్రహనిగ్రహబద్ధచిత్తుఁడై. ౨౪౭

తే॥ పాటితాఖండశాత్రవ ♦ పాటవంబు, రమ్య విగ్రహభాసురై ♦ రావతంబుఁ
గంసదైత్యుని రణమునన్ ♦ హింసఁజేయ, నంకుశాస్ఫాలనంబున ♦ నంప,నదియు.

చ॥ కదనము సొచ్చి తుండమును ♦ గైకొని ఫూత్కృతులన్ బొనర్చి దు
ర్మదమును గ్రక్కుచిట్లటుల ♦ మాటికిమాటికి ఘంటికాధ్వనుల్
రొదనొనరింప మంచుమల ♦ రూఢిఁ బోలి చరించి కంసునిన్
బదములఁ గూల్ప నాతఁడని ♦ వార్యబలోద్ధత శౌర్యధుర్యుఁడై. ౨౪౮

సీ॥ సిందూరఘనసార ♦ చందన కస్తూరి, గోరోచనావాస ♦ నారుచిరము
జంద్రికా మల్లికా ♦ శంకరశరదిందు, రజతాద్రివర్ణవి ♦ భ్రాజితంబు
శృంఖలా ఘంటికా ♦ శ్రేణి నిర్గత్వకర్ణ, పేయనినాద సం ♦ వేష్టితంబు
నభ్రగంగాప్రవా ♦ హంబుని భవనాద, సమధికఘీంకార ♦ సంయుతంబు
తే॥ ప్రబలసంపన్నమగు రమ్య ♦ రత్నకంబ, ళాస్వితంబును నగు నల ♦ యభ్రముపతి
దంతసంతానముం బట్టి ♦ తన పిడికిలిఁ, గొట్టె నింద్రుని రెండవ ♦ గ్రుద్దుగ్రుద్దె.

ఉ॥ దేవవిభుండు కంసనిహ ♦ తిన్ గడుదవ్వునఁ గూలెనట్టి యై
రావత మూరుపర్వముల ♦ వ్రాలుచు వ్యాకుల మొంది క్రిమ్మరన్
జేవ దలిర్ప లేచియుఁగ ♦ సిన్ రదనంబులఁ గొట్టె కంసుని
న్జేవడి లక్షయామడలు ♦ నెట్టెచు మేలు! బళీ! బళీ! యనన్. ౨౫౧
చ॥ పడినను వజ్రికాయుఁడగు ♦ వాఁడిసుమంత విచారమొంది యా
పిడుగువితానఁ జొచ్చి యని ♦ బెబ్బులికైవడిఁ గింకతోడ బ
ల్గడుసుగనున్న యాకరిని ♦ గట్టిగఁ బట్టి రణాంగణంబునన్
బడునటు సల్పి పిండిగతిఁ ♦ బండ్లనొనర్చియుఁ జెండెఁ దొండమున్. ౨౫౨
క॥ అంతట నైరావతమున్, వంతన్ గడుఁగుంది వైరి ♦ వరులకు దోడ్తో
నంతము సేయుచు నసివిడి, శ్రాంతిన్ గొన స్వర్గమేగె ♦ సరభసవృత్తిన్. ౨౫౩
ఉ॥ ఆపయిఁ గుంద వైరులు, మ ♦ హాబలు లర్ఘురె! యంచు నెంచ సం
తాపముపీడ నెచ్చెలులు, ♦ ధైర్యము స్వీయజనంబు వొందఁ, ద
చ్చాపము వైష్ణవంబుగొని ♦ జ్యారుఘటించుచు నెక్కుపెట్టి బ
ల్దూపుల వేల్పుమూఁకల వి ♦ ఘాతమొనర్చెను గంసుఁ డంతటన్. ౨౫౪
ఉ॥ కొందఱు వేల్పు లాజివిడి ♦ కుందుచుఁ బాఱిరి కాల్కొలందిగాఁ
గొందఱు ముక్తచూడులయి ♦ కూలిరి, తాళఁగ లేక కొందఱున్
సందుల గొందులన్ దరుల ♦ చాటున నూటున నక్కిరక్కిలిన్
గొందఱు ముక్తకచ్ఛులయి ♦ కోల్పడి రాత్మమహత్త్వమానముల్. ౨౫౫
ఉ॥ ఈరహిని బరాజయము ♦ నెంతయుఁ బొందియు బాఱుచుండు బృం
దారకులన్ గనుంగొనుచుఁ ♦ దద్యదువీరుఁడు వారిగద్దియన్
జారుతరాతపత్రములు ♦ సత్వరితంబుగలాఁగికొంచు దే
వారులు వెంటనంట మధు ♦ రాహ్వయ పట్టణ మొందె నోవిభూ! ౨౫౬

వ॥ అని జనకునకు నారదమహర్షి వచించెనని శ్రీగర్గాచార్యుండు శౌనకున కుపదేశించి వెండియు నిట్లని చెప్పందొడంగె. హరిభక్తియుక్తుండును, మిథిలాధినాథుండు నగు బహులాశ్వుండు సురర్షివర్యుండగు నారదునింగాంచి స్వామీ! మీసందర్శనంబున నాజన్మంబు చరితార్థంబయ్యె; నాకులం బనాకులంబై యమలం

బగు యశంబునుగాంచి లోకనుతంబయ్యె. మీనుడుల నాకల్మషంబులు నశించిన వయ్యె. దుర్జనుండేని శ్రీకృష్ణభక్తులగు భవాదృశుల సందర్శనంబున నఘనిర్ముక్తుండై సజ్జనుండగునని యొక్కుమొగిఁ బెద్దలు వక్కాణింతురుగాదె! మఱియుఁ దత్కంసాది దుష్టవధార్థంబై పూర్ణావతారంబెత్తిన శ్రీకృష్ణుండారాధాదేవితోఁగూడి యాగోకులంబున జన్మించి యేయేక్రీడల నెట్లెట్లొనరించెనో యెవరినెవరి ధన్యాత్ములంగావించెనో యాతెఱంగంతయు వినవలతుఁగానవు వినిచి తాపత్రయనిర్మూలనం బొనరింపవేయని ప్రార్థింప నమ్మానీంద్రుం డారాజేంద్రుతో నిట్లనియె. ౨౭౭

ఉ॥ శ్రీకమలేశభక్తుఁడు సు ♦ శీలుఁడునా నిమి యేకులంబు న
వ్యాకులముం బొనర్చి చరి ♦ తార్థ మొనర్చెనొ యాస్థితోడ నీ
వేకులమం దుఁ బుట్టి కడు ♦ వృద్ధిని జెందఁగ సల్పియుంటివో
యా కులమిత్తఱిన్ హరిక ♦ థామృతధారల ముక్తిఁ జెందదే. ౨౭౮

మ॥ ఘనరక్షఃకులనాథకంసవధకే ♦ కాకుండ శిష్టావనం
బును సల్పన్ జనిఁ గాంచు కృష్ణుని మహా ♦ పూతంబులున్ బాపనా
శనకృచ్ఛీలములున్ శుభప్రదములున్ ♦ శ్రావ్యంబులౌ లీలలన్
వినవయ్యా! మిథిలాధినాథ! జనకా! ♦ విష్ణ్వంఘ్రిబద్ధాత్మతోన్. ౨౭౯

రాధావతార వర్ణనము.

మ॥ దివిఁ గప్పన్ ఘనముల్ నభస్సితఘనా ♦ ద్భుద్ఘస్రయుక్తోడురా
డ్దివసంబందుఁ బవల్ జనించెను మహా ♦ తేజోవిశేషంబు యో
గ్యవిధిన్ దద్వృషభాను భార్య కల రా ♦ ధాభిఖ్య ముఖ్యంబుగా
నవలంబించి కళిందజాతటనికుం ♦ జాసన్నగేహంబునన్. ౨౮౦

చ॥ దెసలు ప్రసన్నతం గనెను, ♦ దేవగణంబులు సల్లెఁ బువ్వుముల్
బసదనమొందు సుందరులు ♦ బాటలు పాడిరి, కమ్మతెమ్మెరల్
విసరెను వాసనల్ దగ, ది ♦ విన్ గ్రహతారకలున్ వెలింగె నా
నిసువు జనించు నత్తఱి న ♦ నిర్వచనీయ మహత్త్వమేర్పడన్. ౨౮౧

ఉ॥ ఈ సుముహూర్తమందు జని ♦ నెత్తిన కోటిశరత్సుధాకరో
ద్భాసురపుత్రికన్ గని య ♦ థావిధిగాఁ దలిదండ్రులెంతొ సం
తోసము నెంది దక్షిణల ♦ తోడుత గోవుల రెండులక్షలన్
భూసురవర్యసంతతికి ♦ మ్రొక్కి యొసంగిరి బాధభక్తితోన్. ౨౮౨

ఉ॥ దేవమునీంద్రదుర్లభయు, ♦ దివ్యయుఁ, బూజ్యయుఁ, గోటిజన్మసం
భావితపుణ్యలభ్యయు, న ♦ పారమహాద్యుతిభాసమానరా
ధావిదితాఖ్య, స్త్రీసముది ♦ తప్రణయోక్త్యుపలాలితాంగియా
శ్రీవృషభాను పుత్రిఁ గని ♦ చెంది రమందముదంబు దేవతల్. ౨౮౩

ఉ॥ మేలిమిజాళువాహొయలు ♦ మీఱి సువాసనతోడఁగూడి తా
రాలమెఱుంగుఁబొంది మగ ♦ త్రాల విలాసము మోసి వెల్గు ను
య్యాలను రాధికాశిశువు ♦ హాయిఁ బరుండఁగఁబెట్టి నెచ్చెలుల్
జోలలఁబాడి రానిసువు ♦ శుక్లసుధాంశునిఁబోలి హెచ్చెర్డిఁ. ౨౬౪

తే॥ నవ్యరాసమండల మండ ♦ నాయమాన, రాధికాదేవి, వృషభాను ♦ రమ్యవసతి
దీపపుంజంబుమాదిరి ♦ దివ్యచంద్రి, కవలె నెల్గించి వెల్గు న ♦ ల్గడలఁగడిఁది.

తే॥ అట్టి శ్రీకృష్ణుమెడయందు ♦ హారవిధిని, గ్రాలియుండెడి నుత్కృష్ట ♦ రాధ, నేను
భక్తితోడుత, వేమఱు ♦ భావమందు, ధ్యానమొనరించి తిరిగెద ♦ ధాత్రిలోన. ౨౬౬

వ॥ అన విని రాజేంద్రుండు మునీంద్రునితో నిట్లనియె. ౨౬౭

తే॥ ఏమియావృషభాను న ♦ దృష్టగరిమ,! యేమియాతని జాతకం ♦ బేమిదశయొ!
కాని యంతటిరాధను ♦ గనుటకొఱకు, నేమొనర్చెనో నాకది ♦ యెఱుఁగఁ జెపుమ!

మ॥ అనినన్ నారదుఁడాలకించి ధరణీం ♦ ద్రా! తొల్లి జన్మంబునం
దు నృగుండన్ వసుధాతలేంద్రునకుఁ బు ♦ త్రుండై మహాభాగుఁడై
ఘనుఁడై సర్వనరేంద్రనాథుఁడయి శ్రీ ♦ కాంతాంశసంభూతుఁడై
తనరెన్ నిర్జితకామరూపుఁడయి యి ♦ ద్ధాత్రిన్ సుచంద్రుండనన్. ౨౬౯

వ॥ ఇట్టి సుచంద్రుండనువానికిఁ, బితృదేవతలు తమ మానసంబున జన్మించినవారును, నతిమనోహరరూపిణులును, నగు కళావతి, రత్నమాల, మేనక, యను కొమరితలందుఁ గళావతియనుదానిని సాలంకారగావిధ్యుక్తముగా దానం బొనర్చిరి. పిమ్మట రత్నమాలను విదేహాధినాథునకును, మేనకను హిమవంతుని కొసంగి వివాహంబు విధివిధానంబుగా నొనర్చిరి. అంత వారిలో రత్నమాలకు సీతయు, మేనకకుఁ బార్వతియు నుద్భవిల్లిరి. వీరల చరిత్రంబులు పురాణంబులందుఁ బ్రసిద్ధంబులై యుండు. ఇఁక సుచంద్రుండనువాఁడు కళావతీసహితుండై గోమతీ తీరంబుననుండు వనంబున దివ్యంబులగు పండ్రెండువత్సరంబులు బ్రహ్మను గూర్చి తపంబొనరింప నప్పరమేష్ఠి మెచ్చి యాతనిదరిఁ జొచ్చి వరంబు వేఁడుమనిన నతం డాలించి తనవెన్నునఁ బెరిగిన వల్మీకంబును దొలఁగించుకొనుచు నిర్మలదృష్టితో నద్దేవదేవుంగనుంగొని ప్రణమిల్లి యల్లన నిట్లు ప్రార్థించె. ౨౭౦

తే॥ నీదు దర్శన మబ్బుట ♦ నేను దేవ, దేవ! ధన్యతఁజెందితి ♦ దివ్యమగుచుఁ
బరముకంటెను బరమయి ♦ వఱలుచుండు, మోక్షమొసఁగుమునాకిదే ♦ ముఖ్యవరము

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ నాకళావతియు దుః ♦ ఖాంభోధినిర్మగ్నమై
కనుమో దేవ! నమస్కృతుల్ గొనుమ! నా ♦ కష్టంబు మాయింపుమా
యనుమానంబును మానుమా! యెడద నీ ♦ యాలాపమాలింపుమా!
కనఁగా స్త్రీలకు భర్త యేడుగడయై ♦ గ్రాలున్ గదా యోవిధీ! ౨౭౨

చ॥ తనపతికంటె వేఱొకటి ♦ దైవము సాధ్వులకెందు లేదటం
చు నిఖలశాస్త్రముల్ వలుకు ♦ సూవె! దయన్ బతికీవు మోక్షమి
చ్చిననొకదానినౌదు, మఱి ♦ జీవితనాయకు వీడి యెట్లు జీ
వనమొనరింతుఁ? గాన విడు ♦ పట్టును, శాపము నిత్తు లేనిచోన్. ౨౭౩

ఉ॥ నావుడు బ్రహ్మ దద్దరిలి ♦ నాతిరో! పూతచరిత్రవౌటచే
నేవెఱపొందుచుంటి నిఁక ♦ నేను వచించినమాట సత్యమౌఁ
గావున నీవునుందివికిఁ ♦ గాంతుని గూడియె యేఁగవమ్మ! సౌ
ఖ్యావహమార్గమొంది మన ♦ వమ్మ! క్రమమ్ముగఁ గాలమేగినన్. ౨౭౪

తే॥ ద్వాపరాంతమునన్ మీరు ♦ దంపతులుగ, భరతఖండమునందునఁ ♦ బరిఢవిల్లు
గంగయమునలనడుమను ♦ గ్రాలుచుండు, భూమియందునఁ దప్పక ♦ పుట్టఁగలరు.

తే॥ అంత మీ కల రాధిక, ♦ యనుఁగుబిడ్డ, యగుచు నెప్పుడుపుట్టునో ♦ యపుడు మీరు
మోక్షమందంగనుం డ్రిఁక ♦ మూల్గకమ్మ, యనుచు నోదార్చె నావల ♦ నావరమున.

తే॥ శ్రీభలందన నృపతికిఁ ♦ జన్నిబిడ్డ, యై కలావతి, కాన్యకు ♦ బ్జాహ్వయపురి
యజ్ఞకుండసముద్భవ ♦ యై యపూర్వ, భవ్యరూపముతోఁడుతఁ ♦ బ్రభవమయ్యె.

క॥ అంత సుచంద్రుఁడు పూర్వో, దంతజ్ఞానంబుతో మ ♦ దనతుల్యుఁడు ధీ
మంతుఁడు గోపవరుండుగఁ, బంతుగ సురభానునింటఁ ♦ బ్రభవంబయ్యెన్. ౨౭౮

క॥ ఆతఁడు వృషభానుండని, భూతలమున ఖ్యాతికెక్కి ♦ పొలుపారఁగఁ బ్ర
జ్ఞాతిశయుండగు నందుఁడు, చేతంబునఁదలచి చూచి ♦ చివరకువేడ్కన్. ౨౭౯

క॥ తొలిబాముననందుఁ జెలఁగిన, తెలివిగల కళావతీ స ♦ తీతిలకంబున్
బలుఁడగు నాతనికిడి ప్రాఁ, బలుకులు వచియించినటు వి ♦ వాహమొనర్చెన్.

తే॥ పదపడిఁ గళావతీవృష ♦ భానువరులు, నతిశయప్రీతి నఖిలసౌ ♦ ఖ్యములఁ గనుచుఁ
గాఁపురముఁ జేయుచుండిరీ ♦ కథనువినిన, జనులు, స్వర్గపదంబునఁ ♦ దనరఁగలరు.

ఉ॥ శ్రీమధురాపురాన యదు ♦ శేఖరులందఱు, శూరునానతిన్
ధామమహితద్విజాగ్రణిని ♦ గర్గుఁ బురోహితుఁగా నొనర్చి బ
ల్వేడ్కమ్ముడిఁజూచి రొక్కయెడ ♦ వేదవిదుండగు నాతఁడెంతో గా
రామునఁజేరె నట్టి మధు ♦ రానగరీశుని రమ్యహర్మ్యమున్. ౨౮౧

వ॥ సకలజనమనోభిరామంబగు నాసౌధమందున నవరత్నఖచితంబులై నయన పర్వముగావించు హాటకకవాటంబులుగలిగి, చేఁగలమెకంబులచేతుల యాక్షేపం బులఁ దాకుల్లిఁజెందు తేఁటులపాటల నీటువొంది యవిచ్ఛిన్నంబుగాఁ బ్రశస్తహస్తి గండస్థలంబులనుండి స్రవించుమదంబునఁ జల్లనై సువాసితంబును, నానామండన మండితంబును, నఖండంబునై వెలుంగు నొండుమండపంబునఁ బరపురథరథ్యరథిక వినాశకరణసమర్థంబులగు కరితురగరథపతాకంబులతో శత్రువులకభేద్యంబులగు

తనుత్రాణంబులందాల్చి నిల్చి పగతుఱ రూపుమాపఁజాలుభటవర్యులు జయజయని నాదంబులుసలుప, నిర్వక్రపరాక్రములగు దేవకాక్రూర, కంసాదివీరులు నల్గడలఁ బరివేష్టించికొలువఁ బరిజనంబులు ఛత్రచామరంబులం గేలంబూని యుభయపార్శ్వంబులందునిలువ, నభఃపీఠంబున విరాజిల్లు తరణికరణి, సర్వార్థప్రదాతయగు చింతామణిపైఁదనరారు సురపతిసరణిని, సింహాసనంబునఁ జెలంగు యదువిభుండును, నిగ్రహానుగ్రహసమర్థుండునునగు నుగ్రసేనుండు తన చెంగటకే తెంచు నాబ్రహ్మవాది వర్యుని ౨౮౩

ఉ॥ కాంచుచుఁ గన్నులారఁ దన ♦ గద్దెను డిగ్గన డిగ్గి శీర్షమున్
వంచి నమస్కరించి యదు ♦ వర్యులఁగూడి తదంఘ్రియుగ్మమ
ర్చించి సుభద్రపీఠిని వ ♦ సింపనొనర్చి స్తవంబు భక్తిఁగా
వించి నతోత్తమాంగుఁడయి ♦ వేఱగు పీఠినిఁ దాఁ జెలంగఁగన్. ౨౮౪

దేవకీవసుదేవ వివాహవర్ణనము

ఉ॥ గర్గబుధోత్తముండు గని ♦ కౌతుకమొంది ప్రియంబుతోఁ జతు
ర్వర్గమొసంగు దీవనల ♦ బాగుగఁ జేసి యదూత్తమా! భవ
ద్వర్గమునందు సేమమొకొ? ♦ పాడియుఁ బంటయుఁ జక్కనున్నవే?
దుర్గమముల్ సుఖంబులొకొ? ♦ తోషణమొందుచునుందురే! ప్రజల్. ౨౮౫

చ॥ అని సుఖమడ్గి తత్సవిధ ♦ మందు వసించిన దేవకాఖ్యుని
న్గని వినుమోయి దేవక! య ♦ నంతను నారయ యాదవాన్వయం
బున వసుదేవుఁ బోలిన సు ♦ బుద్ధి మఱొక్కఁడు లేఁడు గాన నీ
తనయను నాదుమాటవిని ♦ తద్బలి కీవిడి పెండ్లిసేయుమా! ౨౮౬

వ॥ అనవుడు నాతండు సరియనియొప్పి స్వజనహితసహితంబుగా దేవకీవసుదేవులకు వివాహంబు శాస్త్రవిహితంబుగా నొనర్చి దాసీసహస్రంబును, హయనియుతంబును, గజాయుతంబును, గోలక్షద్వయంబును, రథనియుతంబును బారిబర్హంబుగా సమర్పించి భేరీమృదంగఢక్కావీణావేణుగోముఖాది నానా వాద్యంబులు శ్రావ్యంబుగా మ్రోఁగుచుండ నల్లునితోఁ దన కూఁతును బయనంబు సేసి సర్వాలంకృత్యలంకృతంబగు నరదంబు రప్పించి దానిపైఁ దన్మిథునంబు నెక్కించి యనుపుచుండుతఱిం గంసుఁడు తన చెలియల యుల్లంబు సంతసిల్లం జేయఁ దద్రథంబధిరోహించి రథ్యంబుల రశ్మలంబట్టి వినోదంబుగా నడుపుచున్నంత.

ఉ॥ అంబరవాణి, యీమె కను ♦ నష్టమగర్భము నిన్నుఁ జంపు స
త్యంబిపుడీవు మిక్కిలి ద్రు ♦ తంబున మావులఁబట్టి త్రోలుచున్
సంబరమొందుచుంటివిఁక ♦ స్వాంతమునం బరికింపుమా! యటం
చింబుగఁ బల్కెఁ గంసునకు ♦ నేడ్తెఱ నయ్యదివించు నాతఁడున్. ౨౮౭

ఉ॥ చెట్టలఁగూడువాఁడగుటఁ ♦ జెల్లెలటంచనకుండఁ గొప్పునం
బట్టుచు వాఁడివాలుఁగొని ♦ భావమునన్ దయవీడి చంప మో
పెట్టుటఁగాంచి పార్షదులు ♦ భీతిని జెందిరి కుందిరందఱున్
గట్టడికర్మమంచనిరి ♦ గౌరవభాజనులెల్ల రయ్యెడన్. ౨౮౯

మ॥ వసుదేవుం డల కంసుఁబట్టికొని బా ♦ వా! భోజవంశంబునన్
బసఁగాఁ జేసెడివాఁడవై బలుఁడవై ♦ బాణాఘభౌమాదులన్
గసిమై నల్పి సుకీర్తిచే నలరి శ్లా ♦ ఘ్యప్రక్రియాకారివై
స్వసయౌ నీమెను బట్టి కొట్టుటిది సౌ ♦ జన్యంబె? మాన్యంబొకో? ౨౯౦

చ॥ అదియునుగాక నాకిపుడె ♦ హాయిగఁ బెండిలి సల్పి యీవిధిన్
సదమదముంబొనర్చెడి వి ♦ చారణఁ జేయుట గూడదయ్యా! నీ
యెద దయఁ బూనవయ్యా! శుభ ♦ మెంతయు నీకు ఘటించు నీమెపై
మదమును జూపకయ్యా! యభి ♦ మానము మానకుమయ్యా! యియ్యెడన్. ౨౯౧

ఉ॥ చిన్నది సుందరీమణి సు ♦ శీలయుఁ గావున వీడుమంచు నె
న్నెన్నియొ తెన్నులన్ వినయ ♦ మెంతయుఁదోఁప వచింప నాతఁడా
యన్నిటి నాలకింపక ద ♦ యారహితుండయి యామెఁ జంపఁగా
నున్నఁ, గడంగి క్రమ్మఱను ♦ యుక్తవిధిన్ వసుదేవుఁ డిట్లనెన్. ౨౯౨

ఉ॥ చక్కనియుక్కడీఁడ! నినుఁ ♦ జంపెడి దష్టమగర్భమేకదా
చక్కఁగనున్న దొక్కనుడి ♦ సాంతముగా విని యద్ది చేయుమా!
యిక్కమలాక్షియర్భకుల ♦ నెప్పటికప్పుడె తెచ్చియిచ్చెదన్
నెక్కొని చంపుమా! భయము ♦ నెట్టుమ! చెల్లెలిఁ బ్రోవుమా! దయన్.

ఉ॥ నావుడుఁ గంసవీరుఁడును ♦ నాకు భయంబిఁక లేదటంచుఁదా
నావసుదేవసూక్తి విని ♦ యంతట స్వీయగృహంబు సేరె. నా
దేవకితోడఁగూడి వసు ♦ దేవుఁడుగూడ స్వధామమొందె భీ
త్యావృతమానసుండయి ధ ♦ రాధిపమౌళిమణీ! సుధీనిధీ! ౨౯౪

తే॥ అట్టులాకంసుఁ డిలుసేరి ♦ యస్త్రశస్త్ర, ధరులఁబదివేల జోదులఁ ♦ దక్షణమునఁ
బంప వారలు వసుదేవ ♦ భవనమొంది, ముట్టడించిరి పరుగిడి ♦ పోవకుండ.

క॥ ఆవసుదేవుఁడు పిమ్మట, దేవకియందష్టసుతుల ♦ దివ్యులఁగనియున్
గేవలమాయను గన్నెగ, శేవనుగనె వానిరీతి ♦ కవి వచింతున్. ౨౯౬

ఉ॥ ఆదినిఁ గీర్తిమంతుఁడను ♦ నర్భకునొక్కనిఁగాంచి కొం చతం
డాదను గంసుమోలిల నిడ ♦ నాతఁడు గన్గొని యిచ్చమెచ్చి యో
యాదవ! వీఁడు నన్నడఁపఁ ♦ డష్టమగర్భముఁ గ్రుంతుఁ గాన వే
మోదముతోడఁ వీనిఁగొని ♦ పొమ్మనిచెప్పె. విదేహనాయకా! ౨౯౭

క॥ అంతట వసుదేవుండును, సంతసపడి కొడుకుఁగూడి ♦ చని స్వగృహమున౯
వింతలుగద ! యరయఁగ దు, శ్చింతక వాక్యంబులంచుఁ, ♦ జెలఁగుచు నుండె౯.

ఉ॥ అత్తఱిఁ గంసవీరవరుఁ ♦ డభ్రపథంబున వచ్చునాకు నా
యత్తముసేసి యర్ఘ్యము ప ♦ దాబ్జయుగంబున కర్చసల్పి యో
సత్తమ ! నీదుభావమును ♦ సత్వరమే వచియింపుమన్ననేఁ
జిత్తము హర్షమొందునటు ♦ సెప్పితి నాతనికిట్టు లోవిభూ ! ౨౯౯

తే॥ దేవతలు దేవకీముఖ ♦ దివ్యసతులు, దేవులెల్లరు తద్వసు ♦ దేవముఖులు
నష్టవసువులు నందాదు ♦ లట్టి ఋక్కు, లెల్లగోపికలైయుండి ♦ రిలను గంస.

చ॥ మఱి వృషభానునామముఖ ♦ మాన్యులు వేల్పులు, నట్టి దేవకీ
తరుణికి నేడుగర్భములు ♦ దైవవశంబునఁగల్గు. నాయనం
తరమున నష్టమం బమరి ♦ తప్పక నిన్వధియించునంచు ని
ర్జరులని, రద్ది నీకిపుడు ♦ చక్కఁగ జెప్పితి గుర్తెఱుంగుమా ! ౩౦౧

చ॥ ఇటుల మదాశయంబునిడి ♦ యేగితి దానిని విన్న కంసుఁడు
త్కటమగు కోపమొంది యదు ♦ కాండము నంతయుఁ జంపఁబంతము౯
దిటముగఁబట్టి యట్టి వసు ♦ దేవుని, దేవకి, బంధనంబునం
దటమటసెంద సంకెలల ♦ హస్తముల౯ దగిలించి యుంచియు౯. ౩౦౨

ఉ॥ దేవకి పెద్దబిడ్డఁగొని ♦ తీక్ష్ణతరంబుగ నొండుబండపైఁ
జేవను గొట్టె నిట్టులనె ♦ చిత్తమునందలి విష్ణుభీతి నా
దేవకి పుత్రషట్కము వ ♦ ధించెఁ గ్రమంబుగ; నుగ్రసేనధా
త్రీవరుఁ డిద్దివించు వసు ♦ దేవుని రక్షణసేయు పూన్కితో౯. ౩౦౩

ఉ॥ ఆగ్రహవహ్ని మండ సభ ♦ యందువసించిన శత్రుపుత్రు దు
ష్టాగ్రణిఁ గంసవీరుఁ గను ♦ లారఁ గనుంగొని యడ్డగింప నా
యుగ్రబలుం డెదుర్కొనుచు ♦ నుద్ధతిఁజూపఁగ నుగ్రసేనయో
ధాగ్రణు లుగ్రశస్త్రముల ♦ నంది యవక్రపరాక్రమంబున౯. ౩౦౪

ఉ॥ కాచి స్వకీయసైన్యములఁ ♦ గాల్చిరి కంసునిసేనఁ దత్థిసత్తి౯
జూచిన కంసవీరు లరి ♦ శూరబలంబుల మాయఁజేయఁగా
లేచి మహాస్త్రశస్త్రముల ♦ లీలఁగవేయఁదొడంగి రంతట౯
ద్రోచుకొనం గడంగిరి య ♦ దుప్రవరుల్ మఱిఁ గంసయోధులు౯. ౩౦౫

తే॥ ద్వారదేశమునందు ను♦భయులసైన్య,ములును బోరాడె నాశుగ♦ములఁ గఠారు
లను బరస్పరజయకాంక్ష ♦ దనరెనందు, జనులుపదివేలుమడిసిరి ♦ శక్తిలేక.

తే॥ అంత నాకంసవీరుఁ డ♦య్యాహవమున, దండిసేనలఁ గనుఁగొని ♦ తత్క్షణమున
రోషరోహితమూర్తియై ♦ రుద్రుమాద్రి, వైరిమత్తేభహారి గదఁ ♦ బట్టి కొట్టె

ఉ॥ కొందఱు ఛిన్నపాదులును ♦ గొందఱు ఛిన్నలలాటకుల్ మఱిం
గొందఱు భిన్నకంఠులును ♦ గొంద ఱధోముఖు లూర్ధ్వగాత్రులున్
గొందఱు వీతవస్త్రులయి ♦ కూలిరి గొందఱు బాఱి రందునన్
గొందఱు నెత్రుఁ గ్రక్కిరిఁకఁ ♦ గొందఱు మూర్ఛితులైరి వెండియున్. ౩౦౮

ఉ॥ కాయములందు గాయములఁ ♦ గాజెసి నెత్రున నిండె నుగ్రసే
నాయతగోష్ఠి; చూపఱుల ♦ హా యని చింతిలి రంతఁ గంసుఁడున్
బాయక యుగ్రసేన విభుఁ ♦ బట్టుచు గద్దియనుండి నీడ్చి యా
సాయము సేయువారిని, వె ♦ సన్ జెఱఁబెట్టెను ద్రాళ్ళఁ గట్టియున్. ౩౦౯

ఆ॥ మఱియుఁ గంసవిభుఁడు ♦ మధు శూరసేన దే,శములఁ గడనఁ జేసి ♦ స్వర్ణపీఠి.
నెక్కి మిగుల నిక్కి ♦ చెల్ల యాదవులను, బాధపెట్టుచేలెఁ ♦ బార్థివేంద్ర. ౩౧౦

తే॥ యదువరులు, వాని హింసల ♦ కాగలేక, దేశకాలపాత్రములిటఁ ♦ దికమకలుగ
నుండెనని యెంచి దూరమం ♦ దున్నస్వీయ,బంధుగృహముల కేగిరి ♦ ప్పట్టునందు.

బలరామావతార వర్ణనము.

తే॥ దేవకీసతి కేడవ ♦ దివ్యగర్భ, మధికహర్ష శోకములతో ♦ నతిశయింప
యోగమాయ, దానిని గొని ♦ యుక్తరీతి, రోహిణీకుక్షిఁ గూర్చెని ♦ రూఢశక్తి.

తే॥ అంత మధురాపురీ ప్రజ ♦ లరరె! యేమి! దేవకీగర్భమేమయ్యె ♦ దివ్యశక్తి
నెటకుఁ బోయెనో? యేవిధి ♦ యెఱుకపడదు, చిత్రమయ్యెడి నని లలిఁ ♦ జెప్పుకొనిరి.

తే॥ అవల రోహిణికిన్ గర్భమై ♦ యైదుదినము,లైన పిమ్మట దేవకీ ♦ మానవతియు,
నందమందిర మెంతయు ♦ నాణెమైన, ప్రభల వెలుఁగంగ భవ్యమా ♦ వ్రజమునందు.

తే॥ ఐదు గ్రహము లుచ్చస్థితి ♦ నలరుచుండఁ, దులనుస్వాత్యుడు బుధవార ♦ కలితమైన
భాద్రపదశుద్ధషష్ఠినిఁ ♦ బట్టపవలు, కులవధూమణియా నామె ♦ బలునిఁ గనియె.

ఉ॥ వేల్పులు, పూలగుత్తులను ♦ బెల్లుగఁ జల్లిరి, వారిదోత్కరం,
బల్పతుషారముం గురిసె, ♦ నావల, నందుఁడు, బిడ్డకున్ ద్రయీ
జల్పిత జాతకర్మమును ♦ సల్పి ధరామరపంక్తి కాల న
స్వల్పముగా నొసంగి హిత ♦ బాంధవ గోపుల గౌరవించియున్. ౩౧౬

ఉ॥ గాయకవర్యులన్ మిగుల ♦ గానమొనర్పఁగఁ జేసె నప్డు ద్వై
పాయన దేవరాత గురు ♦ వర్య వసిష్ఠులు నేను దేవలుం
డామెడకేగి సత్కృతుల ♦ నంది ముదంబును బొందియుండ ద్వై
పాయనుతోడ నందుఁడతి ♦ భక్తిఁ గరంబుల మోడ్చి యిట్లనెన్. ౩౧౭

శా॥ ఆర్యా! సుందరుఁడైన బాలకుఁడు పం ♦ చాహంబులన్ బుట్టె నీ
యార్యాణికిన్ బరికింపఁ జిత్రములలో ♦ నత్యద్భుతంబయ్యె నీ

కార్యం బెచ్చటనైనఁ జూచితివె యో ♦ కారుణ్యరత్నాకరా!
స్థైర్యంబుగ్ గలిగింపవే! మఱియు నా ♦ సందేహముం బాపవే! ౩౧౮

చ॥ అని యదుగర్గ ప్రసన్నుఁడయి ♦ వ్యాసుఁడు నందునికిట్లు చెప్పె వీఁ
డనుపమసుందరుం, డహికు ♦ లాధిపుఁడే బలియాచు దేవకీ
వనితనుఁజేరియుండ హరి ♦ పంపున సొంపుగ యోగమాయ, గై
కొని యల రోహిణీలలనఁ ♦ గూర్చెను నెవ్వరెఱుంగనట్లుగన్. ౩౧౯

ఉ॥ నంద! భవన్నికేతనము ♦ నన్ గనియుంటివి వీని నయ్యరే!
యిందుదివాకరేంద్రముఖు ♦ లిద్ధమునుల్ గనఁజాలిరే! మఱే
మందుము నీదుభాగ్యము న ♦ హా! యతనింగన వచ్చియుంటిమే
మిందుల; కిప్పుడా శిశువు ♦ నేర్పడఁ జూపుము! కోర్కెఁ దీర్పుమా. ౩౨౦

మ॥ అనినన్ నందుఁడు వానిఁజూపఁదమి నా ♦ వ్యాసాదులుంగాంచి చి
ద్ఘనరూపాయ, నమోస్తు తే, భగవతే, ♦ కంసానుజారాతయే,
ఘన నీలాంబర ధారిణే, సలిలజా ♦ కర్ణాంతనేత్రాయ సం
దనిశాంతాంతరభాసురాయ గురవే, ♦ ధర్మజ్ఞనేత్రే నమః. ౩౨౧

పంచచామరము.

బలీ! హలీ! ధరాధరా య ♦ పారధైర్యసాహసా!
ప్రలంబఘాతకా! సురాసు ♦ ర ప్రధానవిక్రమా!
కలాలవాల! గౌరవర్ణ ♦ కమ్రరూప మోహనా!
సులక్షణోజ్జ్వలఘ్ననా! య ♦ శోమతీసుతాగ్రజా! ౩౨౨

సీ॥ నీ వజేయుండవు ♦ నీవె ధ్యేయుండవు, దుర్జనలోకైక ♦ భర్జనుండ!
కూపకర్ణారివి ♦ కుంభాండవైరివో, తీర్థయాత్రాసక్త ♦ దివ్యచరిత!
బిల్వలారివి నీవ, ♦ ద్వివిదారివీవయో, హస్తినాపురకర్ష ♦ ణాతిచతుర!
నీవె పూర్ణుండవు ♦ నీలాంబరుండవు, భీమదుర్యోధన ♦ విభుగురువర!

తే॥ రుక్మిధేనుకకూటవి ♦ రోధివీవె, దేవదేవుండవీవెయో ♦ రేవతీశ!
రౌహిణేయుండ వీవె ప♦రాత్పరుండ, వీవె మావందనములొంది♦కావవయ్య!

చ॥ జయజయకామపాల! యదు ♦ సంతతిసాగరజాతచంద్రమా!
జయజయదేవకీతనయ! ♦ సత్యదయాశుచిసారమేదురా!
జయజయనిర్మలాత్మ! వ్రజ ♦ సంభవ గో జన గోపికా ప్రియా!
రయమునఁ గాంచి రామ! బల ♦ రామ! దయన్ మము రక్షసేయుమా!

తే॥ ఇది పఠించిన మానవు♦లెల్ల పాప, ములను ద్రోసి యష్టైశ్వర్య♦ములను బొంది
హరిపదంబుఁగాంచెద రంత♦వ్యాసముఖులు, నతులఁజేసి సరస్వతీ♦నదికిఁజనిరి.

శ్రీకృష్ణజననకథాప్రారంభము.

క॥ మఱి పరిపూర్ణతముండును, బురుషోత్తముఁడైన కృష్ణ ♦ మూర్తి జగచ్ఛం
కరుఁడు వసుదేవ మన, స్సరసీరుహమందుఁ జొచ్చె ♦ జనకనరేంద్రా! ౩౨౮

తే॥ అదిమొదలుకొని వసుదేవుఁ ♦ డర్కచంద్ర, వహ్నులనుమించు తేజున ♦ వఱలి యింద్రు
తీరునన్ వెల్గె. నారద! యా ♦ దేవకియును హరిని గర్భంబునందాల్చె ♦ హర్షమతిని.

తే॥ తాల్చినది మొదలొ్కని యట్టి ♦ తన్వి మేఘ, మందుఁ జంచలకైవడి ♦ నాలయమున
వెలుఁగఁదొడఁగె నా కంసుండు ♦ గలయఁజూచి, యడలుకొనియనుకొనెఁదన ♦ యాత్మనిట్లు.

సీ॥ లేదు నిస్సత్త్వత ♦ లేదు ఖేదములేదు, కడుపున నొప్పి యా ♦ కరులు లేవె,
తొంటిపీడయు లేదు ♦ శోషకయుండుట, లేదెట్టిచెట్టల ♦ వాదులేదె,
యన్నముపై రోత ♦ యందుచుండుట లేదు, చిక్కిపోవుట లేదు, ♦ చీడలేదె,
గృహకృత్యములనొంచు ♦ గ్రేణి సేయుట లేదు, మంచినడవడియు ♦ మానలేదె.

తే॥ అశుచి, లేదింతచింతయు ♦ నందలేదు, నాదు నిర్బంధముప్విడ ♦ లేదయారె!
యిలను గర్భిణులెందఱో ♦ కలరుగాని, యిట్టి గర్భిణినెచ్చోట ♦ నేను సూడ. ౩౨౯

ఉ॥ అంచితకాంతిసంయుత, శు ♦ భాంగిని, దేవకిఁ, గూర్చి యాతఁ డ
ల్లెంచి, కటా! కటా! యకట! ♦ యేసినఁ దక్కనటంచు, నెంతొ చిం
తించి, భయాకులుండగుచు ♦ దేవకి! నన్నువధించుగర్భ, మే
తెంచెను. గానఁ బుట్టఁగ వ ♦ ధింతు నటంచనె నాకతాయమై. ౩౩౦

చ॥ పలికి యటుల్ యదుప్రభుఁడు ♦ భ్రష్టమనంబున నింటికేగి యా
వలమురితాలు పెప్డు ననుఁ ♦ బట్టి వధించునొ యంచు దిక్కులన్
గలయఁగఁజూచు, నూఁచుఁ దలఁ, ♦ గ్రాఁగును, వాఁగును, గ్రొవ్వు, నవ్వు, మీ
సలఁ బలుమాఱు నువ్వు, నిఁకఁ ♦ జచ్చితి నీహరిచేత నంచనున్. ౩౩౧

తే॥ అట్టి వేళను గంగాధ ♦ రాబ్జయోని, ముఖనిలింపులు, నేమును ♦ మునులఁగూడి
వచ్చి వసుదేవు చెఱసాల ♦ పై నినిల్చి, పుట్టఁబోయెడి శ్రీకృష్ణ ♦ మూర్తికెఱఁగి.

సీ॥ స్వప్నాద్యవస్థలన్ ♦ సల్పఁ గారణుఁడయ్యు, నొండెడఁ గాక యే ♦ యుండు నెవఁడు
యోగీంద్రులకుఁజిక్క ♦ కుండియు భక్తజ, నతతికిం జిక్కును ♦ కృతి యెవండు
పంచభూతంబులన్ ♦ బరిధవిల్లఁగఁజేసి, యవ్వాని నడపెడి ♦ నధికుఁ డెవఁడు
స్థావరజంగమ ♦ సకలసృష్టికి మూల, కందమై సుఖముగాఁ ♦ గ్రాలు నెవఁడు

తే॥ మాదృశామర్త్యులందఱ ♦ మనుచు నెవఁడు, దుష్టశిక్షకుఁ డెవ్వఁడు ♦ శిష్టరక్ష
కుండు నెవఁడగు నీవెగా ♦ దొక్క? నిన్ను, సన్నుతినిసల్పఁగల మొకో ♦ శరణుశరణు.

తే॥ వీతిహోత్రుని యందున ♦ విస్ఫులింగ
గణము సౌరరానికైవడిఁ ♦ గ్రతుభుజులును

ఋషులు రాజులు మహాదాదు ♦ లెవనియందుఁ
జొరఁగ వీల్గాదొ యా నీకు ♦ శరణు లివిగో. ౩౩౮

చ॥ బలుల బలుండవై సుజన ♦ వశ్యుఁడవై యుపకారకారివై
యిలకు విభుండవై శ్రుతుల ♦ కింతయుఁ జిక్కనివాఁడవై మహా
ప్రలయమునన్ వెలుంగు భగ ♦ వంతుఁడవై పరిపూర్ణమూర్తివై
చెలఁగెడి నిన్నిదే శరణు ♦ సెందితిమో వసుదేవనందనా! ౩౩౯

స్వగ్విణీవృత్తము.

రాధికావల్లభా! ♦ రమ్యరూపాన్వితా!, సాధుబృందారతా! ♦ సత్యశౌచాయతా
గోధనాధీశ్వరా! ♦ గోపవేషోన్నతా!, శ్రీధరానాయకా! ♦ చిత్తజాతాత్మజా.

తే॥ ఆదిమధ్యాంతరహిత! యో ♦ యప్రమేయ! నిత్యశుద్ధబుద్ధావ్యయ♦ నిర్వికల్ప
నిర్గుణానందఘనమూర్తి! ♦ నిన్ను మేము, శరణు సెందితి మియ్యదే♦శరణు శరణు.

వ॥ మఱియు గతాగతంబులగు కల్పంబులందును, యుగంబులందును, మన్వంతరంబులందును, నంశాంశాంశకలావేశపూర్ణపరిపూర్ణావతారంబులం గల్పించి జగంబు సృజించి యందుఁ గర్తవై భర్తవై హర్తవై చెలంగి పరిపూర్ణతమావతారం బెత్తి దుష్టశిక్షణంబును, శిష్టరక్షణంబు నొనర్ప బద్ధకంకణుండవై శ్రీకృష్ణనామంబునం బెరుగఁ బోవునీకు మే మొనర్చిన నమస్కారంబులమే లెంచి మాపయి దయనించి గ్రహించి యధర్మమడంచి ధర్మంబుద్ధరింపుమని ప్రార్థించి వెండియు.

ఉ॥ మ్రొక్కెద మేము నీదుపద ♦ ముల్ దలఁదాల్తుము పాదధూళి, సొం
పెక్కిన విగ్రహంబు నెద ♦ నెప్పుడు సంస్మరియింతు మాఖ్యయున్
జక్కఁగ నుచ్చరించెదము ♦ సత్వరమే దయచేసి మార్తురన్
దుక్కనరింపవయ్య! హరి! ♦ తోయజపత్రవిశాలలోచనా! ౩౪౦

తే॥ ఇట్లు ప్రణుతించి బ్రహ్మాదు♦లిద్ధమునులఁ, గూడి ముదమునహరిఁ గొని♦యాడుచాత్మ
గేహముల కేగి, రంత శ్రీకృష్ణమూర్తి, జననమందెడి సమయమునందన రెనపుడు.

శ్రీకృష్ణావతార ఘట్టము.

చ॥ దెసలు ప్రసన్నతంగనెను ♦ దేజముదాల్చెనభంబు భూమియున్
బసదనమొందె, సంద్రము ల ♦ భంగురలీలను బొంగెఁ, దారకల్
మిసమిసలాడె, వాహినులు ♦ మేయముగాఁ బ్రవహించె వేడ్కలోఁ
బసులు పయస్సులన్ బిదికెఁ ♦ బద్మములున్ వికసించె వెండియున్. ౩౪౧

సీ॥ పరిమళంబునుగూడి ♦ బాధలఁబోఁగొట్టు, మలయవాతము, వీచె ♦ మందగతిని
జింతలఁబోఁద్రోచి ♦ చెవులకునింపుగా, గాయకుల్, పాడిరి ♦ క్రమరీతి
గాసిఁదొలంగించి ♦ కర్ణపేయముగాఁగ, శారికాదులు, గూసె ♦ సౌఖ్యదశను
భేరీమృదంగాది ♦ వివిధతూర్యంబులు, మ్రోయఁగాఁ దొడఁగెఁ బ్ర♦మోదవిధిని

తే॥ వాసనావాసితంబగు ♦ పౌష్పరజము, వ్యాప్తినొందుచు నుండెన ♦ పారసరణిఁ
దేఁట్లు పాటలువాడెను ♦ దివ్యఫక్కి, జలధరంబులు వర్షించె ♦ స్వల్పరీతి.

ఉ॥ దేవగణంబు పూవులను ♦ దివ్యముగా వెదచల్లె నగ్రజుల్
భావముల౯ భయంబు విడి ♦ వహ్నుల వ్రేల్చి ముదంబు నొందిరా
పావకుఁడు౯ మహోజ్జ్వలత ♦ భాసిలెఁ బౌరులుఁ, బల్లెవాండ్రు, సౌ
ఖ్యావహమార్గముం గనిరి ♦ హర్షము నొందిరి సుందరీమణుల్. ౩౮౩

క॥ ఆడిరి రంభాదులు దమిఁ, బాడిరి తత్కిన్నరులును, ♦ బహువిధనుతుల౯
వేఁడిరి చారణసిద్ధులు, గూడిరి గంధర్వజనులు ♦ గొనియాడుటకై. ౩౮౪

తే॥ జయజయారావముల్ సల్పి ♦ సర్వజనులు, మునులు దీవెనలం జేసి ♦ మురియుచుండ
యాదవేంద్రులు సభయులై ♦ యలరుచుండఁ, బారిజాతాదికుసుమముల్ ♦ బైని వ్రాల

తే॥ అర్ధరాత్రంబున నుదింపఁ ♦ డభ్యుదయము, నొందినను గనుచీఁకటి ♦ జెలఁగ హర్ష
యోగ, బుధవార, రోహిణీ, ♦ యుక్తమైన, భాద్రకృష్ణాష్టమి౯ వృష ♦ భంబునందు.

ఆ॥ అరణియందు నగ్ని ♦ కరణిని దేవకీ, దేవియందుఁ గృష్ణ ♦ దేవవిభుఁడు
పుట్టె మంచివారి ♦ మోములు వికసింప, వికటుల మొగములును ♦ వెల్లఁబాఱె.

సీ॥ చిత్రముల౯ వెల్గు ♦ శ్రీవత్సపాళితోఁ, గమనీయతారహా ♦ రములతోడఁ
గనులపండువు సేయు ♦ కౌస్తుభమణితోడ, మధుభృదన్వితపద్మ ♦ మాలతోడ
బంగరుఁబురుడించు ♦ పట్టుపుట్టమ్ముతో, సరసనాదమనోజ్ఞ ♦ మురళితోడఁ
గనదగ్నినిభములౌ ♦ కంకణంబులతోడ, మించునువాసియించు ♦ కాంచితోడఁ

తే॥ బరిధివర్తులమంజీర ♦ బాహుదములతోడ బాలప్రభాకర ♦ తుల్యమకుట
కుండలములతో, నల్లముం ♦ గురులఁ జెలఁగు, మొగముతో నొప్పుచుండెడి ♦ ముద్దుకృష్ణు.

చ॥ సరసిజపత్రనేత్రు, ఘన ♦ సామ్యమనోహరరూపుని౯ మహో
ద్ధురరుచిధూతసంతమసు, ♦ దోర్బలుఁ, గోటిమనోజమోహను,
న్సురుచిరపత్రమండితు, ఘ ♦ నుని౯, బరిపూర్ణతమావతారు, శ్రీ
హరిని, బరాత్పరు౯, సుతుగ ♦ నానకదుందుభి సూచి వేడ్కతో౯. ౩౮౫

తే॥ అట్టి పురుటింటిలోపల ♦ నగ్రజులకు, నిచ్చనిడె లక్షగోవుల ♦ నెడదనడలు
విడిచి యాదివ్యపుత్రుని ♦ విశ్వమయుగ, నెఱిఁగి బద్ధకరుండయి ♦ యిటుల వేఁడె. ౩౮౬

దేవకీవసుదేవు లావిర్భవించిన శ్రీకృష్ణుని వినుతించుట.

సీ॥ వాస్తవంబున నీవు ♦ వఱలుదు వొకఁడవై, ప్రకృతిగుణంబున ♦ బహుళమైతి
వఖిలలోకములకు ♦ నాదిమకర్తవై, భర్తవై హర్తవై ♦ ప్రబలుచుందు
వట్లయ్యు దేహావ ♦ ర్ణాదుల స్ఫటికంబు, బోలె నేమంటక ♦ క్రాలుచుందు
వాకాశ, విశ్వంభ ♦ రాంత, ర్బహిస్సులఁ, గర్మసాక్షివియాచుఁ ♦ గడలుకొందు

తే॥ వవనిభారముఁ దీర్పంగ ♦ నలరితీవు, పూరుషోత్తముఁడవునాకుఁ ♦ బుత్రుఁడవుగఁ
బుట్టియుంటివి ధన్యతఁ ♦ బొందినాఁడఁ, గంసభయమునుమాన్ప న ♦ న్గావవయ్య.

చ॥ అని వసుదేవుఁడావిధిని ♦ నాపరిపూర్ణతమావతారుఁ గృ
ష్ణునిఁ గొనియాడి మ్రొక్కులిడఁ ♦ జూచి పరాత్మయటంచెలెంగి నం
తనె యలదేవకీసతి ము ♦ దంబునఁ జేతుల బాలకృష్ణునిన్
గొని తమి ముద్దువెట్టుకొని ♦ కోమలసూక్తుల వేఁడె నిట్టులన్. ౩౪౨

శా॥ వైకుంఠా! గరుడధ్వజా! సురవరా! ♦ భక్తాబ్జమిత్రోదయా!
లోకగ్రామణి! పూరుషోత్తమ! హరీ! ♦ లుంటాకఘోరాంతకా!
శ్రీకృష్ణా! యదునందనా! యదువరా! ♦ సేవింతు నిన్గానతే
నాకంసప్రభుభీతివీడి కుతుకం ♦ బాదంగ రక్షింపుమా! ౩౪౩

క॥ అనవుడు భగవంతుండ, ల్లననగి తలిదండ్రులన్ సు ♦ లక్షణయుతుఁడై
కనుఁగొని కరుణామతి నిటు, ఘనమగవాక్కిచ్చె నమృత ♦ ఘటితమృదూక్తిన్.

మ॥ జననీ! పృశ్నియనంగ సాధ్వివయి ప్రా ♦ గ్జన్మంబునందుంటివో
జనకా! శ్రీ సుతపాఖ్యఁ బొందియుఁ దనూ ♦ జాతార్థివైయుంటి వీ
వును, నీయమ్మయు, బ్రహ్మయాజ్ఞఁ దపమున్ ♦ భుక్త్యంబువుల్ వీడి శ్ర
ద్ధను మన్వంతరమాచరించితిరిసూ! ♦ తాదాత్మ్యభావంబునన్. ౩౪౪

ఉ॥ అంతట నేఁ, బ్రసన్నతను ♦ నందుచు మీదరికేగుదెంచి మీ
స్వాంతగతేప్సితంబులను ♦ సత్వరమే వచియింపుఁడన్న ని
శ్చింత, భవాదృశాత్మజునిఁ ♦ జెందెడి భాగ్యముగల్గఁజేయవే!
సంతసమాను మాకన, నె ♦ సంగితిఁ దద్వరమేను బిమ్మటన్. ౩౪౫

చ॥ కమలభవుండు దంపతులు ♦ గా మిముఁ గూర్చెను దద్వరంబునన్
గ్రమముగ మత్సమాత్మజుఁడు ♦ గాఁదగునంచుఁ దలంచి యెల్లెడన్
నెమకితిఁ గాని యెచ్చటను ♦ నేను గనుంగొనలేక మీకునం
తిమమున విశ్రుతుండన న ♦ తిప్రమదంబునఁ బుట్టితిన్ జుమీ. ౩౪౬

చ॥ మఱుసటి జామునం దదితి ♦ మానిని నా మఱిఁ గశ్యపుండనన్
వఱలెడి మీకుఁ బుట్టితిని ♦ వామననామముతోడ, నిప్డిటుల్
దిరిగి జనించితిన్ గనుకఁ ♦ దెప్పున నన్గొనిపోయి నందమం
దిరమున నుంచి యందుఁగల ♦ దివ్యశిశుం గొని యిందుఁ జేరుమా! ౩౪౭

చ॥ అని వచియించి దేవకియు ♦ నానకదుందుభి కన్నులారఁగాఁ
గనుఁగొనుచుండఁగా నతఁడు ♦ గందువుతీరుగ మాఱెనయ్య! నం
త నతఁడు నాశిశుంగొనుచుఁ ♦ దర్లఁదలంపఁగ; నాయశోదకు
న్దనయుఁగ యోగమాయ జన ♦ నంబును సెందెను గోకులంబునన్. ౩౪౮

సీ॥ అప్పుడడ్డంబుగా ♦ నాబిడ్డఁ గైకొని, యల్లనల్లన ♦ నడుగులిడుచు
యోగమాయాశక్తి ♦ నుక్కుబీగంబులు నర్గళశృంఖల ♦ లట్టెయూడ
దిట్టమౌతలుపులు ♦ దెరువంగఁబడఁ గను, మాటాడులోకంబు ♦ మాటుమణఁగఁ
గావలివారలు ♦ గాఢనిద్రను జెంద, నంధకారంబులు ♦ నంతరింప
తే॥ వేయిమొగములఁ జిలువయు ♦ వెంటనంటి, దీర్ఘఫణములఁ గృష్ణుపైఁ ♦ దెరచిపట్టి
వానపడకుండఁ గావంగ ♦ భయదయమున, శౌట తనమధ్యమంబునఁ ♦ బరఁగనిడఁగ.
వ॥ నందుని వ్రజంబునకుం గ్రమంబుగాఁ జేరి గాఢనిద్రింబోయిన వేలను దిలకించుచు హరియోగమాయాప్రభావంబున నడ్డుపాటులేక యశోదశయ్యకడకుంజని తన కొమరునిం బరుండఁ బెట్టి యందున్నఁ జిన్నిపాపననుగ్రహించి యటనుండి వెడలి యమునందాటి నిజకారాగృహంబునకువచ్చి యాబిడ్డను దనసతీమణికిచ్చి యినుపగొలుసులం దనకాళ్లకుఁ దగిలించుకొని యేమియు నెఱుంగనివానికరణిఁ గునుకుపడి బెదరుగలవానిపోలికను నదరుచు గంభీరచిత్తంబున నుండె. ఆరేయి గాఢనిద్రం జెందిన యశోదకు, వసుదేవుం డానల్లనయ్యను దనశయ్యను బరుండఁ బెట్టుటయుఁ దనబిడ్డను గొనిపోవుటయుఁ దెలియకుండెనని యెఱుంగుము. ౩౬౧
చ॥ ఇఁకఁ జెఱసాలలోన సిసు ♦ వేడ్చెడి సవ్వడి నాలకించి ర
క్షకులు ద్రుతంబునన్ జనియుఁ ♦ గంసుని కయ్యది సెప్ప నాతఁడున్
దికమకఁబొంది యాచెఱను ♦ దేవకిబిడ్డను లాగఁబోవఁగా
స్వకరము నడ్డువెట్టి తన ♦ భ్రాతకునిట్లనె నామె దీనయై. ౩౬౨
శా॥ అన్నా! చంపకుమన్న! యీసుతను, నీ ♦ కాయుష్య, మారోగ్య, మ
త్యున్నత్యంబును, గల్గుఁ గాన విడు నా ♦ కాత్మోద్భవుల్లేరు; నీ
కన్నన్ దీనదయాళు రెవ్వ రిల నీ ♦ కన్నెన్ మఱిన్నన్నునో
యన్నా! ప్రోవుము నీకుఁ జేసెదను సా ♦ ష్టాంగప్రణామంబులన్. ౩౬౩
తే॥ అరయ నవమాసములు మోసి ♦ యఖిలకష్ట, ములనుబడి నేనుగనినట్టి ♦ పుత్రవరుల
నార్వురను జంపియుంటి వో ♦ యన్న! నీకుఁ, గీడు సేయనియీకన్నెఁ ♦ గృపనుగనుమ!
ఉ॥ కన్నులనుండి నీర్విడిచి ♦ కన్నియ, చిన్నది యన్నుమిన్న యా
పన్నయు నా కుమారికను ♦ బాహులఁ గప్పి నిజాగ్రజన్ముని
న్నెన్నియొ తెన్నులన్ వినయ ♦ మెంతయుఁ దోఁపఁగ వేఁడు దేవకిన్
దన్నుచు నావలం దఱిమె ♦ దైత్యవరుండగు కంసుఁ డక్కటా ! ౩౬౪
తే॥ దేవకీదేవి యిటుఁ గంసు ♦ దిగులుతోడఁ, గడుపు గడ్డముఁ గాళ్ళును, ♦ గరయుగంబుఁ
బట్టుకొని బ్రతిమాల నా ♦ చెట్ట, నెట్టి పట్టుపట్టి యాబిడ్డను ♦ బట్టి యీడ్చె.
ఉ॥ దుష్టుఁడు యాదవాధముఁడు ♦ తుంటరులన్ బలుదంట మేదినీ
కష్టకృతిప్రదాయకుఁ డ ♦ కారణ వైరసమార్జనుం, డఘు

స్పష్టుఁడు కంసుఁ డంత నల ♦ పట్టిని గాళ్ళనుబట్టి బండపై
నష్టము సేయఁ గొట్టుచు ఘ ♦ నంబుగ నెట్టుడు యోగమాయయున్. ౩౧౭

ఉ॥ కంసుని వీడి పైకెగసి ♦ కాంతిమదాయుధముల్ ధరించి ద్వి
డ్ధ్వంసకృతిప్రశస్తశత ♦ పత్రసహస్రితురంగసంగతం
బంసలపార్షదావృతము ♦ నచ్ఛముఁ జామరయుక్తమౌ రథో
త్తంసము నెక్కి యష్టభుజ ♦ దండములొంది శతార్కభాసయై. ౩౧౮

చ॥ ఘనరవమొప్ప నిట్లనియెఁ, ♦ గంస! నినున్వధియింప నింతకున్
మునుపె పరేశ్వరుండు నఘ ♦ మూలవినాశకుఁడైన కృష్ణుఁడే
జననము నెందె వ్యర్థముగ ♦ శక్తి యొకింతయు లేని దీనులన్
గని వెతఁబెట్టుచుంటి విది ♦ గౌరవకృత్యమె ? వీరనుత్యమే?. ౩౧౯

తే॥ యోగమాయ, కంసునికిట్లు ♦ యుక్తరీతిఁ, జెప్పి వింధ్యాచలమ్మునఁ ♦ జేరియచట
బహుళనామంబులన్ బొంది ♦ వఱలుచుండె, నోయి బహులాశ్వభూవరా! ♦ యుచితచరిత!

ఉ॥ పిమ్మట నుగ్రసేనజుఁడు, ♦ విస్మితుఁడై యల యోగమాయ వా
క్యమ్ముల చాలఁగాంచి చెఱఁ ♦ గ్రాలెడివారల వీడి వారి పా
దమ్ముల వ్రాలి పాపుఁడను ♦ దప్పుడు వాఁడను, బాపకర్ముఁడన్
మిమ్ము నయారె! యిందున న ♦ మిత్రుఁడనై వెతఁబెట్టితిం గదా. ౩౨౧

మ॥ భగినీ! మన్మధరూపులైన సుతులన్ ♦ బల్మాయినేఁ జంపి ని
న్నగచాట్లం గడుఁబెట్టియుంటి, దయ న ♦ మ్మా! నన్ను మన్నింపుమా!
పొగరుంబట్టిన వాఁడనైతి ఖలసం ♦ బుద్ధుండనైతిం జుమీ
వగపుం జెందక కష్టమోర్చి యెటో బా ♦ వా నన్ను రక్షింపుమా! ౩౨౨

ఉ॥ కాలము ముంచుఁ బ్రాణులను ♦ గాలమె తేల్చెడిఁ బ్రాణిరాశి, నా
కాలమెవండెఱుంగు? ఘన ♦ కాండము, నిశ్చలమైన, గాలికిన్
దూలెడి లీలఁ గాలగతి ♦ దుష్టుఁడనై వెలిపల్కనమ్మి మి
మ్మోలిఁగఁ గష్టపెట్టితిని ♦ నోర్పుఁడు, తీర్పుఁడు నాదు తప్పులన్. ౩౨౩

ఉ॥ అష్టమగర్భమాస్థ నిను ♦ నంత మొనర్చునటంచు మిన్ను సు
స్పష్టముగా వచించె నది ♦ సత్యముగాక చెలంగె నిప్పుడీ
యష్టమగర్భమో యబల ♦ యైజనియించెను. యోగమాయ నన్
నష్టముసేయువాఁడు జన ♦ నంబును నెందెనటంచు వాకొనెన్. ౩౨౪

ఉ॥ వాఁడెటనుండెనో మఱియు ♦ వాఁడెటులుండెనొ నాకు నెప్పుడే
కీడులు మూడునో యెవరు ♦ గేకిసలన్ దమిఁగొట్టనుందురో
జాడనెఱుంగనైతి నెటు ♦ సంచరణంబొనరింతుఁ గొల్తు నా
పోఁడిమి నూడఁగొట్టకుఁడు ♦ ప్రోవుఁడు సోదరి! సోదరీపతీ! ౩౨౫

తే॥ ఉగ్రసేనజుఁ డిట్లేడ్చి ♦ యుచితరీతి, దేవకీవసుదేవుల ♦ దిగులువాపి
మెఱఁగి యంతట నిలుసేరెఁ, ♦ గృష్ణునమ్మ, వారికే శుభమెట్లు సే ♦ కూరదయ్యా!

చ॥ పదపడిఁ గంసవీరుఁడు ప్ర ♦ భాతమునందున మేలుకాంచి దు
ర్మదమున నా ప్రలంబముఖ ♦ రాక్షసులన్ బిలిపించి యోగమా
య దెలిపినట్టి వాక్యముల ♦ నన్నిఁటి వారికిఁ జెప్పి పిల్లలన్
సదమదముం బొనర్పుఁడు ర ♦ సాతలమందుఁ గసాయివారలై. ౩౭౭

వ॥ అని బెట్టిదంబుగా నాజ్ఞాపింప నాచెట్టలువిని దేవా! నీవు దేవాసుర ద్వంద్వయుద్ధంబందుఁ జేరెక్కి యుక్కుమిగిలి ధనుష్టంకారం బొనరింప నన్నిలింపులు సైతము గంపంబునొంది కాల్కొలందిఁ బాఱరే? ఇఁక బాలురవలననా మనకు భయంబు గలుగునది? ముఖ్యంబుగా నీకు వైరియగు నమ్మహాశేషికి గో, విప్ర, సాధు, శ్రుతి, ధర్మాదులు, తనువులైయుండు. అవ్వానియందే యాతండుద్భవిల్లుంగానఁ దద్వధోపాయం బాలోచించి యానతిమ్మని విన్నవించుకొన నయ్యుగ్రసేనియు యోచించి యంతుల కురరీకరించె. అంత నా దేవానాం ప్రియు లత్యుత్సాహంబుతో వెడలి నలుగడలఁ దిరిగి తిరిగి పుర, గ్రామ, జనపద, వన, వనధులఁ, దత్తత్కాలోచితంబుగాఁ గామరూపధరులై సర్వంబు లాఖువుల రంధ్రంబులం దూరుమాడ్కిఁ జొచ్చి చొచ్చి, చూచి, చూచి, పశు, పక్షి, మృగ, నరసమూహంబు లందలి తల్లిచనుఁబాలు వీడఁజాలనివియై, మనోహరంబుగా నుండు లేఁగలను, గ్రుడ్లను, బసికూనలను, బిడ్డలను భూతబేతాళురంబోలి చంపఁ దొడంగి క్రమక్రమంబుగా నిర్వీర్యులగుచు సంచరించుచుండిరి. అంత నావ్రజంబు నందు. ౩౭౮

నందుండు పుత్రోత్సవంబు జేయుట.

సీ॥ నందుఁడు వఱుహాత ♦ నందనోత్సవమును, జరుపంగఁ దలఁచి భూ ♦ సురులఁబిలిచెఁ
బిలిచి తత్పదపద్మ ♦ ములకు షోడశవిధు, లను బూజలన్ భక్తి ♦ దనరసలిపె
సలిపియు లక్షగో ♦ వులను దక్షిణలతో, ధాన్యములోఁగూడ ♦ దానమిచ్చె
నిచ్చి వారొనరించు ♦ నీప్సితార్థంబులఁ, గలిగించు దీవెనల్ ♦ దలను గొనిమోఁ

తే॥ గొనియు భేరీ మృదంగాది ♦ నినదమఖిల
దిశల మ్రోఁగ సువాసినుల్ ♦ దివ్యఫక్కి
మంగళారతులెత్తన ♦ మందగతిని
జాతకర్మంబు నొనరించె ♦ జనక! మఱియు. ౩౭౯

చ॥ తిల గుడ తైల తూల ఘృత, ♦ దివ్యమణీ ధరణీ, సువర్ణ వ
స్త్రలవణసప్తధాన్య ఫల ♦ దానములన్ వసుధాతలామరేం

ద్రులకు విధేయుఁడై యొసఁగి ♦ తోఁచినరీతిని బైనిదక్షిణల్
బలుమఱునిచ్చె నందుఁడన ♦ నద్యసుతోత్సవబద్ధచిత్తుఁడై. ౩౮౦

సీ॥ గాత్రమూలముగాఁగ ♦ గాయకుల్ గానంబు, గావించి రవ్వాణి ♦ గానసరణి
క్షౌమవస్త్రముల సిం ♦ గారంబుగావించి, సానివాండ్రాడి ర ♦ చ్చరలకరణిఁ
గర్ణపర్వమొనర్చు ♦ కావ్యముల్ గవులును, వ్రాసిరి తద్బాద ♦ రాయణిరహి
విజయసూచకములౌ ♦ ధ్వజినీపతాకముల్, జెలఁగె నాస్కందుని ♦ సేనఁబోలె
తే॥ శంఖ దుందుభి వీణాది ♦ సకలవాద్య, యంత్రములు గడుమ్రోసెనా ♦ యభ్రగతిని
నింద్రజాలంబులన్ జేసి ♦ రైంద్రజాలికు, లల శౌరిపుట్టిన వేడు ♦ కలను, మఱియు.

సీ॥ సంకులగొందులఁ ♦ జదుకంబులందునఁ, జిమ్మి వాసితవారిఁ ♦ జిలుకరించి
పంచలాడఅలందు ♦ వాఁకిళులందున, నలికించి రంగుమ్రు ♦ గ్గులనలర్చి
వీథుల వాడల ♦ మేడల గోడలఁ, జిత్తరువుల్ వ్రాసి ♦ చెలువునింపి
మండప తోలికా ♦ మండలప్రాంగణం, బుల సర్వవిధములఁ ♦ బొల్పుసల్పి
తే॥ దేవతాగారసత్రాది ♦ దివ్యభవన, మలచు దత్తదుచితకృత్య ♦ ములను వెలయఁ
జేసి బురుజులఁగలశముల్ ♦ సెలఁగఁ జేసి, నందనోత్సవమ్మున్ సల్పె ♦ నందుఁడెలమి.
ఉ॥ బంగరుశృంగముల్ బసుపు ♦ పచ్చనిపుచ్ఛముఁ జిత్రధాతులన్
ఖంగునమ్రోఁగు గంటలను, ♦ గాంశలచేతులగుర్తులన్, మనో
జ్ఞాంగము, రక్తకంబళము ♦ లర్హములైన, సువర్ణహారముల్
హంగగు వత్సముల్, గలిగి ♦ యావులు రాజిలె నప్పుడచ్చటన్. ౩౮౩
తే॥ అంత వృషభానువర్యుఁడా ♦ యవసరమున, నందనందనోత్సవమహా ♦ నందవార్త
విని కళావతీయుక్తుఁడై ♦ జనులుగొల్వ, సౌరుగౌరుననెక్కి త ♦ త్సదనమొందె.

చ॥ మఱి నవనందవర్యులును, ♦ మాన్యులు శ్రీవృషభానుషట్కము
ద్ధుకు లుపనందులున్ జెలిమి ♦ తోఁ దిరుగాడెడి భూపవర్యులున్
సరసతరాత్మబంధువులు ♦ శాస్త్రపురాణనయప్రవీణతా
విరతయశోదయాఢ్యులును ♦ వే సనుదెంచిరి నందుమన్కికిన్. ౩౮౫
సీ॥ ఉత్తమాంగంబుల, ♦ నుష్ణీషములఁ దాల్చి, వానిపై దండల ♦ వఱలఁ జేసి,
పచ్చబొందళముల ♦ గ్రిచ్చఱ ధరియించి, తోళసిదళంబులన్ ♦ దోడవులొంది
పిల్లనఁగ్రోవులఁ ♦ బెదవులనులగించి, బెత్తములన్ జేతి ♦ వ్రేళ్ళఁబట్టి
గురిజలంగట్టిన ♦ క్రొమ్ముడియుఁగల్గి, నెమ్మలపురులను ♦ నెఱియఁగట్టి
తే॥ మోమునందునఁబొట్టిడి ♦ పుత్రకులను, గూడి వేడుకతోడుత ♦ గోపకులును
జిన్నికృష్ణునుత్సవమును ♦ గన్నులారఁ, ! గాంచవచ్చిరి నందు ని ♦ క్కకునరేంద్ర.
క॥ పురమున నుండెడి వారొం, డొరులును శ్రీనందపుత్ర ♦ కోత్సవమునకున్
సరగునఁ బోదము రండని, సరసముగాఁ జెప్పికొనుచుఁ ♦ జనిరచ్చటికిన్. ౩౮౭

మ॥ కమనీయాంగద తార హార తరల ♦ గ్రైవేయ కావాపకా
సమచూడామణి హేమ హీర నవవ ♦ స్త్ర క్షౌమ చీనాంశుక
ప్రమదారత్నమదేభ గో పృథురథ ♦ భ్రాజత్తురంగంబులన్
గ్రమమొప్పన్ గొని తెచ్చి యిచ్చి రతిథుల్ ♦ కంజాక్షు పై వేడ్కలోన్. ౩౮౮

తే॥ దధియు, క్షీరంబు, ఘృతముహ ♦ స్తములఁబూని, కట్టినోక కేలఁగైకొని ♦ గళములటుల
నిటులఁద్రిప్పుచు గోపక ♦ వృద్ధులింక, బాలు రేగిరి కృష్ణోత్స ♦ వంబుఁ జూడ. ౩౮౯

ఉ॥ నందుఁడు పుత్రకోత్సవము ♦ నం గల రాజుల బంధుపాళి నా
నందముతోడఁ గాంచి నయ ♦ నంబుల బాష్పములొల్క వారికిన్
విందులొనర్చి సత్కృతుల ♦ వేమఱు సల్పుచు హాయినుండ వా
రందఱు నందరాజుఁ గొని ♦ యాడిరి పాడిరి సంతసంబునన్. ౩౯౦

తే॥ ఓ వ్రజేశ్వర! యోనంద! ♦ యోగ్యచరిత!, నీదు సుకుమారుసుకుమారు ♦ దివ్యదేహుఁ
గనుట ధన్యతఁగంటిమి ♦ కాలకాల, ముఁగనుండెడి నీకోర్కి ♦ ముగిసె నేఁడు.

చ॥ అనవుడు నందుఁ డిట్టులను ♦ నర్థవిదగ్రణులార ! నాపయిన్
నెనరిడి మీరు పల్కనుడి ♦ నిక్కవమే యది మీ యనుగ్రహం
బునన ఘటిల్లె మద్వ్రజముఁ ♦ బొందిన గోపుల యాజ్ఞఁబూని యే
ననిశము సంచరింతుఁ గద ♦ యయ్యది మీరలు గుర్తెఱుంగరే. ౩౯౧

ఉ॥ అయ్యెడ గోపికల్ వ్రజము ♦ నందలి నందసుతోత్సవంబుఁ దా
మెయ్యన నాలకించుచు నో ♦ హో యని యబ్బుర మొందు చంకలన్
జయ్యన బొట్టెలం గొని స్వ ♦ సద్మకృతుల్ విడనాడి గుంపుగా
నెయ్యముతో వ్రజేశ్వరుని ♦ నిర్వృతమొందఁ దలంచి నెమ్మదిన్. ౩౯౩

సీ॥ మంజుమంజీరముల్ ♦ మంజులధ్వని సేయఁ, గాంచికాఘంటికల్ ♦ ఖంగనంగ
దారహారంబులు ♦ దాఱుమాఱాడఁగఁ, గరకంకణములు గల్ ♦ గల్లనంగ
గబ్బిగుబ్బలు పైఁటఁ ♦ గ్రాలి పింపిసలాడఁ, జెమ్మట నెమ్మొము ♦ నెమ్మగిల్లఁ
గుసుమహారంబులు ♦ కురులనుండియు వ్రాలఁ, గస్తురిచేర్చుక్క ♦ గరగుచుండ

తే॥ మూడిపోయెడి చీరల ♦ ప్రీడఁబట్టి, కొంచు మైదీఁగె మించును ♦ మించి వెలుఁగ
నందరాజ గోకులమును ♦ బొంది దాసి, సుందరత విచిత్రంబుగాఁ ♦ జూచుచవల.

ఉ॥ ఆ విమలాంగ బాలకుని ♦ యాస్యము నుంచి పదంబులంటఁగా
నావల నల్లయావల, య ♦ వాదుల నుప్పును, నెట్టినీళులిం
కేవిమొ దృష్టిదోషము శ ♦ మింపఁగ మాటికిఁ దీసివేసి బ
ల్దీవనఁ జేసి పల్కిరిటు ♦ దియ్యఁదనంబున నయ్యశోదకున్. ౩౯౪

ఉ॥ అమ్మ! యశోద! మంగళము ♦ లబ్బెఁగదమ్మ! సుతుండు నీదు భా
గ్యమ్మునఁ గల్గెనమ్మ! చిర ♦ కాలమునుండియు నోచు నోములే

యిమ్మెయిఁ బండెనమ్మ! కృత ♦ కృత్యవునై తిగదమ్మ! నాకు మో
దమ్ము ఘటిల్లెనమ్మ! ప్రమ ♦ దమ్మున వీనిని బెంపవమ్మరో! ౩౯౬

ఉ॥ ఆపయి నా వధూమణి వ ♦ రాంగనలార! సుతుండు నాకు మీ
ప్రాపునఁ గల్గెఁగాని యిత ♦ రక్రియఁ గాదిటె నెమ్మిఁజూడుఁడం
చోపికఁబల్కి రోహిణిరొ! ♦ యోగ్యచరిత్రల వెల్గు వీరికిన్
సాఁపడఁజేసి సత్కృతుల ♦ సల్పుమ! యేమియు లోటులేనటుల్. ౩౯౭

చ॥ అనవుడు నట్టి రోహిణియు ♦ నచ్ఛచరిత్రమనోజ్ఞగోపికా
జనుల సుచేలధారిణుల ♦ సాఁపడఁజేసి సపర్యలాచరిం
చెను మఱి మర్త్యలోకమున ♦ శ్రీహరి, నందుని కాత్మజాతుఁడై
జననము నొందెనంచు జయ ♦ శబ్దములంతట నిండె. నావలన్. ౩౯౮

తే॥ గోపికా గోపకులుగూడి ♦ కుతుకమతుల, వీరి మువ్వురఁబోలిన ♦ పెద్దవారు
లేరులేరని దధి ఘృత♦క్షీరములను, బోయఁదొడఁగిరా వ్రజమంత♦బురదగాఁగ.

చ॥ నరహరి యుత్సవంబును గ ♦ నన్ బెదదొడ్డులు గొందఱందు వే
యరుగుచు గోఁచులూడఁగని ♦ యయ్యవి దోపుచుఁ గ్రమ్మఁజెమ్మటల్
బొరిఁబొరి రొఁజుచాగుచును ♦ బూన్కి మఱిన్ జనసాగి జట్టున
న్జటిజటి జాటి యన్యమాస ♦ నంబున కాస్పదులైరి భూవరా! ౪౦౦

చ॥ మఱియును వందిమాగధులు, ♦ మాన్యులు, సూతులు, వేదశాస్త్రవి
త్సరసులు నైతిహాసికులు ♦ జక్కనిమాటలనాడ నందుఁడున్
గరమరుసంబుబొంది మమ ♦ కారముతో నవభూషణాంబరో
త్కరకరిగోసహస్రతుర ♦ గంబుల నిచ్చెను వారి కోలిమై. ౪౦౧

తే॥ భుక్తి ధనవృద్ధి సంసిద్ధి ♦ శక్తులెలమి, వాడవాడల నూరూర ♦ భవనభవన
ములను సంపూర్ణముగఁగల్గి♦మూల్గుచుంట,నిద్దికావలయుననుట♦యెఱుఁగఁబడదు.

ఉ॥ బంగరు రంగుమైమెఱుఁగు, ♦ బంగరుబొజ్జయుఁ బైఁడిపోగులున్
బంగరు పాగయున్ గలిగి ♦ ప్రాఁబలుకుల్ దన నాల్గుమోములన్
ఖంగునఁ బల్క మేటియయి, ♦ క్రాలుచునుండెడి బ్రహ్మ భార్యతోఁ
బొంగుచు నంచనెక్కి వ్రజ ♦ మున్ జనె వెన్నునిఁ జూచు వేడ్కలోన్. ౪౦౩

ఉ॥ ఆతని వెంట నీశుఁడల ♦ యావుల పోతుచు, నగ్ని మేఁకనున్,
వాతము ఖంజనంబునుఁ, బ్ర ♦ భాకరుఁడున్ బెదతేరునున్, బలా
రాతి మదద్విపంబు, యమ ♦ రాజును దున్నను, జంద్రుఁ డిఱ్ఱి, పా
ణ్మాతురుఁడున్ మయూరము, హలు ♦ టాహుటి నెక్కియు నేగి రిట్టులే. ౪౦౪

కవిరాజవిరాజితము.

వరుణుఁడు నక్రము, వైశ్రవణుండని ♦ వార్యగతిస్తుత పుష్పకముల్
గురుఁడును గృష్ణముఁ, గోడిని సౌమ్యుఁడు ♦ క్రోతిని భౌముఁడు శుక్రుఁడును
ద్ధురగవయంబు, విధుంతుదుఁ డుష్ట్రిముఁ, ♦ దోయజమిత్రకుమారశనై
శ్చరుఁడును నక్రము, జయ్యన నెక్కిరి ♦ సాగిరి నందగృహంబునకున్. ౪౦౫

చ॥ సిరియు సుపర్ణు, దుర్గయును ♦ సింగము, నైచికిరూపుఁగన్న యా
స్థిరయు విమానరాజమును, ♦ దీర్ఘకృపాణముఖాస్త్రయష్టులన్
గరములఁగొన్న షష్టి, శిబి ♦ కన్, మఱి డోలఁబదార్వు రమ్మలున్
మురిపెముతోడ నెక్క వ్రజ ♦ మున్ జనసాగిరి మాధవార్థమై. ౪౦౬

చ॥ సనకసనందనాదిమునిఁ ♦ చంద్రులు, నేను, యథార్థపద్ధతిన్
వనజదళాయతాక్షుని గ ♦ నన్ విధితోడుత గోపగోపికా
జననినదప్రయుక్తమగు ♦ సర్వశుభాస్పద నందమందిరం
బునుగని ప్రీతిపూరిత సు ♦ బుద్ధులఁ జేరితిమో నరేశ్వరా! ౪౦౭

ఉ॥ అందఱమందఁ జేరి హరి, ♦ నాపరిపూర్ణతమావతారు, గో
విందునిఁగాంచి మ్రొక్కితిమి, ♦ వేదవచస్సుల వేఁడియుంటి, మా
నందు సపర్యలందఱి మ ♦ నర్థములేగెనటంచు నెంచి యా
నందముఁ బొంది కవ్మ్మఱి చ ♦ నన్ సమకట్టితి మేము మైథిలా! ౪౦౮

తే॥ అందఱేగిన తరువాత ♦ నందరాజు, మధురయందలి వసుదేవ ♦ విధముగాంచి
పుత్రకోత్సవముం జెప్ప ♦ భూపతియగు, కంసునికిఁ గప్పముంగట్టఁ ♦ గదలిపోయె. ౪౦౯

పూతన కంసప్రేరితయై గోకులంబున కేతెంచుట.

ఉ॥ ఆతరువాతఁ గంసవిభుఁ ♦ డా హరిజన్మము నాలకించి వే
ఘాతముసేయఁ బూతనను ♦ ధాత్రముతో ననుపంగ, నామహా
భూతము, ఘుర్ఘురస్వనముఁ ♦ బోలిన నాదముతోడ, ఘోష సం
ఘాతము గ్రామముల్ పురులఁ ♦ గాంచుచుఁ దిర్గుచు నెట్టకేలకున్. ౪౧౦

సీ॥ కందుకంబులఁబోలు ♦ గబ్బిగుబ్బలుపైఁటఁ, గులుకుచు క్షీరము ♦ లొలుకుచుండ
నిండుజాబిల్లిని ♦ నివ్వెఱఁబడఁజేయు, నెమ్మోముకళలచే ♦ నగడుచుండఁ
దామరతూండ్ల వి ♦ ధంబున డంబైన, భుజములు భూషలన్ ♦ బొల్పుగాంచ
మేలిమిజాళువా ♦ లీలనుగ్రాలెడి, నెమ్మేను దొడవుల ♦ నీటుసెంద

తే॥ మల్లెమొల్లల హాసియించు ♦ తెల్లపుట్ట, ములను గట్టి పదాతోడ్లు ♦ గలుగుకలికి
వోలెనుండెడి రూపంబు ♦ బొందినందు, వ్రజము సెందెను శ్రీకృష్ణ ♦ బాలుదునుమ.

వ॥ అంత. ౪౧౨

మ॥ రతియో రంభయొ వాణియో శచియొ దు ♦ ర్గాసాధ్వియో లక్ష్మియో
శతసంఖ్యాకలఁ జూచియుంటిమిటు ల ♦ స్మద్దృష్టిలో లేరటం
చతిరేకంబుగ మెచ్చి రోహిణి, యశో ♦ దాద్యంగనల్ లోనిక
ద్భుతరీతిన్ జననెంచు పూతనను జేఁ ♦ ద్రోయంగ లేదాపెయున్. ౪౧౩

ఉ॥ రోహిణి నాయశోదను ని ♦ రోధమొనర్చికరంబులన్ జగ
న్మోహనుఁ జిన్నికృష్ణుఁగొని ♦ ముద్దిడి స్వీయకుచంబులందు న
వ్యాహతనాశకృద్విషము ♦ నక్కలనింపుచు నంకమందు నా
రోహితుఁజేసి స్తన్యము న ♦ రుచ్యము నా చినిపాపకిచ్చెఁగా. ౪౧౪

చ॥ హరియుఁ బయోధరంబులను ♦ నాస్యము నందిడి కృత్రిమంబులో
నరసి పయఃప్రయుక్త విష ♦ మంత నసృగ్ధృఢమాంసశల్యసం
కరముగఁ గ్రోల, నాయసుర ♦ గర్వమువీడి కుమార! వీడుమూ
పిరివిడునంచుఁ బొలిసెను ♦ వీడమిఁ బూతన యంతిమంబునన్. ౪౧౫

చ॥ అచలము లేదునన్ బృథుగు ♦ హావళితోడఁ బ్రతిధ్వనింప, నీ
యచల, చలింప, సాగరము ♦ లన్నియు ఘూర్ణిలుచుండ, దిక్ప్రిభ
ప్రచయము దల్లడిల్లఁ బలు ♦ బాధలఁ గెవ్వునఁ గేకవేసి త
త్కుచరితమెల్లఁ దెల్లముగఁ ♦ గూలె భయంకరరూపయు క్కరై. ౪౧౬

ఉ॥ అత్తఱి నాలుకోసులకు ♦ నంతరమందునఁ గల్గు చెట్లపై
న్మొత్తము చూర్ణమాయె. నల ♦ పూతన యొక్కశరీర సౌష్ఠవం
బత్తరళేక్షణల్ వ్రజము ♦ నందలి గోపగణంబు సూచి బ
ల్లుత్తరమొంది చిత్తరువు ♦ లన్ మఱపించుచు నిల్చి రంతటన్. ౪౧౭

ఉ॥ చిన్నతనంబునన్ జెలఁగు ♦ శ్రీహరి, పూతనపాలు గ్రోలి వే
మన్ననఁ గల్పి సందియము ♦ మాయుటకై యెటనేని ప్రాణమొం
దున్నదొ యేమొ యంచు నొడ ♦ లూరక చూచెడి వానిమాడ్కి న
భ్యున్నతి దానిపైని నగు ♦ మోమున నెల్లెడ దోఁగి యాడుటన్. ౪౧౮

శ్రీకృష్ణ కవచము.

ఉ॥ గోపులు గాంచి యచ్చెరువు, ♦ గూర్మిభయంబులు, గల్గుచుండ, నీ
పాపఁడు నెగ్గనేరఁడని ♦ పాణుల లాగిరి రోహిణీయశో
దాపతిపత్నులా కొమరుఁ ♦ దక్షిణమందు నురంబునందిడన్
గోపిక లాకుమారుని క ♦ కుంఠిత రక్షనొనర్చి రిట్టులన్. ౪౧౯

తే॥ తొల్తనఘహారకాళింది ♦ తోయములను, ధేనుపుచ్ఛభ్రమణములన్ ♦ ధేనుమూత్ర
గోమయంబులనాచిన్ని ♦ కొడుకు జలక, మాడఁజేసిరి దొలిమిన్కు ♦ లాడినట్లు,

సీ॥ శ్రీకృష్ణుఁడీనీదు ♦ శిరమును గాచుత, గళము వైకుంఠుండు ♦ గాచుఁగాత
దెలిదీవిఱేఁడు వీ ♦ నులను బ్రోచును గాత, ముక్కును యజ్ఞుండు ♦ బ్రోచుఁగాత
నరసింహమూర్తి నీ ♦ నయనముల్ బ్రోవుత, రాముండు నాలుక ♦ నోముఁగాత
నరుఁడు, నారాయణుం ♦ డరుదైన యోష్ఠముల్, ముద్దులకుద్దిగాఁ ♦ బ్రోచుఁగాత

తే॥ హరికలాభవసనకాదు ♦ లాకపోల, ములను బ్రోచుత గపిలస ♦ న్ముని, చిబుకము
రక్షసేయుత శ్వేతవా ♦ రాహమూర్తి, ముదముతోడుత ఫాలంబు ♦ బ్రోచుఁగాత.

తే॥ ఉరము దత్తయోగీశ్వరుఁ ♦ డోముఁగాత, మూఁపులనుబుషభుండును ♦ బ్రోవుఁగాత.
కరముల్ మత్స్యమూర్తియుఁ ♦ గాచుఁగాత, భుజయుగంబునుబృధురాజు ♦ బ్రోవుఁగాత.

తే॥ కడుపుఁ గమఠుండు బ్రోవుతఁ ♦ గరుణతోడ, నాభిఁగావుతనట్టి ధ ♦ న్వంతరియును
మోహినీదేవి గుహ్యంబుఁ ♦ బ్రోవుఁగాత, గటినివామనమూర్తియు ♦ గాచుఁగాత.

తే॥ ఓముత్ వెన్ను భార్గవ ♦ రాముఁడూరు, వులనుబాదరాయణముని ♦ బ్రోచుఁగాత
గావుత్ గాళ్లఁగల్కి పి ♦ క్కలను జంఘ, ములను దయను బ్రోతురుగాత ♦ బుద్ధబలులు.

తే॥ ఇట్లు శ్రీకృష్ణ కవచంబు ♦ నెఱిఁగిచదివి, సర్వరక్షలఁ జేసిరి ♦ చతురమతుల
నిద్ధిభగవంతు డావిధి ♦ కెలమిఁ జెప్పె, నతఁడు శివునకుఁ బల్కెఁగా ♦ నతఁడు మరల

తే॥ కనికరమున దుర్వాసుఁడ్ ♦ మునికినని యె, నతఁడు శ్రీయశోదకుఁ జెప్పె ♦ నదియెవండు
నిత్యమును బ్రభాతంబున ♦ నిశ్చలమతిఁ, జదువునో వాఁడు పాపముల్ ♦ జనుపు జనక!

తే॥ అంత రోహిణియున్ యశో ♦ దాంగనయును, రక్షసేసినపిమ్మట ♦ బ్రాహ్మణులకు
వివిధదానముల్ సల్పి ♦ పిల్లనికినిఁ, బాలు ద్రాగించి హాయిగా ♦ వఱలిరయ్య!

తే॥ అవల నందాది గోపకు ♦ లామథురను, వీడి తమ టెంకికిన్ దిర్గి ♦ వేడ్కఁ జేరఁ
వచ్చుచుండంగఁ బూతనా ♦ భయదవపువుఁ, బధినిగాంచికుతారముల్ ♦ వరుసఁగొనుచు

క॥ రక్కసియొడలును ముక్కలు, ముక్కలుగాఁ జేసి యమున ♦ పొన్నరిదరిన్
ఖిక్కిలి చితులను బేర్చుచుఁ, జక్కఁగ దహనంబు జేయ ♦ సాగిరి పిదపన్. ౪౨౯

ఉ॥ కాలినదానినుండి పొగ ♦ కల్మషనాశకమై పవిత్రమై
యేలకికాయలా యగరు ♦ నిద్ధలవంగముల్ బటీరమున్
బోలు సువాసనన్ వెడలెఁ ♦ బూతన యుత్తమలోక మొంద నా
శ్రీలలనేశుఁడే సలిపెఁ ♦ జిత్రమనం జనకుండు నిట్లనెన్. ౪౩౦

పూతనా పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

ఉ॥ 'పూతన, బాలఘాతిని య ♦ పూర్వవిషస్తని దుష్టశీల యీా
నాతికి నెట్లు స్వర్గము జ ♦ నార్దనుఁ డిచ్చెను? బూర్వజన్మమం
దేతలిదం డ్రులీయమకు, ♦ నెట్టిది దీనిచరిత్ర సర్వమీా
రీతఱిఁ జెప్పి చిత్తమును ♦ నింపున నింప నుతింతు నారదా! ౪౩౧

చ॥ అనవుడు భూతలేంద్ర ! యది ♦ యాదిమజన్మమునన్ బలిప్రజే
శునిసుత, రత్నమాల, యన ♦ శోభిలి తండ్రి సవంబునందు వా
మనుఁడను పేర నొప్పెడి ర ♦ మాపతినింగని పుత్రమైత్రితోఁ
దనరుచు నిట్టి పుత్రకుఁడు ♦ దార్కొనినన్ జనుఁబాల నిత్తుఁగా. ౪౩౨

చ॥ అని మనమందునం దలఁచె ♦ నాబలి స్వప్రియభక్తుఁడౌట నా
తనిసుతయంచు వత్సలతఁ ♦ దద్వర మాహరి యామె కిచ్చని
చ్చెనుజుమి యంత నావనిత ♦ శ్రీహరిసూక్తిని నా విధానఁ బూ
తన యనుపేర నిద్ధరణి ♦ ద్వాపరమేగిన మీఁదఁ బుట్టెరా. ౪౩౩

చ॥ హరిని స్పృశించి స్తన్యమును ♦ నాస్థనొసంగి నశించి వెంటనే
పరమపదంబు నెందెఁగద ♦ పార్థివ! పూతన మోక్షసత్కథా
సరణినివిన్న వ్రాసినను ♦ జక్కఁబఠించిన దోషరాశి చె
చ్చెరవిడి తత్త్రివర్గ ఫల ♦ సిద్ధులు గల్గును నెట్టివానికిన్. ౪౩౪

వ॥ అని యిత్తెఱంగున శ్రీగర్గాచార్యుండు శౌనకునకు వచింప నతండు పరమానందభరితుండై మహాత్మా! శ్రీకృష్ణచరితంబు వినిపించి నాజన్మంబు సఫలంబు గావించితిరి. మఱియు శాంతిదాంతివిశ్రాంతస్వాంతుండును, శ్రీకృష్ణభక్తశిరోమణియునగు నాబహులాశ్వుం డా నారదమహర్షిం గాంచి యావల నేమని పృచ్ఛించె నది యానతిండని ప్రార్థించుటయు గర్గుం డిట్లనియె. ౪౩౫

తే॥ అంసులకు జనకుం డెద♦హర్ష మొంది, "అద్యధన్యోస్మినారద"!♦యచ్యుతాంఘ్రి
నిహితమతులకు నెల్లెది ♦ నెగ్గకుండుఁ, జన్నె వెన్నునికతఁ బైనిఁ ♦ జెప్పుమనుడు.

ఉ॥ నారదుఁ డిట్లనెన్ జనక ♦ నాయక ! యొక్కదినంబునందు నా
శౌరిభవోదయుక్తతిథి ♦ సంఘటిలంగ యశోద గోపగో
పీరమణీయుతై మిగుల ♦ వేడుకఁజేయఁదలంచి భూమిబృం
దారక బృందముల్ బిలిచి ♦ దానములన్ బొనరించి యంతటన్. ౪౩౬

చ॥ సురుచిరమైన రూపమున ♦ శోభిలు బాలుని ముద్దుకృష్ణునిన్
బరిమళయుక్తవారుల న ♦ వారిగ స్నానమొనర్పఁజేసి త
త్సరసిజనేత్రయుగ్మమునఁ ♦ జక్కఁగఁ గాటుకదిద్ది రోహితాం
బరములఁగట్టి బొట్టునిడి ♦ బంగరుసొమ్ములఁబెట్టి సొంపుగన్. ౪౩౭

తే॥ డోలికారత్నమందునఁ♦ బూలపాన్పు, పైనిఁగూర్చుండఁ బెట్టఁగ ♦ మానవతులు
మంగళారతు లెత్తి యు ♦ భంగభంగిఁ, బాటఁబవళినిఁ బాటలఁ ♦ బాడి రవల.

స్రగ్విణీవృత్తము.

లాలి శ్రీమాధవా ♦ లాలి దేవస్తుతా, లాలి కేళీప్రియా ♦ లాలి గోపీప్రియా
లాలి నారాయణా♦లాలిస్మేరాననా, లాలి కృష్ణాహ్వయా♦లాలి నందాత్మజా.

చ॥ అని యిటు లాలిజోలలను ♦ నందము చందము సెంద సుందరీ
జనములు వాడుటల్ వినుచు ♦ సంతసమంది యశోద, చిన్నిప
ట్టిని శయనింపఁజేసి తన ♦ యింకికి వచ్చినవారి గౌరసం
బును బొనరించు తొందరను ♦ బుత్రుని విస్మృతిఁజెందె నయ్యెడన్.　　౪౪౧

బాలకృష్ణుం డుత్కచాద్యసురవధంగావించుట.

తే॥ అంకకాఁడగు తత్కంసు ♦ నాజ్ఞవెడలి, గంధవహనిభదేహుఁడు ♦ త్కచసురారి
యొండుబండినిఁ గొనివచ్చి ♦ దండితోడఁ, బండినట్టి శ్రీహరిపైనిఁ ♦ బడియెనపుడు.
క॥ హరి యాఁకొనుచును గిదుకుచుఁ, గెరలుచును నడుమనడుమఁ ♦ గెవ్వునఁ గేకల్
బొరిఁబొరి వేయుచుఁ బొరలుచుఁ, జరణంబును జాచుచల్ల ♦ శకటముఁదన్నెన్.
తే॥ పిదపఁ దద్ధతి నాబండి ♦ పెళపెళపెళ, విఱిగి పడఁగ నందలి ♦ సురరిపువును
నీల్గి నెఱిరూపుఁగని హరి ♦ కెరఁగి గోజ, గమున కరిగె శతాశ్వర ♦ థంబునెక్కి.
ఆ॥ ఆముహూర్తమున య ♦ శోమతీనందాది, గోపగోపికలల ♦ కూలినట్టి
బండిరొదనువించు ♦ దండినివిడనాడి, పనులమాని యటకు ♦ వచ్చియరయ.
తే॥ అల్ల పిల్లనికడనున్న ♦ యర్భకతతి, యందఱము మేముగుమిగూడి ♦ యాడుతఱిని
బాలుఁ డాఁకొనియేడ్చుచుఁ ♦ బదమున నెక, బండినిం దన్నెనని చెప్ప ♦ వారలు విని.
మ॥ అరరే యీతఁడు మూడుమాసములవాఁ, ♦ డాబండి నేదండితోఁ
జరణంబుల్ గొనితన్నె? వీని హతికే ♦ సర్వార్థముల్ వ్యర్థమై
పరగంగా నదినింగికేగి పుడమిన్ ♦ బాతంబుగాఁ జాలెనా?
యరయన్ బాలకులాడు మాట నిజమే ♦ నా? యద్భుతంబయ్యెడిన్.　　౪౪౭
ఆ॥ అని విచిత్రమొంది ♦ రవలయశోదయుఁ, బిల్లవానియేడ్పు ♦ వినుచువచ్చి
పాలు గుడువవయ్య ♦ గోలఁజేయకుమయ్య, యంచు జన్నుఁ గుడిపె ♦ నవల ప్రేలు.
చ॥ చిడిముడిపాటునన్ జెలఁగు ♦ చీడలఁ బీడల నూడఁగొట్టఁగా
విడిముడి నిచ్చి జన్నముల ♦ విప్రులచే నొనరింప సల్పి చే
పడెడి పిశాచ బాధయును ♦ బాడుపడన్ బొనరించిరయ్య! నా
వుడు మునినాథ! మున్నునల ♦ పోకిరి యేఁడెటుఁ బొందె మోక్షమున్.　　౪౪౯

ఉత్కచాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

చ॥ అని యడుగంగ మాని ముద ♦ మందుచు నిట్లనె నోనరేశ్వరా!
మునుపు హిరణ్యలోచనుని ♦ పుత్రకుఁ డుత్కచనాముఁడై శుభా
యనమగు లోమశాశ్రమము ♦ నర్గి యటన్ గలచెట్లఁ గొట్టివే
సె నదియు లోమశుండు గని ♦ భీయని యిట్లు శపించె వానినిన్.　　౪౫౦
ఉ॥ దుర్మతి! యుత్కచా! తరుల ♦ దుంపలతోడుత నూడఁబీకి నీ
దుర్మదమంతఁ జూపితివి ♦ తోడ్తన దుష్కృతరీతి సర్పముల్

వర్మము వీకునట్లొడలు ♦ వాయుచు నీల్గుమనంగ వాఁడు త
న్మర్మము గుర్తెఱింగి యల ♦ మౌనిపదంబుల వ్రాలి యిట్లనెన్. ౪౭౧
తే॥ మౌనిచంద్ర! కృపాసింధు! ♦ మాన్యచరిత, నీమవిస్తృతమహిమమున్ ♦ నే నెఱుంగ
నాదు తప్పునుమన్నించి ♦ నయనములను, జల్లఁగాఁజూచి మోక్షమొ ♦ సంగునాకు
తే॥ పిదపమౌనీంద్రుఁడెదమెచ్చి ♦ విధి నెఱింగి, యుత్కచా! వాయురూపము ♦ నొందిచాక్షు
షంబునను మీఁద వైవస్వ ♦ తంబునందు, హరిపదస్పర్శ మోక్షమ్ము ♦ నందఁగలవు.
తే॥ అని కరుణతోడఁ బల్కెనో ♦ యనఘ! సుజన, కోపమేకక్షణంబున్న ♦ బాపమూడ్చి
యైహికాముష్మికసుఖంబు ♦ లందఁ జేయుఁ, గానిపెడదారిఁ బోవదో ♦ శౌర్యపీఠ!
తే॥ ఇట్టివరమున నుత్కచుం ♦ డట్టిరీతి, వాయువిగ్రహుండై హరి ♦ పాదమంటి
పరమధామము సెందె న ♦ వక్రవిక్ర, మక్రమా! మీఁదిహరికథ ♦ మఱియు వినుము!

బాలకృష్ణుండు తృణావర్తునిం గూల్చుట.

చ॥ ఒకపరి నాయశోద తన ♦ యూరువునందున నాటలాడు బా
లకు స్మితవక్త్రు లాలనము ♦ లక్కొనరించెడిలోన నట్టి పు
త్రకుఁ డచలేంద్ర భారుఁడయి ♦ తారసిల్లె వెరవేమి లేకయో
పికధరఁ బెట్టి భీతిలుచు ♦ వీఁడెటు పర్వతభారుఁడయ్యెనో! ౪౭౬
తే॥ ఇలను బాలకులెందఱో ♦ కలరుగాని, యిట్టిబిడ్డను నే నెప్పు ♦ డెందుఁజూడ
ననుచు ముక్కున వ్రేలిడి ♦ తనరునంతఁ, గంసునాజ్ఞఁదృణావర్త ♦ కర్బురుండు.
తే॥ నందు వ్రజముందు సుడిగాలి ♦ నాల్గు దెసల, బిట్టువీచుచుఁగన్నుల ♦ మట్టిఁగొట్టి
జగము నంధకారంబుగా ♦ సల్పి ఘోర, శబ్దముంజేసి కృష్ణుని ♦ సంగ్రహించె.
చ॥ ఇటు ఘటికాద్వయంబు గను ♦ లింతయు విప్పఁగ రానియట్లు చీఁ
కటులును దుమ్ముగ్రమ్మ సుడి ♦ గాలి, సెలంగుటఁ గాంచలేక పి
మ్మట వడితో యశోద, స్వకు ♦ మారుని నెల్లెడఁజూచి చూచి యె
చ్చటఁ గనలేక కన్నులను ♦ జల్లల నశ్రువులొల్క నివ్వెఱన్. ౪౭౯
ఉ॥ నాయన! కృష్ణ! యేభవ ♦ నంబున నుంటివొ యెట్టులుంటివో
యే యెడ కేగితో సుజను ♦ లేరయినన్ నినుఁజూచియుందురే
నా యెద నిల్వలేదకట! ♦ నాగతియెట్లొకొ నంచు నెంతొ వా
పోయియుఁ జూచుచుండె సుర ♦ భుల్ మృతవత్సముఁగాంచు చాడ్పునన్. ౪౮౦

వ॥ అనంతరంబునందు గోకులంబందలి సుందరీ మణులా యశోదారోదనంబు విని యేదియో పుట్టిముగ్గెనని యెంచి పఱతెంచి యామెవలన హరి వృత్తాంతం బంతయు నాలించి చింతించి యోచించి విచారించుచుండ బ్రహ్మాండనాయకుండగు నబ్బాలకుండును తృణావర్తుండను రక్కసునితో వియన్మండలమందు లక్షయోజనంబులుజని క్రమంబుగా మేరుధరాధరతుల్యభారుండై వాని మూఁపుననుండ

నాదుంపఁగేఁడు. ౪౬౧

ఉ॥ మోయఁగలేను వీని నిఁక ♦ బొట్టెగదా యని యొప్పియుంటి న
బ్బో యచలేంద్రమంచు విడఁ ♦ బోవుట కృష్ణుఁడెటింగి కంఠమా
హా యనుచబ్టిపట్టుకొన ♦ నా యసురుండు నయో! యయో! యయో!
యోయికుమార! నన్నువిడు ♦ మూపిరు లుంపుమటన్న వెన్నుఁడుర్. ౪౬౨

చ॥ మెడ బిగఁబట్టి యాయసురు ♦ మింటనె చంపఁగ వానిజోలి య
ప్పుడె ఘనుర్ దటిత్తువలెఁ ♦ బొందెఁ దదచ్యుతునందు నంత దై
త్యుఁడు దివినుండి కృష్ణసహి ♦ తుండయి తుండెములౌనటుల్ శిల్
వడిఁబడెఁ దద్ధ్వనిఁ గదలఁ ♦ బాజె వసుంధర మ్రోఁగె దిక్కులుర్. ౪౬౩

ఆ॥ అంత గోపకాంత ♦ లదిగాంచి యరుదెంచి, సంతసించి కృష్ణు ♦ సంగ్రహించి
యందునున్న నంద ♦ సుందరినిం బిల్చి, యెలమితోడనిచ్చి ♦ యెంచిరిట్లు. ౪౬౪

ఆ॥ పూర్వభవములందుఁ ♦ బుణ్యవ్రతంబులఁ, జేసినామొ, నిజమె ♦ చెప్పినామొ
సాధుసేవ, భక్తి ♦ సల్పినామోకాని, యాశవిడిన వీఁడు ♦ హాయిదొరకె.

చ॥ అని ముదమొంది గోపసతు ♦ లమ్మ! యశోద! ప్రమాదముం ద్యజిం
చి నిసువుఁ బెంపవమ్మ! పరి ♦ శీలనఁ జేయఁ గుమారునోరు దూ
పనువెలిబాఱెఁ బ్రత్తిపువు ♦ భాతిని గావునఁ బాలనిచ్చి డో
ల నితని నిద్రపుచ్చి పను ♦ లర్ మఱేఁజూడుము గూడదాలమున్. ౪౬౫

ఉ॥ ఈవిధినిర్ వచించి తమ ♦ యిండ్లకునేగిరి బాలుహాయి గో
పావళి యాలకించి ముద ♦ మందెను బిమ్మట సూనునిర్ యశో
దావనజాక్షి యంకమునఁ ♦ దారిచియుర్ జనుఁబాలనిచ్చి మో
హావృతయాచుఁ గోకఁగొని ♦ యశ్రువులద్దుచుఁ జాల జాలితోన్. ౪౬౬

ఉ॥ రోహిణి! దైవమొక్క కొమ ♦ రుర్ దయనిచ్చెను గాని పుత్రసం
దోహము నీయలేదు గద ♦ తుష్టినిఁ జెందుదుమన్న వీనికే
సాహసికాపకారములు ♦ సర్వము గల్గెడి నెప్డు ప్రాణసం
దేహమె కాని తిండిఁదిని ♦ తేటగనుండఁడె ప్రస్తుతంబునన్. ౪౬౭

ఉ॥ మిత్తిమొగంబునుండి విడి ♦ మేదిని కీతఁడువచ్చె నారయర్
జిత్తము దత్తరిల్లెడిని ♦ జేయుట కేమియుఁ దోఁపలే దెటర్
జొత్తు, నిఁకెందు నుందు, విధి ♦ సూడ నదృష్టము కృష్ణుఁడుంట నా
విత్తము, వస్త్రముల్, బ్రతుకు, ♦ వేశ్మములన్నియు నున్నవయ్యెడిర్. ౪౬౮

ఉ॥ ఈకొడుకే యరిష్టముల ♦ నేమియుఁ జెందకయున్నచో ధరా
నాకుల కర్థదానముల, ♦ నవ్యగృహంబుల దేవతాళికిర్

శ్రీకమలేశపూజలను, ♦ జేసెదనమ్మరో! నేను వీనిన్
గైకొని "యంధయష్టి" వలెఁ ♦ గాలము యాపన సేయ నుంటిఁగా. ४२०

❧ బ్రాహ్మణులు శ్రీకృష్ణునికి రక్ష సేయుట. ❧

చ॥ అని యనునంతలోన ద్విజు ♦ లందఱు సుందరనందమందిరం
బున కరుదెంచి నందుఁడిడు ♦ పూజల నొజ్జగ్రహించి దీవెనల్
బొనరిచి యయ్య! మీ సుతుఁడు ♦ బొందఁ డనర్థము, సౌఖ్యసంపదల్
గనుఁ, జిరజీవియై యలరుఁ ♦ గావునఁ గుందకుఁడంచుఁ బ్రీతితోన్. ४२१

చ॥ నవకుశ పల్లవంబులను ♦ నవ్యజలంబులఁ గర్ణపేయ సం
స్తవముల, వేదసూక్తులను, ♦ స్వస్తివచస్సుల, సామగీతులన్
సవము యథావిధిన్ జరిపి ♦ చక్కఁగ నగ్నికి సర్పసల్పి మా
ధవునకు రక్ష సేసిరిటు ♦ దానవిధానవిదగ్రణీ! గుణీ! ४२२

వ॥ దామోదరుండు చరణంబులను, విష్టరశ్రవుండు జానువులను, శ్రీహరి యూరువులను, శ్రీకృష్ణుండు నాభియు, రాధికాధవుండు కటిభాగంబును, పీతాంబరుం డుదరంబును, పద్మనాభుండు హృదయంబును, మధురానాథుండు ముఖంబును, ద్వారకారమణుం డుత్తమాంగంబును, నసురాంతకుండు పృష్ఠంబును, శ్రీపరాత్పరుండు సర్వప్రదేశంబులను రక్షించుగాకయని యా పాపని దీవించిరి. ४२३

ఉ॥ అంతట నందుఁ డాద్విజుల ♦ కావులు లక్షను, లక్షవస్త్రముల్
వింతలగొల్పు రత్నములు ♦ వేయి, దశాధికలక్షవిత్త, మ
త్యంతవిధేయుఁడై యొసఁగి ♦ యంపి స్వబంధుసుమిత్రలోకమున్
సంతసమొందఁజేసె మణి ♦ జాలసువర్ణధనాంబరంబులన్. ४२४

తే॥ అని వచింపఁగ జనకుండు♦హర్ష మొంది, నారదా! తృణావర్తుఁడ♦నశ్వరుఁడగు హరిని లీనమైపోయెఁద♦దాదిమజని, నెవ్వఁడైయుండునోయాతఁ♦ డెఱుఁగఁ జెపుమ!

❧ తృణావర్త పూర్వజన్మవృత్తాంతము. ❧

చ॥ అనవుడు నారదుండనియె ♦ నాతఁడు పాండుధరాధిపుండు య
జ్ఞనిరతుఁడచ్యుతాంఘ్రి జల ♦ జస్థితచిత్తుఁడు ధర్మనిష్ఠుఁడున్
ఘనబలుఁడున్ వదాన్యుఁడు గఁ ♦ గ్రాలియు రేవతటంబునందు వే
శనులను గల్గి వేసతులఁ ♦ గాముకుఁడై వసియించె నయ్యెడన్. ४२५

తే॥ అటకు దుర్వాసుఁడన్ముని♦యరుగుదెంచె,నప్పుడాతఁడుగనియుసా♦ష్టాంగనతుల సల్పలేదది గన్నయా ♦ సంయమి గని, మచ్చరీ! యసురుండవై ♦ మలయుమిలను.

మ॥ అని శాపంబు నొసంగ నొచ్చి మదియం ♦ దాపాండుభూపాలుఁ డో
మునినాథా! భవదీయపాదముల నా♦ మూర్ధంబునన్ దాల్తు వే

నను రక్షింపు మటంచు వేఁడ ముని యా నారాయణస్పర్శచే
తను మోక్షంబును జెందనుందువనియెన్ దద్రీతి నా భూపుఁడున్. ౪౭౯

తే. ధరఁ దృణావర్త నామక దానవుఁడును, గట్టితనమునఁ దిర్గుచుఁ దుట్టతుదను
నట్టి నందునిపట్టిని నంటి యట్లు, ముక్తిఁ బొందెను బహులాశ్వ భూవరేణ్య!

వ. అంత నొక్కనాఁడు యశోదాదేవి. ౪౮౦

సీ. కనకమణి ప్రభా కనదురుజ్జోలికా, రత్నమందుఁ బరుండి క్రాలువాని
దృష్టిదోషము వాపు తిలకంబు వానిని, జిన్నారి పొన్నారి చిన్నవాని
నంతము లేనట్టి వింతలుగలవానిఁ, గాలిఁ ద్రేల్గుచుచుఁ గదలువాని
నల్లవానిని జిన్ని నగుమోము వాసినిఁ, గాటుకగలతమ్మి కనులవాని

తే. కృష్ణచంద్రుని సూనుని దృష్ణతోడఁ, గాంచి తనతొడఁ గూర్చుండఁ గా నొనర్చి
పాలనిచ్చి ప్రమోదముఁ జాల జెందు,చుండ హరి యావులించుచుఁ జూపె జగము.

తే. అద్దియామెయుఁ గన్గొని యరరె యేమి!, బ్రహ్మముఖులైన దేవతల్ వఱలి రహహ
యఝ్ఝురే విశ్వమంతయు నగపడెఁడిని, ననుచు వింతతోడుతఁ దన కనులమూసి.

తే. పిల్లఁడెట్టఁబోయెనోయను భీతిచేత, కనులఁ గ్రమ్మఱఁ దెరచియుఁ గాంచలేక
సొమ్మసిల్లెను నందుని సుదతి తపము, నలఁతి వర్ణింపఁ దరమౌనె? యవనినాథ!

యశోదానందుల పూర్వజన్మవృత్తాంతము.

క. అనవుడు నారద! నందుఁడు, దన సతితోఁ గలిసి యెట్టి తపమొనరించెన్
ఘనుఁడగు శ్రీహరి వారికిఁ, దనయుండై కల్గుటేల తప్పక చెపుమా! ౪౮౪

తే. అనఁగ మౌనియు నిట్లనెఁ నష్టవసువు, లందు మేల్బంతియైన ద్రోణాహ్వయుండు
ధరయనెడి భార్యతోఁ గూడి హరిని గొల్చు,చుండి సుఖముగా దివమేలుచుండెఁ గాని.

ఉ. బిడ్డలు లేని కారణము పెల్లుగఁ జింతలఁ బెట్ట నాతఁడా
గడ్డుపనిన్ నివారణము గా నొనరింపఁ దలంచి యాలితో
నడ్డులేక మందరకు లాచలమొంది విరించిఁ గూర్చి చే
పడ్డ ఫలానిలాంబువులఁ బర్ణములన్ క్షుధఁ దీర్చు చొక్కెడన్. ౪౮౬

ఉ. పుట్టలు వెట్ట ఘోరతప మున్ బొనరింపఁగ నర్బుదాబ్దముల్
నెట్టన బ్రహ్మ వచ్చి యత నిం గని ద్రోణ! తపంబు మెచ్చితి
న్నిట్టివె కాని యేవరము నీవడుగన్ మదినెంచియుంటివో
గట్టిగఁ జెప్పి కైకొని సుఖంబును గాంచుమటన్న ద్రోణుఁడున్. ౪౮౭

చ. ధరయును భార్యతోఁ గలిసి తత్క్షణమందున మీఁదిపుట్టలన్
సరగున నెట్టు చావిధికి సాగిలి మ్రొక్కి దయాపయోనిధీ!
సురకులశేఖరా! కరుణఁ జూచి జనార్దనుఁ డాత్మజుండుగాఁ
బొరయు నటు ల్ఘటించి ప్రియ పూరితభక్తిని మాకొసంగుమా! ౪౮౮

ఉ॥ ఇయ్యది తప్పవేఱొకటి ♦ యెద్దియు వల్దని వేడ బ్రహ్మ యో
యయ్య! యలభ్యమౌ వరము ♦ నడ్గితి వైన మఱొక్క జన్మమం
దియ్యది సెందనుందువని ♦ యేర్పడఁ జెప్పి తిరోహితుండుగాఁ
జయ్యన ద్రోణుఁడుర్వి ధరయు ♦ సంతసమందుచు నేగిరింటికిన్. ౪౮౯

తే॥ అంత ధర, యశోదయనంగ ♦ నవనియందు, ద్రోణుఁడుర్వి నందుఁడనఁ బుట్టి ♦ తుష్టినుండ
బ్రహ్మవాక్యంబు నిజము సం ♦ కల్పంగ మధుర, నుండి వారికిసుతుగ ♦ శ్రీశుండు సనియె.

చ॥ మధుకముకంటె, యుక్తవిధ ♦ మాఁగిన మామిడిపండు కంటె నా
మధువునకంటె, నాచెఱకు ♦ మాధురికంటెను, ద్రాక్షకంటె, నా
మధుసుధకంటెఁ, దియ్యనయి ♦ మాటికిమాటికిఁ గోర్కెఁ జేయు నీ
మధురిపుసత్కథామృతము ♦ మంగళదంబయి యుంట నాదిలోన్. ౪౯౧

మ॥ హరి, శృంగాచలమందు నాకొసఁగె, నే ♦ నాపైన నద్దాని నా
నరనారాయణమౌనివర్యులకు నా ♦ నందంబుతోఁ జెప్పి యీ
పరి నీకాడి కృతార్థతన్ జెలఁగితిన్ ♦ భ్రాజత్ప్రభావోదయా!
మఱి యీ వేమివినంగఁ గోరెదవొ? యా ♦ మాటల్ వెసన్ బల్కుమా! ౪౯౨

క॥ ఏతద్రీతిని నడుగఁగ, నేత, యలరి కృష్ణుఁడచట ♦ నేసువయి యేగ్గే
సేతలఁ జేసెనొ యాకత, నీతఱి ననుకంపను వచి ♦ యింపు సురర్షీ! ౪౯౩

తే॥ అనఁగ నారదుఁడిట్లనె ♦ నవనినాథ! యట్టి వసుదేవుపంపున ♦ సరమున యదు
కులపురోహితుండైన గర్గుండు వ్రజము, సనఁగ నందుండు పూజించి ♦ సన్నుతించి.

గర్గుండు గోకులంబునకేగి రామకృష్ణులకు నామకరణంబులఁ గావించుట.

ఉ॥ ఓమునివర్య! నావ్రజము ♦ నోంపుటచేతఁ బవిత్రమయ్యె నీ
యే మిపుడే కృతార్థులము ♦ నీయదువంశము ధన్యమయ్యె మీ
రీమెయి నా కుమారులకు ♦ నీ సుకుమారుల కాదరంబునన్
నామములన్ ఘటించి కరు ♦ ణన్ గృతిగా నను జేయ వేఁడెదన్. ౪౯౫

చ॥ అని వినుతింప నామునియు ♦ నట్టులె చేసెద నంచు నొప్పి నం
దునిఁ గొనిపోయి యొంటరిగ ♦ దుర్నయకంసుఁడు సేయుఁబోవుబా
ధను వివరించి యియ్యది మి ♦ ధస్థలమందునఁ జేయనౌనటం
చు నుడివి యావ్రజేశుఁడు, య ♦ శోదయు, వేడ్కను జూచుచుండఁగన్. ౪౯౬

చ॥ తొలుత నవిఘ్నమస్తనుచు ♦ ధూర్జటినందనుఁ బూజసల్పి య
వ్వలను నవగ్రహంబులకు ♦ భక్తిని నర్చలొనర్చి యంత బా
పలకు సమగ్రదక్షిణ ల ♦ పారముగానిడఁ జేసి దేవతా
వలికి నమస్కరించి యిటు ♦ వల్కెను నందుని కోనరేశ్వరా! ౪౯౭

ఉ॥ రోహిణి కాంచినట్టి కొమ ♦ రుండు, మునీంద్రహృదబ్జపంక్తి న
వ్యాహతమౌ విహారము ప్రి ♦ యంబున సల్పుటచేత, భక్తిస
న్నాహసమేతులన్ నిజగు ♦ ణంబులతో రమియింపఁ జేసి యా
యైహికపారమార్థికము ♦ లందు రమించుట రాముఁడయ్యెడిన్. ౪౯౯

తే॥ గర్భసంకర్షణమున సం ♦ కర్షణుఁడన, రేవతికి భర్తయగుటను ♦ రేవతీశుఁ
డనఁగ బలశాలులందున ♦ నతిశయుండు, నగుటఁ బట్టియు బలుఁడన ♦ నతిశయిల్లు.

క॥ నందా! మఱిసుతుపేళ్ళు, నందంబుగ వినుము శోభ ♦ నప్రదముల్ ద
ద్బృందారక వందితముల్, సందేహనివారకములు ♦ సద్గతిదంబుల్. ౫౦౦

సీ॥ కమలావిభుఁడగుఁగ ♦ కారంబుచేతను, శ్రీరాముఁడగును బు ♦ కారమునను
షడ్గుణయుక్తుఁడౌ ♦ స్వచ్ఛసితద్వీప, కాంతుండునగును ష ♦ కారమునను
నారసింహుఁడగు ణ ♦ కారంబుచేతను, నల యకారంబుచే ♦ నగ్నిభుక్కు
నగు విసర్గముచేత ♦ నల నరనారాయ, ణాఖ్యమునీంద్రులు ♦ నగుదురంచు

తే॥ వలనఁ గృష్ణాభిధానమె ♦ లలితమౌను, గానఁ బెట్టితిని యుగయు ♦ గంబులందు
ధవళరక్తపీతరుచులఁ ♦ దత్తదుచిత, రీతిఁ దాల్చుచు జగతి వ ♦ ర్ధిల్లునయ్య! ౫౦౧

చ॥ అదియునుగాక ద్వాపరయు ♦ గాంతమునన్ గలియాదికాలమం
దుదయము సెంది కృష్ణతను ♦ నొందుటబట్టియుఁ గృష్ణనామమే
కుదిరెడి, నీసుపుత్రకున ♦ కున్, వృషభానులలాము గీమునం
దొదవిన రాధకున్ బతిగ ♦ నుంట నితండగు రాధికేశుఁడున్. ౫౦౨

తే॥ వసువులను నింద్రియంబుల ♦ వఱలు దేవ, తలమనంబులఁ దగుచుఁ బ ♦ నులను నెల్ల
నాచరించుట వాసుదే ♦ వాఖ్యగూడఁ, గలుగు నీ కుఱ్ఱనికి ముందు ♦ నిల వ్రజేశ!

ఉ॥ శ్రీకరుణాకరుండును, న ♦ శేషజగత్పతి శేషశాయి, గో
లోకనివాసియైన హరి, ♦ లోలుభుఁడై యిట నాత్మజాతుఁడై
నీకుఁ జెలంగెఁ గంసముఖ ♦ నిర్జరవైరుల రూపుమాప స
ల్లోకముఁ బ్రోవ భూభరము ♦ లుప్తముగా సలుపంగ; దేవరా! ౫౦౪

ఉ॥ ఆపరమేశు లీలలును ♦ నాఖ్యలు సూడఁగ వేదగుహ్యముల్
పాపవినాశకంబులయి ♦ భ్రాజిలుఁ ద్వద్గృహమందు నాతఁడే
పాపఁడుగా జనించెఁగద! ♦ భాగ్యమదేమని సన్నుతింతు నీ
వే పరిపూర్ణధన్యుఁడవు ♦ వింతలుగా వని యేగె భూవరా! ౫౦౫

గర్గుండు వృషభానుని దరికరిగి రాధాకృష్ణ ప్రశంసఁ జేయుట.

ఉ॥ నందుఁడునున్, యశోద, నిజ ♦ నందను లీలలఁ జూచి చూచి యా
నందము వొందుచుండి రల ♦ నైష్ఠిక గర్గమునీంద్రుఁ డల్ల కా

ళింది తటంబునందున వె ♦ లింగెడి నా వృషభానుపట్టణం
బొంది చొరం దదాలయము ♦ నెయ్యునఁ దద్వృషభానువర్యుఁడుఁ. ౧౦౬

సీ॥ శ్వేతాతపత్రంబు ♦ వేయుటచే నిర్జ, రేంద్రుఁబోలుచునుండు ♦ సిద్ధభోగి
దండంబుఁ బట్టుట ♦ ధార్మికనరుఁడైన, ధర్మునిఁబోలు న ♦ దద్భుతతనువు
బ్రహ్మతేజంబును ♦ బలముగాఁ బొందుట, సూర్యునింబోలెడి ♦ నార్యవర్యు
బుస్తకమేఖలా ♦ శస్త్రహస్తుఁడౌట, బ్రహ్మకై వడినుండు ♦ బ్రాహ్మణవరు.
తే॥ తెల్లపుట్టంబులంగట్టి ♦ తేజరిల్లు, చుంట విష్ణునికై వడి ♦ నొప్పుచుండు
గర్గమునివరు భక్తితోఁ ♦ గాంచిలేచి, మ్రొక్కి గద్దియనిడి పాద ♦ పూజసల్పి.

ఉ॥ ఉత్తమలోకపర్యటన, ♦ మర్వ్వని శాంతినిగూర్చి సర్వలో
కోత్తరమై మనుష్యమల ♦ మూడ్చి పవిత్రము జేసి తీర్థసం
పత్తురచించి దివ్యమగు ♦ పద్ధతినుండ నొనర్చునప్డు నా
చిత్తగతాఘపుంజములఁ ♦ జెండుట చిత్రమె మౌనినాయకా! ౧౦౮

చ॥ మునివర! నాకు రాధయను ♦ ముద్దియ యొక్కతె కల్గె దాని నే
ఘనున కొసంగుమన్నఁ దమిఁ ♦ గానలవానికి నిచ్చెదర్థ జామీ
యనవుడు తన్మునిప్రవరుఁ ♦ డా వృషభానునిఁ దోడుకొంచు ని
ర్జనయమునాతటస్థలిస ♦ రాసరి జేరి వసించి యిట్లనెఁ. ౧౦౯

ఉ॥ ఓ వృషభాను! గోపకుల ♦ నుత్తముఁడై భగవంతుఁడై మహా
దేవముఖాది దేవుఁడయి ♦ దివ్యజగత్ప్రభుఁడై పరేశుఁడై
గోవిభుఁడై వ్రజాధిపున ♦ కుం దనయుండయి వెల్గు కృష్ణుఁడే
యావనితామతల్లికకు ♦ నాత్మవిభుండగునట్లొనర్పుమా! ౧౧౦

క॥ అందులకతఁ డానందముఁ, బొందుచు శ్రీకృష్ణమూర్తి ♦ పుట్టఁగనేలా?
నందుని నందనుఁడై వ్రజ, మందుండుటయేల? నుడువు♦మా! యన మునియుఁ.

మ॥ అవనీభారముఁ దీసి వేయుటకుఁ గం ♦ సాదిద్విషద్ధింసకై
నవములోప్రార్థింగ బ్రహ్మ వేఁడ హరి యా ♦ జన్మంబు సెందెఁ దదీ
యవధూరత్నము తన్నిశాంతమున రా ♦ ధాభిఖ్యతోఁ గూడి సం
భవముం బొందెఁ బ్రధానమేయదిగ నా ♦ వాక్యమ్ము లాలింపుమా! ౧౧౨

చ॥ అనవుడు బాగుబాగనుచు ♦ నావృషభానుఁడు స్వీయభార్యతో
ఘనముగ యోచనల్ సలిపి ♦ కాఁగల కార్యముఁ గూర్చి మోద బా
ష్పనికర మొల్కఁ గ్రమ్మఱ న ♦ పారతపఃఫలధన్యుఁడైన యా
మునివరుతోడ నిట్లనియె ♦ మోడ్చి కరంబుల మైథిలేశ్వరా! ౧౧౩

తే॥ ఈవు సెప్పినరీతి శ్రీ ♦ కృష్ణమూర్తి, కిచ్చి పెండ్లిని నొనరింతు ♦ నిద్దినీదు
దయఘటిల్లెను గావునఁ♦దదుపయమము, మీరెచేయుట బాగని♦కోర మునియుఁ

వ॥ ఈ రాధాకృష్ణవివాహంబు నిర్వహించి నేను సేయింప సమర్థుండను గాను. మఱియేమంటివేని యమునానదీతటంబున విలసిల్లు బృందావనంబునకుఁ జెంగటనున్న భాండీరంబను వనంబున నిర్జనంబయి నయనపర్వంబొనర్చు నొక్క ప్రదేశంబున సురాధినాథుండగు నప్పితామహుండే వచ్చి తత్పరిణయంబు సేయించు. మఱియుఁ ద్వద్దుహితను శ్రీకృష్ణార్ధాంగిగా గుర్తెఱుంగుము. త్వద్భవిష్య జ్జామాతయగు శ్రీకృష్ణుండు గోలోకంబున నివసించు పరమేశ్వరునిగాఁ దెలిసికొనుము. మీరలెల్ల రాలోకంబునుండియే యాగతులైతిరి. ఇదియంతయు నీ రాధాదేవి సంకల్పజనితంబని భావింపుము. ఎవరి దర్శనంబు, నరామరముని వరులకు దుర్లభంబై దుర్ఘటంబై యున్నదో యట్టివారు నీ నట్టింట గోపికాగోప సహితులై విరాజిల్లఁగలరని పలుక నాయాలుమగలు పెల్లుమోదిల్లి శ్రీరాధాకృష్ణ ప్రభావంబెఱింగి క్రమ్మఱ రాధాశబ్దనిర్వచనంబు సేసి తత్తత్వమంతయుఁ దెలిపి కృతార్థులఁ జేయవే యని ప్రార్థించుడు నతండిట్లనియె. ౹౹౧౹౹

ఆ॥ రమ రకారమయ్యె ♦ రాజిల్లు నాకార, మాదిగోపియయ్యె ♦ నా ధకార
మా ధరిత్రియయ్యె ♦ నాకార మావిరజాభిధాన, సతియు ♦ నయ్యె ధీర! ౹౹౧౯౹౹

ఉ॥ ఈ విధి గంధమాదనమ ♦ హీధరమందున సామవేదపుం
భావమటంచు మాధవుస ♦ వక్త్రమునుండియె వింటిఁగృష్ణుఁడర్క
దేవుని తేజునాలుగగు ♦ తెన్నులుగానయి లక్ష్మి, భూమి లీ
లా విరజాహ్వయంబులఁజె ♦ లంగి లయించెను రాధలోపలన్. ౹౹౧౭౹౹

తే॥ దానిచే రాధ పరిపూర్ణ ♦ తమ యగుటను, రాధికాకృష్ణుఁడంచు వి ♦ రతియులేక
శాంతి దాంతి సమేతులై ♦ శాస్త్రవిదులు, జపముసల్పుచునుంద్రుని ♦ శ్చంచలముగ

క॥ రాధాకృష్ణాయనునది, బోధపడన్ దలఁచుచున్న ♦ పురుషులు శుభముల్
సాధుజనమైత్రిఁ గని యా, గోధామముఁ జేరఁ గలరు ♦ కువలయ నాథా! ౹౹౧౯౹౹

క॥ అనవుడు నావృషభానుం
డును జిత్రమువొందియుండు ♦ డున్ శ్రీగర్గుం
డును వృషభానుని పూజలఁ
గొని నిజధామమున కేగె ♦ క్షోణీనాథా! ౹౹౨౦౹౹

తే॥ ఒక్కదినమందు శ్రీనందుఁ ♦ డొయ్యనొయ్య, నాత్మభవునంకమందుంచి ♦ యాలఁద్రోలు
చల్ల యమునా నదీతట ♦ మందునున్న, వాయుకంపిత భాండీర ♦ వనికిఁబోయె. ౹౹౨౧౹౹

నందుండు నందనునింగొని భాండీరవనంబున కేగుట.

ఉ॥ అత్తఱిఁ గృష్ణునిచ్చ మొగు ♦ లాకసమందున నుండఁ బయ్యెరల్
చిత్తము తత్తఱిల్లనటుఁ ♦ జెట్టులు గూలెడిరీతి వీవ నం

ధా త్తధరిత్రి గా మఱి మ ♦ హా భయదంబయి కన్పడంగ నె
ల్గెత్తుచుఁ గుఱ్ఱఁడేడ్చుట వి ♦ జేసుఁడు గర్గొని భీతభీతుఁడై. గ.౧౩

తే॥ అంకమందలి పుత్రకు ♦ నాతురమునఁ, బట్టుకొని చిత్తమందునఁ ♦ బరమభక్తిఁ
బతితపావను,భగవంతుఁ,♦బరమపురుషు, నమ్మిశరణువాంఛించుకా♦లమ్ములోన.

ఉ॥ కోటికళానిధిప్రభల ♦ గోటను మీఱెడి తేజుగల్గి లా
లాటికమాస్యమందిడి ల ♦ లంతికఁ, గంకణ, తార, హారముల్
హాటకభూషలన్ మెఱసి ♦ శ్యామల వస్త్రములన్ ధరించి బ
ల్మీటుగనుండు రాధయను ♦ లేమ, సమక్షమునందు భాసిలన్. గ.౧౪

చ॥ అదరి యతండు మ్రొక్కులిడి ♦ యంజలిఁగూరిచి యీకుమారుఁడే
గద యలవిష్ణు, వీవితని ♦ కాంతల యందున ముఖ్యురాలవై
కుదిరితి గాదె! గర్గముని ♦ కుంజరుఁ డెంతొరహస్యమంచు ని
య్యది వచియించె వీనిని మ ♦ దంకమునుండి గ్రహింప వమ్మరో! గ.౧౫

ఉ॥ వారిదభీతుఁడైనటుల ♦ వర్తిలు వీని గ్రహించి క్రచ్చులన్
జేరిచి నాగృహంబునకుఁ ♦ జేసెడి నానతులందుకొమ్ము రా
ధారమణీమణీ! యనఁగఁ ♦ దద్వనితామణియిట్లు పల్కెనో
ధీరవరేణ్య! నీవినుతి ♦ తృప్తి ఘటించుట దాని నొప్పితిన్. గ.౧౬

ఉ॥ నావుడు నందుఁడీ వటుల ♦ నాకుఁ బ్రిసన్నతఁబల్కుచున్నచో
భావుక యుష్మదంఘ్రియుగ ♦ పద్మనిబద్ధసుబుద్ధినిచ్చి భ
క్తావళిమైత్రి యెప్పుడగు ♦ నట్టుల దేవిరో! చేయుమన్న రా
ధావనితాలలామయుఁ "ద ♦ థాస్తు" ని యాతని యంకమందునన్. గ.౧౭

ఉ॥ సూరునితీరువెల్గెడి య ♦ శోదకిశోరుని నాత్మభర్తను
న్గౌరవరీతిఁ గొంచు, నల ♦ నందుఁడు గన్గొని మ్రొక్కియేగ, భాం
డీరవనాంతరంబునఁ గ ♦ డింది ప్రియంబునఁ జేరి నిశ్చయా
కారము దాల్చి నడ్లెసలఁ ♦ గాంతులఁ బర్వుచునుండు నంతలోన్. గ.౧౮

శ్రీరాధాకృష్ణులకు వివాహమహోత్సవంబు రహస్యంబుగా జరుగుట.

శా॥ గోలోకంబుననుండి భూమి, యటకున్ ♦ గోమేధికాదిప్రభా
హేలా భాసుర హేమరూపమును నెం ♦ తేఁ దాల్చి యేతెంచె వీ
చీలీలోల్ల సదర్కపుత్రి, కనక ♦ శ్రీ రత్నశోభాంచితో
ద్వేలారోహణ సోధముల్ గలిగి దీ ♦ ప్తిన్ జెందె హర్షంబుతోన్. గ.౧౯

ఉ॥ దేవతరూత్కరంబు, వ్రతి ♦ తివ్రతతుల్, ఫలపుష్పసౌరభో
జ్జీవిత శీతవాతములుఁ ♦ జిత్రఖగోద్గతకర్ణపేయ నా

నావిధకూజితంబులు, న ♦ నంతకళల్ సెలువారమీఱు బృం
దావన మన్ని తెన్నుల ను ♦ తంబయి యచ్చటఁ జొచ్చి ముచ్చటన్. ౫౩౦

తే॥ రత్నశిలలును, సెలయేళ్లు ♦ గాలి సొగసు, నింపుగుహలను బంగరు ♦ నీటుగలుగు
శిఖరముల్ గల్గి మెల్లెడఁ ♦ జిత్రరుచులఁ, బర్వి గోవర్ధనాద్రియుఁ ♦ బరఁగె నచట.

సీ॥ కాసారదీర్ఘికా ♦ ఖాతపద్మాకర, కూప ఘటీయంత్ర ♦ దీపితంబు
ప్రాకారకుట్టిమ ♦ ప్రాంగణ చత్వర, సౌధవీథీ సభా ♦ సంయుతంబు
శారికాపరభృత ♦ కీరపారావత, శ్రవణపర్వధ్వని ♦ సంగతంబు
హైమపతాకాధ్వ ♦ జాలంబ సౌత్సుక్య, భటవర్యనికరవి ♦ భ్రాజితంబు

తే॥ బరిమళత్పుష్పవాసనా ♦ వాసితంబు, మత్తషట్పద ఝుంకృతి ♦ మానితంబు
భవ్యవాసంతమాధుర్య ♦ భాసురంబుఁ, గుశలదంబైనయొందు ని ♦ కుంజమలరె.

తే॥ అందు నా యచ్యుతుండు పీ ♦ తాంబరములఁ
దాల్చి కౌస్తుభరత్న వే ♦ త్రిమురళులను
గొని వినీలమేఘప్రభఁ ♦ దనరి కోటి
మన్మథాకార రమ్యుఁడై ♦ మంగళమతి. ౫౩౩

మ॥ విలసద్భూషణ వామబాహువున సం ♦ ప్రీతస్మితాస్యంబుతో
లలనారత్నము రాధికన్ గొనుచుఁ ద ♦ ల్లాజాహరిద్రాంబుభృ
త్కలశాలంకృతి కుంకుమాక్షత కుశ ♦ క్షౌమాదివై వాహికా
ర్థలసన్మండపమందుఁ జేరి యలరెన్ ♦ దత్సింహ పీఠంబునన్. ౫౩౪

క॥ ఇరువురు సింహాసనమున, వఱలినతఱి విద్యుదంబు ♦ వాహములవలెన్
మెఱసిరి పిమ్మట నటకా, పరమేష్ఠియు వచ్చి మ్రొక్కి ♦ ప్రణుతించె నిటుల్.

ఉత్సాహ॥ హరి! యనాదిమధ్య నిధన ♦ యప్రమేయ! యవ్యయా
వరద! పరమ! నిర్వికల్ప ♦ భక్తకల్ప! రాధికే
శ్వర! యగణ్య భువననాథ ♦ చక్రపాణి! శార్ఙ్గి! నే
శరణు నిన్ను జెందుచుంటిఁ ♦ జక్కఁ జూచి ప్రోవుమా. ౫౩౬

శా॥ లీలా లోలుఁడవై చెలంగెడితఱిన్ ♦ లీలావతీనామయై
గోలోకంబున నీమె యామతిలు వై ♦ కుంఠాధినాథుండవై
క్రాలన్ లక్ష్మియనంగ నీజనని వి ♦ భ్రాజిల్లు రాముండవౌ
కాలంబందున నీమె సీతయగు నో ♦ గ్రావోత్తమోద్ధారకా! ౫౩౭

క॥ హరివిగ జన్మించిన తఱి, నరవిందాలయగఁ బుట్టు ♦ యజ్ఞుండనఁగన్
బరఁగుతఱి దక్షిణాఖ్యను, వఱలును గద యీమె భక్త ♦ వత్సల! కృష్ణా. ౫౩౮

తే॥ నరునిఁ గలిసి నారాయణ ♦ నామకుఁడవు
గాఁగ నీసతీమణి శాంతి ♦ నాఁగ ఛాయ

భాతిన్నీ నరహరివిమై ♦ పరఁగుతటి ర
మాహృది యనంగనొప్పు వ ♦ లాహకాభ ! ౫౩౯

సీ॥ ఎప్పుడు బ్రహ్మవై ♦ యెసఁగెద వపుడీమె, పరఁగుఁ దటస్థయౌ ♦ ప్రకృతి కృష్ణ!
యెప్పుడు కాలమై ♦ యెసఁగుచుందువొ యప్పు, డీమె ప్రధానమౌ ♦ నిద్ధచేత!
యెపుడు శరీరప్ర ♦ వృద్ధవిరాట్టువో, యపుడీమె ధారుణి ♦ యగును దేవ!
యెపుడు చతుర్విధ ♦ వృద్ధాంతరాత్మవో, యపుడు లక్షణవృత్తు♦లగును తండ్రి

తే॥ యెపుడు జగదంకురాదిమ ♦ హేతువైన
పృథుమహత్తువై యుందువో ♦ యీమె యపుడు
సగుణ మాయయై రాధ నా ♦ జన్మమొందు
నందనందన! సుందర ♦ కుందరదన. ౫౪౦

తే॥ గౌరమేచక కాంతులఁ ♦ గలిగి రెండు, విధములౌమహత్తును నీవె ♦ విశ్వమోహ!
మఱియు గోలోకపతివీవె ♦ శరణొనర్తు, శరణుజేసెద నాయనా! ♦ జఁజనాథ.

మ॥ కరుణాభూషణ! సత్యభాషణ! జగ ♦ త్కల్యాణ కృత్త్రాణ! నే
ర్పరి వాద్యుండవు కేవలుండ విఁక నీ ♦ రాధాసతీరత్నమో
పరమై నిన్విడలేనిదై ప్రకృతియై ♦ భాసిల్లు, మీరిర్వు రి
త్తఱిఁ బెండ్లాడుట లోకసంగ్రహము గా ♦ దా! భక్తకల్పద్రుమా! ౫౪౧

తే॥ ఇప్పుడిట మీకుఁ బెండ్లి జే♦యింప నన్ను, బిలిచితిరి లోకవిధి వింత♦గొలిపె సద్గు
ణాప్రతిమ! "యథా రాజా త ♦ థా ప్రజా" య,నియెడి నానుడి గననయ్యె ♦ నీరజాక్ష!

ఆ॥ కాన మీ యనుమతి ♦ నేను వేదోక్త ప
ద్ధతిని మీకుఁ బెండ్లిఁ ♦ గుతుక మతిని
జరుగునట్లు జేయఁ ♦ జాలుదునని యల్ల
ఘనవివాహ వేదిఁ ♦ జనియె నవల. ౫౪౪

ఉ॥ మంగళవాద్యముల్ శ్రవణ ♦ మాధురిగా మొఱయన్ సరస్వతీ
సంగుఁడభంగురాభరణ ♦ జాలలసద్వృషభాను పుత్రికా
మంగళకంఠమం దవని ♦ మండలనాటకసూత్రధారిచే
మంగళకార్యకారియగు ♦ మంగళసూత్రము గట్టఁ జేసియున్. ౫౪౫

చ॥ చని మిథునంబు ముంగలఁ గృ ♦ శానుని బ్రజ్వలితున్ బొనర్చి యిం
ధనఘృతతండులంబుల య ♦ థావిధి హోమ మొనర్పఁ జేసి రా
ధనుఁ గమలాక్షుఁ గైకొని ప్ర ♦ దక్షిణముల్ దగ సల్పఁ జేసి వే
డ్కను నిగమోక్త సప్తపది ♦ కార్యముగా నొనరించి పిమ్మటన్. ౫౪౬

చ॥ హరి యురమందు రాధకర ♦ మా హరి హస్తము రాధవీఁపునన్
వఱలఁగఁ జేసి మంత్రములఁ ♦ బాఠ మొనర్పఁగ సల్పి హార మా

పురుషవరేణ్యు కంఠమునఁ ♦ బొల్తుక యా జలజాక్షుఁ డా సతీ
వరగళమందు వేయుసటు ♦ బల్మఱొనర్చి ముదన్వితాత్ముఁడై. ౧౪౭

ఉ॥ దంపతు లట్టి వహ్నికిఁ బ్ర ♦ దక్షిణముల్ మఱిఁ జేయఁ జేసి బ
ల్సొంపుగనున్న గద్దియను ♦ సుస్థితులర్గా బొనరించి వారు ధ్యా
నింపఁగ నైదు మంత్రముల ♦ నేర్పుగఁ జెప్పుచు రాధఁ జక్రికే
తంపులు లేక తండ్రివలె ♦ దాన మొనర్చియు నొప్పగించుదుర్గా. ౧౪౮

ఉ॥ మంగళికోళ్ళు గీతముల ♦ మాటికి మాటికి శోభసెందె దే
వాంగన లాటపాటలను ♦ హర్షము సెందిరి దిట్టలైన మా
ర్దంగిక పాణివాదులును ♦ దాళము వేసిరి మంచిపూల వా
నంగురియించి రంబరము ♦ నర్గా విబుధుల్ బహులాశ్వ భూవరా! ౧౪౯

క॥ అంతట సదయుఁడు రాధా
కాంతుఁడు సంతోష మొంది ♦ కని యవ్వాణీ
కాంతుఁ దన పురోహితాగ్రణి
సంతసమున నిట్లుపలికె ♦ జనకనరేంద్రా! ౧౫౦

తే॥ కలుగఁబోవు ననర్థముల్ ♦ దెలిపి శ్రుతులు
వలుకురీతిని మెలఁగుచు ♦ మెలఁగఁ జేసి
యైహికాముష్మికసుఖంబు ♦ లంది యందఁ
జేయువాఁడె పురోహితుఁ ♦ డోయి నలువ! ౧౫౧

ఆ॥ అట్టివాఁడవీవు ♦ హర్షించితిర్గా గౌర, వ మెటు నీకుఁ జేయ ♦ వలెనొ చెపుమ
యన్న నతఁడు మ్రొక్కి ♦ యచ్యుతా! నీపద, పద్మములను దలఁచు ♦ భక్తినిమ్ము. ౧౫౨

తే॥ కాని మీసలపైనుండు ♦ తేనెలవలెఁ
జెలఁగు నైహికసుఖములు ♦ వలదు వలదు
జన్మమును గోరువారె యా ♦ సౌఖ్యములను
గోరవలెఁగాని యన్యుండు ♦ గోరరాదు. ౧౫౩

చ॥ అనఁగ రమేశ్వరుండును "త ♦ థాస్తు" ని పల్కఁగ బ్రహ్మ వందనం
బునిడి స్వమందిరమును ♦ బొందె ననంతరమందుఁ గుంజమం
దున హరి, రాధవెట్టిన చ ♦ తుర్విధదివ్యమనోహరాన్నముల్
గొని కడుపారఁగాఁ గుడిచి ♦ కోడిగమాడుచుఁ వేడ్కఁ బోదుర్గా. ౧౫౪

చ॥ తములము రాధకియ్య నల ♦ తన్వి గ్రహించి గ్రసింప నా త్రివి
క్రముఁడు కరంబుచేఁ బ్రియ క ♦ రంబునుబట్టి విహార మందుర్గా
గ్రమముగఁ జేసె నిర్వురు జొ ♦ కారముగా సరసోక్తులాడుచుర్గా
దమకముఁ బొందు చాడుచును ♦ దాఁకుచు నుండిరి కృష్ణుఁ డావల్గా. ౧౫౫

మ॥ వరబృందావననామదైవిక వన ♦ ప్రాబల్యసాఫల్యమ
చ్చెరువొందన్ గని, చూపి, మేచకరుచి ♦ స్నిగ్ధోర్మికాధోరణీ
సరసధ్వానవిభాసురోరుయమునా ♦ సంపత్తునుం గాంచి త
త్తరుణీరత్నము సూడనట్టు లచటన్ ♦ దచ్చాటునన్ దాఁగఁగన్. ౧౫౬

చ॥ ప్రియసతి యిట్లటుల్ వెదకి ♦ వృక్షముపై నొకకొమ్మచాటునన్
నియతిగనుండు భర్తఁగని ♦ నివ్వెఱపాటున నవ్వి పుట్టమున్
రయమునఁబట్టి లాగికొని ♦ క్రమ్మఱఁ బెన్మిటిఁ గాంచనట్లు ని
ర్భయమున నా నికుంజమునఁ ♦ బాఱుచు డాఁగె రహస్థలంబునన్. ౧౫౭

చ॥ తదుపరి మాటిమాటి, వని ♦ తామణి రాధఁ గళిందపుత్రికా
నదిదరిఁ గుంజమందుఁ గని ♦ నవ్వి చెఱంగును బట్టిలాగి వా
రిదము తటిల్లతన్ మెఱయ ♦ రీతిఁ దమాలము హైమవల్లిచే
గొదకొని వెల్గుమాడ్కిఁ జెలిఁ ♦ గూడుచు శోభిలె నో మహాప్రభూ! ౧౫౮

శా॥ ఆధిక్యప్రియరాసకేళులను బ ♦ హ్వానందమానట్లు శ్రీ
రాధాకృష్ణులు సల్పఁగాఁ దొడఁగి రా ♦ భ్రాజచ్చతుశ్శాలలన్
సౌధాగ్రంబుల, శారికాశుకపిక ♦ శ్రావ్యస్వనాంచద్వనీ
వీధిన్ వాసితపుష్పశయ్యల మఱిన్ ♦ బృందావనం బందునన్. ౧౫౯

ఉ॥ అర్థిసమూహకల్పతరు ♦ వైన రమాపతి రాధతోడ గో
వర్ధనశైలసానువులఁ ♦ బల్మఱు క్రీడలఁదేలి సత్కళా
వర్ధితలక్షపత్రయుత ♦ పద్మము నెచ్చెలి కేలునుండి లీ
లార్థముగా గ్రహించి యమ ♦ నాపగ చెంతకుఁబాఱె నవ్వుచున్. ౧౬౦

ఉ॥ అత్తటి రాధవెంటఁబడి ♦ యాహరి పచ్చని పట్టుపుట్టమున్
బెత్తము, వంశిఁ, గైకొనఁగ ♦ వెన్నుఁడు సూచి చెలీ! యిదేమి! నీ
చిత్తము భ్రాంతమయ్యెనొకొ? ♦ సిబ్బితి నూడఁగ బీక నేనటన్
జొత్తును నవ్వరొక్కొ నను ♦ జూచి జనుల్ దయనిమ్ము వానినిన్. ౧౬౧

చ॥ అన విని యామె యో ప్రియుఁడ! ♦ యందముగా నొక దండితామరన్
గొని కరమందుఁబెట్టుకొనఁ ♦ గోడిగమాడుచు నీవు దాని నేఁ
గనని విధిన్ గ్రహించి మఱిఁ ♦ గాలికొలందిఁగ బాఱుచుంటివే
ఘనమొకొ యిద్దిఁ గాన నివి ♦ కంజమొసంగిన యప్డు డిచ్చెదన్. ౧౬౨

ఉ॥ నావుడు నందపుత్రుఁ డల ♦ నాతిని గన్గొని కొమ్మ! కొమ్మరో!
యీ వరపద్మమంచు నిడ ♦ నింతియు గైకొని వంశివేత్రముల్
శ్రీవసనంబు నిచ్చియు వి ♦ శేషముదంబును బొందె హాయిగా
నానసినట్టు లిర్వురు వి ♦ హారము సేసిరి రాజశేఖరా! ౧౬౩

ఉ॥ శ్రీరమణుండు పిమ్మట న ♦ శేషసుఖాకరమై చెలంగు భాం
డీరవనంబునందగి క ♦ డిందిముదంబున భార్య కెంతో శృం
గారసుపత్ర భంగమిడి ♦ కన్నవఁ గాటుక దిద్ది సొమ్ములు
వ్వారిగఁ దొడ్గి పూవులను ♦ బాగుగఁ గూర్చె ననంతరంబునన్. ౧౬౪

చ॥ కుతుకము నెంది రాధికయుఁ ♦ గూర్మిని భర్తకలంకరింపఁగా
యతనము సేయులోన నతఁ ♦ డాత్మ కిశోరత, వీడి తోనఁ జి
న్నతనము నొంది భూస్థలిని ♦ నాకుచు దొర్లుచుఁ గొట్టి కొంచు న
ద్భుతముగ నేడ్వసాగెఁగద ♦ పూర్వనిజాకృతిఁ దెల్పుచున్ ప్రభూ! ౧౬౫

చ॥ అదిగని రాధ, భీతిపడి ♦ యయ్యారె! యెట్లు కిశోరతాకృతిన్
వదలె, నెటుల్ శిశుత్వమున ♦ వర్తిలె! నీ హరి; యోమనోహరా!
వదలితి వేల? గోలనుగ ♦ ప్రాణములెట్లిఁక నిల్వఁజాలు! నా
బ్రదుకౌ భవద్వశంబుగ, కృ ♦ పన్ ననుఁజూడవె యిద్ది వీడవే! ౧౬౬

చ॥ అని వెతనొందుచుండు సమ ♦ యంబున నంబరవాణి, యోసతీ!
వినుము భవిష్యమందితఁడె ♦ పెన్మిటి నీకగుఁగానఁ బూర్తిగా
వనటను మాను మన్న నల ♦ భామినియున్ సరియంచు నా హరిన్
గొని యల నందగేహమును ♦ గోరికఁ జేరి యశోద కిట్లనెన్. ౧౬౭

రాధ శిశువైన హరిని తిరిగి గోకులంబునకుఁ జేర్చుట.

క॥ అమ్మా! మును నీపతి పన, నమ్మధికమ్ముగను వీవ ♦ నా కిడి వీనిన్
నెమ్మదిఁ జూచుచుఁ గ్రమ్మఱి, సమ్మదమునఁ జేర్చు నాదు ♦ సదనంబునకున్.

తే॥ అని నుతింపగదానికే ♦ నభిమతించి, నాటగోలెఁ గాపాడుచు ♦ లోటులేక
తిరిగి తెచ్చితిఁ గొనుము నీ♦దివ్యపుత్రుఁ, బెట్టుపోఁతల జక్కఁగాఁ♦బెంపవమ్మ!

చ॥ విని యది యామె హర్షమున ♦ బిట్టుకవుంగిలిఁ గొంచు నమ్మ! యీ
దినము శుభప్రదం బెడఁద ♦ దిట్టముగాఁ దొడఁగెన్ మదీయ పు
త్రునినిడి వేడ్కఁ గూర్చితి ను ♦ తుల్ నినుఁ జేయఁగ శేషుఁడాగునే?
యని బహుపూజలన్ సలిపి ♦ యంప స్వగేహము సేరె రాధయున్. ౧౭౦

చ॥ ఇటుల రహస్యమై యలరు ♦ నీ కమలాపతి సత్కథాస్థితిన్
దిటముగ విన్నవారలును, ♦ దివ్యముగాఁ బఠియించువారు, ను
త్కటముగ వ్రాయువారు నిజ ♦ కల్మషశైలము లెల్లఁ గూల్చి యం
తట హరిధామ మొందుదురు ♦ తథ్యము పథ్యము భూవరాగ్రణీ! ౧౭౧

శ్రీకృష్ణ బాలలీల.

వ॥ అంత నా వ్రజంబునందా మాయామానుష విగ్రహులగు రామ
కృష్ణులు గౌరనీలవర్ణంబుల విరాజిల్లుచు రోహిణీయశోదల పెట్టుపోఁతల దినక్రమం

బున శుక్లకళానిధివోలె వర్ధిల్లి పదంబులయందలి యందియలు గల్లుగల్లని మ్రోఁగ దోఁగి యాడుచుఁ దల్లుల యంకంబుల నధిరోహించి నయనంబుల విలాసంబులఁ జూపించుచుఁ గ్రీడించుచు నెక్కొక్కమాఱు సూపఱు లచ్చెరువొంద ఫణంబు విప్పిన నాగసర్పంబుమాడ్కి శిరంబునిక్కించి భుజపాదంబులఁబొఱుచు వచ్చుచుఁ బోవుచుఁ జిఱునగవు మొగంబున మొలకలెత్త మనోహరులై వసియించుచు సిం గంపుఁ గొదమలై వడి నిర్భయంబుగా బాలలీలలం గావించుచు నీలపీతాంబరంబులం గట్టి కండ్లఁగాటుక మెఱయ నవరత్నఖచితభూషణంబులుఁ బొలుపార ముజ్జగంబుల ముద్దులకుఁ బెన్నుద్దులై తద్దయు వెలుంగు కుమారులను, దల్లులును, గోపికలును, గాంచుచు నిజగృహకృత్యంబులనైతము మఱచుచువదలఁజాలక యచ్చటనే నివసించి పెల్లుమోదిల్లుచుండిరి. ఆ నందుండును నిజమందిరంబునందు సింహశాబకసదృశుం డును, నందనుండుననగు చిన్నికృష్ణుని లీలలం గాంచుచు నానందించుచుండె. అవల నా యశోదాదేవి దృష్టిదోషంబాపఁ గొంపోవుతఱి గోపిక లామె కిట్లనిరి. ౫౭౨

ఉ॥ అమ్మ; యశోద! యెప్పుడు త్వ ♦ దాత్మజు నాటలకై గ్రహించి బా
హ్యమ్మున కేగవల్దు సుతుఁ ♦ డయ్యెను దుగ్ధముఖుండు వీని శీ
ర్షమ్మునఁగాకపక్షము వి ♦ రాజిలెడిఁ బయిపండ్లు రెండు నూ
ర్థ్వమ్మున వీనికుంటుటఁ గ ♦ ఠంబగు గండము మేనమామ కౌ. ౫౭౩

తే॥ మేనమామయు వీనికి♦మెలఁగఁడయ్యెఁ, గానఁ దోషము వీనికే ♦ కలుగుఁ గనుక
హాని తొలఁగుట కొఱకయి♦దానములను, భూసురామరగోవేద♦పూజసలుపు.

చ॥ అనఁగ యశోద, రోహిణియు, ♦ నందుల కొప్పి సుతోల్లసార్థమై
ధన మణి, సౌరభేయ, వసు ♦ ధా, ఘృత, వస్త్ర, సువర్ణ, దానముల్
బొనరిచి దేవ, గో, నిగమ ♦ భూసుర పూజలసల్పి రాసుతుల్
గొనకొని హేలఁదప్పటడు ♦ గుల్ ధరఁ బెట్టుచు సింహదృష్టితోఁ. ౫౭౫

తే॥ తద్ద సరిసమానులగు శ్రీ♦దామ, సుబల, ముఖసఖులఁగూడి ఖేలనం♦బుల నొనర్చి
వేడ్క నుద్యానవనముల,♦విమలయమున,పులినముల విహారములను♦సలిపిరవల.

ఉ॥ బాల విలాసహాసముల ♦ భామిను లెంతయు సంతసంబుతో
సోలునటుల్ వొనర్చి యటు ♦ సూచి యిటుల్ సని మిత్రయుక్తుఁడై
పాలను, వెన్న మీఁగడను ♦ బాగుగఁ బేరిన జిడ్డుపెర్గు, గో
పాలుర యిండ్లఁదూఱుచు న ♦ వారిగ శ్రీహరి గ్రోలుచుండెఁగా. ౫౭౭

ఆ॥ ఒక్క దివసమందు♦నుపనందు సుందరి, యగు ప్రభావతి తన♦యాలయమునఁ
గృష్ణుఁ డట్లుతస్కరి♦ంచుటఁ బలుమాఱు, గనుచుఁ గనలి వ్రజము♦కడకువడిగ.

శ్రీకృష్ణ దధిచౌర్యలీల.

చ॥ అరిగి యశోద కిట్లనియె ♦ నమ్మరో! నీదయ నాకు నీవలెఁ
బెరుఁగును బాలువెన్నయును ♦ బెల్లుగఁ గా నవివోయ భాండముల్

త్వరఁగొని వచ్చులోన నెటొ ♦ వచ్చుచు నీ కొమరుండు వానినిన్
చిఱునగవొప్ప మోమున గ్ర ♦ సించెను గించను నేను గాంచఁగాన్. ౯౭౯

ఉ॥ ఇట్టుల నెన్నిమాఱులనొ ♦ యాతఁడు చౌర్యముఁ జేసెఁగాని వీఁ
డట్టి వ్రజేశ్వరాత్మభవుఁ ♦ డౌటను నీపయిఁ గూర్మిఁ గ్రిమ్మఱన్
దిట్టుటఁగూడలేదు సుద ♦ తీ మణిరో! యన నాయశోదయున్
బట్టికి బుద్ధిసెప్పియుఁ బ్ర ♦ భావతితోడ నిటుల్వచించెడిన్. ౯౮౦

ఉ॥ ఓసి ప్రభావతీ! యిటు ల ♦ నుత్తమగోవులు కోటియుండెడిన్
నా సదనంబు పాల్పెరుఁగు ♦ నవ్యఘృతంబుల మున్గితేలు వీఁ
డే సమయంబునందు నవి ♦ యేమియుఁ దాకఁడె యెట్లు నీ బసన్
మోసముజేసి త్రాఁగె; నిది! బుద్ధికిఁ దోఁపదు గాని యేమనన్. ౯౮౧

ఉ॥ నీగృహమందు నెంత నవ ♦ నీతము పాలును బెర్గు వోయెనో
యాగతిఁ దిర్గి నావలన ♦ నయ్యవి చయ్యనఁ దీసికొమ్ము బా
గోగుల నీదు పుత్రికుని ♦ నోర్చిన యట్టుల వీని నోర్చుమా!
నాగలబన్ విడన్ సలిపి ♦ నాపయిఁ గూర్మిని వీడకుండుమా! ౯౮౨

చ॥ మఱియును నీగృహంబునకు ♦ మాకొమరుం డరుదెంచి యా
పెరుఁగును బాలు మీఁగడను ♦ వెన్నను దొంగిలి మ్రింగునప్డు ని
ష్కరుణను వాని నీడ్చికొని ♦ చయ్యన నాదరికేగుదెంచినన్
బరికెను దూఱుచున్ మిగుల ♦ బాఁదెద నెట్టెద గుంజఁ గట్టెదన్. ౯౮౩

చ॥ అనఁగఁ బ్రభావతీసతియు ♦ హర్షము సెంది స్వధామమొందె నో
జనకవిభూ! మఱొక్కతఱి ♦ సంగడికాండ్రను గూడి యేపునన్
వనరుహలోచనుం డల ప్ర ♦ భావతి యింటనె దొంగిలింపఁగాఁ
జని తలుపుల్ గవాక్షము ల ♦ సాధ్యవిధంబున మూసియుండుటన్. ౯౮౪

ఉత్సాహ॥ కంటఁ గాంచి నేత్రకాంద్ర ♦ శైలమీఁద నెక్కి యా
యింటిప్రక్క గోడఁజేరి ♦ యేరు సూడకుండ న
ట్టింట దూఁకి యుట్టి నున్న ♦ యెల్లగోరసంబులన్
గొంటకై కరంబులెత్తఁ ♦ గొంచెమేని నందమిన్. ౯౮౫

ఉ॥ ఱోలును వేసి దానిపయి ♦ రుంద్రసుపీఠమువైచి దానిపై
బాలుర నిల్వఁబెట్టి మఱి ♦ వారలపై వడి నెక్కి పూర్తిగాఁ
గాలును నెత్తి చేతుల సు ♦ కంబుగఁ జాఁచిన నందకుంట నో
పాలక బాలకృష్ణుఁడు న ♦ పారరుషన్ గని యూఁచి శీర్షమున్. ౯౮౬

ఉ॥ దండముఁగొంచు నుట్టి దృఢ ♦ తన్ బ్రహరించెను దానిచేత నా
భాండములెల్ల బ్రద్దలయి ♦ పాలును బెర్గును వెన్నముద్దలున్

దండిగ ధాత్రిపైఁ బడుటఁ ♦ దద్ధరియర్భ గని యవ్విగ్రోలెఁ ద
ద్భాండరవంబులోఁగల ప్ర ♦ భావతియర్భ విని వచ్చి వెంటనే. గ౹౯౭

ఉ॥ పాఱెడి బాలురందు హరి ♦ పాణిని గట్టిగఁ బట్టి భీతి దై
వాఱగ లోచనంబులను ♦ బాష్పము లొల్కఁగ నందుమన్కికిఁ
జేరిచి నిల్వఁబెట్టి వ్రజ ♦ శేఖరు ముంగలఁ జూచి లజ్జతోఁ
జీరను మోముఁ గప్పికొనె ♦ శ్రీహరి చింతిలె స్వాంతమం దిటుల్. గ౹౯౮

తే॥ ఈమె సెప్పిన నా తల్లి ♦ యెఱిఁగియెఱిఁగి, నన్నుఁ బడఁ దన్ను గాన నే ♦ నున్నరూపు
వదలి యీ పెకుమారుని ♦ వలెఁ జెలఁగినఁ, జెడుగు లేదని యారూపు ♦ సెందియుండె.

ఉ॥ అంతఁ బ్రభావతీవనిత ♦ యాగ్రహనిగ్రహబద్ధబుద్ధి గే
హాంతరమందునర్భ జెలఁగు ♦ నట్టి యశోదను బిల్చి యమ్మరో!
వింతగనున్నదమ్మ! యిది, ♦ పెర్గుఘటంబులఁ గూలఁగొట్టి తా
నంతయుఁ ద్రాఁగె నమ్మ! యిపు ♦ డన్నములోనికిఁ గూడ లేనటుల్. గ౹౧౦౦

క॥ మఱియొకపరి నీబుడుతఁడు, మఱుదెరువున నేగుదెంచి ♦ మాయింటను బా
ల్పెరుగుల, మస్తువు, దినుతఱి, నరిగిన నాయత్తనూపి ♦ హాసియించి చనెన్.

క॥ ఇఁక నొకపరిని బెరడున జ, లక మాడెడి నాదుకడకు ♦ లంభించుచు నీ
దుకుమారుం డరుదెంచుచు, నకటా! నాకట్టుకోక ♦ హరియించి చనెన్. గ౹౧౦౨

ఆ॥ చెప్పరాని పనులఁ ♦ జేయఁగారాని సేఁ, తలను గోకులమునఁ ♦ గలకలంబు
గలుగ నీవిధమున ♦ సలుపుచు నుండెఁగా, యేమిసేయవలెనొ ♦ యెఱుగఁ జెపుమ.

ఉ॥ ఇట్టులఁ జేయఁ గాపురము ♦ నెట్టులఁ జేసెదమమ్మ! యిట్టి యి
క్కట్టులు మీకుఁ గల్గుతఱిఁ ♦ గష్టము సౌఖ్యము మీకుఁ దోఁచు, ని
ట్టట్టులఁ దోఁచునమ్మ! యిట ♦ నేమిఁక నుండగలేము వీఁడునుం
బొట్టెయె? రామరామ! యది ♦ పొందగ నేరదు వీనియందునన్. గ౹౧౦౪

చ॥ అనవుడు నాయశోద యధి ♦ కాగ్రహమొందుచు నో ప్రభావతీ!
గనులను గంతదీసి యిటుఁ ♦ గాంచుము నీవు మృషాపవాదమున్
నెన రెదపిడి వాడితివె? ♦ నీతనయుం డవి తస్కరింప నా
తనయుఁడు సంగ్రహించెనని ♦ తెంటగఁ బల్కుట పాడియేమొకో? గ౹౧౦౫

చ॥ అదివిని యాప్రభావతి, ము ♦ ఖాంబరముం దొలఁగించి పుత్రు ని
ష్పదుఁ గని యబ్రమొంది యెటు ♦ వచ్చితి విచ్చటికయ్య యింటికిఁ
యదనున రమ్మొ పోవుద మ ♦ టంచుఁ దదర్భకుఁ గొంచునేగ న
య్యాది గని నంద గోపబలు ♦ లావ్రజవాసులు నవ్విరంతటన్. గ౹౧౦౬

చ॥ హరి, దొలిరూపునన్ జెలఁగి ♦ యాయమ వోయెడి బాటకడ్డమై
తరుణి! మదంబ కింకనిటు ♦ తప్పక చెప్పెదవేని నీమనో

హారపరరూప మొంది పరి ◊ హాసమొనర్చెద నంచుఁ బల్కి నా
సరసిజనేత్ర సిగ్గున స్వ ◊ సద్మముఁ జేరెను మైథిలేశ్వరా! ౯౨

తే॥ ఈప్రభావతి గతివిన్న ◊ యెల్లగోపి, కలును గృష్ణునిఁబట్టక ◊ గౌరవముగఁ
జూడ సాగిరి క్రమముగా ◊ శుక్లచంద్రుఁ, బోలికృష్ణుఁడు వృద్ధిని ◊ బొందుచుండె.

చ॥ క్రమముగ వృద్ధినెందు హరిఁ, ◊ గంజదళాక్షుని నీలవర్ణునిన్
విమలుని దివ్యవిగ్రహుని ◊ వేమఱుఁగాంచుచు నెల్ల వ్రేతలున్
దమిఁగొని ముద్దువెట్టుకొని ◊ ధామములందున నాట పాట లం
దముఁగ నొనర్ప సాగిరి గ ◊ దా యని పల్కె నరేంద్రుఁ డిట్లనెన్. ౯౭

తే॥ నారదా! నవనందోప ◊ నందనామ, ములను వృషభానుల ◊ పూతనామ
ములను మఱివారు సేయు ప ◊ నులను దెలుప, వేఁడుచుంటి ననంగ, నా ◊ విబుధమౌని.

నారదుఁడు నందోపనంద వృషభాను లక్షణంబులం దెలుపుట.

తే॥ రంగవల్లీశ రంగోజి ◊ మంగళులన, శ్రీశమంగళాయనులన ◊ శ్రీధరుఁడన
దేవనాయక విమలులన్ ◊ దివ్యజనులు, భూమి నవనందులననుండ్రి ◊ పూతచరిత!

తే॥ సాంబవీతిహోత్రాగ్నిభు ◊ క్శాంతగోప, తి శ్రుతశ్రీకర వ్రజ ◊ దేవపావ
నులను పేళ్ళతో నుపనందు ◊ లిలను జెలఁగు, చుందురని నీ వెఱుంగుమో ◊ యుర్వినాథ!

తే॥ మఱిఁ బలంగుఁడు శుక్లుఁడు ◊ మార్గదుండు, దివ్యవాహనగోపేష్ట్ర ◊ దివ్యనీతి
విదులనంగ వృషభానుల ◊ లొదవఁగలరు, వారికుండు పెత్తనముల ◊ వరుసవినుము!

వ॥ శ్యామలాకారమనోహరులై హస్తంబులందు వేత్రంబులం దాల్చి శ్రీగోలోకనికుంజప్రధానద్వారంబు నాశ్రయించి యా శ్రీకృష్ణుని యనుగ్రహంబును సంపాదించు మహాత్ములు నందులనియు, వంశిబర్హాంబులు సెలంగ సర్వాంగ సుందరులై తన్నికుంజతోరణాంతికంబున విరాజిల్లు గోకోటులను బరిపాలించువా రుపనందులనియు, దండపాశంబులంగైకొని తల్లోకద్వారషట్కంబునందుండి తద్దుర్గంబులను, గాపాడు సహర్థులు వృషభానులనియు నెఱుంగుము. అంత ౧౦౪

చ॥ హరినుడి వారలందఱు ర ◊ యంబున గోజగముం ద్యజించి యీ
ధర కరుదెంచి తద్వ్రజము ◊ దార్కొని వెల్గిరి వారి శక్తి యం
దఱు పరమైన నెన్నఁగల ◊ మా! యల బ్రహ్మయుఁ బల్కి నాగునే
సురుచిరకృష్ణలీలలను ◊ జూచినవారె కృతార్థులో విభూ! ౧౦౫

శ్రీకృష్ణ మృద్భక్షణ లీల.

చ॥ నరవర! యొక్కనాడు యము ◊ నాతటినీతటమందుఁ జేరి త
త్సరసిజపత్రలోచనుఁడు ◊ సందియమేమియు లేక మట్టినిన్
బొరిఁ బొరిఁ జేతులంగొనుచుఁ ◊ బొక్కుట నబ్బలి సూచి యబ్బ! శ
ర్కరవలె నిద్దిబొక్కెదవె! ◊ కమ్రపదార్థము లెన్నొయుండఁగాన్. ౧౦౬

తే॥ చాలుఁ జాలు నిసీయిసీ ♦ సరగ రార, సోదరా! యంచుఁ బిలిచినఁ ♦ జూచి యతఁడు
రాక యాకరణిని బొక్కు ♦ రహిని చుంట, నెఱిఁగి బలుఁడు యశోదకు ♦ నరిగి చెప్పె.

ఆ॥ అంత నల్ల ముగుద ♦ యాత్మజుం డింటికి, వచ్చినంత వాని ♦ పాణిఁ బట్టి
పట్టి! యున్కిఁ బట్టు ♦ బాసినప్పటినుండి, సలుపుపనులు నాకుఁ ♦ దెలిసెఁగదర.

ఉ॥ అన్నము లేకయా! మనకు ♦ నాఁకలిదీర, గుడంబు లేకయా
యెన్నిన క్రమవస్తువుల ♦ నేమియు లేకయ యేలకో యిటుల్
మన్నను దింటివయ్య! మఱి ♦ మాటవచింప వబద్ధమన్న నీ
యన్న గనుంగొనెం గదర ♦ యాగడమింతగఁ గూడునే సుతా! ౬౦౯

చ॥ అడుగఁగ నిట్టు లట్టి కమ ♦ లాయత లోచనుఁడున్ నిజాంబకే
బుడుతను గాను నాకును బు ♦ భుక్షయు లేదు గృహంబునందు ద
ద్దుడముఖ క్రమవస్తువులు ♦ గూడక పోవుటగాదు, కాని మీ
నుడువు లబద్ధముల్, గనుము ♦ నోటను వాసన యెట్టులున్నదో. ౬౧౦

క॥ చెప్పుడు మాటలు సేటును, దప్పక తెచ్చునను సామె ♦ త నిజంబౌ న
ట్లిప్పుడు ననుఁ బ్రహరింపఁగ, నప్పిన్నలు నీకుఁ జెప్పి ♦ రమ్మా! రమ్మా. ౬౧౧

విశ్వరూప ప్రదర్శనము

క॥ అని తన మహాద్భుతాస్యం, బును జూపఁగ నామె వాని ♦ భూధరతటినీ
వనవనధిభువన సురనర, దనుజాది సమేత వక్త్రి ♦ తామరసంబున్. ౬౧౨

మ॥ కని యారా యఖిలార్ణవంబు లిచటన్ ♦ గన్పట్టె నాపట్టునన్
వనముల్ గన్పడుఁ నాదెసన్ నగములున్ ♦ వర్తిల్లు నీవైపునన్
మనుజుల్ దానవరాజులున్ దివిజులున్ ♦ మాగోపకుల్ గోవులే
నును నాభర్తయు నుంటి మిద్ది నిజమా ♦ నో కాదో! యేమాయమో. ౬౧౩

ఉ॥ కాఁడు సుతుండు నాకితఁడు, ♦ జ్ఞానపరీత పరాత్మ గానిచో
వీఁడు చరాచర ప్రవృత ♦ విశ్వముఁ జూపఁగఁ జాలునే! యటం
చాడి యథార్థతత్వమని ♦ యక్కలి వాయ విరాగబుద్ధితో
వేఁడు యశోదయున్ గొలిపె ♦ వెన్నుఁడు వైష్ణవమాయ భూవరా! ౬౧౪

ఉ॥ గోకులమందుఁ బ్రత్యహము ♦ గోపిక లెల్లరు లేచి వేకువన్
శ్రీకమలేశ సచ్చరిత ♦ రీతులఁ దద్దధిమంధనంబులన్
వాకొనుచుందు రందముగఁ ♦ బార్థివ! యొక్కదినంబునన్ యశో
దాకువలాక్షి పాడుచటుఁ ♦ దద్దధిఁ ద్రచ్చెడి కాలమందునన్. ౬౧౫

యమళార్జున మోక్షము.

చ॥ త్వరఁ దన పుత్త్రుఁ డమ్మ! చనుఁ ♦ బాలిడు వెన్న నొసంగుమంచు నూ
పురములు గల్లు గల్లనఁగఁ ♦ బోవుచు గంతులు వేయు చట్టులి

ట్లగుచు వచ్చుచుఁ నగుచు ◊ నార్చుచుఁ జేతులఁజూపి గిబ్బున
న్దిరుగుచుఁ గ్రమ్మఱఁ జనుచు ◊ నెట్టెను నెట్టన నట్టిమంథనిఁ. ౬౧౬

చ॥ పగులఁగఁ ద్రోసి యట్లు వడిఁ ◊ బాఱు కుమారునిఁ గాంచి వా
నిగతిని బట్టి యామె జన ◊ నేర్చిన నాతఁడు సిక్కకుండె దే
వగణమునీంద్రయోగి జన ◊ పంక్తికినెల్ల నలభ్యుఁడైన యా
యగణిత దివ్యమూర్తి యొక ◊ యంగన కెట్టులఁ జిక్కు భూవరా! ౬౧౭

చ॥ అటు దన తల్లి వెంటఁబడి ◊ యక్కిలి మిక్కిలి బొంకుచుండుటన్
దటుకున భక్తవశ్యుఁడగు ◊ తద్ధరి గన్గొని చిక్క నేమిరా!
యటమట నన్ను బెట్టినటు ◊ లందఱఁ బెట్టుచు నుందువంచు ను
త్కటమగు కిన్కరేగి సుతుఁ ◊ గట్టఁగ ద్రోటఁ దలంచి నెమ్మదిన్. ౬౧౮

చ॥ గుణమునఁ గట్ట బొజ్జకది ◊ గొంచెము దక్కువగాఁగ లాఁతిదా
గుణమునఁ గట్టెనన్ గొఱఁత ◊ గూడుట వేఱొక త్రాటఁ గట్టఁగా
నణువు కొఱంతయయ్యె నిటు ◊ లన్నిగుణంబులఁ గట్టదయ్యె నా
గుణముల దాఁటు చక్రి యెటుఁ ◊ గూర్కొన నొప్పెడి నీగుణంబులన్. ౬౧౯

తే॥ అట్టులన్ త్రాడులన్నియుఁ ◊ గట్టికట్టి, విసివి నొచ్చెడి తల్లిపై ◊ వీక్షణంబు
బఱపి భక్తవత్సలతఁ ద ◊ ద్బంధనంబు, స్వయముగాఁ జెందె నోరాజ ◊ చంద్రమౌళి.

చ॥ అరయఁగ నీప్రసాదము మ ◊ హాత్ములకవ్యభిచారబుద్ధి సం
భరితమహానుభావుల క ◊ పార తపఃఫలధన్యమానిరా
డ్వరుల కభిజ్ఞయోగిజన ◊ పాళికి శూలికిఁ దమ్మిచూలికిన్
సిరికినిగూడ నెప్పుడును ◊ జేకురలేదని గుర్తెఱుంగుమా! ౬౨౧

ఉ॥ అత్తఱి గోపికాలలన ◊ లయ్యెడకుం జనుదెంచి యాదిలోఁ
దుత్తుమురైన కుండఁగని ◊ త్రోడనె మిక్కిలి త్రాళ్ళ ఱోటికిన్
గుత్తముగాఁగఁ గట్టఁబడి ◊ కొంకుచు జంకుచు నున్నవెన్నునిన్
జిత్తము దత్తరిల్లఁగని ◊ చెచ్చెరఁ బల్కిరిటుల్ యశోదకున్. ౬౨౨

తే॥ ఓయశోదమ్మ! మా యిండ్ల ◊ నురకయెపుడు, పెరుఁగుకుండలసిట్టులే ◊ పెట్లఁగొట్టు
చున్న మేము నీపట్టిని ◊ బిన్నవాఁడ, టంచుఁ దిట్టము కొట్టమో ◊ మించుబోఁడి.

క॥ లాలనమున దోషంబులు, బాలురకుఁ గలుగుననెడి ◊ ప్రథవిని నీవీ
లీలను దండించితివో, గోల! యితం డెల్లఁబోటి ◊ కుఱ్ఱఁడు గాఁడే. ౬౨౪

క॥ అదరింపుము బెదరింపుము, కుదిరింపుము మంచిబుద్ధి ◊ గూర్మిని గానీ
కిదుకుచు నాడెడి బాలుని, గదియుచు బ్రహరింపవలదు ◊ కాంతామణిరో!

చ॥ పెరుఁగు ఘటంబు వోయెనని ◊ పిల్లని నీవిధిఁ ద్రాళ్ళతోడ ని
ష్కరుణను గట్టియుంటివి విధి ◊ చాలదె జాలిని మాలి యిట్టులన్

బొరిఁబొరిఁ గొట్ట వత్తు విధి ♦ వోలునె నీకును జాలుఁజాలు లే
సరగఁదొలంగు మన్న నల ♦ సాధ్వియుఁబోయెను లోని కంతటన్. ౬౨౬

చ॥ కమలదళేక్షణుండు బహు ♦ కాలమునుండియు మద్దిజంటయై
యమునదరిన్ జెలంగుట ద ♦ యామతిఁ గన్గొనిపోయి వాని మ
ధ్యమమున నాయులూఖలము ♦ నడ్డముగా మరలించియుండ నా
యమళమహార్జునంబు లిల ♦ యం దళనిధ్వనిఁ గూలె వేళ్ళతోన్. ౬౨౭

తే॥ అతుల నిర్మూలముగఁ బడి ♦ నట్టి రెండు, సాలములనుండిఁ బ్రదుటిలోనఁ ♦ గీలికీల
లుద్గతంబగుకైవడి ♦ నురురుచులను, సిద్ధులిద్ద ఱుద్గతులైరి ♦ సిద్ధిగనుచు ౬౨౮

ఉ॥ శ్రీదయితాంఘ్రియుగ్మగత ♦ శేముషి! వారటుబుట్టి యట్టి దా
మోదరుఁడైన బాలునకు ♦ మ్రొక్కి శిరంబున దీసరక్షకా!
నీదయ మేము ధన్యులము ♦ నేఁటికిఁ బ్రాక్తనమౌనిశాపమున్
బేదఱికంబు బొందెఁగద ♦ విశ్వమయుండవు కాక బిడ్డవే. ౬౨౯

ఆ॥ ఎట్టిపాపియైన ♦ నేవిధంబుననైన, నాదికారణుఁడవు ♦ నక్షరుఁడవు
నైన నిన్నుఁ దలఁచె ♦ నేని దివ్యుండయి, పుణ్యలోకగంబుఁ ♦ బొందుఁగాదె. ౬౩౦

చ॥ ధనజనయౌవనాది జని ♦ తంబగు గర్వము లేశమేనియున్
గననివిధంబు భూసురులఁ ♦ గాని బుధావళిఁగాని చూచినన్
వినయవిధేయతల్ గలిగి ♦ వేమఱు గౌరవమాచరించు రీ
తిని మఱి నీ పదాబ్జములఁ ♦ దీరని భక్తి నొసంగుమో హరీ! ౬౩౧

ఉ॥ శ్రీదయితాయ ధూర్జటివి ♦ శేషసఖాయ నిరంజనాయ తే
సాదితపూతనాయ ఘన ♦ సారమృగీమదవాసితాయ హా
రాదివిభూషితాయ పరి ♦ హర్షితమౌనిజనాయ భూమిదే
వాదికులాశ్రయాయ అమ ♦ రాదిమసద్గురవే నమోనమః. ౬౩౨

చ॥ అని యిటు లారమాధిపతి ♦ నగ్గలిక న్నుతిసల్పి యుత్తరం
బునఁగల స్వస్థలంబులకుఁ ♦ బోయిరి నందుఁడు దొట్టిఁ బ్రేవలు త
ద్ఘనతరుపాతినిస్వనము ♦ తత్పవిరావమటంచుఁ దత్థ్సలం
బున కరుదెంచి భీతి నలు ♦ మూలలఁ గన్గొని యెంతొ వింతతోన్. ౬౩౩

క॥ పవియా పడలేదిటఁ బృథు, పవనంబా వీవలేదు ♦ బలులెవరిందున్
దవులుచు గొడ్డట నఱికిన, నవడియులేదెట్టు లిట్టి ♦ శాఖులు వడెనో. ౬౩౪

క॥ అని యందఱున్న తెన్నుల, ఘనముగ శంకించుచుండు ♦ కాలమున నటన్
దనరిన బాలకులందఱు, వినియిట్టులఁ జెప్పిరయ్య! ♦ పృథ్వీనాథా! ౬౩౫

తే॥ అయ్యలార! యీనందుని ♦ యాత్మభవుఁడు, వీనిసందున ఱోలును ♦ వేగమనరి
యడ్డముగ ముందుకీడ్వ నీ ♦ యవనిజములు, వడియె సిద్ధయుగంబిందు ♦ వెడలి చనియె

ఆ॥ అని వచింపఁ గొంద ♦ ఱా పల్కు లనృతంబు,లనిరి గొందఱునిజ ♦ మనిరి సంది
యంబు గొందరంది ♦ రంత సందుఁడు నిజ,నందనుండు చెట్ల ♦ క్రిందఁబడక.

ఉ॥ పోఁడిమినున్నదానికిఁ బ్ర ♦ మోదముఁ బొందుచు వందయావుల్ల
దూడలతోడ బాపలకుఁ ♦ దొట్టిలకుండ నొసంగి పట్టి క
ట్టూడఁగఁ దీయ నట్టి కప ♦ టోరుకుమారుఁడు దానుబోవు నా
జాడలు వారెఱుంగనటు ♦ సల్పెను జూపుల నాటపాటల్ల. ౬౩౮

క॥ అనవుడు బహులాశ్వుండిటు, లనె నారద! వీరలిరువు ♦ రరయగ నెవరో
వనమాలి దర్శనంబెటు, దనరెనో వచియింపుమనఁగ ♦ దయఁ దన్మునియుల్ల.

యమళార్జున పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

వ॥ భూపా! తొల్లిఁ గుబేరుని కుమారులగు నలకూబరమణిగ్రీవు లొక్క నాఁడు నందనవనంబుఁజెంది మందాకినీతీరంబున నచ్చరలతోడ నిచ్ఛకువచ్చినయట్లు విచ్చలవిడిగా విగతవస్త్రులై విహరించుచు రమించుచు నాడుచుఁ బాడుచు వారుణీ మదిరాపానోన్మత్తులైయుండిరి. ఇయ్యెడ నయ్యెడకు దేవలమహర్షివరేణ్యుండు యాదృచ్ఛికంబుగాఁ జనుదెంచె. అట్టిపట్టున వారిరువురు నిజవయోధనబలరూపంబుల గర్వించి యమ్మహామునిని లెక్కసేయరైరి. అద్దానింగన్న నామౌనివరుండు మీరిరువురు దుష్టశీలురై ధనయౌవనమదాంధబంధురులై నిర్లజ్జులై వృక్షంబులఁ బగిది విహరించుచున్నవారు. కానఁ బెక్కువర్షంబులు జనుదాఁక ననోకహంబులై యుండి ద్వాపరాంతంబున యమునాతీరంబుననుండు మహావనసమీపమునందుఁ బరిపూర్ణతమావతారుండును,గోలోకనాయకుండును,దామోదరుండునగు శ్రీకృష్ణుం గాంచి సంచితపాపవిముక్తులై మీయుక్తరూపంబులం బొందగలరని యనుగ్రహించి చనుడు వారలిద్దఱిద్దరణినిఁ దద్రీతి నిరుమద్దులై జన్మించి తద్గోవిందసుందరపదారవింద పరిస్పందంబున విగతపాపులై తదగాకారంబులం ద్యజించి పూర్వాకారంబులం దాల్చి యుత్తరదిశయం దలరారు నలకాపురియను నిజస్థానంబునకుఁ బోయిరని యెఱుంగుమని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

దుర్వాసుండు గోకులంబందలి నందనందనునింగాంచి మోహంబుజెందుట

తే॥ఒక్కసమయంబునందునల్ల ♦ యోగివర్యుఁబరునిఁ బరిపూర్ణతముఁగృష్ణు ♦ భక్తవత్స
లునిఁ గనంగ దుర్వాసుఁడల్ల ♦ మునివరుండు, వేగవ్రజమండలంబున ♦ కేగుదెంచి.

ఉ॥ అవ్వలఁ బాలురంగలిసి ♦ యా యమునాపులినంబులందు బ
ల్జివ్వలఁజేసి ఖేలన వి ♦ చిత్రముల్ల బొనరించి పోటిగా
నెవ్వడిఁ బాటి వచ్చి నగి ♦ నేలను దొర్లి దిగంబరుండునై
మవ్వపుమాటలాడు చిని ♦ మాణవకుల్లగని కొంతదవ్వునల్ల ౬౪౨

చ॥ కనఁగనఁగా మనంబునను ♦ గాఁ డితఁడా హరి, కాని వీఁడు నం
దునికొడుకై వసించునని ♦ తోఁచెడి నిశ్చయకృష్ణుఁడైనచో
గునగునఁబాఱి బాలకుల ♦ కూఁకటిఁబీకునె ? గేలిసేయునే !
యని తమిఁబొందె నంతఁ గమ ♦ లాక్షుఁడు తన్మునిచంద్రుఁ బ్రీతితోన్. ౭౪౩

ఉ॥ కాంచి స్వయంబుగాఁజని సు ♦ కంబుగ నామునియంక మొంది యే
తెంచుచుఁబోవుచున్ నగుచు ♦ దివ్యమృగేంద్ర విలోకనంబులన్
మించి మనోహరోక్తుల న ♦ మేయముగాఁ బలుకాడి తిర్గితో
తెంచి సమక్షమందు బహు ♦ దీప్తులు వెల్వడ నిల్చె నవ్వుచున్. ౭౪౪

ఉ॥ ఆ సమయంబునందు నగు ♦ నా హరిలోనికిఁ బూజ్యుఁడైన దు
ర్వాసుఁడు శ్వాసమూలమున ♦ బ్రాఁతిగఁబోవుచు నిర్జనాటవీ
భాసితలోకమొండుగని ♦ ప్రాప్తమిదెట్టుల నయ్యెనంచు నే
వేసటలేక తద్వనిని ♦ విస్మితుఁడై చరియించువేళఁదాన్. ౭౪౫

చ॥ అజగరవక్త్రమందుఁబడి ♦ యందున సప్తజగద్బిలాన్వితం
బజిత మధఃప్రపంచమును ♦ నంతఁ గనుంగొని దానియందునన్
గజిబిజిగా భ్రమించి తెలి ♦ గ్రానముఁజేరి తపంబుఁ దత్ప్రభున్
భజనముసేయుచున్ సలిపె ♦ వత్సరముల్ శతకోటిదాఁటఁగాన్. ౭౪౬

వ॥ అంత నమ్మునికాంతుం డందు నైమిత్తికప్రలయంబు సంభవించి యఖిలార్ణవంబులేకముఖంబై యీయాక్షోణిని ముంచివేయుటం గని యవ్వాని నీఁది యీఁది విసివి తదంతంబుగానక స్మృతిదప్పి సహస్రయుగంబు లందే వసించి క్రమ్మఱలేచి యజ్జలంబులందుఁ దిరిగి యందు మఱియొక బ్రహ్మాండంబుఁగని సంచరించుచు నొక్క రంధ్రంబునం దూఱి యందలి సృష్టివిచిత్రం బెల్ల నాలోకించి సంతోషించి తదగ్రభాగంబున విరాజిల్లు నిర్దుహిణాయు వెంతయు భ్రమించుటంగాంచి యందుఁ బ్రవేశించి శ్రీహరిని ధ్యానించి తదండంబునుండి నిర్గతుండయి మరల సలిలరాశింగని యందుఁ బొందుపడియున్న యనేకబ్రహ్మాండంబులను గాంచి చిత్రపడి యమునాప గాంతంబుసేరి తత్పులినంబులను, గోలోకగోవర్ధనంబులను జూచి గో, గోపికా, గోపక, కోటులతో నీటుగానుండెడి నొండుదండినికుంజంబునం జేరి. ౭౪౭

ఉ॥ నైకదివాకరద్యుతిక ♦ నత్పృథువేదిని లక్షపత్రశో
భాకర పద్మమం దలరు ♦ పంకజనాభుని రాధికేశు గో
లోకవిభున్ బ్రపూర్ణతము ♦ లోలుపతన్ గని క్రమ్మఱిల్లి యా
శ్రీకమలేశు శ్వాసమునఁ ♦ జిత్రముగా వెడలెన్ మహాప్రభూ ! ౭౪౮

చ॥ వెలువడి మౌని యట్లతనిఁ ♦ బిల్లని దివ్యకళిందజాపగా
లలిత వనంబునందుఁ జెలు ♦ లన్ లలిఁగూడుచు నాడువానిఁ, గ

న్నులఁగని యా పరేశుఁగన • నూనముగా మదినెంచి మ్రొక్కులన్
బలుమఱు సల్పి సల్పి భయ • భక్తులతో నిటువేఁడె సాంజలిన్. ౬౮౯

దుర్వాసుండు వాసుదేవునిం గీర్తించుట.

మ॥ అనఘా! నిన్ను నలంతివానిఁగ మనం • బందెంచి కాంచంగ నీ
ఘనతేజంబునునీ మహామహిమ నీ • కాయంబు నీ సద్గుణం
బును నీసృష్టిచనుత్కృతుల్ జగములున్ • బూర్ణంబుగా నాకు నీ
వనుకంపన్ దెలియంగఁ జూపితివిగా • దా! భక్తచింతామణీ! ౬౯౦

క్రౌంచపదవృత్తము.

వారిదకేశా! స్మేరవిలాసా! • భవభవభయహర! • భవికదహస్తా
హారమనోజ్ఞా! ధీరసులభ్యా! • యఖిలసుగుణనిధి! • యమృతకరాస్యా!
సారసనేత్రా! భీరుశరణ్యా! • సకలభువనధర! • జలరుహనాభా
శ్రీరమణీయా! శ్రీరమణీశా! • శివసఖ! కరముల • శిరమునఁ గూర్తున్. ౬౯౧

తే॥ ఇట్లు శ్రీకృష్ణుఁ గొండాడి•ఋషివరుండు, బదరికానన మొందె నో•పార్థివేంద్ర!
యని జనకునకు నారద • ముని వచించె, నదియె మీకిటుఁ బలికితి•ననఁగమఱల.

ఉ॥ శౌనకమౌని గర్గముని • సత్తముఁగూర్చి యిటులవచించె నో
మౌనివరా! రమేశుకథ • మాధురి నీదయఁ గ్రోలియుంటి నా
పైని విదేహదేశపరి • పాలకుఁడా ఋషివర్యు నారదున్
బూనిక నేమి యడ్గె నన • బుద్ధిమదగ్రణి గర్గుఁ డిట్లనెన్. ౬౯౩

చ॥ మునివర! శౌనకా! వినుము • భూపుఁడు నారదుతోడ భక్తి ని
ట్లనియె శుభప్రదంబు సక • లాఘపయోధరతీవ్రమారుతం
బునగు నుపేంద్రసచ్చరిత • మున్ మఱి యా యవతారకృత్యముల్
నెనరు మనంబునందునిచి • నీవు వచింపుము మౌనిరాణ్మణీ! ౬౯౪

తే॥ అవలఁ దన్మునివర్యుఁడో • యనఘ! తగిన
ప్రశ్న మొనరించియుంటివి • పాపతాప
ఖండనసమర్థగోలోక • ఖండమిపుడు
వింటివాపైనిఁ దత్కథన్ • వినుము భక్తి. ౬౯౫

ఉ॥ దేవ! మహానుభావ! వసు • దేవభవా! భవధాతృవంద్య! బృం
దావనరమ్యపర్యటన • తత్పర! సత్పురుషాగ్రగణ్య! రా
ధావనితామనోజ్ఞ! దధి • తక్రపయోనవనీతచోర! యిం
ద్రావరజా! ప్రపూర్ణతమ! • యంబుజలోచన! పాపమోచనా! ౬౯౬

మాలినీవృత్తము॥ శ్రుతివిదిత సుకీర్తీ! సూర్యబింబస్థమూర్తీ!
హితవిహిత సమృద్ధా! వృద్ధిసిద్ధిప్రసిద్ధా!
రతిపతివిధితాతా! రాసకేళీ సమేతా!
చతురతరవిలాసా! సచ్చిదానందభాసా!

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వనిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధేయాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన శ్రీగర్గభాగవతం బందలి గోలోకఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓంతత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీగర్గభాగవతము.

బృందావనఖండము.

శ్రీరామానుజ వర్యా!
నీరజపత్రాయతాక్ష! ♦ నిఖిలసురేశా
ధీరసమర్చితపాదా!
ప్రారూఢజ్ఞానరూప! ♦ రాధాకృష్ణా! ౧

వ॥ అని యిట్లు చెప్పందొడంగె. భూపా! నందుండొక్కసమయంబందు నవనందుల, నుపనందుల, వృషభానువులను, సహాయకారులను, మిత్రులను, గర్గసుఖముల యం దాటి తేటిన గోపవృద్ధులను బిలిపించి మహాసభం గావించి యందు నవ్వారల నుద్దేశించి తన రాష్ట్రింబునంగలుగు పూతనాతృణావర్తశకటాగమనతరుపాతాద్యుపద్రవంబులను వెలిబుచ్చి ప్రతిక్రియల నడుగ నాలకించి యందు దీర్ఘదర్శి యగు సన్నందుండను గోపవృద్ధుండు సకలజనమనోహరులగు రామకృష్ణులంగొని తనయంకమందిడి నందుని కిట్లనియె. ౨

సన్నందుండు నందునకు బృందావనంబును వర్ణించి చెప్పుట.

ఉ॥ ఎందున నేయుపద్రవము ♦ లేమియు నుండవొ యట్టిదేశముం
జెందినఁగల్గు సౌఖ్యము సు ♦ శీలుఁడు నీకొమరుండు వీఁడె మా
యందఱ జీవనంబు సుమి! ♦ యర్థము ప్రాణము సమ్మదంబు నీ
నందను మించి యుండవని ♦ నమ్ముమ నెమ్మనమందు నందుఁడా! 3

క॥ అందున మనమందఱమూ, బృందావన రాజమునకు ♦ నిత్తఱిభార్యా
నందనసఖ గృహపరికర, బృందముతోఁబోయిన సుఖ ♦ యింపఁగలముగా. ౪

క॥ అనవుడు నందుండిట్లనె, ననఘా యిదియెంతవలకు ♦ నలముకొనెనో యం
దునఁగల వీళ్ళెట్టివియో, ఘనముగ జెప్పంగనిన్నుఁ ♦ గాంక్షింతు సుధీ! ౫

చ॥ అనవుడు ప్రాగుదగ్దిశల ♦ యం దల బర్హిషదంబు దక్షిణం
బున మధురాపురంబును ప్ర ♦ మోదదశోణపురంబు పశ్చిమం
బునఁదగ నద్దిరొప్పు నది ♦ పూర్తిగ నెన్బదినాల్గుకోసులన్
దనరును సార్ధయోజనము ♦ తద్విపులం బని పల్కె నెండియున్. ౬

ఉ॥ అంబరచుంబి భర్మమయ ♦ హర్మ్యములన్ నవరత్నసన్యపీ
తాంబరహైమపణ్యముల ♦ సజ్జకువాలయహంసరమ్యవే
యాంబులసత్తటాకముల ♦ నందముబొంది ప్రయాగతీర్థరా
జంబునఁ బూజితంబయి ప ♦ స్కఁదగుఁ దన్మధురాపురంబహా! ౭

ఉ॥ ఆవిధి నొప్పు నామధుర ♦ యందికలో వనరాజమాచు బృం
దావనమొందు వర్తిలెడిఁ ♦ దద్వని సర్వమనోజ్ఞ కృష్ణ లీ
లావని యుండు నందున వి ♦ హారముఁ జేసెడి వారిదైన భా
గ్యావధి నిర్ణయింపఁగల ♦ మా! వినుమా! యటనుండు సౌఖ్యముల్. ౮

క॥ ఇరువదినాలుగుకోసుల, వఱకును వ్యాపించినట్టి ♦ వనములు నందీ
శ్వర గోవర్ధన నగములు, మఱియు బృహత్సానుగిరియు ♦ మట్టుకొ నెనటన్. ౯

తే॥ మలయమారుతం బాత్మీయ మలముఁబోవ, యమునమీఁదుగనరుదెంచి హాయిపడుచు
సుమపరిమళంబులం గొని ♦ సురతరతులు, విరతులన్ స్వస్థపడునట్లు ♦ వీచుచుండు.

చ॥ మఱియు నికుంజసైకత స ♦ మంజసవేదికలుండు వానిలో
సరసులు ప్రేలుప్రేతలు న ♦ జస్రముగ్రీడల సల్పుచుంద్రు మీ
రరుసమునన్ విహారముల ♦ నందునఁజేయఁగ వచ్చుఁగానఁ జె
చ్చెర నిటనుండి లెండటకుఁ ♦ జేరుఁడు మీఱుఁడు సౌఖ్యపద్ధతిన్. ౧౧

తే॥ పసులకుంగావలసినంత ♦ కసవుగలదు, జలమె పీయూషతుల్యమై ♦ చెలఁగునచట
నంచు సన్నందుఁడన నతఁ♦డద్దిరొపుడు, తీర్థరాట్పూజఁబొందెనో♦ తెలియఁజెపుమ

చ॥ అనవుడు గోపవృద్ధుఁడిటు ♦ హర్షముతో వచియించె నోప్రభూ!
మునుపు నిమిత్తజప్రలయ ♦ మున్ జనుదెంచినవేళ శంఖుఁడన్
ఘనసురవైరి వేదగణ ♦ కంటకుఁడై యొకఁడుండు వాఁడు దే
వనికరమున్ బరాజిత మ ♦ పారముగా నొనరించి యేడ్తెఱన్ ౧౩

చ॥ జలరుహయోనిలోకము వె ♦ సం జని నిద్రను గుఱ్ఱువెట్టు నా
నలువను గాంచి పూతమయి ♦ నైతికవైదికలౌకికార్థికో
జ్జ్వలతరసంగతుల్ దెలుపఁ ♦ జాలిన ప్రాఁబలుకుల్ హరించి త
జ్జలనిధిలోనికిం జనియె ♦ సర్వదివౌకసు లక్కలింబడన్. ౧౪

ఉ॥ వేల్పులు గుందుచుంట నల ♦ విష్ణువు యజ్ఞవిభుండు గాంచి య
స్వల్పఝషాకృతిన్ జెలఁగి ♦ వాసికి నెక్క సముద్రమందు న

స్వల్పవిధంబునం దిరుగు ♦ శంఖసురారినిఁ జూచి వానితో
సల్పె సమిత్తు భీతికర ♦ శౌర్యధురంధరపూర్ణమూర్తియై. ౧౫

చ॥ సరగున వాఁడు స్వభ్రుకుటి ♦ సాల భయంబునుగొల్ప శూల మా
హరి నొసర్పఁ బడఁగ విసరె ♦ నంతట నాహరి చక్రధార నూ
ర్వ్రుటియలు దానిఁజేయ నల ♦ రక్కసి యక్కమలాక్షు వక్షముం
దురవడిఁ గొట్టె దానికిని ♦ నోర్చి పరాత్పరుఁ డాగ్రహంబునన్. ౧౬

చ॥ గదఁగొని దైత్యపృష్ఠమునఁ ♦ గండలకావర మూడవైవ దు
ర్మదసురవైరి వ్రాలి వెత ♦ మగ్గి మఱిఁ వడిలేచి ముష్టితో
నుదురునఁగ్రుద్దెఁ జక్రియుఁ గ ♦ నుంగొని స్వీయసుదర్శనంబునన్
గుదిరిచి వానిగట్టి తలఁ ♦ గొట్టె నిలింపులు సంతసింపఁగాన్. ౧౭

తే॥ శంఖసమరూపు నసురు న ♦ సాధ్యబలుని, శంఖనామకు నిట్టులఁ ♦ జదిపి శ్రుతులఁ
గొనుచుఁ గడలిని వెల్వడి ♦ కువలయంబు, మీఁదికే తెంచె శ్రీహరి ♦ మేదినీశ!

ఉ॥ అంతఁ జతుర్భుజుండు సక ♦ లామరసార్థముగాఁ బ్రయాగరా
ట్ప్రాంతము జేరి వేదముల ♦ బ్రహ్మకొసంగి సవంబుఁ జక్కఁగా
నంత మొనర్చి యావలఁ బ్ర ♦ యాగునిఁబిల్చుచుఁ దీర్థరాజుగాఁ
జింతదొఱంగి సంతసము ♦ సెందగఁ జేసెను గోకులేశ్వరా! ౧౯

చ॥ పదపడి తీర్థనేత, యొక ♦ ప్రక్కఁ గళిందసుపుత్రియున్ మఱొ
క్కదెసను జహ్నుపుత్రికయుఁ ♦ గ్రాలి స్వకీయతరంగచామరా
లదరుచుఁ బట్టి వీవఁ దల ♦ నక్షయసద్వట మాతపత్రమై
కుదురుగ నుండ భాసిలెడి ♦ గోపకనాయక! నందనామకా! ౨౦

ఉ॥ అంతట సర్వతీర్థము ల ♦ నర్గళరీతిఁ బ్రయాగతీర్థరా
ట్ప్రాంతముసేరి జోతములఁ ♦ బల్కుటొనర్చి భయానఁబన్నుల
త్యంతము గట్టి క్రమ్మఱి స్వ ♦ ధామములం జనె నంత నట్టి శ్రీ
కాంతుఁడు నిర్జరాన్వితము ♦ గా నరిగెన్ దన మన్కికిన్ సుధీ! ౨౧

ఉ॥ ఆసమయంబునందె కల ♦ హప్రియుఁడైన సురర్షివర్యుఁడా
యాసములేక తత్సలికి ♦ నాగతుఁడై నుతుఁడౌచు రమ్యసిం
హాసనమందు భాసిలు ప్ర ♦ యాగునిఁ దీర్థపతిన్ గుఱించి సం
తోసముతోడ నిట్లనియె ♦ ద్రోణదుఘాసమజప్రభూత్తమా! ౨౨

చ॥ ఇలఁగల యెల్లతీర్థము ల ♦ హీనత మీకుఁ గరంబులిచ్చి పూ
జల నొనరించి యిప్పుడిట ♦ సాగెను తీర్థవిభుండవైతి వం
చలరితిఁగాని తన్మధుర ♦ యందలి తీర్థ మొకండురాక మి
మ్మలను దిరస్కృతిన్ సలుపఁ ♦ బూనుటఁ జింతిలుచుంటి దేవరా! ౨౩

తే॥ అంత నా ప్రయాగుండు మ ♦ హాగ్రహంబుఁ, జెంది తీర్థంబులంగూడి ♦ శ్రీనివాస
లోకమున కేగి వినతు ల ♦ నేకములను, జేసి బద్ధాంజలుఁడయి వ ♦ చించె నిట్లు.

ఉ॥ దేవ! భవద్దయన్ గలిగెఁ ♦ దీర్థవిభుత్వము గాని యట్టి బృం
దావనమాది తీర్థములు ♦ తద్విధి నీడకు రాక బిట్టు న
న్నేవపడెన్ సుమీ యకట! ♦ యియ్యది యంతము లేని చింత నా
భావమునందుఁ గూర్చెడిని ♦ వచ్చితి దీనిని నీకుఁ దెల్పఁగన్. ౨౫

చ॥ అనవుడు విష్ణుమూర్తి విని ♦ యయ్య! ప్రయాగ! ధరాతలంబునన్
దనరెడి సర్వతీర్థములఁ ♦ ద్వద్వశమున్ బొనరించియుంటి నై
నను మధురావ్రజంబులకు ♦ నాథుగ నిన్నుఁ టెయింపలేదు గా
వున నవి యేగుదెంచ వికఁ ♦ బూన్కిని వచ్చిన త్రోవఁ బట్టుమా! ౨౬

చ॥ అల మధురావ్రజంబనఁగ ♦ నల్పమటంచుఁ దలంచితే మొకో
లలితజగత్త్రయాధికసు ♦ లక్షణలక్షితమన్ బరమ్మునన్
బ్రలయవిభాసురంబును బ్ర ♦ భారుచిరంబయి నాగృహంబుగాఁ
జెలఁగు నటంచు నెంచుమని ♦ చెప్పఁ బ్రయాగుఁడు విస్మితాత్ముఁడై. ౨౭

ఆ॥ మాధవునకు మ్రొక్కి ♦ మాధురమండలి, కరిగి పూజఁ జేసి ♦ యాత్మగేహ
మునకుఁబోయె నిద్ది ♦ మున్ను భూగర్వంబు, మాయఁ జేయ నట్లు ♦ సేయఁబడియె.

తే॥ అన వ్రజేశుఁడు గోపవృ ♦ ద్ధా! మహాత్మ! యెటుల భూగర్వనాశన ♦ మెవనిచేతఁ
జేయఁబడె మును పయ్యది ♦ సెప్పుమయ్య, యనఁగఁ బ్రహ్మాఅసన్నందుఁ ♦ డనియెనిట్లు.

వారాహావతార వర్ణనము.

తే॥ తొల్లి వారాహ కల్పమం ♦ దున జనార్ద, నుండు వారాహరూప వి ♦ నోదుఁడగుచు
నా రసాతలంబున నుండి ♦ నవనిఁగోఱ, లందునందాల్చి నిల్పెనో ♦ యనఘ! యపుడు.

చ॥ వలమురితాల్పు దంతముల ♦ పైని వెలింగెడి భూమి యామతో
సలిలపరంపరల్ గడచి ♦ సాగెడి తద్భగవంతుఁగూర్చి తాఁ
బలికె నిటుల్ మహాత్మ! నలు ♦ ప్రక్కలు మిక్కిలి వెక్కసంబుగా
జలములు నిండె నన్నికను ♦ జక్కఁగ నెక్కడ నుంతువో కదా. ౩౦

చ॥ అచల యటు ల్వచింప విని ♦ యచ్యుతుఁ డాయమ కిట్లనెన్ ధరా!
యెచట మహీరుహంబులు ప్ర ♦ దృష్టము లౌనో? జలస్థితద్రుతం
బెచట నణంగునో యచట ♦ నే నిను నిల్పెదఁగాన నీవు వృ
క్షచయముఁ జూచుచుండు మనఁ ♦ గాశ్యపి బ్రహ్మాఅ శంకితాత్మయై. ౩౧

చ॥ పురుషవరేణ్య! స్థావర స ♦ మూహము నాకు జనించు నీచరా
చరముల మొాయు నేనెకద ♦ సంతతమన్ దగియుందు నిప్పుడీ

కరణిని బల్కుచుండుటకుఁ ♦ గారణ మెయ్యది? యన్యధాత్రియుం
వలెనె నటంచుఁ దోఁచెడి న ♦ బద్ధమొ సత్యమొ నాకుఁ దెల్పుమా! 33

ఆ॥ అని యడిగెడిలోన ♦ నాజలంబులయందు, రమ్యవృక్షరాజి ♦ రాజిలంగఁ
జూచి ధరణి యిట్లు ♦ శ్రీచతుర్భుజుఁగూర్చి, మానరహితయగుచు ♦ మరలనడిగె.

చ॥ కిసలయపత్రపుష్పఫల ♦ కీలితమై సుమనోమనోజ్ఞమై
యెసఁగిన వృక్షసంతతుల ♦ నేఁ గనుఁగొంటిని నవ్వి యెచ్చటన్
బొసఁగునొ యద్దిదెల్పి మదిఁ ♦ బొందిన సందియముల్ జనంగ సం
తసము ఘటింపవే యనఁగఁ ♦ దక్కిరియూపుఁ డిటు ల్వచించెన్. 3౫

తే॥ క్ష్మామతల్లిక! మాథుర♦మండలంబు, ముందురాఁగల దయ్యది♦భూరిలయము
నందునం జెక్కుచెదరక♦పొందియుండు, ముజ్జగంబుల సొంపును♦మొనసియుండు.

ఆ॥ అదియుగాక నాకు ♦ నాకరంబుగ నద్ది, యెసఁగు సాటి దాని ♦ కేది లేద
టంచు నెంచవమ్మ! ♦ యనవుడు బుడమియు, బిగువువిడిచి హరికి ♦ వినతిజేసె.

తే॥ ఇటు ధరాగర్వభంగంబు ♦ నెంతొసల్పి, గోజగమునుండివచ్చిన ♦ క్షోణిఁగూడి
ప్రలయమందున మిక్కిలి ♦ ప్రబలుచుంట, నద్దియన్నిఁటమించెనో ♦ యలఘుచరిత.

మ॥ అనినన్ నందుఁడు వల్కె నిట్టుల మహా ♦ త్మా! శౌరిగాథావిధిన్
వినఁగాఁ జేసితి వింక విష్ణుకథలన్ ♦ విజ్ఞుండవై యుందు వీ
వని గోవర్ధననామశైలభవమా ♦ హాత్మ్యంబుఁ, గాళిందివా
హిని జన్మంబును, దన్మహత్తు దయ వా ♦ చింపంగ నే వేఁడెదన్. 3౯

క॥ అనవుడు నన్నందుండో, యనఘా! యొకతఱిని హస్తి ♦ నాహ్వయపురమం
దునఁ బాండువిభున కాశం,తను తనయుఁడు సెప్పినట్లు ♦ తద్ద వచింతున్. ౪౦

చ॥ పురుషవరుండు నీశుఁడు ప్ర ♦ పూర్ణతముండు రమావిభుండు నా
హరి సుజనావనార్థము ధ ♦ రాధికభారనివారణార్థమున్
విరసనిరాసనార్థము భు ♦ విన్ ప్రభవింపఁదలంచి రాధతో
నరమున భూమికీవరుగు ♦ మా! యని వాకొన నామె యిట్లనెన్. ౪౧

తే॥ ఎచట బృందావనము లేదొ ♦ యేస్థలంబు,నందు నుత్తుంగ గోవర్ధ ♦ నాద్రిలేదొ
యెందుఁ గాళిందియున్ లేదొ♦యందు నేను,వాసముం జేయఁజాల నో♦పరమపురుష!

తే॥ అంత శ్రీకాంతుఁడాక్షణ♦మందు వేడ్క, నిలకు నెన్బదినాల్గుకో♦సులను జెలఁగు
భూమి గోవర్ధనాద్రియుఁ ♦ బుణ్యయమున, నాత్మధామమునుండి తా ♦ నంపె నవల.

గోవర్ధనపర్వత చారిత్రము.

చ॥ ఎనుబదినాల్గుకోసులను ♦ నిర్వదినాల్గు మహావనంబులన్
దనరుచు సర్వవంద్యయయి ♦ ధారణి యిద్ధరఁజేరె గోప్రవ
ర్ధనగిరి ద్రోణశైలకుల ♦ తన్వికి భారతవర్ష పశ్చిమా
శనుగల శాల్మలిస్థలిని ♦ జన్మము నొందెను నందనామకా! ౪౪

తే॥ అట్లు పుట్టిన గోవర్ధ ◆ నాద్రిపైన, విరులవానలఁ గురిసిరి ◆ సురలు మేరు
శీతనగరాజములువచ్చి ◆ శీర్షము లిల,సోఁకఁగా మ్రొక్కి భక్తితోఁ ◆ జుట్టివచ్చి.

శా॥ శైలేశా! పరిపూర్ణ మాధవ నివా ◆ సం బాధ్యమ్ముల్ గోపికా
జాలాభీరపరీవృతంబు సురభి ◆ స్ఫాతిప్రతీతంబునా
గోలోకంబున బృందకావనమునన్ ◆ గోవర్ధనాఖ్యన్ గళా
లీలాశోభితశైలరాట్టునయి హా ◆ళిన్ వెల్గు దీవే కదా! ౪౬

తే॥ మధురబృందావనాంకాయ◆మహిత సర్వ, శైలపాలాయ గోలోక◆మౌళినే ప్ర
పూర్ణతమలసచ్ఛత్రాయ ◆ పూతవిగ్ర, హాయ గోవర్ధనాయ తు◆భ్యం నమోస్తు.

చ॥ అని కొనియాడి స్వీయనిల ◆ యంబుల కేగెను మీఁద నానగం
బు నిఖిలశైలనాథుఁ డను ◆ పూర్ణయశంబును బొందె నొక్కవే
ళ నఖిలతీర్థము ల్గని పు ◆ లస్త్యమునీంద్రుఁడు గోప్రవర్ధనా
ద్రి నసితరూపు ద్రోణసుతుఁ ◆ బ్రీతిని గన్గొని చొచ్చి యచ్చటన్. ౪౮

సీ॥ అల్లిబిల్లిగనల్లి◆ యుల్లాసముంగూర్చు, మల్లెలమొల్లల ◆ నెల్లజూచి
మొలలతోఁ బెరుఁగుచుఁ ◆ దళతళలాడెడు, పచ్చికబెళ్ళను ◆ హెచ్చుమెచ్చి
తియ్యని నీటిచేఁ ◆ జయ్యన జబ్బులన్, దీర్చెడి సెలయేళ్ళ ◆ తీరుఁగాంచి
చిలుకల వానకో ◆ యిలల కోయిల కమ్మ, చవిగల్గు పల్కుల ◆ నవధరించి

తే॥ మంచిమెకములసౌరును ◆ గాంచి మిగుల, వింతలీనెడి రంగుల ◆ నెంతయుఁ గని
మేలుబంగారుచివరల◆చాలు నోలిఁ, బొగడి మేలిదు నిదియని◆బుద్ధిదలఁచి. ౪౯

చ॥ మఱి యిది జ్ఞానిసత్ఫలము ◆ మంగళహేతు వమూల్యరత్నసం
భరితము శ్యామసుందర మ ◆ పారతపశ్చరణానుకూలమం
చరుదుగ నెంచి తజ్జనకు ◆ నండకుఁ జేరి తదర్చనానమ
స్కరణి గ్రహించి దీవనల ◆ సల్పి యిటు ల్వచియించెఁ బ్రీతితోన్. ౫౦

తే॥ ద్రోణ! మలతేఁడ వీవు గీ◆ర్వాణనికర,సన్నుతుఁడవు దివ్యామధీ◆సంయుతుఁడ వు
దారుఁడవు సర్వలోకస్థ◆నారజీవ, న్రపదాతవు నీవె య ◆ నశ్వరుఁడవు. ౫౧

ఉ॥ కావున నర్థినిన్ మునిని ◆ గాశినివాసుఁడనైన నేనిటుల్
దావక పార్శ్వమొందితిని ◆ ద్వత్సుతవర్యుని గోప్రవర్ధన
గ్రావవిభున్ బిడాన నిడి ◆ కౌతుకమున్ ఘటియింపవయ్యా! యిం
కేవిధి నేరిచేఁ గొలఁది ◆ మే నుపయోగము లేదు భూధరా! ౫౨

సీ॥ రంగదభంగత ◆ రంగసంగతగంగ, విష్ణుపాదోద్భవి ◆ వెలుఁగు నెచట
మృత్యుంజయుండయి ◆ నిత్యశంకరుఁడగు, విశ్వేశ్వరుండును ◆ వెలయు నెచట
సుందరవదనార ◆ విందుఁడౌ శ్రీబిందు, మాధవస్వామియు ◆ మలయు నెచట
మూర్తిత్రయప్రాజ్య ◆ పురగత చిత్రముల్, బురడించు వింతలు ◆ వొలయు నెచట

తే॥ నెట్టి పాపిష్ఠుదోషంబు ♦ లేగునెచటఁ, జరమదశఁ గర్ణమంత్రంబు ♦ శంభువలనఁ
గలుగునెచట నా కాళింద్వ ♦ ల్లలిత తనయు, గోప్రవర్ధనగిరి విభుఁ ♦ గుదుర నిడెద.

చ॥ ఇటు లటనుంచి పల్లరుల ♦ వృక్షములన్ బెనుపొందియున్న త్వ
చ్చటులకుమారుపైఁ దపము ♦ సల్పి యభీష్టము లొందనుందు న
చ్చట మఱిఁ జుట్టుప్రక్కలను ♦ శైలమొకండును లేదు గాన నీ
వటమటఁ జెందకుండ నిడు ♦ మా! మఱుమాటల మానుమా యిఁకన్. ౫౬

తే॥ అనుపులస్త్యునిఁగాంచిద్రో♦ణాచలపతి,మఱలనిటుపల్కె-మునివరా!♦సరసుఁబ్రియుని
వీని విడనాడి బ్రతుకను ♦ గాని మీరదు, శాపభీతి నీతనికి సూ ♦ చన నొనర్తు.

తే॥ నాయనా! గోప్రవర్ధనా! ♦ నగకులేశ!, శుభముద్రైవర్గ్య ఫలసిద్ధి♦యభయవృత్తి
గలుగు భారతకర్మభూ ♦ ములకుఁ దొరఁగ, నీమునీంద్రునివెనువెంట ♦ నేగవయ్య!

చ॥ అని జనకుండు వల్క నల ♦ యద్రివిభుండగు ద్రోణపుత్రుఁడున్
విని యయిదామడల్ గలుగు ♦ విస్తృతి యోజనయుగ్మమెత్తు నిం
కనిడివి యెన్మిదామడలు ♦ గ్రాలిన సన్నెటుఁ గొంచు నేదెసన్
జనెదవొ యల్లె పొమ్ము! ముని ♦ సత్తమ! యన్నఁ బులస్త్యుఁ డిట్లనెన్. ౫౭

పంచచామరము॥ గిరిప్రభూ! బిఱాన నాదు ♦ కేల హాయి నెక్కినన్
గరంబుగా వహించి నిన్నుఁ ♦ గాశిచెంతఁ జేర్చెదన్
బరీక్ష జేయు మీవనంగఁ ♦ బర్వతేశ్వరుండు సం
బరంబునన్ మఱిన్ వచించె ♦ బద్ధహస్తుఁడై. ౫౮

ఉ॥ ధీవర! పోవువేళ నెట ♦ దించెదవో యటనుందుఁ గ్రమ్మఱి
న్లేవను నాప్రతిజ్ఞ యిది ♦ నీదయవచ్చిన యట్లొనర్పుమా
నావుడు దత్పులస్త్యముని ♦ నాథుఁడు శాల్మలి నాఁగ దీవిలోఁ
బావిత కాశలస్థలికిఁ ♦ బ్రక్కఁగ దించెద డించ మధ్యలోన్. ౫౯

క॥ ఏవంవిధశపథంబున్, గావింపగఁ శైలవిభుఁడు ♦ గన్నీరొల్కన్
వేవినతుల్ జనకునకున్, గావించి పులస్త్యసవ్య ♦ కరమున నెక్కెన్. ౬౦

ఉ॥ ఎక్కినతోడ మౌనివరుఁ ♦ డేగఁ దొడంగెను దిన్నఁదిన్నగా
నక్కధరంబు మానసము ♦ నందిటుబాటను జింతిలెన్ బళీ
యిక్కడ నల్ల సర్వభువ ♦ నేశ్వరచక్రి భవిష్యమందునన్
నెక్కొని దాన మాన శిశు ♦ నిర్మలకేళుల సల్పుఁగావునన్. ౬౧

ఉ॥ కాంచి కృతార్థతన్ బొరసి ♦ కాల్కదలింతును గాని పోవ సం
చెంచి శరీరభారమును ♦ నెక్కువగా నొసరించె నంత యో
గాంచితమౌని యాభరము ♦ హస్తమునందు వహింపలేక వే
దించి వ్రజంబునందు విర ♦ తిన్ గొని విస్మృతి నెంది పంతమున్. ౬౨

ఉ॥ శౌచము దీర్చి స్నానమును ♦ సల్పి మరల్ మఱఁజేరి యోగిరీ!
లేచి బిరాన రమ్మని ల ♦ లిన్ బ్రియ మాడుచు లేప లేవమిన్
జూచి మహాత్వసత్వములఁ ♦ జూపుచుఁ బూర్తిగ హస్తయుగ్మమున్
జాఁచియు నెత్త నంగుళము ♦ సాగక పోవుట గాంచి ధీరతన్. ౬౩

తే॥ ఓగిరీంద్రుఁడ! నామాట ♦ వేగ వినుము, లెమ్ము రమ్ము నావెనువెంట ♦ లేవమికిని
గారణంబును దెలుపుమా ♦ కదలకుందు, కరము భర మొందఁ బోకుమా ♦ కఠినహృదయ!

చ॥ అన గిరి, తప్పు నాయెడల ♦ నల్పమునేని జెలంగలేదుగా
వున ననుఁ దూలనాడకుము ♦ పూర్వపు పంతము జ్ఞప్తిదెచ్చికొ
మ్మన మునివర్యుఁ డాగ్రహము ♦ నందుచు నోష్ఠము లల్లలాడఁగాఁ
గను లెఱ్ఱఁగా శరీర మతి ♦ కంపము నొంద శపించె నిట్టులన్. ౬౪

తే॥ ఓయి గోవర్ధనాచల! ♦ యుగ్రుఁడవయి, నామనోరథ భగ్నంబు ♦ నాటఁ జేసి
యుంటి నందుచేఁ దిలమాత్ర ♦ మొయ్యనొయ్య నొడలు దఱుఁగంగ క్షీణించు ♦ చుందు మయ్య

క॥ అంతఁ బులస్త్య మునీంద్రుఁడు, చింతన్ శ్రీకాశిపురికిఁ ♦ జేరెను గిరి ను
ద్వంతగ నంతకు నంతకు, వంతన్ గృశియించు చుండె ♦ వఱలెను నందా! ౬౫

శా॥ రంగత్తుంగతరంగసంగతమహా ♦ రంహఃప్రవాహోల్లస
ద్గంగావాహిని యెంతదాఁకఁ దగునో ♦ గ్రావేశగోవర్ధనో
త్తుంగుం డుండునొ యంతదాఁకఁ గలి, సం ♦ స్తుత్యప్రభావంబులన్
బొంగున్ గాని మఱొక్కరీతి మనునే? ♦ భూతుల్వి రాజిల్లునే? ౬౬

మ॥ ఇది గోవర్ధనశైలజీవితము నెం ♦ తేన్ భక్తితో వ్రాసినన్
జదువన్ బాపము లేగుఁ బుణ్య మొదవున్ ♦ సందేహమావంతయున్
గుదురన్ లేదని పల్కి తిర్గి యమునా ♦ కూలంకషాజీవితం
బు దయాళుండయి గోపవృద్ధు వలుకం ♦ బూనెన్ విదేహాధిపా! ౬౭

యమునానదీ చరితము.

ఆ॥ వె॥ నంద! యాకళింద ♦ నందన, గోలోక, మందునుండి శ్రీశునాజ్ఞ ♦ నవనిఁ జేర
దలఁచి తొలుత సర్వ ♦ ధారణీ భర్తకు, హరికి మ్రొక్కియిట్లు ♦ ధరణిఁ జొచ్చె.

తే॥ అందు బ్రహ్మాద్రవోద్భవ ♦ మైనగంగ, విరజయన్ నది రెండును ♦ విలయమొందె
నంద! పరిపూర్ణతమయా క ♦ ళిందతనయ, కృష్ణు ముద్దురాణి గా ♦ నెఱుఁగుమయ్య!

వ॥ అట్టి యమునాస్రవంతి మహత్తరంబగు వేగంబున విరజాధునీ వేగంబు నధఃకరించి యనేకబ్రహ్మాండంబులం జొచ్చి క్రచ్చఱ నచ్చటనుండి వెల్వడి భాగీరథీ నదిం జేరి స్వవేగంబునం దత్ప్రవాహజవంబును ధిక్కరించుచు వామనవామ పాదాంగుష్ఠనఖభిన్న బ్రహ్మాండమస్తకంబును బ్రహ్మరసమయంబును నగు బిలంబు సొచ్చి యందలి విష్ణుపదితోఁగూడి యజితంబును దుష్ప్రాప్యంబునై ధ్రువలోకంబున

కసలిదూరంబున నుండు వైకుంఠపురంబుఁ బ్రవేశించి మించి యటనుండి వెడలి బ్రహ్మలోకంబునకుం జని యందునుండి నధోభాగంబున వ్రాలి వందల కొలఁది బృందారకుల యందంపుతావులఁజొచ్చి చొచ్చి చూచి చూచి మెచ్చి చెచ్చెర మేరుశైలశిఖరాగ్రభాగంబునం బడి వెల్వడి తత్పాి్రతంబుల డంబువహించు ధరాధరంబులకూటంబుల నుల్లంఘించి గండశైలంబుల నతిక్రమించి తన్మేరుదక్షిణభాగంబున కేగ నుద్యమించి తననుండి సురనిమ్నగను బ్రత్యేకింప నది హిమాలయంబున కరిగె. తదుపరిఁ దరణితనయాతరంగిణి నయనపర్వంబగు వర్ణంబులం జెన్నుమీఱు కళింద నామకశిలోచ్చయంబధిరోహించి కాళింది యనంబరఁగి తత్సానుగండశైలంబులు చూర్ణీకృతంబులుగాఁ బ్రవహించి కృష్ణవర్ణంబును నమోఘద్రుతంబును గలిగి భూఖండంబుననుండు దేశంబుల కేగుదెంచి వానిం బవిత్రీకరించి ఖాండవవనంబునకుం జనుదెంచి యందు గోవిందునాజ్ఞ దివ్యరూపంబు ధరించి తపం బొనరించి నిజజనకుండగు నినునిచే వినిర్మితంబైన హర్మ్యంబునందు నివాసంబొనరించి కొలఁదికాల మగుడు మగిడి వ్రజమండలంబు సేరి యందు మంగళాయనంబును, భూమండలమండనాయమానంబునునగు మధురాపురంబునకుఁ జేరువనున్న బృందావనంబందలి మహావనంబునందుండు రమణీయసైకతప్రదేశంబునఁ జిత్రంబగు గోపికాయూథంబొండు నిర్మించుకొని గోకులంబుననున్న శ్రీకృష్ణునితోడి రాసక్రీడకై వసతి యొనర్చి యానంద బాష్పములొల్కఁ బశ్చిమవాహినియై తద్వ్రజమండలంబునకు ముమ్మారు మ్రొక్కి యందలి దేశంబులను శుద్ధపరచి తీర్థరాజంబగు ప్రయాగను బొంది తిరిగి సురనిమ్నగంగూడి నిలింపులు విరులుగురియ సరిత్పతింగలిసి యందను యాయినియగు గంగాదేవికి గద్గదవాణితో నిట్లనియె. ౭౨

శా॥ అమ్మా! విష్ణుపదంబునం గలిగి బ్ర ♦ హ్మాండంబులం బూర్ణ పూ
తమ్ముగ్నల్పి సమస్తలోకనతపా ♦ దద్వంద్వవై యీశశీ
ర్షమ్మం దెక్కి యశేషతీర్థమణివై ♦ సౌశీల్యసంపన్నవై
యిమ్మాడ్కిన్ జరితార్థవైతివిగదా ♦ యీ యేడులోకంబులన్. ౭౩

తే॥ అమ్మ! హరిలోకమునకిదే ♦ యరుగుచుంటి, నవల నీదయవచ్చిన ♦ యట్టులేగు
మమ్మ! నానుడులందున ♦ నల్పములగు, తప్పులున్నను మన్నించి ♦ దయనుగనుమ.

మ॥ అనినన్ జాహ్నవి సంతసంబుగని యో ♦ యమ్మా! కళిందాత్మజా!
ననుఁ గొండాడుట న్యాయమొక్కొ? హరి మా ♦ న్యంబైన వామాంసమం
దున జన్మించి ప్రపూర్ణురాలవయి సం ♦ స్తుత్యప్రభావంబులన్
దనరన్ సర్వజగత్పవిత్రవయి తీ ♦ ర్థశ్రేష్ఠవై యుంటివే. ౭౪

క॥ మఱిఁ బరిపూర్ణతముండగు, హరికిన్ సతివైతివమ్మ! ♦ యనఘ చరిత్రా!
యరిగెదఁ బాతాళమునకు, నెరసుల క్షమియింపుమమ్మ! ♦ నెమ్మిని గనుమా!

తే॥ మనుజఖేచరమానులు ♦ గనఁగరాని, నీవు నాకంటఁబడి మఱేఁ ♦ బోవుచుంటి
వందులకుఁ గుందెదను మఱి♦నల్ల వ్రజమునందు యూథంబుతో రాస♦మందుఁగనెద.

క॥ ఇటులఁ బరస్పరమొరిగలఁ, జటులమ్ముగఁ జేసికొనియు ♦ జాహ్నవి దాను
త్కటగతిఁ బాతాళమునకుఁ, దటములఁ బోఁద్రోసికొనుచుఁ♦దరలియు వరుసన్.

ఉ॥ భోగవతీవనస్థలిని ♦ భోగవతీవిదితాఖ్యమై మహా
నాగపరీతవిస్తృత పి ♦ నాకి శిరంబునఁ జేరి భాసిలన్
సాగెఁ గళిందజానదియు ♦ సప్తసముద్రలసజ్జగంబుపై
వేగఘనప్రవాహముల ♦ విశ్రమమొందక పాటి పిమ్మటన్. ౭౯

శా॥ లోకాలోకనగంబు స్వర్ణమయమున్ ♦ లోకస్తుతంబొంది యా
లోకంబున్ బొనరించి సానుతటము♦ల్గూలంగఁ బెంధాటి స్వ
ర్లోకం బేగి సమస్తలోకముల నా ♦ లోకించుచున్ దిర్గి గో
లోకశ్రేష్ఠముఁ బొందె సర్వవిబుధు ♦ ల్పుష్పంబులన్ జల్లఁగన్. ౮౦

క॥ ఇది యమునా శుభచరితముఁ, జదివిన వ్రాసినను నఘము♦సదమద మొందున్.
గొదకొను పురుషార్థంబులు, మదమూడును శాంతమొదవు ♦ మాన్యచరిత్రా!

నందుండు యాదవసహితంబుగా బృందావనంబున కరుగుట.

క॥ అని సన్నందుఁడు వల్కఁగ, విని నందుఁడు దఱచి చూచి ♦ బృందావనమున్
జన యత్నించి స్వపురమున, జనులకు సాటింపఁ జేసె ♦ జనకనరేంద్రా! ౮౨

ఉ॥ సారథివీథితో విబుధ ♦ సంతతితో రథరథ్యపంక్తితో
వీరులతో శిశుప్రకర ♦ వృద్ధులతో వ్రజగోపగోపికా
వారముతోఁ గుమార బల ♦ పంకజనాభులతోడ రోహిణీ
నారి యశోదలం గలిసి ♦ నవ్యరథంబున నెక్కి చక్కఁగన్. ౮౩

చ॥ ఘనముగ గాయకోత్కరము ♦ గానమొనర్పఁగ శంఖదుందుభి
స్వనములు నొప్ప గోగణము ♦ భాసిల స్వస్తిదవాచనంబులన్
దనరఁగఁ బూజ్యనందవసు ♦ ధాతలనాథుఁడు బృందకావనం
బున కరిగెన్ మఱిన్ వసన ♦ ముం బొనరించెను భూతలేశ్వరా! ౮౪

తే॥ మఱియువృషభానువరుఁడునుమహిషితోడ, గజమునెక్కి రాధికనునంకముననుంచి
గాయకులును మార్దంగికుల్ ♦ గ్రమగతుల, వాద్యమొనరింపబృందకా♦వనముఁబొందె.

క॥ నందులు నుపనందులు బే, రొందిన వృషభాను షట్క ♦ ముత్తమగతితోఁ
బొంది పదార్థసహితులయి, బృందావనమొందె మిగుల ♦ వేడుకతోడన్. ౮౬

చ॥ పిదపఁ బదాఱు కోసులను ♦ వెల్గుచునుండు ప్రదేశమందునన్
సదన సభా కుటీర వన ♦ సౌధ చతుష్పథ రాజవీథులన్

గుదిగిన యేడుద్వారములు ♦ గోటలు బేట లగడ్తలుఁ శుభ
ప్రదమగు వేయికుంజములు ♦ భాసిలఁ బట్టణ మొండు గట్టియుఁ. ౮౭

ఉ॥ అందున నందరాజు నను ♦ యాయులునుఁ వృషభాను షట్కముఁ
నందులు గోపులందఱు ఘ ♦ నంబుగ వాసములం బొనర్చి రా
నందుని సుందరాలయము ♦ నఁ వృషభాను గృహస్థబాలురం
బొంది యశోద, గోపికలు, ♦ మోదము నెందఁగ నాడువేడుకఁ. ౮౮

చ॥ చతురులు లోకసమ్మతులు ♦ సర్వకళాకరు లప్రమేయు ల
ప్రతిములు దివ్యులుఁ బతిత ♦ పావనులుఁ గుసుమాస్త్ర రూపులుఁ
సితరుచినీలవర్ణులు వి ♦ నీల హరిద్వసనాంచితుల్ జగ
త్పతులగు రామకృష్ణులట ♦ ప్రీతిని బూనుచుఁ బాశుపాల్యముఁ. ౮౯

సీ॥ ప్రొద్దుననే లేచి ♦ చద్దిమూటలఁ గొంచుఁ, గోడెకాండ్రను వేడ్కఁ ♦ గూడుచుండ్రు
కూడి వత్సములెల్ల ♦ గుంపులుగాఁ గూర్చి, కేల వేత్రము లొంది ♦ త్రోలుచుండ్రు
త్రోలియు నెట్టన ♦ దోషవినాశక, యమునాసరిత్తట ♦ మరుగుచుండు
రరిగి తత్పులినంబు ♦ లందున భూషలు, గల్లుగల్లని మ్రోయ ♦ గంతులిడుదు

తే॥ రిడియు ముచ్చటలాడుచు ♦ నెసఁగుచుండు, రెసఁగిచద్దులమూటల ♦ వెసనువిడుతు
రువిడి మక్కువ మెక్కుదు ♦ రు మఱిమెక్కి, వంశివాదనక్రములై ♦ వఱలుచుండ్రు.

శ్రీకృష్ణుండు వత్సాసురుని వధించుట.

చ॥ ఒకదినమందు నొక్కతఱి ♦ నొక్కనిశాటుఁడు కంసుబోధచేఁ
బ్రకటితవత్సరూపమున ♦ రామరమేశులు ద్రోలు దూడలఁ
సుకముగఁ జేరి వత్సముల ♦ శోషిలఁ జేసియు గోపులం గదుఁ
దికమకసల్ప వారలగ ♦ తిస్థితులం గని పాఱి రంతటఁ. ౯౧

ఉ॥ వంచకకంసచోదితుఁడు ♦ వత్సనిశాటుఁడు దోఁక నట్టె జా
డించి రమేశుమూఁపున వ ♦ డిఁ బ్రహరింపఁగఁ దోడి బాలురే
తెంచ జనార్దనుండు గని ♦ ధీరత నాతని కాళ్ళఁబట్టి హిం
సించి కపిత్థవృక్షమునఁ ♦ జేతులఁ ద్రిప్పుచుఁ బాఱవేయుదుఁ. ౯౨

ఉ॥ కూలెను నట్టి వృక్ష మది ♦ కూలియు నన్యకపిత్థభూజముల్
రాలిచె వాని తేజు కమ ♦ లాపతియందున లీనమయ్యె నా
వేలుపులెల్లఁ బుష్పముల ♦ వేమఱుఁ జల్లిరి పిల్లలెల్లరుఁ
జాలు బళీ! బళీ! యనిరి ♦ సంతసమందఱు వొందిరో విభూ! ౯౩

వత్సాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

చ॥ పదపడి ఱేఁడిటుల్ వలికెఁ ♦ బంకజనాభకథాప్రవీణ! నా
రదమునివర్య! యీ యసుర ♦ రాజెవఁడో యల కృష్ణు లీనమై

కుదిరె నెటు ల్వచింపుమని ♦ కోరఁగ నట్టి యమ ర్త్యమానిస
మ్మదమున వాని తొల్లి కత ♦ మానవనాథున కిట్లు వాకొనెన్. ౯౪

చ॥ మురసుతుఁ డాసురుండు గ్రతు ♦ భఘ్నుఁ డేత ప్రమిలాలనామకుం
డరుసమునన్ వసిష్ఠముని ♦ యాశ్రమ మొందియు నందినీమహా
సురభినిఁ జూచి కైకొనఁ ద్రి ♦ శుద్ధిగ నెంచి ధరామరాకృతిన్
వఱలి యొసంగు మద్దియని ♦ ప్రార్థనఁ జేసెను తన్మునీంద్రునిన్. ౯౫

చ॥ వినిన వసిష్ఠుఁ డేదియును ♦ వెల్లడి జేయక యుంట నల్లనం
దిని, గని యోరి దైత్య! కుమ ♦ తీ! మునిధేనువు నన్ను సంగ్రహిం
ప నిటకు వచ్చి మోసమున ♦ బాపని వేసము వేసి యాచనన్
బొనరుతువే యిఁసీ! వెసను ♦ బొమ్మిఁక వత్సవికారమొందుమా! ౯౬

చ॥ అని శపియింప నా యసురుఁ ♦ డప్పుడు వత్సతఁ జెంది మానినం
దినుల నమస్కరించి సుమ ♦ తిన్ నను రక్షణసేయుమంచుఁ బ్రా
ర్థన మొనరింప నా సురభి, ♦ ద్వాపరపుం దుద బృందకావనం
బున హరి ద్రోలు వత్సములఁ ♦ బొందిన ముక్తిఁ గుటిల్లు దానవా! ౯౭

తే॥ అనుచుఁ గరుణింపఁ దత్ప్రమి ♦ లాసురుండు
తద్విధిన్ వత్సరూపంబుఁ ♦ దాల్చి ద్వాప
రాంతమునఁ దద్వనమునందు ♦ నల్ల వత్స
ములను గలిసి హింసలఁ జెంది ♦ కలిసె హరిని. ౯౮

క॥ ఇందునఁ జిత్రము లేదని, డెందమునం దెలియుఁగుమయ్య ♦ కీవిని నేర్గో
విందునిఁ దలఁతురొ వా ర్వానందంబునఁ బరమ మొంద్రు ♦ నారవరేణ్యా! ౯౯

క॥ సమయాంతరమందున హరి, క్రమముగ బలరామమిత్ర ♦ రాజియుతుండై
ప్రముదితసురభులఁ ద్రోలుచు, యమునారమణీయతటము ♦ నరిగిరి పిదపన్.

శ్రీకృష్ణుండు బకాసురుని జయించుట.

తే॥ అందు వ్రజతుండంబు బృహత్పదములు, శ్వేతశైలాభరూపంబుఁ ♦ జెలఁగిలిరుగు
బకనిశాటుఁ డొక్కండు త ♦ త్పద్మనాభుఁ, గని గుటుక్కున మ్రింగె నిష్కరుణ నపుడు.

ఉ॥ కాంచిన తోడియర్భక ని ♦ కాయము భీతి మహాత్ములార! యీ
వంచకుఁ డెవ్వఁడో కద య ♦ పారవికారశరీరియాచు మా
పంచకు వచ్చి మా చెలిని ♦ బాలునిఁ గృష్ణుని మ్రింగె నయ్యో! మీ
ర్గాంచరె? దిక్కులే దిచటఁ ♦ గారుణికంబున మమ్ముఁ గావరే! ౧౦౨

తే॥ అంచు విలపింపఁగా నిలిం ♦ పాధిపుండు, పిన్నలార! మీ రింతయుఁ ♦ వెఱవవలదు
వచ్చుచుంటి నం చఖిలదే ♦ వతలఁ గూడి, సర్వశస్త్రాస్త్రయుక్తుఁడై ♦ సరభసమున.

ఉ॥ వచ్చి మహాసురేశ్వరుఁడు ♦ బాధ బలిష్ఠుఁడునైన వానిపైఁ
గ్రచ్చుఱ వజ్రమున్ విసర ♦ రక్కసియున్ బడి లేచి యంతగా
నొచ్చక తిర్గి కొట్టుమిఁ గ ♦ నుంగొనినట్టి పితామహుండు బ
ల్మెచ్చిన బ్రహ్మదండమున ♦ నీసునఁగొట్టె ననంతరంబునన్. ౧౦౫

చ॥ పుడమి నతండు తద్ధతిని ♦ మూర్తము మాత్రము సొమ్మసిల్లి వే
యొడలు విదల్చి పెల్చన స ♦ మర్థితుఁడై ఘనసామ్య నిస్వనం
బడలఁగఁజేసి ధిక్క్రియను ♦ నావిధిఁ గ్రమ్మఱఁ గొట్టకుంట రు
ద్రుఁడు గని స్వత్రిశూలమును ♦ రోసముతోఁగొని వేసె వానిపై. ౧౦౬

తే॥ తద్ధతిన్ బక్షమొక్కటి ♦ దఱుఁగ బడిన, వాఁడు ప్రాణముల్ విడలేదు ♦ పవనుఁడద్ది
గాంచి స్వీయాస్త్రమున్ వేయఁ ♦ గా నతండు, గదలికదలనియట్టులఁ ♦ గ్రాలెనవల.

చ॥ యముఁడు స్వచండదండముఁ ద ♦ దాసురుపై నిడె నద్ది చండవి
క్రముఁడగు వానిఁ జంపమియె ♦ కాక కడున్ జెడిపోయె నంత న
ర్యముఁడటులన్ హతిన్ గనక ♦ హాయిగనుండెడి దైత్యుఁజూచి రో
సముపడి నాటవేసెను వె ♦ సన్ బహుశాతశతాశుగంబులన్. ౧౦౭

చ॥ దనుజుఁడు వాని కించుక వె ♦ తన్ గనకుండుట గుహ్యకేశుఁడున్
గనుచుఁ గృపాణమున్ విసరఁ ♦ గా నలవాని ద్వితీయపక్షమున్
జనియెనుగాని నీల్గఁ డది ♦ చంద్రుఁడు గాంచి కసిన్ హిమాస్త్రమా
తనిపయి వేయ శైత్యమునఁ ♦ దాళక సొమ్మను బొందె వెంటనే. ౧౦౮

ఉ॥ ఆయసురుండు లేచి తిరు ♦ గాడుచునుండుట జూచి యగ్ని, యా
గ్నేయమహాస్త్రమేయ నల ♦ నీచుని నెమ్మెయి నున్నరోమము
ల్వేబెనుగాని డమ్మనఁడు ♦ లొంగఁడు నొవ్వఁ డెదుర్కొనందు వే
దాయఁడు దూలనాడఁడు గ ♦ దా! యలదైత్యుఁడదేమి చిత్రమో! ౧౦౯

చ॥ వరుణుఁడు తద్ధ్వనింగనుచుఁ ♦ బాశముతో నల వానిఁ గట్టి యా
ధరణిని నీడ్చినప్పటికిఁ ♦ దద్భులుఁ డీల్గక గాయమొందెఁ ద
త్సరణినిఁ గాంచి కాళి, గదఁ ♦ జట్టనఁ గైకొని కొట్ట నాతఁడున్
శిరమున గాయమైన మృతి ♦ సెందఁ డదెంతటి గట్టియాయువో. ౧౧౦

ఆ॥ అవల శక్తిధరుఁడు ♦ నరుదెంచి శక్తి నా, యసురవరుని నఱుకఁ ♦ గసినివిసర
నతఁడు గాలుదెగిన ♦ మృతిని జెందకయుండి, నెల్ల వేల్పులఁగని ♦ యుల్లమందు.

తే॥ ఇట్టు లూరక యున్నచో ♦ నింకనన్నుఁ, జంపుదురుగావునన్ నాదు ♦ శక్తికొంతఁ
జూపనగునని యెంచి త ♦ త్సురలలోనఁ, జొచ్చి పెనుగాలి కైవడి ♦ మచ్చరమున.

ఆ॥ రక్తనేత్రుఁడగుచు ♦ శక్తియుక్తుండయి, నిర్జరులను బట్టి ♦ నెట్టికొట్టి
వారు దనదు బాధ ♦ బడలేక నింగికి, బరుగులెత్తఁ దఱిమి ♦ తఱిమి మరల.

చ॥ వరయమునాతటంబునకు ♦ వచ్చి హరిద్దశకంబు మ్రోయఁగా
నఱచి చరించుటంగని సు ♦ రర్షులు బ్రహ్మబుషుల్ మహామునుల్
సురలును బ్రాహ్మణుల్ బ్రథిత ♦ సూరులు తత్థ్సలి కేగుదెంచి త
త్సరసిజపత్రనేత్రు హరి ♦ సన్నుతి జేసిరి భక్తితో నిటుల్. ౧౧౪

తే॥ దీనరక్షణ తత్పరా! ♦ దేవదేవ!, వాసుదేవ! కేశవ! శివ ♦ పరమమిత్ర!
మిత్రజైవాతృకాక్ష! వి ♦ చిత్రచరిత!, భువనమోహన! శ్రీకృష్ణ! ♦ పుణ్యపురుష!

తే॥ అయ్య! మావిన్నపంబిద్ది ♦ యాలకించి, మిగుల నీకోసమై యిందు ♦ వగచుచిట్టు
లెదురు చూచు నీపిన్నల ♦ నీవువచ్చి, కరుణఁ గావుము నీకగుఁ ♦ గాత శుభము.

వ॥ అంత. ౧౧౬

చ॥ బకవపునందునున్న హరి ♦ వారల ప్రార్థన మాదరించి పూ
నికఁ దన దేహ మెక్కువగ ♦ నేప్పన సల్పఁ దదాసురుండు దా
శక క్షతకంధరుండయి యి ♦ లన్ గమలాపతిఁ గ్రక్కుచొక్కి పా
యక మఱలన్ హరింగొఱక ♦ యత్న మొనర్చి మహోగ్రహోగ్రుఁడై. ౧౧౭

తే॥ తీవ్రతుండంబుభాసిల్లఁ ♦ దీవ్రగతిని, జనియె నంతటఁ గృష్ణుఁడా ♦ దనుజునిగని
వాలముంబట్టి కొట్టుచుఁ ♦ గేల నాస,గజము గొమ్మను విఱిచిన♦కరణి విఱిచె.

చ॥ అవల ఖగేశ్వరుండగు బ ♦ కాసురుఁ డంతము నెందె వేడ్క దే
వవితతి శ్రీహరీ! జయము ♦ బాగు బళీ! యను గెల్పుఁదెల్పు వా
జ్నివహముతోడఁ బువ్వుతతి ♦ నిన్ వెదఁజల్లిరి నెచ్చెలుల్ హరిన్
బ్రవణముతోఁ గవుంగిళులఁ ♦ బల్మఱు జేసి నుతించి రెంతయున్. ౧౨౦

ఉ॥ మృత్యుముఖంబునుండి నిల ♦ కెవ్వరిటుల్ మని వచ్చిరొక్కొ? సం
స్తుత్యుఁడ వీవెయంచు విబు ♦ ధుల్ గొసియాడెడి లోన దైత్యునా
న్నత్యకళల్ వ్రజాధిపతి ♦ నందనకృష్ణునిలోన లీనమై
నిత్యతఁజెందె నంత హరి ♦ నెచ్చెలులన్ దగి సంతసంబుతోన్. ౧౨౧

తే॥ రమ్యవత్సముల్ ద్రోలుచు♦రాగములను, మురళితోడుతఁబాడుచు♦ముద్దులొలుక
వసతిఁజనులోనఁ దోడియ♦ర్భకులు ముందు, జేరి యిండ్లకు నలకృష్ణు♦నేతఁదెలుప.

తే॥ పౌరులందఱు విస్మిత ♦ భావులైరి, జనక! నావుకు నాలించి ♦ సాహసాంక
శౌర్యధనమిధిలేశుఁడు ♦ శాంతిదాంతి,యుక్త నారదముని కొక ♦ యుక్తిఁబలికె.

ఉ॥ దూబఱతిండిపోతగుచుఁ ♦ దోయజలోచను మ్రింగి డింకి గా
రాబున వాని లీనమయి ♦ రాజిలుచుండెడి వాఁడెవండొ? యా
పోబడి దెల్పుమంచు స్తవ ♦ ముం బొనరింపఁగ మానినాయకుం
డా బకదైత్య పూర్వకథ ♦ నంతయు తేనికి నిట్లు వాకొనెన్. ౧౨౪

బకాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

ఉ॥ భూవర! యీ బకాసురుఁడు ♦ పూర్వపుజన్మమునందునన్ హాయ
గ్రీవనిశాటపుత్రకుఁడ ♦ కృత్యపరాయణుఁ డుత్కలాఖ్యుఁడై
దేవతలన్ జయించి యిటు ♦ దెమ్మని కైకొని వారి ఛత్రమా
దేవతలంబు నేలె నొక ♦ దివ్యశతాబ్దము లర్థవంతుఁడై.   ౧౨౫

ఉ॥ అల్ల నిశాచరేశుఁడు క ♦ ళాకరనాకమునందు వీఁకతోఁ
జెల్లుబడిన్ జరించు చొక ♦ సింధుపయోనిధిసంగమస్థలం
బల్లన నొక్కనాడు జని ♦ యందికలోఁ గల జాజలాఖ్యు ప
ర్ణోల్లసదాశ్రమం బరిగి ♦ యుద్ధతి మీనులఁబట్టు కోర్కెతోన్.   ౧౨౬

ఆ॥ అందుఁ జెలఁగు మడుఁగు ♦ నందు గాలము వేసి, నిజమనోరథంబు ♦ నెటిపడునటు
సల్పుకొనుచునుండ ♦ జాజలమౌనియుఁ, గాంచి జాలిఁజెంది ♦ కరుణతోడ.

క॥ తగుదునని వచ్చి యిచ్చటి, కగచాట్లుచు బెట్టి వీని ♦ హరియించెదవే?
తగదిది దగదిది నీకో, మగవాఁడా వినుము నాదు ♦ మాటలఁ బో పో.   ౧౨౭

క॥ లేరే శూరులు ధీరులు, లేరే భూపాలకులును, ♦ లేరే మల్లుల్
లేరే దుర్మతు లిల నీ,శూరతఁజూపింపఁ జంప♦సుక్కింపఁగుధీ!   ౧౨౮

క॥ ఇతరుల జోలికిఁ బోవక, సతతము దగినట్లు గసవు ♦ జలములఁగొని స
న్మతివృత్తి నీమడుఁగునన్, బ్రతికెడి నీరుషము లడపఁ ♦ బాడియెఁజెపుమా!

తే॥ అని హితోపదేశముసేయు♦నట్టిచెట్ట, వినియు విననట్లు జెలఁగు చా♦పనిని విడువ
కుండె నిల దుండగీండ్రకు ♦ దండిబుద్ధి,యేమిలేనప్పు జెప్పిన ♦ నెట్లువచ్చు.౧౩౧

ఉ॥ జాజలమౌని యంత సుర ♦ శత్రునిఁగన్గొని యోరిదుష్ట! నీ
తేజు విడన్ బకత్వము న ♦ తి త్వరితంబుగఁ జెందుమన్న నా
యోజఁ దదాసురుండు దన ♦ యుత్తమతేజము వీడఁ గొంగయై
రాజిలఁజూచి యట్టి ముని ♦ రాజునుజేరి నమస్కరించుచున్.   ౧౩౨

చ॥ మునివర! జాజలా! యెఱుఁగ ♦ మొక్కెదఁ దప్పు క్షమింపుమయ్య! మీ
ఘనమగు సంగమం బఖిల ♦ కల్మషహారము మిత్రశత్రులం
దున ఘననీచులందు సుఖ ♦ దుఃఖములందునఁ బొన్నుమన్నులం
దున మిముబోటి యోగులకుఁ ♦ దోఁపదు భేదము గానఁ గావుమా!   ౧౩౩

చ॥ మఱియును మీదు దర్శనము ♦ మాకు లభించుట బట్టి దోషముల్
దొలఁగెను బుణ్యముల్ గలిగె ♦ దుష్కరయోగకృతార్థ! నీదయన్
బరము ఘటిల్లుఁగాదె యిఁక ♦ నన్నుభరించుట నీకసాధ్యమే?
సరగునఁ బ్రోవుమా యనుచు ♦ సన్నుతులం బొనరించె నంతటన్.   ౧౩౪

తే॥ సరిగ షష్టిసహస్రవ ♦ ర్షములఁ దాఁకఁ, దపముఁ జేసిన జాజల ♦ తత్త్వవిదుఁడు
గినుక వీడి ప్రసన్నుఁడై ♦ దనుజనాయ, మనకు నిట్టులఁ బలికె నో ♦ జనకరాజ!

తే॥ ఇరువదెన్మిదవ యుగమం ♦ దెసఁగుచుండు, ద్వాపరాంతమునందున ♦ భరతఖండ
మందు వైవస్వతంబున ♦ నలరు మాథు,రవ్రజమున బృందావన ♦ రాజ ముందు.

ఉ॥ అందల నందనందనుఁడు ♦ నాపరిపూర్ణతముండు నట్టి గో
విందుఁడు వత్ససంతతులఁ ♦ బ్రీతినిఁ ద్రోలెడివేళ వైరముం
జెందుచుఁ గృష్ణులోఁ గలిసి ♦ చెన్నువహింతువు సందియం బిటం
బొందదు స్వర్ణనేత్రముఖ ♦ పుణ్యజనుల్ బగఁజేరరే హరిన్. ౧౩౮

తే॥ అటులఁ బలుకఁగఁ నుత్కలుం ♦ డిటుల బకతఁ, జెంది బృందావనంబునఁ ♦ జేరి శౌరి
మ్రింగి శత్రుత నార్జించి ♦ మృతినిబొంది,కలిసె హరిని సన్నైన్మైత్రి సత్ఫలదముగద

శ్రీకృష్ణుం డఘాసురునిం బరిమార్చుట.

క॥ అంతట హరి వత్సము ల,త్యంతముగాఁ ద్రోలుకొనుచు ♦ నాత్మసఖుల్ రాఁ
వంతులఁ గాళిందీనది, చెంతకు నొకసమయమందుఁ ♦ జేరెను జనకా! ౧౩౯

ఉ॥ అత్తఱిఁ బాముురూపున న ♦ ఘాసురుఁ డొక్కఁడు క్రోశదీర్ఘుఁడై
యెత్తిమొగంబు నోర్దెఱచి ♦ హెచ్చిన శైలమువోలె బాటలో
మత్తతఁ బండె నద్ది గన ♦ మాథురకాననసంచరిష్ణు గో
పోత్తములెల్ల రేగ నల ♦ యుక్కరి డక్కున మెక్క గ్రక్కునన్. ౧౪౦

ఉ॥ వారిని రక్షసేయ బల ♦ భద్రయుతుండయి వానిలోనికా
శౌరి సనన్ నిశాచరులు ♦ సంతసమందిరి గుందిరెల్ల బృం
దారకు లార్తనాదములు ♦ తత్ప్రియమండలిఁ గల్గె నంత ల
క్ష్మీరమణుండు మోచనము ♦ జేసి తదాసురదేహ మందునన్. ౧౪౧

తే॥ తన శరీరంబు బెద్దగఁ ♦ దద్దఁజేసి, వానిప్రాణంబులల్లాడఁ ♦ బట్టి తలను
భిన్నముగఁ జేసి స్వజనగో ♦ వితతిఁగూడి,వచ్చె నీవల కాదైత్య ♦ వరుఁడు సచ్చె,

ఆ॥ అంత వాని తేజు ♦ హరియందుఁ జంచల, ఘనమునందుఁ గలియు ♦ కరణిఁగలిసె
విరుల నెల్లసురలు ♦ గురిసిరి నరవరా!, యనఁగ నతఁడు మునిని ♦ నడిగె నిట్లు.

అఘాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

ఉ॥ వీఁడెవఁడొకదా యెటుల ♦ విష్ణువునందున లీనమయ్యె వీఁ
డేడవసించుఁ బ్రాగ్జనిని ♦ నెట్టిది వీనిచరిత్ర! శ్రీహరిన్
వేఁడక వైరరూపమున ♦ వింతగఁజొచ్చెను నెల్లబో! యీ
జాడ నెఱుంగఁ గోరితిని ♦ సత్వరమే వచియింపు నారదా! ౧౪౨

ఉ॥ ఆవలఁ దన్మునీంద్రుఁ డిటు ♦ లాడెను భూవర! వీఁడు శంఖుఁడన్
దేవగణారిపుత్రకుఁడు ♦ దీర్ఘ బలుం డఘనామధేయుఁడున్

యౌవనదర్పితుండు మద ♦ నాకృతిభాసురుఁ డన్యనిందకుం
డావిలభావభావితుఁడు ♦ నై తొలిజన్మమునందునం దగుర్. ౧౪౫
క॥ మలయాచలమున నాతం, డలఘుతపంబాచరించు ♦ నష్టావక్రుర్
లలితశరీరిఁ గురూపిని, నలయక యొకతఱినిఁజూచి ♦ హాస్యమొనర్చెర్. ౧౪౬
క॥ హాసముఁ బొందిన తన్మునిఁ, రోసముతో నోరిదుష్ట ! ♦ రూఢిగ నీకా
యాసడము నిడెడి సర్పపు, వేసము దగుగాతమని శ ♦ పించెను జనకా! ౧౪౭
చ॥ పదపడి నాతఁడల్ల ముని ♦ పాదములర్ బడి భక్తివేఁడ స
ద్ధృదయుఁ డతండు నెమ్మిఁగని ♦ దేవవిభుండగు కృష్ణుఁడెప్డు నీ
యుదరమునందునర్ జెలఁగి ♦ యుక్కడగించునో యట్టివేళ నీ
వదిర ! యనంగ దివ్యమగు ♦ నాకృతి జెందెద వోరి యాసురా ! ౧౪౮
క॥ స్పష్టముగ నట్లు జెప్పఁగఁ, గష్టోరగరూప మతఁడు ♦ గని క్రమ్మఱ నా
విష్టపనాథునిఁ గలిసెఁ ద్రి, విష్టపవాస్తవ్యు లంద ♦ వీల్గానివిధిర్. ౧౪౯
తే॥ వత్సబకశంఖదైత్యాఘ ♦ వక్త్రిములను, జొచ్చి క్రచ్చఱ నీవల ♦ వచ్చిమనిన
కృష్ణుసంగతిఁ గ్రమముగాఁ ♦ దృష్ణతోడ, విని యశోద దిగులుపడి ♦ వేగపడుచు
తే॥ నగరవాసుల నందోప ♦ నందవరుల, నందు వృషభాను గోపక ♦ బృందములను
రోహిణిం గళావతిఁ గృతి ♦ వాహకులను, బెద్దలను బిన్నలను బిలి ♦ పించి చేర్చి.
చ॥ మనవ్రజమం దుపద్రవ మ ♦ మందముగా జనియించెనంచు వే
మనము మనంబునం దలఁచి ♦ మంచిదటంచు వచింప నీస్థలం
బున కరుదెంచియుంటి మది ♦ వోయిన యట్టులఁ దోఁప దింతనర్
గనుక నిఁకేమిసేయనగుఁ ♦ గట్టిగ యోచనజేసి చెప్పఁడీ ! ౧౫౧
ఉ॥ నాతనయుండొ చంచలుఁ డ ♦ నారతమాడెడివాఁడు పిల్లలో
యాతత మర్కటాభులు గ ♦ దా ! యిఁక నాడుటొ దూరమందు నా
చేతలొ ప్రాణహారములు ♦ సిక్కఁడు వాఁడిఁక నేమొనర్తు మీ
ర్వాఁతిగఁ గాంచి సత్పదముఁ ♦ బల్కుఁడి ప్రేముడిఁబట్టిఁ బ్రోవుఁడీ. ౧౫౩
చ॥ కొలఁది దినాల క్రిందటను ♦ గుత్సితుఁడొ ఖకదానవుండు నా
లలితకుమారుఁ జంపఁగ వి ♦ లక్షణతుండముతోడఁ బైకి రా
నలవిధి వానిఁ దప్పుకొని ♦ యాయువుతోఁ దగెనంట వత్సు బా
ధలఁ దొలఁగించుకొంచు నెటొ ♦ ధారణిలో మనెనంట నక్కటా! ౧౫౪
తే॥ మఱి యఘాసురహింసల ♦ మాన్పుకొంచు, బ్రతికిబ్రతుకనియట్టులఁ ♦ బరఁగెనంట
బ్రతిపదంబున నీరీతి ♦ బాధలెల్ల, గలుగు చుండఁగ నిచట నే ♦ కరణి నుందు ?
తే॥ ఇదిమొదలు వత్సములఁ గావ ♦ నేను నాదు, కొడుకు వెలుపలకంప నో ♦ గోపులార !
యనుచు నేడ్చుయశోదను ♦ గనుచు నందుఁ, డాశ్వసించియు నిట్టుల ♦ ననియె జనక !

ఉ॥ నెచ్చెలి! గర్గసూక్తుల ము ♦ ని ప్రకరోక్తుల బ్రాహ్మణోక్తులన్
గ్రచ్చఱ విస్మృతింబొరయఁ ♦ గ్రాలితివో! భ్రమజెందియుంటివో!
హెచ్చిన పిచ్చిజెందితివొ! ♦ యేమియొకాని సుతుండు గీడులన్
విచ్చును గాన దానములఁ ♦ బ్రీతినొసంగుము మంగళార్థమై. ౧౫౭

చ॥ అనఁగ యశోద పాలురకు ♦ నర్ఘధరానవరత్నదానముల్
బొనరిచి స్వీయభూషణస ♦ మూహము సాగ్రజుఁడైన యాత్మపు
త్రునకిడె లక్షధేనువుల, ♦ స్థూలవృషాయుతమున్, ద్విలక్షమూ
ల్యానయవరాన్నరాశుల న ♦ నర్గళ రీతి నొసంగె నందుఁడున్. ౧౫౮

శ్రీరామకృష్ణులు పశుపాల్యం బొనరించుట.

చ॥ పదపడి గోపకాజ్ఞ నవ ♦ భావజరూపులు బాపతాపదు
ర్మదరహితుల్ మనోహరులు ♦ రామరమేశులు పశుపాల్యమున్
వదలక చక్కఁగా సలుపు ♦ పద్ధతి నొప్పుచు నీడుజోడునం
గుదిరిన వారినిం గలిసి ♦ గోవులఁ ద్రోలఁగసాగి రంతటన్. ౧౫౯

తే॥ సర్వకల్యాణకరములౌ ♦ సౌరభేయులు లిరుప్రక్కల ముంగల ♦ వెనుకఁజెలఁగి
నందనందనబలరామ ♦ సుందరవద, నారవిందముల్ జూచుచు ♦ సౌరుమీఱె.

సీ॥ చిన్నారిపొన్నారి ♦ పొన్నున రవలను, బన్నిన దండలు ♦ ప్రభలనీన
నపరంజిచిఱుగజ్జె ♦ లందియల్ మొదలైన, సొమ్ములఝుంకృతుల్ ♦ గ్రమ్మకొనఁగ
విన్నువాఁకను నంచ ♦ వెల్లగుజ్జుమ్మ్రఁజౌ, దంతిని మించిన ♦ కాంతు లలర
బలిసినప్రక్కలు ♦ జెలువంపు నడుమును, నడవడి రూపును ♦ గడలుకొనఁగ

తే॥ రెండుతూములపాలను ♦ బిండఁగలుగు, మంచిపొదుఁగు వెలుంగఁగ ♦ మలయుచుండు
దొడ్డగిడ్డులు వెన్నుని ♦ తోడఁగూడి, నల్లవలువతొల్పుఁగనుచు ♦ నడవఁదొడఁగె.

తే॥ అందు నెఱ్ఱని బొట్టుల ♦ నరుణపాద, ములను బచ్చని తోఁకలఁ ♦ బొట్టికొమ్ము
ల మఱీఁ గైలాసనిభశరీ ♦ రమును గొప్ప, కోడెలనుగల్గు నావులు ♦ గొన్నియుండు

చ॥ మఱియును గొన్ని ధేనువు ల ♦ మందఘనద్యుతి భాసురాకృతి
న్వఱలును గొన్నిపాటలము ♦ నన్ హరితంబునఁ గొన్నియావులు బం
గరువలె మేరుపర్వతము ♦ కైవడిఁ గొన్నియుఁ గొన్ని వింతమై
న రుచుల వెల్గుఁ గొన్ని యరు ♦ ణంబున రాజిలుచుండు వెండియున్. ౧౬౩

తే॥ కపిల వర్ణమునంగొన్ని ♦ కపిశవర్ణ, మందుఁ గొన్నియు నుండును ♦ సుందరముగ
గంగడొలునుబొల్పారఁ ♦ గ్రాలుఁగొన్ని, బొడుగుకొమ్ములఁగొన్నియుఁ ♦ బొల్పుఁగాంచు

తే॥ వక్రశృంగంబులన్ గొన్ని ♦ వఱలుహరిణ, శృంగసమశృంగములఁగొన్ని ♦ సెన్నుమీఱు
గుంభికుంభసమాన క ♦ కుదముల బల, మునను జెలఁగు నాఁబోతులు ♦ దనరు నందు

చ॥ అభయముగాఁగ రామహరు ♦ లావుల గోవులఁ ద్రోలువేళలన్
నభమున సర్వవిష్టపఘు ♦ న్నపతిభాప్రదులై జగన్మహా
విభులయి రమ్యపంకజకు ♦ వేలసతీమణి జీవితేశులై
ప్రభవము గాంచి మించు రవి ♦ రాజులభంగి వెలింగి రోవిభూ! ౧౬౬

చ॥ ప్రతివనమందునం జెలఁగు ♦ పచ్చనిపచ్చిక బైళ్ళఁజొచ్చి స
మ్మతమున మెక్కి తృప్తిపడి ♦ మంచి జలంబులఁ గ్రోలి స్వీయవ
త్సతతులఁగూడి నిక్కి బల ♦ శౌరుల చుట్టునుముట్టి అంకెలన్
సతతము వేయుచున్ బఢిని ♦ సాగును గిడ్డులు వెండి గిబ్బలున్. ౧౬౭

వ॥ అంత గోపాలకుండగు శ్రీకృష్ణుం డాత్మసఖులం గూడి యమునాతీర విభాసురంబును, దాలహింతాలతమాలప్రవాల రసాల సురసాల నక్తమాలనింబ జంబు జంబీర కపిద్ధాశోక పున్నాగ నారికేళ నాగరంగనీప కదంబ కదళాశ్వత్థ బిల్వఖర్జూర భూర్జక్రముక ఖదిర పిచుపిచుల కుందారమందార కోవిదార దేవదారు పలాశప్లక్షాది నానావిధ ఫలవృక్షసమాకీర్ణంబును, మాధవ్యాదిసకల లతాసంభృతంబును, మధురాంబుపూరితనిర్ఝరదరీయుత గోవర్ధనాచలేంద్ర విరాజమానంబును, జతుర్వింశదారామపరీవృతంబును, నేత్రపర్వంబును నగు బృందావనంబునం జొచ్చి యచ్చటఁ జెలంగు శుకపికశారికాపారావత కోకిల పుంస్కోకిల కోక మరాళ మయూర మత్తమధులిడాది కలనాదంబుల హాయి నాలించుచుఁ బారిజాత పాటల చంపక హరిచందన కుందసౌరభంబుల నాఘ్రాణించుచు మెడవంచ నక్కఱలేనియట్లు పెచ్చుపెరిగి యిచ్చను గలిగించు లేపచ్చికబయిళ్ళ నాలంద్రోలుచు రమణీయంబు లగు సైకతంబులఁ గ్రీడించుచు మధువనంబునను, దాలవనంబునను, దివ్యకామవనంబునను, గుముద్వనమందును, నందీశ్వరాచలప్రాంతస్థవనంబునను, గుళవనంబునను, లతాజాలసంపన్నంబై మహాపుణ్యాకరంబై ఖాండీరోద్యానోపవనంబై దైవాఱు భద్రవనంబునను, లోహార్గళవనంబునను, మఱియుఁ దత్పరిసరస్థితవనోపవనంబులం దెల్లెడలను నేకకాలంబున నొక్కపగిది గోపాలనం బనేకాకృతులం దాల్చి యొనరించుచు సాయంకాల మగుడు నాలను మందగాఁ గూర్చి కేలం బెత్తమును, శీర్షంబునం బింఛంబును, విశాలవక్షంబునఁ దారహారములును మెండియుఁ దత్తదవయవోచితాలంకారంబులు దళతళలాడ రాకాపూర్ణేందుసుందరంబును, నిందిరానందసంధాయకంబును, నగు నగుమోమునం జెలువాఱి బింబంబును, దినావసానాంచితదినమణిబింబంబును, హసియించు శోణవర్ణంబున వెలుంగు నోష్ఠంబులందు సకలాపశబ్దాబ్ద్రప్రభంజనవంశిని లగించి మించి జగన్మోహనుండై మోహనరాగంబు విరాగులకు సయితం బనురాగంబు గలుగునట్లు బాడుచుఁ

గ్రమ్మఱి గోరజంబు లాకాశంబునం బర్వ నందరాజవ్రజంబునకు వచ్చుచున్న వృత్తాంతంబు గోపకాంత లెఱింగి యాతురంబున. ౧౧౮

తే॥ గృహమునందలి కష్టముల్ ♦ గెంటుటకును, సంతసంబును బొందఁగా ♦ స్వాంతమందు మఱువరానట్టి కృష్ణుని ♦ మఱలఁజూడ, నెంచి హరియున్నచోటికి ♦ నేగి రంత. ౧౧౯

ఉ॥ సందుల నాలఁ ద్రోలుచును ♦ సాహసికుండయి సింహదృష్టితో
బందుగులుం దమిం గనఁగ ♦ బాలకరీంద్రవిలాసయానుఁడై
యందముచందము న్గలిగి ♦ యట్లిటులం దిరుగాడు ముద్దుగో
విందుని నందనందనుని ♦ వీక్షణతృప్తిఁగఁ గాంచి రాసతుల్. ౧౨౦

ఉ॥ ధేనురజోవిరాజితుఁడు ♦ దివ్యఘనద్యుతిభాసురుండు జాం
బూనదతారహార మణి ♦ భూషితుఁడుం గనకాంబరుండు వం
శీనినదాంచితుండు సర ♦ సీరుహనేత్రుఁడు భాసుఖోరుసం
థానచణుండు కృష్ణుఁడు స ♦ తంబును మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడుం. ౧౨౧

తే॥ తొలుత శ్రీహరి బుధవార ♦ కలితకార్తి, కసితపక్షాష్టమీతిథిం ♦ బసులఁ బ్రోవ గుదురుటంబట్టి యయ్యది ♦ గోపకాష్ట,మియని బుధులంద్రు గుణసాంద్ర! ♦ మేదినీంద్ర!

చ॥ అమృతముగాఱు మోముగల ♦ యచ్యుతుఁ డొక్క దినంబునందు నే
మమున స్వమిత్రు లన్నయును ♦ మైత్రిసి వెన్కొనఁ ద్రోలు చల్ల గో
సమజముఁ దాలకాననము ♦ సన్నిధికేగెను గాని దాని మ
ధ్యమమున ధేనుకుం డనెడి ♦ దానవుడుండెఁ బ్రచండశక్తితోం. ౧౨౩

రామకృష్ణులు ధేనుకాసురుని జంపుట.

చ॥ అల హరిమిత్రు లద్దివిని ♦ యందునఁ జేరక పోయి రంతటం
బలి హరియన్నయైన బల ♦ భద్రుఁడు రౌద్రము సాహసంబునుం
గలుగఁగ దానిలోనికి సు ♦ కంబుగఁ జేరుచుఁ దాలసత్ఫలం
బులఁ గొనుకోర్కి నెల్లెడలఁ ♦ బూర్తిగఁ దిర్గి చెలంగి యొక్కెడం. ౧౨౪

ఉ॥ నల్లనిపట్టుపుట్టముల ♦ నాణెముగాఁగటిఁ గట్టి తాళ్ళనుం
గొల్లలుగాఁ జెలంగు ఫల ♦ కోటు లిలంబడ రెండు చేతులం
బెల్లుగఁబట్టి యూపఁ బృథి ♦ వీస్థలి నయ్యవి రాల వానిఁ గొం
చుల్లస మొంది బొబ్బసిడె ♦ నుర్వి వణంకఁగ గుండె నీరుగాం. ౧౨౫

ఉ॥ అంతఁ బతత్ఫలారవము ♦ లావనినుండిన కంసమిత్రుఁ డ
త్యంతబలుండు క్రూరుఁడు ఖ ♦ రాకృతియుక్తుఁడు ధేనుకుండు ఘ
స్రాంతరమందు నిద్రిలు మ ♦ హాసురుఁడెంతయు వించు నట్టె లో
కాంతకకోపరూపుఁడయి ♦ యాజులుఁ గన్గొని దువ్వి మీసలం. ౧౨౬

ఉ॥ చేరుచుఁ బక్షిమాంత్రికులను ♦ సీరియెదుర్ వడిఁగొట్టి సారెకున్
సారెకు గార్ధభస్వనము ♦ సల్పుచుఁ బాఱుచుఁ బైకివచ్చుటల్
సీరియుఁగాంచి లీల నొక ♦ చే నల దానవపక్షిమాంత్రికుల
వ్వారిగఁబట్టి రోసమునఁ ♦ బాఱఁగ వైచెను దాలశాఖపై. ౧౭౭

చ॥ విసరినవెంటఁ దత్పృథుల ♦ వృక్షముగూలెను దానిరాపిడిన్
బసచెడి ప్రక్కచెట్టు లిల ♦ పైఁబడ నద్భుతమయ్యె ధేనుకుం
డసమునఁ దిర్గి లేచి హరి ♦ హస్తములం గొని యామదన్ బడన్
విసరె గజంబు లాతికరి ♦ వీఁకను నెట్టినయట్లు భూవరా! ౧౭౮

చ॥ తదుపరి రోహిణేయుఁ డల ♦ దానవునిం గొని త్రిప్పి భూమిపై
సదమదమొంద బాఁదె నల ♦ సంహతిఁ దద్దనుజుండు శీర్షముం
జదియఁగ సొమ్మసిల్లి త్రుటిఁ ♦ జట్టనఁ గ్రమ్మఱ లేచి చూచి దు
ర్మదపరిపూర్ణమూర్తియయి ♦ మండి మహత్తరతన్మృధంబునన్. ౧౭౯

చ॥ శిరమున నాల్గుకొమ్ములను ♦ సృష్టినొనర్చుచు గోపబాలురన్
బొరిఁబొరిఁ గ్రుమ్మిక్రుమ్మి పలు ♦ పోకలఁ బోయెడు వారిఁ గాంచి స
త్వరగతి డాయుచున్ బొడిచి ♦ బాధలఁ బెట్టుచుఁ గొట్టి చట్టనన్
ధరఁ బడఁ నెట్టఁగాఁ దొడఁగె ♦ ధార్మికవర్య! యనంతరంబునన్. ౧౮౦

తే॥ నైకటికులును హరిసఖుల్ ♦ నయచణులును, దంటలైనసుబలుఁడు, శ్రీ ♦ దాముఁడింక
స్తోకుఁడును నితరు లాతని ♦ దుండగమును, గాంచి పరికరంబులఁ గొంచుఁ ♦ గదలి రంత.

క॥ శ్రీదాముఁడు దండమునన్, బాఁదెను సుబలుండు ముష్టి ♦ వానిని మొట్టెన్
మోఁదెన్ స్తోకుఁడు ద్రాటను, నాదట నంశుండు నతని ♦ నడుగునఁ దన్నెన్.

తే॥ మఱియుఁ దేజస్వినామకో ♦ ద్ధురబలుండు, రహిని నర్ధచంద్రప్రహా ♦ రముల శాస్త్ర
చోదితంబగు విధమున ♦ సలిపి బలిమి, వెంటనంటెను మిక్కిలి ♦ కంటుతోడ. ౧౮౩

తే॥ అర్జునుండను గోపకుం ♦ డతనిఁ ద్రోసెఁ, బాదమున విశాలర్షభ ♦ బలుఁడు గొట్టె
బంతితోడ వరూథపుఁ ♦ డతిబలమునఁ, దద్దనుజవర్యుఁ బ్రహరించెఁ ♦ దత్పరమున.

క॥ సాహసంబునఁ జేవను, నాహెన్నని మెప్పుగాంచి ♦ యండనుగల యా
దేవప్రస్థుండా దు, ర్భావాన్వితదైత్యు చెంప ♦ లన్ వాయించెన్. ౧౮౫

చ॥ పదపడిఁ గృష్ణచంద్రుఁడు న ♦ పారబలంబున రెండుచేతులన్
ద్రిదశరిపున్ గ్రహించి సొరి ♦ దిన్ బయికెత్తుచు డించి క్రిందికిన్
మద మణఁగంగఁ ద్రిప్పి పలు ♦ మాఱులు నెట్టన గోవ్రవర్ధనా
ఖ్యఁదనరు కొండపై విసరె ♦ నంతట ధేనుకదానవేంద్రుడున్. ౧౮౬

తే॥ రెండుగడియలు గడఁబట్టి ♦ లేచి మఱల, మేను జాడించుకొని హాత్తి ♦ మిళితమైన
మోముఁ దుడుచుచుఁ బొగరున ♦ బూర్ణదీర్ఘ, శృంగములఁ గృష్ణుఁ గైకొని ♦ నింగిఁజేరె.

చ॥ తదుపరి లక్షయామడలు • దాఁటినమీఁదట నాతఁ డందురన్
గదనము గృష్ణుతో సలుపఁ • గా నతఁ డాతని రెండు చేతుల
న్గదియఁగఁబట్టి భూమిపయి • నాడులు చూర్ణముగాఁగ మూర్ఛిలన్
గొదకొని నెట్టె నంత నల • కొంచెయు వెంటనె లేచి కంటురన్. ౧౮౮

ఉ॥ శృంగములన్ హరిన్ బొడిచి • చిత్రతరంబుగ గోప్రవర్ధనో
త్తుంగనగంబు మూలముల • త్రోడఁ బెకల్చియుఁ గృష్ణునెత్తిపై
ఖంగన వైచెఁ దోడుతనె • కంజదళాక్షుఁడు దానిలాగికొం
చంగుగఁ దిర్గి వానితల • యందునఁ ద్రోసెను ధారుణీశ్వరా! ౧౮౯

చ॥ మఱల నిశాటుఁ డామల స • మర్థతఁ గైకొని వేసెఁ గృష్ణుపైఁ
దిరిగి తదబ్జనేత్రుఁ డల • దివ్యగిరిన్ గొని పూర్వరీతిఁగ
ర్బురశిరమందు వైవ నల • పుణ్యజనుండును దిర్గి కిన్కఁ ద
ద్గిరిఁగొని శౌరిపై విసరి • కేరుచు నార్చుచుఁ బాటె ఱివ్వునన్. ౧౯౦

ఉ॥ హేతిసమస్వశృంగముల • నిద్ధబలున్ బలుఁ గ్రుమ్మి పాదసం
ఘాతములన్ హరిన్ సలిపి • కంధులు ఘూర్ణిల సర్వనిర్జరుల్
భీతిల భూమిమండలము • వెట్లి వకావకలై చెలంగఁ బెం
గూతను వేయ నా ముసలి, • కోపపరీతమనస్వియై వెసన్. ౧౯౧

చ॥ గడుసున ధేనుకాసురుని • గట్టిగఁ జేతులఁబట్టి భూమిపైఁ
జెడఁబడఁ గొట్టి సొమ్మసిలఁ • జేసి మఱిన్ గొని వజ్రకల్పమా
పిడికిట మొట్ట డమ్మసియె • వేల్పులు నందనజాతపుష్పముల్
దడదడఁ జల్లసాగిరిగ • ధైర్యపరాక్రమసాహసాంచితా! ౧౯౨

తే॥ మృతకళేబరమందున•మేఘమందు, మెఱపు నరణిని నగ్ని యా•పరునియందు
నఖిలజగములు జనియించు•నట్టు లొకఁడు, వింతగా బైలుదేరి బ•ల్వేడ్కఁ బోడ.

సీ॥ చామనచాయయుఁ • జక్కని పుట్టముల్, పద్మమాలలు సాలఁ • బరఁగుచుండ
వేయిచక్రంబుల • విరవముల్ దగ వేయి, ధ్వజములు మిక్కిలి • భాసిలంగ
బంగరుసొమ్ముల • ప్రభలుమించెడి గొప్ప, రతనముల్ మిక్కిలి • రాజిలంగ
లక్షపార్షదులును • లక్షచామరములుఁ, బదివేలగుఱ్ఱముల్ • వఱలుచుండ

తే॥ దివ్యయోజనవిస్తీర్ణ•దేహమొంది, స్రగ్వియై మనోయాయియై•రౌహిణేయ
హరులకుం బ్రణమిల్లియు•నప్పు డచట,ఘనరథంబెక్కి గోలోక•మునకుఁ జనియె.

ఉ॥ ఈగతి ధేనుకాసురునిఁ • గృష్ణబలుల్ వధియించి తమ్ము నా
గోగణగోపకోత్కర మ • కుంఠితరీతినిఁ బ్రస్తుతింపఁగా
వేగమ వారినిం గలిసి • వేడుక నిండ్లకుఁ జేరసాగిరో
యోగిజనప్రమోదకర • యోగ్యచరిత్ర విభూషితప్రభూ! ౧౯౫

క॥ నావుడు జనకుం డిటులనె, నోవిబుధా! ధేనుకాఖ్యుఁ ♦ డుత్తమగతి నే
యేవిధిఁ జెందెనొ తొలి జని, లోపిఁ డెవ్వండొ దయఁ బల్కుమా! తెలియన్.
క॥ అనవుడు నారదముని యిట్లనియెను నో జనకరాజ! ♦ యాదిమజని నీ
దనుజుఁడు జరిపిన వృత్తము, వినుమా! యనుమానమేల? ♦ వినిపింతుఁజుమీ!

ధేనుకాసురపూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

చ॥ ఉలిపి విరోచనాసురకు ♦ లోద్భవుఁడన్ బలిపుత్రకుండునై
నలిగ వసించు సాహసిక ♦ నాముకుఁ డీతఁడు గంధమాదనా
చలమున వాసమున్ సలిపి ♦ సమ్మదుఁడై పదివేల లేనుల
నలిసి మనోజరంగమున ♦ నాట్యము సల్పెడి కాలమందునన్. ౧౮౭
ఉ॥ భామల నూపురంబుల ర ♦ వంబులమ్రోయ, గుహాంతరంబునన్
నేమముతోడ నుండెడి ము ♦ నిప్రవరుండగు దుర్వసుండు స్వీ
యామితయోగభంగుఁడయి ♦ యంఘ్రులఁ బాదుకలన్ ధరించి ని
ర్ధామ కృశానురూపమును ♦ దూఁకొని యష్టినిఁ గేలఁ బట్టియున్. ౧౮౮
క॥ మీసల మెలియంబెట్టుచు, రోసమునన్ వాని డాసి ♦ రూక్షోక్తుల నో
వేసరి! ఖరరూపము నీ, కీసమయము నందునె ఘటి ♦ యించుతఁ బలువా!
తే॥ కానిచో నీవు తపమునఁ ♦ గ్రాలువాని,నన్ను వ్యర్థ నొనర్తువే ♦ నయనములకుఁ
గావరంబెక్కియుండెనే ♦ ఖరనిశాట!, దుర్వసుండని యెఱుఁగవే త్రొక్కి వినుతు.
క॥ అనవుడు సాహసికుండును, విని తన్ముని పాదములను ♦ వేడ్రాలి నన్
నెనరున నా యపరాధము, లను నోరిచి ప్రోవుమో యి ♦ లావిబుధేంద్రా!
ఉ॥ ఈరహిఁ వేడ మౌనివరుఁ ♦ డిట్లనె నాలుగులక్ష లేండ్లుగా
భారతవర్షమం దలరు ♦ పావితమాథురమండలస్థిత
శ్రీరమణీయతాళవనిఁ ♦ జెందెడి శౌరిసమేతసీరితోఁ
బోరి నశించి నిక్కముగ ♦ ముక్తిని జెందెద వోరి యాసురా! ౨౦౩
తే॥ అటుల ముక్కోపియైన మ ♦ హా తపస్వి,మరలఁగరుణింప నాదైత్య ♦ వరుఁడుగార్ధ
భాకృతింబొంది ధేనుకా♦హ్వాయముఁ దాల్చి,యుక్కరుల లోన మేటియం♦చుగ్గడింప.
క॥ తాలవనంబునఁ జేరుచుఁ, గాలంబును గడపుచుండి ♦ కమలాక్షోక్తిన్
నీలాంబరకరముఖమున, నీలిగి యటు ముక్తి జెందె ♦ నిరవద్యవిభూ! ౨౦౫
క॥ హరి స్వయముగఁ జంపమికిన్, వరకారణమేది యనినఁ ♦ బ్రహ్మోమన కో
"వరచరితా! నీకులమే, తరుణమునన్ జంప ననుచు ♦ దయవరమిడుటే"

శ్రీకృష్ణుండు కాళియ మర్దనంబు జేయుట.

చ॥ మఱియొక కాలమందున ర ♦ మా విభుఁడన్నను రామువీడి త
త్సురభులఁ ద్రోలుచున్ జెలుల ♦ తోఁ దగి యట్టి కళిందజా తటం

బరమునఁ జొచ్చెఁ దన్నది వి ♦ షావృతవారులఁ గ్రోలి వెంటనే
పరవశులై బసుల్ నడిమె ♦ బ్రావలిరి తద్ధరిమిత్రు లద్దరిన్. ౨౦౭

కం॥ ఆపుండరీకనేత్రుఁడు, గోపాలక గోగణంబు ♦ గూలుట గని సం
తాపింపక దయఁ బ్రోచెను, నాపోఁడిమి విస్తరింతు ♦ ననఘా వినుమా! ౨౦౮

ఉ॥ ఎప్పుడు మిత్రగోప్రతతు ♦ లేమి యెఱుంగక యందుఁ గూలెనో
యప్పుడు శౌరి వారు గడు ♦ పారఁగ ద్రాగిన వారిలో విషం
బొప్పుటఁ గాంచి పుట్టముల ♦ నొద్దికఁ గట్టుచు నెక్కె నీపముం
దెప్పునఁ దత్తరంగిణిలఁ ♦ దేఁకువ దూఁకె గుభాలునన్ విభూ! ౧౦౯

తే॥ తత్పతనమునఁ దన్నద్యు ♦ దకము గలఁతె, బాఱె నల్లడలందునఁ ♦ బర్వె నప్పు
డందుఁ గల కాళియాహిగ్ర ♦ హంబునాశ,నంబుగాఁ దొడంగెను తల్ప ♦ రంబునందు.

ఆ॥ కాళియోరగుండు ♦ గనలుచు వంద భోగముల విప్పి విషముఁ ♦ గ్రక్కియక్క
మలనయను డాసి ♦ యలఘుదంష్ట్రిలతోడఁ, గొఱికి బాహువులను ♦ నెఱిగఁ గప్పె.

ఉ॥ అంత ఘనాఘనాభుఁడు ని ♦ జాపఘనంబు ఘనంబొనర్చి య
త్యంతబలంబుతోడ నల ♦ వ్యాళము కప్పును దుల్చి కేలఁ బు
చ్ఛాంతముఁ బట్టి గిర్గిరున ♦ నౌర! యహా! యనఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి యా
వంతను ద్రొక్కె శాతశత ♦ బాణములన్ బఱపెన్ నరేశ్వరా! ౨౧౨

ఉ॥ ఆనలఁ గాళియుండును భ ♦ యంబును గొల్పుచుఁ దిర్గి రేఁగి యా
శ్రీవిభు వామహస్తముఁ గ ♦ సిన్ గ్రహియించె ననంతరంబునం
దావనజేక్షణుండు గుడి ♦ హస్తముతోఁ దనువీడ దానినిన్
జేవను గొట్టె తార్క్ష్యువలెఁ ♦ జేకొని యేఁచుచుఁ ద్రోసెఁ దన్నదిన్. ౨౧౩

చ॥ పదపడి తద్భుజంగపతి ♦ పంతముతోఁ జరుదెంచి శ్రీరమే
శు దరికి నేగ నా ఘనుఁడు ♦ సూచి రయంబున దాని వాలమున్
విడిలిచి త్రోసి రోసమున ♦ భీమనిశాతశతాశుగంబులన్
గొదకొని నైవ నాతఁడును ♦ గొంకక క్రమ్మఱ నమ్మహాత్మునిన్. ౨౧౪

ఉ॥ దాయుచుఁ గోఱలన్ గఱచి ♦ ధావనమెత్తెఁడి లోన నట్టి నా
రాయణమూర్తి పూర్ణబల ♦ రాజితుఁడై యల కాళియాహి నా
హా! యనఁ జేతఁ బట్టి తన ♦ యాయతముష్టిని మొట్టె దానిచే
నా యురగంబు తన్నిమిష ♦ మందునఁ దాళక పొంది సొమ్మనున్. ౨౧౫

తే॥ వంద మొగములఁ గ్రిందికి ♦ వంచి తనకు, నభిముఖంబుగఁ బఱుట బ్ర ♦ హ్మాండనాయ
కుఁడగు హరి గాంచి తన్మణి ♦ కోటిరుచిర, ఫణములం దెక్కె మురళినిఁ ♦ బట్టె నంత.

ఉ॥ నాటకరంగమం దలరు ♦ నర్తకుఁడై వడి వేషమున్ జగ
న్నాటకసూత్రధారి హరి ♦ నవ్యవిధంబునఁ దాల్చి సుస్వరం,

బాట, లయల్ సెలంగ విబు ♦ ధావళి మెచ్చుచుఁ బుష్పవర్షమే
లోటును లేనటుల్ గురియ ♦ లోలుభళర్కా గడుఁ బాడె వంశితోఁగా. ౨౧౭

ఉ॥ వెండియు మాధవుం డటుల ♦ వేడుక గానము సేయుపట్టునన్
దాండవసన్మహోత్సవగ ♦ త్రపతిభాథ్యమహానటాభుఁడై
దండి లయాదియుక్తగతిఁ ♦ దద్దఁ బదంబుల వేసి భోగముల్
జెండఁ గడంగ నచ్చిలువ ♦ చెల్వలు వల్వల నశ్రు లొత్తుచున్. ౨౧౮

కాళియపత్నులు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట.

క॥ చని యల హరిపదములఁబడి, వినవే చెవియొగ్గి మాదు ♦ విన్నపము దయన్
గనవే చల్లని చూపునఁ, గొనవే మావందనముల ♦ గోపాలమణీ! ౨౧౯

క॥ విన్నారము నీ మహిమము, గన్నారము గన్నులారఁ ♦ గరుణాభరణా!
యున్నారము నీ కృపకై, యన్నారము మమ్ముఁ గావు ♦ మని జగదీశా! ౨౨౦

క॥ ఘననిభ! యభయశుభప్రద!, వనమాలీ! కనకచేల! ♦ వంశీలోలా!
వనజాతపత్రలోచన!, వనజాసనమదనజనక! ♦ వననిధిశయనా! ౨౨౧

ఉ॥ జిష్ణుముఖామరప్రతతి ♦ సేవ్యపదాంబుజ! యంబుజోదరా!
జిష్ణుముఖస్వబంధుహిత ♦ శేఖరపోషక! కౌస్తుభాదిరో
చిష్ణు! యలంకరిష్ణు! బహు ♦ చిత్రచరిత్రమనోజ్ఞ! ప్రాజ్ఞ! శ్రీ
కృష్ణ! కృపామతిం గనవె ♦ యీవిఁకఁ బ్రోవవె మమ్ము మా పతిన్. ౨౨౨

ఉ॥ చూచితి మాత్రిలోకములఁ, ♦ జూచితి మేడుసముద్రము, ల్మరిన్
జూచితి మేడుకొండలను ♦ జూచితి మెల్లధునీవతంసముల్,
జూచితి మెల్లచోట్ల, జిత ♦ సూర్యశశిద్యుతి! నీవు దప్ప నే
ర్పొప్పిచెడివారు లేరు సుమి ♦ ప్రోవుమ! మా పతియైన కాళియున్. ౨౨౩

క॥ పతిభిక్ష మాకుఁ బెట్టుము, ద్రుతమున రక్షింపుమయ్య ♦ ద్రుహిణాండసమా
హితవిపులోదర! యని సంస్తుతిఁ జేసిరి కాళియుండు ♦ సూచి నతుండై. ౨౨౪

క॥ దీనజనావనతత్పర!, నానేరసు క్షమించి రక్ష ♦ ణము సేయుమ! రా
ధానాయక! యనివేడఁగ, నా నలినాక్షుండు పల్కె ♦ ననుకంప నిటుల్.

తే॥ కాళియాహ్వాయభోగీంద్ర! ♦ కౌతుకమున, మిత్రపుత్రకళత్రస ♦ మేతుఁడవయి
లెమ్ము రమణకద్వీపంబుఁ ♦ బొమ్ము నీకు, నెట్టిలోపంబు లేదని ♦ యెఱుఁగు మందు.

ఉ॥ తత్పతగేంద్రబాధ లటఁ ♦ దప్పక కల్గునటంచు నెంచెదో
తత్పరితాపమొందకుము ♦ తద్బలి, త్వద్వనితా స్తవోల్లస
న్మత్పదపద్మలాంఛనస ♦ మంచితమంచుఁ దలంచి మెచ్చి యా
పత్పథమందుఁ ద్రోయఁడవు ♦ భావమునందున నమ్ముమో ఫణీ! ౨౨౫

ఉ॥ అంతటఁ గాలియోరగము ♦ నా హరిఁ గిడిగిళ్ళొనర్చి వే
కాంత, స్వబంధువుల్ మొదలు ♦ గాఁ గలవారలఁగూడి యల్లద్వీ
పాంతరమొందె నంత ఫణి ♦ యందు ముకుందుఁడు సిక్కికొన్న వృ
త్తాంతము విన్న నందముఖ ♦ తద్వ్రజవాసులు సర్వు లాదతోన్. ౧౨౭

వ॥ తద్బాలకృష్ణుం డున్న ప్రదేశంబున కరిగి తద్యమునాతరంగిణీ నిర్గతుండై యద్దరిపైఁ బెద్దనిద్దురవోయిన చెలికాండ్రను లేపి ముద్దుమొగమునం జిఱునగవొప్ప నవ్వారితోఁ గూడి ముచ్చటాడుచు వచ్చెడి నచ్చిన్ని వెన్నునిం గన్నులపండువగాఁ గాంచి హర్షించి కౌఁగిలించి చుంబించికొనిరి. వెండియు నందుండును, దత్సుందరియుఁ, దమ నందనున కభయశుభవిభవంబులు లాభింపఁ బరమానందంబులో భూబృందారకబృందంబునకు వందనపూర్వకంబుగా ననేకదానంబు లొనర్చిరి. అంత నిజవక్షోజంబులం దక్షీణంబుగా క్షీరంబు స్రవింప యశోదాదేవియు. ౧౨౮

చ॥ హరిఁ గొని ముద్దువెట్టుకొని ♦ హర్షముఁ బొందెను నెల్లప్రేలు, వ
య్యర గడుహాయిగా విసర ♦ నక్కలిఁదీర్చుకొనంగఁ దన్నదీ
పరిసరమందుఁ దామసిని ♦ బాగుగ నిద్దుర వోవ సాగిరా
త్మరమణులున్ సుతుల్, సఖులు, ♦ దమ్మునుజుట్టి శయింప నంతటన్. ౧౩౦

❦ శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నిపానం బొనర్చుట. ❦

చ॥ నడినిసి వేణుఘర్షణము ♦ నన్ జనియించిన కారుచిచ్చు బ
ల్విడిఁ బ్రలయాగ్నితుల్యమయి ♦ పండిన గోపకులన్ దహింప రా
నడలుచుఁ జూచి వారలు ని ♦ రాశ్రయులై బలరామయుక్త కృ
ష్ణుఁడుగల చోటి కేగి పలు ♦ జోతములం బొనరించి భక్తితోన్. ౧౩౧

తే॥ కృష్ణ! శ్రీకృష్ణ! మమ్ములఁ ♦ దృష్ణతోడఁ, గావుమియ్యదె కార్చిచ్చు ♦ కనులుమిఱులు
సెందునట్టుల వచ్చెడిఁ ♦ బొందు లివిగో, పోవుచున్నవి దేవరా ♦ ప్రోవవయ్య!

చ॥ అనఁగ సరోజలోచనుఁ డ ♦ ఘావళితూలధనంజయుండు జి
ఘ్నుఁడు బరాత్పరుండు నరి ♦ దారణధీరుఁ డుదారుఁడాది తే
యనుతుఁడు నైన కృష్ణుఁడు త ♦ దార్తులఁ గన్గొని గోపులార! యిం
కను భయమొందఁబోకుఁ డిది ♦ గ్రచ్చుఱ నార్పెద మూయుఁడీ కనుల్. ౧౩౩

తే॥ అనుచుఁ గ్రమముగ దాయు దా ♦ వాగ్నినోట, గ్రమింగెనందాదిగోపకుల్ ♦ మిగులవింత
నొంది ప్రొద్దున మేల్కాంచి ♦ యూరికేగ, సాగిరో మిథిలేశ్వర! ♦ జనకరాజ!

క॥ అని వచియింపఁగ ఱేఁడును, విని వింతలఁబొంది మరల ♦ విన నుత్సాహం
బును జూపుచు నారదముని, ఘనునకు వాక్రువ్వఁదొడఁగెఁ ♦ గౌతుకమతితోన్.

చ॥ ఎవనిపదాబ్జయుగ్మరజ ♦ మీపదునాల్గు జగంబులందు జ్ఞా
నవిభవవృద్ధులెన్నొ జన ♦ నంబుల నెత్తియుఁ జెందలేక మా

న విరతులైరొ యట్టి చర ♦ ణంబులె యిత్తఱిఁ గాళియాహిపై
నివెలిఁగెఁ జూడఁ దత్క్రియలు ♦ నివ్వెఱపాటును గల్గఁజేయవే? ౨౩౯

క॥ ఈయురగేంద్రుఁడు ప్రాగ్జని, నేయేరీతులఁ జెలంగె ♦ నెఱిఁగింపుమ ధీ
రా! యన నాముని యాతఁడు, స్వాయంభువ కాలగ భృగు ♦ వంశ భవుండై.

తే॥ వేదశిరుఁడను పేరొంది ♦ పెరిగి వింధ్య, యనెడి పర్వతరాజంబు ♦ నందు నెక్కి
నిశ్చలంబుగఁ దపమును ♦ నియతితోడ, జనులు లేనట్టి చోటున ♦ సల్పుతఱిని.

కాకభుశుండిముని కథ.

ఆ॥ తపముఁ జేయ నెక్క ♦ తబిసి యశ్వశిరోహ్వ, యుండునట్టి వింధ్య ♦ యుచితమంచు
నెంచి యేగుదెంచ ♦ నెక్కటంబుననొప్ప, వకసమేతృణములఁ ♦ బఱపి నెఱిఁగ.

చ॥ తపమును జేయఁగా నిచటఁ ♦ దావు ఘటిల్లదు హాయిలేదు నా
దుపలుకులన్ గ్రహించి చను ♦ తొడ్తనె వేఱుస్థలంబు మీబృహ
త్తపమునకై కనుంగొనుము ♦ తర్లుము నిల్వకు మిం దనంగ నా
తపసియు నిట్లు వాకొనియెఁ ♦ దావకృశానుసమాననేత్రుఁడై. ౨౪౦

చ॥ ఇది పరమేశుభూమిగద ♦ యెవ్వరిపెత్తన మేమిలేదె యిం
దిదివఱ కెందఱో మును ల ♦ హీనతపం బొనరింపరే? యిటన్
గుదిరి తపంబు నే సలుపు ♦ కోర్కిని వచ్చితి నింతమాత్రకే
పదరుచు నాపయిన్ బుసలఁ ♦ బర్వెడి సర్పముమాడ్కి వత్తువే? ౨౪౧

ఉ॥ వచ్చితి వక్కటంబున సు ♦ పర్ణభయంబు ఘటింపఁ బామవై
క్రచ్చఱఁబొమ్ము పిమ్మట న ♦ ఖండుఁడు వేదశిరుండు ధూర్త! నీ
యిచ్చ దురాశయప్రచుర ♦ ...ంచుక తప్పన కింతఁ జేసెదే?
చొచ్చి క్రియార్థివై యిచట ♦ సూటులఁ బోటుల మాటలాడెదే? ౨౪౨

ఉ॥ కావునఁ గావుకావనెడి ♦ కాకివి గమ్మనె నంత నిద్దరున్
జేవచెడన్ వెఱన్బడుచు ♦ శ్రీహరి దిక్కని నమ్మియుండ రా
ధావిభుఁ డేగుదెంచి యల ♦ తాపసులన్గని ప్రీతిపూర్వకో
క్త్యావళి నూఱడించి ముద ♦ మందఁగ నిర్వుర కిట్లు వాకొనెన్. ౨౪౩

ఉ॥ ఏమి పరస్పరం బిటుల ♦ నిప్పుడు శాపము లిచ్చుకొంటి రా
హా! మితిమీఱు కోపమును ♦ నందుట మానుల కర్హమౌక్కొ? మీ
రీమెయి శాంతిఁ బొందుఁడిఁక ♦ నిర్వురు మత్ప్రియభక్తులౌట మీ
సేమముఁ గోరి వచ్చితిని ♦ జెప్పెడి నానుడు లాలకింపుఁడీ! ౨౪౪

ఉ॥ నానుడి రిత్తసేయ యత ♦ నంబును జేసెదఁగాని భక్తసం
తానవచస్సమూహ మన్య ♦ తంబుగ సల్పను నిద్ది నాప్రతి

జ్ఞానియమంబు వేదశిర ♦ సా! యటులైనను నీశిరంబునన్
బూనిక మత్పదంబులిడి ♦ ముక్తునిఁ జేసెదఁ దార్క్ష్యభీతి పోన్. ౨౪౧

ఉ॥ ఆకుల మొందఁబోకు మిఁక ♦ నశ్వశిరా! వినుమయ్య! నానుడుల్
గాకత నీవు సెందినను ♦ గారుణికంబున జ్ఞానమిత్తుఁ ద
త్పాకవిశారకార్యములు ♦ గ్రాలవు నీమెడ నయ్యెడన్ మహా
ప్రాకట శుద్ధమత్సలిని ♦ రాజిల నుందువు నిక్కువంబుసూ. ౨౪౬

తే॥ ఇట్లు కరుణించి శ్రీహరి ♦ యేగె నవల, నశ్వశిరుఁడు నీలాద్రిని ♦ నాత్మఘోష మగుచు జ్ఞానియై రామభ♦క్త్యంచితుఁడయి, శ్రద్ధ రామాయణంబును♦జదువుచుండి.

ఆ॥ గరుడుఁ డొక్కమెడను♦గాంక్షింపఁ దత్పుణ్య, పుస్తకస్థతత్వ♦మును వచించి తపముఁజేయసాగె♦దా దాత్మ్యభావంబు,తోడ జనకరాజ!♦ త్రోసి చింత. ౨౪౮

కాళియ వ్యాలోపాఖ్యానము.

తే॥ ఇఁకను వేదశిరోవార్త ♦ నీవు వినుమ, రహినిఁ జాక్షుషమన్వంత ♦ రంబునందు
నల్ల దక్షప్రజాపతి ♦ యాత్మసుతలఁ, బదునొకండ్రను దత్కాశ్య ♦ పమునికిచ్చె.

తే॥ అల్లవ్రజమందు వసుదేవు♦నాలియగుచు, హలినిఁ గనినట్టి రోహిణి,♦యట్టిసతుల యందునన్ గద్రువ యనంగ♦నలరి కోట్ల,కొలఁదిఁ జెలువలన్ గాంచెను♦గోర్కిదీర.

ఆ॥ అట్టి కాద్రవేయు ♦ లంపు హాలాహల,కలితములును రత్న ♦ లలితములును
నమలపంచశతఫ ♦ ణాంచితములునైన, పన్నగములు కొన్ని ♦ వఱలు మఱియు.

తే॥విషధరములును శతఫణా♦న్వితములు మణి, గణమనోజ్ఞములైన నా♦గములుగొన్ని
గలవు తద్వేదశిరసుఁ డీ♦ చిలువలందుఁ, గాళియాఖ్యను మేటియై ♦ క్రాలె నవల.

ఆ॥ ఎల్లసర్పములకు ♦ నల్ల శేషుఁడు నాథుఁ, డయ్యె నతఁడె యచ్యు ♦ తాగ్రజుఁడన
రాముఁడనఁగ రోహి ♦ణీమహిళన్ బుట్టె,వెండి యింతకుఁ దొలి ♦ విషయము విను.

చ॥ ఒకసమయంబునందునఁ బ ♦ యోరుహనాభుఁడు పద్మనేత్రుఁడున్
బ్రకృతిపరుండు విష్ణుఁ డల ♦ పన్నగనాథునిఁ గాంచి యిట్లనెన్
సకలజనోపకారముగ ♦ సర్వజగత్పృథుభారమున్ దల
న్దికమక లేక మోయుటకు ♦ నీవె సమర్థుఁడవో ఫణీశ్వరా! ౨౫౪

తే॥ ఈవు దప్పిన వేఱువా♦రెందులేరు, కాన నాయాజ్ఞనిదిమోయఁ♦గడఁగుమయ్య!
యంతులేనట్టి బలము నీ♦ కలరుటను న,నంతుఁడను పేరుగల్గె ఫ ♦ ణాధరేంద్ర!

చ॥ అనవుడు శేషుఁ డిట్లనియె ♦ నచ్యుత! నాకిదిసంకటంబెయై
నను భవదాజ్ఞ భూభరము ♦ నా తలఁ దాలుతుఁగాని మొతదాఁ
కనొ యెటు మోయనౌనొ; యది ♦ యంతయుఁ బూసను గ్రుచ్చునట్లుగాఁ
గనికర ముంచి నాకుఁ బలు ♦ కన్ నిను వేఁడెద లోకనాయకా! ౨౫౬

ఉ॥ అంత ననంతశాయియు న ♦ నంతఫణీశ్వర ! నీవచస్సులన్
జింత దొలంగ సంతసముఁ ♦ జెందితి నీవిఁక మద్గుణంబు ల
త్యంతముఁ దెల్పు పేరుల స ♦ హస్రముఖంబుల వేలువేలుగా
సంతత ముచ్చరించుచు ర ♦ సాధురముల్ దల మోయుచుండుమా ! ౨౧౭

క॥ ఎప్పుడు నానామములున్, జప్పగనై పోవునో ర ♦ సాధరము న్నీ
వప్పుడు వీడుము శేషా !, యొప్పను నీకదియ నాకు ♦ నూరీకృతమా. ౨౧౮

వ॥ అంత శేషుం డురరీకరించి తిరిగి శ్రీహరి కిట్లనియె. ౨౧౯

క॥ ఆధేయంబుల కెల్లను, నాధారుఁడ నగుదుఁగాని ♦ యాధారుఁడనౌ
నా ధురమున కేధీరుం, డాధారుండగు వచింప ♦ వయ్య రమేశా ! ౨౨౦

ఉ॥ నావుడు దేవకీసుతుఁడు ♦ నాగకులేశ్వర ! నేను కూర్మమై
చేవను నిన్ను మోసెదను ♦ జెందకు మిందున సందియంబులన్
గావునఁ బొమ్మటంచుఁ బలు ♦ కన్ భుజగేంద్రుఁడు లేచి భక్తితో
శ్రీవిభు మ్రొక్కి పూజల వి ♦ శేషముగాఁ బొనరించి వెంటనే. ౨౨౧

తే॥ లక్షయోజనములక్రింద ♦ లలినివెలుఁగు,చుండు పాతాళలోకంబు ♦ నొంది బహుళ
భువనమండలభారంబుఁ ♦ బూనిచేతఁ, దలనుబెట్టుకొనెన్ జండ ♦ బలముతోడ.

తే॥ ఆదిశేషుఁడు పాతాళ ♦ మరిగినపుడు, సర్వఫణులును జనుదెంచి ♦ సత్వరగతి
బ్రహ్మయాజ్ఞను సేవించి ♦ భక్తితోడఁ,దత్ఫణీంద్రాజ్ఞఁ గొనియోలి ♦ దరలి యచట

వ॥ కొన్ని యతలంబునకుఁ గొన్ని వితలంబునకునుఁ గొన్ని సుతలంబునకును గొన్నితలాతలంబునకుం గొన్ని పాతాళంబునకుం గొన్ని రసాతలంబునకుం జనె, అందు రసాతలమందునుండు రమణకద్వీపంబా కాళియాదివ్యాళంబుల కునికిపట్టుగాఁ జెలంగుఁగాదె. వెండియు నేమి వినవలతువో తెల్పుమన నా బహులాశ్వుండు మునీశ్వరా ! ఇతరసర్పంబులకు లేని భీతి యా రసాతలాంతర్భూతరమణకద్వీపస్థిత కాళియదీర్ఘపృష్ఠంబున కేల గలిగెనో యానతిండనివేఁడ దేవమునీంద్రుం డా రాజేంద్రునితో నిట్లనియె. ౨౨౪

క॥ గరుడుం డల ద్వీపమునన్, విరివిగ ఫణులుండు నంచు ♦ విని చని కని యా
యురగంబులఁ బ్రతిదినమును, గరుణను విడి కుడువఁ దొడఁగెఁ♦గడుపార సుధీ !

తే॥ స్వార్థపరుఁడయి యటు దమ్ముఁ ♦ జంపుచుంటఁ
గాంచి యచ్చటి యెల్ల నా ♦ గములు గుమిగఁ
జేరి యోచించి యాతని ♦ చెంతకేగి
వందనములను గావించి ♦ భయముతోడ. ౨౨౬

మ॥ గరుడీ ! గాలిని మేసి మూలల నెటో ♦ కాల్పుచున్న మమ్మిట్లు త
త్కరుణాసాగరపద్మనాభరథముల్ ♦ ద్వన్నాత్మభక్తుండవున్

వరకాయుండవు పక్షినాథుఁడవునై ♦ బాధించుటల్ నీకుఁ బెం
బరువా? పాడియ? పగ్గెయా? సుకృతమా? ♦ పల్కంగదే ధీనిధీ! ౨౬౮

తే॥ స్వార్థపరత మీబోంటి ధీ♦శాలురకును, నున్నచో నెల్లలోకంబు♦లొక్కసారి
ధ్వంసమైపోవె కావవే!♦పరమకరుణ, నక్కరణిఁ గానిచో విను♦మొక్కమాట.

చ॥ ప్రతిదినమిట్లు మమ్ములను ♦ బట్టి గ్రసింపకయున్న, మేము స
మ్మతిఁ బ్రతిమాసమందునను ♦ మాంసవనస్పతిశోణితాన్నసం
యుతముగ నొక్కసర్పమును ♦ నున్కల చాలుగ మీకు నిత్తు మీ
గితమున నొప్పి ప్రోవుమని ♦ వేఁడఁగఁ దార్క్ష్యుఁడు వల్కె నిట్టులన్, ౨౬౯

్తిఁ గాన మీరలిఁక ♦ నున్కలచాలుగ మాసమాసమున్
ముఁ గొంచు నాకడకుఁ ♦ జక్కఁగ వచ్చిన లెస్సయా; మఱిన్
నష్టపూర్తికయి ♦ నామది నచ్చినయట్లు మిమ్ము నే
చప్పనల్ గనక ♦ యూరక మెక్కెద నంచు నమ్ముఁడీ! ౨౭౦

ర్మాన ముభయులు ♦ నేర్పడంగఁ, జేసికొని రంత ఫణులును ♦ జెప్పినట్టు
గ బలులిడు ♦ చెదల వెఱపు, విడిచియుండిరి పిమ్మట ♦ వినుము భూప!

మముగా నిండ్లవరుసను ♦ గాళియాహి, సద్మమున కట్టియేర్పాటు ♦ సంభవింప
దా మేటి యనినిక్క♦చందటివలె, బలినిఁగొని యేగకుండె నా♦పట్టునందు.

మ॥ వినతాపుత్రకుఁ డట్టి గొప్పబలికై ♦ వీక్షించి వీక్షించి గ్ర
క్కునఁ గాలోగ్రసమానుఁడై యరిగి త ♦ త్కుంభీనస్రశ్రేష్ఠుపై
ఘనపాదంబులు సంచలించు నటులన్ ♦ గావించె నద్దానికా
యనిలాహారి సహింపలేక పడి మూ ♦ ర్ఛాక్రాంతుఁడై క్రమ్మఱన్. ౨౭౩

చ॥ తెలివిని లేచి బుస్సలను ♦ దీక్ష్ణవిధంబునఁ గొట్టి నాల్కలన్
బులుఁగులతేని నాకి తన ♦ భోగశతంబును విప్పి కోఱలన్
బలుమఱుఁ గంటుతోఁ గఱవఁ ♦ బక్షివిభుండును దానిఁబట్టి తౌ
క్కలఁగడు బాఁది తుండమునఁ ♦ గైకొని మేదిని మోఁదె భూధవా! ౨౭౪

చ॥ బరువడిఁ గాళియోరగము ♦ పట్టఁగరాని మహాగ్రహంబునన్
గరుడుని నిట్లటుల్ గవిసి ♦ కాననికైవడి తార్క్ష్య నాసికన్
ద్వరగతితోడఁ దప్పుకొని ♦ తత్పదయుగ్మము నట్టె చుట్టుచున్
బొరిఁబొరిఁ బీకి క్ష్వేళమును ♦ మోములఁ గార్చుచు లాగె ఱెక్కలన్. ౨౭౫

ఆ॥ అపుడు గరుడి ఱెక్క ♦ లంగు మయూరక, నీలకంఠములును ♦ నోలిఁ బుట్టె
నాశ్వయుజమునందు ♦ నాదిపక్షుదశమి, వాని దర్శనంబు ♦ భద్రకరము.

ఉ॥ పిమ్మట వైనతేయుఁ డతి ♦ భీకరలోచనుఁడౌచుఁ దీక్ష్ణతుం
డమ్మునఁ గాళియున్ గొని త ♦ టాలున నేలను గూలఁగొట్టి దే

హమ్మును జీల్పఁబూను తఱి ♦ నాఫణి గన్గొని యాగనంచుఁ బా
దమ్మునఁ గొలందిఁ బాఱె నల ♦ తార్క్ష్యుఁడు సైతము వెంటనంటఁగన్. ౨౭౭

చ॥ క్రమముగ నాప్పుడాకు వటు ♦ ఖండము లేదును గొప్పవైన గ్రా
మములను సాగరంబులను ♦ వాఁకల దీవుల దివ్యసప్తలో
కములను జొచ్చి చొచ్చి యటఁ ♦ గ్రాలెడివారల వేఁడివేఁడి పృ
ష్ఠమున ఖగేశ్వరుం డగుప ♦ డంగ భయంబును బొంది టక్కునన్. ౨౭౮

చ॥ మరల నధోజగంబున క ♦ మందగతిన్ జని యేరిఁ గోరినన్
హరి భయ మిందుఁ గల్గునని ♦ యందఱు నూరకయుంటఁ గాంచి యా
పరముఁడు దేవవంద్యుఁడును ♦ వ్యాళవిభుండును నైన శేషు డ
గ్గరి వినుతించి మ్రొక్కి తమిఁ ♦ గద్గదవాణిని వేఁడె నిట్టులన్. ౨౭౯

ఉ॥ దోషమదేభకేసరివి ♦ తోయజలోచనశయ్య వుర్వి సం
తోషకృతిప్రవీణుఁడవు ♦ భూతవిరోధివి సర్పరాజ వో
శేష! ఖగేశ్వరుం డిపుడు ♦ చెండఁగ వచ్చెడిఁ గాళియాఖ్యు న
న్బోషణ మెంతయున్ సలిపి ♦ పుణ్యముఁ గైకొను మో కృపానిధీ! ౨౮౦

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ శేషుఁ డిట్లనియె నో ♦ వ్యాళేశ్వరా! నానుడుల్
వినుమా యిచ్చటఁ జుట్టుపక్కలను ని ♦ న్నీభీతిన్ విడన్ బ్రోవఁగా
మొనకాండ్రెవ్వరు లేరటంచు మదిలో ♦ మున్మాటికి న్నమ్ము మై
నను నీపైనిదయన్ రహస్యమగు స్థా ♦ నంబున్ వచింతున్ జుమీ! ౨౮౧

తే॥ మునుపు సౌభరియను ముని ♦ ఘనుఁ డొకండు
యమునదరినున్న బృందావ ♦ నాంతరమున
నయుతవత్సరముల్ దాటు ♦ నటులఁ దపము
జలమునందున నిలుచుండి ♦ సలుపుచుండె. ౨౮౨

ఉ॥ ఆతఱి నజ్జలంబుల ఝ ♦ షాధిపచర్యను గాంచి మౌని సం
ప్రీతిని బొంది డెందమునఁ ♦ బెల్లు గృహస్థ్రహాయాళుఁ డౌచు మాం
ధాతృసుతాశతంబును య ♦ థావిధిఁ జేకొని శ్రీశసద్దయన్
భూతినిఁ బొంది మామ ముద ♦ ముం గన హాయిగ నుండె వారితోన్. ౨౮3

ఆ॥ అంతఁ గొంతకాల ♦ మగుడు తత్సౌభరి, మౌనివర్యుఁ డచల ♦ మానసమునఁ
దపముఁ జేయఁదలఁచి ♦ తద్యమునాశైవ, లినికిఁ బోయి దాని ♦ వనమునందు.

చ॥ తపనునిఁబోలి తేజమునఁ ♦ దద్భవబంధవిముక్తికోసమై
తపమొనరింపఁగా నిలిచి ♦ తత్ఖగనాథుఁడు స్వచ్ఛదంబులన్
దపతపకొట్టకుండఁ దన ♦ దాఁపున వ్రాలి చరించు సర్పమీ
నపతిని మ్రింగుటన్ ఝషగ ♦ ణంబులు దానికిఁ గుందుచుండుటన్. ౨౮౪

చ॥ కని కడుఁ గ్రుద్ధుఁడై విహగ • కాంతునిఁ గన్గొని యోరిధూర్త! వా
రిని గసవుర్ గ్రసించి పర • రీతుల జోలికిఁబోని మీనవనా
థుని వృధ మ్రింగియుంటి విది • దూష్యముగాదొకొ? హింస శంసయే?
చనుమిఁక దీని మెట్టితివా • చచ్చెదవంచు శపించె నందునన్. ౨౫౬

చ॥ గరుడుఁడు సొచ్చనేరఁ డటఁ • గావునఁ గాళియనాగ! నీవు స
త్వరగతితోడ సార్థసుత • భార్యుఁడవై చని తత్కళిందజాం
తరముననుండుమా పిదపఁ • దత్క్షణి, యా రహి ధైర్యమొప్పఁగా
నురవడిఁ బోయి తద్యమున • నుస్కి నొనర్చె విదేహనాయకా! ౨౫౭

ఆ॥ ఇటులఁ గాళియుఁడు ఖ • గేంద్రుని కాడిన, పలుకు నంగవించి • భయమెకాక
ప్రాణవిశయమొందెఁ • బరికింప "సత్యమే, వజయతి"యను పల్కు • వట్టిదగునె?

తే॥ అంత గృష్ణుఁడు యమునాప • గాంతికంబుఁ, జొచ్చినప్పుడు తద్దంద • శూకమదము
నుడిపి కరుణించి యాదీవి • నడలు లేని, వరముసంగుచుఁ గ్రమ్మఱఁ • బనిపెఁ జనక!

క॥ కాళియమర్దన కథయిది, పాలసులే న్వినిన మిగులఁ • బావనులై. గో
పాలునిఁ జూతురు మఱి భూపాలక! నీవేమి విననగ • వలతువొ చెపుమా!

చ॥ అటుపయి భూపుఁ డిట్లనె సు • రాళి సుధర్మ గడుపారఁ గ్రోలియుఁ
జటులవిలాసలోలలగు • చానల మోవినిఁ గోరునట్లు ము
చ్చటగల తేంట్లు మత్తకరి • సంతతి దానముఁద్రాగి పద్మ మె
చ్చటయని కోరుమాడ్కి హరి • సత్కథఁగోరరె? భక్తులో మునీ! ౨౫౮

ఉ॥ కావున శ్రీరమావిభుని • గాథల నింకొక గాథఁ దెల్పవే?
యావల కీరు రాధయను • నింతి దమిన్ శిశువున్ బరేశుఁడౌ
దేవకినందనుంగొని శ్రు • తిస్థితపద్ధతిఁ బెండ్లియాడి బృం
దావనిలో విహారమును • దద్దయు నొంటిగఁజేయ వెంటనే. ౨౫౯

చ॥ హరి, దమి నామెతో విడువు • మాత్రి భవిష్యమునందు నీకు నే
వరునిగనుండి రాసములఁ • బల్మఱొనర్తునటంచుఁ బల్కె నం
చరుసముతో వచించితివె? • యావిషయంబుల నానుపూర్విగాఁ
గరముగ నిప్పుసెప్పవె? య • కారణకారణికత్వ మేర్పడన్. ౨౬౦

శ్రీరాధాకృష్ణ ప్రీతి వర్ణనము.

చ॥ అనవుడు నారదుండు మిథి • లావని నాథున కిట్లు వాకొనెన్
జనకనరేంద్ర! ప్రశ్న బహు • సమ్మతమై శుభదంబు నయ్యెడిన్
ఘనము త్రిలోకదుర్లభము • గాదె రమాదయితామనోభిరా
మనికత నీవు విన్మమన • ముం బెఱపోకలఁ బోవనీక యే. ౨౬౧

మ॥ జలజాక్షుం డొకనాఁడు బింబతులితో ♦ ష్ఠంబందు నందంబుగాఁ
గలనాదాంచితవంశినిం జొనిపి సం ♦ గాతంబుతోఁ దిర్గు నె
చ్చెలులన్ గూడుచుఁ బాడుచున్ నగుచు గో ♦ శ్రేణిన్ దమిన్ ద్రోలు చా
జలజాతాప్తసుతాతటిన్ జనె విరా ♦ జన్మాన్యకాముండనన్. ౨౯౬

తే॥ అతఁడువోయిన బాటల♦నలరు జనప, దముల వృషభానుపురమునఁ♦దద్ద వెలుఁగు
వెలఁదు లందఱు దమిఁబొంది♦వింతనొంది, తాళఁజాలక నేలపైఁ♦ద్రావి రయ్య.

ఆ॥ అట్టి నందసుతుని ♦ యాకృతిప్రతిభాది, విషయములను సరిగ ♦ వినిన కనిన
రాధ నెచ్చెలులును ♦ రమణీయగాత్రలు, నగు విశాఖ లలిత ♦ లాతురమున.

చ॥ చిలుకల ముద్దుపల్కులును ♦ జిందముచందము మీఱునట్టి ద
మ్ములకెనయైన కన్గవయు ♦ బుణ్యసుధాకరతుల్యవక్త్రమున్
దళతళలాడు మించువలెఁ ♦ దద్దవెలింగెడి మేను బెళ్కుకు
లుకులుగల రాధికాంగనను ♦ గొంకక చేరి వచించి రిట్టులన్. ౨౯౮

మ॥ నవలామిన్నరో! మానుడుల్ వినుమ వి ♦ న్నాణంబుగా నేఁడు త
న్నవలీలారతుఁడైన కృష్ణుఁడు దివా ♦ నాథాత్మజాతీరమున్
నవకందర్పుఁ డనంగ సాగి మురళీ ♦ నాదంబు వొల్పార ధే
నువృషశ్రేణులఁ ద్రోలుచున్ జనె నిటే ♦ నోరూరఁగాఁ జూపఱుల్. ౨౯౯

ఉ॥ తేఁటులదాఁటు నెక్కురులు ♦ దేనియలొల్కెడి మోవి బంగరున్
మీఱెడి వల్వ లబ్జముల ♦ మించు కనుంగవ నిండుచందురున్
మాఱెడి నవ్వునెమ్మొగము ♦ మల్లియమొగ్గలగేరు దంతముల్
వాటపు చూపులున్ గలిగి ♦ వాఁడలరుం గద! ముద్దుగుమ్మరో! ౩౦౦

సీ॥ ముఖముఁ జూపించెనా ♦ పుణ్యంబు సేకూరుఁ, గన్నెత్తిచూచెనా ♦ కలుగు మేలు
వక్కన నవ్వెనా ♦ పండువన్నెలగాయుఁ, గలిసిమాట్లాడెనా ♦ కలుగుఁ జెలిమి
వేణువు నూఁదెనా ♦ విశ్వంబు ప్రమాన్పడు, డాసెనా మదనుండు ♦ డాయుచుండుఁ
గరముఁ జేపట్టెనా ♦ కంతుకాఁకలుదీరుఁ, గోపించెనా వైరి ♦ కోటి గూలు
తే॥ గరుణఁబఱపిన మోక్షంబు♦గల్గుఁగాదె, యామహాత్ముండు నీహృద♦యంబునందుఁ
దలఁచుచుండినవాఁడెకా ♦ జలజనేత్ర, పాదపంకజయుగసక్త ♦ బంభరంబ!

ఉ॥ వేకువ బాలురం గలిసి ♦ వేడుకపాటలఁ బాడుచున్ జగ
చ్ఛ్రీకరగోసమూహములఁ ♦ జేర్చుచు లీలగఁ ద్రోలుచున్ మనో
జాకృతివచ్చు నా హరియె ♦ యర్హుఁడు వంద్యుఁడు దర్శనీయుఁడో
హో కమలాక్షి! యన్నవిని ♦ యుబ్బుచు రాధ వచించె నిట్టులన్. ౩౦౨

క॥ చెలులారా! మీరిప్పుడు, పలికిన ఘను రూపు నిండు ♦ ప్రాయుఁడు కని యా
వల నాతనిఁ దెలిపెద నని, పలుకఁగ నాచెలులు నేర్పు♦బలిమినిఁ గమ్మన్. ౩౦౩

ఉ॥ నందకుమారసౌష్ఠవ ఘ ◆ న ప్రతిమన్ విలిఖించి యామె కా
నందముతో నొసంగ నల ◆ నవ్యలతాంగియు దానినిం గరం
బందు ఘటించి కాంచి కను ◆ లార మతిన్ మనసారఁ గోరి వీని నే
మందు మనోహరుండనియె ◆ యందును బొందెదఁ గాక త్రొందరన్. ౩౦౪

చ॥ అని మనమందునం దలఁచి ◆ యట్లనె చూచుచు మోహవారిధిన్
మునిఁగె ననంగఁ గూరుమను ◆ బొంది యదాటున బృందకాటవిన్
ఘననిభుఁడున్ శుభాంగుఁడును ◆ గాంచనచేలుఁడు నైన శౌరి వే
డ్కను దనతోడఁ గూడినటు ◆ గాంచి యొకానొక స్వప్న; మాదటన్. ౩౦౫

తే॥ మేలుకొని భూషణోత్కర ◆ కీలితుఁడగు, హరి వియోగంబు నై పక ◆ యాకులతను
బొంది కలఁదన కబ్బిన ◆ ముచ్చటలను, దలఁచి తలఁచి కన్నులనుండి ◆ జలములొలుక.

సీ॥ ఈముఖపంకజా ◆ మృతము నే నెన్నఁడు, ద్రావుభృంగంబనై ◆ తనరఁగలనొ
యీముఖపూర్ణేందు ◆ కౌముదియెప్డునా, పైఁబడ నాకాఁకఁ ◆ బాపఁగలనొ
యీముఖజీవన ◆ జామోదముల్ బర్వ, నెన్నఁడు మూర్కొని ◆ హెచ్చఁగలనొ
యీముఖసుఖపీఠి ◆ నెన్నఁడు నామోము, దామర నేనుంచి ◆ తనియఁగలనొ

తే॥ యీమనోహరాంగునిఁగూడి ◆ యెన్నఁడేను, సూనశరశరబాధల ◆ మానఁగలనొ
యీసుముఖుని నేనెత్తటి ◆ నాసతోడ, సుముఖుగాఁ జేసికొని వేడ్కఁ ◆ జూడఁగలనొ

ఉ॥ ఎన్నఁడు చేతులార! భువ ◆ నేశ్వరు దేహ మలంకరింతునో
యెన్నఁడు సుందరుండయిన ◆ కృష్ణుని ముద్దులఁ బెట్టికొందునో
యెన్నఁడు వాని పెన్నురము ◆ నెక్కి రతిన్ రతిఁ దేల్చుచుందునో
యెన్నఁడు తత్కరంబుఁగొని ◆ యిట్లటులన్ వని సంచరింతునో. ౩౦౮

కం॥ అని చింతించుచు నా ఘనుఁ, గనుఁగొనఁగాఁ దలఁచి తోఁచ ◆ క చరించుటఁ గాం
చిన యా చెలికత్తియ లా, వనజాక్షుని జాడఁ దీయ ◆ భావించి యెదన్. ౩౦౯

ఉ॥ చూచిరి సందుగొందులను ◆ జూచిరి సర్వచతుష్పథంబులన్
జూచిరి సర్వగోష్ఠములఁ ◆ జూచిరి రథ్యలఁ జుట్టుప్రక్కలన్
జూచిరి గాని యెచ్చట య ◆ శోదకిశోరుఁడు లేమిఁ దిగ్గి పోఁ
జూచెడిలోన నెల్లకడఁ ◆ జూచిరి వచ్చెడి గోపడింభకున్. ౩౧౦

తే॥ కనిన యా చెలికత్తెలు ◆ గాంచి ముదము,
ముందుగాఁ బోయి రాధాస ◆ ముఖమున కిటు
పల్కిరోయమ్మ! రమ్మ త ◆ త్పంకజాక్షుఁ
డాలఁ ద్రోలుచు నిటువచ్చు ◆ నోలిఁ గనుమ! ౩౧౧

కం॥ అన నాయమ పెన్నిధిఁగాం, చిన పేదరహిన్ జెలంగి ◆ చెలికత్తెలతోఁ
జని సౌధాంతరమందునఁ, దనరెడి వాతాయనంబు ◆ దాపునఁ దగుచున్.

మ॥ కనవే! యేమది, ధూళిపుంజమెసఁగెఁ ♦ గంజాక్షుఁ డేతెంచునా?
ఘనముల్ గ్రమ్మినయట్టు లంబరమణిన్ ♦ గ్రమ్మెన్ జుమీ యాదెసన్
వినవే మంజులవంశినాదములు నీ ♦ వీన్దోయిఁ జొప్పించి, యే
దసవేమీ చెలిరో యదేనినదమో ♦ యాలించి వ్రాకువ్వమా! ౩౧౩

మ॥ ఎవరో డాయుచునుండి రట్లు గనుమీ ♦ యిందిందిరప్రోల్లస
న్నవసూనాంచితమాలికాధరుఁడు పీ ♦ నస్కంధుఁ డాజానుబా
హువృతుండున్ వరచేలధారుఁ డదిగో ♦ యుంకించి కాంచంగ మా
ధవుఁడే యంచుఁ దలంతు నిక్కువమె కా ♦ దా యో సఖీబృందమా! ౩౧౪

వ॥ అని వీక్షించుచు యోచించుచు ననుమానించుచు నాతురపడుచుఁ బృచ్ఛింప నాసఖు లౌనౌనని యలరుచుఁ దలలూచి సంకోచపథంబునుండి మిత్ర తారకలందు నిందునికైవడి నొప్పారుచు నాలం ద్రోలుచుఁ గ్రమక్రమంబుగా సమీపించెడి శ్రీకృష్ణునిం జూపుకుఁ్రవేలునం జూప నాయంగనామతల్లిక యొక్క సారిఁ గన్నులార సోరణగండ్లనుండిఁ గాంచి ౩౧౫

సీ॥ దర్శనీయంబులన్ ♦ దర్శనీయముగాదె, యీమహామహుముఖం ♦ బింతులార!
పేయంబులందున్ ♦ బేయంబుగాదె యీ, శౌరి యధరసుధ ♦ చానలార!
స్పర్శనీయంబులన్ ♦ స్పర్శనీయముగాదె, యీ మాధవుని మేను ♦ లేమలార!
గేయంబులందున్ ♦ గేయంబుగాదె యీ, ఘను దివ్యచరితంబు ♦ కాంతలార!

తే॥ జ్ఞేయములయందు జ్ఞేయమీ ♦ తోయజాక్షు
వర్తనముగాదె సతులార! ♦ ప్రార్థ్యములను
బ్రార్థ్య మీ జగన్మోహను ♦ పరమసంగ
మంబుగాదె నారీతిల ♦ కంబులార! ౩౧౬

క॥ అని తన చెలులకుఁ జెప్పుచుఁ, గనుఱెప్పను వాల్పక హరిఁ ♦ గనుచిల మూర్ఛి
ల్లె నతండు నోరచూపులఁ, గని యామెను దలఁచె నిటులఁ ♦ గౌతుకమతితోన్.

సీ॥ కచములా యివిగావు ♦ ఘనముఖాంబుజసుధన్, గ్రోలుభృంగముల ♦ గుంపుగాని
వేణియా యిదిగాదు ♦ వెనుకలరక్షించు, భయమిడు కృష్ణస ♦ ర్పంబుగాని
వక్త్రిమా యిదిగాదు ♦ బహుళలోకానంద, కరపౌర్ణిమా నిశా ♦ కరుఁడుగాని
హాసమా యిదిగాదు ♦ హర్షంబుగూర్చెడి, దివ్యరాకేందుచం ♦ ద్రికలుగాని

తే॥ కనుల యివిగావు గండుమీన్ ♦ గవయకాని, కంఠమా యిదికాదు శం ♦ ఖంబుగాని
కుచములా యివిగావు వో ♦ న్గొప్పగిండ్లు, గాని మైదీఁగె యిదిగాక ♦ కాదె చపల,

మ॥ భువిలోనన్ దివిలోన దీనికెనయా ♦ పూఁబోఁణి లేదెందు నీ
స్తవనీయద్యుతిభాసురన్ ఘనకచన్ ♦ దారుణ్యలావణ్యవై

భవవిభ్రాజిత నిర్జితస్మరసతిన్ ♦ భాగ్యాంచితన్ శ్రీమతిన్
దవులన్ లేని నరుండు వ్యర్థుఁడుగదా ♦ తర్కింప భావంబునన్. ౩౧౯

తే॥ కాన నీ చానతోఁగూడి ♦ కరుణఁదొలఁగి, విరతిలేకుండ శరముల ♦ వేయు మదను
మదము సదమద మొనరించి ♦ ముదము నేను, గాంచ సొనని యింటికే ♦ తెంచె నంత.

చ॥ లలితయు, రాధఁజేరి యిటు ♦ లన్ బలుకాడఁదొడంగె నమ్మరో!
పలుకవు రావు నవ్వవు సు ♦ భక్ష్యయుతాన్నముఁ గ్రోల వేఁదియున్
దలఁపవు మంచినూనియలఁ ♦ దద్దయు రుద్దుచు దువ్వి దువ్వెనన్
దలను నలంకరింపవు య ♦ థార్థము నాకిపు డీవు సెప్పవే! ౩౨౧

చ॥ హరిని మదిన్ మనోవిభుగ ♦ నన్నివిధంబుల నెంచియున్న స
త్వరగతి వాని నెయ్యమగు ♦ పద్ధతిఁజూడుము నీకు మేలగున్
ధరణికి మంచియౌ నిఁక వ్య ♦ థాజ్వాలనుం డల కుంభకార వ
హ్ని రహిని భగ్నభగ్నమని ♦ నిన్నిసుమింతయుఁ గాల్పఁ డో చెలీ! ౩౨౨

ఉ॥ పిమ్మట రాధికామహిళ ♦ వేడుకతోఁ దన పద్మపత్రనే
త్రమ్ముల విప్పి యోసి లలి ♦ తా! మునినిర్జరపూజితాంఘ్రి యు
గ్మమ్ముగలాఁడు ముద్దులను ♦ గాఱ్చెడు వాఁడును నైన యచ్యుతుం
డిమ్మెయి రానిచో నిచటి ♦ కే నిదె దేహముఁ బాదిఁ జేసెదన్. ౩౨౩

ఉ॥ ఇట్టుల గద్గదోక్తి వచి ♦ యింపఁగ నాసఖి వించు నోచెలీ!
యెట్టులొ పట్టుకొమ్మదను ♦ నేనెర వేర్చెద నీదుకోర్కి నీ
పట్టున నంచు నల్ల వృష ♦ భానుపురంబును వీడి తోడనే
యట్టి కళిందజానదికి ♦ నందిక లోఁగల బృందకాటవిన్. ౩౨౪

తే॥ మాధవీముఖవల్లరుల్ ♦ మలయవివిధ, విహగకలకలారావముల్ ♦ వినపడంగఁ
గడిమి చెట్టుచాయను నొంటిఁ ♦ గా వసించు, పసిఁడిపుట్టముతాల్పు పా ♦ ర్శ్వమునఁ జేరి

ఉ॥ శౌరి! త్రిలోకసుందరియు ♦ సాధ్వియుఁ దద్వృషభాను పుత్రియై
మీ తెఱఁగి రాధ నా రమణి ♦ మిమ్ములఁజూచిన నాఁటఁగోలె మీ
సౌరు దలంచి గోడపయిఁ ♦ జక్కఁగ వ్రాసిన బొమ్మకై వడిన్
మాఱుచు నోర్మెదల్ప దది ♦ మాయయొ యేదియొ చెప్పలేనుగా. ౩౨౬

చ॥ వినుఁ గనుమూయుఁ గాంచుఁ జను ♦ వెన్కకు వచ్చును గూరుచుండు ని
ల్చును బడు లేచు మిన్నుగను ♦ సొమ్మసిలున్ దెలివొందు శ్రీహరీ!
యనుఁ బ్రణమిల్లు నేడ్చు నగు ♦ హా యని వేసరు నిట్టులన్ క్షణం
బునకొకతీరుచేయు నిది ♦ బుద్ధికిఁ దోఁపదు లోకమోహనా! ౩౨౭

చ॥ సుమతతి బాణజాలముగ ♦ సోముఁడు హాలహలోరుమూలకం
దముగ సుగంధి దుమ్మటు వి ♦ ధంబుగ సొమ్మెఱినిప్పుతున్కఁగాఁ

గమలినకోక ధార్యముగఁ ♦ గ్రాలెడి రాధకు, నందుచేత నా
యమ పెదమేడ పాడుపడి ♦ నట్టులఁదోఁచెడి పద్మలోచనా ! ౩౨౮

ఉ॥ కావున నొక్కమాఱు మమ ♦ కారముతోఁ జనుదెంచి యట్టి రా
ధావనితామతల్లికకు ♦ దర్శనమిచ్చి సుఖంబు గూర్పవే ?
నీవెకదా సమస్తధర ♦ ణీ జననస్థితినాశనంబులన్
దేవుఁడవింక సర్వమున ♦ దిక్కగువాఁడవు రమ్ము శ్రీహరీ ! ౩౨౯

చ॥ అని పరమేశ్వరుం గుఱిచి ♦ యాలలితాలలనాలలామ నే
ర్పున మనవింబొనర్చుకొనఁ ♦ బూతచరిత్రుఁడు కృష్ణచంద్రుఁడున్
విని ఘనవాణి నిట్లనియె ♦ భీతమృగాక్షిరో ! నీమనోహరో
క్తినిఁ జెవులార వింటి నల ♦ స్త్రీ యటు సేయుట ప్రేముడిన్ సుమీ ! ౩౩౦

ఉ॥ ప్రేమ మనోవికారమగు ♦ ప్రేమ గృహస్థశుభప్రదంబగున్
బ్రేమమె సృష్టిమూలమగుఁ ♦ బ్రేమయె పోషణముఖ్యహేతువౌఁ
బ్రేమ వినాశకంబగును ♦ బ్రేమయె ధర్మనిదానమయ్యెడిన్
బ్రేమమె సర్వవశ్యమగుఁ ♦ బ్రేమనుమించిన లాతియున్నదే ! ౩౩౧

ఉ॥ ఈ రహిఁ బ్రేమయాట నల ♦ యింతియు నట్టులఁ జేయుచుండెఁగా
క్షీరమునందుఁ దత్తినెతరు ♦ చిస్థితి భేదములేని రీతిగా
నారయ నాకు నామెకును ♦ నంతరమింతయు లేదు మున్ను భాం
డీరవనిన్ విహారము గ ♦ డించిగ నైనటు లిప్డు మాకగున్. ౩౩౨

ఉ॥ రాధకు నాకు భేదము గ ♦ రంబుగఁ గూర్చి జగంబునందు నే
రోబ్ధలు సల్పుచుందు రల ♦ పుణ్యజనుల్ యమపాశబద్ధులై
బాధలఁ బొందుచుందురని ♦ భావమునందు నెఱుంగు మిట్టులన్
సాధులు భేదదూరులయి ♦ సన్నుతి సల్పరె ? ముక్తిఁగాంచరే ? ౩౩౩

ఉ॥ కావున లెమ్ము పొమ్మలఁతి ♦ కాలములోపల నేను వచ్చెదన్
నావుడు తల్లతాంగియును ♦ నమ్రత నాతని యాజ్ఞఁగొంచు బృం
దావని వీడి రాధ సవి ♦ ధంబునకుం జనుదెంచి యొంటిగా
భావమునం దలంచుచెదొ ♦ వర్తిలు నామెకుఁ బల్కె నిట్టులన్. ౩౩౪

శా॥ అమ్మా ! రాధరో ! శౌరిఁ జేరి కనఁగా ♦ నవ్వానిపై నీకు మో
హమ్మెట్టుల్ వసియించెనో యటుల నీ ♦ యం దాతఁడున్ బూర్ణమో
హమ్ముం బొంది వసించె నం చెఱుఁగుమీ ♦ యవ్వానికిన్ నీకు భే
ద మ్మావంతయులేదు మీర్జగమునన్ ♦ ద్వైవిధ్యమై యుండ్రుగా. ౩౩౫

తే॥ కొలఁది కాలములోపలఁ ♦ గూర్మి నాతఁ
డిటకుఁ జనుదెంచునని యెంతు ♦ నెడఁద నయిన

వాని రాకకు సత్కార్య ♦ పాళి హాళిఁ
జేయుచుండుము నీకిష్ట ♦ సిద్ధియగును. ౩౩౬

ఉ॥ ఈగతిఁ జెప్ప నామె స్వము ♦ ఖేందురుచిన్ నయనోత్పలంబులున్
బాగుగ విప్ప నిట్లు మఱిఁ ♦ బల్కెఁ జెలీ! యలవానిరాకకై
యేగతి నెట్టికార్యముల ♦ నే నొనరింపఁగ నౌనొ యెట్టి య
భ్యాగతిదేవతీర్థముల ♦ యర్చలఁ జేయఁగ నౌనొ? చెప్పుమా! ౩౩౭

తే॥ మఱియు మాగురువును ముని ♦ వరుఁడునైన, గర్గుఁడీ యిష్టసిద్ధికే ♦ కార్యములను
జెప్పెనో వాని నాకు వ ♦ చింపుఁ డిప్డు, ఓ చెలియలార! యనికోరె ♦ నుర్వరేశ!

తే॥ అట్టి సమయంబునందుఁ ద ♦ దాళిపాళిఁ, జతురమైన చంద్రానన ♦ స్వాంతమందు
మిగుల మోదించి యమ్మరో! ♦ మీ సెలవున, నొక్కసత్క్రియఁ జెప్పెదఁ ♦ జక్కవినుము

తులసీవ్రత మాహాత్మ్యము.

చ॥ వరదము మంగళప్రదము ♦ భాగ్యదమున్ దనయప్రదంబునున్
బరమము మారిజాడ్యముఖ ♦ వారకమున్ గులదీపకంబు దు
ష్కరహరిదర్శనప్రథమ ♦ కారణమున్ బహుపావనంబునున్
సిరి కెనయైన తత్తులసి ♦ సేవను భక్తిని జేయుచుండుమా! ౩౪౦

క॥ తులసినిఁ జూచినఁ దాఁకినఁ, బలికిన శ్రుతిశాస్త్రవిహిత ♦ పద్ధతితోఁ బూ
జలఁ జేసిన మఱిఁ దత్కథ, నలఁతిని వినినంతమాత్ర ♦ నఘము లణంగున్.

తే॥ నవవిధాత్మకభక్తిన ♦ నారతంబు, దులసి నమ్మిన వారలు ♦ దోషములను
విడిచి పుణ్యాత్ములై యొక ♦ వేయియుగము,లరుగునందాఁక వైకుంఠ ♦ మందునుంద్రు.

చ॥ కనులకుఁ బండువౌ తులసిఁ ♦ గైకొని యెవ్వఁడు మంచిచోటు గ
న్గొని యొక యాలవాలమును ♦ గోర్కెనొనర్చియు నందు నాటి క
మ్మని యుదకంబు ప్రత్యహము ♦ నర్పితమౌనటుబోసి గొప్ప వృ
ద్ధిని గనునట్లు జేయునొ య ♦ దేవిధి వాఁడును వృద్ధిఁబొందుఁగా. ౩౪౩

సీ॥ సారంబు గల్గిన ♦ చక్కని నేలలోఁ, జదుకంబుగా నుండు ♦ స్థలముఁ గాంచి
యందునఁ గుందార ♦ మందార పున్నాగ, చూతాదితరువులఁ ♦ జుట్టుబెట్టి
యవల మరంద ని ♦ ష్యంది నానావిధ, పుష్పభూరుహములఁ ♦ బొందుపఱచి
పదపడి సౌరభ ♦ పర్యాప్తవాసిత, మల్లికాదిలతల ♦ నల్లఁ జేసి

తే॥ చుట్టుఁ గొలఁది చోటును విడి ♦ శుభ్రపఱచి, చిన్నచిన్న సరస్సులు ♦ సెలఁగ నడుమఁ
గళలకుం దల్లియిల్లగు ♦ తొళసికోట, వైచు పుణ్యుండు వైకుంఠ ♦ వాసి యగును.

శా॥ భాస్వత్ప్రసుమాంచితోరు తులసిన్ ♦ బ్రహ్మ్యావశకాలంబునం
దే స్వాపంబును లేచి చూచు జనులో ♦ దీర్ఘాయురైశ్వర్యదే

హస్వాస్థ్యంబులు గల్గి పుణ్యతములై ♦ యా స్వర్గలోకంబునం
దస్వప్న ల్వినుతింప నుండఁగలరో ♦ యంభోజపత్రేక్షణా! ౩౮౯

సీ॥ అన్నసత్రంబుల ♦ నమరిచినంగూడఁ, దులసినాటుఫలంబు ♦ దొరకునొక్కొ
ఫలపుష్పతరువనుల్ ♦ బ్రబలువేయించినన్, దులసినాటుఫలంబు ♦ దొరకునొక్కొ
వరజలయుతములౌ ♦ చెలువుల్ ద్రవ్వినన్, దులసినాటుఫలంబు ♦ దొరకునొక్కొ
షోడశదానముల్ ♦ సొరిదిఁగావించినన్, దులసినాటుఫలంబు ♦ దొరకునొక్కొ

తే॥ దశవిధములగు దానముల్ ♦ విశయరహితుఁ, డగుచు సల్పినంగాని య ♦ జ్ఞాశ్వమేధ
శతము నాచరించినఁగాని ♦ సకల శుభద, తులసినాటుఫలంబు ♦ దొరకునొక్కొ?

తే॥ కన్నులారంగఁ దులసినిఁ ♦ గాంచఁడేనిఁ, జేతులారంగ దులసి న ♦ ర్చింపఁడేని
నోరు నొవ్వఁ దులసికతల్ ♦ నుడువఁడేని, వాని జన్మంబు మిక్కిలి ♦ వ్యర్థమమ్మ!

చ॥ తులసిదళంబులన్ సకల ♦ దోషవిదూరులు వేల్పు లెల్లరున్
వెలుఁగుచునుండు, రవ్వి సర ♦ వింగొని శ్రీహరిపాదపంకజం
బులకు విధేయతాఘణితిఁ ♦ బూజల సల్పిన వాని జన్మమే
వెలగల దర్థవంతము న ♦ భిజ్ఞనుతంబును ముక్తియుక్తమున్. ౩౮౨

సీ॥ ఏవీడు తులసిచే ♦ నెసఁగియుండఁగలేదొ, వీడుగాదది వట్టి ♦ బీడు గాని
యేవాడ తులసిచే ♦ నెసఁగియుండఁగలేదొ, వాడగాదది వల్లె ♦ కాడు గాని
యేయిల్లు తులసిచే ♦ నెసఁగియుండఁగలేదొ, యునికిగాదది పెద్ద ♦ యొలికి గాని
యేతోట తులసిచే ♦ నెసఁగియుండఁగలేదొ, తోటగాదది చేటు ♦ చోటు గాని

తే॥ తులసిలేనట్టి చోటులఁ ♦ జెలఁగుజనము, జడమగునుగాని యయ్యది ♦ జనముగాద
టంచు నెలుఁగుచుఁ బూజల ♦ నహరహంబు, సల్పుచుండుము తులసికి ♦ శ్రద్ధతోడ.

తే॥ తులసి వాయువు లేయింటఁ ♦ జెలఁగుచుండు
నట విషూచిమశూచికా ♦ ద్యామయములు
నించుకేనియుఁ జొరఁబడవం ♦ చెలుఁగవమ్మ!
కాలుఁ డా యింటివారలఁ ♦ గనులఁ గనఁడు. ౩౯౦

తే॥ తులసిదళమంజరిం గొని ♦ తలనుదాల్చి, ప్రాణముల్విడిచిన వాఁడు ♦ బాధ పంచ
పాతకంబుల సల్పినన్ ♦ బావనుఁడయి, యముని దండన మొందఁ డో ♦ యన్నుమిన్న!

క॥ తులసీ కాష్ఠజ గంధ మొ, డలఁబూసినఁ బాపమెదియు ♦ డక్కొనదమ్మా
తులసీవనిగల గేహం, బులు పుణ్యక్షేత్రములుగఁ ♦ బొల్పారుఁగదా. ౩౯౧

తే॥ నూఱు బారువలైన బం ♦ గారు మఱియు, నాల్గువందల బారువ ♦ ల్గల్గు వెండి
దానమిచ్చిన ఫలమెంత ♦ దనరు నంత, ఫలముగల్గు నిట్టి తులసి ♦ పాలనమున.

తే॥ తులసిపాదునఁగలనీరు ♦ దలనుజల్లి,న గృహి,యమరాపగాముఖ ♦ స్నానఫలముఁ
బొంది నీటఁజెలంగియు ♦ భువన మంట,ని జలజముమాడ్కి ♦ భవభీతి ♦ నింగనఁడుగ

తే॥ తులసినీడను శయనింప ♦ దోషమడఁగుఁ, దులసిపూసలఁ దాల్చినఁ ♦ గలుగు శుభము
తులసిఁ బైవిధిఁ బూజల ♦ సలుప హరియు, బ్రీతిఁ బొందును దులసి వర్ణింపఁదరమె.

తే॥ తులసియుండిన శ్రాద్ధముల్ ♦ ఫలదములగు,
దులసిఁ బెంచిన వంశముల్ ♦ బొలుపుఁగాంచు
దులసి మాహాత్మ్యమెన్నుట ♦ సులభమొక్కొ ?
త్వరగ నీవును దులసి సే ♦ వలను సలుపు. ౩౫౬

చ॥ అని తులసీ ప్రభావము మ ♦ హాద్యుతితో నుడువంగ రాధికా
వనితయు నాలకించి భయ ♦ భక్తులఁ దత్తులసీవనంబు స్థా
పన మొనరింప నెంచి తగు ♦ పద్ధతులం గమనించి కేతకీ
వన మనుకూలమైనదని ♦ భావమునందుఁ దలంచి వెంటనే. ౩౫౭

వ॥ తద్వనంబునందు మధ్యప్రదేశంబు రమ్యంబని యెన్ని యందు బహురమణీయంబగు నూరుమూరల చుట్టుకొలతగల చోటును గొని యాస్థలంబున బంగారు గోడల నెత్తుగఁ గట్టించి పద్మరాగమణులతోఁ దటంబు నిర్మింపించి కాంచనధ్వజంబుల నల్లెడ నెత్తించి యందుఁ బ్రేక్షకమనోభిరామంబగు తులసీమందిరం బలరునట్లు బొనరించి తన్మందిరాంతరంబున సర్వదోషహారంబై పచ్చనిపల్లవంబులఁ బొలుపారు శ్రీతులసీవనంబు స్థాపించి యవ్యాజంబగు నిశ్చలమనంబున సమాహూతుండును వేదవేదాంగ విదుండును బురోహితుండు నగు గర్గాచార్యుండు మంత్రపూర్వకంబగు తంత్రం బుపదేశించుచుండ నభిజిన్నక్షత్రయుతశుభముహూర్తంబున శ్రీకృష్ణప్రీతికై పరమభక్తిసంభరితయై తత్సేవాపూజాదులఁ జేయ నారంభించి యాశ్వయుజ శుద్ధపూర్ణిమాదివసంబున దీక్షవహించి చైత్రపూర్ణిమాపర్యంతము నారాధించి పంచామృతంబులను నిక్షురసంబునను నామ్రరసంబునను ద్రాక్షారసంబునను నారికేళరసంబునను శుద్ధోదకంబునను నభిషేకించి ప్రత్యేకంబుగాఁ బ్రతిపూర్ణిమా తిథియందు విశేషోపచారంబులం గావించుచు వైశాఖశుద్ధప్రతిపద్దినమందు దదవ్రతోద్యాపనం బొనరించి రెండులక్షల బ్రాహ్మణుల నన్నముఖదానంబులతోఁ దృప్తులం గావించి యామలకప్రమాణంబులును వర్తులంబులును నమూల్యంబులును నగు లక్షభారమౌక్తికంబులను గోటిభారదివ్యస్వర్ణంబును నాచార్యునకు దానం బొసంగి ఖేచరులు దుందుభులు మ్రోఁగించి కీర్తించి జయజయారావంబులఁ సల్పుచు బుష్పవృష్టినిఁ దత్తులసీమందిరంబుపైఁ గురియం గని యానందమందు రాధికాసుందరి సముఖంబున. ౩౫౮

సీ॥ మించును మించిన ♦ మేనిపైఁ దళతళ, లాడు బంగరు చీర ♦ లమరుచుండఁ
దమ్ములఁ దమకు వే ♦ తమ్ములఁ గాఁ జేయు, కన్నుల నమృతంబు ♦ గాఱుచుండఁ
నల్లని పెంద్రాచుఁ ♦ జిల్లరగా సల్పు, పెంజడ పిఱుదులఁ ♦ బుంజియాడఁ
దామరతూండ్లను ♦ దాఁటు చౌచేతుల, బంగరుసొమ్ములు ♦ వరఁగుచుండ

గీ॥ హైమకుండలమకుటంబు ◆ లలరుచుండ, వెలుఁగుచుండుపదాంగదమ్ముల ◆ వెలఁది యగుచు
గరుడగళహేమపీఠిపైఁ ◆ గ్రాలి తమ్మి, కంటివాల్గంటి తులసి వే ◆ డ్కను వెలింగె.

చ॥ కనుపడి యట్టు లామె తమ ◆ కమ్మున రాధను గౌఁగిలించి యి
ట్లనియెను నో సతీతిలక ◆ మా! భవదర్చలచేఁ బ్రసన్నతన్
గని యిట కేగుదెంచితిని ◆ గానఁ ద్రిశుద్ధిగ నేవరంబు నీ
వనయము గోరుచుంటి వది ◆ యక్కజవచ్చి ఫలప్రదంబగున్. ౩౭౦

చ॥ మఱి సుభగత్వమున్ వఱల ◆ మంచిదటంచుఁ బ్రసిద్ధురాలవై
ధర మనుచుందువమ్మ! యిది ◆ దప్పదు భూతలసంగ్రహార్థమై
కరముగ నిట్లు గోరితివి ◆ గాదె! యనంతరమందు నామె సం
బరమున మ్రొక్కి నాకుఁ బతి ◆ భక్తి నహైతుకి నిమ్ము బృందరో! ౩౭౧

చ॥ అనఁ దులసీమహేశ్వరియు ◆ నట్టులె నీకగుగాక యంచుఁ దాఁ
జనె నటుమీఁద రాధ నిజ ◆ సద్మముఁ జేరెను మైథిలేశ్వరా!
యనవుడు ప్రేఁడు వల్కె శర ◆ దబ్జమరందముఁ ద్రాగి తేంట్లు తృ
ప్తినిఁ గనునట్టు లీకథను ◆ తృప్తిని జెందఁగఁ జాల నారదా! ౩౭౨

తే॥ కాన మఱి హరికథను బల్కంగ వేఁడుచుంటిఁ దద్రాధికాదేవి ◆ యుత్తమవిధిఁ
దులసి నర్చించెఁగద దానఁ ◆ గలిగినట్టి, ఫలములన్ జెప్పవేఁడెద ◆ బ్రహ్మపుత్ర!

శ్రీకృష్ణుండు మాయాగోపికయై రాధ దరికేగుట.

ఉ॥ నావుడు దేవమానియు న ◆ నంగడఁగెన్ మిథిలాధినాథ! రా
ధావధు వావిధిన్ మిగులఁ ◆ దత్తులసీవ్రత మాచరించుటన్
శ్రీవిభుఁ డాలకించియుఁ బ ◆ రీక్ష నొనర్పఁ దలంచి తోడనే
యావృషభానుపట్టణము ◆ నర్గి ప్రమోదముఁ బొందు చందునన్. ౩౭౩

ఉ॥ కంకణ తార హారములు ◆ గమ్మలు నందెలు నత్తు కాంచియున్
గింకిణులున్ దగన్ గనక ◆ నిర్మల వస్త్రములన్ ధరించి బ
ల్పొంకపు కేశపాశమును ◆ బూని యహో యన గోపికాకృతిన్
జంకక తాల్చి తత్సదన ◆ సన్నిధికేగి మదేభయానయై. ౩౭౪

మ॥ వరుసన్ ద్వారసమాశ్రితాంజననిభే ◆ భశ్రేణులన్ బ్రోల్లస
త్పరిఖావప్రసభాలయాంగణచతు ◆ ర్ద్వారంబులన్ ఛత్రచా
మరహారాన్వితసింహపీఠముల ధ ◆ ర్మస్థానముల్ దివ్యహ
న్మరుదాపమ్యజవాంచితాశ్వములఁ బ్రే ◆ మన్ జూచి యా పిమ్మటన్. ౩౭౫

ఆ॥ వత్ససహిత ధేను ◆ వారమహోక్షముల్, గన్నులారఁగాంచి ◆ కరమునందు
బెత్తమొప్ప మంచి ◆ పిల్లనగ్రోవితో, నసిగఁ బాడు గోప ◆ సమితిఁగాంచి.

క॥ శ్రీరాధాంతఃపురమును, జేరి కవాటాలయాది ♦ చిత్రంబులనున్
భూరిసభాస్థలములలోఁ, గోరిక వర్తించుచుండు ♦ కోమలులఁ గనెన్. ౩౧౮

ఉ॥ కృత్రిమ గోపికామణి మ ♦ ణిన్ వృషభానుకుమారికీర్తి వా
దిత్రముఖంబునన్ మిగులఁ ♦ దేటగఁ దెల్ల మొనర్చు గోపికల్
చిత్ర విచిత్ర పుష్పములఁ ♦ జేకొని వేడుకతోడఁ జెంగనా
లాత్రములేక వేయుటను ♦ నాస్థను గన్గొని మెచ్చి యంతటన్. ౩౧౯

తే॥ కుందమందార దాడిమీ ♦ కోవిదార, మాలతీ కేతకీ బృంద ♦ మాధవీప్ర
భృతి ధరారుహోపేతంబు ♦ వివిధవిహగ, కలితమగు నుపవన మొండు ♦ గ్రాలు నందు

సీ॥ కల్పవృక్ష సుగంధ ♦ కమ్రంబు మధుమత్త, షట్పద ఝంకృతి ♦ సంయుతంబు
గంధార్క్తశీత జ ♦ గత్ప్రాణ యుక్తంబు, శుకముఖఖగరవ ♦ శోభితంబు
ననిలాల్ప ధూత స ♦ హస్ర దళాంబుజ, భాసురం బఖిల పు ♦ ష్పాశ్రితంబు
కూపవాపీసరః ♦ కుల్యామనోజ్ఞంబు, బుష్పశయ్యావళి ♦ భూషితంబు

తే॥ న్యక్కృతామర నాయక ♦ నవ్యసౌధ, రమ్య మమర నుతము నైన ♦ రాధికాస
తీమణీదివ్యకుంజంబు ♦ దేజరిలుట, గాంచి యెదమెచ్చి యందునఁ ♦ గౌతుకమున.

తే॥ వళులు మేఘమందిరమందు ♦ బాలతరణి, కుండలాంచితల్ దత్కార్య ♦ కుశలలు సుము
ఖులును వరవస్త్రధరలు నౌ ♦ చెలిమికత్తె, లలరుచుండుటఁ గని కొంచె ♦ మవల నరిగి.

ఉ॥ కుంకుమపువ్వువన్నెలను ♦ గూర్చిన సన్నని పట్టుబట్టలి
ర్వంకలఁ గట్టియుండ సుమ ♦ వారులు జల్లఁగ నెల్లచోటులన్
సంకుమదైణనాభిఘన ♦ సారపటీరసువాసనల్ దగన్
వంక యొకింతలేని యటు ♦ భాసిలు రాజగృహంబునుం గనెన్. ౩౨౩

ఉ॥ అందునఁ జేటికాసహిత ♦ లౌ చెలికత్తెలఁ గోటిచంద్రులన్
డిందొనరించు తేజలరి ♦ కీవిగ నుండెడి కావిమోవినిం
జెంది సతీలలామయు సు ♦ శీలయు నైనుతిఁబొందు రాధికా
సుందరి యొద్దియో తలఁచు ♦ చున్ బదమున్ గదలించుటం గనెన్. ౩౨౪

ఉ॥ అత్తఱి రాధికాసతియు ♦ నట్లు క్రమంబుగ, డాయు గోపికా
త్యుత్తమఁ గాంచి కౌఁగిళుల ♦ నొంది పదంబులఁ జూళనంబుకై
యుత్తమలోకరీతి జల ♦ మొయ్య నొసంగియుఁ బీఠమిచ్చి లో
కోత్తరమైన పద్ధతిని ♦ నొద్దకుఁ బోయి వచించె నిట్టులన్. ౩౨౫

తే॥ అమ్మ! స్వాగతమియ్యదే ♦ యందవమ్మ!, మాగృహంబున కీవిపు ♦ డేగుదెంచ
ధన్యతమనైతి నోయమ్మ! ♦ తప్పకుండ, నర్ఘ్యమొంది నాయాతిథ్య ♦ మందవమ్మ!

మాయాగోపికారాధికా సంవాదము.

చ॥ ఇది యెటనుండిరాక మఱి ♦ యెక్కడి కేగఁ దలంచియుంటివో
యెది భవదీయవాస మిఁక ♦ నెట్టిదొ నీచరితంబు నేటికీ
యదనున నాసమీపమున ♦ కాగతవైతివొ చెప్పు మవ్వి నా
కుఁ దగినవైనఁ జేసెదను ♦ గొంకక పద్మదళాయతేక్షణా! ౩౭౭

ఉ॥ భూతలమందుఁజూడ నినుఁ ♦ బోలినరూపము గోచరింప దే
ళ్ళీతిగ నిన్ను జూతు రల ♦ పెద్దలు ధన్యత గాంచకుందురే
యేతఱి నీపదాబ్జముల ♦ నెచ్చటఁ ద్రొక్కెద వద్ది యత్తఱిఁ
పూతమహాపురంబగుచుఁ ♦ బొల్పువహింపదె? గోపికామణీ! ౩౭౮

క॥ అమ్మా! శుభదము వాంఛా, దమ్మును నఘజాలశైల ♦ దంభోళియు నై
సమ్మదకరమగు మీ నా, మమ్మును వినఁగోరుచుంటి ♦ మాన్యచరిత్రా! ౩౭౯

క॥ కృతిచే, స్మితిచే, ద్యుతిచే, గతిచే, గరుణాకటాక్ష ♦ కలితస్థితిచే,
మతిచే, వచనముచే, శ్రీపతివలె భాసిల్లితీవు ♦ భామామణిరో! ౩౮౦

ఉ॥ మిమ్ములఁ జూచినం గొలఁది ♦ మేరను మీఱు ప్రియంబు డెందమం
దిమ్మెయిఁ గల్గుచుండెడి, ర ♦ మేశునకున్ మఱి మీకుఁ దారత
మ్యమ్మది గోచరింపదుగ ♦ యందున నేను ననాందగా మిమున్
నమ్మి తలన్ వహించుచు ఘ ♦ నంబుగఁ దప్పక సత్కరించెదన్. ౩౮౧

చ॥ మఱియును మీరు నిత్యమును ♦ మానక యిచ్చటి కేగుదెంచి మీ
దరిసెన మియ్యఁ గోరితిని ♦ దద్విధి వీలొనఁగూడదేని మీ
వర గృహ మెచ్చటన్ గలదొ ♦ పల్కుఁడు వచ్చెదఁ బ్రత్యహంబు ని
ద్దర మొకచో నెటో కలిసి ♦ తద్దయు ముచ్చట లాడనౌ సఖీ! ౩౮౨

క॥ నావుడు మాయా యువతియు, శ్రీవిభుఁడున్ దేవుఁడైన ♦ శ్రీకృష్ణవిధుం
డా వనజాక్షికి రాధిక, కావశ్యకపక్కి నిటుల ♦ ననియెను జనకా! ౩౮౩

ఉ॥ ఊరెది యన్న నందపురి ♦ నొందిన నందుని యిక్కఁ బ్రక్కఁ గా
చేరదిశన్ బ్రభాపటలి ♦ వెల్గెడి గోకులమై చెలంగు నా
పేరిక గోపదేవియని ♦ విశ్వమునన్ విదితంబు రాధ! నీ
సౌరును జేటియౌ లలిత, ♦ సక్కవచింపఁ గనంగ వచ్చితిన్. ౩౮౪

చ॥ నవనవపుష్పవాసనల ♦ నవ్యలవంగలతాదిసంతతిన్
నవకపుఁ దేంట్ల పాటలను ♦ నానెమగా ఫలియించు చెట్టులన్
నవనవలాడు నీవనము ♦ నా కనులారఁగఁ గాంచియుంటి వా
సవఘనునందనోపవని ♦ సైతము దీనికి సాటివచ్చునే? ౩౮౫

ఉ॥ ఇట్టుల నిర్వురుం గలిసి ♦ యేవియొ ముచ్చటలాడి కొంచెమున్
జెట్టులచాటుచోటులను ♦ జేరుచు నాడుచుఁ బాడుచున్ మఱిన్
నెట్టుచుఁ బాఱుచున్ నగుచు ♦ నివ్వెఱఁబొందుచు బంతియాటలన్
బెట్టుగఁ జేయుచున్ మిగుల ♦ వెల్గుచునుండిరి మైథిలేశ్వరా! ౩౮౬

ఉ॥ అంతట గోపదేవత మ ♦ హాధృతితో సఖి కిట్లు పల్కె నో
యింతులమేలుబంతి! యిఁక ♦ నేగెదఁ బ్రొద్దదెగ్రుంకెఁ దిర్గి నీ
చెంతకు నేఁ బ్రభాతమునఁ ♦ జేరెద మద్గృహ ముంకు దవ్వునన్
జింతను వీడి యాజ్ఞయిడి ♦ చెచ్చెరఁ బంపుమ గోపికామణీ! ౩౮౭

చ॥ పలుకఁగ నిట్లు రాధిక య ♦ పార విచారపయోధిమగ్నయై
యిలపయిఁ గూలు రంభవలె ♦ నేమియెఱుంగక సొమ్మసిల్లె నె
చ్చెలు లదిగాంచి శీతల వి ♦ శేషకృతుల్ బొనరించుచుండి రా
వల నల గోపదేవి వృష ♦ భానుకుమారిక ప్రక్కఁ జేరుచున్. ౩౮౮

ఉ॥ గోగణగోరసాగ్రజులఁ ♦ గూరిమి మెక్కువయాట దప్పకే
నేగవలెన్ జుమీ యనుచు ♦ నెట్టులొ రాధిక నాశ్వసించి గో
పీగణ మాస్థ మ్రొక్కి సర ♦ విన్ వృషభానుపురంబు వీడి బ
ల్వేగమ చేరె నందపుట ♦ భేదనసంగతగోకులంబునన్. ౩౮౯

క॥ మాయాంగనయా హరి యట, రేయిని జని నిద్రవోయి ♦ రేకం బుదితుం
డై యలరెడి లో మఱి రా, ధాయతనం బొందె నామె ♦ యాత్రిని బాపన్.

వ॥ అంత.

ఉ॥ వచ్చిన గోపి నామె గని ♦ భక్తిని ఫుల్లసరోజనేత్రయై
యిచ్చి సువర్ణపీఠికను ♦ నెంతయు నెయ్యము దోఁప నమ్మరో!
యిచ్చట నిన్న నన్నువిడి ♦ యేగితి వప్పటినుండి నీరహిన్
హెచ్చిన శోకతాపముల ♦ నెబ్బెటికంబును జెందితిన్ జుమీ! ౩౯౧

చ॥ తొలుత నపథ్యసేవ ఇహ ♦ తుష్టిని గూర్చి యనంతరంబునన్
సిలుగు ఘటించు నట్టులగు ♦ చెట్టల కూడిక యిద్దిగాక శి
ష్టుల సహవాసమాటఁ దొలి ♦ శోకముఁ బొందుట లయ్యె నిప్డు ని
మ్మలఁగను భాగ్య మొందితిని ♦ బోయిన ముల్లియఁ బొందు చాడ్పునన్. ౩౯౨

చ॥ అనవుడు గోపదేవత త ♦ దార్తి యథార్థమటం చెఱింగి తా
నును వెతఁగన్న దానివలె ♦ నోరు మెదల్పకయుంట రాధికా
వనితయు గాంచి స్వీయులగు ♦ భామలచే నడిగించి మైత్రియే
ఘనమని యెంచి తాను దమ ♦ కంబున గోపకదేవి కిట్లనెన్! ౩౯౩

ఉ॥ ఓలలనాలలామ! వగ ♦ పొందెదవేలొకొ? నీవు నెట్టి తం
టా లొనగూడలేదుగద! ♦ టక్కరులెవ్వరు నిన్నుబాటలో
గోల నొనర్పలేదుగద! ♦ కొంప మగండె యయోముఖంబునన్
నీలగఁగొట్టలేదుగద! ♦ నీతలిదండ్రులు దన్నలేదుగా. ౩౯౪

చ॥ మఱియు ననాంద యత్తయును ♦ మామయు జుట్టల నేరు మర్దనం
బఱిమఱి సల్పలేదుగద ♦ యధ్వపరిశ్రమ మేమిలేదుగా
దురుసుగ నిన్నుగూర్చి సవ ♦ తుల్ బలు కొండెములాడి కొట్టస
ల్పరుగద! యేదొ వారొనినఁ ♦ బాపెద వానిని యుక్తియుక్తనై. ౩౯౫

ఉ॥ కోరెదవేనిఁ గొమ్మివిగొ! ♦ కోటలు బేటలు దోటలున్ గళా
చారుతరాభ్రచుంబిపృథు ♦ సౌధములున్ నునుపట్టుపుట్టముల్
హీరము లర్థముల్ మణులు ♦ నేన్గులు గుఱ్ఱము లాలచాలు శృం
గారలసత్సభీజనము ♦ గ్రాలుచు నుండెడి గోపదేవతా! ౩౯౬

చ॥ ధనమునొసంగి దేహమును ♦ దప్పక యొప్పగఁ బ్రోవ నొను ద
త్తనువునునిచ్చి మానము య ♦ థావిధి రక్షనొనర్ప నొను ద
ద్ధనుతనుమానముల్ మిగుల ♦ దానమొనర్చి సుమిత్రకార్య మె
గ్గునఁ బడకుండఁగాంచి యనః ♦ కూలముగా నెరవేర్పనొఁగదా. ౩౯౭

చ॥ కపటము వీడి మిత్రవరు ♦ కష్టసుఖంబుల నొక్కరీతిఁ దో
డుపడి హితంబులం బలికి ♦ టొంపులఁబాపి యశస్సుగూర్చి నే
రుపున నెవండు వర్తిలును ♦ రూఢిగ వాఁడె ధరన్ గృతార్థుఁడై
యపగతపాపుఁడౌచు హరి ♦ యవ్యయధామముఁ బొందు నెచ్చెలీ! ౩౯౮

ఆ॥ ఆప దబ్ధి నీద ♦ ననువైననొకయు, సౌఖ్యసౌధమెక్కఁ ♦ జక్కని యధి
రోహిణి మదకామ ♦ మోహాభయాద్యద్రి, వజ్రముగద జగతిఁ ♦ బరమసఖుఁడు

తే॥ పాపములఁబాపు హితవెంచు♦భవ్యగుణము, వెల్లడించు దుర్గుణముల♦డొల్లఁజేయు
గుహ్యమును దాఁచు నక్కఱన్♦గోరినదిడు,నిడుములన్ విడఁడుగ!సుమి♦త్రుఁడుదలంప

తే॥ తనకు నుండిన ధనమెల్ల ♦ దానమిచ్చి,మైనఁ జెలి ప్రాణముల రక్ష ♦ నహరహంబు
సేయవలెనని పెద్దలు♦సెప్పుచుంద్రు, గాన నీకష్ట మేదొ పల్కుంగఁ దగును

చ॥ విసమును లోన నింపుకొని ♦ ప్రేముడి వెల్లడిఁ జల్లి మైత్రి సం
తసమునఁ జేయు మానవుఁడు ♦ దండధరాజ్ఞను గింకరాగ్రణుల్
గసిఁ బ్రహరింప బాధలను ♦ గాచెడి వారలులేక కాంచఁడే?
వసుధఁ గుశీలుఁడౌ నటుని ♦ భాతిని నిందలఁ బొందఁడే చెలీ! ౪౦౨

తే॥ కానఁ జెలినైన నాకు నీ ♦ కష్ట మెఱుఁగఁ, జెప్పవేఁడితి బైన నీ ♦ చిత్తమమ్మ!
యనుచుఁ బ్రార్థింపఁగా గోపి యా♦హరియు నగుచు, నల్ల నల్లన రాధ కిట్లని యెజనక!

తే॥ సతిరో! గోవర్ధనాచల ♦ సానువులను, వింతలనుగొల్పు నికుంజైన ♦ వీథులందు
బెరుఁగుచుండను దల నిడి♦విక్రయింప, సంచరించుచు నుంటిఁ ద♦త్సమయమందు.

ఉ॥ పిల్లనఁగ్రోవిఁ బెత్తమును ♦ బింఛము సన్ననిపట్టుపుట్టముల్
మెల్లని చూపు, జిర్నగవు, ♦ మేఘమనోహరవర్ణ మొప్ప భా
సిల్లెడి నందుపట్టి, నను ♦ సిబ్బితి వీడుచు నడ్డగించి నా
యుల్లము జల్లనంగ గరము ♦ నొంది కరంబిడి డాసి బైసుకన్. ౪౦౫

ఉ॥ పెండిలిఁ జేసికొమ్ము నను ♦ వేఁబుగ నెంచకుమంచుఁ బల్కె నో
మొండిశిఖండి! నస్వెదువుఁ ♦ బుద్ధి యొకింతయు లేదె, దూరమం
దుండు, స్వయంభువున్ బెరుఁగు ♦ దొంగను నిన్ను వివాహమాడ నీ
కుండరె చెల్లెలమ్మలు? న ♦ వోఘను నన్నిటులంటఁ బాడియే? ౪౦౬

చ॥ అనఁగ నతండు నాపయిని ♦ నాగ్రహమెంతయుఁ జూపి పెర్గుకుం
డను బగులంగఁ గొట్టి దధి ♦ డగ్గఱి త్రాగి యురీయవస్త్రమున్
గొని కడువేగ నందివర ♦ గోత్రకకుప్పున కేగఁ గాంచి తో
డ్తె నతనిఁ జిక్కఁజేసికొన ♦ దవ్వునరున్ జని వచ్చితిన్ వృథా. ౪౦౭

చ॥ అదిసుత, వాని పేరు మన ♦ మందుఁ దలంపను జూడ నాతఁడో
యదుకులజుండు, నిర్ధనుఁడు, ♦ నల్పుఁడు రూపసిగాఁడు, దేబె, గా
న దయితుగా గణింపనుగ ♦ నానుడి సత్యమటంచు నమ్మి నీ
వెద నల కృష్ణు భర్తగ గ్ర ♦ హింపకు మమ్మ! సఖీవతంసమా! ౪౦౮

చ॥ పగఁ జెలి యిట్లు బల్క వృష ♦ భానుకుమారిక యాలకించి బ
ల్వగపును నబ్బురంబుఁగని ♦ బాపురె! యంచు సరస్వతిన్ స్వవా
క్యగతి ఘటించి, యాద్యుతిని ♦ నాసఖి కిట్లనె గోపదేవతా!
యిఁగ నిటు రిత్తమాటలను ♦ నెక్కడ నీవనకమ్మ! యారయన్. ౪౦౯

చ॥ ఎవనిఁ గనుంగొనన్ విధిమ ♦ హేశముఖుల్ దప మగ్నిఁజేసిరో
యెవని పదాబ్జధూళిని వ ♦ హింప శుకాసురిదత్తు లాస్థ యో
గవిధి సమాధినుండి రల ♦ కైటభమర్దను నాదిపూరుషున్
బ్రవిమలునిన్ బ్రపూర్ణతము ♦ వైరముతోడ వచింతువే? సఖి! ౪౧౦

ఉ॥ ధర్మము లుద్ధరింపఁగ, న ♦ ధర్మములన్ నశియింపఁజేయ, స
త్కర్మము నిల్ప, వేదములఁ ♦ గావ, సుశీలురఁ బ్రోవ, ధారణిన్
శర్మముఁగూర్ప, దుర్జనులఁ ♦ జంప, దయాదులఁ బెంపుజేయ నే
మర్మము లేక పుట్టిన ర ♦ మాపతి దూఱుదువే యటుల్ జెలీ! ౪౧౧

ఉ॥ శ్రీరమణీయగోపులు వి ♦ శేషవిధంబుగ నాలఁ గాచుటన్
గోరస మెప్డు గ్రోలుటను ♦ గోతతి నామములన్ జపించుటన్

గోరజమూనుటల్ దలల, ♦ గోసుముఖంబుల నెప్డుజూచుటల్
వారలె శ్రేష్ఠు లాకులమె ♦ వర్ణ్యమటంచు నెఱుఁగుమో చెలీ! ౪౧౨

చ॥ మునుపు మహేశ్వరుండె హరి ♦ మోహనరూపముఁజూచి మోహకం
ధినిఁబడి తన్నుకొంచు దరి ♦ తెన్నులు దోఁచక యెంతొ వెట్టి యె
త్తినజనుకైవడిన్ దనదు ♦ దివ్యముఖంబు సెడంగఁ బాముల్
బునుకల బూదిఁ బెంజడలఁ ♦ బొంది విసంబును ద్రాగఁడే? ప్రియా! ౪౧౩

చ॥ నరసురయక్ష సిద్ధముని ♦ నాయకు లెవ్వని పాదపద్మముల్
శిరమునఁదాల్చి మ్రొక్కులిడి ♦ శ్రీ గలుగన్ భయభక్తుల్ బలిన్
సరగునఁ దెచ్చి యెవ్వనికి ♦ సందియ మందక యిచ్చుచుందురా
సిరిచెలి నిర్ధనుండనుచుఁ ♦ జెప్పఁగరాని నుడుల్ వచింతువే? ౪౧౪

చ॥ వికటకృతి ప్రవీణులయి ♦ విశ్వముఁ బాడొనరించు ధేనుకున్
బకు నఘు బూతనాసురిని ♦ వత్సనిశాచరు వ్యోమదైత్యునిన్
శకటసురారినిన్ మఱి ని ♦ శాటుల నెందఱినో వధించి సా
ఖ్యకరవిధానముల్సలిపి ♦ క్రాలెడి నాహరియున్ వినింద్యుఁడే! ౪౧౫

చ॥ అల హరిభక్తిలేనియెడ ♦ నాతఁడు బ్రహ్మయుగాని యిందిరా
లలనయుగాని మూఁడు కను ♦ లన్దగు నీశుఁడుగాని యేరుగా
ని లలితకృష్ణరూపము స్వ ♦ నేత్రములన్ గనరమ్మ! భక్తవ
త్సలుఁడుగదా! చెలీ! పలుకు ♦ తాదృశనిందకు వాఁడు పాత్రుఁడే? ౪౧౬

చ॥ పరమదయానిధిన్ బతిత ♦ పావను విద్రుమబింబసన్నిభా
ధరవిలసత్ప్రియధ్వనిన ♦ దన్మురళీరతునిన్ ధరామనో
హరు స్మితపూర్వభాషి నిగ ♦ మాదినుతున్ జగదేకసుందరున్
హరిని ననాదిమధ్యలయు ♦ నట్టుల దూఱుట దోషమౌసుమీ! ౪౧౭

క॥ గోలోకనాకధాత్రీ, పాలున్ గరుణాలవాలు ♦ స్వర్ణసుచేలున్
బాలున్ బుధనుతసద్గుణ, జాలున్ లీలావిలోలు ♦ శపియింపకుమా. ౪౧౮

ఉ॥ ఆహరినిన్ భజించు పతి ♦ తాధములైనఁ బవిత్రులౌచు నా
మైహికపారమార్థికము ♦ లందలిసౌఖ్యము లొందకుందురే?
మోహముతోడ నావిధిని ♦ ముచ్చట లాడితివైనఁ దిర్గి నీ
యూహఁదలంపుమా! యనఁగ ♦ నొయ్యన నాయమ రాధ కిట్లనెన్. ౪౧౯

చ॥ చెలి! భవదుక్తి ధోరణి వ ♦ చింపఁగ శక్యమె? యాబృహస్పతిన్
బలుకుల కల్కిఁబోలి శ్రుతి ♦ పద్ధతి నొప్పుచు నన్నుఁ దృప్తఁగా
సలిపెను సత్యమమ్మ! యిఁకఁ ♦ జక్రధరుం డిట నల్పకాలమం
దలరుచు నీ యభీష్టముల ♦ నన్ని యొసంగు నటంచు నెంచెదన్. ౪౨౦

ఉ॥ అంతట రాధ, వేడ్కపడి ♦ యమ్మరొ! యాహరి ప్రేమతోడ నీ
పొంతకు వచ్చి నట్టయినఁ ♦ బొల్పుగ నేమి యొనర్పనౌను ప
త్యొంతరమందు రానియెడ ♦ నాక్షణమందున నీకు నా ధనం
బంతయు నిచ్చి కానకుఁ బ్ర ♦ యాణము సల్పెద నంచు భక్తితోఁ. ౪౨౧

ఉ॥ కన్నుల మోడ్చి గద్దెపయిఁ ♦ గంజదళాక్షుని భావపద్మమం
దెన్నుచునుండ శ్రీహరియు ♦ నిందునిభానన దివ్యభక్తి సం
పన్నను స్వేదసంయుతను ♦ బాష్పసమేతను రాధఁజూచి యా
పన్నదయాళుఁడౌచు స్వక ♦ పౌరుషదేహముఁ దాల్చె భూవరా! ౪౨౨

చ॥ పిదప సఖుల్ గనన్ ఘనగ ♦ భీరగళంబున శౌరిఁ రాధికా
సుదతికి నీరహిన్ బలికె ♦ సుందరి! యోకరభోరు! యిందుస
ద్వదన! వ్రజేశ్వరీ! తరుణి! ♦ పంకజగంధి! చెలీ! భవజ్జపం
బెద లలిమెచ్చి వచ్చితిఁ ద్వ ♦ దీక్షణయుగ్మము విప్పి చూడుమా! ౪౨౩

ఉ॥ నీవిటుఁ "గృష్ణ! రమ్మ"నుచు ♦ నిశ్చలభక్తిని బిల్వ వించు నా
గోవుల, గోపులన్, యమున ♦ కూలమునన్ విడి యందునుండి నీ
భావగతేప్సితంబుల న ♦ వారిగ నిచ్చి ముదంబుఁగూర్ప నే
ధావనముల్ బొనర్చి యిట ♦ దండిగ నుంటినిఁ గంటఁగాంచుమా! ౪౨౪

ఉ॥ ఇత్తటి నిందునుండి నొక ♦ యిందునిభానన లేచి వెంటనే
తత్తఱపాటుతోఁ జనియెఁ ♦ దత్సతి, దేవియ దయ్యమా మదో
న్మత్త నిశాంచరాంగనయ ♦ మానవనారియ యేరొ పల్కుమా
యుత్తరళాక్షులన్ మదిని ♦ నెంతయు నమ్మట బాము నమ్మకేం. ౪౨౫

ఉ॥ కావున నేరిమాటలను ♦ గాదని నానుడు లెల్ల నమ్మచున్
నీవిఁకఁజూడు లేనియెడ ♦ నేనిటు వచ్చుట వ్యర్థమా సుమీ
నావుడు రాధ వేగ నయ ♦ నంబుల విప్పుచుఁ గృష్ణుఁజూచి యా
శ్రీవిభుఁ గౌఁగిలించుకొని ♦ చెందె ముదంబు విదేహభూవరా! ౪౨౬

తే॥ ఇట్టి శ్రీకృష్ణసత్కథ ♦ నెవ్వరు విను, చుందు రవ్వార లిద్ధర ♦ నొంది సుఖము
లంతమందున గోలోక ♦ మందు నలరి, సకలసుఖములఁ గాంతురు ♦ జనకరాజ!

చ॥ అనవుడు మైథిలేశ్వరుఁడు ♦ హర్షపరీతమనస్వియౌచు నో
మునివర! కృష్ణచంద్రుఁడటు ♦ బూన్కిని నావృషభానుపుత్రి ప్రే
మ నొగిఁ బరీక్షసల్పి యను ♦ మానము మానుచుఁబ్రీతి ద
ర్శన మిడి యాత్మలీలఁ దొలి ♦ సల్పినకార్యము సెప్పుమా! యనన్. ౪౨౮

ఉ॥ నారదుఁ డిట్లనెన్ జనక ♦ నాయక! మాధవుఁ డంత మాధవీ
వీరుధముల్ గ్రహించి కడు ♦ వేడుక మాధవమాసమందు బృం

దారమణీయకాననము ♦ దర్పకుఁ డమ్ముల వేయ రాసకే
ళీరచనేశుఁడై చని స్వ ♦ లీలలఁ జూపఁగడంగెఁ బొంగుచున్. ౪౨౯

❀ రాసక్రీడా వర్ణనము. ❀

క॥ వైశాఖ మాస పంచమి, శ్రీశుఁడు చంద్రోదయంబు ♦ నెసఁగన్ ప్రేమా
వేశముతో రాధాసతి, నాశుగతిన్ బోయి కూడె ♦ యమునోపవనిన్. ౪౩౦

వ॥ దేవా! యది యెట్లంటవేని వినుము. మున్ను గోలోకంబునుండి వెన్నుని యానతిఁ గొంతదివ్యప్రదేశం బిద్ధరాస్థలంబున కాగతంబైనదని వ్రాక్రుచ్చితి. అందుఁ బద్మరాగమయంబై కామధుగ్ద్రుమంబులను మాధవీముఖవల్లరులను బుష్ప సుగంధంబులను దివ్యంబగు రూపంబు ధరించి నందనవనంబు విడంబించుచు బృందావనం బలరారు. దివ్యరత్నఖచితసోపానసంపన్నంబై వివిధవిహగపరీవృతంబై పుండరీకమండితంబై యమునాధునీరాజంబు ప్రవహించు. రత్నకూటవిభాసురంబును రత్నధాతుమయంబును ఫలపుష్పలతాసమాకీర్ణంబును నై సుందరంబులగు బిలంబులను మధురాంబుపూరితంబులగు నిర్ఝరంబులను శ్రావ్యంబులగు బంభరఝంకారంబులను జెలఁగి కరీంద్రంబుపగిది వెలుఁగు గోవర్ధనాచలేంద్రంబు దేజరిల్లు. ఉప్పరవీది నోరయు నుప్పరిగలను వాటంబులగు కొలువుకూటంబులను బొంకంబులగు నంకణంబులను నింబునుగొల్పు కంబంబులును గెల్పునుదెల్పు నిక్కినచెక్కియంబులను జక్కనిచదుకంబులను మధుమత్తంబులై శ్రీరాధాకృష్ణగాథాగానం బొనరించుచు నర్తించు మధువ్రతంబులను శుకపికశారికాముఖవిహంగకలకలనాదంబులను సంగతంబై శ్వేతపీతారుణపుష్పసందోహబంధురంబులగు నికుంజంబులు పుంజిమీఱు. మఱియు సహస్రదళసరోజరజంబుల సారెసారెకుఁ దూలించుచుఁ బుష్పసౌరభగ్రహణం బొనరించి చల్లనిపిల్లవాయువు లల్లల్లన వీచుచుండఁ జెలఁగు కుంజంబులును జెన్నుమీఱు. అందు నాసమయంబున శీలరూపవయస్సంపన్నలై విరిపాన్పు లమర్చు వెలఁదులు గొందఱును శృంగారకార్యకరణప్రవీణలగు శృంగారవతులు గొందఱును ద్వారపాలికలగు నారీమణులు గొందఱును బార్షదలగు భామలు గొందఱును ఛత్రచామరంబులం బట్టి మిసమిసలాడు మెలఁతుకలు గొందఱును బూలసొమ్ముల రచింపఁ జాలిన పొలఁతులు గొందఱును బృందావనపాలికలగు కుందరదనలు గొందఱును గోవర్ధనాచలనివాసినులగు కోమలాంగులు గొందఱును వీణావేణుమృదంగపాణివాదవిధానవిజ్ఞాననిధులగు మిటారులు గొందఱును విరాజిల్లిరి. మఱియు నందు నత్తఱి నత్త్రామరసాక్షుసమీపంబున రాసక్రీడార్థంబు ద్వాదశయూథంబులును బ్రవర్తిల్లె. వెండియు నటకు ౪౩౧

క॥ నల్లనివర్ణం బొప్పఁగ, నల్లనిచీరన్ ధరించి ♦ నవమణి భూషల్
బెల్లుగఁదాల్చియు యూథం, బల్లనఁగొని కమలనేత్ర ♦ యగు యమున సనెన్.

తే॥ తెల్లవన్నియ చెన్నారఁ ♦ దెల్లకోక, వెలుఁగ ముక్తాభరణములు ♦ నెలఁగయూధ
యుతయు సుందరవదన శ్రీ ♦ మతియునైన, గంగ వేడుకతోడుతఁ ♦ గదలిచనియె

తే॥ అంత శ్రీరమాదేవియు ♦ నరుణవసన, ములను దగి విధువిద్యుతి ♦ లలితయగుచుఁ
బద్మరాగవిభూషలు ♦ బరఁగ మంద, హాసమున యూధసహితయై ♦ యరిగె మఱియు

తే॥ పూలతొడవులఁ బెట్టి యం ♦ భోజరుచిని, దనరి తెల్లనిపుట్టంబు ♦ దాల్చి యూధ
మొంది శ్రీమధుమాధవి ♦ నందనంద, నసతి దమితోడ నేగె న ♦ నంతరమున.

తే॥ వరహారిద్వస్త్రముం గట్టి ♦ సరసవాక్య, చతురయై గౌరసందీప్తి ♦ సహితయగుచు
రత్నభూషల ధరియించి ♦ రాణమీఱు, విరజ యూధంబుఁ గైకొని ♦ వెడలిచనియె.

తే॥ మాయ, లలిత, విశాఖలు ♦ స్వీయములగు, భూషణాంబరశోభలు ♦ బొలుపుగొలుప
యూధములతోడ రమ్యబృం ♦ దోపవనము, రాసలీలార్థ మేగిరో ♦ రసికవర్య!

తే॥ అంత యూధసమేత హ ♦ ర్యష్టభార్య, లరిగి రంతట నవ్వారి ♦ యష్టసఖుల
యూధములు నేగె షోడశ ♦ యూధములును, బోయె ముప్పదిరెండన్ని ♦ యుత్తమునకు

చ॥ చదలున రిక్కలం గలిసి ♦ చందురుఁ డుండిన మాడ్కి వంశినిం
బెదవులఁ బెట్టి పాడుచును ♦ బెత్తముఁ గైకొని పచ్చపుట్టముల్
గుదురుగఁ గట్టి పింఛమును ♦ గూకటిఁ దాల్చి మనోజ్ఞరీతి ము
ప్పది మఱిరెండు యూధముల ♦ భామలఁ గూడి యుపేంద్రుఁ డొప్పెఁగా. ౪౩౯

చ॥ రతిని రతీశ్వరుండు దగి ♦ రాజిలుచాడ్పున రాసమందు శ్రీ
పతి యల రాధతోఁ గలిసి ♦ భాసిలి వంశిని దివ్యరాగసం
తతులను బాడుచున్ యమున ♦ దాపున కేగి ప్రియాకరాంబుజం
బతిశయకోమలస్వకక ♦ రాబ్జమునన్ గొని సైకతస్థలిన్. ౪౪౦

తే॥ కూరుచుండి బృందావని ♦ సౌరుఁ గనుచు, సరస సల్లాపముల్ దమి ♦ సలిపి నగుచు
లేచి కుంజకుంజంబున ♦ లీలఁ దిరిగి, టక్కునన్ సతి కేల్విడి ♦ డాఁగె నటనొ.

చ॥ అటుపయి రాధికాలలన ♦ యాతనిఁ గన్గొన బ్రమఁకు బ్రమఁకునం
దటవిని సంచరించి కని ♦ యంతిమ మం దొక కొమ్మనున్న శ్రీ
చటులవిలాసు స్వప్రియునిఁ ♦ జట్టనఁ గాంచుచుఁ బట్టి నవ్వి య
చ్చట నెటొ యొక్కశాఖకుఁ ♦ జాటునఁ దానును డాఁగెఁ జక్రియున్. ౪౪౧

ఉ॥ ఏమఱుపాటునన్ స్వసతి ♦ యేగుచు దాఁగిన చోటు మార్గణం
బేమఱకుండఁ జేసి తుద ♦ నెంతయుఁ గుంజములందుఁ బాఱు రా
ధామహిళన్ ధరారుహము ♦ దాపునఁ గన్గొని కేల్గ్రహింపఁగా
నామె స్వహస్తమున్ గొనుట ♦ కట్టిటులన్ గదలించె నత్తఱిన్. ౪౪౩

సీ॥ కాకినల్పును మించు ♦ చీఁకటి బ్రమఁకులు, బంగారు తీవియఁ ♦ బరఁగి నట్లు
నాణెముగా నుండు ♦ నల్లనిమబ్బులు, వెలిఁగెడి మించునఁ ♦ జెలఁగి నట్లు

నీలాచలేంద్రంబు । నిగనిగలాడెడి, బంగరుగనుల వె । లింగి నట్లు
నేరేడుపండును । మీాఱిన నెమ్మేను, బచ్చని పచ్చల । వలిలి నట్లు
తే। కృష్ణుఁడా రాధికాసతిఁ । దృష్ణతోడ, మదనమోహనుఁడై రతీ । సుదతిఁగూడు
మన్మథుండన బృందయఁ । మధురవనిని, రాసరంగంబునందున । రాణమీాఱె
ఉ। ఎందఱు గోపికల్ గలరొ । కృష్ణుఁడు నందఱి కన్నిరూపులఁ
బొందుచు రెండు ప్రక్కలను । ముద్దులగుమ్మలు వెల్ల నంతరం
బందునఁ దా వసించి నటు । నట్టుల నాట్యమొనర్చె ప్రేతలా
నందముతోడఁ బాడుచును । నాట్యము సల్పిరి దివ్యవైఖరిఁ. ౨౨౬
క। నించెను దమి మది హరి, న్వవ్వించెను బరియాచకముల । నింపుగ నాశ్లే
షించెను సర్వవిధుల మెప్పించెను రాసముల గొల్ల । యింతుల నెల్లన్. ౨౨౭
తే। ఇంద్రుతోఁగూడి సురభామ । లెల్లరెలమి, నలరినట్టుల గోపికల్ । హరినిఁగూడి
వెలిఁగి రిట్టులఁ గృష్ణుఁడు । లలితరాస, ములను సలిపెను గాళింది । పొంత, నంత.
మ। జలకేళీరచనాకుతూహలముతో । సంఫుల్ల పద్మేక్షణుం
డల యక్షీజనమందు యక్షవిభు చా । యఁ బ్రీతిబద్ధాత్ములై
జలజాతాయతపత్రనేత్రలగు ఘో । షాయోషలఁ వెల్గుచా
జలజాప్తసుతాతటంబు నరుగఁ । సాగెఁ నిరాతంకుఁడై. ౨౨౮
ఆ। అప్పు డాదియందు । నాభీరసుందరీ, మణులు తటినిలోఁ గ్రమముగఁ దిగుచుఁ
దరఁగలను కరములఁ । దమ్ము నాశ్లేషింప, నరుగుదెంచు యమున । నాదరించి. ౨౨౯
తే। చనులబంటిని జని నిల్వఁ । శౌరి గని క, రేణువులఁగూడి కరియాడు । రీతిఁ జనుచు
నగుచు నీర్గొంచు డాయుచా । మగువలగుమిఁ, జల్లుచుఁ గౌఁగిలించుచు । జనుచునుండు.
క। అత్తఱి నత్తరళాక్షుల, నెత్తావులుగల్గు వస్త్ర । నివహము దేలెఁ
దత్తరణికుమారిక తల, హత్తిన యుష్ణీషమనఁగ । నవనీనాథా! ౨౩౧
ఉ। ఇట్టుల సర్వగోపికలు । కృష్ణుని రాసవిహారమందు నే
నట్టులు లేనియట్టుల మ । నంబున నుండెడి వాంఛ లన్నిటిఁ
బెట్టుగఁ బొందిరా పటహ । వేణుమృదంగవిపంచికాదు లి
ట్టిట్టన నట్లు మ్రోసె జగ । దీశ్వరకీర్తిని జాటెనా యనఁ. ౨౩౨
తే। యక్షచారణవిద్యాధ । రాంగనలును, సిద్ధగంధర్వకిన్నర । చేటికలును
రాసరంగంబు వీక్షించి । రతినిమీాఱి, ప్రశ్లథన్నీవులైరి యో । పార్థివేంద్ర!
తే। వేల్పు లారాసరంగం బ । నల్పరీతిఁ, గాంచి తత్సురాంగనలతోఁ । గలిసి పూల
వానఁ గురిసిరి పిమ్మటఁ । బద్మనాభుఁ, డా విధమున జలక్రీడ । లాడి వేగ. ౨౩౪
ఆ। ఎల్ల ప్రేతలఁ గొని । యల్లగోవర్ధన, గిరికి నరిగి యందు । వఱలుచుండు
శుద్ధరత్నఖచిత । సిద్ధబిలంబునఁ, రాసకేళిఁ జేసి । రాధతోడ. ౨౩౫

తే॥ అల్లనల్లనఁ దిరుగాడి యచట గొప్ప, గొప్ప పూలగద్దియపైని గూరుచుండి
పర్వతస్థసౌదామినీ భాసురాభ్ర, మువలెఁ బొల్పారె భూవరా! యవల వినుము!

చ॥ అతిశయకాంతికాంతమగు నా వెనుగద్దియ నున్న రాధికన్
గుతుకముతోడ నెచ్చెలులు కుంకుమసంకుమదైణనాభి పు
ష్పతతిపటీరకజ్జలసు వర్ణమణిప్రసృతోరుభూషణ
ప్రతతి నలంకృతుల్ సలిపి భాసిలఁ జేసి రనంతరంబునన్. ౪౫౭

చ॥ యమున, నవప్రసూనరస మర్ఘ్యవిధంబున మీఁదఁ జల్లియా
యమకు విధిప్రకారముగ నర్చల సల్పియుఁ బ్రేమకాళినే
త్రములకు విందొనర్చు నవ రత్నవిభాసురనూపురంబులన్
గ్రమముగఁ బారితోషికము గా నిడి కౌతుకమొందెఁ బిమ్మటన్. ౪౫౮

ఉ॥ రంగదభంగతుంగబహు రమ్యతరంగవినోదమైన శ్రీ
గంగయుఁ, గీర్తినందిని క కల్మషభక్తిపరీతచిత్తయై
ఖంగను గజ్జియ ల్గలిగి కన్నుల పండువ సేయుచుండు పా
దాంగద మొందు కాన్కఁగ స మర్పణముం బొనరించె నావలన్. ౪౫౯

చ॥ విరజయు, గోటిచంద్రసమ విద్యుతిసంయుత చంద్రహార, మిం
దిర, వరకింకిణుల్, మధుమ తీసతి, యంగదయుగ్మ మేకదా
శి, రుచిరకంకణంబులను శ్రీమధుమాధవి, హారముల్ విశా
ఖ రశనాలకంబె మఱిఁ గమ్మలు బంది, యొసంగెఁ బొంగుచున్. ౪౬౦

తే॥ అంగుళీయకమణులఁ జంద్రానన సతి, లలిత కంచుకరత్నముల్ జెలువమిన్న
యైన యానందిభామ, య సర్ఘ్యఫాల, తోరణంబు నొసంగె సంతుష్టితోడ.

ఆ॥ బాలభానుతుల్య ఫాలపుష్పంబును, చంద్రకన్య, యిడెను సంతసమునఁ
బద్మపూర్ణ, శీత భానుకళాసమ, భాలతిలకబిందు వోలి నొసఁగె. ౪౬౨

తే॥ మఱియుఁ బద్మావతియు ఘ్రాణ మౌక్తికంబు,
బాహుపురులను శతచంద్ర వక్త్రి, యింక
వరశిరోమణిన్, సుందరీ భామినియును,
భక్తితోడుత నిచ్చె నో పార్థివేంద్ర. ౪౬౩

క॥ బృందావననాయికయగు, బృందాసతి, రమ్యరత్న వేణిని, మఱి యా
నందదచూడామణి నా, నందముతోడ వృషభాను నందన కిచ్చెన్. ౪౬౪

తే॥ కృష్ణచంద్రుండు ప్రేమమీ నెసఁగి యిట్లు, రమ్యశృంగారసంస్ఫుర ద్రాధతోడఁ
గూడి గిరిమీఁద నొప్పెను గోర్కితోడ, యజ్ఞుఁడా దక్షిణాసతి నలరినట్లు. ౪౬౫

తే॥ ఎలమి గోవర్ధనాద్రియం దెచటఁ జక్రి, రాసరంగంబు నిర్మించి రాధతోడ
రాసకేళుల సల్పుచు రాణమీఱె, నచట శృంగారమండలం బలరె, భూప!

ఉ॥ పిమ్మట స్వప్రియల్ గలిసి ♦ వెన్నుఁడు చంద్రసరోవరంబు వే
గమ్ముగఁ జేరి దానియుద ♦ కమ్ములలో గజపంక్తిఁ గూడు నా
గమ్ము విధాన నాటలను ♦ గ్రాలఁ గళానిధి, చంద్రకాంతర
త్నమ్ముల రెండుగొంచు నిడ ♦ తద్వృషభానుకుమారి కాస్థతోఁ. ౪౭౭

తే॥ వేయిదళములు గల రెండు♦తోయజంబు,లొంది యొక్కటి రాధకు♦నొకటి హరికి
నిచ్చి చనియెనుఁ దరువాతఁ♦గృష్ణుఁడెలమిఁ, బరమ బృందావన శ్రీని♦సరిగఁ గనుచు,

ఉ॥ భూరుహవల్లరీయుతము ♦ బుణ్యసరోవరభూషితంబు నా
నారుచిరమ్యబాహులవ ♦ నంబున కేగియుఁ దిర్గి చెమ్మటల్
గాలిఁ జరించు నెచ్చెలుల ♦ గాంచి సమంచితవంశి, మేఘమ
ల్లారమనోజ్ఞరాగ మతు ♦ లంబుగఁ బాడె విదేహభూమిపా! ౪౯౯

ఉ॥ అంచితరాగ మట్లు విని ♦ యభ్ర మదభ్రముదంబుఁ బొంది వ
ర్షించె సువాసనారుచిర ♦ శీతలవాతము వీచె గోపికా
సంచయముల్ వ్యథల్ విడిచి ♦ సంతస మందియుఁ గృష్ణచంద్రు ధ్యా
నించుచు సద్గుణంబులను ♦ నెమ్మిని గానముఁ జేసె నంతటన్. ౪౨౦

చ॥ హరి యటనుండి లేచి తన ♦ యంగన లెల్లరు వెంటనంట స
త్వరగతి నేత్రపర్వమగు ♦ తాలవనంబున కేగి యందు సం
బరమున రాసకేళులను ♦ బాడుచు సల్పఁగడంగ నింతలోఁ
గరము వ్రజాంగనాతతి ద ♦ గన్ దగి చెమ్మట గ్రమ్మ నిట్లనెన్. ౪౨౧

శా॥ శ్రీకృష్ణా! హృదయేశ్వరా! వినుము! మా ♦ రీతుల్ దగ న్నాలుక
ల్పీకన్ సాగెను దూరమయ్యె నల కా ♦ ళిందీనదీరాజ మి
ట్లేకాండంబుగఁ గాఁచుచుండెఁ జెమటల్ ♦ సృష్టిస్థితిధ్వంసముల్
జోకన్ సల్పెడివాఁడ వీవె యిపుడా ♦ శుద్ధాంబులం దాడనా. ౪౨౨

చ॥ అని వినయంబుగాఁ బలుక♦ నాకమలేక్షణుఁ డాలకించి గో
బ్బునఁ దనవేత్రదండమున ♦ భూమిని బాఁదె ననంతరంబునం
దున నట వేత్రగంగ యన ♦ దొడ్డధునీమణి పుట్టె దాని స్ప
ర్శనమున బ్రహ్మహత్యలు గ ♦ రంబు నశించుఁ బరంబుఁ గల్గెడిన్. ౪౨3

ఉ॥ అంత ననంతలోకపతి ♦ యా హరి రాధను గోపికాజనం
బంతయుఁగొంచుఁ దజ్జలము ♦ నందు యదృచ్ఛగఁ గ్రీడలాడి బల్
సంతసమొంది యద్ది విడి ♦ సాగి లతాతరుపంక్తితోడ నా
పొంతఁ జెలంగుచుండిన కు ♦ ముద్వనముల్ జనె మైథిలేశ్వరా! ౪౨౪

ఉ॥ అచ్చట నచ్యుతుం డలరి ♦ యాయళిఝుంకృతు లాలకించుచున్
మెచ్చుచు రాసరంగమును ♦ నిర్మితిఁ జేసి సఖీజనంబులన్

జొచ్చియు రాసముఁ గావించె • సొంపుగ రాధయు మండనంబు లా
పచ్చనిపట్టుపుట్టముల • భాసిలు సామి కొనర్చెఁ దత్థ్సలిన్. ౪౭౧

సీ॥ సౌరభవాసిత • చంపకసుమములఁ, గరము గట్టిన నడి • కట్టు గలిగి
వేయిదళంబుల • వెలుఁగు పద్మంబుల, సొంపును నింపిన • శ్రుతులఁబొంది
కనులపండువసేయు • గల్గుకడిమిపూల, డంబు సెలఁగు కిరీ • టంబుఁబొంది
యందంబుగా నుండు • మందార కుసుమంబు, లమరిన యుత్తరీ • యంబు నొంది
తే॥ మోహినీమాలఁదాల్చి యం • భోజయష్టిఁ, గేలఁగైకొని మల్లికా • కేతకీ కు
సుమములన్ వెల్గు హారము • సొరిది వేసి, తులసితోఁ గూడు తోమాలఁ • జెలఁగుచక్రి.

వ॥ సర్వర్తుకాంతుండగు వసంతుం డొప్పిన చొప్పున స్వప్రియచే నట్లు కుముద్వనంబునం బుష్పంబులచే నలంకరింపంబడి తేజరిల్లఁ, దద్వ్రజాంగనాజాలం బాలోకించి వీణావేణుమృదంగనాదంబులం బొనర్చి మనోహరంబు లగు భైరవ మేఘమల్లార భూపాళ హిందోల బంగాళ మాళవీ దీపక కోశల మోహన పున్నాగ శ్రీరాగాదులను వేలువేలుగా గానంబొనర్చి యష్టతాళంబులను, షడ్జమధ్యమ గాంధారంబు లనెడి మూఁడు గ్రామంబులను, స, రి, గ, మ, ప, ద, ని, యను సప్త స్వరంబులను, హావ, విభావ, భావానుభావసంభావితంబులును హృదయంగ మంబులును నగు నృత్యంబులం గావించి జగన్మోహనులగు శ్రీరాధాకృష్ణులను సంప్రీతులం జేయఁ దత్సుందరీబృందపరీవృతుండగు నాహరి, యటనుండి వెడలి మురళీగానంబు కర్ణపేయంబుగా సల్పుచు వికచన్మాలతీమాధవీముఖలతావిద్యో తితంబును, దివ్యవృక్షసమావృతంబును, శారికాకీరాదివిహాగకలరవసంభృ తంబును, నిర్జనంబును, సకలజనమనోభిరామంబు నగు మధువనంబున కేగి యందు నందనవనంబున బృందారకేంద్రుం డింద్రాణీసహితుండై యానందంబుఁ జెంది నట్లు గోపీగణంబులతోఁ గ్రీడించి పెల్లుమోదిల్లి యందునుండి వెడలి

ఉ॥ కుందవనంబు నామ్రవనిఁ, • గోమలమాలతిసద్వనంబు, నా
నందదనాగరంగవని, • నవ్యకదంబవనంబుఁ గేతకీ
బృందవనంబు, దీర్ఘవట • విస్తృతసద్వని, దాడిమీవనిన్
సుందరపిప్పలావని, న • శోకవనిన్ గని తిర్గి పిమ్మటన్. ౪౭౮

చ॥ వకుళ కరిల్ల కుంజ పిచు • బాదర నింబ తమాలసద్వన
ప్రకరముఁ బొంది కాంచి మఱి • ద్రాక్షల కానకు, నేగి శ్రీఫల
ప్రకటవనంబుఁ జొచ్చి యటు • పైఁగదళీవనిఁ జూచి కోవిదా
ర కుటజ దేవదారువన • రమ్యముఁ గన్గొని యుల్లసంబునన్. ౪౭౯

క॥ తులసీవనమునఁ జొచ్చియు, బొలుపును గని యంతఁగల్ప • భూరుహావనిలోఁ
లలితంబుగఁ దిరిగియు నా, స్థలమును విడనాడి సంత • సంబున వేగన్. ౪౮౦

ఉ॥ కామవనంబుఁ జేరి యటఁ ♦ గ్రాలు గిరీంద్రమునందు గోపికా
స్తోమముతోడ నాడి నగు ♦ చుం మధురాధరలగ్నవంశితోఁ
బ్రేమడి గానముం సలుప ♦ వ్రేతలు మోహపయోధిమగ్నలై
యేమియు గుఱ్ఱెఱుంగనటు ♦ లిద్దర వ్రాలిరి మూర్ఛతో విభూ! ౪౮౧

చ॥ మఱియు నమర్త్యభామలు వి ♦ మానములం మదనాస్త్రభిన్నలై
సురలను గూడి కశ్మలత ♦ సోలుచు వీడెడి పోకముళ్లతో
వఱలిరి నల్దెఱంగులగు ♦ ప్రాణులు స్థావరరాజితోడ సా
మ్మరహిని బొందె నిల్చె నది ♦ మండలి యార్ద్రితఁ జెందె శైలముల్. ౪౮౨

ఉ॥ కామవనంబునం దలరు ♦ గ్రావము శ్రీహరి పాదచిహ్నితం
బై మెఱపొందె నందెవ్వఁడు ♦ పానముఁ దానము నాచరించునో
యామనుజుండు ధన్యతను ♦ నందును భూవర! యంత శౌరి గో
పీమహిళాన్వితుండగుచు ♦ వేడ్కను జేరుచు నంది శైలముం. ౪౮౩

చ॥ కడునిడుపైన సానువులఁ ♦ గ్రాలుచు రాసము సల్ప నుండి నా
పడఁతులు నాన యెక్కువగ ♦ భావములందునఁ బొంది వెంట రాఁ
దొడఁగక పోవుటం గనుచుఁ ♦ దోడ్తనె రాధికతోడఁగూడి య
క్కడనె యదృశ్యుఁడయ్యెఁగద ♦ కాంతలు ముగ్ధలుగారె! యారయం. ౪౮౪

గోపీ విరహ వర్ణనము.

ఉ॥ అంతట గోపికాలలన ♦ లాత్మమనోహరుఁజూడ వాఁడు త
త్ప్రాంతమునం వసింపమిని ♦ బాష్పము లొల్కుచునుండ భీతితో
నెంతయు నిట్లటుల్ దిరుగు ♦ నిజ్జీవలేం వనమందు నింక నా
చెంతలఁ దిర్గిరో జనక! ♦ చెప్పఁగరాని యనంతచింతలం. ౪౮౫

క॥ కురరులు కురరముఁ జూడఁ, కరణినిఁ గరినాథుఁగరులు ♦ గానని భంగిం
హరిఁగనఁ జాలక వెఱ్ఱెని, వఱలిన రహి వారు దిరిగి ♦ ప్రశ్నించి రిటుల్. ౪౮౬

సీ॥ మధుకంబ! కంటివే ♦ మధురిపుఁ గానవే, మధురసా! మధురిమ ♦ విధితవచను
బ్రహ్మణ్య! కంటివే ♦ రక్షిత బ్రహణ్యు, క్షీరికా! కానవే! ♦ క్షీరచోరు
నర్జున! కంటివే ♦ యర్జునసన్మిత్రుఁ, గుందమా! కానవే! ♦ కుందరదనుఁ
బూతనా! కంటివే ♦ పూతనాఘాతకు, భూరుండి కానవే ♦ భూరమణుని

తే॥ హేమపుష్పిక! కానవే ♦ హేమచేలుఁ, దిలకమా! కానవే! బుధ ♦ తిలకుఁగనిన
నెనరు మాపయి నించి యీ ♦ నిముసమందుఁ,జూపి రక్షింపరే మమ్ము ♦ శోకమూడ

సీ॥ మన్మథ! కానవే ♦ మన్మథ మోహను, మందార! కంటివే ♦ మందహాసు
పున్నాగ! కానవే ♦ పున్నాగ వందితుఁ, జిత్రక! కంటివే ♦ చిత్రచరితు
సహకార! కానవే ♦ సజ్జనసహకారిఁ, గితవంబ! కంటివే ♦ కితవరిపుని
శ్రీఫలా! కంటివే ♦ శ్రీరమణీశ్వరుఁ, గృష్ణలా! కంటివే ♦ కృష్ణచంద్రుఁ

తే॥ సకలవృక్షమ్ములార! మా॥సకల భువన, నాయకుని గాంచినం గరు॥ణాళువులయి
యెచట నుండిన వార్త మా॥కెఱుఁగఁ జెప్ప, వేఁడుచుంటిమి శిరముతో॥వినతిఁజేసి

చ॥ వనవనమందు నిట్టుల న ॥ పారముగా హరివర్ణనంబులన్
బొనరిచి సర్వవృక్షముల ॥ ముంగల కేగి కరంబులన్ మహా
వినయముతోడ మోడ్చి బహు ॥ వేదన వేఁడిన, నవ్వి సెప్పమిన్
వనటను గృష్ణ! కృష్ణ! యని ॥ పల్కుచు నాహరి నమ్మియుండుదుర్. ౪౮౯

ఉ॥ గోపిక లంద ఱబ్రముగఁ ॥ గోమలి యాకృతులం ద్యజించి ల
క్ష్మీపతిరూపముల్ భ్రమర ॥ కీటవిధంబునఁ జెంది తత్పదా
రోపితభూమిపైఁ దగి ని ॥ రూఢిగఁ గాంచియుఁ గాంచలేక రా
ధాపదయుగ్మ దుర్గ గనిరి ॥ తత్పదచిహ్నితదివ్యదేశమున్. ౪౯౦

క॥ నావుడు మిథిలేశుండో, దేవమునీ! చక్రి, రాధఁ ॥ దేకువఁ గొని తా
నేవిధి నెచటకుఁ జనియెనొ, యేవిధి మఱి గోపికలకు ॥ నెట నగుపడెనో? ౪౯౧

చ॥ అని యడుగంగ మౌని, జన ॥ కా! వినుమా హరి, రాధతోడ ని
ర్జనము, రహస్యమైన వట ॥ సాలసమీపమునందుఁ జేరి గొ
బ్బునఁ దనరాణినిన్ గబరి ॥ పుష్పములచేత నలంకరించె నం
త నల ప్రియాలలామయు ము ॥ దంబు మనంబునఁ బొంది డంబునన్. ౪౯౨

తే॥ చక్రినీలకుంతలముల॥సంగ్రహించి, మెలియఁ బెట్టి సువాసనా॥మిళితతైల
ములను బూయుచు దువ్వి సం॥పూర్ణచంద్ర,ముఖమునం బత్రభంగంబుఁ॥బూని సల్పె.

ఉ॥ అంతట రాధికాచ్యుతులు ॥ నావటము న్విడి భద్రకానన
ప్రాంతముఁ జెంది యంత ఖది ॥ రప్రకటాటవి కేగి తిర్గుచున్
సంతస మొంది బిల్వవనిఁ ॥ జక్క భ్రమించియుఁ గోకిలాటవిన్
వింతలఁ జూచి పాడుచును ॥ వేడుకఁ జెందుచునుండిరో విభూ! ౪౯౪

చ॥ అరయుచు వ్రేత లట్టులఁ ద ॥ దచ్యుత పాదసుచిహ్నితావనీ
సరణినిఁ బట్టి పోవుతఱి ॥ స్వస్తిక, చక్ర, ఝషా, ష్టకోణ తో
యరుహ, ఘట, త్రికోణ, విశి ॥ ఖాంకుశ, కేతన, శంఖ, నీల గో
ఖుర, సమచంద్ర, వజ్ర, యవ ॥ గుంఫిత రేఖలఁగాంచి వెంటనే. ౪౯౫

చ॥ ఘనముగ నున్న ఛత్ర యవ ॥ కంబు సుచక్ర గదార్ధచంద్ర జీ
వనజ కుశాంకు శాసన ల ॥ వంగ లతా ధ్వజ బిందుయుగ్మ మ
త్స్య నగ శతాంగ శక్తి విల ॥ సద్వర రేఖలఁ జూచి రాధికా
వనిత పదంబు లివ్వి యని ॥ వాకొని రా వ్రజకాంత లంతటన్. ౪౯౬

చ॥ ఒకయెడ నిల్చి మార్గమున ॥ నోచెలులార! రమేశ్వరుండు రా
ధికను గ్రహించి యీపథినిఁ ॥ దిన్నగ నేగెను గాంచ నానటం

చకయుతభక్తిఁ గోకిలమ ♦ హాటవిఁ జేరిరి తత్ప్రవేశసూ
చకరవ మా వనిం దిరుగు ♦ శౌరియు వించల రాధ కిట్లనెన్. ౯౮

తే॥ కోటిచంద్రప్రతీకాశ! ♦ కువలయాక్షి!, రాధికా! ప్రియ! గోపికల్ ♦ రా మొదలిడి
నిన్నుఁ గొంపోవఁ గలరిఁగ ♦ నీవు వేగ, నరుగుదెంచుము నాతోడ ♦ ననియె నవల.

ఉ॥ మానవతీలలామయు, స ♦ మంజసయౌవనరూపశీలకా
లీనమనోజ్ఞరాధిక, బ ♦ లిప్రభువైరి వచించు సూక్తిసం
తానము నాలకించి ప్రియ! ♦ తాళను నే సుకుమారిఁ జెమ్మట
ల్మేన స్రవించెడిన్ గదల ♦ లే నిఁక నన్నెటుఁ గొంచు నేగెదో! ౯౯

ఉ॥ ఇట్టులఁ జెప్పఁగా సరసి ♦ జేక్షణుఁడున్ విని స్వీయమైన హాం
బట్టున వెల్గు పుట్టమును ♦ బట్టి స్రవించెడి స్వేద మార ని
క్కట్టులు సట్టనన్ విడువఁ ♦ గాఁ దగినట్టుల వీచి దేవి! యీ
పట్టున లెమ్ము రమ్మనుచుఁ ♦ బాణినిఁ బట్టుచుఁ బల్కె నామెయున్. ౧౦౦

చ॥ పెడచెవిఁ బెట్టి యూరుకొనెఁ ♦ బిమ్మట లచ్చిమగండు తిర్గి యా
పడఁతికి నిట్టులన్ బలికె ♦ మానినిరో! మనముందుపట్టు ని
ప్పుడు గనిపెట్ట గోపికల ♦ మొత్తము వచ్చెడి, నిందు వారిని
న్విడి యెటకేని బోయి యట ♦ నీకెది యిష్టమొ యద్ది దీర్చెదన్. ౧౦౧

ఉ॥ కావున లెమ్ము నాభుజము ♦ గట్టిగఁ బట్టుచు నెక్కి హాయిగా
నీవు వసింపు మంచుఁ గడు ♦ నిక్కినస్కంధము మీఁద నాయమన్
దా వహియించి యెక్కడకొ ♦ తల్లై, ననంతరమందు గోపికల్
శ్రీవిభుఁ గాంచఁ జాలక వి ♦ శేషవియోగకృశానుదగ్ధలై. ౧౦౨

ఉ॥ సిబ్బితి వీడి యా యడవిఁ ♦ జేరి కడుంగడు నేడ్చి రా దరిన్
బ్రబ్బిన గోపి యూథము ల ♦ వారిగ వించల కోకిలాటవిన్
గొబ్బునఁ జేరి యాధృతినిఁ ♦ గోమలులార! నిమేష మీరిటన్
నిబ్బర మొందుఁడీ కనుల ♦ నీరము గాఱఁగ నియ్యకుండుఁడీ! ౧౦౩

చ॥ అని తమి నాశ్వసించు తఱి ♦ నన్నులు గొందఱు రెండు ప్రక్కలం
దున మకరందసేచనము ♦ తుష్టిగ సల్పి సుగంధ వస్తువుల్
గొని మెయిఁ బూసి తళు ♦ కుల్గలుగంగ నలంకరించి వీ
వనలను ఛత్రచామరలఁ ♦ బట్టుచు వీవ మహాద్భుతాకృతిన్. ౧౦౪

చ॥ సవిధము నందు వేడ్కనొక ♦ స్వామిని గన్నడి యల్ల గోపికా
నివహము నూఱడించి "బళి! ♦ నీరజలోచనలార! రాధికా
ధవుఁడటు రాధ మానమును ♦ దాఁగొన నేగెడి" నన్న విన్న న
జ్జవిపులనేత్రలైన వ్రజ ♦ భామలు విస్మయ మొందిరో విభూ! ౧౦౫

క॥ వింతల నటుబొందిన త, త్కాంతలు తాళస్వరములు ♦ గ్రాలఁగఁ దచ్ఛ్రీ
కాంతగుణయశోగానము, చింతలఁ బోఁద్రోసి యిటులఁ ♦ జేసిరి భక్తిన్. ౧౦౬

గోపికలు శ్రీరాధాకృష్ణుని గీర్తించుట.

తే॥ నందనందన! యానంద♦కంద! కుంద,రదన! మన్మథమోహనా!♦సదయహృదయ!
విశ్వభూషణ! జననుత! ♦ విశ్వదీప!, విశ్వదుఃఖవినాశకా ♦ వినతు లివిగో.

చ॥ అవనిసురోత్తమ శ్రుతి జ ♦ యధ్వజ! నందకులాబ్జభాస్కరా!
దివిషదమోఘవంద్య! సుర ♦ తృప్తిదకార్యధురీణ! ధారణీ
ధవ! మధువైరి! ముక్తజన ♦ దర్పణ! కంసమురాదిమారణా
ర్థవిధికృతావతార! యదు ♦ రాజ! జయంబు ఘటిల్లుచుండుతన్. ౧౦౭

క॥ గోపాల సింధు చంద్రమ!, గోపకవంశాద్రిశిఖర! ♦ గోధునికమలా!
గోపరిపాలన దక్షా!, గోపక గృహ రత్నదీప! ♦ గోపక వినుతా! ౧౦౮

క॥ రామాభిరామ! సుగుణో, ద్దామా! కల్యాణసీమ! ♦ దైత్యవిరామా!
కామద తేజోధామా!, రామానుజ వారిదాభి ♦ రామా! భూమా! ౧౧౦

క॥ రాధాస్యసరోజాళీ!, రాధాముఖచంద్రకోక! ♦ రాధారమణీ
మాధుర్యలతామాధవ!, రాధాహృచ్చంద్రహార! ♦ రాధాకృష్ణా! ౧౧౧

ఉ॥ ఎవ్వఁడు రాసకేళులను ♦ నింతులఁ గూడుచు నాచరించెనో
యెవ్వఁడు వేణుగానమున ♦ నెల్లజగంబులఁ దృప్తిఁజేసెనో
యెవ్వఁడు గోపికాళి నయ ♦ నేంద్రియజీవనమూలహారమై
మవ్వముగా వసించు నల ♦ మాపతి మా పతి మమ్ము మన్పుతన్. ౧౧౨

ఉ॥ ఏవిభుఁడెల్ల యాధ్యముల ♦ యిష్టముదీర్పఁ గడంగె నేఁడు రా
ధావనజాక్షిమానము న ♦ దాటున నొంటిగ మాన్చె నేఁడు బృం
దావనిఁ దళ్కుసల్పె వసు ♦ ధావిభవాఢ్యుఁ డెవండొ యెవ్వఁడా
గ్రావము శుద్ధిజేసె నల ♦ కారుణికుండు ప్రసన్నుఁడయ్యెడున్. ౧౧౩

చ॥ అరుణ, కళానిధుల్, జ్వలను ♦ సట్లు, ప్రసన్నవనప్రవేశమో
ఘురకవనప్రవేశముగ, ♦ సొంపగు చల్లనిగాలి విల్లుగా
విరు లెఱినిప్పుతునుకలుగ, ♦ వేశ్మము నొల్కఁగ, మాకుఁ దోఁచె ని
న్డొఱఁగిన నాఁటగోలె దయ ♦ తోడఁ బ్రసన్నతఁ బొందు మోహరీ! ౧౧౪

చ॥ తొలుత, సుదాసపుత్రకుని ♦ తొయ్యలి, భర్తను వీడి బాధల
న్నలిగెను, దానికంటె నలు ♦ నాతి, పతిన్ విడి కష్టమొందె నా
సిలుగుల మించి సీత తన ♦ జీవితనాయకుఁ బాసి పెల్లు బా
ములఁ బడె దానికన్న నిది ♦ వొందఁగ రానిది కృష్ణ! ప్రోవుమా! ౧౧౫

శ్రీకృష్ణుండు గోపికలకుఁ బ్రసన్నుండగుట.

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ దేవకీసుతుఁడు భూ ◊ షాలంకృతాకారుఁడై
నును పుట్టంబులఁ గట్టి తన్మురళిచే ◊ నూఱారు రాగంబులన్
ఘనలీలన్ గడు గానముల్ సలుపుచా ◊ కాంతాసమక్షంబునన్
దనరెన్ రాధను గూడి చిర్నగవు వ ◊ క్త్రింబందుఁ బొల్పారఁగాన్. ౪౧౬

తే॥ అంత గోపిక లందఱు ◊ జింతలవిడి, వచ్చి నిలిచిన కృష్ణుని ◊ ముచ్చటఁగని
యొక్కసారిగ లేచి య◊నుత్తమ విధిఁ, జుట్టు ముట్టిరంతట మధు◊సూదనుండు

క॥ గోపిక లెందఱు గలరో, రూపము లన్నింటిఁ దాల్చి ◊ రోచిష్ణుండై
యాపడుచులలో నడుమను, నేపునఁ దా నిల్చి నాట్య ◊ మెలమి నొనర్చెన్.

తే॥ చేసి యట్టుల నాట్యంబు ◊ శ్రీధరుండు, వనమునం దొక్కచో నుండ◊వల్లవసతు
లుగని యాజలజాలయా◊లోలు డాసి,దోసముల క్షమింపు మటంచుఁ◊జేసి నతుల.

క॥ వినవే మా మొఱ, దేవా!, కనవే కారుణ్యమతిని ◊ గాసుగ జగముల్
గని సర్వము నీవే యని, మనమందున నమ్మ మమ్ము ◊ మఱచుట దగునే ?

క॥ నమ్మిన మమ్మును మోస, మ్మిమ్మాడ్కి నొనర్చి యెచటి ◊ కేగితివో నీ
నెమ్మది యెట్లు సహించెనో, యమ్మక్క! యిదేమి న్యాయ ◊ మయ్యా కృష్ణా!

ఉ॥ అపయిఁ గృష్ణమూర్తి వినుఁ ◊ డంగనలార! మనోజ్ఞ పుష్కర
ద్వీపమునందు దధ్యుదధి ◊ దివ్యమునీంద్రుఁడు హంసనామకుం
డోపి మనుద్వయాంతరము ◊ నుత్తమపద్ధతిఁ గోర్కిలేక నా
ప్రాపును వేడుచున్ దపము ◊ బాఢముగా నొనరించె నింతలోన్. ౪౨౨

తే॥ యోజనార్ధశరీరము ◊ నొందియున్న, రెండు చేపలే తెంచి యా ◊ దండిజోగి
మ్రింగె. వానిలో నుండి య ◊ భంగ భంగి, నిర్గమించెఁ బౌణ్నామక ◊ నిర్జరారి.

ఉ॥ భక్తున కంతవంత యటు ◊ వచ్చుట గాంచి బిఱాన నేగి నా
శక్తిని వానిఁగొట్టి ముని ◊ సత్తముఁ గాచియుఁ దెల్లదీవిలో
యుక్తముగాఁ జెలంగెడి ప ◊ యోధి ఫణీశ్వరతల్పమందునన్
రక్తిఁబరుండి వెండియుఁ గ ◊ రంబుగ మీవెతఁ గాంచి వచ్చితిన్. ౪౨౪

తే॥ భక్తవశ్యుఁడ నెప్పుడున్ ◊ భామలార!, క్షీర సాగర మందలి ◊ శేషశయ్య
గాఢనిద్రను జెందెడి◊బాధ సౌఖ్య, మువిడి యిటు వచ్చుటకు నదే◊మూలమయ్యె.

తే॥ శాంతి దాంతి సమేతులు ◊ సర్వసములు, నైరపేక్ష్యులు నగు ముని◊నాథులెల్ల
జ్ఞానవిషయుల్ రసాదుల ◊ సరణి నెఱుఁగు, కరణి నానిరపేక్షు సు ◊ ఖమని కంద్రు

తే॥ అంత గోపికలో దేవ! ◊ యబ్ధియందు, శేషశయ్య నీకొప్పిన ◊ చిత్రరూప
మిపుడు దయతోడఁజూపు మో◊కృష్ణచంద్ర!, యాచ సన్నుతింపఁగ నాతఁ◊డభిమతించి

సీ॥ అర్భకంకమంబులో ♦ యలలతోఁడుతఁ గ్రాలు, పాలకడలి నటఁ ♦ బాఱఁజేసి
నవరత్నములతోడ ♦ నయనపర్వ మొనర్చు, ప్రాసాదరాజముల్ ♦ బ్రబలసల్పి
బాల ప్రభాకర ♦ భవ్య సహస్ర భో, గంబులు గలశేషుఁ ♦ గ్రాలఁజేసి
వృషభాను పుత్రియై ♦ విశ్వమోహినియైన రాధను లక్ష్మిగా ♦ రాణమార్చి

తే॥ అష్టభుజములఁదాలిచి♦యంఘ్రితలము, నందుఁగలుముల జవరాలు♦నదుగు లొత్తి
గోటి మార్తాండ మూర్తియై♦ కుండలీంద్ర,శయ్య నిద్దురవోయె నో ♦ జనకరాజ!

చ॥ పదపడి గోపికావళి, య ♦ పాంపతి నిర్మిత శేషశయ్యపైఁ
గుదిరిన కృష్ణచంద్రుఁగని ♦ కొంకక మైదుపదుల్ బొనర్చి స
మ్ముదమును బొందె నేస్థలి న ♦ మోఘముగా హరి దర్శనంబు త
త్సదతుల కిచ్చె, నాస్థలము ♦ దోషహరంబును బుణ్యదంబగుఁ. ౯౨౯

యమునాతటమందు రాధాకృష్ణుండు విహరించుట.

క॥ పిమ్మట హరి, గోపీ వ్రా, తమ్ములతోఁ గూడి వేగ ♦ తద్యమునా నీ
రమ్ములను గళాకేళి సు, ఖమ్ముగ నొనరించె రాధి ♦ కాయుక్తుండై. ౯౩౦

చ॥ వనజదళాయతాక్షి వృష ♦ భానుకుమారిక, లీల లక్షప
త్రనిభృతదివ్యపద్మముఁ గ ♦ రంబునఁ దాలిచి నిల్వఁగన్న యా
కనకపటుండు డాసి తమ ♦ కంబునఁ గూడుచుఁ బాదు చుండి య
ట్టై నగుచు నెట్లొ దానిఁ గొని ♦ యెక్కున నేగఁ గడంగెఁ దన్నదిఁ. ౯౩౧

తే॥ అంత నక్కమలేక్షణ,♦యభయుఁడగుచు, నక్కళిందజానదిఁజను♦నచ్యుతుఁగని
వెంటబడి వాని పట వంశి♦వేత్రములను,గొని హసించుచుఁ జనసాగె♦జనకరాజ!

ఆ॥ అపుడు శౌరి గాంచి♦యయ్యవి ప్రేయసీ!, నాకు నిచ్చి పొమ్మ♦నంగ నామె
నాథ! నా కమలము ♦ నాకిమ్ము పిమ్మట, నీకు నివ్వి యిత్తు ♦ నిక్కమనఁగ.

క॥ గరుడ ధ్వజుఁ డోతరుణీ, సరి సరి యిఁకఁ జాలుఁజాలు ♦ సరసము నాతోఁ
బురుషుల మించఁగ నెంతువె, సరగున నవి దెమ్ము పిదప ♦ జలజముఁ గొమ్మా!

తే॥ అవల రాధయు మాధవా!♦యన్నె నిద్ది,దొలుత నాతమ్మిఁగొనలేదె♦దోసమెవరి
దయ్య! యోచించు మనఁ గృష్ణుఁ♦డాకమలము, నామె కిడి తనవస్తువు♦లన్నిటిఁగొనె.

క॥ శ్రీరాధా హరులంతటఁ, గోరిక భాండీరవన మ ♦ కుంఠితగతితోఁ
జేరి యలంకృతు లొండొరు, లారాయనఁ జేసికొనిరి ♦ హరిదాసమణీ! ౯౩౬

తే॥ పిదప శ్రీకాంతుఁ డట్టి యా♦భీరసతులఁ, గూడి మాధవీముఖలతా♦కుసుమభరిత
మైన లోహజంఘు వనంబు ♦ నరిగి మెల్ల,గొల్లఁతల తలలనః బూలఁ♦గూర్మి ముడిచి

ఆ॥ అచట నుండి గదలి ♦ యమున తీరంబున, గోప సతుల తోడఁ ♦ గూడి తిరిగి
తరులతాసుమఫల ♦ పర మహాపుణ్య వ,నంబుఁ జేరి విపుల ♦ నవ్యధరను.

చ॥ సురపతి యప్సరోంగనల ♦ శోభిలి యాడెడి మాడ్కి రాధికా
తరుణిని గూడి గోపికలు ♦ దాళము వేయుచుఁ బాడుచుండ న
బ్బురమగు రాసకేళులను ♦ బొల్పుగఁ జేయఁగడంగె నందు భూ
వర! యొకచిత్రమయ్యె నది ♦ వల్కెద బాగుగ నాలకింపుమా!　　౫౩౯

✿ శంఖచూడ కంసులు గదాయుద్ధం బొనరించుట. ✿

ఉ॥ దక్షుఁడు ముద్గరాజి ధన ♦ ద్రప్రభుభృత్యుఁడు శంఖచూడుఁడన్
యక్షుఁడు సాటిలేక ధర ♦ యం దొకవేళను నాముఖంబునన్
శిక్షితకంసవిక్రమ వి ♦ శేషము వీనుల నాలకించి స్వీ
యాక్షయ లక్షభారయుత ♦ మౌ గదఁ గేల గ్రహించి యుద్ధతిన్.　　౫౪౦

చ॥ వడి మధురా పురంబునకు ♦ వచ్చి మదోత్కట కంసగోష్ఠి క
ప్పుడె చని మ్రొక్కి యాదవ వి ♦ భూ! యిల నీవు గదా సమి త్కృతా
ర్థుఁడవని వచ్చితిన్ గనుకఁ ♦ దోడ్త గదాసమరంబు జేయఁగా
నడిగెద, నిందు నోటమి నె ♦ నాఘున జేతకు దాసుఁడయ్యెడిన్.　　౫౪౧

తే॥ అనఁగఁ గంసుఁడు దానికి♦నభిమతంబు, జూపిగదగొని మధ్యాహ్న♦సూర్యపగిది
మండిపడి శంఖచూడుతో♦భండనంబు, సల్ప మొదలిడె వారలా♦ సమయమందు.

క॥ కరి గరిఁ బోరెడి కైవడి, హరిహరియునుజేరి కలహ ♦ మాడిన యట్టుల్
గిరి గిరి దాఁకిన విధిఁ జూ, పఱులకు నగుపడుచు వారు♦పటుదర్పమునన్. ౫౪౩

ఆ॥ ప్రలయకాల మేఘభయద ♦ రావముబోలు, రెండుగదల రొదలు ♦ రేగుచుండె
నటియు నటుఁడు, నటన,♦జటులంబుగా సల్పు,కరణి వారు బోరఁ♦గ్రాలి రపుడు

తే॥ రెండు గదలును మొత్తని♦పిండియాట,జూచి కంసుండు గసి శంఖ♦చూడయక్షుఁ
బిడికిటం గొట్టఁగ్రమ్మఱఁ♦బృథులముష్టి,శంఖచూడుండు కంసునిం♦జదియఁగొట్టె

చ॥ సురనికరంబనంతమునఁ ♦ జూడ యదూద్వహాశంఖచూడు లి
ట్లిరువదియేడు వాసరము ♦ లేగెడి దాఁకనిఁ బోరునాచరిం
చిరి విదపన్ యదుప్రభువు ♦ చేత గ్రహించుచు శంఖచూడు నం
బరమున వందయామడలు ♦ బాఱఁగ వైచె ననంతరంబునన్.　　౫౪౬

తే॥ శంఖచూడుండు పైనుండి ♦చదికిలఁబడి, కొంత చింతించి క్రమ్మఱఁ ♦ గోడిపుంజు
వోలె లేచియుఁ గంసునిఁ♦బూన్కిఁబట్టి, వినునఁ బది వేలయామడల్ ♦జనఁగవిసరె

చ॥ అటుపయి నుగ్రసేనసుతుః ♦ డాకసమందున నుండి గూలి మ
ల్లటపడి తిర్గి లేచియుఁ జ ♦ లంబున సింగము మాడ్కి వానిపైఁ
దటుకున వ్రాలి పట్టుకొని ♦ ధారణినిం బడఁదన్నె, యక్షుఁడం
తటఁగసిఁ గంసుఁ గొట్టె వసు ♦ ధాస్థలిఁ ద్రొక్కెను మైథిలేశ్వరా!　　౫౪౮

చ॥ ఇటుల మదాతిరేకులు న ♦ హీన బలిష్ఠులు ముష్టిభండనో
త్కటులు గదాజిధన్యులు న ♦ కంపిత ధీరులునైన వారలా
ర్భటులు సెలంగ యుద్ధము న ♦ పారముగా నొనరింప భూమి వే
చటులభయంబునన్ వణఁక ♦ సాగెను వీరులు సెంది రబ్రముల్. ౯౮౯

తే॥ అట్టి కాలంబునందున ♦ నఖిలయదుపు, రోహితాగ్రణి, శ్రుతిశాస్త్ర ♦ రూఢిభావ
విదుఁడు గర్గ మునీంద్రుఁడు ♦ కదనముఁ జని, వినతులంగొని కంసుని ♦ కనియె నిట్లు.

వ॥ యదువరా! ముందు కదనంబు మాని నానుడు లాలకింపుము ఈ మహా బలిష్ఠుండగు శంఖచూడుండు నీతో దీటుకు రాఁ దగు పోటుమగండుగాఁడు. కాన నీకు సాంపరాయంబు సాంప్రతం బసాంప్రతంబ యగు మున్ను బలశాలివగు నీదృఢ ముష్టిని సర్వసుపర్వేంద్రుని వాహనంబగు నైరావతంబు సైతము ధరణిం బడి క్షోభిల్లి యమరావతీపురంబునకుం బరుగిడదే?! మఱియు నీ బలంబున డిందిన వీరుల పేరు లుగ్గడింప నలవియగునే? వెండియు నీయక్షుండు నీకు సఖ్యుండు గాని వధ్యుండు గాఁడు. పరిపూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణునిచే వీఁడు మడియం దగిన వాఁడు. కాన సందియంబు మాని వేవేగ వీనితో నేస్తం బొనరింపుమని చెప్పి శంఖ చూడుని వైపునకుం దిరిగి యక్షవరా! మీయిరువుర కొక్కఁడే ఘాతకుండై యుంటఁ గంసుండు నీకుఁ బ్రాణమిత్రుండగునట్లొనర్చుకొనుమని యుపదేశింప నా యదువరశంఖచూడు లా మునివాక్యంబు చొప్పున సఖ్యం బొనర్చిరి. కొంత కాలమగుడు తద్యక్షుండు మిత్రుని వీడ్కొని స్వగృహంబున కేగుచు, మార్గ మధ్యంబున నిశీథమందు మనోహరంబగు రాసగానం బాలించి తత్తాలశబ్దాను సారంబుగా నరుగుదెంచి రాసమండలంబు గన్గొని యందు రాధికాలంకృతవామ భుజుండును, స్వచ్ఛందవక్రీకృతదక్షిణపాదుండును, వేత్రవంశీధరుండును, జగన్మో హనుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు ఛత్రచామరాద్యంచితలగు గోపికలు సుట్టముట్టి కొలువ, రాసక్రీడ లొనర్చుటం గాంచి రాసేశ్వరుండు వాసుదేవునిగా నెఱింగి యతని సామాన్యబాలుగా గణించి సుందరులగు తద్గోపికల నపహరింప నెంచి సమీపించె నని విన్నవింప విని రాజేంద్రుం డాశ్చర్యమగ్నమనస్వియై మానీం ద్రుతో నిట్లనియె. ౯౯౧

శ్రీకృష్ణుండు శంఖచూడుని వధించుట.

తే॥ అంత రాస రంగంబున ♦ నతఁడు సొచ్చి, యేమిచేసెను? నాకది ♦ యెఱుఁగఁ దెలుప
మీమునుఁ బరావరవిత్తము ♦ నమలభక్తి, నభినుతించెద నన ముని ♦ యనియె నిట్లు

ఆ॥ అధిప! శ్వేతలెల్ల ♦ రా తాళభూరుహా, యతశరీరు ధీరు ♦ వ్యాఘ్రముఖుని
నసిత వర్ణు యక్షు ♦ నతిలలజ్జిహ్వుని, గాంచి పరుగు లిడిరి ♦ కడిఁది నడలి.

తే॥ అపుడు కోలాహలంబులు♦నతిశయిల్లె,యక్షుఁడా పాలు నతివలఁ♦హరి హరి యని
పాఱెడి శతచంద్రాననఁ ♦ బట్టి యుత్తర, రాశఁ జనెఁ గాములెంతసా ♦ హసులు దలఁప
శా॥ పోరా పోకిరి! లేకి! నన్విడువురా ♦ భూమిన్ స్వపసల్ దల్లులున్
లేరా నీకిఁక నున్నచోఁదగునె ఛీ ♦ లేదా నయంబించుకన్
రారా చూడర మంచి చెడ్డలను నన్ ♦ రక్షింపరా యేఘనుల్
మారాకారుఁడు నావిభుండు త్రుటిని ♦ న్మాయింపఁడా తుంటరీ! ౧౧౧
క॥ అనిమాఱుచు హరి హరి హరి, యను చడలుచు నార్చు చల్ల♦యక్షునిమీఁదన్
దనరుచు నరిగెడి తనచెలి, వనజాక్షుఁడు గాంచి సాల ♦ పాణియయి చనెన్. ౧౧౨
ఉ॥ ఆవల గుహ్యకుండు వెను ♦ నంటుచు దండధరోపమానుఁడై
లావున వచ్చుచున్న కమ ♦ లాపతిఁ గన్గొని భీతి నల్లహే
లావతి నచ్చటన్ విడిప ♦ లాయన మయ్యెను బిమ్మటన్ దదిం
ద్రావరజుండు నుద్దవిడి ♦ నర్హావిధంబున వెన్కొనెన్ జుమీ. ౧౧౩
చ॥ కని యది యక్షుఁ డొల్లెడలఁ ♦ గాల్కొలఁదిన్ బరుగెత్తినన్ జనా
ర్దనుఁ డగధారియై వెనుకఁ ♦ గ్రాలుట శీత నగాంతికంబునన్
కని యొకసాలముంగొ బెఱికి ♦ కయ్యముఁ గోరుచు శ్రీశసమ్ముఖం
బున నిలుచుండ శౌరి, యల ♦ భూరుహముం గొని వేయ వానిపై. ౧౧౪
ఉ॥ వాతహతాగరీతి వడి ♦ వాఁడిలపైఁ బడి తిర్గి యుత్థితుం
డై తన ముష్టి శ్రీధరుఁ బ ♦ ట్టన్ బ్రహరించి దిగష్టకంబునన్
మ్రోఁతసెలంగ రోసమున ♦ బొబ్బలిడన్, హరి, గాంచి యక్షునిన్
జేత గ్రహించి త్రిప్పియుఁ గ ♦ సిన్ ధరఁగూల్చె ననంతరంబునన్. ౧౧౫
తే॥ శంఖచూడుండు కృష్ణుని ♦ సంగ్రహించి, భూతలంబున బాఁదెను ♦ బ్రీతి మాని
ద్వంద్వయుద్ధ మేతద్రీతి♦వఱలఁ బుడమి, యడలఁ దొడఁగెను నంతిమం♦బందుఁ జక్రి.
చ॥ పిడికిలితోడఁ దచ్ఛిరము ♦ భిన్నమొనర్చియు దానినుండి వె
ల్గెడు మణి భాగ్యవంతుఁ డవ ♦ లీలగ శేవధియన్నిధిన్ గ్రహిం
చెడు విధి సంగ్రహించెఁగద ♦ శ్రీశతియై హరి, యన్యదీయమౌ
విడిగల కెంపుఁగైకొనియె ♦ వింత ఘటింపదె? యిద్ది భూవరా! ౧౨౧
తే॥ అంతఁ దజ్జ్యోతి శ్రీకమ ♦ లాక్షుమిత్రుఁ,డైన శ్రీదామునందున ♦ లీనమయ్యె
నిటుల శంఖచూడుని వధి♦యించి మణికరుఁడయి వెన్నుఁడు గ్రమ్మఱ♦వడిని వెడలి.
తే॥ రాసరంగంబుఁజేరి సం♦తోసమొదవ, మణి నల శతచంద్రాననా♦మహిళ కిచ్చి
గోపికలఁగూడి తద్రాస ♦ కూర్దనములఁ, జేసి యమునాతటశ్రేణి ♦ జేరి కనుచు.
క॥ బృందావనమున కరుగుచు, నందున విహరింప నెంచె ♦ నటుపై హరిచేఁ
బొందిన వరమున నోషధి, బృందము సతులౌచు యూధ♦వృతలై రతికై. ౧౨౪

చ॥ హరిసవిధంబునన్ నిలువ ♦ నచ్యుతుఁడట్టి లతాంగనా జనం
బరుసమునన్ గనుంగొని ప ♦ హృద్యుతితో మనసార వారితో
మురళిని గీతిఁ బాడి నగు ♦ మోమున రాసమొనర్చి యా యనం
తరమున రాధతో యమున ♦ దాఁపునకుం జని చూచి తత్తటిన్. ౫౬౫

చ॥ త్రివిధములన్ సమీరణుఁడు ♦ దివ్యసుమంబుల సౌరభంబులన్
నవకము జెంది వీవఁగఁ గ ♦ నద్వట వంశికదంబయుక్తమై
భవికదమై మనోజ్ఞమయి ♦ భాసిలు సైకతమందు రాసకే
ళి వలనఁ గల్గినట్టి శ్రమ, ♦ లీల నశింప వసించె భూపతీ! ౫౬౬

తే॥ అపుడు గోపికావేణు వీ ♦ ణాదివాద్య, సరణి ననుసరించి సకల♦సురలు గరము
వార లిర్వురపైఁ బూల ♦ వానఁగురి, యించి రందలి సతులు సే♦ వించిరిటుల

గోపికలు విహ్వాలలై శ్రీకృష్ణునిం జేరుట.

చ॥ మరగిన కొందఱన్నులరె ♦ మాపతి! మాపయిఁ గోపమేల? సుం
దరులము గామె యేమిఁకను ♦ దాళగలేము, విరాళి హెచ్చెని
ష్ఠురముగ నుండఁ బోకుమని ♦ జోత లొనర్చిరి, గొంద ఱంగనల్
వరగళమందు హారముల ♦ వైచి వసించిరి కృష్ణుమూఁగలన్. ౫౬౭

సీ॥ కాంతుఁడా! రమ్మని♦కరమును లాగుచుఁ,గుతుకముం గనుచెలుల్ ♦ గొంతమంది
పంకజనాభుని ♦ వక్షంబు దాఁకుచుఁ, గోర్కులొందెడి సతుల్ ♦ గొంతమంది
కరములఁ గమలాక్షుఁ♦గ్రాలసల్పుచు వనిన్, గ్రుమ్మరు కోమలుల్♦గొంతమంది
శ్రీహరి మ్రోలను♦జేరి తళ్కుల బెళ్కు, కుల్కులం దగు చెలుల్♦గొంతమంది
తే॥ రాధికావేషమును బూని♦రాణమీఱి, కుదురుగా నాడు మెలఁతలు♦గొంతమంది
కృష్ణవేషంబుతోడుతఁ ♦ గీర్తనంబు, వింతగాఁ జేయు కాంతలు ♦ గొంతమంది.

సీ॥ తాళస్వరంబులన్ ♦ మేలిమిరాగముల్, బాడిరి కొందఱు ♦ భామినులును
హావవిభావసం ♦ భావితఫణుతుల, నాడిరి కొందఱు ♦ చేడియలును
విశ్వమోహనుఁడైన♦వెన్నునిన్ గనులారఁ, గాంచిరి కొందఱు♦కామినులును
జారిణీవృత్తుల ♦ శౌరినిం జేరుచుఁ, గోరిరి కొందఱు ♦ కోమలులును
తే॥ పూరుషోత్తముతోడుతఁ♦బూలబంతు,లాడఁదొడఁగిరి కొందఱు♦ప్రోడలు మఱి
దానవారాతితోఁ దమి ♦ దాఁగురింత, లాడిరో జనకా! కొంద ♦ ఱతివ లింక.

సీ॥ కడియంబు లందియల్♦గల్లుగల్లని మ్రోయ, హరి మధురాధర♦మాను సతులు
యోగి దుర్లభమైన ♦ శ్రీగరుడధ్వజు, దట్టమౌ కౌగిలిఁ ♦ దనరు సఖులు
జిన్నినవ్వున వెల్గు♦వెన్నుని నెమ్మోముఁ, గని నవ్వి ముద్దులన్♦గొను రమణులు
కృష్ణ, కృష్ణా యని ♦ కేవల భక్తితో, నాతని గుణముఁ గొం ♦ డాడు చెలులు

తే॥ సరసపరిహాసముల్ జేసి సమ్మదంబు, జెందు మందయానలు తత్కళిందజాస
రిత్తటిఁ మూఁగి రాధికా శ్రీహరులకు, దృష్టిఁ గూర్చుచునుండిరో దివ్యచరిత!

చ॥ హరియును వారలం గలిసి యాడుచుఁ బాడుచు వీడె మిచ్చుచున్
మఱియును గొంచు వృక్షముల మాటున డాఁగుచుఁ గావిమోవులన్
గొఱకుచు నవ్వుచున్ బ్రణయకోపముఁ బొందుచు వారికోర్కులన్
ద్వర నెరవేర్చుచున్ మిగుల భాసిలుచుండెను మైథిలేశ్వరా! ౫౭౨

సీ॥ సకలవిధంబులన్ జక్కఁగాఁ బోషించు, తలిదండ్రులన్ జుట్టములను వీడి
యాపదల్ బాపుచు నఖిలసుఖంబుల, గడనఁ జేసెడి విడి ముడివి విడిచి
యుభయలోకానంద మొదవించు సుందరి, యైన యర్ధాంగిని నవలఁ ద్రోసి
మెండగు నెండలన్ మండియు, వానలఁ, దడసియుఁ జలిచేత దడను జెంది

తే॥ యన్నపానాదులన్ విడి యనిలభక్షకులయి నిర్వాతదీపము వలె సమాధిఁ
గాలు యోగులు నైతము గాంచలేని, హరినిఁ బొందిరా సతులిది యరుదు గాదె.

ఆ॥ ఇటుల ద్వారకేశుఁ డింతులతోఁ గూడి, రాసకేళి సల్పె నాసమయము
నందు నొక్క చిత్రమయ్యె నయ్యది యేది, యనినఁ జెప్పుచుంటి వినుము జనక!

ఆసురిమహాముని కథ.

క॥ ధీరుండగు నాసురిముని, నీరజదళనేత్రు నమ్మి నిర్మలతపమున్
నారదనామకనగమునఁ, గోరిక విడి చేయఁదొడఁగె క్షోణీనాథా! ౫౭౩

ఉ॥ దానికి మెచ్చి యచ్యుతుఁ డతండు తపం బొనరించు వేళలో
మానక సుందరాభరణమండితుఁడై సహధర్మిణీయుతుం
డై నగుమోముతో నతని యక్షియుగంబున గోచరించు చ
న్మానసమోదంబుఁ గూర్చుచుఁ జనన్ బ్రతిఘస్రమునందు భూవరా! ౫౭౪

తే॥ ఇట్టి తరుణంబునందు శ్రీకృష్ణుఁ డొక్కపరినిఁ దన్నేత్రముల కగుపడక పోయె
దీని కెంతో యా యాసురి మౌనివర్యుఁ, డాదఁ జెందుచు యోచించి యచటనుండి.

ఆ॥ తపము నాపి కృష్ణ దర్శనలాలసుఁ, డగుచు లేచి యల మహామునీంద్ర
మాన్యబదరికాశ్రమంబున కేతెంచి, హరిని గనక వగచి యందు సాగి.

క॥ లోకాలోకాద్రికిఁ జని, శ్రీకాంతుని వెదకి కనక చేడ్పడి యచటన్
దూఁకొనిన పార్షదులఁగని, వీకఁ బ్రశ్నింప, వారు వీక్షింప మనన్. ౫౭౫

క॥ శ్వేత ద్వీపముఁ జేరుచుఁ, బీతపటుఁడు శేషశయ్య వెలుఁగమిఁగనుచున్
భ్రాంతిగఁ బొగులుచు నచ్చటి, లాఁతుల నడిగియును నేమి లాభము లేమిన్.

తే॥ అధికదుఃఖంబుఁ బొంది యుహా! యిదేమి, యెచట వెదకిన శ్రీహరి యెఱుఁగఁబడక
యుండె నేనేమి సల్పనా నుందు నెందు?, నెటుల నాతనిఁ జూతునో యెఱుకపడదు

క॥ అనుకొను చిట్టుల మతి శ్రీ, వనజాక్షుని నెమక దివ్య ♦ వైకుంఠంబుఁ
జని తత్స్థలమున శ్రీపతిఁ, గనజాలక మిగుల వగచి ♦ కదలియు నచటన్. ౧౯౨

తే॥ వడిని శ్రీరమా వైకుంఠ ♦ పదవిఁ జొచ్చి, చూడ నచ్చట నాతఁడు ♦ శోభిలమిని
గుంది వీడ్కొని గోలోక♦కుంజమునను, బృందకాటవిఁ వెదకి గో♦విందుఁగనక.

క॥ కని కావలి వాండ్రను నో, ఘనులారా! మీరు హరినిఁ ♦ గంటిరె? యేచో
టున కేరీతిని జనిమెనో, యనుమానము మాని తెలుప♦నర్హింతుఁ జుమీ. ౧౯౩

ఆ॥ అని యడుగఁగ వార ♦ లగ్రజాగ్రేసరా!, వినుము మావిభుండు ♦ పృశ్నిగర్భ
కలితవామనాండ ♦ కనదిల కిద్దెస, నరిగె ననిన నల్ల ♦ యాసురిముని. ౧౯౪

ఉ॥ ఆసరణిఁ మనోగతిని ♦ నాజగము న్విడి యిద్ధరాస్థలం
బాసను జొచ్చి చూడ నిట ♦ నా హరి గన్పడకుంట నెమ్మదిఁ
వేసటఁ బొంది తుట్టతుద ♦ విష్ణుని జిష్ణునిఁ గృష్ణు నిల్పి కై
లాసగిరిఁ జెలంగెడి క ♦ ళానిధిమౌళినిఁ గాంచి మ్రొక్కియున్. ౧౯౫

తే॥ నీలకంఠ! మహాదేవ♦నీరజాక్షుఁ, గాంచ నేను వైకుంఠలో♦కంబు మొదలు
పరమగోలోకముందాఁక♦సరిగ వెదకి, యుంటిఁగాని యాచక్రి, నా♦కంటఁ బడఁడు.

క॥ కావున దేవా! యెచ్చట, దేవకి తనయుండు వఱలుఁ ♦ దెలుపుమ దయతోఁ
నావుడు గంగాధరుఁడును, నీవిధి వచియించె మునికి ♦ నిద్ధచరిత్రా! ౧౯౬

ఉ॥ నెమ్మది నాసురీ! యరయ ♦ నీవె కృతార్థుఁడవంచు నెంతు నా
యొమ్మికనుండు కర్మవిష ♦ యుల్ సురసాదులఁబోలె నల్పకా
మమ్మున నుండు మౌను లస ♦ మాన మనూనజనార్థ్యముఁ రహ
స్యమ్మును నిర్గుణంబు నగు ♦ సౌఖ్యలవం బెఱుఁగంగ నేర్తురే? ౧౯౭

తే॥ కాన నీవిటు నిష్కామ♦మౌని వగుచు, నిర్గుణాధిక సౌఖ్యంబు♦నిస్తులముగఁ
జెందియుంటివి రిత్తగాఁ ♦ జేసితి శ్రమ, పద్మనాభుని గననింక ♦ భావమున్న.

చ॥ విపులమహోదధిఁ మిగుల ♦ వేదనఁ బొందెడి హంసమౌని న
ల్పపగతదుఃఖుగా సలిపి ♦ యాఱగుచందుల నుండి బృందకా
విపినము నందు రాసమున ♦ వ్రేతలఁ గూడుచు నుండెఁ గాన నీ
విపు డట కేగుచుండు మిదె ♦ యేనును వచ్చెద మౌనినాయకా! ౧౯౮

చ॥ అను చటు లాసురిం గలిసి ♦ త్ర్యంబకుఁ డాయమునాతరంగిణీ
ఘనతటసంగతోరుతరు ♦ కాండలతావిలసన్నికుంజ పుం
జనిభృత్సైకతస్థలికి ♦ సాగఁగ నడ్డిరి గోజగన్నివా
సినులగు ద్వారపాలికలు ♦ సేతులఁ దాలిచి మంచిబెత్తముల్. ౧౯౯

ఉ॥ అడ్డిన వెంట నాయిరువు ♦ రా పుపుఁబోఁడుల కిట్లు పల్కిరీ
రెడ్డముః బెట్టఁ బోకుఁ డిఁక ♦ నే మతిదూరమునుండి నాస్థ నా

దొడ్డ రమేశుఁ గాంచ వడి ♦ తోఁ జనుదెంచితి మమ్మలార! మీ
ర్పెడ్డ ఘటింపకుండ హరిఁ ♦ జేర నొనర్చుడి! చూడుఁడీ దయన్. గీ౩

తే॥ తరులుఁ దటినులు గోవులు♦ధాత్రియందుఁ, దమిఁ "పరోపకారార్థమి♦దంశరీర"
మనుచు ఫలతోయ దుగ్ధంబు♦లనిశమిడుచు,నలరినటు బుధుల్ పరహిత♦మందునుంద్రు

వ॥ అంత నాద్వారపాలికలు, గీ౫

ఉ॥ బాగుగ నున్న వీ రనెడి ♦ పల్కులు గాని క్రియన్ ఫలింపవా
శ్రీగరుడధ్వజుం డిపుడు ♦ స్త్రీప్రకరాన్వితరాసఖేలనో
ద్యోగిగ నుండి మే మిచట ♦ నుండ విధించెను గాన లాఁతివా
రీగడి దాఁటి లోపలకు ♦ నేగిన ముప్పగు మాకు వారికిన్. గీ౬

ఉ॥ లేనియెడన్ హరిం గనఁగ ♦ లిప్స దృఢంబుగ మీకు నున్నచో
మానసరోవరంబు జని ♦ మజ్జనముం బొనరించి గోపికా
మానవతీసురూపము ల ♦ మందముగా ధరియించి వచ్చిన
న్లోనికిఁ బోవఁ జాలుదురు ♦ నూల్కొనుఁ డోద్విజులార! దానికిన్. గీ౭

ఉ॥ నావుడు వార లిర్వు రల ♦ నాతుల వాకుల నాలకించి యా
తావును వీడి సాగి త్వరి ♦ తంబుగ మానసరోవరంబు నం
దోవుచుఁ దానమున్ సలిపి ♦ యుగ్మలి రూపులఁ దాల్చి తోడ్త నా
శ్రీవిభు రాసమండలము ♦ జేరి యనంతరమందు మెల్లఁగాన్. గీ౮

సీ॥ స్వచ్ఛజాంబూనద ♦ భ్రాజిత పద్మరా, గాంచిత ధరణీస ♦ మన్వితంబు
మాధవీముఖలతా ♦ వీధీకదంబాది, భూరుహసందోహ ♦ భూషితంబు
మండితప్రాంగణ ♦ మండప స్తంభస, భావీధిపంక్తి వి ♦ భాసితంబు
నరుణసితాసిత ♦ హరితవిచిత్ర వ, ర్ణస్ఫురత్పుష్ప వి ♦ రాజితంబు

తే॥ లలిత వాసంత చంద్రికా♦విలసితంబు, విహగ మధుకూజితం బబ్జ♦వితతియుతము
శీతలానిలాన్వితము సం♦ప్రీతి కరము,నగు నికుంజ మొక్కడు గని♦యరిగి యందు

సీ॥ కోటిమన్మథరూపుఁ ♦ గోటీందు తేజునిఁ, గౌస్తుభశోభితుఁ ♦ గమలనేత్రుఁ
గనకమయాంబరుఁ ♦ గరుణాపయోనిధిఁ, గమలామనోహరుఁ ♦ గమలనాభు
శ్రీవత్సచిహ్నితు ♦ శ్రీనరస్నేహితు, శ్రీద్వారకావాసు ♦ శ్రీనివాసు
జలధరవర్ణుని ♦ సర్వభూషణయుతు, వేత్రవంశీధరు ♦ వినుతచరితు

తే॥ గోపికావృతునిన్ రాస ♦ కుర్దనేశు, ద్విరద గామినీరాధికా ♦ విహితు వరదుఁ
గృష్ణు దూరముగాఁ గాంచి♦ కేలుమోడ్చి, మెల్లగోపికల్ గనుచుండ♦నిట్టులనిరి.

తే॥ కృష్ణ! కృష్ణ! కృపాసింధు ♦ కీర్తనీయ, దేవదేవ! జగత్పతీ! ♦ దివ్యచరిత!
పద్మనాభ! నారాయణా!♦పరమపురుష!,విశ్వకారణ! శౌరి! మా♦వినతులివిగో.

తే॥ భూమి భూరిభారము బాపఁ ♦ బుణ్యనరులఁ, గావ వేదముల న్నిల్పఁ ♦ గా మఖములఁ
బ్రోవ వైకుంఠలోకంబు ♦ బూన్కి వదలి, నందు కెంకిని బిడ్డవై ♦ యలరితివిగ. ౬౦౨

క॥ రాధాధరమధుభృంగా!, శ్రీధర! బ్రహ్మాండకోటి ♦ శేఖర! గోపీ
యూథావృత! మధుసూదన!, మాధవ! గోవింద! చక్రి! ♦ మమ్ములఁ గనుమా.

తే॥ అరయ సర్వావతారంబు ♦ లందు నీవె, గాదె పరిపూర్ణతముఁడవు ♦ ఘనచరిత్ర!
వరదుఁడవు నీవె గోలోక ♦ పతివినీవె, పరమయోగీశుఁడవునీవె ♦ పరమపురుష!

తే॥ నిన్నుఁ జూడంగ నెల్లెడ ♦ నెమకినెమకి, తుట్టతుద కిటు వచ్చుచుఁ ♦ దోయజాక్షుఁ
డవగు నిన్నని యఘము లం ♦ డంచి ధన్య, తముల మైతిమి రాసేశ! ♦ దయను గనుమ.

తే॥ అంత భగవంతుఁ డానుతి ♦ నాత్మమెచ్చి, రాధతోడఁ బ్రసన్నుఁడై ♦ రవలుగురియు
మేఘగంభీరవాణి నా ♦ మేటితబుసు, లకు వచించె నేత్రదీతి ♦ నకలుషముగ. ౬౦౬

క॥ షష్టిసహస్రాబ్దంబులు, కష్టపడి తపంబుసల్పఁ ♦ గరుణను గని మీ
యిష్టము నడిగినఁ జెప్పమి, నిష్టులని యుపేక్షజేసి ♦ యెసఁగితిఁ గాదే. ౬౦౭

ఉ॥ ఐనను మీ యభీష్టముల ♦ నన్నిఁటి నిత్తఁటిఁ దెల్పుఁడన్న నీ
శానుఁడు నల్ల యాసురియు ♦ సాగిలి మ్రొక్కి మహాత్మ! యన్యముల్
వేనిని గోర మీ విపుడు ♦ ప్రీతిని రాధిక నీదు పాదముల్
ధ్యాన మజస్రముగ్ సలుపు ♦ నావిధి మాకు ననుగ్రహింపుమా! ౬౦౮

తే॥ అవలఁ గృష్ణుఁడు దానికి ♦ నభిమతింప, శంకరాసురు లావంశి ♦ సాలసవిధ
మున మనోహరతరుయుత ♦ పులినమందు, నిత్యవాసము జేసిరో ♦ నుత్యచరిత!

క॥ పిమ్మట రాధాపతి లో, పమ్ములు లేనట్టిరీతిఁ ♦ బద్మాకారా
మమ్మున వ్రేతలతో రా, సమ్ములఁ బ్రేమమ్మతోడ ♦ సలిపెను జనకా! ౬౧౦

ఆ॥ ఆఱుమాసము లిటు ♦ లతివలఁ గూడుచు, రాధికాధవుండు ♦ రాసములను
జేసియుంట గోపి ♦ కాసముదాయంబు, పూర్ణతుష్టిఁ బొందె ♦ భూప! యవల.

క॥ అరుణోదయవేళను ని, ద్దురవిడి గోపీజనంబు ♦ తొందర స్వకమం
దిరముల కేగఁ దొడఁగె నిజ, వరయూథము లెల్ల జుట్టు ♦ పరివేష్టింపగ్. ౬౧౨

తే॥ నందనందనుఁ డంత స్వ ♦ మందిరమున, కేగె వృషభానుసుత తన ♦ యింటికరిగె
నిట్టి రాసకేళీ కథ ♦ నెవరుభక్తి, వినెదరో వారు ముక్తులై ♦ తనరఁగలరు. ౬౧౩

తే॥ అనఁగ జనకుండు నారదా! ♦ యఘముఖాసు, రరుచు లెట్టుల రాధికా ♦ రమణుఁ గలిసె
నెటుల శంఖచూడుని జోతి ♦ కృష్ణమిత్రుఁ, డైన శ్రీదాములో లీన ♦ మయ్యెఁ! జెపుమ!

శంఖచూడోపాఖ్యానము

తే॥ అంత మునివరుఁ డిట్లనె ♦ నమలచరిత!, రమ్యగోలోకవార్త నా ♦ రాయణముని
ముఖమునన్ మున్నువింటిని ♦ భూప! వినుము, చిత్తమన్యస్థలంబునఁ ♦ జేర్చకుండ.

క॥ దామోదరునకు ముప్వురు, భూమి, శ్రీ, రాధ, లనెడి ♦ పొలఁతులు గలరా
భామినులందున రాధా, కామినియే హరికి ముఖ్య ♦ కాంతగ నుండెన్. ౬౧౬

వ॥ అంతఁ బరిపూర్ణయౌవనాఢ్య యగు రాధ తనవిభుండు సవతియగు విరజతోఁ గూడి వేడుకగా నేకాంతంబుగాఁ గ్రీడించుచుండెనను సంగతి నిజసఖిచే విని మిగుల వగచి వందయామడ లెత్తును వందయామడల విస్తృతంబును గోటిభానుసన్నిభంబును గోట్యశ్వకల్పితంబును హారతారాంచితంబును నై యొప్పు నరదంబధిరోహించి ౬౧౭

చ॥ కరములయందు బెత్తములు • గ్రాల దశార్బుదచేటికాజనుల్
వఱలుచు నాల్గు క్రేవలను • భద్రముగూర్ప సువర్ణభూషణో
త్కరము ధరించి కోటిశశి • కాంతివిభాసురయై మనోహరున్
హరిని గనంగఁ బైనమయి • యధ్వగచిత్రము లెల్లఁ జూచుచున్. ౬౧౮

తే॥ ఒయ్య నెయ్యాన శ్రీకృష్ణు•నునికిఁ జేరఁ, దఱి హరిన్యస్తుఁడైన శ్రీ•దాముఁడు మొగ
సాల నిల్చి యా రాధికా•స్యందనంబు, నడ్డగించె స్వప్రభుసూ•క్తి ననుసరించి.

తే॥ అవల నడ్డిన శ్రీదాము • నధికబలుని, జక్రిమిత్రుని రాధికా • సఖులు గాంచి
యిట్టి దొరసాని తేరెటు•లీవు నిల్ప, వెడలితి వటంచుఁ గొట్టిరి•బెత్తములను.

తే॥ అంతఁ బొదరింటిలోపల • నధివసించు, కృష్ణుఁ డారాధికాసఖు•లేపుమీఱ
ద్వారపాలకుఁ దన్నెడి • ధ్వనుల వినుచు, భీతిచేఁ దిరోహితుఁ డయ్యెఁ • బిదప విరజ

తే॥ అడలినదియౌచు గోలోక•మందుఁ గోటి, యోజనాయుతంబుగఁ బాఱె•నుదధి యుర్విఁ
గ్రమ్మినట్టుల, రవియు నల్గడల నొక్క, సారి వెల్గిన పద్ధతి • ధారుణీంద్ర! ౬౨౨

తే॥ అంత సఖులతో రాధ కుం•జాంతరంబు, జొచ్చి యెల్లెడఁ గని మధు•సూదనుండు
భీతిచేఁ దిరోహితుఁడౌట•విరజ నదిగ, మాఱుట నెఱింగి మఱి నిజా•గారముఁ జనె.

తే॥ అవలఁ గృష్ణుఁడు హ్లాదిని•యైన విరజ, మరల సాకారగా సల్పి•పరిసరంబు
నందు వెల్గు బృందావన•మందు నున్న, కుంజమున రాసముల్ జేసెఁ•గూర్మిఁ బిదప.

ఆ॥ విరజ, శౌరివలన • హరినిభసప్తపు, త్రులను గనియె వార • లల వనంబు
నకుఁ దోడవులుగఁ దగి•రొకపరిఁ దమ్ముల, నన్నలు ప్రహరించి • రాడుకొనుచు.

క॥ చిఱుత లపుడు మఱిఁ గొట్టక, పరువిడి హరియుక్తజనని • పయ్యెద డాఁగన్
విరజయు గని వత్సలతన్, గరములఁ గొని బుజ్జగించెఁ • గమ్రోక్తులతోన్.

క॥ వనజాక్షుం డటు తన చెలి, తను విడి యల యర్భకులను • దమిఁ గొనుచుంటన్
గని కనలి యదృశ్యుం డయ్యెను విరజ గడు వగచి హరి • యెడఁ బాయుటచేన్.

తే॥ కొడుకులార! మీరలు హరి•కూడిక చెడ, సలిపితిరి దాన జలధులై•జంతుకోటి
గ్రోలనట్లు నైమిత్తికా•ఖ్యాలయమునఁ, గలిసికొనురీతి నుండురు•గాక భువిని.

వ॥ అని శపింప నయ్యేడ్వురు కొమరులు మాతృశాపనిహతులై తత్క్షణంబునఁ బ్రియవ్రతంబు నరదంబుగా రచించి యందు సమాస్థితులై భూలోకంబునకుం జనుదెంచి లవణేక్షుసురాసర్పిదధిదుగ్ధజలంబులను పేర సప్తార్ణవంబులై

ప్రాణికోటి గ్రోలరాని క్షారజలంబులు గలిగి యగాధంబులై జడంబులకుఁ దల్లి యిం క్లై ప్రథమద్వీపంబున లక్షయోజనంబులందును, ద్వితీయద్వీపంబున రెండు లక్షలయోజనంబులను, తృతీయద్వీపంబున నాల్గులక్షలయోజనంబులను, చతుర్థ ద్వీపంబునం దెనిమిదిలక్షలయోజనంబులను, పంచమద్వీపంబునం బదాఱులక్షల యోజనంబులను, షష్ఠద్వీపమునందు ముప్పదిరెండులక్షలయోజనంబులను, సప్తమ ద్వీపమునం దఱువదినాల్గులక్షలయోజనంబులను నాయామంబు వేఱువేఱుగాఁ బొంది యొండొరులకు సంబంధంబులేని మాడ్కిఁ బ్రవహింపం దొడంగిరి. అంత నవ్విరజాకాంత, సంతాన కాంత విరహాతురయై కుందుచుండఁ గరుణాసముద్రుం డగు నుపేంద్రుండు గ్రమ్మఱఁ బ్రసన్నుండై "జీవితేశ్వరీ! నిన్ను బాసి నేనొక క్షణంబైన నుండఁజాలను. మఱియు మన తనయుల నహరహంబు జూచి నిజశక్తిని గాంచుచుండఁ గలవని వరం బొసంగి యోదార్చి తన వియోగంబున రాధికకుఁ గలిగిన సిలు గెఱింగి యటనుండి వీడ్కొని నెచ్చెలియగు శ్రీదాముతోఁ గూడి తద్రాధాకుంజంబునకుం జని తోరణంబున నిలుచుండఁ ద్రిపురసుందరియు మాన వతియు నగు నా రాధిక, గనుఁగొని సకోపయై నిట్లనియె. ౬౨౯

చ॥ నరహరి! పొమ్ము పొమ్మటకె ♦ నాదరిఁ జేరకు మా నికుంజమం
దరుసముతోడ నా విరజ, ♦ యాపగగా నదమాచు నీవు సం
బరమున నెల్లకాలమును ♦ వాసము సల్పినఁ జక్కనుండు నో
హరి! యణువంత లాభ మిట ♦ హత్తదు గావున వేగ నేగుమా! ౬౩౦

క॥ అనవుడు శ్రీహరి విని యా,మె నికుంజములోన దూఱి ♦ మిన్నకయుంటన్
గనుఁగొను శ్రీదాముఁడు రా,ధను గని యిట్లనియె నధిక ♦ తామసబుద్ధిన్.

క॥ తల్లీ! గోలోకేశుని, ఫుల్లసరోజాక్షు సకల ♦ భువనేశ్వరు, లీ
లోల్లాసుని భగవానుని, నల్లరిగా నుల్లసంబు ♦ లాడుట దగునే? ౬౩౧

సీ॥ నిస్సార సంసార ♦ దుస్సహరోగముల్, బాపెడి వైద్యుండు ♦ పతియ కాఁడె
యార్థిక వైదిక ♦ యౌగిక నైతిక, ఫక్కిఁదెల్పెడివాఁడు ♦ పతియ కాఁడె
ధర్మార్థ కామ సం ♦ తాన సాధనముల్న, వాసికెక్కినకర్త ♦ పతియ కాఁడె
మెట్టిచింతలనైన ♦ నెట్టివంతలనైనఁ, బాపెడి నేర్పరి ♦ పతియ కాఁడె

తే॥ సకలవాంఛలనెరవేర్చి ♦ సౌఖ్యమిచ్చు,ప్రభువు పతి కాఁడెచుట్టాల ♦ కభయమొసఁగి
కరుణఁ గనువాఁడు పతికాఁడె ♦ కమలనేత్ర!, యట్టి నీపతిన్ దూఱుట ♦ న్యాయమగునె?

మ॥ జననీ! యెన్నిటి రూపహీనుఁడయినన్ ♦ సౌశీల్య సౌజన్య స
ద్ఘనతా పుష్కలతా గరిష్ఠకవితా ♦ దాక్షిణ్య కారుణ్య ధ
ర్మ నయ ద్రవ్య విహీనుఁడైనఁ దమితో ♦ మన్నించి ప్రేమించు స
ద్వనితాసంఘముఁగాంచి వేల్పులెపుడున్ ♦ వర్ణించి కాపాడరే. ౬౩౪

తే॥ అఖిలవిధముల ననుకూలుఁ•డగుచు నిన్ను, బ్రేమతోఁ డాయు మాకృష్ణు•విధముగనక
ధూర్తవై యిట్లు నాగ్రహాలఁ•దూలనాడ, దగునె? జెప్పుము తరుణీమ•తల్లి! తల్లి!

చ॥ మఱి నినుఁబోలు శక్తు లతి • మాత్రముగా సృజియించు దివ్యచా
తురిని గడించియున్న హరి • తోఁ నటు దూలఁగ మాటలాడెదే?
సరిసరి కోపమున్ విడిచి • శాంతము నెందు మనంగ రాధికా
తరుణియు వించుఁ గిన్కను ద్రు • తంబుగ నిట్లనె వానికో విభూ! ౬౩౬

చ॥ జనకు నుతించుచున్ జనని • శాపము లాడితి వోరి శుంఠ! వే
దనుజుఁడవై ధరిత్రిని వ్య • థాజలధిన్ బడి పీడఁ జెందుమా!
ఘనమగు గోజగంబు క్షణ • కాలములోపల వీడి యేగుమా!
యనవుడు శౌరి మిత్రుఁడు త • దంబకుఁ గ్రమ్మఱ నిట్లు వాకొనెన్. ౬౩౭

క॥ అనుకూలుండగు హరిపైఁ, గినియుటచే నీవు ధరను • గృష్ణుని విడి బా
ధను నూఱేడులు దాఁకను, గనుచుందువు తప్పదిద్ది • కాంతామణిరో! ౬౩౮

తే॥ ఇటుల నొండొరుల్ శాపము•లిచ్చికొనియుఁ,
గుందుచుండుటఁ జూచి గో • విందుఁ డెలమి
స్వయముగా వారిమెదుటకు • వచ్చి తొలుత
రాధ కిట్టులఁ బల్కె ధ • రాతలేంద్ర! ౬౩౯

తే॥ మద్వచన మబద్ధము సల్ప • మంచినేర్పు, కలదు గాని భక్తోక్తులఁ • గల్లఁజేయు
శక్తి పరమాణు వంతయు•సరిగ లేమి, నీకు నొకవర మిచ్చెద • నెలఁత! వినుమ.

క॥ వారాహకల్పమందున, ధారుణి భారంబుఁ బాప • దైత్యుల నూపన్
ధీరులకును దర్శన మిడఁ, బేరిమి నీతోడఁ గలిసి • వెడలెద ధరకున్. ౬౪౧

తే॥ నీ విరహకాలమందున•నెలకు నెలకు, నేను దర్శన మిచ్చెద•మాను మార్తి
యనుచు భార్యను నోదార్చి•యనుచరుండు, బలుఁడునైన శ్రీదామునిఁ•బలికె నిట్లు.

క॥ నీ యంశముతో రక్కసి, వై యవనిన్ బుట్టి యట్టి • వైవస్వతమ
న్వాయతకాలమునన్ నేఁ, బాయక రాసములఁ జేయు • పట్టున నీవున్. ౬౪౩

చ॥ అరమున నన్ను జేరి పరి • హాసములం బొనరింతు వందునన్
మరలక నీవు నావలన • మ్రందెద వప్డె సవిగ్రహుండవై
మరల యథాప్రకార మస • మానరుచిన్ దగియుందువయ్య యీ
వరమును బ్రీతిఁ గైకొనుచు • భావమునందలి చింత మానుమా! ౬౪౪

తే॥ అనఁగ నతఁ డట్లు స్వాంశతో • నసురుఁడగుచు
సుధను గృహమునన్ దగి శంఖ • చూడుఁ డనెడి
పేరుఁగని బలియాచుఁగు • బేరు మిత్రుఁ
డగుచు హరిహతుఁడై దివ్యుఁ • డయ్యె నయ్య! ౬౪౫

తే॥ అద్వయుండయి యందఱి♦యందునుండి, సర్వకార్యంబు లొనరించు♦జాణ కిదియు
జిత్రమానొకొ ? యాకృష్ణు♦జేర నుతుల, సలిపి సాగిలి మ్రొక్కెద♦జనకరాజ!
తే॥ కల్మషులును బృందావన♦ఖండ మిద్ది, భక్తి వినినచో నా పంచ♦పాతకములు
వ్రేల్మిడిఁ జన ధన సుత ♦ వృద్ధిఁబొంది, దండిగోలోకమందున ♦ నుండఁ గలుగు.
తే॥ జనక! మఱియేమి సత్కథ♦విననలతువొ, తెలుపుమా యన నాతఁడో♦దేవమౌని!
బాలుఁడగు హరి యెట్లు గో♦వర్ధనగిరిఁ, జేత నెత్తెనో యాకథ♦జెప్పు మనుడు.

ఉ॥ శ్రీకమలానివాస ! ముని ♦ శేఖర మానసవాస ! నిర్మల
ప్రాకటసత్యభావ ! బహు ♦ రమ్యసువర్ణవిభూష ! దేవతో
షా ! కమనీయవేష ! శర ♦ ణాగతసాధుసుపోష ! ఖండితా
స్తోకసమస్తదోష ! యదు ♦ శుద్ధకులాంబుధిపూర్ణచంద్రమా ! ౬౮౯

ఉత్సాహవృత్తము॥ గోపికాసమేత ! రాస ♦ కుర్దనప్రణేత ! సం
తాపపాపజేత ! దుష్ట ♦ దైత్యకరిమృగాధిపా !
గోపతీ ! హరీ! మనోజ ♦ కోటిదివ్యవిగ్రహా !
భూపదీప్తసగంచితాంగ ! ♦ భూసురాగ్రణి ప్రియా ! ౬౯౦

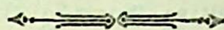
గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
బృందావనఖండము
సంపూర్ణము.

—
శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓంతత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

గిరిరాజఖండము.

శ్రీ యమునాసుచిరాంగా!
తోయరుహసమానహస్త! తోయజనాభా!
తోయరుహాగృహాధర! నా
రాయణ! రాసప్రవీణ! రాధాకృష్ణా! ౧

శ్రీకృష్ణుండు తండ్రిని నింద్రపూజనుగూర్చి ప్రశ్నించి గోవర్ధనగిరిని బ్రశంసించుట.

వ॥ అక్కథకుండు జనకవిభున కిట్లు చెప్పందొడంగె. దేవా! జనులు జనపాలకునకు వార్షికంబగు కప్పంబుఁ గట్టినట్లు కృషీవలురగు గోపకులందఱు పురందరునకుఁ బ్రతివత్సరంబందుఁ బ్రావృట్కాలంబునఁ బూజాపురస్సరంబుగా బలిని సమర్పించుచుంట బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీకృష్ణుం డొక్కతఱి నవలోకించి సకలగోపకదీపితంబగు సభాస్థలినున్న నిజజనకుండగు నందునిం గని నాయనా! ప్రత్యబ్దంబున నయ్యింద్రున కిట్లు బలిని సమర్పించుచుంటిరి. దీన మీకేమి ఫలంబు గలదు? లౌకికమా? పారలౌకికమా? యేదియో యానతిండని ప్రార్థింప నందుం డందుల కియ్యకొని నిజనందనునకు నిట్లనియె. ౨

ఆ॥ ఇది సురేంద్రపూజ యెడఁదఁ దలంపఁగ, భుక్తిముక్తికరముఁ బుణ్యతమము
దీని విడినవాఁడు దీనుఁడై తిరిగెడిఁ, గాని సుఖయుతుండు గాఁడు గాఁడు. 3

క॥ అనవుడు భగవానుం డల్లన నగి తండ్రీ! యిదేమి లక్షణ మిప్పుడే
ఘనుఁడు వచించెను మీరిది, యనుమానము మాని విడుట యర్థప్రదమా.

ఉ॥ కారణ మేమనన్ వినుఁ డ ఖండపురాకృతకర్మరీతి బృం
దారకులున్ సురేంద్రుఁడు య థావిధి స్వర్గసుఖంబు వొంది రే
వారమునన్ స్వపుణ్యమితి పారము సెందునొ నాఁటగోలె నీ
ధారుణి జన్మమెత్తి సుకృ తంబును దుష్కృతిఁ జేయుచుండరే. ౫

క॥ కావున వారును మనతో, నే విశయము లేనియట్లు ♦ లీఢ్లై యుంటన్
జీవన్ముక్తి ఘటిల్లక, జీవితముల్ వ్యర్థ మగును ♦ సేవించినచోన్. ౬

చ॥ సురతతికంటెఁ దన్నముచి ♦ సూదనుఁ డా దివిజేసుకంటె సుం
దరచతురాస్యయుక్తవిధి ♦ తద్విధికంటె హిరణ్యగర్భుఁడా
వరపరమేష్ఠికంటె గుణ ♦ భాసురమాయయు దానికంటె నా
పర మగుణం బనశ్వరము ♦ బ్రహ్మ ముపాస్య మటం చెఱుంగుమా! ౭

చ॥ అదియ జగన్నిదానమయి ♦ యాగమ గో సుర వహ్ని ధర్మ సం
పదలకు మూలమై సకల ♦ భాగ్యమహానిధియై వెలుంగు న
య్యది విడి వేఱుదాని మన ♦ మందున నమ్మి భజించు నట్టి దు
ర్హృదునకు ముక్తి సేకురునె? ♦ యాప్పితసుల్ నెఱవేఱుచుండునే. ౮

క॥ కావున నింద్రుని పూజల, నావలఁ ద్రోసి మీర ♦ లటు లర్చల నా
శ్రీవిభువక్షోజంబగు, గోవర్ధనగిరికి సల్పి ♦ కోర్కెలఁ గొనుఁడీ! ౯

ఉ॥ తద్గిరియో పులస్త్యుని యు ♦ దాత్తబలంబున నీస్థలంబునన్
సద్గతిదాయకం బగుచుఁ ♦ జక్కఁగఁ జొచ్చెను గాన బ్రిహ్మప
క్త్రోద్గత భూమిదేవులకు ♦ నొయ్యన నాలకుఁ, బూజ సల్పి సం
పద్గతపారితోషికము ♦ బాధముగా నిడ నౌను దానికిన్. ౧౦

ఉ॥ నంద! యొనర్పఁగా నటుల ♦ నాకుఁ బ్రియంబగు నన్నఁ దత్సభన్
జెందియు నాలకించెడి సు ♦ శీలుర యందున వృద్ధుఁడైన స
న్నందుఁడు కృష్ణవాక్యము మ ♦ నంబునఁ బూర్తిగ మెచ్చి నాయనా!
నందసుతా! వచింపుము ఘృ ♦ ణామతిఁ దన్నగపూజ యెట్టిదో? ౧౧

గోవర్ధన పూజావిధి.

వ॥ అంత రాధికాకాంతుండు స్వాంతంబున సంతసించి సన్నందున కిట్లనియె. గోపవృద్ధా! తద్గోవర్ధన ధరాధర వరంబు నందలి క్రింది ప్రదేశంబున గోమయంబున నలికి నిగ్గగు ముగ్గులఁ బెట్టి పూజాసంభారంబులం గొని జితేంద్రియుండై బ్రాహ్మణులతోఁగూడి పరమభక్తినిఁ దదచలంబును ధ్యానించి యావాహనంబు సల్పి యర్ఘ్య మొసంగి పాద్యమిచ్చి యాచమనం బిడి గంగాయమునోదకంబుల సహస్రశీర్ష యనెడు మంత్రంబున నభిషేకించి పంచామృతంబుల స్నానంబుఁ జేయించి దివ్యవసనంబును యజ్ఞోపవీతంబును సమర్పించి చందనాది సుగంధద్రవ్యంబుల నలఁది కమనీయంబులగు సుమంబుల నర్చించి నానాదివ్యగంధభాసురంబగు ధూపంబును, జగజ్జ్యోతిభాతి వెలుంగు దీపంబు నర్పించి భక్ష్యభోజ్యలేహ్యచోష్య మధురాన్నరాశి నివేదించి చతుష్షష్టిశచౌలంబుల నైదుపంక్తులుగా నమర్చి యాకటోరంబుల గంగాయమునాజలంబుల నించి యుందుఁమలసీవళంబు లిడి యొక్కొక్క

దానికి షట్పంచాశద్విధంబులగు సామగ్రుల భోగంబులు గలుగునట్లు సేవించి సుర భూసురాగ్ని గోబృందంబుల షోడశోపచారంబుల సంతుష్టిపఱిచి ద్విజవరులకు మృష్టాన్నం బిడి తదితరులకు సైతం బన్నదానం బొనర్చి గోపీ గోపాలయుక్తంబుగాఁ దానును సాపడి కాంస్యఘంటాదిచతుర్విధ వాద్యంబుల మొఱయించి కర్పూర నీరాజనం బెత్తి వేదాహమేత మ్మనెడుమంత్రంబునఁ బుష్పాంజలి యర్పించి సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి వినుతించి జయశబ్దంబులం గావించుచు నాట్యం బొనరించి గోవర్ధనగిరిరాజోత్సవంబుఁ జేయందగు. ౧౫

తే॥ ఎందు గోవర్ధనాచలం బొందలేదొ, యందు గోమయంబున దాని యంతయెత్తు
బొడవు వెడలుపు ఘటియించి పుష్పవల్లి, భూరుహాదులఁగూర్చినఁ బూజ్య మగును

తే॥ అట్టి గోవర్ధనాచల మందునుండి, శిలను దత్తుల్యకనకము జేర్చికొన్నఁ
బుణ్యుఁడగు నిట్లు చేయని పూరుషుండు, గరము రౌరవనామక నరక మొందు.

శా॥ సాలగ్రామసురార్చనంబుఁ బ్రతిఘ ప్రసంబంధునన్ జేయు ధీ
శాలిన్ బాపము లంట వప్పు జలభా స్వత్పద్మ మట్లిందునన్
గోలోకంబుననుండి వచ్చి తగు నా గోవర్ధనాద్రీశు నే
రేలోపంబులు లేక ప్రెమొక్కెదరొ వా రిష్టంబులం బొందరే? ౧౬

తే॥ అనఁగ నందసన్నందులు నఖిల గోప, కులును విని యద్భుతంబునఁ జెలఁగి వాదు
కగ నొనర్పు నింద్రుని పూజ దిగఁగ విడిచి, శైలవిభుఁ గొల్వఁదలఁచిరో జనకరాజ!

గోవర్ధన పూజా మహోత్సవము.

చ॥ అవల గిరిప్రభూత్సవము నంతటఁ జాటియు గర్గరామకే
శవుల యశోదఁ గూడుచు గ జంబున నెక్కియు గోపగోపికా
నివహము గోగణంబులును నెయ్యముతోఁ జనుదేర గోత్రరా
ట్సవిధమునందుఁ జొచ్చెను వ్ర జప్రభుఁ డాసమయంబునందునన్. ౧౭

ఉ॥ స్వాంతమునందు సంతసమె సంగ జయంత శచీ సమేతుఁడై
దంతివరంబు నెక్కి సుర తండముతోఁ బ్రమదావనాంతర
ప్రాంతము జేరు వజ్రివలె భాసిలె నాయుపనందనందు లా
వంతున నార్యులైన వృష భానులు వచ్చిరి దారయుక్తులై. ౧౮

చ॥ మఱియు సహస్ర బాలరవి మండలభాసురమైన పల్లకిన్
సురపతిపత్నిబోలె మణి శోభిత భూషణముల్ ధరించి చె
చ్చెర భ్రమరీ సమాకుల వి చిత్ర చకోరి విధానఁ జేటికో
త్కరయుత యాచు నెక్కి గిరి కాంతునిఁ జేరెను రాధ వేడ్కతోన్. ౧౯

చ॥ అటు గిరినాయకాంతికము నందిన మీఁదట రాధ డోలికన్
దటుకున డిగ్గి కోటివని తావృతయై లలితా విశాఖలున్

జటుల మనోజ్ఞ చామరలఁ జక్కఁగఁ బట్టుచు వీవ భక్తులు
ల్కటనుతి సల్పుచుండఁదగె ధారుణినాథ! యనంతరంబునన్. ౨౦

సీ॥ ద్వాత్రింశదధికయూథంబులు మిథిలాని, వాసినుల్ గోసల వాసినులును
ధ్రువలోక కాంతలుఁ దోయధిభామినుల్, శ్రీరమా వైకుంఠ శ్రీసతులు
నోషధీసతులు మహాజ్వలద్వీపవా, సినులు జాలంధర చేటికలును
నూర్ధ్వవైకుంఠమందుండెడి సువిదలు, శ్రుతిరూప మునిరూప సుదతితతులు
తే॥ పృథుల బర్హిష్మతీసతుల్ విపినవాసి, నులును యజ్ఞసీతాస్త్రీలు తలవిలాసి
నులును యూథములనుగూడి బలులఁగొనుచు, శైలనాయకు సరసకుఁ జనిగి మఱియు.

చ॥ సరిగ నలంకరించుకొని జాణతనంబున బాలవృద్ధుల
చ్చరలును రాజయోగులును శాంతిసమేతమహర్షులున్ ధరా
మరులు సురర్షులున్ జెలులు మంత్రులుఁ దద్గిరిరాజపూజకై
కరములఁ బువ్వులం బలులఁ గైకొని యేగిరి మైథిలేశ్వరా! ౨౨

ఉ॥ ఊహి గోప్రవర్ధన గేంద్రమహోత్సవ మాలకించి కా
మారి, భుజంగహారకట కాంచితుఁడై సిగఁ జక్కఁగూర్చి ధు
త్తూరము భృంగరాజముచు దూఁకొని తత్ప్రియమత్ప్రయుక్తుఁడై
తోరముగా నుమారమణి తో నటకుం జనె నందివాహుఁడై. ౨౩

తే॥ చాలదూరమునుండియు శైలనాయ, కోత్సవంబును జూడఁగా నుచితవిధుల
జనులు సనుదెంచి రెక్కువ సంతసమున, నోలి నిసుకను జల్లిన రాలనట్లు

ఉ॥ అంచిత గోప్రవర్ధన నగాధిపుఁ డత్తఱిఁ గృష్ణునానతిన్
గాంచన శృంగ సంగతుఁడు గాంతిపరీవృతరత్నసానుభూ
మ్యంచితుఁ డీప్సితప్రదుఁడు నాయతకాయుఁడు బుష్పనిర్ఝరా
భ్యంచితుఁడున్ ధరారుహస మన్వితుఁడై తగియుండె నో విభూ! ౨౪

ఉ॥ మేలిమి రూపులన్ జెలఁగు మేరుహిమాద్రిముఖాచలంబు లా
కాలమునందుఁ దద్వరన గంబునకున్ జనుదెంచి భక్తితోఁ
గేలు మొగిడ్చి కానుకలఁ గించను గాంచక యిచ్చిమెచ్చి రా
శైలవరార్చ నందుఁడు ద్విజన్మముఖంబున సల్పి యాదిలోన్. ౨౫

చ॥ హరివచనానుసారముగ నల్ల ధరామరగోసురార్చనల్
సరిగ నొనర్చి పాలులకు సాపడఁజేసి ధనం బొసంగియున్
ద్వర నుపనంద నంద వృషభానుయుతుండయి శైలపూజలు
ద్ధురముగ నాచరించి బలిఁ దోరముగా నిడె నంత భక్తితోన్. ౨౬

తే॥ దానవారి యాగిరికిఁ బ్రదక్షిణముల, జేసె వేల్పులు పూల వర్షించి రెల్ల
గోపికాగోపులాడుచుఁ గోకిలస్వ, నమున గానము సల్పి రా నందమొదవ.

తే॥ అర్చనాదుల నగవరం ♦ బంతకంత, కన్ని తెన్నులఁ జెన్నొందె ♦ హారియు నందు
వేఱురూపముతోడుత ♦ వెలిఁగి బలిగ, నిడిన యన్నరాశులఁ గ్రోలి ♦ యిట్లు నుడివె.

క॥ గోవర్ధనుఁడను సూడుఁడి!, యీవిశ్వమునందునున్న ♦ యెల్లమలలకే
నేవిభుఁడనని యెఱిఁగి సం, భావనలన్ సల్పుఁడిపుడు ♦ ప్రజలార! యనన్. ౩౦

ఉ॥ చూపఱు లా గిరీంద్రమున ♦ శోభలు నల్గడలందుఁ జింద స
ల్లాపముఁ జేయు దేవుని సు ♦ లక్షణలక్షితుఁ గాంచి దేవ! మా
శ్రీపతి మిమ్ముఁ జూపుటను ♦ జెందితి మేము కృతార్థతన్ దయన్
మా పసు లేము బంధుసఖి ♦ మండలి వృద్ధిఁ జెలంగఁ బ్రోవుమా! ౩౧

తే॥ నావు డపరంజినగల వి ♦ న్నాణ మొంద, దివ్యరూపంబు ధరియించి ♦ తేజరిల్లు
గోప్రవర్ధనుఁ డవ్వారి ♦ కోరిక లిడి, ప్రేల్మికిన్ దిరోహితుఁ డయ్యెఁ ♦ బిదప మరలి.

తే॥ నంద వృషభాను గోపోప ♦ సందబంధు, గోపికాజనులును మిత్ర ♦ కూటములును
జంద్రమౌళినీలాంబరో ♦ పేంద్రముఖులు, సనిరి సకుటుంబముగ నిజ ♦ సదనములకు

ఉ॥ ఈదృశగోప్రవర్ధన న ♦ గేంద్రపవిత్రచరిత్ర మిత్తఱిన్
నీదరిఁ జెప్పినట్టు లల ♦ నిర్జరపాలకు మ్రోలఁ బల్కఁగా
నా దివిజాధిపుండు ప్రతి ♦ హాయనమందలి నాదుపూజ వీ
రీదినమందు మాని గిరి ♦ కెట్టుల నర్చల సల్పి రో మునీ! ౩౪

ఇంద్రుఁడు గోకులంబుపై గోపించుట.

ఉ॥ మూర్తములోన వీరలను ♦ బూదినిఁ గల్పెద నంచుఁ గిన్క సం
వర్తకనామమేఘముల ♦ బంధనముల్ వదలించి వారిదా
వార్త నెఱుంగుఁడీ! త్రుటినిఁ ♦ బ్రత్యవహారమునన్ జగంబులన్
బూర్తిగ ముంచివేసినటు ♦ బోయి వ్రజంబును ముంచివేయుఁడీ. ౩౫

చ॥ అని యనుపన్ దదంబుదము ♦ లప్పుడు రోహిత పీత మేచకా
ర్జున బహుచిత్రవర్ణముల ♦ జొత్తిలి యింద్రనిభంబులై కసిన్
ఘనగజహస్తధారలను ♦ గర్జల మించులఁ గూడి యేకరీ
తినిఁ గురిసెన్ భయంకర వి ♦ ధిన్ వ్రజవాసివినాశనార్థమై. ౩౬

క॥ సుడిగాలి వీవఁ దొడఁగెను, దడదడఁ బిడుగులును బడియె ♦ దరువులు గృహముల్
దడయక కెడసెను గడువడిఁ, బుడమిని గొండలును గూలెఁ ♦ బొడిపొడిగాఁగన్.

ఉ॥ సప్తబిలంబులున్ బృథుల ♦ సప్తజగంబులు మాఱుమ్రోఁగె ది
క్ప్రాప్తగజాష్టకంబును ధ ♦ రాస్థలి భీతిలి కూలెఁ దారలున్
దీప్తుల వీడి నేలఁబడె ♦ దీనత ప్రేతలతోడ ప్రేలు సం
సుప్తుల బిడ్డలన్ గొనుచు ♦ క్షోభిలు చేగిరి నందుపెంకికిన్. ౩౮

తే॥ అటుల వారలు నందుని♦యాలయమున, కఱగి బలరామయుక్తుఁడౌ♦హరినిఁగాంచి
కరయుగంబుల ముకుళించి♦కట్టెడులకు, నక్కటికము గలుగునట్టు♦లనిరి జనక! ౩౯

మ॥ అకటా! మీనుడి నిక్కమంచు మదిలో ♦ నత్యంతము న్నమ్మి వా
డుకఁ గాఁ జేయు సురేంద్రపూజ విడి వి ♦ ద్ధూరంబుగా నొందుకొం
డకు నర్చల్ బొనరించుచుంటిమి గదా! ♦ డంబంబుకై యిట్టు లూ
రక వాచించుట పాడియే శివశినా! ♦ రామా! యశోదాత్మజా! ౪౦

చ॥ అల సురనాయకుండు తన ♦ యర్చను మాని రటంచుఁ గిన్కతో
నల ప్రలయంబునందువలె ♦ నన్నులు, జిన్నలు, గొడ్డుగోదలే
మలజడు లిట్టులొందఁగ గృ ♦ హంబులు గూలఁగ సర్వవస్తువుల్
విలయముసెంద బిట్టుఁ గురి ♦ పించె నవాభ్రముఖంబులన్ బలీ! ౪౧

తే॥ ఇటుల మము బాధపెట్టుచు ♦ నింట నీవు
సుఖముగా నుంటి విది మాకు ♦ సోద్దె మయ్యె
నరయఁ బిల్లికిఁ జెరలాట ♦ మాఖువునకుఁ
బ్రాణసంకట మనునట్లు ♦ బాలకృష్ణ! ౪౨

ఉ॥ కావున నింద్రకోపము నిఁ ♦ కన్ సహియింపఁగలేము మమ్ము నీ
వేవిధిఁ గావ నెంచితివో? ♦ యేర్పడఁ దెల్పు మనంగఁ జక్రి, గో
పావళులార! మీరు భయ ♦ మందక వస్తుసమేతులై కుటుం
బావృతులై త్వదర్చిత న ♦ గాంతికమొందుఁడి! యేను వచ్చెదన్. ౪౩

శ్రీకృష్ణుండు గోవర్ధన పర్వతం బెత్తుట.

చ॥ అని యిటు వారలం బనిపి ♦ యాహరి సాగ్రజుఁడౌచు గోవ
ర్ధనగిరిఁ జేరి బాలము, త్వ ♦ రన్ గమలంబును జేతఁగొన్నరీ
తిని దనకేలఁ దన్నగప ♦ తిన్ బెకలించి గ్రహించి గోపులా
ర! నడువుఁడీ! యిటన్ జనుఁడి! ♦ రండు కుటుంబపశుప్రయుక్తులై. ౪౪

తే॥ అట్లు పలుకంగ గోపకు ♦ లంద అద్భుతమున ముక్కున వ్రేలిడి ♦ దారపుత్ర
మిత్ర పరివార గోవస్తు ♦ మిళితులగుచు, నద్రివిభుక్రిందఁ జేరిరో ♦ యవనినాథ!

ఆ॥ అవల వానవలన ♦ నరుదెంచు ఝురములు, పర్వతంబుక్రిందఁ ♦ బాఱఁదొడఁగ
విడిముడిపడతిరియొడ♦యఁడు గని సుడివాలు, వ్యాళపాలుఁ దలఁచె ♦ వారిఁగావ.

క॥ తలఁచిన వెంబడిఁ జక్రముఁ, జిలువలయొడయఁడును వచ్చి ♦ చెంతఁ జెలంగన్
గలిమిచెలి చెలియుఁ గనుఁగొని, జలములఁ దొలఁగించి గిరిని ♦ సాకుఁడి మీరల్.

క॥ అనిపంపఁగఁ దచ్చక్రము, మును పల వనధుల నగస్త్య ♦ ముని యానిన రీ
తినిఁ దన్నగావరణగత, వనముల గడగడను ద్రావి ♦ వఱలుచునుండెన్. ౪౫

ఆ॥ మఱి యనంతుఁ డల్ల ♦ గిరివరుఁ గుండలి, యగుచు మోసి యతిశ ♦ యముగఁ బాలు
చరుగుదెంచు ఝరము ♦ నావలఁ ద్రోయుచుఁ, గ్రాలె జలధి నాపు ♦ వేలఁ బోలె.
తే॥ ఏడుదినము లిట్టుల నచ ♦ లేంద్ర మెత్తి, తమ్ముఁ గాపాడు హరిచంద్రు ♦ నెమ్మితోఁ జ
కోరవిధమునఁ జూచుచు ♦ గోపకులము, హాయిగా నుండె నో మైథి ♦ లాధినాథ!
మ॥ అపు డాజాడ సురేశ్వరుం డెఱిఁగి వే ♦ యైరావతం బెక్కి స్వీ
య పదాతి ద్విప రథ్యయానములు వె ♦ న్నాడంగ నూఱించు లో
ప్పుపవర్షిన్ దాలిచి కిన్కతోఁ జని వ్రజం ♦ బున్ మాపి తాఁ గన్న యా
యపకీర్తిన్ దొలఁగింప నెంచి విసరెన్ ♦ హాహా! యనన్ గోపకుల్. ౯౧
ఉ॥ దాని జనార్దనుండు గని ♦ దవ్వుల వజ్రయుతంబుగా హరిన్
ద్రోనుపడం బొనర్చెను సు ♦ మా! యపుడా దివిజేంద్రుఁ డభ్రముల్,
సేనలఁ గొంచు సాధ్వసముఁ ♦ జెంది తెగించి హసింపఁ బాఱఁ బం
చాననతాడితంబగు గ ♦ జంబు విధంబున భూప! యాపయిన్. ౯౨
ఉ॥ వాన లణంగె వెల్లువలు ♦ వాసెఁ బ్రచండసమీరణంబులున్
మానె విపంకమయ్యె ధర ♦ మప్పితమైన జలంబుతో నదుల్
దానముఁ జెందెఁ బక్షు లమి ♦ తంబగు సౌఖ్యముఁ బొందె గోపసం
తానము సంతసించె హరి ♦ దశ్వుఁడు వెల్గె నభంబు భాసిలెన్. ౯౩
క॥ మని రాభీరులు హరి దయఁ, గనిరి ఘనాఘనసమీర ♦ కష్టము లేమిన్
వినిరి వనజాక్షుసూక్తులఁ, జని రీవల కందునుండి ♦ స్వజనాన్వితులై. ౯౪
చ॥ చెలులను గాంచి శ్రీహరి వ ♦ చించె నిటుల్ సఖులార! మీరు నా
వలె నిపుడీ నగంబు నొక ♦ పాణిని నెత్తుఁడి! చూతుఁ గాక! యం
చల గిరి నర్ధభారమునె ♦ యా సహవాసుల కియ్య వారలం
దుల కురరీకరించి మఱఁ ♦ దొడ్డఁగఁ బూనుచుఁ గూలి రిద్ధరన్. ౯౫
చ॥ పులిఁ గని నక్క, వాతలను ♦ బొందిన యట్టులఁ దన్ను జూచి కొం
డలతలకట్టు నెత్తఁగఁ గ ♦ డంగి ధరన్ బడి లేవలేని మి
త్రులను రమేశ్వరుండు గని ♦ రోయక నవ్వుచు లేవఁదీయ వా
ర లలరి కృష్ణమిత్రుఁ బరి ♦ రంభణభూషితుఁ జేసి రెంతయున్. ౯౬
ఉ॥ తమ్ములుఁ దండ్రులున్ జెలులుఁ ♦ దాతలు మామలు సోదరీగణం
బమ్మలుఁ బిన్నపెద్దలును ♦ నన్నలు వెండియు నందు నుండు లో
కమ్ములు శ్రీహరీ! భవద ♦ ఖండఘృణాపరిపూర్ణ దివ్యభా
వమ్మున లొగ్గడిన్ బడక ♦ వర్ధిలుచుంటి మటంచు వేఁడియున్. ౯౭

శ్రీకృష్ణాభిషేకము.

చ॥ పెరుఁగును బాల నేతులను ♦ బెల్లుగ నిచ్చి సుమాక్షతాదులన్
హరిపయిఁ జల్లి వందనము ♦ లగ్గలికంబుగ సల్పి స్వీయమం

దిరముల కేగి రంత వసు ♦ దేవసుతుండును బూర్వరీతిఁ ద
ద్గిరివర ముంచి యొంటరిగఁ ♦ దిగ్గెడివేళ బలారి గాచుచున్. ౫౮

క॥ అమరులఁ దోడ్కొని తద్దరి, సముఖంబున కేగుదెంచి ♦ సాష్టాంగనతుల్
క్రమముగ సల్పియు వినయభ,యములను శ్రీహరికి నిట్టు ♦ లనియెన్ జనకా!

సీ॥ శ్రీవాసుదేవాయ ♦ దేవాదిదేవాయ, యంబుజాక్షాయ తు ♦ భ్యం నమోస్తు
గోపాలకేశాయ ♦ గోలోకవాసాయ, యభ్రవర్ణాయ తు ♦ భ్యం నమోస్తు
బ్రహ్మాండమండల♦భాస్వత్స్వరూపాయ, యసురాంతకాయ తు♦భ్యం నమోస్తు
కరుణాసముద్రాయ ♦ పరిపూర్ణజాతాయ, బలసమేతాయ తు ♦ భ్యం నమోస్తు.

తే॥ గోపికాజననాథాయ ♦ గోప్రవర్ధ, నాచలోద్ధారకాయ తు ♦ భ్యం నమోస్తు
పరమయోగీశ్వరాయ తు♦భ్యం నమోస్తు,వరదశావతారాయ తు♦భ్యం నమోస్తు

తే॥ పతితపావన! జగదీశ! ♦ పాహి! పాహి!, కంసముఖదుష్టులన్ జంపఁ♦గ్రాలితీవు
విశ్వమోహన! నీమాయ♦వెఱ్ఱనైన, నన్ను బుత్రవాత్సల్యము♦నన్ గ్రహింపు.

తే॥ అనుచుఁ గొనియాడెఁ బిమ్మట♦నబ్ధిజాత, యైన సురభినామక కామ♦ధేను వట్టి
గోప్రవర్ధననగమునఁ ♦ గుదిరియున్న, శ్రీపతిన్ స్నాతుసల్పె స్వ ♦ క్షీరధార.

క॥ ఆవల నైరావత మా, దేవధునీసలిలములను ♦ దివ్యకరములన్
శ్రీవిభు నభిషేకించెను, దీవించిరి బ్రహ్మరాజ ♦ దేవమహర్షుల్. ౬౩

క॥ సురలును హరిపైఁ బ్రీతిని, గురిసిరివర పుష్పవృష్టిఁ ♦ గొండాడిరి కి
న్నరచారణగంధర్వులు, నరుసముతో నప్సరసలు ♦ నాడిరి తేఁడా! ౬౪

క॥ పదపడి గోవర్ధనగిరిఁ, ద్రిదివేంద్రప్రభృతిసురలు ♦ దేవకిపుత్రున్
ముదమున నభిషేకించిన, పిదపన్ ద్రవరూపమొంది ♦ వేడ్కసెలంగన్. ౬౫

శా॥ శ్రీకాంతుండు ప్రసన్నుఁడై యల నగ ♦ శ్రేష్ఠంబు హస్తంబుచేఁ
దాఁకెన్ దత్కరచిహ్న మిప్పటికిఁ ద ♦ ద్గ్రావంబునన్ వెల్గు నే
ర్జోకన్ దానిని గాంచుచుండు రల సు ♦ శ్లోకుల్ సుఖంబొంది యా
వైకుంఠంబున నొప్పుచుండు రని నీ ♦ భావంబునన్ నమ్ముమా! ౬౬

చ॥ మఱి యటఁ గృష్ణపాదముల ♦ మచ్చలు గన్పడుచుండుఁ గామధు
గ్సురభిపదాంకముల్ వెలుఁగుఁ ♦ జూచినవారలు పాపదూరులై
పరమముఁగాంత్రు వెండియు సు ♦ పర్వధునీవిమలాంబు వందు సం
బరమునఁ జాఱుచుండు నది ♦ "మానసిగంగ" యనంగ నొప్పెడిన్. ౬౭

ఉ॥ అందున నేప్రజల్ జలక ♦ మాడెదరో యలవారు పాపముల్
డింద నొనర్చి పుణ్యము గ♦డిందిగఁ గాంతురు కామదోగ్ధ్రి గో
విందుని స్నాతుగా సలుప ♦ వెల్లువ వాఱిన దేశమెల్ల "గో
విందసరోవరం" బనఁగ ♦ విశ్రుతి కెక్కెను విశ్రుత ప్రభూ! ౬౮

ఉ॥ దానిని గాంచు వారలును ♦ దద్దరిధామముఁ జెంది యుందురో
మానవనాథ! యంత సుర ♦ మండలనాథుఁడు దేవయుక్తుఁడై
దానవవైరి మ్రొక్కి బలి ♦ తండ మొసంగి జయధ్వనుల్ దగం
గా నిజపట్టణంబునకుఁ ♦ గ్రమ్మఱి ప్రచ్చఱ నేగె నంతటన్.

గోపకులు శ్రీకృష్ణుని పరీక్షించి నిస్సందేహులగుట.

చ॥ ఒకపరి వ్రేలు వ్రేతలును ♦ నొద్దికగా గుమిగూడి నందు ని
క్కకుఁ జని నందరాజున క ♦ కల్మషబుద్ధి వచించి రిట్లు గో
పకవర! నీవె ధన్యుఁడవు ♦ పంకజనాభుని బోలియుండు పు
త్రకు నిటు లేరు గాంచి ప్రమ ♦ దంబును బొంది యశంబుఁ జెందిరే? ౭౦

తే॥ పుట్టగొడుగులఁ బెకలించు♦బుడుతలవలె, దామరసమును బీకెడి♦దంతిమాడ్కి
నాయతంబగు కాయంబు♦నందియున్న, గిరిని నొక కేల నెత్తె నీ♦కృష్ణమూర్తి.

తే॥ ఎచట నేడేండ్ల బాలకుఁ ♦ డెచట నేడు, ప్రొద్దు లా గోవర్ధన ♦ భూధరంబు
నొక్క చేతను ధరియించి♦యుండు టిద్ది, చిత్రములలోనఁ జిత్రమై♦ చెలఁగె నంద!

వ॥ అదియునుం గాక తల్లి యగు నీ యశోదయుఁ, దండ్రివగు నీవును దెల్లనివారుగా నుంటిరి. మీకు జనించిన పిల్లఁడు మాత్రము నల్లనివాఁడై మన చంద్రవంశంబున విలక్షణుండై యుండె. గతంబేమి? ఇతని యన్నయగు బల భద్రుండు గౌరవర్ణుండగుటవలన సందేహాస్పదుండు గానేరఁడయ్యె. చూడంజూడ నీకృష్ణుండు క్షత్రియసంభూతుండని తోఁచెడి. ఇయ్యది మనకులంబునకుఁ గళంకం బాపాదించెడి, వెనుదీయక సత్యంబుఁ బల్కుము. లేనిచో గోపకులకుఁ బరస్ప రంబు వివాదంబు సంభవించుట ధ్రువం బన యశోదాసహితుం డగు నన్నందుండు భయభీతుండై సవినయంబుగా నయ్యలారా! మున్నీ కృష్ణవిషయంబున మన పురోహితుండగు గర్గమహర్షి వలన వినిన సూక్తులు మీరడిగినవానికిఁ బ్రత్యుత్తరం బు నిజాలును. కాన నాపైఁ గోపమాపి యాకర్ణింపుఁడుం. పూర్ణావతారులగు కమలాకాంతుండును, రాముండును, శ్వేతద్వీపాధిపతియగు హరియు నరసిం హుండును నక్షరుండును నరనారాయణమహర్షులు వర్ణక్రమంబుగా లీనమై యుందురను విషయంబు వ్యక్తం బొనరించు "కృష్ణ"యను నామంబున వ్యవహరింపఁ బడుచు వేదగుహ్యంబులగు వాసుదేవాద్యనంతనామంబులం దాల్చి ద్వాపరాంతం బును, గలియుగారంభంబు నగు కాలంబునఁ గంసాది దుష్టశిక్షణంబును, శిష్టరక్ష ణంబు నొనర్ప సకలబ్రహ్మాండనాయకుండగు పరమేశ్వరుండు పరిపూర్ణతమావ తారుండై పుట్టి నీకుఁ బట్టియై పరిఢవిల్లుచున్నవాఁడు. ఇతఁడు వృషభాను గృహంబున జన్మించిన రాధావనితామతల్లికకు విభుండగు. ఇతనియందే సకల స్థావరజంగమంబులు విలసిల్లు. ఈతఁడు యుగక్రమంబున శ్వేతారుణ కృష్ణ పీత

వర్ణంబులం బొంది యిద్ధరణి నుద్భవిల్లు. మఱియుఁ గ్రమక్రమంబుగా నీతని లీలలు పరమాద్భుతకరంబులై ప్రవర్తిల్లునని యెఱింగి యాతనిపై మోహంబుఁ బొందకు మని వాక్రుచ్చె. ఇద్దర నెల్లరకు బ్రాహ్మణవాక్యంబు బ్రహ్మవాక్యంబు గదా యని వాకొన నాలకించి గోపకులు మెచ్చక నందుని కిట్లనిరి. ౭౩

ఉ॥ ఈవనురీతి గర్గముని ◊ యిచ్చటికిన్ జనుదెంచినన్ మము
న్నీవపు డేలఁ బిల్వవొకో? ◊ నిక్కమె యియ్యది? చాలుఁ జాల్ననూ
భావవచస్సులెందుల క ◊ బద్ధము లాడకు మింకఁ గార్యముల్
నీవొకరుండవే సలిపి ◊ నెమ్మదిఁ జెందుచు నుందువో ప్రభూ! ౭౪

తే॥ పలికి యిట్టుల వారు త◊ద్వల్లవేంద్రు, లోగిలిన్ విడి యొక త్రుటి◊లోపల వృష
భానువరు దరి కరుదెంచి◊ప్రణతిఁ జేసి, సేమమడిగి యీచొప్పునఁ◊జెప్పి రయ్య!

ఆ॥ తొలుత మేము పలుకు ◊ పలుకుల నాలించి, నందుచుట్టఱికము ◊ నట్టులేక
విడిచి మనకులంబు ◊ విమలంబు జేయుమా, వల్లవకులకువల ◊ బంధుచంద్ర!

చ॥ అనవుడు తద్విభుండు విని ◊ యచ్చెరు వొందుచు ఘోషులార! గో
పనికరనాథనందవరు ◊ బంధముఁ ద్రెంపుమటంచు నాకుఁ గి
న్కను బలుకంగ సాగితిరి ◊ కారణమేమి? వచింపుఁడీ! యదే
మనమునకుం బ్రియంబయిన ◊ మానక మీ రనిన ట్లొనర్చెదన్. ౭౭

ఉ॥ నందుఁడొ కీర్తిశాలి నవ ◊ నందవిభుండును సర్వగోపకా
నందవిధాయకుండు ముని ◊ నాథనుతుండును మత్సఖుండు గో
విందుని తండ్రియై జగతి ◊ విశ్వజనీనుఁడుగాఁ జెలంగునే?
యెందుల కట్టివాని మన ◊ మిత్తఱి వీడుట మీరు సెప్పుఁడీ! ౭౮

తే॥ తప్పు లేనట్టి వస్తువు ◊ ధరణిలేదు, గానఁ దగినంత దోషంబుఁ ◊ గనఁబఱచుఁడి!
నాకు నచ్చినన్ విడుతు మా ◊ నందవిభుని, సందియంబిందు వలదోయి ◊ సరసులార!

ఆ॥ అంత వార లయ్య! ◊ యా నందవిభునకుఁ, గుల విరుద్ధుఁడైన ◊ కొడుకు పుట్టె
నతని పలుకుఁ బనులు ◊ నాకృతి యబ్రమా? నింతకంటె దోష ◊ మేమనవలె?

క॥ ఈదోషము వరుసఁగ మీ, మీఁదికి రాకుండ ముందు ◊ మేము వచింపన్
మీదరిఁ జేరితి మిష్టము, లేదా యిఁక మీకు మాకు ◊ లేవు ప్రియంబుల్. ౮౧

ఆ॥ అదియుఁగాక నీకు◊నాత్మజ యొక్కర్తు, గలదు సరిగ మదిని◊దలఁపుమయ్య!
యంచుఁ జెప్ప నాతఁ ◊ డానాఁడు నేవిన్న, గర్గసూక్తి వినుఁడు◊కనుఁడు నిజము.

చ॥ సకల జగన్నివాసుఁడును ◊ స్రష్టయు భర్తయు హర్త భర్తర
క్షకుఁడును నా పరేశుఁడు ర ◊ సాతలభారము దీసివేయఁగా
వికటమదం బణంపఁగను ◊ వేధ నుతింపఁగ నొప్పి నందపు
త్రకుఁడయి గోకులంబున వి ◊ రాజిలుచుండెను కృష్ణనాముఁడై. ౮౩

తే॥ త్వన్నికేతన మందు ను ♦ ద్భవము గన్న, రాధ గోలోకవాసిని ♦ రమ్యరూపి
ణియగు పరమేశ్వరిగ నెంచి♦నీవు మోహ, మందకుండుము వృషభాను♦బృందనాథ!

తే॥ పతియు నీకుమారికకు నా♦హరికిఁ బెండ్లి, ధాతయే వచ్చి యమునకు♦దాపునందు
నెగడు బృందావనంబున♦సిద్ధమగుఁ, గ్రాలు భాండీరవనిఁ జేయు♦గలఁడు ముందు.

తే॥ నీ కుమారిక కోర్కెచే ♦ నిఖిలగోప, చయము, గోవర్ధనాహ్వాయ♦శైలవరము
గోవితతులును యమున బృం♦దావనంబు, పరమగోలోకముననుండి♦వచ్చె నిటకు.

ఉ॥ ఈరహిఁ బల్కి గర్గముని ♦ యేగెను తత్ప్రభృతిన్ మనంబునం
దారమణిన్ గుఱించి విశ ♦ యంబులఁ జెందక భక్తిఁ జూతు నా
ధీరసుధీరులార! ధర ♦ విప్రవరోక్తియ వేదవాక్యమై
తీరుపుఁ జెప్పఁగాదె మది ♦ దీర్ఘముగాఁ బరికింపుఁడీ యనన్. ౮౨

తే॥ ఆలకించిన గోపకు ♦ లబ్బురంబు, జెంది క్రమ్మఱ వృషభాను ♦ శేఖరునకు
యుక్తియుక్తముగా నిట్టు♦లుచితరీతిఁ, బల్కఁదొడఁగిరి బహులాశ్వ♦పార్థివేంద్ర!

చ॥ సరిగనె యున్న నీవనిన ♦ సంగతులన్నియుఁ బాడి పంట బం
గరు రజతంబు రత్నములుఁ ♦ గాంచననిర్మితహర్మ్యముల్ మనో
హరమగు నారెముల్ బలము ♦ నర్థము సంపదకీర్తి గోవులున్
వఱలుచు నుండె నీకుఁ బలు ♦ భంగులఁ గంసుఁడు వొంగు భంగిగన్. ౮౯

ఉ॥ కాని త్వదుక్తరీతి వ్రజ ♦ కాంతుఁడు కాంచనరమ్యవేశ్మముల్
గాని సువర్ణభూషణాని ♦ కాయముగాని యశోబలంబులన్
గాని మనోజ్ఞగోవులను ♦ గాని వదాన్యతఁ గాని యింక నె
ద్దానిని గాని నీకెనఁగఁ ♦ దార్కొననేరఁడు గాఁడె చూడఁగన్. ౯౦

క॥ ఎయ్యెడ నెయ్యంబునకున్, గయ్యమునకు వియ్యమునకుఁ ♦ గావలె సామ్యం
బియ్యెడ నది సూఖమ మ్మా,కుయ్యని విని నందుతోడి ♦ కూర్మిని విడుమా! ౯౧

తే॥ అతనిసంబంధమున్ విడి♦మైలబిలుని, సరణి ధనియును గాన్యకు♦బ్జాపురపతి
యధిక బలియగా బలందను♦నల్లునిగను, జేసికొనినచో లెస్సయై♦చెలఁగుఁగాదె.

ఉ॥ అంతియకాని కష్టముల ♦ నన్నితెఱంగులఁ బొందుచున్ గృషిన్
సంతత మాచరించెడి వ్ర ♦ జస్థితనందుని యాత్మజాతు నీ
చెంతకుఁ జేర్పవ ల్దతని ♦ చిన్ని సుతుండె పరేశుఁడైన మే
మంత గనుంగొనంగ వ్రజ ♦ మం దిపు డీవు పరీక్షఁ జేయుమా! ౯౩

చ॥ పలుకఁగ నిట్టు లట్టి వృష ♦ భానువరుండును నాలకించి గో
కులపతి వైభవంబును న ♦ కుంఠితరీతిఁ బరీక్ష సేయఁగాఁ
దలఁచి క్రియాళిసంఘటన ♦ దక్షులు యోగ్యులు భాగ్యవంతు లు
జ్జ్వలులును నా వృణానుల వె ♦ సన్ బిలిపించె విదేహనాయకా! ౯౪

ఉ॥ ఆపయి నాతఁడా బుధుల ♦ నందఱు జూడఁగఁ గోట్లకొల్ది ర
త్నాపితతారహారముల ♦ నామలకాభవిశేషదివ్య ము
క్తాపటలంబులన్ మణిక ♦ దంబము మూడలు బళ్ళెరంబులం
దోపిక నింపి యిచ్చి యుచి ♦ తోక్తులఁ గొన్నివచించి పంపెఁగా. ౯౫

ఉ॥ అంతట తద్వ్రజానులును ♦ నావ్రజనాయకు గోష్ఠిఁ జొచ్చి నే
త్రాంతములన్ బ్రమోదజల ♦ మగ్గలికన్ గురియంగ భక్తి న
త్యంతము మ్రొక్కి కానుకల ♦ నన్నిటి నాదృతి నిచ్చి నమ్రులై
శాంతవచస్సులన్ బలుక ♦ సాగిరి నందుని కిట్లు భూవరా! ౯౬

ఉ॥ ఆవృషభానుఁ డాత్మతన ♦ యాకరపీడన మాచరింపఁగా
భావమునం దలంచి మముఁ ♦ బంపె నిటుల్ వరనిశ్చయార్థమై
కావున నెప్పి నీ సుతునిఁ ♦ గైకొని పెండ్లికిఁ దర్లి రండు క
న్యావరణార్థ మొందు నగ ♦ నర్మిలి మా కిడి యంపుఁడో ప్రభూ! ౯౭

చ॥ అనవుడు నందరాజు విని ♦ యల్ల యుపాయనముల్ గ్రహించి యో
జన సలుపన్ యశస్వినియు ♦ సాధ్వియు నైన యశోద చెంతకున్
జని వృషభానుదత్తమణి ♦ సంతతిమౌక్తిక తారహారకాం
చనములఁ జూపి తల్లపిత ♦ జాలముదెల్ల ముజేసె నల్లనన్. ౯౮

తే॥ శ్రీయశోదయుఁ దనభర్త ♦ సెప్పినట్టి, హరి వివాహ మహోత్సవం♦బాలకించి
యల్ల వృషభానుఁ డంపిన ♦ యాణిముత్తి,యములఁ గన్గొని నందుని♦కనియె నిట్లు.

ఉ॥ శౌరివివాహవార్త విన ♦ సంతస మయ్యెడిఁగాని యిత్తఱిన్
వారు వరార్థమై మణులు ♦ బంగరుసొమ్ములు మౌక్తికంబు ల
వ్వారిగ నిట్టులన్ మనకుఁ ♦ బంపిరి గ్రమ్మఱఁ దద్విధంబునన్
వారికి నంపినన్ మిగుల ♦ బాగుగ నుండును గాని యారయన్. ౧౦౦

చ॥ ధనము సువర్ణభూషలును ♦ దారములున్ వరహారముల్ మణుల్
ఘనముగ నే నొసంగఁ గలఁ ♦ గాని తదాకృతి నొప్పు మౌక్తికం
బు నొకటి యేని లేమి నిడు ♦ పూనికలే దిఁక నేమొనర్తు? వా
నిని నిడకున్నచో యశము ♦నీలిమ సెందదె? ప్రాణనాయకా! ౧౦౧

తే॥ కానఁ గర్తవ్యమేమొ ప♦ల్కంగఁదగు న, నంగ నందుఁడు సరియని♦నందనపరి
ణయము నిట్టి ముత్తెంబులు♦నాకుదొరక, నపుడొనర్తు నం చెంచి యే♦మనక యుండె.

తే॥ ఇట్టి జాడ సర్వజ్ఞుఁడౌ♦కృష్ణుఁ డెఱిఁగి,యల్లముత్యాల నురువుగా♦నగుపడునవి
శతము దొంగిలి చని బహి♦స్థస్థలమునందు, నాఱెఁ గృషికుఁడు బీజముల్♦నాటినట్లు.

చ॥ పదపడి నందరాజు వృష ♦ భానుఁడు పంపిన మౌక్తికంబుల
న్గొదకొని లెక్కసేయ నొక ♦ నూ ఱటొ తగ్గుటఁ గాంచి యేమిరా!

యిది! బలి యాటకై కొనెను ♦ కృష్ణుఁడు గైకొనెనో మఱెవ్వరి
య్యది యెటు లాచరించిరొకొ? ♦ యంచు విచారణసేయ నెంచుచున్. ౧౦౪

చ॥ తొలుతను గృష్ణసన్నిధికి ♦ దూఁకుడుగాఁ జని యిద్దియేమిరా!
చిలిపిపనుల్ త్యజింపవుగ ♦ ఛీ యిపు డిచ్చట నున్న ముత్తియం
బులఁ గొనియుంటివే యిటకుఁ ♦ బోకిరు లెవ్వరు వచ్చినట్లు నేఁ
దలఁపను నీవుగంటివె? య♦థార్థముఁ దాఁపక చెప్పుమో సుతా! ౧౦౫

క॥ అప్పురుషోత్తముఁ డపుడో, యప్పా! శతపాత్రికముల ♦ నంది వెలుపలన్
గొప్పఁగ నాటితిఁ గృషికుల, చొప్పునఁ దప్పేమిఁ గొట్టు! ♦ చుల్కనఁగనుచున్.

చ॥ అనవుడు నందుఁ డోరితులు ♦ వా! యెటు లిట్టి పాటించి యెట్టి నే
లను వెదజల్లియుంటివో వి ♦ లంబము సేయక వచ్చిచూపుమా!
యని హరితోడఁ దా నరిగి ♦ హంగగు బంగరు కొమ్మలాకులన్
ఘనమగు చెట్టులం దసిరి ♦ కాయలఁ బోలిన ముత్తెము లగ్గనెన్. ౧౦౭

తే॥ కాంచి యాతండు వెన్నుని♦గాఁగిలించి,ముద్దులాడియు నాయనా!♦మొదల వృథగ
మొఱటుగ నిను దండించితి♦బుద్ధి నఱియ, నీవు పరమాత్మవని తోఁచె♦నిశ్చయముగ.

తే॥ కొడుకు కొడుకన్న నందలు ♦ గొడుకు లగుదు
రొక్కొ? యాఘక్కఁ దలిదండ్రు ♦ లుబ్బినట్లు
మంచిపనులను సల్పుకొ ♦ మరుఁడెకాక
యహహా! యద్భుతానందంబు ♦ లబ్బె నేఁడు. ౧౦౯

ఉ॥ వాకొని యిట్లు రిక్కలు న ♦ భంబునఁ బర్విన మాడ్కిఁ జెట్లపైఁ
బ్రాకిన మౌక్తికంబులను ♦ బండ్లను గోటి గ్రహించి యవ్వి శో
భాకరహైమపాత్రముల ♦ యం దిడి కంకణకాంచికింకిణుల్
గోకలు హారముల్ మణులు ♦ కోట్లకొలందిఁగఁ గూర్చి కూర్మితోన్. ౧౧౦

ఉ॥ సత్తములౌ వృణానులకుఁ ♦ జక్కఁగ నిచ్చి సుధీరులార! మీ
రెత్తఱిఁ బెండ్లిమాత్రమని ♦ యిచ్చుటికిన్ మఱియేగుదెంతురో
యత్తఱి వేడ్క నెల్లరము ♦ నచ్యుతుతోఁ జనుదెంతు మిప్పుడీ
యుత్తమపారితోషికము ♦ లుగ్మలికై యిడియుంటి మేగుఁడీ! ౧౧౧

చ॥ అని యనుపన్ వృణానులు మ ♦ హాద్భుతహర్షము లొంది వాని వీ
డ్కొని వృషభానువర్యసభ ♦ కుం జని నేతకు వందనంబులన్
బొనరిచి గోకులేశ్వరుఁడు ♦ బుద్ధిమదగ్రణి యైన నందుఁ డం
పిన కరదంబు లిచ్చి సర ♦ విన్ బలుకాడఁ దొడంగి రిట్టులన్. ౧౧౨

తే॥ దేవ! మీయాజ్ఞఁ గైకొని♦దివ్యమైన, వ్రజమునకుఁబోయి నందుని♦భవనమునకు
నేగి బహుమానముల నిచ్చి♦యార లనిన, పలుకులాడితి మాతని♦ఫణితి వినుమ!

మ॥ పలుకా తేనియలొల్కు ధనమా ♦ పౌలస్త్యకోశాభమున్
బలమా శత్రుభయంకరంబు గృహమా ♦ స్వారాడ్గృహశ్రేష్ఠమున్
జెలియా పూతచరిత్ర సుతులా ♦ శ్రేష్ఠుల్ సుహృల్లోకులా
యలఘుల్ గోవులు కామధేనువులు సూ! ♦ యా నందభూనేతకున్. ౧౧౪

తే॥ సిరియు సంపత్తు రెండును ♦ సరిగ వఱలు
విలువగల రతనంబులు ♦ వెల్లివిరియు
దివ్యముక్తాతరుప్రత ♦ తియుఁ జెలంగు
నందసుందరమందిరం ♦ బందు దేవ! ౧౧౫

క॥ మీరలు పల్కిన భావము, లూరీకృతమగుడు గోప ♦ కోత్తముఁడు వెసన్
గోరికఁ గన్యార్థముగ న, పారముగాఁ గానుక లిటులఁ ♦ బంపెను గనుమా!

క॥ నందుఁడు కేవలకృషినే, మందముగాఁ జేయుననెడి ♦ మాటను గర్గం
బాదునఁ బడనీయకుమీ, యందఱిని మించినాఁడ ♦ టంచుఁ దలఁపుమీ!

ఉ॥ ఆవల గోపు లాపలుకు ♦ లన్నిటిఁ దిన్నఁగ నాలకించి యా
హా! వృషభాను వాక్యములె ♦ యక్షరరీతి యథార్థమయ్యె రా
ధావనజాక్షి యాహరికి ♦ దారయు నామెకు నట్టి కృష్ణుఁడే
జీవితనాయకుం డగును ♦ శ్రీహరియే పరమాత్ముఁడౌఁ జుమీ. ౧౧౮

చ॥ మఱి వ్రజనాయకుం డధిక ♦ మాన్యుఁడు దక్షుఁడు భాగ్యవంతుఁడున్
సరసుఁ డటంచుఁ దోఁచెఁగని ♦ సాంతముగా మన పల్కులెల్ల ద
బ్బర లగుచుండె నంచు వృష ♦ భానునకున్ నతులం బొనర్చి పో
యి రతఁడు సంతసించె జను ♦ లెల్లరు హర్షముఁ బొందిరో విభూ! ౧౧౯

క॥ శక్తిని నెచ్చట శ్రీహరి, ముక్తాక్షేపంబుఁ జేసె ♦ ముచ్చట నచ్చో
ముక్తాసరసి తగెను నట, మౌక్తిక మిడు నరుఁడు ముక్తి ♦ మఱయును జనకా!

తే॥ అనఁగ జనకుండు ముదమున ♦ నమరమునికిఁ, బ్రణతు లర్పించి యిట్టు లో ♦ బ్రహ్మసురేంద్ర!
గోవర్ధనగిరి నెన్ని ♦ గొప్పతీర్థ, ములు సెలంగునో తత్త్వతిఁ ♦ దెలుపుమయ్య!

ఉ॥ నావుడు మైథిలేశునకు ♦ నారదుఁ డిట్లను గోవర్ధన
గ్రావము సర్వతీర్థ తిల ♦ కం బతిరమ్యము గోపగోపికా
గోవితతివ్యథాహరణ ♦ కోవిదతావిదితంబు వెండి బృందా
దావన మెల్లక్షేత్రములఁ ♦ దద్దయుఁ బెద్దద టంచు నెంచుమా! ౧౨౦

వ॥ మఱియు నగ్గిరివరం బింద్రయాగం బధఃకరించి యఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండ నాయకుండును భగవానుండును బరాత్పరుండును బరిపూర్ణతమావతారుండును గోలోకేశ్వరుండును స్వయంభువుండునగు శ్రీకృష్ణునిచే మంత్రతంత్రయంత్రసమన్విత పూజాపురస్కారంబులం బొంది యఘనాశనియగు మానసీగంగను శుభ్రంబున

శుభప్రదంబును శుద్ధంబును నగు చంద్రసరోవరంబును గుసుమాకరసరోవరంబును గోవిందకుండంబును రాధాకుండంబును గృష్ణకుండంబును లలితాకుండంబును గోపాలకుండంబును గలిగి కృష్ణప్రియంబై పూర్ణబ్రహ్మతపత్రంబై గోలోకము కుటంబై విలసిల్లు. అం దర్భకసహితంబుగా దేవకీగర్భసంభూతవిశ్వగర్భుండు క్రీడలాడె. వెండియు నక్కొండ యందలి శ్రీకృష్ణశీర్షస్పర్శసంజనితలాంఛనాంచితశిల మాలిశిల యనంబరఁగె. అందు గోవిందుఁ డెందుఁ గందుకఖేలనం బొనరించెనో యాస్థలంబు కందుకక్షేత్రంబన వన్నె కెక్కె. ఏయశ్మంబునం జిత్రంబు లొనర్చెనో యది చిత్రశిల యని వ్యవహృతంబయ్యె. ఏపాషాణంబున నాహృషీకేశుండు క్రీడారతుండై వాగ్వాదం బాచరించెనో యది వాదని యనం బ్రసిద్ధంబయ్యె. ఏ నేల గోపాలబాలుండు బాలకసహితంబుగా వ్రేల యుష్ణీషంబుల దొంగిలించెనో యద్ది యాష్ణీషతీర్థంబని విదితం బయ్యె. ఎవ్వ రా మలఁగల పూర్వోక్తపుణ్యతీర్థంబులను శ్రద్ధాభక్తులం గని యందగపడు శక్రపదంబులం గాంచి బ్రహ్మపదంబుల నెఱిఁగి కృష్ణపదంబుల సంచరింతురో యవ్వారు పంచమహాపాతకులైనను పావనులై యైహికసుఖంబులను సమగ్రంబుగా ననుభవించి యవసానంబున విష్ణుపదంబుఁ జెందఁగలరు. తన్నగప్రభావం బభివర్ణింపఁ జతుర్ముఖ పంచముఖ షణ్ముఖ సహస్రముఖప్రముఖులును శక్తులు గానేర రనిన నాబోంట్లకలవి గాదని పల్కనలయునే యని మఱల నిట్లనియె. ౧౭౩

దధిహరణ లీల.

తే॥ ఒక్కయెడ హరి తద్గిరి♦నొప్పమందు, మురళిఁ దాలిచి యూఁదుచు ♦ నరుగుతఱిని
బెరుఁగు నమ్ము వ్రేతలఁ గాంచి ♦ ప్రేముతోడ, నడ్డి కేలిడి యిట్లనె ♦ సడ్డలేక.

క॥ అలుగఁకుఁడీ! చెలులారా!, తొలఁగకుఁడీ యిందునుండి ♦ దూఁకుడుమాటల్
బలుకకుఁడీ పెడభావము, దెలుపకుఁడీ గోపికాస ♦ తీమణులారా! ౧౭౪

క॥ అందుఁడు నా కరకమలముఁ, బొందుఁడు మనసార సౌఖ్య ♦ ముల నాతోడన్
జెందుఁడు దమి విహరింపఁగ, నొందుఁడు రమణీయవనుల ♦ నుగ్మలులారా!

తే॥ సుందరీమణులార! యీ♦యందగాఁడు, మీకు నిఁక సంభవించునే? ♦ మెలఁగి చిత్త
మందు మీరు యోజించుఁడీ ♦ యదనుదప్పఁ, బదనుదప్పనుగాదె యో ♦ పడఁతులార!

ఆ॥ పలుక నటుల నల్ల ♦ వల్లవపుల్లాబ్జ, నయన లల్ల వికచ ♦ నలిననేత్రు
కరసరోజము దొలఁ ♦ గంగ జేయుచు నిట్లు, పలుకఁ దొడఁగి రయ్యు ♦ పార్థివేంద్ర!

శా॥ పో పో పోకిరి! త్రోవలోన నిటు మ ♦ మ్మేం బట్టుటల్ పాడియే?
నీపోకిళ్లఁగారిపోను దలఁపన్ ♦ నీతల్లి దండ్రుల్ జెలన్
భూపాలాజ్ఞను గప్పమొందరొకో? నీ ♦ వో పెద్దపాలెప్పుడున్
గోపాగారములందు దొంగిలివె యో ♦ గోపాల చాల్ జాలురా! ౧౭౫

తే॥ అనఁగ వినినట్టి హరి, వారి॰కనియె నిట్లు,ప్రబలుఁడైనట్టి కంసు సం॰బాంధవముగఁ
జంపి యిటకేను దెత్తు నా॰శక్తిఁ గనుఁడు, పెండ్లియాడుఁడు నన్నిప్డు॰వెలఁదులార!

క॥ అనవుడు వ్రేతలు దానికి, ననుమతి జూపక వచింప ॰ హరి విని వే్త్రం
బునఁ దచ్ఛిర్షస్థిత దధి, ఘన భాండములెల్లఁ బగులఁ ॰ గాఁ బ్రహరించెన్. ౧౩౦

ఆ॥ అద్ది గాంచి యల్ల ॰ యాభీరనారులో, పంకజాక్ష! పెరుఁగు ॰ భాండములను
బగులఁగొట్టితివిగ ॰ బళిర మీ తలిదండ్రుడు, లకు వచింతు మంచ ॰ లయక చనిరి.

ఉ॥ ఆపయి నచ్యుతుండు ముద ॰ మందుచు సందిదె యంచు మిత్రులన్
దాపునఁజేర్చి తృప్తిపడఁ ॰ దద్దధి నీపపలాశదివ్య ప
ర్ణాపితమైన దొన్నెలను ॰ హాయిగఁ బోయుచుఁ గ్రోలె నాస్థలం
బోపతి! "ద్రోణతీర్థ"మన ॰ నొప్పు నఘాచలవజ్రకల్పమై. ౧౩౩

ఆ॥ అందుఁ జెట్ల కొమ్మ ॰ లాకులు దొప్పల, వలెఁజెలంగు నింత ॰ వఱకు నెవఁడు
పెరుఁగు దాన మిచ్చి ॰ యొరిగలఁజేయునో, వాఁడు గోజగతిని ॰ వఱలు స్థిరత.

గిరిరాజ విభూతి వర్ణనము

తే॥ వస్థలంబునఁ గమలాక్షుఁ ॰ డీక్షణముల, మూసి చెలులతో దాఁగిలి॰మూఁతలాడె
నద్ది పుడమి లౌకికతీర్థ ॰ మనఁగ నొప్పి, పాపరాశులఁ ద్రోలెడిఁ ॰ బట్టుఁబట్టి.

తే॥ ఎందు వెన్నుఁడు సఖులతో ॰ నిటుల నటుల,నింబుగాఁ దిగ్గె నద్ది క ॰ దంబఖండ
తీర్థ మన నొప్పి తన్ను భ ॰ క్తిని నుతించు,నరుని నారాయణుం జేయు ॰ నట్టులేక.

తే ఎచట శ్రీహరి రాధతో ॰ నెనఁగి రాస, ఖేలనంబున శృంగార ॰ మొలిఁగాంచె
నద్ది శృంగార మండలం ॰ బనఁగ నొప్పి, యల్ల గోవర్ధనాద్రియం ॰ దతిశయిల్లు.

తే॥ ఎట్టి రూపముతోడుతఁ ॰ గృష్ణమూర్తి, గోవర్ధనగిరి నెత్తి ॰ గోపకులను
గాచె నారూప మిప్పుడున్ ॰ గాంచఁబడెడి,నట్టి శృంగారమండలం ॰ బందు జనక!

తే॥ రమణమీ తెడి కలియుగా ॰ రంభకాల, మందు నాల్గువేలెనిమిది ॰ వందలేడు
లరుగ శృంగారమండలం॰బందు నచల, బిలము నడుమను హరిరూపు॰వెడలఁగలదు

శా॥ ఆరీతిన్ దగు చక్రి దేవదమనా ॰ ఖ్యన్ బిల్వ నెల్లప్పుడున్
ధీరుల్ సన్నుతిసేయు లీలలను నెం ॰ తేన్ జేయు నవ్వాని నె
వ్వారల్ భక్తిని వేదశాస్త్ర విధులన్ ॰ బ్రార్థింతురో వారు పా
పారణ్యంబును దాఁటి పుణ్యపురికిన్ ॰ హర్షంబుతోఁ బోవరే. ౧౪౦

తే॥ భరత వర్షంబునం దొక ॰ ప్రక్కయందు, ద్వారకానాథుఁ డొక దెసన్ ॰ బదరినాథుఁ
డొక్కమూల జగన్నాథుఁ ॰ డొక్కచక్కి,రంగనాథుండు నొప్పు న ॰ భంగభంగి.

తే॥ ఇటుల నల్వురా నాథుల॰నెఱఁగి నడుమ, గోవర్ధననాథుఁడు॰గుదురుకొనియె
నాథపంచక మీక్షించు ॰ సాధుబృంద,మవ్యయంబగు గోలోక ॰ మందు నుండు

తే॥ యాత్రఁ జేసెడి మానవు । లఖిలనాథు, లను గనుంగొని గోవర్ధ । ననగనాథుఁ
గాంచరో వారు యాత్రచేఁగలుగు ఫలము, నెందఁజాలరు శంక కించిత్తు లేదు
తే॥ పంచనాథుల మ్రోలను । బాధితులకు, శరణమగు ధర్మమండప । స్తంభములును
గలవు వానిని నెవ్వఁడు । గనునొయట్టి, నరుఁడు నారాయణుండయి । వఱలు మఱియు
తే॥ నడచి యాత్రలఁ జేయని । నరులు నల్వు, రైన నాథులఁ జూడని । మానవులును
గోవర్ధన గిరినాథుఁ । గోర్కిఁ గనిన, సర్వఫలములఁ గాంతురో । జనకరాజ!
తే॥ మఱియు నైరావతాహ్వయ । కరిపదాంక, ములును దేవేంద్రపదచిహ్న । ములును విష్ణు
పాణిపద లాంఛనంబులా । పర్వతమునఁ, దనరు నవి గాంచు మానిసుల్ । ధన్యతములు.
తే॥ పైనిఁ జెప్పిన చొప్పున । బహుళపుణ్య, తీర్థముల్ గోవర్ధనా । ద్రివరమునకు
ననయవంబులుగా నుండు । నమలచరిత!, యింక నెయ్యది వినెదవో । యెఱుఁగఁ జెపుము!
తే॥ అనఁగ జనకుఁ డే తీర్థము । లే యవయవ, ములుగఁ దద్గిరి కయ్యెనో । తెలుపుమయ్య!
జ్ఞానివర! యన్నఁ దన్నాక । మానివర్యుఁ, డిట్లు వత్సలతఁ గనచి । యింపఁ గడఁగె.

వ॥ భూపా! సకల భూతంబుల సర్వాంగంబులందుఁ బొందుపడియున్న బ్రహ్మంబున కవయవవిభాగం బేర్పరచుట దుర్ఘటంబగు నట్లీగోవర్ధననాథునకు నానుపూర్విగా నంగంబుల నిష్కర్షించుట దుష్కరంబని యెఱుంగుము. ఐనను ప్రసిద్ధంబులైన యంగంబు లేయే తీర్థంబులుగాఁ జెలంగెనో యది నాయెఱింగిన కొలఁది విన్నవించెద. వినుము. ఎచ్చోట గోకులవాసులు పూజాపురస్సరంబుగా నన్నకూటంబు సమర్పించిరో యెద్దానికి శృంగారమండలం బుపరిభాగంబున నుండునో యా రమ్యస్థలం బచలనాథునకు ముఖంబును, మానసీగంగ నేత్రంబులును, ఇంద్రసరోవరంబు నాసికమును, గోవిందకుండం బధరంబును, కృష్ణకుండంబు చిబుకంబును, రాధాకుండంబు రసనయు, లలితాకుండంబు కపోలంబులును, గోపాలకుండంబు కర్ణంబులును, కుసుమాకర సరోవరంబు కర్ణాంతంబులును, మాలిశిల లలాటంబును, చిత్రశిల శిరంబును, వాదినీశిల కంఠంబును, గందుకక్షేత్రంబు పార్శ్వంబులును, నాష్ఠీవకుండంబు కటియును, ద్రోణతీర్థంబు పృష్ఠంబును, లౌకికతీర్థం బుదరంబును, కదంబఖండతీర్థం బురంబును, శృంగారమండలంబు జీవంబును, శ్రీకృష్ణపదలాంఛనంబులు మనంబును, దత్తహస్తచిహ్నంబులు బుద్ధియును, నైరావతాంకంబులు పదంబులును, బుచ్ఛకుండంబు వాలంబును, కామధేను పాదపాళులు బాహువులును, వత్సకుండంబు బలంబును, రుద్రకుండంబు రౌద్రంబును, శక్రకుండంబు కామంబును, కుబేరతీర్థం బుద్యోగంబును, బ్రహ్మతీర్థం బనుగ్రహంబును, యమతీర్థం బహంకారంబును నై విరాజిల్లు నని పెద్దలు వక్కాణించిరి. ఇట్టి గిరివరంబు హరి యురంబునఁ బ్రాదుర్భవించి పులస్త్య తేజఃపుంజంబున నచ్చటికి వచ్చి సర్వపాపంబుల గచ్చువిచ్చొనరించుచు సాటిలేనిదై మించె. ఏతన్నగవిభూతికథాశ్రవణతత్పరు

లఘురహితులై పునర్జన్మంబుఁ గాంచక గోలోకమం దానందం బనుభవింతురని గుర్తెరుంగు మన విని బహులాశ్వుండు మునివరున కిట్లనియె.

మ॥ గిరిరాడ్భూతిని నాకుఁ దెల్పితివి కో ♦ ర్కిన్ వింటేఁ దచ్చైల మా
హరి వక్షంబున నెట్లు పుట్టినది వ ♦ ల్కాఁడంగ నే వేఁడితిన్
సరసజ్ఞానధురీణ! నా మునియు రా ♦ జా! యల్ల గోలోక భా
సుర గోవర్ధనజన్మగాథ విను మం ♦ చున్ జెప్పెఁ దోర్దర్పుఁ జూమీ. ౧౫౦

గిరిరాజోత్పత్తి వర్ణనము.

ఉ॥ సత్యుఁ డనంతుఁడున్ బరుఁడు ♦ జ్ఞాని విశుద్ధుఁడు నైజసిద్ధుఁడున్
నిత్యుఁ డనన్యుఁ డవ్యయుఁడు ♦ నిర్గుణుఁడున్ బ్రమదస్వరూపుఁడున్
బ్రత్యవహారభాసురుఁడు ♦ భర్తయు హర్తయు గర్తయున్ముని
స్తుత్యుఁడు కాలరూపుఁ డఘ ♦ దూరుఁడు పూర్ణుఁడు కృష్ణుఁ డొప్పుఁగా. ౧౫౧

ఉ॥ ఆతని వీడి మానస మ ♦ హంకృతి చిత్తము బుద్ధియున్ మహా
భూతములున్ మహత్త్వులు వి ♦ భుండు బలుండు గుణత్రయంబు బ్ర
ద్యోతనుఁడున్ గళానిధియు ♦ నుర్వియు నూర్ధ్వము దిక్చయంబు జీ
మూతము నిల్వవం చెఱుఁగు ♦ భూవర! యాహరి యిచ్చ నాదిలోన్. ౧౫౨

శా॥ వాలాయంబుగ శేషుఁడై బిసరుచిన్ ♦ భాసిల్లి యూరుస్థలిన్
లీలాలోలతమంబు మానవచతు ♦ ర్లిప్సాప్రదంబైన శ్రీ
గోలోకంబు సృజించి పాదమున ది ♦ క్కూలంకషోర్మిచ్ఛటా
వ్యాలీఢత్రిపథప్రసారచతురన్ ♦ భాగీరథిన్ గాంచియున్. ౧౫౩

సీ॥ వామాంసమందున ♦ వాహినీవరమైన, కాళిందినిం గుతు ♦ కమునఁ గాంచెఁ
జీలమండను గడు ♦ జెన్నువహించెడి, రాసమండలమును ♦ రాణఁ గాంచె
జానువులందున ♦ సర్వ వనంబుల, నింబగు బృందావ ♦ నంబుఁ గాంచె
నూరువులందున ♦ నుత్తమోత్తమమైన, లీలా సరోవరం ♦ బోలిఁ గాంచెఁ

తే॥ గటిని నవరత్నఖచితమౌ ♦ కనకభూమిఁ, గాంచె నుదరరోమావళిన్ ♦ గ్రమమాధ
వీ లతలఁ గాంచె. నాభిని ♦ వేలకొలఁది, వివిధవర్ణాంచితాబ్జముల్ ♦ వేడ్కఁ గాంచె.

చ॥ మఱియును జత్రి జంఘముల ♦ మాధవమాధురిసాధువున్ సరో
వర రుచిరంబు భృంగరుతి ♦ భాసురమున్ సుమనోమనోజ్ఞమున్
సరస విహంగ సంగతము ♦ చత్వరహర్మ్యసభాసమేతమున్
గురుతర భాస్వరంబయిన ♦ కుంజముఁ గాంచె మహోల్లసంబునన్. ౧౫౫

తే॥ జత్రుదేశంబులందు వి ♦ చిత్రములగు, ద్వారకా మధురాపురుల్ ♦ పరిఢవిల్లె
భుజములందున శ్రీదామ ♦ ముఖులు నష్ట, పార్షదుల్ బుట్టిరా పీత ♦ పటున కింక.

మ॥ త్రివళిప్రాంతములన్ సుగంధయుతమా । దివ్యానిలం బొయ్యెను
ద్భవమయ్యెన్ మణిబంధయుగ్మమున నం । దశ్రేణి జన్మించె రో
మ వితానంబున గోపవంశమును జ । న్మం బొందె బుద్ధిన్ లతా
నివహంబుల్ తృణగుల్మముల్ గలిగె ని । ర్నిద్రప్రతాపోదయా! ౧౫౭

వ॥ వెండియు నా బ్రహ్మాండనాయకునకు ౧౫౮

చ॥ మనమున గిబ్బ గిడ్డలు స । ముంజసరీతిఁ దగెన్ గరాగ్రమం
దున నుపనందులున్ దగిరి । దోర్యుగమూలములందుఁ బొందికన్
ఘన వృషభాను షట్కమును । గన్పడె దాపల మూఁపునందు గౌ
రనిబిడకాంతిపుంజము వి । రాజిలె రాజ! యనంతరంబునన్. ౧౫౯

తే॥ దానినుండి లీలయు, సిరి । ధాత్రి విరజ, లనెడి వనితామణులు వెల్గి । రందు లీల
యను లతాంగిని శ్రీరాధి।కాఖ్యఁ బిలుతు, రామె హరిసతులందు ము।ఖ్యగఁ జెలంగు

ఉ॥ ఆయమ దివ్యబాహుయుగ । మందుఁ దమిన్ లలితావిశాఖలన్
దోయలు లివ్వ రొప్పిరిఁకఁ । దోయజలోచనలైన గోపికల్
బాయక యామె కేశముల । భాసిలి రిట్టుల గోజగంబు భా
గ్యాయతనంబుగా సలిపె । నా కమలాలలనేశుఁ డంతటన్. ౧౬౧

ఉ॥ దేవుఁడు దేవపోషకుఁడు । దేవనుతుండును వాసుదేవుఁడున్
భావజకోటిమోహనుఁడు । భక్తవశుండు పరాత్పరుండు శి
ష్టావనతత్పరుండు నగు । నచ్యుతుఁ డగ్గలమైన వేడ్కఁ రా
ధావనజాక్షితోఁ గలిసి । తత్పృథు గోజగమందు నొప్పగన్. ౧౬౨

చ॥ ఒకపరి వేణుగానరవ । యుక్తము భామినినూపురధ్వని
ప్రకటితమున్ సువర్ణగృహ । వప్రసభాంగణ హార్మ్యరమ్యమున్
సకల లతాప్రసూనఫల । సంయుతమున్ జననేత్రరామణీ
యకమగు రాసమండలము । నందున రాధిక, భర్త కిట్లనెన్. ౧౬౩

తే॥ జీవితేశ్వర! నాపైనిఁ । జెలిమి నిశ్చయముగ నున్నచో నీతోడ । నంతరంగ
మందు నుండెడి భావంబు।నణిమణిలను,విడిచి నుడివెద నావుడు।వెన్నుఁడపుడు.

ఉ॥ దాని వచోవిలాసమును । దాని సుధాకరతుల్యవక్త్రమున్
దాని మదేభయానమును । దాని లసన్మధురాధరంబునున్
దాని శరీరసౌష్ఠవము । దాని మనోజ్ఞ విభావహావముల్
దాని కటాక్షము ల్గని ము । దంబును బొందుచు నామె కిట్లనెన్. ౧౬౪

తే॥ నీదు భావమునందున।నిలిచియున్న, యాశయంబును దెలుపుమ!।యద్ది యొసఁగఁ
దగనిదైనను నీపైని । తమకమునను, నిడుదు స్పష్టీకరింపుమో । యెమ్మెలాఁడి!

క॥ అనవుడు రాధిక యిట్లను, వనజాక్షా! యమునతటిని ♦ వఱలెడి బృందా
వనిఁ గుంజముదరి గూఢమ,యిన దేశము రాసమునకు ♦ నేర్పరచు మనర్. ౧౭౪

చ॥ హరి శ్రవణంబులార విని ♦ యట్టులె యం చరుసంబుతోడ న
చ్చెరువును గొల్పు భూమిని ర ♦ చింపఁగ నెంచి సమస్తలోకముల్
గరముఁ బరీక్ష సల్పి యెటఁ ♦ గన్గొనఁజాలక స్వీయనేత్రతా
మరసముల్ స్వవక్షము న ♦ మందముగాఁ గనె నంతమాత్రనే. ౧౭౫

శా॥ గోపీ వ్యూహము సూచుచుండ నల పై ♦ కుంభోరువక్షంబునం
డాపేక్ష సజలప్రభాపటల మ ♦ త్యంతంబుఁ దోఁతెంచి క్రీ
డాపాత్రంబగు రాసభూమిఁ బడి గు ♦ ట్టంబోలు రూపంబుతోఁ
బాపధ్వంస కృతిప్రశస్త మగుచున్ ♦ భాసిల్లె నంతంతటన్. ౧౭౬

సీ॥ శ్రీఫలమన్మథ ♦ చిత్రకవకుళక, దంబ రంభాముఖ ♦ తరువరముల
మల్లికా మాలతీ ♦ మాధవీ చంపక, పారిజాతాది పు ♦ ష్పనిచయములఁ
గీరపారావత ♦ శారికాపరభృత, సారస భృంగాది ♦ సరసరుతుల
స్నానపానోచిత ♦ స్వాదూదకోల్లస, న్నీరజవ్యాప్నుత ♦ నిర్ఝరములఁ

తే॥ జెలఁగి శతకోటి యోజన ♦ ములను గ్రాలు, శేషుఁబోలిన లంబంబు ♦ నొంది లక్ష
యోజనంబుల వెడలుపు ♦ నొంది యెను,పదులకోట్లామడల యెత్తు ♦ వఱలి ప్రబలె

తే॥ స్వర్ణకలశోజ్జ్వలత్సౌధ ♦ సరణి నద్ది, కోటియోజన విస్తృత ♦ కూటశతక
ములను వెలుఁగు గోవర్ధనా ♦ చలమని శత,శృంగమని బాఁ ♦ బిలిచెద ♦ రిలను జనులు

ఉ॥ అత్తఱి గోజగజ్జనము ♦ లర్ఘురె! యొక్కక్షణంబులోన నీ
యెత్తు, విశాల, మాయతము ♦ లీ మల కెక్కడనుండి నేవిధిన్
హత్తెనొ యంతకంత కిది ♦ యంతయుఁ గ్రమ్మఁచుఁ బెర్గుచుండె హా
చిత్తము దత్తరిల్లెడిసి ♦ జేయుట కేమియుఁ దోఁప దక్కటా!

తే॥ అద్ది గనుఁగొని వనజాక్షుఁ ♦ డద్రిఁ జేతఁ, జఱచి యేల గోవర్ధనా ♦ చల! యిదేమి
జగముఁ గ్రమ్మఁచుఁ బెరిగెద ♦ విఁగను నిలువు,మంచు శాసింప నాగుట్ట ♦ యట్టె యాగె.

ఆ॥ అంత వెన్నుని చెలి ♦ యైన తద్రాధిక, నయనపర్వ మిడెడు ♦ నగవరంబు
నందు గూఢమైన ♦ యనుఁగుచోటును గాంచి, శౌరితోడఁ గూడి ♦ చేరె ధీర!

ఉ॥ ఆవల నగ్గిరీంద్ర మల ♦ యచ్యుతు నానతి సర్వపుణ్యతీ
ర్థావృతమున్ దిరస్కృత ఘ ♦ నాసితకాంతియుతంబు నాది తే
యావళి హర్షదాయకము ♦ నై యల ద్రోణుసతిన్ జనించి మో
దావహమైన గోకులము ♦ నందుఁ జెలంగెఁ బులస్త్యనీతమై. ౧౭౯

ఉ॥ ఎట్టులఁ దత్పులస్త్యముని ♦ యెందుల కాగిరిఁ దెచ్చి యిచ్చటన్
బెట్టెనొ యట్టివార్త విని ♦ పించితి మున్నికఁ దన్మునీంద్రుఁ డా

గుట్టల మేలుబంతి కల ♦ గోజగమందున హెచ్చిన ట్లిటుల్
బిట్టుగఁ బెర్గునేమొ యను ♦ భీతిని శాపమిడెన్ క్షయార్థమై. ౧౭౬

క॥ అనెడి సమాచారంబును, మును సెప్పితిఁ గాదె! యిట్టి ♦ భూధరజన్మం
బును విన్నవార లందఱు, గనరే గోలోక బహుసు ♦ ఖంబుల జనకా! ౧౭౭

గిరిరాజ మాహాత్మ్యము.

క॥ ఏతద్గిరిమహిమంబున, నైతిహ్యము వినుము విజయుఁ ♦ డను బాపఁడు త
ద్గౌతమి తీరం బందున, భూతలజనవంద్యుఁ డగుచుఁ ♦ బొలుపా రవలన్. ౧౭౮

చ॥ అతఁడు ఋణంబు గైకొనఁగ ♦ నా మధురాపురి కేగి స్వీయమా
కృతి నెఱవేర్చి తిర్గి తన ♦ యింటికిఁ బోవుచు త్రోవలోన న
ద్భుతమగు రూపమున్ గలిగి ♦ పొల్పువహించిన తన్నగంబుపం
దతిశయవర్తులం బయిన ♦ యశ్మము నొండు గ్రహించి వేడుకన్. ౧౭౯

చ॥ వరుసఁగ గోకులంబు విడి ♦ పైఁ బ్రయాణము సల్పుపట్టున
న్గరములు మూఁడు, హస్తనిభ ♦ నాస, మురస్థసముఖంబు, వక్రమై
నరదనపఙ్క్తి, రక్తనయ ♦ నంబులు, నాల్కలు నాల్గు, చేతులే
డు, రువగు ముండ్లఁ బోలిన న ♦ ఖోత్కరము, ల్గల రాక్షసు న్గనెన్. ౧౮౦

ఉ॥ ఆదనుజుండు వోయెడి ధ ♦ రామరవర్యునిఁ గాంచి యాఁకటన్
రోదసి భేదిలన్ బహువి ♦ రుద్ధవిధంబున ఘర్ఘరాభమా
నాదమొనర్చి వాని నయ ♦ నంబుల ముంగల నిల్వ బ్రాహ్మణుం
డాదను గేలనున్న గిరి ♦ యశ్మమునం బ్రహరించె భూవరా! ౧౮౧

ఉ॥ అంతట యాతుధానుఁడు న ♦ ఘాఘనివారణశీలశైలరా
డంతరనీతపూతశిల ♦ స్వాపఘనంబునఁ బడ్డ దుష్కృతా
క్రాంతనిశాచరత్వము న ♦ రంబున వీడి మనోజరూపుఁడై
చింత దొలంగి బ్రాహ్మణునిఁ ♦ జేరి సమస్కృతి సల్పి యిట్లనెన్. ౧౮౨

ఉ॥ భూసురవర్య! నీవె బహు ♦ పుణ్యతముండవు లోకరక్షణా
భ్యాసమహాశయుండ వౌక ♦ వర్తులమా శిలఁ గొంచు నాపయిన్
వేసి నిశాటరూపమును ♦ వీడ నొనర్చియు నిట్టిరూప మీ
వేస మొసంగి నాకుఁ గడు ♦ వేడుకఁ గూర్చితి విద్ది యల్పమే? ౧౮౩

ఉ॥ క్రమ్మఱ బ్రాహ్మణుండు వలు ♦ కంగఁ దొడంగెను సిద్ధపూరుషా!
యిమ్మెయి నేను మిమ్ము నఘ ♦ హీనునిగా నొనరింపలేదు స
త్యమ్ముసుమీ మదశ్మమున ♦ కట్టి మహత్తు సెలంగునంచు లే
శమ్ము నెఱుంగఁజాల నిక ♦ సర్వము నీవె వచింపఁగాఁ దగున్. ౧౮౪

క॥ అనవుడు సిద్ధుం డిట్లను, వినుమా గోవర్ధనాద్రి ♦ విభు మహిమంబుల్
మును బెద్దలు వల్కిన రీతిని జెప్పెద నీకు విజయ! ♦ ధీరసుగేయా! ౧౮౫

సీ॥ మంచిమాటలఁ జెప్పి ♦ మాయలఁ గావించి, కొంపలఁ గాఁజేయు ♦ కొంటెవాండ్రు
వేదశాస్త్రములకుఁ ♦ బెడయర్థముల్ సల్పి, కుమతంబులన్నిల్పు ♦ కుత్సితులును
బవలమ్మ యని రేయిఁ ♦ బడకకుఁ బడఁతిరో!, రమ్మని పిల్చెడి ♦ రాక్షసులును
నుపకారములఁ బొంది ♦ యపకారములఁ జేసి, ధన్యులమని నిక్కు ♦ తక్కరులును

తే॥ దేవ భూదేవతల దూఱు ♦ దృప్తులు మఱి, "యాత్మవత్సర్వభూతాని" ♦ యంచు నన్య
దార ధనముల నర్థించు ♦ వార లేని, నల్ల గిరిని గాంచిన ధన్యు ♦ లగుదు రయ్య!

సీ॥ గంధమాదనయాత్రఁ ♦ గలుగు ఫలంబును, మించు పుణ్యంబు సి ♦ ద్ధించుచుండు
వృషభాద్రి కోలక ♦ ఋశ్యమూకాద్రి యా, త్రలఁ గల్గు ధన్యత ♦ దనరుచుండు
మంగళగిరియాత్ర ♦ జంగరఁగ భక్తి నొ, సంగిన సుకృతంబు ♦ సంభవించుఁ
గేదారమందున ♦ నైదువేలేండ్లు త, పంబును సల్పిన ♦ ఫలము గలుగు

తే॥ కూటకాద్రిని నపరంజి ♦ కొమ్ములున్న, గోవులను దానమిచ్చిన ♦ గొప్పఫలము
నేకుఱు నల గోవర్ధన ♦ చిత్రగిరిని, గన్నులారంగ గనిన ని ♦ ష్కల్మషులకు. ౧౮౭

సీ॥ మలయాచలంబున ♦ మణుఁగుల కొలఁదిని, స్వర్ణమిచ్చినఁ గూడ ♦ ఫలము లేదు
దేవగిరిని భూమి ♦ దేవతలకుఁ బంచ, భక్ష్యాన్నమిడినను ♦ ఫలము లేదు
సహ్యపర్వతమందు ♦ శాస్త్రోక్తరీతి ను, ర్వర నొసంగినగూడ ♦ ఫలము లేదు
వేంకటాచలమందు ♦ వింధ్యాద్రియందు స, వంబుల సల్పినన్ ♦ ఫలము లేదు

తే॥ వారిధారమహేంద్ర ప ♦ ర్వతములందు, నశ్వమేధసహస్రంబు ♦ నధిక భక్తి
నాచరించినన్ ఫలము లే ♦ దట్టి గోవ, ర్ధనంబును గననట్టి ♦ వారి కనఘ!

తే॥ అట్టి శ్రీశైలమందు వి ♦ ద్యాధరాఖ్యఁ, జెలఁగుకొలఁకునఁ బదియబ్ద ♦ ములను జలక
మాడు పుణ్యంబుగలుగు నీ ♦ యద్రినున్న, పుచ్ఛకుండంబునం దొక ♦ పూఁట మునుఁగ

వ॥ మఱియు శ్రీరామనవమిని చిత్రకూటంబందలి పయస్వినీనదిని, నక్ష
తృతీయను బారియాత్రగోత్రంబునను, సప్తమిని నింద్రకీలశైలంబునను, వ్యాస
పూర్ణిమను గుకురగిరియందును, మథన ద్వాదశిని నీలాద్రియందును, స్నానదాన
తపంబులం జేసిన పుణ్యం బీగోవర్ధనాచలం బందలి మానసీగంగను మునింగిన
సిద్ధించు. వెండియు సురగురుండు సింహరాశిగతుం డగుచుండ గోదావరీ ప్రాదిని
యందును, వాచస్పతి కుంభరాశిం బ్రవేశింప మాయాపురం బనంబరఁగు
హరిద్వారంబునను, ఋష్యమీనక్షత్రమందుఁ బుష్కరతీర్థంబునను, సూర్య
గ్రహణంబునం గురుక్షేత్రంబునందును, జంద్రగ్రహణంబున వారణాసియందును,
ఫాల్గునంబున నైమిశక్షేత్రంబునను, నేకాదశీతిథిని శూకరక్షేత్రమందును, గార్తిక
మాసంబునందు గణముక్తిదక్షేత్రంబునను, గార్తికపూర్ణిమయందు వటేశ్వర

క్షేత్రంబునను, శ్రీకృష్ణజన్మాష్టమిని మధురాపురమందును, ద్వాదశీదినంబునందు ఖాండవవనంబునను, నర్కుండు మకరగతుం డగుడు బర్హిష్మతీపురంబునను, మాస శివరాత్రిని వైజనాథ వనంబునను, సోమవతియగు నమావాస్యను గంగాసాగర సంగమస్థలంబునను, దశమిని రామేశ్వరంబందలి సేతుబంధంబునను రథసప్తమిని శ్రీరంగక్షేత్రంబందును దర్శించి యవగాహనం బొనర్చి యథాశక్తిదానంబు లొసంగి సవంబులం గావించి జపతపస్స్వాధ్యాయంబుల నాచరించిన వారెట్టి ఫలంబు లొందెదరో యట్టి యగణ్యపుణ్యం బీ గోవర్ధనాద్రి నొకమాటైన సందర్శించి గోవిందకుండంబునఁ దానంబు సల్పి దానంబు లనూనంబు గావించిన సేకూఱు నని గుఱ్తెరుంగుము. ఇంకఁ జాంద్రాయణాదివ్రతంబుల సల్పిన పుణ్యంబుకంటెఁ గోటి గుణితఫలంబు లభించు క్షేత్రంబులలో క్షేత్రరాజంబై పర్వతంబులం బర్వత శ్రేష్ఠంబై దర్శనీయంబులను సందర్శనీయంబై వెలుంగు నగ్గిరివరంబుతో సమంబగు క్షేత్రంబును బర్వతంబును దర్శనీయంబును బుణ్యప్రదంబును ద్రికాలంబులను లేవని తెలిసికొనుము. తాదృశమహామహిమామనోహరంబగు నగ్గోవర్ధనం బందలి పాషాణంబున నన్నుఁ బ్రహరించితివి. తచ్ఛిలాస్పర్శంబున మత్కలుషంబులు లులితంబులయ్యె. రాక్షసత్వంబువాసె. రమణీయరమారమణరూపంబు నాకు సిద్ధించె. కానఁ దద్గిరిదర్శనస్పర్శనంబుల నాచరించిన నీవె కృతార్థుండవుగాదే యని నుడివిన నప్పుడమివేల్పు విని హర్షాశ్చర్యంబులం బొంది సిద్ధున కిట్లనియె.

ఉ॥ సిద్ధ! మహానుభావ! బుధ ♦ శేఖర! నీ యనుకంప నిత్తఱిఁ
శ్రద్ధగ గోప్రవర్ధనధ ♦ రాధరదివ్యమహత్తు వింటిఁ ద్వ
చ్ఛుద్ధశరీరముం గనులఁ ♦ జూచితి నమ్మితిఁ బ్రాగ్భవాన నీ
పద్ధతి యెట్టిదో యెఱుఁగఁ ♦ బల్కుము నావుడు సిద్ధుఁ డిట్లనెన్.   ౧౯౧

ఉ॥ కాశ్యపిదేవ! పూర్వజనిఁ ♦ గల్మషయుక్తుఁడనై పవిత్రమౌ
వైశ్యకులంబునందుఁ బ్రభ ♦ వంబును బొంది ధనోద్ధతుండనై
వేశ్యలఁగూడితిన్ సురను ♦ వేమఱు ద్రావితి జూదమాడి య
ప్రాశ్యుఁడనైతి జాతి పిత ♦ భార్యయుఁ దల్లియు బిట్టు దిట్టఁగన్.   ౧౯౨

ఉ॥ కోపము వచ్చి యొక్కతఱిఁ ♦ గొబ్బరికాయలఁ గొట్టినట్లు నా
తాపము దీర భార్య తలి ♦ దండ్రుల నెత్తులపైని గట్టితోఁ
బాపభయానుకంపలను ♦ భావమునం జొరనీక కొట్ట వా
రీ పృథివిన్ ద్యజించి పర ♦ మేగి రనంతరమందు వేడుకన్.   ౧౯౩

ఉ॥ నేనును హారివిత్తమును ♦ నిక్కముఁ గైకొని వేశ్యతోడ నీ
శానసుమిత్ర దిక్కునకుఁ ♦ జక్కఁగ నేగి ధనంబు వెచ్చ మ

న్నాన్యన మొనర్చి డబ్బుకయి ♦ నూఱులకొల్దిగఁ జంపి లోకులన్
మానపరాభవంబులను ♦ మాని చరించుచు నుంటి భూసురా! ౧౯౪

ఉ॥ చేసిన బ్రహ్మహత్యలును ♦ జేసిన క్షత్రియ హత్యలున్ మఱిన్
జేసిన వైశ్యహత్యలును ♦ జేసిన పాదజహత్య లింక నేఁ
జేసిన భ్రూణహత్యలును ♦ జేసిన మానిని రత్నహత్యలున్
నీ సవిధంబునన్ బలుక ♦ నేర్తునె? యిన్నియటంచుఁ గోవిదా! ౧౯౫

క॥ ఒకపరి మృగమాంసార్థము, సుకముగ నొకవనముఁ జేరి ♦ చూచెడితఱి నం
దొక భుజగం బేతెంచియు, స్వకపాదములంటఁ గఱవఁ♦జచ్చితి నంతన్. ౧౯౬

క॥ చీకటి బ్రాఁకుల గుమివలెఁ, గైకొని కశపాశములను ♦ గన్నుల నిప్పుల్
దూఁకఁగఁ బండ్లను గొఱకుచు, భీకరయమభటులు వచ్చి ♦ వెఱఁగుపడఁ గసిన్.

క॥ త్రాడుల గుత్తముగా న,న్నాడని రహిఁ గట్టి ముద్గ ♦ రోత్కరములతోఁ
దాడించి యీపుడమిపై, నీడుచుకొని సంయమినికి ♦ నేగిన మీఁదన్. ౧౯౮

తే॥ కాలునాజ్ఞఁ గుంభీపాక♦ఘన నరకము, నందు మన్వంతరం బుంచి♦యమితహింస
సల్పి తప్తోర్మినరకానఁ ♦ గల్పమొండు, పెక్కుబాముఁలఁ బెట్టిరో♦విప్రవర్య!

క॥ ఎనుబదినాలుగు లక్షల, పెను నరకములందు నన్నుఁ ♦ బెట్టుచు వేర్వే
రను నొక్కొక యేడును వ్యథ,లను బెల్లుగఁ బెట్టి రావలన్ శమనేచ్ఛన్. ౨౦౦

క॥ భారత ధారణిలోఁ బది, సారులు సూకరముగాను, ♦ శతజన్మములన్
దారుణ శార్దూలంబుగ, నూఱుజనుల సుప్తవిషుగను ♦ నూల్కొంటి మఱిన్.

తే॥ మహిష జన్మము నేనూఱు♦మాఱులెత్తి,యుంటి సర్వజన్మంబుల♦నొక్కవంద
సారులెత్తి దుష్టులచేతఁ ♦ జంపఁబడితి, నింకఁ బదివేల యేండ్లిటు♦లేగె జనుల

క॥ అంతట నిర్జలమైన వ,నాంతరమున్ దిట్టి రాక్ష ♦ సాకారముతో
వింతగ వికిరాజాఖ్య దు,రంతాపత్కారుఁడనగుచు ♦ నలరుచు నెంతో. ౨౦౩

తే॥ ఒక్క శూద్రుని మొదలుసఁ♦నొయ్యనెక్కి, గోకులంబున కేఁగఁగా♦గోపకులును
గృష్ణపార్షదులు నగు నఁ♦హీన బలులు, గాంచి కఱ్ఱల నను గొట్టఁ♦గడఁగి రంత.

తే॥ వారి తన్నుల కాగక♦వ్రజము విడిచి,కాల్కలందిగఁ బాటి యా♦కరణి క్షుధను
నిర్దయాత్ముండనై యిప్పు ♦ నిన్నుమ్రింగ, వచ్చియుంటిని నింతలో♦పలను నీవు.

క॥ భీతి మనంబును గలఁచఁగ, నాతత గోవర్ధనాద్రి ♦ యశ్మముతోడన్
ఘాత మొనర్చితి దానన్, బూతుఁడనై కృష్ణకృపను ♦ బొందితి శుభముల్.

ఉ॥ ఈకరణిన్ ధరామరున ♦ కెంతయు వాకొను లోన నట్టి గో
లోకమునుండి భూమణము ♦ లున్ హయముల్ బదివేలుఁ గోటి సూ
ర్యాకృతి తుల్యకాంతు లను ♦ యాయులు లక్ష సహస్రచక్రముల్
దూఁకొను నొండు ఛేరటకుఁ ♦ జోడనె వచ్చియు నిల్చె ముంగలన్. ౨౦౭

క॥ దానిని సిద్ధుఁడు విప్రుఁడు. వ్రానికఁ గని హర్ష మొంది ♦ ప్రమ్రొక్కి-రి పిదపన్
దానిని నెక్కు-చు సిద్ధుఁడు, మానిత గోలోకమున క ♦ మందగతిఁ జనెన్. ౨౦౮

తే॥ పిదప బ్రాహ్మణవర్యుఁడు♦వెనుక మరలి, విమలభ_క్తి గోవర్ధన♦సముఖమునకుఁ
జని ప్రదక్షిణముల్ జేసి♦సం_స్తవంబు, సలిపి ప్రణమిల్లి యరిగెను♦స్వగృహమునకు

ఉ॥ ఈరహి గోప్రవర్ధన న ♦ గేంద్రకథాసుధఁ గ్రోలువార లా
శ్రీరమణస్వరూపమును ♦ జెంది మనోహరతత్థ్సలంబునన్
జేరి సుఖంత్రు గాని పిత్రు ♦ శేఖరదండము గాంచ రిద్ధి ము
క్కా-రుల నిక్క-మయ్యు జన ♦ కా! యని ప్రీతి వచించె శౌనకా!   ౨౧౦

తే॥ మఱియు గోపరాణ్ణవకేళి♦సరిగ వినిన, వారు దేవరాజును బోలి♦పరమసుఖము
లనుభవించియుఁ బరమున ♦ నట్టి నంద, రాజు_లై వడి శాంతులై♦రాజిలుదురు.

క॥ అనవుడు శౌనకుఁ డిట్లను, మునివర!, జనకుండు మఱి వి ♦ బుధమానిని నే
మని పృచ్ఛించెనొ యయ్యది, వినఁగోరుచునుంటి బ్రహ్మ♦విద్వరగర్గా! ౨౧౨

తే॥ అవల గర్గబుధేంద్రుఁడు♦ననిమె నిట్లు, నారదా! యింతమాత్రన♦నాకుఁ దృప్తి
గలుగదయ్యెను గానఁ బ♦ల్కు-ంగవలయు, రాధికాధవ! మాధుర్య♦గాథ లనుడు.

క॥ కువలయ సంరక్షణరత!, కువలయపతితిలక! గోప ♦ కులజలధీందూ!
కువలయమనోజ్ఞవర్ణా!, కువలయమిత్రార్క-నేత్ర! కువలయనాథా!   ౨౧౪

ఉత్సాహవృ_త్తము॥ దేవదేవ! వాసుదేవ! ♦ దేవకీసతీభవా
దేవమానినుత్యజీవ ♦ దేవభోగిరాడ్ధవా!
గోవివర్ధనాహ్వయోరు ♦ గోత్రభారభారకా
దేవదమననామధేయ ♦ దృ_ప్తవంశ వారకా!   ౨౧౫

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాప_స్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబా కామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య ద_త్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
గిరిరాజఖండము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

మాధుర్యఖండము.

మం జులనామా! రామా!
మంజీర కిరీటహార! మణిగణ తేజః
పుంజసమంజస! గోపీ
రంజక! మురళీవినోద! రాధాకృష్ణా! 1

శ్రుతిగోపికోపాఖ్యానము.

చ॥ దివిజమహర్షి యిట్లనె వి దేహధరాపతి కార్యవర్య! కే
శవుని వరంబుచే నల వ్ర జస్థలిలో శ్రుతిరూప గోపికా
నివహము సత్కులంబున జ నించియు నందకుమార రూపవై
భవములఁ గాంచి యిష్టపడి భర్తగఁ గైకొన నెంచి భక్తితోన్. 2

క॥ బృందావనమున కరిగియు, బృందావననాథ మైన బృందాదేవిన్
సుందరమండప మందున, నందముగా వేదవిధుల నారాధింపన్. 3

ఉ॥ ఆమె ప్రసన్నమై వరము లడ్గినమాడ్కి నొసంగఁ దద్వధూ
స్తోమము భక్తవత్సలుఁడు తోయజలోచనుఁడైన కృష్ణుతో
ధామములందుఁ బ్రత్యహము దప్పక కూడుచు రాసకేళులన్
బ్రేముడిఁ బాడుచున్ మిగుల వేడ్కను జేయుచునుండె నింతలోన్. 4

మ॥ ఒక ఘస్రంబున నర్ధరాత్రమను సన్ యోగీశ్వరుండున్ వలా
హకవర్ణాభుఁడు నైన కృష్ణుఁడు తదీ యాగారముల్ జేరుటన్
వికలత్వంబును బొంది గోపికలు త త్పీతాంబరున్ భక్తిపూ
ర్వకసాష్టాంగనతుల్ బొనర్చి యిటులన్ వాచించిరో భూవరా! 5

క॥ తోయజలోచన! యెపుడు, చ్ఛాయియమహిమ గన్న నిన్ను జంద్రచకోర
న్యాయముగాఁ గనుచుండెడి, మాయెడ కిందనుక రాక మసలితి వేలా? 6

ఉ॥ నావుడు దమ్మికంటియు న ♦ నర్గ సమకట్టె నిటుల్ లతాంగులా
రా! వినుఁ డెవ్వఁ డేరి హృద ♦ యంబున నుండునో వాఁడు దవ్వనం
దోవిన డాసి చూచినటు ♦ లుండు నభోమణి భూమినున్న రా
జీవచయంబుఁ గాంచి విక ♦ సింప నొనర్చిన యట్లు చెల్మితోన్. ౯

తే॥ కాన దరినున్న దవ్వనన్ ♦ గాలుచున్న, గాంచుచుందును మిమ్ము నో ♦ కాంతలార!
మద్గురుఁడగు దుర్వాసుఁడన్ ♦ మౌనివర్యుఁ, డిపుడు భాండీరవనమున ♦ కేగుదెంచె.

తే॥ అల యుదంతంబు నాలించి ♦ యధికభక్తి, శక్తికొలఁదిని సేవల ♦ సలుపఁ దలఁచి
యతనికడకేను వోతినో ♦ యతివలార!, దానఁ గాలయాపనమయ్యెఁ ♦ గాని కనఁగ.

క॥ గురువే బ్రహ్మయు గురువే, హరియున్ గురువే శివుండు ♦ నఖిలామరులున్
గురువే పరమగు బ్రహ్మము, గురు వగుటం బట్టి యతనిఁ ♦ గొలుచుట యొప్పున్.

క॥ అజ్ఞానతమోంధుని కా, ప్రజ్ఞానాంజన శలాక ♦ భవనాశకమౌ
సుజ్ఞాన నేత్ర మిచ్చెకు, ప్రాజ్ఞుని సద్గురుని నెఱఁగి ♦ భక్తి నుతింతున్ ౧౧

క॥ గురువును గాంచని దుష్టుఁడు, గురువున్ నిందించుచుండు ♦ కుత్సితజనుఁడున్
గురువును దలఁపని లేకియు, నరకమునన్ బీడఁబడఁడె? ♦ నానావిధులన్. ౧౨

క॥ అక్కారణమున నేనును, నెక్కొని నాగురుని కెఱఁగి ♦ నిశ్చలమతితోఁ
జక్కని సేవల సలిపియు, నిక్కడి కేతెంచితిఁ గమ ♦ లేక్షణలారా! ౧౩

క॥ అనవుడు గోపిక లెల్లరు, మనమున నాశ్చర్యమొంది ♦ మాధవు నెంతో
వినుతులఁ జేసియు మ్రొక్కియు, వినయమునన్ వక్ష్యమాణ ♦ విధి ననిరి విభూ!

తే॥ దేవ! పరిపూర్ణతముఁడవు ♦ దివ్యభువన, కోటినాయకుఁడవు జగ ♦ ద్గురుఁడ వక్ష
రుఁడవు నీకును నొక్క గు ♦ రుండు గలఁడె?, వానిఁ గాంచంగ మామది ♦ వరుగు లిడెడి.

ఉ॥ ఎట్టుల నీ నిశీథము ల ♦ ఘించి యహర్ముఖ మెప్పుడౌనొ? మే
మెట్టులఁ ద్వద్గురు ప్రవరు ♦ నీక్షణపర్వముగాఁగఁ జూతుమో
యెట్టులఁ గొప్పదై నడుమ ♦ నెడ్డె మొనర్చు కళిందజానదిన్
బిట్టుతరింపఁ జాలుదుమొ? ♦ వేఁడితి మీవు వచింప శ్రీహరీ! ౧౬

క॥ అనవుడు వనజాక్షుండును, వినుఁడీ నామాట నీర ♦ జేక్షణలారా!
చనుఁడీ తన్నది యడ్డిన, ననుఁడీ నేఁ జెప్పినట్టు ♦ లఱలేనిమదిన్ ౧౭

ఆ॥ గోపగోపికాళి ♦ గోవినోదుండైన, హరి యథార్థశీల ♦ యతియమేని
నతని నమ్మువార ♦ మైతిమేని యమునరో!, త్రోవ నిచ్చి మమ్ముఁ ♦ గావవమ్మ!

తే॥ ఇట్లనుడివిన్న యమున హ ♦ ర్షించి మీకు, దారి నిడునంత మీరది ♦ దాఁటియల్ల
మద్గురూత్తముఁ గాంతురో ♦ మదఁతులార!, యన్న నాయన్నుమిన్నల ♦ హర్షముఖమున

క॥ గురు రాజ వధూ సుర భూ, సుర సన్నిధికిన్ ఫలంబొ ♦ సూనమొ జలమో
సురుచిర పత్రమొ యేదో, యరుసమునన్ గొనుచు భక్తి ♦ నరుగవలెఁగదా.

తే॥ కాన మనముయథాశక్తినిఁ♦గాన్కలఁగొని, యతనిసన్నిధానమునకు♦నరుగుదమని
వేఱువేఱుగ నేఁబది♦యాఱుపాత్ర, ములను భక్ష్యాన్నముల నింపి♦పోవఁ దొడఁగి

తే॥ క్రమముగా నల నదిఁ జేరి♦కట్రినేస్త, కాఁడు వచియించినట్లు స్వ♦కంధరముల
వంచి వాచించి పథినిర్గ♦వడినిదాఁటి, పరమ భాండీరవనమున♦కరిగి యందు. ౨౨

ఉ॥ వ్యాస మొనర్చి యెల్లపుడ♦పార తపం బొనరించుచుండు దు
ర్వాసుని గన్నులారఁ గని ♦ భక్తిభయప్రమదంబు లొప్పఁగాఁ
జేసి ప్రదక్షిణంబులను ♦ జేతులు మోడ్చి నుతించి యార్య! మీ
కోసము దెచ్చినట్టి యివి ♦ గొంచు గ్రసించియు మమ్ముఁ గావుమా! ౨౩

క॥ ఏవం విధిఁ బ్రార్థింపఁగ, నా విమలమునీశ్వరుండు ♦ నాలించి వివా
దావహాపద్ధతిఁ గన్గొని, యీవిధి వచియించె వారి ♦ కిద్ధచరిత్రా! ౨౪

మ॥ సతులారా! యరయంగ నేఁ బరమ హం ♦ సశ్శిష్యకృత్యుండనై జుమీ
మతిలో మీరొనరించు సేవలకు స♦మ్మానక్రియాశ్రేణికి
న్గతుకం బొందితిఁ గాన మీ రిపుడు నా ♦ నోటన్ ద్వదానీత భో
గతతిన్ బెట్టుఁడి మెక్కెదన్ గనుఁడి మీ ♦ కాంక్షల్ దమిన్ దెల్పుఁడీ! ౨౫

ఉ॥ ఆ ముని పల్కులన్ వినిన ♦ యాసతు లందఱు వేఱువేఱుగాఁ
బ్రేముడి వానిఁ గొంచు ఋషి ♦ విస్తృత వక్త్రమునందుఁ బెట్టఁగా
నాముని కోట్లకొల్దిగల ♦ యవ్వి క్షుధాతురరీతిఁ బాత్రలం
దేమియు లేనటుల్ మెసవె ♦ నింతులు వింతలఁ జెంద భూవరా! ౨౬

ఉ॥ పిమ్మట వ్రేత లా మునిని ♦ వేఁడి రిటుల్ మునివర్య! యిత్తఱిన్
మిమ్ము శుభేచ్ఛతోడఁ గన ♦ మేము దలంచి తదబ్జనాభవా
క్యమ్మున దుస్తరంబయిన ♦ యా యమునాథుని దాఁటియుంటి మిం
కిమ్మెయిఁ దన్నదిన్ మరల ♦ నెట్లుతరింతుమొ కూర్మిఁదెల్పుమా! ౨౭

ఆ॥ అనఁగ మునివరుండు ♦ నాలించి సతులార!, యిచటనుండి లేచి ♦ యెప్పుడట్టి
యమునఁ జేరఁగలరొ ♦ యాసమయంబున, నిట్టు లనుఁడు మీర♦లెసక మెసఁగ

క॥ నిర్వారి నిరన్నుఁడు వ్రతి, దూర్వారసవాయి దోష ♦ దూరుఁడునై యీ
యుర్వర వెలుఁగుచునుండెడి, దుర్వాసుని నమ్మ మాకుఁ ♦ ద్రోవను నిమ్మా!

మ॥ అని ప్రార్థించిన మీకు నాయమునయున్ ♦ హర్షంబుతో మధ్యమం
బున మార్గంబు నొసంగుఁ గాన ఁజనుఁడీ ♦ పూఁబోఁడులారా! యనన్
వనజాస్యల్ ముని సెప్పినట్లరిగి యా ♦ పాపాపహంబున్ ఘనం
బును నా తద్ధునిఁ దాఁటి కృష్ణనికటం ♦ బున్ జేరిరో యేలికా! ౩౦

తే॥ అంత శ్రుతిరూపగోపిక ♦ లంద ఱట్టి, రాధికేశ్వరు తోడుత ♦ రాసమందుఁ
దుష్టిఁజెందియు మనమునఁ♦దోఁచినట్టి, సంశయంబుల నడిగిరో♦జనకరాజ! ౩౧

తే॥ ఏము దుర్వాసు దర్శనం బిపుడు సల్పి, వచ్చియుంటిమి కాని మీ వాక్యములను
సంశయంబులు గలిగె మా స్వాంతములను, గాన వ్యక్తీకరింతువో కమలనాథ!

మ॥ మము నెల్లప్పుడు సేరఁజేరి తమితో మాతోడఁ గ్రీడింపవే?
మమతన్ వచ్చుచు వెన్న పాలు పెరుఁగుల్ మాయిండ్లఁ గాఁజేయవే?
యమునాహ్రాదినిలో సతీయుతుఁడవై యాటాడవే బాలసం
యమి నేనందు వచింతు వేల యిపుడో యంభోజపత్రేక్షణా! ౩౩

తే॥ మఱియు నీయొజ్జ దుర్వాసుఁ డఱమఱవిడి, మేము గొంపోయినట్టి య మేయభోగ
ములను బూర్తిగా మెక్కి మ రలను దూర్వారసముగ్రోలుదునని దబ్బ లలవచించె.

క॥ అరయఁగ నీవలె గురువును, గరముగ నన్ఋతంబులాడు కఠినుండని మా
కఱమఱ గల్గెడిఁ గావునఁ, ద్వరఁ బ్రత్యుత్తరముఁ జెప్పి తనుపుము కృష్ణా! ౩౫

వ॥ అనవుడు జనార్దనుం డిట్లనియె. మానినులారా! యేను నిరాధారుండను, నిరాకారుండను, నిరాహారుండను, నిరామయుండను, నిరంజనుండను, నిరహంకారుండను, నిర్గుణుండను, నిష్క్రియుండను, నిర్వికల్పుండను, నిర్మలుండను, వైషమ్యరహితుండను, సర్వసమానుండను, సర్వాధారుండను, సర్వాంతర్యామిని నైన మాట ధ్రువంబు. ఇందున సందియము లేదు. ఐన నుదకంబునందలి పద్మపత్రంబువలె విషంబులోని క్రిమివోలె సంసారంబునందుఁ జరించువారు తత్కృత్యంబులం దసక్తులై రాగద్వేషంబుల మాని సదాచారప్రవర్తకులై కామ సంకల్పంబుల వర్జించి బ్రహ్మార్పణంబుగా వర్ణాశ్రమవిహితంబులగు కర్మంబులను సల్పి జ్ఞానులై నన్ను భజించు భక్తుల కోరికల ననుసరించి నామరూపంబులం దాల్చి సంచరింతు. నాకుఁ బరంబనుమాట లేదని యెఱుంగుఁడు! ఇఁక మానావమానంబులఁ గీర్త్యపకీర్తులఁ గష్టసుఖంబుల గోఖర బ్రాహ్మణచండాలుల సమదర్శియై నిరశనుండును, నియతాత్ముండును, బరిత్యక్తపరిగ్రహుండును నై జ్ఞానాగ్నిని సర్వకర్మముల దహించి లోకసంగ్రహార్థంబు వాని నాచరించువాఁడు విద్వాంసుఁ డనంబరఁగు. అట్టివాఁడు పుణ్యపాపంబు లంటక మోక్షార్హుండగు నేతాదృశుం డా దుర్వాసుం డౌట దూర్వారసమితాశనుండైనను మీభక్తికి మెచ్చి యిమ్మాడ్కి మీరిచ్చిన యన్నరాశులం బరిగ్రహించి మిమ్ములను ధన్యలఁ గావించెనని తెలిసికొనుం డన నా శ్రుతిరూప గోపిక లాశ్చర్యమొంది సంశయంబుల వీడి జ్ఞానమయులైరి. మఱియు నిట్లే కృష్ణభక్తివివర్ధనంబును, బాపహారంబును నగు ఋషిరూపగోపికాచరిత్రం బాకర్ణింపుమని నారదుండు జనకున కిట్లనియె. ౩౬

ఋషిగోపికోపాఖ్యానము

తే॥ వంగదేశంబునందున మంగళుఁడను, గోపకుం డొప్పు నవలక్ష గోప్రభుండు
నధికధని దార పంచ సహస్రవిభుఁడు, శాస్త్రవిదుఁడు సల్లక్షణ సంయుతుండు.

చ॥ ఒకపరి దైవయోగమున ♦ నుండిన ద్రవ్యము మాయమాయె జో
రకులము గొన్ని యాలను ధ ♦ రాపతి బల్మిని గొన్నియాలఁ దీ
సికొనియె వీతిహోత్రుఁడు వ ♦ సించెడి గీము దహించె నెక్కడ న
న్నకణముఁ గట్ట జీర్ణవస ♦ నంబు వసింపక పోయె వానికిన్. ౩౮

ఉ॥ దాన ననంత చింతలను ♦ దైన్యముఁ బొందెడి వానిభార్యలన్
బూనిక దండకాటవిని ♦ ముచ్చటగాఁ జరియించు మౌనిసం
తానము రామునాజ్ఞ వని ♦ తావరరూపముఁ దాల్చి పుట్టె నా
మానినులన్ గనుంగొనుచు ♦ మంగళుఁ డిట్లు దలంచె నాత్మలోన్. ౩౯

ఉ॥ ఇప్పుడు పాడిపంటలును ♦ నిష్కులు విత్తము గీము నామునన్
జొప్పడకుండె నే నెచటఁ ♦ జొచ్చెదు నేమి యొనర్ప నౌను? నా
కిప్పగిదిన్ గుమారిక ల ♦ హీనముగా జనియించి రయ్యొ! యీ
ముప్పెటు దప్పు? వీరికెటు ♦ బూన్కి వివాహము లౌనొ? దైవమా! ౪౦

శా॥ ఆధివ్యాధిసమాకులుండ నయితిన్ ♦ హర్షంబు వోనాడితిన్
సాధుశ్రేణివిదూరగుండ నయితిన్ ♦ శాంతంబు మాయించితిన్
మేధాహీనుఁడనైతి దీనజనతా ♦ మిశ్రుండనైతి క్షు
ద్బాధా దగ్ధుఁడనైతి గర్హ్యమగు నీ ♦ దారిద్ర్యదోషంబునన్. ౪౧

తే॥ ధనము గలిగినన్ బరుఁ డాత్మ ♦ జనుఁడె యగును
ధనములేనిచోఁ స్వజనుం డి ♦ తరుఁడు గాఁడె!
పేదనగు నాతనయల నే ♦ విత్తవంతుఁ
డైన బంధువు సేకొన ♦ నరుగుదెంచు. ౪౨

క॥ ధని వీరిని గొన నేతెం,చనిచో వీరెల్ల రాత్మ ♦ జనులు సెలఁగుదాఁ
కను తత్కష్టములొందుచు, నను దూఱుచునుందు రెట్లు ♦ నాగతియగునో. ౪౩

ఆ॥ సుతులు గలుగుచోట♦సొమ్ము సెలంగదు, సొమ్ము గలుగుచోట♦సుతులులేరు
రెండు గలుగుచోట♦దండి శేముషిలేదు, మూఁడు గలుగుతావు♦భువిని నరుదు.

తే॥ దైవవశమున దారిద్ర్య ♦ దశఘటిల్లఁ, గుందుచుండెడి నాకిప్డు♦కూఁతులిట్లు
కాకతాలీయరీతినిఁ ♦ గలిగి రకట! చింత హెచ్చెడి నైననేఁ ♦ జేసెద నిటు. ౪౫

చ॥ ధని బలి కీర్తిశాలి శ్రుతి ♦ ధర్మవిదగ్రణియైన యొక్కనే
తను గని వీరినెల్లఁ గర ♦ దంబుగ నిచ్చుటె మంచిదంచుఁ దా
ననుకొనులోనఁ దీర్ఘతతి ♦ యాయియు వృద్ధుఁడు యోగ్యుఁడౌ జయుం
డను నొక గోపకుం డతని ♦ యందికకుం జనుదెంచి యిట్లనెన్. ౪౬

తే॥ మంగళాహ్వయ! నీవు నా♦మాటవినుము, నీకుమారికామణులను♦నెమ్మి నల్ల
నందరాజునకిచ్చి యా♦నందమందు, మట్లుసేయఁ బిల్లలు సుఖ♦మందఁ గలరు. ౪౭

ఉ॥ అందుల కాతఁ డొప్పుకొని ♦ యావ్రజభాసురనందనేతరుల్
గుందుచు నియ్యలేక యిడెఁ ♦ గూఁతుల నందఱి నంత నందు నా
సుందరమందయానలును ♦ శుక్లసుధాంశుని బోలి వృద్ధినిం
బొందిరి సక్రమంబుగ న ♦ పూర్వకళావిభవాభిరామలై. ౪౮

చ॥ పదపడి నొక్కకాలమున ♦ వారలు తద్ద్విజనాథు నింటిలో
మదనమనోహరాకృతి స ♦ మంచితుఁడై చెలువారు శౌరినిన్
ముదమునఁ గాంచి పెన్మిటిగఁ ♦ బొందుట కెంచి కళిందజాభిధా
నదిని గుఱించి నిశ్చల మ ♦ నంబున ధ్యానము సేసి రెంతయున్. ౪౯

ఉ॥ ఆమెడఁ దన్నదీమణి ద ♦ యన్ దరి కెల్లుచుఁ గోర్కు లిచ్చి తా
నేమెడకో చనన్ బిదప ♦ సిద్ధమునీశ్వరరూపగోపుల
త్యాయత బృందకాటవిని ♦ నచ్యుతు ద్రోడుత రాసకేళులన్
జేయఁదొడంగి రో మనుజ ♦ శేఖర! కార్తికశుద్ధపూర్ణిమన్. ౫౦

తే॥ మఱియు మైథిల గోపికా♦మహితచరిత, మాలకింపుము మైథిలే♦శా! దశాశ్వ
మేధములఁ జేసి నంత య♦మేయఫలము,లొంది గోలోకసౌఖ్యంబుఁ♦జెంద గలవు.

మిథిలాగోపికోపాఖ్యానము.

క॥ అల రఘురాముని వరమునఁ, జెలులౌ మిథిలా నగరికిఁ ♦ జెందిన వనితా
తిలకము లానవనందుల, నెలవుల జనియించి వృద్ధి ♦ నిం గని రవలన్. ౫౧

మ॥ ఒక ఘస్రంబున నందగేహమున దృ ♦ గ్యుగ్మంబునన్ జక్రిరూ
పకళావైభవరీతిఁ జూచి పతిగా ♦ భావించి తత్సిద్ధికై
సకలార్థప్రదమైన మార్గశిర మా ♦ సంబం దతిశ్రద్ధఁ గాం
కక కాత్యాయని నోము సల్పిరిటు త ♦ త్కన్యల్ మహాభక్తితోన్. ౫౩

ఉ॥ ప్రొద్దున లేచి తత్సతులు ♦ వోదము రమ్మని యొండొరు ల్దమిన్
దద్దయుఁ బిల్చుకొంచుఁ గర ♦ తాళమృదంగవిపంచికాస్వనం
బుద్దవిడిన్ జెలంగఁగఁ బ ♦ యోరుహనాభగుణప్రభావముల్
విద్దెలముద్దుగుమ్మవలె ♦ వేమఱుఁ గోకిలవాణిఁ బాడుచున్. ౫౪

తే॥ యమునలో దిగి స్నానంబు♦నాచరించి, శుభ్రవస్త్రంబులం దాల్చి♦శుద్ధమగు ని
సుమునఁ గాత్యాయనీ సురూ♦పము రచించి,షోడశోపచారంబుల♦సొరిదిఁ జేసి. ౫౫

మ॥ జననీ! స్థావరజంగమంబులు భవ ♦ చ్ఛాస్త్రిన్ జరించున్ విరిం
చస లక్ష్మీపతి చంద్రమౌళి దివిష ♦ జ్జంభారికుంభోద్భవా
దినిరూఢుల్ నిను గొల్చి కోరికల నెం ♦ తేన్ బొందరే నందనం
దనునిన్ బెన్మిటిఁ జేసి మాకిపుడు మో ♦ దంబిమ్ము కాత్యాయనీ! ౫౬

ఆ॥ ఇట్లు నిత్యము నతి ♦ యించి తద్వ్రతరాజ, మట్టి మార్గశీర్ష ♦ మగువలఱుకును
జేసి రెండు నొక్క ♦ వాసరంబందున, నొక్క చిత్రమయ్యె ♦ వక్కణింతు. ౧౭

క॥ చెలువలు దమతమ దువ్వాలు, వలగట్టునఁ బెట్టి భక్తిఁ ♦ బాడుచు హరినిన్
మొలలోఁతు నీళ్ళలోనికి, జలములఁ జని జలకమాడు ♦ సమయమునందున్.

క॥ తమకక జంకక కొంకక, కమలాక్షుం డెక్కి పెట్లొ ♦ కాళిందీ తీ
రము నల్లల్లనఁ జని యా, కమలముఖుల యంబరములఁ ♦ గాఁజేసి వెసన్. ౧౯

ఆ॥ సంబరంబుతోడఁ ♦ జనుచు నర్భకుభంగి, వాఁక మీఁది చల్ల ♦ పయర విసర
నధిక తాపమార్చు ♦ నట్టి హరిప్రియ, వృక్షమెక్కి సుదతు ♦ లిట్టు లనిరి. ౨౦

తోటకవృత్తము॥ కోకలఁ దాఁకఁగఁ ♦ గూడదు కృష్ణా!
పోకుము పోకుము ♦ పోకిరివీకన్
నీకిది యెవ్వఁడు ♦ నెమ్మిన్ జెప్పెన్
మా కెటు దక్కును ♦ మానము మామా! ౨౧

సీ॥ గండరగండలఁ ♦ గారింపవలెఁగాని, యబలలన్ నొవ్వఁ జే ♦ యంగఁ దగునె?
ముగ్ధకర్బురులను ♦ బోకార్పవలెఁగాని, ముగ్ధలన్ విపదబ్ధి ♦ ముంపఁదగునె?
భూకంటకుల సిరుల్ ♦ గైకొనవలెఁగాని, ముగ్ధాంబరములఁ గొం ♦ పోవఁదగునె?
శత్రభిమానంబు ♦ సమయింపవలెఁగాని, సతుల మానము దీయు ♦ సరణి దగునె?

తే॥ నిన్ను హాసియించువారలఁ ♦ దన్ని గోల, సలుపవలెఁగాని నిరపరా ♦ ధలను మమ్ము
గోలఁజేయుట దగునె? యో ♦ ఖేలనాతి,లోల! లీలావిలోల! గో ♦ పాలబాల! ౨౨

సీ॥ చిన్నవాఁడ వటంచుఁ ♦ జిత్తమం దెంతుమా, చిన్నవారికిఁ గాని ♦ చేఁతలుండెఁ
బెద్దవాఁడ వటంచుఁ ♦ దద్దయు నెంతుమా, చిన్నతనంబింకఁ ♦ జెలఁగుచుండెఁ
బోకిరివే యని ♦ బుద్ధియం దెంతుమా, బుద్ధిమత్కార్యముల్ ♦ బొందియుండె
బుద్ధిమంతుఁడవని ♦ పూనిక నెంతుమా, పోరానిపోకడల్ ♦ వోలయుచుండెఁ

తే॥ దెలిసియిటు జేయుచుంటివో ♦ తెలియక యిది,సలుపుచుంటివో మా కేది ♦ తెలియదకట
నీపనుల్ వింతగొల్పెడి ♦ నెమ్మితోడ, మా పటంబుల నిడి మమ్ము ♦ మనుపు కృష్ణ!

మ॥ ఘనవాహాజ్ఞ మహాగ్రహంబునఁ దటి ♦ ద్గర్జాశనిశ్రేణితో
ఘనపంక్తుల్ వ్రజనాశనార్థమయి రాఁ ♦ గా వేగ నీవేగి త
ద్ఘనశైలంబును నెత్తి మొత్తి ఘనముల్ ♦ తద్గోకులం బెల్లఁగా
చిన నీకియ్యది యెట్టి గొప్పతన మి ♦ చ్చోన్ జెప్పవే శ్రీహరీ! ౨౪

క॥ లెమ్మామ్మా! యిఁకఁ గొమ్మను డిగి, రమ్మామ్మా! కరుణించి యంబరమ్ములఁ దెమ్మా!
కొమ్మామ్మా! చేసెడి జోతల, నిమ్మాడ్కిని సలిపి నగెద ♦ వేలా కృష్ణా! ౨౫

చ॥ కులముల నుద్ధరించుటయొ ♦ గోసురభూసురులందు భక్తిగా
మెలఁగుటొ కల్మివిద్దియల ♦ మేలు గడించుటొ గొప్పరాజులన్

గలనున గెల్చుటో తగును ♦ గాని యిటుల్ మముఁ జేరవచ్చి మా
వలువల దొంగిలించుట ల ♦ వం బుచితంబుగ లేదు నందజా! ౧౮

తే॥ కాన మాపైని దయయుంచి ♦ కమలనేత్ర!, కట్టుకోకల నిడి మమ్ముఁ ♦ గావవయ్య!
యంచుఁ బ్రార్థింప నాతండు ♦ నల్లన నగి, వారి కందఱ కిట్టులు ♦ బలుకఁ దొడఁగె.

క॥ ఓ వనజాననలారా!, యీవలువల నేవి యేవి ♦ యెవరి వెవరివో
భావింపలేను గావున, నీవైపున కీరె వచ్చి ♦ యేఱి కొనుండీ! ౧౯

ఆ॥ లేనియెడల నిప్పు ♦ డేనివి గైకొని, యింటి కరుగఁగలను ♦ నింతులార!
యనఁగ వారలు విని ♦ యాననంబుల వంచి, నగుచుఁ బలికి రిటుల ♦ నానతోడ.

మ॥ జలజాక్షా! పలుమాటలేల పరిహా ♦ సంబేల మాతోడుతన్?
జలికాలం బిది యాఁగలేము వణఁకన్ ♦ జాలింపు సయ్యాటముల్
జలమం దుంటిమి వత్తు మెట్లటకు ల ♦ జ్జన్ వీడి శ్రీకృష్ణ! మా
వలువల్ మాకు నొసంగి ప్రోవుము! దయా ♦ వారాంనిధీ! ధీనిధీ! ౨౦

ఆ॥ గోకులంబునందుఁ ♦ గొంకని జంకని, రసికమణివి గుణివి ♦ వ్రజపఁజుఁడవు
శ్యామసుందరుఁడవు ♦ సరసుండవును వన, మాలి వీవు గావె ♦ మదిని దలఁప. ౨౧

తే॥ అయ్య! నీ బానిసలము మే ♦ మందఱమును
మమ్ముఁ బాములఁ బెట్టుట ♦ మంచిదొక్కొ?
మంచి చెడుగులఁ గాంచి కా ♦ వించుమయ్య!
యోగ్యు లప్రతిష్ఠకు జంకు ♦ చుందురుగాదె. ౨౨

క॥ నీమెద నబల లటం చేలా యెంచెదవయ్య! "దుర్బ ♦ లస్యబలం రా
జా" యన వినవే వలువల, నీయనిచో రాజునకు వ ♦ చింతుము కృష్ణా! ౨౩

క॥ అనవుడు వనజాక్షుఁడు విని, వనజేక్షణలార! కంస ♦ పతి కిది నల్కన్
జనుటకు సిబ్బితిలేదా?, ననుజేరుట కిపుడు మీకు ♦ నాన గలిగెనా? ౨౪

మ॥ చలియంచున్ జలికాలమంచు నిలువన్ ♦ శక్యంబు గాదంచు మీర్
పలుకన్ సాగితి రిద్ది నిక్కువమయేన్ ♦ వైళంబ యందుండి నీ
వల కేతెంచుఁడు నన్ను డాయుఁ డివిగో ♦ వస్త్రంబులం బొందుఁడీ!
లలిగాఁజేసిన యెల్ల కష్టములు వా ♦ లాయంబుగాఁ దీరెడిన్. ౨౫

ఆ॥ బానిసలమటంచుఁ ♦ బల్కఁగా దొడఁగితి, రట్టులైన మీర ♦ లనినయటు
సల్పవలయుఁగాని ♦ చలమునఁ బలుకుట, పాడిగాదు రండు ♦ పడఁతులార! ౨౬

క॥ లేదా యింటికిఁ బోయెద, మీఁదన్ మీయిష్టమన్న ♦ మెలఁతలు విని దా
మోదర! తగునే మానము, పోదా నీదారి నీవు ♦ పోవన్ మాకున్. ౨౭

తే॥ అహహ! మేము వివస్త్రల ♦ మగుచు జలక, మాడినందుల కెంతయు ♦ నర్హమైన
పాచితముఁ జేసి చక్కని ♦ పథము జూపి, నఘువుమంటివి నవ్వుచున్ ♦ నలినవేత్ర!

ఆ॥ అనుచుఁ గొంద ఱటకు ♦ నరిగెదమందురు, గొంద ఱటకు నేగఁ ♦ గూడ దంద్రు
గొందఱు మన మొఱను ♦ గుందుఁడే కరుణించి, తెచ్చి యిచ్చునంద్రు ♦ దివ్యచరిత

ఉ॥ ఆద నిటుల్ వచించుచుఁ ద ♦ దంగన లూరక చూచి యాహరి
న్లేను ఫలం బటంచుఁ దుద ♦ నిర్మలకోమలహస్తపద్మసం
ఛాదితమారగేహలయి ♦ సాగి జలంబులనుండి నల్ల దా
మోదరుఁ బ్రోలఁ జేరి తమ ♦ పుట్టము లిమ్మని కోరి రో ప్రభూ!

మ॥ అవలన్ బీతపటుండు నవ్వి సతులా ♦ రా! మీకు సిగ్గేల? నా
సవిధం బందిపు డీరు నిల్చుటకుఁ గాం ♦ చన్ బాల్యమందుండి రే
బవలున్ మిమ్ములఁ గూడుచున్ బెరఁగనో ♦ పాటాడనో యాడనో
యెవి మీకున్నవొ నే నెఱుంగనివి వే? ♦ యీక్షించి వాచింపుడీ!

ఆ॥ మీరు మానవతులె? ♦ దూరదేశస్థిత
నదికి వచ్చితి రెటు? ♦ నగ్నత నెటు
నులుకు విడిచి మునుఁగఁ ♦ దలఁచితిరే రహిన్
నోము గొఱతఁగాదొ? ♦ నుడువుఁ డిపుడు.

తే॥ కాన పేవేగ నపరాధ ♦ మైన దనుచు, నొక్కపరిఁ జేతు లెత్తుచు ♦ నొరిగల న
యీరు మీ మీ పటంబుల ♦ నేటికొనుఁడి, వ్రతఫలంబును బొందుఁడీ ♦ రమణులార

క॥ తరువాత నాసుదతులున్, గరముల జోడించి కృష్ణ! ♦ కావుమ నీవే
వరదుఁడవు మోహనుండవు, కరుణాభరణుండ వనుచుఁ ♦ గైకొని వలువల్.

క॥ కనుఱెప్పల వాల్పక యా, వనజాక్షుం గాంచి వలచి ♦ వఱలుచు నుండన్
వనమాలి విలోకించుచు, నవె నిటు దరహాసితవదనుఁ ♦ డగుచున్ జనకా!

ఆ॥ అతివలార! మీర ♦ లాగ్రహాయణికమా, సమున నన్ను గూర్చి ♦ శాస్త్రవిధుల
గ్రమమండపమునఁ ♦ గాత్యాయనీవ్రత, మాచరించితిరిగ ♦ యధికభక్తి.

ఉ॥ దానఁ బ్రియంబుఁ జెందితి య ♦ థార్థ మెఱింగితి మీ ప్రియంబులన్
నే నెఱవేర్తు నెల్లికడ ♦ నిశ్చయ మిద్ది యనంగ వారల
న్నూన్యనముదంబుఁ బొంది తమ ♦ యున్కల కేగిరి మైథిలేశ్వరా!
యీనెఱిఁ గొసలాంగనల ♦ వృత్తముఁ జెప్పెద నాలకింపుమా!

కౌసల గోపికోపాఖ్యానము.

క॥ శ్రీరామోక్తినిఁ గౌసల, నారీమణులా నవోప ♦ నందసతులకున్
శ్రీరామా రుచి సుగుణా, కారాదులతో జనించి ♦ క్రమముగ నిలలోన్.

సీ॥ అభ్రచయంబులో ♦ యంధకారంబులో, సారసమధుమత్త ♦ షట్పదములొ
రాజబింబంబులో ♦ రత్నదర్పణములో, భవ్యమందిరములో ♦ పంకజములొ

యంబుజన్మంబులో ♦ యంగజుతూపులో, కాటుక పిట్టలో ♦ గండుమీలొ
జలజకోశంబులో ♦ చక్రవాకంబులో, బంగారు గిండులో ♦ బొంగరాలొ

తే॥ మారునారియొ యలిచాలొ ♦ కారుత్రాచొ
యనఁటికంబాలొ తాబేళ్లొ ♦ యంబుజములొ
పల్లవంబులో కపురంబొ ♦ పసిఁడి లతలొ
క్రొమ్మెఱుంగులో యంచు న ♦ రుల్ దలంప. ౭౯

చ॥ పెరిఁగిరి శుక్లచంద్రుఁ డస ♦ విద్ మణిహేమవిభూషణంబులన్
మెఱసిరి మేళ్ల వల్వలను ♦ మించి రుదంచిత పద్మినీస్త్రియన్
వఱలిరి ద్రవ్యవంతులగు ♦ వల్లవవర్యులఁ బెండ్లియాడి వే
పఱచిరి నాల్గుదిక్కులఁ న ♦ పారయశంబు ననంతరంబునన్. ౮౦

క॥ అల ననఁబోఁడులు లలితుని, గలుముల జవరాలి మగని ♦ గన్గవ కింపుల్
గొలిపెడివానిని దొడవుల, జెలువారెడి కృష్ణుఁ గాంచి ♦ చెంది విరాళిన్. ౮౧

సీ॥ తీరునే యీమన ♦ దేహతాపంబులు, కృష్ణసేవామృత ♦ వృష్టిలేక
చూడునే యీమన ♦ చూపులు లోకంబు, కృష్ణముఖాబ్జ మీ ♦ క్షింపకుండ
చేయునే యీమన ♦ చేతులు పరకృతుల్, కృష్ణహస్తముల గ్ర ♦ హింపకుండ
వినునె యీ మనచెవుల్ ♦ వెఱవారికతలను, గృష్ణ వేణురవ మా ♦ లింపకుండ

తే॥ నడచునే యిప్పుడీ మన ♦ యడుగు లితర, దేశములలోన శ్రీకృష్ణ ♦ ధిష్ణ్యములకు
జనక ! మనసు దీరునె యిట్టి ♦ మనకు నన్య, భూతిఁ గృష్ణసంభోగ వి ♦ భూతిలేక.

మ॥ అని చింతించుచు నొక్కనాఁడు మధురా ♦ ఖ్యాపట్టణస్థోరు వీ
ధిని గృష్ణా ! జగదేకసుందర ! హరీ ! ♦ దీనావనప్రాపకా !
వనమాలీ ! వనజాత దివ్యనయనా ! ♦ ధర్మాంబరభ్రాజితా !
యని పాలుర్ బెరుఁ గమ్ముచుందురు తద ♦ బ్జాక్షప్రియాసక్తలై. ౮౩

ఆ॥ మఱియు నిటుల వారు ♦ మాధవుం డెందెందు, సంచరించునట్టి ♦ స్థలములందు
నరిగి తిరుగుచుండి ♦ యాహరి గుణములఁ, దమ మనముల మిగులఁ ♦ దలఁచి తలఁచి.

చ॥ జలమున నగ్నిఁ దేజమున ♦ తెమ్మెతలమందున నంబరంబునన్
నలుగడలందు మానవ గ ♦ ణంబునఁ జెట్టుల గుట్టలందునన్
బులినములందునన్ యమున ♦ పొంతల నెల్లెడఁ జక్రి చక్కఁగాఁ
జెలఁగుటఁ గాంచి మోహమును ♦ జెందుచుఁ దన్మయలైరి భూవరా ! ౮౪

తే॥ అత్తెఱిన్ వారు కృష్ణహృ ♦ తాంతరంగ, లగుచు సాత్త్విక భావాష్ట ♦ కాన్వితలయి
చేతనాచేతనంబుల ♦ రీతి నెఱుఁగ, లేక పిచ్చివారలవలె ♦ వాకొనుదురు.

తే॥ సర్వవాంఛల విడనాడి ♦ సత్యమైన, బ్రహ్మమందు లయించెడి ♦ పరమహంస
విధిని నితర కార్యంబుల ♦ వీడి యట్టి, కృష్ణునందున వారెదన్ ♦ గీలుకొలిపి. ౮౫

చ॥ బలిమిని హస్తయుగ్మమున ♦ బాటల క్రీడను వీడి సత్కళా
లలితసుధాకరేందుముఖ ♦ లక్ష్యముగాఁ బొలుపారు కృష్ణు ము
ద్దులమొగముం గ్రహించి పరి ♦ తోషముతోడుతఁ జుంబనంబుల
న్నల్లిఁ గొనిరా వధూజప ఘ ♦ నస్థితి యేమనవచ్చు? భూవరా! ౯౮

చ॥ పదపడి తద్వ్రజాంగనలు ♦ పంకజనాభుని దోర్యుగంబుపై
ముదమున స్వీయబాహువులఁ ♦ బొందికగా నిడి రాసకేళులన్
జెదరని చెల్మి సల్పి రల ♦ చేడెల భాగ్యవిధంబు వేయినో
ళ్లొదవిన శేషుఁడున్, నలువ ♦ యున్ బలుకంగ సమర్థు లౌదురే? ౯౯

ఉ॥ దోషములన్ హరించు శ్రుతి ♦ ధోరణి సత్కృతిసాంఖ్యయోగవై
శేషికతర్కతత్త్వపరి ♦ శీలనధన్యులు దేనిఁ జెంది సం
తోషముఁ గాంతురో యది వి ♦ భూతనిభంబగు భక్తితోడ నా
శేషశయానునిం గొలుచు ♦ శిష్టులకున్ వడిఁ జిక్కుఁ బార్థివా! ౧౦౦

తే॥ భక్తివలననె పరమాత్మ ♦ వశ్యుఁడగు న,టంచుఁ బల్కఁగ సాంఖ్యయో ♦ గాదివిధుల
సల్పనట్టి యాగోపికా ♦ సముదయంబ, సర్వవిధముల సాక్షియౌ ♦ జనకరాజ!

తే॥ మఱియుఁ బురుషార్థదంబును ♦ బరమము హరి,దర్శనప్రదమును నయో ♦ ధ్యానివాసి
నులగు చెలువల చరితంబుఁ ♦ బలుకుచుంటి, సావధానంబుగా విను ♦ మార్యవర్య!

అయోధ్యావాసినీ గోపికోపాఖ్యానము.

చ॥ చెలఁగుఁగదా సువర్ణమణి ♦ చిత్రిత భిత్తి కవాటజాలవే
దిలలితహర్మ్యకోటివన ♦ దివ్యసభాపరిఖాంగణాది సం
కలితము ధార్మిక ప్రవర ♦ కమ్రతరంబగు చంపకాపురం
బిల కొక భూషణంబుగ బు ♦ ధేంద్రనుతంబయి సింధుభూమిలోన్. ౧౦౩

ఉ॥ ఆదృతి ధర్మరాజు ధన ♦ మందున నైలబిలుండు భోగమం
దా దివిజేశ్వరుండు నయ ♦ మందున శుక్రుఁడు రూపునందు దా
మోదరుపట్టి తేజమునఁ ♦ బూషణుఁ డీవి దధీచి భక్తిఁ బ్ర
హ్లాదుఁడు మేరుధీరుఁడును ♦ నా విమలాహ్వయుఁ డద్ది యేలెడిన్. ౧౦౪

ఉ॥ ఆతఁడు తత్పురంబు నన ♦ యంబు నయంబున నేలుచున్ రతిన్
నాతుల నాఱువేలను ఘ ♦ నంబుగఁ బెండిలియాడి దండిగా
శాతసుమాస్త్రతాపములు ♦ సల్లపఱన్ రతులందుఁ దేలి యా
గోతులు గొడ్డురాం డ్రగుట ♦ గుందఁ దొడంగె నిటుల్ నరేశ్వరా! ౧౦౫

సీ॥ రవిలేని దివమును ♦ రాజులేని తమిస్ర, సారసములులేని ♦ సరసివరము
శీలములేనట్టి ♦ శృంగారవతియును, దానములేనట్టి ♦ దంతిమణియు

దానములేనట్టి ♦ ద్రవ్యవంతుండును, వాఙ్నియమము లేని ♦ పౌరుషంబు
ధర్మంబులేనట్టి ♦ శక్తి త్రిలోకంబులు, హరిని నుతింపని ♦ యాననంబు

తే॥ బుధులు పర్వని గోష్ఠియుఁ♦బూర్ణతుష్టిఁ, గనని బ్రాహ్మణుం డధిపతి♦తనరనట్టి
పృథుల రాజ్యంబు వరసుతుం♦డెసఁగనట్టి, వంగసంబును వాసికి♦వచ్చునెట్లు ?

ఉ॥ ఎన్నఁడు నాకుఁ బుత్రులు జ ♦ నించెడి మంచి యదృష్ట మబ్బునో
యెన్నఁడు వానియాటల మ ♦ దీక్షణ పర్వముగాఁగఁ జూతునో
యెన్నఁడు వాఁడు నాయురము ♦ నెక్కఁగ ముద్దులఁ బెట్టుకొందునో
యెన్నఁడు నన్ను ధన్యగ న♦హీనవిధంబుగ వాఁ డొనర్చునో.　　　౧౦౯

తే॥ వరసుతుల్ బుట్టి పున్నామ♦నరకమందుఁ, బడెడి బాధలఁ దప్పించి♦పరమగతికి
నేగునటు జేసెదరు గాదె♦యే మొనర్తు, ననుచుఁ జింతిలుచుండె నో♦యవనినాథ!

ఉ॥ అమ్మయి యాజ్ఞవల్క్యుఁడను ♦ నాగమనైగమవేది యొక్క ఘ
స్రమ్మున నమ్మహీశ్వరుని ♦ సన్నిధికిన్ జనుదెంచి యర్చఁ బూ
ర్ణమ్ముగఁ బొంది సమ్ముఖము♦నన్ వసియించిన తన్నరేంద్రు డ
క్త్రిమ్మును గాంచి యిట్టు లడు ♦ గన్ దొడఁగెన్ గరుణార్ద్రవాణితోన్

ఉ॥ సేమమె నీ కుటుంబమున ♦ సేమమె నీపరిపాలనంబునన్
సేమమె బంధులోకమున ♦ సేమమె మిత్రసమూహమందునన్
సేమమె యెల్లచోటుల సు ♦ శీల! త్వదానన సుందరాంబుజా
బీమెయిఁ జిన్నవోయెడి న ♦ దేదియొ యిత్తఱి నాకుఁ దెల్పుమా!　　　౧౧౦

తే॥ అనఁగ విమలుండు విని మునీ!♦యఖిలవేది, వైననీ వెఱుంగని పోకు♦నమరునొక్కొ?
యైన మీవాక్యగురుతఁ బ♦ల్కాడుచుంటి, సుతులు లేనట్టివారికి ♦గతులుగలవె?

ఉ॥ మానివరేణ్య! మత్సతుల ♦ మానిని యొక్క తెగూడ గర్భమున్
బూనక పోవుటన్ మిగులఁ ♦ బొక్కుతఁ జిక్కుతఁ దిక్కుగొంటి ని
ద్దానికి నేపనుల్ సలిపి ♦ తద్వ్యథలన్ ద్యజియింప నేర్తునో
మానక దివ్యదృష్టిఁ గని ♦ మా కెఱిగింపుమ! చింతదీర్పుమా!　　　౧౧౨

ఉ॥ నావుడు యాజ్ఞవల్క్యుఁడును ♦ నందనుఁ డీజని నీకుఁ గల్గఁడో
భూవర! కోట్లకొల్దిగ సు ♦ పుత్రికలే జనియింతు రంకిలిన్
నీవు పరిత్యజించి సుఖ ♦ నీరధిఁ దేలు మనంగ నాతఁడో
భూవిబుధేంద్ర! యంచుఁ దల ♦ భూమిని సోఁకఁగ మ్రొక్కి యిట్లనెన్.　　　౧౧౩

తే॥ దేవముని పితృఋణంబులఁ♦దీర్తు నెట్లు, లెట్లు మజ్జీవితము వాసి♦కెక్కఁగలదొ
నాసమస్తకష్టము లెట్లు♦నాశమగునొ, పల్కుమా! నాకుఁగొమరుండు♦వలదనపుడు.

చ॥ కొమరుఁడు లేని మానవుఁడు ♦ గొంపను దంపులఁ బెంపుజేయు డెం
దమున విచారమొందు శ్రుతి ♦ ధర్మములన్ నిరసించి మాను ద్ర

వ్యమును గడింపకుండఁ బర ◆ మార్థము వ్యర్థమటంచుఁ బల్కు లో
కమునకు నింద్యుఁడౌనుగద ◆ కావున నాగతి యెట్లొ చెప్పుమా ! ౧౧౫

చ॥ అనవుడు యాజ్ఞవల్క్యముని ◆ యాతని కిట్లనె మేదినీశ ! నీ
మనమున నుండు భావము స ◆ మగ్రముగా వినియుంటి నీవికన్
విను మిటు మాఖమందుఁ బ్రభ ◆ వింపఁగఁబోయెడి కూఁతులన్ జనా
ర్దనునకు దాయలన్ గలిసి ◆ దాన మిడన్ నెరవేరుఁ గోరికల్. ౧౧౬

చ॥ మఱియు ఋణత్రయంబు నిడి ◆ మానవగేయుఁడవై పరంబు నీ
వఱిగొఁటలేక కాంతు వహ ◆ హా ! యన నా విమలుండు మెచ్చి క్ర
చ్చఱ నిటు బల్కె మానివర ! ◆ సంతసమయ్యెను గాని యట్టి శ్రీ
హరి యెపు డేకులాన జని ◆ నందునొ యద్ది దయన్ వచింపుమా ! ౧౧౭

వ॥ అంత నమ్మునికాంతుండు సంతసించి భూకాంతా ! యీ ద్వాపర యుగాంతంబున మధురాపురాంతరంబున యదుకులంబునందు రోహిణీ నక్షత్రంబును, హర్షనామయోగంబును, బవకరణంబును, సౌమ్యవారంబును గలిసిన భాద్రపద కృష్ణాష్టమియం దర్ధరాత్రంబునం దంధకారబంధురంబగు సమయంబున శ్రీవత్సాంకుండును, మేఘవర్ణుండును, బీతాంబరుండును, బద్మనేత్రుండును, జతుర్భుజుండును, జగన్మోహనాకారుండును వనమాలియు నగు శ్రీకృష్ణుం డరణియం దగ్నివిధంబున దేవకీదేవియం దుద్భవించి వృద్ధిజెందుచుండు. అతం డవతరించు నబ్దంబునకు నీ ప్రభుత్వం బింకను నూటపదునేను సంవత్సరంబులు శేషింపఁగలదని యెఱుంగుము. అత్తఱి నక్కుమారునకు నీ కుమారికల నిడి ధన్యుండవగుమని నుడివి చనినమీఁద ౧౧౮

చ॥ విమలధరాధిపుండు మది ◆ వేడుకఁ జెందుచునుండె నంత యాజ్ఞవ
ల్క్యముని వచించినట్లు శుభ ◆ కాలము వచ్చుట తద్వధూటులన్
గ్రమముగ రామచంద్రుని వ ◆ రాన నయోధ్యవసించు భామినుల్
గొమరితలై జనించి రను ◆ కూలములౌ గుణరూపరేఖలన్. ౧౧౯

ఉ॥ ఆసుత లొయ్యనన్ బరిణ ◆ యార్హవయోన్వితలౌటఁ గాంచి యా
కోసలనాయకుం డెద న ◆ కుంఠిత మానివచస్సు యోజనన్
జేసి సమర్థదూత నొక ◆ నిం బిలిపించియు వానితోడఁ దా
నీసరణిన్ వచించె జగ ◆ దీశ్వరతద్ధరిమార్గణార్థమై. ౧౨౦

తే॥ ఈవు మధురాపురంబున ◆ కేగి శౌరి, మందిరంబున వసుదేవ ◆ నందను ఘన
వర్ణునిం జతుర్భుజుని శ్రీ ◆ వత్సయుక్తు, సుందరాకారు శ్రీకృష్ణుఁ ◆ జూచి రమ్ము.

ఉ॥ వచ్చిన నీవు మత్సుతల ◆ బాంధవదాయయుతుండ నౌచు నా
పచ్చని పట్టుపుట్టముల ◆ భాసిలు సామికి శాస్త్రరీతిగా

నిచ్చుట నిచ్చయంబు సుమి ♦ యేగుమ! వేగ నసంగ నాతఁడు
గ్రచ్చఱ సాగి చేరి మధు ♦ రాపురవాసుల సద్గ నిట్టులన్. ౧౨౨

ఆ॥ ఆర్యులార! మీర♦లా వసుదేవుని, నెఱుఁగుదురొకొ యీ న♦గరిని గలఁడె?
యతని కొడుకు లెచట♦నధివసించుచునుండ్రొ, విశదముగ నుడువుఁడు♦వేగ నాగ!

తే॥ మాథురులు విని యాదవ♦నాథకంస, భీతి మెల్లని మాటలఁ♦బిలిచి యతని
చెవిని స్వీయవక్త్రంబులఁ♦జేర్చి యిటులఁ, బల్కఁ దొడఁగిరి శ్రీకృష్ణ♦భక్తవర్య!

ఉ॥ పుట్టిరిగాని పుత్రకు ల♦మోఘబలుల్ గుణరూపకాంతు లా
దిట్టల నందఱం గసి ను♦దీర్ణబలుం డగు కంసరాజు చే
పట్టి వధించె నొక్కసుత ♦ బాల్యమునన్ దివికేగె దాన ని
ట్టట్టనరాని ఖేదము జ♦నింపఁగ నా వసుదేవుఁ డుండెడిన్. ౧౨౫

చ॥ ఇది యతిగూఢ మించుకయు ♦ నెవ్వెడఁ జెప్పకుమయ్య చెప్పినన్
యదుపతి పీడఁబెట్టఁగలఁ ♦ డంచు నెఱుంగు మనంగ నాతఁ డ
య్యది విని తత్పురిన్ విడిచి ♦ యా విమలాఖ్యుని చంపకాపురిన్
గదిసియుఁ గన్నవార్త లల ♦ తన్మాతలనేతకు నిట్లు వాకొనెన్

క॥ అయ్యా! మధురకు నేగితి, నయ్యానకదుందుభిప్రి ♦ యాత్మజులను వే
యయ్యాదవభూపాలుం, డయ్యారే యన వధించె ♦ నఁట! యయ్యయ్యో! ౧౨౭

చ॥ అల వసుదేవుఁ డాత్మజ చ ♦ యంబు లయంబటు జెందుటన్ లలిన్
గలఁగుచుఁ దన్మహాపురిని ♦ గ్రాలె నటంచును వింటి నంతఁ ద
త్స్థలమును వీడి మీదరికి ♦ సాగియు వచ్చుచు బృందకాటవి
నెలఁగెడి నొక్క చిన్ని సుతు ♦ నిం దిలకించితి నెట్టివాఁ డనన్. ౧౨౮

సీ॥ పీతాంబరుండును ♦ వేత్రవంశీధరుం, డభ్రవర్ణుఁడు పంక ♦ జాననుండు
శ్రీవత్సయుక్తుండు ♦ భావజరూపుండు, నమృత నిష్యందివ ♦ చోన్వితుండు
గంజనేత్రుండు జ ♦ గన్మోహనుండును, బహ్వలంకార వి ♦ భ్రాజితుండు
గోపక పుత్రుండుఁ ♦ గోమల దేహుండు, వనమాలి పీవర ♦ ఘనభుజుండు

తే॥ ఖేలనాలోలుఁ డతుల వి♦శాలకీర్తి, శాలి బుద్ధిశాలియు శీలి ♦ సత్యభాషి
పాశుపాల్యప్రవీణుండు ♦ వల్లవాంగ, నాజనాంతర భాసుఁ డ ♦ నన్యఘనుఁడు.

ఉ॥ కాని చతుర్భుజుం డతఁడు ♦ గాక ద్విబాహుసమేతుఁ డౌటచే
నేను త్వదుక్త పుత్రుఁ డితఁ ♦ డింతయుఁ గాఁడని వీడి వచ్చితిన్
మానవనాథ! యట్టి ముని ♦ మాట యబద్ధముగాదు కాన న
న్మానక పంపు మెందయిన ♦ మానసమందుఁ దలంచి నట్టులన్. ౧౩౦

ఉ॥ అంతటఁ దద్ధరాధిపతి ♦ యందుల కద్భుత మొంది దానికిన్
స్వాంతమునందు మంతనము ♦ సల్పెడి పట్టున హస్తినాపుర

ప్రాంతమునుండి భీష్ముఁడను ♦ రాజు సమర్థత సింధుదేశ మ
త్యంతము గెల్చి వచ్చినపు ♦ డా విమలుండును మ్రొక్కి యిట్లనెన్. ౧౩౧

మ॥ కురువంశోత్తమ! యాజ్ఞవల్క్యముని నా ♦ కున్ మున్ను గూర్మిన్ ధరా
భరమున్ బాపఁగ వేదధర్మముల ని ♦ ల్పన్ దేవకీదేవకిన్
హరి పుట్టం గలఁడంచుఁ బల్కె నది స ♦ త్యంబంచు నేనెంచి యా
యిరువందున్ వెదకింపఁగా నతఁడు లేఁ ♦ డేమీ! దయన్ దెల్పుమా! ౧౩౨

క॥ కూఁతుల నతని కిడుటకే, సేఁతలు సేయంగ వలెనొ ♦ చెప్పుమ! బలులన్
బ్రీతిని గొమ్మా! యీనా, జోతలఁ గొని శంకఁ బాపి ♦ చూడుము దయతోన్.

చ॥ విమలుఁ డిటుల్ నుతింప నల ♦ భీష్ముఁ డిటుల్ వచియించె భూప! యా
సమయమునందు నడ్గిన ప్ర ♦ శస్తరమేశచరిత్ర గాథగూ
ఢ మయిన దైన నీనుతి దృ ♦ ఢంబుగ మెచ్చి వచింతు నాలకిం
పుమ! మధురాపురాన హరి ♦ పుట్టిన మాట నిజం బిఁకేమనన్

మ॥ వసుదేవుండు నిజాత్మజాళి యదు భూ ♦ పాలుండు కంసుండు బల్
కసితోఁ జంపిన మీఁద ఖేదపడి శ్రీ ♦ కాంతుండు పుట్టన్ వెసన్
ససిఁగొంచున్ జని యాయశోమతి సతీ ♦ శయ్యన్ బరుండంగ నుం
చి సమూఢంబగు యోగమాయఁగొని తాఁ ♦ జేరెన్ నిజాగారమున్. ౧౩౪

ఉ॥ ఆకమలేశ్వరుండు వ్రజ ♦ మందున వృద్ధిని బొంది యా
శ్రీకర బృందకుం జని వి ♦ చిత్రములన్ గనుఁగొంచు గోపికా
గోకుల గోపులంగలిసి ♦ కూరిమితోఁ బదునొక్కఁడేండ్ల వాఁ
డై కరమున్ జరించెడి న ♦ హా! యన దీని నెఱుంగ రెవ్వరున్. ౧౩౬

క॥ దుష్టులఁ జంపుట కొఱకును, శిష్టులఁ గాపాడు కొఱకు ♦ శ్రీహరి జన్మం
బిష్టముతో నెత్తెను నిఁకఁ, గష్టపరంపరలు సనును ♦ గలఁతల విడుమా! ౧౩౭

ఉ॥ దానవుఁడైన కంసుని హ ♦ తం బొనరించినపైఁ బ్రకాశుఁడౌఁ
గానఁ దదంతరంబుననె ♦ కాంచిన కూఁతుల గూఢరీతిగా
దానమొసంగి యాహరికి ♦ ధన్యుఁడవై పరమొందు మోధరా
జాని! శరీర ధర్మములు ♦ చంచలము ల్గద జాగు మానుమా! ౧౩౮

ఉ॥ శాంతనవుం డిటుల్ వలిక ♦ స్వస్థలమున్ జనెఁ బిమ్మటన్ ధరా
కాంతుఁడు తిర్గి దూతఁ దమ ♦ కంబునఁ బిల్చి ప్రియోక్తితోడ నీ
వింతకు మున్ను నాకు వచి ♦ యించిన కుఱ్ఱఁడె కృష్ణుఁడయ్య! య
త్యంతజవంబుచే నరిగి ♦ యాఘనుఁ దోడ్కొని రమ్ము ధీనిధీ! ౧౩౯

తే॥ రాయబారి బయలుదేరి ♦ యాయమునకు, దాపునందున నున్న బృం ♦ దావనమున
శీతవాతము హాయిగాఁ ♦ జెలఁగుచుండ, సంచరించు కృష్ణుని రహ ♦ స్యమునఁ గాంచి

చ॥ హరి! యరవిందనేత్ర! యభ ♦ యప్రద! దోషవినాశకా! మహే
శ్వరుఁడ వజుండ వాద్యుఁడవు ♦ బ్రహ్మవు బ్రహ్మముఖాదివంద్య స
చ్చరితుఁడ వప్రమేయుఁడవు ♦ సామ్యవిహీనఘనుండవయ్య! నిన్
గుఱిచి నుతింపఁ జాలుదునె? ♦ కొమ్మివిగో నతులో దయోదయా! ౧౮౧

ఉ॥ ఎవ్వఁడు కర్ణహీనుఁడయి ♦ యెల్లయుదంతము లాలకించునో
యెవ్వఁడు నేత్రహీనుఁడయి ♦ యెల్ల జగంబులఁ జూచుచుండునో
యెవ్వఁడు రూపహీనుఁడయి ♦ యిష్టుల కన్గవ గోచరించునో
యెవ్వఁడు దేవదేవుఁడయి ♦ హెచ్చెనొ యా నిను భక్తి మ్రొక్కెదన్. ౧౮౨

ఉ॥ ధన్యము నంద గోకులము ♦ ధన్యము శ్రీమధురాపురంబునున్
ధన్యము గోపికా జనము ♦ ధన్యము గోపకవంశ మంతయున్
ధన్యము బృందకాటవియు ♦ ధన్యులు నీ తలిదండ్రు లింక నే
ధన్యుఁడ నైతి మీ శుభద ♦ దర్శనమూట సరోజలోచనా! ౧౮౩

ఉ॥ కంసముఖాది దానవుల ♦ కంఠములం దెగటార్ప భూమివా
హింసల మాన్ప గోశ్రుతిమ ♦ హీసుర సాధులఁ బ్రోవ సేవకో
త్తంసమనోరథంబుల య ♦ థావిధిఁ దీర్పఁగ జన్మమెత్తి యా
శంసిత నందసౌధమున ♦ శౌక్ల్యసుధాంశుని మాడ్కిఁ బెర్గవే? ౧౮౪

ఉ॥ నీ యశమే కదా శశిని ♦ నిర్మలుగాఁ బొనరించి దిక్కులం
దాయత చంద్రికల్ బఱపి ♦ హర్ష ముగూర్చెడి దద్దియేకదా
యాయమరాపగాధరుని ♦ యద్రిని దెల్లని గొప్పకొండగా
హాయిగఁ జేయఁజాలెడిది ♦ యద్ది లవంబు నుతింప శక్యమే? ౧౮౫

చ॥ ఎవ రెఱుఁగంగరాదనుచు ♦ నిచ్చట నుంటివి కాని నీ యశం
బవఘళి మొంది యెల్లెడల ♦ నందఱున్ దెలియంగఁ జాలెఁగా
దె? వరద! పరాత్పరా! వరమ ♦ తీ! మృగనాభిపటీరకేతకీ
నివహ సువాసనల్ బరణి ♦ నెట్టన డాఁచిన డాఁగునే మొకో? ౧౮౬

శా॥ క్షేత్రజ్ఞుండవు కర్మసాక్షివిగదా ♦ శ్రీరాధికానాయకా!
ధాత్రిన్ నీ వెఱుఁగంగఁజాలనివి సేఁ ♦ తల్ గానరా వైన నో
సుత్రామాదిసుపర్వవంద్యచరణా! ♦ చూపించి కారుణ్య మీ
మాత్రన్ దౌత్యము గన్న నా వచనముల్ ♦ మన్నించి యాలింపుమా! ౧౮౭

తే॥ సింధుదేశమునందుఁ బ్ర♦సిద్ధిగన్న, చంపకాహ్వాయపురవర ♦ జనపతి యగు
విమలుఁ డనువాఁడు త్వత్పద♦విమల పద్మ, ములను మిక్కిలి నెద నమ్మి♦పలికె నిట్లు.

చ॥ జప మఖలవ్రతంబులను ♦ శ్రౌతసవంబులఁ దీర్థయాత్రలన్
దపమును సర్వదానములఁ ♦ దద్దయుఁ దావక దర్శనార్థమై

మెపుడును సల్పి నిన్ను నుతి యించుచు నుంటిని నమ్మియుంటి నా
కిపు డొకమాటు గన్పడుమ! యీక్షణపర్వముగాఁగ శ్రీధరా! ౧౪౯

చ॥ మతి నిను భర్తగా నెపుడు మానసమందు నుతించువారు తా
మరసదళాయతేక్షణలు మన్మథకోటిసమానరూపిణుల్
వరనియమవ్రతస్థలును స్వర్ణవిభూషణయుక్తలైన మ
త్సురుచిర కన్యకామణుల సొంపుగ నీవు పరిగ్రహింపుమా! ౧౫౦

శా॥ దేవా! యీవిధిఁ జెప్పుమంచు ననిపెన్ దివ్యానుకంపన్ నను
రావే ప్రాకటచంపకాపురికి నీ ప్రార్థించు నానేత కీ
వీవే దర్శన మానరేంద్రు సుతలన్ హెచ్చిల్లి చేపట్టి పో
లేవే మమ్ముల ధన్యులన్ సలుపఁగా లేవే వివేకప్రియా! ౧౫౧

తే॥ ఇట్లు వినుతింప సరియంచుఁ గృష్ణుఁ డొప్పి, రాయబారిని దోడ్కొని వాయువేగ
మునఁ దదధికారి యింటికిఁ బోవ నతఁడు, గద్దియన్ డిగ్గి యెదురేగి గాఢ భక్తి.

శా॥ శ్రీవత్సాంకుని హేమచేలరుచిరున్ స్మేరాననున్ రమ్యరా
జీవాక్షున్ వనమాలి వంశిధరునిన్ జీమూతవర్ణాంచితున్
దేవస్తుత్యుని గోపికాజనధవున్ దీనావనఖ్యాతు శ్రీ
గోవిందున్ స్వగృహాగతున్ గనుచు ప్రమొ క్కు ల్సల్పి యిట్లాడెడిన్. ౧౫౩

చ॥ కొను మిదె సింహపీఠికను గూర్మిని నే నిడు పూజలెల్లఁ గై
కొనుమని యర్చలన్ సలిపి కొంకక దోసిలి యొగ్గి సమ్ముఖం
బున నివసించెఁ దత్సుతలు ముచ్చట నా హరి జాలరంధ్రపం
క్తిని గనసాగి రంత నల కృష్ణుఁడు తత్పతి కిట్లు వాకొనెన్. ౧౫౪

క॥ విమలా! యిత్తటి సంతో, షము గల్గెను యాజ్ఞవల్క్య సద్వరమున నీ
కమిత శివంకర దర్శన, మమలదయ నిడితి వరము లడుగుమ! యిత్తున్. ౧౫౫

క॥ అనవుడు విమలుం డిట్లనె, యనఘా! ధన్యుండ నైతి వనిశము నీపా
దనలినయుగసుధ నానెడి, ఘనషట్పదముగ రచించి కావుమ! కృష్ణా. ౧౫౬

క॥ ధీరుఁడవు సర్వవిద్యా, పారగుఁడవు బ్రహ్మవాది వంద్యుఁడవు మహా
వీరుఁడవు వేదపథసం, చారచణుఁడ వంతకంటె సద్వరమున్నె? ౧౫౭

తే॥ భక్తవత్సల! యది విడి పరవరంబుఁ, గోరుటల్ జూడఁ దియ్యని కొబ్బెర విడి
చిప్ప వేఁడెడి వీఁకేఁడి చొప్పుఁగాదె, జలజనాభ! యన్యవరంబు వలదు వలదు.

ఉ॥ ఆవల దాని కంబుజ ద ళాయతలోచనుఁ డొప్ప నాతఁడున్
మావులఁ దేరులన్ గరుల మాడలు మాడువు లర్థరాశు లా
దేవున కిచ్చి కూఁతుల ప్రసు తిస్థితభక్తి నొసంగఁగా జయా
రావము నిండె వేల్పులు గ రంబుగఁ బూలను జల్లిరో విభూ! ౧౫౮

ఉ॥ అసమయాన నా విమలుఁ ♦ డర్కశతప్రతిమానమూర్తియై
భాసిలి వైనతేయుపయి ♦ భార్యలతోడుత నెక్కి యచ్యుతా
వాసముఁ జెందె నంత నల ♦ వారిజలోచనుఁ డా లతాంగులన్
రాసములందుఁ దేల్చె నను ♦ రాగము మీఱ వ్రజస్థలంబునన్. ౧౬౦

తే॥ మఱియుఁ గామవనమున నా ♦ మానినులను
గూడి శ్రీహరి విహరించెఁ ♦ గోర్కిమీఱఁ
దన్ను భజియించు వారికి ♦ వెన్నుఁ డెలమి
నిచ్చలను దీర్చి ముక్తిని ♦ నియ్యఁ డొక్కొ ? ౧౬౧

చ॥ విమల కుమారి ముజ్జలము ♦ వెల్లిగఁ బాఱుట నందు దానికిన్
విమలసరోవరం బనెడి ♦ పేరు ఘటిల్లెను దానియందు నె
ట్టి మనుజుఁడైన దానము గ ♦ డిందిగ సల్పినఁ బాపమేగుఁ బు
ణ్యము లభియించు నిట్టి కథ ♦ నాస్థను విన్న జనుండు ధన్యుఁడౌ. ౧౬౨

యజ్ఞసీతోపాఖ్యానము.

తే॥ కనకభూవర ! వెండియు♦శౌరిభక్తి,వర్ధకంబును సుఖదంబు♦బాపహరము
నైన యజ్ఞసీతాకథ♦నాలకింపు, మనుచు నిట్లనె నారద♦మునివరుండు. ౧౬౩

తే॥ మున్ను దక్షిణదిగ్భాగ♦మున ననేక, రుచిరుచిరతరు సుమఫల♦నిచయకలిత
వనులతో మంచిపసులతో♦స్వస్తికాది, భవనములతో నుశీనరా♦వని చెలంగు.

చ॥ వరపరమప్రమాణ విధి ♦ వర్ధిత వేదపురాణశాస్త్రసూ
త్రరమణసార్థకార్థబహు ♦ ధర్మ సుకర్మ కృతిస్ఫురత్ప్రభా
కరసమదీప్తి దిక్తిమిర ♦ కర్తనకీర్తితమూర్తు లాఢ్యులున్
సరసులు సుందరీమణులు ♦ చాలఁ జెలంగుదు రందుఁ బొందికన్. ౧౬౪

తే॥ అట్టిదేశంబునం దొక్క♦యవసరమున, వరుసగాఁ బదియేడులు♦వానలేక
యతిశయక్షామడాంబరా♦ద్యఖిల రుజలు, గ్రాలుటన్ జను లెల్లరు♦దాళలేక.

క॥ పుత్రకళత్రాదులతోఁ, దత్రత్యులతోడఁగూడి ♦ తన్నందు వ్రజం
బాత్రముగాఁ జేరి యచటఁ, జిత్రగృహంబులను గట్టి ♦ చేసిరి వసతుల్. ౧౬౫

చ॥ అటుపయి వారిగేహముల ♦ నారఘురాము వరంబుచేత ను
త్కటముగ యజ్ఞసీతలను ♦ కాంతలు పుట్టి క్రమక్రమంబుగాఁ
జటులవయస్సమేతలయి ♦ సంయమికిన్ రతిగొల్పు రూపమున్
దిటముగఁ బొంది భూషలను ♦ దేహము నిండ ధరించి వేడ్కతోన్. ౧౬౬

ఉ॥ అందముగా విహారముల ♦ నందున సల్పెడి కాలమందు నా
సుందరనందనందనునిఁ ♦ జూచి విరాళిని సైపలేక త

న్నందసుతుం డుదారుఁడును ♦ నవ్యమనోభవరూపుఁడుఁ మహా
నందమయుం డనామయుఁ డ ♦ నాథవిభుండు ప్రసన్నుఁ డౌటకై. ౧౬౯

క॥ రాధాకేళీలోలుఁడు, రాధాప్రాణ ప్రియుండు ♦ రాధాత్ముండుఁ
రాధాభ క్తవరదుఁడుఁ, రాధాధీనుం డటంచు ♦ రాధను జనుచుఁ. ౧౭౦

క॥ జననీ! మా మొఱవినుమా, విన నీచరితంబు విశ్వ ♦ విదితము తల్లీ!
కన నీ రూపము వంద్యము, కొన నీ మావందనములఁ ♦ గోరితి మమ్మా! ౧౭౧

తే॥ అమ్మ! వృషభాను పుత్రికా! ♦ యబ్జనయన! దేవదుర్లభుఁడగు హరి ♦ నీవశమున
నుండెఁ దత్ప్రసన్నార్థమై ♦ యొండువ్రతముఁ, దెల్ప వేఁడితి మిప్పు డ ♦ స్వల్పచరిత!

క॥ అనవుడు రాధిక యిట్లనె, వినుఁడీ! యేకాదశీ ప ♦ విత్రవ్రతముఁ
ఘనముగ సల్పిన హరి ద, ర్శనమిడి శుభమిచ్చు నద్ది ♦ సత్య మనంగఁ. ౧౭౩

ఉ॥ వారలు రాధ కిట్లనిరి ♦ భామరో! యీవ్రత మెట్లు పుట్టెనో
యేరిది సల్పిరో తొలుత ♦ నెన్ని యభిఖ్యలు దీనికున్నవో
యేరహి నోమగావలెనో ♦ యీదృశసంగతులఁ వచించి మా
కూఱట గూర్పవమ్మ! భువ ♦ నోద్ధురభారకభామినీమణీ! ౧౭౪

ఏకాదశీ వ్రతవర్ణనము.

వ॥ అనవుడు రాధికాసుందరీమణి యందుల కురరీకరించి గోపికలారా! యీ యేకాదశి యసురల వధార్థంబై మార్గశిరకృష్ణపక్షంబు దామహావిష్ణు దేహంబునం దుద్భవించె. తత్ప్రభృతిఁ బ్రతిమాసంబునఁ బూర్వాపరపక్షంబుల రెంటను వచ్చెడి. తద్విధి నొక యబ్దంబులో నేతెంచు నిరువదినాలు గేకాదశులకుఁ గ్రమంబుగా నుత్పన్నా, మోక్షా, సఫలా, పుత్రదా, షట్తిలా, జయా, విజయా ఽమలకీ, పాపమోచనీ, కామదా, వరూధినీ, మోహినీ, స్యపరా, నిర్జలా, యోగినీ, దేవశయనీ, కామినీ, పవిత్రా ఽజా పద్మేందిరాపాశాంకుశారమా ప్రబోధినులను నామంబులును, మలమాసంబున వచ్చెడి రెండేకాదశులకును సంపత్ప్రద యను నభిధేయంబులు గలిగె. ఈ షడ్వింశతినామశ్రవణం బొనర్చు వారి కేకాదశీ వ్రతాచరణఫలంబు జిక్కు. ఇఁక వ్రతాచరణం బెట్లనిన పూర్వదినంబగు దశమిని నుషఃకాలంబున లేచి కాల్యంబులం దీర్చి శుభ్రవస్త్రంబులం దాల్చి యేకభుక్తం బొనర్చి మఱల నొకమాఱుమాత్ర ముదకంబు గ్రోలి జితేంద్రియుండై భూమిమీఁద హరిని సంస్మరించుచు శయనింపందగు. మఱునాఁ డేకాదశిని బ్రాహ్మ్యముహూర్తంబున మేల్కాంచి భగవద్ధ్యానంబు సల్పి కాలకృత్యంబుల నెఱవేర్చి యనుత్తమంబగు మహానదీస్నానంబుగాని, యుత్తమంబగు తటాకస్నానంబుగాని మధ్యమంబగు వాపీస్నానంబుగాని, యధమంబగు కూపావగాహనంబుగాని యాచరించి క్రోధలోభవివర్జితుండై బ్రాహ్మణనిందకనీచదురాచారమిథ్యావాదిపరద్రవ్యాంగనాప

హరణాసక్తాగమ్యాగమనరతసంభాషణంబు మాని కేశవుని ధ్యానావాహనాది విధులఁ బూజించి ధూపదీపంబులఁ జూపి నైవేద్యంబు సల్పి నీరాజనం బొసఁగి మంత్రపుష్పం బిడి ప్రదక్షిణంబులఁ గావించి నమస్కరించి తద్వ్రతకథఁ బురోహితునివలన విని, యయ్యాచార్యునకు వందనపూర్వకంబుగా యథాశక్తి దక్షిణతోఁ గూడిన తాంబూలం బిచ్చి నిష్కలుషీకృతంబగు మనంబున రేయిని గృష్ణనామ సంకీర్తనం బొనర్చుచు జాగరణంబు జేయుందగు. మఱియు దశమిని గాంస్యపాత్ర భోజన, మాంస, మసూర, కోద్రవ, హరిమంధక, శాక, మధు, పరాన్న, మైథున, పునర్భోజనంబులను బదింటిని వర్జించి యేకాదశిని ద్యూత, క్రీడా, నిద్రా, తాంబూల, దంతధావన, పరనిందా, పైశున్య, స్తేయ, హింసా, రతి, క్రోధాసత్యంబు లను బదునొకండును బరిత్యజించి ద్వాదశిని గాంస్యపాత్ర, పలల, క్షౌద్ర, తైల, మంగళ్యాక, పిష్టి, మష్టిక, కామ, క్రోధాసత్యపరాన్నమైధునంబు లను బండ్రెండును వీడి యేకాదశీవ్రతంబు ముగించి ద్వాదశిపారణంబు బ్రాహ్మణయుక్తుండై సాత్వికాహారంబు గొనందగు. వృద్ధిగనుండునేకాదశికాక శేషించిన యేకాదశీదినంబె యుపవాసయోగ్యం బగు. మదిరాబిందుపాతంబున గంగాఘటంబు త్యాజ్యంబగునట్లు దశమీవేధబాధితంబగు నేకాదశీదివసంబు వర్జ్యంబగునని యెఱుంగుము. ఇఁక నేకాదశీవ్రతాచరణ ఫలం బెట్టిదనిన, ౧౭౫

శా॥ అష్టాశీతి సహస్రభూసుర సుధీ ♦ రాన్నప్రదానంబు జ్యో
తిష్టోమాది మహామఖాచరణముల్ ♦ దీర్ఘాటనంబుల్ శ్రుతి
స్పష్టామేయ సుకర్మధర్మకృతియుల్ ♦ వాప్యాదిసంస్థాపనం
బష్టాత్మార్చలు గూడ దీని కెనయా ♦ నా? బిట్టు చర్చింపఁగాన్. ౧౭౬

సీ॥ సకల శుభప్రద ♦ సర్వవ్రతంబుల, శ్రేష్ఠమా నేకాద♦శీవ్రతంబు
సంసార బాధలన్ ♦ సమయించు సేతలన్, శ్రేష్ఠమా నేకాద♦శీవ్రతంబు
నారోగ్య భాగ్యంబు ♦ నమరుచు మందులన్, శ్రేష్ఠమా నేకాద♦శీవ్రతంబు
హరిభక్తి నెడఁగూర్చు ♦ నతిశయయుక్తులన్, శ్రేష్ఠమా నేకాద♦శీవ్రతంబు

తే॥ ప్రలయ రౌద్రాకృతిం దాల్చి♦ప్రాణిచయము,బట్టి బాధించు కాలునిన్♦నెట్టఁజాలు
చెయువులను శ్రేష్ఠ మేకాద♦శీవ్రతంబు,గాదె పంకజేక్షణలార!♦కాంతలార!

క॥ ఏకుటిలాత్ముండైనను, నేకాదశియందు నుపవ♦సించినచో న
స్తోకాఘధరాధరముల, నేకక్షణమందుఁ గూల్చి ♦ కృష్ణునిఁ జేరున్. ౧౭౭

క॥ ద్వాదశ్యేకాదశులను, శ్రీదయితున్ దులసి నర్చఁ ♦ జేసిన జనుఁడా
వేదోదితసవఫలముల, మోదముతోఁ బొంది కృష్ణు♦మోలకుఁ జేరున్. ౧౭౮

తే॥ ఈ వ్రతంబును సల్పిన ♦ యెల్లజనులు, మాతృపక్షంబునం బది♦మంది దండ్రి
ప్రక్కఁ బదిమందినిన్ భార్య♦వైపునఁ బది,మంది నుద్ధరించునుగాదె♦మడఁతులార!

తే॥ శుక్లకృష్ణమాహేయులు♦సొరిదిఁ బిదుకు, పాలయందున భేదంబు♦వఱలనట్లు
శుక్లకృష్ణపక్షైకాద♦శులును మార్చు, లేక యొకరీతి ఫలమిచ్చు♦లేమలార!
తే॥ నూఱుజన్మంబులందలి♦మేరుమంద, రసమపాపంబులఁ దూల♦రాశిఁగాల్చు
వహ్నిఁబోలె నేకాదశీ♦వ్రతతిలకము, వడి దహించును వైకుంఠ♦పదవి నిచ్చు.
క॥ విధినో యవిధినొ కొలఁదిగ, బుధులకు ద్వాదశిని దాన ♦ ము నిడ నదే మే
రుధరాధరతుల్యంబై, మధురిపువాసమునఁ జేర్చు ♦ మానినులారా! ౧౮౩
సీ॥ చిలువల యందున ♦ శేషుని కైవడిఁ, బక్షులందు గరుడ ♦ పక్షివోలె
దేవత లందున ♦ శ్రీవిష్ణువిధమున, వర్ణంబు లందున ♦ బాపల వలె
నవనీరుహంబుల ♦ నశ్వత్థతరువిధి, నాకులందుఁ దులసి ♦ యాకు మాడ్కి
మాసంబులందున ♦ మార్గశీర్షమురీతి, వేదంబులఁ సామ ♦ వేదమువలె
తే॥ వ్రతములందు నేకాదశీ♦వ్రతము మిగుల, వన్నె కెక్కును బదివేల♦వత్సరములు
తపముఁ జేసిన ఫలమిచ్చి♦ధన్యచరితుఁ, జేయుఁ గావున మీరది♦సేయుఁడాస్థ.
ఆ॥ అంత వారు రాధ ♦ కని రిటుల్ దేవిరో!, మున్ను దీని నెవరు ♦ మొదలుపెట్టి
ధన్యచరితులైరొ ♦ తత్కథ దయతోడఁ, జెప్పు మనుడు నామె ♦ చెప్పె నిట్లు.
చ॥ తొలుతను వేల్పు లీవ్రతము ♦ దూలిన రాజ్యము దిర్గి గెల్వదై
త్యులను నశింపఁజేయఁగ మ ♦ హోద్ధురభక్తిని సల్పి రాత్మదా
యల వలనఁ ద్యజింపఁ బడి ♦ యంకిలిఁ బొందిన లుంపకాఖ్యుఁడుఁ
సలిపి నిజప్రభుత్వమును ♦ జక్కఁజయించి ముదంబుఁ జెందెఁగా. ౧౮౬
తే॥ భూతలంబున మేటియా♦కేతుమంతుఁ, డనెడి భూపుఁడు పుత్రలా♦భార్థ మీవ్ర
తంబు సల్పె వైశంతుఁడే♦తద్వ్రతమున, శ్రాద్ధదేవలోకస్థిత ♦ జనకుఁ గాచె.
తే॥ దేవపత్నులు బ్రాహ్మణ♦స్త్రీకి నిట్టి,వ్రతము దెల్పఁగ నది జేసి♦యా బ్రాహ్మణియును
ధనము ధాన్యము మాన్యత♦లనయు లలర, స్వర్గసౌఖ్యంబు బొందెనో♦చానలార!
సీ॥ మఱిఁ బుష్పదంతియు ♦ మాల్యవంతుఁడు పిశా,చత వీడ నెద్దాని ♦ సల్పినారొ
శ్రీరామచంద్రుండు ♦ సేతుబంధము రావ,ణాంతార్థ మెద్దాని ♦ నాచరించెఁ
బ్రలయాంతమందు సు ♦ పర్వగణంబు స,కల శుభార్థము దేని ♦ సలిపియుండె
నప్సరస్స్వ్రష్టిదో ♦ షాంతార్థమై భక్తి, మేధావి యెద్దాని ♦ మిగులఁజేసె
తే॥ లలితనామక గంధర్వ♦కులతిలకుఁడు, శాపమునఁ గన్న దయ్యపు♦రూపుమాయఁ
జేసె నెది యది యేకాద♦శీవ్రతంబు, గాదె వివిధవిధాగత♦కలుషహరము. ౧౮౯
చ॥ భవుఁడును దీని సల్పి యల ♦ బ్రహ్మకపాలము వీడె ధుందుమా
రవిభుఁడు నంబరీష సగ ♦ రప్రముఖప్రభు లిద్ది జేసి మా
ధవుని నివాసమొందిరి గ ♦ దా యొక వైశ్యుఁడు జ్ఞాతిదూరుఁడై
యవగుణముల్ జెలంగి యది ♦ హాయిగ సల్పి కృతార్థతఁ దగెఁ. ౧౯౦

ఉ॥ భంగము లెన్నివచ్చినను ♦ బట్టును వీడక భక్తితోడ రు
క్మాంగదుఁ డిట్టి సద్వ్రతము ♦ నాచరణం బొనరించి శ్రీహరి
ప్రాంగణ మొందె నైలబిల ♦ పార్థివశాపముచేతఁ గుష్ఠమా
త్మంగను హేమమాలి యిది ♦ దాల్మి నొనర్చి కృతార్థతన్ గనెన్. ౧౯౧

తే॥ మఱి హరిశ్చంద్ర మాంధాతృ♦మానవేశ్వ,రులును నేకాదశీవ్రత♦మలఘువిధిని
నాచరించి యీ పృథివికి♦నధిపు లగుచు, నెలి వైకుంఠ వాసులై♦రకాలిరయ్య!

తే॥ మఱియు ముచుకుందు నల్లుఁడై ♦ వఱలు శోభ
నాహ్వయుండును నీ వ్రత ♦ మాచరించి
చంద్రభాగయన్ భార్యతో ♦ సకలపృథివి
ధనదు బోలి పాలించు నీ ♦ క్షణము వఱకు ౧౯౩

తే॥ కానఁ దిథిరాజమున్ భక్త♦కల్పకంబు,నయిన యేకాదశీదినం♦బల్పమనుచు
నెదఁ దలంపక చేయుఁడీ! ♦ యింతులార!,దానితోఁ దీటుగా నే వ్ర♦తంబు రాదు.

చ॥ అనవుడు యజ్ఞసీతలును ♦ నచ్యుతలాలస లౌచుఁ దద్వ్రతం
బును విధిచోదితంబుగ న ♦ మోఘవిధంబునఁ జేయఁ గృష్ణుఁడున్
నెనరున మార్గపూర్ణిమను ♦ నివ్వెఱ జెందఁ బ్రసన్నుఁడై తదం
గనలను గూడి రాసము ల ♦ ఖర్వముగా నొనరించె దేవరా! ౧౯౪

పులిందినీ గోపికోపాఖ్యానము.

తే॥ మఱియు సర్వాఘహరము న ♦ మానుషంబు
కృష్ణభక్తివర్థకమును ♦ గీర్తనీయ
ము నగు శ్రీపుళిందజవధూ ♦ పుణ్యగాథఁ
బలుకుచుంటిని వినుమయ్య! ♦ యలఘుచరిత! ౧౯౫

తే॥ జనకరాజ! పుళిందులు♦చాలమంది,యుక్కడీంద్రయి వింధ్యాచ♦లోపవనము
నందు నివసించి దీనుల♦యర్థము విడి,తేని ధనమును గసిఁ దస్క♦రింపఁ దొడఁగ,

ఉ॥ ఆహవకేళి ధీరుఁడు మ ♦ హాబలుఁ డాఢ్యుఁడు వింధ్యభూమిని
ర్వాహకుఁ డాకతాయలయి ♦ రైని హరించెడి వారిఁ గాంచి ద్వ
శాహిణు లొప్ప నడ్డి శర ♦ చాపకృపాణగదాదిహేతులన్
సాహసభూషణుం డగుచు ♦ సల్పె రణంబు ననంతరంబునన్. ౧౯౭

ఉ॥ వారలు గొన్ని ఘస్రము ల ♦ పారబలంబున నోర్చి నేర్పుతోఁ
బోరి సహింపలేక యదు ♦ భూవరకంసుని కొక్కజాబునం
దీ రణకేళిగాథ లిఖ ♦ యించియు నంపిరి వానిఁ గన్న యా
వీరవరుండు నొప్పి పిలి ♦ పించి ప్రలంబుని నన్యశూరులన్. ౧౯౯

తే॥ జాబు నందలి సంగతుల్ జక్కఁ దెలిపి, పొండనంగఁ బ్రలంబాద్య ఖండబలులు
శత్రుభీకర వేషముల్ సరగఁదాల్చి, భండనాంగణ మొంది రా పట్టునందు.

సీ॥ కాఱుమబ్బులఁబోలి కరముభయంకర, మైనట్టి నల్లని మేనుతోడ
బహుభారసముపేత పటుతరాయోమయ, కాలపాశసమశ్రృం ఖలలతోడఁ
బ్రత్తికాయల మాడ్కిఁ బరగుచు నెఱనిప్పు, కుంపటులను బోలు గ్రుడ్లతోడఁ
బగతుల గుండియల్ బ్రద్దలౌనర్వఁగఁ, దగిన యఘోరము ద్గరముతోడ

తే॥ మకుట కుండల ఫణిహార మండలంబు, తోడ వ్రేలాడు నాల్కల తోడ నొప్పి
యోజనద్వయోచ్చాంగంబు నొంది జగము, వడఁకఁ జేయు ప్రలంబు నా ప్రభువుగాంచి.

ఉ॥ బెగ్గిలి వింతతోఁ గరముఁ బేరు టురంబున వైచి యీ యనిన్
నెగ్గి జయింపఁ జాల నని నెంజిలి భొంది చమూసమేతుఁడై
మొగ్గరముం ద్యజించి రథ మున్ వడి నెక్కి మనోజవంబుతో
నగ్గిసముగ్గిసల్ బడుచు సాగె హరింగను నేస్గుచాడ్పునన్. ౨౦౨

ఉ॥ అవిధి నట్టి వింధ్యపతి యాశుగఁ జాఱఁ బ్రలంబుఁ డాపులిం
దావళితోడఁ గూడుకొని యామధురాపురి కేగె నంత ర
క్షోవిభుఁడైన కంసుఁడును జూచి ముదంబున వారి నందఱన్
సేవక వర్గమం దునిచెఁ జెప్పిన చొప్పునఁ జేయునట్లుగాన్. ౨౦౩

చ॥ పదపడి వారు కామగిరి పై సకుటుంబముగా వసించి రీ
యదనున రామచంద్రవర మందలి శక్తిఁ బుళిందినీసతు
ల్లదవసథంబులన్ గలిగి లక్ష్మినిఁబోలుచు వృద్ధిఁజెందు చా
మదనసమానరూపుఁ డగు మాధవునిం గని కన్నులారఁగాన్. ౨౦౪

తే॥ ప్రేమవిహ్వలలై తారు కామరోగ, పీడితలయి యహర్నిశల్ విష్ణుమూర్తి
సన్నుతించుచు నుంట నా శౌరి మెచ్చి, రాసకేళుల వారి సంతోస పఱచె,

ఆ॥ ఎట్టివారలకును నీక్షింపఁగారాని, కృష్ణమూర్తి వారి కెటుల దరిసె
నంబు నిచ్చి కోర్కె నట్టులు లేకుండ, నిడెను వారిభాగ్య మేమనవలె? ౨౦౫

ఉ॥ ఆరయ భక్తు లెప్పు డల యచ్యుత పాదసరోజధూళియే
కోరుదు రంతెకాని సుర కోటివిభుత్వనరప్రభుత్వ సం
సారసుఖార్ధరాశిదృఢ సత్వమహత్త్వమనోభవోపమా
కారముల్ సమీహాలను గావలె మాకని కోర రోవిభూ ! ౨౦౬

రమాసఖ్యాది గోపికోపాఖ్యానము.

ఆ॥ అట్టి భక్తజనుల నాధిక్యమున్ గన్న, యన్యగోపికా జ నామలకథ
విన్నవింతుఁ గాన వినుమయ్యా! బహుళాశ్వ!, ముందు గోకులంబు నందు వేడ్క.

వ॥ నీతివి న్మార్గద, శుక్ల, పతంగ, దివ్యవాహన, గోపేష్టు లను నాల్వురు వృషభానులు జనించిరి. అవ్వారల బిడారులందు శ్రీరమారమణవరంబుచే రమా వైకుంఠమండలి మందయానలును, నూర్ధ్వవైకుంఠమండలి యువిదలును, శ్రీలోకాచలమండలి చెలువలును, శ్వేతద్వీపంబునందలి సుందరులును, సముద్రజలగు జలజేక్షణలును, మఱియు శ్రీలక్ష్మికి సఖురాండ్రై జనపదంబుల నివసించు సతులును జనించి దినక్రమంబున వర్ధిల్లి జగన్మోహినులై రేయింబవలును శ్రీనందనందన చరణారవిందంబులను ధ్యానించుచుఁ దద్దర్శనకుతూహలలై మాఘమాసవ్రతం బాచరింప నద్దేవుండు మెచ్చి వసంతపంచమీదినంబున నా గోపికాజనంబు బరీక్షఁజేయం దలంచి, ౨౦౯

మ॥ పులితోల్గట్టి శిరంబునన్ బెనుజడల్ ♦ బాల్పార మౌనీంద్రుఁడై
లలిభస్మంబును బూసి దేహమున ను ♦ ల్లాసంబుగా వంశితో
నిలపైనున్న జనంబు లెల్లరును మో ♦ హింపంగ బల్ పాడు చా
జలజాతాక్షుల వాడలందుఁ దిరుగన్ ♦ సాగెన్ విదేహప్రభూ! ౨౧౦

క॥ అత్తఱి నత్తొయ్యలులున్, దత్తామరసాక్షుఁ గాంచి ♦ తమి హెచ్చిల్లన్
హత్తించి నాస వ్రేళ్లను, జిత్తరువుల మాడ్కి నిల్చి ♦ చింతించి రిటుల్. ౨౧౧

సీ॥ ఎవ్వాఁడో యీబాలుఁ ♦ డిందుఁడా కాఁడాతఁ, డంకంబు పీడింప ♦ నడఁగుచుండు
కంతుఁడా యీతండు ♦ కాఁడా మనోభవుం, డంగహీనుండయి ♦ క్రుంగుచుండు
నింద్రుఁడా యీఘనుం♦డెన్నటికిం గాఁడు, బ్రహ్మహత్యలవాఁడు♦వగచుచుండు
కనకగర్భుఁడ వీఁడు ♦ కాఁడు విచారింప, నాతండు తాతయై ♦ యదరుచుండు

తే॥ నిఁకఁ దలంప వీఁడెవ్వాఁడో♦యెఱుకపడదు,గాని మీరు యోజింపుఁడీ♦కాంతలార!
యన్న నాసతులం గొంద ♦ అన్నుమిన్న, లెన్ని తిన్నగఁ దలఁపు వ ♦ చించి రిట్లు.

తే॥ మేము నెఱుఁగము కాని యో ♦ మెలఁతలార!
యితఁడు సతుల కాఱులచేత ♦ నెడఁద విఱుగ
నిల్లు విడిచి సంయమివలె ♦ నిట్లు దిరుగు
చుండె నని తోఁచుచుండె మా ♦ యుల్లములను. ౨౧౩

సీ॥ కానిచో నీతని ♦ యాననచంద్రుండు, మిగులఁ దపింపఁగాఁ ♦ దగునె చెపుమ!
కానిచో నీతని ♦ కరకమలంబులు, తత్కమండలుఁ బట్టఁ ♦ దగునె చెపుమ!
కానిచో నితని వ♦క్షఃకవాటంబు రు,ద్రాక్షాదులను దాల్పఁ♦దగునె చెపుమ!
కానిచో నీతని ♦ ఘననిభదేహంబు, తద్ద బూదిని బూయఁ ♦ దగునె చెపుమ!

తే॥ కానిచో వీని ప్రాయంబ♦నూనరీతిఁ, బ్రాయముల మాటిమాటికిఁ♦జేయఁదగునె
చెపుమ! కానిచో నిట్టి సు♦శీలు నడుగు, దమ్ముల డవుల నడువంగఁ♦వగునె చెపుమ!

తే॥ ఇట్టి కుఱ్ఱని విడిచియు॰నెటులఁ దల్లి, దండ్రియుఁగ జెల్లె లన్నలు॰దమ్ము లెటుల
బ్రతుకుచుండిరో తెలియదీ॰పట్టిగన్న, పరులు విడుతురే విడి వారు॰బ్రతుకఁగలరె?

తే॥ అందఱము చేరి మెల్లన ॰ నతనికడకుఁ, జేరి యడిగిన సరసమా॰ జెలువలార!
యనఁగ నందఱు సమ్మత॰మంది యతని, చెంతకుం జేరి యిట్లు ప్ర॰చ్ఛించి రాస్థ.

చ॥ యతివర! యేరు మీరు? భవ॰ దాహ్వయ మెయ్యది? యేకులంబు? మీ
స్థితి యెట? వృత్తియెద్ది? మఱి ॰ సిద్ధిని నెందునఁ జెందియుంటిరో?
వితతముగా వచింపుఁ డని ॰ వేఁడుఁ వేఁడితి మన్న నాతఁ డ
ద్భుతమగు వాక్యధోరణిని ॰ ముగ్ధల కిట్టులఁ బల్కెఁ భూవరా! ౨౧౭

సీ॥ నా నివాసంబు మా ॰ నసరోవరమునసే, యాహారముల్లేని ॰ యమివరుండ
నాఖ్యయా నాకు స్వ ॰ యంప్రకాశుం డల, పరమహంసదశకుఁ ॰ బరగువాఁడ
వర్తమానంబును ॰ భవ్యంబు భూతంబు, దప్పక చెప్పెడి ॰ గొప్పవాఁడ
స్తంభనమోహనో ॰ చ్చాటన మారణ, మంత్రవిద్యాసిద్ధి ॰ మరఁగినాఁడ

తే॥ మఱియు సర్వవిద్యలయం ద॰మానుషమగు, నేర్పు గలిగినవాఁడనో॰నెలఁతలార!
మీర లడిగిన దాని సా॰ధారణముగఁ, జెప్పఁగలను సంశయమిందుఁ॰జెందవలదు.

చ॥ అనవుడు తద్వ్రజాంగనలు॰నాయతి కిట్లని రట్టులైన మా
మనముల నున్నసంగతు ల ॰ మందముగా వివరింపుఁడీ యనన్
విని యతఁ డించుకంత దస ॰ వీక్షణమూర్ధ్వమునందు వైచి యి
ట్లనియెను దల్లతాంగులకు ॰ నాదరభావసుబద్ధ బుద్ధియై. ౨౧౮

తే॥ మీ మనంబులనుండిన॰కామ మధిక, గూఢమాటను జెవిచెంతఁ॰గోర్కిదీఱఁ
జెప్పఁగాఁదగుఁ గాదేని॰సెలవుమీర, లిడినఁ జేసెద వెల్లడి॰నింతులార! ౨౨౦

తే॥ అనుచు సాభినయంబుగా ॰ నట్టి వార్తఁ
గొలఁది సూచించె నటుమీఁదఁ ॰ గోమలులును
మెచ్చి యోగీశ! యెపుడు మా॰ యిచ్చకాఁడు
రాగలఁడొ యిట కయ్యది ॰ వేగ జెపుమ! ౨౨౧

ఉ॥ నావుడు సిద్ధుఁ డిట్లనియె ॰ నవ్యసరోరుహనేత్రలార! మీ
భావము నే నెఱింగితిని ॰ బాగుగ నున్నది మీర లందఱా
శ్రీవిభు నమ్ముచుఁగ గొలఁది ॰ సేపు కనుంగవ మూయుఁ డిప్పుడే
యా వసుదేవపుత్రుఁ డిట ॰ కాగతుఁ డయ్యెడి నన్న వారలున్. ౨౨౨

చ॥ సరియని యొప్పి శ్రీహరి న ॰ చంచలభక్తిఁ దలంచుచుఁగ గనుల్
సరగున మూసి రంత నల ॰ సారసనేత్రుఁడు వారి ప్రేమ యు
ద్ధురతను జూచి మెచ్చి దయ ॰ తో యతిరూపము వీడి త్రొత్త సుం
దరుఁ డగు నందపుత్రుఁ డయి ॰ తద్వనితాసముఖంబునం దగన్. ౨౨౩

ఉ॥ పెన్నిధిఁగన్న పేదవలె ♦ వేడ్కఁ గనుంగొని వారు వేఁడి రా
వెన్నుఁడు మాఘసువ్రతము ♦ వేమఱుఁ జేయుచుఁ దన్నుఁగోరు నా
యన్నులమిన్నలం గలిసి ♦ యబ్రముగొల్పెడి రాసకేళులన్
గ్రన్ననఁ దేలి తృప్తిపడెఁ ♦ గౌఁగిళులన్ మఱిఁ జుంబనంబులన్. ౧౨౮

తే॥ ఇటుల నమరాంగనలతోడ ♦ నెల్లసురలు, క్రీడలాడిన మాడ్కి నా ♦ చేడియలను
గూడి బృందావనిన్ హరి ♦ యాడినకతఁ, జెప్పితిని నింక విను వ్రజ ♦ స్త్రీలకథల.

దివ్యాత్రిగుణవృత్తి గోపికోపాఖ్యానము.

తే॥ శాంతి వీతిహోత్రాగ్నిభు ♦ క్సాంబు పావ, నశ్రుత శ్రీకర వ్రజ ♦ నాథ గోప
తులను నుపనందు లా వ్రజ ♦ స్థలిఁ బుట్టి, బలయశోధనసుతశీల ♦ కలితులైరి.

తే॥ వారి భవనంబులందు శ్రీ ♦ పరమపురుష, వరముచే దివ్యలును నది ♦ వ్యలును భూమి
గోపికలును ద్రిగుణ వృత్తి ♦ గోపికలును, బుట్టిరో మిథిలేశ్వర! ♦ పుణ్యపురుష!

క॥ రాధాసమరూపంబును, రాధాగుణ వేషములను ♦ రాధావృత్తిన్
రాధానాథ ప్రేమయు, రాధాస్నేహంబు గలిగి ♦ ప్రబలిరి వారల్. ౧౨౯

ఆ॥ ఒక్కదినమునందుఁ ♦ నక్కీర్తిసుందరీ, తనయ యైన రాధ, ♦ వనజనయను
పైని ప్రణయ కోప ♦ మూని యారాసేశు, రాసరంగమందుఁ ♦ బాసియేగె.

తే॥ అంత శ్రీకాంతుఁ డదిగని ♦ యామె కోప, మార్ప మానవతీ హృద ♦ యాపహారి
హేలాలికోచిత వేషంబు ♦ గ్రాలఁ దోఁట, కేగె వారది గని రాధ ♦ కిటుల ననిరి.

మ॥ కరభోరూ! వ్రజసుందరీమణి! జగ ♦ త్కల్యాణసంధాయినీ!
సరసుం డంబుజలోచనుం డమృతని ♦ ష్యందాస్యుఁడున్ బాలభా
స్కరసామ్యాంగదమౌళికుండల పృథు ♦ గ్రైవేయకావాపకో
ద్ధురుఁడున్ హేమపటుండు నా హరి యదే ♦ తోతెంచె వీక్షింపుమా! ౧౩౦

శా॥ ఆభీరాగరుకుంకుమాదిరసలి ♦ ప్తాకారుఁడై రాసకే
ళీభాగ్యావధిలాలసుండు నయి చె ♦ ల్మిన్ హేలాలికోద్ధర్షమం
దాభోగంబును జెంద నాతఁ డల యు ♦ ద్యానంబునన్ వంశితో
నాభాషాసతి మెచ్చఁ బాడెడి నహా ♦ యావైపునం జూడుమా! ౧౩౧

ఉ॥ నల్లని ముంగురుల్గలిగి ♦ నవ్యవయోన్మదఘూర్ణితాక్షుఁడై
నల్లని రూపునన్ వెలిఁగి ♦ నాతుల ప్రీతికి మూలబంధమై
యుల్లస ముల్లమం దలర ♦ నొప్పిన యప్పరమేశుఁ గాంచుమా!
నల్లలితాను రాగమునఁ ♦ జయ్యన నాతని పొంత కేగుమా! ౧౩౩

ఉ॥ లెమ్ము ద్రుతంబునం జనుము ♦ లేమలచేతఁ ద్వదీయరమ్య దే
హమ్ము నలంకరించు మల ♦ యత్తరు గంధము పుష్పవారులన్

ఘుమ్మను నట్లు జేయుమిఁక ♦ గోపము వీడుము కృష్ణచంద్రు మో
దమ్మునఁ గూడి రాసములఁ ♦ దద్దయు జేయుము రాధికాంబరో! ౨౩౪

ఉ॥ ఈసమయంబు మంచిదని ♦ యెంచుము క్రమ్మఱ నిద్దిరాదు సం
తోసముతోడ నుండు మనఁ ♦ దోయజలోచనయైన రాధ చే
టీసముదాయముం గలిసి ♦ టెక్కున హోలి మహంబుఁగాంచు పే
రాసను లేచి కిన్కవిడి ♦ యావని కేగె ననంతరంబునన్. ౨౩౫

వ॥ పూర్వోక్తలును, దత్సఖీలలామలును, గుంకుమసంకుమదగోరోచనాహరిద్రాగరుకస్తూరీశ్రీఖండాది రసపూరితదృతిసమేతలును, నగు నావ్రజాంగనలంగదపాదాంగదకాంచీకంకణతాటంకహారతారాద్యాభరణంబులం దాల్చి పచ్చని వలువల ధరించి స్వీయకోమలశోణహస్తంబుల నాభీరారుణచూర్ణమ్ములు గైకొని భూనభోభాగంబులు సంధ్యారాగంబు విడంబించున ట్లెల్లెడఁ జల్లి కోకిలస్వనంబులో హోలికాగీతంబుల గానం బొనర్చుచు ఫుల్లసరోజలోచనుండగు వల్లవకులజలధిహల్లకప్రియుపై వసంతంబుఁ బోసి కుంకుమపటీరాగరుచూర్ణములను బలుమఱు విసరి యొకసక్కియమాడుచుఁ జనవుమీఱ డాయుచు నడుమనడుమ భయంపడుచు నాతని నగుమొగంబును ముద్దులాడుచు యథేష్టంబుగా విహరింపుచుండ నక్కమలాక్షుండును మిక్కిలి సంతసించి యా సతీమణుల కందఱ కన్నిరూపులతో దైవారి చూపఱులు తటిద్ఘనులని యగ్గలంబుగ నగ్గింప రాథాదేవితోడం గూడి తదుత్సవంబు సంపూర్ణంబుగా నడిపించి తద్ధస్తకృతాక్తనేత్రుండై స్వకీయంబగు నుత్తరీయంబును గుఱుతుగా నావిరిఁబోఁడుల కొసంగి యటనుండి వెడలి నందభవనంబున కేగె. వెండియుఁ జతుష్పదార్థప్రదంబగు దేవకన్యాగోపికాచరితంబు వినిపించెద వినుమని యిట్లు చెప్పందొడంగె. ౨౩౬

దేవకన్యాగోపికోపాఖ్యానము.

ఉ॥ క్రాలుఁగదా కుబేరసమ ♦ రైరుచిరుండు వ్రజప్రభుండు గో
పాలుఁడు కీర్తివంతుఁడు ది ♦ వస్పతినామక వీరుఁ డొక్క వే
గోలలఁ బెండ్లియాడి బుధ ♦ కోటులు మెచ్చఁగ ధర్మపద్ధతిన్
మాలవదేశమేలుచు స ♦ మస్తసుఖంబులఁ బొందుచున్ ప్రభూ! ౨౩౭

తే॥ అతఁడు సంసారజనితపా ♦ పబ్ధినీఁదఁ, జాలినది మఁజ్జగంబులన్ ♦ సజ్జనసహ
వాస నౌకయ యొక్కటి ♦ వఱలెనంచు, విజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులచేత ♦ విని కడంక. ౨౩౮

తే॥ అఖిల భార్యలఁ దోడ్కొని ♦ యాత్మగృహము
నుండి వెడలి క్రమంబుగా ♦ దండివైన
తీర్థములఁ గాంచి సేవించి ♦ దివ్యమధుర
కేగి యందలి వింత లీ ♦ క్షించి యచట. ౨౩౯

తే॥ గోకులంబున బుధుఁడు యో◆గ్యుండు నైన, నందభూపుఁడు గలఁడని◆నాగరకుల
వలన విని యా యశోదేశు◆పజ్జకరిగి, కనియు బృందావన శ్రీనిఁ◆గాంచి యవల.

క॥ నందుని యానతిఁ గొని యా,నందముతో రమ్యయోజ ◆ నద్వయదేశం
బొందుచు బృందావనిలో, మందిర మొక్కండుగట్టి ◆ మనికి నొనర్చెన్. ౨౮౧

క॥ బృందిష్ఠంబగు గోష్ఠం, బందముగా నొకటి గట్టి ◆ యాతఁడు దివిష
త్సందోహాధిపువలె నా,నందముతో నుండ నిజ జ ◆ నంబులతోడన్. ౨౮౨

క॥ దేవలవాక్యము చొప్పున, దేవాంగన లాత్మజలుగ ◆ దివ్యాకార
వ్యావృతలై పుట్టియు సిత, జైవాతృకు పగిదిఁ బెరుఁగు ◆ సమయంబందున్.

క॥ మోహనరూపుండగు నా, శ్రీహరినిం గాంచి మరులుఁ ◆ జెంది వివశలై
యా హరినిం గూడుట క,వ్యాహతవిధి మాఘమాస ◆ మందలి వ్రతమున్.

ఉ॥ మోదముతో నొనర్చుటకుఁ ◆ బ్రొద్దున నిద్దురలేచి భాస్కరా
ర్ధోదయవేళ నా యమున ◆ యొద్దకుఁ బోయి మునింగి యం॰సు దా
మోదర చిత్రలీలల నె ◆ హో యన నుచ్ఛ్రియఫక్కి గానవి
ద్యాదయితామతల్లికయు ◆ హర్షము జెందఁగఁ బాడి రయ్యెడన్. ౨౮౫

తే॥ తమ్మికంటి ప్రసన్నుఁడై◆తద్వ్రజాంగ,నలను జీరియు నిట్లనె◆జెలువలార!
యిారు కోరెడి వరమేదొ◆యెఱుఁగఁ జెపుడి,యేనొసంగెద నెంతటి◆దైనఁ గాని.

చ॥ హరి నుడి విన్న యా సతులు ◆ హర్షముఁ బొంది మహాత్మ! యారయన్
బరుఁడ వజుండ వాద్యుఁడవు ◆ బ్రహ్మవు మన్మథ మన్మథుండ వ
క్షరుఁడవు మాన్యలభ్యుఁడవు ◆ కారుణికుండవు భూమిభారసం
హరుఁడవు సర్వనాయకుఁడ ◆ వైన నినుం గను భాగ్య మబ్బెఁగా. ౨౮౭

చ॥ జలరుహనేత్ర! మాపయినిఁ ◆ జక్కని యక్కటికంబె యున్నచో
జలజము బెత్తమున్ మురళి ◆ సంఘటిలన్ నవహాటకాంబరం
బులు దగ మోమునన్ నగవు ◆ మొల్కలనెత్తఁగఁ బింఛ మొప్ప భూ
షలు సెలువార సన్నటుని ◆ చందమునన్ గనిపించుచుండుమిా. ౨౮౮

తే॥ ఇంతకంటెను బరవరం◆బెదియువలదు, శ్రీకరా! యన్న నాతఁ డం◆గీకరించి
హర్షమిడుచుండె సాంఖ్యాదు◆లందలేని, శౌరిభ క్తవశుఁడయి చె◆న్నారఁడొక్కొ?

జాలంధరీగోపికోపాఖ్యానము.

క॥ మఱియును జాలంధరులగు, తరుణుల చరితంబు నుడివె◆దన్ దీని విన్న
బురుషార్థంబులు గలుగును, బరమును జేకూరునయ్య! ◆ బహులాశ్వవిభూ!

తే॥ సప్తశైవలినీతీర◆సముపగతము, సర్వసంపద్యుతంబు యో◆జనయుగాన్వి
తంబు సర్వకల్యాణప్ర◆దంబునైన, రంగనామకపురము వె◆లుంగుచుండు.

క॥ ధనధాన్యసమృద్ధులతో, ఘనుఁడౌ రంగోజినామ ♦ కప్రభుఁ డా ప
త్తనమును బరిపాలించుచుఁ, దనయులు మనుమలును గల్గి♦తనరు నరేంద్రా!

తే॥ ఆతఁడు హస్తినాపట్టణ ♦ పతికి వార్షి,కంబుగా నూఱుకోట్లరూ ♦ దంబులైన
మోహరీల్ గట్టుచుండును♦సాహసాంక,జనకభూవర! వాఁడొక్క ♦సమయమందు.

తే॥ వార్షికంబగు పన్ను గ♦ర్వంబుఁ జెంది, ప్రభువరుండగు ధృతరాష్ట్రు♦పతికిఁగట్ట
కుండుఁ బేకాక యాతని♦దండకుఁ జని,కలిసి మాటాడకుండె న♦క్కారణమున.

తే॥ హస్తినాపురనేతయు ♦ నాగ్రహించి, శూరవరులైన పదివేల ♦ జోదుల నల
గోపనాయకుండైన రం♦గోజికడకుఁ, బన్ను గొనిరండు పొండని♦పంప వారు.

చ॥ సరగునఁ బోయి సంకెలలఁ ♦ దత్పతిచేతులకుం దగిల్చియుఁ
గరముగఁ ద్రాళ్ళతో నతనిఁ ♦ గట్టి కరీంద్రపురంబుఁ జేర్చి వే
చెఱఁ బడవైచి తిట్టిరి క ♦ సిఁ బ్రబహరించిరి కాని యాతఁ డా
కరినిగమాధినేత కొక ♦ గవ్వయు నియ్యఁ డదెట్టి దండియో. ౨౧౬

ఉ॥ ఇట్టులఁ గొంతకాలము గ ♦ తింపఁగ నొక్క నిశీథమందు నా
దిట్ట మహాభయంకరము ♦ దీర్ఘమునా చెఱసాలనుండి తా
నెట్టులొ పాఱిపోయి తన ♦ యింటికిఁ జేరెను ధారుణీశ్వరా!
జెట్ట లొనర్చు చేఁతలను ♦ శేషుఁడుసైత మెఱుంగ శక్తుఁడే? ౨౧౭

తే॥ పిదప ధృతరాష్ట్రుఁ డావార్త ♦ వినియు మరల
నాతనిం గట్టి తెచ్చుట ♦ కతిశయబల
సంయుతాక్షౌహిణీత్రయ ♦ సైన్యమంపె
నంత నది యొక్కగడియలో ♦ నటకు నరిగి. ౨౧౮

క॥ రంగపురాధీశ్వరుఁడౌ, రంగోజిని ముట్టడించు ♦ రాఁగా నతఁడుఁ
గ్రుంగక యక్షౌహిణితోఁ, బొంగుచుఁ దద్రిపులతోడఁ ♦ బోరఁగఁ జనుచుఁ.

మత్తకోకిల॥ శాతహేతికృపాణముద్గర ♦ సంచయంబును వైరిపా
దాతికావళి పైనివేయఁగఁ ♦ దత్క్షణంబున వారు త
త్పూతరథ్యశతాంగ కేతన ♦ శూరులఁ బ్రటిలోన ని
ర్భీతిగాఁ దెగటార్చి గోపకుఁ ♦ బట్టుకట్టఁ దలంచుచుఁ. ౨౨౦

ఆ॥ రంగపురవిభుఁడగు ♦ రంగోజి కనుఁగొని, యుద్ధరంగము విడి ♦ యునికి కేగి
లేని చలము బలము♦బూనుచుఁ గ్రమ్మఱఁ,గొలఁది దినము లాజి♦సలిపి యవల.

ఉ॥ నాకు బలంబు లేదు మఱి ♦ నమ్ముటకుం దగినట్టి సైనికా
నీకము గూడ లేదిలను ♦ నేనిఁకఁ దక్కనటంచుఁ దొడ్డనే
కాకలమొందు చేరఁగొని ♦ కల్గిన వార్తల వ్రాసి దూతతోఁ
బ్రాకట దిగ్విజేత యదు♦రాజగు కంసుని కంపె నావలఁ. ౨౨౧

ఉ॥ దూత మనోజవంబున య ◆ దుప్రభుసన్నిధి కేగి భక్తితో
జోతల సల్పి యిట్లనియె ◆ శూరవరా! యొక జాబు వ్రాసి మీ
చేతికి నిమ్మటంచు రిపు ◆ సేనలచే వెతఁ జెంది మీదు చే
యూఁతను గోరు రంగనగ ◆ రోత్తమనాయకుఁ డంపె నన్నిటుల్. ౧౬౩

ఉ॥ కావున నిట్టి జాబు గొని ◆ గాలివలెన్ జనుదెంచి మా విభున్
బ్రోవుము జాగు మానుము వి ◆ రోధిభయంకరవీర! నీవు దీ
నావనతత్పరుండవు గ ◆ దా యమరాసురమానవాళి ని
ర్జీవముగా నొనర్పవొకొ? ◆ చెప్పఁగలాఁడనె నీ సమర్థతల్. ౧౬౪

ఉ॥ ఆఁకటఁ బీడ జెందు నరుఁ ◆ డన్నము జూచెడి మాడ్కి దప్పిచే
నాకులమొందుచుండు జనుఁ ◆ డంబువు గాంచెడిభంగి స్తోకకా
స్తోకము శారదాభ్రగణముఁ ◆ జూచెడిరీతిఁ జకోరకంబు దో
షాకరుఁ గాంచు నట్లతఁ డ ◆ జస్రము జూచెడి మీదు రాకకై. ౧౬౫

ఉ॥ మీరటు కేగుదెంతురను ◆ మేలిమి వార్తను నాలకించినన్
సూరునిఁ జూచి పద్మములు ◆ శోభను బొంది ముదంబుగాంచిన
ట్లారమణుండు సారెకును ◆ హర్షము జెందఁడె? కంసభూవరా!
శూరవరాగ్రణీ! యనుచు ◆ జోతములం బొనరింప నాతఁడున్. ౧౬౬

తే॥ మానసంబున యోజించి◆మనుజభర్తృ, కులగు కోటిదానవులతోఁ◆గూడికొనుచు
రంగపట్టణపతి యుద్ధ◆రంగమునకు, నేగి రంగోజిఁ గాచెదఁ◆నే నటంచు. ౧౬౭

సీ॥ గోమూత్రసిందూర ◆ గోరోచనా మృగ, నాభిపత్రాంచితా ◆ ననముతోడ
విశ్వభయంకర◆వింధ్యమహీధ్రసా, మ్యాయతోచ్ఛ్రాయ దే◆హంబుతోడ
నభ్రభారవానుకా ◆ ర్యద్భుత శృంఖలా, క్రమబద్ధ దీర్ఘపా ◆ దములతోడ
శత్రునాశంకర ◆ చాణూరముష్టిక, శలకూటముఖ నిజ ◆ సఖులతోడ

తే॥ భీకరంబగు కువలయా◆పీడకరిని, నెక్కి మదధారలున్ సెల ◆ యేళ్ళుగాగ
గండపుటముల వెంబడిఁ◆గాఱ వెడలి, రంగపురి కేగె రిపులతోఁ◆రణముజేయ. ౧౬౮

క॥ పదపడి యదువరువీరులు, మదమునఁ గుంతత్రిశూల ◆ మార్గణనిస్త్రిం
శదళములను బలుభంగులఁ, గదనంబును సల్పిరి జన◆కధరాధీశా! ౧౬౯

ఉ॥ అత్తఱి బాణసంతమస ◆ మావహ భూమిని గ్రమ్మఁ గంసుఁడున్
గత్తళమొందు వేసికొని ◆ కాఱడవిన్ జను చిచ్చువోలెఁ జే
రెత్తిన ముద్గరంబు గొని ◆ యేత్తెఱఁ గౌరవసేనఁ జొచ్చి ప
ల్లుత్తునియల్ బొనర్చెఁ బవి◆తో హరి కొండలఁ గొట్టినట్టులన్. ౧౭౦

క॥ యదుపతి పదపడి పదముల, నెమరుల యరదములఁగూల్చి◆యిభములఁ దనదా
మదకరిచేఁ ద్రొక్కించియు, సదమదము జేసె తురగ ◆ జాలముఁ దోడ్తోన్. ౧౭౧

ఆ॥ వె॥ వైరివరుల దివికిఁ ♦ బాఱనైచియుఁ దిర్గి
కొనుచుఁ బరిహసించి ♦ గొడుగు లెక్కి
యముల ఛత్రచామ ♦ రముల, నరాతుల
మూఁపులందుఁ బెట్టి ♦ మోయు మనిమె. ౨౨౨

సీ॥ ఘంటికానిస్వన ♦ కప్రసగజంబుల, గోటమీఱెడి వ్యోమ ♦ కుత్సితుండు
పశ్చిమాంఘ్రిద్వయ♦బలమున మావులఁ, ఘనులఁ ద్రోయును గేశి♦కర్బురుండు
సాళ్వరథంబులఁ♦హస్తంబులనుబట్టి, యట్లిటుల్ ద్రిప్పు వృ♦షాసురుండు
ముష్టిబలంబున ♦ మొనకాండ్రతలలపై, మొట్టికాయలవేయు♦ముష్టికుండు
తే॥ మఱియు నానావిధంబులఁ ♦ మనుజభక్ష
కులగు దైత్యులు చెలరేగి ♦ కలనులోన
జంపుచుండుట మిగిలిన ♦ శత్రుసైని
కులు గనుంగొని పరుగిడి ♦ రులుకుఁ జెంది. ౨౨౩

ఉ॥ ఆజి భయంకరుండయిన ♦ యా యదువీరుఁడు శత్రుసేన లా
యోజఁ బరుంగిడఁ సలిపి ♦ యుద్ధము మాని స్వకీయసైన్యవి
భ్రాజితుఁడౌచు దుందుభులు ♦ బల్మఱు మ్రోయఁ గుటుంబయుక్తరం
గోజినిఁ గొంచు నామధుర ♦ కుం జనె మిత్రులు మెచ్చ నిచ్చలఁ. ౨౨౪

చ॥ అల ధృతరాష్ట్రభూమివిభుఁ ♦ డాత్మపరాజయ మాలకించి యో
ధుల నిసుమంత దూఱి రిపు ♦ దుర్భర దోర్బల గర్వభంగముఁ
సలుపఁగ నిశ్చయించుకొని ♦ చక్కని కాలము గుత్తెఱుంగఁగాఁ
బలుమఱు వేగులఁ బనిపి ♦ వార్తలెఱుంగుచునుండె భూవరా! ౨౨౫

తే॥ అంతఁ గంసుండు గోకులం♦బందు బర్హి,షదమ నెడిపురి రంగోజి♦యదువిభునకు
నిడఁగ నాతండు గైకొని♦యెలమిత్రోడ, వాసమును జేసె నిజకుటుం♦బమునుగూడి.

తే॥ ఈరహిఁ గొన్ని దివసంబు♦లేగ నతని, లలనలందున జాలం ధ♦రులును హరి వ
రమునఁబుట్టి మనోజ్ఞలై ♦విమలమతుల, గోపకులఁ బెండ్లియాడియుఁ♦గోర్కితోడ

తే॥ జారధర్మంబుఁ జేపట్టి♦చక్రపాణి, తోడ స్నేహించి రద్దానఁ♦దోయజాక్షుఁ
డట్టి బృందావనంబున♦నాసతులను, రాసములఁ దేల్చెఁ జైత్రిక♦మాసమందు.

సముద్రకన్యకాది గోపికోపాఖ్యానము.

వ॥ మఱియు నాగోకులంబునందు శోణపురాధీశ్వరుండును, శ్రీమంతుండును, ధీమంతుండును, నీతిమంతుండును, సర్ధవంతుండును, బలవంతుండు నగు నందుం డను గోపకుం డైదువేల యతివలం బెండ్లాడి యింద్రభోగంబు లనుభవించుచుండ నతని సతులయందు శ్రీమత్స్యమూర్తి వరంబునఁ నపాంపతి సముద్భవలగు ముగుదలును, బృథ్వీదోహనంబునఁ జితవిచిత్రౌషధులును, బృథువరంబున బర్హి

ష్మతీపురభామినులును, నరనారాయణమహామునివరంబున నచ్చరలును, వామనుని వరంబున సుతలనివాసినులగు విలాసినులును, శేషుని వరంబున నాగకన్యక లుద్భవిల్లిరి. అవ్వారలకు మహాయోగిపుంగవుం డగు దుర్వాసుం డద్భుతమహిమోపేతంబును, వాంఛాప్రదంబును నగు యమునాపంచాంగం బను మహామంత్రంబు నుపదేశింపఁ దల్లతాంగులు శ్రీకృష్ణప్రీత్యర్థంబై నిశ్చలభక్తిఁ నందనందనమహిషియగు నా కళిందనందనను బూజించి యామంత్రం బుపాసింపఁ దద్ధునీశ్వరి ప్రసన్నయై యడిగిన వరంబుల వారి కొసంగె. తదుపరి మదనమోహనుండగు నా శ్రీకృష్ణుండు మాలతీమల్లికాపారిజాతకేతకీపద్మకువలయముఖకుసుమపరిమళభరితంబును, కోకిలపుంస్కోకిలకోకకేకీ శుక పిక మరాళపాళి మధుస్వనమనోహరంబును, మధుపధ్వనిమధురంబును, గాళిందీజలకల్లోలకోలాహలసమాకులంబును, వసంతలతికామనోహరంబును, జిత్రవిచిత్రంబును, బవిత్రంబును గల్యాణకరంబు నగు బృందావనంబందు మలయమారుతంబు మందగతిని విసరఁ గల్పవృక్షాంతికంబునం జెలంగు కదంబతరుమూలంబున నొంటిగా వ్రేతలంగూడి మధుమాసంబునందు మోహపాశబద్ధంబును, గోపికామనోరథానురూపంబు నగు హోలికోత్సవం బారంభించె. అంత నాయింతులా యనంతునితోఁ దత్ఖేలనం బొనర్చి సంతుష్టాంతరంగలైరి. అత్తఱి రాధాసహితుండగు కృష్ణుండు రతితోఁగూడు పుష్పబాణునిఁ దిరస్కరించుచుఁ దేజరిల్లె. వెండియు నా నాగకన్యకలు బలభద్రరూపుండగు హరినింగూడి తదుత్సవంబు దివిజనేత్రపర్వంబుగాఁ గావించి సంతసించిరిగాదె? దేవరాజబ్రహ్మర్షి వరేణ్యదుర్లభుండగు నాభగవానునిగూడు చేడియల భాగధేయం బెంతింతయని చెప్పంగలమే? భూపా! పాపహరంబగు గోపికలచరితంబుల వినిపించితి. ఇంక నీవేమి వినవలతువో తెల్పుమని యడుగ నారదునకు జనకుం డిట్లనియె.

తే॥ నారదా! యట్టి గోపీజనమున కల్ల, యనఘుఁడైన దుర్వాసుఁడన్ ♦ మునివరుండు
యమసహోదరీపంచాంగ ♦ మమలబుద్ధి, నిచ్చెనని చెప్పితివె యైన ♦ నిప్పు డీవు.

యమునా పంచాంగము.

మ॥ సదయాంతఃకరణుండ వౌచు యమునా ♦ సౌభాగ్య పంచాంగ మె
య్యదియో దానినెటుల్ జపింపవలెనో ♦ యద్దానిచే నేఫలం
బొదవున్ మున్నిది యేరుసల్పి రను స ♦ ర్వోదంతముల్ బల్కవే!
మది యానందమహాసుధాజలధిలో ♦ మగ్నంబుగా నారదా! ౨౮౧

మ॥ శ్రుతులారన్ విని నారదుం డిటుల వా ♦ క్రుచ్చెన్ దమిన్ దీని కొం
డితిహాసంబు వచించెదన్ వినుము భూ ♦ మీశా! యయోధ్యాపురీ
పతియున్ రాజవరుండు దివ్యధనియున్ ♦ బాహాబలాఢ్యుండు స
న్మతిమంతుండును సత్ప్రవర్తకుఁడు నౌ ♦ మాంధాత నా నొప్పెడిన్. ౨౮౨

ఉ॥ ఆ యనఘుండు వేడ్కయి యాత్మగృహంబును వీడి కానకున్
జాయఁగఁ జేరి తిర్గుచల సౌభరినామక మౌని యాశ్రమం
బాయతబృందకావనము నందుఁ జెలంగుట గాంచి మెల్లఁగా
నామెడ కేగి యుల్లుఁడగు నామునికిన్ నతిజేసి యిట్లనెన్. ౨౮౩

శా॥ మౌనీ! నీవు పరావరజ్ఞుఁడ వసా మాన్యుండ వార్యుండ వ
జ్ఞానాంధాన్విత లోకభాస్కరుఁడవో జామాత! యీవిప్ప డె
ద్దానన్ రాజ్యసుఖంబులన్ జెలఁగి యీ దైత్యారి సారూప్యమున్
సానందంబుగఁ జెందఁ జాలుదునొ నా కద్దాని వాక్రువ్వుమా! ౨౮౪

క॥ అనవుడు సౌరభి యిట్లనె, వినతారక లెంతకాల మెసఁగెడినో యం
దనుకను రాజ్యంబిడి తుద, వనమాలినిఁ జేర్చు యమున పంచాంగంబే.

క॥ వివరించెద నని వినుమా, స్తవ పటల సహస్రనామ సరణి కవచముల్
గవిసిన నది పంచాంగ మ,ని విబుధు లనుచుందురు తర ణికులశశాంకా!

తే॥ అనఁగ మాంధాత క్రమ్మఱ నడిగె నిట్లు, సౌభరీ! యమునా కవచంబుఁ దెలుపు
మది యనుష్ఠింతు భక్తితో ననఁగ మునియు, మఱియు నిట్లనె నతనికో మానవేంద్ర!

తే॥ సర్వరక్షాకరంబును సకలశుభద, మైన కాళింది కవచంబు ననెద వినుమ!
యగ్రజుండు చతుర్భుజ నబ్జనయన, స్యందనస్థను శ్యామను యమునఁ దలఁచి.

తే॥ శైవలిని యందు వేకువన్ జలకమాడి, సిగను ముడిచియుఁ బూర్వదిక్కునఁగుశాస
నమునఁ గూర్చుండి సంధ్య సక్రమముగాను, సల్పి యమునాకవచమిద్ది చదువనగును

యమునా కవచము

సీ॥ మా॥ యమునాస్రవంతి శీర్షమును రక్షించుత, కృష్ణ కన్నులను రక్షించుఁగాత
శ్యామయు భ్రూదేశ మోముత నాసికన్, స్వర్గవాసినియుఁ గాపాడుఁగాత
దౌడల రక్షించు తన్ మోదరూపిణి, హృది మహానదియు రక్షించుఁగాత
జక్రివామాంసజ శ్రవణముల్ ప్రోచుత, గాళింది యధరముల్ గాచుఁగాత
రవిసుత చిబుకంబు రక్షించుతన్ యమ, భగిని కంధరము గాపాడుఁగాత
కృష్ణప్రియాంగన పృష్ఠంబు ప్రోచుతన్, భుజములన్ దటినియుఁ బ్రోచుఁగాత
నూరువుల్ రంభోరు వోముతన్ జానువుల్, పాదభేదినియుఁ గాపాడుఁగాత
ఘుటికలన్ బ్రోచుత గోర్కి రాసేశ్వరి, కలుషహారిణి కాళ్లఁ గాచుఁగాత
నంతర్బహిరధోర్ధ్వ హరిదుపదిశలన్ బ్ర, పూర్ణతమప్రియ ప్రోచుఁగాత

తే॥ సర్వదా సర్వథా సర్వసమయములను, జక్కఁగాఁ బ్రోచుగావుత సకలలోక
మాత మాతల్లి మాకిటన్ బ్రీతితోఁ బ్ర, సన్నయై మ్రొక్కులం గొని సాకుగాత.

క॥ ఇది యమునాకవచంబును, బదిమారులుఁ బరమభక్తిఁ బఠియించిన య
ట్టినరోత్తముండు ధనధాన్యసంపన్నుఁడై వఱలి కడను గేవలముందున్. ౨౧

తే॥ బలియు బుద్ధిమంతుఁడు నైన ♦ బ్రహ్మచారి
నియతితో మితాశనుఁడయి ♦ నెలలు మూఁడు
జరుగునందాఁక దీనిని ♦ జదువ నోతఁ
డఖిల రాజ్యాధిపత్యంబు ♦ నందఁ గలఁడు. ౨౯౨

తే॥ మూఁడు నెలలలో నిశ్చల♦బుద్ధి నిద్దీ, నూటపదితడవలు మంచి♦చోటునందుఁ
జేరి చదివిన వారికి ♦ సిద్ధిగాని,విషయ మేదియు నుండదో ♦ విమలచరిత! ౨౯౩

తే॥ ఎవఁడు ప్రొద్దున మేల్కాంచి ♦ కృష్ణదర్శ,నాదికారణమగు దీని ♦ నధికభక్తిఁ
జదువునో యాతఁ డైహిక♦సౌఖ్యములను,జెంది గోలోకమున కేగి♦చెన్నువిహారు.

తే॥ అనఁగ మాంధాత యిట్లనె ♦ యమునయొక్క
సర్వసిద్ధికరంబగు ♦ స్తవముఁ బలుకు
సౌభరీ! యన్న నాతఁడా ♦ జనవిభునకు
స్తవము నుడువంగఁ దొడఁగెనో ♦ జనకరాజ! ౨౯౫

యమునాస్తోత్రము.

తే॥ పద్మనాభవామాంససం♦భవకుఁ గొల్పు, కృష్ణకాంతకుజోతంబు శ్రీ♦కృష్ణరూపి
ణికి జోహారువు కాళింది ♦ నిర్ఘరిణికి, జాగిలిఁ భక్తితోడుత ♦ సల్పుచుంటి.

క॥ సిలుగు సుజనులకుఁ గూర్చెడి, తులువలు కాముకులునైన ♦ దుష్టులు త్వద్భ
క్తులుగానైరేఁ వారిని, సలలితమతి సాకు నీకు ♦ సల్పెదఁ బ్రణతుల్. ౨౯౭

తే॥ కృష్ణ! కృష్ణస్వరూపవు♦పృథులతరంగ, ములను గూర్మావతారుఁడు♦సెలఁగుచుండుఁ
బ్రబలయమునవుత్స్యమూర్తివై♦నిలుతువుప్రతి,బిందువందుగోవిందుఁడు♦వెలుఁగుచుండు

శా॥ అమ్మా! దేవపురుల్ యథాయథలుగా ♦ నబ్జోద్భవాండంబు ఖం
డమ్ముల్ గాఁగ గిరీంద్రభూమిరుహకు ♦ డ్యశ్రేణిదుర్గోరుకూ
లమ్ముల్ గూల జవంబునన్ విరజ ను ♦ ల్లంఘించి లోకమ్ముఁ బూ
తమ్ముఁగా సల్పుచుఁ బాఱుచుంటి వినె జో ♦ తల్ నీకు లీలావతీ! ౨౯౯

శా॥ ఫుల్లాబ్జాయతనేత్ర వామభుజసం ♦ భూతా! విభూతీశ్వరీ!
తల్లీ! గోపకగోపికాసురభివ ♦ త్సశ్రేణిసంరక్షణా
భ్యుల్లాసా! యరవిందమిత్ర తనయా! ♦ పూతా! జగన్మోహినీ!
కల్లోలాకర! మేఘవర్ణరుచిరా! ♦ కావింతు నీకంజలుల్. ౩౦౦

ఉ॥ జీవనజోత్పలాది బహు ♦ చిత్రసుమంబులఁ జూత నారికే
ళావనిజంబులన్ మిగుల ♦ హర్షము గూర్చెడి తీవెలన్ బ్రమో
దావహమైన కుంజముల ♦ నందముఁ జెందెడి బృందకావనిన్
డీవిఁ దలిర్పఁ జేరుచుఁ గ ♦ డిందిగ మెచ్చెడి నిన్నుఁ గొల్చెదన్. ౩౦౧

సీ॥ కోవిదసుర్లభ! ♦ గోలోకమున నీవె, యుత్తమవై సత ♦ మొందుదమ్మ!
బాధాకరంబులౌ ♦ పాపౌఘువులకెల్ల, దర్వీకరంబవై ♦ తనరితమ్మ!
గోవిందసంగత ♦ గోపకగోపికా, కుర్దనకలితవై ♦ కుదిరితమ్మ!
జలలోలకల్లోల! ♦ సంచయ కోలాహ, లాంచితవై లలి ♦ నలరితమ్మ!
ఆ॥ సకలజగములందు ♦ సౌందర్యవతివమ్మ!, సుమతివినుతవమ్మ! ♦ విమలరూప
వమ్మ! యాదిదేవు ♦ నర్ధాంగివో యమ్మ!, నిన్ను నమ్మియుంటి ♦ నన్నుఁ బ్రోచు.
క॥ యమునా నామముఁ దాల్చితి, నమరులు మీపేరుఁ దలఁచి ♦ యఘనగములఁ జూ
ర్ణము గావింతురు తల్లీ!, యమభగినీ! భక్తి నిన్ను ♦ నారాధింతుర్. ౩౦౩
ఆ॥ నీకు నన్నమైన ♦ యా కృతాంతుండును, నిన్ను దలఁపనట్టి ♦ నీచజనుల
నరగఁ గొట్టగఁ బ్ర ♦ చండనాముండయి, దండముఁ గొని పురిని ♦ మెందు దిరుగు.
తే॥ విషయకూపములఁ బడి ♦ వెతలఁ గుడిచి, వేమఱుఁ విసువొందెడి ♦ వెఱ్ఱుల పయి
నీ కటాక్షరజ్జువు బడ్డ ♦ నిముసమున నె, లేచి వారు కేవలమును ♦ జూచుచుండ్రు.
తే॥ శ్రీవిరాణ్మూర్తి విస్తృత ♦ శీర్షమందు, వేణిరూపకమాలగా ♦ వెలుఁగుచుంటి
వమ్మ! నీగుణమందు నా ♦ వంతయేని, శేషుఁడుఁ వర్ణనంబును ♦ జేయఁగలఁడె?
తే॥ ఇట్టి నీవు కృపామతి ♦ నెచట నెచటఁ, బాఱుచుందువో యందందు ♦ వఱలు నరుల
భాగ్యమేమని చెప్పనౌ ♦ భానుతనయ!, మోడ్పులొనరింతుఁ గైకొని ♦ ప్రోవవమ్మ!
తే॥ ఇట్టి యమునాస్తవంబును ♦ నేజనుండు, వేకువను లేచి పూర్వోక్త ♦ విధిగ భక్తి
జదువునో వాఁడు జగతికి ♦ సౌఖ్యమొసఁగి, భోగములఁ బొంది గోలోక ♦ మునకు నరుగు.

యమునా పటల పద్ధతులు.

వ॥ అనవుడు మాంధాత యానందించి మహాత్మా! యనుగ్రహించి కామప్రదంబులగు కాళిందీపటల పద్ధతులను బోధింపవేఁడితి నన నమ్మునివరుండు విని జనవరా! తద్యమునాపటలంబున కాదియందుఁ బ్రణవంబును జేర్చి మాయాబీజం బుద్ధరించి రమాబీజం బనుసంధించి కాళిందీదేవి యనుదానిని జతుర్థ్యంతంబుగాఁ జేసి దానికి నమశ్శబ్దంబు గూర్చిన మహామంత్రంబగుం. తన్మంత్రం బేకాదశలక్షావృత్తులు జపించిన సిద్ధించి. వాంఛాప్రదంబగు శుభకరంబగు నొక్కసింహాసనంబున షోడశదళపద్మంబును వేసి మధ్యభాగంబునఁ గర్ణికను జిత్రించి యమునాసహితుండగు శ్రీకృష్ణుని మనోహరంబుగా లిఖించి పూర్వోక్తకమలంబునందలి షోడశదళంబులందు గంగా, విరజా, కృష్ణా, చంద్రభాగా, సరస్వతీ, గోమతీ, కౌశికీ, వేణీ, సింధు, గోదావరీ, వేదస్మృతీ, వేత్రవతీ, శతద్రు, సరయూ, ఋషికుల్యా, కకుద్మిను లను నదులను వేఱువేఱుగాఁ దత్తన్నామమంత్రంబులతో షోడశోపచారంబుల నర్చించి క్రమంబుగా దిక్చతుష్టయంబునను బృందావన, గోవర్ధన, బృందా. తులసీ, దేవతలను స్థాపించి, యా మంత్రనామంబులతోఁ

బూజించి భగవతియుఁ గళిందనందినియు, సూర్యసంజాతయు, యమభగినియు, శ్రీకృష్ణ ప్రియయు, యూధీభూతయు నగు యమునకొఱకని మాటిమాటికి నుచ్చరించుచు నావాహనాద్యుపచారంబులం గావించి పైనిఁ దెలిపిన మహామంత్రంబు జపింపందగు. ఇఁకఁ దత్పద్ధతి యెట్టిదనిన తన్మంత్రపురశ్చరణంబు సిద్ధించునందాఁక బ్రహ్మచారియై మౌనంబుఁ దాల్చి యవభోజియుఁగాని పర్ణాశనుండుగాని యై నేలఁ బరుండి యింద్రియంబులను జయించి కామక్రోధాదులఁ దూరీకరించి సమర్థుండగు దేశికుని నేర్పాటుజేసికొని తదాజ్ఞానుసారంబుగా బ్రాహ్మ్యముహూర్తంబున మేల్కాంచి యమునను సన్నుతించి కాల్యంబులం దీర్చి యరుణోదయంబున నద్యాదులందు స్నానం బొనరించి నిత్యంబులగు జపతపంబులఁ నిర్వర్తించి తన్మంత్రం బనుష్ఠింపందగు. మధ్యాహ్నంబగుడు సంధ్యావందనం బొనర్చి నియమపూర్వకంబుగా నుండందగు. తన్మంత్రపురశ్చరణసమాప్త సమయంబునం బుత్రవంతులగు దశలక్షబ్రాహ్మణులను గంధపుష్పాక్షతాదులతోఁ బూజించి షడ్రసోపేతంబగు మధురాన్నం బిడి జాంబూనదపాత్రాంబరాభరణ దక్షిణల నొసంగి సంతుష్టులం జేయందగు. ఇట్లాచరించిన నామంత్రంబు సిద్ధించి బుద్ధిగతాభీష్టంబులను సిద్ధింపఁ జేయు. సందియ మావంతయు లేదు. నీవు ననుష్ఠించి సర్వసుఖంబులఁ బొందు మని యుపదేశింప నారాజవరుండు, ౩౦౯

ఆ॥ అరుసమొంది ధీర! ♦ యమునా సహస్రనా, మనుతిగూడఁ జెప్పి ♦ మనమువొంగఁ
జేయ వేఁడితి నన ♦ నాయోగి వర్యుండు, వలుకఁ దొడఁగె నిట్లు ♦ పార్థివేంద్ర!

వ॥ భూరమణా! యీమంత్రంబునకు సౌభరిమహర్షియు, యమునదేవతయు ననుష్టుప్ఛందంబును, మాయాబీజము కీలకంబును, రమాబీజంబు శక్తియుగలదు. ఈనామస్తోత్రంబుఁ బఠించుటకు ముందుగా "శ్యామామంభోజనేత్రాం" అను దానితో ధ్యానంబొనరించి "కాళింది" యను నామంబు మొదలు "సర్వతీర్థాధిదేవత" యను నామంబువఱకుంగల వేయినామంబులఁ సక్రమంబుగాఁ జదువనగు. ఇట్టి స్తోత్రం బొకమాఱు సల్పినవాని గృహంబునందుఁ జౌర్యంబును, రెండుసారులు జదివిన వాని కెట్టి ప్రదేశంబున నైనను జోరవ్యాఘ్రాదిభయంబులు గలుగనేరవు. శుద్ధద్వితీయయం దిద్దానిని బ్రారంభించి పూర్ణిమలోపలఁ బదితడవలు పఠించిన రోగి రోగంబునుండియు, బద్ధుఁడు బంధనంబునుండియు విముక్తు లగుదురు. గర్భిణి సుకుమారునిం గాంచు. విద్యార్థి సకలవిద్యలందుఁ గుశలియగు. మోహన స్తంభనోచ్చాటనఘాతనశోషణదీపనోన్మాదనతాపననిధిదర్శనవశీకరణంబులందు నేర్పును మనోగతంబులగు నిష్టంబులను సిద్ధింపఁ జేయు. దీనిని విధివిధానంబుగాఁ బారాయణం బొనరించిన బ్రాహ్మణుండు బ్రహ్మవర్చస్వియు, రాజన్యుండు సర్వరాజ్యాధిపతియు, వైశ్యుండు ధనాధిపతియు నగు. ఇది బ్రాహ్మణముఖంబుగాఁ దన్మహి

మంబు వినిన శూద్రుండును నిర్మలుండై మోక్షార్హుండగు. నిత్యంబును భగవత్పూజాకాలంబున నిద్ది చదివినవాఁ డుదకంబునం దరవిందంబు వొందియు నీరంటనట్లు సంసారమం దుండియుఁ దజ్జనితపాపంబు నంటఁడు. ఇది యొక సంవత్సరంబువఱకు నూరుమాఱులు ప్రత్యహంబుఁ జదివిన సప్తద్వీపవలయితంబగు నిమ్మేదిని నేకచ్ఛత్రాధిపతియై పరిపాలించుననుట కనుమానంబులేదు. నిష్కామియై యెవఁడిది చదువునో వాఁడు పురుషార్థంబులంబొంది జగతింబేరొంది జీవన్ముక్తుండగు. మఱియు నిది సావధానంబుగాఁ జదివినవా రఖిలసుఖంబులం గాంచి యంతిమంబున గోలోకంబున కరుగఁగలరని పలుక నా మాంధాత యాలించి యలరి మునికి నతులిడి నిజరాజధాని యగు నయోధ్యాపురంబున కేగెఁ గాదె! యింకను నీవేమి వినవలతువో తెలుపుమని యడుగ జనకుండు నారదున కిట్లనియె. ౩౧౧

తే॥ పుణ్యవశమున గోకులం ♦ బున జనించి, నట్టి సుదతుల గాథల ♦ నల్ల యర్క
పుత్రి పంచాంగమున్ వింటి ♦ భూసుర! మఱి, కృష్ణుఁడందేమి సేసెనో ♦ యెఱుఁగఁ జెపుమ!

ప్రలంబాసుర వధ.

ఉ॥ నారదుఁ డద్ది వించు జన ♦ నాథున కిట్లనె నొక్కవేళలో
శ్రీరమణుండు భ్రాతయగు ♦ సీరిని గూడుచు గోసమూహముల్
బారులు గట్టి నేత్రయుగ ♦ పర్వముగాఁ జనఁ ద్రోలు చల్ల భాం
డీర వనంబుఁ జేరి యట ♦ కీవిగనుండెడి నొక్కచోటునన్. ౩౧౩

తే॥ గోవులను మేయఁ ద్రోలియుఁ ♦ గోడెకాండ్రఁ
గలసి వాహ్యావాహక రూప ♦ లలితకేళి
నాడుచుండెను కంసుచే ♦ నంపఁబడిన
యల ప్రలంబ నిశాచరుఁ ♦ డట్టితఱిని. ౩౧౪

ఉ॥ గోపకబాలకుం డగుచుఁ ♦ గుర్ధనలాలసులైన వారితో
శ్రీపతి చూచుచుండఁగనె ♦ చేరి ముదంబున నాడుచుండె నీ
రూపల గోపబాలకులె ♦ ఱుంగక పోయి రనంతరంబునం
దా పురుషోత్తముండు గని ♦ యందఱి కయ్యది దెల్పె నత్తఱిన్. ౩౧౫

ఆ॥ ఆటలందు గెల్చి ♦ నట్టి నీలాంబరు, నోడినట్టి కుఱ్ఱఁ ♦ డొకఁడు గూడఁ
బండెమేసికొన్న ♦ భంగి మోయఁగలేక, యుంటఁగను ప్రలంబుఁ ♦ డొప్పికదఱ.

ఉ॥ సీరిని స్వాంసలాంసమునఁ ♦ జేకొని పైనమొనర్చి యట్టి భాం
డీర వనంబు నుండియు వ ♦ డిన్ యమునాతటినీతటంబునన్
జేరిచి యందునుండి మఱేఁ ♦ జెల్వగు శ్రీమధురాపురంబునన్
జేరుట కుద్యమించు తఱి ♦ సీరి గనుంగొని యాతుణంబునన్. ౩౧౬

చ॥ ఘనసమమైన రూప మధి ♦ కంబుగఁ దాల్చి ధరాధరేంద్రు మా
డ్కిని బహుదుర్గముండయి త ♦ టిత్సహితాభ్ర గత ప్రపూర్ణచం
ద్రునివలె దైత్యపృష్ఠమునఁ ♦ దోఁచి వెలుంగఁ దొడంగె దీప్తి దీ
ప్తనవమణీ ప్రకాశిత సు ♦ వర్ణమయాభగణంబులన్ మఱిన్. ౩౧౮

ఉ॥ చండపరాక్రముం డయిన ♦ చక్రి సహోదరుఁ డాప్రలంబుఁ డు
ద్దండభయంకరుం డగుటఁ ♦ డాఁ గని వేగమ వానిఁ బట్టి యా
కొండలఁగొట్టు నింద్రువలె ♦ గ్రుద్ది శిరంబును జెండివైచె బ
ల్దండిగఁ బూలవాన విబు ♦ ధ ప్రతతుల్ గురియంగ భూవరా! ౩౧౯

ఉ॥ అంతట వాని జోతియును ♦ నా బలరామునిలో లయించె న
త్యంత జయధ్వనుల్ దివిని ♦ ధాత్రిని నిండె నరేంద్ర! యన్న భూ
కాంతుఁడు దిర్గి యిట్లు పలు ♦ కం దొడఁగెన్ మఱి వాని పూర్వ జ
న్మాంతర పుణ్యగాథను ద ♦ యామతి నాకు వచింపవే సుధీ! ౩౨౦

ప్రలంబాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

చ॥ సురముని తిర్గి యిట్లనె య ♦ శోధన! తొల్లిఁ గుబేరుఁ డిందు శే
ఖర పదపద్మపూజకు స్వ ♦ కంబగు చైత్రరథంబు నందునన్
విరులను రక్షసేయఁగఁ బ్ర ♦ వీణతఁ గాంచిన యక్షవర్యులన్
వఱలఁ నొనర్ప నాభటులు ♦ భద్రముగా గనుచుండి రింతలోన్. ౩౨౧

తే॥ ఒక్క దినమందు నేర్పరి ♦ హూహూ వనెడి, వానికొడుకును శ్రీహరి ♦ భక్తవర్యుఁ
డునగు విజయుఁడన్ గంధర్వ ♦ జనుఁడు హరిని, వేణువీణాగళంబులన్ ♦ వీధి వీధి.

ఉ॥ స్తోత్రముఁ జేయుచున్ ధనదు ♦ తోటను నెవ్వరెఱుంగ నట్లుగా
నాత్రముతోడఁ జొచ్చి విరు ♦ లన్నిటిఁ దిన్నగఁ గోసికొంచు నే
మాత్రపు సద్దులేని యటు ♦ మంచివడిన్ జనె నంతదాని నా
చైత్రరథేశ్వరుండు గని ♦ చాల విచారముఁబొంది కిన్కతోన్. ౩౨౩

చ॥ అరరె! యిటుల్ మదీయ వన ♦ మందునఁ జేరి సుమంబు లన్నిటిన్
బొరిఁ బొరిఁ గోసి కైకొనుచుఁ ♦ బోయె నెటో యల తెక్కరీఁడు త
న్నర సుర యక్ష కిన్నర గ ♦ ణస్థితుఁడైన ఘనుండునైన ను
ద్ధురమగు నాదు శాపమునఁ ♦ దోడ్తనె రక్కసుఁ డౌచుఁ బుట్టుతన్. ౩౨౪

చ॥ అని శపియించెఁ దద్విధిని ♦ నా విజయుండు నిశాట రూపమున్
దనకు ఘటిల్లుచుండుట న ♦ దాటునఁ గాంచి యకృత్యమెంచి తో
డ్తనె యల గుహ్యకేశ్వరుని ♦ దాపునకుం జని తత్పదంబులన్
వినయ విధేయతల్ గలిగి ♦ వేమఱు మ్రొక్కి నుతించి యిట్లనెన్. ౩౨౫

తే॥ తప్పుఁ బొరపాటుచే నిప్డు ♦ తావకోప, వనము నందునఁ జేసితి ♦ ధనద! నేను
రాక్షసాకృతితో ధరన్ ♦ బ్రతుకఁజాలఁ, గాన మన్నించి ప్రోవుమ ♦ కరుణతోడ

తే॥ అనఁగ నా నరవాహనుఁ ♦ డభిమతించి, ద్వాపరాంతము నందున ♦ వాసుదేవు
నన్నయౌ బల భద్రుని ♦ హస్తములను, శాపముక్తుఁడ వగుదువో ♦ సరసహృదయ!

తే॥ అనుచుఁ గరుణించెఁ దత్సూక్తి ♦ నా విజయుఁడు,
దైత్యుఁడై ప్రలంబాఖ్యతోఁ ♦ ధరణిఁబుట్టి
యచ్యుతాగ్రజ హస్త సం ♦ హతుల శాప
ముక్తుఁడై పరమొందె నో ♦ పుణ్యపురుష! ౩౩౧

కృష్ణుండు దావాగ్నిని మ్రింగి గోపకులను రక్షించుట.

తే॥ పిదపఁ గేళీలాలసులగు♦పిల్లవాండ్రు, ఘాస లోభంబునన్ ముంజ♦కాననమున
కరిగి మేసెడి నాత్మీయ ♦ సురభి తతుల, ద్రోలుకొని రాఁగఁ దేకువ ♦ తోడఁ నేగి.

సీ॥ మన్మథ దేవుని ♦ మన్ననఁ గల్పు ము, క్కంటిదౌ మూఁడవ ♦ కన్ననంగ
భగ్గుభగ్గునమండి ♦ యెగ్గుల మిక్కిలి, కలిగించెడి బడబా ♦ నల మనంగ
సంభోధిమంధన ♦ మందు నొక్కుమ్మడి, బైలు దేరిన విష ♦ జ్వాల లనఁగ
సర్వలోకంబుల ♦ క్షణములోన దహించు, ప్రలయ కాలాభీల ♦ వహ్ని యనఁగ

తే॥ ఘోర భీకర మైనట్టి ♦ కారుచిచ్చు, పుట్టి తన్మహారణ్యంబుఁ ♦ జుట్టుముట్టి
కాల్చుచుండుటఁ గనుఁగొని♦కాతరులయి, యేమితోఁచక యెలుగెత్తి♦యిటుల ననిరి.

మ॥ అదిగో దావము చిట్పటార్భటులతో ♦ నంతంతకున్ మమ్ములన్
గదియన్ సాగె ధృతోరుకౌస్తుభమణీ! ♦ క్ష్మారాజచూడామణీ!
త్రిదివేశేశ్వరరక్షణప్రియమణీ! ♦ దీనాళి చింతామణీ!
స్వదయార్ద్రాఘభుజంగగారుడమణీ! ♦ చక్రాదిపాణీ! గుణీ! ౩౩౧

తే॥ కృష్ణ! కృష్ణ! కృపాకరా!♦కీర్తనీయ! మమ్ము దావాగ్ని కసితోడ♦మంటఁ గలుప
వచ్చెడిని నిన్నుశరణంబుఁ♦జొచ్చుచుంటి, మయ్య! చయ్యన రక్షింపు♦మియ్యదనుకన.

చ॥ అనఁ గరుణాళువుం డయిన ♦ యచ్యుతుఁ డిట్లనె నన్నలార! మీ
మనముల భీతి వీడి యొక ♦ మాఱు కనుంగవ మూయుఁడీ! యన
న్వని యల గోపబాలురు స్వ♦ నేత్ర యుగంబును మూసి రంత నా
వనజదళాయతేక్షణుఁడు ♦ వహ్ని దహించెడి చోటు జేరుచున్. 333

చ॥ జలమును గ్రోలు పోలికను ♦ సాదపు ముద్దను మ్రింగు భంగిగా
వలయముగా దహించెడి ద ♦ వంబు గుటుక్కున మ్రింగె నింగి వే
ల్పులు దమ వ్రేళ్ల నాసికల ♦ మోపి విచిత్రముఁ బొందుచుండ మి
త్రులు నులు కాత్మలన్ విడిచి ♦ తోషముఁబొంద బలుండు మెచ్చఁగాన్. 33౪

మ॥ తరువాత న్మునివర్యుఁడైన హరి యా ॥ దానంబుఁ బోకార్చి త
త్సురభివ్యూహకగోపబాలకులతో ॥ సూర్యాత్మజాతీరభా
సురభాండీరమహావనస్థపృథులా ॥ శోకాటవిం జేరి సం
బరమొందెన్ జనకా! మహాత్ములకు నే ॥ భావంబు సిద్ధింపదే?　　33౫

ఉ॥ అంతన గోపబాలకులు ॥ నాఁకట దప్పిచి బీడఁ బొంది బ
ల్డింది బలాన్వితాచ్యుతుని ॥ లెస్సగ వందనముల్ బొనర్చి తా
రందరు జేరి వేడి రిటు ॥ లక్కట! దూపను క్షుత్తుచే వ్యథల్
జెంది నశింపనుంటి మిఁకఁ ॥ జెచ్చెరఁ బ్రోవుము! నందనందనా!　　33౬

తే॥ అంత సోకుమూశిలగొంగ ॥ యందుల కురు, రీకరించియు వారికి ॥ రీతిఁ బల్కె
మాధురులగు బాపలతోడ॥మఖము నంగి, రసుఁ డొనర్చెడి సీచెంత॥రయముతోడ,

ఉ॥ అచ్చటి కేగి బ్రాహ్మణుల ॥ కందఱకున్ గిడిగిళ్ళు భక్తితోఁ
గ్రచ్చఱ సల్పి యన్న ముద ॥ కంబుల నడ్గుడు పొండనంగ వా
రచ్చట నుండి పైనమయి ॥ యా మునివర్యుని యజ్ఞవాటికన్
జొచ్చి విధేయులై మిగుల ॥ జోత లొనర్చి వచించి రిట్టులన్.　　33౮

ఆ॥ విప్రవర్యులార! ॥ యప్రమేయుండగు, గోకులేశసుతుఁడు ॥ గోపబాల
కులను గూడి గోత ॥ తులఁ దమిఁ ద్రోలు చ, శోకమనెడి వనికి ॥ సారిది వచ్చె

క॥ ఆతఁడు నాతని భ్రాతయు, నాతనితోఁ దిరుగు ॥ లాడెడి మిత్ర
వ్రాతము లన్నోదకముల, నాతురులై రందువలన ॥ నవి మీరిడుఁడీ!　　3౪౦

ఉ॥ వారల కుయ్యిన్ విని స ॥ వక్రియలన్ నెరవేర్చు భూసురుల్
వారికి నిట్లు వాకొనిరి ॥ బాలకులార! ముదంబుతో నిటన్
వారిని గాని యోదనము ॥ పట్టెడుగాని యొసంగు వీలు మా
కేరహిఁ గల్గలేదని వ ॥ చింపఁగఁ జింతిలుచుంటి మక్కటా!　　3౪౧

శా॥ అంతన్ వారు నిరాశులై యల సరో ॥ జాక్షున్ మఱల్ జేరుచున్
జింతాక్రాంతమనస్కులై యనిరిటుల్ ॥ శ్రీకృష్ణ! నీ యానతి
న్నింతాకంతయు దాఁటకుండ మఖమున్ ॥ నేమంబుతోఁ జేయు వే
దాంతార్థప్రథితాగ్రజన్ములను మే ॥ మర్థింప నన్నాంబువుల్.　　3౪౨

క॥ ఏమియు లేవని వాకొని, రామీఁదట మీదు దరికి ॥ నరుదెంచితి మిం
కేమెటు బ్రతుకంగలమో, యీ మెయి నుడువంగవలయుఁ॥దృష్ణన్ గృష్ణా!

క॥ నావుడు వారికి నిట్లనె, శ్రీవిభుఁడో బాలులార! ॥ చెచ్చెర నలభూ
దేవుల భార్యల చెంతకు, నీవేళనె పోయి యడిగి ॥ యిచ్చులఁ గనుఁడీ!　　3౪౪

క॥ ఈతడవకు నామాటను, బ్రీతిగ విని పొండనంగఁ ॥ బిల్లలు మఱి యు
త్పాతోన్మూలనపటుసవ, మాతతముగఁ జేయు నిక్క ॥ కరిగియు నందున్.

చ॥ చెలఁగెడి ధాత్రిదేవతల ♦ చెల్వల మ్రొక్కుచు నమ్మలార ! గో
కులపతిపుత్రకుండు నవ ♦ కోటిసుధాకరసుందరాస్యుఁడుఁ
జలదనిభుండు పుష్పశర ♦ సామ్యమనోహరవిగ్రహుండు సా
జలజదళాయతాక్షుఁడు వ్ర ♦ జస్థలినుండి వయస్యయుక్తుఁడై. ౩౮౬

ఉ॥ గోవులఁ ద్రోలుకొంచు ఖగ ♦ గుల్మలతాపరిపూర్ణమౌ యశో
దావనిజాభిరామవని ♦ కాగతుఁడయ్యెను నందునున్న మి
త్రావళితోడ క్షుత్తృషల ♦ నక్కలిఁ బొందెడి దాన మీరు మా
కేవిధినేఁ జలాన్నముల ♦ నిండిఁకఁ ద్రోయకుఁ డస్మదుక్తులన్. ౩౮౭

మ॥ అని వేఁడన్ ధరణీసురాంగనలు దా ♦ మాలించి యాకుఱ్ఱలన్
గని యోబాలకులార ! మీరిపుడిటన్ ♦ గాంఢించు నన్నాంబువుల్
గొనుఁడీ ! యట్టి మహామహుం గనుటకై ♦ కోర్కుల్ ఫలింపంగ మే
మును రానెంచితి మంచు వారి కిడి ర ♦ ప్పాంబువ్వ లవ్వారిగాన్. ౩౮౮

చ॥ పదపడి బాలకుల్ సనిరి ♦ బ్రాహ్మణభార్యలు బైలుదేరి స
మ్మదమునఁ దన్మహాటవిని ♦ మన్మథమన్మథు సాగ్రజన్ముఁ గృ
ష్ణుఁ దనివి తీఱ విన్నవిధిఁ ♦ జూచితిమం చరుసంబుఁ బొంది త
త్పదములకున్ నమస్కృతుల ♦ భక్తిని బల్మఱొసర్చియుండుడున్. ౩౮౯

తే॥ తమ్మికంటియుఁ గన్గొని ♦ తన్వులార!, మీర లిటకు నేతెంచుటల్ ♦ మేలుసుమ్మి
వల్లభులతోడఁగూడి ప్రాం♦పంచిక సుఖ,ములను జెంది గోలోకంబుఁ♦బొందఁగలరు

క॥ అని వరమిడ నతులిడి వా,రు నశోకవనమ్మునుండి ♦ త్రుటిలో నాత్మీ
యనిలయములకుఁ జనుదెం, చినఁ గని తత్ప్రియులు నెదలఁ ♦ జింతిలి రిట్టుల్.

తే॥ సరసిజాక్షునిఁ గనిన మా♦తరుణిమణుల,జన్మములె సార్థకంబులు♦సత్య మల్ల
కంసభయమున శౌరినిన్♦గనని మాదు, జన్మ మేటికిఁ గాల్పనే♦జగతియందు.

ఉ॥ పిమ్మట నందనందనుఁడు ♦ పిల్లలు దెచ్చి యొసంగు నన్నతో
యమ్ముల మిత్రసోదరస ♦ మన్వితుఁడై భుజియించి గోసమూ
హమ్ములఁ ద్రోలుకొంచు హృద ♦ యంగమమౌ నల బృందకాటవిన్
శమ్ముగఁ జేర నో యుపని ♦ షద్విపులార్థవిదగ్రణీ! గుణీ ! ౩౯౩

శ్రీకృష్ణుండు గోపకులకు వైకుంఠలోకంబు జూపుట.

తే॥ పాపహరమగు మఱి యొండు ♦ శ్రీపతికథఁ
జెప్పుచుంటిని విను మార్య ! ♦ శ్రీకరంబు
నఘహరంబును బరమంబు ♦ నఖిల శుభద
మైన యేకాదశీవ్రత ♦ మాస్థతోడ. ౩౯౪

ఉ॥ గోకులనాథుఁ డొక్కతఱిఁ । గోర్కి ఫలింపఁగఁ జేసి ద్వాదశిన్
వేకువ లేచి గోపపరి । వేష్టితుఁడై యమునా ధునీమణిన్
వీఁకను జొచ్చి క్రుంకు లిడ । వేళను నప్పతి సేవకుండు త
ద్గోకులనాథు రజ్జువుల । తో బిగగట్టి మహాజవంబునన్.   ౩౫౬

తే॥ వరుణలోకంబునకుఁ గొనిపోవ నపుడు, గోపకులను గోలాహల । మాపఁజాల
నట్టు లయ్యెను బిమ్మట । నచ్యుతుండు, వారి నూరార్చి ముట్టె యా । వరుణపురిని.

చ॥ పరువముతోడ మదేభముల । వాజులఁ దేరులఁ గేతనంబులన్
బరిఖల దుర్గవప్రములఁ । బత్తుల భర్మమయోరుహర్మ్యముల్
బొరిఁబొరి బూదిలోఁ గలిపి । మూలను డాఁగిన పాళిఁబట్టగా
నరిగెడి వేళ నా వరుణుఁ । డంజలులన్ ఘటియించి యిట్లనెన్.   ౩౫౭

ఉ॥ కోపము మానుమయ్య ! యను । కూలపథంబున నుండుమయ్య ! మా
యోపినయంత మీ యెడ న । నుత్తమరీతి వసింతుమయ్య ! మే
మీపరిఁ జేయు తప్పులను । నెంతయు నీవు క్షమింపుమయ్య ! యో
శ్రీపతి ! నీ పదంబులకు । శీర్షముతో నతులం బొనర్చెదన్.   ౩౫౮

క॥ గోపీదుకూలచోరా !, గోపీకేళీవిలోల ! । గోపీనాథా !
గోపకరాజకుమారక !, గోపకవంశాబ్ధిచంద్ర ! । గోపాలమణీ !   ౩౫౯

మత్తకోకిల॥ శిష్టరక్షక ! దుష్టశిక్షక ! । చిత్రఖేలనలోలుపా !
యష్టదారమనోహరా ! పృథు । లాదితేయగణప్రియా !
యష్టమూర్తినుతప్రభావ ! య । హస్కరార్బుదతుల్య ! మా
కష్టముల్ దొలఁగంగఁ జల్లగఁ । గావుమా ! కమలేశ్వరా !   ౩౬౦

శా॥ బ్రహ్మాండేశ్వరు బ్రహ్మనాభు ననఘున్ । మందారు మందారునిన్
బ్రాహ్మణ్యాంఘ్రిసరోజరాజివినతి । ప్రారంభ ధన్యాత్మునిన్
బ్రహ్మానందమయున్ నిరామయుని శ్రీ । రాధామనోచోరుఁ ద
ద్బ్రహ్మానిర్వచనీయుఁ గృష్ణుని నినున్ । బ్రార్థింతు విశ్వంభరా !   ౩౬౧

చ॥ అని పొగడంగఁ జక్రధరుఁ । డాగ్రహమున్ విడి సుప్రసన్నుఁడై
మనమున భీతి మానుము సు । మాళముగా మను మోయి పాళి ! యీ
పనులిఁకఁ జేయకుండుమని । పల్కుచు నందుని త్రాళ్ళు విప్పి తో
డ్కొని యమునాతటిన్ వెలుఁగు । గోపకసన్నిధిఁ జేర్చె నంతటన్.   ౩౬౨

ఉ॥ నందముఖంబునన్ వనజ । నాభు ప్రభావము గోపకుల్ మహా
నందము గల్గఁగా వినియు । నమ్మఁగఁజాలక నందనందనున్
డొందరతోడ డాయుచు మ । ధుసనవుక్తులఁ బల్కి రిట్లు గో
విందపదారవిందయుగ । వేష్టన జృంభితబంభరోపమా !   ౩౬౩

తే॥ నీరజాతాయతేక్షణా! నిశ్చయముగ, నీవు భగవంతుఁడవే? యైన నీకుఁ డెంకి
యైన వైకుంఠలోకంబు నఱమరలను, విడిచి చూపింప వినుతిఁ గావింతు మిపుడు.

క॥ అంత ననంతశయానుఁడు, సంతసముం గని సగోప జనుఁడై వైకుం
ఠాంతరదేశంబున క,త్యంతంబగు శీఘ్రగతిని నరిగియు నటఁ దాఁ. ౩౬౭

సీ॥ వేయి శిరఁబులు వేయి పాదంబులు, వేయి భుజఁబులు వెలుఁగుచుండ
శంఖఁబుఁ జక్రంబు శార్ఙ్గంబు గదయును, బద్మంబు వనమాల పరిఢవిల్ల
చామరాందోళికా చ్ఛత్రకిరీటకే,యూరాది భూషలు నొప్పుచుండ
సవ్వడిలేనట్లు జక్కఁగాఁ గావించు, పార్షదుల్ పెక్కురు వరగుచుండ

తే॥ పెక్కుసూర్యుల కాంతులు పెరుఁగుచుండ
సురవరాదులు మ్రొక్కి సం స్తుతులు సల్ప
జ్యోతిరురుమండలంబున నొప్పు సింహ
పీఠమున నున్న శేషుపై వెలిఁగె నపుడు. ౩౬౮

తే॥ గోకులమునుండి వచ్చిన గోపకులతి, భయమునఁ గుసగుసలాడి వఱలుచుంటఁ
గాంచి పార్షదులెల్లరు కసలి దవ్వు, నందు వారిని గూర్చుండ నాజ్ఞచేసి.

ఉ॥ ఎత్తఱినైన విష్ణుసభ నీరలు గాంచితిరొక్కొ? యిట్టులు
న్మత్తుల పోల్కి వాగుటలు నాయమె? యీ యెడ నాల్గువేదముల్
మొత్తముగాఁ బరేశ్వరుని ముచ్చట సెప్ప వెలుంగరొక్కొ? నో
శ్చైత్తిక యింక భక్తి నల కృష్ణుని గొల్వుఁడి! ముక్తిఁ బొందుఁడీ! ౩౬౯

తే॥ అని వచింపఁగ గోపకుల్ హర్షమొంది
మానమును బూని తమ తమ మానసముల
కిట్లు బోధించుకొని రీర మేశ్వరుండు
దివ్యసింహాసనంబునఁ దేజరిల్లి. ౩౭౦

చ॥ మనల నధఃకరించి యొక మాటయునే న్మనతోడఁ బల్కఁ డం
దున శతధా వ్రజస్థలమె తుష్టికరంబు సుఖప్రదంబు గా
వున సిట లేచి యచ్చటికిఁ బోవఁగ నౌనని యెంచు వారిఁ దో
డ్కొని వడితో రమేశ్వరుఁడు గోకులమేగె ననంతరంబునన్. ౩౭౧

సుదర్శనోపాఖ్యానము.

సీ॥ మఱియొక వేళను మణిగణాన్నాన్వితి, శకటముల్ గొంచు గో పకనికరము
నవనందవరులుప నందులు మద్వృష,భానువులుఁ దమ వసతినుండి
నక్షిపర్వంబైన యంబికావనమున, కరిగి సభృత్యులై యందు విడిసి
యందు మహావిద్య యను పేరఁ బరగెడి, భద్రకాళీదేవిఁ బార్వతిను

తే॥ భక్తితోడుతఁ బూజించి ♦ పాపతాప
హరమగు శ్రీసరస్వతీ ♦ ప్రాదినీత
టమున భూదేవతలకు దా ♦ నముల నొసఁగి
మ్రొక్కి మృష్టాన్నము భుజించి ♦ ముచ్చటాడి. ౩౭౧

క॥ అందంబగు నొకచోటున, నందఱు నివురించి రంత ♦ నజగర మొండా
నందుని పాదము గఱవఁగ, నందుఁ డులికిపడుచు లేచి ♦ నలఁగుచు పడుచున్.

ఆ॥ పాహి! పాహి! కృష్ణ! ♦ పంకజలోచనా!
యేదొ కఱచె నన్ను ♦ నీవు గనుమ!
యంచు నెలుఁగునెత్తి ♦ యార్వ నిద్రించిన
వారు లేచి యటకుఁ ♦ బాఱి చేరి. ౩౭౩

క॥ కఱచెడి నురగముఁ గనుఁగొని, కొఱకొఱలాడుచును గఱ్ఱఁ ♦ గొట్టినఁగానీ
శిరమునఁగలమణి వీడని, తెఱఁగున నది యడుఁగు విడక ♦ తిరుగుచు నుండెన్.

క॥ అత్తఱిఁ గాళియమర్దనుఁ, డత్తెఱఁగును గాంచి కసి ని ♦ జాంఘ్రిని దన్నన్
దత్తఱిలి యది తదాకృతి, బొత్తుగ విడి పొంది పూర్వ♦పుణ్యాకృతినిన్. ౩౭౪

వ॥ శ్రీహరినిం జేరి సాష్టాంగప్రణామంబు లాచరించి ముకుళిత కరార విందుండై స్వామీ! భక్తవత్సలా! యేను సుదర్శనుం డను పేరంబరగు విద్యాధరుండను. ఒక్కసమయంబున నష్టావక్రమహామునీశ్వరుం గాంచి పరిహసించితిని. దాన నామహామహుండు కనలి సర్పంబు గమ్మని నాకు శాపం బిడె, అక్కతన నిందనుకఁ దద్భోగిరూపంబున నుండి పతితపావనేత్యాదిబిరుదాంచితభవత్పద పద్మమకరందరజఃకణస్పర్శనంబునఁ దచ్ఛాపంబు సమాప్తంబై తొల్లింటి రూపు నాకుఁ జేకూఱ ధన్యుండ నైతింగాదె? ఇట్టి లోకశంకరుండవగు నిన్ను సన్నుతింప సమర్థుండనే? మన్నించి నన్ను రక్షింపు మని ప్రార్థించి సర్వోపద్రవరహితంబగు వైకుంఠలోకంబున కేగె. అంత నందులకా నందాదిగోపకు లంద అధికాశ్చర్యానందంబులం బొంది యాతండు భగవంతుండే యని నిశ్చయించి పొగడుచు మరలి వ్రజమండలంబున కేతెంచిరి. ౩౭౬

తే॥ వెండి యీ వేమి వినెదవో ♦ వేగఁజెపుమ,యనఁగ జనకుండు మోదిల్లి ♦ యా వ్రజమున
వనరుహాక్షుఁ డేలీలల ♦ నొనరిచెనో కో? తెలుపుమా! యనన్ మునిమణి ♦ వలికె నిట్లు.

తే॥ పసిఁడిపుట్టముతాల్పొక్క ♦ పట్టునంద, నన్నతోఁగూడి స్వీయగృ ♦ హంబునుండి
వెడలి యచలభాగములందుఁ ♦ బిల్లవాండ్రఁ,గూడి డాఁగురుమూఁత ♦ లాడఁదొడఁగె

శ్రీకృష్ణుండు వ్యోమారిష్టాసురులను వధించుట.

తే॥ అట్టిపట్టున దిట్ట మ ♦ యాత్మజుండు, బలియు నగు వ్యోమదైత్యుండు ♦ బైలుదేరి
గోపరూపంబు దాల్చి త ♦ త్కుర్దనరతు, లైన గోపకబాలుర ♦ నపహరించి.

తే॥ కొండబండల క్రిందుఁగాఁ ♦ జండగతిని, సారెసారెకు వచ్చుచుఁ ♦ జనుచు నున్న
తాద్రిసానువులందున ♦ భద్రపఱచు, చుంట సోకుమూకలగొంగ ♦ యొయ్యఁజూచి.

ఉ॥ రక్కసునిం గరంబులఁ గ ♦ రంబుగఁ బట్టి ధరాస్థలంబుపై
నుక్కున నొక్కపెట్టున జ ♦ యోక్తులు నిండఁగఁ బుష్పవర్షముల్
జక్కఁగ దేవత ల్గురియ ♦ సంగడికాండ్రును మెచ్చ నవ్వల
మ్మక్క! యనంగఁ గొట్ట నతఁ ♦ డానిముసంబున నీల్గె భూవరా! ౩౮౧

ఆ॥ అంత వాని జోతి ♦ యఖిలదిక్కులయందు, వెలిఁగి చక్రిలోన ♦ విలయమొందె
ననఁగ జనకుఁడో మ ♦ హర్షి! తత్ప్రిక్తన, జన్మచరిత మెఱుఁగ ♦ స్పష్టపఱచు.

క॥ నావుడు ముని యనె నాతఁడు, భూవర! భీమరథనామ ♦ భూషితుఁడన్ మే
ధావియు, యజ్వాయు, ధని బలి, శ్రీవిభు భక్తుండు నగుచుఁ ♦ జెలఁగెను గాశిన్.

ఉ॥ ఆతఁడు రాజ్యపాలనము ♦ నందఱు నౌనని మెచ్చఁ జేసి ని
ర్భీతిని బట్టభద్రునిగఁ ♦ బ్రెగ్గడయైన కుమారు నిల్పి ప్ర
ఖ్యాతత దివ్యమైన మల ♦ యాద్రికి నేగియు లక్షవర్షముల్
బ్రాఁతిగ నిల్పి శ్రీధరుఁ ద ♦ పం బొనరించెను తత్త్రాణంబునన్. ౩౮౪

తే॥ మునివరుఁడగు పులస్త్యుఁడు ♦ ముచ్చటపడి, ఛాత్రబృందంబుతోఁగూడి ♦ చనఁగనట్టి
భీమరథరాజు లేవక ♦ వినతులిడక, గర్వియై యుంటఁ గనుఁగొని ♦ కరము గనలి,

క॥ దనుజుఁడవగుమని శాపం,బు నొసంగెను నంత నట్టి ♦ భూమీధవుఁడా
మునిపదములపైఁ బడి శరణును జెందఁ బులస్త్యముని క ♦ నుంగొని దయతోన్.

తే॥ ద్వాపరాంతమునందున ♦ వ్రజములోనఁ, జక్రి యుదయించుఁ దద్భుజ ♦ శక్తిచేత
శాపముక్తుఁడవై నీవు ♦ శౌరియందు, లీనమయ్యెద వో సుధీ ♦ మాననీయ!

తే॥ అని వచించెను బిమ్మట ♦ నాతఁ డల్లె, మయనిశాచరపుత్రుఁడై ♦ మహినిబుట్టి
వ్రజమునందున శ్రీహరి ♦ బాహుశక్తి,చేత గిట్టి పరేశ్వరున్ ♦ జేరె జనక!

ఉ॥ వెండియు నిల్లె యొక్కతఱి ♦ విశ్వభయంకరుఁ డాయతాంగుఁడున్
జండపరాక్రముండు దను ♦ జప్రముఖుం డతికుత్సితుం డరి
ష్టుండనువాఁడు గోపకశి ♦ శుప్రకరంబునఁ జేరి రోదసిన్
నిండి ప్రతిధ్వనింపఁగ న ♦ నేకవిధంబుల బొబ్బరించుచున్. ౩౮౯

తే॥ శృంగములతోడ గిరుల మ ♦ హీస్థలమునఁ, గూల్చి తరువుల నన్నిటిన్ ♦ గోడుపఱచు
చుంట గో గోపగోపిక ♦ లోర్వలేక, భయమునన్ గాల్కలందిగఁ ♦ బాఱి రవల.

చ॥ సభయుల నాత్మమిత్రులను ♦ శౌరి కనుంగొని భీతి వీడుఁ డం
చభయ మొసంగి యట్టి వృష ♦ భాకృతినుండిన దైత్యుఁ ద్రోయ వాఁ
డు భళి యనంగ మాధవుఁ బ ♦ టుత్వమునం గొని దచ్చికోసులన్
రభసముతో ధరన్ బడఁ గ ♦ రంబుగ నెట్టెను కృష్ణుఁ డంతటన్. ౩౯౧

ఉ॥ బాలుఁడు చెంబు బండపయి ♦ బ్రద్దలుగాఁ బడవైచినట్లుగా
లీలఁగ వాని వాలము ల ♦ లిం గొని గిఱ్ఱునఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి యా
నేలను గొట్టె నంత నల ♦ నిర్జరవైరియు లేచి యొక్కపెన్
శైలముఁ గొమ్ములన్ బెఱికి ♦ చక్రిశిరంబున వేసె నార్పుచున్. ౩౯౨

ఉ॥ అయ్యది కాంచి కిన్క మరు ♦ నయ్యయు నయ్యచలంబు నయ్యెడ
న్జయ్యనఁ గొంచు నయ్యసుర ♦ నాథు తలన్ బడవైచె దానిచే
నయ్యసురుండు కొంతవడి ♦ వ్యాకులుఁడై మఱిలేచి కొమ్ములన్
గయ్యము గోరి యుర్వి నుచ ♦ కంబు జనించెడిలాగు గ్రుమ్మచున్. ౩౯౩

చ॥ కమలదళాక్షుపై నుఱికఁ ♦ గాఁ గని చక్రి తదీయదీర్ఘశృం
గములను బట్టి వాతహతిఁ ♦ గంజము తిర్గిన యట్లు త్రిప్పి రో
షమున ధరిత్రిఁ గొట్టఁగ ని ♦ శాటుఁడు రక్కసి రూపువీడి భూ
మ్యమరశరీర మూని యుల ♦ యంబుజనాభుని మ్రొక్కి యిట్లనెన్. ౩౯౪

సీ॥ నీరమణీయాంఘ్రి ♦ నీరజంబునఁ గదా, తుంగవీచీ సంగ ♦ గంగ వొంగె
నీమనోహరనాభి ♦ నీరజజనిఁ గదా, పృథుమాయ బిడ్డలఁ ♦ బెట్టియుంట
నీ కమనీయాస్య ♦ నీరజంబునఁ గదా, భూసురవర్యులు ♦ బుట్టియుంట
నీదివ్యలోచన ♦ నీరజంబులఁ గదా, నీరజమిత్రుండు ♦ నెగడియుంట

తే॥ నీమనంబునఁ గద చంద్రుఁ ♦ డామతిలుట,నీదు సంకల్పమునఁ గదా ♦ నిఖలభువన
ములును బుట్టుట గిట్టుట ♦ యలరియుంట, పాశుపాల్యప్రవీణ! గో ♦ పాలబాల!

మ॥ కరుణాంభోనిధి! నందపుత్ర! నిజ భ ♦ క్తశ్రేణికల్పద్రుమా!
వరతంత్వాఖ్యుఁడ బ్రహ్మచారిని సురో ♦ పాధ్యాయశిష్యుండ భూ
సురుఁడన్ నేఁ బొరపాటుచే గురుదరిన్ ♦ జొచ్చిల్లి పాదంబులన్
గరమున్ జాపి తిరస్కరింప గురుఁడున్ ♦ గాఠిన్యభావంబునన్. ౩౯౬

తే॥ ఎద్దువగుమని నను శపి ♦ యించెఁగృష్ణ!, దాన వంగదేశములందు ♦ నేను వృషభ
రూపమును దాల్చితి సురవి ♦ రోధిమైత్రి, వలన రాక్షసత్వంబును ♦ గలిగె నాకు.

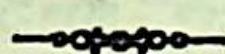
తే॥ నీయనుగ్రహంబున నేను ♦ నేఁడు వేడ్క, శాపముక్తుండనైతి రా ♦ క్షసత విడిచి
యుంటి నీ రేడుజగముల ♦ కొడయుఁడవగు, నీకు మ్రొక్కెద శ్రీకృష్ణ! ♦ నిర్మలాత్మ!

తే॥ అనుచు మ్రొక్కి విమానంబు ♦ నందు నెక్కి, దివ్య తేజంబుతో వాఁడు ♦ దివముఁ జేరె
నిపుడు పాపహరంబు న ♦ భీష్టదంబు, నైన మాధుర్యఖండంబు ♦ నంటి జనక!

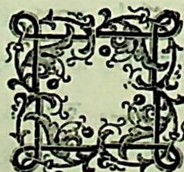
ఉ॥ ఆపదధీనదీనకరు ♦ ణార్ద్రకటాక్ష! విపక్షశిక్షకా!
గోపరిపాలనప్రియ! య ♦ ఘోరసుదర్శనచక్రపాణి! ల
క్ష్మీపతి! శౌర్య ధైర్యబల ♦ శేవధి! ధీనిధి! యాదవాన్వయో
ద్దీపక! సూర్యకోటిసమ ♦ దీప్తివిభాసుర! భూమనోహరా! ౪౦౦

ఉత్సాహ॥ నిత్యసత్య శుద్ధబుద్ధ • నిర్వికల్ప చిన్మయా!
స్తుత్య వేదరాశిగమ్య • దోషదూర! శ్రీకరా!
ప్రత్యయార్థ! విశ్వరూప! • పద్మనాభ! కేవలా!
ప్రత్యనీకభీకరాంగ! • బహుళ లోకనాయకా! ౪౧౧

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
మాధుర్యఖండము
సంపూర్ణము.

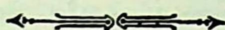

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓంతత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

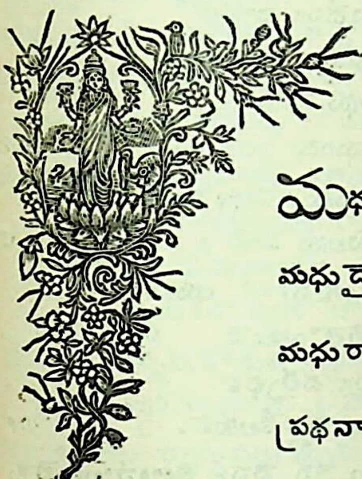
శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

మధురాఖండము.

మధురానాథా! శ్రీధర!
మధుదైత్యవినాశకృతిస • మర్థా! లక్ష్మీ
మధురాధరపానప్రియ!
ప్రథనాధిక విక్రమాఢ్య! • రాధాకృష్ణా! ౧

వ॥ అనవుడు జనకుం డమరమునీంద్రుని కిట్లనియె, మునివరా! రాధామాధవ కథావిధానకథనప్రథితసుధీనిధివగు నీ వనుగ్రహించి సకలజనమనోభిరామంబగు నమ్మధురాపురవరంబున నా మధురిపుం డేయే కార్యంబు లెట్లెట్లొనరించెనో దుర్భరంబగు దోర్బలంబున నిక్కన మార్తుర నొక్కమ్మడిం ద్రొక్కం జాలిన యక్కడీఁడగు నక్కంసుని ధ్వంసం బెట్లు గావించెనో విశదీకరింపు మని ప్రార్థింప నా కయ్యపుఁ దిండి యయ్యవనీంద్రున కిట్లనియె. ౨

కంసుండు శ్రీకృష్ణ వధార్థంబై పన్నాగంబులఁ బన్నుట.

క॥ ఒకతఱి మధురానగరికి, నికపాత్మజ విపులవంశ • నిధనోద్యమమున్
ద్రికరణశుద్ధిగఁ గోరి కు,తుకమున నే నరిగి యుంటి • దోషవిదూరా! 3

చ॥ చనిచని కాంచితిన్ మనుజ • చారణ కిన్నర సిద్ధ యక్ష రా
డ్దనుజ సురాప్సరోజనయు • తంబు శతాంగమదేభ వాజిరా
జినిభృతమున్ బలిష్ఠ యదు • శేఖరయుక్తము నూత్నరత్నజా
తినివృత వేదికాన్వితము • దివ్యము కంససభాప్రదేశమున్. ౪

ఉ॥ అందున నల్గడల్ జయజ ♦ యధ్వను లొప్పఁగ సింహపీఠికన్
జెందిన దుష్టుఁ గంసు యదు ♦ శేఖరుఁ గాంచితి నంత నాతఁ డా
నందముతోడ భండనము ♦ నన్ మును పింద్రునినుండి గొన్న యా
సుందరచామరాది పరి ♦ శోభితపీఠ మొసంగి భక్తితోన్. ౫

ఉ॥ నాకు సమర్చఁ జేయఁగ ఘ ♦ నంబుగ నుబ్బి యిటు ల్వచించితిన్
భీకరవైరిదారణవి ♦ వేక కృతార్థ! యశోద నెమ్మితో
గోకులమందుఁ గన్న పసి ♦ కూన భవత్కరముం ద్యజించి వే
యాకస మొందినట్టి కథ ♦ యంత యెఱుంగుదు వీవు దేవరా! ౬

ఉ॥ భూవర! పూర్వపుణ్యమునఁ ♦ బుట్టిన యీ వసుదేవుఁ డాస్థతో
దేవకియందుఁ గృష్ణు, బల ♦ దేవుని రోహిణియందుఁ గాంచియున్
నీవలనన్ భయంపడుచు ♦ నెచ్చెలియా వ్రజనాథు చేతిలో
దీవిగఁ బెంచుమా! యని యి ♦ డెన్ దదనంతరమందు వారలున్. ౭

ఆ॥ శుక్లపక్షచంద్రు♦శోభను బెరుఁగుచుఁ, బూతనయను నసురి♦మొదలుకొనియు
నల యరిష్టుఁ డనెడి ♦ నసురువఱకుఁ గల, రక్కసులను జంపి ♦ నిక్కరయ్య! ౮

చ॥ ఇరువురు వీరు వైరులని ♦ యీ వెద నమ్మి మెలంగుమా! యనన్
సరగ బలిష్ఠకంసుఁడు న ♦ సాధ్య దురాగ్రహాకంపితాంగుఁడై
కరమున శాతఖడ్గమును ♦ గైకొని యా వసుదేవుఁ దత్సభన్
నఱుకఁగఁ బోయి నారదు వచ ♦ నంబున నాగియు నెట్టకేలకున్. ౯

తే॥ ఆలితోఁగూడ నాతని ♦ హస్తములకు, సంకెలల వేసి వెసఁ జెఱ♦సాలఁ బెట్టె
నంత నటనుండి నేఁబోతి♦నవల నతఁడు, రామకృష్ణవినాశనా♦రంభ మరసి. ౧౦

తే॥ దనుజవరుఁడగు కేశినిన్ ♦ దానె పిలిచి
రామకృష్ణులఁ ద్రుంపఁగా ♦ వ్రజము జనుమ!
యంచు నంపి చాణూరము ♦ ఖాసురులను,
మంత్రులన్, నిజకరిమహా ♦ మంత్రిఁ జీరి. ౧౧

ఉ॥ వీరవరిష్ఠులార! సర ♦ విన్ వినుఁడీ! మునివర్యుఁడైన యా
నారదుఁ డిట్టి నన్ను నల ♦ నందగృహస్థిత రామకృష్ణులే
పోరునఁ జంప నుండిరని ♦ పూర్తిగఁ దెల్పెను గాన వారలన్
మీ రిట మల్లయుద్ధమున ♦ మిత్తికొసంగుఁడి! గెల్పుఁ దెల్పుఁడీ! ౧౨

ఉత్సాహ॥ మల్లభూమి శుభకరముగ ♦ మసలకుండఁ జేయుడీ!
యుల్లలన్మదాంబుధార ♦ నుబ్బు నా గజంబుచే
నల్ల నల్లిఁ ద్రొక్కినట్టు ♦ లణఁగఁ ద్రొక్కఁ జేసి వా
ర్జెల్లుకాఁగ మావటీఁడ! ♦ చేయుమయ్య! చయ్యనన్. ౧౩

క॥ అమవసపవలున మల్లర, ణమగుర్ దత్పూర్వదినము • నర్ గార్ముకయ
జ్ఞమును బ్రశాంతము కొలిపి కై, క్రమముగ జరిపింతు•గాన • రండటకీరల్. ౧౮

ఉ॥ వారికి నీ రహిర్ బలికి • పంపి రహస్యముగా మనీషి న
క్రూరుని నంతరంగు నను • కూలుని మంత్రిని బిల్చి యిట్లనెర్
ఘోరను రామకృష్ణులను • పోఱలు నన్దెగటార్తు రంచు నా
నారదమౌని యిత్తఱిని • నాకునెఱుంగ•గ• జెప్పె• గావునర్. ౧౯

కంసుం డక్రూరుని గోకులంబున కంపుట.

తే॥ ఎల్లి వేకువ గోకుల • మేగి యందు, నున్ననందునిగీమున • వెన్ను•డతని
యన్నయుండిన నీవార్త • లన్ని జెప్పి, యమృత మొల్కెడి పల్కుల • నాడి వేడి.

క॥ పృథులోపాయన భరితుల•, బ్రథితుల నందాదిగోప • రాజుల మధురా
విధసందర్శన మిషచే, రథముల నెక్కించుకొనియు • రమ్మక్రూరా! ౧౭

మహాస్రగ్ధర॥ వినుమాదిర్ రామకృష్ణుల్ • విదితకువలయా•పీడనాగంబుచే•గా
ని నిరాఘాటంబుగా నా • నిరతిశయబల • స్నిగ్ధమల్లాళిచే•గా
ని నిమేషంబందు• జావర్ • నిరుపమ విధులర్ • నేనొర్తు బ్రజేశు
న్వెనుకర్ సీల్గర్ బొనర్తుర్ • నెన రెద విడి యో•స్నేహితాళ్యగ్రగణ్యా!

తే॥ పైని నావృష భాసుని • భంగపరతు•, బిదప నందోపనందుల • పీచమడ•తు
నంత నానకదుందుభిర్ • హతమొనర్తు, వానిసఖు•డగు దేవకు • వధమొనర్తు.

తే॥ మఱియు రాజ్యసముత్సుకు • విరసు న్నుగ్ర, సేను•బరిమార్తుయాదవ•సేన నంత
నంత మొనరింతు సంశయ • మందవలదు, వీరు ప్రాగ్జనిర్ సురలని • విశ్వసించు.

సీ॥ భూత భేతాళాది • నేతయు వీరసం, స్తవ్యుండు భూతీసం • తాపనుండు,
కింకయేవచ్చిన • శంకరునైతము, సంకటపడ• జేయు • సంకరుండు
పట్టుబట్టిన నట్టి • ప్రలయకాలుని• గూడ, నణ•ప•జాలినద్వివి • దాభిదుండు
ముక్కంటినింగూడ • మొగసాల కాపరి, గా సల్పినట్టి బా • ణాసురుండు

తే॥ వృకనిశాట, హరిశ్మశ్రు • హృష్ట నరక, కాలనాభ, మహానాభ,•కర్బురులును
మిత్రులౌచు మదర్థమై • మేడమందు•, బ్రాణముల నియ్య సిద్ధులై•వఱలిరయ్య!

క॥ ధనియును ధన్వియు బలియును, దనుజామరమనుజవరుల• • దనమాటకు లొం
గిన వారినిగా• జేయుచు, మనెడి జరాసంధు•డరయ • మామయ కాదే. ౨౨

ఉ॥ అరయ నేను యీజగతి • యందలి గండరగండులర్ గరం
బూరును బేరులేని యటు • లుగ్రతనాశ మొనర్చి యీ యకూ
పారవృతావనీస్థలము • పాలనసేయుచు నుంటి సర్వ బృం
దారకులర్ బిడౌజు ద్రుటి• • ద్రాళ్ళను గట్టి జయించితిర్ గదా. ౨౩

తే॥ వెండియుఁ గ్రద్రవ్యపతినిఁ గు♦బేరు మేరు, గిరిగుహామహాదుర్గమం♦దణచుచుండఁ
ద్రోసియుంటిని త్రైలోక్య♦భాసమాన, రాజ్యలక్ష్మిని గైకొంటిఁ♦బ్రణుతచరిత!

క॥ అకుతోభయుఁడను జుమ్మీ, యిఁక నాకును నాచెలులకు ♦ నెది యవళంబై
సుకములఁ గూర్పఁగ జాలదొ?, ప్రకటింపుము కొఱతలేని ♦ రహి నక్రూరా!

తే॥ కవిజనముల యం దీవె♦కవివరుఁడవు, చతురమతులందు నా బృహ ♦ స్పతివినీవు
గాన నెదిచేయఁదగు? నన ♦దానలలితుఁ,డైన యక్రూరుఁడతనికి♦ననియె నిట్లు.

తే॥ మీరు పలికిన పలుకులు♦మేలుగూర్చు, నవిగ నున్నవి కాని యి ♦ య్యదిదలంప
దైవయత్నము చేతఁ♦గాఁ దగునుగాని, మనప్రయత్నముచేతఁ♦గాఁ దనఁగ వినుచు.

శా॥ కంసుం డిట్లు వచించె దానలలితా! ♦ కావించినన్ యత్నము
త్తంసుల్ మెచ్చఁ గ్రియావళుల్ సఫలమై ♦ దైవారవే దైవమే
శంసార్హంబని నమ్మి పౌరుషబల ♦ స్థైర్యాదులన్ వీడినన్
హింసల్లగ్గవె? మిన్నకుండిన గదల్ ♦ హెచ్చిల్లి వేధింపవే? ౨౮

ఉ॥ కాలము దైవరూపమని ♦ గట్టిగ నమ్మిన కర్మయోగి యే
మూలనొ యుండుగాత బల ♦ ముల్ జలముల్ మతిలేని వెంగలుల్
వీలుగ దైవమే వరము ♦ విశ్వసనీయ మటంచుఁ జెప్పగాఁ
జాలుచు నుండ్రుగాత దృఢ ♦ శక్తిసమేతుఁడు దానినొప్పునే. ౨౯

ఉ॥ కావున తేపు గోకులము ♦ కంజహితోదయపూర్వవేళలో
నీవు బిరాన సాగుమని ♦ యేపున నొక్కి వచించి పంపి యా
సేవకజాలముల్ బనిపి ♦ చీదఱవద్ద మనంబుతోడ ర
త్నావృత పీఠికన్ విడిచి ♦ యంతిపురంబున కేగె భూవరా! ౩౦

వాసుదేవుండు కేశినిశాచరుం ద్రుంచుట.

చ॥ పదపడి కంసునానతి జ ♦ వంబున నేగిన కేశిదైత్యుఁడున్
మదమున నశ్వరూపమును ♦ మానుగఁదాల్చి వ్రజంబు జొచ్చి యం
బుదము విధాన బొబ్బలిడి ♦ పుచ్ఛహతిన్ ఘనపంక్తి నింగి యం
దదవదలౌనటుల్ సలిపి ♦ యంఘ్రిహతిన్ ధరఁగూల్చెఁ జెట్టులన్. ౩౧

ఉ॥ ఆసమయంబునందు వ్రజ ♦ మందు నివాసముఁ జేయు గోప గో
పీసముదాయ మాయసురు ♦ భీకర చర్యలఁ గాంచి భీతులం
దాసల వీడి మాధవుని ♦ యండకుఁ జేరుచు దిక్కు కమ్మనం
గా సరి యంచు నొప్పికొని ♦ కంజదళేక్షణుఁడూరడించుచున్. ౩౨

పంచచామరము॥ తటాలునన్ గటిన్ బటంబుఁ దద్దఁగట్టి దైత్యుపై
ఘుటా ఘుటిన్ జనంగ నా న ♦ రోదనుండు శ్రీహరిన్

బటుత్వయుక్త దీర్ఘ వామ • పాదఘాత బాధితుఁ
డ్రుటిఁ బొనర్చి యార్చె నింగి • ద్రోఁగ భూమి వ్రయ్యఁగన్.

మ॥ అటుపై శ్రీధరుఁ డాగ్రహించి నిజహ • స్తాగ్రంబుచే వానిఁ జి
వ్వటతాటంబుగఁ బట్టి త్రిప్పి యువియ • ద్వీథిన్ జతుః క్రోశముల్
త్రుటిలోఁ దాఁట గిరాటు వేసె నవలన్ • దోషాచరోత్తంసుఁడు
త్కటకోపంబునఁ దిర్గివచ్చి తనతోఁ • గన్ మోఁదె దామోదరున్. ౩౮

వ॥ అంతనా దైత్యాంతకుండు ప్రలయాంతకు భంగిం గనలి యా రేఁద్రిమ్మరీని వాలంబుఁ గేలం దాలిచి గిరగిరం ద్రిప్పి యప్పరపీఁదియందు వందయోజనంబులపైఁ బడునట్లు విసర నయ్యసురుం డసువుసురై క్రమ్మఱ లేచి ధారాధరంబు కరణి నార్చి పేర్చి జూలును, రోమస్తోమంబును విదలించుకొని కార్చిచ్చు గ్రమ్మిన యక్కమలాక్షు సమక్షంబునఁ బాదంబులన్ మేదినిం ద్రవ్వుచు నా బాలకృష్ణుం గొని విహంగంబు భంగి నింగి కెగయుచు దిగుచుఁ దిరుగుచు మిగుల బాధింపం దొడంగె. అంత శిష్టరక్షకుండగు నా శ్రీహరి యాశిష్టపుష్టినష్టకరంబగు నొక ముష్టితో నా దుష్టనిశాటుం బ్రహరింప నతండు రెండుగడియల కాలంబు గడబట్టి తిరుగఁ దెరలి యా హరిని దన కంధరంబునఁ దగిలించుకొని చదలున కెగసి లక్ష యోజనంబు లుల్లంఘించె. అపుడందు గోవిందుఁ డా దుండగీని పాదసటాపుచ్ఛ ఖురంబులతో నఖండంబగు భండనంబు రెండుజాములొనర్చి నిజభుజంబుల నవ్వానిం గైకొని యుయ్యేల నూఁచినపగిది నట్టిట్టూఁపి యటనుండి క్రిందఁ బడవైచి యొక బుజంబు తదాస్యంబందుఁ జొప్పించె. అంత నది యుపేక్షించిన యామయంబు విధంబునఁ గ్రమక్రమంబుగాఁ బెరుఁగుచు నా యసురోదరంబును బ్రవేశించి కలంచఁ గని తగినట్లా రక్కసుండు తన కుక్షిం బ్రబలంబుగా నొనర్పం గడంగ ఖండితోదరుండై మృతుండయ్యె. అయ్యవసరంబున నయ్యశ్వశరీరంబునుండి కిరీటహార కేయూరకంకణకింకిణీకాంచీసమంచితంబగు దివ్యరూపంబు ధరించిన యొుకండు పురుషుండు నిర్గతుండై యా భక్తవత్సలునికిం బ్రణమిల్లి సాంజలియై యిట్లనియె.

కేశిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

తే॥ దేవ! శక్రానుచరుఁడను • దివ్యరూప, ధరుఁడ, దేజస్వి వర్చస్వి • దత్త్వవిదుఁడఁ
గుముదనామకుఁడన్ నేను • గొడుగుబట్టి, యింద్రుమెప్పించి జీవింతుఁ • గృష్ణ! తొల్లి

తే॥ అపుడు దేవేంద్రుఁ డట్లు వృ • త్రాసురవధ, సల్పి తద్బ్రహ్మహత్యాది • శాంతికొఱకు
సర్వసవనోత్తమంబును • స్వస్తిదంబు, నైన యశ్వమేధంబు స • మాచరింప

తే॥ శ్యామ కర్ణాంచితము మనో • జవయుతంబు,
శుభ్రవర్ణ సంయుతమును • శుభకరంబు

నైన హయమును విడువంగ ♦ దానిఁ దస్క
రించుకొని యెక్కి తలమున ♦ కేగియుంటి. ౩౮

ఉ॥ అత్తఱి నింద్రుఁ డుర్వి దివిష ♦ దావళితోఁ జనుదెంచి నెత్తిపై
మొత్తుచుఁ ద్రాళ్ళఁ గట్టి హయ ♦ ముం గొని దుర్మతి! తేజిరూపుతో
హత్తు నిశాచరుండవగు ♦ మామనుయుగ్మ మటంచు శాపముల్
జిత్తమునన్ దయారసముఁ ♦ జేర్పక నాకిడె నబ్జలోచనా! ౩౯

ఉ॥ దాన హయస్వరూపవృత ♦ దైత్యుఁడనై చరియించుచుంటి నో
దానవవైరి! నీదయను ♦ దత్కృతనాయక శాప మిత్తఱిన్
నేను విడంగఁ జాలితిని ♦ నిశ్చయ మియ్యది భక్తవత్సలా!
దీనశరణ్యా! దేవనుత! ♦ దేవ! నతుల్ బొనరింతు భక్తితోన్. ౪౦

చ॥ అని ప్రణమిల్లి సల్గడల ♦ సద్భుతరోచులఁ బర్వుచున్ మహా
ఘనమగు విష్ణులోకమును ♦ గాంతిసమన్వితమౌ విమాన మం
దున వెసనెక్కి చేరెను వి ♦ ధూతరిపూత్కర! తత్పరంబునన్
దనరిన సంగతుల్ వలికె ♦ దన్ వినుమో బహులాశ్వభూవరా! ౪౧

అక్రూరుండు గోకులంబున కరుగుట.

తే॥ కంసునాజ్ఞ నక్రూరుండు ♦ ఘనరథంబు, నెక్కి గోకులంబున నేగు ♦ చక్కజమగు
గిరుల దరుల సరిస్సులఁ ♦ దరుల విరులఁ, గాంచు చలరుచుఁ జను చిచ్చ ♦ నెంచె నిట్లు,

క॥ నయముననో భయముననో, ప్రియముననో వైరముననొ ♦ విష్ణుని బలునిన్
రయమునఁ దోడ్కొని రమ్మని, నియమించిన యట్టికంసు ♦ నిత్యముఁ గొలుతున్

ఉ॥ ఏమితపంబుఁ జేసితినొ ♦ యే మహనీయునిఁ గొల్చియుంటినో
యేమిజపంబొనర్చితినొ ♦ యెట్టి వ్రతంబుల నోచియుంటినో
యేమిసుఖంబు ధాత్రికి ఘ ♦ టించితినో కద! యీదినంబునం
దా మధువైరి నా స్వభువు ♦ నా హరినిం గను భాగ్యమబ్బెఁగా. ౪౪

ఉ॥ కాని మదాగమంబు విని ♦ కంసుని పంపున వీఁడు వచ్చె న
ద్దాన నితండు వధ్యుఁడని ♦ దానవహంత సమీకరంతమై
మానసమందు నెంచి పరి ♦ మార్చునొ? చెల్మిని గద్దెనిచ్చి స
మ్మానముఁ జేయునో మఱియు ♦ మద్విధి యెవ్విధి నివ్వటిల్లునో. ౪౫

ఉ॥ ఎట్టులనైన నేఁడు కమ ♦ లేశుఁ గనుంగొను భాగ్య మబ్బె నా
యట్టి కృతార్థుఁ డీ జగతి ♦ యందుఁ జెలంగునె? పట్టుపుట్టముల్
గట్టెడిజెజె యే నరుల ♦ కన్నుల గోచరుఁ డౌనొ వారు బ
ల్చెట్టలు నైన ధన్యులయి ♦ శ్రీధరుఁ జేరరె? యంతరంగమా! ౪౬

ఉ॥ ఈరహి శౌరినిం గుఱిచి ♦ యెంచుచు సచ్ఛకునంబులంగాంచి య
క్రూరుఁడు గాందినీసుతుఁడు ♦ గోకుల మర్కుఁడు గ్రుంకువేళలోఁ
జేరి యవాంకుశాంబుజ వి ♦ శిష్టజనార్దన పాదచిహ్నయు
గ్ధారణిఁగాంచి డిగ్గన ర ♦ థంబును డిగ్గి మనోరథంబునన్. ౮౭

తే॥ పొరలి యానందబాష్పము ♦ ల్బొరల విడిచి
నందు మన్కికి నరుగంగ ♦ నందునుండి
బలునిఁ గూడిన కృష్ణుండు ♦ వచ్చుచుంటఁ
గన్నులారఁగఁ గనుఁగొని ♦ గాఢభక్తి. ౮౮

సీ॥ పురుషోత్తములను నం ♦ భోజలోచనులను, శ్యామలగౌరవ ♦ ర్ణాంచితులను
లీలాపరులఁ బీత ♦ నీలాంబరధరుల, బాలుర గోజాల ♦ పాలకులను
మకుటలలంతికా ♦ మంజీరకంకణ, హారకేయూర స ♦ మన్వితులను
యోగిరాడ్దేవరా ♦ డురగరాణ్ణుతులఁ బు,రాణుల భక్తసం ♦ త్రాణరతుల
తే॥ నిర్జితానంగరూపుల♦దుర్జనగణ, తర్జనాత్యూర్జిత బలుల ♦ దుర్జయులను
నార్జవార్జిత యశులను♦హరి బలులను,డాసి పదములంబడి నతుల్♦జేసె నవల.

క॥ శౌరియు రోమాంచితునిన్, వీరుని నానందబాష్ప ♦ విలసన్ముఖు న
క్రూరుని నక్రూరునిఁ గని, కారుణికత్వార్ద్రి నయన ♦ కమలుండగుచున్. ౯౦

చ॥ పదములనుండి హస్తములఁ ♦ బట్టుచు లేవఁగఁదీసి యింటికిన్
ముదమునఁదోడుకొంచుఁజని ♦ ముద్దగు గద్దియ నిచ్చి మంచిగాఁ
గుదిరిన భక్ష్యభోజ్యముల ♦ గోవుముఖంబునఁ బెట్టి భూవరా!
పదపడి గాందినీతనయు ♦ ప్రక్కకు నందుఁడు సేరి యిట్లనెన్. ౯౧

ఉ॥ సిగ్గును వీడి భోజపతి ♦ చిన్నల నల్లురఁజంపెఁ జెల్లఁబో!
మెగ్గులఁగూర్చెఁ జెల్లెలకు ♦ నేమియెఱుంగని వారినిం జెఱన్
బగ్గను బెట్టె న్యాయముల ♦ వంబు దలంపక యింక నెవ్వరిన్
నుగ్గొనరింపఁ జూచెడినొ ♦ న్యూనతలేని యటుల్ వచింపుమా! ౯౨

తే॥ అట్టిచెట్టరాజ్యమునందు♦నెట్టులీవు, బ్రతుకుచుంటివొ యక్రూర!♦పలుకుమయ్య!
యనుచు గేహములోనికి ♦ నరిగెఁ బిదప, హరియు గాందినీపుత్రకు♦నడిగెనిట్లు.

ఉ॥ సేమమె మీరు మీపురినిఁ ♦ జిన్నలుఁ బెద్దలు స్త్రీలు పూరుషుల్
సేమమె? నీవె సాగుతటెఁ ♦ జేరుచు నాతలిదండ్రు లాదటో
నేమి వచించి రాత్మజన ♦ మేవెతలన్ బడకుండెనొక్కొ? యిం
కేమిదలంచెఁ గంసుఁడిపు ♦ డెల్లజగంబులు క్షోభఁజెందఁగాన్. ౯౪

ఉ॥ నావుడు గాందినీసుతుఁడ ♦ నందొడఁగెన్ బరమాత్మ! మొన్న భో
జావనిజాని, మానమున ♦ నాసభయందుఁ గృపాణపాణియై

యావసుదేవుఁ జంపుటకు ♦ యత్నముఁజేయుటఁ జూచి వెంటనే
దేవమునీంద్రుఁ డాపె వసు ♦ దేవకుమారక ! వైరిమారకా! ౫౫

ఉ॥ దాన నశేషయాదవులు ♦ ధార్మికవర్యులు దద్దరిల్లి త
త్స్థానమునుండి లేచి పెఱ ♦ తావులకున్ జని రంతఁ గంసుఁడా
దీనుల యాదవోత్తముల ♦ దేవతలన్ బరిమార్ప యత్నమ
న్యూనముగా నొనర్చెడిని ♦ యుక్తమయుక్తము లేక శ్రీకరా! ౫౬

క॥ అక్కాలమున నామధురకుఁ, జక్కఁగఁ జనుదెంచి కంసుఁ ♦ జంపియుఁ బ్రజలన్
జిక్కులఁ బాపుచు సుఖముల, గ్రక్కునఁ గలిగింపుమయ్య ♦ కరుణాభరణా!

క॥ అనవుడు సబలుండగు హరి, తనపెంపుకు తండ్రిదా య ♦ ధార్థాశయమున్
గాని కార్యకరుల వ్రేలను, నెనరునఁ బిలిపించి యిట్లు ♦ నెను బహులాశ్వా! ౫౭

క॥ నేనును నందులు షడ్వృష, భానువు లుపనందులింక ♦ బలిగోపక సం
తానము వృద్ధులు మధురకుఁ, బైనము కాఁగలరు వేరు ♦ వసు నద్దానన్. ౫౮

క॥ అరుణోదయకాలమునన్, బురిగల నెయిపాలు బెరుఁగుఁ ♦ బ్రోఁగుఁగఁగొని మీ
కరదంబులతో సయితం, బరదంబులఁ బెట్టి యిచట ♦ కరుదెంచవలెన్. ౬౦

ఉ॥ ఆతరువాతఁ గార్యకరు ♦ లాహరి యాజ్ఞఁ దలన్ వహించి యా
వ్రేతల యిండ్లకుం దిరిగి ♦ పెద్దలు బిన్నలు నాలకింపఁ ద
త్ప్రీతపటోదితోక్తులను ♦ వెల్లడిఁ జేయుచుఁ జిడ్డుపెర్గు పా
ల్నేతులు ప్రోఁగుగా నొకటఁ ♦ నేర్పునఁ జేర్పఁదొడంగి రింతలోఁ ౬౧

చ॥ విడిముడి బోఁటియేదుగడ ♦ వెన్నుఁడు పైనమొనర్చు వార్త యా
పిడుగువలెన్ వ్రజాంగనల ♦ వీనులలోఁ బడఁగొందఱంగనల్
గుడిచెడి యన్నమున్ విడిచి ♦ గోలను బెట్టిరి కొందఱున్న లీ
తఁడు మనలం దృజించి యెటు ♦ దర్లు? నటంచుఁ దలంచి రెంతయున్. ౬౨

ఉ॥ కొందఱు గండదేశములఁ ♦ గోమల హస్తములుంచి బెంగతోఁ
గుందిరి కుందుఁడే చనినఁ ♦ గొంప మునుంగదె యంచు గోపికల్
గొందఱు వల్కి రామధుర ♦ కున్ హరియేగుట ప్రస్తుతంబు నం
దెందులకంచుఁ గొందఱని ♦ రీశ్వర ! మేశ్వర బద్ధశేముషీ ! ౬౩

మ॥ మఱి యా రాధిక, కృష్ణు నెమ్మొగమునన్ ♦ మందస్మితంబున్ సుకం
ధరమున్ నాస నురంబు నాను పరహా ♦ స్తంబుల్ పదంబుల్ శరీ
రరుచుల్ మాటలు నీటులున్ బ్రణమునై ♦ రంబుల్ మహాహ్లాద్యాన సం
చరణాసక్తిని రాసముల్ దలఁచుచున్ ♦ శశ్వత్తు రోదించెడిన్. ౬౪

చ॥ ఇంకను గొందఱుగ్మలులు ♦ కృష్ణుని వీడఁగ లేక యించుకేన్
జంకక యొక్కయొక్కనొక ♦ జట్టుగఁ గూడియు రాయబారిదా

వంకకుఁ బోయి యోధయనఘ! ♦ పాడియె? మమ్ములఁ బాపి శ్రీపతిన్
బెంకెతనానఁ దోడుకొని ♦ వెళ్ళుట చెప్పుమ! గాందినీసుతా! ౬౫

క॥ అక్రూరుండవు గావని, సక్రమముగ నాడితిమిగ! ♦ చక్కనరయ నీ
వో క్రూరుండవు జుమ్మీ, చక్రివియోగంబు మాకు ♦ సంధించుటచేన్. ౬౭

మ॥ మురళీగాన వినోద కార్యకలనా ♦ పూర్వప్రభావాఢ్య! యీ
తరుణంబందుఁ జిరంతనంబయిన మా ♦ సంబంధమన్ వల్లరిన్
గరముం ద్రెంపి యదృచ్ఛగాఁ జనెదవే! ♦ కారుణ్య మావంతయేన్
సరిగా నుండిన యట్లు తోఁపదహహా! ♦ శౌరీ! మురారీ! హరీ! ౬౮

సీ॥ రాసకేళులయందు ♦ రతినిగావించిన, చెలిమి యావంతయేన్ ♦ దలఁపవేల?
మాయిండ్లలోఁబడి ♦ మంచిపాల్వెరుఁగు నేతులు గ్రోలినట్టిమేల్ ♦ దలఁపవేల?
యలజలక్రీడల ♦ యందొనరించిన, స్నేహంబు నాత్మలోఁ ♦ జేర్పవేల?
బృందకారణ్యంబు ♦ నందలి మాతోడి, క్రీడలు మదిని లె ♦ క్కింపవేల?

తే॥ గోప్రవర్ధన శైలంబు ♦ గోటనెత్తి, వ్రజ నివాసులఁ గాచిన ♦ పరమకరుణ
నల్పమైనను మాపైని ♦ దాల్పవేల?, మధురకరిగెదవే కృష్ణ! ♦ మమ్ము విడిచి.

సీ॥ సీతామహాదేవి ♦ శ్రీరాముతోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ♦ వలనఁగాదె
చంద్రమతియు హరి ♦ శ్చంద్రునితోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ♦ వలనఁగాదె
యింద్రాణి యట్టి దే ♦ వేంద్రునితోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ♦ వలనఁగాదె
హైమవతీసతి ♦ హరుతోడ మిక్కిలి, వనటచెందుట ప్రేమ ♦ వలనఁగాదె

తే॥ మఱిఁ బతివ్రత లను వాసి ♦ మహినిగన్న, వారలెల్లరు భక్తితో ♦ వనటకనుట
ప్రేమవలననె కావునన్ ♦ మేముగూడఁ, గష్టసుఖముల నీవలెన్ ♦ గాంతుమయ్య!

మ॥ చెలులారా! యలనాఁడు రాసమున నీ ♦ శ్రీకృష్ణచంద్రుండు తే
నెలు వర్షించు స్వరాన నేమిపలికెన్ ♦ నేఁడేమి చేయంగఁదాఁ
జెలరేగెన్ గనుఁడీ యిదేమి నయమో ♦ చిత్తంబు స్థైర్యంబుగా
నిలుపన్ లేని మహానుభావు దయయున్ ♦ నిర్మూలమూలంబగున్. ౭౦

క॥ కావున లాభము లేదిఁక, నేవనితో యేమనికినో ♦ యేగెదమో రా
జీవాక్షులార! కర్మం, బీవిధి యేడ్పించుచుండె ♦ నెదిచేయనగున్? ౭౧

క॥ అనిహేరాళమగు విరహ, మునవగచి స్వసద్మములకుఁ ♦ బోయెడి వారిన్
వనమాలి కాంచి యిట్టుల,నని నందజ కన్ని రూపు ♦ లందుచుఁ దాల్మిన్ ౭౨

శ్రీకృష్ణుండకరుణారసహితుండై యరుగుచు రాధాదుల నూఱడించుట.

క॥ గోపికలారా! మీర్పరి,తాపంబును మానుఁడేను ♦ దప్పక త్వరలోన్
మీపొంతకు వచ్చెద సుమి, మీపెరిమను జేసినట్టి ♦ మేలు మఱతునే. ౭౩

వ॥ అని చెప్పి యటనుండి సాగి వృషభానుతనూజాత యగు శ్రీరాధాదేవి సుందరమందిరంబునకుం జని యందుఁ దనవియోగంబునఁ బరవశయై యొంటిగా నొకమూలంబడి యున్న రాధికంజూచి తత్సఖీజనంబు దన్నుజుట్టుముట్టుచుండ సకల లోకశ్రవణపేయంబగు మురళీగానం బొనరింప నాలించి యప్పద్మిని పద్మినీమనోహరోదయంబును గాంచి సంతసించిన పద్మిని విధంబున నిజనయనపద్మంబుల విప్పి శ్రీపద్మాక్షుపద్మబాంధవుం గని యలరారి సింహాసనం బిడి సత్కరించె. అంత నమ్మాధవుండు దీనయు, నశ్రుపూర్ణముఖియు, విరహవిహ్వలయు నగు నాసుందరిని డాసి మేఘగంభీరంబగు గళంబున. ౭౪

శా॥ ఈ నామాటలఁ దాలిమిన్ వినవె యో • యేణాక్షి! యీవేళలోఁ
బోనా యామధురా పురంబునకు నే • పో మాపొ యందుండి రా
లేనా దుష్టులఁ జంపి శిష్టులను హా • ళిన్ గాచి తత్ప్రీతుఁడన్
గానా నిన్విడి యుండఁ జాలుదునె? యో • కాంతామణీ! పల్కవే! ౭౫

ఆ॥ నేను వచ్చుదాఁక • నెంజిలి విడిచి భూషలను దాల్చి హాయిఁ • జెలులతోడ
ముచ్చటాడుకొంచుఁ • బొలుపారుచుండుమా!, యంచు నూఱడించె • నవనినాథ!

క॥ అలపలుకులు దనచెవులకు, ములుకులుగాఁ దోఁప రాధ • మూర్ఛిల్లి మఱిన్
దెలివిఁ గని దావదగ్ధమ,గు లత విధంబునఁ దపించి • కౌతుకపడుమదిన్. ౭౭

క॥ తగునే? నీకిది నాథా!, యగచాట్లను నన్ను బెట్ట • ననిశము నిన్నున్
మిగులన్ స్నేహించెడి నను, దిగవిడిచియు నిచట నెటకొ • తెగఁబోయెదవే?

ఉ॥ పోయిన నేమి చేయఁగలఁ • బొల్తుక పుట్టువుగాదె బూదినై
పోయెద నెంతలో నెట్టుల • మూఁడెను గీడులు నాకు నక్కటా!
యే యెడ నేని నిన్విడి స • హించితినే? కలనైన నిట్లు నా
కీ యగచాట్లు చొప్పడు న • టంచుఁ దలంచితినే! మనోహరా! ౭౯

క॥ రక్షింపు మెటో నను గమ, లాక్షా! యనిరెండుతడవ • లన్ నుడువ జగ
ద్రక్షకుఁడురుకారుణ్యాక, టాక్షంబు నిగుడ్చి యిట్టు • డాపక పలికెన్. ౮౦

మ॥ కలికీ! భక్తవశుండ సంతతము భ • క్తశ్రేణి యిష్టంబులన్
ఫలియింపన్ బొనరింతుఁ గాని యెపుడున్ • వ్యర్థంబుగావింపనే!
యల శ్రీదాముఁడు నిన్ను భర్తృవిరహం • బబ్బంగ నూఱేండ్లు బల్
సిలుగుల్ గల్గ శపించె గోజగవునన్ • జింతింప లాభించునే? ౮౧

ఆ॥ అట్టి శాపకాల • మరుదెంచె నిప్పుడే, బిట్టు దాని ననుభ • వింపవలయు
సంచితాఘరాశి • సాధారణంబుగాఁ, జనునె? యెంతగొప్ప • జనునకైన. ౮౨

చ॥ గతజల సేతుబంధనము • గాదొకొ? యయ్యది చింతచేయుటల్
హతి నరయంగ నాఘనుఁడు • మత్సఖుఁడే కద యైన నీవు నా

సతివగుటంజ దమిజ విడువఁ • జాలక నేఁ బ్రతిమాసమందు నీ
స్థితి గని వేడ్కఁగూర్చుటకు • స్నేహమొనర్తు సఖీవతంసమా ! ౮౩

తే॥ కాన శోకంబు మానుమో • కమలనేత్ర!, యన్న నామె చేయుటకు నె • య్యాదియు లేక
దేవ! నీవు వచ్చించిన • కీవి మాస, మాసమున దర్శనంబిచ్చి • మనుపవయ్యా ! ౮౪

ఆ॥ అటులఁ గాని యెడల • హాటకసన్నిభ, మనుశిరీషమృదుల • మనుఘనంబు
దివ్యమనగునాదు • దేహంబు దాహంబు, సలుపఁగలనటంచుఁ • దెలియుమయ్యా !

చ॥ జలరుహనేత్రుఁ డద్దివిని • సత్యము నానుడు లెల్ల ధర్మవుంజ
జలరుహబాంధవేందువులు • సంధ్య యముండును నంతరాత్మ ప్రా
బలుకులు శాస్త్రజాలము బ • వల్ నిశి సాక్షులు గాగ నాదుగో
వులపయి నొట్టు పెట్టికొని • పూర్తిగఁ జెప్పిన మాట నమ్ముమా ! ౮౬

క॥ చేతస్స్ఫూర్తిగ నేర్చి, హ్లాతుకముగఁ జెలిమిఁ జేసి • యెగ్గుల్ లగ్గుల్
బ్రాఁతిగఁ దెలుపునో వాఁడే, భూతలమున ధన్యతముఁడు • పుణ్యుండు గదా. ౮౭

క॥ చేతస్సునందు విషమిడి, ప్రీతిగ స్నేహించు నరుఁడొ • విమవుచ్ఛుండుజ
హేతు పటుఁడు లంపటుఁడును, ఘాతుకుఁడును నైన నటుసి • కరణి నధముఁడౌ. ౮౮

క॥ ఈయెడ నీయెడఁ జేసిన, నేయము టకటొంకుగాదు • నెజి నమ్ముము! యో
తోయరుహాయతనేత్రా!, పోయెద సెలవిమ్ము త్వరగఁ • బాలతులమిన్నా! ౮౯

తే॥ కర్ణకరణంబులకు రస • ఘనత దెలియ, నటులఁ గోర్కెలఁ గాంక్షించు • నట్టి మునుల
కెద్ది దెలియరాదో యెద్ది • యేమిగోర, నట్టిమునులకుం జిక్కనో • యద్ది నేను.

తే॥ పాలకును బాలఁగలతెల్పు • డాలునకును, దారతమ్యంబు లేని వి • ధమున నీకు
నాకు భేదము లేదని • నమ్మి మునులు, సతము ధ్యానించుచుందురో • సరసిజాక్షి !

క॥ నాకును నీకును భేదం, బేకరణిను కూర్చి యెవ్వ • రెద జపియింత్రో
యాకొంటెలు నరకమునం, దాకమలాప్తేందుభముగ • నత్తురుసఖి! ౯౧

తే॥ నీవు మేదిని నన్వీడి • నిలువలేవు, కాని నిన్వీడి యేమనఁ • గలనె ? చెపుమ !
కానఁ దప్పక నెలనెలఁ • గనుపడెదను, బొత్తుగాఁ జింతమానుమ • పువ్వుబోఁడి !

ఆ॥ అంచు నూఱడించి • యంగీకరింపఁగా, సలిపి యింటికేగె • సరగ నవల
నందముఖులు బలులఁ • బొంది రథము లెక్కి, కల్యమందు లేచి • కదలిరయ్యా!

తే॥ అంత నక్రూరుఁడా రమా • కాంత బలులఁ, దన యరదమందు నెక్కించి • తాను నెక్కి
మధుర కేగెడి వేళలో • మార్గములను, గోట్లకొలఁదిగ గోపికల్ • గుమిగ నిలిచి. ౯౫

మ॥ అదె యక్రూరుఁడు క్రూరుఁడై యరదమం • దారామ హేమాంబరుల్
గుదురం జేసి సమీరతుల్యగతితోఁ • గొల్కొంచుఁ దో తెంచెడిజ
గద! వీక్షించుఁడి! యడ్డగించుఁడి! కసిజ • గారించుఁడీ! దంచుఁడీ!
చెదరంగొట్టుఁడి! నెట్టుఁడీ! కొఱుకుఁడీ • ఛేదించుఁడీ మించుఁడీ! ౯౬

ఉ॥ ఒండొరు లిట్లు పల్కుకొని ♦ యుగ్మలు లారథ మశ్వపంక్తి మా
ర్తాండుని గప్పుకై వడిని ♦ దద్దయు జుట్టును ముట్టి దండిగా
దండములన్ గ్రహించుచు ర ♦ థంబును జూర్ణమొనర్చి సారథిన్
రెండగు వ్రేళ్ళఁబట్టికొని ♦ యివ్వనఁ గ్రిందికి లాగివైచియున్. ౯౭

ఉ॥ దద్దులు గట్టునట్టులుగఁ ♦ దత్తురగంబుల వేత్రపంక్తితోఁ
దద్దయుఁగొట్టి నెట్టన ర ♦ థస్థుల యుక్కడగింప సాగఁగా
గ్రద్దన మాధవుండు గని ♦ కంజదళేక్షణలార ! తిర్గి నేఁ
బ్రొద్దది గ్రుంకులోపలనె ♦ రూఢిగ వచ్చెద నిండ్లకేగుఁడీ ! ౯౮

చ॥ అనియిటు పల్కిగోపికల ♦ నావల కంపి స్వభక్తు గాందినీ
తనయునిఁ బ్రోచి తేరును ద్రు ♦ తంబునఁ జక్కఁగఁజేసి రథ్యముల్
మనమున భీతినిన్ విడి సు ♦ మాళము నెందగ మూఁపులందుఁ జే
తను గడుఁదట్టి కట్టియుఁ బ ♦ తాకను నెత్తి వసింపవేడ్కతోన్. ౯౯

తే॥ గాందినీపుత్రకుండును ♦ గాంచి యలరి, సజ్జితమగు నారథమును ♦ సరగనెక్కి
రామకృష్ణులు దనవెంట ♦ రాజిలంగఁ,ద్రోల సాగెను మధురపుం♦ద్రోవయందు.

ఉ॥ ఆరథకేతు వెందనుక ♦ నక్షుల కప్పుడు గోచరించెనో
యా రథవాజిసంతతిఖు ♦ రాహత ధూళులు నెంతదాఁక దై
నాతెనొ యంతదాఁకఁ గని ♦ పంకజనాభుని పల్కులెంచి శ్రీం
గారవతుల్ విచిత్రముగఁ ♦ గాంచుచు నిల్చిరి బొమ్మలో యనన్. ౧౦౧

క॥ క్రమముగఁ గృష్ణుం డక్రూ, రముసలియుతుఁడై యల మధు♦రాపురిఁ గల బా
హ్యమహోద్యానవనికి.హ,ర్షముతోఁ జని రథము డిగ్గి ♦ సత్వరగతితోన్.

ఉ॥ అన్నను రాముఁగూడి యము ♦ నాపగ కేగియు బాహ మూరఁగాఁ
దిన్నగ నీరుఁద్రావి మఱిఁ ♦ దేరును నెక్కెను గాందినీజుఁడున్
గ్రన్నన రామకేశవులఁ ♦ గాంచి తదాజ్ఞను బొంది తద్ధునీ
సన్నిధిఁజేరి కాల్యములఁ ♦ జక్కఁగఁ దీర్చి యనంతరంబునన్. ౧౦౩

అక్రూరుండు యమునానదిని రామకృష్ణులం దర్శించుట.

తే॥ నిత్యనైమిత్తికంబులన్ ♦ నిష్ఠతోడ, జేయ జలములోనికిఁ బ్రవే♦శించె నందుఁ
గరము నుడులతోఁ జెలఁగియ♦గాధమైన,యొక్కయెడ రామమాధవు♦లొప్పఁగనియె

తే॥ కనియు ముక్కున వ్రేలిడి♦గట్టునెక్కి, రథమునందుననున్నఁ యా♦రామహరులఁ
గాంచి క్రమ్మఱి నదిలోనఁ ♦ గనఁగవార,లిర్వురొప్పట గనిఁమెద ♦ నెంచెనిట్లు

మ॥ కలయో మాయయొ సత్యమో భ్రమయొ నా ♦ కందోయివైచిత్ర్యమో
జలజాతాయతపత్రనేత్ర కృతియో ♦ జాలంబొ యింకేదియో

పలుకం జాలను గాని యేమి యిది యా ♦ పద్మాక్షునీలాంబరుల్
జలమందుర్ రథమందు నొప్పి రొకకా ♦ లంబం దభేదంబుగన్. ౧౦౬

క॥ ఏవంవిధి ననుకొని తా, భావమునం దలరి మఱియు ♦ వారుల లోనే
ఠీవిగఁజూడఁగ సాగెను, నావేళను గాంచినీజుఁ ♦ డాకాళిందిన్. ౧౦౭

సీ॥ వేయిపడగలతో ♦ వెలిఁగెడి శేషుని, గుండలీభూతునిఁ ♦ గూర్మిఁగాంచి
యాతని యుత్సంగ ♦ మం దద్భుతంబైన, గోలోకచిత్రముల్ ♦ గోర్కిఁగాంచి
గోపకాళ్యవనాను ♦ కూలగోత్రేశ్వరం,బైనట్టి గోవర్ధ ♦ నాద్రిఁగాంచి
బృందకారామ కా ♦ ళిందీ ధునీమణి, సౌందర్యమంతయుఁ ♦ జక్కఁగాంచి

తే॥ కోటిమన్మథలావణ్యుఁ♦గోటిభాస్క,రోజ్జ్వలాంగుని రాసేశు♦నూర్జితయశుఁ
గృష్ణు రాధికాయుతుఁ బ్రభుఁ♦దృష్ణతోడఁ, గాంచి బ్రహ్మయటంచు ను♦తించె నిటుల

సీ॥ ఎవనిచే జగము జ ♦ నించునో యెవ్వని,చే నిది వృద్ధిని ♦ జెందుచుండు
నెవనిచే నిది గిట్టు ♦ నెవనిలో నిది యుండు, నెవ్వఁ డిద్దానిలో ♦ నెసఁగుచుండు
నాది మధ్యలయంబు ♦ లంటవో యెవనికి, నెవనికిఁ గల్మషం ♦ బెదియు లేదొ
నామరూపగుణాదు ♦ లేమాత్ర మెవనికి, లేవొ యెవ్వఁ డఖిల ♦ దేవదేవుఁ

తే॥ డట్టి శాశ్వతుఁడవగు నీ ♦ యద్భుతమగు, మాయ నిర్జరభూసుర ♦ మౌని వరులు
దెలిసి కొననప్పు డెఱుఁగంగఁ♦గల నె? చెపుమ! నన్ననుగ్రహింపుము కృష్ణ!♦నందపుత్ర!

శా॥ పద్మాక్షా! హరి! పద్మవైరికులజా! ♦ పద్మోదరా! మౌనిహృ
త్పద్మేందిందిర! పద్మబాణజనకా! ♦ పద్మాలయానాయకా!
పద్మాళిప్రియకోటిరుక్సమరుచీ! ♦ పద్మోద్భవాదిస్తుతా!
పద్మవ్యూహసమర్థమాతుల! భవ ♦ త్పత్పద్మముల్ గొల్చెదన్. ౧౧౦

ఉ॥ చేతులు నీకు పూజలను ♦ జేయుట కంఘ్రులు రెండునున్ భవ
త్పూతనికేతనంబులకుఁ ♦ బోవుటకున్ శ్రవముల్ భవత్కథల్
బ్రీతిఁగ నాలకింపఁగ శి ♦ రంబు కరంబుగ నిన్ను మ్రొక్కఁగాఁ
జేతము నిన్దలంచుటకు ♦ సిద్ధ మొనర్పుము నందనందనా! ౧౧౧

తే॥ దేవకీపుత్ర! బ్రహ్మాండ ♦ దేవ! శరణు
నన్ను మన్నించి రక్షింపుమో ♦ నలిననేత్ర!
యనుచు నునులోనఁ గృష్ణుండు ♦ నఖిలలోక
సహితుఁడై తిరోహితుఁ డౌట ♦ సరిగ నెఱిఁగి. ౧౧౨

తే॥ మఱల నతులిడి సంధ్యాది♦మహితకర్మ, లాచరించి తీరమునకు♦నరుగు దెంచి
తిరిగి వెనుకకుఁ గనుచు న♦చ్చెరువుఁబొంది, హరి పరబ్రహ్మయని నిశ్చ♦యంబొనర్చి.

చ॥ అలరుచుఁ దేరునెక్కి యసి ♦ తాంబరనందకుమారయుక్తుఁడై
జలజహితుండు గ్రుంకుతఱిఁ ♦ జక్కఁగఁ దన్మధురాసమీపమం

దలరు వనంబుఁ జేరె నట ◊ నా వ్రజరాణ్ముఖ గోపకుల్ వడిఁ
బిలపిలమూఁగిరా పిదప ◊ వెన్నుఁడు, నందుఁడు దొట్టివారలన్. ౧౧౪

చ॥ కని యల గాందినీతనయుఁ ◊ గాంచి ప్రియంబున నిట్లు పల్కె నో
ఘనచరితా ! భవద్రథముఁ ◊ గైకొని ముందుగ వీడు లోనికిన్
జను మటుపైన మేమును వె ◊ సన్ జనుదెంతుము పొమ్మనంగ వాఁ
డును భయభక్తులన్ గదుఁగ ◊ డున్ గిడిగిళ్ళు బొనర్చి యిట్లనెన్. ౧౧౫

తే॥ పతితపావన ! జగదీశ! ◊ పరమపురుష !, సోదరాభీరయుతముగా ◊ భేదము విడి
నా గృహంబునకే తెంచి ◊ నలినసామ్యు, పాదధూళిఁ బావనము సల్పన్ నుతింతు.

తే॥ నిన్ను విడనాడి యింటికి ◊ నేను బోను, జూవె! యని పల్కవిని యా య ◊ శోదపట్టి
యిట్లు వాకొనె నక్రూర! ◊ యేను కంస, ముఖవిరోధుల నందఱ ◊ బొడిచి యడఁచి.

ఆ॥ నీవు గోరినట్లు ◊ నీలాంబరాభీర, సహితుఁడ నగు నేను ◊ సత్వరముగ
నీమనికికి వత్తు ◊ నీ వాలసింపక, లెమ్ము రథముగొమ్ము ◊ పొమ్ము పొమ్ము. ౧౧౬

శ్రీకృష్ణుండు మధురకుఁ జేరుట.

వ॥ అంత నక్రూరుం డద్దానికి నొప్పి యుషఃకాలంబున మేల్కాంచి తదనుమతిం గొని తన యరదం బెక్కి కంసుని సదనముం జొచ్చి యతనికి రామకృష్ణాగమనంబు వినిపించి నిజగృహంబున కరిగె. తదనంతరంబున నపరాహ్ణంబగుడు సాగ్రజుండగు కృష్ణుండు తత్పురీదర్శనలాలసుండై ప్రయాణసన్నాహం బొనర్చుట నందుం డాలోకించి నాయనా! యిది మహాసుఖకరంబగు గోకులంబు గాక యతిభయంకరంబగు కంసుని ముఖ్యపట్టణంబని యెఱింగి యార్జనంబు ముందిడుకొని యప్రమత్తుండవై సంచరింపుము. నానుడి మరువకుమని హెచ్చరింప నతం డందుల కూరీకరించి నందప్రణోదితగోపక బాలవృద్ధసహితంబుగా నాపురిలోనికి నడుగిడి నల్లకలం దలరెడి దుర్గంబులను బరిఖలను వప్రంబులను భర్మమయరమ్యహర్మ్యంబులను శృంగాటకంబులను శృంగారోద్యానవనంబులను విపణులను నచ్చరలనుబోలి మనుచేటికటారులనం దగు మిటారులను యమునాతటినీతటవిలసన్మణిమయసోపానంబులను వెండియు నానావిచిత్రంబులను విలోకింపం దొడంగె. అమ్మొయిఁ జిరంతనమ్ముగ విని శ్రీకృష్ణుని రాకకై చంద్రచకోరన్యాయంబుగా నిరీక్షించెడి నమ్మాధురసుందరీమణు లమ్మాధవాగమనమ్ము విని స్వకృత్యములం ద్యజించి ప్రాసాదంబుల నెక్కియుఁ గవాటంబుల నక్కియు గవాక్షంబుల నుండియు నా దీనపయోనిధినిఁ గాంచి హృష్టాంతరంగలై, ౧౧౭

సీ॥ వీఁడఁటే గోపక ◊ విభు యశోదా తపః,ఫలపుంజమని యెన్నఁ ◊ బరగు సుగుణి
వీఁడఁటే పూతన ◊ విలయంబుఁ బొందఁగా, జనుబాలఁద్రావిన ◊ ఘనసుతుండు

వీఁడఁటే మందలో ♦ వెన్నపాల్పెరుఁగులఁ, గాఁజేసి మ్రింగిన ♦ గట్టిదొంగ
వీఁడఁటే చిటికిన ♦ వ్రేలున గిరినెత్తి, వ్రేపల్లెఁ గాచిన ♦ విదిత బలుఁడు
తే॥ వీఁడఁటే గోపికాంబర ♦ వితతిఁగొనుచు, భూరుహంబెక్కి చతురత ♦ ముచ్చటాడి
డెందములను హరించిన ♦ సుందరుండు, జలజలోచనలార! యో ♦ సకియలార!

సీ॥ వీక్షింపవే! వాని♦భృంగ ఘనాఘనో,త్కరమునుమీఱు ముం♦గురుల హొయలు
జూడవే! యాతని ♦ శుద్ధరాకాచంద్రుఁ, బోలెడి గుండ్రని ♦ ముద్దుమొగము
గాంచవే! యాతని ♦ కమనీయ పద్మినీ, కాశంబులైనట్టి ♦ కనులసొంపు
గనుఁగొనవే! వాని ♦ ఘనకవాటప్రతీ, కాశమై తనరువ ♦ క్షంబు విధము
తే॥ కనవె! యాతని మదమత్త ♦ గజసమాన, యానరమ్య మీక్షింపవే! ♦ హస్తిహస్త
శస్తమైన యాజాను భు♦జములతీరు, జలజలోచనలార! యో ♦ సకియలార!

ఆ॥ ఇతఁడు తిరిగి నట్టి ♦ బృందావనంబును, నితనిఁ జూచినట్టి ♦ యెల్లవేలు
రాసకేళి నిట్టి ♦ రసికుతోఁ గూడిన, చేడె లే సుకృతముఁ ♦ జేసినారొ? ౧౨౨

ఆ॥ ఈమహాత్ముఁ గనిన ♦ యేము ధన్యలమైతి, మంచుఁ బొగడుచుండ ♦ నచ్యుతుండు
రాచబాటఁ జనుచు ♦ రజకుఁ డొక్కఁడు తన, కెదురుగాగ నిటు వ ♦ చించె జనక!

{ రామాది సహితుండగు కృష్ణుండు రజకునిం జంపి
వాయక సుదాములను ననుగ్రహించుట. }

క॥ ఓరీ! యెవ్వండవురా, రారా! నాకడకు నాకు ♦ రమ్యాంబరముల్
దేరా! మాటాడకురా, పోరా! నామాట వినర ♦ పొందర సుఖముల్. ౧౨౪

ఆ॥ అంతనాతఁ డవ్వి ♦ యాత్మకోపాగ్నికా, జ్యాహుతులుగ మండి♦యనియె నిట్టు
లరరె! యెవ్వఁడిట్టు ♦ లనలేదు నన్నెప్డు, గాని యీతఁడెవఁడొ ♦ కనెదఁగాక.

క॥ నీతాతయు ముత్తాతయు, నీతండ్రియు నీవుగాని ♦ నేత్రంబుల నీ
రీతిగ నుండెడి వలువల, నేతటి నే గ్గంటిరొక్కొ? ♦ యెంగిలికాయా! ౧౨౬

ఉ॥ కావున నోర్మెదల్పక యిఁ ♦ కన్ జను మియ్యవి వీరవీరుఁడై
దేవమనుష్యరాక్షసుల ♦ దిట్టముగాఁ బ్రహరించి లోకముల్
జేవఁగ నేలు కంసవిభు ♦ చేలము లంచు గ్రహించు మాప్రభుం
డీ విషయం బెఱింగిన స ♦ హింపక నిన్జెఱఁ బెట్టు దుర్మతీ! ౧౨౭

ఉ॥ ఇట్టులఁబల్కు నారజకుఁ ♦ గృష్ణుఁడు గాంచి యరే యిదేమిరా!
తిట్టుచు మాటలాడెదవు ♦ దేహమెఱుంగవె? యేరువత్తురో
యెట్టుల నిన్నుఁ గాచెదరొ? ♦ యేఁదిలకించెద నంచుఁ గూకటిం
బట్టి శిరంబు ద్రుంచెఁ దన ♦ వార లపారముదంబుఁ జెందఁగాన్. ౧౨౮

ఉ॥ అంతట వానిజోతి యల ♦ యచ్యుతులోన లయించె నట్టి వృ
త్తాంతముగన్న తత్ప్రభులు ♦ తగ్గి కరంబులనున్న దుస్తులన్

దొంతిగఁ జక్రి ముంగలకుఁ ♦ ద్రోసి శరత్సమయాన మబ్బుల
త్యంతము బాటిసట్లుగ య ♦ థాంఘ్రిబలంబుగఁ బాటిరో విభూ! ౧౨౯
తే॥ అవల వారలు వదలిన ♦ యంబరముల, నంబుజాక్షుండు తొల్తొల్త ♦ నాత్మకిష్ట
మైన వానిని ధరియించె♦హరియుఁగూడ, మంచివస్త్రంబులందాల్చె♦మనసుదీర.
క॥ గోపకబాలురు సైతం, బోపికతో నేటికొనుచు ♦ యుక్తపటంబుల్
జేపట్టి కట్టఁదొడఁగిరి, శ్రీపతిబలరాములును వి ♦ చిత్రముగఁగనన్. ౧౩౧
తే॥ మఱియు మిగిలిన వస్త్రముల్ ♦ మాధురులును
గొని ధరించి రీచిత్రంబు ♦ గనులఁగన్న
యొక్కవాయకుం డంబుసు ♦ హెూదరహాలి
గోపసన్నిధి కేతెంచి ♦ కోర్కిఁగాంచి. ౧౩౨
క॥ నిస్తుల పటముల న స్తవ్యస్తముగా వీరుగట్టి ♦ రని వారలకున్
శ స్తవిధంబునఁగట్టెను, స్వస్తియశశ్శ్రీలుఁ బరముఁ ♦ జక్రి యొసంగన్. ౧౩౩
ఆ॥ అచటనుండి కృష్ణుఁ ♦ డగ్రజ గోపక, సహితుఁడగుచు లేచి ♦ చతురమతిని
బుష్పహారములను♦బొలుపుగాఁ గూర్పు సుదాముసదనమునకుఁ♦దరలిచనఁగ.
చ॥ అతఁడల రామకృష్ణులను ♦ హర్షమునన్ గని హేమరత్నచి
త్రితపృథుసింహపీఠములఁ ♦ దేజరిలం బొనరించి భక్తితో
శ్రుతిహితసత్కృతుల్ సలిపి ♦ క్షోణితలంబు శిరంబు సోకఁగాన్
నతులిడి వాఙ్మనఃక్రియల ♦ నమ్మి వినమ్రత శౌరి కిట్లనెన్. ౧౩౪
తే॥ భక్తసందోహమందార! ♦ బలినిగూడి, నీవు నాయిల్లుజొచ్చుట ♦ నేను ధన్య
తముఁడ నా యన్వయంబును♦ధన్యమయ్యె,నాగృహంబు పవిత్రమై♦నాణెమొందె.
తే॥ మఱియు నాతల్లివంక నా♦మగువవంక, దండ్రివంకనుండిన యేడు♦తరములఁదగు
పితరులెల్లరు నిత్తఱి♦ విష్ణులోక, మునకు నేగి రటంచెంతు♦వనజనాభ! ౧౩౬
క॥ సాధుజనరక్షణార్థ మ,సాధువధార్థంబు జగతి ♦ జన్మించితిరో
శ్రీధర! నీకివె మ్రొక్కులు, బాధలఁ బోఁద్రోచి యిమ్ము ♦ పరమసుఖంబుల్.
చ॥ అని కొనియాడుచున్ మధులి ♦ డస్వ్వతవాసిత దివ్యపుష్పముల్
గొని బలరామకేశవుల ♦ గోరుమొదల్ దల దాఁక యోగ్యమై
ననిచి నలంకరించియుఁ బ్ర♦ణామముల్ మఱిఁజేయ వారలున్
మనమున నుబ్బి రావల ర♦మాపతి యాతని కిట్లు వాకొనెన్. ౧౩౯
పంచచామరము॥ సుదామ! నీదు సేవలెల్ల ♦ సొంపుగాఁ జెలంగుటన్
ముదంబుగల్గె మాకు నిప్డె ♦ పుణ్యభక్త మైత్రియున్
మదాది శత్రుషట్కహీన ♦ మానసంబు భక్తియున్
సదా ఘటిల్లుఁగాక నీకు ♦ సంశయంబు లేనటుల్. ౧౪౦

క॥ ఆమెడ బలరాముండర్లు, నేయముతో నిట్లుపలికె ♦ నీకు సుదామా!
యాయుర్వృద్ధియు బలమును, శ్రీయును విఖ్యాతి సతము ♦ నెలఁగుఁగాతన్. ౧౮౧

క॥ వరముల నీరహి నొసఁగియు, నిరువురు నటనుండి లేచి ♦ యింకొకవీధిన్
దిరుగుచుఁ గని యొక తరుణిని, సరసిజనయనన్ బటీర ♦ సహితన్ గుబ్జన్. ౧౮౨

శ్రీరామకృష్ణులు కుబ్జతో సంభాషించుట.

చ॥ పదపడి రామకృష్ణు లల ♦ భామిని నిట్టుల నడ్డగిరో
సుదతి! త్వదీయ వంశమెది? ♦ సూత్రము గట్టినవాఁ డెవండు? పే
రెది? యెట కీ పటీర రస ♦ మెవ్వనికై కొనిపోవుచుంటివో?
యిది యొక కొంత మాకు నిపు ♦ డిచ్చెదవే? యన నద్ది యిట్లనెన్. ౧౮౩

చ॥ నరవరులార! భూతలము ♦ నన్ ననుఁ బిల్తురు కుబ్జయంచు నే
వరవుడు నిష్ఠు కంసునకు ♦ బానిసకత్తెగ నుండి గంధమున్
గరముగఁ బూయఁబోయెదను ♦ గందముఁగోరిన మీరె యెల్లెడన్
బురుషవరేణ్యు లౌట నిదె ♦ పూసెద హస్తము లిట్లు చాఁచుఁడీ! ౧౮౪

చ॥ ఇటుల వచించి చందనముఁ ♦ గృష్ణునకున్ యమునావిభేదనో
త్కటపటురామమూర్తికిని ♦ దద్దయు రాచి వ్రజార్భకాళికిన్
జటులముగా నలంది పలు ♦ జాఁగిలులం బొనరింప వారలా
దటఁబడి రంతఁ జక్రి యల ♦ తన్విని గన్గొని యుత్సహించుచున్. ౧౮౫

ఉత్సాహ॥ గూను నడ్డి కుంటుటలను ♦ గోలుపడిన దేహమున్
మానుగా నొనర్పఁ దలఁచి ♦ మగువకాళ్ళ వ్రేళ్లపైఁ
బూనఁజేసి తనపదముల ♦ ముగుదగౌదఁ దనదు రెం
డైన వ్రేళ్ళఁబట్టి పైకి ♦ నట్టె సాగఁదీయుటన్. ౧౮౬

క॥ వంకర టింకరలు విడ శ, శాంకసతిన్ రతిని రంభ ♦ శచి మించిన బ
ల్వొంకపు దేహము కుబ్జకు, నంకము లేనట్టు లమరె ♦ హారిపదధీనా! ౧౮౭

క॥ సుందరి యగు కుబ్జయు నా, నందంబును బొంది నంద ♦ నందనుఁ గని గో
విందా! సుందర! దయ నా, మందిరమున కేగుదెంచు ♦ మా! యీవేళన్. ౧౮౮

తే॥ మతిరసజ్ఞ! సర్వజ్ఞ! యభిజ్ఞ! నే ♦ మారుబారి, కాగజాలనామనమునీ ♦ యందచిక్కి
నిన్ను విడలేను రారమ్మ ♦ వెన్నదొంగ!, యంచు నగవుతో లాగె నా ♦ యవసరమున.

తే॥ గోపబాలురు చప్పట్లు ♦ గొట్టి నవ్వి, పెద్దవాఁడైన ముసలియు ♦ నొద్దనుండి
చూచుచుండ నీకుబ్జ య ♦ శోదపట్టి, నెంతపనిజేసె నారార! ♦ యేమియేమి!

తే॥ నలువకైనను వేనోళ్ల ♦ చిలువకైన, నంగనాసాహసం బెన్న ♦ నలవియగునె?
తగునె నీకిది వీధిలోఁ ♦ దలిరుఁబోఁడి, వైన నీకులమున కద్ది ♦ యనువుగాదె?

ఉ॥ ఆరహిఁబల్కువారు చెపు ♦ లార వినర్గ హారి, యట్టికుబ్జ కీ
ధోరణిఁ జెప్పె నో రమణి! ♦ త్రోవ నెఱుంగని వారికిన్ నిజా
గారములందు విందులిడి ♦ గౌరవముల్ బొనరింతు రార! యీ
యూరఁ దెలుంగు వారి దగు ♦ యోగ్యతఁ జెప్పఁ గలాఁడనే యహా! ౧౧౨

చ॥ నెలఁతరో! పోవె యీ పురిని ♦ నేను సుమిత్రులఁగూడి కాంచి నీ
నెలవున కేగుదెంచెదను ♦ నిశ్చయ మంచు నిజోత్తరీయమున్
జిలిబిలిపల్కులాడి కొని ♦ చెచ్చెర వీడ్కొని రాజవీథిలోఁ
గల ధనధాన్యవృద్ధులను ♦ గన్గొనె వైశ్యకులాబ్ధిచంద్రులన్. ౧౧౩

ఉ॥ కాంచినతోడ నూరుజులుఁ ♦ గంజదళాక్షున కిచ్చి గద్దె న
ధ్యంచితపొష్పవారులను, ♦ చాల జలమ్ములఁ దమ్ములమ్ములన్
మంచి ఫలమ్ములన్ విరుల ♦ మన్ననలం బొనరించి శీర్షమున్
వంచి నమస్కృతుల్ సలిపి ♦ పల్కిరిటుల్ ముకుళించి హస్తముల్. ౧౧౪

ఉ॥ శ్రీపతి! భావికాలమునఁ ♦ జిత్రతరంబుగ నీవె యిచ్చటన్
భూపవరుండ వైన మము ♦ బుద్ధిని రోయక సర్వకాలముల్
జ్ఞాపక ముంచుకొమ్మెదఁ ద ♦ లంపఁ ద్వదీయుల మేము కామె? నీ
పాపల మాడ్కిఁ బ్రోవు మని ♦ పల్మఱు వేఁడి రనంతరంబునన్. ౧౧౫

క॥ ముసిముసినగవులు నగి సంతసమున నా కోమటులను ♦ దైత్యారిపుం డి
ట్టి సరణి నడిగె ధనుస్థ్సల, ముసలగు నటు జూపుఁ డిప్డు ♦ యూరుజులారా!

చ॥ అనవుడు వైశ్యులందఱు త ♦ దద్భుతచాపవిభంగభీతి దా
నిని వచియింప రై రవల ♦ నీరజనాభు శరీరసౌష్ఠవం
బునను గుణంబులన్ మిగుల ♦ మోహముఁ జెందు తదన్యులెల్ల రో
తనయ! ధనుస్థ్సలం బిపుడు ♦ తప్పక చూపెదమయ్య! రమ్మిటుల్. ౧౧౬

తే॥ అనుచు వారలు చూపిన♦యధ్వమందు, నడచు చాత్మీయసఖులతో♦నవ్వటాల
మాటలాడుచుఁ జక్రి సు♦మాళముగను, గ్రమముగాఁ దద్ధనుస్థ్సలి♦కడకుఁ జేరి.

శ్రీకృష్ణుండు ధనుర్భంగంబు గావించుట.

సీ॥ స్వర్ణమయంబును ♦ సప్తతాలకయుక్త, మష్టధాతుసహిత ♦ మలఘుతమము
లక్షభారయుతంబు ♦ దక్షుపంచసహస్ర, మనుజానయోచిత ♦ మహితభరము
నైంద్రాధికంబును ♦ నరిభయంకరమును, వలయీకృతోరగ ♦ ప్రభుసమంబు
పార్థివ నాశక ♦ భార్గవదత్తంబు, కంసగృహీతంబుఁ ♦ గాంతికాంత

తే॥ మఖిల పౌరార్చితంబును♦యజ్ఞమండ, లరుచిరంబును నా చాప♦వరము నరు
వలదు వల దనుచున్నను♦నలఁతిఁగ నగి, కేలఁగొని లీల మౌర్వి నెక్కించి వింట

తే॥ ఇక్షుఖండంబుఁ గ్రొవ్విన ◆ యిభము సులువు,గా విఱిచినట్టులాత్మీయ ◆ కరబలమునఁ
గర్ణపర్యంతముగ లాగి ◆ క్షణములోన, రెండుతుండెములౌనటుల్ ◆ చెండివైచె.

ఉ॥ చెండినతోడనే యొక వి ◆ శేషరవంబు ఘనస్వనంబటుల్
దండిగఁ బుట్టి దాన సఖి ◆ తండము మెచ్చెను దిఙ్మదేభముల్
బండెఁ బ్రపంచముల్ పగిలె ◆ బాహుబలాఢ్యులు మెచ్చి రన్యులుం
గండరగండఁ డంచనిరి ◆ కంసుని గుండియ చెండఁగాఁ బడెన్. ౧౬౧

క॥ కావలివా రది గనుఁగొని, యేవిధినే న్వీనిఁ దఱిమి ◆ యేలిక మెచ్చం
గా విగతప్రాణునిగా, నీవేళ నొనర్తుమంచు ◆ నేగఁగ నటకున్. ౧౬౨

క॥ ఉగ్రమున రామహరు లల, యుగ్రధనుశ్శకలముల మ ◆ హోద్ధతిఁ గొని యా
యుగ్రాస్త్రధరుల వారి న,మగ్రముగాఁ గొట్టి రా స ◆ మయమందుననే.

తే॥ భిన్నపాదులు గొందఱు ◆ భిన్నబాహు,వులును గొందఱు భిన్నశీ ◆ ర్షులును గొంద
ఱగుచు నైదువే లుక్కరు ◆ లవనిఁ బడిరి, పౌరు లదిగని పాఱిరి ◆ స్వగృహములకు.

క॥ మఱిఁ గోలాహలములు త,త్పురిఁ గరముగఁ బుట్టెఁ గంస ◆ భూపచ్ఛత్రం
బరుదుగఁ బేరోలగమున, ధరఁ బడె నకస్మాత్తుగా న ◆ దరిపడ సభ్యుల్. ౧౬౩

సూర్యాస్తమయ వర్ణనము.

ఉ॥ ఈ సమయంబునందుఁ గమ ◆ లేక్షణ! నీవొనరించు సేత నీ
వేసము రోస మీనులను ◆ వీక్షణ జేసితి దీనిఁ జూచు నీ
యే సననుంటిఁ గాన నిఁక ◆ నీవిలుఁ జేరుము కుజ్జవాట నీ
మోసమొనర్తు రల్పులని ◆ పోయెడి నా రవి గ్రుంకె నయ్యెడన్. ౧౬౪

సీ॥ పడమరపడఁతుక ◆ నడికట్టు సడలించెఁ, బడమరదొర కక్క ◆ సడరఁ దొడఁగె
నెత్తమ్మిముత్తైద ◆ మొత్తుకో మొదలిడెఁ, దొగవగకత్తియ ◆ సొగసుఁ జేసెఁ
బగలను నత్తగొ ◆ ప్పతన మంతయుఁ దగ్గె, రేఁగొడలిపొగరు ◆ రెట్టిమ్రొగ్గె
లిబ్బుల దొరలెల్లఁ ◆ దబ్బిబ్బుఁ జెందిరి, మ్రుచ్చులు హెచ్చుగ ◆ మెచ్చిరిచ్చ
తే॥ జక్కవలజేని దొరతన ◆ మక్కలిఁ బడెఁ, జక్కవల గొంగ దొరతన ◆ మెక్కువయ్యె
నరయ నొక్కరు బాముల ◆ నందుచుండ,నొకరుసుకములఁ బొందుచు ◆ నుండ్రుగాదె

సీ॥ శాకినీ ఢాకినీ ◆ హాకినీ ప్రముఖ భూ,తవిహార భావుకో ◆ ద్యానవనమొ
యతికృష్ణవర్ణవ ◆ ర్ణితమత్తగజసామ్య, చండమహిషవాహ ◆ దండధరుఁడొ
వేదశాస్త్రపురాణ ◆ విశ్వవిశ్రుతకృష్ణ, వీర్యనాశోద్యోగి ◆ దుర్యశంబొ
వర్ణసంకరహేతు ◆ దుర్ణయ నిర్ణయో,ద్యోగి సంపాదిత ◆ దుష్కృతంబొ
తే॥ తామసీ సతీకుముఖ వ ◆ స్త్రంబొ యనఁగఁ, గటికచీకటు లెల్లెడఁ ◆ గ్రమ్మఁ దొడఁగ
భీతుఁడైనట్టి నరువలె ◆ వెన్నుఁ డన్నఁ, జెలులఁ గూడి యానందుని ◆ చెంత కేగె.

మథురాపుర పురంధ్రీ విరహ వర్ణనము.

క॥ పదపడి మథురా వధువులు, మదనజనకు రూపుఁ గాంచి ♦ మన్మథగదచేఁ
జెదరిన మది గలవారై, వదలఁ బటము లొండొరులును ♦ బల్కుకొని రిటుల్.

ఉ॥ అంగనలార! యీపురిని ♦ నంగజకోటి రుచుల్ హరించి శ్రీ
సంగుఁడు నేఁడు వేడుకఁగ ♦ జాలఁ జరించెను వాఁడె మాదు స
ర్వాంగములఁ దనంగమధు ♦ రాకృతితోడఁ జెలంగి గోచరిం
పంగఁ దొడంగెఁ జూడుఁడని ♦ పల్కఁగ నందలి ప్రోడ లెల్లరున్. ౧౭౦

మ॥ విని యిట్టుల్ బలుకాడఁగాఁ దొడఁగిరో ♦ బింబోష్ఠులారా! జనా
ర్దనుఁ డీయూరను నల్గడల్ దిరిగి తా ♦ త్పర్యంబునన్ జూచి మి
మ్మును మమ్మంగని వీరె మిన్నలనుచున్ ♦ మోహించి సర్వాంగముల్
గని చిత్తంబులు గొప్పవంచుఁ గొని వే ♦ గంబోయెఁ జోరాభుఁడై. ౧౭౧

క॥ వనమాలి యితం డింకను, మనలన్ విడలేక యిపుడు ♦ మన యంగములం
దున వెలుఁగుచు నుండెడి, నని యెఱుఁగుఁడి? మీరలెదల ♦ నరయఁగ మఱియున్.

సీ॥ కమలేశుఁ గననట్టి ♦ కన్నులు కన్నులే, సర్పముల్ జొచ్చు బె ♦ జ్జములుగాక
యజ్ఞాత్ముఁ దాఁకని ♦ హస్తంబు హస్తమే, మడ్డిగానుండెడి ♦ త్రెడ్డుగాక
గోవిందు మోపని ♦ గుబ్బయు గుబ్బయే, దిక్కుమాలిన పెంట ♦ దిబ్బగాక
విష్ణూక్తుల వినని ♦ వీనులు వీనులే, గ్రావసంగతవివ ♦ రములుగాక

తే॥ నీరజోదరుఁ బొగడని ♦ నోరునోరె, చాలఁగా మ్రోఁగుచుండెడి ♦ డోలుగాక
హేమచేలుని కూడిక ♦ నెఱుఁగనట్టి, ముద్దులాడి ముద్దియమె? పెన్ ♦ మొద్దుగాక.

సీ॥ కాయంబుతోడుతఁ ♦ గాయంబు దివ్యమా, నధరంబుతోడ ది ♦ వ్యాధరంబు
మోముతో మోమును ♦ భుజములన్ బుజములఁ, గరతలంబులతోడఁ ♦ గరతలముల
బొమ్మతో బొమ్మ ల ♦ గ్నమ్ముతో లగ్నముఁ, నూరుయుగ్మముతోడ ♦ నూరుయుగము
ఘ్రాణానిలంబుతో ♦ ఘ్రాణానిలంబును, బాదయుగంబుతోఁ ♦ బదయుగంబుఁ

తే॥ జేర్చి సందులేనట్టి యా ♦ శ్లేషములను, గూర్మిఁ గోలఁది జేసికొనుచుఁ ♦ గుతుక మొందు
ఉన్నడో గద యా కృష్ణుఁ ♦ డట్టులేగ, నో గదా యేమి చేయనా ♦ నువిదలార!

సీ॥ కోటిమన్మథులను ♦ దాఁటిన రూపేల, యీకృష్ణమూర్తికే ♦ యెసకమెసఁగె
నెసఁగెఁబో యాహరి ♦ యేల తద్గోకుల, మందు నుండక యిట ♦ కరుగుదెంచె
నరుదెంచెఁబో నాతఁ ♦ డరుదుగా నేటికి, వీథివీథుల వెంట ♦ వెడలవలసె
వెడలెఁబో యేల యా ♦ తఁడు ప్రస్తుతంబున, నొంటిగా నిట మన ♦ కంటఁబడుట.

తే॥ కంటఁబడుగాక యతనిపైఁ ♦ గరముఁ గూర్మి, మనకు నేటికిఁ దనరెను ♦ దనరుఁగాక
యిట్లు కారించుటేలకో ♦ యింతులార!, చెప్పుఁడీ యెట్టికార్యముల్ ♦ జేయనగును?

క॥ ఒకసారిఁ జూచినంతనె, యకలంక ప్రేమ మనకు ♦ నాహారియందే
సుకముగఁ గలిగెను దాన న,ధికపు మనోవ్యాధిపుట్టెఁ ♦ దీఱనియట్టుల్. ౧౭౬
తే॥ ఇంతమాత్రమునకు మన ♦ కిట్టులుండ, జాలకాలము నుండి వ్ర ♦ జంబు నందు
రాసమండల మందున ♦ రతులఁ దేలి, నట్టి సతులెట్లు మరతు రా ♦ యంబుజాక్షు?
క॥ అని యిటు పరిపరి తెఱఁగులఁ, గనుకొనలను నీరు గాఱఁ♦గాఁ గమలేక్షుల్
మనములఁ దలఁచుచుఁ బడకకుఁ, జనసాగిరి స్వక్రమముగ ♦ జనకనరేంద్రా!
క॥ ఆ రామకృష్ణు లానిశి, నా రమణీయోపవనము ♦ నందున సకలా
భీర సహితులై రుచిర, క్షీరాన్నము మెసవి తెలివి♦ చే నుండి రిటన్. ౧౭౭
వ॥ భోజభూపతియగు నక్కంసుండును శ్రీరామకృష్ణు లొనర్చిన రజకశిరచ్ఛేదంబును శరాసనవరసంరక్షణదక్షవధంబును, ధనుర్భంగంబును విని దిగులుపడి యశుభసూచకంబులగు వామాంగస్ఫురణంబులం దత్తఱపాటుతోఁ గని శయనించి కనుమూసినంతనే తైలం బొడలయందుఁ బూసికొని సిగవిరియంబోసికొని రక్తపుష్ప మాలికలన్ వేసికొని వాసముల నూడం దీసికొని కాసరంబున నాసీనుండై ప్రేతల తోడం గూడి దక్షిణదిగ్యానం బొనర్చినట్లు కలం గాంచి యులికిపడి దిగ్గనలేచి చింతించుచున్నంత, ౧౮౦

సూర్యోదయ వర్ణనము.

ఉ॥ కొక్కురు కొక్కురో యనుచుఁ ♦ గోడులు గూసెను నంబరంబునన్
రిక్కలు మాసెఁ దేంట్ల రొద ♦ రేగె నిశాకరుఁడేగెఁ జక్కవల్
నిక్కె విహంగనాదములు ♦ నెక్కొనె మారుని తూపులేఁపులున్
జిక్కెఁ దమంబు లెల్లెడలఁ ♦ జెల్లెను దెల్లని డాలు నెక్కుడిన్. ౧౮౧
సీ॥ చటులకపటులను ♦ నటినట విటివిట, చోరులం బరిమార్చు ♦ శూరుఁ డనఁగ
మార్తురఁజంపి శ్య ♦ మంతకమణిఁ దాల్చి, యురుదేరు కౌస్తుభ ♦ ధరుఁ డనంగ
సకలరోగంబుల ♦ సమయించి సౌఖ్యముల్, నరులకుం గూర్చు ధ ♦ న్వంతరి యన
బ్రహ్మవర్చస్వులౌ♦బ్రాహ్మణ జనులచే, మ్రొక్కులందెడి వేద♦మూర్తి యనఁగఁ
తే॥ దమ్ములను ప్రియురాండ్రఁ బ్రే ♦ మమ్ముచేతఁ
బొందుఁజేసెడి ప్రియుఁ డనఁ ♦ బూషణుండు
వేయిచేతుల తోడుత ♦ వెడలి కడల
వెలుఁగఁజేయుచు నుదయించె ♦ లలితరీతి. ౧౮౨

కంసుండు మల్లరంగంబు నిర్మింపం జేయుట.

ఆ॥ ఆసమయమునందు ♦ నా భోజభూపతి, పడక విడిచి లేచి ♦ భటవరులను
గార్యభారకరులఁ ♦ గ్రమముగా రావించి, యాజ్ఞచేసె నిట్టు ♦ లవనినాథ!

వ॥ కార్యసాధకులారా! మీరు వేవేగ జాంబూనదస్తంభవిరాజితంబును విపులాంగణసంగతంబును నగు మత్సభామండపంబున కగ్రభాగంబందలి ప్రదేశంబున మల్లక్రీడారంగంబు హంగుగా నయనపర్వం బగునట్లు గావింపుఁడన్న వారలాపలుకు లాదలఁ దాల్చి తత్థ్సలంబున నిమ్నోన్నతంబుల సమంబుగాఁ జేసి హేమసోపానసమంచితమంచంబులను రచించి చుట్టును నుంచి ముక్తాహారంబులు వ్రేలాడుచుండు బంగారుడాలుఁబోలిన మేలుకట్టు గట్టి యతిమృదులంబగు తలగడతో వెలిఁగెడి వేకనులవాని గద్దెనద్ద వజ్రంబు లమర్చిన పొన్నులుగల చామరంబులను మరాళసన్నిభంబులగు సితవ్యజనంబులను బూర్ణచంద్రమండలరుచిరంబగు శ్వేతచ్ఛత్రంబునను సమూల్యంబులగు నవరత్నంబులను విరాజిల్లి కనులపండువొనర్చు నొండు మంచంబుఁ బదిమూరలెత్తునఁ దను యేలికకై నిర్మించి యతిచతురంబుగా మల్లరంగంబు సిద్ధంబు సల్ప నయ్యాదువీరుం డేతెంచి కాంచి సంతసించి మంగళతూర్యంబులు మ్రోఁగుచుండ వారాంగన లాడుచుండఁ బాటకాండ్రు పాడుచుండఁ దనకై యేర్పాటుజేసిన మంచెపై నాసీనుండయ్యె. అంతఁ గంసాహుతులగు బాణాసురనరకాసురప్రముఖదనుజవరేణ్యులును జరాసంధప్రభృతిబంధురత్నంబులును నందాదులైన గోపకగ్రామణులును శంబరాసురప్రభృతులగు నాత్మసఖులును సామంతులును మండలేశులును బౌరులును జానపదులు నేతెంచి నమ్రులై పారితోషికంబులను గప్పంబులను సమర్పించి నియమితంబులగు తమ యాసనంబుల నధిష్ఠించిరి. తత్సమయంబునఁ జాణూరముష్టికకూటశలతోశలప్రముఖప్రధానమల్లులుల్లాసంబున నామల్లరంగంబుఁ బ్రవేశించి యవ్యాహతవ్యాయామం బొండొరులు ముద్గరాద్యాయుధంబులతోఁ జేయుచున్న యవసరంబున ౧౮౫

శ్రీరామకృష్ణులు కువలయాపీడగజంబు వధించుట.

ఆ॥ రామహరులు మల్ల ♦ రణకేళిఁ జూడంగ, నరుగుదెంచి మోస ♦ లందు మిగులఁ
ద్రొవ్వి తిరుగులాడు ♦ కువలయాపీడమ్ము, ద్విరదవరముఁ గాంచి ♦ సరభసమున.

చ॥ తొలఁగి మదేభచోదకుని ♦ తో హరి యిట్లనె మావటీఁడ! యీ
కలభము నీవు ప్రక్కకటు ♦ గైకొని మార్గము మాకొసంగు మి
ట్టుల నొనరింపవేని నిను ♦ డొక్కలు చీలిచి యేన్గుతోడఁ గు
క్కల కిపుడేను వేసెదను ♦ గాచికొనం గమకింపుమా! యనన్. ౧౮౬

ఆ॥ మావటీఁడు మెండు ♦ మండిపడుచుఁ దన్మ, దేభవరముఁ ద్రోచెఁ ♦ గృష్ణుపైని
నంత నదియుఁగూడ ♦ నామృత్యుదేవత, యనఁగఁ జెలఁగి మిగుల ♦ నాగ్రహించి. ౧౮౭

శా॥ శీత్కారంబులు సర్వదిక్కరులకర్ణ ♦ జేడ్పాటు సంధిల్లఁగా
నుత్కర్షంబుగఁ జేసి శత్రుకులనా ♦ శోత్తీర్ణతుండంబుతోఁ

గుత్కీలాధిపధారిని హారిని గై । కొం చెత్తె నాకృష్ణుఁడుఁ
దత్కాలంబున దానినుండి నెటులోఁ । దప్పించుకొం చేగుటన్. ౧౪౪

శా॥ కుంభిశ్రేష్ఠము సూచి క్రమ్మఱి లలిన్ । గోపించి కుప్పించి త
జ్జంభారాతి సహోదరుఁ గరముతోఁ । జక్కంగఁ జేపట్టి వే
స్తంభంబుల్ బురుడించు పాదముల క్రిం । దన్ వేయుచున్ ద్రొక్కి బల్
జృంభింపంగఁ జతుష్కుజుం డభయుఁడై । చిత్రంబుగాఁ జూచి తాన్. ౧౪౫

శా॥ బృందారణ్య నికుంజపుంజములలో । వృక్షంబులం ద్రోయు రీ
తిం దన్నాగపదంబు లట్టు లిటులన్ । దిట్టంబుగా నెట్టి వె
న్కం దైవారి మదేభ మడ్డముగ వే । గం దిర్గి శ్రీకృష్ణు ని
స్సందేహంబుగఁ బట్టి కొట్టఁ గడఁగెన్ । సవ్యాపసవ్యంబులన్. ౧౫౦

మ॥ అటుపై దానవవైరి వైరికరిసిం । హంబౌచుఁ, దద్దంష్ట్రిలు
త్కటరోమంబునఁ బట్టి యూఁపి కసి మో । కారించి కారించి యు
ద్భటరీతిన్ బ్రహరించి మించి పురికిన్ । బాఱంగ మత్తేభమున్
బటుదర్పంబున వెంటనంటె నగరిన్ । బర్వంగఁ గోలాహలాల్. ౧౫౧

శా॥ పాపధ్వంసకుఁడైన దానవకుల । ప్రధ్వంసకుం డాగజం
బేఁపన్ గ్రమ్మఱివచ్చె నద్ది హరితో । నేతెంచు వేళన్ బలుం
డాపాతంబుగ దానితోఁక నల స । ర్పారాతి సర్పంబులన్
మాపన్ లాగిన లాగు లాగెఁ బృథులా । మర్షంబునన్ భూవరా! ౧౫౨

క॥ ఆపై శ్రీపతి కని నగి, కూపపుచే త్రాడులాగు । కొనిన ట్లరిని
ర్వాపణచణమైన కువల, యాపీడకరంబు లాగ । నారంభించెన్. ౧౫౩

క॥ ఇరువురుఁ దుద మొద లీరహి, వఱలుచుఁ గరపుచ్ఛములను । బటుభుజములతోఁ
బెఱికఁగడఁగ నాగజము పొ,గరు విడి నిశ్చేష్టమయ్యెఁ । గలుషవిదూరా!

శా॥ దానిం గాంచి దురాగ్రహోగ్రనిభులై । దర్పించి తచ్చోదకుల్
మానుల్ ధీనిధు లేద్పు రుద్దవిడి త । న్మత్తద్విపం బెక్కి య
ద్దానిం ద్రోలఁగసాగి రంకుశముతో । దైత్యారిపై నింకఁ గ్రో
ధానూనానిలమూర్తులైన పెఱివా ర । త్యార్భటుల్ సేయుచున్. ౧౫౪

తే॥ మూఁడువందలకరులపై । మొనసి యెక్కి, యంకుశాస్ఫాలనంబులన్ । హరిహరులను
జంప వానిని ద్రోలి రా । సమయమందు, గువలయాపీడమను కరి । కోపగించి.

ఉ॥ చండపరాక్రముండయిన । చక్రధరుండ్ హరియింపఁబోవ నా
తం డలదాని తొండమును । ధైర్యముగా బిగఁబట్టి యన్న యం
దుండి కనుంగొనన్ జను లో । హోయనఁ ద్రిప్పుచుఁ బాఁదె ధాత్రిపైఁ
గొండికవాఁడు గిండిఁగొని । కొట్టినయట్టుల ధారుణీశ్వరా! ౧౫౭

ఆ॥ అంత నద్ది గిట్టె ♦ నవలఁ దజ్జ్యోతియఁ, గృష్ణమూర్తిలోల ♦ యించెఁ జక్రి
దాని దంతములను ♦ దక్షిణాంబునఁబీకి, యేడ్వురైన మావ ♦ టీంద్రఁ జదిపె.

తే॥ మఱియు సీరి శేషించిన ♦ మత్తకరులఁ, బట్టి కొట్టెను దత్రత్య♦బలులు గాంచి
వర్షకాలము జనినట్టి ♦ పద్ధతిఁ గని, వారిదములు శాఱినయట్లు ♦ వాఱి రవల.

క॥ గోపకబాలకయుతుఁడగు, శ్రీపతి బలరాముఁ గూడి ♦ చిత్రమృగముల్
మాపిన పంచాస్యమువలె, నేపునఁ దగి జయరవంబు ♦ లెల్లెడ నిండన్. ౨౦౦

తే॥ ఆస్యకాంతి యనూరుని ♦ నపహసింప, శ్రమజలంబులు కాల్వలై ♦ చనఁగ దంతి
దంతముల్ మూఁపులందునఁ♦దనరుచుండఁ, జిచ్చుపెంచ్చెడి నవిలంబు♦స్థితిని వెడలి.

రామకృష్ణులు చాణూర ముష్టికాద్యసురుల వధించుట

తే॥ శిల్పి ముఖశిల్ప చిత్రవి♦చిత్రితంబు, సర్వభూపసుహృద్భృత్య♦సంగతంబు
సంగపాటవాదర్శనా♦ర్హాంగణంబు, కంసకల్పిత మల్లరం♦గంబు కడకు. ౨౦౨

సీ॥ పూఁబోఁడులందఱు ♦ పుష్పబాణుండన, జెట్టులెల్లరు జగ ♦ జెట్టి యనఁగ
గోపకు లెల్లరు ♦ గోకుల విభుఁడన, దుష్టులు వైవస్వ ♦ తుం డనంగఁ
బరమయోగీంద్రులు♦పరమతత్వంబన, సురజాలములు విరాట్♦పురుషుఁ డనఁగఁ
నందరాజు స్వకీయ ♦ నందనుండని యుబ్బ, రాజన్యులును రాజ ♦ రాజనంగఁ

తే॥ గంసుఁ డాత్మీయ మృత్యువు ♦ గాఁ దలంప
మఱియు నితరులు దమ తమ ♦ మానసముల
నున్నరీతుల నెన్నఁగా ♦ నొయ్యనరిగి
నలుగడల్ శోభ సెందఁగ ♦ నిలిచె నపుడు. ౨౦౩

తే॥ భోజభూపుండు వచ్చిన ♦ పుండరీక, నయన బలులను జచ్చిన ♦ నాగవరముఁ
గాంచి యబ్బురముం బొంది ♦ కలఁతఁ జెంది, యేమితోఁచక మొద్దు ర♦హిని వసించె.

చ॥ మఱి యల మంచి మంచముల ♦ మానుగ నున్న సుధీమణుల్ నిశా
కరునిఁ జకోరవారములు ♦ గాంచి ముదంబును బొందినట్టు లా
హరిఁ గని సంతసించి రిఁక ♦ నన్యులు నీ వసుదేవపుత్రు లి
ద్వరును బరాత్పరుల్ గుణులు ♦ పుణ్యులటంచుఁ దలంచి రెంతయున్.

ఉ॥ ఈహరి పుట్టినట్టి స్థల ♦ మీ హరి తిర్గిన తావు నీజగ
న్మోహనుఁ గన్నవారలు వి ♦ నోద మొనర్చెడి వీని మిత్రసం
దోహము వీనిఁ గన్న విబు ♦ ధుల్ మన మీ పురవాసు లెట్టి సం
దేహము లేక ధన్యతను ♦ దేఱిరె? యంచు వచించి రయ్యెడన్. ౨౦౬

శా॥ వీణాదుందుభి శాహలీ పటహముల్ ♦ వేమాఱు మ్రోయంగ నా
చాణూరుం డల శౌరి సీరులను బ్ర♦శ్నన్ జేసె నీరీతి మీ

ర్జాణల్ శూరులు గాన లెందు మృధ మ స్మద్దాణ్మనః ప్రీతికై
త్రాణ౯ జేయుట యొప్పదే? మనకిటు౯ దైవారవే భద్రముల్. ౨౦౭

ఉ॥ నావుడు రామకృష్ణులును నవ్వి యిటుల్ పలుకాడిరో బలీ!
చేవను నీడు వాడుకలఁ జేఁతల రీతుల నీకు సాటి మే
మేవిధినైన రాఁగలమె? యిద్ది యధర్మము గాదె? దీని నీ
భూవరుఁడేని నొప్పనొకొ? బొట్టె లటంచు మముం ద్యజింపఁడే? ౨౦౮

క॥ అనవుడు చాణూరుండును, విని యిట్లనె నయ్యలార! వేయేన్గులచే
వనుదగు కంసుని గజవర, మును జంపుట మీరు నాకుఁ బోలరె? ప్రతిగా౯.

ఉ॥ మీరలు వీగవీరులని మేము దలంతుము కాని యర్భకుల్
సారము లేనివారసుచు స్వాంతమునందు గణింపమన్నఁ జా
ణూరునితోడ భార్గవిమ నోహరుఁడు౯ హలి ముష్టికాఖ్యుతోఁ
బోరఁ గడంగి రుత్సుకతఁ బుష్కరమం దమరాళి గన్గొన౯. ౨౧౦

వ॥ అమ్మెయి నమ్మల్లు లొక్కుమ్మడి భుజదండమ్ములతో నాకర్షణనోద నాదులం గావించుచుఁ గనుబొమలు ముళ్లుపడ నేత్రంబులు ప్రలయాగ్నినిభంబులుగాఁ గరి కరితోఁ దాఁకు పీఁకను గిరి గిరితోఁ బోరుతీరునను హరి హరితో డీకొనుజో కను బదాపదిం బాహాబాహిం గచాకచి౯ ముష్టాముష్టులను బోరాడు నవసరంబున శ్రీహరి నిజకరంబులఁ జాణూరశరీరం బెత్తి యుత్తమ్మిచూలి పున్నెమ్ములప్రోవుం దూఁచి నట్లు తద్దేహభారంబుఁ దూఁచి త్రోచి వేఁచ నాచపలుండు చూచి యనాయాసంబుగా నొకకరంబునఁ గందుకం బెత్తుపొందికను నాదిశేషుం డీభూఖండంబు దాల్చిన ట్లాచక్రధరు నెత్తియొత్తి యుత్తరంబునఁ బడవేయ నాయచ్యుతుం డాకపటు కటికంధరంబులం బట్టి యెత్తి యట్టిట్టాడించి డించి గిఱ్ఱునంద్రిప్పి భూతలంబున గిరాటువేయ నాయసురుం డాగ్రహంబున నుగ్రంపశ్యుండై నిగ్రహించుటయుఁ దత్సభాంగణమందలి గవాక్షంబుననుండి విలోకించుచున్న యన్నుమిన్న లాయాస సంజనితాంబుసిక్తంబులగు శ్రీరామకృష్ణుల దేహంబులం గాంచి నిట్టూర్పుపుచ్చి. ౨౧౧

మ॥ అరరే! ఈబ్బాల నీబలాచ్యుతులఁ బుష్పాభాంగుల౯ గ్రూరుల౯
విరసుల్ వజ్రకఠోర దేహు లమర ద్వేషాఢ్యు లాముష్టికా
సురచాణూరులతో నియుద్ధము దయ౯ సూదంతయు౯ లేక భూ
వరుఁడీ కంసుఁడు సేయఁజేసెఁగద! యీ పాపంబు సామాన్యమే? ౨౧౨

క॥ అక్కట! యిక్కుఱ్ఱల నిటు, స్రుక్కించెడి కంసుఁ ద్రుంచు శూరవరేణ్యుం
డొక్కం డిక్కడ లేఁడే?, లెక్కింపక కనెడి వీరు లేకులు గారే? ౨౧౩

ఆ॥ సభకుఁ జనుట తప్పు సనినప్డు సభ్యుల, తప్పు నెఱుఁగకుంట దప్పు తెలిసి
యూరకుంట దప్పు దాఱుమాఱుగ నందు, బల్కుచుంట దప్పు ప్రాజ్ఞునకును.

సీ॥ అంభోజములమైన ♦ నంభోజనేత్రుండు, హస్తంబులం గొని ♦ యాదరించుఁ
బిల్లఁగ్రోవుల మైన ♦ వెన్నుండు గమ్మని, యధరామృతం బిచ్చి ♦ హర్ష మొసఁగు
నెమిలిపురుల మైనఁ ♦ గమలామనోహరుం, డుత్తమాంగంబునం ♦ దూని మెచ్చుఁ
గడప చెట్టులమైనఁ ♦ గరుడధ్వజుం డొప్పి, సరససల్లాపముల్ ♦ సలుపుచుండు

తే॥ స్వర్ణవర చేలముల మైన ♦ సకల భువన, మోహనుం డంసమందునఁ ♦ బూనిటీరు
నిటులు సలుపఁగ నేనోము ♦ లేలరావొ, యెట్లు జీవింతుమో యమ్మ! ♦ యింక మనము.

మ॥ మన మా గోకులమందు వ్రేతలుగ జ ♦ న్మం బెత్తిరన్ సూర్యచం
ద్రనిలింపేశశివేశపావకమునీం ♦ ద్రబ్రహ్మధాత్రీమను
ద్వినుతుండై తగు వీని సద్గుణములన్ ♦ వేషంబు రూపాదులన్
గనమా! మ్రొక్కము! కౌఁగిలించుకొనమా! ♦ కామించి క్రీడింపమా!

తే॥ ఈ మహామహుఁ గనుఁగొన ♦ నేమియేమి, నోములను వ్రజవాసులు ♦ నోచినారొ
యితనితోఁగూడి యాడి హర్షించు గోపి,కల యదృష్టమింత దటంచుఁ ♦ బలుకఁ గలమె?

క॥ గడచిన దానికి దుఃఖము, పడుటొప్పదు నేడు మనకు ♦ భాగ్యవశమునన్
విడిముడియొడయని దరిసెన, మడరిన యందులకు మనము ♦ హర్షింపవలెన్.

తే॥ కాని యక్రమయుద్ధంబు ♦ గలిగె నిచట, సిందులకుఁ జింత గలిగెడి ♦ నిందునిట్టి
చిట్టివారె జయంబును ♦ జెంది జగతి, వృద్ధిఁగనెదరు గాక న ♦ హీనకీర్తి.

వ॥ అని ప్రీతిమీఱఁ బల్కుచుండుటయు నందుండు గుందుటయుఁ గాంచి యా శ్రీవత్సలాంఛనుండు రిపుభయంకరుండై దోర్బలంబున నాకర్బురనాయకుం బట్టి వాతంబు సరోజాతంబును బెకెలివైచినట్లు వియత్తలంబునఁ బాఱవేయ నాయాయతకాయుండు దివినుండు నక్షత్రం బధోముఖంబుగా రాలుఁలీల నేలంగూలి క్రమ్మఱ నుత్థితుండై తనబలంబుకొలఁదిని నాకృష్ణుం బ్రహరింప నాహరి వెనుకంజవేయక యోర్చి నిజభుజదండంబున నాదుండగీనిఁ గైకొని నేలం గూల్చ నాయల్పుండు భిన్నదంతుండయ్యు ననల్పబలాగ్రహావేశసంభ్రమంబులచేఁ బరవశుండై ముష్టిద్వయంబున నాయష్టమూర్తి మిత్రుం బొడిచె. పిమ్మట నమ్మాధవుం డుమ్మలింపక యమ్మనుజభక్షకుఁ దత్కంఠసమ్ముఖమ్మున నతిరభసమ్మునఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి యందఱు పరికించుచుండ నీక్షోణిం బడవైవ నాకంసభటుండు రుధిరంబు ముక్కుమొగంబులనుండి మెండుగా వెడలంగ్రక్కి విగతప్రాణుండయ్యె. వెండియు. ౨౨౦

మ॥ బలరాముండును ముష్టికాసురుఁడు శుం ♦ భద్బాహు దర్పంబులన్
బ్రలయాగ్నుల్వలెఁ బోరి రంత హలి త ♦ ద్రాత్రించరుం బట్టి బల్
నలగం గొట్టి పదద్వయంబుఁ గొని త ♦ న్నాగారి పైనుండి పా
ములఁ గ్రిందన్ బడవైచినట్లు వడితో ♦ భూమిన్ బడన్ వైచెఁగా. ౨౨౧

తే॥ ముష్టికుండును నెత్తురు ♦ ముఖమునుండి, గ్రక్కి గ్రుక్కి కట్టకడకుఁ ♦ గాలమయ్యె
నద్దిగని యెదిరించు కూ ♦ టాఖ్యముష్టిఁ, గొట్టె హలి; హరి గిరిఁబవి ♦ గొట్టినట్లు.

తే॥ అవల డీకొను శలదైత్యు ♦ నబ్జనాభుఁ, డాగ్రహించి విలోకించి ♦ నిగ్రహించి
యొక్కలత్తతో ఖండించెఁ ♦ బక్కితేఁడు, తుండమున సర్పముం బట్టి ♦ చెండినట్లు.

తే॥ మఱియు శ్రీహరి త్రోశల ♦ మనుజభక్షకు నవలీలఁగఁ జీల్చి కం ♦ సుని సమీప
మందుఁ బడవైచెఁ గ్రొవ్విన ♦ హస్తివరము, తరువు ఖండించి వైచిన ♦ కరణి జనక!

ఉత్సాహ॥ మల్లరంగమందు నిట్లు ♦ మల్లవరుల నందఱిన్
వల్లవులును బిల్లలు నగు ♦ పద్మనాభసీరులే
ద్రొల్లఁజేయ వార లప్పు ♦ డు మడసి రది గాంచి త
న్మల్లసఖులు లాతివారు ♦ మనఁగఁ బాఱి రరమునన్. ౧౨౫

తే॥ అవలఁ బ్రేక్షకులెల్ల రా ♦ హా! యనంగ
హరిని మృతమల్లవిద్యుతుల్ ♦ వరుసఁ గలిసె
నంత శ్రీదామముఖసుహృ ♦ దాళితోడఁ
గూడి యనిఁజేయఁ గడగి రా ♦ కుంద బలులు. ౧౨౬

మ॥ తరువాతన్ బురవాసులెల్లరు క ♦ నద్రత్నాంచితాలంకృతుల్
వరపింఛంబును బట్టుపుట్టముల శుం ♦ భద్వంశినేత్రంబులన్
సరవిం దాల్చి మృగేంద్రసామ్యులయి స్వ ♦ చ్ఛందంబుగాఁ దిర్గు నా
హరితాలాంకులఁ జూచి దుందుభులు మ్రో ♦ యన్ సంతసం బొందుచున్.

తే॥ కుఱ్ఱలయ్యు వీరెంతెంత ♦ గొప్పపనుల, సులువుగాఁ జేసిరనుచుఁ గం ♦ సుండు దప్ప
మేలు మేలని పొగడిరో ♦ మేదినీశ!, యీర్ష్య పరబలమొప్పునే? ♦ యెచటనైన.

శా॥ అంతన్ గంసుఁడు స్వీయమానపజయం ♦ బాలించి క్రోధభ్రమా
క్రాంతుండై రొదఁజేయు తూర్యముల వే ♦ గన్ నిల్పి యోష్ఠంబుల
త్యంతం బల్లలనాడ భృత్యులకు నే ♦ తద్రీతి శాసించె నా
చెంతన్ నిల్చి వచించినట్లు పనులన్ ♦ సిద్ధింపఁగాఁ జేయుఁడీ! ౧౨౯

చ॥ మఱి వసుదేవ రూపమును ♦ మాపుఁడి! తండిరిగాక శత్రువై
కరముగ నాకు బాధలను ♦ గల్పనఁ జేసెడి నుగ్రసేనునిన్
నణఁకుఁడి! నిర్జరాంశల ఘ ♦ నంబుగఁ బుట్టిన యాదవావళిన్
ద్వరగ వధింపుఁడీ! కరుణఁ ♦ దాల్పకుఁడీ! యని పల్కునోపలన్. ౧౩౦

శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట.

శా॥ అంభోజేక్షణుఁ డాఁకటన్ దిరుగు పం ♦ చాస్యంబు దానోల్లస
త్కుంభీంద్రంబును జూచి దూఁకునటు శా ♦ ర్ఙాలంబు మాహేయి సం

రంభనస్ఫూర్తిని బట్టఁబోవు కరణిఁ । రత్నోజ్జ్వలత్పీఠిపై
దంభంబొప్పఁ జెలంగు కంసవిభుపైఁ । దా దూఁకె రుద్రాభుఁడై. ౨౩౧

ఉ॥ పిమ్మట భోజభూవిభుఁడు । భీతిలి మిత్తియె వచ్చె నం చెదన్
నమ్మి తెగించి మంచె విడి । నవ్యకృపాణముఁ గేలఁ దాల్చి గ
ర్వమ్ము సెలంగ మాధవుని । పై నరుగన్ గని శౌరి వాని ధై
ర్యమ్ముగఁ బట్టెఁ దార్క్ష్యుఁడు మ । హాఫణి సుక్కునఁ బట్టినట్టులన్. ౨౩౨

తే॥ కంసుఁ డంతటఁ బుండరీ । కమను పాము, విహగపతి నోటనుండి త । ప్పించుకొనిన
రహిని నట్టులొ కృష్ణుక । రములనుండి, తప్పుకొని చక్రధరుపై ని । దారసిల్లె.

శా॥ కంసుండున్ మధుహింసకుండు నిటులన్ । గ్రాసంబుపై సింహముల్
శంసాపాత్రముగాఁగఁ బోరినటులన్ । లక్షించి యన్యోన్యమున్
హింసల్ బొందుచు మంచెఁ బోరి రల భో । జేశానుఁ డబ్జాక్షునిన్
హింసింపన్ శతహస్తుఁడై దివికి వే । యేగంగ శ్రీకృష్ణుఁడున్. ౨౩౪

తే॥ డేగ డేగను వెంటనం । టిన విధమున, వాని వెంబడిఁ బాఱుచు । బాహువులను
ముజ్జగంబులఁగలబల్మి । మొనసిపట్టి, త్రిప్పి పైనుండి మంచెమీఁ । దికిని ద్రోసె.

తే॥ తరువరంబు తటిత్ప్రపా । తంబువలన, భగ్నమైనట్లు కంసప్ర । పాతమునను,
మంచ దండము విఱుగుటఁ । గాంచి యట్టె, వజ్రసమకాయుఁడగు భోజ । పార్థివుండు.

ఉ॥ ఇంచుక వ్యాకులాత్ముఁ డయి । యేత్తైఱ నుత్థితుఁ డౌచు బిట్టు కో
పించి కృపాణపాణి యయి । వెన్నుఁ డనాది మహానుభావుఁ డం
చెంచక పోరుచుంటఁ గని । కృష్ణుఁడు వానిని దిర్గి మంచెపై
నుంచి యురంబు నెక్కి శిర । ముద్ధతిఁ బట్టి కరద్వయంబునన్. ౨౩౭

చ॥ సిగ బిగియంగఁ బట్టుకొని । చెచ్చెర మంచమునుండి క్రిందికిన్
వగవఁగ నెట్టె గండశిలఁ । బర్వతశృంగమునుండి నేలకున్
మిగుల బిఱానఁ ద్రోసినటు । మేదినినాథ! యనంతవిక్రముం
డగు హరి వానిపైఁబడె స్వ । యంబుగఁ దన్మృతిశోధనార్థమై. ౨౩౮

తే॥ వీర లిద్దఱు నీరహి । విపులపైన, గూలియుండుట నిద్ధర । క్రుంగి స్థాలి
భాతి నొక్కముహూర్తంబు । పట్టలేని, ఘక్కఁ దుకతుకలాడె నో । వసుమతీశ!

శా॥ సింహం బేనుఁగు పీనుఁగున్ ధరణిపైఁ । జిత్రంబుగా నీడ్చిన
ట్లింపహానాశకుఁడున్ బరాత్పరుఁడు నా । నబ్జాక్షుఁ డా కంసునిన్
సంహారం బొనరించి చిత్రగతి నా । సంస్ఫోటరంగంబునన్
రంహస్స్ఫూర్తిని నీడ్చెఁ బర్వలిడఁగన్ । రాజుల్ మహాభీతితోఁ. ౨౪౦

తే॥ పిదప వైరభావంబుతో । విగతజీవు, డైన కంసుండు వెన్నుని । నభినుతించి
యూషిగా నలవాని సా । రూప్య మొందె, భ్రమరకీటకన్యాయంబు । వలెను జనక!

శ్రీకృష్ణ బలరాములచే గంసానుజాష్టకంబు హతంబగుట.

వ॥ ఆ తరువాత నాతని కనిష్ఠభ్రాతలగు సునాముఁడు, సుభ్రూవు, సృష్టియుఁ దుష్టిమంతుండును, రాష్ట్రపాలకుండును, గంకుండును, శంకుండును, న్యగ్రోధుండును నవ్విధంబునఁ జిన్నను నవ్వనరుహనాభుపేచే గూలియున్న తమ యన్నం గని కన్నులందు విస్ఫులింగంబు లభంగురంబుగాఁ గురియంగఁ గోపించి రూపించి తెగించి విక్రమించి మించి యఘోరంబుగా రవళించి విశాతహేతిభల్లవ్రాతంబు ధరించి సంగరరంగంబుఁ బ్రవేశించి నరహరిశిరఃకర్తనం బొనరింప నరుగుదెంచుట దూరంబునుండి రౌహిణేయుం డారసి మృగంబులం గని జంకుకొంకులు లేక గర్జించు సింగంబుభంగి సహంకారంబున హుంకరింప నాపరిపంథు లదరిపడి గడగడవడఁకి గగ్గోలుపడి దండఘాతంబులచేఁ జూతంబులనుండి ఫలంబులు జలజలరాలులీల నిజపాణులనుండి కృపాణబాణములు వడ నడలునఁ బుడమినిఁ గూలఁబడి వడి లేచి విడివడి వడముడి గురుఁడగు నత్తాటిపడగవాని మేనుం బిడికిళ్ళతోఁ గరీంద్రంబులు శుండాదండంబులతో గిరివరంబు గ్రుమ్మినట్లు బొడువ నమ్మధుసూదనాగ్రజుండు కనలి ముద్గరంబుతో సృష్టిసునాములం గొట్టి దక్షిణభుజంబున న్యగ్రోధుం బరిమార్చి వామహస్తంబునం గంకునిం డింకవేయించె. మఱియు నారమారమణుండు వామపాదంబున శంకుని, సుభ్రూని, దుష్టిమంతుని, నష్టంబు సల్పి దక్షిణపాదంబున రాష్ట్రపాలకుని రూపుమాపె. ఇట్లు కంసానుజాష్టకంబు వాతసంఘాతఘాతంబు చేత ధరాజాతజాతంబు పాతంబుజెంది హతంబైనరీతిఁ బీతాంబర నీలాంబరులచే హతంబై కరుణాభరణుండగు నా పరమునియందు లీనంబైన సమయంబున, ౨౮౨

సీ॥ బృందారకేంద్రులు ♦ విరుల వర్షించిరి, కాంచిరి ముదము సం ♦ గాతకాంద్రు
రంభాముఖాప్సరో♦రమణులు నాడిరి, పాడిరి గంధర్వ ♦ భామినులును
జయజయధ్వానముల్ ♦ సర్వదిక్కుల నొప్పెఁ, దప్పెను శిష్టసం ♦ తాపమెల్ల
నందాదిఘోషు లా ♦ నందంబుఁ జెందిరి, వొందిరి భీతినిఁ ♦ బూర్వసురలు

తే॥ విశ్వసృణ్ముఖసురతతి ♦ వినుతిఁ జేసె
మ్రోసె దుందుభికాహళ ♦ ముఖరతూర్య
ములును మునులును దీవెనల్ ♦ సలిపి రరరె!
హరియు హలియు శోభిల్లి రా ♦ యవసరమున. ౨౮౩

కంసుని భార్యలు విలపించుట.

క॥ అస్తి ప్రాస్తు లను సతులు, నిస్తుల బలుఁడైన మగని ♦ నిధనము విని వే
హస్తములఁ హృచ్ఛిరములఁ, గస్తిని బ్రహరించుకొనుచుఁ ♦ గన్నీరొల్కన్.

తే॥ భండనాంగణమందు ప్రేతండశవము, వలెను బడియున్న కంసునిఁ బ్రక్కఁ జొచ్చి
నేడు మాత్రాళ్ళుదెగె నంచుఁ♦బోఁడిమి విడి, కాకిగోలగ నిల్లేడ్వఁ♦గాఁ దొడఁగిరి.

తే॥ హామనోనాథ! హాదేవ ! ♦ హా మహాత్మ! హా సురాసురాధికబల! ♦ హానరేంద్ర!
హా మహావీర! హాయాద ♦ వాధినాథ! హా జరాసంధనుత తేజ ! ♦ రాజరాజ!

శా॥ అయ్యో ! యక్కట ! చెల్లబో ! కటకటా ! ♦ హా నాథ ! యీరీతి మా
కుయ్యాలింపక యేగుచుంటి వెటకో ♦ కోర్కిన్ మముం గాంచుమా!
కయ్యంబాడి త్రిలోకసంపదను సా ♦ కర్యంబుగాఁ గొన్న నీ
వియ్యాజిన్ బడియుంటి వట్టి బల మి ♦ ట్లేమయ్యె భోజేశ్వరా! ౨౮౮

తే॥ అరయఁగా నరులను గాని ♦ యమరులందుఁ, గాని కర్బురులనుగాని ♦ కలనులోనఁ
గసిని నిన్ను డీకొను వారు ♦ గలరె చెపుమ ? యట్టి నీ కెటు మృతియేల ♦ హత్తెనోక్కొ!

ఉ॥ ఆరయ నీవు నీభగిని ♦ యందు జనించిన పుత్రకాళి ని
ష్కారణరీతిఁ జంపితివి ♦ శత్రువులైనను గాకపోయినన్
బౌరుష మే ప్రధానమని ♦ భావమునందుఁ దలంచి దిట్టవై
మారణ మాచరించితి వ ♦ మాయికులన్ యదువంశజాతులన్. ౨౮౯

క॥ తత్కారణమున నే నీ, వుత్కట బలివయ్యు మృతిని ♦ నొందితి వంచే
ముత్కర్షముగఁ దలఁతు మ,త్యుత్కటపుణ్యాఘసంఘ ♦ మూఱక చనునే?

తే॥ కాన వగచిన ఫలమేమి ♦ గలదు మాకు, నుదుటి వ్రాతలు కొంచెమేన్ ♦ జెదరఁగలవె?
మే మనాథలమై యిట్లు ♦ మెలఁగ వలసె, నెవఁడు తప్పింప గలఁడయ్య! ♦ యిద్ధచరిత!

తే॥ మఱియుఁ గృష్ణుఁడు మృతుఁడైన ♦ మాతులునకు, నంతికంబున దైవాఱ ♦ యాగమవిధిఁ
బారలౌకికక్రియలను ♦ బూరితిగను, నాచరింపఁగఁ జేసియు ♦ నతిశయించి.

ఉ॥ ప్రేతకపాళిఁ గూరిచి గ ♦ భీర గళంబున నిట్లుపల్కె నీ
రాక్షసనాయకుండు మధు ♦ రాపురనాథుఁడు నైన కంసుఁడా
పక్షులపోల్కి నొంటరిగ ♦ వర్తిలు పేదలసాదులన్ గసిన్
శిక్ష యొనర్చె నందున న ♦ శించెను నిక్కము మీ రెఱుంగుఁడీ! ౨౯౩

తే॥ కాన మీరింకఁ దెలివితోఁ ♦ గ్రాలవలయు, నంచు వచియుంచి తత్కంసు ♦ నంగనలను
నూఱడించి కళిందజా ♦ తీరమందుఁ, జందనాంచితచితులను ♦ జక్కఁ గూర్చి.

ఆ॥ పతికి మఱియు మృతికిఁ ♦ బాల్యవృద్ధవారికి, దహనముఖకృతులను ♦ దద్దఁ జేయఁ
జేసి బలునిఁగూడి ♦ వాసుదేవుఁడు వసు,దేవు దేవకీస ♦ తినిఁ గనంగ. ౨౯౪

రామకృష్ణులు దేవకీవసుదేవుల చెఱమాన్పి
యుగ్రసేనునిఁ బట్టాభిషిక్తుం జేయుట.

చ॥ యదుకులజాతులం గలిసి ♦ యా తలిదండ్రులు గల్గు బంధనం
బుదరికి నేగఁగా ఖగవి ♦ భుం డరుదేరఁగ నాగపాశముల్
వదలినమాడ్కి గుత్తముగఁ ♦ బాణులఁ గట్టిన వారి సంకెలల్
వదలఁగ వారు వీరు భగ ♦ వంతు లటంచు నెఱుగు లోపలన్. ౨౯౫

తే॥ చక్రి సంభవస్థితిలయ సాధనమును, మోహకరియును నగుమాయ బుష్కలముగ
నలముకొనఁజేయ వారలు దెలివిఁ దప్పి, రామకృష్ణులు సుతులని ప్రేమతోడ

ఉ॥ కష్టము లిట్లు జెందితిమి గాదె యటంచు వచించునట్టు లా
విష్టపనాథులన్ దరికిఁ బిల్చి కవుంగిలులం బొనర్ప నా
దుష్టనిశాటహంతకులు తోడనె మ్రొక్కి క్షమాపణంబు సు
స్పష్టముగా వచించి తమిఁ బల్కిరి తల్లికిఁ దండ్రి కిట్టులన్. ౨౫౮

శా॥ తల్లిం దండ్రిఁ బితామహిన్ గురుని దా తన్ జ్యేష్ఠు నభ్యాగతున్
గల్లల్ బల్కనివాని భక్తు నతిథిన్ గాంతన్ సఖున్ భూసురున్
సల్లాపాదుల సంతసంబు గలుగన్ సాగించు నాతండు హె
చ్చిల్లున్ యోగ్యులలోన నింకఁ బరుఁడో జీవన్మృతుండే కదా ? ౨౫౯

క॥ తల్లికి దండ్రికి నరుసముఁ, గొల్లలుగాఁ గూర్చువాఁడె కొడుకగుఁగాదే ?
తల్లిని దండ్రినిఁ బెల్లుగ, నల్లరి నొనరించు తులువ యాత్మజుఁ డగునే? ౨౬౦

శా॥ అమ్మా! నాయన! మాకుఁగా నిటులఁ గా రాగార మందుంకి క
ష్టమ్ముల్ బెక్కిటిఁ బొంది కుందితిరి మీ ర్యాచూస్యమే యాస్థితిన్
వమ్ముల్ సల్ప సమర్థతల్ గలిగియున్ బాపంగ రానట్టి యీ
మమ్మున్ గుజ్జులటంచు నెంచి దయతో మన్నించి రక్షింపుఁడీ! ౨౬౧

క॥ ధర్మార్థకామముక్తులు, మర్మము విడి యిడెడు నిట్టి మైనొసఁగిన మి
మ్మర్మిలిఁ జూడని యీమమ్ముఁ, గూర్మిని సైరించి నతులఁ గొనుఁడీ! కనుఁడీ!

చ॥ మలినము జెందనీదు గుణ మండలి పీడదు స్నేహముల్ విడన్
దలఁపదు దివ్యపాత్రమును దాపము జెందఁగనీదు ద్రవ్యముల్
దొలఁగెడివేళ సంచలతఁ దూకొన జార! సుపుత్రదీప మే
కులగృహమందునన్ మటొక గొప్ప ప్రదీపము గల్గనేర్చునే ? ౨౬౩

తే॥ దేవకీవసుదేవులు తేనెలొలుకు, వారి పలుకుల కానంద పరవశులయి
రామకృష్ణాఖ్య సుతులఁ గ రముఁగొంచు,ముద్దులాడుచు నుండిరో పుణ్యపురుష!

ఉ॥ శ్రీమహిళాధవుం డవల స్నేహితసంవృతుఁడౌచు స్వీయ మా
తామహు నుగ్రసేనవిభుఁ దక్షిణమందునఁ బిల్చి తాత! నీ
వీమెయి రాజ్యపీఠమున నెక్కుము ధర్మయుతంబుగా ధరన్
క్షేమ దలిర్ప నేలు మెట వేదవిరుద్ధకుబోధ లేనటుల్. ౨౬౫

మ॥ అని వాక్రుచ్చి వియచ్చరుల్ వొగడఁగా నాత్మీయు లామోదముం
గనఁగా నున్నత రాజ్యపీఠమున నె క్కన్ జేసి యామీఁదఁ గం
సుని భీతిన్ బరదేశమేగిన యదు స్తోమంబు రావించి చ
క్కని ప్రీతిన్ మధురాపురాన వసతిన్ గావింపఁగా నల్పె తాన్. ౨౬౬

ఉ॥ నందుఁడు గోకులంబును జ ♦ నం గమకించుటఁ గాంచి వేగఁ గా
ళిందివిభేదియుక్తుఁడయి ♦ లెస్సఁగ జోతలసల్పి నాయనా!
యిందున నున్న యెల్లరకు ♦ నెల్లసుకంబులఁ గూర్చి యంత మే
మందముగా సగోపకుల ♦ మై చనుదెంతుము మీఁదు మన్కికిన్. ౨౬౯

తే॥ తల్లి యెవ్వతయో మఱి ♦ దండ్రి యెవఁడొ, కాని నిన్ను యశోదను ♦ గన్నతండ్రి
తల్లుల విధానఁ గనుచు మీ ♦ దయను నిట్టు,లింత వారల మైతిమే ♦ మిది మఱతుమె?

క॥ కాంచిన తలి దండ్రులకున్, బెంచిన తలి దండ్రులకును ♦ భేదం బెది గా
న్పించదు కావున వారిని, వంచించెడి వార లరయ ♦ బాపులు గారే?

చ॥ అని వినయంబుగాఁ బలికి ♦ యర్హ్మవిధంబున సత్కరించి ప్రీ
తిని బనుపంగ నందుఁడు ను ♦ దీర్ఘతరప్రణయావశాత్ముఁడై
వనరుహనాభు ముద్దిడి య ♦ వారణ పద్ధతిఁ గౌఁగిలించి తాఁ
జనియె సగోపకుండయి వ్ర ♦ జంబున కో బహులాశ్వభూవరా! ౨౭౦

క॥ ఆ వసుదేవుం డావల, శ్రీవిభు జన్మర్క్ష మందు ♦ క్షితిదేవులకున్
గోవులఁ బదివే లిడె రా,ధావిభుఁ డావిర్భవించు ♦ తఱి ననినట్టుల్. ౨౭౧

క॥ దుర్గతి వినాశక శ్రుతి, వర్గార్థకృతార్థు యాద ♦ వకులాచార్యున్
గర్గుని బ్రహ్మణ్యుఁగవి న,నర్గళ మర్యాదఁ బిలిచి ♦ యర్చించి యొగిన్. ౨౭౨

తే॥ గురువరా! రామకృష్ణుల ♦ కు నుభయులకు
వడుగు జేయంగ మిమ్ములఁ ♦ బ్రార్థనంబుఁ
జేయుచుంటిని నావుడు ♦ క్షితిసురుండు
నొప్పి శుభముహూర్తమున వే ♦ దోక్తరీతి. ౨౭౩

తే॥ తొలుత సల్పంగఁదగినఁ కృతుల నొనర్చి, సకలపురుషార్థ కరకార్య♦సాధనమగు
పూత యజ్ఞోపవీతంబుఁ ♦ బ్రీతితోడ, చేసి వడుగు ముగించెడి ♦ వేళయందు

శా॥ కుక్షిన్ లోకములన్ ఘటించి విబుధుల్ ♦ గోరన్ సమస్తేష్టముల్
దక్షత్వంబున నిచ్చు రామహరులే ♦ తత్సద్గురూక్తిన్ "భవా
న్భిక్షాం దేహి" యటంచుఁ గొంగుఁగొని యా ♦ భీరాది సామాన్యులన్
భిక్షం బెత్తిరిగాదె తద్వినయమున్ ♦ జెప్పంగ సామాన్యమే? ౨౭౪

ఉ॥ ఆపయి రామకేశవుల ♦ నానకదుందుభి విద్యనేర్ప సాం
దీపనిపజ్జకుం బనుప ♦ ధీరత వారలు నేగి తత్సుసే
వాపరులై విధేయతఁ బ్ర ♦ వర్తిలుచున్ సహపాఠియుక్తులై
యోపికతోడ విద్దెల నొ ♦ హో! యన నేర్వఁ గడంగి రెంతయున్. ౨౭౫

క॥ అఱువదినాలుగు విద్దెల, నఱువదినాల్గైన కళల ♦ యందలి సారం
బఱువది నాల్గు దినములనె, యఱగొఱ లెవిలేని యట్టు ♦ లందిరి జనకా! ౨౭౬

చ॥ హరిహాలు లిట్టు విద్దియల ♦ నన్నిటి నేరిచి భక్తితోడఁ ద
ద్గురువరు చెంతకేగి యిల ♦ కుర్కఁ దలలంట నమస్కరించి యో
గురుసమ! మీరు దక్షిణను ♦ గోరుఁడు మే మిపుడిత్తు మద్ది దు
ష్కరమగుఁ గాక సౌఖ్యకర ♦ సాధనమే యగుఁగాక కోవిదా! ౨౭౮

క॥ అనవుడు సాందీపనియుర్, మనమునఁ దా నిట్లు తలఁచె ♦ మనుజులె వీరల్?
ఘనవిద్యల నన్నింటిని, గనుమూసెడిలోనఁ జదువఁ ♦ గలిగిరి దానర్. ౨౭౯

శా॥ మాయామానుషజన్మముల్ ధర సుధీ ♦ మచ్ఛ్రేణినిం బ్రోవఁగా
మాయావిప్రతతిన్ హరింపఁగను ని ♦ ర్మాణిక్కరా దయర్ గొన్న యా
మాయాతీతుఁడు సర్వలోకవిభుఁడుర్ ♦ మౌనీంద్రహృద్వాసియుర్
ధ్యేయుం డాద్యుఁడు నై చెలంగు పరముం ♦ డే యంచు సోత్సాహుఁడై. ౨౮౦

చ॥ మృతుఁడగు నాదు పుత్రకు ని ♦ మేషములం గొనిరం డటంచు నా
చతురులఁ గోర వారలును ♦ సంతసమంది సువర్ణకుంభచా
రుతరరథంబు నెక్కియు మ ♦ రుద్గతితోడఁ బ్రభాసతీర్థసం
యుతజలధిప్రదేశమున ♦ కుద్ధతిగాఁ జని కాలరుద్రులై. ౨౮౧

ఉ॥ బాణము నెక్కుపెట్టుచు న ♦ పాంపతిపై నిడులోన నాతఁడుర్
నాణెములైన ముత్తెముల ♦ నవ్యమణుల్గొని తెచ్చి యట్టి గీ
ర్వాణతతిప్రమోదకర ♦ రామరమేశుల కిచ్చి మ్రొక్కి నా
ప్రాణములేల తీసెదరు? ♦ బద్ధుఁడ మానుడికో కృపాళువుల్. ౨౮౨

క॥ అనవుడు కృష్ణుం డిట్లనె, వనధీ! యటులైన నీవు ♦ పటువీచికలన్
గొని యున్న మద్గురూత్తము, తనయునిఁ గొని తెచ్చి నాకుఁ ♦ దప్పక యిమ్మా!

ఉ॥ ఆవల సాగరుండును భ ♦ యాతురుఁడై హరికిట్లు పల్కె దీ
నావనబద్ధకంకణఘ ♦ నా! ఘనవర్ణ మనోభిరామ! రా
మావరజా! భవద్గురుని ♦ యాత్మజు నేఁ గొనలేదు శంఖరూ
పావృతదానవుం డొకఁ డ ♦ హంకృతితో హరియించె శ్రీహరీ! ౨౮౪

ఉ॥ ఆతఁడొ మెప్ప నాయుదర ♦ మందు బలుండయి యెల్లవేల్పులు
న్భీతిని జెంద నుండు నిఁక ♦ నీవె బలంబున నట్టి దానవుర్
ఘాత మొనర్పఁగాఁ దగును ♦ గావునఁ దత్కృతిసల్పి వేజగ
జ్జేతవు గమ్మనంగ హరి ♦ శీర్షము నూఁచి సరే యటంచుఁ దార్. ౨౮౫

తే॥ కనకచేలంబులర్ గటిఁ ♦ గట్టిగాను, గట్టి ముజ్జగంబులు వణఁ ♦ కంగ నబ్ధి
వజ్రకూటాద్రిపాతంబు ♦ వలనఁ గలుగు, భయము జెందఁగ నుదధిలో ♦ వడిగఁబడియె.

ఉ॥ తద్దరిపాతఘాతమున ♦ దానవుఁ డంబుధినుండి వెంటనే
క్రుద్ధత లేచి యుద్ధమును ♦ గోరి రమేశుని పైని శూలముర్

శ్రద్ధగ వైవ శౌరియుఁ గ ♦ రంబున నయ్యది పట్టి దానితో
నుద్ధతి వానిఁ బొడిచె ♦ నుర్విని సొమ్మసిలంగ భూవరా! ౨౮౭

ఉ॥ అంతటఁ బూర్వదేవుఁ డిసు ♦ మంతగ జింతను బొంది లేచి యా
యంతకసన్నిభుం డగుచు ♦ నచ్యుతునిన్ దన నెత్తితోడ న
త్యంతము గ్రుమ్మె సర్వవర ♦ మాత్మ ఘణంబునఁ గిన్కతో గరు
త్మంతునిఁ గొట్టినట్టులుగ ♦ మైథిలనాథ! యనంతరంబునన్. ౨౮౮

తే॥ కైటభారాతియును లయ ♦ కాలరుద్రుఁ, డగుచు నాతని తలపైన ♦ నాత్మముష్టి
తోడఁ బొడిచెను దద్ధతితోడ వాఁడు, శాలమయ్యెను దజ్జ్యోతికలిసె హరిని.

ఆ॥ లీల హరియు మృత క ♦ ళేబరమందున, నెముకి గురుని పుత్రు ♦ నేత్రములను
గనక యందు వెలుఁగు ♦ కంబువుఁ గైకొని, యబ్ధినుండి వచ్చి ♦ యరదమెక్కి.

చ॥ యమపురిలోన నాగురుని ♦ యాత్మజుఁ డుండునటంచు నెంచి పా
ర్థ్వమునఁ బ్రలంబవైరి తగ ♦ వాయుజవంబున దీర్ఘమైన సం
యమిని పురంబుఁ జేరి ప్రల ♦ యాభ్రరవంబునఁ బాంచజన్య శం
ఖము లలి నూఁదఁగాఁ దొడఁగెఁ ♦ గాలుని పాలిటి కాలుఁడో యనన్. ౨౯౦

ఉ॥ తద్రవ మాలకించి విభు ♦ ధప్రకరం బడలెన్ గృతాంతుఁడున్
నిద్రను గన్నవానివలె ♦ నేలపయిన్ గడఁబట్టె గొప్పవా
నద్రులు మాఱుమ్రోఁగె నిఖ ♦ లాబ్ధులు క్షోభను బొందె దిక్కులన్
భద్రగజంబులున్ బెదరెఁ ♦ బాడుచు నాడితి నేను నింగిపై. ౨౯౧

చ॥ ఎనుబదినాల్గు లక్షలకు ♦ హెచ్చిన యా నరకంబు లందునన్
దనరిన పాపులం దెవరు ♦ తద్ధ్వనిఁ జెందిరొ వారు ముక్తినిం
గని రటుపైన నాజముఁడు ♦ కానుకలం గొని తెచ్చి యిచ్చి యా
వనరుహనాభు పాదముల ♦ పైఁబడి గద్గదవాణి నిట్లనెన్. ౨౯౨

ఉత్సాహ॥ రామ! రామ! కృష్ణ! కృష్ణ! ♦ రాధికామనోహరా!
యేమి యేమి యిద్ది యేల? ♦ యిట్లు సల్పుచుంటిరో
ప్రేమతోడఁ దెల్పుఁడిపుడు ♦ వేగ దానిఁ జేసెదన్
మీమహత్త్వఁ దెలిసికొనెడి ♦ మేటిగాను ధీనిధీ! ౨౯౪

మ॥ కమలాక్షుండు మదుక్తులన్ వినియుఁ బ ♦ ల్కన్ సాగె నీరీతి నో
సమవర్తీ! యటులేని మద్గురు సుతున్ ♦ శంకల్ విడంగా నిమే
షమునన్ దోడ్కొని వచ్చి నాకొసఁగి ప్రా ♦ జ్యంబైన యీ రాజ్యమున్
గ్రమమౌ పద్ధతి నేలుకొమ్మనఁగ నా ♦ కాలుండు నాలించి వే. ౨౯౫

త॥ గురు కుమారునిఁ గొని తెచ్చి ♦ సరసఁ బెట్టి
వార లబ్బాలునిం గొని ♦ వడి నవంతి

కాపురిం గల యొజ్జకా ♦ పాప నిడిరి
గురుఁడు దమ్ము దీవింపంగఁ ♦ గోర్కి కోలఁది. ౨౯౬

వ॥ అంత నాహరిహలు లాత్మగురువరేణ్యున కానందభయభక్తులతో నమస్కరించి వీడ్కొని క్రచ్చఱ సకలాలంకారాలంకృతంబగు శతాంగం బెక్కి మనోజవంబున మధురాపురికిం జనుదెంచి యదుకులప్రేమాస్పదులై ప్రవర్తిల్లు చుండిరి. ఇట్లుండ నొక్కనాఁ డగ్రజసహితుండై కృష్ణుండు బాంధవ్య, భక్తి, బలంబులచేఁ దన మనంబును సంగ్రహించుకొనియున్న యా పాండవులను సంస్మరించుచు నిజభక్తుండగు నక్రూరుని సదనంబున కేగ నతఁడు ప్రత్యుత్థానం బొనర్చి షోడశోపచారంబులం బూజించి సాష్టాంగప్రణామంబు లాచరించి యానంద బాష్పోత్ఫుల్లనయనవనరుహుండై దయాళువులారా! మీ రా నాఁ డా మార్గంబున వాగ్దానం బొనర్చినకరణిని, నాగృహంబున కేతెంచితిరి. నే ధన్యుండనైతిం. నాకులంబు పవిత్రం బయ్యె. గోవిప్రసాధు శ్రుతిధర్మదైవసంరక్షణార్థంబును, గంసాదిదుష్టశిక్షణార్థంబును, సకలబ్రహ్మాండనాయకులును, బురాణపురుషులును, నాదిమధ్యాంతరహితులును, నప్రమేయులును, నక్షరులును, వేదాంతవేద్యులును, బరిపూర్ణతములును, బరాత్పరులును, నగు మీరీ లీలఁ జరించుచుంటిరి గదా. మిమ్ముఁ గొండాడ నేనెంతవాఁడ, నా నెఱసుల మన్నించి రక్షింప వేఁడుచుంటినని మ్రొక్కి నక్కమలాక్షుం డక్కటికంబుతో సంభాషించి మఱియు నిట్లనియె. ౨౯౭

ఉ॥ పాండవ వర్తమానములు ♦ బాగుగ నున్నవొ లేవొ చుట్టమొ
క్కండును రాఁడు సెప్పఁడు మృ ♦ గంబులకుం నెలవైన కాన ము
న్నుండి సమస్తకష్టముల ♦ నొందిరి నొచ్చిరి హెచ్చుగాను నే
నుండియుగూడ లాభమెది ♦ యుర్విఁ గనుపింపదు వారి కయ్యెడన్. ౨౯౮

ఉ॥ వారిని నేను జూచి బహు ♦ వర్షములయ్యె నికేమొనర్తు? నే
వారని వారు నేననియు ♦ వర్తిలుచుండిన మాకు సాంప్రతం
బీరహి దూరమయ్యెఁగద ♦ హెచ్చెడి దుఃఖము చిత్తమందు న
క్రూరుఁడ! వారి నారసి మ ♦ రుద్గతితో మఱి యేగుదెంచుమా! ౨౯౯

చ॥ అని వచియించి యా యనఘు ♦ నంపి బలాన్వితుఁడై స్వకీయహా
మనికికి నేగె నా పిదప ♦ మాధవు నానతి గాందినీసతీ
తనయుఁడు హస్తినాపురికిఁ ♦ దాల్మిని బోయి పృథాకుమారులన్
గని హరి పల్కులన్ వినిచి ♦ కాంచి తదీయసుఖంబుఁ బ్రీతితోన్. ౩౦౦

తే॥ మఱలఁ బాండవుల్ చెప్పిన ♦ మాటల విని
త్వరగ నటనుండి వీడ్కొని ♦ వాయుగతిని

నట్టి మధురకుఁ జనుదెంచి ◆ హరినిఁ గాంచి
పాండవోదంతముల్ దెల్పి ◆ పలికె నిట్లు. ౩౦౧

మ॥ కమలాక్షా! "కురురాజపుత్రకులచేఁ ◆ గష్టంబులం బొందు నీ
మముఁ బోషింపఁగ భావికాలమున నా ◆ మానాయకుం జెప్పి కా
లము జేసెం గద మాదు తండ్రియని యా ◆ లాపించి యా పాండవుల్
మిము ధ్యానింతురు మిమ్ము నమ్మి యెదలో ◆ మేటెల్లుచుం దెప్పుడున్. ౩౦౨

క॥ కూటికి గుడ్డకునున్ బలు, పాటులఁ బడినట్లు తోఁచె ◆ బహుదుఃఖ మెదన్
నాటెను నాకును మీతో, డ్పాటే ఘటియించెనేనిఁ ◆ బ్రబలరె? వారల్. ౩౦౩

ఉ॥ ఇట్టులఁ బల్కఁగా వినిన ◆ కృష్ణుఁడు కన్నుల నశ్రు లొల్కఁగా
నట్టి కురుక్షితీంద్రుపయి ◆ నాగ్రహముం జనియింప వెంటనే
మెట్టి కరీంద్రపత్తనము ◆ మేడ మొనర్చి జయించి వానిచే
నట్టి పృథాకుమారులకు ◆ నర్ధధరిత్రి నిడన్ బొనర్చి తాన్. ౩౦౪

క॥ అలరుచు మధురకుఁ జని ముచు, పలికిన నుడి ననుసరించి ◆ వడి నుద్ధవసం
కలితుండై మంగళదము, లలితము కుబ్జావధూని ◆ లయమున కరిగెన్. ౩౦౫

ఉ॥ దూరమునుండి మారుసతి ◆ తోఁ దులఁదూఁగఁగఁ జాలినట్టి కు
బ్జారమణీలలామ యల ◆ చక్రినిఁ గాంచి మహాప్రియంబుతో
నీరు సువర్ణకుంభమున ◆ నింపుచుఁ బాద్యము లిచ్చి పూజలన్
గోరికదీఱ సల్పి మణి ◆ గుంఫితపీఠ మొసంగి మ్రొక్కఁగాన్ ౩౦౬

తే॥ మదనజనకుండు మెచ్చి యా ◆ పడఁతిమిన్నఁ, గూడి కూర్చుండి భాసిల్లెఁ ◆ గోటిమన్మ
థాంగుఁడగు తానె యుజ్జ్వల ◆ దాసనమున, శ్రీసతీమణితోడ భా ◆ సిల్లినట్లు. ౩౦౭

వ॥ అట్లు కుబ్జామందిరంబునందు నెనిమిది ప్రొద్దులు వైకుంఠుండు వైకుం
ఠంబునఁ గాలంబు గడపినట్లు గడిపి నిజసదనంబునకుం జనె. ౩౦౮

తే॥ జనక! యాకుబ్జ తపమెన్న ◆ శక్యమగునె?, మానివర్యు లనేక జ ◆ న్మంబు లెత్తి
తప మొనర్చియుఁ గననట్టి ◆ దానవారి, దర్శనంబయ్యెఁ గాదె? త ◆ త్తన్వి కటులు.

తే॥ పాపహరమును శ్రీహరి ◆ ప్రాప్తికరముఁ, బుణ్యదమునగు నాచక్రి ◆ పూతగాథఁ
జెప్పియుంటిని మఱియేమి ◆ చెప్పవలెనొ, యానతిండు మహారాజ! ◆ యన్ననతఁడు.

రజక పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

మ॥ బుభుమానీంద్ర! భవన్ముఖాబ్జమున నే ◆ భృంగాయమానుండనై
స్వభుచారిత్రమరంద మానితి. సుర ◆ ప్రత్యర్థి శైశ్యాది పూ
ర్వభవోదంతము కంసగాథ తెలిసెన్ ◆ వ్యక్తంబు కానట్టి కం
సభటుండౌ నల చాకివానికత మీ ◆ ర్చక్కఁగ బోధింపుఁడీ! ౩౧౧

క॥ దగఁగొను జను మనమెటు లిం,పగు నీరును నభిలషించు ♦ నటు నా మనమా
సొగసగు కథనే విన హె, చ్చుగ నాకాంక్షించుచుండె♦సురమునివర్యా! ౩౧౨

ఉ॥ ఆయెడ నిట్టులన్ బలికె ♦ నబ్జజజాతుఁడు రాజవర్య! త్రే
తాయుగమం దయోధ్యను స ♦ ధర్ముఁడు రామవిభుండు రాజ్యమున్
హాయిగ నేలునప్పు డొక ♦ యర్థనిశిన్ రజకుం డొకండు కో
పాయత రక్తనేత్రుఁడయి ♦ యాత్మసతిన్ బ్రహరించి యిట్లనెన్. ౩౧౩

శా॥ ఓసీ! బానిస! సిగ్గులేదె? యిఁక నిం ♦ దున్నావె? ఛీ పొమ్ము నీ
మోసం బిచ్చట సాగునే? కదలవే? ♦ పోవే? కులంబెల్ల నీ
కోసం బెప్పుడు గుందెడిన్ బరునిదా ♦ కొంపన్ నెలల్ కొల్దిగా
వాసంబున్ దమిసల్పినట్టి సతి కేల్ ♦ వట్టంగ రాముండనే? ౩౧౪

చ॥ అది విని నట్టి చారులు గృ ♦ హస్థులు భూవరుతోడఁ జెప్పిరా
యదనున రామచంద్రుఁడు క ♦ టా! యని ఖిన్నతఁబొంది దైవమా!
యిది యపకీర్తి యెట్లమరె? ♦ నెట్లిది పోవు నటంచుఁ గీర్తికై
తుదకొక కాన కంపెఁ దన ♦ దోషవిదూరను ధర్మపత్నినిన్. ౩౧౫

తే॥ పాపరహితులౌ వారు లో♦కాపవాద,మునకు భయపడి పై యట్లు♦బుద్ధిపూర్వ
కముగ నొనరింత్రు కాని త♦త్కలుషమట్టి, యప్రతిష్ఠఁబన్నినవాఁడె♦యనుభవించు.

తే॥అందువలనసె యా చాకి♦యా కలుషము,ననుభవింప మఱల ద్వాప♦రాంతమందు
నశుచులకు మూలమౌ రజ♦కాన్వయమున, జన్మమెత్తి కంసుని సేవ♦సల్పుచుండె.

క॥ ఈసమయంబున స్వయముగ, నా సీతావిభుఁడు పుట్టి ♦ యపనిందలఁ దన్
జేసిన వానిని జంపియు, దోసములం బాపి కరుణ ♦ తోఁ బరమిచ్చెన్. ౩౧౬

క॥ వాఁడే వీఁడని యెఱుఁగుమ!, తేఁడా యపకారి కుపక ♦ రించి పరంబా
జాడ నిడిన శ్రీవిష్ణుని, పోఁడిమి గుర్తెఱుఁగ మనకుఁ ♦ బోలునె చెపుమా! ౩౧౭

వాయకసుదాముల పూర్వజన్మ వృత్తాంతము

క॥ అనవుడు భూవరుఁ డిట్లనె, మునివర! వనమాలిచేత ♦ మోక్షంబును బొం
దిన వాయకు తొలిచరితం,బును జెప్పఁగ మాకు జోత ♦ ములఁ బొనరింతున్.

తే॥ అనఁగ నారదుఁ డిట్లనె♦నధిప! మున్ను దశరథాత్మజరాఘవో♦ద్వాహకాల
మందు నీ మిథిలాపురి♦యందు నొక్క, వాయకుండు సీరధ్వజ♦ప్రభు నియాజ్ఞ.

తే॥ రామలక్ష్మణులకొఱకు♦హేమచేల,ములను జిత్రరీతులఁగూర్చి♦భూపునకిడ
నతఁడు జామాతలకు నియ్య♦నాయుభయులు,నేయమునఁగట్టి రప్పుఁడా♦వాయకుండు.

ఉ॥ కన్నులపండువౌ నటులఁ ♦ గాంచి బళీ యని వారికీర్తిఁ దా
నెన్నుచు రామలక్ష్మణుల ♦ కెన్నఁడు సన్నని పట్టుపుట్టముల్

మన్నన నిట్టు లిచ్చెదనొ ♦ మంచిగ వారి నలంకరించి యిం
కెన్నఁడు హర్ష మొందెదనొ ♦ యేమొ యటం చెద నెంచు సంగతిన్. ३౨३

క॥ రాముఁడు కరుణాధాముఁడు, ప్రేమను గని ద్వాపరాంత ♦ వేళను నిదియా
నో ముఖ్యభక్త! యని వర, భూమోదమున నిడె వాయ ♦ కాఖ్యుని కిచ్చన్.

ఉ॥ ఆవల వాయకుండు మిహి ♦ రాన్వయసాగరచంద్రుఁడైన సీ
తావనితేశు సత్కృపను ♦ ద్వాపరవుం దుదఁబుట్టి నెమ్మితో
నావిధి రామకృష్ణుల క ♦ నర్ఘ్యపటంబు లలంకరించి తా
గేవలమొందె ధాన్యధస ♦ కీర్తులఁ బూర్తిగఁ బొంది భూమిపై. ३౨౫

క॥ అంతట మిథిలాకాంతుఁడు, సంతసమున నిట్టు లడిగె ♦ స్రష్టృసుతా! శ్రీ
కాంతుం డేల సుదాముని, శాంతమునకు నేగె నట్టి ♦ సంగతిఁ జెపుమా! ३౨౬

క॥ అనవుడు సురముని యిట్లనె, జననాయక! మున్ను ధనదు ♦ చైత్రరథవనం
బున సుమవటుకుం డగు నొక, ఘనుఁడుండును హేమమాలి♦కమనీయాఖ్యన్.

ఉ॥ ఆతఁడు న్యాయశీలుఁడు మ ♦ హాత్మవిధేయుఁడు స్వీయభామినీ
ప్రీతికరుండు నన్యజన ♦ విత్తసతీవిముఖుండు ధీవరుం
డాతతదానశీలుఁడు త ♦ దచ్యుత పాదసరోజబంభరీ
భూతుఁడు నై చెలంగెడిని ♦ భూవర! యాతఁ డనంత రంబునన్. ३౨౮

క॥ హరి దర్శనంబుఁ గోరుచుఁ, బరిమళభరితాంబుజాత ♦ పంచసహస్రాల్
ధరణీ శంకరుఁడగు శం,కరునకు నర్పించె నాత్మ ♦ కరములతోడన్. ३౨౯

ఉ॥ అంతఁ బ్రసన్నుఁడై గిరిశుఁ ♦ డా ప్రియభక్తున కిట్లుపల్కె నీ
వింతగ నాకుఁ బూజలను ♦ నేల యొనర్చుచునుంటి వట్టి వృ
త్తాంతముఁ జెప్పు మిప్పు డది ♦ దప్పక యిచ్చెదఁ గోరుమా! యనన్
సంతస మొంది యాతఁ డిటుఁ ♦ జక్కఁగ వేఁడె ననన్య భక్తితోన్. ३३०

క॥ చంద్రాననార్ధదేహా!, చంద్రకిరణ ధవళవర్ణ ♦ చంచద్గాత్రా!
చంద్రార్కానలనయనా!, చంద్రార్ధమనోజ్ఞశీర్ష! ♦ సాంద్రానందా! ३३౧

తే॥ వామదేవ! మహాదేవ! ♦ వందనములు, విశ్వనాయకుఁడైన యా ♦ విష్ణుమూర్తి
మద్గృహంబున కేతెంచి ♦ మన్ననలను, గొని చనెడి వరంబియ్య ♦ గోరుచుంటి.

ఆ॥ అనుట మిత్తిగొంగ ♦ యాలించి మేలని, ద్వాపరాంతమందుఁ ♦ దప్పకుండ
నీవడిగిన వరము ♦ నెఱవేఱు ననిపల్కె, నంత నతఁడు ద్వాప ♦ రాంతమందు. ३३३

క॥ పుట్టి సుదాముండన, నట్టి మధురయందుఁ జెలఁగ ♦ నా వలమురితా
ల్పట్టుల నాతని సద్మము, మెట్టి తదర్చలను బొంది ♦ మేలు లొసంగెన్. ३३౪

క॥ మఱియెయ్యది వినవలతువొ, సరిగా వచియింపుమన్న ♦ జనకుఁ డిటులనెన్
దురితహరంబగు కుబ్జా, చరితంబును దెల్ప నతుల ♦ సల్పెద మౌనీ! ३३౫

కుబ్జా పూర్వజన్మవృత్తాంతము.

ఉ॥ నావుడు నారదుం డిటు ల • నం దొడఁగెన్ ధరణీంద్ర! మున్ను సీ
తావిభుఁ డట్టి పంచవటిఁ • దమ్ముఁడు భార్యయు వెంట నుండ నా
రావణు తోడఁబుట్టువు సు • రప్రకరప్రతికూలఘోరరూ
పావృతయైన శూర్పణఖ! • యచ్చటకేగి మహాజవంబునన్. ౩౩౬

ఉ॥ రాముని గోటిపుష్పశర • రమ్యశరీరుని నేకపత్నితో
నేమముగాఁ జెలంగు ఘను • నిం గని మోహముఁబొంది దుష్టయై
రామసతిన్ ధరాసుత న • రంబున మ్రింగఁగఁ బోవుటన్ సుమి
త్రామహిళాసుతుండు కని • తక్షణమందునఁ బట్టి దానినిన్. ౩౩౭

తే॥ కత్తితోఁ డుత నాసికా • కర్ణములను,గోసి పంప నా రాక్షసి • గోడుఁజెంది
యన్నయా రావణునితోడ • నది వచించి, పుష్కరమను తీర్థమునకుఁ • బోయి యచట.

క॥ పది వేలేడులు శ్రద్ధగ, మదనరిపుండైన హరుని • మదినెంచి తపం
బదవదలేనటు సల్పెను, బదపడి తత్శంకరుండు • ప్రత్యక్షంబై. ౩౩౯

క॥ వరమేమి నీవు గోరెదొ, త్వరగా వచియింపుమన్నఁ • దత్సతి దేవా!
స్మరసమరాముఁడు హృదయే,శ్వరుఁడౌ నటు వరము నా కొ • సంగు మనంగన్.

క॥ భూతేశుం డనె నిటు నీ, చేతస్సున నున్నకోర్కె • సిద్ధించెడి నో
నాతీ! ద్వాపరకాలా,తీతసమయమందు వాసు • దేవముఖమునన్. ౩౪౧

చ॥ పదపడి నట్టి శూర్పణఖ • ద్వాపరపుంగొనఁ గుబ్జనాగఁ దా
నుదయము జెందియుండ హరి, • యుగ్రు వచస్సు ఫలంబుసల్పఁగా
యదుకులమందుఁ బుట్టి యటు • లాసతి యింటికి నేగి భర్తయై
ముదమును బొంది కొన్ని దిన • ముల్ వసియించె నటం చెఱుంగుమా! ౩౪౨

కువలయాపీడగజ పూర్వజన్మవృత్తాంతము.

వ॥ వెండియు నీవేమి వినెదవో తెలుపుమన నాబహులాశ్వుఁ డో మునివరా! కువలయాగజం బాగరుడధ్వజునిలోన నెట్లు లీనంబైనదియు దాని పూర్వచరితం బెట్టిదో వినిపింపుఁ డన నాయోగిపుంగవుండు దేవా! తొల్లి బలిపుత్రుండును నాయతకాయుండును,సర్వశాస్త్రార్థప్రవీణుండును,మహాబలుండు నగు మందగతి యను దైత్యుం డొకం డొకసమయంబున శ్రీరంగయాత్రకై బయలువెడలి మదద్విపంబు లైవడిఁ బథికులం బడఁద్రోయుచుఁ బోవుచుండ వృద్ధుండును, బలహీనుండును నగు త్రితుండను మహాముని నేలపై నెత్తురువఱదలై పాఱఁబడి ఓరీ! దుర్మతీ! మదోన్మత్తుండవై మత్తేభంబువలెన్ సంచరించుచు నిష్కారణంబుగ నన్ను బడఁద్రోసితివి! కాన గజత్వంబును బొందుమని శపింప నతం డా త్రితమునికి నతులిడి దయాకరా! యీశాపం బేను భరింపఁజాలు; నాగజత్వంబున కెప్పుడు ముక్తి గలుగు ? మీమాటి

మహాత్ములకునైతం బిట్టి యాగ్రహంబు దగునే? మీరు నిగ్రహానుగ్రహసమర్థులు గదా! రక్షింపుఁడని ప్రార్థించుడు నమ్ముని శాంతించి నావచనంబు రిత్తకాదు. ఐనను నీభక్తికి మెచ్చితిఁగాన ద్వాపరాంతమందు మధురాపురిని సంచరించు శ్రీకృష్ణుని హస్తంబున గజరూపంబున నున్న నీకు ముక్తి కలుగునట్లు వరం బిచ్చితి. ఇద్ది గైకొని శోకింపకుమని పల్కె. అంత నామందగతి యారీతిని నయుతద్విగద బలంబు గలిగి కువలయాపీడమను పేరుతో వింధ్యాద్రియం దుద్భవించియుండ మాగధేంద్రుండు లక్షగజంబులతోఁ జని దానిని స్వాధీనంబు జేసికొని కంసునికిఁ బారిబర్హంబుగా నిడె. ఇట్లా కంసనికటంబున నుండి శాపావసానం బేతెంచుడు తద్ధరి హస్తంబున నిహతంబై యతనిలోన లీనంబయ్యె. ఇదియ తచ్చరితంబు. మఱియేమి వినవలతువో తెల్పుమన జనకుం డానందించి మునీంద్రా! యనంతబలుండగు శ్రీకృష్ణునితో మల్లయుద్ధం బొనర్చిన చాణూరముష్టికాదిమల్లుల చరితంబు విన నిచ్చఁ గలదని ప్రార్థింప నారదుండు ధారుణీంద్రునితో నిట్లనియె. ౩౪౩

చాణూరాది మల్ల పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

క॥ అమరావతిపురమున మును, విమలుఁడగు నుతథ్యహాని ♦ వెలయు నతనికిఁ
గ్రమముగ సుతులైదుగు రుద,యముఁ జెందిరి పుష్పశర స♦మాకృతు లగుచున్.

ఉ॥ వారు దినక్రమంబునఁ బ్ర ♦ వర్ధన మొందుచుఁ దల్లితండ్రులన్
మీఱి యథేచ్ఛగా శ్రుతి స ♦ మీహితమౌ నిజజాతిధర్మముల్
దూఱి సతంబు విద్యవిడి ♦ తోమరముద్గరకుంతపంక్తి దై
వాఱఁగ నేస్థలంబునకొ ♦ పాఱి నియుద్ధము నేర్చుచుండుటన్. ౩౪౫

తే॥ కన్న తండిరి గనుఁగొని♦కనులకొనల,నుండి నీరు వెల్లిగఁ బాఱు♦చుండ మిగుల
వ్యసనముం బొంది మిక్కిలి♦యలుక గలుగ,భ్రష్టులౌ తనసుతులకుఁ♦బలికె నిట్లు

తే॥ ఆర్జవము శమమునుదమం♦బాస్తికతయు, క్షాంతి శౌచము జ్ఞానవి♦జ్ఞానములును
దపము నను నివి దొమ్మిది♦ధాత్రి దేవ,తలకు నియతధర్మము లంద్రు♦ధర్మవిదులు,

క॥ శౌర్యం బీశ్వర భక్తియు, ధైర్యము దానంబు ప్రతిభ ♦ దయయును యుద్ధ
స్థైర్యము దేజము ఋజుగతి, యార్యార్చయు క్షత్రియులకు ♦ నగు ధర్మంబుల్.

తే॥ పాశుపాల్యంబు కృషియును ♦ బ్రాహ్మణ సుర
భక్తి వాణిజ్య మనునివి ♦ వైశ్యులకును
నిర్జరాగ్రజ సేవయు ♦ నిజకులోచి
తక్రియయు శూద్రులకు నౌను ♦ ధర్మములుగ. ౩౪౯

ఉ॥ పుత్రమిషన్ జనించి పలు ♦ పోకలఁ బోవుచు ధర్మదూరులై
రాత్రిచరాభులైననుఁ గ ♦ రంబుగ బాధలఁ బెట్టుచుంట మీ

ర్మత్రువులైతి రంతియ ర । సాతలదేవులె ? మీరు ? మీ కృతుల్
క్షత్రియజాతి ధర్మములు । గావొకొ ? కుత్సితులార ! తెల్పుఁడీ !		౩౫౦
తే॥ వేయిమాఱులు సెప్పినన్ । విసక మీరు, స్వేచ్ఛగాఁ దిర్గుటను మీకు। వేగ నసుర
కులభవంబును నసురుని। కూడిక దగ, మల్లవిద్యాప్రసంగంబు। సెల్లుగాక.
క॥ అని కెపియింపఁగ వారలు, దనుజకులమునందుఁ బుట్టి । దానవమైత్రిన్
దనరి నియుద్ధకృతార్థతఁ, గని యటు హరిచేతఁ జచ్చి । కాంచిరి ముక్తిన్.
తే॥ వార లైదుగు రట్టి చా। ణూరముష్టికుల తోశల కూటులు। గాదె యన్న
ముదముఁ జెందిన బహులాశ్వ। భూవరుండు, కంసు తమ్ముల కథఁ దెల్పఁ। గా నుతింతు.

కంసానుజాష్టక పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

తే॥ అనఁగ నా ముని యిట్లనె । నలక యనెడు
పురినిఁ దొలి దేవయక్షుఁడన్ । సరసుఁ డొకఁడు
జ్ఞానపరుఁడును జ్ఞాని య । క్షరులజుండు
ఖండపరశుపూజకుఁడు నై । గ్రాలుచుండు.		౩౫౨

వ॥ అవ్వానికిఁ గాలక్రమంబున దేవకూట, మహాగిరి, గండ, దండ, ప్రచండ, ఖండా ఖండ పృథువులను నెనమండ్రు కుమారు లుద్భవిల్లిరి. వార లొయ్యనొయ్యఁ బెరిఁగి యొకనాఁడు జనకుని యాజ్ఞను మానసరోవరంబునకుం జని మధుపధ్వనిసంభృతంబులగు సహస్రారవిందంబులం గైకొని వాసనాలోలుభులై యాఘ్రాణించి యవ్వానినే తెచ్చి నిజపిత కొసంగిరి. అవ్వి ముక్కంటికిం బూజింపఁబడినను దదుచ్ఛిష్టీకృతదోషం బాకుమారాష్టకంబున కాపాదించె. దాన నవ్వార లసురజన్మంబుల ముమ్మాఱెత్తి పిదప న్యగ్రోధాది నామంబులతోఁ గంసానుజులై పుట్టి లోకశంకరులగు శ్రీకృష్ణబలరాములచే నిహతులై ముక్తులైరిగదా! మఱియుఁ దత్సాందీపనిపుత్రుని హరించిన శంఖరూపావృతపంచజనుని పూర్వజన్మవృత్తాంతంబు వినుమని యిట్లనియె.		౩౫౩

పంచజన పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

తే॥ అధిప ! మున్ను చక్రాదు లా । యంబుజాక్షు
నకు నుపాంగములుగ నుండి । నాఁడె యొండె
నందుఁ బాంచజన్యము శంఖ । మధికమైన
హరిముఖంబును బొంది యి । ట్లాత్మ నెంచె.		౩౫౪

ఉ॥ ఆర్తజనప్రియుం డయిన । యచ్యుతుఁ డీ ననుఁగొంచు దక్షిణావర్తము గెల్వఁజాలెను న । పాంపతి పుత్రి కసాధ్యమున్ సుధాపూర్తము రుచ్యమైన హరి । మోవిని రాజమరాళకాంతితోఁ
బూర్తిగ నానుచుంటి ననుఁ । బోలుదురే ? యెవరేని నిద్ధరన్.		౩౫౫

చ॥ అనుచు సఖర్వగర్వమున • నాడుకొనంగఁ దదీయవక్షమం
దున వసియించు లక్ష్మి, చెవి • తోఁ విని వెంటనె దానిఁ జూచి యి
ట్లనియెను శంఖమా! త్వరఁగ • నాసురజన్మముఁ జెందుమో కుధీ!
ననుఁ బెఱవారి దూఱుదువె? • న్యాయమె? యంచు శపింప నద్దియున్.

ఉ॥ పంచజనాఖ్యతోఁ దగి య • పాంపతియందు నిశాటజన్మమున్
గాంచి వసింపఁగాఁ దొడఁగి • కంజదళాక్షుని యొజ్జ కుఱ్ఱ బా
ధించి హరించి శ్రీపతిహ • తిన్ మృతమై హరికేల శంఖరూ
పాంచితదేహమున్ వెలుఁగ • నాత్మయు నా హరియాత్మఁ జేరఁగాన్. ౩౫౯

తే॥ ముక్తిఁ బొందెను నిద్ది య • ద్భుతముగాదె?
మనుజనాయక! యింకేమి • వినవలతువొ?
సుకృతమా! యన్న రాజవ • రుఁడును సంత
సించి భక్తియుక్తుఁ డయి పృ • చ్ఛించె నిట్లు. ౩౬౦

శ్రీకృష్ణుం డుద్ధవుని గోకులంబునకుఁ బంపుట.

ఉ॥ నారద! శౌరి దా మధుర • నవ్యముగా మఱి యేమి చేసెనో
కూరిమిమిత్రుఁడఁ జెప్పు మని • కోరఁగఁ దమ్ముని యిట్లు పల్కె నో
భూరమణా! జనార్దనుఁడు • బుద్ధిఁ దలంచెను నొక్కవేళ నా
భీరవధూలలామసుర • భిప్రకరాన్విత గోకులంబునన్. ౩౬౧

చ॥ తలఁచి యటుల్ మహామహుఁడు • తత్క్షణమందు రహస్యరీతి నె
చ్చలిని స్వకీయభక్తుని సు • శీలుని నేర్పరి ధీరు నుద్ధవున్
బిలిచి యొసంగి జాబులను • బ్రీతిని నిట్లనె మిత్రవర్య! గో
కులమున కేగుమయ్య! మన • కోరిక లీరిక లెత్తనిత్తఱిన్. ౩౬౨

చ॥ చని యొక జాబు నందున కొ • సంగుము రెండవదైన యుత్తరం
బు నల యశోద కిమ్ము మఱి • మూఁడవ శమ్మను రాధ కిమ్ము న
న్ననయము గూడు నెచ్చెలుల • కారసి నాల్గవ దిమ్ము నెమ్మనం
బున నెనరుంచి తక్కినవి • ముగ్ధల కిమ్ము సుమిత్రచంద్రమా! ౩౬౩

సీ॥ అనయంబు నాతోడ • నాడుచుఁ బాడుచు, బుజ్జగించు పితకు • మ్రొక్కు లనుము
పవలును రేయియుఁ • బరమప్రియంబునఁ, బోషించు తల్లికి • మ్రొక్కు లనుము
సతతంబు నాతోడ • సల్లాపములఁ జేసి, ముద్దాడు రాధకు • ముద్దు లనుము
సంగాత మొనరించి • సర్వచమత్కృతుల్, చూపిన సఖులకు • సుకమె యనుము

తే॥ మద్వియోగంబునై పని • మానినులను, మదుదితోక్తుల లాలింపు • మా వ్రజంబు
నందు నుండు నెల్లరకు న • త్యల్పకాల,మునవె తప్పక రాఁగల • ననుము కూర్మి.

తే॥ మఱియు నక్రూరుతోఁగూడి ♦ మాత్రవజంబు
విడిచి చనుదెంచు మార్గంబు ♦ వేగ నడ్డ
గించి నన్నిల్లు గోపికా ♦ సంచయమున
కల్పకాలములో వత్తు ♦ ననుము మిత్ర! ౩౧౮

తే॥ మఱియు నాకయి దేహముల్ ♦ మంటఁ గలుప
సిద్ధముగ నున్న చెలులకు ♦ బుద్ధిచెప్పి
ప్రీతి సమకూర్పుమో హిత ♦ వ్రాతముఖ్య!
పంపుచుంటిని నమ్మి నే ♦ ర్పరివటంచు. ౩౧౯

ఉ॥ నా చెలివంచు వారు నిను ♦ నమ్ముటకై యిపు డానవాలుగా
నాచెవిసొమ్ముఁ గౌస్తుభము ♦ నవ్యహారిత్పటపద్మమాలలున్
జాఁచిన వేయిరేకులను ♦ జక్కఁగ నొప్పెడు పంకజంబుఁ బు
ష్పాచిత యష్టియున్ మురళి ♦ యంగదముల్ మకుటంబుఁ బొందియున్.

తే॥ నావలెన్ నీవు వేషంబు ♦ నాకొనుగను
వేసి మచ్ఛతాంగంబు ♦ వేగ నెక్కి
పోయి యాపనుల్ సాధింపు ♦ మోయి మిత్ర!
యని సుగంధాదుల నొసంగి ♦ యంప నలఁడు. ౩౨౦

తే॥ చక్రికిన్ బ్రదక్షిణములు♦సల్పి మ్రొక్కి, వీడుకొని హరి రథమెక్కి♦విష్ణువేష
మును ధరించి గోపకగోప♦మూహగోపికా జనాన్వితవ్రజమున♦కోజ నరుగ.

ఆ॥ మోహనాదిరాగ♦ములను శ్రీకృష్ణుని, సన్నుతించు చాలఁ♦జక్కఁగాచు
గోపగణముసూచి♦కొంతదవ్వుననుండి, పెలుచ నొండొరులును♦బలుకుకొనిరి.

ఉ॥ గోపకులార! మిత్రుఁడు ము♦కుందుఁ డిటుల్ సనుదెంచుచుండె నా
శ్రీపతియానొ కాదొ యని ♦ చిత్తమునన్ విశయంబు లేల? మా
లాపరిధాన కౌస్తుభచ ♦ లద్ద్యుతిమాళిసహస్రపత్రసం
దీపితపంకజాశ్వతతి ♦ దివ్యరథాదులు చక్రివే సుమీ! ౩౨౧

ఉ॥ చాల దినంబు లయ్యె మన ♦ సంగడికానిని జూచి యంచు వే
యాలుడితో సుదామముఖు ♦ లా హరిమిత్రులు కృష్ణవేషుఁ గు
ర్కీలధరాప్తు నుద్ధవు న ♦ తిప్రమదంబున డాసి యిచ్చటన్
నీలపటుండు లేఁ డితఁడొ ♦ నెచ్చెలిఁ బోలెడి నీతఁ డెవ్వఁడో! ౩౨౨

క॥ అని శంకించెడితఱి నా,యన యల శ్రీదామముఖుల ♦ నచ్యుతసఖులన్
గని హరి పంపిన యుత్తర,మును నియ్యఁగ వారు దాని♦ముదమునఁ గొనుచున్.

తే॥ చదివి చదివి యందలి మెల్ల ♦ సంగతులను
దెలిసికొని కనుఁగవ నశ్రు ♦ లొలుకుచుండ

నుద్ధవున కిట్లు బల్కిరో ◆ మద్ధితాభి
లాషి! మాచెలి యిటు రాఁద ◆ లంచె నొక్కొ? ౩౭౪

ఆ॥ క్షణము యుగముగ నొక ◆ గడియ మన్వంతర
ముగను జాము కల్ప ◆ ముగను దినము
బ్రహ్మకాలముగను ◆ బద్మనాభుని వీడి
గడుపుచుంటి మేము ◆ కాల మిపుడు. ౩౭౫

ఉ॥ ఆతఁడు లేని జీవితము ◆ నర్థము ధాన్యము వైభవంబులున్
బ్రేతల కెంతమాత్రమును ◆ బ్రీతికరంబులు గావటంచు నీ
చేతమునందు నమ్ము మిఁక ◆ స్నేహమొనర్చెడి మా యవస్థ యా
ధాతయుఁ జెప్పఁలేఁడని మె ◆ దన్ దలపోయుమ! యోయి యుద్ధవా!

చ॥ అని నుడువంగ నుద్ధవుఁడు ◆ నాడె నిటుల్ సఖులార! నేను త
ద్వనరుహనాభదాసుఁడను ◆ దత్ప్రియమిత్రుఁడఁ దద్రహస్కరుం
డనుజామి నన్నుఁ గృష్ణుఁడు త ◆ టాలున గోకులమేగి మీసుఖం
బును గని రమ్మటం చనిపెఁ ◆ బూర్తిగ మీర్వినుఁడీ! మదుక్తులన్. ౩౭౭

చ॥ మఱువక మిమ్ము మీచెలిమి ◆ మాధవు చెంతకు నేగి వేగ మీ
విరహము మీ యభీష్టమును ◆ విన్నపముం బొనరించి మ్రొక్కి త
ద్ధరిసహితుండనై మఱలఁ ◆ దప్పక మీకడ కేగుదెంతు నా
యఱగొఱలేని పంతమిది ◆ యాం చెద నమ్ముఁడి! చింతమానుఁడీ! ౩౭౮

తే॥ ఇట్లు శ్రీదామముఖసుహృ ◆ ద్బృంద మూఱ
డించి యాత్మరథమున నె ◆ క్కించుకొనియు
నర్కుఁ డస్తమించెడి వేళ ◆ యందు నంద
నగరమునఁ జొచ్చెఁ దద్వార్త ◆ నందుఁడు విని. ౩౭౯

శా॥ ప్రత్యుత్థాన మొనర్చి యుద్ధవుఁ బరీ ◆ రంభమ్ములన్ దేర్చి సం
స్తుత్యార్చల్ బొనరించి స్వాద్యజలజ ◆ గ్ధుల్ ప్రీతితో నిచ్చి యా
దిత్యైశానమనోజ్ఞతల్పసమమై ◆ తేజొందు తల్పంబు స
న్నుత్యప్రజ్ఞనొసంగి యడ్గె నిటుల ◆ న్బుత్రప్రవృత్త్యర్థియై. ౩౮౦

ఉ॥ నాయన! దేవకీపతికి ◆ నందన యుక్తముగాసుఖంబె? లో
కాయతకంటకుండును న ◆ ఘాకరుఁడౌ యదుభూపుఁ డంతమై
పోయినమీఁద యాదవులు ◆ పూర్తిగ సౌఖ్యముఁ బొందుచుండ్రె య
బ్బాయికి మాకుమారునకు ◆ భద్రమె? సీరికి సేమమేకదా! ౩౮౧

సీ॥ మనసారఁ బెంచిన ◆ జనని యశోదను, నెపుడేని నెద సంస్మ ◆ రించునొక్కొ?
ధనమనఃప్రాణముల్ ◆ తనయుఁడేయని నమ్మ, యలరు నన్నెపుడేనిఁ ◆ దలఁచునొక్కొ?

యాత్మీయ సఖులతో ♦ నాడిన పాడిన, బృందావన మెపుడే ♦ నెంచునొక్కో?
బలభద్రుతోఁగూడి ♦ బాగుగాఁ గాచిన, యీయాల నెపుడేని ♦ నెత్తునొక్కో?
తే॥ గోపికా గోపకావళి ♦ గోవర్ధనాద్రి యమునోరుపులిన వ్ర ♦ జాంగణముల
నెప్పుడైనఁ దలఁచునొక్కో? ♦ యిందిరేశ్వ,రుఁడును నాకుఁబ్రియునగు కృష్ణుఁడు సుమిత్ర!

ఉ॥ దైవమ! ప్రాణతుల్యుఁడయి ♦ దాపున నుండిన నాకుమారు నే
క్రేవకొ నెట్టి యిట్లు విప ♦ రీతముగా వగపొందుచుంటి నా
జీవనజాతలోచను వి ♦ చిత్ర విలాసవినోదు శూరు బృం
దావనసంచరిష్ణుని స ♦ ధర్ముని గృష్ణునిఁ జూచు టెన్నఁడో. ౩౭౩

ఉ॥ ఎందులకీ శతాంగము లిఁ ♦ కెందులకీ తురగంబు లేటికీ
సుందరమందిరంబులు య ♦ శోధనధాన్యసువర్ణ ధేను గో
బృందము లివ్వి యెందులకు ♦ నెందులకీ పరిపాలనంబు నా
నందనుఁ డిందులేనియెడ ♦ నమ్ముమ! యుద్ధవ! వ్యర్థుఁడన్ జుమీ. ౩౭౪

తే॥ ఆర్యవర్య! చకోరమా ♦ యమృతకరుని, విడిచి పుడమిని బ్రతికిన ♦ విధిని నేను
మదనకోటి సుందరుఁడును ♦ గదన భీముఁ,డు నగు కృష్ణుని విడి యిట్లు ♦ మనుచునుంటి.

తే॥ భూమిభాగంబుఁ బాపంగఁ ♦ బుణ్యనరులఁ, బ్రోవఁ బుట్టిన జగదేక ♦ పూర్ణుఁడైన
కేవలుండని యెంతు నా ♦ కృష్ణమూర్తి, బలయుతుఁడు వాని విడి యెట్లు ♦ బ్రతుకఁగలను

క॥ అని పుత్రకమోహముచే, ఘనముగ శోకంబుఁ బొంది ♦ కన్నీ రొల్కన్
దన పలువునఁగల తలగడ, నునిచి తలఁ మిన్నకుండె ♦ నుర్వీనాథా! ౩౭౭

చ॥ అవల యశోద యాపగవి ♦ యాగమనంబును నాలకించి పు
త్రవిహితమోహబద్ధయయి ♦ ద్వారము చెంతకు వచ్చి నిల్చి క
న్గవను స్రవించు తోయమును ♦ గట్టిన చేలముచేత నద్ది యు
ద్ధవునకు బంధుమోదములఁ ♦ దద్దయు నడ్గి యిటు ల్వచించెడిన్. ౩౭౮

ఉ॥ నందునిగాని నన్ను నుప ♦ నందులఁగాని వ్రజంబుగాని స
న్నందునిగాని స్వప్రియగ ♦ ణంబునుగాని మనోజ్ఞమైన కా
ళిందినిగాని బాల్యగత ♦ లీలలఁగాని విహారయోగ్యమా
బృందనుగాని కృష్ణుఁడు స్మ ♦ రించునె? యెత్తఱినైన నుద్ధవా! ౩౭౯

ఉ॥ నాకొక పుత్రకుండు మఱి ♦ నల్వురు లేరుగదా కటా! కటా!
యాకొమరుండె నన్నిటు ద ♦ యారహితుండయి యిందువీడి తా
నేకడ కేగెనో కద యిఁ ♦ కెట్టుల నే బ్రమకంగనేర్తు నా
శోక మిదెట్లు పోవు నెటు ♦ జూచినఁ జక్కని బాట సిక్కదే? ౩౮౦

శా॥ అమ్మా! చిక్కని మంచి పాలొసఁగవే? ♦ హైయంగవీనంబుఁ దే
తెమ్మా! బిడ్డగు గడ్డపెర్గు నిడవే? ♦ దివ్యాన్నముం బెట్టుమం

చిమ్మాడ్కిన్ బలుకాడు నాకొమరుఁడె ♦ ట్లీవేళఁ దా మెక్కెనో
యమ్మా! గోపకగోపికాజనుల ప్రా ♦ ణాధారుఁ డీ కృష్ణుఁడే. ౩౯౧

ఉ॥ పాలనలాలనంబులను ♦ వత్సరమొండు క్షణంబు కైవడిన్
గాలము మేము పుచ్చితిమి ♦ గాదె? తదంబుజలోచనుం డిటన్
గ్రాలకపోవుటన్ క్షణము ♦ కల్పముగా నిపు డేగుచుండె మా
జాలమునం దితండె సిరి ♦ సంపదలో యదుపుత్రరత్నమా! ౩౯౨

మ॥ అరరే! యెంతటి క్రూరురాలను గదా! ♦ యానాఁడు నాకూన భీ
కరకోపంబునఁ బెర్గుకుండఁ బగులం ♦ గాఁ గొట్టెనం చేను స
త్వరనై ఱోటను ద్రాటఁగట్టి మిగులన్ ♦ బాధించితిన్ వానిఁ ద
స్కరుఁ డంచున్ మఱి యొక్కనాఁడు నెఱిగా ♦ శాపించితిన్ జెల్లఁబో! ౩౯౩

సీ॥ ఏపీటికిని నేగ ♦ నేవాడకును బోవ, నేఁడి కృష్ణుఁడని పృ ♦ చ్ఛించు వారె
యేపల్లె కేగిన ♦ నేయింటి కేగిన, నేఁడి కృష్ణుఁడని పృ ♦ చ్ఛించు వారె
యేతోట కెగిన ♦ నేచోటికిన్ జన, నేఁడి కృష్ణుఁడని పృ ♦ చ్ఛించు వారె
యెవ్వానిఁ జూచిన ♦ నెద్దానిఁ గాంచిన, నేఁడి కృష్ణుఁడని పృ ♦ చ్ఛించు వారె

తే॥ ఆలఁ గాంచిన నవ్వియు ♦ నబ్జనాభుఁ, డేఁడి యేఁడియం చఱచెడి ♦ నేమొనర్తు?
వాఁడు లేని నాజన్మంబు ♦ వ్యర్థముగద!, యేల యీవైభవములు? ప ♦ రేంగితజ్ఞ!

చ॥ అని విలపింప నాపగవి ♦ యచ్ఛ్రబముఁ బొంది వచించె నిట్లు నా
తనువున నెన్నిలోమములు ♦ దాల్కొనియున్నవొ? యన్ని నాలుకల్
గొనియు నుతింపలేను మిముఁ ♦ గూర్మిని గూడిన భక్తి మీకుఁ గృ
ష్ణునిపయి నుండె నిట్టి దెటఁ ♦ జూడను జంపతులార! యింతగాన్. ౩౯౪

తే॥ తీర్థయాత్రా తపోదాన ♦ దివ్యయోగ, సాంఖ్యదుర్లభమును బహు ♦ శాశ్వతమును
ప్రేమపూర్వకమగు భక్తి ♦ మీమనముల, యందు నెక్కొనె నియ్యది ♦ యల్పమొక్కొ?

ఉ॥ చింతల మాని మీసుతుఁడు ♦ చేత లిఖించిన జాబులొంది వృ
త్తాంతము లెల్లఁజూచుకొని ♦ ధైర్యము దెచ్చుకొనుండు కృష్ణుఁడున్
సంతస మా పురస్థులకుఁ ♦ జక్కఁగఁ గూర్చుచు నన్నతోడ న
త్యంత ముదంబుఁ జెందెడిని ♦ దన్మథురాపురమందు నిత్తఱిన్. ౩౯౫

తే॥ స్వల్పకాలంబులోన నా ♦ చక్రపాణి, సాగ్రజుండయి యిచ్చట ♦ కరుగుదెంచు
దుష్టజనశిక్షణార్థంబు ♦ శిష్టరక్ష,ణార్థముగ జనించిన పరుఁ ♦ డతఁడె సుమ్ము. ౩౯౬

వ॥ కావుననే పూతనాప్రాణహరణంబును, శకటాసుర నిపాతనంబును, తృణా
వర్తపాతంబును, యమళార్జునభంజనంబును, విశ్వరూపసందర్శనంబును, బృందావన
విహారంబును, గోపాలనంబును, బకవత్సాఘధేనుకాసురహింసనంబును, గాళియ
మర్దనంబును, దావాగ్నిపానంబును, గోవర్ధనోద్ధరణంబును, శంఖచూడామణి

సంగ్రహణంబును, నరిష్టకేశివ్యోమాసుర వినాశంబును, గావించి ప్రలం
బాంతకుండగు నన్నతోఁ గూడి యక్రూరముఖంబున వచ్చిన కంసాహ్వానంబుఁ
బురస్కరించుకొని మధురాపురి కరిగి దండధరు దండంబుమాడ్కినుండు ప్రచండం
బగు నొండు కోదండంబును వేదండం బిక్షుఖండంబు విఱిచినట్లు రెండుతుండెంబు
లుగా ఖండించి కువలయాపీడనామకకంసకుంభీంద్రంబు శుండాదండంబుఁ బట్టు
కొని నేలం గూల్చి చాణూరముష్టికకూటశలతోశలులను మల్లుల నోడించి లక్ష
గజసమబలుండును, మదోత్కటుండు నగు కంసుని సిగ బిగియం బట్టుకొని
మంచంబునుండి గ్రిందికిం బడవైచి కరీంద్రంబుపై నారోహించిన పంచాస్యంబు
మాడ్కిఁ జెలంగి వధించి కంసానుజాష్టకంబును, మృగంబులను మృగేంద్రంబువగిది
నష్టం బొనర్చి పంచజనుం బంచత్వంబు బొందించి యమునితోఁ బోరాడి గురు
పుత్రుం గైకొని దక్షిణగా గురువునకు సమర్పించి నిజభక్తులం బ్రోవం జాలె.
ఇట్టి మహత్తరకార్యంబులు వీరు దక్కఁ దక్కినవారు సేయంగలరే ? కానఁ
దచ్చారిత్రంబు సమగ్రంబుగా వినిపింప సమర్థుండను గానని పలుకుచు నా
యశోదా నందులతో నారేయి నొక నిమేషంబుగాఁ గడపె నంత. ౩౯౯

తే॥ వేకువను లేచి గోపికల్ ♦ విహితకృత్యములను సల్పి దీపంబుల ♦ వెలుఁగఁ జేసి
పిచ్ఛిలంబగు పెరుఁగును ♦ బెద్దకడవలందుఁ జిలుకగడంగి రా ♦ యవసరమున.

ఉ॥ కంకణకింకిణుల్ లయగఁ ♦ గ్రమవిధంబున మ్రోయ వారు భూ
శంకరకార్యశూర హలి ♦ చక్రికథాత్మకగీతులన్ నిరా
తంకముగా సుగానమును ♦ దద్దయుఁ జేయఁ దొడంగి రించుకే
జంకని కింకిరాత శుక ♦ సారససామ్యమృదుస్వరంబులన్. ౪౦౧

తే॥ ఉద్ధవుఁడు కశిపువు విడి ♦ యుచితకృత్యములను దీరిచి నదిలోన ♦ జలకమాడ
స్వకరథం బెక్కి నడచుచు ♦ వాడవాడలందు గోపికాకృతగాన ♦ మాలకించి.

ఆ॥ విస్మయంబుఁ బొంది ♦ వ్రేలును ముక్కుపై వేసి యిట్టి నందు ♦ వీట నెంత
కృష్ణచంద్రభక్తి ♦ మెసఁగె నహా ! యారా! యనుచు నదికిఁ బో ♦ యె నవల వారు.

ఉ॥ దూరము నుండి వాయుగతి ♦ తోఁ జను నుద్ధవుఁ గాంచి యాతఁ డ
క్రూరుఁడ నంచు వచ్చి మును ♦ కొంపల ముంచిన క్రూరుఁడా ? మఱే
శౌరివియోగబాధల న ♦ జస్రము గుందెడి మాకుఁ గష్టముల్
గూరుపఁ గంసమిత్రుఁడగు ♦ కొంటెయ ? కానియెడన్ మఱెవ్వఁడే ? ౪౦౪

తే॥ నిరపరాధలోకంబును ♦ నిర్నిమిత్తముగ వధింపంగఁ గ్రదువ ♦ మున్ను భోగు
లను సృజించిన యట్లు గాం ♦ దినియు మమ్ము గాసిఁ బెట్టఁగ నక్రూరుఁ ♦ గనెనుగాదె?

ఉ॥ ఆతఁడె తిర్గివచ్చెనొకొ ? ♦ యం చధికాగ్రహవృత్తితో మరు
ద్రీతిగఁ బాఱి నీల్గునటు ♦ తేరున నుండిన రాతుఁ గొట్టి యి

ప్డ్రీతఁ డెవండో చెప్పు? వచి ♦ యింపనిచోఁ బ్రహరింతు మియ్యదే
సూత! యటంచుఁ దన్ముఖముఁ ♦ జూపుడు వ్రేలునఁ గ్రుచ్చి పల్కఁగా. ౪౦౬

ఉ॥ సారథి భీతిఁ బొంది యల ♦ చానల కిట్టులఁ జెప్పసాగె నో
సారసనేత్రలార! సుమ ♦ సాయకసామ్యమనోజ్ఞరూపుఁడై
శౌరిని బోలు నీఘనుఁడు ♦ చక్రి సఖుండని యెంచుఁడీ! యనఁగా
వారలు మెచ్చి యాతనికి ♦ వందనముల్ బొనరించి వేడ్కతోన్. ౪౦౭

తే॥ కృష్ణసందేశ మిపుడు గు ♦ ట్టెఱుఁగఁ గలమ
టంచు నొయ్యనొయ్యన నుద్ధ ♦ వాంతికమున
కేగి యాతనిఁ దోడ్కొని ♦ కృష్ణవార్త
లడుగఁ గదళీవనంబునఁ ♦ కరిగి యందు. ౪౦౮

ఉ॥ చల్లని పిల్లవాయువులు ♦ సక్కఁగ వీవఁ గళిందజోర్మికా
వేల్లన జాతశీకరము ♦ వేంద్రము నార్పఁగ దివ్యవృక్షముల్
సల్లలితప్రసూనములుఁ ♦ జల్లదనంబును గూర్పఁ జక్రికై
మల్లడిఁ జెంది బొంది గోలి ♦ మాలినదం చసు రాధ యింటికిన్. ౪౦౯

ఉ॥ చేరి రనంతరంబున సు ♦ శీల పరేశ్వరియైన రాధ యా
శౌరి సుమిత్రు రాక విని ♦ చక్కని పూజ సఖీజనంబుచేఁ
గోరికఁజేయ సల్పియు ము ♦ కుందకథాశ్రవణం బొనర్పదై
వారిఁ దదుద్ధవుండు గని ♦ భక్తిని మ్రొక్కుచు నామె కిట్లనెన్. ౪౧౦

తే॥ దేవి! యేల కృశింతువే?♦తేటపఱచు, మీవు బ్రహ్మాండ నాయకు♦నింతివయ్యుఁ
జింత నెందుట తగునొకో? ♦ చిత్రముగద, నీమహత్తు విచారింప ♦ నెమ్మనమున

క॥ కృతనిత్యలీలుఁడై యతి, చతురతఁ గృష్ణుండు పుట్టు ♦ సమయంబందే
కృతనిత్యలీలవై యతి,చతురత లీలావతివిగ ♦ జన్మింతువుగా! ౪౧౨

క॥ హరి పరిపూర్ణతముండై, వఱలును యాయవసరమునఁ ♦ బాయక నీవుం
బరిపూర్ణతమవుగా ధర, వఱలెదవో భగవతి! వృష ♦ భాను కుమారీ! ౪౧౩

ఉ॥ ఎత్తఱిఁ జక్రి భూముఁడయి ♦ యిద్ధరఁ బుట్టునో యప్డు లక్ష్మివై
హాత్తితివమ్మ! యెత్తఱిఁ ద ♦ దంబుజనాభుఁడు బ్రహ్మయౌనో నీ
వత్తఱి వాణివౌదు వెపు ♦ డంబురుహాయతనేత్రుఁ డుగ్రుఁడై
యత్తునో యప్డు నీవు శివ ♦ వౌదు వహా! జననీ! పరేశ్వరీ! ౪౧౪

తే॥ ఘన సనక సనందన సనా♦తన సనత్కు, మార మునిరూప మెత్తఱి♦మాధవుండు
నెందునో యప్డు జ్ఞాన మా♦నందములను, నిచ్చు నాదిదేవతవయి♦యెసఁగెదవుగ.

తే॥ ఎపుడు శ్రీహరి విష్ణువై♦యెసఁగు నపుడు, వైష్ణవిగఁ బుట్టెదవుగదా♦పాయ లేక
యెపుడు యజ్ఞ వరాహుఁడై♦కృష్ణమూర్తి,యలరునో యప్డు పుడమివై♦చెలఁగెదవుగ.

తే॥ ఏసమయమునఁ గాంతుఁతోఁ । వాసుదేవుఁ, డమరమునివర్యుఁడగునో య । ప్డతనిచేత
నలరు మహతియన్ వీణవై । చెలఁగెదవుగ, తలఁతు నిన్నెద సాధ్వీమ । తల్లి! తల్లి!

క॥ మఱి నరనారాయణులుగ, ధర హరి జన్మించినపుడు । ధాత్రికి సుఖముల్
గరముగఁ గూర్చెడి శాంతిగ, సరసముగాఁ బుట్టెదవుగ । సాధ్వీమణిరో!

వ॥ వెండియు శ్రీకృష్ణుండు కపిలుండైనపుడు సిద్ధసేవితంబగు సిద్ధివిగను, దత్తాత్రేయుండవైనపుడు జ్ఞానమయంబగు సిద్ధివిగను, యజ్ఞుండైనపుడు దక్షిణగను, నురుక్రముండైనపుడు జయంతివిగను, పృథుచక్రవర్తివైనపు డర్చివిగను, మత్స్యావతారం బెత్తినపుడు శ్రుతిరూపవుగను, గూర్మంబైనపుడు సర్పస్వరూపిణివిగను, ధన్వంతరివైనపుడు సంజీవనీనామకభేషజంబుగను, మోహినివైనపుడు జగన్మోహినివిగను, నృసింహుండైనపుడు భక్తవత్సలతాత్మకలీలారూపిణివిగను, వామనుండైనపుడు కీర్తివిగను, బరశురాముండైనపుడు పరశువుగను, శ్రీరాముండైనపుడు సీతవుగను, వ్యాసుండైనపుడు వేదాంతవాణివిగను, బలరాముండైనతఱి రేవతీదేవివిగను, బుద్ధుండైనపుడు బుద్ధివిగను, గల్కియైనతఱిఁ గృతివిగను, జంద్రుండైనపుడు చంద్రికవుగను, నర్కుండైనపు డాతపంబవుగను, నింద్రుండైనపుడు శచివిగను, హిరణ్యరేతసుండైనపుడు హిరణ్మయివిగను, గుబేరుండైనపట్టున నిధివిగను, క్షీరాబ్ధిశయనించు హరివైనపుడు సూక్ష్మసితతరంగిణివిగను, జన్మించి జగంబుల నుద్ధరించి పోషింతువుగాదె మఱియు మహామహుండగు నా శ్రీకృష్ణుండే సాంప్రతంబున వ్రజరాజనందనుండై వెలుఁగ వృషభానుపుత్రికామణివై రాధయను నభిధానంబుతోఁ జెలఁగుచుంటివి. వెండియు నత్తన్మికంటి యెప్పుడెప్పు డేయేరూపంబులం బూని యేయేకార్యంబు లొనర్పం గడంగునో యప్పుడప్పు డుచితభంగుల జన్మంబు లెత్తి యాయాకార్యంబుల నెగ్గించెదవుగాదె యని వ్రాసుచ్చి వెండియు నిట్లనియె.　　　　౮౧౯

తే॥ సర్వదేవస్వరూపుఁ డా । చక్రపాణి, యఖిలదేవతారూపిణి । వమ్మ నీవు
పరుఁడు భగవంతుఁ డాతండు । ప్రకృతివీవె, యెనుపది సేయుచుంటి మీ । కధికభక్తి.

తే॥ అట్టి భక్తవత్సలుఁ డంపి । నట్టి యుత్తరమిది దయతోడఁ జేకొని । యహాలమతిని
జదువుకొన వేఁడుచుంటి నీ । స్వాంతమందుఁ, గలఁతఁ జెందకుమని చెప్పి । కమ్మనొసఁగి.

ఆ॥ అవలి గోపికలను । నామంత్రణము జేసి, వందమించినట్టి । పత్రికలను
మాప్రియుండు వంపె । మేలుగా నివి యంచు, వారికాదరమున । వరుస నిచ్చె.

చ॥ పదపడి రాధ, శ్రీధరుఁడు । వంపిన జాబును గండ్లకద్ది నె
మ్మదిని దదంఘ్రులన్ దలఁచి । మానసపద్మము విప్ప నెమ్మదిన్
జదువుకొనం గడంగి యొక । సారి నగున్ మఱి యొక్కతేప బల్
బెదరిపడున్ మఱొక్కపరిఁ । బ్రీతిని జూపుఁ బఠించి క్రమ్మఱన్.　　　　౮౨౩

చ॥ సరియని శీర్షమూఁచి యల ♦ శౌరి వియోగము దుస్సహంబుగా
ధరపయి వ్రాలె నా పిదపఁ ♦ దత్సఖులెల్లరు వచ్చి చూచి పు
ష్పరసపటీరసారము ల ♦ పారముగా నొడలందుఁ జల్లి చా
మరముల వీవ నాసతి క్ర ♦ మంబుగఁ దెప్పిరెఁ దత్పరంబునన్. ౪౨౪

ఉ॥ గోపిక లుద్ధవుండును ము ♦ కుందవియోగపయోధిమగ్నయై
తాపముఁ జెందు రాధఁ గని ♦ తాళక తాము లోచనంబులం
దేపున నీరు నించి రది ♦ యెచ్చట వెల్లిగఁ బాఱె నందుఁ బ
ద్మాపీతమైన యొందు కొల ♦ నయ్యెను లీల యనంగ దానిలోన్. ౪౨౫

తే॥ స్నానదానాదులన్ భక్తి ♦ సల్పువారు, దుష్టులయ్యును బూతులౌ ♦ దురుగ రాధ
మనమునందున దుఃఖంబు ♦ మఱుగుపఱచి, యాత్మవిభువార్త లాతని ♦ నడిగె నిట్లు.

ఉ॥ మమ్ముల మా విహారముల ♦ మానసమం దెపుడేన్ స్మరించునే?
యమ్మదనాభు నా హరిని ♦ నా కమలాక్షుని నా మనోహరున్
నెమ్మనమందు నే మరతు ♦ నే? యిఁక వాఁడిట కేఁగుదెంచఁడే?
యమ్మధురానివాసమె సు ♦ ఖాస్పదమయ్యెనె? వానికో సుధీ! ౪౨౬

ఉ॥ సోమునికై చకోరములు ♦ సూచెడికైవడిఁ గృష్ణమూర్తికై
యేమును గాంచుచుంటి మతేఁ ♦ డే యిటనుండినయప్డు మాకుఁ బ్రొ
ద్దేమియుఁ జాలలేదుగద! ♦ యెన్నిపనుల్ బొనరించినన్ క్షణం
బేమెయిఁ బోవఁజాల దిది ♦ యే గ్రహచారమొ కాని యుద్ధవా! ౪౨౭

ఉ॥ ఈవఱ కాంజనేయుఁ డెటు ♦ లేగి యయోనిజ స్వస్థఁ జేసెనో
నీవటువచ్చి నెమ్మదిని ♦ నెమ్మదిఁ గూర్చితి విప్డు వానికై
ధీవర! యెట్లొ యిందనుక ♦ దేహము నిల్పితి మింక దీని మే
మేవిధి నాపలేము వెస ♦ నేగి మురారి హరితోడ రమ్మిటుల్. ౪౨౮

తే॥ ఇదుగొ వచ్చితినని మాకు ♦ నెంతొ యాశ, పెట్టి నిజమోహధన మిట ♦ విడిచిపెట్టి
మధుర కేగి తాఁ బలికిన ♦ మాటఁ దప్పి, చెలఁగు నతని జాబిది విశ్వ ♦ సించు టెట్లు?

ఉద్ధవుండు రాధా గోపికల నూఱడించుట.

తే॥ కాన దయయుంచి తప్పక ♦ కమలనాభుఁ, దోడుకొని యిచ్చటికి రమ్ము ♦ తొందరగనె
యని వచింపఁగ నుద్ధవుం ♦ డాలకించి, యాశ్వసించి యారాధకు ♦ ననియె నిట్లు.

తే॥ భగవతీ! భగవంతుఁడు ♦ స్వల్పకాల, ముననె వచ్చును లేనిచోఁ ♦ బూని నేను
మీయవస్థల నేఁజెప్పి సం ♦ మీరగతిని, హరిని దోడ్కొని వచ్చెద ♦ నమ్మ! నమ్ము.

తే॥ అని శపథముగఁ బల్కఁగా ♦ నామె యలరి, ఛత్రచామరాందోళికా ♦ చంద్రదత్త
చంద్రకాంతయుగసహస్ర ♦ చారుపత్ర, భాసురారవిందయుగముల్ ♦ బరగ నిచ్చి.

ఆ॥ శంభు మౌళినుండి ♦ చక్రి హరించిన, మణి నొసంగి వక్ష్య ♦ మాణవిధిని
బలికె ధీరవర్య! ♦ వైకుంఠునకు మాకు, సంఘటనము నీవు ♦ సల్పుమయ్య!

క॥ శాశ్వత నిర్గుణ భక్తియు, నైశ్వర్యము జ్ఞాన సుఖము • లాయువు గలుగన్
విశ్వజనీనుఁడవై యీ, విశ్వమునన్ బ్రతుకుమయ్య ! • విశ్వావస్యసుఖీ ! ౪౩౫

ఆ॥ అంత వ్రేతలెల్ల • రాభరణంబుల, నిడిరి వాని నింది • రేశసఖుఁడు
గొనియె రాధికయు ము•కుందసఖోక్తుల, నరుసమొందె బిదప•నాపగవియు.

ఉ॥ ఆయమ యానతిం గొనుచు • నందలి కొల్వునఁ జేరి గద్దెపై
హాయిగఁ గూరుచుండెను వ్ర • జాంగన లంతట మెల్లమెల్లఁగా
నాయనఁ జుట్టుముట్టి యిటు • లడ్గిరి మత్ప్రియతుల్యవిగ్రహా !
యీ యరవిందనేత్రుఁ డెటు • లాడెనొ మాకిపు డీవు దెల్పుమా ! ౪౩౬

చ॥ అనవుడు నుద్ధవుండు వలు • కాడఁ దొడంగె నిటుల్ లతాంగులా
ర ! నను దదబ్జనేత్రుఁడు క • రంబున నొంటిగఁ బిల్చి మిమ్ములన్
మనమున నెంచి కన్గవను • మాటికి మాటికి నీరునించు చి
ట్లనియె వినందొడంగుఁ డిఁక • నవ్వి వచించెద సక్రమంబుగన్. ౪౩౭

చ॥ గొనములయందు మానసము • గూడినచో భవబంధనంబునన్
దనరుచునుండు నయ్యదియె • తత్పరమాత్మను లీనమైన ము
క్తిని గను నట్టి రెంటికి న • దే ఘనకారణమయ్యెఁ గానఁ ద
న్మనము జయించి కామునుల • మాని చరింపఁగ నాను భూస్థలిన్. ౪౩౮

తే॥ ఎవరు నన్ను బ్రహ్మంబుగ • నెల్లచోట్ల,లందు నున్నవానిగను న • ధ్యాత్మవిద్య
నెఱుఁగుచుందురొ యాఘను•లెడఁ దఁ జెలఁగు,కలుషభావంబుఁ ద్రోతురో•కాంతలార!

ఆ॥ కన్నులెంతవఱకు • ఘనము తదుత్థితం, బద్దమగుచు నుండు • నంతవఱకు
నరుఁడు జూడఁజాల•నటు జనుఁడున్ మాయ,వదలనంతవఱకుఁ•బరముఁ గనఁడు.

తే॥ స్థూలమార్గమునం జూడ • దూరగుఁడను, గాని తత్వపథంబునఁ • గాను గాన
మన సమాగమమందున•మడఁతులార!, సాధనముగ నా విరహంబు•సల్పుకొనుఁడు.

తే॥ అట్లు సల్పిన సాంఖ్యయో•గాదివిధుల, సంభవించు నా కూడిక•సత్వరమున
మీకుఁ జేకూరఁగలదని•మెలఁతలార!,భావమున నమ్ముఁడని మీకుఁ•బల్కుమనియె.

గోపికాగీతలు.

తే॥ అవల గోలోకవాసిను•లాతని కని, రిట్లు ప్రియలను విడి కృష్ణుఁ•డిచటనుండి
యితరదేశమునకుఁ బోయి•యెదొ లిఖించెఁ, దలఁప నిద్ది నిర్మోహతా•బలముగాదె ?

తే॥ మఱియు ద్వారపాలికలును•మాటలాడి,రిట్లు ప్రేమించు మము వీడి•కృష్ణుఁ డేగె
భాస్కరాంబుదాబ్దేందువుల్ • పద్మచాత,కాళిచాకోరముల వీడి • యరిగినట్లు.

తే॥ అవల శృంగారకారిక•లాడిరిట్లు, నెలకు వెన్నెలపులుఁగు నెచ్చెలియగాదె
యేల దానికి శశిరశ్మి • కీలయయ్యె ?, ధాత వ్రాసిన వ్రాతలు • దప్పవయ్య !

ఉ॥ శయ్యను వేయు తొయ్యలులు • చక్కఁగఁ బల్కి రిటుల్ మృగంబులన్
వ్రయ్యఁగఁ గొట్టి కాల్కొలఁదిఁ • బాఱిన బోయవలెన్ జనార్దనుం

డిమ్మెడ నోరచూపులను ♦ నెంతయు మమ్ములఁ గొట్టి యేడకో
చన్యైన నేగి క్రమ్మఱను ♦ స్వాంతమునందుఁ దలంపఁ డుద్ధవా! ౪౪౭

తే॥ అవల పార్షద లని రిటు ♦ లంబుజాక్ష!
విరహబాధలు గడు మాకె ♦ వేద్యములగు
నొకని యంజను జీకుము ♦ ల్లొత్తుకొనఁగ
మఱియొకండు తద్బాధల ♦ నెఱుఁగఁ గలఁడె? ౪౪౮

మ॥ ఘనబృందావనపాలికామణు లిటుల్ ♦ కారుణ్యాభావంబుతో
నని రే హేతువులేని ప్రేమ మసిమి ♦ త్తామోది పొందుర్సుమీ
ననిమిత్తుండు గ్రహింపలేఁ డది రసా ♦ స్వాద్యామ్లతిక్తాహర్లన్
గనఁగా శక్తము లౌనె? చేతులు గనుల్ ♦ కర్ణాదులో యుద్ధవా! ౪౪౯

తే॥ గోప్రవర్ధన వాసినుల్ ♦ గూడి యిట్లు, పలికి రల విలాసవతుల ♦ వలచి వారి
కొడయఁడైనట్టి శ్రీకృష్ణుఁ ♦ డున్నతాద్రిఁ, జెలఁగు మమ్మేలచూచు నెం ♦ దులకుఁదలఁచు?

తే॥ అంతఁ గుంజవిథాయిక ♦ లాడి రిట్టు, లతులమాధవీకుంజపుం ♦ జాంతరములఁ
గృష్ణవిరహగాథలె యాల ♦ కింపఁబడెడి, బ్రస్తుతంబున మాధవ ♦ ప్రాణమిత్ర!

చ॥ మఱియు నికుంజవాసిను ల ♦ మందగతిన్ బలుకాడి రిట్టు లా
వరయమునాధునీతటిని ♦ భాసిలుచుండెడి బృందకాటవిన్
వఱలు కదంబవృక్షముల ♦ పార్శ్వములన్ విహరించు నా మనో
హరు సురభీవృతున్ సబలు ♦ నాహరిఁ బొందుట యెప్పుడో గదా. ౪౫౨

మ॥ యమునాయూథము లంతవచ్చి యిటు ప ♦ ల్కాడెన్ హృషీకేశసం
గము కుబ్జాదుల కెట్టు లీదినమునన్ ♦ గాఁజాలె నట్లే భవి
ష్యమునం దీ మనకున్ ఘటించు సతులా ♦ రా! నమ్ముఁడీ మీరు భా
వమునందున్ దిరమే జయాపజయముల్ ♦ భావింప నే మేటికిన్? ౪౫౩

చ॥ గిరగిరగిర్రగిర్రగిర ♦ గిర్రనఁ గాలము, చక్రముం బలెన్
దిరుగుచునుండుఁ గాదె సుద ♦ తీమణులార! సుఖీరు లాత్మలోఁ
గరముగఁ గష్టసౌఖ్యములు ♦ గావటికుండల టంచు నెంచి సం
బరమున నుంద్రు చింతవిడి ♦ పాపుఁడి! నెమ్మదినుండి తాపమున్. ౪౫౪

మ॥ కరుణాశూన్యుఁడు భారతీవిభుఁడు త ♦ త్కర్మానుసారంబు స్థా
వరముల్ జంగమముల్ సృజించి యొకచో ♦ బాధల్ సుఖం బొక్కచో
వఱలం జేసి క్షణాన కొక్క రహిగా ♦ బాలుండు క్రీడించి సం
బరముం జెందినలీలఁ బొందు ముదమున్ ♦ బద్మాక్షులారా! కటా! ౪౫౫

వ॥ తత్కారణంబుననేకదా కురూపిణియు, దాసీకులసంభూతయు, దుష్ట
పరిచారికయు నగు కుబ్జ సుభూషిణియై కులీనయై పరమేశ్వరప్రాణసఖియై విరాజిల్లి

తన యిష్టసిద్ధిమైనదని దుందుభిత్రోఁ జాటింప సమర్థురాలయ్యె న వాకొనె నంత విరజాయూథంబు లేతెంచి యిట్లనియె. ౪౫౬

ఉ॥ ఎవ్వనికైన సంతతము ♦ నింతులకూడిక యుండ దెప్పుడుం
జవ్వన ముండ దెప్పుడు వ ♦ సంతుఁడు నుండఁడు స్వర్గపాలనం
బవ్విబుధేంద్రుఁడే యనిశ ♦ మక్కఱ సల్పఁడు నాల్గుప్రొద్దు లి
ప్డెవ్విధిగానొ మీర్గడపుఁ ♦ డీ! మనకష్టము దీరిపోయెడిన్. ౪౫౭

మ॥ లలితాయూథము లేగుదెంచుచు నిటు ♦ లాపొక్రుచ్చె రామాభిషే
కలసత్కాలమునందు మంథర యసం ♦ గా నుండు కై కేయితో
త్తు లఘిష్ఠాత్మ తదుత్సవంబునకుఁ బ్ర ♦ త్యూహంబు గల్గించె ము
న్నలత్రొత్తే తగెఁ గుబ్జ నాగ నది హా ♦ యం దేకృతుల్ జేయునో? ౪౫౮

చ॥ మఱియు విశాఖయూథము స ♦ మంజస ఫక్కిని నిట్లుపల్కె నా
మురళి ముఖంబునం దలర ♦ భూషణముల్ మెయివెల్ల వేత్రమున్
గరమునఁ బట్టి గోవులను ♦ గాచి స్వపట్టణ మేగఁ దోడిబా
లుర లలిఁ బిల్చు కుర్దన వి ♦ లోలు హరిన్ మఱువంగ లేమహా! ౪౫౯

శా॥ మాయాయూథము లిట్లుపల్కె నిఱుకౌ ♦ మార్గంబులన్ బల్మిచే
నా యాభీరసతీపటంబులను భీ ♦ హార్షంబులన్ గొంచు వే
స్వీయోరస్థ్సలమందు నుంచుకొని యా ♦ శ్లేషించి పోనెంచు దై
తేయారిన్ హరి నెప్డు గీములకుఁ బ్రీ ♦ తిన్ మేము దోడ్తెత్తుమో. ౪౬౦

తే॥ అష్టసఖులును నని రిట్టు ♦ లంగ సుంద, రుఁడును గోకులవిభుకుమా ♦ రుఁడును నైన
హరినిఁ జూచిన యాకన్ను ♦ లతని విడిచి, యువనిఁ గననొల్ల వని శౌరి ♦ కనుము ధీర!

ఆ॥ అల్లె షోడశసఖు ♦ లాడిరి బృందావ, నమునఁ జక్రి వేణు ♦ నాదసుధను
జవిని గొన్న యట్టి ♦ శ్రవణ యుగ్మము విశ్వ, గీతుల విన నిచ్ఛ ♦ గింపదయ్య!

వ॥ అంత ద్వాత్రింశత్కాంత లేతెంచి యిట్లనిరి. ౪౬౩

సీ॥ గురుఁడు కోపించినన్ ♦ గోటి దండంబులన్, బెట్టి యావిబుధు మె ♦ ప్పింపవచ్చు
బాపఁ డుగ్రుండైనఁ ♦ బరమాన్నముం బెట్టి, ప్రీత్యుక్తి నతని మె ♦ ప్పింపవచ్చు
రసికుండు గనలినన్ ♦ రసముల నెల్లఁ జూ, పించి యాసరసు మె ♦ ప్పింపవచ్చు
బిసినారి గినిసినన్ ♦ విడిముడిఁ గడుఁగడు, నిడి యట్టివాని మె ♦ ప్పింపవచ్చు

తే॥ స్నేహితుం డాగ్రహించిన ♦ నిర్మలమగు, ప్రియమొనర్చి యవ్వాని మె ♦ ప్పింపవచ్చు
నెదిరి యెదిరినన్ లొంగి మె ♦ ప్పింపవచ్చుఁ, గాని నిర్మోహు మెప్పింపఁ ♦ గలఁడె విధియు.

చ॥ మఱి శ్రుతిరూప లిట్లని ర ♦ మాయికవృత్తి గుణాశ్రయంబునన్
ధరకు నిదానమయ్యె నెది ♦ తన్మహదింద్రియదేవతౌఘముల్

సార వెట జాగ్రదాదులకు ♦ నుంతయు హేతువుకాదొ యేది యా
హరిమయ తేజమున్ గొలుతు ♦ మగ్నిఁ గృశానుకణంబు లట్లుగన్. ౪౬౭

చ॥ అవల ఋషిస్వరూపిణులు ♦ నాడి రిటుల్ మునియోగిదుర్లభుం
డెవఁడొ సమస్త వేదముల ♦ కెట్లును జిక్కని వాఁ డెవండొ మా
య విడిచి మేటియౌ నెవఁడొ ♦ యాద్యుఁ డెవండొ ప్రపూర్ణుఁ డెవ్వఁడో
యెవఁడు పరేశ్వరుండొ యల ♦ కృష్ణున కియ్యవె జోతముల్ సుమీ. ౪౬౮

తే॥ అమరసతు లిట్లు పల్కి రం ♦ శాంశ కాంశ, పూర్ణ సత్కళావేశ సం♦పూర్ణ నామ
షడ్విధావతారము లెత్తి♦సంభవస్థితిలయకారకుఁడౌ హరిఁ♦గొలుతు మిపుడు.

ఆ॥ యజ్ఞసీతలిటు ♦ లని రిట్టి హరి గాదె, లోకనాయకుండు ♦ గోకులపతి
రాసరంగవిభుఁడు♦రాధికాహృత్కంత, భూషణుండు నగుచు♦మురియుచుండు.

మ॥ పరమప్రీతి వచించి రిట్లల రమా ♦ వైకుంఠకాంతామణుల్
ధరణీక్షేమముఁగోరి యాదవులలో ♦ దైవాటె యాభీరసుం
దరులన్ గూడి నిజాంఘ్రిధూళులను బృం ♦ దాభూమి గోవర్ధనో
ద్ధుర శైలంబుల వెల్గఁజేయు హరి కీ♦ దోసిళ్ళు కృష్ణప్రియా! ౪౬౯

చ॥ మఱిఁ దెలిదీవిలోఁ జెలఁగు ♦ మానిను లిట్టులఁ బల్కి రర్భకుం
డరిగి శిలీంధ్రమున్ బెఱికి ♦ నట్లు గజంబు స్వపుష్కరానఁ బు
ష్కరమును ద్రుంచు మాడ్కి బలు ♦ గండరగండలు మోయలేని య
గ్గిరి నొక కేల నెత్తితగు ♦ కృష్ణు నెరన్ మరువంగలే దహా! ౪౭౦

తే॥ చేరి యూర్ధ్వవైకుంఠవా ♦ సిను లని రిటు
నలుపుతో వెల్గు మాకనుల్ ♦ నలుపు గలుగు
నిలను గనుఁగదా ద్వైతమే ♦ యెఱుఁగనట్టి
మాకు యోగాదు లేలకో? ♦ మాధవాప్త! ౪౭౧

తే॥ అని రిటుల్ లోకగిరిసతుల్ ♦ హరిని విడువ
లేక ప్రేమపాశంబును ♦ వీఁకఁ ద్రెంప
మైతి మాతండొ యహిపాశ ♦ మండజపతి
నఱికినటుఁ ద్రుటి నద్దాని ♦ నఱికి యరిగె. ౪౭౨

తే॥ అజితపాదాశ్రితాంగన ♦ లాడి రిట్లు, పద్మలగ్నాళి దమ్మికై♦ పదిదెసలను
దిరిగి కననట్లు మావి శ్రీ ♦ హరివిలగ్న,దృష్టులా హరికై చని ♦ యెఱుఁగరుండ.

చ॥ ఉసులుగ శ్రీసతీసఖులు ♦ నొయ్యన వచ్చి వచించి రిట్టులన్
బిసినితనంబునన్ యశము ♦ వీడును గోపముచేత యోగ్యతల్
వెసఁ జనుచుండు దంభమున ♦ వృద్ధిని జెందిన మైత్రి పాడగున్
వ్యసనములన్ ధనంబు వ్యయ ♦ మౌను గదా జనపాళికో సుధీ! ౪౭౪

చ॥ అనిరిటు మైథిలాంగన ల ♦ హా! యెవఁడేని ధరాతలంబునన్
ధనము నొసంగి దేహము య ♦ థావిధిఁ గాచుకొనంగ నౌను ద
త్తనువున మానరక్షణము ♦ దద్దయుఁ జేసికొనంగ నౌను ద
ద్ధనతనుమానశక్తు లిడి ♦ తప్పక మిత్రునిఁ బ్రోవనౌఁ గదా.		౪౭౫

ఉ॥ తిన్నగఁ గోసలాబలలు ♦ దియ్యని పల్కుల నాడి రిట్టులో
యన్న! యెవండు మాదు విర ♦ హవ్యథ గాంచఁగలండు? దైవమా!
యెన్నఁడు మారుఘోరశిఖు ♦ లీ హృది నాటుట మానునో మఱిం
కెన్నఁడు వెన్నునిం గలిసి ♦ యేము సుఖింతుమొ సంతసంబునన్?		౪౭౬

వ॥ అంత నయోధ్యావాసిను లేతెంచి తమ విభుం గూర్చి యిట్లనిరి.		౪౭౭

చ॥ తొలుత నిరాశఁగూర్చి తమి ♦ తో వడిగాఁ జనుదెంచి మాకు నా
శలఁ గడుఁబెట్టి వీడ్కొని వె ♦ సన్ మధురాపురి కేగి రాక యీ
లలిఁ దనవైన యోగకుశ ♦ లంబులు గల్గిన జాబు లిట్లు మా
నెలవుల కంపెఁ జూడ నిది ♦ నిష్క్రియ వృత్తముగాదె వింతగాన్.		౪౭౮

వ॥ అంత పుళిందమందయాన లరుగుదెంచి యిట్లనిరి.		౪౭౯

ఉ॥ ఇంతకు మున్ను శూర్పణఖ ♦ యేగి వనంబున కీమహాత్మునిన్
గాంతునిగా వరింపఁ దను ♦ గన్గొని తమ్మునిచేతఁ గర్ణ నా
సాంతముదాఁకఁ గోయునటు ♦ లాస్థను సల్పెను నట్టివానికీ
యంతరమందు మాయెడల ♦ నక్కటికం బెటువచ్చు? నుద్ధవా!		౪౮౦

ఉ॥ జాలిగఁ బల్కిరా సుతల ♦ సాధ్వు లిటుల్ మన శౌరి విప్రురూ
పోలిఁగఁ దాల్చి మోసమున ♦ నుర్వరఁ గైకొని తిన్నయింటిలో
దూలము లూడఁబీకు నరు ♦ తో జతయాచు వదాన్యుఁడౌ బలిన్
జాలఁగఁ గొట్టి మట్టె నల ♦ చక్రికి నేమి యొనర్ప నేమగున్?		౪౮౧

వ॥ పిమ్మట జాలంధరీ మణు లేతెంచి యిట్లు వాక్రుచ్చిరి.		౪౮౨

ఉ॥ ఈ దనుజాంతకున్ మదిని ♦ నెంతయు నమ్ముట బట్టికాదె ప్ర
హ్లాదుఁడు సర్వకష్టముల ♦ నంది మనోవ్యథఁబొంది కోర నీ
శ్రీదయితుండు నెమ్మదిగఁ ♦ జేరక భీకరమైనరూపుతో
నాదట వెల్గెఁ దొల్త నిపు ♦ డట్టి కఠోరుఁడు బ్రోచు మమ్మెటుల్?		౪౮౩

ఉ॥ పిమ్మటఁ బల్కి రిట్లు పృథి ♦ వీవనితల్ మది నొంచు వెట్టి వా
క్యమ్ములు వేఱుగాఁ బలికి ♦ యాచరణంబున లాఁతిరీతిఁ గా
ర్యమ్ములఁ జేయు పూరుషుని ♦ డా నడతన్ బరమేశ్వరుండు లే
శమ్మ నెఱుంగలేఁడె? యిఁక ♦ శక్తులమే? మన మింద నుద్ధవా!		౪౮౪

తే॥ అవల బర్హిష్మతీసతు ♦ లాడి రిట్లు
ప్రలయమందున దయను వ ♦ రాహజన్మ
మెత్తి యిలఁ బ్రోచి తొల్తొల్తఁ ♦ బృథువిభుఁడయి
యిలను బాలించె నాఘనుఁ ♦ డితఁడ కాఁడె? ౪౮౫

ఉ॥ అంత లతాంగనల్ నుడివి ♦ రాస్థ నిటుల్ సుధఁ జేతఁ గొంచు ధ
న్వంతరి నాగ వే వెడలి ♦ వైరమొనర్చు సురాసురాళి న
త్యంతము గాంచి వేల్పులకె ♦ యా యమృతం బిడి రాక్షసాళికిన్
గాంతగఁ దోఁచి మోహ మధి ♦ కంబుగఁ గూర్చిన వాఁ డితండెకా! ౪౮౬

తే॥ అవల నాగేంద్ర కన్యక ♦ లాడిరిట్లు, పతిగ నీహారిం గోరి శూ ♦ ర్పణఖ సనఁగఁ
గరుణ విడిచి కురూపిణి ♦ గాగ సల్పె, నామె యంత కీ డితని కే ♦ మాచరించె?

చ॥ మఱియు సముద్రకన్య లను ♦ మానము మాని వచించి రిట్టులన్
నరులకుఁ గల్మిలేముల కు ♦ ణంబున కొక్కవిధానఁ గూర్చి బల్
హరుసము దుఃఖముల్ గొలిపి ♦ యాఱడిగాఁ దిరుగాడు భార్గవీ
వరసతిఁ గొన్న యాతఁ డెటు ♦ బాదుకొనం గలఁడిందుఁ బూత్రిగాన్? ౪౮౮

చ॥ పదపడి యప్సరోంగనలు ♦ వల్కిరిటుల్ మును పీ ఘనుండు తన్
ముదమున గన్నఁ శూర్పణఖ ♦ ముక్కు చెవుల్ దెగఁ గోసెగాదె? యీ
యదనునఁ గోరు మమ్ములను ♦ నట్టులఁ గోయక పీడ దీనికై
మదుల నుతించి వానికి న ♦ మస్కృతులన్ బొనరింతు మెన్నియేన్. ౪౮౯

ఉ॥ దివ్య లనం దొడంగి రిటు ♦ దేవవిభుండగు నీమహాత్ముఁడా
దివ్యచరిత్రుఁడా బలికి ♦ దేవపదంబు నొసంగ నెంచి స
త్సేవ్యనిజాంఘ్రితో నదిమి ♦ చిత్రవిధిన్ సుతలానఁ జేర్చె నా
భవ్యచరిత్రు కృత్యములు ♦ వల్కఁగ శక్యమె? ధాతతాతకున్. ౪౯౦

ఉ॥ దంభము వీడి పల్కిరిటు ♦ తాల్మి నదివ్యలు భార్యతోడ స్వా
యంభువు కూంతిగల్గి తప ♦ మక్కఱ సల్పెడివేళ విఘ్నముల్
సంభవిలంగఁ జేసెడి ని ♦ శాటుల నూటిగఁ గొట్టి వాని నీ
జంభవిభేదితమ్ముఁడొగి ♦ సాకఁడె? మమ్మిపు డట్లు ప్రోవఁడే. ౪౯౧

తే॥ పలికి రిట్టుల సత్వవృ ♦ త్తులగు సుదతు, లెన్ని యిడుములు వచ్చినన్ ♦ దన్నుఁ గొలుచు
నట్టి ప్రహ్లాదునిన్ ధ్రువు ♦ నధికదయను, బ్రోవఁడే యితఁ డటు మమ్ముఁ ♦ గావఁడొక్కొ?

తే॥ మఱి రజోవృత్త కాంత లీ ♦ సరణి నాడి, రల హరిశ్చంద్ర రుక్మాంగ ♦ దాంబరీషు
లను బరీక్షించి సౌఖ్యంబు ♦ లను ఘటించి, నట్టి యితఁడట్లు మముఁ గని ♦ యులర జేయు

తే॥ అంతటన్ దమోవృత్తలు ♦ నాడి రిట్టు, లిట్టి మాయావి మిమనె యి ♦ క్కట్టులొంది
సుఖము గన్న బృందా బలి ♦ క్షోణినాథ, కుబ్జలను బోలి సుఖములఁ ♦ గనమె? మనము.

చ॥ కనికరమన్న నీ హరిదె ♦ కాంచుమి? యొక్క దెసన్ గృపాణియై
చెనఁటుల రూపుమాపు చొక ♦ చెంతను నేగు త్రివక్రయైన కు
బ్జను గని నిర్నిమిత్తసయఁ ♦ బట్టి త్రిభంగులఁ జక్కఁజేసి దా
నిని గొనెఁ గాదె యా యితఁడు ♦ నిర్దయఁ ద్రోయునె? మమ్ము నిమ్మెయిన్.

తే॥ చూప అవ్వామహాంఘ్రిపి ♦ షేపసార, సమయముం గననట్టుల ♦ శౌరిరాక
కవధి దోఁపదు మాయెద ♦ లందు నిపుడు, కన్నులార నెప్పుడు వానిఁ ♦ గాంచఁగలమొ?

ఉ॥ అమ్మక చెల్ల! యట్టి హరి ♦ యా కరుణాకరుఁ డిందు లేమి మా
నెమ్మది నిమ్మళంబుగను ♦ నిల్వదె! దేహము పాలిపోయెనే!
యమ్మయ మయ్యెనే కనులు! ♦ హస్తము లాడవె! నోర్మెదల్పదే!
సొమ్ములు భారమయ్యె! నిటు ♦ చూడుమ! యేమి యొనర్పు మందువో? ౨౫౭

సీ॥ గోపాలకులతోడఁ ♦ గూడి క్రీడించెడి, కృష్ణు నే మెప్పు డీ ♦ క్షింపఁగలమొ?
బృందావనమున గో ♦ బృందంబుఁ గాచెడి, కృష్ణు నే మెప్పు డీ ♦ క్షింపఁగలమొ?
తల్లిదండ్రుల కెంతొ ♦ యుల్లాసముం గూర్చు, కృష్ణు నే మెప్పు డీ ♦ క్షింపఁగలమొ?
రాధికాచరిత్ర ప ♦ సాధనములఁ బొందు, కృష్ణు నే మెప్పు డీ ♦ క్షింపఁగలమొ?

తే॥ మోహనాంగుని లోకని ♦ ర్వాహపటు సు,శీలు భూపాలు భక్తపా ♦ లు బాలు
జిష్ణుఁ బ్రభవిష్ణు రోచిష్ణు! ♦ విష్ణుఁ గృష్ణుఁ, దృష్ణదీఱ నే మెప్పు డీ ♦ క్షింపఁగలమొ?

తే॥ ప్రేమకొలఁదిని నిట్లు గో ♦ పికలు మిగులఁ, గృష్ణుఁ జింతించి చింతించి ♦ యెట్టకేల
కిలను వ్రాలిరి దేహంబు ♦ లెఱుఁగనట్లు, మైథిలేశ్వర! బహులాశ్వ! ♦ మఱియు వినుమ!

ఉద్ధవుండు గోకులంబునుండి మథురకు వచ్చుట.

వ॥ అంత నుద్ధవుం డట్లు మూర్ఛితలై పడియున్న రాధాగోపికలం జూచి విచారించి వేఱువేఱుగా సంబోధించి నయవినయభయవచనంబులతో నోదార్చి ప్రత్యుత్తరంబును వ్రాసి యిమ్మని రాధాదేవినిం బ్రార్థింప నాదేవి లేఖనిం గైకొని మషిని ముంచి కమ్మపై వ్రాయఁబోవులోన నశ్రుజలంబులు గనులనుండి జలజల రాలఁదత్కాకలం బార్ద్రీకృతంబయ్యె. ఇట్లెన్నిపత్రంబులం దెచ్చి వ్రాయ మొదలిడినను నన్నియుఁ గన్నీటం దడిసి వ్యర్థంబులగుట నుద్ధవుం డుపలక్షించి

క॥ అమ్మా! శోకింపకుమా!, కమ్మ నెటుల వ్రాయఁగలవు ♦ కన్నీరొల్కన్
నమ్ముమ! నామాటల నీ, విమ్మెయి నాజోలలను గ్ర ♦ హింపుమ! తల్లీ! ౨౬౧

క॥ అని పలికి గోపికార్చలఁ, గొని యా రాధికను వీడు ♦ కొని యా సాయం
బున రథమెక్కి వ్రజాధిప, ఘనగృహమున కేగి వసతిఁ ♦ గావించి నిశిన్. ౨౬౨

క॥ అరుణోదయకాలమునన్, హరిఁ బొగడుచు మేలుకాంచి ♦ యభివాదనముల్
శిరమున నంద యశోదల, కరుసము గలుగంగఁ జేసి ♦ యనుమతి గొనియున్.

సీ॥ నందోపనందుల ♦ మందిరంబులకును, షడ్వృషభానుల ♦ సదనములకు
నరిగి వారికి మ్రొక్కి ♦ యనుమతిం గొని యచ్యు,తసఖులై నట్టి శ్రీ ♦ దామముఖుల
కేగివత్తు నటంచు ♦ నెఱిఁగించి గోకుల, వాసులకుం జెప్పి ♦ వారు వసుపఁ
జక్కని తేరెక్కి ♦ సకలకళాకర, మధురాపురమున క ♦ మందగతిని
తే॥ జేరి యమునాధునీమణీ ♦ తీరమందు, నలరు నక్షయ వటమూల ♦ మందు నొంటి
గా వసించిన కృష్ణు ముం ♦ గలకుఁ బోయి, సలిపి సాష్టాంగనతుల నం ♦ జలిఘటించి.

మందాక్రాంతవృత్తము.

లోకాధారా! నిగమనిలయా! ♦ లోకరాజా! మహేశా!
లోకస్తుత్యా! సకలవరదా! ♦ లోభరాగాదిశూన్యా!
రాకాపూర్ణేందురుచిరరుచీ! ♦ రాధికాప్రాణనాథా!
శ్రీకృష్ణా! యాదవకులమణీ ♦ చిన్మయా! సత్యరూపా! ౧౦౫

మ॥ భవదాజ్ఞం గొని గోకులంబుఁ జని మీ ♦ పత్రంబులన్ మీ విరా
ళి వెతన్ గుందెడి ప్రేలకున్ జెలులకున్ ♦ లీలావతీపంక్తికిన్
శివముం జెప్పి యొసంగి ప్రేముడినిఁ ద ♦ చ్చింతల్ త్యజింపంగఁ బ
ల్కి వడిన్ గ్రమ్మఱి యేగుదెంచితిని గే ♦ లీలోల! లోకేశ్వరా! ౧౦౬

తే॥ కాని నీవిరహంబునఁ ♦ గష్టపడెడి, ప్రేతలన్ జూచి తాళక ♦ వేగిరముగ
హరిని దోడ్కొని యిచ్చట ♦ కరుగుదెంతు,నంచు వాగ్దానమిచ్చితి ♦ నందువలన.
తే॥ అల్ల యంబరీష విభీష ♦ ణాది భక్తు, లందు నను నొక్కనిగ జేసి ♦ యట్టి నాదు
పలుకు సఫలంబుఁ జేయ గో ♦ కులమున కిపు, డరుగుదెంచుము నాతోడ ♦ నంబుజాక్ష!

శ్రీకృష్ణుం డుద్ధవ సహితంబుగా గోకులంబున కరుగుట.

క॥ అవి పలు తెఱఁగుల వేఁడఁగ, విని కృష్ణుఁడు గోకులముఁ బ్ర ♦ వేశించుటకున్
మనమునఁ దలంచి మధురను, నొనరుపఁ దగు పనులఁ దెల్పి ♦ యుంచి ముసలినిన్
ఆ॥ ఉద్ధవాన్వితుఁడయి ♦ యురుశతాంగం బెక్కి, యేగ సాగి బాట ♦ నెసఁగు బృంద
కావనిఁ బులినముల ♦ గోవర్ధనాద్రిని, గోసహస్రములను ♦ గోర్కెఁ గాంచె.
ఉ॥ దూరమునుండి నాలు వడి ♦ తోఁ జనుదెంచెడి కృష్ణచంద్రునిన్
సారెకుఁ జూచి మోములఁ దృ ♦ ణంబులు ఛాసిలఁ బాలు సన్నులన్
బూరితిగాఁ జెలంగి శ్రుతి ♦ పుచ్ఛములన్ బయికెత్తి వత్సముల్
గూరిమితోడఁ దోడ్కొని మొ ♦ గుళ్ళల సూర్యసిఁ గప్పు చొప్పునన్. ౧౧౧
క॥ హంభా యని యఱచుచు వి,శ్వంభరు నరదంబుఁ జుట్ట ♦ సంతసమున నా
యంభోజాక్షుఁడు వానిని, సంభావన జేసినట్లు ♦ చఱచెను జేతన్. ౧౧౨

తే॥ అంతఁ బశువులఁ గాచుచు ♦ నాడుచుండు, నట్టి శ్రీదామముఖు లట్టు ♦ లావు లేగి
స్యందనముఁ జుట్టియుండుట ♦ సరగఁగాంచి,యబ్బురముఁ జెంది యొండొరు ♦ లనుకొనిరిటు

ఉ॥ కనుఁడు శతాశ్వకల్పితము ♦ కాంస్యసుపత్రరవప్రయుక్తముఁ
ఘనకలశధ్వజాంచిత మ ♦ ఖండశతార్కరుచిప్రకాశితం
బు నను సమీరవేగమునఁ ♦ బోవు రథం బెటు గోవు లడ్డగిం
చినవో సుమిత్రులార! పరి ♦ శీలనఁ జేయుఁడి! మాకుఁ దెల్పుఁడీ! ౫౧౪

ఉ॥ అందునఁ గొంద ఱాడిరిటు ♦ లాబుధుఁ డెవ్వఁడొ కాని యాల కా
నందము గూర్చువాఁడని మ ♦ నంబునఁ దోఁచెడి దక్షిణాంగముల్
స్పందముఁ జెందుచుండె నల ♦ శౌరియె సర్వజనంబు మెచ్చఁగా
నిందుల కేగుదెంచెనొకొ? ♦ యీరును మేమును జూడనౌ నిదే. ౫౧౫

తే॥ అవల నరయంగ వారంద ♦ రట్టితేరు, దరిని డాసి శ్రీధరుఁడని ♦ యరుస మొందు
చుండఁ గని వారి ముజ్జల ♦ మొలుకఁ గనుల, రథము డిగ్గి వేశ్వేర భ ♦ ద్రంబు లడిగి,

మ॥ పరమప్రీతిని గౌఁగిలించుకొని సం ♦ భాషింప నవ్వారలా
యరవిందాక్షువియోగబాధ లెదలం ♦ దావృత్తుగా జ్ఞప్తికిఁ
సరిగా రా విలపింప శౌరి తమి నా ♦ శ్వాసించి గోష్ఠంబునం
దెఱిఁగింపన్ దనరాక నుద్ధవుసఖున్ ♦ హేజీబుఁ బంపెన్ జుమీ. ౫౧౬

చ॥ అనుపఁగ నట్టి యాపగవి ♦ యా హరిమిత్రులఁగూడి చయ్యనన్
జని పృథుగోకులంబునకు ♦ సంబరమందుచు నందుఁ దొట్టి వా
రిని గని మాధవాగమన ♦ రీతి వచింపఁగ వారు ప్రేమతో
విని యల కృష్ణుఁ బిల్చికొని ♦ వే యిలుఁ జేరఁగ నెంచి వెంటనే. ౫౧౭

సీ॥ భేరీమృదంగాది ♦ వివిధవాద్యములతోఁ, వారిసంపూర్ణకుం ♦ భములతోడ
విప్రప్రతతికృత ♦ వేదనాదములతోఁ, గమనీయచందనా ♦ క్షతలతోడ
వాసనావాసిత ♦ ప్రసవహారములతోఁ, శ్రీసతీసమసువా ♦ సినులతోడ
నేత్రపర్వప్రజా ♦ నీరాజనములతోఁ, దాసదాసీజన ♦ తతులతోడ

తే॥ శ్రీయశోమతీసతితోడఁ ♦ జిన్నవాంఛ్ర, తోడ జయజయారవముల ♦ తోడ నుద్ధ
వాది గోపాలకులతోడ ♦ స్యందనముల, తోడ వెడలిరి చూపఱు ♦ తుష్టిపడఁగ.

తే॥ అవల వృషభానువర్యుఁ డ ♦ ర్యముని బోలి
యాలియౌ కలావతితోడ ♦ హైమశృంఖ
లాన్వితంబు సిందూర పు ♦ ష్పాంచితంబు
నైన మదకరి ముందుంచి ♦ యరుగఁ దొడఁగె. ౫.౨౦

క॥ నందోపనందగోపక, బృందము వృషభానువులును ♦ వృద్ధులుఁ బ్రోడల్
సుందరగతితోఁ బహ్వా,నందముగాఁ జనిరి నంద ♦ నందనుఁ గనఁగాన్. ౫.౨౧

చ॥ మఱియును రాధికారమణి ♦ మాధవురాక సఖుల్ వచింపఁగాఁ
గరముగ నాలకించి నవ ♦ కంజము సూర్యునిఁ జూచి వాసనల్

బరగ నొసంగినట్లు తన । భర్మమయాభరణంబులన్ని యా
తరుణుల కిచ్చి యిచ్చను ము । దంబును బొందెను సుప్రసన్నయై. గీ౧౧

తే॥ అష్టసఖులును ద్వాత్రింశ । దంగనలును, షోడశాబ్జేక్షణలు య । శోదకొడుకు
రాక నాలించి హర్షించి । రాధమనికి. కేగుదెంచిరి హరిని నీ । క్షింపఁదలఁచి. గీ౧౩

తే॥ అంత శ్రీరాధికాదేవి । యంతికమున, కరుగుదెంచిన సతులతో । నలరి దివ్య
శిబిక యందెక్కి చక్రి వ । సించి నట్టి, స్థానమున కేగె నుచిత వే । షంబుతోడ

ఆ॥ గోకులమున నుండు । గోపికలందఱు, కృష్ణురాక వినుచు । గృహకృతులను
విడిచి యంబరములు । దొడవులు దాఱుమాఱు వడ జని రసురవి । రోధిఁగాంచ

ఉ॥ పిమ్మట వాసుదేవుఁడటు । చిన్నలుఁ బెద్దలు స్త్రీలుఁ బూరుషుల్
నెమ్మి వ్రజంబునుండి బహు । నిస్వనముల్ సెలఁగవాఱ దివ్య నా
ట్యమ్ము లొనర్పఁ దన్నొగడు । చుండకు వచ్చుటఁ జూచి భక్తితో
నమ్మ యశోమతీసతిని । నయ్యను నందుని మ్రొక్కె నాదిలోఁ. గీ౧౬

వ॥ అంతఁ దద్యశోదానందులు చిరాగతుండగు తమ ముద్దుబిడ్డఁపు గన్నులారం గాంచి చేతులారం జేరం దీసి కౌఁగిటం గ్రుచ్చి మనసార జెక్కిళ్ళు నివ్వి ముద్దిడుకొని యంకంబులఁ బొంకంబుగాఁ గుదిర్చి యానందబాష్పంబులచే స్నాతుగా నొనర్చి భూషణాంబరహారంబులతో నలంకృతుం జేయ నాకట్టినెచ్చెలి మెచ్చి భూసురులకును నందోపనందవృషభానువులకును, సన్నందాదిగోపవృద్ధులకును వందనంబులొనర్చి తత్కృతాశియై నిజమిత్రులతో హస్తగ్రహణంబులం గావించి క్షేమ మారసి పౌరదత్తపారితోషికంబులం గొని యశోదానందుల నెక్కగంధసింధురంబున నెక్కించి తా నుద్ధవసహితంబుగా నిజరథం బెక్కి నందోపనందవృషభానుగోపికాగోపయుక్తుండై నారీమణులు లాజాక్షతలు సల్లి మంగళారతులెత్తి పాడుచుండ నిలింపులు పూలవానలు గురియుచుండ జయజయశబ్దంబులు నిగుడ బ్రాహ్మణాశీర్వాదంబు లినుమడింప గోకులాంతర్యాతనందనగరంబునఁ బ్రవేశించె. అంత గోపకాంతలు సమ్ముఖమ్మున కేతెంచి ప్రాణవల్లభా! నీసుమిత్రుండగు నుద్ధవుని యనుగ్రహంబున నిన్ను సందర్శింపఁజాలితిమి. నీవేకదా మాకందఱ కాధారభూతుండవని వాక్రుచ్చిరిగాదె. బహులాశ్వా! మఱి యేమి వినవలతువో పలుకుమన నతం డాశ్రీహరి యే యే పనులం జేసె యారాధికాదుల కానందంబు గూర్చెనో క్రమ్మఱి మధురాపురి కెమ్మాడ్కిఁ జనెనో యను విషయమ్ముల విస్తరింపఁ బ్రార్థించెద నన విని మునివరుం డాజనకున కిట్లనియె. గీ౧౭

తే॥ అట్లు గోకులమున నున్న । యంబుజాక్షు,నర్కుఁడస్తమించెడి వేళ । యందు రాధ
పిలువ నా వల్లవురితాల్పు । వెడలి కదలి,వనమునకు వచ్చెఁ బ్రముదిత । స్వాంతుడగుచు.

శ్రీకృష్ణుండు రాధతో సంభాషించుట.

ఆ॥ అంత రాధ, దరికి నాతండు వచ్చిన, సంగతి విని స్వీయ సఖులఁ గూడి
యర్ఘ్యపాద్యము లిడి యఖిలోపచారముల్, సలిపి కుశల మడిగి సంతసమున.

ఉ॥ ఆతని కేలుఁ బట్టుకొని యాయతమర్గ గదళీధరారుహా
పేతముఁ జందనాదితరు విస్తృతమర్గ యమునాతరంగిణీ
శీతలవాతశీకరవిశిష్టము దివ్యసుధాగభస్తిని
ర్యాతసుధార్ద్రమౌ స్వకము నైన ఘనాలయ మొంది యందునన్. ౯౩౦

తే॥ భర్మమణిమయాసనమున వఱలఁ జేసి, తత్పరివాసంబు మొదలు తద్దర్శనంబు
దాఁక దివ్యాన్నశయనచందనవిహార, వీటులను మాని యున్న తా విభునిఁ జూచి

క॥ అంబరములచే సుమహా, రంబులచే భూషణనికరంబులచేఁ దా
రంబులచే డంబగు పగ, డంబులచే నందముగ నొడల నొనరించెన్. ౯౩౨

క॥ సింగారించి స్వదేహముఁ, బొంగుచు గోపీశతయూధములు గొలువఁగ శ్రీ
సంగున కారాధిక యీ, భంగిని డగ్గుత్తికవడఁ బలికెను బ్రీతిన్. ౯౩౩

చ॥ యదుకులచంద్రమా! యెచట నా మథురాపురమందు? నేటికీ
యదనున మమ్ము వీడితివె? యర్హమె? చాలదినంబులైన మీ
దు దరిసెనంబు లేదె మిము స్తోకక మభ్రముఁ జూచు కైవడిన్
గొదకొని సోముఁ గాంచెడి చకోరము మాడ్కి ని జూచుచుంటిమే! ౯౩౪

తే॥ మునుపు సౌదాస నల రామ వనితలు మద
యంతి దమయంతి విశ్వంభరాత్మజలకు
భర్తృవిరహోరుబాధ సంభవిలెఁ గాని
యింతబాధలు మావలె నెసఁగవయ్య!

తే॥ నా సపత్నులౌ గోపికల్ నమ్మి మిమ్ము, నెమ్మిఁ జలదమ్ముఁ గనుభంగి నెమ్మిఁ గనుచుఁ
దమదు నెంజిలుల్ మీ సన్నిధానమందుఁ, జెప్పఁజాలక యుండిరో జీవితేశ!

తే॥ ప్రాణవల్లభ! నీవు విశ్వంభరుఁడ వ, శేష సాక్షివి గావొకో శేషశయన!
యట్టి నీకిట్టి మావెతలవగతములు, గావె? యైనచో దయ మముఁ గావవేల?

ఉ॥ నీచెలియైన యాపగవి నీవిరహంబునఁ జావనున్న మ
మ్మాఁ చెడి నీయుదంతముల నన్నిటి వాకొని యూఱడించి వే
లేచి మఱిన్ ద్వదంతికము లీలఁగఁ జేరి వచించి మాగతుల్
చూచెడిలోన మిమ్ముఁ గొని చొచ్చె నిటన్ బురుషార్థి యీతఁడే. ౯౩౫

చ॥ అని కనులన్ బ్రవాహముగ నశ్రులు గాఱుచునుండఁ బల్కు రా
ధను గని లోకనాథుఁడగు దానవహంతకుఁ డాదరోక్తులన్
దనిపి యనంగసాగ నిటు తామరసాక్షి! యశేషసాక్షినై
యనయము జూచుచుంటిఁ గద యద్ది యెఱింగియు నేడ్తు వేలకో? ౯౩౬

తే॥ పాలకును నందుఁగల తెలి♦డాలునకును, దారతమ్యము లేని వి♦ధమున నీకు
నాకు భేదంబు లేనప్డు ♦ నావియోగ, మెట్లు సిద్ధించె దానికై ♦ యేల వగపు.

క॥ నేనో పూర్ణబ్రహ్మము, నానందాత్మక తటస్థ ♦ వగుచు భువనసం
తానవిదానవు గావే, జ్ఞానముతో నొక్క తేపఁ ♦ గనుమా! దానిన్. ౧౪౧

తే॥ ఇట్టి మన కిద్దఱకు నిప్డు♦బిట్టు దుఃఖ, ములను గూర్చెడి విరహంబు♦పుట్టుటెట్టు?
లెచట నేనున్న నీవందు ♦ నెసఁగుచుందు, వెందు నీవున్న నేనందు ♦ నుందునుగద.

తే॥ పంచభూతంబు లెట్టులు♦వ్యాప్తిఁ జెంది, స్థూలసూక్ష్మరూపంబుల♦తోడ నిత్య
మయ్యెనో యట్లు మనము ని♦త్యతను జెంది, భువనముల నేలుచుందుమో♦ముద్దుగుమ్మ!

తే॥ విమలతోయంబు మాదిరి♦వికృతి రహితుఁ, డనగు నేఁ ద్రిగుణంబులఁ♦దనరుచుంటి
నీ సదానంద భావంబు ♦ నెఱిఁగి యీవ, హం మమేతి భావంబుల ♦ నంటవలదు

క॥ ఎత్తఱి నీవని నేనని, చిత్తమునన్ వేఱుసల్పి ♦ చింతించెదవో
యత్తఱి నీమానసమున్, దత్తరముం బొందు దానఁ ♦ దాపము పుట్టున్. ౧౪౫

చ॥ కను లల మబ్బులెందనుకఁ ♦ గప్పునో యందనుకన్ దివాకరున్
గన వెపు డభ్రసంతతులు ♦ గ్రమ్మవో యప్డినుఁజూచునట్టు లెం
దనుక గుణంబులన్ మనము ♦ దాల్చునో యందనుకన్ స్వరూపమున్
గన దెపు డా గుణంబులను ♦ గ్రాలదొ యత్తఱి స్వాత్మఁగాంచెడిన్. ౧౪౬

ఉ॥ సంగముచేతఁ గామములు ♦ సంభవ మయ్యెడి దానఁ గ్రోధము
ప్పొంగెడి దాన మోహమును ♦ బుట్టెడి దాన స్మృతిభ్రమంబు గ
ల్గుంగద దాన బుద్ధిసెడి ♦ గ్రుంగును గావున నెవ్వఁడైన ని
స్సంగుఁడుగాఁ జెలంగవలె ♦ సత్యము తథ్యము పథ్యమో సఖీ! ౧౪౭

తే॥ మానినీమణీ! యెఱుఁగుమా♦మానసంబ, ముక్తికిని బంధనమునకు♦మూలమంచు
నంతులేనట్టి తలఁపుల ♦ నందవలదు, నన్ను జేరు మనన్యప్ర ♦ ణయముతోడ.

క॥ అని నుడువఁగ రాధికయున్, విని మనమున సంతసించి ♦ ప్రేతలఁదగి పూ
జనముల వనరుహనయనున, కొనరించెను శ్రద్ధతోడ ♦ నొడయఁడ! యవలన్.

ఉ॥ ఆర్తజనావనప్రియుఁ డ ♦ ఘాద్రివిభంజనవజ్రి వజ్రసం
పూర్తసువర్ణభూషణవి♦భూషితమూర్తి త్రిమూర్తిరూపకుం
డార్తవహారశోభితుఁడు ♦ నైన సరోరుహనేత్రుఁ డింబుగాఁ
గార్తికమందు బృందయను ♦ కానకు నేగె సతీసమేతుఁడై. ౧౫౦

చ॥ చని మురళీనినాదములఁ ♦ జక్కి యొనర్చి నిశాంతరంబునన్
ఘనుఁడు తుణఃప్రభన్ దగిన ♦ కైవడి నింద్రుఁడు భార్యతోడఁ గూ
డినవిధి మారుఁ డాలినిఁ గ ♦ డింది గఁ బొందినమాడ్కి రాధతో
డను దగి రాసమండలము ♦ డాబుగ నిర్మితిఁ జేసి యత్తఱిన్. ౧౫౧

మ॥ నటవేషంబు ధరించి యెంద అచటన్ ♦ నాతుల్ విరాజిల్లిరో
చటులత్వంబున నన్నిరూపములతో ♦ సంతుష్టచిత్తంబునన్
నటనంబట్టి మహానటుండు మఱి ద ♦ న్నాకాంగనల్ మెచ్చను
త్కటరీతిన్ బొనరించి రాసములఁ ద ♦ త్కాంతావళిన్ దేర్చి తాన్. ౧౧౨

ఉ॥ తల్లలనావితానసహి ♦ తంబుగఁ జేరి కళిందజాతటిన్
బెల్లుగ నుండు నారెముల ♦ విస్తృతమౌ పులినంబులన్ విరా
జిల్లు నికుంజపుంజములఁ ♦ జన్నిసరస్సుల గోప్రవర్ధనం
బల్లన డాసి యందుఁగల ♦ యద్భుతముల్ గనుచుండె నత్తఱిన్. ౧౧౩

తే॥ గోపికాశతయూథముల్ ♦ కోపపడుట, హరి విలోకించి రాధికా ♦ తరుణితోడఁ
గూడి యంతర్హితుండౌచు ♦ గోప్రవర్ధ,నాద్రికిన్ యోజనత్రయ ♦ మందు నున్న.

ఆ॥ చందనావనిరుహ ♦ సుందరరోహిత, గిరికి నరిగి యందు ♦ వఱలు విరులఁ
దరుల దరుల లతల ♦ వరుసఁగాఁ గాంచెను, నాలితోడ ముచ్చ ♦ టాడుకొనుచు.

తే॥ అంత హరి రాధతోఁగూడ ♦ నందు స్వర్ణ,మయలతల వెల్గుచోటునన్ ♦ మనికిఁ జేసె
నచట బ్రదినాయకకృత ♦ మాయతంబు, నైన యొండు దేవసరసి ♦ యతిశయిల్లు.

తే॥ అద్ది పాఠీనకూర్మన ♦ క్రాదివివిధ, జలచరాంచితంబును సహ ♦ స్రదళపద్మ
మండితము హంససారస ♦ మధులిడాది, దివ్యనినదాన్వితంబయి ♦ తేజరిల్లు.

ఆ॥ అట్టి రమ్యమైన ♦ హ్రదము తీరంబునఁ, బాకజాతుఁ డొక్క ♦ పట్టునందు
సౌరభయుతమలయ ♦ మారుతములు వీవఁ, గోరి రాధతోడఁ ♦ గూరుచుండె.

శ్రీకృష్ణుండు ఋభుమునిని జీవన్ముక్తుం జేయుట.

ఆ॥ అచట నిర్జలత ని ♦ రశనత శాంతత, నఱువదాఱువేల ♦ హాయనముల
నుండి తపము నిశ్చ ♦ లుండయి యేకాంఘ్రి,యందు నిలిచి సలుపు ♦ నట్టి ఋభుని.

ఆ॥ కమలలోచనుండు ♦ గని యద్భుతానంద,ములను నవ్వు రాధ ♦ మోముఁ గాంచి
యిట్లు బలికెఁ జెలిరో! ♦ యీభక్తునిం జూడు, మనము ప్రోవనౌను ♦ ఘనుని వీని.

ఆ॥ అటు లని దయఁ జక్రి ♦ యా మునిన్ "హే ఋభో"
యంచుఁ బిలువ నాతఁ ♦ డత్తఱిన్ స
మాధి నుంట మఱల ♦ మాటాడమిన్ హరి
చూచి యతని యెడఁదఁ ♦ జొచ్చె నంత. ౧౬౧

ఆ॥ ఋభుఁడు ధ్యానమందు ♦ నభయవరప్రదా
నుఁడగు హరినిఁ జూచి ♦ కడు ముదంబుఁ
జెంది కనులఁ దెఱచి ♦ శ్రీకృష్ణు రాధికా
సహితు దేవదేవు ♦ సరసఁ గాంచి. ౧౬౨

క॥ భక్తిని రక్తినిఁ బ్రణతుల, శక్తికొలందిగ నొనర్చి సర్వవిధముల్
ముక్తిని గోరుచు మనమున, యుక్తముగా నిట్లు వేఁడె నుర్వీనాథా! ౧౬౩

సీ॥ పరిపూర్ణతమకును బరిపూర్ణతమునకు, శ్యామకు నవఘన శ్యామునకును
రాసవల్లభకును రాసవల్లభునకు, నీశ్వరికిన్ జగ దీశ్వరునకు
నిందుబింబాస్యకు నిందువంశ్యునకును, లీలావతికిఁ గేళి లోలునకును
దేవతాదేవికి దేవదేవునకు శ్రీ,పతియగు రాధకు మాధవునకు

తే॥ కృష్ణకును గృష్ణునకు మీకు నిరువురకును
వందనము లివ్వె కొనుఁడంచు వారి పాద
ములను బ్రాలియు హరిని ని శ్చలతఁ దలఁచి
ప్రాణముల వీడె నంత నా ప్రాజ్ఞజ్యోతి. ౧౬౪

క॥ ఊర్జితయశుఁడును ఘనుఁడును, దుర్జన భర్జనుఁడు నాత్మ తోయదనిభుఁడున్
దుర్జయుఁడును నగు హరిలో, నిర్జరు లారా! యనంగ నైక్య లయించెన్. ౧౬౫

క॥ అంత ననంతుఁడు తన్మని, కాంతుని ప్రియపూర్వభక్తిఁ గని ముజ్జలముల్
సుంతగఁ గాల్చుచు నాతని, సంతసమున రమ్మటంచుఁ జక్కఁగఁ బిలిచెన్.

క॥ పిమ్మట నమ్మని, క్రమ్మఱ, నమ్మాధవు నడుగుదమ్ములం దచ్యుతరూ
పమ్మును గోటిమదనసా, మ్యమ్ముగఁ బొలుపార వంచి మస్తముఁ బెట్టెన్.

చ॥ అవలఁ గృపాకరుం డయిన యంబుజనేత్రుఁడు తన్మనీంద్రునిన్
గవుఁగిటఁ గ్రుచ్చి సాదరము గా నని యూఱటఁ బుచ్చి మెచ్చుచున్
శివకరమౌ స్వహస్తమునఁ జిన్నగ దువ్వెడుఁ దద్రుభుండు మా
ధవునకు రాధకున్ దమిఁ బ్ర దక్షిణముల్ నతులన్ బొనర్చి తాన్. ౧౬౮

తే॥ దివ్యరథ మెక్కి దశదిశల్ దేజు దాల్ప, నట్టి గోలోకమున కేగె నద్ది గాంచి
రాధికాదేవి లలి నచ్చెరంబు బొంది, పెనిమిటికి నిట్టు లనియెడిఁ బ్రేమతోడ.

తే॥ ప్రాణవల్లభ! కనుము నీ భక్తుఁ డైన
యిట్టి బుభుఁ డెట్లు గోలోక మేగె నహహా!
యితని దేహంబు దహనంబు నీవె చేయఁ
దగిన దిది తపశ్శుద్ధమై తగెను గాదె? ౧౭౦

క॥ అని నుడివెడి తడవుగఁ ద,న్మని దేహము కొలఁకుగ నల భూధరమునఁ బా
పనికరనాశంకరమై, తనరెను బహుశంకరముగ ధాత్రీనాథా! ౧౭౧

తే॥ అద్ది రాధిక కని విస్మయంబు నొంది, హరికి నిట్టుల నుడివెనో యంబుజాక్ష!
యతని యపఘనం బెటు కొలనైనవార్త,విస్తరింపుమనఁగ నిట్లు వెన్నుఁ డనియె.

చ॥ మకరపతాకసుందరిస మానమనోహరరూప! ప్రేమపూ
ర్వకమగు భక్తితోఁ దగి వ రప్రదుఁ ద్వద్యుతు నన్నుగాంచి కా

తుకమతిత్రో సరస్సుగ వి ♦ భూతమలుండయి పాతె నాతఁ డిం
తకుమును నేఁ బ్రవాహముగ ♦ దద్దయుఁ బాఱినయట్లు నావుడున్. ౫౭౩

శ్రీకృష్ణుండు రాధికకు నారదోపాఖ్యానంబుఁ జెప్పుట.

తే॥ కీర్తినందిని యలరి యా♦కృష్ణుఁ జూచి, యిట్లు నెడివెను దేవరా!♦యీవుగూడ
సలిలమైతివె? యెట్లది♦సరిగఁ దెల్పు, మనవు డా కజ్జ్రినెచ్చెలి♦యనియె నిట్లు.

చ॥ సరసిజలోచనా! దురిత ♦ జాలవిభేదసమర్థ మర్థదం
బరిపురదావమైన యితి ♦ హాస మొకండు వచింతుఁ దీని కా
పరముని, నాభిపద్మమున ♦ బ్రహ్మ జనించి ప్రపంచమిద్ది యే
ర్పఱచి నిజోరువందు ముని ♦ వర్యుని నారదుఁ గాంచె నాదిలోన్. ౫౭౫

ఉ॥ నారదుఁ డట్లు పుట్టి స్వమ♦నంబున నన్ను సతంబు నమ్మి నా
కీరితి నా గుణంబులను ♦ గీర్తనఁ జేసి యనర్గళంబుగా
ధారుణిలో భ్రమించుటను ♦ దద్విధిఁ గన్గొని యేమిరా సుతా!
యీ రహిమాని సంతు గని ♦ యెల్లసుఖంబులఁ బొందుమా! యనన్. ౫౭౬

చ॥ అమరమునీంద్రుఁ డిట్లనియె ♦ నయ్య! భవద్వచనంబు వింటి స
క్రమముగఁ గాని యీ భవము ♦ కల్మషదుఃఖమయంబు గాన దా
ని మదిఁ దలంప బిడ్డలను ♦ నేఁ గనఁ జాల నిఁకేమనన్ ద్రివి
క్రముపయి భక్తి నిల్పెద న♦ఖండతదీయయశంబుఁ బాడుచున్. ౫౭౭

క॥ కావున నీవును బ్రజలను, నావలె సృష్టింపకుండ ♦ నలిననయనునిన్
శ్రీవిభు బ్రహ్మాండేశ్వరు, భావమునన్ నమ్మి మనుమ! ♦ పంకజయోనీ!

ఆ॥ అనుచు బుద్ధి గఱపు ♦ నబ్జాసనాసీనుఁ, డాకళించి కనలి ♦ వ్యర్థచరిత!
గానపరుఁడవౌచు ♦ గంధర్వునకుఁ బుట్టి, తిరుగు మొక్క కల్ప♦ మరుగువఱకు.

తే॥ అని శపింపగ నాతఁ డా♦యమరలోక,మంధు నుపబర్హణాఖ్యతో♦నతిశయిల్లు
చుండు గంధర్వవిభుఁడయి♦యొక్కతఱిని, వనితలన్ గూడి విధిలోక♦మునకు నరిగి.

తే॥ నలువ కభినాదనంబుల♦నలిపి స్త్రీయు, భామినీమోహవశుఁడయి♦స్వరలయాది
శాస్త్రవిషయలను దాటి స్వ♦చ్ఛందరీతిఁ, బాడె నద్దాని వినిన యా♦పద్మభవుఁడు.

తే॥ మరల నిట్టుల శపియించెఁ ♦ బరమనీచ!, గానవిధుల నుల్లంఘించి ♦ గానమెట్లు
సలిపితివి చెల్లఁబో! శూద్ర♦జన్మమెత్తి, ధాత్రిలోఁ జరింతువుగాక♦తరలుమింక.

ఉ॥ దాన నతండు కల్పము గ ♦ తంబగుదున్ గలరూపు వీడి వే
పూని జఘన్యజన్మమును ♦ మున్నటి సజ్జనమైత్రిశక్తిచే
దా నల శూద్రజాతి విడి ♦ ధాతకుఁ గ్రమ్మఱఁ బుట్టి నన్ను న
న్యూనముగా నుతించు చిల ♦ నుండఁ దొడంగెను నారదాఖ్యుఁడై. ౫౮౩

వ॥ అట్లు విధూతపాపుండైన నారదుండు క్రమంబుగా మునీంద్రులలో మహామునియై గాయకులలో మేటియై వైష్ణవులలో శ్రేష్ఠుండై భాగవతులం దుత్తముండై జ్ఞానులలో భాస్కరుండై మత్ప్రీతికాస్పదుండై వెలయుచు మన్మనో మయుండయ్యె. ఇట్టి మునీంద్రుండు మద్గుణసంకీర్తనంబు గావించు చెల్లలోకంబులను విలోకించి యిలావృతనామకఖండంబునకుం జని జంబూఫలరసంబున జనించి నదియు జాంబూనదంబను స్వర్ణంబును గాంచునదియు నగు జంబూనదిచే విరాజిల్లు దేశంబున భర్మమణిమయహర్మ్యాదివినిర్మితంబును, దివ్యనారీనరపరివృతంబును నగు వేదనగరంబుం బ్రవేశించి యందుం గూనివాండ్రను, గ్రుడ్డివాండ్రను, మరుగుజ్జువాండ్రను, దొడ్డికాళ్ళవాండ్రను, విజంఘులను, జఘనవ్యంగులను, విశ్లథదంతులను, నతాననులను, కృశోరువులను, దుందిలోదరులను, సూక్ష్మకంధరులను, విగతజానువులను, పాదరహితులను, స్త్రీపురుషులలోం గాంచి దుఃఖించి యా పౌరులలోని గొందఱ నాలోకించి సరసులారా! వాదిత్రసహితులును, గానపరాయణులును, దివ్యదేహులును, బద్మముఖులును, శుభ్రాంబరధారులును నగు మీకీచందంబున సంగభంగంబులు నానాభంగులుగాం జెలంగుటకుం గతం బేమైయుండునో స్పష్టీకరింపుండని ప్రార్థింప నవ్వారు మునివరా! మేము వేదనగరవాస్తవ్యులమగు రాగనామకులము బ్రహ్మపుత్రుండగు నారదుండు ప్రేమోన్మత్తుండై యకాలంబున ధ్రువపదంబులను స్వరతాళవర్జితంబుగా నిమ్మేదిని స్వేచ్ఛగాం దిరుగుచు గానం బొనర్చుట నాలోకించి యీ రహిగా నంగభంగంబులతో మానభంగమ్ములు గలుగంగ దుఃఖించుచుంటిమని యనుడు చిత్రంబు జెంది గర్వవర్జితుండై వైలక్ష్యస్మితం బొనర్చి తద్రాగంబులనుం గని మీ పలుకులు లెస్సయే కాని యిందుల కా నారదుం డేమి యొనర్చి తత్కాలతాళస్వరాది విజ్ఞానంబు సంపాదింపంగలండో నుడువుండని యడుగ నాలించి యవ్వారో యోగివరా! ఇయ్యది దుర్లభంబుగానం బరమేశ్వరప్రాణసఖియగు వాగ్దేవికడకే చని శిక్షం బొందినం దజ్జ్ఞానం బామహాముని కబ్బంగలదని వాక్రువ్వ నవ్విబుధర్షీంద్రుండు సంతసించి సరస్వతీప్రసాదసంపాదనార్థంబై యమలంబగు నొక్కమల కరిగి యందు దివ్యశతవర్షంబులు నిర్జలాహారుండై తపం బొనరించె. అట్లాచరించినది మొదలు తద్గిరి నారదగిరి యను పేరం బరగు. అంత నా పలుకులవెలంది యా ముని తపంబునకు మెచ్చి చెంగట వెలుంగ నతండు హర్షోత్కర్షమనస్వియై ప్రత్యుత్థానం బొనర్చి నతాననుండై నమస్కరించి దోసిలి యొగ్గి యిట్లు వినుతింపం దొడంగె. గురుఁ

సీ॥ ఐరావత మరాళ ♦ హీరముక్తావర్ణ, భాసుర పటయుతా! ♦ వందనములు

నవభాస్కరోజ్వల ♦ న్నవరత్న చిత్రిత, స్వర్ణభూషాంచితా! ♦ వందనములు

స్ఫటికమాలాంబుజ ♦ వల్లకీవరకన,త్పాణి విభ్రాజితా! ♦ వందనములు
ఘనసార చందన ♦ కస్తూరి కుంకుమ, వాసనావాసితా! ♦ వందనములు
తే॥ పరమకల్యాణదాయినీ!♦వందనములు, ప్రకృతిగుణగణోల్లాసినీ!♦వందనములు
పతితసముదాయపావనీ!♦వందనములు, వాణి! శ్రీకృష్ణు తొలిరాణి!♦వందనములు
చ॥ చరణయుగంబు ఛందములు ♦ జంఘలు రెండు శ్రుతుల్ యజుస్సునో
రురుభుజముల్ శ్రుతిస్మృతు ల ♦ నుత్తమసామము కుక్షి ఋక్కు కం
ఠరమును శిక్ష మధ్యమము ♦ దర్క మురోజము లాస్యముల్ గృతుల్
వర నిగమాంత మక్షులుగ ♦ భాసిలు నిన్ను నుతింతు భారతీ!   గి౯౨
తే॥ అంబ! జగదంబ! భాషాంబ!♦యంబికాది, సతి కదంబసమర్చిత♦చరణయుగళ!
సరళమానస! పోషిత♦స్వప్రియచయ! భద్రగజయాన! నీకివే♦వందనములు.
సీ॥ ఏ యంబ పాదంబు ♦ లాయంబుజాసనా,ద్యమర ప్రణుతుల క ♦ హ్వాంబులయ్యె
నేయంబ చరితంబు ♦ లాయమరాచార్య, చతురోక్తులకును ను ♦ చ్ఛ్రితములయ్యె
నేయంబ వర్తనం ♦ బాయంబికాముఖ, సద్వృత్తి మార్గద ♦ ర్శకమునయ్యె
నేయంబ యాగ్రహం ♦ బా యసురశ్రేణి, హింసకు నత్యంత ♦ హేతువయ్యె
తే॥ మఱియు నేయంబ కరుణయు♦సరసకవిత, కాది కారణ మయ్యె నే♦యంబ పలుకు
సకలకళలకు బీజమై ♦ సఫలమయ్యె, నట్టి నాతల్లి నిన్ను నే ♦ నాశ్రయింతు.
తే॥ అమ్మ! కాలతాలస్వరా ♦ ద్యఖిలగాన, విధిదృఢజ్ఞాన మీవిచ్చి ♦ వేగఁబోచు
మమ్మ! సాష్టాంగనతులను♦నాచరింతు, నమ్మ! నమ్మితి నిన్ను నే♦నెమ్మనమున.
చ॥ అని యిటులర్థి నుతింప జగ ♦ దంబ సరస్వతి సుప్రసన్నయై
నెనరున దేవదత్తమును ♦ నిస్తులముల్ స్వరధాతృభూషితం
బును శ్రుతిపేయనాదపరి ♦ పోషితముల్ వరతంత్రిభాసురం
బు నగు విపంచికన్ముని క ♦ మూల్య మటం చిడి శ్రద్ధతోడుతన్.   గి౯౦

వ॥ అసంఖ్యాకంబులగు నంతర్భేదంబులతోఁ జెన్నారు షట్పంచాశత్కోటి భేదంబులతో రాగంబులను రాగిణులను దత్పుత్రులను మూర్ఛనావాదిత్రసహితంబులగు గ్రామనృత్యంబులతోడను, స్వరగమ్యంబులును, స్వతస్సిద్ధంబులు నగు పదంబులతోడను, దేశకాలభేదంబు లనుసరించి తాలమానస్వరయుతంబుగా నమ్మహామునిచే బఠింపించి యద్వితీయరాగకర్తగా నొనర్చి రాసమండలంబున గాయకనాయకుం డౌనట్లు వరంబిడి సనాథమై మునిని వీడ్కొని వైకుంఠపురంబున కరిగె. అంత.

మ॥ చెలిరో! నారదుఁ డట్లు గానకళలో ♦ శ్రేష్ఠత్వ మార్జించి ని
స్తులసంతుష్టిని బొంది గుహ్యమును సం ♦ తోషప్రదంబైన త

త్కళ నర్హుండగు వానికిఁ దలఁచి యా ♦ గంధర్వదేశంబునన్
బలుమాఱుల్ గని తుంబురుండను ఘనుం ♦ డ్స్వచ్ఛాత్రుగా సల్పి తాన్.

తే॥ సక్రమంబుగ సర్వరా♦గములఁ గాల, కాలముఖవిధియుతముగా♦దద్ద నేర్పి
మద్గుణంబుల నన్నిఁటి♦మఱువకుండఁ, జక్కఁగాఁ జెప్పి యిట్లించె♦స్వాంతమందు.

ఉ॥ నేర్చితి భారతీదయ న ♦ నేకవిధంబుల నుండు రాగముల్
గూర్చితిఁ గ్రొత్తరాగములఁ ♦ గోట్లకొలందిగ నున్నవానినిన్
మార్చితి మేలు చాలునను ♦ మార్గణముం బొనరించి వీనినిన్
దీర్చితిఁ గాయకోత్తముగ ♦ దీని వినందగు వార లెవ్వరో? ౯౪

చ॥ విని తమి మంచిచెష్టలను ♦ వేమఱుఁ దెల్పెడి వాఁ డెవం డటం
చనుకొని శిష్యుతోఁ గలిసి ♦ యా మఘవంతుఁడె యోగ్యుఁడంచు నా
తని దరి కేగి మన్కిని న ♦ తండు వసింపమిఁ జూచి సాగి యా
వనజహితాలయంబునకు ♦ వచ్చెను దత్సమయంబునందునన్. ౯౫

చ॥ తరణి స్వకీయమైన యర ♦ దంబున నెక్కియుఁ బాఱుచుండు మా
దిరి గని వీలు గాదనుచు ♦ దిర్గి శివంకరు ప్రోల కేగె న
త్తఱి నల భూతనేత పర ♦ తత్త్వవిచారనిమగ్నుఁడై కనుల్
బొరిఁ బొరి మూసియుంట గ్రతు ♦ భుఙ్ముని గన్గొని శిష్యయుక్తుఁడై. ౯౬

ఆ॥ బ్రహ్మలోకమునకు ♦ వచ్చి విలోకింప, నట్టి వేల్పుపెద్ద ♦ కఖిల సృష్టి
కార్యతత్పరతను ♦ క్షణమేని దీరమి, సరిగ లేదటంచు ♦ సాగి వేగ. ౯౭

క॥ వైకుంఠమునకుఁ జనె నల, వైకుంఠుఁడు కరుణతోడ ♦ భక్తార్థంబై
యే కడ కేగెనొ కానీ, యాకాలమునందు నందు ♦ నగుపడకుండెన్. ౯౮

ఉ॥ దానిని గాంచి తుంబురుయు ♦ తంబుగ నంబుజజాతసూతి త
త్స్థానము వీడిపోయె నహా! ♦ జ్ఞానుల పోకలు ముజ్జగంబులన్
లోన బహిస్థ్సలంబున న ♦ నూకగ కర్మముఁ ద్రోసి స్వేచ్ఛగా
నేనెలవేనిఁ బొందుటకు ♦ నేగవె? యోవృషభాను పుత్రికా! ౯౯

తే॥ అంత నామౌనివర్యుఁ డ♦నంతకోటి, లోకములఁ దాటి పరమ గో♦లోకమునకు
నరిగి యరమునఁ గల్లోల ♦ భరితమైన, విరజ యను ధునిన్ గనుఁగొని♦ వెడలి యచట

శా॥ అందంబైన సదావసంతయుతబృం ♦ దారణ్యముం గాంచి యా
నందం బిచ్చెడి గోవ్రవర్ధనగిరిన్ ♦ నల్దిక్కులం జూచి యా
మందారాదిసమస్తకల్పవిలస ♦ న్మత్కుంజముం జొచ్చి యం
దందున్ జెందిన చిత్రముల్ గని యెదన్ ♦ హర్షించు కాలంబులోన్. ౧౦౧

ఉ॥ ఎవ్వరు మీర లెందులకు ♦ నిక్కడి కాగతు లైతిరంచు నా
మవ్వపు ద్వారపాలికలు ♦ మన్ననతో నడుగంగ వార లే

మ వ్వీబుధర్షి తుంబురుల ♦ మద్భుత గాన కళా విశేషముల్
నివ్వెఱఁజెందఁ జూపఁగల ♦ నేర్పు గడించినవార మందురన్. ౬౦౩

తే॥ మాదు విద్యాసమర్థతల్ ♦ మాధవునకు, జూపవచ్చితి మిచటికో ♦ సుదతులార!
కాన నీవార్త యారమా ♦ జాని కిపుడు, చెప్పవలెనని పలుక నా ♦ చేడియలును

ఉ॥ లోనికి వచ్చి వారిమొఱ ♦ లోపములేనటు నాకుఁ జెప్పఁగా
నే నురరీకరించితిని ♦ నెచ్చెలు లయ్యది తీర్గిపోయి యా
గానకళాప్రవీణులను ♦ గన్గొని తెల్ప ననల్పమోద మా
మానులు బొంది లోపల క ♦ మందగతిన్ జనుదెంచి వింతగాన్. ౬౦౪

తే॥ భానుకోటిప్రకాశ వి ♦ భాసురంబు, నసమముక్తాఫలసమన్వి ♦ తాతపత్ర
చామరయుతంబు కౌస్తుభ ♦ సంయుతంబు, గోటిసతివృతమగు నా ని ♦ కుంజమందు.

తే॥ వేయిరేకులతమ్మిపై ♦ హాయిగాను, నిన్నుఁగూడి భాసిల్లెడి ♦ నన్నుఁగాంచి
చుట్టివచ్చి నమస్కృతుల్ ♦ సొరిదిజేసి, సెలవుగొని పీఠమందు నా ♦ సీనులైరి.

చ॥ పదపడి నారదీయముని ♦ వర్యుఁడు తుంబురుయుక్తుఁడౌచు స
మ్మదమున దేవదత్తమును ♦ మంజులనాదసుధామయంబు స్వ
స్తిదము విపంచికామణిని ♦ జేకొని శ్లాఘ్యగభీరవాణితో
గొదకొని మద్గుణంబులును ♦ గూడఁగ బాడెను రాగమాలికల్. ౬౦౫

ఉ॥ అంతట నట్టి గాత్రముల ♦ నా మహతీనినదంబు నట్టి నై
కాంతరయుక్తరాగముల ♦ నా నటనస్వరకాలతాలముల్
బంతుగఁజూచి సంతస మ ♦ పారముగాఁ దల నూఁచి యూఁచు నే
నంతమునందుఁ దన్మయత ♦ నంది జలత్వము బొందితిన్ ధరన్. ౬౦౬

తే॥ రాధ! యేవారి నా శరీ ♦ రంబునుండి, భవము గనె నద్ది బ్రహ్మద్ర ♦ వం బటంచు
నెఱుఁగు మందుఁ గోట్లకొలంది ♦ నెలరుచుండు, నండముల్గల్గి దొరలుచు ♦ నుండు నదియె

ఆ॥ పృశ్ని గర్భనామ ♦ విదితమా బ్రహ్మాండ, మిద్ది నానెలవని ♦ యెఱుగుమిపుడు
రాధ! యట్టి బ్రహ్మ ♦ రస మీజగంబు భే, దించుకొనుచు వచ్చి ♦ దివ్యగతుల

తే॥ దివిని స్వర్ధుని యనఁగను ♦ నవనితలము, నందు భాగీరథి యనంగఁ ♦ గ్రింది లోక
మందు భోగవతి యనంగ ♦ నడ్డులేక, పాఱిదొడగెను సర్వపా ♦ పహరమగుచు

తే॥ అట్టి గంగాతరంగిణి ♦ యందు జలక, మాడిన బుధుండు రాజసూ ♦ యాధ్వరములఁ
జేసినంత ఫలంబును ♦ జెంది యఘ వి, ముక్తుఁడగు నంచు నెంచుమో ♦ పూవుఁబోడి!

క॥ గంగా గంగా యని లలి, గంగకు శతయోజనములఁ ♦ గ్రాలెడి వాఁడే
బొంగుచుఁ దలఁచిన నఘములు, ద్రుంగగ వైకుంఠ మొందుఁ ♦ దోయజనేత్రా!

ఉ॥ జన్మశతాఘముల్ దొలఁగు ♦ జాహ్నవిఁ జక్కఁగ గాంచువానికి
జ్జన్మశతద్వయాగములు ♦ నాశము నెందుఁ దదంబుపాయికిన్

జన్మ సహస్ర దోషములు । స్నానము నా నది సల్పువాని కో
మన్మథభామినీమణిస । మాన ! లయించునుగాదె ? యీకలిన్. ౬౧౪

తే॥ ఎవ్వరా మిన్ను వాఁకకు । నేగి కనరొ, వారి జన్మంబు వ్యర్థ మె । వ్వారుదానిఁ
గాంతురో వారి జన్మంబు । కలుషహీన, మగుచు ముక్తిపాత్రంబగు । నబ్జవదన !

తే॥ విరజ నీభీతి నెటు నది । విరజ కొడుకు, లబ్ధు లెల్లరి వేణి యె । ట్లయ్యె శివుఁడు
నచ్చరల్ గండకి నదిగ । నైరి బ్రహ్మ, యెటు కకుద్మిని నా గంగ । యయ్యెనట్లు.

తే॥ మఱియు విష్ణువు కృష్ణగా । వఱలె నెట్టు, లట్టు లిట్టి ఋభుండును । నధికమైన
ప్రేమపూర్వకభక్తిచే । విమలవారి, యయ్యెనని యెంచు మనుమాన । మందవలదు.

క॥ ఈ కథ విను వారందరు, ప్రాకట కలుషంబు లుడిగి । పావనతములై
లోకము లెల్లఁ గడవ గో, లోకమునకుఁ జేరఁగలరు । లోలన్నయనా ! ౬౧౫

చ॥ అని యిటు జెప్పి స్వప్రియకు । నచ్యుతుఁ డా ఋభుమౌని యాశ్రమం
బును విడి రాధతోఁ గలసి । భూరుహవల్లరి రమ్యమాలతీ
వనమున కేగి గోపికల । వందు రెఱింగి కృపాళుఁడై శుభా
యనపులినంబు జేరె నట । కష్టల వ్రేతలు వచ్చి రాస్థతోన్. ౬౧౬

ఉ॥ వచ్చిన వెంట వారు హరిఁ । బల్మరు జూచుచుఁ గోప దుఃఖముల్
బుచ్చి ఘనంబుతో మెఱపు । వొందిన కైవడి గూడి రంత నా
లచ్చిమగండు గ్రచ్చుఱ స । లక్షణమౌ నల బృందకాటవిన్
జొచ్చి సగోపకుండయి వి । నోదముగాఁ గడుఁబాడె వంశితోన్. ౬౨౦

ఉ॥ ఆ మురళీనినాదమున । నందిరి మూర్ఛను గోపకన్యకల్
భూమిజముల్ జలత్వమును । బొందెఁ బ్రపంచము నిద్రఁ జెందె ది
క్సామజముల్ విచిత్రపడె । స్తంభత వేల్పులు బొంది రండజ
స్తోమము వీడె దిగ్గుట న । దుల్ వడి మానెను మైథిలేశ్వరా ! ౬౨౧

తే॥ ఇట్లు రాధ గోపికలను । కృష్ణుఁ డెలమిఁ, గూడి రాసములం దేల్చి । కోడి గూయ
వేకువను లేచి వారిని । వీడ్కొని యల, నందమందిరమున కేగె । నరవరేణ్య !

తే॥ అంత రాధికాదేవియు । నఖిలగోపి, కాసహితయౌచు ముదమునఁ । గదలి స్వీయ
జనకగృహమున కరిగె నా । చక్రపాణి, కొన్నిదివసంబు లటనుండి । కోర్కెతోడ.

వ॥ ఆ గోకులంబున నున్నవారి కందరకు దర్శనంబిడి యమ్మధురాపురంబు నకుఁ బోనెంచి నందోపనందవృషభానుగోపికాగోపకగోగణంబులతోఁ గలసి వారి సెలవుఁ గైకొని వృషభానువీరుని యగారంబునకు నరిగి తన పైనంబు హెచ్చరించి యశోదానందులకును దన ప్రయాణం బెఱింగించి వాయువేగంబునఁ జను ఘోటకంబులచే బద్ధంబైన తన దివ్యరథం బెక్కి వ్రజంబునుండి సాగిపోవు సమయంబున వ్రజవాసులగు గోపకులు దద్విరహంబు సైపలేక వెంటనంటి

శ్రీకృష్ణా! తొందరగా మరలి రమ్ము. నిన్ను విడి మేము మనఁజాలము యశోదానందానంద సంధాయకుండవు వ్రజజీవధనంబవు యదుకులరత్నదీపంబవు మునివరేణ్యమోహానుండవు నగు నీ దర్శనంబు మాకు నిదాఘదగ్ధునకు వర్షంబుగను శీతార్తునకు గృష్ణవర్త్మగను జ్వరపీడితున కౌషధంబుగను మృతునకు జీవనప్రదంబగు సంజీవినిగను నుండె. నిన్నుఁ గనెడి మా పూర్వపుణ్యంబు సమాప్తంబుగాకుండ నొనర్పుము. మఱియుఁ బ్రకృతిపరుండవును నిర్గుణుండవును నగు నీవు భక్తార్థంబై సగుణుండవైతివిగాదె. శివబ్రహ్మేంద్రరామరేంద్రాదులు నిరపేక్షతో నీకు భక్తులై నిన్ను సేవించుచుండురుగదా! కాన భక్తుల మగు మాపైని ననుగ్రహం బుంచి యల్పకాలమ్మునే రమ్మని ప్రార్థించుచు దుఃఖింప నా భక్తవత్సలుం డానందాశ్రువు లొలుకుచుండఁ బ్రేమవిహ్వలులగు నవ్వారినిం గాంచి గోపకులారా! మీరలందరు నా ప్రాణంబులు దేహం బన్యత్ర సంచరించుచున్నను నా హృదయంబుమాత్రము మీయంద యుండు. తత్వమార్గంబునం జూచిన మీకు నే దూరగుండనుఁగాక సమీపస్థుండ నౌదు. ఐన నొక నెలలోపల యిటకు రాఁగలనని విశ్వసించుఁడు. చింతిల్లకుఁడు. జరాసంధుం డనెడివాఁ డిపుడు మధురాపురిపై దాడివెడలియున్నవాఁడు. దాన యదుసహాయార్థంబై పోవుచుంటి. అడ్డగింపకుఁడు పొండు. పొండని యనేకవిధంబులఁ బలికి పలుమాఱు మరల్చి యన్యస్యందనంబున యశోదానందుల నారోహింపఁజేసి శ్రీదామాది మిత్రవరులం దోడ్కొని యోద్ధవుండై గంధవహజవమ్మునఁ జని తన్మధురాపురవాసులు గని యెదుర్కొనఁ దత్పురంబుఁ బ్రవేశించె నని చెప్ప నబ్బహులాశ్వుం డామోదంబుఁ జెంది క్రమ్మఱ నా నారదమునీంద్రునితో నిట్లనియె. ౬౨౪

క॥ మధురానగరంబునకా, మధురిపుఁడే తెంచి యచట ♦ మను పౌరులకున్
మధురంబగు దర్శన మా,విధి నిడి యేపనులఁ జేసె ♦ వివరింపు మునీ! ౬౨౫

బలరాముండు కోలనిశాచరుం ద్రుంచుట.

చ॥ అనవుడు నారదుం డిటుల ♦ నాడెను దేవర! సాగ్రజన్ముఁడై
వనరుహలోచనుం డచటఁ ♦ బద్దున సల్పిన కార్యముల్ వచిం
తును విను సావధానముగ ♦ దుష్టకృతిప్రియుఁడైన కోలుఁడన్
దనుజుఁడు మాంసలోలుభత ♦ ధాత్రినిఁ దిర్గుచు నంతిమంబునన్. ౬౨౬

క॥ కౌశాంబీపురమున కా,వేశముతో వచ్చి జనులఁ ♦ బీడించుటచే
నాశువుగాఁ దత్పౌరులు, స్వాశయములఁ దెల్ప మధుర ♦ కరిగిరి భూపా!

ఉ॥ అత్తఱి సీరపాణి మృగ ♦ యార్థము దివ్యతురంగ మెక్కి పో
నెత్తుగడన్ జెలంగుటను ♦ నేడ్తెఱఁ గన్గొని వాఁ డాసి యో

స త్తమ! కోలదానవుఁ డ ♦ జస్రము బాధలఁ బెట్టుచుంట మే
మి త్తఱి నీవె దిక్కనుచు ♦ నీడకు వచ్చితిమో బలీ! హలీ! ౬౨౮

క॥ ఆరక్కసి, ప్రభువగు కౌ, శారవినిం గెల్చి మాకు ♦ శాసకుఁడయ్యెన్
సీరీ! తద్భీతిని మా, భూరమణుఁడు జహ్నుతనయ ♦ పొంతకు నేగెన్.

ఉ॥ ఏగి జితేంద్రియుం డగుచు ♦ హెచ్చుగఁ గోరి నిజప్రభుత్వ మీ
వే గతియంచు నిన్ను నుతి ♦ యించు, విచారణజేయ నా విభుం
డే గిలిలేని యట్లు తన ♦ యెత్తుడు బిడ్డలపోల్కి మాదు బా
గోగులఁ జూచి ప్రోచెఁగద ♦ యూర్జితసత్త్వమహత్త్వభాసురా! ౬౩౦

ఉ॥ కావున మాదు కుయ్యి విని ♦ క్రౌర్యమునన్ వెలగొల్పు కోలు ని
ర్జీవుగ సల్పి మా విభుఁడె ♦ చేరి యథాస్థితిగాఁ బ్రభుత్వమున్
ఠీవి నొనర్పఁ జేసియు గ ♦ డింది ముదంబును గూర్చి సాకు మో
దేవర! దేవదేవ! వసు ♦ దేవకుమార! దయాపయోధివై. ౬౩౧

తే॥ దుర్జయుండైన కంసుని ♦ దోర్బలంబు, ధ్వంసమొనరించితివి కాని ♦ ఫలములేదు
కంససఖుఁడును గాశ్యపీ ♦ కంటకుఁడును, నైన కోలదైత్యునిఁ జంపు ♦ నంతవఱకు

ఆ॥ దుష్టశిక్షణమును ♦ శిష్టరక్షణమును, జేయు సగుణుఁడవుగ ♦ జెలఁగి నీవు
కోలదైత్యుఁ డింకఁ ♦ గుంభిని బ్రతికిన, ముజ్జగంబులకును ♦ మూడుఁ గీడు.

క॥ అని యిటు బద్ధాంజలులై, వినుతింపఁగ సీరపాణి ♦ విని తద్గంగా
ధునియమునానద్యంతర, మునఁ గల కౌశాంబినామ ♦ పురమున కరిగెన్. ౬౩౪

మ॥ అటువైఁ గోలనిశాచరుండు తనతో ♦ నా రాముఁడాజిం బొన
ర్పుటకై వచ్చె నటంచు వించరద మా ♦ రోహించి రోషంబుతో
జటులాక్షౌహిణులన్ బదింటిఁగొని త ♦ త్సంఖ్యంబుఁ జేయుంగ ను
త్కటవేగంబున నేగుదెంచె నవలన్ ద ♦ ద్రౌహిణేయుం డొగిన్. ౬౩౫

తే॥ చంచలతురంగవీచికా ♦ ప్రాంచితంబు
స్యందనేభతిమింగల ♦ సంయుతంబు
ప్రలయజలధిధ్వనియుతమా ♦ వాహినివలె
జెలఁగు వాని వాహినిఁ గాంచి ♦ హలముఁ గొనుచు. ౬౩౬

ఉ॥ కట్టగ వేసి యా ముసల ♦ కాండముఁ గైకొని యొక్కమాఱు బ
ల్గట్టిగఁ గొట్ట నా ధ్వజినిఁ ♦ గ్రాలిన కొందఱు నేలఁ గూలి రి
ట్టట్టనరాని గాయముల ♦ నేడ్చుచు నేగిరి కొంద ఱాతనిన్
ముట్టగలేక నక్కి రిఁకఁ ♦ బోయిరి గొందఱు ప్రాలె రథ్యముల్. ౬౩౭

తే॥ పిదపఁ గోలనిశాటుండు ♦ స్వీయసేన, నష్టమైన శోకింపక ♦ శిష్టరక్ష
కుఁడగు బలభద్రు వధియింపఁ ♦ గడఁగి కార్ముకముల ధరియించి నిష్ఠురు ♦ కనులరాల.

శా॥ పాటీరాదిసుపత్రయుక్తము నద • ద్వార్రిప్రదాభంబు ఘం
టాటంకారవిభీషణంబు రిపుకాం • డప్రాణహారంబు స
చ్ఛాటీబద్ధకటిప్రయుక్తము చతు • ర్దంతాంచితంబుగ్ హరి
ద్వాటీనాగసమంబు నైన నిజమా • తంగంబునం దెక్కి తాఁ. ౬౩౯

క॥ జంకక కొంకక పదనగు, నంకుశముగ్ గేలఁ బూని • యా గజ మా తా
లాంకుని మీఁదికిఁ ద్రోలిన, సంకిల గల్లనఁగ నద్ది • చనియెను బిరపగ్. ౬౪౦

చ॥ ముసలియుఁ గాంచి రోషమున • ముంగలకుగ్ జనుదెంచు దానిన్
బసగల వజ్రి వజ్రమునఁ • బర్వతముగ్ బ్రహరించినట్లు త
న్ముసలముతోడఁ గొట్టె నల • పోటున నా కరి చూర్ణమయ్యెఁగా!
యుసులునఁ గట్టెదెబ్బ ఘట • మోడయినట్టు లనంతరంబునగ్. ౬౪౧

ఉ॥ కోలుఁడు దంతినుండి యిలఁ • గ్రోడముఖుండును రక్తనేత్రుఁడై
కూలియు శూల మా బలినిఁ • గూల్పఁగ వైవ నతం డయోగ్రముగ్
దాలిచి ముక్కముక్కలుగ • దానిని జెండెను గాచపాత్రముగ్
బాలుఁడు కట్టతో నుసిగ • బాఁదిన మాదిరి మేదినీధవా! ౬౪౨

తే॥ వేయిమణుఁగుల బరువున • వెలుఁగు గొప్ప
గదను గొని కోలుఁ డా బలు • హృదయమందుఁ
గొట్టి ప్రలయాంబుదము మాడ్కిఁ • గూక లిడుట
కాటిపడగ వాఁడును • దారసిల్లి. ౬౪౩

క॥ కజ్జలంబువోలెఁ • గ్రాలిన కోలుని,మూర్ధమందు స్వీయ • ముసలహేతి
చేత మర్దనంబు • జేయు నా రక్కసి, కూలి మరల లేచి • కోపగించి. ౬౪౪

క॥ కదువడి గ్రుద్ది యా హలికిఁ • గన్పడకుండ దివంబుఁజేరి బ
ల్పిడుగులుఁ దీవ్రవాతములు • భీమఘనంబులుఁ గాఱుచీఁకటుల్
బడయఁగఁ గ్రమ్మి యంతట జ • పాసుమభాసురరక్తబిందువుల్
దడదడ రాల్చి యోర్వని వి • ధంబునఁ జేసి రణాంగణంబునగ్. ౬౪౫

తే॥ పూయమేదోస్థిమాంసవి • ణ్మూత్రమధుయు
తమగు ధారాధరంబులుఁ • దద్దఁ గురియు
నటులఁ జేయఁగ నౌరా! య • టంచు హలియుఁ
దత్కృతమగు టక్కని యెంచి • తత్క్షణమున. ౬౪౬

తే॥ పరచమూధ్వంసకంబును • బ్రలయవహ్ని
సమము శతయోజనాయత • సంయుతంబు
సర్వశస్త్రప్రఘాతుకమును • స్వచ్ఛ మష్ట
ధాతుమయమగు ముసలంబుఁ • జేతఁ గొనుచు. ౬౪౭

ఉ॥ వానిని సంహరించుటకు ♦ వైవఁగ నద్ది దశాశలందు న
న్యూన్యనముగా వెలింగి దివి ♦ నున్న ఘనాఘనసంచయంబు నా
భానుఁడు దట్టమౌ హిమము ♦ భంగముఁ జేసిన భంగిఁ గ్రుంగఁగాఁ
బూనికతోడఁ గొట్టి యటఁ ♦ బొందికగాఁ దగియుంట వెంటనే. ౬౪౮

చ॥ కనియుఁ బ్రలంబవైరి తమ ♦ కంబున స్వీయహలంబుతోడ వా
నిని నవలీల లాగికొని ♦ నిర్గతవంచనఁ గోలదైత్యునిన్
దన ఘనబాహుదండముల ♦ ధైర్యముతోఁ గొని యేకుఁ ద్రిప్పు భా
తిని సుకరంబుగా మిగులఁ ♦ ద్రిప్పియు నేలను గూల్చెఁ బెల్చనన్. ౬౪౯

ఉ॥ తద్దనుజప్రపాతజని ♦ తంబగు శబ్దముచేఁ బ్రపంచమున్
దద్దరిలెన్ దదాసురుఁడు ♦ దంతము లెల్లను రాలఁ గన్నులున్
దద్ద భ్రమింప నష్టనిధ ♦ నంబును జెందెను వజ్రహేతిచే
గ్రద్దన వృత్రుఁ డంతమును ♦ గాంచినకైవడి నట్టి వేళలోన్. ౬౫౦

కురిసెను బుష్పవర్షమను ♦ కూలముగా సురబృందదుందుభుల్
బరువడి మ్రోసెఁ గిన్నరులు ♦ పాడిరి చారణు లాడిరా బలుం
డురవడి నిట్లు గోలుఁ బ్రతి ♦ కూలుని జంపి దయాళుఁ డౌచు నీ
వలి కల పట్టణంబుఁ బరి ♦ పాలన జేసెడి ఱేనిఁ బిల్చియున్. ౬౫౧

క॥ పట్టాభిషేక మొనరిచి, పట్టిన కౌశాంబిపురిని ♦ వడి నిడి తనకుం
బట్టిన యఘములు సనుటకు, బట్టున గర్గాదివిబుధ ♦ పటలసహితుఁడై.

క॥ భాగీరథికిం జేరియు, నా గర్గప్రభృతివిప్రు ♦ లామ్నాయోక్తుల్
బాగుగఁ జెప్పఁగ స్నానము, "హేగంగే పాహి"యనుచు♦నెలమిని సలిపెన్.

తే॥ అవల సంకర్షణుండు ధ♦రామరులకు, లక్షమత్తేభముల్ రెండు♦లక్షల రథ
ములును గోటిహయంబు లా♦వులును నర్బు,దంబు భక్తితో నిచ్చియుఁ♦దనివికాక.

తే॥ స్వర్ణయుతశతార్బుదభార ♦ సహిత దివ్య
రత్నముల బహుప్రణతిపూ ♦ ర్వకముగాను
దాన మిచ్చి యా మధురకుఁ ♦ దరలి చేర
నరయ నిది ప్రపంచార్థమై ♦ జరిగెఁ గాదె? ౬౫౨

తే॥ అట్లు రాముండు మునిఁగిన ♦ యట్టిచోటు
రామతీర్థం బటం చిలఁ ♦ బ్రథితి కెక్కె
నందు జలకమాడిన వార ♦ లఖిలదోష
ములను బాసి పుణ్యంబులఁ ♦ బొందఁగలరు. ౬౫౩

తే॥ కృత్తికాభాంచితమగు పూ ♦ ర్ణిమను గార్తి
కమున రామతీర్థమునఁ దా ♦ నమునుఁ జేయు

నట్టివాఁడు హరిద్వార • మందు మునిఁగి
న ఫలమును మించు ఫల మొందు • నట్టులేక.　　　౬౫౭

తే॥ అని వచింపఁగ భూపతి • యాడె నిటుల, నట్టి కౌశాంబినగరికి • నిట్టి రామ
తీర్థ మెంత దూరమునందుఁ • దేజరిల్లు, నద్ది నుడువు మనుటయు నిట్లనియె మౌని.

వ॥ భూపా! యా రామతీర్థంబున కీశాన్యభాగంబునఁ జతుర్యోజనపరిమితం బగు దూరంబున నా కౌశాంబియను నగరియు, వాయవ్యభాగంబున నంత దూరంబుననే సూకరక్షేత్రంబును, నాగ్నేయదిక్కునం దాఱుకోసులలోఁ గర్ణక్షేత్రంబును, పంచక్రోశంబుల నలక్షేత్రంబును, బూర్వభాగంబునందు మూఁడు క్రోశంబులలో వృద్ధికేశి సిద్ధిపీఠ బిల్వకేశ వనంబులు నుండు. ఇందుననే దృఢాశ్వుం డను వంగరాజొకఁ డుండు. అతఁ డొండొకవేళఁ గురూపియగు లోమశమహాముని గాంచి పరిహసించి కురూపంబుగల క్రోడముఖంబుతో రాక్షసజన్మం బెత్తుమని తన్మునిచే శప్తుండై భూతలంబునఁ గోలుండను పేర నిశాటజన్మం బెత్తి సంచరించి యట్లు బలరామునిచే నిహతుండై ముక్తుం డయ్యెనని యెఱుంగుము. అంత నా సంకర్షణుం డుద్ధవాదిమంత్రిసమన్వితుండై పుణ్యప్రదంబును, దక్షశ్రుతివిదితంబు నగు జాహ్నవీతీర్థంబున కరిగి యందు జలకమాడి పుష్కలులను బుడమివేల్పుల కిడి పాండవప్రియంబైన యాహారస్థాననామకస్థానంబున కేగి యందు మునిఁగి ద్విజాతులకు సభక్తికంబుగా దక్షిణ లొసఁగి దివ్యాన్నం బిడి యారేయి వసించి యుషఃకాలంబున లేచి భగవత్కృపాప్తికై యేకపాదంబున నిలిచి నిర్వాలదీపంబు భాతి నిశ్చలంబుగాఁ దపం బొనరించెడి మాండూకనామకుం డగు స్వప్రియభక్తునిం గృతార్థుం జేయం దలంచి యోజనదూరంబున నున్న యమ్ముని కడకుం జని కరంబుగా నతని శిరంబునఁ గరం బునిచి వరం బడుగు మని నుడువ నా యోగివరేణ్యుఁడు హృదయగతుండగు భగవానుండు తన ముంగటఁ జెలంగుటం గని యంతరంగంబునం బొంగి యిట్లు ప్రార్థించె.　　　౬౫౮

తే॥ భక్తవత్సల! రామ! శ్రీ • వత్సలాంఛ, నాగ్రజా! దానవాంతక! • యాదవాన్వ
యాబ్ధిచంద్రమ! నీలాంబ • రా! మహాత్మ!, చేతనాచేతనాత్మక! • జోత లివిగో.

తే॥ నిశ్చయంబుగ నా పైని • నీకుఁ గరుణ, యున్నచో కలిహారణం బ • నుత్తమంబు
భాగవతమును శుకయోగి • వక్త్రజనిత, మునగు సంహితామృత మిడు • ముసలపాణి!

క॥ అనవుడు బలుఁ డిట్లనె నో, యనఘా! యుద్ధవముఖమున • నయ్యది నీ క
బ్బునని యెఱుంగుము నావుడు, విని మాండూకుఁడును నిట్లు • వేఁడెను బలునిన్.

క॥ ఓ భగవానుండా! నీ, వా భాగవతార్థ్వాత యల • యాపగవి కెటుల్
లాభముగా నిడితివో మఱి, యా భక్తుం డెపుడు నాకు • నగుపడఁ గలఁడో?

చ॥ అనవుడు నీలచేలుఁ డిటు ♦ లాడె రహస్యముఁ బుణ్యదంబునన్
ఘన మఘనాశనం బయిన ♦ గాథఁ దదీయము నే వచింతు నో
మునివర ! సంహితామయుగ ♦ బోధకుగా నియమింపఁబడ్డ యా
యనఘుఁడె యుద్ధవుం డితఁ డ ♦ సర్గళవృత్తినిఁ జూడు మిత్తఱిన్. ౬౬౪

ఉ॥ కాని దయాప్రపూర్ణుఁడు న ♦ కల్మషుఁ డైన యితండు తీర్థయా
త్రానిరతిన్ జెలంగుటను ♦ ద్వత్ప్రియతత్త్వము సాంప్రతంబునన్
బూని వచింపనేరఁడని ♦ బుద్ధి నెఱుంగుము తాదృశవ్రజ
స్థానగగోపపత్తికి ము ♦ దంబును గూర్చినవాఁ డితం డెకా. ౬౬౫

తే॥ రాధికాముఖభామినీ ♦ బాధలెల్ల
నపనయించుట కీతఁడే ♦ యర్హుఁడంచుఁ
దనకు మాఱుగఁ బరమాత్ముఁ ♦ డును మహాత్ముఁ
డు నగు కృష్ణుఁ డీ యుద్ధవుఁ ♦ బనిపె మౌని ! ౬౬౬

క॥ పరికరసంపాదనమున, సరసత గుణరూపములను ♦ సర్వవిధములన్
హరికిని నీతనికిని నంతరమేమియు లేదటంచుఁ ♦ దలఁపుమ యోగీ ! ౬౬౭

సీ॥ భువనంబులందున ♦ ముద్రాధికారియు, నేర్పరులను మంచి ♦ నేర్పరియును
ధార్మికవరులలో ♦ ధర్మనిర్ణేతయు, గవులయందున భవ్య ♦ కావ్యకర్త
భాగవతులయందుఁ ♦ బరమభాగవతుండుఁ, దత్త్వవక్తలలో వ ♦ దావదుండు
మంత్రిసత్తములలో ♦ మంత్రవిదుండును, బురుషులలోఁ బుణ్య ♦ పూరుషుండు
తే॥ వనరుహాయతనేత్రుని ♦ ప్రతినిధియును, నాకుఁ గుడిభుజంబును సద్గు ♦ ణాకరుండు
నైన యీ యుద్ధవుఁడు దల ♦ లోనినాల్క,వలెను సంచరించెడి ధరా ♦ తలమునందు.

ఉ॥ మాధవుఁ డీతనిం గలిసి ♦ మానుగ గోకులమేగి యందునన్
మాధవమందు గ్రీష్మమున ♦ మంజులభాషల నాడుచుండి త
ద్రాధకు, నందరాజునకుఁ ♦ దత్సతికిన్ మఱిఁ దక్కువారికిన్
బాధలఁ బాపి సంతస మ ♦ పారముగా ఘటియించె నో మునీ ! ౬౬౯

ఉ॥ ఎత్తఱి మేము భూమి విడి ♦ యేగెదమో యపుఁ డీ ఘనుండు తా
నత్తి ధరామరశ్రుతి వి ♦ దగ్రజ గోపరిపాలనంబు లో
కోత్తరపద్ధతిన్ సలుపు ♦ చుండును నీ యధికార మెల్ల మా
చిత్తము బట్టి యీతనికిఁ ♦ జెందు నటంచు నెఱుంగు మో సుధీ ! ౬౭౦

తే॥ ఎపుడు బదరికాశ్రమమందు ♦ నేము వఱల
కుందుమో యపు డీయన ♦ యందుఁ జేరి
స్వీయ తేజంబుచే దిశల్ ♦ వెలుఁగఁ జేసి
యొప్పుచుండును మాండూక ! ♦ యొప్ప జగము ౬౭౧

చ॥ హరి విరహార్తిదగ్ధ విజ ◆ యాత్మవధూతతి నూఱడించి సం
బర మిడ నుద్ధవాఖ్యు, నిజ ◆ పౌత్రసతీగణబాధ మాన్ప మా
ధురవిభు వజ్రనాభుని య ◆ దుప్రభు నింకఁ బరీక్షిదాఖ్యుఁ ద
త్కురుకులమందు సౌఖ్య మిడఁ ◆ గొంకక యేర్పఱిచెన్ మునీశ్వరా! ౬౭౨

తే॥ కురుకులమున జనించిన ◆ ధరణినాథుఁ
డగు పరీక్షిత్తునకు నొక్క ◆ యాత్మజాతుఁ
డమితరుచిఁ గల్గి జనమేజ ◆ యాఖ్యతోడఁ
బుట్టి జనకారిహరణంబు ◆ బుద్ధిఁ దలఁచి. ౬౭౩

తే॥ సర్పయాగంబు సల్పెడి ◆ సమయమందుఁ
దద్విధానసామగ్రు లు ◆ ద్ధవునివలన
నెఱిఁగి బర్హిర్ముఖాచార్య ◆ కరుణ నది ని
వృత్తముగఁ జేయు మాండూక! ◆ యిద్ధచరిత! ౬౭౪

తే॥ తదహియాగస్థలంబునఁ ◆ దప్పకుండ, గౌరవంశోద్భవంబు న ◆ కల్మషంబు
నైన చైతన్యకులమున ◆ కధికఫలము,గా మహాభాగవతము బ ◆ ల్కంగఁబడును.

చ॥ మఱి జనమేజయుండు సవ ◆ మంత్రవిదగ్రణులైన ధారణీ
సురులకు నూఱుగ్రామముల ◆ జోతల నర్చల సల్పి యిచ్చి స
ద్గురువగు వేల్పుటొజ్జ పలు ◆ కుం దలఁ దాలిచి మాసమొందు సూ
కరమను తీర్థరాజమునఁ ◆ గ్రాలి యొనర్చి యనేకదానముల్. ౬౭౬

తే॥ వ్రడసాంచితమైనట్టి ◆ సాద మగ్ర,జులకుఁ బెట్టి గజాశ్వగో ◆ వులను రత్న
ముల నొసంగి తత్థ్సలినుండి◆పుణ్యగంగ, దరులగల తీర్థములఁజూచి◆గురునిఁ గూడి.

చ॥ వడిగ శయానపర్వ బురికిఁ ◆ బౌష దయుక్తముగాను జేరి యా
గొడయని యాజ్ఞ నచ్చటనె ◆ యుండి ససాధనవస్తుజాలుఁడై
బుడమినిఁ గెల్చి భూభుజస ◆ మూహ విభుండయి యశ్వమేధ మె
క్కుడుగ నొనర్చి స్వీయ గురు ◆ కుంజరునిన్ శరణంబుఁ గోరియున్. ౬౭౮

తే॥ అమరనదికిఁ బూర్వదిశను ◆ నైదుకోసు,లను జెలంగెడిచోటున ◆ నధివసించి
భక్తి నేకాంతసేవను ◆ యుక్తరీతి, సల్పఁగలఁడు మాండూక! యా◆స్థానమందు.

ఉ॥ సంసృతిరోగహింసకము ◆ సార్థకమున్ బరమార్థదంబు స
త్సంసితమైన భాగవత ◆ ధర్మవిచారముఁ బుణ్యపూరుషో
త్తంసులు సేరి సల్పుదురు ◆ తత్సమయంబున నీవు నుండి త
ద్ధంసవిశేషముల్ విని మ ◆ హాపద మొందెద వో మునీశ్వరా! ౬౮౦

క॥ డొందమునందున సందియ, మిందులకుం జెందవల ద ◆ హీనతపము రా
త్రిందివమును సల్పుట నీ,కు, దెలియ న్నుడివితి నిది ◆ కోవిదవర్యా! ౬౮౧

చ॥ అని యిటు బల్కి వేడ్క వర ♦ మాతని కిచ్చి తదచ్యుతాగ్రజుం
డనుగవిశిష్టుఁడై వెడలి ♦ యాయతమైన శయానపట్టణం
బునకు శివాశ నుండునది ♦ పుష్పవతీపురి కంతకాశఁ బొం
దినదియుఁ గంటకస్థలి కు ♦ దీచిని నుండిన మంచిచోటునన్. ౬౮౨

తే॥ వాసమొనరించి పదివేల ♦ వాజులొక్క
వంద రథములు బదివేల ♦ పాలుఁ బితుకు
మంచి యావుల నొకవేయు ♦ మత్తకరుల
భూసురులకు నొసంగెఁ ద ♦ త్సమయమందు. ౬౮౩

ఉ॥ దేవతలున్ ద్విజన్ములును ♦ దివ్యతపోధను లేగుదెంచి యిం
ద్రావరజాగ్రజున్ గని త ♦ దంఘ్రిసరోజములందు వ్రాలి పు
ష్పావళిచందనాదులను ♦ నర్చన సల్పియుఁ "గోలఘాతినే
దైవతపోషకాయ వర ♦ దాయ నమోనమ"యంచు వేఁడుచున్. ౬౮౪

చ॥ హలి కని భావమం దలరి ♦ యార్యతపోధనదేవులార! ని
స్తులముగ నన్నుతించితిరి ♦ తూర్ణముగా వరమేమి మీకుఁ గా
వలయునొ తెల్పుఁడీ! యనఁగ ♦ వారిటు లడ్గిరి మీర లెప్పుడే
సిలుఁగులు మాకుఁ గల్గినను ♦ జిందఱవందఱఁ జేయుఁ డత్తరిన్. ౬౮౫

ఉ॥ పిమ్మట రేవతీశుఁ డిటు ♦ ప్రీతి వచించెను నయ్యలార! భా
వమ్ముల మీకు నన్ దలచు ♦ పట్టుల మీదరి కేను వచ్చి క
ష్టమ్ములఁ బాపి పూర్ణమగు ♦ సౌఖ్యము గల్గ నొనర్చి పోయెదన్
నమ్ముఁడు దీని మానసము ♦ నన్ శపథంబు మదీయ మియ్యదే ౬౮౬

తే॥ ఈర లందఱీ తావున ♦ కేగుదెంచి, భక్తితో నాకుఁ బూజల ♦ బరగఁజేసి
యుంటి రందున నియ్యది ♦ యుర్విఁ బ్రథితి, నందె సంకర్షణస్థాన ♦ మనఁగ ననఘ!

ఉ॥ మానవు లిందుఁ గల్గెడి న ♦ మర్త్యధునీమణియందు వేకువన్
స్నాన మొనర్చినన్ వ్రతము ♦ సల్పిన వేల్పులఁ బూజచేసినన్
దానము లిచ్చినన్ హరిని ♦ నమ్మి భజించిన ధన్యులై ఘన
స్థానముఁ జెందనేర్తు రిది ♦ తథ్యము బథ్య మటంచుఁ బల్కియున్. ౬౮౮

తే॥ స్వపుర మైనట్టి మథురకు ♦ సకలమిత్ర, సహితముగ నేగె నీ కోల ♦ సంప్రమథన
రామపూజలు గల కథ ♦ యేమజిలక, యవధరించినవా ర్ధన్యు ♦ లౌదు రనఘ!

తే॥ అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లనె ♦ నమరమౌని!
సీరి యొకసారి చనినంత ♦ క్షేత్ర మయ్యె
ననుచు వినిచితి నీక న ♦ యంబు మధుర
నునికిఁ జేసెడి నది యెంత ♦ యుత్తమంబొ. ౬౯౦

మధురాపురీమాహాత్మ్యము.

మ॥ మఱియుం దన్మధురాభిధాపురమునం ♦ మాహాత్మ్య మేముండు ? నే
పరమాత్ముండందు వసించు ? నే నరపతుల్ ♦ పాలింతు ? రద్దాని నే
పరమక్షేత్రమునందు నద్ధి తగు ? నీ ♦ వార్తల్ ప్రశంసింపఁగా
గరముం వేఁడెద నారదా ! యనఁగఁ బ ♦ ల్కుం సాగె నాతం డిటుల్. ౬౯౧

ఉ॥ శ్రీరమణీమనోహరుఁడు ♦ చిత్తజరూపుఁ డనుత్తముండు సం
సారగతార్తిహంతకుఁడు ♦ సర్వకులేంద్రశేయానుఁ డాద్యుఁడుం
వీరుఁడు దేవకీసుతుఁడు ♦ విశ్వవిభుండుఁ బ్రపూర్ణుఁడుం సిశా
టారియు నైన శ్రీహరియె ♦ యా మధురాపుర మేలు మేలుగాఁ. ౬౯౨

సీ॥ భగవత్కరుణచేత ♦ బ్రాహ్మణవరుఁడగు, కపిలున కే మహా ♦ ఘనుఁడు పుట్టె
దత్కపిలాభిధుం ♦ డుత్కటామోదియై, బృందారకేంద్రున ♦ కెవని నిచ్చె
నా విబుధుల గెల్చి ♦ రావణుండును లంకఁ, బొగడి యెవ్వానికిఁ ♦ బూజసల్పె
నా లంకను జయించి ♦ యవనిజాపతి యయోధ్యాపురి నెవరికి ♦ నర్పఁజేసె

తే॥ నట్టి శ్రీరాము భజియించి ♦ యిట్టి మధుర
యందు శత్రుఘ్నుఁ డెవ్వాని ♦ కంజలులను
గూర్చి నా మాధురుల సేవఁ ♦ గొనును యెవ్వఁ
డల కపిలవరాహుఁడె మంత్రి ♦ యయ్యె నయ్య ! ౬౯౩

క॥ భూతేశ్వరుఁడగు శంకరుఁ, డాతతయష్టిని ధరించి ♦ యధములు సెడఁగాఁ
బ్రీతిఁ జెందఁగ భక్తులు, బ్రాఁతిగ నట క్షేత్ర యయ్యె ♦ జహులాశ్వవిభూ !

తే॥ సింగమందునఁ గూర్చుండి ♦ సిలుఁగులెల్ల, బొల్లువడఁ జేసి మంగళ ♦ ముల్ సెలంగ
సల్పి సతము మహావిద్య ♦ చండికాంబ, గ్రామదేవతగా నుండెఁ ♦ గరుణ నచట

క॥ నేనో తత్పురిచారుఁడ, నానేతకుఁ బౌరులకును ♦ నఖిలజగములం
మానక జరిగెడి వార్తలఁ, బూనికతో నుడువుచుందుఁ ♦ బుణ్యచరిత్రా ! ౬౯౬

చ॥ అల మధురాపురాంతరము ♦ నందున శ్రీమధురాంబ యుండి నెం
జిలులను బాపి సర్వులకు ♦ శ్రీ ఘనతా ధన శూరతాయువు
ల్బలముగ నిచ్చు నాహరిస ♦ లక్షణదేహమునుండి తత్పుర
స్థలము జనించె దానిఁ గను ♦ సజ్జనుఁ డొందుఁ బరంబు భూవరా ! ౬౯౭

తే॥ జలధరాకారభాసురుల్ ♦ నలుబుజములు, గలుగు వారలు నగు రమా ♦ కాంతపార్ష
దులు విమానములందు మృ ♦ తులను జేర్చి, పరమపదవికిఁ దోడ్కొని ♦ యరిగెదరట.

తే॥ మును స్వాయంభువు శతవర్ష ♦ ములు తపంబు
నట్టి మధురాపురమున ని ♦ రన్నుఁ డగుచుఁ

జేసి స్వాయంభువ మనువుఁ ♦ శ్రీధరదయఁ
బుత్రునిగఁ గాంచె మైథిల ♦ భూవరేణ్య! ౯౯

వ॥ వెండియు దేవవరుండును సతీపతియు నగు భూతేశ్వరుండు వ్రతియై దివ్యవర్ష శతకంబు తపం బా మధువనంబునం బొనరించి శ్రీకృష్ణప్రసాదంబుఁ బొంది తన్మధురాపురద్వారపాలకత్వం బార్జించె. నేనును దదనుగ్రహంబుననే తన్నగరంబునకు దూతగాఁ బోఁజాలితి. దుర్గాదేవియు నట కరిగి శ్రీకృష్ణుని కూడిగముఁ జేయుచుండె. తద్వనంబుననే యింద్రుండు మహేంద్రపదంబును, నినుండు మనువున్, ధనదుండు నిత్యనిధిని, పాశి పాశంబును, ధ్రువుండు ధ్రువపదంబును, నియమంబుగాఁ దపం బొనరించి సంపాదించిరి. శ్రీరాముండు లవణాసుర పరాజయంబును, నంబరీషుండు ముక్తిని, రఘుచిత్రకేతులు కార్యసిద్ధిని బొందిరి. తన్మధువనంబుననే మాధవమాసంబున నమ్మధుసూదనుం డమ్మధునామకనిశాటుని డీకొని డింకవేయించె. సప్తమహర్షులు నన్యమునులు నందుననే తపించి జపించి యిష్టసిద్ధినిం బడసిరి. గోకర్ణనామకుం డగు వైశ్యుండును మహానిధిని నందుననే పొందె.. లోకరావణుం డగు రావణుండు తద్వనంబున నధికనిష్ఠతోఁ దపం బొనరించి గరిష్ఠులును ద్రఢిష్ఠులును నగు బర్హిర్ముఖుల నోడించి దేవానాంప్రియులగు పూర్వదేవులను గూడి యమరావతీపురంబును బురుడింపంజాలు లంకానగరం బకలంకంబుగా నిర్మింపంజాలె. అందుననే శంతనుమహారాజును దపం బొనర్చి తత్వార్థసాగరుండును గుణరత్నాకరుండును నగు భీష్మునిం గుమారుఁగాఁ బడయ నేర్చెం గాదె యని వాకొన బహులాశ్వుం డాకర్ణించి సంతోషించి శిరంబు వంచి చేతులు ముకుళించి స్వామీ! యిట్టి మధురానగరతిలకంబున వాసంబు జేసిన వారల కేఫలంబు గల్గునో వాక్రువ్వు మనుటయు సురర్షి యిట్లనియె. ౨౦౦

చ॥ తొలుత వరాహుఁ డీ ధరణి ♦ తోయధిలో మునుగంగఁ గోఱలన్
గలభము తమ్మిఁ దుండమునఁ ♦ గైకొనినట్టుల లేవనెత్తి యా
యిల మధురాపురిన్ నిలిపి ♦ యెల్లవిధంబులఁ గాచె నంచుఁ బె
ద్దలు వచియింప నేను విని ♦ తన్మహిమంబును నీకుఁ జెప్పితిన్. ౨౦౧

చ॥ మధురయటంచుఁ బల్కు నల ♦ మాధవు నామము నాడినట్లగున్
మధురను దాఁకినంత నల ♦ మాధవుభక్తులఁ గూడినట్లగున్
మధురను విన్నమాత్ర నల ♦ మాధవుగాథను గ్రోలినట్లగున్
మధురను గన్నమాత్ర నల ♦ మాధవు గాంచిన యట్టులౌ విభూ! ౨౦౨

తే॥ మధుర మూరొ్కనినంత నా ♦ మాధవప్రి
యమగు తులసి నాఘ్రాణించి ♦ నట్టు లగును

మధురలో భుజించినమాత్ర ♦ మాపతికి మ
హానివేదనమును బెట్టి ♦ నట్టు లగును. ౭౦౩

క॥ మధురను దిరిగెడివాఁడును, మధురిపు కృపఁగోరి తీర్థ ♦ మండలియాత్రన్
వ్యధవిడి చేసెడి ఫలమును, విధిగాఁ దా ననుభవించుఁ ♦ బృథ్వీనాథా! ౭౦౪

ఆ॥ మధురఁ గామములను ♦ మఱఁగిన వాండ్రును, శ్రీరమేశు పూజఁ ♦ జేసినంత
ఫలముఁ జెందఁగలరు ♦ పరమపాతకియును, దత్పురమున నున్న ♦ ధన్యుఁ డగును.

క॥ స్త్రీఘ్నులు గోఘ్నులు నిజగో, త్రఘ్నులు రాజఘ్ను లాత్మ ♦ తాతఘ్నులు బ్ర
హ్మఘ్నులు మాతృఘ్నులును గృ, తఘ్ను లచటనున్న ధన్యతను గాంతురుగా.

క॥ అలపురి నడువని యడుగులు, నలఁతియు గననట్టి కనులు ♦ నాలింపని వీ
నులు నర్చింపని చేతులు, బిలువని కంఠంబు నేతి ♦ బీఱలు గావే. ౭౦౭

క॥ అందలి సందుల గొందుల, నందములగు రాజవీథు ♦ లందున ముక్తిన్
జెందఁగఁ జేసెడి వార్తలె, పొందికగా జరుగుచుండు ♦ భూభుజవర్యా! ౭౦౮

క॥ ఆనగరంబున మరుజుఁడు స్నానమ్మును సల్ప వార ♦ణాసిగయాది
స్నాన మొనర్చిన ఫలములు, మానక యందంగఁ గలఁడు ♦ మానవనాథా!

సీ॥ ఏ పురమందున ♦ నెల్లదోషంబుల, నణఁగఁ ద్రొక్కఁగఁ జాలు ♦ పని నెలంగు
నెట్టి పురంబున ♦ నట్టి వనంబులు, పదునాల్గు కోటులు ♦ బరగుచుండు
నే నగరంబున ♦ స్నానపానాదులం, జేసినచో ముక్తి ♦ సిద్ధి యగును
నే పత్తనముఁ గన్న ♦ నెల్లతీర్థంబులఁ, గాంచిన ఫలములు ♦ గలుగఁ గలవు.

ఆ॥ మఱియు నేపురి విన్నచో ♦ ధరణినున్న, యెల్ల పట్టణముల వింత ♦ లెఱిఁగినట్టు
లగునో యామధురాపురి ♦ కధిక భక్తి, మ్రొక్కుచుంటిని నాకదే ♦ దిక్కటంచు

తే॥ అఖిల భువననాథుండును ♦ నవ్యయుండు, నప్రమేయుండు నాదిమ ♦ ధ్యాంతరహితుఁ
డచలుఁ డాద్యుఁ డనంతుఁడు ♦ నైన కృష్ణుఁ, డేలు నామధురాపురి ♦ కెరఁగుచుంటి.

క॥ వరదయు మోక్షద ధర్మా, కరయును దీర్ఘేశ్వరియును ♦ గాళిందీని
ర్ఝరిణీతటభాసుర శ్రీ, హరిపురియామధురఁ దలఁతు ♦ నఘము లణంగన్.

తే॥ ఎవ్వ రీ కథ విందురో ♦ యవ్వరిష్ఠు, లాత్మజన్మమునందలి ♦ యధికమైన
దురితముల నెల్లఁ బోకార్చి ♦ పరమమైన, హరిపదంబును గాంతురో ♦ ధరణినాథ!

వ॥ మఱియు నెవ్వం డీమధురాఖండం బఖండభక్తితోఁ గామియై చదువునో వినునో యవ్వాఁ డేడుమూఁడుల జన్మంబులందనుక నుత్తమజన్మం బెత్తి కరితురగాశ్వరథపదాతులు దనతోరణంబునఁ బొలుపాఱుచుండ నవనిధినాథుండై పుత్రపౌత్రాదులం గలిగి కీర్తిం జెందంగలండు. ఇది వినిన బ్రాహ్మణుం డ్దడ విద్వాంసుండగు క్షత్రియుండు ఖండీకృతశత్రుమండలుండగు. వైశ్యుండు ధనాఢ్యుం డగు. ఇంకను నామూఁడువర్ణంబులవారిముఖంబున నాలకించిన శూద్రుండును నిర్మలుం

దగు. వెండియు నేవండీ ఖండంబు నిష్కామిరైౖ పఠించునో యావిభుం డైహిక సుఖంబులఁ బోఁద్రోసి స్వర్గలోకాదులను దూరీకరించి యత్యుత్తమంబగు గోలోకంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మానందంబు బొందఁగలండని మెఱుంగుమని బహుళా శ్వునకుం జెప్పెనని గర్గాచార్యుం డనువదింప నాకర్ణించుకొనిన శౌనకాదిమహర్షు లలరి క్రమ్మఱ నిట్లని ప్రార్థించిరి. ౭౧౪

శా॥ వత్సానుగ్త్ర్యవిపక్షశిక్షణకృతీ! ◊ వర్ణాశ్రమాధార! శ్రీ
వత్సాంకా! కనదభ్రవర్ణరుచిరా! ◊ బాణాసురధ్వంసకా!
సత్సాంగత్యసుగమ్యరూపధర! కు ◊ బ్జాకామదాయీ! దయా
ప్రోత్సాహార్ణవ! యుత్సవాంచిత! హరీ! ◊ యుర్వీధవా! మాధవా! ౭౧౫

మాలిని.
అనుపమగుణశాలీ! ◊ యచ్యుతాపీతకేలీ!
వనరుహదళనేత్రా! ◊ బ్రహ్మపూజాదిపాత్రా!
మునిహృదయవిలోలా! ◊ పుణ్యసంత్రాణశీలా!
యనుగతరుచిపూర్తీ! ◊ యాగమధ్యేయకీర్తీ! ౭౧౬

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన శ్రీగర్గభాగవతం బందలి మధురాఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

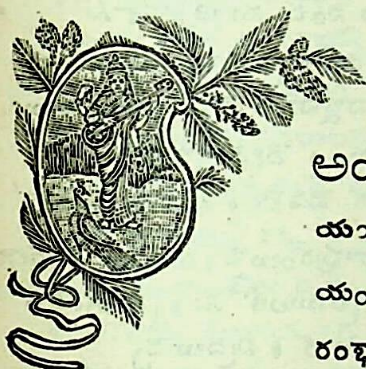
శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

ద్వారకాఖండము.

అంభోజాసనజనకా!
యంభోజదళాయతాక్ష! యంభోదాభా!
యంభోధిశయన! సుకృతా
రంభా! సంరంభరహిత! రాధాకృష్ణా! ౧

వ॥ బ్రహ్మర్షివరేణ్యా! సురర్షివర్యుండగు నారదునిచే హర్షప్రదంబగు సమ్మధురాఖండంబు శ్రవణమధురంబుగాఁ గ్రోలిన యా బహులాశ్వభూపాలకుం డావల నా విబుధమౌనీంద్రు నేమని పృచ్ఛించెనో పలుకుమనుటయు గర్గాచార్యుం డిట్లనియె. ౨

క॥ నారద! మధురాఖండం, బారసి వచియించి మెదుగు నఖిలాఘములన్
దూరీకరణ మొనర్చితి, ధీర కద పరార్థపరుల హీనయశస్వీ! ౩

తే॥ మఱియు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ మధుర విడిచి, ద్వారకాపురి కేలకో తరలె? నందు
నేమిచేసె వివాహము లెన్ని యతని, కాత్మజాతు లెందరు గలరవి వచింపు. ౪

కంసుని భార్యలు జరాసంధుని మ్రోలకు వచ్చి విలపించుట.

ఆ॥ అనఁగ నారదుండు నాడె నీవిధముగా, నటులఁ గంసుఁ డంతమైన పిదప
నతని భార్యలైన యస్తియుఁ బ్రాప్తియు, మొత్తుకొనుచుఁ దండ్రి మ్రోల కేగి.

శా॥ కట్టా! యెట్టుల నిట్టి దుఃఖ మొదవెన్ గారానికాలంబు మా
కిట్టుల్ సేకురె? నెట్టి వీరులును దండ్రీ! యా హృషీకేశునిన్
మట్టన్ లేరుగదా! యయో! శివశివా! మాకిట్టి యాపత్తులో
దిట్టల్ మీరు సెలంగియున్ ఫలములే దే! యో జరాపుత్రకా! ౫

తే॥ సకలలోకంబులన్ గెల్చి చక్రవర్తి,వగుచుఁ గప్పంబులంగొని యలరు నీవె
సపరివారానుజుండవై చక్రిచేత, మడిసితివి నాథ! దుష్కాల మహిమగాదె?
క॥ అని కూఁతులు విలపింపఁగ, వినిన జరాసంధుఁ డుగ్ర భీషణదృష్టిన్
గని యిటులన్ వాక్రుచ్చెను, మనుజామరకిన్నరులును మల్లటపడఁగన్. ౮

శ్రీకృష్ణునిపై జరాసంధుఁడు దండయాత్రఁ జేయుట.

పంచచామరము॥ భయంబు భక్తి లేక యాద వప్రభూగ్రసేనజున్
లయంబు జేసినా వరే! య నామకా! యదూద్భవా!
రయంబునన్ జగంబు వీర రాక్షసాళి మెచ్చఁగా
నయాదవంబుగా నొనర్తు నంచు నెంచు మాత్మలోన్. ౯

తే॥ ఇటుల శపథంబుఁజేసి దుహితల నాశ్వ,సించి యాత్మీయ సఖులకుఁ జేసినట్టి
ప్రతిన తెలుపంగ భటవర్యు బనిచి ఘోర,సమరసన్నాహముల్ సల్పి సరభసమున.
క॥ ప్రాంశుబలిష్ఠమగు త్రయో,వింశత్యక్షౌహిణులకుఁ బెరిగిన సేనన్
సంశయములేక కొని యదు,వంశముఁ గూల్పంగ వెడలెఁ బటుదర్పమునన్.

సీ॥ తద్రోషఘోరాగ్ని దావానలముభంగి, మధురాపురంబుపై మలయఁ దొడఁగె
దత్సైన్యపాదఘా తంబులు కుంభినిన్, గులగోత్రములతోడఁ గ్రుంగఁజేసె
దద్రణభేరి శ బ్దంబులు సప్తస, ముద్రమహార్భటుల్ నిద్రబుచ్చె
దత్కరి హయ బృంహి తాహేష లమ్మది,గ్భద్రనాగంబుల బధిర పరచె
తే॥ దత్ప్రతిజ్ఞయు మానవ దానవామ, రాహివిద్యాధరోప్సరో వ్యూహములకు
వింత గలిగించె మఱియుఁ ద్రి విక్రమ బల,భద్రులకుఁ గిన్కఁబుట్టించెఁ బార్థివేంద్ర!
తే॥ ఇంతలో మధురాపురి నెలమి నున్న, ప్రజ జరాసంధు శపనంబు రాక లెఱిఁగి
కలఁత పడఁజొచ్చె నప్పుడా కమలనాభుఁ, డగ్రజుండగు సీరికి ననియె నిట్లు. ౧౩
ఉ॥ అగ్రజ! యీ యుహంబున జ రాత్మజుఁ డాజి నొనర్ప సేనతో
నుగ్రయమాభుఁడై యిటకు నుబ్బుచు వచ్చెడి వానిఁ జూచి పౌ
రాగ్రిణు లక్కలిన్ బడి భ యంబున నుండిరి కాన వేగ నీ
వుగ్రునిఁబోలి వాని చము వుక్కడఁగింపుము నేను మెచ్చఁగన్. ౧౪
ఉ॥ కాని జరాతనూభవుని కంఠము ద్రెళ్ళఁగఁ గొట్టఁగూడ ద
వ్వానికిఁ గా మఱొక్క పృథు బాహుబలప్రథితుండు గ్రాలెడిన్
వీని చమూసమూహముల భిన్నమొనర్చిన లోకమెల్ల య
న్న్యూనముదంబు సెందఁగల దో ముసలీ! యరినాగకేసరీ! ౧౫
ఉ॥ చంపెద వీని బందుగులఁ జావఁగఁ గొట్టెద వీని రథ్యముల్
ద్రెంపెద వీని టెక్కెములఁ ద్రెళ్ళ నొనర్చెద వీని సేనలన్

నింపెద నేన్గుపీన్గు లని ♦ నెట్టెద వీని సహాయకారుల
నింపెన హర్ష మీ భువికి ♦ నెమ్మినిఁ గూర్చెద సాధుపంక్తికిన్. ౧౬

మ॥ వనజాక్షుం డిటు పల్కుచుండుతఱి నా ♦ వైకుంఠలోకంబునుం
డి నిరాతంకముగా రథద్వయము కో ♦ టీరాస్త్రశస్త్రాంచితం
బు నలంకారసమన్వితంబు నయసం ♦ పూర్ణప్రభారాశితోఁ
జనుదెంచెన్ గద వారిముంగలకుఁ గాం ♦ చన్ సభ్యు లబ్బంబుగన్. ౧౭

ఉ॥ వచ్చిన స్యందనంబులను ♦ బద్మదళాక్షుఁడు గాంచి యన్నకున్
జొచ్చుచుఁ గేలఁ జూపి బల ♦ రామ! యివే జయలక్ష్మిఁ గూర్చి పే
రెచ్చ నొనర్చుఁ గాన వడి ♦ నెక్కి జరాసుత సైన్యధాన్యమున్
గచ్చియ నాఁగ లోఁబడఁ ♦ గన్ నుసిఁ జేయు మయుగ్రహేతితోన్. ౧౮

మ॥ ఇటులన్ బల్కి మహోగ్రహోగ్రనిభులై ♦ హేరాళ ధారాళ స
ద్భటఘోటద్విపకోటిపాటవనట ♦ ద్బాహామహాద్దండులై
పటుశస్త్రాస్త్రసమేతులై కవచులుం ♦ భద్దేహులై ధీరులై
త్రుటి నా తేరుల నెక్కి కృష్ణముసలుల్ ♦ దోతెంచి రాజ్యార్థులై. ౧౯

క॥ అంతం గంసాంతకుఁ డత్యంతోత్సాహంబు పుట్ట ♦ నాత్మచమువులన్
సంతాపము గలుగఁగ నరి, సంతతులకుఁ బాంచజన్య ♦ శంఖం బూదెన్. ౨౦

ఆ॥ ఇట్టిపట్టునందు ♦ నింద్రాదిదేవత, లంబరమున నిల్చి ♦ యబ్బురముగ
ననిమిషత్వ మెంతొ ♦ యన్వర్థకముగాఁగ, జూడఁదొడఁగిరో య ♦ శోధనాఢ్య! ౨౧

శా॥ అంతన్ మాగధనాథుఁ డానగధరున్ ♦ హుంకారహుంకారవి
క్రాంతిక్రాంతనితాంతసైన్యయుతుఁడై ♦ శాలంబు జేయింప భా
స్వాంతున్ మేఘము గప్పుచొప్పున సమా ♦ చ్ఛాదించి సోల్లుంఠ మ
త్యంతం బాడెను వక్ష్యమాణవిధిఁ ద ♦ ద్దార్ష్ట్యంబు స్పష్టంబుగన్. ౨౨

జరాసంధుండు శ్రీకృష్ణునిఁ బరిహాసోక్తులాడుట

శా॥ గోపాలార్భక! పొమ్ము పొమ్మ లతియా ♦ గోశ్రేణులన్ గాచుటో
గోపీగోపక బాలకావళులతోఁ ♦ గోలాటముల్ వేయుటో
సాపాటుల్ గడు జేయుటో మధురగ ♦ వ్యాదుల్ త్రుటిన్ ద్రావుటో
నీ పంతంబున కర్హమా సికనిదో ♦ నీచేతగాదో కుధీ! ౨౩

సీ॥ అబలను జంపుట ♦ నధికుండ నైతి నే,నంచు నీవాత్మ మ ♦ దించినావా
ప్రాతబండినిఁ దన్ని ♦ బలశాలినైతి నే,నంచు నీవాత్మ మో ♦ జించినావా
దేబె నొక్కనిఁ గొట్టి ♦ దిట్టనైతిని నేన,టంచు నీవాత్మ గ ♦ ర్వించినావా
రెండుచెట్టులఁ గూల్చి ♦ దండివాఁడను నేన,టంచు నీవాత్మలో ♦ నెంచినావా

గీ॥ రెండుచిటుబండలుండెడి ♦ నెండుకొండ, నెత్తి గండఁడ నేనంచు ♦ నెంచినావొ
యీ జరాసంధుశూరత ♦ లెఱుఁగ వహహా!, తొలఁగిపోకున్న నిచట నీ ♦ తల తొలంగు.

సీ॥ బృందావనము గాదు ♦ విహరింప నియ్యది, పూర్ణభయదయుద్ధ ♦ భూమి గాని
గోపాలకులు గారు ♦ కూడి యాడఁగ వీరు, ప్రలయకాలసమాన ♦ భటులు గాని
మురళిసరళి గాదు ♦ ముచ్చటపడ నిద్ది, బహుఘోరరణభేరి ♦ ఫక్కి గాని
హైమవేత్రంబు గా ♦ దాలఁద్రోలఁగ నిద్ది, చాప గదా దండ ♦ సమితి గాని

గీ॥ మంజులాలాపములు గావు ♦ మాటలాడ, నివ్వి ప్రాణములందీయు ♦ నెదిరి కటుకు
నుడులు గాని కావున నీవు ♦ దుడుకు విడిచి, బ్రతికి శుభములఁ బడయుమో ♦ బాల! వినుము.

మ॥ కులగోత్రంబులు వన్నెవాసు లెవి వా ♦ క్రువ్వంగ వీల్గాని గొ
ల్లలలోఁ బుట్టి ఘనుండ నంచు నలవిన్ ♦ లక్షింపకే యీ రహిన్
గలనుం జేయఁగ సిద్ధమైతి వధమా! ♦ కయ్యంబు నీతోడ నే
సలుపన్ బూనుట లజ్జ యయ్యెడిని ఛీ ♦ చాల్జాలు పో బాలకా! ౨౮

శ్రీకృష్ణుఁడు జరాసంధునితో డీకొనుట

ఉ॥ పల్కఁగ నిట్లు మాగధుఁడు ♦ పంకజలోచనుఁ డాలకించి తా
నుల్కలు బైలు దేరఁగ ని ♦ జోగ్ర మహోగ్ర హవహ్నిలో నిటుల్
బల్కె జరాకుమారునకుఁ ♦ బాపి! మదీయ మహత్వతత్త్వము
ల్బల్కఁగ పోయినన్ దెలియ ♦ వా? వృథగా ననుఁ దూలనాడెదే? ౨౯

క॥ తెలియక వాఁగితి వందునన్, బలికెద నొక కొంత నాది ♦ బాహాబలమున్
దెలిసికొని కలను సలుపుము, పలుకులకుం బ్రధనమునకు ♦ బహుదూరముగా.

సీ॥ ఎవ్వాఁడు చిన్నలో ♦ నెల్లలోకంబుల జయలక్ష్మిఁ గైకొనన్ ♦ జాలియుండె
నెవ్వాఁడు గండున ♦ నెట్టి జెట్టులనైన, జిటికలో వశులుగాఁ ♦ జేసికొనియె
నెవ్వాఁడు నర దివి ♦ జేశ్వరాసురుల చే, గప్పంబులం గొని ♦ గర్వపడియె
నెవ్వాఁడు మధురాపు ♦ రీశుఁడై సకలభో, గంబులం బొంది సు ♦ ఖంబుఁ జెందె

గీ॥ నెవ్వఁ డీదృశోత్సాహసము ♦ లిపుడు పలికి, వీరవీరుఁడనంచు గ ♦ ర్వించు నీదు
మెప్పుఁ జేకొనె నలమాగ ♦ ధోర్విపతిని, గంసు హింసించితిని నో నృ ♦ శంస! వినుము.

ఉ॥ చించితి నింక నట్టి జగ ♦ జెట్టులఁ బట్టి నియుద్ధమందునన్
ద్రుంచితి సాధుభూరమణ ♦ తుందిల కృత్రిమ సముచ్చయాటవిన్
మంచితి వేడ్కతో దురభి ♦ మానవిహీన మదీయ భక్తులన్
దించితిఁ గొంత భూభరము ♦ దింతు మదిన్ ద్వదఖర్వగర్వమున్. ౩౦

క॥ ఊరుం బేరును లేదని, సారెకు నాజాతిఁ గూర్చి ♦ జల్పింతు వరే!
యేరికి నీకూఁతుల నిడి, సారెలఁ జేసితివొ దాని ♦ జ్ఞప్తికిఁ దెమ్మా! ౩౧

క॥ ఎగదిగఁ జూచెద వేలా?, మొగతాళి నెన ర్తువేల? । యిపుడే యనికిన్
మగతనము గల్గెనేని స,రిగ మొలత్రాడున్న నీక । రే! రా రమ్మా! ౩౨

వ॥ అనిన మదోన్మదుం డగు జరాసంధుం డుద్దండదండధరుని మాడ్కి నఖండరోషోద్ధురుండై ప్రలయాకాలానలుంబోలె రూక్షరక్తవక్త్రుండై యచలధరాధరనిచయంబు విధంబున సుస్థిరుండై భ్రుకుటి వికటంబుగా నయనంబులు విషమంబులుగాఁ గరంబులు శరపరంపరాగ్రహణచణంబులుగా దేహంబు దృఢకవచాచ్ఛాదితంబుగా యాదవమూలనిర్మూలనాభీష్టార్థియై యఖర్వగర్వంబున నంధీభూతచేతస్కుండై యుక్తాయుక్తంబులు త్యక్తంబు గావించి భక్తవత్సలుండును, దయాకరుండును, శ్రీకరుండును, దుర్జనభర్జనుండును, నర్జునసఖుండును, జగన్నాథుండు నగు మాధవునితో నాయోధనం బొనర్ప హరితో హరియును, మహీధ్రంబుతో మహీధ్రంబును, సముద్రంబుతో సముద్రంబును, డీకొను వీఁకఁదాఁక నాయనిరుద్ధుండు ప్రలయరుద్రునిమాడ్కిఁ గ్రుద్ధుండై సర్వసన్నద్ధుండై యా యుద్ధరంగంబునం బ్రతిఘటింప నుభయసైన్యంబు లనన్యశౌర్యధైర్యంబులతోఁ బరస్పరంబు జయం బభ్యర్థించుచుఁ డమరు మడ్డు డిండిమ ఝర్ఝర మర్దల పణవ భేరీ కాహళ పటహ ఢక్కా భాంకార టంకార క్రేంకారంబులు సంకులంబుగా బహుళదరీపరీవృతగిరులం బ్రతిధ్వనించునట్లు మొఱయ ముసల ముద్గర శరతోమర కరవాల శూలగదా పట్టిస పరిఘా కుంత సంతతులం బోరిఁబోరిఁ గసిమెయి వెసవెస విసరివేసికొనుచు నడుమనడుమ బాహాబాహిం గచాగచిం గేశాకేశిన్ మత్సరంబునన్ బోరాడుచు మాఱాడుచు బాఱాడ వెన్నాడుచు నార్చుచుఁ బేర్చుచుఁ దమతమ మూఁకలం బేర్చుకొనుచు నేర్చిన కరణిని మార్చిమార్చి నేర్పున బృందారకసందోహంబు లౌరా! యనం జిత్రతరంబును, రోమహర్షణంబు నగు తుములయుద్ధంబుఁ గావించు పట్టున. ౩౩

మ॥ ధృతరాష్ట్రాత్మజుఁడౌ సుయోధనుఁడు దు । ర్ధీకుంఠు తన్మాగధా
నతుఁడౌటం దగు సాయమున్ సలుప మా । నస్థైర్యధైర్యాంచితం
బతులాశ్వేభరథాన్వితంబు నగు పం । చాక్షౌహిణీసైన్య మ
ద్భుతధాటిన్ జనుదెంచ యాదవులతోఁ । బోరాడ వచ్చెన్ జుమీ! ౩౪

ఉ॥ వచ్చి నిలింపు లౌర! యనఁ । బౌరుషమున్ వెలుగంగ మాగధుల్
హెచ్చ యదూద్భవుల్ బెగడ । నేపునఁ దూపు లపారధారగా
గ్రచ్చఱ వేసి యాదవతు । రంగమదద్విపయోధయూధముల్
వ్రచ్చునటుల్ బొనర్చెను జ । రాసుతుఁ డెచ్చుగ మెచ్చ నిచ్చలోన్. ౩౫

శా॥ సంధ్యారాగముఁ బోలు మోమున జరా । సంధాత్మతుష్ట్యర్థమై
వింధ్యాధీశుఁడు తద్వశుండును ధను । ర్విద్యానవద్యుండు వే

యాంధ్యం బింతయులేసికై వడిని బం ♦ చాక్షౌహిణీసేనతో
సంధ్యాలాపము లాడు చాజి సలుపన్ ♦ సాగెన్ రిపుల్ భీతిలన్. ౩౬

క॥ త్ర్యక్షౌహిణిసైన్యముతో, దక్షుండగు వంగవిభుఁడు ♦ ధారాళముగాఁ
బ్రక్షయముగాఁగ యాదవ,పక్షము తా నేగుదెంచెఁ ♦ బ్రధనస్థలికిన్. ౩౭

చ॥ మఱియును దజ్జరాతనయు ♦ మాటకు లోఁగిన యన్యరాజులున్
కరిరథరథ్యయుక్తులయి ♦ కత్తిళముల్ ధరియించి వాహినుల్
బరువడి సాగఁ బోరునకు ♦ వచ్చిరి వీరరసాతిరేకులై
యరినికరం బరే యనుచు ♦ నార్వ సుపర్వులు వింత సెందఁగాన్. ౩౮

మ॥ ఇటు లేతెంచి తదీయసైన్యములు శ్రీ ♦ కృష్ణాయతానీకమున్
బటునారాచపరంపరార్భటులతో ♦ వైరించి పోరాడఁగా
విటతాటంబుగ యాదవుల్ జెదరి వే ♦ వీతాసిశస్త్రాస్త్రులై
చటులప్రక్రియఁ బాఱఁగా దొడఁగి రా ♦ సంగ్రామరంగంబునన్. ౩౯

క॥ అరదములు నేలఁగూలెను, విరిగెను టెక్కెంబు లెల్ల ♦ బిద్దెను హరులున్
ద్విరదములు వ్రాలె నఱిముఱి,నోరిగెను బాదాతమును ప ♦ యోజాక్షుమొనన్.

గీ॥ ఇటులఁ దజ్జరాసంధుని ♦ చటులసేన, యాదవులమూఁకలన్నింటి ♦ హతముసల్పఁ
గసి నసంఖ్యాతబాణముల్ ♦ విసరె నప్పు, డంధకారమ్ము గ్రమ్మె ర ♦ ణాంగణమున.

శా॥ వైకుంఠుం డటుపై నకుంఠితగతిన్ ♦ స్వవ్యూహసందోహముల్
జీకాకౌటను గాంచి మించి కసితో ♦ స్వీయంబు శార్ఙ్గంబు భూ
మ్యాకాశంబులఁ బర్వ దిగ్గజము లా ♦ హా! యంచు లక్షింపగా
సాకల్యంబుగ నెక్కుపెట్టెఁ దనదా ♦ సైన్యంబు మాన్యంబుగాన్. ౪౨

ఉ॥ ప్రెగ్గడ లగ్గలంబుగను ♦ బెగ్గిలసాగిరి జెట్టిజట్టులున్
బగ్గెను వీడి రశ్వములు ♦ పైకెగురంగడఁగెన్ భయంబునన్
నెగ్గకపోయె నాగములు ♦ నీరసమయ్యెను విండ్లు సాగధుల్
దగ్గిరి శార్ఙ్గటంకృతివి ♦ తానముచే మగధేశుసేనలోన్. ౪౩

శా॥ ఇంకన్ దత్సమయంబునందు యదువం ♦ శేశానసేనానులున్
శంకాతంకవిహీనులై డమరు వీ ♦ ణా మడ్డు ఢక్కానక
క్రేంకారంబులు భాంకృతుల్ సమరభే ♦ రీరావముల్ శింజినీ
టంకారంబులు సల్పి రొక్కమొగిఁ గా ♦ టం బౌనటుల్ భూవరా! ౪౪

వ॥ అంతన్ వైరివారవారణకరణకరణరచనాధురంధరుండగు నగ్గరుడధ్వజానలుండు బలభద్రానిలుండు బాసటగా శిఖావళీపింఛం బుల్కఁగాఁ గరవీరంబులు రసనంబులుగా శార్ఙ్గచక్రాద్యాయుధంబులు గరంబులుగా హేమచేలద్వయంబు తేజఃపుజంబుగాఁ బ్రచండమార్తాండుండు ప్రతాపంబుగా వీణావేణు

ఢక్కానకాద్యనేకవాద్యంబులు స్వాహేతిశబ్దంబులుగా సాశ్వరథం బజవాహనం
బుగా వెడలి పుడమిఁబడి వడివడి వ్రచ్చుకొని చొచ్చెడి పిడుగు కడంకఁ గడలు గడ
గడ వడంక దుర్మదాంధంబును దుర్నిరీక్ష్యంబును నగు విపక్షపాక్షికమహారణ్యాం
బులోఁ జొరఁబడి ప్రలయకాలాభీలజాజ్వల్యమానజ్వలను విధంబునఁ బెచ్చుహెచ్చిల్లి
వియచ్చరమానీంద్రుండు మెచ్చి తాండవలీలాలోలుండుగా దహింపం గడంగె. ఆత్తఱి
నరాతిపదాతివ్రాతంబు లాజ్యాహుతులై భస్మీభూతంబులయ్యె. వెండియుఁ దత్పి
తాంబరశాతాంబకఘాతంబుల శతాంగంబులు హతరథిరథ్యసంగతంబులై చక్రం
బులు చూర్ణంబులుగా నేలం గూలె. మత్తేభంబు లొకటిపై నొకటి వ్రాలె.
కొంద ఱరివీరు లధోముఖులును గొంద ఱూర్ధ్వాననులును గొందఱు భిన్నాంగులును
గొందఱు భిన్నకంధరులును గొందఱు సంఛిన్నపాదులును గొందఱు విశీర్ణతను
త్రాణులును గొందఱు వ్యత్యస్తహస్తులును నై నానాప్రకారంబుల భాండవ్యూ
హంబు భాతి హతులైరి. తత్క్షణంబునందు ద్వీపంబులు గ్రాహంబులుగా నుష్ట్రఖరక
బాధాములు కచ్ఛపంబులుగా రథంబులు శింశుమారంబులుగాఁ గేశంబులు శైవా
లంబులుగా భుజంబులు భుజంగంబులుగాఁ గరంబులు మీనంబులుగాఁ దాకహార
హీరకుండలశిరోరత్నంబులు శర్కరిలంబుగా శస్త్రంబులు శుక్తులుగా శంఖచ్ఛత్ర
చామరంబులు సైకతంబులుగా రథాంగంబు లావర్తంబులుగా సేనాద్వయం
బుభయతటంబులుగా శతయోజనవిస్తీర్ణభ్రాజమానంబగు వైతరణీతరంగిణి కరణి
నొండు రుధిరస్రవంతిని భీకరంబుగాఁ బ్రాదుర్భవించి నూఱామడలవఱకుం
బ్రవహింపం దొడంగె. మఱియు నానిర్ఝరిణియందు భైరవభూతభేతాళయోగినీ
గణంబులు చనుదెంచి కాంచి కేకరించి కేరించి కేకిసలం గొట్టుచు నొండొరులు
బిల్చికొనుచు బ్రలయమేఘనిర్ఘోషంబులవలెఁ బొబ్బలఁ బెట్టుచు మహాకాల కపాల
మాలార్థంబుగాఁ బృథులంబగు తద్రుధిరంబు దడఁగియున్న శిరంబులఁ గెల్లగించి
పేర్చి యార్చి గ్రహించి తచ్ఛోణితం బసకృత్తుగాఁ జప్పరించి వికావిక నవ్వి
గ్రోలుచుఁ ద్రేపుచు మెచ్చుచు హెచ్చి చెరలాటమాడుచు నృత్యం బొనర్చుచుండ
భద్రకాళి రౌద్రమూర్తియై సింహం బెక్కి రంహస్స్ఫూర్తిని డాకినీశతంబు వెన్నాడ
నామొగ్గరంబున కేతెంచి నల్గడ లడలఁ బరికించి యిచ్చకొలంది నుష్ణంబగు రక్తంబు
కడుపారఁ ద్రావి యౌ నౌ నని తలపంకించి వికారంబుగా భీకరాట్టహాసంబులం
గావించుచుండె. ఇంకఁ దత్సమయమందు స్వర్గవాసంబు జేసెడి విద్యాధరీగంధర్వ్యప్స
రోజనంబులు తత్క్షాత్రధర్మాచ్యుతులై బృందారకరూపంబులం బొంది తోతెంచు
వీరవరుల సహమహమికచే ననురూపులగు వారిని వరించుచుండిరి. సంగర
రంగంబున నభంగురంబుగా ధర్మంబుతోఁ బోరాడిన శూరులు గొందఱు
మార్తాండమండలంబు భేదించుకొని విష్ణుపదంబున కేగుచుండిరి. అంతటఁ బ్రలం

ఛాంతకుండు హలాయుధంబున మిగత పగమూఁకలను సమాకర్షించి త్రైలోక్యబల ధారకుండై యొక్కమా ఱిక్కుంభినిం ద్రొక్కం జాలు ముక్కంటి నెక్కసక్కెమాడు రౌద్రంబున ముసలంబుచే మసలక నుసిజేసి మెసలాఁడుచుండఁ గురు వంగ విద్యాధి నాథు లనాథులై భయంబునం జిక్కినదే త్రోవయని పాఱి రట్టిపట్టున ౪౫

శా॥ మాతంగాయుతదోర్బలుండు మగధ । క్ష్మాపాలకుం డాత్మసే
నాతండానల మంబుజాక్షశితబా । ణశ్రేణివర్షంబులన్
బ్రాఁతిన్ గ్రుంగి వినాశమాటఁ గని దీ । వ్యత్స్యందనారూఢుఁడై
హేతుల్ దాలిచి సీరి ముంగలకుఁ దా । నేతెంచె యుద్ధార్థమై. ౪౬

క॥ వచ్చిన మాగధు నరదము, లచ్చిమగనియన్న సూచి । లాంగలమున వే
హెచ్చుగ లాగి ముసలమునఁ, జచ్చునటుల్ సూతహరులు । జదిపెం బిదపన్. ౪౭

క॥ హతసారధిరథహయుఁడయి, వెతబడక జరాత్మజుండు । స్వీయాస్త్రములన్
ద్రుతముగ విడి దోర్యుగమున, ధృతితో బలుఁబట్టి కొనియె । నెదిరించి కసిన్.

వ॥ ఇట్టులం బట్టుకొనం దిట్టయగు నానల్లపట్టుపుట్టంబులతాల్పు పట్టుబట్టి తట్టాడి యా జెట్టిపట్టు తప్పించుకొని యుప్పరవీనికిం గుప్పించి యెగసి కంఠీరవం బుపైఁ గంఠీరవంబును, శార్దూలంబుపై శార్దూలంబును గుంభిపైఁ గుంభియును దూఁకు వీఁక నాకట్టిడినానిపై దూఁకి తట్టసబుజంబులం దట్టి యుట్టట్టసరాని యట్టుల గట్టిగాఁ బట్టి పిడికిళ్ళం బొడిచియుఁ గాళ్ళం దన్నియు వ్రేళ్ళన్ మొట్టియు మోళా రించి శారింప నా క్రూరుం డయారె యని మెచ్చి యగ్గరుడధ్వజాగ్రజుం డగ్గఱి పగ్గె లగ్గలంబుగ నుగ్గడించి యుగ్రెత్తుగా నుగ్గాడ హుమ్మని భుజయుగ్మమ్మునం ద్రోసియుఁ గాసరంబుభాతి శిరంబునం బొడిచియు ఖరంబువిధంబునం బృష్ఠపాదం బులం బ్రహరించియుఁ బొంచి చెంగున విహంగంబుభంగి పైకెగసి కసిని నుదు గణంబు పుడమినిఁబడు బెడఁగున నా తాటిపడగవానిపైఁ బడి బెడుసుగాఁ బీడిం పం దొడంగం దడయక బలుం డఖండబలుండై పాదంబులం బాదంబులన, హస్తం బులన్ హస్తంబులును, నురంబునం దురంబును, శిరంబునన్ శిరంబును, భుజం బులన్ భుజంబులును గీలించి నేల త్రుణ్ణంబైస్థాలిఁ బోలి ఘుటికాద్వయంబు చలింప నిగం బిగియంబట్టుకొని నెమ్మదగ్గాగ్రహోగ్రవిగ్రహుండై పెల్చనం గూల్చ ఘోరం బగు ముసలంబుఁ గైకొని యా పగతుం దెగటార్పఁ దమపరిస్థితుండుగా దీనవత్స లుండును, బూర్ణతమాపతౌరుండును, మహాత్ముండును నగు నా శ్రీకృష్ణుం డధికరభసంబున బలభద్రుని కడ కరిగి విడు విడు మని యతనికడంక మాన్పి జరాసంధున కిట్లనియె. ౪౮

శ్రీకృష్ణుండు బలరామునికిం జిక్కిన జరాసంధుని విడిపించుటం

చ॥ వగచెదవేల ? పొమ్ము రిపు ♦ పక్షముఁగూల్ప ననల్ప సేనతోఁ
దగి మఱి యిందు రమ్ము మగ ♦ ధా ! యభిమానధనుండ వీవిటుల్
నొగులకుమా ! నిలింపులు మ ♦ నుష్యులు మెచ్చగ నాడినట్టి నీ
మగఁటిమి నిల్పుకొమ్ము చను ♦ మా ! యనుమానము మానుమా ! యెదన్.

మ॥ పరిహాసంబుగ నిట్లు బల్కి విడిపిం ♦ పన్ దజ్జరాసంధుఁడున్
శిరమున్ సిగ్గున వంచి యిప్పు డెదియేఁ ♦ జేయంగ వీలౌనొ కా
ని రయానన్ జని నిర్జనస్థలమునన్ ♦ నిష్ఠం దపం బాచరిం
చి రణంబందున నీ హరిం దునిమి వా ♦ సిం దెత్తు నం చాదతోన్. ౫౧

తే॥ మంత్రులను బలాయితులైన ♦ మనుజవిభులఁ
దోడుకొని మధురాపురిన్ ♦ వీడి తనదు
పురమునకుఁ బోయి యందున ♦ నరివినాశ
కృతిసమారంభములఁ జేయు ♦ చెసరుచుండె. ౫౨

చ॥ హరిహాలు లట్టు లట్టి మగ ♦ ధాధిపు గెల్వ సురల్ సుమంబులన్
గురిసిరి వందిమాగధులు ♦ గోర్కి మహోన్నతసన్నుతుల్ పఠిం
చిరి రణవీరు లబ్బురముఁ ♦ జెందిరి కాహళశంఖదుందుభుల్
మొఱసెను యాదవధ్వజిని ♦ మోదము గాంచె ననంతరంబునన్. ౫౩

క॥ తురమున నరినికరంబులు, బరువడి విడినట్టి దివ్య ♦ వాజిద్విపచా
మరశరమణిమకుటంబుల, హరిపాక్షికచయము గొనిన ♦ యంతట వేడ్కన్.

సీ॥ వేదవేదాంగప్ర ♦ వీణులౌ బ్రాహ్మణుల్, క్షేమంబుగల్గ నా ♦ శీర్వదింప
నలఘుచరిత్రలౌ ♦ కులసతుల్ సుమలాజ, చందనాక్షతలను ♦ జల్లుచుండ
రంభాభలైన వా ♦ రస్త్రీలు గానాభి,నయవిశేషములతో ♦ నాట్యమాడఁ
బౌరనాయకులైన ♦ భాగ్యవంతులు పూర్ణ,కుంభనీరాజనాల్ ♦ గొంచునియ్య
తే॥ సకలవాద్యంబులున్ మ్రోయ♦జయముఁగొన్న, శౌరి సీరిసమేతుఁడై♦సర్వయాద
వులును జనుదేర వచ్చె నా♦పూర్తిగా న,లంకరించిన మనికికి ♦ శంకదక్కి. ౫౪

ఉత్సాహ॥ అంత మాధవుండు యాద ♦ వాధిపోగ్రసేనునిన్
సంతసమునఁ గాంచి మ్రొక్కి ♦ సమితిఁగొన్న ద్రవ్యముల్
సుంత మిగులకుండ నిచ్చి ♦ సుఖముగల్గ భూమి న
త్యంతముగను నేలు మంచు ♦ నాడె తేఁడ ! పిమ్మటన్. ౫౫

క॥ ఇరువదిమూఁ డక్షౌహిణు, లరుదేరఁగ వెంట భీక ♦ రార్భటితోడన్
మఱల జరాసంధుఁడు శ్రీ,హరినిం దెగటార్ప మధుర ♦ కాగతుఁ డయ్యెన్.

ఉ॥ ఆగతుఁడైన మాగధుని ♦ నా హరి గాంచి బలప్రయుక్తుఁడై
వేగ తదీయసైన్యమును ♦ స్వీయశితాస్త్రకృపాణధారలన్
రేగి హలంబు బూనర్చి తృణ ♦ రీతి నరాతినిఁ బాఱఁద్రోల నా
మాగధనాయకుండు నవ ♦ మానపరీతమనస్వియై చనెన్. ౫౭

తే॥ మధురలోనున్న జన మల ♦ మాధవు కృప
ధనకనకవస్తువాహన ♦ ధాన్యపుత్ర
పౌత్రదీర్ఘాయురారోగ్య ♦ భాగ్యయోగ్య
తలు విశేషముగాఁ గల్గఁ ♦ దనరుచుండె. ౫౮

తే॥ చని సహింపక తజ్జరా ♦ సంధుఁ డంబు
జేక్షణుం గెడపఁగఁ బను ♦ నేడుమాఱు
లేగి యోడి తిరుగఁ బను ♦ నెనిమిదవత
డవఁ దురముఁ జేయ యత్నించు ♦ నవసరమున. ౬౦

కాలయవనుండు నారదప్రేరితుండై కృష్ణునిమీఁద దాడివెడలుట.

చ॥ కలహమె విందుగాఁ దలఁచి ♦ గౌరవమొందెడి నేను పూని మ్లే
చ్ఛుల కధినాథుఁడై ప్రథిత ♦ శూరులలో గణనీయుఁడై ధరన్
బలుఁడయి క్రాలు కాలయవ ♦ నప్రభు డాసి తమిన్ దదాగ్రహా
నల మనిలంబుగా వడి ఘ ♦ నంబుగ రేపుచు నిట్లు పల్కితిన్. ౬౧

మ॥ యవనా! సప్తసముద్రముద్రితపృథు ♦ జ్యానాగలోకాది లో
కవిరాజద్బలశాలురన్ గెలిచి త ♦ త్కాంతానిశాంతార్థర
త్నవితానాశ్వమదేభధేనుమకుట ♦ ద్రాఘిష్ఠరాజ్యంబులన్
స్వవశంబౌ నటు గొన్న నీవొక బలున్ ♦ సాధింతువా? కాంతువా? ౬౨

చ॥ అతఁ డెటువంటివాఁ డనిన ♦ నాగమగమ్యుఁ డనాదిపూరుషుం
డతులబలుం డమేయగుణుఁ ♦ డర్జునమిత్రుఁడు నర్జునాంబరుం
డతిరథుఁ డబ్జనేత్రుఁ డసు ♦ రాంతకుఁ డాశ్రితపోషకుండు దు
ర్మతరతనాశకుండు నయి ♦ రాజిలుఁ గృష్ణుఁ డనంగఁ బోటరీ! ౬౩

తే॥ మధురయను పురమందునఁ ♦ బ్రథిత యాదవులు నుతింపగ వాసంబు ♦ సల్పుచుండు
నతనిఁ బట్టుమ బలమున్న ♦ నపుడె నిన్నె, లోకవీరుఁడవని మేము ♦ వాకొనెదము.

తే॥ అనినతోడనే యవనుం డ ♦ హంకరించి, హుంకరించి పెంగింకతో ♦ నూరు విడిచి
ప్రబలచతురంగబలముతో ♦ బయలుదేరి, మధురచుట్టును విడిసె నో ♦ మానవేంద్ర!

ఉ॥ ముట్టడిసల్ప మాథురులు ♦ పూర్తిగ భీతినిఁబొంది కుంది మే
మెట్టుల నిందు నుండఁగల ♦ మే రహి నిల్చెడి మాదుప్రాణముల్?

గట్టకటా! కటా! యకట! ♦ కంజదళేక్షణ! సంతతంబు నిన్
గట్టిగ నమ్మియున్న మముఁ ♦ గావవె వైరులఁ బాఱఁద్రోలవే. ౬౮

తే. అనుచుఁ వేఁడి చాతకము వ♦ర్షాగమంబుఁ, జూచు కైవడి హరికృపఁ♦జూచుచుండి
రవల నసురాంతకుండు ని♦జాగ్రజన్ముఁ, జేరి యిట్టుల వాక్రువ్వెఁ ♦ జింత జేసి.

శా. అన్నా! యెన్నఁగరాని శస్త్రములతో ♦ హస్త్యశ్వజాలంబుతో
విన్నాణంబగు స్యందనావళులతో ♦ భేరీరవస్ఫూర్తితో
విన్నం గన్నను గుండె జల్లుమను ను♦ద్వృత్తోద్భటశ్రేణితో
నెన్నం డిందున రాని కాలయవనుం ♦ డేతెంచెఁ బోరాడఁగన్. ౬౯

తే. కొలఁది కాలంబు గడచినం♦గొంపముంపఁ, దజ్జరాసంధుఁడున్ మఱి♦దాడివెడలు
నప్పు డుభయులుఁ గలిసి యీ♦యాదవులను, హతము జేయుట ధ్రువమని♦యాత్మ నెంచు

శ్రీకృష్ణుం డర్ణవమధ్యంబున ద్వారకాపురంబుఁ గట్టించుట.

మ. అనఘా! వారిని నేకకాలమున సం♦హారంబుఁ గావించుటల్
గనఁగా దుష్కరమయ్యెడిన్ మన కనిన్ ♦ గానన్ బురంబొండు త
ద్వనధిన్ మార్తురు సేరరాని కరణిన్ ♦ బల్ గూఢమౌనట్లు నే
ర్పున నిర్మింపఁగనౌను యాదవ జ ♦ బుల్ వాసముల్ సల్పఁగాన్. ౭౦

ఆ. అనఁగ నీలచేలుఁ ♦ డంగీకరింపఁగా, లోకపాలకాది ♦ లోకనుత్యు
విశ్వకర్ముఁ బిలిచి ♦ విపులాంబుధిం బురిఁ, గట్టుమంచు జెప్పెఁ ♦ గరుడవిభుఁడు

ఆ. అవల విశ్వకర్మ యారేయిఁ ♦ బురమొండు, కట్టె దాని కేది ♦ కాదు సాటి
యనిన నింద్రవరుణ ♦ ధనదపితామహ, శమననగరముల ప్ర♦శంస యేల?

క. వెండియు మోక్షముఁగోరు న,ఖండులు వైకుంఠమంచుఁ♦గాంచును రది కృ
ష్ణుం డెది చేయించిన నది, దండిదియై చెల్లుగాదె ♦ ధరణీరమణా! ౭౩

పృథ్వీవృత్తము. అనంతరమునన్ రమారమణుఁ డట్టి ♦ యంభోధిలో
ననన్యఫణితిన్ విశాలముగ నున్న ♦ యా ద్వారకన్
ఘనంబగు స్వయోగశక్తి యదుపుత్ర ♦ కశ్రేణిఁ దో
డ్తన్ దయను జేర్చి యా మధుర కేగె ♦ ధాత్రీవిభూ! ౭౪

క. అరిగి యసహాయుఁడును ని,శ్శరుఁడను హరి పురమునుండి♦చనె వెలుపలకున్
హరి గుహ విడి వడి వచ్చెడి, కరణిని సరగున నెఱిగను♦తమ్మితలనేతా! ౭౫

ఉ. అంతఁ దురుష్కసైన్యవిభుఁ ♦ డా హరిఁ గన్గొని చిత్తమం దిటుల్
జింతనచేసె నే నిట వ♦సించుట గాంచియుఁ గించలేక నా
చెంతకు వచ్చె వీఁ డెవఁడొ ♦ శ్రీధరుఁడో మఱిఁ గాఁడొ యైన శ్రీ
కాంతుఁ డటంచుఁ దోఁచుఁ గనఁ♦గా నలనాఁటి సురర్షి సూక్తులన్ ౭౬

కాలయవనుండు శ్రీకృష్ణుని వెంబడించి పాఱుట.

చ॥ తలఁచి యటుల్ తురుష్కవసు ♦ ధాపతి దాల్పక యెట్టిహేతిఁ గా
ల్బలమును వీడి యొంటరిగ ♦ వాహన మెక్కక బంటుచాడ్పునన్
సలిలజనేత్రుఁ బట్టికొని ♦ చంపఁగఁ బైకరుదేర శౌరి యా
బలికిఁ బరాఙ్ముఖుం డగుచుఁ ♦ బాఱఁ గడంగె నభంగసంగతిన్. ౭౭

చ॥ పఱుగిడఁ గాంచి తద్యవన ♦ పార్థివుఁ డీతఁడు పాఱుబో తరే!
మెఱుఁగకపోతి వీరుఁడని ♦ యే విని యిందుల కేగుదెంచితిన్
సరిసరి వీనిఁ బట్టుట సు ♦ సాధ్యమటంచుఁ దలంచి నవ్వి స
త్వరగతితోడ వెంటఁబడి ♦ పాఱెడిఁ దత్సమయంబునందునన్. ౭౮

క॥ అక్కమలాక్షుఁడు సక్కఁగ, నక్కపటికిఁ జిక్కినట్టు ♦ లగుపడు మఱలన్
జిక్కక పఱుగిడు మునులకుఁ, జిక్కని వాఁడెటు లతనికిఁ ♦ జిక్కు? నరేంద్రా!

చ॥ మఱి హరి, దుర్గమంబులను ♦ మానవశూన్యములౌ నరణ్యముల్
బురములు బక్కణంబులును ♦ బుణ్యనదీనదసాగరంబులున్
సరసర తిర్గి తద్యవన ♦ సన్నిధి నిల్చి హసించి పిల్చి పో
టరి! బలమున్నె? యుండినఁ ద ♦ టాలునఁ బట్టుమటంచు రేపెడిన్. ౮౦

శా॥ మారీచుండు సఖోదితుం డగుచు మున్ ♦ మాయాసువర్ణైణియై
శ్రీరామున్ బరువెత్తఁ జేసినటు లీ ♦ శ్రీకృష్ణుఁ డా కాలునిన్
బాఱం జేయుచు శ్యామలాద్రిగుహలోఁ ♦ బాఱాడి కోణంబునన్
జేరెన్ దద్యవనేంద్రుఁడున్ జొరఁబడెన్ ♦ జృంభించి దంభంబుగన్. ౮౧

తే॥ అట్టి బిలమందు ముచుకుందుఁ ♦ డనెడి నాతఁ
డొడలు దెలియనిభంగినిఁ ♦ బుడమిపైని
గిరి ప్రతిధ్వనించెడిరీతి ♦ గుఱక లిడుచు
నిదురఁ బోవుచునుండె నో ♦ నిర్మలాత్మ! ౮౨

క॥ అంతన్ దత్కాలుండు త,దంతరమున సొచ్చి కనఁగ ♦ నంధం బౌటన్
సుంతయు జూడఁగఁ జాలక, కొంతవడికిఁ బండిన ముచు ♦ కుందుం గాంచెన్.

చ॥ కని హరి యంచు భ్రాంతిపడి ♦ కయ్యముఁ జేయఁగ లేక లేకి! త
జ్జనపదపట్టణాబ్ధివన ♦ శైలము లన్నియు దాఁటఁ బాఱి ద
ప్పునఁగల యీ బిలంబునకుఁ ♦ బోకిరివై చనుదెంచి నిద్ర వో
యిన నరుమాడ్కి నుండెదవె? ♦ యే నిఁకఁ జంపక పోవ నిత్తునే. ౮౪

తే॥ అంచు నట్టహాసంబు గా ♦ వించి మించి
యశనిసదృశపాదంబున ♦ నతనిఁ దన్ని

యన్నగము మాఱుమ్రోయఁగా ♦ నఱచి కరత
లముల బుజములఁ జఱచి చె ♦ లంగుచుండ. ౮౫

చ॥ అల ముచుకుందుఁడున్ నిదుర ♦ కడ్డు ఘటిల్లుట లేచి చూచి ముం
గలఁ గల కాలుఁ గీలివలెఁ ♦ గ్రాలెడి కంటఁ గనం దదంగజా
నలము బహిర్గతంబయి తక్ ♦ ణంబున వాని దహింప భస్మమై
లలి నిలపైని వ్రాలె మిథి ♦ లాపరిపాలనధర్మలోలుపా! ౮౬

తే॥ అవల బహులాశ్వుఁ డిట్లనె ♦ నమరమునికిఁ
బలికె నారద! యా గొప్ప ♦ వాఁడెవండో
కాలయవనుండు వానిచేఁ ♦ గాల్పఁబడుట
కేమి కారణమో కృప ♦ నెఱుఁగఁ జెపుమ! ౮౭

ముచుకుందవృత్తాంతము.

వ॥ అన విని మునివరుండు జనకున కిట్లనియె. భూవరా! మున్ను ముచుకుందుండు మాంధాతృపుత్రుఁడై యఖండభూమండలపాలకుండై యేలుచు నొండెడ నిశాటులు నిర్జరగణంబును దౌర్జన్యంబున నిర్జించి తర్జించుచుండం గని యిది కర్జంబుగాదని చని యా దుర్జనులన్ భర్జించి సంరక్షించిన నా బృందారకబృందం బానందంబుఁ బొంది సందియంబులన్ మాని డాసి రాజపుంగవా! మమ్మా కర్బురులవలనఁ గలుగు దుర్భరబాధల రూపుమాపి సంరక్షించితివి. కాన నీకుఁ గావలసిన వరంబు లొసంగ వచ్చితిమి. తెలుపు మని పృచ్ఛింప నా సచ్చరితుండు మెచ్చి వియచ్చరులారా! భవత్సంరక్షణకార్యమం దహోరాత్రములు నిద్రమాని యప్రమత్తుండనై పాటుపడితిని. దాన నిపుడు బహుబాధలు గల్గుచుండెం గాన గాఢనిద్ర యలవడునట్లును, దన్నిద్రావసానంబునందు సుందరనందనందనసందర్శనంబు ఘటిల్లునట్లును, దద్దర్శనంబునకుమున్నె నా నిదురకు భంగంబు గల్పించిన దుస్సంగుండు భంగీభూతుండగునట్లును, వరంబియ్యఁ బ్రార్థించితి నన వారలిచ్చి స్వధామములకుం జనిరి. తద్వరప్రభావంబున నాతం డా శ్యామలాచలగుహాలోఁ గృతయుగంబునం బ్రవేశించి గాఢంబుగా నిద్రించుచుండ నక్కాలయవనుం డేతెంచి యచ్యుతదర్శనంబు గాకమున్నె యతని శయనంబున కంతరాయంబు గల్గించి ధ్వంసంబయ్యె. ఇట్లా కాలుండు చూర్ణీభూతుండైన పిదప నా యచల బిలమం దొకమూలనున్న శ్రీకృష్ణుండు జగన్మోహనాకారుండై కోటిమార్తాండ మండలప్రతీకాశ తేజఃపుంజవిభ్రాజమానుండై నానాభూషణభూషితుండై ప్రసన్న వదనారవిందుండై దయాసముద్రుండై యా ముచుకుందు కురంగటం జెలంగినం గాంచి యాతండు ప్రత్యుత్థానం బొనరించి సంతోషించి నమస్కరించి యిట్లు భక్త్యంచితుండై వినుతించె. ౮౮

సీ॥ తమ్మంట్లు మొదలైన సొమ్ములు గలవానిఁ, దమ్మిచూలినిఁ గాంచి తనియువానిఁ
దమ్మికనులవానిఁ దమ్మిఁ దాల్చినవానిఁ, దమ్మికంటులతోడఁ దగులువానిఁ
దమ్మియింటిచెలి యెదను జెలంగెడివానిఁ, దమ్మితూపరిరూపుఁ దనరువానిఁ
దమ్మిపగతునింటఁ దద్దఁ బుట్టినవానిఁ, దమ్మిమొగ్గరమునఁ దరలువానిఁ
తే॥ దమ్మిపొక్కిలిగలవానిఁ దమ్ములదొర, యందు వెలిగెడివానిని నందముగల
మబ్బుచాయనుదగువాని మంచివారిఁ, బ్రోచువానిని నిన్నిదేఁ మ్రొక్కుచుంటి.

ధ్రువకోకిల॥ సభయలోకశరణ్య! మాధవ! శంఖచక్రగదాధరా!
ప్రభువరేణ్య! యగణ్యపుణ్య! వి పాటితాసురవాహినీ!
యభవమిత్ర! యనాదిపూరుష! యాదితేయనమస్కృతా!
యభయమిచ్చి కృతార్థతంగను నట్లు ప్రోవుమ! యుత్తర్జీ. ౯౦

మత్తకోకిల॥ వాసుదేవ! త్రివిక్రమా! వ్రజ పాలకాత్మజ! కేశవా!
దాసపోషక! గోప్రవర్ధన ధారణోద్ధు! మహాఘనా!
రాసమండలకుర్దనోత్సుక! రాధికేశ్వర! శాశ్వతా!
భాసురాఖిలలోకనాయక! వందనంబులఁ జేసెదన్. ౯౧

తే॥ వెయికనుల్ వెయిశిరముల వెయిభుజముల
వెయ్యిరూపుల వెయిపేళ్ల వెయియురముల
వెయిపదంబుల వెయ్యికో టియుగములను
బూనినట్టి యనంతు ని న్మ్రొక్కుచుంటి. ౯౨

క॥ శౌరీ! హరీ! యారయ, ధారణి నావంటి పాపి దైవాఱఁడు దై
త్యారీ! నీవంటి దురిత,హారియు నగుపడఁడు గాన నలరం గనుమా! ౯౩

చ॥ అని వినుతింపఁ గృష్ణుఁడును హర్షముఁ బొంది యిటు ల్వచించె నో
యనఘ! త్వదాత్మ నిర్మల మహంకృతిశూన్యము ధన్య మీవునర్
ఘునుఁడవు నా నుడుల్వినుచు నా వసియించెడి బాదరిస్థలం
బున కిపుడేగి దివ్యతపముం బొనరింపు మదాశ్రయంబుగాన్. ౯౪

చ॥ తప మొనరించిరన్ నిఖిల ధర్మములం బొనరింప నర్హమై
యపగతపాపమై వెలయు నగ్రజవంశమునందు నీవు నా
కృపఁ దలకట్టుగాను జని యింతువు తప్పక ప్రేమరూపభ
క్తిపరుఁడ వౌచు మత్పదవి కిన్ జనుదెంతువు తిర్గి రానటుల్. ౯౫

క॥ అని యాజ్ఞాపించినఁ ద,జ్జనపతి ముచుకుందుఁ డట్టి చక్రికి నతులం
బొనరిచి విడఁజాలక వీ,డ్కొని బాదర్యాశ్రమమునకుఁ జనెడి వేళన్. ౯౬

తే॥ ద్వాపరంబందుఁగల నరుల్ స్వల్పు లౌట
దాశశతమహోచ్ఛ్రితుఁడైన తజ్జనవిభుఁ

గని భయంబునఁ దిరుగాడఁ • గాంచి యతఁడు
వెలివరుఁ డటంచు నేగెఁ గు • బేరదిశకు. ౯౭

చ॥ ఇటు ముచుకుందభూపతికి • నిచ్చి వరంబు సరోజనేత్రుఁ డం
తట మధురాపురంబునకు • ధైర్యమునం జనుదెంచి యందు మి
క్కుటముగ నున్న తద్యవన • కుంజరసేనలఁ దుక్కుధూళులౌ
నటు ప్రహరించె యాదవులు • హర్షపయోధిని మగ్నులౌనటుల్. ౯౮

క॥ ఏతత్సమయమున నల జ, రాతనయుఁడు జగడమాడ • రానెంచి యశ
స్స్ఫీతజ్యౌతిషికుల మగ, ధాతతవాసులను బిలిచె • నవనీసురులన్. ౯౯

ఆ॥ పిలిచి యిట్టులనియెఁ • బృధ్వీత్రిదశులార!, వాసుదేవుఁడనెడి • బలుని గెలువఁ
దలఁచి మధుర కరిగె • దగ్గ గాన మూర్తంబు, మంచి దొకటిఁ బెట్టి • పంచుఁడాస్థ

తే॥ ఆముహూర్త బలమున జయంబు నాకుఁ, గల్గినన్ మిమ్ముసారెకు•గౌరవమున
సర్వవిధములఁ బూజించి • సంతతంబు,సౌఖ్యముగ నేలుచుందు ద్వి • జన్మలార!

ఆ॥ లేనియెడల నట్టి • దానవఘాతకు, డోర్చి నన్నుఁ జెఱను • నుంచెనేని
నపజయమ్ము గల్గ • నవమానమున్ సల్పి, పంపెనేని మిమ్ముఁ • జంపివేతు.

వ॥ అనవుడు తద్వసుంధరాబృందారకేంద్రులా జరాసంధవాక్యబృందంబు డెందంబం దమందంబుగ నాలోచించి యథార్థం బెఱింగి పృచ్ఛకుండు తుచ్ఛుం డగుట హెచ్చుగ ముచ్చటింపంజాలక దైవంబుపై భారం బునిచి తజ్జరాసంధ జయంబునే యభిలషించు యొక్కమూర్తంబు నిర్ణయించి యతని కిట్లనిరి.

తే॥ ఓ జరాసంధ! నీమాట • నొప్పి యిప్పు, డొక్క లగ్నము పెట్టితి • ముచితరీతి
రణముఁ జేయఁగ జనుమ! ప • రాజయంబు, నీకుఁ జేకూర దియ్యది•నిక్కువంబు

క॥ అని చెప్పఁగ నట్టి జరా, తనయుఁడు దైత్యారిపైని • దాడికి వెడలెన్
గునిలింపోక్తుల నమ్ముచు, ననఁగఁగఁ దిగ రెండు పదుల • యక్షౌహిణులున్

చ॥ వెడలి కదల్ గదుల్ వడఁక • వీరరసం బెగపొంగ సంద్రముల్
జెడఁబడ నార్వఁ బ్రేక్షకు లి • సీయని రోయ సమస్తవాద్యముల్
దడబడ మ్రోయ సల్పి నిశి • తస్వగదాస్త్రకృపాణసంతతిన్
విడివడఁ దత్పురిన్ విడిసె • వెన్నునిఁ గొట్ట నతండు దండితోన్. ౧౦౭

తే॥ దేవకీనందనుండును భూ•దేవనాగ,ముఖసమస్తలోకములకు•మూల మగుటఁ
దజ్జరాసంధరణయాత్ర • ధరణిదేవు, లనిన పల్కుల నెఱిఁగి యి • ట్లాత్మ నెంచె.

సీ॥ వీరి మూలముననే • క్రూరులు సెఱదిరన్, వేదంబు లిందాఁక • వెలయుచుంట
వీరి మూలముననే • విశ్వోపయోగమౌ, సవనాదు లిందాఁక • జరుగుచుంట
వీరి మూలముననే • విపులసద్గుణములు, వ్యక్తమై యిందాఁకఁ • బ్రబలుచుంట
వీరి మూలముననే • విద్యాకళలు గూడ, విలువగా నిందాఁక • నిలిచియుంట

తే॥ వీరి మూలంబునం గదా పితృమహర్షి, విబుధులుఁ దృప్తిఁ జెందుట వీరిమూల
మున నెనా ముఖ మానంద పూర్ణ మగుచుఁ, బొగడఁబడుటయు శ్రద్ధతో బుద్ధిఁ దలఁప.

తే॥ ఇట్టి విప్రుల సూక్తుల నెట్లు రిత్త, పృత్తుఁ? బుచ్చినఁ భువనముల్ బూదిగావె
యంచు స్వప్రతిజ్ఞను గూడ నవలఁ ద్రోసి, భూసురోక్తులే నిజముగా వాసికెంచి

మ॥ బలుఁ డేతెంచఁగ వెంటఁ గాలినడకన్ బ్రహ్మాండనాథుండు నై
లలిఁ దాదృఙ్మధురాపురంబు విడి యుల్లంఘించి తద్ద్వారి నా
నల వైదావాలుచు భీరువౌ నరువలర్ బాజాడ నాతండు క
న్నులతోఁ గాంచి హసించి యిట్లు పలికెన్ మోదం బనల్పంబుగాన్. ౧౧౦

చ॥ నిలు నిలు మోయి తోయరుహ నేత్ర! యిటుల్ పరువెత్తఁ బాడియే?
బలివని సిక్కి నీల్గితివి భండన మీ వొనరింపఁజాలవే?
చలము నశించెనే? మునుపు సాగినలాగున నిప్డు సాగునే?
తులువ! యిఁకెట్లు పోయెదవొ? త్రొక్కనె? నా కసిదీఱ నెందునేన్. ౧౧౧

వ॥ అని ప్రతిజ్ఞాలాపంబు లాడుచు నతులధృతియుతపతాకినీసహితుండై వెన్నాడి పాఱాడ మాఱాడక యా రామరమారమణులు గాల్కొలందిని యామ్య దిగ్భాగంబునం బోయిపోయి యంతికంబున ౧౧౨

సీ॥ తాలహింతాల రసాలతక్కోలకుం, దార మందారాది భూరుహాగము
గండభేరుండఖడ్గగవయశార్దూల, మృగరాజముఖజంతు మిశ్రితంబు
మాలతీమల్లికా మాధవీయూధికా, మరువకకురువక మానితంబు
కీరపారావత శారికాపరభృత, స్తోకాదికలరవ శోభితంబు

తే॥ మత్తమత్పదఝంకృతి మంజులంబు, కమలకల్హారభూషిత విమలబహుళ
పల్వలప్రాంచితంబు శుభప్రదంబు, నగుచుఁ జెన్నారెడిఁ బ్రవర్షణాచలంబు.

తే॥ అద్ది పదునొకండామడ లాయతంబు, నంత వెడలుపుఁ జెలఁగెడి నందు మిగుల
శబరులెల్లరు విహరింత్రు సర్వరోగ, నాశకరమగు నోషధుల్ నాటుకొనెడి.

క॥ అల గిరిశృంగాగ్రంబున, సులువుగ నెక్క మగధుండు సూడమి వారిన్
మల మొదలఁ జిచ్చుఁబెట్టెను, హలిహరినాశంబుఁ గోరి యవనివరేణ్యా!

ఉ॥ పెట్టినతోడ ధూమములు భీతికరంబయి బైలుదేరఁగా
బిట్టుగ రాఁజి గాడ్పులును వీవఁగ, భగ్గునఁ జిచ్చుమండి యా
గుట్టఁ జెలంగు చెట్టులును గుంజనికుంజములున్ గుటీరముల్
గుట్టిమముల్ సమస్తమును గొట్టుపడన్ దహియించె నంతటన్. ౧౧౬

మ॥ బలకృష్ణుల్ తదనుక్షణంబునఁ బ్రతి ద్వంద్వేక్షణాదృశ్యులై
మల శృంగాగ్రమునుండి పత్రికులస ప్రామ్రాడీతిగా సాగి యా

వలఁ జెన్నారెడి ద్వారకాపురములోఁ । బాళంబుగాడంబుగాఁ
జెలు లానందము నెందఁ జేరిరి సుధీ! । శ్రీమైథిలాధీశ్వరా! ౧౧౭

క॥ అంత జరాసంధుఁడు శ్రీ,కాంతుం డుఁ దదగ్రజుండుఁ । గాలిరి గిరిలోఁ
బంతము నేఁటికిఁ దీఱెను, స్వాంతమునన్ సంతసంబు । సక్కఁగఁ గలిగెన్.

క॥ అని నెమ్మనమున నెంచుచుఁ, దన సైన్యముతోడఁ గూడి । తాదృగ్గోత్రం
బును విడి నిజపురమునకున్,జన నభిముఖుఁడయ్యె జయముఁ । జాటుచు ధక్కన్

తే॥ బ్రహ్మవాక్యంబు బ్రాహ్మణ। వాక్యమొక్క, రీతి ఫల మిచ్చునని భావి।భూతవర్త
మానకాలజ్ఞు లెల్లరు । మాటిమాటి, కాడుదురు వారి నమ్మిన । వాఁడు సెడునె?

క॥ లోకక్షేమముఁ గోరుచు, శ్రీకరమా కృతుల నెల్లఁ । జేయుచునుంటన్
నాకులు దైత్యులు నరు ల,స్తోకముగా వేఁడుచుంద్రు । క్షోణీసురులన్. ౧౨౧

సీ॥ పృథుచక్రవర్తినిన్ । విశ్వవిఖ్యాతుగా, సల్పిన దీ విప్ర । శక్తికాదె
యిక్కట్టులన్ జిక్కు । నింద్రుండు సుఖి కాఁగ, సల్పిన దీ విప్ర । శక్తిఁగాదె
మృతులైన వారి జీ । వితులుగా నొనరింపఁ, జాలిన దీ విప్ర । శక్తికాదె
భగవంతుఁ డిజ్జగం । బగచాట్లు లేనట్లు, సాకుట యా విప్ర । శక్తిఁగాదె

తే॥ సప్తసాగరములఁ గ్రోలి । సమ్మతమున, మఱల ధరణిపైఁ బాఱఁగ । సరగ విడిచి
నట్టి దీ విప్రశక్తి మ । హాద్భుతంబు, నైన దీ విప్రశక్తిఁ గొం । డాడఁ గలనె?

క॥ తత్కారణముగదా బలి,కుక్షీలధరులు పయోధిఁ । గుదిరిన పురిలో
నుత్కటముగ దాఁగుట మఱి, యుత్కర్ష జయంబు లరికి । నొనఁగూడుయన్.

తే॥ ధీర! నీరజనేత్రుఁడా । ద్వారకాపు,రంబునం దుండుటకుఁ గార । ణంబు నీకుఁ
జెప్పియుంటిని వెండియు । నప్పరముని పరిణయంబులఁ గూరిచి । పలుకఁగలను

బలరామ వివాహమహోత్సవము.

క॥ ఇయ్యది సెప్పుట కాదిని, నెయ్యముతో సీరిపెండ్లి।నిం గూరిచి నే
నియ్యెడఁ జెప్పెద విని,నన్, జయ్యనఁ బుధసార్థసమితి । సంసిద్ధియగున్. ౧౨౪

తే॥ భీకరార్భటియుత్తర।త్నాకరంబు, నందు నానర్తుఁడన్ భూపుఁ।డాత్మనామ
మునఁ జెలంగెడి దేశంబుఁ।బోషణంబు, ధర్మముగఁ జేయుచుండు నా।ధార్మికునకు.

చ॥ కలఁడుగదా సుతుం డొకఁడు । గాఁదగువారల మేలుబంతి మో
గ్యులఁ దలకట్టు దిట్టలను । నుక్కరి దిక్కుఁడు వారికెల్ల ది
క్కలఘుచరిత్రులం దలఘుఁ । డందఱకున్ దలలోనినాల్క బీ
దలకును బెట్టుఁజెట్టు వసు । ధాపతులం బెద రైవతుం డనన్. ౧౨౬

చ॥ అతఁడు నిపానఖాతపరి । ఖాల్పసరోహ్రదకూపదీర్ఘికా
దితిలకగోపురావరణ । ధిష్ణ్యసభామఠవప్రముందు రా

వృతివిశిఖాప్రపావిపణి ♦ వీధిచతుష్పథభర్మహర్మ్యసం
గతముగ నద్భుతస్థితినిఁ ♦ గట్టెఁ గుశస్థలియన్ మహాపురిన్. ౧౨౮

క॥ ఆపురిఁ గాపుర ముండుచు, నేపున ధర్మముగ రాజ్య ♦ మేలుచు వేడ్కన్
శ్రీపతికరుణను రైవత, భూపతి శతపుత్రకులను ♦ బుణ్యులఁ గాంచెన్. ౧౨౯

తే॥ మఱియు మారుమిటారిని ♦ మరువఁ జేయు
నంత సర్వాంగసుందరి ♦ యైన రేవ
తి యను కన్నెను గనె నా క్షి ♦ తిప్రభుండు
మెందు గారాబముగఁ బెంచు ♦ చుండ నామె. ౧౩౦

తే॥ ప్రాప్తయౌవన యౌచు వి ♦ వాహయోగ్య
యగుట వీక్షించి మిగుల ని ♦ జాంతరంగ
మందు నిట్లు యోజించె నీ ♦ యబల నెవని
కిచ్చినన్ లెస్సయౌ ? నది ♦ యెఱుఁగఁబడదు. ౧౩౧

క॥ తెలియక యే ముదుసలికో, చలమరికో లేకికో కు ♦ జనునకొ గదికో
కలవాఁడని యీరతిసమ, నెలనాగను గట్టిచెట్ట ♦ నేఁగానుగదా. ౧౩౨

తే॥ కులము శీలంబు ప్రాయంబు ♦ గలిమి బలిమి
బాంధవంబును రూపంబు ♦ భద్రలక్ష
ణంబులం గల్గి వెలిఁగెడి ♦ నరవరేణ్యుఁ
డెందుఁ గలఁడొక్కొ యెవరు వ ♦ చింపఁగలరొ. ౧౩౩

ఉ॥ హృదయమునం దిటుల్ దలఁచి ♦ యెల్లజగంబుల సృష్టిసల్పు నా
సదయుఁడు బ్రహ్మ చెప్పుటకు ♦ శక్తుఁడటంచు సువర్ణరత్నముల్
బొదిపిన స్యందనంబున స్వ ♦ పుత్రిని రేవతి నెక్కఁజేసి స
మ్మదమున బ్రహ్మలోకము న ♦ మందగతిం జని యోగశక్తితోన్. ౧౩౪

వ॥ ఇట్లు చని యవ్విరించనుం గాంచి నమస్కరించి యం దాసమయమం దాతండా యింద్రాదు లేతెంచి స్వాభిప్రాయ సంచయంబు విన్నవించు కొనుటయు వసిష్ఠవామదేవకశ్యపాత్రి భరద్వాజశాండిల్యమాండవ్యమరీచ్యాది యోగిపుంగవులు పరివేష్టించి యుండుటయుఁ గిన్నరకింపురుషవిద్యాధరచారణ గంధర్వాప్సరోజనంబులు నాట్యం బొనరించుటయు విలోకించి తరుణం బిది గాదని యెంచి యించుక కాలంబు తూష్ణీంభావంబు వహించి యుక్తావసరం బాలోకించి సంతసించి బ్రహ్మకు నప్పరమేష్ఠిం డగ్గఱి యొరిగలిడి డగ్గుత్తికతోఁ జెవి యొగ్గుమని యగ్గలంబుగ నగ్గించి యిట్లుగ్గడించె. ౧౩౫

క॥ జననస్థితిలయములకున్, ఘనకారణుఁడవు పలుకుల ♦ కలికిమగఁడ వ
ఖిలజగదాధారుండవు, వనజాసనుఁడవు నిలింప ♦ వర్యుండ వజా! ౧౩౬

క॥ ఆనందాకారుండవు, మానివితతిసన్నుతుఁడవు ♦ మాధవజుఁడవో
దీనదయాజలధీ! నా, యీ నతులం గొనుచు నన్ను ♦ నేలుమ! పరమా!

చ॥ మనువు మనీష యంగము ల ♦ మర్త్యులు వేదము లుత్తమాంగముల్
దనుజులు పాదముల్ విమల ♦ ధర్మము వక్షము వీపధర్మముల్
దనువు సమస్తసృష్టిగను ♦ దద్ద ఘటిల్ల వెలుంగు నీకు వం
దనములఁ జేయుచుంటిని బి ♦ తామహ! పూర్ణపురాణపూరుషా! ౧౩౮

క॥ అలఘుజగంబును హస్తా, మలకముగా సృష్టిఁజేసి ♦ మనిపి ప్రవృద్ధిన్
సులువుగ లూతావిధమున, లలిఁగసియించి ముదమునఁ జెలంగవె యీశా!

విద్యున్మాలావృత్తము॥ తాతా! తండ్రీ! ♦ ధాతా! విద్వ
జ్జేతా! నేతా! ♦ శిష్టస్రష్టా!
భూతప్రీణ ♦ ప్రోహాగ్రణ్యా!
జోతల్ గొమ్మా ♦ సూరిప్రాప్యా! ౧౪౦

చ॥ వినుము మహానుభావ! యొక ♦ విన్నప మిత్తఱి నెట్టి స్త్రీల కె
ట్టినరుల కేవిధంబున ఘ ♦ టింతువొ యే మెఱుఁగంగలేము గా
ని నయగుణుండు శూరుఁ డతి ♦ నిర్మలుఁడున్ జిరజీవియైన వా
ని నొకని మత్కుమారికకు ♦ నిర్ణయముం బొనరించి చెప్పుమా! ౧౪౧

క॥ నీవె సమర్థుఁడవని యిట, కీవిధి నే వచ్చియుంటి ♦ నీక్షింపఁగ నీ
రేవతియో రతితుల్యయ, కావునఁ దగువరునిఁ జూచి ♦ కరుణను నను మా!

చ॥ పొగడుచు నద్ద భారతివి ♦ భుండు ప్రసన్నచతుర్ముఖంబులన్
నగు చిటు బల్కె రైవత! క్ష ♦ ణం బిఁక యాపనమైనచో బలం
బగు నల కాలమం దిరువ ♦ దాఱు నొకండగు కల్పముల్ సన
జగము మనుష్యయుక్తమయి ♦ సాగెడిఁ దత్కలికాలమందునన్. ౧౪౩

క॥ నీ పుత్రులు నీ పౌత్రులు, నీ పెండ్లము నీదు చెలులు ♦ నీ బంధుగులున్
భూపతి! యుండఁగఁజాలరు, నా పలుకుల్ విని వడి భవ ♦ నమునకుఁ జనుమా!

మ॥ చని తాలాంకుఁడు నీలచేలుఁడు మహా ♦ సౌశీల్యసంపన్నుఁడున్
వనజాతాయతలోచనాగ్రజుఁడు వి ♦ భ్రాజత్సితాంగుండు స
జ్జనసంరక్షకుఁ డాహవోగ్రుఁడు హలా ♦ స్త్రప్రాంచితుం డున్ సుధీ
ఖనియౌ రాముని కిచ్చి నీదు తనయన్ ♦ గావింపుమా! పెండిలిన్. ౧౪౫

క॥ మఱి సుమబాణాకారుఁడు, చిరజీవియు యాదవకుల ♦ శేఖరుఁ డతఁ డీ
తరుణికిఁ దగినవరుండని, కరముగ నేఁ బలుకుచుంటిఁ ♦ గాన సలుపుమా!

క॥ ద్వారకలో నా హరి యా, సీరియు భూభార మణఁపఁ ♦ జెలఁగుదురు మహా
వీరులు వసుదేవజులును, ధీరులు బ్రహ్మాండభక్త ♦ దేవవిభులునై. ౧౪౭

ఆ॥ బ్రహ్మ యిట్లు పల్క • రైవతభూపతి, మ్రొక్కి యందు వెడలి • పూర్ణవృద్ధి
వృద్ధమగుచు మిగుల • వెలిఁగెడి ద్వారకా, పురికి నేగుదెంచె • పుత్రితోడ.
ఆ॥ వచ్చి విడిదిఁ జేసి • వసుదేవునకు నా యు, దంత మెఱుఁగఁజేసి • సంతసమున
స్వజనములనుగూడఁ • జక్కఁగా రావించి, యంచితముగ సత్క • రించి యంత.
తే॥ సర్వకల్యాణకరమును • సౌరభాస్వి, తంబు పుష్పాంచితంబు నై • డంబు మీఱు
నొందు కల్యాణమండప • ముచితరీతి, నేర్పరచి వధూవరుల వ • సింపఁజేసి.
సీ॥ యాదవనాయకు • లరుదెంచి యియ్యదే, యుక్తవివాహము • చుగ్గడింప
సకలసామంతులుర్వి • జనుదెంచి ధన కన, కాదిబహూకృతు • లందనియ్య
నంబరమందలి • యమరులు విరులను, గరముగఁ బోరఁబోరఁ • గురియుచుండఁ
గల్యాణకరములై • కర్ణపేయంబులై, వివిధవాద్యములు శ • బ్దించుచుండ
తే॥ నుర్విదేవతలెల్ల రా • శీర్వదింప, మంత్రతంత్రయుతంబుగా • మానవతిని
రేవతిఁ గూఁతు నట్టి సీరికరమందుఁ, బెట్టి దానంబు సల్పెఁ బెం • పెన్నడగాగ.
తే॥ మఱియు నాతండు హలికిడెఁ • గరదములుగ, బ్రహ్మదత్తరత్నంబుల • వస్త్రములను
హాయసహస్రాంచితము మోజ • నావృతంబు, విశ్వకర్మనిర్మితము నా • విపులరథము.
తే॥ ఇట్లు రైవతభూపరుఁ • డెలమి స్వీయ, పుత్రికా వివాహోత్సవ • ముంబొనర్చి
తపము సల్పఁగ బాదర • స్థలికి నేగె, నిద్ది వినువారు సద్దశ • నెసఁగఁ గలరు.

శ్రీ రుక్మిణీకల్యాణ కథాప్రారంభము.

క॥ మిథిలాపురనాయక! శ్రీ, మధుమథనవివాహకథల • మాటాడెద నీ
కథలను విను సజ్జనునకు, వ్యథలు సనన్ సర్వపూరు • షార్థము లొదవున్.

వ॥ ఈ యఖండభూమండలంబునం బరబ్రహ్మంబువిధంబున సత్యజ్ఞానానంద మయంబై సత్యలోకంబు పగిది దివ్యభాషాబ్రహ్మవిభాసురంబై వైకుంఠంబువైఖరి శ్రీపుండరీకాక్షమండితంబై కైలాసంబుకైవడి రాజశేఖరసర్వమంగళాస్పదంబై యమరావతిచందంబున విబుధగణవిభ్రాజమానంబై తేజోవతీనగరంబుకరణి శుచి నిచయసముచితంబై సంయమనీపురంబుచాడ్పున సమవర్తియుక్తంబై నైరృతిస్థానీ యంబులాగునఁ బుణ్యజనసమాకీర్ణంబై వరుణపురంబుసరణి ఘననికరవిరాజ మానంబై యసిలుసి నిలయంబు నెఱని నానాసుగంధబంధురంబై యలకాపురంబు చొప్పున ధనదసముదాయసముదయంబై భోగవతిసొబగున మహాభోగియోగ్యంబై గోలోకంబులీల గోగోపకాళిరమ్యంబై గంధర్వలోకంబురీతిఁ జిత్రరథాదివిచిత్రంబై గ్రహమండలియట్లు మిత్రరాజబుధగురుకవిముఖభూషితంబై హస్తినాపురంబుఠేవి ధృతరాష్ట్రనివాసంబై యింద్రప్రస్థపత్తనంబుభాతి సధిగతధర్మజాతంబై వారణాశీ పురంబుతీరునఁ గాలభైరవశూలపాణిపరిష్కృతంబై సుజనచరితంబుమాడ్కి నిష్కళం కంబై విపులకమలకమనీయకమలకల్హారమరాళరాజరాజివిరాజితంబై మాన

సరోవరంబుఁ బురుడించు దివ్యసరసులును, సరసజనమనోరథానుకూలంబులై చైత్రరథనందనంబులం బోలు నుద్యానంబులును, నుద్యానరతన్యాహృద్యంబులై సుర పురరథ్యలం బోలిన రాజమార్గంబులును, రాజమార్గోభయపార్శ్వవిభాసురంబులై సురసాలంబులవలెఁ గ్రాలు సురసాలాదిసాలంబులును, సాలజాలప్రభవవాసనా వాసితంబులై మలయమారుతంబును మరపించు శీతవాతంబులును, శీతవాతభీతలై రతిరంభాదిసతులను బోలి లతాతన్వీలరుమనోహరు నాశ్లేషించుమాడ్కిఁ దమతమ ప్రియులం గౌఁగిలించుకొను సుందరులును, సుందరసుందరీసుందరంబులై సంక్రందన మందిరంబును గ్రేణించు మణిఘటితశిఖర్మ్యహర్మ్యరమ్యహర్మ్యంబులును, గలిగి భూరి వికారవస్తుప్రశస్తంబయ్యు నభూరివికారవస్తుప్రశస్తంబై లాలాటికజాలవిలసితంబయ్యు నలాలాటికజాలవిలసితంబై యర్థిజనావనసమర్థరమణీయంబయ్యు ననర్థిజనావన సమర్థరమణీయంబై సర్వవిధసామరస్యంబై సమస్తసంపత్సారస్యంబై సకల జనానందకరంబై విదర్భదేశాంతర్భాతంబై కుండినపురవరం బొంపు చెన్నారుచుండు

ఉ॥ ఉండుఁగదా యొకం డచట • నుర్విసుపర్వసుపర్వభక్తియు
క్తుండు తదాధిపత్యసహి • తుండు వదాన్యుఁడు సద్గుణుండు ది
క్మండలఖండనోత్సవుఁడు • నైతికవైదికలౌకికార్థికో
ద్దండకృతిప్రవీణుఁడు ని • తాంతయశుండను భీష్మకుం డనన్. ౧౪౬

ఆ॥ రుక్మి రుక్మరథుఁడు • రుక్మబాహుండును, రుక్మకేశి యింక • రుక్మనేత్రుఁ
డనెడి తనయు లేవు • రా ధరాధిపునకుఁ, గల్గి రంతఁ గొంత • కాల మరుగ. ౧౪౭

మ॥ జనియించెన్ గమలాంశతో నమృతని • ష్యంద్యాననాబ్జంబుతో
వనజాతాయతపత్రనేత్రపదసం • బద్ధాంతరంగంబుతో
ఘనరుక్మద్యుతిభాసమానసుకుమా • రశ్రేణితో రుక్మిణీ
వనితారత్నము పుణ్యరాశి యనఁ ద • ద్భార్యామణిన్ మైథిలా! ౧౪౮

క॥ ఆపాపదినక్రమమున, నేపారుచు శుక్లతార • కేళవిధమునన్
భూపతి కాటలఁ బాటలఁ, దేపకుఁ దేఁకును గూర్చి • తృప్తి ముదంబుల్. ౧౪౯

సీ॥ ఒకపరిఁ జెలులతో • నోమనగుంటల, నాడును జేకడి • యంబులాడ
నొకతేప నెచ్చెలు • లుండ వీణాదులన్, వాయించుఁ దొడవులు • వాదులాడ
నొకసారి సకియలన్ • సుకముగా రావించి, బంతులాడును బలు • వింతలొదవ
నొకమాఱు సఖులతో • నొంటిగా ముచ్చట, లాడుఁ జెలుల్ పరి • హాసమాడ

తే॥ నొక్కతడవను జేటుల • నెయ్యుఁ బిలిచి, బొమ్మలకుఁ బెండ్లి నొనరించి • సమ్మదమున
మంచి గుజ్జెనగూళ్ళ వ • డ్డించి మించు, స్వకులరూపశీలంబులు • జగతి మించ.

ఆ॥ ఆమె యతిథులకును • నభ్యాగతులకును, మ్రొక్కి సత్కథలను • ముచ్చటింప
నాలకించుచుండు • నాసమయంబున, నేను గూడఁ బోయి • యెలమితోడ.

క॥ కృష్ణు మహత్త్వము సత్త్వము, విష్ణుత్వము సర్వలోక ♦ విజయిత్వము రో
చిష్ణుత్వము బ్రహ్మాండచ, రిష్ణుత్వముఁ దత్త్వమంటి ♦ రెట్టింప నుసుల్. ౧౬౨

ఆ॥ ఇట్టులాడ నామె ♦ యిందిరావిభుఁడె నా, ప్రాణనాథుఁడంచు ♦ భావమందు
నిశ్చయించి యతని ♦ నిర్మలగుణములఁ, గీర్తనంబుఁ జేసి ♦ కేరి వరుస. ౧౬౩

సీ॥ పెద్దలవద్దకు ♦ నుద్దవిడిఁ జొచ్చి, మాటాడు వాడుక ♦ మానఁదొడఁగె
నిమ్మపండులఁ బోలి ♦ నెమ్మది నుబ్బెడి, గబ్బిగుబ్బలఁ బైటఁ ♦ గప్పఁగడఁగెఁ
జెలికత్తియలతోడఁ ♦ జేరి యేకతముగా, ముచ్చటలాడుట ♦ మొదలు పెట్టెఁ
దల్లికిఁ గొలఁదిగాఁ ♦ దనయిచ్చ వెలిగాఁగఁ, గటివేల్పు గొప్పఁ బ ♦ ల్కంగఁగడఁగె

తే॥ చిన్ని వెన్నుని వన్నెలఁ ♦ జిన్నలెన్ని, యెన్నఁడెన్నఁడు సన్నని ♦ యిన్నడుమురు
నెప్పఁ జెప్పఁగాఁ జాలుదు♦నొక్కొ? యంచు, మిగుల నువ్విళ్లులూరునో♦మేదినీశ!

తే॥ మఱియు నొకపరి శ్రీహరి ♦ దరికి నరిగి, రుక్మిణీకులసౌశీల్య ♦ రూపగుణము
లేను వర్ణింప నాతఁడా ♦ యింతి తనకుఁ, దగిన సతియని మెంచెనో ♦ ధాత్రినాథ!

వ॥ అంత నయ్యనంతాకాంతుం డాత్మీయబాధుసంతానంబుతో నేకాంతంబున మాతనం బొనరించి యనంతకల్యాణగుణగణకాంతుండును, దైత్యాంతకుండును, భగవంతుండు నగు నిందిరాకాంతునకుం గోటిపూర్ణేందుప్రతీకాశ యగు తన కూఁతునిడి వివాహం బొనర్చునట్లు నిశ్చయించి యుండ యావ రాజ్యాభిషిక్తుం డగు రుక్మి యను జ్యేష్ఠపుత్రుండు భీష్మకుం జూసి తండ్రీ! నీవు నిర్ధారించిన విషయం బన్యాయంబై నాకు వేంద్రంబు దీంద్రంబుగాఁ గల్గించెడి.

సీ॥ ఆకార మెంతుమా ♦ యఖిలజనాసహ్య, కరకృష్ణరూపంబు ♦ గలుగనయ్యె
నన్వయం బెంతుమా ♦ యా యయాతిప్రభు,శప్తగోపాలవం ♦ శంబునయ్యె
సౌశీల్య మెంతుమా ♦ సర్వదూష్యంబైన, తిస్కరించుటమె ప్ర ♦ ధానమయ్యె
వాహనం బెంతుమా ♦ వజిగజాదులు, గాక మునలిబొల్లి ♦ గ్రద్దయయ్యె

తే॥ ఆధిపత్యంబు నెంతుమా !♦యాల దొరత,నంబె యయ్యె నీలేకికి♦నాచెలియలఁ
ద్రిపురసుందరి నీవెట్లు♦కృపను మాని,యిడఁ దలంచితివో యయ్య!♦యెఱుఁగఁజెపుమ!

సీ॥ గండు సెలంగని ♦ తిండిపోతే కాక, నీతిమాలిన పాఱుఁ ♦ బోతువాఁడు
కాలకూటధరు సం ♦ గాతకాఁడే కాక, విషధరంబులపైని ♦ వెలుఁగువాఁడు
పుణ్యజనాళి క♦పూజనీయుఁడె కాక, యెల్లవారలకును ♦ నెల్లిదుండు
గోకులం బందలి ♦ క్రుమ్మరీఁడే కాక, యెల్లచోటులఁ దిర్గు ♦ చిల్లగొండి

తే॥ యైన వీనికి నా సతి ♦ నా సరోజ,నయన నా దివ్యగాత్ర నా ♦ నవ్యచరిత
నా మహాభాగ్యవతి నెట్లు♦ప్రేమవిడిచి,యిడఁదలంచితివో యయ్య!♦యెఱుఁగఁజెపుమ!

వ॥ అట్టి దిక్కుమాలినవాఁడే యనురూపుండగు వరుండయ్యెనే? ఇఁక వేఱొండు దిక్కులేదే ? అక్కటికవాని కిచ్చి పరిణయం బొనరించుటకన్న నన్యంబగు పాతకం బుండునే ? కాన నద్దాని మాని చేదిధరాధీశుండును, నవక్రపరాక్రమవిక్రమ క్రముండును, మదనరూపుండును, నభిజాతుండును నగు శిశుపాలభూపాలున కిచ్చి పెండ్లి నొనరించి యైహికాముష్మికసుఖంబులం జెందుట సెల్లుం గాదే యని పలు సారులు నెక్కువక్కాణించి యెట్టకేల కాతని నొడంబఱిచె. అవల తద్భీష్మకాదులు తత్పరిణయారంభతత్పరులై యుండుట నక్కన్నియ యెఱింగి తన మనోరథంబు వృథయయ్యెనని వందురుచు నిట్లు చింతించె. ౧౬౯

ఉ॥ ఎన్నిదినాలనుండియొ యు ◆ పేంద్రుఁడు భద్రగుణుండు నైన యా
వెన్నుఁడు ప్రాణనాథుఁడని ◆ వేమఱుఁ జెందెడి నాదువేడ్కఁ బె
ద్దన్నయ పానకంబునకు ◆ నడ్డగు పుల్లవిధాన నడ్డెఁ గాఁ
డన్న యితండు దున్నయని ◆ యందును సందియమేమి లేనటుల్. ౧౭౦

క॥ ఇంతకు నా ప్రారబ్ధమె, సాంతముగా హేతువగుచు ◆ నగుపడుఁ గానీ
యింతట నియ్యది యా శ్రీ,కాంతున కెఱిఁగించువారు◆గలరే ? యిలలోన్.

రుక్మిణి బ్రాహ్మణుని ద్వారకకుఁ బంపుట.

మ॥ అని చింతించెడికాలమందుఁ గులధా ◆ త్యాప్తిమర్త్యుఁ డేతెంచ నా
వనితారత్నము గాంచి మ్రొక్కి యిటులన్ ◆ బల్కెన్ ధరానిర్జరా!
యనఘా! సర్వవిధంబులన్ హృదయ మా ◆ యబ్జాక్షుపై నిల్పెఁ గా
వున నా ద్వారకనుండి యా హరి నిటన్ ◆ బొందింప నిన్ వేఁడెదన్. ౧౭౧

క॥ శ్రీపతిపాదారాధక!, యీపనికిం దగినవాఁడ ◆ వీవే యని బల్
తోఁపఁగఁబంపించుటకే, నీపగిదిఁ గడఁగుచుంటి ◆ నేగుమ! వేగన్. ౧౭౩

ఆ॥ అనియుఁ జెప్పఁదగు ర ◆ హస్యోక్తు లొకకొన్ని
నుడివి యంపె నంతఁ ◆ బుడమివేల్పు
పద్మనాభుఁ జూచు ◆ భాగ్యమబ్బె నటంచు
ద్వారకానగరికి ◆ వడిగఁ జేరి. ౧౭౪

చ॥ చనిచని కాంచె దీప్తివిల ◆ సన్నవరత్నవిరాజమానకాం
చనమయరమ్యహర్మ్యములు ◆ జాలచతుష్పథచత్వరప్రపా
దినిభృతమున్ మదేభరథ ◆ దివ్యతురంగమనోజ్ఞమున్ మహా
వనసహితంబు గోపకవి ◆ భాసురమున్ గమలేశవాసమున్. ౧౭౫

ఆ॥ అవల నట్టి విప్రుఁ ◆ డచ్యుతు దర్శించి, యర్చఁగొని భుజించి ◆ యడిగి కుశల
మొసఁగి దీవెనలను◆నూరక యుండుటఁ, గనుచు సెలవుఁగొనుచు◆ననియె నిట్లు.

వ॥ దేవా! యీ వసుంధరను విదర్భనామకదేశంబున కధినాథుండై భీష్మకుండను నామంబున నొకఁడుండు. అతనికి రుక్మిణి యనంబరగు నొక కూఁతు రైదుగురుకుఁ జెలియలై కలదు. త్రిపురసుందరి యగు నక్కన్యకామణి యనన్యలావణ్య తారుణ్యాపుణ్యాచరిత్రాగ్రగణ్యుండవగు నీయందు బద్ధానురాగయై పాణిగ్రహణ మహోత్సవప్రశస్తవాచికం బొందు సవినయంబుగా వాచింపుమని నన్నుం బంపించెంగాన విన్నవించెద వినుము. ౧౭౭

శా॥ నిత్యానందమహోదధీ! గుణనిధీ! ♦ నిర్ధూతదంభత్కుధీ!
స్తుత్యామ్నాయసమూహమార్గగపదీ ♦ శూల్యాదిసంస్తవ్యధీ!
దైత్యారాతివితానరక్షణసుధీ! ♦ త్వద్భక్తరాట్సేవధీ!
నిత్యంబుల్ శుభమబ్బఁగాత గొనుమీ! ♦ నేఁజేయు జోహారులన్. ౧౭౮

క॥ నారదమునిచే మును నీ, చారిత్రము నాలకింప ♦ సంపూర్ణముగాఁ
గారణకారణుఁడ వనుచుఁ, బూరితిగాఁ దోఁచఁబడెను ♦ భువనచరిష్ణూ!

క॥ ఇచ్చట నంతయు క్షేమం, బచ్చటి క్షేమాతిశయము ♦ లరుదుగఁ దెలుపన్
హెచ్చుగ వేఁడెద సర్వం, బచ్చుగ నెఱుఁగుదువు కృష్ణ! ♦ యైనను వినుమా!

ఉ॥ నీ మృదుభావ నీ నటన ♦ నీ సుగుణంబులు నీ చరిత్రముల్
నీ మహిమంబు నీ బలము ♦ నీ ఘటనాఘటనప్రసక్తియున్
నీ మహనీయరూపమును ♦ నీ కులగోత్రయశంబు లన్నియున్
క్షేమకరంబు లౌట నిను ♦ జీవితనాథుగఁ గోరితిన్ హరీ! ౧౮౧

ఉ॥ ఓ నరసింహ! సింహమున ♦ కూర్జితమైనటువంటి సొమ్మొదన్
నాన యొకింత లేక యొక ♦ నక్క దురాశను గోరినట్లు బల్
హీనగుణుండు చేదిధర ♦ ణీశ్వరుఁడీ భవదర్థమౌ నన్నున్
బూనికఁ బెండ్లిఁ జేసికొని ♦ పోవఁదలంచెడి దాన శ్రీధరా! ౧౮౨

ఉ॥ రమ్మనిఁ జేదినాయకజ ♦ రాతనయప్రముఖారివార మం
తమ్మొనరించి రాక్షసవి ♦ ధానముగాఁ గొనిపోయి నన్ను య
క్తమ్ముగఁ బెండ్లియాడి మఱిఁ ♦ దావకధర్మవికారచారునా
ర్యమ్ముల సర్వసౌఖ్యముల ♦ రంజిలఁజేయు మనన్యధన్యఁగాన్. ౧౮౩

తే॥ అంతిపురమందు నుంట నీ ♦ యబల నాకుఁ,జిక్కదని సందియంబును ♦ జెందవలదు
దాని కొక యుపాయం బెదఁ♦దలఁచియుంటి,నద్ది వలికెద శ్రీహరీ!♦యవధరింపు.

ఉ॥ ఎల్లి యనన్ వివాహమహ ♦ మేఁ గులదైవతయాత్రఁ జేసి రం
జిల్లుచు నూరిబైట నివ ♦ సించు భవాని కొనర్తుఁ బూజ న
వ్వల్లన నీవు వచ్చి మన ♦ సారఁగ నన్ గొనిపొమ్ము వచ్చెదన్
ఫుల్లసరోజలోచన! య ♦ మోఘపరాక్రమవిక్రమక్రమా! ౧౮౪

క॥ రమ్మా! త్వర నను(గొన ఘా, రమ్మా! జగడంబు దుమ్కు ♦ రమ్మా! బహు దూ
రమ్మా! తత్సమయము వై, రమ్మా! నాపయిని నీకు ♦ రాజీవాక్షా!　　౧౮౬

శ్రీకృష్ణుండు రథారూఢుండై కుండినపురికిఁ జనుట.

మ॥ అని యా రుక్మిణిభావ మా ద్విజవరుం ♦ డాడంగ శ్రీకృష్ణుఁ డ
ల్లన దిక్కుల్ వెలుఁగంగ నవ్వుచు నిటు ♦ లాక్రుచ్చె నీ పల్కులన్
వినియుంటిన్ జెవులార నా లలనపైఁ ♦ బ్రేమంబు నాకెక్కుడౌ
టను నిద్రించుటగూడ లేదు నిశలన్ ♦ డక్కుందు లేదో బుధా!　　౧౮౭

క॥ కావున నీవడిగినపని, కేవను నొనరింతు నంచుఁ ♦ డెక్కున రథమున్
శీవిని సిద్ధ మొనర్పఁగ, నావేళను దారుకునకు ♦ నాజ్ఞాపింపన్.　　౧౮౮

సీ॥ ఘణఘణాత్కారఘోర ♦ ఘంటికాయుక్తంబు, రత్నరాజిప్రభా ♦ రాజితంబు
స్వర్ణశుంభత్కుంభ ♦ సంచయరుచిరంబుఁ, బుష్పమాలాపాళి ♦ భూషితంబు
శస్త్రాస్త్రకరవాల ♦ జాలసంపన్నంబు, నరుణసహస్రదీ ♦ ధిత్యద్భుతంబు
భక్తలోకావాస ♦ వైకుంఠనిర్మితం, బుత్తమోత్తమము మ ♦ హోచ్ఛ్రితంబు

తే॥ శైబ్యసుగ్రీవమేఘపు ♦ ష్పకవలాహ, కాశ్వబద్ధంబు శుద్ధంబు ♦ హర్షదంబు
ఛత్రచామరయుతముగా ♦ స్యందనంబు, దెచ్చి నిలిపె దారుకుఁడు త ♦ ద్దేవు నెనుట.

చ॥ నిలిచిన తేరుఁగాంచి హరి ♦ నెక్కొని సారథిమూఁపునందు ని
ర్మలనిజపాదపద్మములు ♦ రాజిల నెక్కి స్వహస్తమిచ్చి డా
పల ద్విజు నెక్కఁజేసి నిశ ♦ పారము ముట్టెటికాలమందుఁ జం
చలగతిత్రోఁ జనం గడఁగె ♦ సాహసధైర్యనిబద్ధబుద్ధియై.　　౧౯౦

ఆ॥ అంత రేవతీశుఁ ♦ డచ్యుతుఁ డొంటిగాఁ, గన్యకార్థ మేగు ♦ గమనిక విని
కలివిశంకితుఁడయి ♦ బలమైన సేనతోఁ, నరిగెఁ గృష్ణువెంట ♦ నరుల నడుక.

తే॥ అటుల వెడలి రమేశ్వరుఁ ♦ డబ్ధిశైల, నగరజనపదవనములు ♦ దిగువగాగ
వచ్చి యా విదర్భాంతర ♦ భాసమాన, కుండినోపవనంబున ♦ కు నరుదెంచి.

వ॥ పంచాశద్ధస్తమానాధికోన్నతప్రశస్తంబగు ప్రాకారంబును, ధనుశ్శత సహితంబును, విస్తృతంబును, దుర్లంఘ్యంబును, దుర్గమంబును నై చాతుర్మాస్య తరంగిణీకరణిం బయఃపరిపూర్ణంబునై యున్న ఖేయంబును, గూజద్వనప్రియకోక మరాళశారికాకీరపారావతాది విచిత్రవిహంగపతనానుకూలహేమకుంభధ్వజతోలకం బులును గలధౌతమయసౌధరాజంబులును, సప్తదశయోజనపరిమితంబగు వర్తు లంబునుం గల్గి వెల్గు కుండినపురవరంబును గాంచుచు సహాసీనుండగు నద్ధరామరుం బనిచి యంత　　౧౯౩

క॥ కాంతాసంగ్రహణాత్మక, చింతకు ననువైన యొక్క ♦ చింతకు దిగువన్
సంతసమున విడి హాయముల, మంతనముం జేయుచుండె ♦ మనమున జనకా!

ఆ॥ పిదప భీష్మకుండు ♦ స్వీయసుతఁ శిశు,పాలున కిదుదు నని ♦ పలికి పట్ట
ణంబు నంత మండ ♦ నం బొనరింపఁగా, నాజ్ఞ జేసె సేవ ♦ కాళి కపుడు. ౧౯౫

సీ॥ కోటలు పేటలు ♦ గొందులు వాడలు, గోలువుకూటంబులు ♦ గోమరుమిగిలె
మిన్ను ముద్దాడెడి ♦ మేడల గోడలు, చిత్తరువులతోడఁ ♦ జెలఁగుచుండె
దట్టంబు లైనట్టి ♦ ద్వారబంధంములు, తోరణంబుల తోడ ♦ సొరుమీఱెఁ
దకతకధిమిధిమిం ♦ ద్రైతక్క యను వార,భామల యాటల ♦ వారిఁబ్రబలె

తే॥ మంగళప్రదతూర్యముల్ ♦ మాటి మాటి
కిని మొఱయుచుండెఁ బూరుషు ♦ లును వనితలు
నవపటంబుల భూషల ♦ నవ్యపుష్ప
హారములఁ దేజరిల్లి రా ♦ యూర ధీర! ౧౯౬

వ॥ అంత నక్కన్యకామతల్లికను జిరత్నార్జితామూల్యరత్నంబులచే నిర్మింపఁ
బడిన కల్యాణమండపంబున మంగళగీతవాద్యంబులు మ్రోఁగుచుండ సిద్ధులు
భూదేవిం జుట్టినట్లు సువాసినులు పరివేష్టించి పన్నీట జలకం బాడించి పరిమళ
ద్రవ్యంబుల ధూపంబు లిడి చందనాదులం బూసి పుష్పదామంబుల వేసి దివ్యాం
బరాభరణంబుల నలంకరించి తోడ్కొని రా శ్రుతిచతుష్టయపారంగతులగు
బ్రాహ్మణవరులు విఘ్నేశ్వరపుణ్యాహవాచనాదిశాంతికర్మంబులం జఱపి రక్షా
బంధనముహూర్తంబు గావింపం గన్యాదాత యగు భీష్మకుం డేతెంచి లక్షబారు
వుల బంగారంబును దద్ద్విగుణంబుగా ముత్యంబులను సహస్రభారవస్త్రంబులను
బదివేలతొడవులను నాఱర్బుదంబుల గోవులను నయుతగజంబులను దశలక్షరథం
బులను దశకోటితురంగంబులను గుడతిలపర్వతంబులను సహస్రసువర్ణపత్రంబులను
నా బ్రాహ్మణపుంగవులకు వందనపూర్వకంబుగా నిడి వరనిరీక్షణంబు గావించునెడ,

క॥ దమఘోషుఁడు తన తనయునిఁ, గ్రమ మొప్పఁగ ధాత్రిసురులు ♦ రక్షను జేయఁ
సుమహారాంబరభూషల, నమితముగ నలంకరించి ♦ యాచారవిధిఁ. ౧౯౭

ఉ॥ మంగళగీతవాద్యము ల ♦ మందముగా మొఱయఁ లతాంగులు
న్మంగళహారతుల్ గొన ఘ ♦ నంబుగఁ బెండ్లికుమారు సల్పి మా
తంగము నెక్కఁజేసి యమి ♦ తస్వకపౌండ్రజరాసుతాది సే
నాంగసుసంగతుండయి ప్ర ♦ యాణ మొనర్చె విదర్భకో విభూ! ౧౯౮

ఆ॥ అట్లు పోవునప్పు ♦ డా శిశుపాలుని, నెచ్చెలులగు ♦ క్షోణినేత లెట్లొ
కృష్ణయత్న మాల ♦ కించి స్వమిత్రునిఁ, గావఁ జనిరి మొనలఁ ♦ గలిగి యవల.

మ॥ వరబంధ్వాప్తులతో సువాసినులతో ♦ వారాంగనాశ్రేణితో
ధరణీదేవులతో గజావళులతో ♦ ద్రాఘిష్ఠసైన్యంబుతో

శరసంతానముతో రథాశ్వములతో • సామంతలోకంబుతో
నరుదొంచనట్లు వరుండు వచ్చుట విద • ర్భాధీశుఁ డాలించి తాఁ. ౨౦౧

క॥ ఘనముగఁ బ్రత్యుత్థానముఁ, బొనరిచి పూజించి వస్త్ర • ముల నిడి వరువా
రిని శుభకరగృహములలో, నునికిని సల్పంగఁ జేసె • నుర్వీనాథా! ౨౦౨

ఆ॥ ఇట్టికాలమందు • నట్టిరుక్మిణియును, గాంచి యచ్యుతుండు • గదియఁ డంచుఁ
గరము శంకితయయి • కమలాక్షుపదముల, నిలిపి యిట్టులెంచె • నెమ్మనమున.

రుక్మిణి కృష్ణునికై నిరీక్షించి చింతించుట.

శా॥ మూర్తం బెల్లి కరగ్రహంబు గదిసెఁ • భూదేవతల్ వచ్చి రా
యార్తత్రాణపరాయణుండు హరి యే • లా యిందు రాఁడో? మనం
బార్తిఁ గుందెడి మన్మనోరథతతుల్ • వ్యర్థంబు లౌనో? ఫల
స్ఫూర్తిఁ జెందునొ? యిట్టివేళ విధి యే • బుద్ధిఁ గటాక్షించునో? ౨౦౪

మ॥ ధరణీదేవుఁడు సాగనో? పథమునఁ • దైవాజెనో? చేరెనో?
హరి దర్శించెను? యీపనిఁ దెలిపెనో? • యాలించి యా కృష్ణుఁడుఁ
సరిగాదంచుఁ దలంచెనో? యిటకుఁ గాం • తుఁ వచ్చెనో? కాళియుఁ
గరుణఁ బర్వెనో? లేదొ నాదయిన భా • గ్యం బెన్న నెట్లున్నదో? ౨౦౫

మ॥ శిశుపాలుండు తదీయసైన్యములతోఁ • జేరెంగదా వీటిలో
విశయాభావమనస్కులై జనకుఁడుఁ • బెద్దన్న యవ్వానికే
వశఁగాఁ బెండ్లినొనర్చితీరుదురుగా • పద్మాక్షుఁ డేతెంచఁడే?
యశుభంబో శుభమో యెదో నుదువు ధీ • రాగ్రేసరుల్ లేరుగా! ౨౦౬

మ॥ ప్రతికూలించెను నంతరాయగిరిరా • ట్వజ్రాభవిఘ్నేశుఁడుఁ
బ్రతికూలించెను లోకశంకరకృతి • ప్రష్ఠుండు గౌరీశుఁడుఁ
బ్రతికూలించెను సర్వలోకసృజన • ప్రాజ్ఞుండు వాణీశుఁడుఁ
బ్రతికూలించెను గోధరామరతతుల్ • ప్రారబ్ధ మిట్లుండఁగా. ౨౦౭

క॥ ఏదిచేయను? నెదిమానను?, నెది దిక్కౌటుపోవనగును?•యెందుండఁదగుఁ?
సదయుం డభయప్రదుఁడును, విదితుఁడునగు చక్రి యిటకు•వేరాఁడుగదా.

క॥ అని చింతించుచు బలుమఱు, వనజాక్షుఁడు వచ్చెననుచు • భవనాట్టము నె
క్కను గనుఁ గ్రమ్మఱుఁ గ్రుమ్మఱుఁ, జను వచ్చును మిన్నకుండు • సైపక వగచుఁ.

ఉ॥ కట్టదు మేల్మిచీరఁ బొడఁ • గట్టదు తల్లికిఁ దంద్రికం దలఁ
గట్టదు మంచిపూల్ నడుముఁ • గట్టదు మేలిమికాంచిచేఁ జెవిం
బెట్టదు కీరనాదములఁ • బెట్టదు నోటను బట్టడన్నముఁ
బెట్టదు కస్తురిఁ నొసలఁ • బెట్టదు స్వర్ణవికారభూషలఁ. ౨౧౦

ఉ॥ చూడదు దర్పణంబు సరి ♦ చూడదు నెచ్చెలురాంద్ర మోములన్
జూడదు పెండ్లివింతలను ♦ జూడదు స్వీయశరీరసౌఖ్యముల్
బాడదు దివ్యగాత్రమునఁ ♦ బాడదు వల్లకిపూర్వకంబుగా
నాడదు మాటలేవియును ♦ నాహరిపైఁగల కూర్మి మెట్టిదో. ౧౧౧

తే॥ ఇటులఁ గృష్ణురాకను నిరీ♦క్షించు భీష్మ, కాత్మజకుఁ బ్రతిభాషణం♦బాడె ననఁగ
వామపార్శ్వంబు కంపింప ♦ భైష్మి యలరి, తిరుగుచుండఁగ నావిప్రుఁ ♦ డరుగుదెంచి.

ఉ॥ అమ్మ! ఫలించె నీతలఁపు ♦ లాహరి నాకనులారఁ గాంచి యో
గ్యమ్మగు పూజలొంది మన ♦ సారఁగ నీ శుభవాదికమ్ము స
ర్వమ్మును జెప్పి నీసుగుణ ♦ రాజిని వర్ణనజేయ నాతఁడున్
సమ్మదమొంది యీపురికి ♦ సాగి త్రుటిం జనుదెంచె రుక్మిణీ! ౧౧౩

చ॥ అనవుడు రుక్మిణీతరుణి ♦ యగ్రజవర్య! మదీయసూక్తులన్
విని చని ద్వారకాపురికి ♦ వెన్నుని దోడ్కొని వచ్చియుంటి వీ
పని కుపకారమున్ దగిన ♦ పాటిది యేదియు లేదు గాన వం
దనము లొనర్తుఁ గైకొనుమి! ♦ ధన్యచరిత్రను నైతి నీకృపన్. ౧౧౪

వ॥ అంత నద్ధరామరుండు సంతుష్టహృదయంబుతో నిట్లనియె. ౧౧౫

మ॥ తరళాక్షీ! ధనధాన్యహేమమణిసా ♦ ధజ్యాదులన్ మించి త
త్పరమేష్ఠిప్రమథాధిపేంద్రముఖదే ♦ వశ్రేణియోగీంద్రదు
ష్కరమై సౌఖ్యదమై యఘౌఘగిరివ ♦ జ్రంబై శుభంబైన త
ద్ధరిసందర్శనభాషణాదిధన మి ♦ ష్టంబ్బెన్ గదా నీపనిన్. ౧౧౬

ఆ॥ ఇంతకంటె నాకు ♦ నేమి గావలె నమ్మ!, స్వర్ణముఖపదార్థ ♦ చయము దిరమె?
స్థిరను సంబరమున ♦ దీర్ఘసుమంగలి, వగుచు మనుమ! మరువ ♦ కమ్మ! నన్ను.

ఉ॥ ఆవల భీష్మకుండు నుప ♦ యామముఁ జూడఁగ రామకృష్ణులన్
దేవులు వచ్చిరం చవని ♦ దేవముఖంబున వించు నర్ఘ్యపూ
జావిహితార్థసంచయము ♦ జక్కని కానికలం గ్రహించి తూ
ర్యావళి మ్రోయ విందులు న ♦ యంబున వెన్కొనఁ జేరి వారినిన్. ౧౧౮

తే॥ అర్ఘ్యపాద్యము లిడి ♦ యర్చించి రత్నాంబ, రాభరణము లిచ్చి ♦ యరరె! వీని
"కామె నిడకపోతి" ♦ నంచు నానంద వ, నమున విడిదిఁ జూపి ♦ నతులిడి చనె.

వ॥ అంతఁ గర్ణాకర్ణికగాఁ బౌరజనంబా శౌరి చేరిక విని యానందవనంబున కరిగి యా నందనందనసుందరవదనారవిందామృతంబు నమందంబుగా నిజనయనాంజలులతోఁ గ్రోలుచుఁ బరమానందంబుఁ బొంది యిట్లనిరి. ౧౨౦

చ॥ తగిన మనోహరుం డితఁడు ♦ తాదృశరుక్మిణి కామె భార్యగాఁ
దగినది యీ మహాత్మునకు ♦ దంపతిభావము వీరి నిద్దఱిం

దగులఁగఁ జేయఁ బూర్వసుకృ ॥ తంబుల ధాళకు ధార పోతు మీ
జగమున నిట్టి రూపసియు ॥ సద్గుణి యుండునె? తిర్గి చూచినన్. ౨౨౧

ఉ॥ ఎప్పుడు మావిదర్భధర ॥ ణీశునఁ కీఘనుఁ డల్లుఁడౌనొ యిం
కెప్పుడు తద్గృహంబునకు ॥ నీ కమలేక్షణుఁ డేగుదెంచునో
యెప్పుడు కన్నులార నట ॥ నీ కమలావృదయేశుఁ గాంతుమో
యప్పుడుగాదె మా జనులు ॥ సార్థకమౌ వృథయౌను గానిచో౯. ౨౨౨

వ॥ ఇట్లు పరస్పరగం బాడుకొను సమయంబున. ౨౨౩

రుక్మిణి కులదేవతాపూజకై బయలుదేరుట.

సీ॥ వందిమాగధులు గై ॥ వారంబులం జేయ, వివిధతూర్యంబులు ॥ దవిలి మ్రోయఁ
గమనీయరాగముల్ ॥ గాయకుల్ బాడ, వారాంగనామణుల్ ॥ బలిసియాడ
నర్ఘనచ్ఛత్రాదు ॥ లనుజీవులుం బట్టఁ, జుట్టముల్ ప్రీతితోఁ ॥ జుట్టుముట్ట
మంగళారతులతో ॥ మానినుల్ సనుదెంచ, నాత్మీయచేటిక ॥ లరుగుదెంచ

తే॥ నలుగడల జయశబ్దముల్ ॥ సెలఁగ ద్విరద,తురగరథరథియోధులు ॥ దూరముగనె
భద్రముగఁ జూడ నగరున ॥ భైష్మి వెడలి, గిరిజ నర్చింప నేతెంచె ॥ హరిహృతమతి.

ఆ॥ అతుల నామె వచ్చి ॥ యాలయస్థితదేవి, పాదపద్మములకు ॥ బాధభక్తి
శిరము ధరణినంటఁ ॥ జేసి నమస్కృతు, లిటుల వేఁడఁదొడఁగె ॥ నెలమిమెసఁగ.

ఉ॥ అంబ! మదంబ! సర్వజగ ॥ దంబ! గజాస్యషడాననాంబ! త
త్కంబరవైరిహారికుల ॥ సాధ్వీమణీ! భవరోగహారిణీ!
కంబుగళా! భవాని! యధి ॥ కంబుగ నమ్ముచు మ్రొక్కుచుంటి హ
ర్షంబు ఘటిల్ల నన్ను హరి ॥ రాణిగఁ జేయు మభీష్టదాయినీ! ౨౨౬

వ॥ అని ప్రార్థించుట సకియ లాలించి చెలీ! యా కృష్ణనామంబుఁ బలుక వలదు. శిశుపాలుం డుద్దిష్టుండగు వరుండు. కాన నతని నామం బుచ్చారణార్హం బని వక్కాణింప ధిక్కరించి యక్కన్యకాలలామ నెక్కొని క్రమ్మఱ నక్కమలాక్షుండే భర్త యగు నట్లు కావింపుమని యా శర్వాణిం బ్రార్థించి గంధాక్షత పుష్పధూపదీపాపూపతాంబూలనీరాజనాదు లొసంగి యర్చించి భూషణంబు లర్పించి భూసురతరుణీమణులకును, దక్కుంగల సాధ్వులకును బూజించి మ్రొక్క నవ్వార లిట్లు దీవించిరి. ౨౨౭

సీ॥ శతరూపఁబోలిన ॥ సౌందర్యమమరుత, జానకివలె నోర్పు ॥ సంఘటిలుత
వాణితోఁ దీటగు ॥ వాణియు గల్గుత, శివవలె శీలంబుఁ ॥ జెలఁగుఁగాక
వనమాలిభక్తాభ ॥ పతిభక్తి యలరుత, శచివలె భోగముల్ ॥ సంభవిలుత
లక్ష్మినిబోలి క ॥ ళానిధివగుఁగాత, దక్షిణఁబోలు ము ॥ త్తైదు వగుత

తే॥ మఱి యరుంధతితోడ సమానమైన, భర్తృశుశ్రూషణాసక్తి ప్రబలుఁగాఁగ
గోర్కెలీరిక లెత్తఁగా గొప్పవాసి, గలుగ మనుమమ్మ! రుక్మిణీ! లలితచరిత!

చ॥ పిదప విదర్భరాజసుత ♦ వీడి మునివ్రత మాస్థఁ గ్రమ్మఱన్
సదయకు నీశ్వరప్రియకుఁ ♦ జాఁగిలి మ్రొక్కి ధరామరాంగనా
పదములకున్ నతుల్ సలిపి ♦ బంధుసఖీపరివారపంక్తితోఁ
గదలెను దద్గృహంబు విడి ♦ గంధగజేంద్రసమానయానయై. ౨౯

తే॥ కోటిచంద్రప్రతీకాశ కుందరదన, బద్మనయనను భైష్మిఁ డబ్బాటుగాను
సునిధి నిర్ధనుల్ గనినట్లు శూరులైన, కరిహయారోహకరథులుఁ గాంచి యపుడు.

చ॥ అడలిరి సూచినందులకు ♦ హర్షముఁ జెందిరి నెమ్మనంబులం
దుడిగిరి సర్వచేష్టలను ♦ నూడ్చిరి మానగభీరిమాధృతుల్
విడిచిరి సేతితూపులను ♦ వీడిరి రథ్యకవద్రథాలఁ గ
న్పడిరి కరమ్ము గోడపయి ♦ వ్రాసిన బొమ్మలకైవడిన్ విభూ! ౩౧

తే॥ మఱియు స్వీయదేహంబును ♦ మరచి నేల, వ్రాలి రట్టి వైదర్భి రూ ♦ పప్రకాశ
హాసన లజ్జా కటాక్షంబు ♦ లనెడి కామ, బాణములచేత దెబ్బలఁ ♦ బడుచు వారు.

తే॥ ఇట్టు లిల వ్రాలు రాజుల ♦ నట్టి భీష్మ, కసుత క్రేఁగంటఁ జూచుచుఁ ♦ గాలినడక
నల్లనల్లన నడచుచు ♦ నాత్మచిత్త, గతమనోరథప్రాప్తంబు ♦ గలుగుచుండ.

శా॥ వీక్షన్ గాంచెను గౌస్తుభోజ్జ్వలితునిన్ ♦ బీతాంబరున్ వీరునిన్
శ్రీకారుణ్యపయోధినిన్ గుణనిధిన్ ♦ శీలిన్ జగన్మోహనున్
రాకాపూర్ణసుధాకరాస్యరుచిరున్ ♦ రాజీవపత్రేక్షణున్
శ్రీకృష్ణున్ బహుభూషణాన్వితు లస ♦ జ్జీమూతవర్ణాభునిన్. ౩౪

తే॥ కాంచి తద్రూపరుచిచమ ♦ త్కార శూర
తా గభీరిమ ప్రాయముల్ ♦ దలఁచి యామె
యిప్పుడా హరి నన్నుఁగొని ♦ యేగినఁ గడు
బాగుగా నుండునని యెంచు ♦ పట్టునందు. ౩౫

శ్రీకృష్ణ విజయము.

వ॥ ఘంటామంజీరమంజులనాదసమన్వితంబును, మంగళకరోత్తుంగసంగతంబు నగు నరదంబును, వాయువేగంబుతో సారథి యగు దారుకుండు ద్రోలఁ బార్థసారథి నిజయోధయూథసంఘట్టనంబునఁ బరిపంథులగు జరాసంధాదివసుంధరాధినాథుల వరూథినులను ఝుంఝూమారుతంబు నీరజవనంబును భంగంబు గావించినట్లు భేదించుచు విహాగేంద్రుం డమరావతిస్థితనందనవనంబున కరిగి యమృతంబుఁ గొని చనుదెంచి నట్లా స్త్రీ కదంబంబునం జొరఁబడి పసగల పసిడిపసిమిని మిసమిస

లాడు నా సుందరిని సంగ్రహించుకొని ప్రతిద్వంద్వికర్ణకఠోరం బగు శార్ఙ్గంబుఁ
డంకారం బెడనెడఁ గావించి దేవదుందుభిబృందంబు శబ్దింప యదుదుందుభులు
మ్రోయఁ గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరగంధర్వాప్సరోజనంబులు లాస్యంబు
సల్పి పూలవానం గురియ జయజయారావంబులు దశదిశలం జెలరేఁగఁ దనస్యం
దనంబున నిడికొని సృగాలజాలమధ్యంబునుండి సింహం బాహారంబుఁ గొనివచ్చిన
భంగిం జనుదెంచి యాదవధ్వజిని ముందు నడువ బలభద్రుండు తోడుగా
రా ద్వారకాపురమార్గంబుఁ బట్టి యరిగె. అంత నాస్థలంబునఁ గోలాహలం బుప్పు
తిల్లుట జరాసంధాదిరాజు లాలించి యోర్వజాలక ౨౩౬

ఉ॥ క్షుద్రసృగాలజాతి సని ♦ గొప్పమృగేంద్రుల కీర్తిఁగొంచు బల
భద్రముఁజెందినట్లు యదు ♦ వంశజు లీ మనవాసితోడ న
చ్ఛిద్రముగా విదర్భసుతఁ ♦ జేకొనిపోయి రిఁకేల జన్మముల్
నిద్రలఁ బోతిమో బలము ♦ నీరసమయ్యెనొ విండ్లు గాల్పనో. ౨౩౭

వ॥ అని పరస్పరం బుద్బోధించుకొని యాడెడి నాముఱులవీడి క్రోధపరులై
శస్త్రాస్త్రంబులం దాల్చి తనుత్రాణంబులను ధరించి రథంబుల నధిష్ఠించి చతురంగ
బలంబులంగూడి యాదవులతో యుద్ధం బొనరింప సన్నద్ధులై యుద్ధతిం జని పౌండ్ర
కుండు రెం డక్షౌహిణులవాహినితోడను, విదూరథుండు మూఁ డక్షౌహిణుల దండు
తోడను, దంతవక్త్రుం డేనక్షౌహిణుల మొనతోడను, శాల్వుండు మూఁ డక్షౌహి
ణులమూఁకతోడను, జరాసంధుండు పదియక్షౌహిణుల పౌజుతోడను, మఱియుఁ
దక్కుంగల రాజులు దమకుఁ దగిన సైన్యంబులతో హరిసమ్ముఖంబున కరిగి యహం
కారంబున హుంకరించి ధిక్కరించి నిలు నిలుఁడని హెచ్చరించి నిజచాపంబులను
మాటిమాటికిఁ డంకరించి సంగరరంగం బంధకారబంధురంబుగాఁ బ్రయోగింప
నయ్యాదవు లా యరాతిబలప్రళయజలధిం దరింప దివ్యపోతప్రాయులై చనుదెంచి
తృణీకరించి రండు పోరాడుఁడని కోల్తలఁజేసి మార్కొనుసమయంబున నా చంచ
లాక్షి కాంచి భీతమృగేక్షణయై సిబ్బితిప్రబ్బుకొన నిబ్బరించుకొనుచు నబ్బలానుజు
నాననంబు విలోకింప నా మహామహుండు ౨౩౮

క॥ చెలిరో ! యడలెద వేలా ?, యలఘుతరాభీరబలము ♦ లదిగో శస్త్రా
దులతోఁ బౌరుషములతోఁ, దలపడె నీక ప్రమందఁగలవు ♦ తదరిధ్వజినుల్.

వ॥ అని భయంబుదీర్చి విలాసంబుగఁ జూచుచుండ బలభద్రుండు ప్రళయ
రుద్రుమాత్రుం గ్రుద్ధుండై హలముసలగదాద్యాయుధంబులం దాల్చి సేనానియై
ప్రోవ యాదవబలంబు లహంకరించి హుంకరించి భేరీభాంకారఝంఝనీటంకారనిస్సాణ
ధణధణాత్కార శతాంగనేమిపటపటాత్కార కుంభిఘీంకారాభరణఝుణఝుణాత్కార
కింకిణీకిణకిణాత్కార రథ్యఘంటాఘణఘణాత్కార వివిధక్రేంకారంబులతో నుత్స

హించి యెదిరించి మత్సరగ్రస్తులగు నరాతినేతృపదాతివ్రాతంబుల నమ్ములం గ్రుమ్మియు విండ్లను వేసియు గదలం బోదియు ముద్గరంబుల మోదియు ముసలంబులం జదుపుచుఁ గత్తులం జించుచు శూలంబులఁ బంచించుచు నడిదంబుల నడఁచుచుఁ గుఠారంబుల భేదించుచుఁ గుంతంబులఁ గ్రుచ్చుచు సురియల నఱకుచుఁ బట్టిసంబులం బ్రద్దలుసేయుచుఁ బరిఘులం జిమ్ముచు ముష్టులను మొట్టుచుఁ గాళ్ళం దన్నుచుఁ జేతులం ద్రిప్పుచు రథరథ్యసమరపరికరసహితంబుగా ధ్వంసం బొనరించుచుండ బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీకృష్ణుండు వైరివీరమహారణ్యంబున దావవిధంబునం జొరఁబడి బాణకృపాణచక్రగదాద్యాయుధంబులతోఁ విభిన్నంబుగా నూరువులు వేఱువేఱుగాఁ జేతులు చిందరవందరగాఁ బార్శ్వంబులు పాడుగా దంతంబులు విశ్లథంబులుగాఁ గవచంబులు విశీర్ణంబులుగా వక్త్రంబులు వక్రంబులుగా నంగంబులు వికలంబులుగా దేహంబులు రక్తమయంబులుగా రథంబులు చూర్ణంబులుగా రథ్యంబులం గూల్చి రథికుల నుఱుమాడి పతాకలం జించి పరివారంబులం బలాయితులం జేసి యుల్లంబునం బెల్లుగ నుల్లాసంబు నిండ జగదేకవీరుండని బృందారకు లగ్గింపఁ బ్రవర్తిల్లుచున్న సమయంబున మహాబలుండగు శాల్వుండు కని కినిసి యనిమొనకుం జని నిజగదావిద్యాధన్యతఁ జూపఱ కద్భుతంబుగా గదతోఁ నగ్రదినిం బ్రహరింప నా గదాగ్రజుండు తద్గదావిద్ధుండై మూర్ఛిల్లియుఁ గ్రమ్మఱ లేచి ధనుర్యుద్ధం బాపి లక్షభారసమన్వితంబును, గౌమోదకీసమంబును మహత్తరంబు నగు గదను నిజాగ్రజన్ముం డందఁజేయ గ్రహించి జంభభేది జృంభించి దంభోళితో మహీధ్రంబులం గొట్టినట్లు శాల్వునిం బ్రహరింప నతండు తత్ప్రహారబాధితుండై శస్త్రహతంబైన వృక్షంబుమాడ్కి నేలం గూలుట బౌండ్రకజరాసంధదంతవక్ర విదూరథులను నలువురు వీరు లేతెంచి పోరాడం గడంగి రందుఁ బౌండ్రకుండు కువాక్యంబులచే మైత్రి నళింపఁజేసినట్లు దశవిశిఖమ్ములఁ దద్గరుడధ్వజంబుఁ ద్రుంచె. దంతవక్రుండు నిజగదాఘాతంబునఁ గఱ్ఱతోఁ ఘటంబుల భంగంబు జేసినట్లు తద్రథంబును జూర్ణం బొనరించె. జరాసంధుండు తత్తురంగంబులం గూల్చె. విదూరథుండు తత్సారథిం బ్రహరించె. అంత రేవతీకాంతుం డాగతుండై కల్పాంతకృతాంతసన్నిభుండై ముసలంబుంగొని హేరాళకరాళవక్త్రవిశాలుండగు దంతవక్త్రుని మూర్ధంబునం బోది యాతండు వక్రంబగు మొగంబుతోఁ బాటు దంతంబులు వఁక రగా నిజానుజన్ముండు రుక్మిణీసహితంబుగా హసింప నేలంగూలం జేసి జరాసంధ విదూరథపౌండ్రకులను విరామంబులేనిమాడ్కి ముసలంబునం గసిదీఱ మోద నమ్మువ్వురు నొచ్చి రక్తసిక్తాంగులై సొమ్మసిల్లిరి. వెండియుఁ దత్సైన్యంబు లేతే బలుండు గాంచి యాగ్రహించి హలంబున నొక్కమా ఱాకర్షించి ముసలంబునం దశయోజనపర్యంతంబును రథిరథకరితురగపదాతిచ్ఛత్రచామరంబులు హతంబులై

నిండం బ్రహరించి జగజ్జేగీయమానుండయ్యె. అంత జరాసంధాదిరాజులు మూర్ఛదేఱి నష్టోత్సవులగుటయ కాక మరణావశిష్టులై నోట నురువులు గ్రమ్మ వరదలై పాఱ రోఁజుచు నాలిం గోలుపోయినవానిలీలను, బెన్నిధిం బోఁగొట్టుకొన్న మానిసిచందంబునను, నేలకు మొగంబు వేసికొని యమితంబుగా విచారపడుచుండు శిశుపాలుం గాంచి శత్రుహతుండవుకాక బ్రతికితివిగదా యని సంతోషించి యతని కిట్లు పల్కఁ దొడంగిరి. ౨౮౦

తే॥ పురుషశార్దూల! కలుషంబుఁ బొందవలదు, బ్రతికియుండినఁ బెక్కఁరు సతులు నీకు గాఁగలరు మఱి మనకిది కష్టకాల, మందునం గాల మొకకొంత యరుగఁదగును.

క॥ ఱేపే ద్వారక కరుగుచుఁ, గోపంబున సర్వగోప కుల నల సీరిన్
గోపాలకృష్ణుఁ జంపెదఁ, దాపం బడఁగంగ నీకు ధైర్యము గొమ్మా! ౨౮౧

తే॥ అట్లు మిత్రసంబోధితుఁ డగుచుఁ జైద్యుఁ
డాత్మచంద్రికాపురమున కరిగె నంతఁ
బౌండ్రకాదులు దమతమ వాసములకుఁ
జనిరి చావఁగ మిగిలిన చమువుఁ గూడి. ౨౮౩

రుక్మి కృష్ణుని వెంబడించి పోరుట.

చ॥ చెలియల సంగ్రహించుటయు స్నేహితబంధుపరాభవంబుఁ జా
రులవలనన్ జెవిం బడఁగ రుక్మి యనంబడు భీష్మకాత్మజుం
డలఘుబలుండు క్రుద్ధుఁడయి యా యని మీసలఁ ద్రిప్పి యిట్టులన్
బలికెను భూభుజుల్ సఖులు బందుగులున్ వినుచుండ భూపతీ! ౨౮౪

తే॥ సమరమందున శ్రీకృష్ణుఁ జంపి నాదు, చెలియలగు రుక్మిణిన్ గొని చేరనేని
సకలభోగాస్పదంబును సౌఖ్యకరము, నైన యీకుండినపురికి నేను రాను.

వ॥ అని శపథం బొనరించి దివ్యంబగు వర్మంబును, ఘనంబు నంబుదనిర్మితంబు సింధుదేశజనితంబు నగు శిరస్త్రాణంబు సౌవీరదేశభవంబగు చాపంబును, శాలిలాటదేశసంజనితం బగు నిషుధిద్వయంబును, మ్లేచ్ఛదేశసమార్జితం బగు ఖడ్గంబును, గౌటజంబగు చర్మంబును నేతరీయం బగు మహాశక్తిని ఘూర్జరాష్ట్రోద్భవంబగు గదను, వంగజం బగు పరిఘంబును, గౌంకణం బగు హస్తత్రాణ గోధాంగుళిత్రాణంబులను ధరించి కిరీటాంగదకుండలాదిభూషణంబులం దాల్చి చైత్రం బగు రథం బెక్కి యక్షౌహిణీద్వయపరిమితసైన్యంబుఁ దోడ్కొని వెన్నుని పిఱుందనం బఱుగిడుచుఁ బోరాడఁబోవునంతలో బలరాముండు సూచి నిజచమూసమన్వితుండై తత్సైన్యంబు నుఱుమాడుచుండినను నతివేగంబుగా శతాంగంబుఁ దోలించి హరినిన్ డాసి యిట్లనియె. ౨౮౫

చ॥ యదుకులనాథకా! నిలువు ♦ రా! యెటకేగెద? వార! నాస్వసన్
విదళితమత్తవైరికులు ♦ భీష్మకపుత్త్రకు నంగరాజు నన్
హృదయమునన్ గణింపక య ♦ థేచ్ఛ హరించి గమించుచుంటివే?
యిది దగునే? త్యజించి సతి ♦ నేగుమ! చచ్చెద వట్లు లేనిచోన్. ౨౪౭

క॥ తుచ్ఛా! గోపాలుఁడవయి, యుచ్ఛిష్టము మెక్కుచుందు ♦ వుఱకవె? మును ద
స్మేచ్ఛధరానాథునకు బ, లోచ్ఛ్వానజరాత్మజునకు ♦ నోర్వక మొనలన్. ౨౪౮

తే॥ మఱి యయాతిశాపంబునఁ ♦ గరము భ్రష్టుఁ
డవయి చనలేదె? చెట్టలన్ ♦ దవులలేదె?
యిట్టివాఁడవు మాతోడ ♦ నెన యగుదువె?
విడువు రుక్మిణిన్ లేనిచోఁ ♦ బడెద వవని. ౨౪౯

చ॥ పలికి యటుల్ కఠోరముగ ♦ వైరిబలంబును జూడకుండ న
మ్ములపొదినుండి విల్లొకటిఁ ♦ బొంది చెవిం దగులంగ లాగి ముం
గలఁగల కృష్ణుపై విసరఁ ♦ గాంచి యతం డొక శాతహేతితోఁ
జిలువను బక్షినాయకుఁడు ♦ సెండినకైవడిఁ ద్రుంచె వ్రేల్మిడిన్ ౨౫౦

చ॥ అటుపయి రుక్మి వేఱొకటి ♦ హైమగుణాంచితచాప మూని వే
పటుదశసాయకంబులను ♦ భద్రముగా జతజేసి శౌరి ను
త్కటముగఁ గొట్ట నాతఁడును ♦ దత్త్వమునన్ గుణయుక్తసంస్మృతిన్
దిటముగ మాపినట్టు లొక ♦ దివ్యశిఖం గొని చెండి వెండియున్. ౨౫౧

తే॥ వేఱు తీవ్రబాణంబునన్ ♦ భీష్మకసుతు, ధనువు రెండుగా విఱిచి మ ♦ ధ్యమునవంద
భల్లముల వేసె రుక్మిపైఁ ♦ బౌరుషమున, నంత వైదర్భుఁడున్ గాంచి ♦ యాగ్రహించి,

తే॥ ఓరి గొల్లఁడ! యిపుడు నీ ♦ యుసురు లేగుఁ, గాచికొమ్మని దీప్తిప్ర ♦ కాశమాన
శక్తినిం బ్రయోగించెను ♦ జక్రిఁ దునుమ, నద్ది గని గదాగ్రజుఁడును ♦ జిద్దుతోడ,

చ॥ మదవదశేషశత్రుకుల ♦ మారణకర్మకృతార్థతాలస
ద్గదఁగొని వేయ నద్ది దృఢ ♦ తావిదితంబగు వాని శక్తినిం
జదిమియు రెండు తున్కలుగ ♦ సారథి గీటణఁగించి తేరుపై
గొదకొని వ్రాలి చూర్ణముగఁ ♦ గొట్టె గిరిన్ బవి కొట్టినట్లుగన్. ౨౫౨

తే॥ భైష్మకుం డంత స్వక గదన్ ♦ బద్మనాభుఁ, గొట్ట నతఁడు చక్రంబుతోఁ ♦ గొట్టె నుసిగ
వెనుక రుక్మి వంగజ పరి ♦ ఘను రమేశ్వ, రాంసమున వాఁది యార్చె భీ ♦ మాభ్రరీతి

వ॥ అంత శ్రీకాంతుండు తత్పరిఘాఘాతంబునం బుష్పమాలాఘాతంబు
పడిన మాతంగేంద్రంబు భంగిం దై వాఱి దానితోడనే యారుక్మిం జక్కం బ్రహ
రింప నవ్వాఁ డించుక నొవ్విపడిన మనంబుతో శౌరిం దూఱుచు నసిచర్మంబునకు
లోను జేయు నా యంబుజాక్షుం డాలోకించి సులువుగా స్వఖడ్గచర్మమున నద్దానిం

జేర్చి కృపాణపాణియై సమీపించు నవ్వాని శిరస్త్రాణంబును దనుత్రాణంబును హస్తాంగుళిత్రాణంబులను విదారించి ధారణిపై భుజదండంబులతో నతనిం బడవైచి మృగంబుపై మృగేంద్రం బెక్కిన చక్కిని నారోహించి మిక్కిలి పదనుగల తన నందకం బను కత్తితోఁ గసిదీఱ దత్కంధరంబును నఱుక నుద్యుక్తుం డగుట రుక్మిణి వీక్షించి భ్రాతృవధకు ఖిన్నయై వగచుచు శ్రీహరిచరణారవిందంబులపై వ్రాలి వినయభయంబులతో నిట్లు ప్రార్థించె. ౨౧౮

ధ్రువకోకిల॥ భువననాయక! పుణ్యపూరుష! ♦ పూతజీవితభావితా!
భవగదాళిభిషగ్వరా! భవ ♦ పద్మయోనిసురేశ్వర
స్తవనపాత్ర! యమిత్రభంజక! ♦ జ్ఞానరూప! దయానిధీ!
యవనిభారహృదగ్రగణ్యా! ర ♦ మాదిసాధ్విమనోహరా! ౨౧౯

తే॥ నీవు యోగీశ్వరాగమ్య ♦ దేవుఁడవుగ, నీమహిమము నెఱుంగెడి ♦ నేర్పులేక
ప్రతిఘటించిన నా యన్న♦బాహుశాలి, సాలభుజు స్యాలకునిఁ జంపఁ♦జనదు నీకు

చ॥ అని వినుతింపఁ గట్టిచెలి ♦ యన్నకునై మొఱవెట్టుదానిఁ గ
గనులను నీరు నీరధిఁగఁ ♦ గాఱ్చు పరిత్రను రుక్మిణిం స్వభా
ర్యను గని చింత మానుము త్వ ♦ దగ్రజుఁడో బ్రతుకంగలం డటం
చు నుడివి తత్క్రియం విడిచి ♦ చుల్కనఁ జేయఁ దలంచి నవ్వుచున్. ౨౨౦

శా॥ బావా! రమ్మని తత్కటిస్థలము బ ♦ ల్బంధించి గద్దించి ధా
రావిభ్రాజితఖడ్గముం గొనుచు వ ♦ క్త్రశ్మశ్రుకేశంబులన్
జేవన్ క్షౌర మొనర్చె నొక్కదెసనే ♦ సీరాయుధుం డప్పుడే
యా వైదర్భునిసేనఁ జంపి తమితో ♦ నచ్చోటి కేతెంచియున్. ౨౨౧

బలరాముండు సహోదరఖిన్నయగు రుక్మిణి నూఱడించుట.

ఉ॥ కాంచి విదర్భరాట్సుతు మొ ♦ గంబు దయామతి వాని కట్లూడన్
ద్రెంచి యిదెంతచెడ్డపనిఁ ♦ దేరఁగఁ జేసితివోరి కృష్ణ! హిం
సించుట యింతకంటెఁ గడు ♦ క్షేమముఁ గూర్చెడి సేఁతగాదె యో
జించుమ! పాడియౌనొకో? యి ♦ సీ యనరే! మనలోకులెల్లరున్. ౨౨౨

తే॥ మనకు బావయు రుక్మిణీ♦వనిత కన్న, పూజనీయుఁడు నగు రుక్మి♦భూమిధవున
కిట్టి మానభంగంబు ఘ♦టింపఁదగునె?, యాడి ఖిన్నయౌ భైష్మికి♦ననియె నిట్లు.

వ॥ కల్యాణీ! నీ ప్రత్యక్షంబునం గృష్ణకృతంబగు సహోదరమానభంగంబునకు సహింపుము. వగవకుము. నా వాక్యంబు లాకర్ణింపుము. ప్రియంబుగాని యప్రియంబుగాని కాలాధీనంబులై యుండు. తత్కాలంబు చక్రంబువిధంబునం బరిభ్రమించుచుండు. జీమూతంబులు మారుతంబునకు వశంబైనట్లు జగంబు కాలంబున కధీనంబై యుండు. అయ్యది భగవత్స్వరూపంబు. తత్కారణంబుననే

యది, యనుల్లంఘ్యంబు. అహంమమేతిభావంబు జగద్బంధకారణంబు తదన్యంబు మోక్షంబు. సుఖదుఃఖంబులు పురుషాత్మవిభ్రమంబులుగాని యితరంబులుగావు. మిత్రుండనియు, నమిత్రుండనియు, నధికారియనియు, దాసుండనియుఁ దలంచుట సంసారఘోరతమంబున సంభవంబైనదని తెలిసికొనుము. కాన ననంతంబగు చింతను మాని స్వస్థంబగు మనంబుతో సుఖింపుమని యనేకవిధంబుల నూఱడించి పరాజితుండగు రుక్మికిం బూర్వోక్తంబుగా బోధింప నాతండు వారిని వీడ్కొని విఫలమనోరథుం డగుట తత్కృతస్వాకారవికారంబునకుఁ జింతించుచుఁ దపం బొనరింప సంకల్పించి వనంబునకుం జన నుద్యమించి మంత్రివరులచే నాగి కుండిన పురప్రవేశంబు జేయక భోజకటకం బను పురంబున కరిగి వాసంబుఁ గావించె. అంత

తే॥ భైష్మి వైమనస్యంబును । బాఱఁద్రోలి
యలరు హరి జయదుందుభుల్ । సెలఁగ రామ
సహితుఁడై రుక్మిణిం గూడి । సకల యాద
వులును వెన్నాడ ద్వారకా । పురికి నరిగె. ౨౬౪

శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున రుక్మిణిం బెండ్లాడుట.

వ॥ అంతఁ దన్నాగరులు రుక్మిణీకాంతాతత్కాంతాగమనంబు విని తమ దివ్యసదనంబులం బన్నీట నలికి సుగంధద్రవ్యంబులం జిలికి కర్పూరంబుల ముగ్గులం బెట్టి పరిమళత్పుష్పహారంబులతోఁ దోరణంబులందుఁ దోరణంబులం గట్టి నవ్యాంబరాభరణంబులం దాల్చి నీరాజనంబులం బట్టి బంధుమిత్రపరివారసహితంబుగా వీణావేణుమృదంగపణవఢక్కాదిసకలమంగళవాద్యంబులు మ్రోఁగుచుండ వారాంగన లభినయపూర్వకంబుగా నాడుచుండ గురుకవిబుధు లాశీర్వదించుచుండ నెదుర్కొని సర్వవిధాలంకృతిసమలంకృతంబై యమరావతీపురోపమంబై భూమండలమండనాయమానంబై కరితురగరథరథిపదాతిరాజవిరాజితంబై సర్వభూకాంతసంతాననిషేవితంబై సకలకళాకరంబై నరఖేచరసన్నుతంబై యాదవనివాసంబై చెన్నుమీఱు ద్వారకాపురంబునం దూరేగించి తన్నందనందన సుందరమందిరంబునకుం జేర్చి యంత మార్గశిరమాసంబందు శుభతిథినక్షత్రయోగకరణవిశిష్టంబగు సుముహూర్తంబునఁ బరిమళత్పుష్పహారాభిరామంబును, వివాహసంభారసంభరితంబును, క్రముకకదళికాప్రవాళనారికేళాదిబద్ధంబును, భూసురబంధుమిత్రబంధురంబును, మంగళవాద్యహృద్యంబును, సువాసినీశోభితంబునగు కల్యాణమండపంబునం బ్రవేశించి. ౨౬౫

మ॥ వనజాక్షుండు వివాహమాడె విలస । ద్ధర్మార్థసద్రూపిణిన్
ఘనతాపావనతానుశీలగుణితా । గంభీరతాధారిణిన్

ధనధాన్యస్థితికారిణి దురితకృ ♦ ద్దారిద్ర్యసంహారిణిఁ
వనజాక్షీమణి రుక్మిణిఁ నిజమనః ♦ ప్రాప్తోరుసంచారిణిఁ. ౨౬౬

తే॥ హితులు సామంతులుఁ ధరా ♦ పతులు బంధు
వులును జీనిచీనాంబర ♦ భూషణకరి
తురగరథములు మొదలగు ♦ కరదములను
రుక్మిణీకృష్ణుల కిడిరి ♦ మ్రోల కేఁగి. ౨౬౭

క॥ అందఱుఁ దన్నగరంబున, నందునినందను వివాహ ♦ నవమహమున కా
నందముఁ బొందిరి ఘనఫల, బృందము ఘటియించు దీని ♦ వినిన జనులకుఁ

తే॥ రుక్మిణీవివాహంబును ♦ రుచిరఫణితి, నాడియుంటిని మఱి హరి ♦ కైన యితర
పరిణయంబులఁ గూరిచి ♦ పలికెద నివి, సావధానంబుగా విను ♦ మయ్య జనక!

శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామాదిసతులం బెండ్లాడుట.

క॥ సరసుఁడు సత్రాజితుఁడా, యరుణునిచే దచ్చి మణుఁగు ♦ లపరంజిని వా
సరవాసరమున నీనుచు, నెఱి మెఱయు స్యమంతకమణి ♦ నిం గొనె భక్తిఁ.

ఉ॥ అయ్యది రాజధార్యముగ ♦ నాత్మకుఁ దోఁచుట జక్రపాణి యా
యయ్యను నుగ్రసేనునకు ♦ నాదృతిగా నిడుమన్న నాతఁడుఁ
గొయ్యతనంబునఁ ధనమె ♦ గొప్ప యటంచుఁ దలంచి నెమ్మితో
నియ్యకపోమె నయ్యదుకు ♦ లేశునకుఁ హరికో నరేశ్వరా! ౨౭౧

తే॥ అట్టి సత్రాజిదాఖ్యున ♦ కనుఁగుఁ దమ్ముఁ,డగు ప్రసేనుఁడు తన్మణి ♦ నట్టున నిడి
సైంధవంబగు నశ్వంబు ♦ సరగ నెక్కి, వేఁటఁ జేయంగఁ జనె నొక్క ♦ విపినమునకు.

తే॥ చనిన యాతనిఁ సింహంబు ♦ చంపి మణిని, సంగ్రహించి గమించెడి ♦ సమయమందు
జాంబవంతుండు దానిని ♦ జంపి మణిని, గొంచుఁ జెంతను గల తన ♦ గుహను దూరె.

క॥ అంతట సత్రాజితుఁడు స్యమంతకమణిఁ దాల్చి చనిన ♦ మాని ప్రసేనుం
డెంతో కాల మరిగిన ని, శాంతిమునకు రామిఁ గాంచి ♦ సభ నిటుఁ బలికెఁ.

తే॥ తోడులేక నాతమ్ముఁడు ♦ దొడ్డవనికి, మణిని ధరియించి యేగె నా ♦ మానిఁదఱిగి
దానిపైఁ గన్నువేసిన ♦ తద్ధరి యది, సంగ్రహించె నిదెంత మో ♦ సంబొ కనుఁడి!

వ॥ అంతట భగవంతుండా వృత్తాంతం బంతయు శ్రవణతాడితంబుగాఁ దన కాపాదించిన యపనిందం బోఁగొట్టుకొనం దలంచి నగరజనంబుతోఁ గూడ ద్వారకాపురినుండి వెడలి యెల్లయెడలఁ దిరిగి యన్వేషించి యెట్టకేల కాయడవి కేగి. ప్రసేనాశ్వసింహకళేబరంబులు పడియుంటం జూచి కాలిజాడలం బట్టి యా జాంబవంతుగుహాలోనికొంటిగాఁ బ్రవేశించి యవ్వానితో నిరువదెనిమిది దినంబులు విరామంబులేనిపగిది యుద్ధం బొనరించి జయింప నాభల్లూకవల్లభుం డాతని రూపప్రజ్ఞాభిజ్ఞతావిజ్ఞతారంభజయంబుల కుల్లంబునం బెల్లు సంతసిల్లి

భగవంతుండే యని నిరూపించి తన్మణిసహితంబుగా గుణవతియుఁ గోమలాంగియు నగు జాంబవతి యను తన తనయను బారితోషికంబుగా నిడి ధన్యునిఁగా జేయు మని ప్రార్థించుచు మ్రొక్కి నక్కమలాక్షుం డక్కటికంబున నాతని మన్నించి మణికన్యకామణిసహితంబుగా ద్వారకాపురంబున కేతెంచి యపశ్రుతి మోపిన సత్రాజిత్తుం బిలిపించి కొమ్మని యా మణి నొసంగి నిష్కళంకుం డయ్యె. అంత నతండు వ్రీడితుండై యా గోపాలుపాలికిం బోఁజాలక తదాగ్రహప్రశమనార్థంబై యాశ్యమంతకమణి నిడి నిరుపమానలావణ్యయు నిజపుత్రియు నగు సత్యభామ యను భామినీలలామంబు నాతనికిం బాణిగృహీతిగా నొసంగి చరితార్థుండయ్యె. వెండియు ౨౬౬

క॥ అండజవాహనుఁ డొకపరిఁ, బాండవులను జూచి తోడు ♦ పడుటకుఁ గరుణా
ఖండయి యింద్రప్రస్థ మ, ఖండగతిఁ జేరి యేడు ♦ గడపియు నచటన్.

మ॥ నరుతోఁ గూడ శతాంగ మెక్కి మధురా ♦ ర్ణభ్రాజదానాహభా
స్కరపుత్రీతటమందు వేట సలుపం ♦ గాఁ బోయి యచ్చోట దు
ష్కరమైనట్టి తపంబుఁ జేసి వరముం ♦ గాంక్షించు కాళిందినిం
గరుణన్ గాంచి సఖుండు సూడఁగొని యే ♦ గన్ సాగె స్వస్థానమున్. ౨౬౮

తే॥ అట్లు ద్వారకాపురిఁ జేరి ♦ యచ్యుతుండు, విధివిధానంబుగాఁ దమిఁ ♦ బెండ్లియాడ
భైష్మినిం గొన్నయట్టుల ♦ వంతికాంతు, పట్టి మిత్రవిందఁ గొని వి ♦ వాహ మాడె

తే॥ అవల నగ్నజిదాత్మజ ♦ యైన సత్య, సప్తగోవృషంబులఁ ద్రిప్పి ♦ శాస్త్రరీతిఁ
బరిణయం బయ్యెఁ గృష్ణుఁడు ♦ సురలు నరులు, జుట్టములు మిత్రులును జేరి ♦ చూచుచుండ

తే॥ పిదప శ్రీహరి కైకేయి ♦ బిడ్డ పూర్ణ, చంద్రబింబాభముఖబింబ ♦ జతురమతిని
భద్రయన్ గన్నెఁ గాళింది ♦ వలె గ్రహించి, పెండ్లియాడెను వేదోక్త ♦ విధిగ జనక!

ఉ॥ ఆ నరమిత్రుఁ డావల స్వ ♦ యంవరమందున మత్స్యయంత్ర మ
న్న్యాయనబలానఁ గొట్టి పగ ♦ నుక్కరులన్ దెగటార్చి వే బృహ
త్సేనుని పుత్రికామణి సు ♦ శీల సులక్షణయుక్త లక్ష్మణన్
బూనికఁ బెండ్లియాడె శ్రుతి ♦ బోధితరీతి మహోత్సవంబుగాన్. ౨౭౧

చ॥ మఱియుఁ బదాఱువేలు గల ♦ మానినులన్ మృధరంగమందునన్
నరకనిశాచరున్ వధ మొ ♦ నర్చి గ్రహించిన వందమందిరిన్
దరుణుల రాజపుత్రికల ♦ దద్దనుజాయతబంధముక్తలన్
బరిణయమాడె వెన్నుఁడొక ♦ పట్టుననే తగి పెక్కురూపులన్. ౨౭౩

తే॥ మఱియు శౌరి యాసతులకు ♦ మందిరముల, వేఱువేఱుఁగ గట్టించి ♦ స్వీయమాయఁ
బెక్కు తెఱఁగుల విహరింప ♦ డక్కొనెఁ గద, యాతనికి దుష్కరంబైన ♦ సేతగలదె?

చ॥ పదపడి కృష్ణమూర్తి కల ♦ భామల నొక్కొకదానియందునన్
బదుగురు పుత్రరత్నములు ♦ బాహుబలుల్ కరుణాగుణాకరుల్
గొదకొని కల్గి రందఱు ము ♦ కుందునిఁ బోలుచునుందు రాకృతిన్
మదిమది శ్రీవిశేవలను ♦ మాటల నీటునఁ బాటవంబునన్. ౨౭౪

తే॥ మొట్టమొదటను రుక్మిణిన్ ♦ బుష్పబాణుఁ
డవతరించెను బ్రద్యుమ్నుఁ ♦ డనెడి పేర
నతఁడు సర్వలక్షణముల్న్ ♦ హరినిఁ బోలి
ముజ్జగముల రూపసియయి ♦ పొల్పుఁగాంచె. ౨౭౫

వ॥ ఇట్టితెఱంగున శంబరుండను నొక యసురుం డా బాలకుండు తనకు మారకుండని యితరులచే విని కామరూపియై యా పురుటింటిలోనికిం జని యా శిశువుచు సంగ్రహించుకొని వచ్చి సముద్రంబునం బడవైవ నా చిఱుత యొక్క మహామీనంబుచే మ్రింగఁబడినను మృతుండుగాకయుండె. అంత నమ్మన్మథార్ధాంగి యగు రతీదేవి నిజమనోవిభూదంతంబు నెట్లో యెఱింగి నిరీక్షించి దైవవశంబున నమ్మీనగర్భంబునుండి వెల్వడిన మగనిం గని కొని పోషింప నతండు దినక్రమంబున నారూఢయౌవనుండై జగన్మోహనుండై చెన్నారుచుఁ దత్సంబరకృతదుష్టకృత్యం బెఱింగి కినిసి యా దనుజుం జంపి మాయావతియను పేరంబరగు తన సతియగు రతితోఁగూడ ద్వారకాపురి కేతెంచి తలిదండ్రులగు రుక్మిణీకృష్ణులకు నమస్కరింప నవ్వార లత్యాశ్చర్యానందంబులం బొందిరి. వెండియు నా మన్మథుండు భోజకట పురంబునం జరుగు స్వయంవరంబున కరిగి భీష్మకపుత్రుఁడగు రుక్మి పుత్రికామణిని వరించి యథావిధిగాఁ బెండ్లాడి యయుతగజబలుండును, శారదేందీవరసన్నిభుండును నగు ననిరుద్ధుం గాంచె. ఇతండు బ్రహ్మాయని యెఱుంగుము. దేవరా! సంపత్ప్రదంబులును, సర్వపాపహరంబులును, బుణ్యాకరంబులు నగు శ్రీకృష్ణుని వివాహ వృత్తాంతంబులు సాంతంబుగా వినిపించితి. మఱియు నేమి విన మనసుగలదో తెలుపుమనిన నాబహులాశ్వుం డలరి యిట్లనియె. ౨౭౬

నారదుండు ద్వారకాపురాగమనహేతువులఁ జెప్పుట.

మ॥ జగదీశుండు పరాత్పరుండు హరి యి ♦ చ్చన్ జేరి తద్ద్వారకా
నగరిన్ బాలనజేసె నార! యహహా! ♦ నాబుద్ధి కాగ్రామమే
జగదాద్యంతవిరాజితాఖిలపురీ ♦ సారస్యమై ధన్యమై
తగె నం చెంతయుఁ దోఁచెడిన్ విధిసుతా! ♦ దైవర్షిచూడామణీ! ౨౭౭

తే॥ నారదా! యట్టి ద్వారక ♦ శౌరి దేహ,జనితమంచు నాలించితిన్ ♦ శ్రవములార
నేటి కది యిటకేతెంచె?♦ నెప్డువచ్చె, నద్ది నొడువుమ! యన ముని♦ యాడె నిట్లు.

ఉ॥ భూతలనాథ! యిత్తెఱని ♦ ముచ్చటజేసిన ప్రశ్న యోగ్యమౌ
జాతకనాళకం బఖిల ♦ భావుకదంబును గాన విన్ము శ
ర్యాతి యనంగ మనూద్భవుఁడు ♦ రాజిలి రాజ్యము సార్వభౌముఁడై
ప్రీతిగ నేలె నేండ్లు పది ♦ వేలగుదాఁక ననర్గళంబుగన్ ౨౯౦

తే॥ నలిగ నుత్తానబర్హి యాఁ♦నర్తఘనుఁడు, మఱియు భూరిషేణుండు నాఁ♦వరకుమారు
లాతనికిఁ బుట్టి రంత నాఁ♦నేత యొక్కఁ, తఱిని నిట్లనెఁ బుత్రులన్♦దరికిఁ బిలిచి.

తే॥ ప్రథమసుత! నీవు ప్రాగ్దిక్కుఁ ♦ బాలనంబు
సలుపుకొను మోయి యానర్త! ♦ శమనదిశను
నేలుకొను! భూరిషేణ! పా ♦ లించుకొమ్ము!
పశ్చిమస్థితదేశంబు ♦ వాసితోడ. ౨౯౧

ఉ॥ పుత్రకులార! వారినిధి ♦ ముద్రితమున్ వరరత్నగర్భయున్
స్తోత్రసమర్హమున్ నగర ♦ దుర్గవనాచలయుక్తమైన యీ
ధాత్రిఁ జిరంతనంబుగను ♦ దద్ద గడించితిఁ జక్రవర్తినై
క్షత్రియనీతి నేలితిని ♦ గావున మీరలు నట్టు లేలుఁడీ! ౨౯౩

తే॥ నావుడు ద్వితీయపుత్రుఁ డా ♦ నర్తవిజ్ఞుఁ, డాత్మజనక వాక్యంబుల ♦ నాలకించి
నగడి నరుఁబోలె జెలఁగి జ్ఞా♦నమయమైన, పలుకు లిట్లాడె ధీరుఁడై ♦ పార్థివేంద్ర!

ఉ॥ నీయది గాదు ధాత్రి యిదె ♦ నీవిది యేలఁగ లేదొకప్పుడున్
నీ యలఘుప్రవీణతను ♦ నిల్వఁగ లేదిది నీ బలంబుచే
నీయది గెల్వఁగాబడ దిఁ ♦ కెందుల కిట్లులఁ జీటిమాటికిన్
నాయది నాదియం చనెదు? ♦ నాయన! కాని గ్రహింపు మీనుడుల్. ౨౯౫

ఉ॥ కృష్ణుని దీ ధరాతలము ♦ కృష్ణుఁడు దీనిని నేలు నెప్పుడున్
గృష్ణు బలాన నిల్చె నిది ♦ కృష్ణుఁడు దీని గడించెఁ దేజునన్
గృష్ణుఁడె విశ్వమంతయు సృ ♦ జించును బ్రోచును సంహరించు నా
కృష్ణునితోడఁ బోలుటకు ♦ నెవ్వఁడు రాఁగలఁడోయి నాయనా! ౨౯౬

సీ॥ ఎతఁడు భూతంబుల ♦ నెలసి యాశ్రయుఁడయ్యె, నాతఁడె విశ్వరూ ♦ పాధియజ్ఞుఁ
డెతని భయంబున ♦ నినుఁడు వెల్గుచునుండు, నతఁడె సంపూర్ణత ♦ మావతారుఁ
డేతని భీతిని ♦ వాతము వీచెడి, నాతఁడె గోలోక ♦ నేతృతేభ్యుఁ
డేతని వెఱపున ♦ నింద్రుండు వర్షించు, నాతఁడె కాలత్ర ♦ యస్వరూపుఁ

తే॥ డాతఁడచేతనములకు న ♦ ధీశుఁడయ్యె, నతఁడె వసుదేవపుత్రకుఁ ♦ డయ్యె నతఁడు
భక్తవత్సలుఁ డాతఁడే ♦ బ్రహ్మ మల్ల, కృష్ణుఁగొల్వు! మహంకృతి♦నెత్తివేసి.

తే॥ అతనిఁ గొల్చిన నాముష్మి ♦ కైహికములు, గల్గితీరెడిఁ గావునఁ ♦ గదలకుండ
మనము బిగబట్టి సేవింపు♦మా! మఱొండు, మాటలాడకుమో తండ్రి!♦మానవేశ!

తే॥ అంత శర్యాతి సుతవాక్య ♦ రాహతుఁడయి
జ్ఞానియయ్యును దోఁకఁ ♦ ద్రొక్కంగఁబడిన
పాముపలె లేచి కిన్కతోఁ ♦ బ్రస్ఫురదధ
రుఁడయి యానర్తసుతునకు ♦ నుడివె నిట్లు. ౨౯౯

చ॥ మొఱఁగెదవేల యొజ్జవలె ? ♦ బుద్ధి యొకింతయులేదె నీ కిసీ !
తొరగఁ దొలంగు మావలకు ♦ దుష్ట ! యితఃపరమందు నీవు నా
ధరణి వసింపఁ గూడదు య ♦ థావిధిగా నిఁక నట్టికృష్ణునిన్
మురిపెముతోఁ నుతింపు మల ♦ బుద్ధిమదగ్రణి యిచ్చు సర్వమున్. ౩౦౦

తే॥ అనవు డానర్తుఁడున్ మఱి ♦ యనియె నిట్లు
జనక ! నీదగుధరను వా ♦ సంబు నాకుఁ
గల్గకుండుత యని యటఁ ♦ గదలి కడలిఁ
జేరి నీటిలోఁ దపమును ♦ జేయుచుండె. ౩౦౧

వ॥ ఇట్లు పదివేలవర్షంబులు గడవ నాకడలియల్లుం డాతని ప్రేమలక్షణాబగు భక్తికి మెచ్చి ప్రసన్నుండై వరంబుఁ గోరుమని యడుగ నాభూపుండు ముకుళితకరారవిందుండై లేచి తచ్చరణసరసిజంబులపై వ్రాలి పులకితగాత్రుండై

పంచచామరము॥ అనాథనాథ ! రాధికాధ ♦ వా ! ధరాధరోద్ధరా !
జనార్దనా ! మహానుభావ ! ♦ శంఖచక్రభాసురా !
ఘనాఘనాభ ! లోకనాథ ! ♦ కాంచనాంబరాంచితా !
యనంతమధ్యమాది ! యవ్య ♦ యా ! దమోదమోదయా ! ౩౦౩

తే॥ వాసుదేవ ! మజ్జనకని ♦ ష్కాసితుండ, నగుచు నిన్ను సేవించితి ♦ నన్యమేమి
వెఱవులేదు దయానిధీ! ♦ విపులరాజ్య, మొసఁగి రక్షింపుమోకృష్ణ! ♦ యసమచరిత!

తే॥ అనఁగ దీనసంరక్షకుఁ ♦ డతని వినయ, నయభయంబుల కలరి యాఁ ♦ నర్త ! నీదు
తండ్రికిం గాని రాజ్యంబు ♦ ధాత్రిలేదె, మైన నీ ప్రార్థనంబున ♦ నరసి నేను.

క॥ వైకుంఠమునుండియు లక్ష్మీకరశతయోజనపరి ♦ మితదేశంబున్
నీకై పంపెదఁ గొనుమీ !, చీకాకీకరణి నీవు ♦ నెందుటయేలా ? ౩౦౬

వ॥ అని చని తనలోకంబునుండి నూఱామడలచోటును బెల్లగించుకొని వచ్చి కల్లోలకోలాహలభరితంబగు సముద్రంబునందు సుదర్శనచక్రధారియై నిలిపి యాతని కియ్య నయ్యానర్తుం డానందంబుఁ బొంది లక్షవత్సరంబులు గడచునందాక

చ॥ కరముగ నేలె నాయవని ♦ గాథయశోధనధాన్యపుత్రపౌ
త్రరుచిరధర్మకృత్యతిధి ♦ తత్పరతాకవితాప్రగల్భతా
పరమపదార్థతాఘటన ♦ పద్ధతిసిద్ధ్యనుకూలవిజ్ఞతా
భరకృతకృత్యసత్యబుధ ♦ వాక్సమవృష్టిసుపుష్ట మానటుల్. ౩౦౮

తే॥ ఇట్టిసంగతి శర్యాతి ♦ క్రమముగ విని
సొమ్మసిల్లి ఘటిల్లి విభ్రాంతుడై వీడిచి ♦ బిమ్మట నల
యవని యానర్తసంచిత ♦ మగుటచేతఁ
బ్రథితి గలిగెను "నానర్త ♦ రాజ్య" మంచు. ౩౦౯

తే॥ ఆతనికిఁ గల్గె రైవతుఁ ♦ డనెడి తనయుఁ
డతఁడు శ్రీశైలతనయుని ♦ బ్రుతముతోడఁ
బెంచికి యానర్తధరఁ బడ ♦ వేసె దాన
నద్ది "రైవతగిరి" యని ♦ ఖ్యాతికెక్కె. ౩౧౦

క॥ ఈ రైవతుఁడు కుశస్థలి, చారుపురిన్ జక్కనేలెఁ ♦ జతురాస్యదరిం
జేరియు నడిగియు నిజసుత, నా రేవతిని బలునకిచ్చి ♦ నట్టిఁ డితండే. ౩౧౧

క॥ ఈ సంగతి మున్నాడితి, నీ సమయంబందు నింక ♦ నేమి వినెదవో
వాసిగఁ దెలియంబలుకుమ!, వీసంబేని విడువకుండ ♦ వేడ్క వచింతున్. ౩౧౨

ఉ॥ నావుడు తా డిటుల్ నుడివె ♦ నారద! యిత్తటి ద్వారకాగమం
బీవు సకారణంబుగ వ ♦ చించితి వయ్యది వ్యక్తమయ్యె ద్వా
రావతి నున్న తీర్థనిక ♦ రంబొ యెఱుంగకపోతి లేశమేన్
గావున వానినిం గుఱిచి ♦ క్రమతరంబుగఁ జెప్పుమా! యనన్. ౩౧౩

గోమతీనదీమాహాత్మ్యము.

ఉ॥ నారదుఁ డాడె నిట్లవని ♦ నాయక! విన్ము ప్రభాసతీర్థరా
ట్తీరవిరాజమానమయి ♦ దివ్యమునై శతయోజనంబు లిం
పారెడి ద్వారకాపురిని ♦ నాడినఁ బాడిన విన్నఁ గన్నఁ బో
ల్పారినఁ బ్రాణముల్ విడిన ♦ నవ్యయమోక్షముఁ జెందు నట్టిదేన్. ౩౧౪

క॥ శ్రీవిభుఁ డొకపరి భక్తుని, రైవతునిం బ్రీతిమోద ♦ రాజితుఁ గని సం
భావితదర్శన మిడి, తీవిని ముజ్జలము లిడెఁ గ ♦ డిందినిఁ గనులన్. ౩౧౫

తే॥ అట్టి నీటిబొట్టులు వడి♦యచట "గోమ,తి"యను పృథునది జనియించె♦దివ్యధాటి
నద్ది సూచినమాత్రనే ♦ యంతరించు, బ్రహ్మహత్యాదిపాతక ♦ పంచకంబు.

తే॥ గోమతీతీరజము రజం ♦ బేమనుజుఁడు
శిరమునం దాల్చునో యట్టి ♦ నరుఁడు నూఱు
జామములను జేసిన సకల ♦ పాపములను
విడుచు నిందున సంశయ ♦ పడఁగవలదు. ౩౧౭

క॥ గీముననో చెఱువుననో, యేమూలనొ స్నాన మాచ ♦ రించిన వేళన్
"గోమతి" యని పలికినచో, గోమతి మునిఁగిన ఫలంబుఁ ♦ గొనఁగలఁ డవఁడే

చ॥ రవి మకరంబునందుఁ గుదు ♦ రన్ దమి మాఘమునం బ్రయాగమున్
దవిలి మునుంగువారలకుఁ ♦ దప్పక కల్గు శతాశ్వమేధసం
భవఫల మంతకంటె నల ♦ పావనగోమతిలోన మున్గ మా
నవులకు వేయిరెట్టులుగ ♦ నవ్యఫలంబు ఘటించు భూవరా! ౩౧౯

చక్రతీర్థమాహాత్మ్యము.

వ॥ గోమతీధునీమణియందునం జక్రతీర్థంబను నొండు గలదు. అందుఁ బాషాణంబులు చక్రత్వంబును బొంది పూజనీయంబులగు. అట్టి చక్రచిహ్నకరం బగు చక్రతీర్థంబున నెవ్వండు ద్వాదశిన్ జలకమాడునో యానరుండు చక్రపాణి దివ్యపదంబుఁ జెందంగలఁడు. పతితుండేనిఁ బాతకుండేనిఁ దత్తీర్థతీరవిరాజమానసోపానంబుపై నడుగిడినంతఁ గోటిజన్మదురితంబులచే విముక్తుండై జీవన్ముక్తిం బొందునని వాక్రువ్వ నాబహులాశ్వుం డలరి మునివరా! తచ్చక్రతీర్థంబు తాదృక్ఫలప్రదంబై తద్గోమతీతీరంబున నెట్లు ప్రాదుర్భవించెనో యానతిండని వేడ నామౌనివర్యుం డిందుల కొండు పురాతనేతిహాసంబుఁ దెల్పెద నవధరింపు మని యిట్లనె. ౩౨౦

తే॥ నవనిధీశుఁడు గుహ్యక♦నాయకుండు, రాజరా జలకేశుఁడు ♦ త్ర్యంబకసఖుఁ
డగు కుబేరుఁడు వైష్ణవం♦బగు సవంబు, రజతగిరి కుత్తరధర నా♦రంభమిడెను.

తే॥ మఖమహోత్సవమునకునా♦మంత్రణంబుఁ, జేయ నారాయణుండును♦ జెచ్చెరఁ దన
దండి వైకుంఠధామంబు ♦ నుండి వెడలి, యజ్ఞవాటిక కేతెంచె ♦ నతని వెంట,

చ॥ రవి శశి భౌమ సౌమ్య గురు ♦ రాక్షససద్గురు మంద రాహు కే
తు విబుధ జంభభేది విధి ♦ ధూర్జటి చారణ సిద్ధసాధ్య ది
గ్ధవ సురమౌని విప్రఋషి ♦ ధాత్రికుబేరసుతాదిధీరు లా
సవమున కేగుదెంచిరి వె♦సన్ స్వకలోకసమేతులై విభూ! ౩౨౩

తే॥ వీరభద్రుఁ డా యజ్ఞము♦ వేయికనులఁ, గాచుచుండెను దత్సేవ♦గజముఖుండు
సలుపుచుండెఁ దత్పరివేష ♦ ముల నొనర్పఁ,గా మరుద్గణములు నొప్పెఁ ♦ గాశ్యపీశ!

తే॥ బాహులేయుండు ధర్మత♦త్పరత సభను, సముచితంబుగ భక్తితో♦ సత్కరింప
బయలుదేరె ఘంటానాద♦పార్శ్వమౌళు,లను కుబేరుమంత్రులు దాత♦లైరి ధీర!

తే॥ మఱియుఁ గార్యనిర్వాహకుల్ ♦ మాటరాని
పగిదిఁ జూడంగ యజ్ఞంబు ♦ ముగియ ధనదుఁ
డవబృథముఁ జేసి దక్షిణ ♦ లగ్రజులకుఁ
బరమభాగంబు సురలకుఁ ♦ గర మొసంగె.

ఉ॥ ఈసమయంబునన్ గినుక ♦ నింధనపత్రమృగాజినోరుద
ర్భాసనకుండిదండముల ♦ నంది పదంబులఁ దాల్చి పాదుకల్

మీసలఁ ద్రిప్పుచుం గొడుగు ♦ మీఁద వెలుంగ జడల్ సెలంగ దు
ర్వాసుఁడు తన్ముఖస్థలికి ♦ వచ్చెఁ గృశుండు గృశోదరుండునై. ౩౨౭

తే॥ అట్లు వచ్చిన దుర్వాసు♦నైలబిలుఁడు, గాంచి యెదురేగి భక్తి న♦ర్ఘ్యంబుఁ బాద్య
ము నిడి పూజించి భయభీత ♦ మనముతోడ, బద్ధహస్తారవిందుడై ♦ పలికె నిట్లు.

మ॥ ఫలితంబయ్యె మదీయజన్మ మిపుడే ♦ ప్రాజ్యంబు మద్రాజ్యముం
ఫలితం బయ్యెను నాదు యాగమును ధ ♦ న్యంబయ్యె నిచ్చోటి కీ
రలు దోతెంచుట నా నతుల్గొనుచు దు ♦ ర్వాసా! మునీంద్రా! తమో
విలయప్రౌఢ! మహానుభావ! దయతో ♦ వీక్షించి రక్షింపుమా! ౩౨౮

క॥ అని వినయంబున వేఁడగ, మునివరుఁ డానందమొంది ♦ పుణ్యజనేశా
నున కిటు బలికెను దన మో, మునఁ జిఱునగ వొప్పుచుండ ♦ భూభుజవర్యా!

చ॥ నరవరవాహనుండవు ఘ ♦ న ప్రతిభాప్రథితుండ వర్థసం
భరితుఁడ వగ్రజన్మబహు ♦ భక్తియుతుండవు రాజరాజ వు
ద్ధురతరదానశౌండుఁడవు ♦ ధూర్జటిమిత్రుఁడ వీవు శ్రద్ధ ని
త్తఱి హరి మెచ్చు జన్నము య ♦ థావిధిగా నొనరించి యుండవే! ౩౩౦

ఉ॥ ఏవిషయంబునం దెదియు ♦ నీవఱ కడ్గి యెఱుంగఁ గొమ్మటం
చీవయినం దృణంబయిన ♦ నిచ్చి యెఱుంగవు నాకుఁ గావునన్
నీవె వినుత్యదాతవని ♦ నెమ్మది నమ్మియు నిప్డు యాచనన్
కీవిగఁ జేయుచుంటిని గ ♦ డిందిగ దీని నెసంగుమో సుధీ! ౩౩౧

తే॥ ఇడినచో నీకు వరముల ♦ నియ్యఁగలను, నిడనిచో నిగ్రహించి శ ♦ పించి నిన్ను
బూది సల్పెద నీభావ♦మునఁ దలంచు, కొని యొనర్పుమ! కనుమ! నా♦కోర్కె వినుమ!

చ॥ నవనిధు లిట్టి నీదు సద ♦ నంబున నుండెనుగాదె వానిని
బ్రవిమలబుద్ధితో నొసఁగి ♦ భద్రముఁ బొందుమ! వానిఁ జెంద నీ
సవిధముఁ జేరి యుంటిఁగద! ♦ సాంబసఖా! యన నయ్యుదారుఁ డ
య్యవి యిడ నొప్పితిన్ మునివ ♦ రా! యని యిచ్చుట కుద్యతుండుగాన్. ౩౩౨

క॥ దానాధ్యక్షులయిన ఘం,టానాదుఁడు పార్శ్వమాలి ♦ దక్షకుని ధనదున్
మానిపి ధనమోహితులై, యీ నెఱి వచియించిరో ర ♦ మేశ్వరభక్తా! ౩౩౩

శా॥ ఆలుంబిడ్డలు లేని యీపిసినికే ♦ మయ్యా! నిధిశ్రేణి ని
క్లేలా యిచ్చెద వద్ది మాకుఁ జెపుమా! ♦ యీ మౌని కీవేళలోఁ
జాలన్ లక్షధనం బొసంగి యిఁకఁ ద ♦ జ్జన్మంబు సాంతంబుగాఁ
బౌలస్త్యా! కొఱలేనియట్టులుగ తే ♦ వన్ గాంచి పోషింపుమా! ౩౩౪

చ॥ అటు పరుషంబుగాఁ బలుక ♦ నా ముని యుగ్రహవిగ్రహోగ్రుఁడై
కుటిలముగాఁగ భ్రూకుటి న ♦ కుంఠితరీతి నొనర్చి కన్నులు

త్కటముగ నెత్తిబాఱఁ గనఁ ♦ గా నిమిషద్వయ మెల్లలోకముల్
దటతట స్థాలికై వడిని ♦ దద్దఁ జలించె నుతించె యక్షుఁడున్. ౩౩౭

తే॥ అంతఁ దన్మునినాయకుఁ ♦ డా కుబేరుఁ
డటుల నభివాదనాదుల ♦ నాచరించు
చుంటఁ గని తలయూఁచి యా ♦ తంటలాడు
సచివులన్ శపియించె నీ ♦ సరణి జనక ! ౩౩౮

క॥ తులువా ! ఘంటానాదా!, పలుఁగాకి ! యలంజ ! పిసిని ! ♦ పాపమతీ ! నీ
వలఘుగ్రాహమువలె ధన,ములను గ్రహించెదవు దాన ♦ మొసలివి గమ్మా !

ఆ॥ పార్శ్వమౌళి ! నీవు ♦ పరమనీచుఁడ వయి, ధనమదంబుచేత ♦ ధర్మమువిడి
ద్విపముబోలె మిగులఁ ♦ బ్రేరేపణమొనర్తు, నందువలన వేగ ♦ హస్తివగుత.

ఉ॥ ఈసరణిన్ గుబేరసచి ♦ వేంద్రుల బిట్టు శపించి యట్టి దు
ర్వాసుఁడు నమ్రుఁడౌ మనుజ ♦ ధర్మునిచే నిధులెల్లఁగొంచు సం
తోసముచేత నాతనికిఁ ♦ దోడనె తద్ద్విగుణంబుగా నిధుల్
భాసిలఁ జేసి యేగెఁ గను ♦ బ్రాహ్మణతైజసశక్తి యెంతదో ! ౩౪౧

ఉ॥ ఈ రహి మౌనిశాపహతి ♦ నిర్వురు తత్సచివుల్ మనంబునన్
భూరివిచారదగ్ధులయి ♦ ప్రోచెడివాఁ డలకృష్ణుఁడే యటం
చారసి వాని కాళ్ళఁబడి ♦ యాశ్రితులన్ మముఁ గావుమన్న నా
శౌరియు నొప్పి చెప్పె నిటు ♦ సాంత్వనకారకదివ్యసూక్తులన్. ౩౪౨

ఆ॥ సచివులార ! నాదు♦సముఖంబునన్ మీరు, విప్రశాపహతిని♦వెతలఁబడుచు
వచ్చియుంటి రట్టి♦బ్రాహ్మణవాక్యంబు, వ్యర్థపుచ్చఁజాల♦నైన వినుఁడు. ౩౪౩

ఆ॥ బ్రాహ్మణోక్తిరీతి♦గ్రాహద్విపములుగాఁ, బుట్టి పిదప నొకటి♦మొనసి మెప్పు
డాల మాడఁగలరొ♦యపుడు నా కరుణచేఁ, స్వీయమైన రూపుఁ♦జెందఁగలరు.

వ॥ అట్లు గ్గరుడధ్వజునిచే నుగ్గడింపఁబడిన యా ప్రెగ్గడ లిరువురును జాతిస్మరణసంయుతంబుగా మకర కరి జన్మంబు లెత్తిరి. అందు నక్రజన్మంబుఁ గాంచిన ఘంటానాదుండు రౌద్రంబును, భయంకరంబును, వికరాలంబునగు శరీరంబుతోఁ దగి తద్గోమతీశైవలినిం బ్రవేశించి విహరించుచు, వర్ధిల్లుచుండె, గజేంద్రుండై పుట్టిన పార్శ్వమౌళియుఁ దదాసన్నదేశవిభాసమానరైవతాచలవనంబునఁ జతుర్దంతంబులు గల్గి ధనుశ్శతపరిమితప్రోచ్చపృష్ఠభాగంబునం జెన్నాఱి కజ్జలంబుతోఁ దుల్యంబగు వర్ణంబు సెలంగ వకుళవంజులప్రవాళకురవకకుందమందారకోవిదారాసనార్జునబదరవేణుపాటలాశోకప్రియామ్రమాతకామ్రక్రముకపున్నాగనాగరంగమాతులుంగ లవంగచంపకచందనజాతి పనసౌదుంబరాశ్వత్థఖర్జూర భూర్జమన్మథతిలకమాలతీమాధవీగిరిమల్లికాద్యానోదితనికుంజకుంజపుంజంబులలో యథేష్టంబుగాఁ గరిణీ

సమూహంబులతో సంచరించుచు వైశాఖమాసంబునం దొకనాఁడు గోమతీధుని లోన నవగాహనం బొనర్ప సంకల్పించి చని తన్నదిలోనికిం దిగి యగాధప్రదేశంబుఁ జొచ్చి చిరకాలంబు స్నానంబుఁ జేసి శుండాదండంబున నీళ్ళతోఁ జెలిలాటలాడి యాత్మవల్లభలను జలకమాడించి దరికి రానెంచు తరుణంబున 3౮౭

క॥ అగ్రాహము విధివశమయి, యుగ్రగహమున నచట నుప్పి ◆ యాదు గజేంద్రున్
వ్యగ్రుఁడుగాఁ బట్టెగ సముదగ్రబలుఁడు వాఁడొనర్చె ◆ యతిభీకృతులన్.

క॥ చుఱచుఱనాలోకించును, గరమునఁ బ్రహరించు మకరి ◆ గట్టెక్కుటకై
మఱిమఱిఁ దలఁచును బోరిఁబోరిఁ, జరణంబును గుంజికొనును ◆ శక్తింజూపున్.

క॥ నక్రం బద్దానిని నిర్వక్రంబగు విక్రమమునఁ ◆ ద్వరగతి గలుగన్
వక్రించి నిజవసతికి నవక్రగతిని లాగికొనుచు ◆ వచ్చెను బిదపన్. 3౮౯

ఆ॥ కరిపుఁజుట్టియున్న ◆ కరిణులుఁ గలభముల్, విక్రమించి మొసలి ◆ వేగఁబట్టి
దండిలోఁడములను ◆ దద్దయుఁ గొట్టియు గజవరేణ్యు సుంత ◆ గావవయ్యె.

క॥ కరిమకరంబులు పిదప నొకరి నొకరును నీడ్చుకొనుచుఁ ◆ గయ్యంబాడన్
జరిగెను నేఁబదివైదేండ్లరుదుగఁ జూపఱు గనంగ ◆ నవనీనాథా! 3౯౦

ఆ॥ అంతమందు నట్టి ◆ హస్తీంద్రుఁడే బహుబాధఁ జెంది పూర్వ ◆ భవవిధంబుఁ
దలఁచి ప్రేమలక్షణలలితభక్తితో, విష్ణుమూర్తి నిట్లు ◆ వేఁడఁదొడఁగె. 3౯౧

మ॥ కరుణాసాగర! సాగరాత్మతనయా ◆ క్రాంతాత్మ! యాత్మేశ్వరా!
ధరణీభారనివారణవ్రతధరా! ◆ ధారాధరాభోజ్జ్వలా!
నరమిత్రా! శతపత్రనేత్రరుచిరా! ◆ నవ్యశ్రుతిధ్యేయ! యో
పరమేశా! జగదీశ! యోవరద! నీ ◆ పాదంబులం గొల్చెదన్. 3౯౨

మ॥ ధనముల్ ధాన్యము ధర్మముల్ సవములున్ ◆ దంత్రంబు మంత్రంబు భూ
జనముల్ దేశము కాలముల్ దివిజులున్ ◆ సత్యంబు జ్ఞానంబు వే
దనికాయంబును శాస్త్రముల్ పృథుసము ◆ ద్రంబుల్ మహాశైలముల్
వనముల్ సర్వము నీవె కాదె! దయరా ◆ వా! నన్ను రక్షింపవా! 3౯౩

తే॥ సాధుబృందావనాసక్త! ◆ చాఁగిలింత, సత్యభామామనోహరా! ◆ చాఁగిలింత
శంఖచక్రగదాధరా! ◆ చాఁగిలింత, లోకనాథ! నామొఱ విని ◆ సాఁకరావె!

ఉ॥ శైవులు సాంబమూర్తి యని ◆ సౌరులు సూరుఁ డటంచు వైష్ణవుల్
శ్రీవిభుఁ డంచు శాక్తులును ◆ శ్రీశివశక్తియటంచుఁ గార్మికుల్
భావుకకర్తయంచు శ్రుతి ◆ పారగవారము బ్రహ్మమంచు బౌ
ద్ధావలి బుద్ధుఁడంచు నిను ◆ నర్థనఁ జేయురె దీనరక్షకా! 3౯౪

ఉ॥ లావురవంత లేదు కను ◆ లా కనరావు బలంబు సున్నగా
తావులఁ దప్పెఁ బ్రాణములు ◆ దస్పృతి లెస్సగ నీ సరస్సునన్

దేవ ! తటాలునం గనవె! ♦ దిక్కెవ రింకను రావె ! ప్రోవవే !
యీవె జగత్కుటుంబివయి ♦ యేలవె ? యే కొఱలేనటుల్ హరీ ! ३೫೬

తే॥ కృష్ణుఁడే జేయు నీ మొఱా♦లించుఁగాక ! కాంచుఁగాక యిచ్చట కరు♦ణెంచుఁగాక!
మించు నాపాపపాశంబుఁ♦ద్రెంచుఁగాక! యెంచి యభయవరముల నా♦కిచ్చుఁగాక!

వ॥ అని ప్రార్థింప నయ్యిందిరాకాంతుండు తన్ను ధ్యానించుచు శరణాగతుం డైన మాతంగేంద్రుని మొఱ నాలకించి కేవలభక్తత్రాణపరాయణుండై నిజవల్లభలతోడి సరససల్లాపంబుల వీడి చివ్వున లేచి సంసిద్ధుఁడై యున్న విహంగనాథు నెక్కి ఆవ్వనం జని తద్గోమతీనదీస్థితగజస్థితిం గని కనికరించి యగ్గరుడుఁ డిగ్గి దగ్గతి తేజోవిరాజితంబగు సుదర్శనచక్రంబుఁ దన్నక్రంబు ద్రుంపం బ్రయోగించె. దాన దైన్యంబు ప్రాప్తంబగుటకుఁ బూర్వంబు ధనంబు నాశంబైనట్లు తద్గ్రాహదేహంబు భిన్నం బగుటకు ముందు తదద్భుతకరశిరంబు ఖండీకృతంబయ్యె. పిమ్మట నచ్చక్రం బుచ్చైర్నాదంబుతో నజ్జలంబున మ్రోయుచు నందలి పాషాణంబులపైఁ బడి చక్రాకారంబులుగా నొనర్చుటచేఁ దత్క్షేత్రంబున కది మొదలు చక్రతీర్థంబను నామంబు గల్గె. తచ్చక్రసంఘర్ష సంభవచక్రతీర్థదర్శనస్పర్శనంబులు బ్రహ్మహత్యాదినివారకంబులని యెఱుంగుము. మఱియు నాశ్రీకృష్ణుని యనుగ్రహంబున నాగ జేంద్రుండుసైత మున్నరూపు వీడె. అట్లు కరిమకరరూపంబులం బరిత్యజించిన యాయిరువురును బూర్వాకారంబులం దాల్చి బద్ధాంజలులై హరిం జుట్టివచ్చి నుతించి నమస్కరించి సెలవుగొని యలకాపురి కేగి కుబేరమంత్రిపదంబుల నధిష్ఠించి యథాప్రకారంబుగా నుండిరి. ప్రసన్నుండైన శ్రీకృష్ణుండును సురలు విరులం గురియఁ దుందుభులు మ్రోయఁ బ్రకృతిపరంబగు నిజధామంబున కేగె. ఈచక్రతీర్థోత్పత్తివృత్తాంతంబును, గజేంద్రమోక్షణంబును విన్న యన్నరులన్నిసుఖంబులఁబొంది దుస్స్వప్నదుష్ఫలంబుల బోఁద్రోసి సుస్వప్నలాభంబులం బొరయంగలరని నుడివి శంఖోద్ధారతీర్థమాహాత్మ్యం బిట్లభివర్ణింపం గడంగె. ३೫೭

శంఖోద్ధారతీర్థమాహాత్మ్యము.

ఆ॥ అఖిలపాపనాశ ♦ మైన శంఖోద్ధార,తీర్థమందు నెవఁ డు ♦ దీర్ఘభక్తిఁ
గనకమిడును వాఁడు ♦ కలుషంబులఁ వీడి, వాంఛలొంది పరమ ♦ పదవిఁ జేరు.

క॥ హరిభక్తుఁడు శాంతాత్ముఁడు, సరసుఁడు శ్రితుఁడనెడిమాని♦శార్దూలుఁడు మఱి
వరతీర్థంబుల యాత్రను, జరుపుచు నానర్తధరకుఁ ♦ జనుదెంచి యటఁ.

ఆ॥ మంచికొలఁకు నొందు ♦ గాంచి యథావిధి, జలక మాడి భక్తి ♦ సరసిజాక్షుఁ
బురుషసూక్తవిధిగ ♦ బూజించి ధ్యానించి, శిరము వంచి నతులఁ♦ జేసె నపుడు.

క॥ కక్షీవంతుండను తత్, శిక్షితుఁ డాత్రితునిపూజఁ ♦ జెలువాఱు మహా
లక్షణయుతశంఖం బెటొ, కక్షను నిటీకించెఁ జోర ♦ కార్యచణుండై. ३೬०

క॥ అటుపయిఁ ద్రితుఁ డది గనమిని, గటకటఁబడి యిట్లు దూఱెఁ ♦ గంబు వెవం డి
చ్చటఁ గాఁజేసెనొ తన్నరుఁ, డిటుపయిఁ దత్శంఖరూప ♦ మెత్తుంగార్తిన్. ౩౬౩

క॥ అది విని తచ్ఛాత్రుఁడు కడు, నదరుచుఁ ద త్త్రితునిపదము ♦ లందునఁ బడి గ
ద్గదకంఠంబున నిట్టులఁ, గొదకొని ప్రార్థింపఁ దొడఁగె ♦ క్షోణీనాథా! ౩౬౪

చ॥ ఎఱుఁగక మీ సుశంఖ మిపు ♦ డేను హరించితిఁ దప్పుఁజేసితిన్
గురువర! నన్ క్షమింపు మటు ♦ కుంభిని జన్మము నెత్తలే నెదన్
గరుణను నింపి చూడు మధి ♦ కంబుగ నమ్మితి మిమ్ము నిమ్మెయిన్
శిరమున మ్రొక్కుచుంటిఁ బరి ♦ శీలనఁ జేయుము గావుమో బుధా! ౩౬౫

చ॥ అనవుడు త త్త్రితుండు హృద ♦ యంబున శాంతముఁ జెంది నాయనా!
కనులను మూసియుం దెఱచు ♦ కాలములోపల నెంతసేత నీ
వొనరిచియుంటి వింతపని ♦ యొప్పున? స్తేయకృతాఘ మిట్లు నీ
కనుభవమైన మేల్గలుగు ♦ నా హరిఁ గొల్చిన ముక్తిసేకుఱున్. ౩౬౬

తే॥ గురు విటుల్ బల్కి చన నాతఁ ♦ డఱగొఱవిడి
శంఖరూపముఁ దాల్చి యా ♦ సరసునందుఁ
గృష్ణ! కృష్ణా! యటంచు వా ♦ చించుచుఁ బడి
వర్షశతకంబు నుండె నా ♦ పట్టునందు. ౩౬౭

మ॥ పరిపూర్ణుండు పరాత్పరుండు సకల ♦ బ్రహ్మాండనాథుండు నా
హరి యే తెంచి భయంబు వీడు మనఁగా ♦ నా శిష్యవర్యుండు న
బ్బురమై మేఘగభీరమై యభయమై ♦ మోదప్రదంబై మనో
హరమై యున్నతదుక్తి వించు నిటులన్ ♦ ధ్యానించె నవ్వారిగాన్. ౩౬౮

తే॥ దీనవత్సల! దీనేశ! ♦ దేవదేవ!, వాసుదేవ! మహాదేవ! ♦ పరమపురుష
నందనందన! గోవింద! ♦ సుందరాస్య!, శంఖచక్రగదాధరా! ♦ శరణుశరణు!

తే॥ ధ్రువునికిన్ ధ్రువపదమును ♦ రూఢినిడితి
వట్టి ప్రహ్లాదుబాధల ♦ నణఁగఁద్రొక్కి
తివల గజరాజునుం గాచి ♦ తివి బలి బల
మెఱిఁగితివి గాదె శ్రీధరా! ♦ యివిగొ నతులు. ౩౭౦

ఉ॥ కౌరవు లార్యబంధుగురు ♦ కాండసమేతమహాసభన్ గుధీ
పూరితు లౌచు ద్రౌపదిని ♦ బుణ్యవతిన్ నిలుచుండఁబెట్టి త
చ్చీరల విప్పసాగఁ బరి ♦ శీలనజేసి యపారచీరలన్
దూరిచి యామెఁ గావవొకొ? ♦ ధూతనిశాచరకోటిపాటవా! ౩౭౧

తే॥ లక్కయిక్కరగిలినకా ♦ లంబునందు, విషముఁ బొట్టసిండఁగఁబెట్టు ♦ వేళయందు
భయదవనమునఁ దిరిగెడి ♦ పట్టునందుఁ, బాండవుల నీవు గావవే! ♦ పరమకరుణ.

మ॥ గురుమాతృద్విజవర్యపుత్రకుల వై । కుంఠా! వెసం దెచ్చి త
త్కరపద్మంబులఁ బెట్టి తుష్టిగలుగం । గాఁ జేయవే యాదవో
త్కరదార్ఢ్యంబున కాశ్రయుండవుగదా । కారుణ్యరత్నాకరా!
గిరిభిద్భీతి తొలంగ గోపకుల ర । క్షింపంగ లేదే ప్రభూ! ౩౨౩

ఉ॥ ఓ యనిరుద్ధ! యో వరద! । యో మురనాశక! యో దయోదయా!
యో యమునేశ! యో సుగుణి! । యో కమలాహృదయేశ! యంబుజా
తాయతపత్రలోచన! య । హార్యధరా! ధరణీమనోహరా!
నా యభివాదనంబు గరు । ణం గొని ప్రోవుము! నన్ను దీనునిన్. ౩౨౪

ఉ॥ తల్లివి నీవె యీవె చెలి । తండ్రివి నీవె విభుండ వీవె నా
చెల్లెల వీవె యీవె గురు । శేవధి వీవె గురుండ వీవె వి
ద్యోల్లసితాత్మ వీవె నిగ । మోదితదివ్యపరాత్మ వీవె భా
సిల్లెడి సర్వలోకములు । శ్రీకమలాలలనామనోహరా! ౩౨౫

తే॥ కృష్ణ! నృగధరావిభు నుద్ధ । రించితివి సు
దాము దైన్యంబుఁ బోఁగొట్టి । తగితి వల జ
రాత్మజుని భీతిఁ గుందిన । యవనిధవులఁ
బ్రోచితివిగాదె! యల నిన్ను । మ్రొక్కుచుంటి. ౩౨౬

క॥ ప్రద్యుమ్నా! ప్రతిభాంచిత!, సద్యస్కాలంబునందు । శాపహతుని నర్
హృద్యచతుర్వ్యూహాయుతా!, సద్యశము నీకు హెచ్చ । సాఁకుమ! దేవా!

మ॥ అని వేఁడన్ హరి శేషభోగసమదీ । ర్ఘద్వాబాహుదండంబుతో
ఘనశంఖాభశరీరు దీను నిజభ । క్తశ్రేష్ఠు నాగేంద్రుఁబో
ల్కని నుద్ధారముఁ జేయఁగా నతఁడు హా । ళిన్ వీడి శంఖాకృతిన్
గొని దివ్యంబగురూపు నాహరికి మ్రొ । క్కుల్ జేసి కొండాడియున్. ౩౨౮

తే॥ సూర్యశతసమానప్రభా । శోభిత మభ, యంబునగు విమానంబున।నధివసించి
దశదిశల వెల్గఁ జేయుచుఁ।దరలి వైష్ణ, వమగు లోకమ్మునకు నేగె।నమలహృదయ!

శా॥ శంఖోద్ధారము శౌరిచేసె నెటఁద । త్స్థానంబు లోకంబునన్
శంఖోద్ధారమనం జెలంగె జనక । ప్స్మాపాలకా! యెవ్వఁడీ
శంఖోద్ధారకథావిధిన్ వినును యా । సత్పూరుషుం డాస్థఁద
చ్ఛంఖోద్ధారసరోవగాహనఫల । స్ఫాతిం గనున్ సన్మతీ! ౩౩౦

ప్రభాసతీర్థమాహాత్మ్యము.

తే॥ పరమమధురోదకయుత ప్ర । భాసతీర్థ, మును గుఱించి వచించెద । వినినజనులు
కొండలను బోలియుండెడి । దండి దోస,ములను జూర్ణీకరింతురు । బలుసులువుగ.

సీ॥ గురుఁడు సింహంబునం ◊ గుదుర గోదావరిని, స్నానదానంబులు ◊ సల్పుఫలము
గురుఁడు కుంభమున నెక్కొన హరక్షేత్రాన, స్నానదానంబులు ◊ సల్పుఫలము
భానుగ్రహణమున ◊ వరకురుక్షేత్రాన, స్నానదానంబులు ◊ సల్పుఫలము
చంద్రగ్రహణమునఁ ◊ జక్కఁగాఁ గాశిలో, స్నానదానంబులు ◊ సల్పుఫలము
తే॥ గలుగుటయు కాక వంద రె ◊ ట్లులుగ ఫలము, ప్రాప్తమయ్యెడి నట్టి ప్ర ◊ భాసతీర్థ
మందు నీరాడి పుడుకుల ◊ నమలభక్తి, నర్హులకు నిడువారికి ◊ నహరహంబు.
తే॥ దక్షశాపంబునఁ గళల్ ◊ దఱుగుచుండ, క్షయగదాపీడితుండైన ◊ శశిని మఱల
శాపమోక్షంబు నిడి కళల్ ◊ సంభవిల్లఁ, దనరఁజేసినదిట్టి తీ ◊ ర్థంబు కాదె,

సరస్వతీ తీర్థమాహాత్మ్యము.

తే॥ పావనంబును బశ్చిమ ◊ వాహినియును, ఘనము నగు సరస్వతి యను ◊ ధుని యొకండు
సెలఁగుఁ దత్ప్రాంతమున నందుఁ ◊ జేరి మునుఁగు, పాపి బ్రహ్మస్వరూపుఁడై ◊ వఱలఁగలఁడు
తే॥ వెండి తత్తీరమున బోధి ◊ పిప్పలము చు, నొండు నది యుండు నందుఁ బ ◊ ద్మోజనేత్రుఁ
డుద్ధవునకు భాగవతంబు ◊ నుత్తమవిధి, నుడివియుండెఁ బూర్వంబునఁ ◊ బుడమిఱేఁడ!
ఉ॥ ఏకుటిలుండుగాని యట ◊ కేగి నమస్కృతిఁ జేసి దానినిన్
దాఁకినఁ బూజసల్పినను ◊ దాన మొనర్చిన దానమిచ్చినన్
శ్లోకమునో తదర్ధమునొ ◊ సొంపగు భాగవతంబునందు సు
శ్లోకులు సెప్పఁగా వినినఁ ◊ జేతికి విష్ణుపదంబు సిక్కెడిన్. ౩౮౬
తే॥ భాద్రపద శుద్ధ పూర్ణిమఁ ◊ భాగవతము, హేమసింహాసనమున ◊ నెసఁగఁ జేసి
దాన మిచ్చిన యాతండు ◊ తత్త్వవేది, యగుచుఁ బరమపదంబున ◊ నధివసించు.
తే॥ ధరణియందున నివసించు ◊ నరులు తమను, జన్మముల నొకపరియైన ◊ సర్వశుభద
భాగవతమును విననిచో ◊ వారి జనులు, గ్రుడ్డిగవ్వకుఁ గొఱగావు ◊ కుంభినీశ!
చ॥ ఎవఁడు చరాచరంబులకు ◊ నీశ్వరుఁడౌ హరిఁ బూజఁజేయరో
యెవరల దివ్యభాగవత ◊ మెచ్చిన భక్తిని నాలకింపరో
యెవరు ధరామరాగ్రణుల ◊ కిష్టముగా భుజియింప సల్పరో
యెవరు హరిం దలంప రల ◊ హీనులు భారముగాదె భూమికిన్. ౩౮౯

గోమతీ సింధుసంగమ మాహాత్మ్యము.

తే॥ ద్వారకాపురిఁ గోమతీ ◊ వార్ధిసంగ, మస్థలంబు నెసఁగు నందు ◊ మానవుండు
గ్రుంకులిడినచో నట్టివై ◊ కుంఠపదవి, కరిగి యానందమంతయు ◊ ననుభవించు
తే॥ అమరనద్యబ్ధిసంగమం ◊ బశ్వమేధ, శతమొనర్చిన ఫలమిడఁ ◊ జాలు నింక
గోమతీసింధుసంగమ ◊ ధామమో యొ, సఁగును దశసహస్రగుణిత ◊ ముగ నరేంద్ర!
క॥ ఇందుల కొండితిహాసం, బందముగా నుడువుచుంటి ◊ నాలించిన వా
రందఱు తాపాఘముల, న్డిందుపఱచి తీరుదు రవ ◊ నీరమణేంద్రా! ౩౯౧

చ॥ ధనదసమార్థవంతుఁడును ♦ ధర్మపరిచ్యుతుఁ డార్యనిందకుం
డనుచితకార్యశూరుఁడు వి ♦ టావళిగోష్ఠివిశారదుండు ద్యూ
తనిరతుఁడుఁ మదోన్మదుఁడు ♦ ధార్ష్ట్యయుతుండగు నొక్కయూరుజుం
డనయము హస్తినాపురము ♦ నందు నివాసమొనర్చుచుండెడిన్. ౩౯౩

ఉ॥ ఆతఁడు తల్లిదండ్రులకు ♦ నాలికిఁ బాపల కొక్క తేపయేన్
బ్రీతిగ మృష్టభోజనముఁ ♦ బెట్టఁడు వారవధూచయంబుతో
రాతిరియుం బవల్ గడుపు ♦ రాఁడు గృహంబున కెప్డసత్యముల్
బ్రాఁతిగఁ బల్కుచుండుఁ దన ♦ వారల కీడొక చిల్లిగవ్వనేన్. ౩౯౪

చ॥ హరికథయో చెవిన్ బడిన ♦ యంతన వీనుల మూయుచుండు స్వీ
యరమణి వీడి వేశ్యగుచు ♦ నాటవెలందులఁ గూడి రొక్కమం
దరను వ్యయంబొనర్చె మఱి ♦ యాతని దగ్గరనున్న డబ్బుఁ ద
స్కరులు ద్రుటిన్ హరించుకొని ♦ సాగిరి సర్వము పోయె నట్టులన్. ౩౯౫

తే॥ పుణ్యమున లక్ష్మి వృద్ధినిం ♦ బొందుచుండుఁ
బాపమున లక్ష్మి చిటికలోఁ ♦ బాడువడును
దానఁ దదైశ్వర్యుఁ డఘములఁ ♦ దద్దఁ జేసి
నిర్ధనుం డయ్యె వేశ్యల ♦ నెఱిఁగ విడక. ౩౯౬

చ॥ అల కరిపట్టణాంతరమున ♦ నందున దొంగతనంబుఁ జేయుచున్
మలయుచునుండ నొక్కపరి ♦ మానవనాథుఁడు శంతనుండు దొం
గిలు నల వైశ్యుఁ బట్టికొని ♦ క్రేణిని గొట్టి పురంబునుండి వె
ళ్ళలఁ దఱుమన్ దదూరుజుఁడు ♦ వాఱె వనంబునఁ జేరి సారెకున్. ౩౯౭

తే॥ సంచరించుచు జీవహిం ♦ సలనొనర్చి, ద్వాదశ సహస్రనవవర్ష ♦ పరిమితమగు
కాలముం గడపె నట దు ♦ ష్కాలమగుట, నచటనుండి ప్రతీచికి ♦ నరిగె జనక !

తే॥ అవల నాయూరుజుండు సిం ♦ హంబుయొక్క
తలహతిం బడి డమ్మనఁ ♦ దక్షిణమున
నంజనాచలనిభులును నా ♦ యతశరీరు
లునగు యమకింకరులు వచ్చి ♦ కినుకతోడ. ౩౯౯

చ॥ అల విశుఁ బట్టి మోఁకులఁ ద ♦ దాస్యము క్రిందికిఁగాఁగఁ గట్టి చే
తులఁ జబుకుల్ గ్రహించి కసి ♦ తో మెయిఁ దద్దయుఁ గట్ట దద్దురుల్
లలిఁ బ్రహరించి ముష్టులఁ ద ♦ లం గడు మొట్టి వెసన్ బరేతరా
ట్సలమున కీడ్చుకొంచుఁ జన ♦ సాగిరి తత్సమయంబునందునన్. ౪౦౦

తే॥ బక్క పెద్దగ్రద్ద యరిగి త ♦ దూరుజభుజ
మాంసమును గొని వడిని వ్యో ♦ మమున కెగిరి

స్వీయచంచూపుటమున గ్ర ♦ సించుచుండె
నట్టితఱిని శేషించిన ♦ యండజములు. ౪౦౧

వ॥ ఆహారంబు లేక తన్మాంసంబు గైకొనందలంచి యుద్రేకించి దానిని వెంబడించి నిరోధించి పోరాడ నది యవ్వాని ధిక్కరించి చనుచుండె. ఇట్లవ్వాని కన్యోన్యంబున శంఖచిహ్నాదితుల్యంబులగు గాయంబులతోఁ గోలాహలంబుగాఁ గలహం బయ్యె. అట్లైనను దద్గృధ్రంబు తన వాఁతనుండి తత్పలలంబును వదలక పశ్చిమదిశకుం జనె. అంతఁ దత్సమంబగు మఱియొండు మహాగృధ్రంబు తోఁతెంచి యద్దానితోఁ బోరాడి నిజచంచుపుటం బొడువ నది యడలి తన మొగంబునుండి తదామిషంబును విడిచె. అవలఁ దత్ఖండంబు మహాపుణ్యాకరంబగు గోమతీసింధుసంగమంబునం బడి మునింగె. తావన్మాత్రంబుననే యా వైశ్యుండు పాపవిముక్తుండై తత్కింకరు లాలోకించుచుండ జంకుగొంకుల మాని స్వయంబుగా యమపాశంబులం ద్రెంచి చతుర్భుజసమన్వితంబగు సుందరరూపంబు ధరించి వైకుంఠంబునుండి విష్ణుదూతలు తోడ్కొని వచ్చిన దివ్యవిమానం బెక్కి దశదిశల వెలిఁగించుచుఁ బరమపదంబున కరిగెం గాదె. ఇట్టి గోమతీసాగరసంగమప్రభావవర్ణనం బొనర్ప నెవండు శక్తుండగు? ఏతత్కథాశ్రోతలు సర్వకిల్బిషంబులు దూరీకరించి యంతిమంబునఁ బరమపదంబునకేఁగఁ గలరని యెఱుంగుము. మఱియుఁ దద్ద్వారకాపురీవిరాజమానసాగరమాహాత్మ్యంబు సైత మాకర్ణింపుమని యిట్లనియె. ౪౦౨

సాగర మాహాత్మ్యము.

క॥ వైశాఖ శుద్ధ పూర్ణిమ, నాశైవలినీకులేశు ♦ నందు మునిఁగి పూ
జాశంసనముల నొనరిచి, రాశిగ మణు లియ్యఁ దగును ♦ రాజవరేణ్యా! ౪౦౩

తే॥ అట్లుచేసిన మానవు ♦ నపఘనమున, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల్ ♦ వఱలఁగలరు
వానిఁ గనుమాత్ర ధన్యత ♦ వఱలు వానిఁ, దాఁక బ్రహ్మహత్యాదులు ♦ త్వరఁ దొలంగు.

తే॥ ఇంక నాయంబుధిస్నాత ♦ యెచట నడుగు,లిడునొ యచ్చట వర్షముల్ ♦ బడును సరిగ
సర్వరోగముల్ నశియించు ♦ సంతు సిరియుఁ, గలుగు ననుచిత కార్యముల్ ♦ గలుగవయ్య!

క॥ జగమును నాశ మొనర్చెడి, తెగదారియు వానిఁ గసినఁ ♦ దీక్ష్ణౌఘముల౯
దెగఁగొట్టి పరమపదమునఁ, దగఁగలఁడని యెఱుఁగుమయ్య! ♦ ధరణీనాథా!

రైవతాచల మాహాత్మ్యము.

క॥ రైవతగిరిమాహాత్మ్యము, భూవర! వచియింతు వినుమ! ♦ భుక్తి౯ ముక్తి౯
శేవ నొసంగును ఘన దోఁ,షావళి నశియింపఁ జేయు ♦ నది నిక్కముగా౯. ౪౦౭

ఆ॥ గౌతమాత్మజుండు ♦ ఘనుఁడు మేధావినా,మకుఁడు వైష్ణవుండు ♦ మానివరుఁడు
వింధ్యయనెడి గిరిని ♦ వెలిఁగి లక్షాబ్దముల్, తపముఁ జేసె నపుడు ♦ ధారుణీంద్ర!

తే॥ తన్మునిఁ గన నపాంతర♦తమమునీంద్రుఁ, డరుగుదెంచెను దత్సమ♦యంబునందు
నట్టి మేధావి భక్తి నా♦త్మాసనంబు, నుండి లేవకుండుటఁగాంచి♦మండి యతఁడు
ఉ॥ అల్ప ! తపోభిమాన మిటు ♦ లగ్గలమయ్యెనె ? నీకుఁ బెద్దలన్
స్వల్పులఁజేసి యించుకయు ♦ శైలముబోలెఁ జలింపకుందువే ?
తాల్పవె నమ్రభావ మింక ♦ దాన నరంబున నీవు గొండవై
తెల్పుఁడులేనిక్రైవడి క్షి ♦ తిన్ దగుమంచు శపించి యేఁగఁగాన్. ౪౧౦
క॥ అల మేధావియు వెంటనె, మలమై శ్రీశైలమునరు ♦ మవ్యపుబిడగాఁ
గలుములచెలిచెలి బత్తినిఁ, దొలిశాపము మరువకుండఁ ♦ దోతెంచెఁ జుమీ.
చ॥ ఒకపరిఁ దన్మునీశ్వరుఁడు ♦ యుక్తవిధంబున మన్ముఖంబునన్
సకలము ద్వారకాపురల ♦ సన్మహిమంబుల నాలకించి నన్
ముకుళితహస్తపద్ముఁడయి ♦ మ్రొక్కియు నిట్టులఁ బల్కె బ్రహ్మపు
త్రకవర ! నామొఱన్ వినియు ♦ ధన్యుగఁజేయుమ ! యద్ది యేదనన్. ౪౧౧
మ॥ అల ద్వారావతినున్న రైవతధరే ♦ శాంతస్థ్సలం బొంది యా
దలతో జోతలసల్పి యిట్టులనుమా ! ♦ ధాత్రీశ ! మేధావి నీ
బలమే నమ్మి వసించెఁగాన నతనిన్ ♦ భద్రంబుగాఁబోయి త
త్థ్సలి వీడం గొని తెచ్చి నీపురమునన్ ♦ స్థాపింపుమం చోమునీ ! ౪౧౩
చ॥ అనవుడు భక్తతాపహార ♦ ణాత్మకకార్యరతుండనైన నే
విని యది సమ్మతించి వడి ♦ వేడ్కగ ద్వారకనున్న రైవతే
శుని దరికేగి వాని మన ♦ సున్ దెలుపంగ నతండు దానికి
న్ఘనముగ నొప్పి యిట్లనియె ♦ నాకు మనోహరసూక్తులన్ విభూ ! ౪౧౪
ఉ॥ నారద ! వింటె నన్ను శర ♦ ణంబును జెందినవానిఁ గాచుటే
సారముగల్గు కార్యమని ♦ చక్కనెఱింగితి నెట్టిశైల మీ
ద్వారకయందు లే దదిక ♦ తంబునఁ దద్గిరినాథు మద్భుజా
సారముతోడఁబీకి యిట ♦ స్థాపనఁజేసెద నట్టులేనటుల్. ౪౧౫
తే॥ అంత నటనుండి నేఁబోతి ♦ నతఁడుగూడఁ, దద్గిరిని దీసికొనిరాఁగఁ ♦ దలఁచి తగిన
యత్నమందుండె నింతలో ♦ నాయచలముఁ, గనిన శ్రీగిరిదరికి నేఁ ♦ జని ముదమున

వ॥ కలహంబును బురికొల్పుమాటలతోఁ తత్స్థలసంగ్రహణాత్మకరైవతో ద్యోగంబును వినిపింప నా శ్రీశైలంబు పుత్రమోహాసంహతుండై యుత్పన్నానర్థ ప్రతీకారంబుకంటె ననర్థోత్పత్తిప్రతిబంధంబే వరంబని యెంచి గిరిరాజులగు మేరు హిమవంతుల చెంతకుం జని వినతుండై వారి ప్రాపుం గోరి యిట్లనియె. ౪౧౬
ఉ॥ దైవము పుత్రు నొక్కనిగ ♦ దా యిడె నాకలవాని జేపొ మా
పో వడి రైవతుం డనెడి ♦ భూపతి నాదరి కేగుదెంచి బల్

చేవను సంగ్రహించుకొని ♦ స్వీయపురంబున కేగునంత నా
జీవము తల్లడిల్లు నెదొ ♦ చెప్పఁడు! ప్రోవఁడు! నన్ను నా సుతుఁ. ౪౯౮

చ॥ కొడుకును వీడి నే క్షణము ♦ గూడ వసింపఁగలేను దాన మీ
యడుగులపైని వ్రాలి శర ♦ ణంటిని వైళమ యట్టి రైవతుఁ
గెడపి మదాత్మజుఁ నిలిపి ♦ కీర్తిని జెందుఁడి! పొందుఁడీ! నతుల్
విడువకుఁ డిట్టి దీనుఁ బృధి ♦ వీధర నాయకులార! నావుడుఁ. ౪౯౯

చ॥ సరియని తన్నగేశ్వరు ల ♦ సాధ్యధరాధరలక్షయుక్తులై
శరణును గోరు శ్రీగిరిని ♦ సైతముఁ దోడ్కొని తత్స్థలంబునఁ
ద్వరగతిఁ జేరి రైవతుఁడు ♦ వచ్చి తదద్రిని నాంజనేయుమా
దిరిగ భుజంబులందు నిడి ♦ తేఁకువ నేగుటఁ గాంచి కిన్కతోఁ. ౫౧०

తే॥ శస్త్రముల నస్త్రముల ఖడ్గ ♦ సమితిఁ దాల్చి
యతఁడు వోయెడి నధ్వము ♦ నడ్డగించి
తలపడఁ రైవతుండు ప ♦ త్త్రతటిత్తు
సరణి శబ్దింప నట్టహా ♦ సంబుఁ జేసె. ౫౧౧

క॥ తద్రవమున బ్రహ్మాండము, భద్రము విడి మాఱుమ్రోఁగె ♦ బహుభయమున ది
గ్భద్రేభంబులు భ్రాంతిలె, నద్రిగతాయుధములు దమ ♦ యంతట రాలెఁ.

తే॥ అవలఁ దన్నగేశ్వరులు ని ♦ రాయుధులయి
సరకుసేయక సరగ శ్రీ ♦ శైలసుతుని
దీసికొనిపోవుచుండు ను ♦ దీర్ణబలుని
రైవతుని వెంటనంటి క ♦ రముగ నార్చి. ౫౧౩

ఉ॥ తిట్టిరి మానభంగకర ♦ తీవ్రవచఃప్రచయంబుతో మెయిం
గొట్టిరి రక్తనిర్ఝరిణి ♦ కోటులు భూమినిఁ బాఱఁగాఁ దలఁ
మొట్టిరి చేతివ్రేళ్ళఁ గడు ♦ మోఁదిరి జానువులఁ మహార్భటిఁ
నెట్టిరి నేలఁగూలునటు ♦ నేటుగ బాటను జాటిపోటులఁ. ౫౧౪

తే॥ మున్ను శ్రీహనుమంతుఁ డ ♦ మోఘబలులు
పెక్కుమంది వేధించినఁ ♦ విడక గిరిని
నరిగినట్టుల రైవతుం ♦ డచలవరులు
బాధపెట్టిన నాగిరిఁ ♦ వదలకుండె. ౫౧౫

తే॥ ఇట్టి తరుణంబునందున ♦ నేను వోయి, హరికి శ్రీశైలపుత్రకు ♦ నభిమతంబు
రైవతోద్యోగ మద్రీశ్వ ♦ రప్రవృత్తి,యంత నుడివితి దాని కా ♦ హరియు నెప్పి

క॥ తన భక్తునిఁ బ్రోవుటకై, విను తెన్నున నచట కరిగి ♦ వే నిజతేజ
స్సునను దదై్రవతునకు భయ, మును బాపుచు నిచ్చి చనియె ♦ భూపుం డవలఁ.

మ॥ భగవత్తేజముతోడ మీఱి యల గ్రా • వం బొందు హస్తంబుతో
మిగులం బట్టుచు వజ్రితుల్యుఁడయి త • న్మేరువద్రి దంభోళి కీ
డగు ముష్టిన్ బ్రహరించి శీతగిరి న • య్యారే! యనంగూల్చి మెం
డుగ నన్యాద్రులఁ గాల్లఁదన్నె నటఁ డా • టోటేమి లేనట్టులన్. ౪౨౮

ఉ॥ మేరునగంబు విహ్వలత • మిన్నకయుండె హిమాద్రి నొచ్చె నా
ర్వేరము వీడి పాఱె నల • వింధ్యముమున్నగు కొండలెల్ల సొం
పారెను రైవతాస్య మల • యద్రిసుతుండును మెచ్చె నిచ్చ నిం
డారె జయారవంబులును • నావిభుఁడా యనినుండి క్రమ్మఱెన్. ౪౨౯

ఆ॥ ఇట్టు లచట వెడలి • యాగిరి నానర్త, భవ్యదేశమందుఁ • బడఁగవైచె
నద్దిసుతఁ దదద్రి • హరిభక్తుఁడై రైవ, తకగిరీంద్రుఁడనఁగ • ద్వారకఁ దగె.

ఉ॥ దానిని జూచు మానవక • దంబము వాయును బ్రహ్మహత్యలన్
దానిని దాఁకువారు సవ • నంబుల వంద యొసంగు పుణ్యముల్
మానక కాంత్రు దానికొక • మాఱు ప్రదక్షిణ మాచరించినన్
బూనిక తీర్థయాత్రలకుఁ • బోయిన సత్ఫల మబ్బు నేరికిన్. ౪౩౧

తే॥ మఱియు నా మలయం దెట్టి•మనుజుఁడైన, నొక్క బ్రాహ్మణునకు నేని•నొక్కతడవ
భోజనముఁ బెట్టె నట్టైన • భువననాథుఁ, డైన శ్రీహరి పదవికి • నరుగఁగలఁడు.

యజ్ఞతీర్థ కపిటంకాది తీర్థమాహాత్మ్యము.

వ॥ వెండియు నారైవతగిరియం దొక యజ్ఞం బొనర్చినఁ గోటిఫలంబు లిడం జాలిన యజ్ఞతీర్థం బను నొకదాని నారైవతుండు ద్రవ్వించెంగాదె. అద్దాని కనతి దూరంబునఁ గపిపాతసముద్భూతంబును, సర్వపాపప్రణాశనంబు నగు కపిటంక నామకతీర్థం బొండుగలదు. అందు భౌమాసురసఖుండును దుష్టుండునగు ద్వివిదుండను వానరుం డుద్దండబలుండగు బలరాముని యశనిసదృశంబగు ముష్టిని నిహతుండై ముక్తింజెందె. మహాత్ముల నిగ్రహంబును సద్గతిమూలకంబు గాదె. ఆతీర్థంబునకుఁ బ్రత్యహం బమరులు స్నానార్థంబై యేగుదెంతురు కలవిలంకయాత్ర నొనర్చిన వారికిఁ గోటిగోదానఫలంబును, దద్ద్విగుణంబుగా దండకారణ్యసంచారులకును, దత్శతగుణంబుగా సైంధవవననివాసులకును, దత్పంచగుణంబుగా జంబుమార్గస్థుల కును, దద్దశగుణంబుగాఁ బుష్కరాటవివిహారులకుఁ దద్దశగుణంబుగా నుత్పలా వర్తయాత్రికులకును, దద్దశగుణంబుగా నైమిశారణ్యభాసురులకును, దత్శతగుణం బుగాఁ బుణ్యం బేతత్కపిటంకతీర్థసేవకులకు లభించితీరు. మఱియు ౪౩౩

క॥ నృగకూపంబను తీర్థము, తగియుండెను గొప్పదనఁగ • ద్వారకలోఁ దా
నిఁ గనెడివారలు బ్రాహ్మణుఁ, దెగఁగొట్టిన దోసమైనఁ • దెగ వేతురుగా. ౪౩౪

తే॥ నృగుఁడు దెలియక యొకమేదినీసురసుర,భీమణింగొని మఱియొక్క విప్రున కిడి
దానఁ గృకలాసదేహంబుఁ దాల్చి యతఁడు, ద్వారకాస్థకూపంబునఁ దనరుచుండె.

ఉ॥ ఆతఁడు దాతలందుఁ బెద యయ్యుఁ జతుర్యుగకాలమానమా
నూతి వసించుటం గని యనుగ్రహసాగరుఁడైన శ్రీధరుం
డాతని నుద్ధరించెను దయన్ "నృగకూప" మటంచు నద్ది వి
ఖ్యాతినిఁ బొందె నాఁటిసుత కల్మషపర్వతవజ్రతుల్యమై. ౪౩౬

తే॥ ఊర్జపూర్ణిమ నట్టి తీర్థోదకమున, మునిఁగినం గోటిజనిపాపములు నశించు
నందు నొకగోవు నిచ్చిన నాలకోటి, దానమిచ్చిన ఫలమబ్బు ధారణీంద్ర!

గోపీభూమిమాహాత్మ్యము.

తే॥ మఱియు గోపికామేదినీ మహిమ నీకు,విస్తరంబుగ వినిపింతుఁ బృథివినాథ!
యద్ది వినువారు పాపంబులవలఁ ద్రోసి, యవ్యయమగు సత్పదవికి నరుగఁగలరు.

శా॥ పాపారణ్యకుఠారమం చెది బహు ప్రఖ్యాతినిం గాంచెనో
గోపీచందన మేస్థలిం గలిగెనో గోప్యంగరాగంబుల
న్గోపీరత్నము లేమహాస్థలమున న్శోభిల్లెనో యద్దియే
గోపీభూమి యనన్ వినోదకరమై క్షోణిం బ్రతిష్ఠం గనెన్. ౪౩౯

క॥ ఘనమగు నాగోపీచం,దనమెవ్వఁడు పూసికొనునో తన్నరుఁడు మరు
ద్ధునిలో మునిఁగిన పుణ్యం,బును జెందఁగలఁడు విదేహ భూభుజవర్యా! ౪౪౦

చ॥ అనిశము గోపిచందనము హస్తరముద్రల నొప్పువాఁడు తీ
ర్థనికరసేవనవ్రతవి తానమఖప్రకరాశ్వమేధవే
దనిపరరాజసూయవర దానసమార్జితపుణ్యరాశులన్
దినదినమందుఁ జెందెడి సుధీవరుఁడై చరితార్థుఁడౌ విభూ! ౪౪౧

తే॥ విష్ణుపదిమృత్తు కంటెను ద్విగుణ పుణ్య, మిచ్చుఁ జిత్రకూటజరజం బిచ్చుఁదద్ద
శగుణఫలమిచ్చుఁ బంచవటిగరజంబు, తచ్ఛతగుణఫల మిచ్చుఁ దచ్చందనంబు

క॥ గోపీచందన మలఁదినఁ, బాపియు యమకింకరులకుఁ బట్టువడక యో
భూపతి! ప్రకృతిపరంబగు, గోపృథివికిఁ జేరగల రకుంఠితగతితోన్. ౪౪౩

ఉ॥ భారతవర్షమందు మును బాపియుఁ బాపిసహస్రసంగుఁడున్
వారసతీవృతుం డనృత వాది పరార్థపరుండు సింధుపృ
ధ్వీరమణుండు నార్యపృథివీసురశత్రుఁడు దీర్ఘబాహుఁడన్
వీరుఁడొకండు గ్రాలు నవివేకశిరోమణి యాచు భూమిపా! ౪౪౪

క॥ నిర్భయమున నా దుష్టుఁడు, గర్భవతీదశకము వర కపిలాసురభిన్
నిర్భరమోగాంచితమణి, గర్భామరశతము హతము గావించి మఱిన్.

చ॥ ఒకపరి సైంధవాశ్వమున • నుద్ధతి నెక్కి నిశాతహేతికా
ర్ముకపరిఘాగదాదిరుచి • రుండయి కానకు నేగి వేటఁ గో
రికి నొనరించి క్రమ్మఱుత • ఱిం గని తత్సచివుండు వాని కు
త్తుక నొఱనుండి వాలు వడి • దూసి వధించెఁ బ్రభుత్వలుబ్ధుఁడై. ౨౨౬

తే॥ నఱికినంతనె కాలకిం • కరులు వచ్చి, చచ్చిపడియున్న వానిని • జక్కఁజూచి
కట్టి మోఁకుల జాటులఁ • గొట్టి నగుచు, జమునిమనికికిఁ దోడ్కొని • చనిరి పిదప.

చ॥ యముఁడతనిం గనుంగొని ర • యంబునఁ బిల్చియుఁ జిత్రగుప్తునిం
గ్రమముగ నిట్టులడ్గె గణ • కా! యితఁడెవ్వఁడొ? వీనికున్న పా
పములెవొ? యింక నే నరక • బాధల కీఖలుఁ డర్హుఁడౌను? యీ
సమయమునన్ వచింపు మన • సడ్డగ నాతఁడు వల్కె నీరహిన్. ౨౨౮

తే॥ ధర్మరాజ! మహారాజ! • దండధర! కృ
తాంత! సమవర్తి! పితృపతీ! • ధాత్రియందు
నితఁడు దీర్ఘబాహ్వాభిధాన • యుతుఁడు వీఁడు
చేసినట్టిపాపములు హె • చ్చిల్లియుండె. ౨౨౯

వ॥ దేవా! తపనావీచిరౌరవమహారౌరవసంఘాతకాలసూత్రాదినరకం బులును దప్తకుండంబును క్షారకుండంబును విట్కుండంబును మూత్రకుండంబును శ్లేష్మకుండంబును వహ్నికుండంబును వసాకుండంబును దూషికాకుండంబును శుక్రకుండంబును నసృక్కుండంబును మజ్జాకుండంబును మాంసకుండంబును క్షార కుండంబును గర్ణవిట్కుండంబును నఖకుండంబును లోమకుండంబును గేశకుండం బును నస్థికుండంబును దామ్రకుండంబును లోహకుండంబును తప్తసురాకుండంబును బ్రతప్తకుండంబును బ్రతప్తతైలకుండంబును దీక్ష్ణకంటకకుండంబును విషకుండంబును దంతకుండంబును గ్రిమికుండంబును బూయకుండంబును సర్పకుండంబును మశకుం డంబును దంశకుండంబును వజ్రదంష్ట్రికుండంబును వృశ్చికకుండంబును శరకుండం బును శూలకుండంబును ఖడ్గకుండంబును గోళకుండంబును నక్రకుండంబును గాక కుండంబును సంచానకుండంబును వాజకుండంబును దప్తపాషాణకుండంబును శాత పాషాణకుండంబును లాలాకుండంబును జ్వాలాకుండంబును గాత్రమలకుండంబును దప్తశూర్మ్యంబును సూచీముఖమును గోధాముఖంబును నక్రముఖంబును గజదం శంబును గుంభీపాకంబును నరుంతుదంబగు వటోదంబును శాంసుభోజనంబును పాశవేష్టంబును శూలప్రోతంబును బ్రకంపనంబును నుల్కాముఖంబును నంధకూపం బును వేధనంబును దండతాడనంబును జాలబద్ధంబును దేహచూర్ణంబును దళనంబును శోషణంబును కషంబును సర్పజ్వాలాముఖంబును సర్పజిహ్వాముఖంబును ధూమాం ధంబును నాగవేష్టనంబు లోనుగాగల భయంకరంబులును దుస్సహంబులు నగు

చతురశీతిలక్షమహానరకంబులు దమయేలుబడిలో గలవు. వీని యన్నిటియందు
నితండు సమగ్రంబుగా బాధింపం దగినవాఁడు సంశయంబులేదు. వినుఁడు. ౪౪౦

ఉ॥ పాపము లవ్వి యేవనిన ♦ బ్రాహ్మణగర్భవతీవధంబులున్
బాపల వేల్పులన్ గురుల ♦ బల్మిజు దూఱుచునుంటఁ దేపరన్
దేప కసత్యమాడుటయు ♦ నిక్కుటయున్ గపిలావధంబు రా
పాడుచు సాధుజంతువుల ♦ నంతమొనర్చుట లోనుసేతలే. ౪౪౧

చ॥ పలుకఁగ నిట్లు లేఖకుఁడ ♦ వాచిదిగీశ్వరు నాజ్ఞఁ గింకరుల్
దలపడి వానిఁ బట్టుకొని ♦ ధారణి నీడ్చుచు వెఱ్ఱియామడల్
గలిగి భయంకరంబును న ♦ గాధము నై తగు కుంభియందునన్
సలసలఁ గ్రాఁగు నూనెను వె ♦ సన్ బడవేసిరి జాలిమాలియున్. ౪౪౨

తే॥ అల మహాపాపి పడినంతఁ ♦ బ్రలయపావ
కాభతత్పాకవహ్ని స ♦ ల్లాఱెఁ ద్రుటిని
దొల్లి బ్రహ్మాదుఁ డగ్నిలో ♦ దూఁక నద్ది
శీతలతఁ గాంచినట్టుల ♦ భూతలేశ ! ౪౪౩

తే॥ అట్టి సంగతి యమదూత ♦ లాత్మపతికిఁ
జెప్పి రంత నాశమనుండు ♦ చిత్రగుప్తు
మఱలఁ బిలిచి యీ దుష్టుఁడు ♦ మంచిసేత
యెదియుఁ జేయఁడె ? యిదియేమి ? ♦ యెఱుఁగఁ జెపుమ ! ౪౪౪

క॥ అని యడుగుచుఁ జింతించుచుఁ, దనరెడికాలంబునందుఁ ♦ దన సభ కేతెం
చిన ధర్మజ్ఞుని వ్యాసుని, ఘనుఁ గని యిట్లనియె బద్ధ ♦ కరకమలుండై. ౪౪౫

మ॥ అనఘా ! యీతఁడు భూతలంబున సుకా ♦ ర్యం బెద్దియున్ జేయలే
దనయంబున్ సురభూసురార్యవిబుధ ♦ న్యక్కారముల్ గర్భిణీ
వనితాబ్రాహ్మణధేనుసన్మృగచయ ♦ ప్రాణాపహారంబుఁ జే
సినవాఁ డౌటను వీనిఁ దెచ్చి యిటకీ ♦ చిత్రోక్తి నాలించియే. ౪౪౬

క॥ పడిఁ గుంభీపాకమునన్, బడవేయఁగ నాజ్ఞ యిడితిఁ ♦ బడినంతనె యీ
తఁడు తజ్జ్వాలనుఁడు సల్లం,బడె నియ్యది వింతగాదె ♦ పరమమునీంద్రా ! ౪౪౭

క॥ ఇందుల కేకారణమో, డెందమునం దరసి యిపుడు ♦ కీవిం జెప్పన్
వందనము లొనర్తు నెడఁద, గుందుచుఁ గొట్టుకొను మాని ♦ కోటిస్తుత్యా !

వ॥ అనవుడు పారాశర్యుం డిట్లాడె. ధర్మరాజా ! పాపపుణ్యంబులకు స్థూల
సూక్ష్మంబులను రెండుదశలు గలవు. అందీతండు భూతలంబున నేసత్కార్యం
బొనరింపకపోయినను దైవవశంబున నిర్ధనుం డర్ధరాశింగాంచి నట్లొకమహాత్ముని
కరాగ్రంబునుండి రాలిన గోపీచందనంబునఁ బూర్ణంబైన ప్రదేశంబుం గాంచి

యందుఁ బ్రాణంబుల విడిచినవాఁడయ్యె. తత్ప్రభావంబునఁ దత్ప్రపాతంబగుడుఁ దత్కుంభీపాకాగ్ని యట్లు నిర్వాపణంబుఁ జెందె. నరుఁడు తద్గోపీచందనలిప్తాంగుండైనను దద్దర్శనం బాచరించినను బ్రహ్మహత్యాదివిముక్తుండై నారాయణుం డగుఁ గాదే యని బోధింప నా సమవర్తి తత్కీర్తిపిదుండై యాతని నా తైలంబు నుండి తీసి మన్ననతోఁ దోడ్కొనివచ్చి దివ్యవిమానంబున నెక్కించి ప్రకృతిపరం బగు వైకుంఠలోకంబున కంపె. ఏతద్గోపీచందనమాహాత్మ్యం బాలించిన జనులు దురితంబుల దూరీకరించి హరిం జేరఁగలరని యెఱుంగుము. మఱియు నా ద్వారకాపురీవిరాజమానసిద్ధాశ్రమమహిమంబు నుడివెద నాకర్ణింపుమని యిట్లనియె. ౧౫౯

సిద్ధాశ్రమమాహాత్మ్యము.

క॥ ఎద్దాని స్పృశించినచో, నద్దనుజారాతి కరుణ ♦ నగుపడి సతతం
బొద్దను బాయక చెలఁగునొ, యద్దియె సిద్ధాశ్రమమని ♦ యందురు పెద్దల్.

క॥ కన నట సాలోక్యము దాఁకినచో సామీప్యము మునిఁగిన సారూప్యం
బును వసతిని సాయుజ్యము, మనుజులు వొందంగఁగలరు ♦ మైథిలనాథా!

చ॥ హరి విరహవ్యథాకులహృ ♦ దన్వితఁ, యిందునిభాస్య, రాధికా
తరుణి, స్వకీయచేటిక య ♦ థాక్రమ మొప్పఁ దదాశ్రమప్రభా
వరుచిరసంగతుల్ దనకుఁ ♦ బల్కఁ దమిన్ విని రాధమానసభా
సురతరణిగ్రహంబునఁ బ్రి ♦ శుద్ధిగ నెంచె నటన్ మునుంగఁగాన్. ౧౬౦

వ॥ అంత నా రాధికాకాంతామణి శ్రీకృష్ణసఖుండగు శ్రీదాముండు హరివిరహప్రదంబగు శాపంబుఁ దన కిచ్చి శతాబ్దంబులు గడచుచున్న సమయంబునం గదళీవనంబునుండి లేచి శతయూథసమన్వితయై నిర్గమించి గోపకగణంబులు పరివేష్టించి నడువ సుందరీమణులు ఛత్రచామరంబులం గొని కొలువ నందంబగు నందలం బెక్కి యానర్తదేశవిరాజమానతత్సిద్ధాశ్రమతీర్థరాజంబున కరిగె. అట్టి పట్టున ౧౬౧

తే॥ యాదవోత్తమపరిమండి ♦ తాచ్యుతుఁడును
షోడశసహస్రగోపికా ♦ శోభితుఁడయి
యట్టి సిద్ధాశ్రమోత్తమ ♦ యాత్రఁ జేయ
వచ్చి యుండె ముదమునఁ ద ♦ త్పరమునందు. ౧౬౨

సీ॥ శస్త్రంబులం దాల్చి ♦ చబుకులం గరములఁ, బట్టిన భటులు నం ♦ ల్పరిక్కలు గన
మగవారు సొరరాని ♦ మాడ్కిని గొందఱు, గోపకవీరులు ♦ గూడి చూడఁ
బండ్లగంపను జుట్టు ♦ పద్ధతి నెచ్చెలుల్, సుట్టుముట్టుచు నెఱిఁ ♦ జూచుచుండఁ
గావలసిన వస్తు ♦ కాండముఁ బరిచార, కావళి యెడపక ♦ యంద నియ్య

తే॥ శాస్త్రవిధిగ సిద్ధాశ్రమ◆సలిలమందు, రాధ నీరాడి దివ్యాంబ◆రములఁ దాల్చి
సర్వవిధదానముల భక్తి◆జగతిసురుల, కిడి నమస్కృతిఁ జేసె నో◆పుడమిఱేఁడ!

తే॥ అటను నీరాడవచ్చిన◆యట్టి ద్వార, కాపురీప్రజ రాధికా◆కాంత భటుల
బెత్తముల దెబ్బలం బడి◆బెదరి కనుచు, నొక్క యిక్కను నిలిచె నా◆యుచితవేళ.

క॥ వనజాక్షుని సతులందఱు, వనమాలిసమేతలగుచు ◆ భక్తిని స్నానం
బొనరింపఁగఁ దజ్జనులకు, వెనుకనె చని వారి నచటి ◆ విభవముఁ గనుచున్.

చ॥ అడిగి రిటుల్ స్వకీయవిభు ◆ నచ్యుత! యీస్థలమందు నెందఱో
పడఁతులు సుట్టుముట్ట యదు ◆ వర్యులు నల్గడలందుఁ గావ ని
ప్పుడు జలకంబులాడియు న ◆ మోఘముగాఁ బుడుకుల్ బొనర్చు నీ
పడఁతుక యేయమో యెఱుఁగ ◆ బల్కవె? సర్వవిదుండ వీవగా. ౪౬౮

ఉ॥ నావుడు దేవకీసుతుఁ డ ◆ నన్ సమకట్టె నిటుల్ లతాంగులా
రా! వినుఁ డీపె నా నెలఁత ◆ రాధిక నాఁ దగి వారి రాసఖే
లావిధి ముఖ్యయై బహువి ◆ లాసవిలోలయు నై శుభాంగియై
శ్రీవృషభానుపుత్రియయి ◆ శ్రీమతియై పరయై చెలంగెడిన్. ౪౬౯

తే॥ ఈవ్రజేశ్వరి నీరాడు ◆ నిచ్చచేత, వ్రజమునుండి ప్రయాణమై ◆ పాపనాశ
మైన యిట్టి సిద్ధాశ్రమ◆మాత్మగోపి, కాసహిత యాచుఁ జేరె ని◆ష్కలుషబుద్ధి,

వ॥ మఱియు నీ జగన్మోహిని యిమ్మహాశ్రమంబున జలకంబాడి పుడుకులఁ బెక్కింటిని బుడమివేల్పుల కొసంగి ప్రకాశించుచుండె. అద్భుతంబగు నీ మహా వైభవం బంతయుఁ దదీయంబని యెఱుంగు మన నయ్యిందిరాకాంతుని కాంతలలో సత్యభామ యను భామినీలలామంబు రూపయౌవనగర్వితయై యల్లన నిజసపత్నులతో నిట్లనియె. ౪౭౦

క॥ హరి కర మీపెను బొగడెడి, ధర నీయమ రూపవతియొ? ◆ ధైర్యవతియొ స
త్కరుణావతియొ గుణవతియొ, యరయఁగ నన్ మించఁగలదె ?◆యంగనలారా!

ఉ॥ కాని కడంగి రూపసిని ◆ గానొ దయామతిఁ గానొ ధీరనుం
గానొ విభూతులున్న సతి ◆ గానొ యుదారను గానొ యోగ్యనే
గానొ మఱెట్టి భామినిని ◆ గానొ వచింపుఁడి! నాదుతండ్రి ము
న్నీ నను నెందఱో విబుధు ◆ లిమ్మని వేఁడుట మీ రెరుంగరే? ౪౭౨

సీ॥ శతధన్వుఁడనువాఁడు ◆ మృతుఁడయిపోవుట, లలితమద్రూపమా ◆ లమునఁగాదె
యక్రూరకృతవర్మ ◆ లటు పాఱిపోవుట, లలితమద్రూపమా ◆ ...మునఁగాదె
శత్రుతో నీచక్రి ◆ శత్రువై పోరుట, లలితమద్రూపమా ◆ ...గాదె
హరితోడ ననిశంబు ◆ గరుడగామిని నాట, లలితమ... ◆ ...నఁగాదె

తే॥ దేవమాతకుఁ గమ్మలఁ ♦ దేవనాయ,కునకు ఛత్రమీ యసురాంత♦కుం డిడుటయు
లలితమద్రూపగౌరవ ♦ ములను గాదె, భామినీమణులార! స ♦ పత్నులార!

క॥ సరసిజముఖులారా! యీ,హరి కీరలు పత్నులౌట ♦ కధికనిదానం
బరయుఁడీ! యెఱుఁగుడి! యీ నా,కరుణయె కారణమటంచుఁ ♦ గలఁగక యెదలన్.

క॥ అల ప్రాగ్జ్యోతిషపురి, నలఘుండౌ భౌమనిర్జ ♦ రారియు హరియున్
గలహించుతఱిని ధీరత, బలుసాయము పతికిఁ జేసి ♦ పఱిలితిఁ గాదే. ౪౭౬

సీ॥ అహరహంబును మంచి ♦ యపరంజి నెన్మిది, బారువులం గాంచి ♦ మీఱు నెద్ది
క్షామడాంబరగర ♦ ళామయసర్పాగ్ని, మారీభయంబులన్ ♦ మాపు నెద్ది
జారచోరాప్రయో ♦ జకవంచకాబలు, లుండనట్టులఁ జేసి ♦ యొప్పు నెద్ది
సిరిసంపదలఁగూర్చి ♦ నరులకు సౌఖ్యముల్, గలిగించి వాసితోఁ ♦ జెలఁగు నెద్ది

తే॥ దివ్యమార్తాండుకై వడిఁ ♦ దేజరిల్లు, నెద్ది యాస్యమంతకమణి ♦ నెలమిఁ గాన్క
గ నిడి నాతండ్రి నన్నిట్టి ♦ వనజలోచ, నునకు కిచ్చె నా వైభవం♦బును గనుఁడీక.

క॥ నామాట యనినతోడన, యీమాధవువలన మంచి ♦ వెన్నోరథముల్
సామజములు దురగంబులు, భౌమాసురు సిరియు వచ్చి♦పడె నాయింటన్. ౪౭౭

క॥ అప్పటి కప్పటి కాయా, గొప్పవయిన కోరికలను ♦ గొంకక తమితోఁ
దప్పక యిడి నావాకిట, నెప్పుడు దగుఁ బారిజాత ♦ వృక్షేంద్ర మహా! ౪౭౮

క॥ భూతవ్రాతవిభుండును, భూతికరుఁడు నైన కృష్ణ ♦ మూర్తి యెపుడు నా
చేతికి వశుఁడై తగ నా, పాతివ్రత్యంబుఁ బల్క ♦ వలెనా? యింకన్. ౪౭౯

క॥ నారీమణులారా! యా, నారదునకు నాదు మగని ♦ నయభయముల సం
భారములెల్లను జేర్చి యు,దారమతి నిడితి నల్ప ♦ దానమె? చెపుఁడీ! ౪౮౦

చ॥ ధరఁగల భామలన్ మణినిఁ ♦ దథ్యము గాదొకో? యీకె నాకెటుల్
సరియగు? నిట్టులుంచుఁ డిది ♦ చంద్రముఖీ! సఖీ! యోసి రుక్మిణీ!
యరయఁగఁ గావె రూపవతి? ♦ వంబుజలోచనలార! మీరు భూ
వరసుత లాపె గొల్లదని ♦ భావన జేయుఁడి మిమ్ముఁ బోలునే? ౪౮౧

క॥ కరుణామయలును గుణవతు, లరవిందేక్షణలుఁ బూర్ణ ♦ మాబ్జాస్యలు శ్రీ
ధరలగు మిమ్మును రాధకు, సరిగూర్చుట తగదు నన్ను ♦ క్షమియింపవలెన్.

క॥ అని లేనిపోని మాటల, నని యుబ్బింపఁగను భీష్మ ♦ కాత్మజమొదలౌ
నెనమండ్రురాణు లన్వయ, ఘనతాగుణకౌశలాది ♦ గర్వితలగుచున్. ౪౮౨

తే॥ సత్యభామోక్తిపంజర♦స్థశుకములయి, సంతతంబును రాధికా♦సతిని మెచ్చు
దేవకీనందనుం జేరి ♦ దివ్యపక్షి, బలికి రిట్టుల బహులాశ్వ! ♦ పార్థివేంద్ర!

శా॥ దేవా! నీ యెడబాటునన్ బొగిలి భ ♦ క్తిన్ స్నానదానంబు లీ
తావుం జేరి యొనర్చి పూతయగు రా ♦ ధన్ నీ ప్రియన్ జూపుమా!

యీవిశ్వంబునలేని రూపవతియో ♦ యేహ్యాంగియో యెట్టిదో
యీవేళన్ గమనించి చూచెదము శ్రీ ♦ కృష్ణా! జగద్రక్షణా! ౪౮౬

క॥ అనవుడు వనమాలియు నా, పనికొప్పి పదాఱువేల ♦ పడఁతులు మఱియా
యెనమండ్రు రాణులతిముదిఁ, వెనుకొనఁ జనసాగె రాధ ♦ వెలిఁగెడి స్థలికిన్.

ఉ॥ చక్కని పెక్కుటెక్కెములఁ ♦ జందురు రూపును బోలు డాలులన్
మిక్కిలి మేలుకట్టులను ♦ మేలిమిబంగరుకట్టుపాటునన్
జక్కనిదై శుభంబులను ♦ సారెకుసారె కొసంగఁజాలి యా
యిక్క గుడారమొండు దగె ♦ నిట్టిదటంచు నుతింప శక్యమే. ౪౮౮

ఉ॥ అందున సౌరభంబు లఖ ♦ లాశలఁ బర్వుచునుండు మాలతీ
బృందమరందముల్ సెలఁగు ♦ భృంగములున్ శ్రుతిపేయనాదము
ల్దందడిసల్పు ముత్తియము ♦ లన్ దగియున్న తెరల్ పటంబులున్
బొందికనుండుఁ బీఠికయుఁ ♦ బొల్చునుగాదె తదాసనంబునన్. ౪౮౯

సీ॥ హంసనిభంబులౌ ♦ వ్యజనంబులంబట్టి, స్వీయసఖీజనుల్ ♦ విసరుచుండ
ఛత్రచామరములన్ ♦ వేత్రంబుఁ దాలిచి, గోపిక లటులిటుఁ ♦ గూడి తిరుగ
బాలభానునిమాడ్కి ♦ భాసిల్లుచుండెడి, కమ్మలు వీనులన్ ♦ గ్రాలుచుండఁ
గోటిచంద్రులకును ♦ దీటగునిజదేహ, కాంతులు నల్గడల్ ♦ గ్రమ్ముచుండఁ

తే॥ గోమలాంగియుఁ దన్వియుఁ ♦ గుందరదన, కృష్ణహృతమానసయునగు♦కీర్తిపుత్రి
యొప్పి యటనుండి నడుగుల♦నెయ్యనిడుచుఁ, బుష్పవనమున కల్లనఁ♦బోవుచుండె.

ఉ॥ అత్తఱి నట్టికృష్ణసతు♦ లందరు దవ్వునఁగాంచి యాయమన్
దత్తరణిప్రకాశమునఁ ♦ దారలు తేజము బాసినట్లుగాఁ
దత్తరుణీమణీరుచిహృ ♦ తప్రభలై నిజరూపగర్వసం
పత్తులఁబుచ్చి, యొండొరులు ♦ బల్కుకొనన్ సమకట్టి రిట్టులన్. ౪౯౧

ఉ॥ ఇట్టి మనోహరాకృతి ధ ♦ రించిన సుందరి నెందుఁజూడ మే
మెట్టుల నీయమం గుఱిచి ♦ యీవర కీహరి నోటవింటిమో
యట్టుల నిష్ఠు గాంచితి మ ♦ హా! యనుకొంచు స్వనాథుమార్గమున్
బట్టి తదంతికంబున వి ♦ భాసిలఁబోయిరి భూప! యావలన్. ౪౯౨

తే॥ రాచకన్నెల కన్నులు ♦ రాధ నెచ్చె, లులగు శ్వేతలకనులును ♦ గలిసి చెలఁగెఁ
బట్టరాజ్ఞీసహితహరి ♦ వచ్చుటఁగని, సల్పి రాభీరమానినుల్ ♦ జయరవములు.

చ॥ మఱియును రాధికారమణి ♦ మాధవురాకను గాంచి గద్దియన్
సరగున డిగ్గి పద్మసదృ ♦ శస్వకనేత్రములన్ ముదశ్రువుల్
బొరిబొరి వ్రాల్చి యాతనికి ♦ బూజల సల్పి ప్రదక్షిణంబులన్
గరముగఁజేసి స్వీయకర ♦ కంజములన్ ముకుళించి మ్రొక్కియున్. ౪౯౪

వ॥ స్యమంతకమణిఖచితపాదంబులను, జంతామణిమండితతటంబును, బద్మ రాగభాసురమధ్యంబును, జంద్రమండలవర్తులంబును, గౌస్తుభోద్భాసితాధఃప్రదేశం బునుం గలిగి కుండలమండలమండితంబును, పీయూషస్రవత్పారిజాతవిభ్రాజితం బును,ఛత్రచామరసమన్వితంబును, విశాలంబును నగు సింహాసనం బొసంగి యందు సమాసీనుం గావించి యానందంబు సుందరాస్యంబున నందంబు గొల్ప నిట్లనియె.

క॥ సఫలం బయ్యెను జన్మము, సఫలం బయ్యెను దపంబు ♦ సల్పిన నోముల్
సఫలం బయ్యెను ధర్మము, సఫలం బయ్యె హరి ! నీవు ♦ సనుదెంచుటచేఁ.

తే॥ భక్తులకు సాయపడెదు నీ♦పై నిభక్తిఁ, జూపఁజాలని దుష్ట న♦శుద్ధబుద్ధి
నైన నన్నిప్పు సిట్టి సిద్ధాశ్రమావ, గాహనము ధన్యఁగాఁజేసెఁ ♦ గద ! మహాత్మ !

ఉ॥ నాబల మూఁతగాఁగొని ర♦ణంబున వైరుల రూపుమాపవే !
నాబలమైన కారణము ♦ నగ్ గిరినెత్తి వ్రజంబుఁ గావవే
నాబిగినెమ్మి గోకులము ♦ నగ్ విభవంబును నాకుఁ జూపవే
నాబలిమిన్ క్షణంబున మొ♦నగ్ హతుఁజేయవె శంఖచూడునిన్. ౯౯

తే॥ మఱి జగజ్జేతయౌ కంస ♦ మానవపతి, యడఁడేడే ? నీబలమున ♦ కమరవిభుఁడు
గర్వమును వీడి తిరుగఁడే ?♦కమలనాభ !, నీదుచరితంబు నేను వ♦ర్ణింపఁగలనె ?

ఉ॥ రాసమునందు గోపిక ల♦రంబున నీదరి కేగుదెంచి సం
తోసముఁబొంది కౌఁగిళుల ♦ తో మృదుభాషలతోడ మన్నన
న్జేసి వశం బొనర్చుకొని ♦ నిక్కుచునుండ మెలంగవా? కొ ? నీ
వీసరణిన్ బొనర్చుట మ♦హీగతనారవిడంబనం బగున్. ౧౦౦

క॥ తన విభుఁగూరిచి యీరహి, ననుచుండెడి కీర్తిపుత్రి ♦ యావల వడితోఁ
దనచెలియగు చంద్రానన, యనుమతి మన్నించె నిట్టు ♦ లాహరిసతులన్.

ఉ॥ భామను సత్య జాంబవతి ♦ భద్రఁ గళిందకుమారి లక్ష్మణా
భామిని మిత్రవింద మఱి ♦ భైష్మిని డాయుచు వేఱువేఱుగాఁ
బ్రేమను గౌఁగిలించుకొని ♦ ప్రీతిపురస్సరసూక్తులాడి త
త్క్షేమ మెఱింగి స్వస్థితు ల♦తిప్రమదంబునఁదెల్పి యొయ్యనన్ ౧౦౧

తే॥ షోడశసహస్రగోపికా ♦ సుందరులను, జేరి తమిని బుజముల నా ♦ శ్లేషములను
సల్పుకొని యుచితంబగు ♦ సరణిఁ బలికి, సత్కరించియు మఱిఁ బల్కు♦సాగె నిటుల.

ఉ॥ చందురుఁ డొక్కఁ డుద్భవిల ♦ సాగినతోడ్తఁ జకోరవారము
ల్దందడి మూఁగినట్లు కమ ♦ లప్రియుఁడొక్కఁడు వచ్చినంత దృ
గ్బృందముమెండు గ్రాలినటు ♦ లీభగవంతుఁడొకండు ప్రేమతో
నిందున నొప్పుచుండ మన ♦ మెల్లరముంటిమి గాదె భక్తితోన్. ౧౦౪

సీ॥ పద్మప్రభావంబు ♦ భ్రమరముఖ్యంబును, గావ్యప్రభావంబుఁ ♦ గవివరుండు
రత్నప్రభావంబు ♦ రత్నపరీక్షిత్తు, విద్యాప్రభావంబు ♦ విబుధవరుఁడు
గానప్రభావంబు ♦ గాయకశ్రేష్ఠుండు, రసమహిమంబును ♦ రసవిదుండు
నోషధీమహిమంబు ♦ నుత్తమవైద్యుండు, శిల్పచాతుర్యం బ ♦ నల్పశిల్పి
తే॥ మాత్రమెఱిఁగిన యట్టులే ♦ మరుగులేక, భక్తుఁడొక్కఁడు మాత్రమీ ♦ పరముఁడైన
కమలనాభు ప్రభావంబుఁ ♦ గాంచఁగలుగు, నంబుజేక్షణలార! యో ♦ యక్కలార!

రుక్మిణి మొదలగువారు రాధను బ్రశంసించి సత్కరించుట.

చ॥ అవల విదర్భరాజసుత ♦ యాయమ పల్కులనాలకించియుఁ
సవతులఁగూడి యిట్లనియె ♦ సాధ్వి రో! యో వృషభానునందినీ!
యవనిని నీవె ధన్యవని ♦ యందును నీదగుభక్తి కీరమా
ధవుఁ డిటు లొంగె నిట్టి నిను ♦ దజ్ఞులు మెచ్చక యూరకుందురే? ౫౦౬

తే॥ ఏమహామహుచరితంబు ♦ నెల్ల జగము, లెపుడు పొగడునో యాజగ ♦ దీశ్వరుండె
నీదుచరితంబుఁ గీర్తించు ♦ నెమ్మినెపుడు, నింతకంటెఁ గృతార్థత ♦ యేమిగలదు?

క॥ ఇమ్మాధవుఁ డెటు బల్కెనొ, యమ్మాడ్కిని నిన్నుఁజూచి ♦ యలరితిమమ్మా!
యిమ్మెయి నెమ్మిని మా శిబిరమ్మున కేతెంచ మిగులఁ ♦ బ్రార్థింతుఁజుమీ!

వ॥ అని వినయమ్ముగా వాక్రుచ్చి యవలంబంబుగా సాదరంబున నిజకరార
విందం బిచ్చి శతయూథసమన్వితయగు నా రాధికాలలనాలలామమును మహోత్సుం
డగు శ్రీకృష్ణునితోడఁ బద్మకింజల్కనాసితంబును, సర్వతోభద్రంబును, హైమం
బును నగు నాత్మశిబిరమ్మునకుఁ దోడ్కొనివచ్చి యందు శిరీషమృదులంబగు సోప
బర్హణపర్యంకంబును వేసి యందవ్వారిని సమాసీనులం గావించి సపత్నీసహితయై
వస్త్రమాలాభరణాదులం జక్కగాఁ బూజించి గోపీశతయూథంబునుసైతము వేఱు
వేఱుగా నర్చించి నిజవిభునితో సముచితంబుగా బహువిధంబులుగా సంభాషించి
నిద్రఁబుచ్చి యా కీర్తిపుత్రింగూడ నిద్రబోవం బనిచి కృష్ణభార్యలందఱు దమ
తమ గుడారంబులకుం జనిరి. అంత రుక్మిణీతరుణీమణియు నిజవాసమ్మున కేతెంచు
నట్టున శ్రీకృష్ణుండు తల్పంబునఁ మేల్కొని కూర్చుండుటం గాంచి యల్లన దాసి
దేవా! యర్ధరాత్రంబైనను నిద్రింపకుండుటకు గతంబేమో తెలుపుమని సవినయై
వేఁడ నా భగవంతుం డిట్లనియె. ౫౦౮

చ॥ తరుణిరో! యట్టి రాధికకుఁ ♦ దత్పరతన్ విధిపద్ధతిన్ నమ
స్కరణము లర్చలున్ నుతులు ♦ స్వాగతమిచ్చి మహోపచారముల్
బోరిఁబోరి నీవు సేసితివి ♦ పొందెను సంతస మామె కాని ని
ద్దుర త్రొలియుంచు వాడుకగ ♦ దుగ్ధము గ్రోలును బ్రత్యహంబునున్. ౫౧౦

తే॥ అద్ది యాదిన మిచ్చట ♦ నమరలేదు, దాన రాధిక నిద్దుర ♦ మానెఁ గాస
నాకుసైతము స్వాపంబు ♦ రాకయుండె, నాలసింపక క్షీరంబు ♦ లామె కిమ్ము.

చ॥ అనవుడు భీష్మనందిని య ♦ హా! యటులా! యని యొప్పి వెంటనే
తనదు సపత్నులం గలిసి ♦ తక్కెఁ డకానివి పంచదార గ
ల్పినవి మహోష్ణమైన వగు ♦ క్షీరము బంగరుగిండిఁ బోసి రా
ధను గడుపారఁ గ్రోలెడివి ♦ ధంబున నల్పి విడెం బొసంగియున్. ౪౧౨

తే॥ సత్యభామాదులన్ గూడి ♦ శౌరిదరికిఁ
జని సుకృతమంచుఁ దత్పద ♦ సరసిజముల
స్వమృదుకరపల్లవంబులఁ ♦ జక్కనొత్తు
చందు బొబ్బలన్ గని యిట్టు ♦ లనియె వింత. ౪౧౩

క॥ అరవిందనాభ! యేలా?, యరవిందసమానతావ ♦ కాంఘ్రియుగమునన్
బొరిఁబొరి బొబ్బలు దగెని, త్తఱిఁ గారణమేమి చెపుమ ♦ తద్విశయముపోన్.

చ॥ పలుకఁగ నిట్లు చక్రి తన ♦ పై నల రాధికకున్న ప్రేముడిన్
దెలుపఁ బ్రసన్నచిత్తుఁడయి ♦ తియ్యనిపల్కుల ప్రేతలున్ స్వభా
ర్యలు వినుచుండ నీరహిని ♦ నాఁడె విదర్భనరేంద్రపుత్రికా
తిలకమ! యల్లె చెప్పెదను ♦ దిన్నగ దానిని నాలకింపుమా! ౪౧౪

ఉ॥ దేవి! జగత్ప్రశస్తసుద ♦ తీనుతజీవితరాధికాత్మరా
జీవమునన్ మదంఘ్రిసర ♦ సీరుహయుగ్మము స్నేహభక్తిపా
శావృతమాచు నుండి యిసు ♦ మంతయు నీవలికిన్ జలింపలే
దావృషభానుపుత్రి కెన ♦ యా నొకొ? యెట్టి మహామహుండునన్. ౪౧౫

తే॥ ఇట్టి సమయంబునందున ♦ నీవు రాధ,కిడిన పాల్వేడియాటచే ♦ నిట్లుముగులఁ
బుట్టె బొబ్బలు గనుఁడి! పూఁబోఁడులార!,యనఁగ రుక్మిణీముఖసర్వ♦వనితలు విని.

చ॥ అల వారి యద్భుతమ్ముల మ ♦ హాద్భుతితో సరిజేసి యిల్లెదన్
దలఁచిరి చాగురే! యహహా! ♦ తద్వ్రజనాయిక క్రీవజేసుపైఁ
గల తమి యింతయంచు ననఁ ♦ గా నగునే? యెవ రీమె కీడురాఁ
గలరొకొ? యద్వితీయపర ♦ గా నుతియింపఁగనౌను సర్వథా. ౪౧౬

తే॥ మఱియు గోపికామణులకు ♦ మాధవుపయిఁ
గల ప్రేమం బెఱుంగుచు వింతఁ ♦ గనులమూసి
యహహా! యని విప్పి శ్రీహరి ♦ నడిగి రిట్లు
రాసకేళులఁ గాంచు పే ♦ రాసతోడ. ౪౧౭

మ॥ మురళీగానవినోదబద్ధసుమతీ! ♦ ముల్లోకముల్ మెచ్చ నుం
దరబృందావనమందు గోపికలతోఁ ♦ దద్రాధికాభామతో

నరుదౌమాదిరి రాసముల్ సలుపవే ♦ యద్దాన వారెల్లరుల్
జరితార్థుల్ గద తత్తపోబలము లెం ♦ చన్ శక్యమే? యేరికిన్. ౫౧౦

తే॥ కాని యారాసకేళీవి ♦ ధానచిత్ర, ములను వినుటయే కాని క ♦ న్నులకుఁబండు
వగను గాంచలే దోహరి! ♦ ప్రస్తుతమున, నవ్వి కరుణను మాకిట ♦ నగుపఱచుమ!

క॥ కల రిట గోపికలందఱు, గలదుగదా రాధికయును ♦ గ్రమస్థలముల్
గల దన్నియు గలవీవిఁక, సలుపుమ! యారాసకేళి ♦ సరళుల దేవా! ౫౧౧

క॥ చేర్పుమ! ప్రేతల రాధను, గూర్పుమ! తచ్చిత్రరాస ♦ కుర్దనవిధులన్
నేర్పుమ! మాకును దద్గతిఁ, దీర్పుమ! మాకోర్కి సర్వ ♦ దేవస్తుత్యా! ౫౧౩

ఉ॥ రాసముఁజేయ నీయవస ♦ రం బుచితంబని చెప్పుచుంటిమో
శ్రీసుదతీప్రియా! యనఁగ ♦ శ్రీహరియున్ ముదమంది పల్కె ని
ట్లో సతులార! మీమొదల ♦ నున్నతలంపులు మంచి విప్వ యా
రాసవిధాననాయిక క ♦ రంబుగ నొప్పినచో ఫలించుఁగా. ౫౧౪

ఉ॥ కావున రాధికామనము ♦ గట్టిగ వేఁడి ప్రసన్నమౌనటుల్
ఠీవిగసల్పుఁ డత్తఱిఁ గ ♦ డిందిగ నయ్యెడి రాసకేళు లో
భూవరపుత్రులార! యన ♦ ముచ్చటఁజెంది తదష్టభార్య లా
శ్రీవృషభానుపుత్రికను ♦ జేరిరి సూచిరి గోరి రీరహిన్. ౫౧౫

శా॥ తల్లీ! భక్తసమూహరక్షణపరా! ♦ తద్రాసరంగేశ్వరీ!
ఫుల్లాబ్జాక్షి! పరేశ్వరీ! భగవతీ! ♦ పూర్ణేందుబింబాననా!
యుల్లాసాన్వితగోపికాజనమణీ! ♦ యుక్తాంగి! కీర్త్యాత్మజా!
యుల్లం బారఁగ మ్రొక్కుచుంటి మిఁక మా ♦ యుక్తుల్ జెవిన్ బెట్టుమా!

చ॥ రసదుఁడు రాసనాయకుఁడు ♦ రంజిలు నిందున రాసముఖ్యవీ
వెసఁగుచునుంటి విచ్చటనె ♦ యీస్థలి నుండెడి గోపికాజనుల్
రసమును గోరు మేము నిటఁ ♦ గ్రాలితి మందున రాసకేళులన్
బస పొసఁగన్ రచించుచు న ♦ పారముదంబును గూర్పుమో సఖీ! ౫౧౬

ఉ॥ అంతట విన్నరాధికయు ♦ నాడె నిటుల్ చెలులార! యట్టి శ్రీ
కాంతుఁడు నొప్పినప్పుడ య ♦ ఖండభవత్ప్రియమౌను గాన మీ
రింతటనైనఁ బోయి హరి ♦ నెట్లొ ప్రసన్నునిఁ జేయుఁడీ! యనన్
గాంతలు వార లామెకు జ ♦ గత్పతి యొప్పిన చొప్పుఁ జెప్పఁగాన్. ౫౧౭

తే॥ ఆమె యురరీకరించియు ♦ నట్టులౌను, గాతమంచుఁ బ్రసన్నయై ♦ ప్రేతలగుమి
తోడఁగూడియుఁ బాడుచుఁ ♦ గ్రీడఁజేయ, సర్వసన్నద్ధయై యుండె ♦ జనకరాజ!

శ్రీకృష్ణుండు రాధాష్టభార్యాదులం గూడి రాసక్రీడం గావించుట.

వ॥ అంత శ్రీకృష్ణుం డనుత్తమంబగు నుత్తమాంగంబునం దాపింఛాభంబగు బర్హాపింఛం బంచితంబుగ లగించి మణిగణరచితముక్తాదామంబులం జుట్టి రాకా పూర్ణసుధాకరబింబసదృశంబగు సుందరముఖంబున దృష్టిదోషపరిహారంబుగాఁ దిలకంబిడి శ్రీకారాకారానుకారంబులగు శ్రవణంబులకు మండనంబులగునట్లు కుండలంబుల ధరించి తిలపుష్పనిభంబగు నాసికంబు లలితంబుగా సింగారించి కంబుతుల్యంబగు గళంబునం దారహారంబులు మనోహరంబుగా వేసి శ్రీవత్సలాంఛనాంచితంబును, గవాటవిశాలంబును, నగు వక్షస్స్థలంబునం గౌస్తుభం బలంకరించి తిరస్కృతదిక్కరటికరంబులును, సర్వరక్షాకరంబులునగు కరంబులను గంకణంబులం బెట్టి పంచాస్యమధ్యప్రశస్తంబగు లగ్నంబునం దళతళలాడు వలివంపు హొంబట్టుపుట్టంబులం గట్టి సనకసనందనాదిమునిబృందవందితంబులును, సకల భువనరక్షాకరణకరణంబులును నగు చరణంబులందు మంజులధ్వనిమనోజ్ఞమంజీరంబులంగూర్చి బింబతులితంబును, దాంబూలచర్వణారుణితంబును నగు మధురాధరంబునఁ దరళంబుగాని కోర్కితో సరళశబ్దసరసంబగు మురళిం దాల్చి పల్లవంబుల నుల్లసంబాడు చేతివ్రేళ్ళం బట్టి తద్వివరంబులం బూరించి వెన్నెలఁబోలి చిర్నగవు నల్లడలఁ బర్వ నలరుచుఁ బ్రీతిమెయి నావ్రేతలం జేరం దీసి సాలంకారయు జగన్మోహినియు నగు రాధికను వామకరంబునం గైకొని రుక్మిణ్యాద్యష్ట పట్టమహిషులం గూడి సర్వసిద్ధికరంబును భువనప్రసిద్ధంబును నగు సిద్ధాశ్రమంబునకు శ్రద్ధమెయి నేగి మాధవమాసంబందలి పూర్ణిమాతిథియం దానందసంధాయకంబగు చంద్రోదయసమయంబున నృత్తవిద్యానవద్యంబై సర్వజనహృద్యంబై తనరారు రాసమండలంబులఁ గల్పించి యందెందఱు సుందరీమణులు గలరో యందఱ కన్నిరూపంబులం దాల్చి తన యిరుక్రేవల భూషణభూషితలై పొలుపారు యోషామణులు గావించు వీణావేణుమృదంగాదిగానంబుల కనుకూలంబుగఁ బాద విక్షేపంబు లిడుచు నాడుచుఁ బాడుచు నుత్సహించుచుఁ దానును వల్లవపల్లవాధరలును సత్యభామాద్యష్టభామినీమణులును, శంఖపద్మవజ్రకందుకచతుర్ముఖచక్రవాళ చతుర్భద్రసాభద్రనాగనంద్యావర్తకుండలీకరణఖురరీబంధప్రముఖంబులైన బంధ విశేషంబులకుం బ్రవేశించి మించి యేకపాదసమపాదవినివర్తితగతాగతవలిత వైశాఖమండలత్రిభంగిప్రముఖంబులైన తానకంబులం దనూనంబుగ నిలిచి ఘటితాఘటితమర్దితపార్శ్వసమగ్రప్రముఖంబులైన పాదకర్మవిశేషంబులం జూపి సమపాదశకటవదనమతల్లీసుప్తిముఖంబులైన పార్థివచారిభేదంబులను గనుపఱచి యపక్రాంతడోలాపాదసూచీప్రముఖంబులైన వ్యోమచారివిశేషంబులును, గపిద్ధ కటకాముఖశుకతుండార్ధచంద్రలాంగూలపతాకపద్మకోశముఖంబులైన స్వస్వభావ

వివిధవిధకరభావంబులం జేసి యాస్కందితభ్రమణకటాసనాదులైన జానుమండల భేదలండంబును దండలాతొలాతలలితవిచిత్రప్రభృతులైన దైవమండలంబుల దండిగ నాచరించి మీలనోన్మీలనకుంచితవికాసప్రముఖంబులైన దృష్టివిశేషంబుల నగు పఱచి నికుంచితాకుంచితకంపితాకంపితపరావృత్తపరివాహితప్రముఖంబులైన శిరోభావంబులం గనుపఱచుచుఁ గోటిచంద్రప్రతీకాశుండై మన్మథమన్మథుండై జగన్మోహనుండై సుందరీమణితారావారమధ్యగతజైవాతృకుండై వెలుంగుచుండె. అప్పుడా రాసరంగంబు గంధర్వలోకంబుకరణి గానానందంబై నందనవనంబువిధంబున సుమనోమనోహరంబై హరినిలయంబునుబోలె సర్వమంగళాకరంబై కళాకర మండలంబునుబోలెఁ గువలయాభిరామంబై రామాయణంబురీతి రామాభ్యుదయంబై దయాళుహృదయంబువిధంబున భూతరక్షాకరణసమర్థంబై సమర్థకవివిలాసంబులీల ననేకప్రబంధబంధురంబై చెన్నుమీఱె. అందా గోవిందుం డా రతితోఁ గూడిన మదనుని సొబగునను, సౌదామినిగూడిన జీమూతునిరీతిని, రోహిణితోఁ గూడిన సుధాకరుని సొంపునను, శచితోఁగూడిన శక్రునిసరణిని నా రాధికాసతీమతల్లికతోఁగూడి యొప్పె. మఱియు ౯౩౦

తే॥ రుక్మిణీ ముఖకాంతలు ♦ రుక్మవర్ణ, భాసమానలు నృపసుతల్ ♦ రాసములను
సలిపి తన్నిశ లన్నిటిఁ♦క్షణముబోలెఁ, గడపి హరితోడ నిటు కట్టఁ♦కడకు ననిరి.

క॥ ఓ నందనందనా! వ్రజ, మానినులను గూడి రాస ♦ మండలమున నీ
వానందప్రదవాద్యము, లానెఱిగా మొఱయ సల్పి ♦ హర్షం బిడవే! ౯౩౧

శా॥ నీ వేషంబును భావ నీదు తళుకుల్ ♦ నీబెళ్కు నీ కుల్కులున్
నీ విన్నాణము నీ దరస్మితములున్ ♦ నీ టాట్యు నీ నాట్యముల్
నీ వైదగ్ధ్యము నీ మనోహరగతుల్ ♦ నీ వేణుగానంబులో
దేవా! యీదృశరాసకేళిఁ గననౌ ♦ ధీరుల్ దిదృక్షాపరుల్. ౯౩౩

క॥ మును పల బృందావనమునఁ, జని గోపీసతులతోడ ♦ జరిపితి వీ రా
సనికర మిప్పుడొ భూవర, తనయల మగు మమ్ముఁగూడి ♦ తద్ద జరుపవే! ౯౩౪

క॥ కావున నిటు రాసము లే, తావున నొనరింపలేదు ♦ తథ్యము గానన్
దేవా! ధన్యత నీకృప, నీవేళను గల్గె మాకుఁ ♦ గృష్ణాప్తమణీ! ౯౩౫

తే॥ ఇట్టి శ్రేష్ఠుని మేమెందు♦నెపుడు గనము, నిన్నుఁ బొగడంగఁ దరమౌనె?♦నిర్మలాత్మ! మాదు జన్మము లిప్డు ని♦ర్మలములయ్యె, మోహనాకార! వినుమయ్య!♦మ్రొక్కులివిగొ

క॥ డెందమునందున ముని యా, నందమయుని నిన్నుఁగొల్చి ♦ నవనవగతులన్
జెందెడి నానందము మా, కందఱకును గూర్చియుంటి ♦ వహహా! కృష్ణా!

మ॥ శ్రుతివిత్సన్నుతమూర్తి! యీస్థలమునన్ ♦ శోభిల్లెడిన్ గోపికా
శతయూథంబులు రాధ షోడశసహ ♦ స్రప్రేయసీరత్నముల్

రతిరూపాంచితచేటికావృతభవ ♦ ద్రాజ్యవ్యష్టకం బందుచే
నతిరేకించెడి నేటిరాస మల బృం ♦ దారణ్యారాసస్థితిన్. ౫౩౮

చ॥ అనవుడు శౌరి నవ్వి యిటు ♦ లాడెను నోసతులార! బృందయన్
వనమున నేను ప్రేముడిని ♦ బల్మఱుజేసిన రాసకేళు లీ
దినమున నైన రాసముల ♦ తీరున కీడుగ రావటంచు మీ
రనెదరు కాని రాధ నిపు ♦ డడ్గుఁడి! దీనిని గొంకులేనటుల్. ౫౩౯

ఉ॥ నావుడు వారలెల్లరును ♦ న్యాయపురస్సరవాక్ప్రవీణలై
యావృషభానుపుత్రి కిటు ♦ లాడిరి పూర్వమునందు నట్టి బృం
దావసి నైన రాసములు ♦ తౌల్యముఁ జెందునె? నేఁటి రాసఖే
లావిధి కిద్ది దెల్పుము స ♦ లక్షణపద్ధతి భామినీమణీ! ౫౪౦

చ॥ అని యభిమానయుక్తలయి ♦ యాడగ నాయమ నవ్వి యిట్లనెన్
వనరుహనేత్రలార! బహు ♦ భామలతో నిట రాసముల్ రచిం
చిన నల బృందకాటవినిఁ ♦ జేసిన రాసముతోడఁ బోలునే?
ఘన మిదియౌనె? యెన్నటికిఁ ♦ గాదని నమ్ముఁడి! నెమ్మనమ్మునన్. ౫౪౧

తే॥ కారణం బేమనన్ బృంద ♦ కావనంబు
దివ్యతరుసమాకులము ను ♦ దీర్ణమైత్రి
భారనతలతమును మధు ♦ వ్రతయుతంబు
గలదె? దృక్పర్వముగ నిటఁ ♦ గాంతలార! ౫౪౨

ఉ॥ ఎయ్యది పుష్పగుచ్ఛముల ♦ నెంతయు నొప్పెనొ మాళిఁ బూనిన
ట్లెయ్యది రత్నతీరముల ♦ హెచ్చుగ ముద్రితమయ్యెనో మఱిం
కెయ్యది పద్మహంసవిహ ♦ గేంద్రబకాదిమనోజ్ఞమయ్యెనో
యయ్యమునాస్రవంతి యిట ♦ హర్షశుభాస్పదయౌచు నున్నదే? ౫౪౩

ఉ॥ అక్కడి చందనావనిరు ♦ హంబులు నక్కడి భృంగరాగ్రుతం
బక్కడి మాధవీలతలు ♦ నక్కడి కుంజనికుంజమండలం
బక్కడి దివ్యసైకతము ♦ లక్కడి సుందరమందిరోత్కరం
బిక్కడ నక్కలార! యొక ♦ టేనియు మచ్చునకైన నున్నదే? ౫౪౪

తే॥ రత్నసానుసమేతంబు ♦ రామణీయకమును భూరుహావల్లరీ ♦ సుమఫలాన్వి
తంబు ఘనమును బుణ్యతీ♦ర్థసహితంబు, నచలవరము గోవర్ధనం♦బిచటఁ గలదె? ౫౪౫

చ॥ అల వనినైన మందమల ♦ యానిలముల్ సుమసౌరభంబులన్
జెలఁగుచుఁ జల్లగా విసరఁ ♦ జిత్రపత్రికలస్వనంబులున్
లలితముగా జనింప లత ♦ లన్ విరులన్ దగుసైకతంబులన్
గల వనమాలిసొంపు లిటఁ ♦ గాంచితినే? చెలులార! చెప్పఁడీ! ౫౪౬

ఉ॥ ఆమురళీవినోది మధు ♦ రారవ మా కుటిలాలకోజ్జ్వల
తోసేమసువక్త్రపల్లవల య ♦ శోదకిశోరు కిశోరగతాకృతి
స్తోమము నామనోహరుని ♦ చూడ్కి లోయారపుకాల్నడల్ నవుల్
ప్రేమను గాంతలార! చెవి ♦ వింటినె? కంటను గంటినే? యిట్లు. ౧౪౭

ఉ॥ ఆహరితోడఁ గూడుటయు ♦ నాడుట పాడుట డాఁగుమేగుటల్
మోహవశంబునన్ సలుపు ♦ ముచ్చటలున్ బొదరింట నుంట న
వ్యాహతకామకేళులను ♦ నాగుట నూఁగుట హస్తకర్షణో
త్సాహము హస్తవర్జనవి ♦ ధానము నాకిట సంభవించెనే? ౧౪౮

ఆ॥ కోకిలం గొనుచు ని ♦ కుంజమందు, దాఁగినట్టి యతనిఁ ♦ దద్దవెదకి
పట్టికొన్న ముదము ♦ వంశివేత్రముల నేఁగొనియుఁ జనిన వేడ్క ♦ దనరె నొక్క?

వ॥ మఱియు సుందరంబగు నాబృందావనం బందలి కృత్యంబు లసంఖ్యాకంబులై యనవద్యంబులై యప్రమేయంబులై పొలుపారు నట్టి పీఠస్థలంబున మందున కైనను నున్నవే? పక్షాంతరంబున నొండురొండులీలలు గోపాలకృష్ణునిచే నొనర్పఁబడినవని యొప్పుకొన్నను నవి బృందావనరాజం బిందు లేమిని మనఃప్రియంబులు గాకపోయె. ఏస్థలంబున నేలీలలు చేయఁదగినవో యవి యొనరించిన మనోజ్ఞంబుగా నుండునని పలుక నాసత్యభామాద్యష్టపట్టమహిషులు నిజగర్వంబులం బుచ్చి యచ్చెరువొంది ముచ్చటఁపడఁజొచ్చిరి. అంత నా యనంతుండు పూర్వోక్తంబుగా నాసిద్ధాశ్రమంబున రాసంబులం జేసి సర్వగోపీగణంబులను దోడ్కొని రాధికాసహితుండై నిజధర్మపత్నులు తోడుగా నడువ ద్వారకానగరంబుఁ బ్రవేశించి యత్యుత్తమంబులగు హర్మ్యంబులనుగట్టించి యందు రాసేశ్వరిని వసింపఁజేసి యితరంబులగు దివ్యసౌధంబుల నాప్రేత లుండునట్టుసల్పి సుఖంబుగాఁ గాలంబు గడపం దొడఁగెఁగాదె. సర్వపాపహరంబును మోక్షప్రదంబును నగు సిద్ధాశ్రమకథామాహాత్మ్యంబులు కథితంబులయ్యెనని వారుచ్చి క్రమ్మఱ ద్వారకాపురిని బ్రశంసించుచు నిట్లనియె. ౧౫౦

ద్వారకాపురీ వర్ణనము.

తే॥ పార్థివేశ్వర! ద్వారకా ♦ పట్టణంబు, వందయామడల్ వెడలుపుఁ ♦ జెందెఁ జుట్టు
కొలత నాల్గువందల యామ ♦ డలు సెలంగుఁ, దత్పురీవిషయంబులఁ ♦ దమిని వినుమ!

క॥ అనఘా! దత్పురి నడుమను వనమాలివినిర్మితంబు ♦ భావుకదంబున్
ఘనము వరము ద్వాదశ యోజనపరిమితదుర్గ మొండు ♦ సక్కఁగ నుండున్.

తే॥ మఱియు నా వీటివెలుపల ♦ హరిరచితము
నద్భుతంబును నవయోజ ♦ నాన్వితమును

సకలజననేత్రపర్వము ♦ సర్వసిద్ధి
కరము నా దుర్గ ముండెడిఁ ♦ గాశ్యపీంద్ర! ౧౧౩

ఉ॥ సత్తమ! యాపురిన్ మఱియు ♦ సర్వకళాస్పద మద్భుతంబు లో
కోత్తరమున్ రమారమిని ♦ యోజనయుగ్మము గల్గి పేరుపే
రెత్తిన దర్థవంతమును ♦ హేమమణీసముదాయవిస్ఫుర
ద్భిత్తికవాటసౌధముల ♦ వెలైడి మూఁడవ దుర్గ మొప్పెడిన్. ౧౧౪

క॥ ఆదుర్గములఁ దొలిది ద్వా,మోదరునిది దానియందు ♦ మోక్షప్రదముల్
శ్రీదనుజాంతక గృహములు, మోదదములు గ్రాలు నాలు ♦ మూఁడునులక్షల్.

శా॥ ఆలోనన్ వృషభానుపర్వతనుజా ♦ త్వైశ్వర్యదాగారమున్
గ్రాలున్ గాదె తదీయమై చెలఁగు ద్వా ♦ రంబాదు బృందిష్ఠమై
గోలోకాగతమై యఘౌఘహరమై ♦ గోవిందసుత్యంబునై
లీలాధామమునై వెలింగెడిగదా ♦ లీలాసరోరత్నమున్. ౧౧౬

క॥ అట స్నానంబును సల్పిన, కటికయును నటమటేఁడు ♦ గరోత్కటకుఁడేన్
జటులంబగు పాపంబుల, జిటికెఁదుటారించి పరముఁ ♦ జేరున్ మిాఱున్. ౧౧౭

ఉ॥ అందున నెట్టివాఁ డయిన ♦ నష్టమి మున్గి సమాహితాత్మ రా
త్రిందివమున్ నుతించి సవి ♦ ధిన్ నతిసల్పి వ్రతంబుఁ జేసి మే
లుఁ్కాందన మించుకే నిడినఁ ♦ గొంకక జంకక కోటిబామలం
దొందిన పాపముల్ జదిపి ♦ యుత్తమకీర్తినిఁ బొంది నెట్టనన్. ౧౧౮

క॥ తమిాద న్గాని చన గోలో,కమునుండియు వచ్చినట్టి ♦ ఘనరథమం దె
ల్లమునులు గని పొగడంగా, నమలాకృతి నెక్కి యతిశ ♦ యానందమునన్.

మ॥ సుమరత్నాపితహారతారములతో ♦ సూనాస్త్రరూపంబుతో
విమలాదిత్యసహస్రతుల్యరుచితోఁ ♦ బీతాంబరశ్రేణితో
భ్రమదీలం దగి పార్షదుల్ జయజయ ♦ ధ్వానంబు లొప్పన్ ఘనుల్
దమి వింజామరలన్ గ్రహించి విసరన్ ♦ దాఁ జేరు గోలోకమున్. ౧౨౦

వ॥ అని పలికి వెండియు నిట్లనియె. మైథిలేశ్వరా! తన్నగరంబునం బదాఱు వేల నూటయెనిమిది పుణ్యతీర్థంబులును, శ్రీకృష్ణాష్టభార్యామణుల మందిరంబులును, గలవు. అవ్వాని కెవ్వరైనను వేయువేలుగాఁ బ్రదక్షిణంబు లొనరించి పునఃపునః ప్రణామంబు లాచరింపందగు. అందు జ్ఞానతీర్థం బనునది యొండు గలదు. తత్తీర్థంబున స్నానంబు సల్పి యటఁగల పారిజాతవృక్షంబును స్పృశించినవారికిఁ దత్క్షణంబున భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యంబులు నిస్సంశయంబుగాఁ గలుగు. మఱియు నవ్వారల హృదయకుహరమం దాముకుందుం డానందమయుండై యెల్లప్పుడు నివసించి రక్షించుచుండు. స్వయంబుగా నా మహాత్మునిసమృద్ధిసిద్ధులు వరింపం

గలవు. ఎవండా దుర్గంబందుఁ గల నందనందను సుందరమందిరం బానందంబునం గాంచునో యవ్వాఁడే భూతభవిష్యద్వర్తమానంబులందు జీవన్ముక్తుం డనియుఁ, గృతార్థుం డనియు, నిరుపమానవైష్ణవుం డనియుఁ జెప్పందగువాఁడని గుర్తెఱుంగుము. పంచయోజనవిస్తారితంబగు తద్భగవన్మందిరంబునకు ధనుశ్శతమాత్రపరిమిత దూరంబునం గృష్ణ తేజస్సముద్భవంబై కృష్ణకుండనామకసరోవరం బొండు ప్రవహించుచుండు. జాంబవతీసుతుండగు సాంబుం డందు స్నానంబు సల్పి శ్రీకృష్ణుని యనుగ్రహంబున ముక్తుండైనట్లు తత్సరసిని స్నాతుండైనవాఁడు జీవన్ముక్తుఁడు గాఁగలఁడు. మహాబలుండగు బలరాముండు భూప్రదక్షిణం బాచరించి యభిజ్ఞ నుత్యంబగు యజ్ఞం బొనరించి రేవతీసహితుండై యెచ్చోట విరాజిల్లెనో యం దుత్కృష్టతమంబగు బలభద్రసరోవరంబు వెలుంగు. అద్ది పూర్వోక్తకృష్ణకుండం బున కష్టాదశపదపరిమితదూరంబునఁ దూర్పుదెసం గలదు. ౯౧

తే॥ అందు మునిఁగినవానికి ♦ నఖిలపాత
కములు నశియించుఁ బుణ్యముల్ ♦ గలుగు వైష్ణ
వమగు లోకంబు సిద్ధించు ♦ బహుళసుఖము
లందుఁ బొందును సందియ ♦ మందవలదు. ౯౨

చ॥ మును పల రుక్మిణీతరుణి ♦ పుత్రకుఁడౌ సుమబాణు నెందునన్
గనుఁగొనలేనియప్డు గణ ♦ నాథున కర్చల నేస్థలిన్ బొన
ర్చెనొ యెది యట్టి శ్రీహరి వి ♦ చిత్రగృహంబున కంతశాశ వే
ధనువుల దవ్వనం గలదొ ♦ తత్థ్సలి నొప్పు గజాస్యకుండమున్. ౯౩

క॥ ధాత్రీశా! యిట మునిఁగిన, పాత్రుఁడు పొస్నడిన పుత్ర ♦ ఫలమొందును ద
త్పుత్రునివంశము సితన,త్పుత్రవిభునిమాడ్కి వృద్ధిఁ ♦ గాంచుచు వరుసన్. ౯౪

సీ॥ శ్రీకృష్ణుఁ డెందునఁ ♦ జేసి తానంబుల, నెల్లప్పు డీపుల ♦ నిచ్చె నిసునె
యెది కొల్దిబంగరు ♦ నిచ్చిన దానికి, నిబ్బడి ఫలముల ♦ నియ్యఁగలదొ
యెది కొల్దిగజతంబు ♦ నిచ్చిన దానికి, నిషఁ జతుర్గణఫల ♦ మేరుపడెను
యెది యొకఫల మేని ♦ నిచ్చిన దానికి, శతగుణలాభముల్ ♦ జక్కసిదును

తే॥ హరిగృహంబున కెది పశ్చి ♦ మాశ ద్విశత,చాపపరిమితదూరమం ♦ దేపుమీఱె
నెద్ది తీర్థరాజంబని ♦ యిద్ధమయ్యె, నదియె దానసరోవరం ♦ బండ్రు బుధులు.

చ॥ అట మొహరీల, రత్నముల ♦ నాదృతి నిచ్చిన పుణ్యరాశి కు
త్కటశత రాజసూయముమ ల ♦ ఖండసహస్రమహాశ్వమేధముల్
దిటముగఁ జేసి పొందు బహు ♦ దివ్యఫలంబులు షోడశాంశమేన్
బెఱుగతిఁ దూఁగఁ జాలవని ♦ బాగుగ నమ్ముమ! ధారణీశ్వరా! ౯౬

తే॥ బదరికాశ్రమయాత్రచే వచ్చు ఫలము, మేషరాశిని మిహిరుండు మెలఁగుచుండ
సైంధవాహ్వయవనయాత్ర సల్పు ఫలము, దనుకు "దానతీర్థ"స్నానతత్పరులకు.
ఆ॥ తరణి వృషభమందుఁ దగ నుత్పలావర్తమున మునింగి దానములు నిడిన ఫ
లంబుకంటెఁ గలుగు లక్షగుణఫలంబు, "దానతీర్థ" రాజదర్శకులకు. గీ.వా
తే॥ అంతకంటెను కోటిగుణాధికఫలఁ, మబ్బఁ గలదని యెఱుఁగుమా యట్టి దాన
తీర్థమందొక మాసంబు దివ్యభక్తి మునుఁగుచుండెడి జనులకు జనవరేణ్యా!
తే॥ అశ్వదానము దానము లందుమేటి, దానికంటెను మంచిది దంతిదాన
మంతకంటెను యోగ్యమౌ నరదమికుట, నంతకంటెను భూదాన మధికమండ్రు.

వ॥ సర్వసస్యసంపత్ప్రదంబగు వసుంధరాదానంబుకంటెను నన్నదానం బు మహాదానంబని వక్కాణింపంబడు. ఈ యన్నంబే దేవపితృభూతంబులకుం దృప్తిఁ గలుగంజేయు. ఇద్దాని వలననే జగంబు విస్తారంబగు. పంచకోశంబుల నీ యన్నకోశంబే ప్రథమగణ్యం బెనది. సమస్త జంతువుల కిదియే జీవనాధారంబు ప్రాణంబునం దిది ప్రతిష్ఠితంబైనది. సకలరోగంబుల నేగంజేయుట కిదియే యనుత్తమాగదంబు. ఇది లేని ప్రపంచంబు నశియించుటకు సందియంబులేదు. కావుననే యీ యన్నంబును బరబ్రహ్మస్వరూపంబని యార్యు లొక్కమొగి ఘోషించిరి. ఇతరదానంబు లిద్దానివలెఁ దనివిం గూర్పంజాలవు. ఏతద్దానం బుతో సమానంబగునది త్రికాలంబులందును లేదని యెఱుంగుము. ఇట్టి యన్నం బును దద్దానతీర్థంబునం దానం బొనరించి దానం బాచరించిన మానవుని పుణ్యాం బును, జతుర్ముఖుండుగాని షణ్ముఖుండుగాని సహస్రముఖుండుగాని వర్ణింప శక్తుండగునే ? అవ్వాఁడు బున్నాత్రయంబుఁ దీర్చికొని పరమపదంబుఁ జెందఁ గలండు. వెండియుఁ దాదృశదానతీర్థంబున స్నాతుండై పూతుండై చాలయగు వాని సుకృతంబు తత్పితృపక్షంబునం బదుగురకుఁ దన్మాతృపక్షంబునం బదుగు రకుఁ దద్భార్యాపక్షంబునం బదుగురకును నరకంబుఁ బాపి దివ్యరూపంబును జతుర్భుజంబులం గల్పించి పీతాంబరంబులం గట్టించి హారాదిభూషలను సింగా రింపఁ జేసి జయజయ ధ్వనులతోఁ బార్షదులు వెంటనంట దివ్యరథంబునం దారూఢులం గావించి గోలోకసుఖంబులం గూర్ప సమర్థంబై యుండుం గాదె. మఱియుఁ దద్భగవన్మందిరంబునకుఁ దగ్భాగంబున నరకోసు దవ్వునకా మాయాతీర్థంబు మనోహరంబై విరాజిల్లు. అందు సింహారూఢయుఁ జండముండ నిషూదనియు భద్రప్రదయు దుర్గతివినాశనియునగు దుర్గ యనయంబు వెలుంగు చుండు. దేవకీదేవి తన కుమారుండగు శౌరి యపవాదాపనోదార్థంబై శ్యమంత కంబు సంపాదింప జాంబవంతునిబిలంబునకుం జనినకాలంబున సత్ఫలంబు లనన్య భక్తితోఁ దద్దుర్గం బూజించి జాంబవతీనామకప్రియాశ్యమంతమణివిభ్రాజమాన

శ్రీకృష్ణుండు మరలి వచ్చుటం గని పరమానందంబుఁ బొందె. అట్టి మాయా తీర్థంబు ఫలప్రదంబని వేఱుగా నొక్కి చెప్పవలయునే? యెవ్వరా తీర్థంబునం జలకం బాడి యా మాయాదేవిం బూజింతురో యవ్వారు నిజమనోరథంబులు ఫలింపఁ గైవల్యంబున కరుగంగలరు. ఇఁకఁ దద్ద్వారావతీపురీవిరాజమానద్వితీయ దుర్గవిశేషంబులను వినుమని యిట్లనియె. ౪౭౧

ద్వారకా ద్వితీయ దుర్గవర్ణనము.

క॥ రెండవదుర్గమునకు నా, ఖండలదిశ నింద్రనామ ♦ కసరోవర మొం
డుండును గామప్రద ము,ద్దండాఘవినాశకంబు ♦ ధర్మమయమునై. ౪౭౨

క॥ ఆతీర్థంబున మునిఁగినఁ, బూతుండయి చంద్రవిభవ ♦ ముం గని జంభా
రాతిపదంబునకుం జని, యాతతసౌఖ్యంబు లొందు ♦ నధమాధముఁడేఁ. ౪౭౩

తే॥ దానికిం గుడివైపునఁ ♦ దరణికుండ, ముండు నిచట సత్రాజితుం ♦ డుష్ణరశ్మి
కర్చసల్పి స్యమంతక ♦ మనెడి మణిని, భూషితుండయ్యె బూర్వమో ♦ భూతలేశ!

క॥ జనుఁడెవఁడేనియు నందున, మునిఁగియు నొకపద్మరాగ ♦ ము నొసంగినచో
నినతుల్యవిమానంబున, నినలోకముఁ జేరి మీఱు ♦ నినవిభరుచితోఁ. ౪౭౪

ఆ॥ దానికిం బ్రతీచి ♦ ధాతృతీర్థం బుండు, నచట జలకమాడి ♦ హైమపాత్ర
మందుఁ బాయస మిడి ♦ యతిశయభక్తితో, నిడిన వారిఫలము ♦ లీవు వినుము!

ఆ॥ పంచపాతకములు ♦ ధ్వంసమైపోవును, బ్రహ్మహత్యలెల్లఁ ♦ బాఱిపోవు
ననృతజనితదోష ♦ మడుగంటి తీరెడి, నిచటఁ గలఫలము వ ♦ చింపనగునె?

చ॥ మఱిఁ దలిదండ్రులన్ గురుల ♦ మానవనాథుల నాలఁ జంపున
ట్టిరు నట భక్తి మున్గిన ద్రుతు ♦ టిక్ శుచులై దివిజేంద్రలోకముం
దరుసముతో స్వపాద మిడి ♦ యా కమలాసనరూప మొప్పఁగా
నరిగెద రబ్జజస్థలికి ♦ నా శశిసామ్యవిమాన మెక్కుచున్. ౪౭౮

తే॥ దాని కుత్తరదిక్కునన్ ♦ దనరుచుండు, "నీలలోహితతీర్థంబు" ♦ నీలలోహి
తుండు శ్రీమహాదేవుం డ ♦ ఖండదీప్తి, సతత మచ్చోట వెలుఁగు ర ♦ సాతలేంద్ర!

తే॥ మఱి మరుద్గణసప్తర్షి ♦ మాని దేవ,తలును దక్షనలి నందు రా ♦ స్థలమునఁగల
నీలలోహితలింగంబు ♦ నిశ్చలమతి, నర్చ సల్పి యా రావణుం ♦ డందెఁ బ్రభుత.

క॥ ఆ లింగంబును భక్తిని, నాలోకించిన జనుం డ ♦ నాయాసముగాఁ
గైలాసయాత్రఁ గలిగెడి, మేలును శతగుణము లెచ్చు ♦ మేలును బొందున్.

క॥ స్నానము దివసత్రయమును, నా "నీలగ్రీవకుండ" ♦ మందున మునుఁగం
గా నా శ్రీగళులోకం, బానందముతోడఁ బొందు ♦ నఘమయజనుఁడేఁ. ౪౮౨

ఉ॥ భద్రదమున్ మనోహరము ♦ బాపవినాశకమైన "సప్తసా
ముద్రక" నామతీర్థ మటఁ ♦ బొందెడి నందునఁ దానమాడు వాఁ

డ్రదినిఁబోలు పాపము ర । యంబునఁ గూలిచి శస్తసప్తసా
ముద్రకయాత్రఁ గల్గు ఫల । ముల్ గనుఁగాదె విదేహభూవరా! ౭౮౩

తే॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహాదేవ । వాయుసూర్య, చంద్రదేవేంద్రపార్థభూ । జలధిధనద
వహ్నిముఖసురల్ దత్తీర్థ । పార్శ్వములను, వెలుఁగుచుందురు సతతంబు । వినుతచరిత!

క॥ మఱి యీ బ్రహ్మాండంబున, వఱలుఁగదా సప్తకోటి । వరతీర్థము లా
సరసులు సర్వంబందున, వరదములై కలిసియుండుఁ । బహితబుద్ధీ. ౭౮౭

తే॥ అట్టి తీర్థంబు నందు నీ । రాడి చుట్టి, వచ్చు దిట్టలె ద్వారకా । భవ్యయాత్రఁ
గన్న ఫలము సఫలముగాఁ । గంద్రుగాని, యన్యథాకరించిన నద్ది । వ్యర్థమగును.

తే॥ వెండి యా తీర్థరాజంబు । విష్ణురూప, మంచు వేల్పులు వచియంతు । రట్టి ద్వార
కఁగల మూఁడవ దుర్గము । నఁగల సంగ, తులను జెప్పెద విను మింక । నలఘుచరిత!

ద్వారకాతృతీయ దుర్గప్రశంస.

చ॥ వినుతచరిత్రుఁడుర్ బ్రథిత । వీరుఁ డుదారుఁడు ధీరుఁడుర్ వికి
ర్తన వరశిష్యుఁడుర్ దశర । థప్రియపుత్రకదాసుఁ డంజనీ
తనయుఁడు గ్రాలి యెల్లపుడు । తత్పృథుదుర్గము తూర్పుఁ బ్రోచు నా
ఘనుఁ గనువాఁడు భక్తుఁడగుఁ । గాదె తదంజనిపుత్రుకై వడిన్. ౭౮౮

చ॥ అరయఁగ నట్టి దుర్గమున । కంతకదిక్కున సంతతంబు శ్రీ
హరిగతమానసంబు వర । మైన సుదర్శన మోము దాని నె
వ్వరు గనుచుంద్రొ వారు నల । పంకజనాభుని భక్తులై తదు
ద్ధురతరచక్రరక్షణము । త్రోడుగ నొప్పెదు రయ్య భూవరా! ౭౮౯

ఉ॥ దానికిఁ బశ్చిమాశ నతి । ధైర్యసమేతుఁడు ఋక్షనాథుఁడుర్
మానదుఁడుర్ మహాబలుఁడు । మాధవభక్తుఁడు జాంబవంతుఁడ
న్యూన్యనముగాఁ జెలంగి సత । మోమును తద్ధనుఁ జూచువాఁడు శ్రీ
జానికి ముఖ్యభక్తుఁడగుఁ । జక్కఁ జిరాయువుతోడ నొప్పెడిన్. ౭౯౦

క॥ దాని కుదగ్దిశ విష్వ, క్సేనుఁడు ఘనబలుఁడు ప్రోచుఁ । గీడ్పడు వాఁడేఁ
వానింగనిన శ్రీహరి, మానసమే ధన్యుఁ జేసి । మంచిన్ మంచున్. ౭౯౧

వ॥ వెండియుఁ దద్బహిర్దుర్గంబున కనతిదూరంబునం దర్ధసిద్ధిప్రాయద్వారంబులవలెఁ జెలంగు రైవతాద్రి సముద్రంబుల నడుమను బిండారక నామక్షేత్రంబు సర్వతీర్థోత్తమంబై సకలప్రభావసంపన్నంబై మహాపుణ్యప్రదంబై చెన్నుమీఱు. మున్నీక్షేత్రంబునం బరిపూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణుని యానతిని యదుప్రభుండగు నుగ్రసేనుండు క్రతురాజం బగు రాజసూయం బొనర్చె. అందు బ్రహ్మాండగతసర్వతీర్థంబులును సమాహూతంబులై స్థిరనివాసం బొనర్చునట్లు పిండీకృతంబయ్యె. తత్ప్రభృతి నాస్థలంబునకుం బిండారకక్షేత్రం బని ప్రసిద్ధి

ఘటిల్లె. అచట జలకం బాడిన వాఁడు రాజసూయఫలం బనుభవించు. దినత్రయంబు నీరాడి వ్రతియై బ్రాహ్మణులకు స్వర్ణదానాదులం గావించి మ్రొక్కిన జనుండు ప్రత్యహం బవిచ్ఛిన్నంబుగా వందిమాగధ స్తోత్రపాఠంబులను వినుచు భూషణ విభూషితలును, రాకేందువదనలును, క్షౌమవస్త్రధారిణులునగు విలాసినులచే సేవితుండై హృష్టుండై పుష్టుండై వీణావేణుపటహానకకాహళదుందుభికాహళాది వాద్యంబులు మొగుళ్లు మొఱసినసరణి మ్రోయం గరీంద్రబృంహితంబులు నశ్వ హేషలును సంకులంబుగా మండలేశ్వరులు మంచిచెడ్డల విన్నవించుకొనుటకు మందిరబహిర్ద్వారంబున వేచియుండ రాజసంఘంబు సిటలలటఘటితకరపుటంబై పరివేష్టింప రత్నప్రఖచిద్ధర్మమయరమ్యహర్మ్యంబులు విజయధ్వజంబులతోఁ బొల్పార మత్తకుంజరకర్ణతాడితంబులగు భృంగమండలంబు మంజులధ్వనిం జేయ జగజ్జేగీయమానుండై నరలోకశేఖరుండై వెలుంగుచుండు. అతండు మహాత్ముం డని వచించుట కనుమానింపఁ దగదు. ఇహ్లైహిక సుఖంబు లనుభవించి యంతిమం బునఁ గైవల్యంబుఁ జెందఁగలరు. మఱియు నెవ్వండైనను, ౫౯౨

మ॥ అల పిండారక తీర్థమున్ గనక రా ♦ జ్యం బెట్టులన్ బొందు? నె
ట్లల పిండారకమందునన్ మునుఁగకే ♦ యాత్మీయ సర్వాఘముల్
దలఁగా మోక్షముఁ జెందు? నిద్దిసెపుమా! ♦ ధర్మంబు వర్మంబు ని
ర్మలకర్మంబు ముదంబు దీని విడినన్ ♦ రాజిల్లునే? మేలుగాన్. ౫౯3

ఉ॥ యోగి సుయోగియౌ నతఁడ ♦ నుత్తమ తత్సరసిన్ మునింగినన్
భోగి సుభోగియౌ నతఁడు ♦ పుణ్యదతత్సరసిన్ మునింగినన్
రోగి నిరోగియౌ నతఁడు ♦ రూఢిగఁ దత్సరసిన్ మునిగినన్
రాగి విరాగియౌ నతఁడ ♦ రంబునఁ దత్సరసిన్ మునింగినన్. ౫౯౪

తే॥ ద్వారకాపురమునకుఁ బ్ర♦దక్షిణము ల, రాధమాసంబునం జేసి ప్రణతు లిడిన
వారిచేతులనైహిక ♦ పారమార్థికసుఖములు గలవని యెఱుఁ ♦ గంగఁదగును.

శా॥ తత్తీర్థప్లుతుఁడై యవాశనుఁడునై ♦ ధర్మిష్ఠుఁడై కేశవా
యత్తాత్ముండయి మేదినీశయనుఁడై ♦ యాహ్లాదియై మానియై
విత్తద్వారక యాత్రఁ జైత్రిమొదలా ♦ విఖ్యాత వైశాఖ బల్
హత్తుందాక నొనర్చునట్టి జను పు♦ ణ్యం బెన్న సామాన్యమే! ౫౯౬

తే॥ అట్టి శ్రీకృష్ణపురయాత్ర♦నమరునట్టి, ఫలము లెన్నుట పడుచుండు♦వానచినుకు
లెన్నుటయకాక శక్యమే? ♦ యెట్టివేద,మయచతుర్ముఖధాతకున్ ♦ మనుజనాథ!

సీ॥ ఘస్రంబులందు నే । కాదశి కైవడి । జలువలందున నాది । శేషుఁబోలె
 బక్షిసంఘంబులఁ । వైనతేయుని రీతి, శ్రుతపురాణముల భా । రతమువితము
 సంద్రంబులఁ క్షీర । జలనిధిసరణినిఁ, దారలయందు సు । ధాకరు విధి
 దేవతలందున । దేవదేవునిభాతి, నఖిలజంతువులందు । హరివిధమున
తే॥ శ్రేష్ఠమైన కరణి నెల్ల । క్షేత్రములను, ద్వారకాపురీక్షేత్రంబు । వరము నిజము
 దానిమహిమను వర్ణింపఁ । దరమె? నీకు, నాకుఁ దాతకు నాతని । నాయనకును.
తే॥ ఆకసంబున మేఘముల్ । ప్రాదినులను, గాలులీలను వైకుంఠ । లీలలఁదగు
 ద్వారకాపురి యాదవ । పటలిఁగూడి, ధరకుఁదొడవయి ధన్యతఁ । దనరె సహహా!
ఆ॥ ఆపురంబు నెప్పు । డమరి చతుర్వ్యూహ, ములను బాలనంబు । సలిపి వెతల
 నుత్తలపడుచుండు । నుగ్రసేను నకిచ్చి, సుఖగఁ జేయుహరికి । జోత లిడుదు.
చ॥ ఎపుడు స్వకీయులోకమున । కేగుట కబ్జభవాత్ముఁడెంచునో
 యపు డల ద్వారకాపురము । నగ్ణవమందున ముంచివేయు వి
 శ్వప! యటులైన నచ్చట స్వ । సద్మము భాసిలనున్న వాసమె
 ల్లపుడును సల్పు నాస్థలిఁ జె । లంగెడి నాతని ప్రీతి యెట్టిదో. ౬౦౧
క॥ ఏతత్క్షణపర్యంతం, బా తోయధియందుఁ గృష్ణుఁ । డాడెడి నుడువుల్
 బ్రాఁతిగ వినఁబడుఁగాదే, భూతలపరిపాలకా! య । మోఘారంభా! ౬౦౨
తే॥ వెండి శౌరి యాజలధిలో । విజ్ఞుఁడైన, నజ్ఞుఁడైనను బ్రాహ్మణుం । డతిశయముగ
 మామకాత్మయ యని పల్కు । మాటి కరయ, విప్రపక్షపాతియకాఁడె? । విష్ణుమూర్తి.
ఉ॥ బాడబుఁడైన మానవుఁడు । వార్ధితటంబున కేగి లోతుతోఁ
 గూడినచోటుఁజేరి యల । గోపతిసత్ప్రతిమఁ గ్రహించి బ
 ల్వేడుకఁగట్టి యిల్లొకటి । విజ్ఞులుమెచ్చఁ బ్రతిష్ఠ జేయు న
 వ్వాఁడు ప్రభాకరుండనిమె । భావమునందుఁదలంపనా విభూ! ౬౦౪
తే॥ ఇదియద్వారకాఖండంబు । నెవరుదీని,
 వినెదరో పఠియింత్రో యా । యనఘుల కల
 పరమహరిపాదములఁగాంచు । భాగ్యమబ్బఁ
 గలదు నిజమిది మైథిల । క్ష్మాసురేంద్ర! ౬౦౫
తే॥ అని జనకునకు నారద । ముని నుడివిన, సరణి గర్గమునీంద్రుఁడు । శౌనకునకుఁ
బల్కె నంతటఁ దన్ముని । పరమభక్తి, గర్గయోగిని బృచ్ఛింపఁ । గడఁగె నిట్లు.
ఉ॥ భూసురదేవ! దేవమణి । భూషణభూషిత వాసుదేవ! గో
 పీసహితా! హితప్రకర । భీతివినాశరతా! రతీశ్వరో

ల్లాసకరా! వినుత్యసుక ॥ లా! కరినాయకహారి హారి! శ్రీ
వాస! కుశస్థలీపురని ॥ వాస! వలాహకనీలభాసురా! ౬౦౭

మాలిని.

మగధవిభువిజేతా! ॥ మానిరాడ్గమ్యనేతా!
నిగమగదితరూపా! ॥ నిర్జితారాతిభూపా!
సుగుణనిచయయుక్తా! ॥ శుద్ధభక్తాళిరక్తా!
యగమతిలకధారీ! ॥ జ్యాజశాపాంతకారీ! ౬౦౮

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపురుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీ గర్గభాగవతం బందలి
ద్వారకాఖండము
సంపూర్ణము

—o—

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

హరిః ఓం తత్సత్

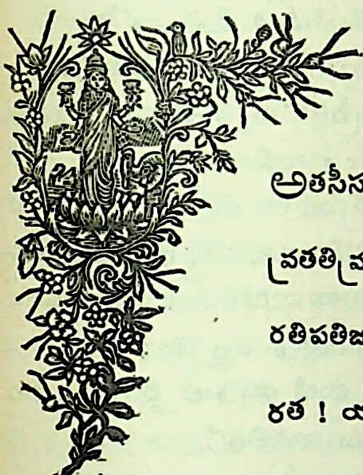
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

విశ్వజిత్ఖండము.

అతసీసుమసంకాశా!
వ్రతతివ్రతతిప్రయుక్త • భవననివాసా!
రతిపతిజనకా! రాసని
రత! యతితతిసన్నుతాత్మ! • రాధాకృష్ణా! ౧

తే॥ అవల నేమని బహులాశ్వు • డమరమునిని, నడిగెనో యది యిపుడు నా • కానతీయు
మనుటయుఁ గర్గమౌనియు • నట్టి శౌన, కునకు వినుమని యారహి • ననఁగఁ దొడఁగె.

ఆ॥ ఎవ్వఁ డుగ్రసేనుఁ • డెటుల యదుప్రభుం, డాతఁడయ్యె నేల • యాతని కటు
శౌరి సాయపడెనొ? • యారహి యంతయు, ముచ్చటింపు మమర • మునివరేణ్య!

మరుత్తోపాఖ్యానము.

క॥ అనవుడు నారదముని యి, ట్లనియెను గృతయుగమునందు • నతఁ డినకులమం
దున మరుత్తుండను పేరున, జనియించిన చక్రవర్తి • జననుతచరితా! ౪

ఆ॥ అట్టిచక్రవర్తి • యఘహారవిశ్వజి, దధ్వరోత్తమంబు • నఖిలవేద
శాస్త్రసమ్మతముగ • సల్పెను దక్షిణ, యెట్టిదంటివన వ • చింతు వినుమ! ౫

వ॥ అమ్మహాధ్వరంబును హిమాచలంబున కుత్తరప్రాంతంబునం దివ్య ప్రదేశంబుం గాంచి మునిశార్దూలుండగు సంవర్తుని నాచార్యుగా నొనరించి తదాజ్ఞానుసారంబుగాఁ బంచయోజనవిస్తారంబుగ హేమాముకుండం బొండును

యోజనవిస్తీర్ణంబుగ బ్రహ్మకుండంబును గవ్యూతివిశాలంబులగు పంచకుండంబులను నిర్మించి మేఖలాగర్తవిస్తారంబులుగ పదివేదికలను ఘటించి సహస్రహస్తోచ్ఛ్రియంబగు యూపంబును స్థాపించి వింశద్యోజనవిస్తీర్ణంబుగా సువర్ణమయంబగు యజ్ఞమండపంబు కదళీస్తంభతోరణాదిప్రకాశమానం బగునట్లు రచించి బ్రహ్మరుద్రాద్యఖిలబర్హిర్ముఖులను మహర్షివరేణ్యులను, మునీంద్రులను సవినయంబుగా నాహ్వానించి రావించి సంతసించి ౬

సీ॥ శాస్త్రోచితంబుగా । సకలక్రియల సల్పు, దశలక్షహోతృతా । ధనులతోడ
నఖిలాధ్వరంబులం । దాఁటితేఁటినయట్టి, పంచలక్షాధ్వర్య । వరులతోడఁ
బ్రాచితంబులు లేని । పగిదిఁ బనుల్ జేయు, పంచలక్షోద్గాతృ । వరులతోడ
వెతగల్గిన దీక్ష । విడువక ఘనత భాసిలు దశలక్షదీ । క్షితులతోడ

తే॥ విదితులైన చతుర్వేద । విదులతోడ, సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞ । సమితితోడ
స్వకసమస్తపాపక్షయ । ద్వారముగను, శ్రీహరిప్రీతికొఱకు కాచ । రించె నందు.

క॥ నిరతం బగ్నిని హోమము, గఱిసుండాభాజ్యధారఁ । గావించుటచేఁ
గర హూతనికి నజీర్ణము, దొరకొనె నిది యుబ్బురముగఁ । దోఁపదు గాదే! ౮

తే॥ మఱియు మరుతుండుస్వీయమా । మఖమునందుఁ, దవిలి సభను విశ్వేదేవు । లెవరికెవ్వరికిని భాగము లిమ్మని ప్రీతితోడఁ । జెప్పిరో, యటు వారికిఁ । దప్పకయిడె. ౯

ఆ॥ ఎల్లదేవతలును । నెల్ల మహామును, లెల్ల ఋషివరేణ్యు । లెల్ల యోగు
లెల్లజంతువులును నెల్లభూసురులును, జెంది తనివి మఱి యు । జీర్తి గనిరి. ౧౦

క॥ అత్తఱి ముజ్జగములలో, నెత్తావున నొక్కజీవ । మే నాకలితో
గత్తర జెందుటలేదని, చిత్తమున న్నమ్ముమయ్య! । శ్రీబహులాశ్వా! ౧౧

తే॥ మరుతుఁ డాజన్నపుం దుద । నరసి డాసి, నిజగురుఁడగు సంవర్తము । నితిలకునకు
శాస్త్రరీతినిఁ బూజించి । చక్క మ్రొక్కి, దక్షిణగఁ జతుర్దశనియు । తకరులింక.

క॥ జంబూద్వీపప్రభుతయు, జాంబూనదభరచతుర్ద । శనియుతములు ర
మ్యంబగు మణికోటుల నశ్వంబులు నూరర్బుదములు భక్తి । నొసంగెన్. ౧౩

తే॥ వాజులైదు వే లిభములు । వందనూఱు, బారువలపొన్ను నొక్కొక్క । బ్రాహ్మణునకు
వేలువేలుగ నిడి నమ । స్కారములను, సల్పె నతసి యీవికి నిల । సాటి గలదె?

తే॥ తినిన త్రాగిన పాత్రముల్ । గనకమయము, లైన విప్రులు సంతుష్టి । నంది కొనక
యరిగి రవి శతయోజన । స్ఫురితగిరిగ, మంచుమలపొంతఁ దగె నది । మించునిపుడు.

క॥ పలుపలుకులు మన కేలా?, యిలలో నాసవమువంటి । యిద్ధమఖంబుల్
గలుగదనియు నాతని కెన,గల యోగ్యుఁడు గ్రాలఁడనియు । ఖ్యాతి ఘటించెన్.

క॥ అంతట విష్ణువు సవకుం, డాంతరమున నుద్భవించి । యామరుతోర్వీ
శాంతునకు నాత్మరూపము, సంతోషముతోడఁ జూపి । సన్నిధి నిలిచెన్. ౧౭

చ॥ నిలిచినతోడ నామరుత ♦ నేత ముదంబును బొంది యేమియున్
బలుకఁగలేక తన్నిహిత ♦ భక్తివశుండయి తత్పదంబులన్
సులువుగ వ్రాలె నంతట య ♦ శోదకిశోరుఁడు తద్ధరేశుఁ జే
తులఁగొని లేవఁదీసి బహు ♦ తుష్టిదసూక్తుల నిట్లు వాకొనెన్. ౮

మ॥ ధరణీనాయక ! నీమఖంబునకు శ్లా ♦ ఘం బొంది నేవచ్చితిన్
మఱి నీ బత్తికి మెచ్చితిం గనుక వే ♦ ర్మార్గంబు బోకుండ నే
వరమున్ గోరెదొ యద్ది స్వల్పమయినన్ ♦ భారంబుగా నుండినన్
గరుణన్ నీకు నొసంగెదన్ జుమి యనన్ ♦ ఘన్నాయకుం డంతటన్. ౯

చ॥ మరల శిరంబులన్ దగుల ♦ మాపతికిన్ నతిసల్పి పూజలం
బరువడిజేసి యిట్లనియెఁ ♦ బంకజనాభ! యశేషదోషముల్
సరగునఁబోవఁ గోరికలఁ ♦ జక్కఁగ నిచ్చెడి నీపదాబ్జముల్
బోరిఁబోరిఁ గొల్చుభాగ్యము గు ♦ బుద్ధికి నాకిడియుంటివో ప్రభూ! ౧౦

తే॥ ఇంతకంటెను బెఱిమంచి ♦ యీప్సితంబు, గలదటంచు వాంఛించుట ♦ గంగదరిని
దగను నాపుటకని బావిఁ ♦ద్రవ్వ మూర్ఖు,నట్టులే నాదు శ్రీధరా! ♦ యైన వినుమ!

క॥ నీమాటలపైఁగల గా,రామున నే నడుగుచుంటి ♦ రాజీవాక్షా!
నామదితామర నీపద, తామరసము విడనిరీతి ♦ దయచేయగదే! ౧౧

తే॥ అదియ ధర్మార్థకామమో ♦ క్షాదికార,ణంబుగద భక్తవత్సలా! ♦ నావుకు హరి
పేరులారఁగ నాలించి ♦ ప్రీతితోడ, నతని కిట్టులఁ బల్కెనో ♦ యార్యవర్య! ౧౩

తే॥ తృషను వరముల నడుగక ♦ దివ్యమతిని, జూపియుంటివి దానికి ♦ సుఖముగంటి
నైన భక్తుఁడు ఫలయుతం ♦ బైన కోర్కె,గోరకుండిన నాయెద ♦ కుదురపడను

క॥ కావున ననుమానింపక, భూవర! మఱియొక్క వరము ♦ బొందుము నాచే
నావుకు తన్మరుతాధిపుఁ, డా విష్ణువుతోడ నిట్టు ♦ లనియెను నతుఁడై. ౧౪

క॥ నీ పదపంకజపూజయు, నీ పదపూజకులతోడి ♦ నెయ్యముఁదగ ను
ద్దీపితవైకుంఠము నం, దేపాటు విధం బనుగ్రహ ♦ ింపవె దేవా! ౧౬

మ॥ అని వేడన్ మురవైరి యిట్లనియె భూ ♦ పాగ్రేసరా! యీవరం
బును నీకిచ్చితిఁ గాని యొక్క విషయం ♦ బున్ విన్ము సౌఖ్యాకరం
బును నాశ్చర్యకరంబునైన త్రిదివం ♦ బుంబొంది మోదంబు నె
మ్మనమందొందుచు నుండి క్రమ్మఱను నీ ♦ మన్వంతరంబందునన్. ౧౭

క॥ ఇరువదెనిమిదవ ఘనయుగ, మరిగెడి తఱి ధరను బుట్టి ♦ యలయాదవుఁ గా
పరియాా నాతో మైత్రిని, నెఱపుచు మద్ధామమందు ♦ నిలుతువు మరుతా! ౧౮

క॥ అని వరమిడి చనెఁ దద్విధి, జనియించెఁ దదుగ్రసేన ♦ సదభిధ నతఁడా
వనరుహలోచను ననుమతి, నొనరించెను రాజసూయ ♦ మొం డందముగాన్. ౧౯

క॥ ఇది మరుత్తోపాఖ్యానము, జదివిన వ్రాసినను వినిన ♦ సకలార్థంబుల్
గొదకొను హరిభక్తుల కే,య్యది యబ్బదొ? ముజ్జగముల ♦ నవనివరేణ్యా!

తే॥ అవల బహుళాశ్వుఁ డిట్లనె ♦ నమరమునికి
మౌనివర! చెప్పుమా యుగ్ర ♦ సేనవిభుఁడు
రాజసూయాధ్వరవర మా ♦ రంభ మెటుల
సల్పె నెటుదాని కా హరి ♦ సాయపడెనొ? ౩౦

నారదముని బహుళాశ్వునకు రాజసూయవృత్తాంతంబు చెప్పుట.

క॥ అనవుడు నారదుఁ డిట్లనె, జనకా! యాయుగ్రసేన ♦ సరసుఁడు కీర్తిఁ
దనరుచు మనుతటి నొకపరి, వనమాలినిఁ బూజజేసి ♦ ప్రశ్నించె నిటుల్. ౩౨

ఉ॥ దేవర! దేవమౌనివర ♦ దివ్యముఖంబున రాజసూయమేఁ
బావనదాధ్వరం బనుచు ♦ బల్మఱు వింటిని దత్క్రతూత్తమం
బేవిధిఁ జేయఁగావలెనొ? ♦ యేయధిదేవతయౌనొ? దానికిం
కేవిబుధాళి రావలెనొ? ♦ యేఫలమో? వచియింపు మియ్యెడన్. ౩౩

చ॥ జగమున నెందఱో నృపులు ♦ సారససామ్యభవత్పదంబులన్
మిగుల భజించి యెల్లపుడు ♦ మిక్కిలి చిక్కుల గల్గఁజేయు నీ
జగతిఁ దృణీకరించి నిజ ♦ సర్వమనోరథకంధి నీఁదరే
యగయుగశాపమోచనప ♦ రా! విదితాగధరా! పరాత్పరా! ౩౪

వ॥ అని సప్రశ్రయంబుగాఁ బలుక నవ్వలమురితాల్పలరి యాయేలిక కిట్లు వక్కాణించె. యాదవేశ్వరా! లెస్సగా నాలోచించి చక్కని విషయంబు దేట పరచితివి. తత్సవోత్తమంబు జగత్త్రియప్రతిష్ఠాకరంబు. నీసంకల్పం బమోఘం బును, నిర్మలంబును నై నాకును సమ్మతంబయ్యె. తన్మఖకృత్యంబు యదుప్రభుండ వగు నీకొనర్పందగినదియు. వేఱొండు విచారింపక యారంభింపుము. అందులకుం దొల్దొల్త సర్వయాదవుల నామంత్రణంబుసేసి మహాసభం గావించి తాంబూలవీటి కం గరంబునం గ్రహించి తదధ్వరవిషయికప్రతిజ్ఞను వ్యక్తీకరించిన నవ్వారు మదంశసంభూతులును, లోకద్వయవిజిగీషులగుటం బట్టి యద్దాని కంగీకరించి నల్గ డలంగెల్చి యందుండు రాజమార్తాండులనుండి కప్పంబులం గొనితెచ్చి నీకిచ్చి సంపూర్ణంబు జేయింపం గలరు. కాన విష్ణుప్రీతిగా విధివిధానంబునం దడయక యా జన్నం బాచరింపుము. నేనును బాసటగా నుండెదనని సప్రియంబుగా నుడువ నా యుగ్రసేనుండు మెచ్చి యదువృష్ణిభోజాంధకాదులగు యాదవులను సమాహ్వా నించి గారవించి సుధర్మం గావించి తా నింద్రసింహాసనాసీనుండై చేతం దాంబూల వీటికం ధరించి. ౩౫

చ॥ తలఁచితి రాజసూయము య ♦ థావిధిగా నొనరింప మిమ్ములం
బిలిచితి నిద్దితెల్ప మొన ♦ నేరెడుదీవిని నున్న రాజులన్
గెలిచి కరంబులంగొని సు ♦ కీర్తి గడించియు వచ్చు వీరుఁ డీ
స్థలిఁ గలఁడేని లేచి యిది ♦ చక్క గ్రహించి గ్రసించు నిర్యోడన్. ౩౯

క॥ అని గంభీరగళంబున, ననఁగా విని యాదవులును ♦ "హరి శివ" యనకే
చనసాగిరి తత్సమయం,బునఁ బ్రద్యుమ్నుండు భైష్మి ♦ పుత్రుఁడు కడఁకన్.

తే॥ పలికె నిట్లు జంబూద్వీప ♦ భాసమాన, విభుల నందఱి నాజికిఁ ♦ బిలిచి గెలిచి
బలులఁ గైకొని వాసితో ♦ వచ్చి రాజ,సూయసవము సంపూర్ణంబుఁ ♦ జేయఁగలను.

తే॥ ఇట్టి దిగ్విజయంబును ♦ నేను జేయ, నే నగమ్యాగమనగురు ♦ ధేను బ్రహ్మ
భూసురాది హత్యాకృతుల్ ♦ జేసినంత,దురితముల్ నాకుగల్గుత ♦ సరసులార!

క॥ అని శపథోక్తుల నాడుచు, వినయముతో నుగ్రసేన ♦ విభునకు నతులన్
బొనరిచి తదీవ్వటికఁ గై,కొనెఁ జూపఱు లబ్బిమొంద ♦ క్షోణీనాథా! ౪౦

యాదవులు దిగ్విజయార్థంబై వెడలు ప్రద్యుమ్ను నభిషేకించి బహుమతు లిడుట.

తే॥ అంత యదుకులాచార్యుఁడు ♦ నఖిలవేద,శాస్త్రవిదుఁడగు గర్గుఁడు ♦ సన్ముహూర్త
మందు వేదసూక్తులతోడ ♦ నాతని కభి,షేక మొనరింపఁ జేసియా ♦ శీర్వదించె.

ఆ॥ ఉగ్రసేనుఁ డతని ♦ కుచితతిలకమును, బెట్టె నంత గోప ♦ విభులుగూడ
నాత్మశక్తి కొలఁది ♦ నవనతులై బలుల్, దెచ్చి యిచ్చి యిచ్చ ♦ మెచ్చి రవల. ౪౧

క॥ వనమాలి స్వశార్ఙ్గమునన్, ధను వక్షయసాయకమయి ♦ లెగు నిషుధియుగం
బును దన యమ్ములపొదులన్, జనియింపఁగఁ జేసియిచ్చె ♦ స్వకుమారునకున్.

సీ॥ ఉగ్రసేనుండైన ♦ యుగ్రసేనుండు మ,హాశితఖడ్గంబు ♦ నందనిచ్చె
నక్రూరమతియైన ♦ యక్రూరుఁడున్ దక్షి,ణావర్తశంఖంబు ♦ నందనిచ్చె
బలశాలియై మెచ్చు ♦ బలరాముఁడున్ దృఢ,మైన వర్మంబును ♦ నందనిచ్చె
వసుధావరుండైన ♦ వసుదేవుఁడుశత చంద్రాఖ్యాకృపాణంబు ♦ నందనిచ్చె

తే॥ నుత్తములకెల్ల ధవుఁడైన ♦ యుద్ధవుండు, కేసరోల్లసన్మాలిక ♦ వాసినిచ్చె
దుర్గతుల్ బాపఁజాలిన ♦ గర్గమునియుఁ, గృష్ణకవచయంత్రంబుల ♦ నిచ్చనిచ్చె.

తే॥ బుద్ధిమంతులన్ వృద్ధుండు ♦ వృద్ధుఁడునగు, శూరసేనుండు సత్కీర్తి ♦ మీఱు ఛత్ర
చామరాంబరకుండల ♦ సత్కిరీట,ముల నొసంగె శంబరవైరి ♦ కలఘుమతిని.

ఆ॥ హరిదధీశ్వరాన్వి ♦ తాఖండలుండును, విబుధమానిసహిత ♦ విధిశివులును
వచ్చి రందు బ్రహ్మ ♦ పద్మరాగము శంక,రుఁడు త్రిశూల మల మ ♦ రునకు నిడిరి.

తే॥ పాశి పాశంబు ననిలుండు ♦ వ్యజనయుగము
యముఁడు దండంబు భాస్కరుం ♦ డధికభార

రాజితగదఁ గుబేరుండు ♦ రత్నమాలఁ
జంద్రకాంతంబుఁ జంద్రుండు ♦ సరగ నిడిరి. ౪౭
తే॥ వీతిహోత్రుండు బరిఘంబు ♦ భూతలంబు,
యోగమయపాదుకాయుగం ♦ బుత్తమమగు
కుంతమును భద్రకాళియు ♦ గోర్కిమీఱి
నట్టి కందర్పునకు నిచ్చి ♦ రాయదనున. ౪౮
సీ॥ అంగుగా సింగార ♦ ముంగాలుచెత్తైన, బంగారు శృంగముల్ ♦ బరఁగినదియు
ఘనరవంబులఁబోలు ♦ ఘంటికాటంకార, కింకిణీశబ్దముల్ ♦ గెరలునదియు
మారుతశీఘ్రంబు ♦ మానసవేగంబు, మించిన లఘుగతిం ♦ గాంచినదియు
బ్రహ్మాండమందు వె ♦ ల్పలనులోపలఁ బోవఁ,జాలిన నేర్పుతోఁ ♦ గ్రాలినదియు
తే॥ వెయ్యిబాబాలు జెండాలు♦ వెయ్యి వెయ్యి,చక్రములుగల్గినదిరత్న♦చయముతోడఁ
జెలఁగునది విశ్వకర్మచే♦ జేయఁబడిన, దియగు జైత్రరథం బిడె♦ దేవవిభుఁడు.
క॥ అరిసంహారణకరణచణ, వరశక్తిఁ శక్తిధరుఁడు ♦ వచ్చి యతనికిఁ
గరముగఁ గరదంబుగ నిడె, హరికరుణం గన్నవారి ♦ కట్లిడు టరుదే? ౫౦
ఉ॥ అత్తఱి శంఖదుందుభిమృ ♦ దంగఘనానక వేణువల్లకీ
సత్తమవేదనాదములు ♦ జాలఁ జెలంగఁగ లాజ లక్షతల్
ముత్తెములుఁ విరుల్ గురియఁ ♦ బుష్పశరుండు బలాచ్యుతేశగ
ర్గోత్తములఁ నతిఁ దనిపి ♦ యొంది తదాజ్ఞ మహోల్లసంబునఁ. ౫౧
తే॥ విజయశబ్దంబు లెల్లెడ ♦ వెల్లివిరియ, దివ్యమగు శతాంగంబునం ♦ దేజుమీఱ
నెక్కి యక్కఁశస్థలినుండి♦ యేగఁదొడఁగెఁ,జూపఱుల్ జోద్యమందుచుఁ♦జూచుచుండ.
తే॥ అతని వెంటనె చనిరి గ♦దాదిబలులు, సాంబముఖులును మిత్రాత్మ♦జాతయోధ
పత్తిరథగజహయయుతుల్ ♦బద్మనాభ,మోదితుల్ మహారథులు న♦మోఘబలులు.
తే॥ మఱియు శస్త్రాస్త్రములు బ ♦త్తి♦హరులుగరులు, దేజుగల్గు దశార్హక♦భోజవృష్ణి
శూరసేనమధ్వంధక ♦ వీరముఖ్యు, లుద్ధవాదియాదవులేగి ♦ రుచితరీతి. ౫౪
తే॥ ఇంక నతని వెంటను మండ♦లేశ్వరులును, సకలశస్త్రాస్త్రభూ♦షలను దాల్చి
యరదముల నెక్కిచతురంగ♦పరివృతులయి, బయలుదేరిరిగాదె♦తోడ్పాటుపడఁగ.

వ॥ అత్తఱిఁ దత్పురినుండి గుండనంపుమొగ్గ లమర్పంబడిన వింతవింతమొగంబులతోడను, మిగుల మ్రోఁగు ఘంటాకింకిణులతోడను, నరిభయంకరులగు జోదులతోడను, నయనపర్వంబగు నరుణాంబరంబులతోడను విరాజిల్లుచు దిగ్గజంబులం బోలుచు నీలాచలంబులభాతి భాసిల్లుచు మందగమనంబున మత్తమాతంగేంద్రంబులు గోట్లకొలంది నిర్గమింపం దొడంగె. అందుం గొన్ని భద్రంబులును, గొన్ని భద్రమృగంబులును, గొన్ని వింధ్యాచలభవంబులును, గొన్ని హిమా

లయసంభవంబులను, గొన్ని మలయప్రభవంబులును, గొన్ని మారంగోద్భవంబులును, గొన్ని కాశ్మీరజాతంబులును, గొన్ని కైలాసవనజంబులును, నైరావతజనితంబులై చతుర్దంతంబులు గలిగినవి కొన్నియు, నూర్ధ్వంబుగాఁ ద్రిశుండంబులు గ్రాల భూమ్యంతరిక్షంబులందు సంచరింపంజాలినవి కొన్నియు, నీలాంబరవిరాజితంబులై యంబారిని వీరులు జెన్నారం గాఱుమొగులుచందంబున ఘీంకృతుల నిశ్శంకంబుగాఁ జేయుచుం జరించునవి కొన్నియు, నిజశుండాదండంబునం గుల్మాదులం బెల్లగించి యర్కమండలమం దుంచుచుఁ బాదంబులతో మేదిని నదిలించుచు మదధారలతో నచలాదులం దడపుచుఁ దిరుగాడునవికొన్నియు, శిరంబులతో దుర్గాద్రిగండశైలాదులంగూల్చి వైరివారంబులం జీల్పంజాలి పెల్చన నిల్చినవి కొన్నియు దుందుభిపతాకాసంయుతంబులై యబ్ధియందు మకరరాజంబులపగిది విహరించునవి గున్నయేన్గులు కొన్నియు నొప్పారు. వెండియు నంగవంగకళింగకాశ్మీరభోజకాంభోజ సౌవీరసౌరాష్ట్రమహారాష్ట్రమగధమాళవనేపాళకేరళచోళపాంచాళగౌళమళయాళ సింహళ సింధు ద్రవిడకర్ణాటపుళిందాంధ్రదశార్ణకుకురు గాంధారబాహ్లికబర్బర కేకయ కోసల కుంతల కిరాతకొంకణకొంకణమత్స్యశ్వేతద్వీపవైకుంఠరమావైకుంఠోర్ధ్వవైకుంఠాజితపాదాదిస్థలసంభవంబులగు దివ్యహయంబులును, గోట్లకొలంది నానాభూషణభూషితంబులై నిర్గమింపం దొడంగె. అందపక్వసూత్రంబులమీఁదను,బుద్బుదంబులమీఁదను, వాయుమనోవేగంబులతో నడచుచు వింత గల్గించునవి కొన్నితురగంబులును, మేడలను మాడువులను, గోటలను,గోడలను వాఁగులను, వాఁకలను, మిట్టములను, బల్లములను సులువుగా దాఁటఁజాలునవి కొన్నితురంగంబులును, మయూరీతిత్తిరీక్రౌంచీహంసీఖంజనీదివ్యగతులం బలుమాఱు మీఱుచు నాడునవి కొన్నితురంగమంబులును, శ్యామకర్ణంబులను శుభాంగంబులను, బీతపుచ్ఛంబులను ధవళవర్ణంబులను భాసిల్లి పక్షంబులతోఁ జెన్నారునవి కొన్ని తుఖారంబులును, నుచ్చైశ్శ్రవకులోద్భవంబులు గొన్నియు వరుణప్రయోజితంబులై యశ్వినీసుతవిద్యానవద్యంబులైనవి కొన్నియు, సప్తాశ్వాశ్వసంభవంబులు గొన్నియు, నశ్వినీపుష్పతుల్యంబులుగొన్నియుఁ గల్పతరుసంకాశంబులు గొన్నియు, మేలిమిబంగారురంగుగలవి కొన్నియు, సాలెపట్టుపైఁ బాఱు పారదంబువిధంబున నిరాధారంబుగా వాహులయందుఁబాఱందీరినవి కొన్నిహయంబులును,మనోహరంబుగానుండె. రథిసారథియోధశస్త్రాస్త్రసంపన్నంబులైన శతాంగంబులు తత్సైన్యంబునం జెలంగు. మఱియు నందుఁ ద్రిశూలాసిగదాపట్టిసపరిఖాముద్గరతోమరకుంతధర్మపాశంబులం దాల్చి దిగిభాభులై ప్రలయాంబుధినిభులై ఘోరసంగ్రామంబులం దరినికరగర్వ మడంచి వాసికెక్కిన శూరులు నొప్పారుచుండిరి. పూర్వోక్తంబుగా సర్వసులక్షణలక్షితుండై ప్రద్యుమ్నుండు సచతురంగంబుగఁ గుశ

స్థలిపురినుండి వీడ్కొనుట సురాసురు లాలోకించి చిత్రపడుచుండ నుగ్రసేనుండు సార్థరామకృష్ణుండై డాసి ధానుష్కవరుండగు నా కందర్పునితోడ నిట్లనియె. ౫౬

తే॥ కృష్ణపుత్రక ! బుధవరా ! ♦ కృష్ణకృపను, సకలభూపతులం గెల్చి ♦ సత్వరముగ
నిట్టి ద్వారకాపురికి నీ♦వేగుదెంచ,గలవు నిక్కమ్ముగ కాని యీ♦పలుకువినుమ!

క॥ మత్తుని నిద్రితు బాలుఁ బ్రమత్తుని జడు విరథు భీతు ♦ మానిని మఱి ను
న్మత్తుఁ బ్రపన్నుని నెదిరిని,మొత్తరు నయవేత్త లనిని ♦ ముక్కాలముల౯. ౫౮

క॥ ఆర్తుల యార్తినిఁ బాపఁగఁ, బూర్తిగఁ గదనంబునందుఁ ♦ బోరుట బహుదు
ర్వృత్తనవధయును విభులకుఁ, గీర్తిదధర్మములు గావె ♦ కృష్ణాత్మభవా! ౫౯

క॥ మానినిగానీ పురుషుఁడు,గానీ యధముండుగాని ♦ కానీ షండుం
డైనను బ్రాణులపైఁ గసిఁ, బూనినచోఁ జంపనౌను ♦ బొంద వఘంబుల్. ౬౦

ఉ॥ ఎవ్వఁడు చివ్వలోఁ దనరి ♦ యుద్ధమహాబలయుక్తవైరుల౯
జివ్వున రూపుమాపు నల ♦ శేముషి యాజగదేకదోర్బలుం
డివ్వసుధాస్థలి౯ యశ మ ♦ హీనవిధంబునఁ బొంది యంతమం
దవ్వసుదేవనందనమ ♦ హాలయ మొందఁడె ? కృష్ణఁగృష్ణజా! ౬౧

క॥ గెలిచిన గెలువకపోయినఁ, గలఁగక యల కలనునందుఁ ♦ గాలూది తమి౯
నిలిచిననేర్పరి నీల్గినఁ, గలువలపగయిక్క దాఁటి ♦ కనఁడే సుగతి౯. ౬౨

ఉ॥ క్షత్రియజాతి కుద్భవిలి ♦ కాంచి యవక్రపరాక్రమంబు వే
దత్రయసూక్తభూపతియ ♦ ధార్థనయంబును గుత్తెఱుంగుచు౯
శత్రులఁ బోరఁ జంపుటకు ♦ సాగి భయంబునఁ బాఱువార లీ
ధాత్రిని నింద్యులై తుదను ♦ దప్పక నొత్తురు రౌరవంబున౯. ౬౩

క॥ సేనలు మానవనాయకు, మానవనాథుండు సేన ♦ మనుపఁగవలయు౯
ధీనిధి సారథి రథికుని, నానెఱి సారథిని రథియు ♦ హ్లాదింపవలె౯. ౬౪

తే॥ ఈవిధంబునఁ దొల్లి మ♦హీశ్వరుండు, నఖిలధర్మవిదుఁడగు స్వా♦యంభువమను
వనియెఁ గావున నీవిష ♦ యంబునందు, నేమరిల్లకు మోక్షార్ష్ణి! ♦ యెల్లయెడల.

ఉ॥ యాదవు లీరలందఱు మ ♦ హాబలులు౯ వివిధాస్త్రశస్త్రసం
పాదకులు౯ యశోన్వితులు ♦ బట్టునఁ గార్ష్ణిని మీరు బ్రోవుఁడీ!
యాదవులార ! మిమ్ములను ♦ నాతఁడు బ్రోచెడి వారి వీరిని౯
వేదసురావనీసురులు ♦ విజ్ఞులు బ్రోతురు తప్పకుండఁగ౯. ౬౬

చ॥ హరికి నుడుల్ శ్రుతిత్రయము ♦ నంగములు౯ సుర లాస్య మగ్రజుల్
సురభులు దేహము౯ మును ల ♦ సుప్రశరంబుగఁ జెప్పుచుండుట౯
నరులకు మోక్షకాంక్షుల క ♦ నారత మయ్యవి సేవ్యమాను శ్రీ
హరిని సెవందు నిల్పునె ని ♦ జాత్మను వాఁడె జయించు నన్నిట౯. ౬౭

క॥ అంతట యాదవు లందఱు, సంతసపడి యుగ్రసేన ♦ శాసనముఁ దలఁ
దుంతయును విడువక కొని య,త్యంతముగ నుతించి మ్రొక్కి ♦ రటుపై మరుఁదుల్.
క॥ గురువరునకు గర్గునకున్, హరికిని బలరామునకును ♦ నధిపునకు నతుల్
బోరిఁబోరి నొనరిచి యాదవుల, హరిదాళిజయార్థి యగుచు ♦ నరుగఁ గడంగెన్.
ఆ॥ అంత నుగ్రసేనుఁ ♦ డల హాలి హరులతో, నిజనివాసమునకు ♦ నెమ్మిఁజనియెఁ
బ్రేక్షకులును స్వీయ ♦ వేశ్మములకు నేగి, రవనిపాలక! తద♦నంతరమున. ౭౦
వ॥ అగ్రభాగంబున వాహినీసహితుండై మహాబలుండగు కృతవర్మయుఁ బశ్చాద్భాగంబునం బతాకినీయుతుండై ధనుష్మద్వరుండగు నక్రూరుండును, వాని వెనుకం బ్రతిమాపంచాంచితుండును, మంత్రికులతిలకుండును నగు నుద్ధవుండును, తత్పృష్ఠభాగంబునం దనేకాక్షౌహిణీసమేతులై ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ దీప్తిమ ద్భాను బృహద్భాను చిత్రభాను విచిత్రభాను వృక సాంబారుణ మధుపుష్కరదేవవాహ శ్రుతదేవ సునందన విరూప కవి న్యగ్రోధులను కృష్ణపుత్రకులు పదునెనుమండ్రు మహారథులును, భోజవృష్ణ్యంధకాదిసర్వయాదవులును బయలుదేరిరి. తత్సైన్యస్థిత యాదవులు మాత్రం బేఁబదియాఱుకోట్లమందిగలరు. ఇఁక నా మూఁక మొత్తంబుం దేల్ప నెవండు శక్తుండగు? వీరి శిబిరంబులచే నాలుగామడలచోటాక్రమింపం బడియె. ఇట్టి విజయధ్వజిని బయలుదేరుతఱుణంబున ధణధణాత్కారంబులును, గిణ కిణాత్కారంబులును, బటపటాత్కారంబును, జటచటాత్కారంబులును టంకార ఢంకారభాంకారఘీంకారక్రేంకారంబులు సంకులంబుగా జనించి మేఘగర్జంబుల విడంబించుచు దిగ్గజంబులం జెవుడుపరచుచు నాదికూర్మంబు లేమి కింక గల్గెనో యని ధావనము బొనర్చున ట్లొనర్చుచు దైవమా! నాకేమి యుపద్రవంబు సంభ వింపఁ జేసితివని భూదేవి యడలునట్లు సల్పుచు హెచ్చం దొడంగెనని వ్యాకుచ్చు టయు బహులాశ్వుండు నారదమహర్షితో సవినయంబుగా నిట్లనియె. ౭౧
క॥ ఆయన యేయేస్థలముల, కాయెడఁ జనెనో మఱెట్టు ♦ లరులను గనెనో
యేయేరీతుల గెలిచెను, యీయెడ దయ నాకుఁ జెప్పు ♦ మీవు సురర్షీ! ౭౨
తే॥ అరరె! యేమేమి! యా శౌరి♦కాత్మభక్తు,లందుఁ గలిగిన కారుణ్య♦మాడఁగలమె
యద్ది పాపినిఁ గులముతో ♦ నమలచరితు,నిగ నొనర్చదె! నాపుడా ♦ నిర్జరర్షి!
ఆ॥ ఇట్టులాడె తేడ! ♦ యీవు బల్కినదిష్ట, బాగు బాగు బాగు ♦ పద్మనాభ
భక్తజీవితములు ♦ బహుళలోకంబులన్, బక్కజేయుటరుదె ♦ సరిగ వినుమ!
క॥ రవి కననివి కనఁజాలెడి, కవిమణి ఘనబిందువులను ♦ క్ష్మారజములనున్
దవిలి గణించునుగానీ, భవికదహరిగుణము లెన్న ♦ బైద్దేరఁడుగా. ౭౫
తే॥ నాలుగామడల్ దాఁక ఘ ♦ నంబుగాను
నీడనిడు వెల్లగొడుగుచే ♦ నేత్రములకుఁ

బందువౌనట్లు భైష్మీపు ◆ త్రుండు మరుఁడు
నైన ప్రద్యుమ్నుఁ డెంతొ పొ ◆ ల్పారఁ దోడఁగె. ౭౬

ప్రద్యుమ్నుండు సేనాసహితంబుగాఁ గచ్ఛాది దేశంబుల కరుగుట.

మ॥ అటులన్ యాదవవాహినీసహితుఁడై ◆ యైంద్రంబు దేరెక్కి యు
త్కటసంతోషములోఁ దదంగజుఁడు త ◆ త్కచ్ఛాభిధాదేశముల్
జటులప్రక్రియగా జయింపఁ జనె మున్ ◆ శంభుండు జృంభించి యు
ద్భటతాదృక్త్రిపురంబులన్ గెలువఁగా ◆ బైల్దేరినట్టుల్ విభూ! ౭౭

తే॥ అట్టిపట్టునం గచ్ఛదే ◆ శాధిపుండు, శుభ్రుఁడనువాఁడు వేఁటక ◆ దభ్రగతిని
జనుచు నరుదెంచుసైన్యంబు ◆ గని వెనుకకు, మరలి యాత్మహాలాహ్వాయ ◆ పురికి వచ్చె.

తే॥ అతని మూఁకలు తత్స్థలి ◆ కరిగినంత, ద్విరదచరణసంహతులచేఁ ◆ దరునికరము
గూలి నుసియయ్యె రేగిన ◆ ధూళి లోక ◆ సంబు నంధమయంబుగా ◆ సంతరించె.

క॥ దానిం గాంచిన పౌరవ్రాతానము భయపడెను మిగుల ◆ తద్భూవరుఁ డా
మీనధ్వజునకుఁ బ్రత్యు, త్థానంబును జేసి మ్రొక్కి ◆ తత్పరమతితోన్. ౮౦

తే॥ హేమమాలల నొప్పారు ◆ నిభము లైదు
వంద లయుతంబు హయములు ◆ స్వచ్ఛమైన
స్వర్ణమిరువదిమణుఁగులు ◆ బలిగ నొసఁగి
పుష్పహారబద్ధాంజలిన్ ◆ మ్రొక్కె నంత. ౮౧

క॥ ప్రద్యుమ్నుఁడు తన కయ్యది, హృద్యముగా నుంట నతని ◆ కిడి రత్నస్ర
క్కాద్యతనార్వాచీనులు, జోద్యము గన నతని ప్రభుత ◆ సుస్థిరుఁ జేసెన్. ౮౨

ఉ॥ అంతఁ గళింగదేశముఁ ద ◆ దంగభవుండు జయింపఁ దత్తటి
త్వంతులగూడి యేగు మఘ ◆ వంతుని పోలిక బైలుదేరి త
త్ప్రాంతముఁ జేర నంత నల ◆ పార్థివుఁడున్ స్వబలప్రయుక్తుఁడై
చింతభయంబులన్ విడి క ◆ సిన్ బ్రతిరోధము జేసె నాతనిన్. ౮౩

క॥ అది కని ధన్వివరుండగు, మదనసుతుం డొంటిగానె ◆ మసలని యట్లా
కదనమునన్ శతశిఖులను, బొదివి కళింగేశుపైనిఁ ◆ బూర్ణరుషాత్మన్. ౮౪

క॥ భటవరరథమదకరులను, గటకటబడఁగా శితాశు ◆ గదశ్త్రయమున్
ద్రుటిఁబఱపియుఁ డంకృతులన్, జటులంబుగఁ జేసె స్వీయ ◆ సైన్యము వొంగన్.

క॥ అత్తటి ననిరుద్ధుం డా, చిత్తజుఁడును జూచుచుండ ◆ శితబాణములన్
దత్తీక్ష్ణారిబలంబున, మొత్తముగా వైచె జనక ◆ భూభుజవర్యా! ౮౬

చ॥ అతని శితాశుగప్రహార ◆ మందికళింగమహీశువాహినుల్
హతరథముల్ ద్విధాకృతమ ◆ హాధ్వజముల్ హతమత్తనాగముల్

హతభటులుఁ హతేశులు హ • తాశ్వయచోదకజాలముఁ మఱిన్
హతరథిసారథిప్రతతి • యై కననయ్యె ననంతరంబునన్. ౮౭

కం. ఆకాళింగేశుఁడు తన, మూఁకలఁ గని మేనఁ జెడిన • బొందళము దగన్
వీఁక గజారూఢుండై, యాకట్టగ సతనిఁ బోర • నాగ్రహమతితోన్. ౮౮

తే. నూటనలుబదిమణుగుల • వాటమైన, గదను గొని యనిరుద్ధుపైఁ • గంటగిలగ
వైచి నిజకరిచే వీర • వరులఁ ద్రొక్క, సల్పి గర్జించె జలదంబు • సరణిఁ గరము.

ఉ. అట్టులఁ దద్గదాహతిని • జ్యాపయిఁ బడ్డ యుషామనోహరున్
జుట్టిన యాదవోద్భటులు • జూచి మహాగ్రహవృత్తిఁ దద్రిపున్
బట్టి శితాస్త్రశస్త్రములఁ • బాఁదిరిగా కురరంబు స్యేనము
న్బట్టి పలంబు మెక్కఁగ ఘ • నంబగు ముక్కునఁ గ్రుమ్మినట్టులన్. ౯౦

చ. పిదపఁ గళింగనాయకుఁడు • వెంటనె నారినిగూర్చి చాపమున్
మద ముబుకంగఁ ఢంకృతుల • మాటి కొనర్చి తదీయబాణముల్
జదియఁగఁ గొట్టె నంత బల • శాలి బలానుజుఁడౌ గదుండు స్వో
ద్గదగొని వామహస్తమునఁ • దద్గజముం బ్రహరించె నెంతయున్. ౯౧

తే. తత్ప్రహారమునన్ వాని • దంతి పడియె
నింద్రదంభోళిహతిచే మ • హీధరంబు
పడినయట్లు కాళింగుఁడున్ • బడియెఁ బుడమి
నంతఁ దిరిగి యా కాళింగుఁ • డాగ్రహమున. ౯౨

చ. గదఁగొని లేచి తద్గదుని • గాటముగాఁ బ్రహరింప నాతఁడున్
గద నతనిన్ సుమాళముగ • గాశ్యపిపైఁ బడద్రొబ్బి కొట్టె నా
పిదపఁ గళింగరాజు తన • వీర్యము హెచ్చిల లేచి వానిస
మ్మద మణఁగంగ బాఁదె నిటు • లయ్యెను ఘోరరణంబు వీరికిన్. ౯౩

ఆ. వీరిగదలు రెండు • విస్ఫులింగంబులఁ, బఱపి పోరి తుదకుఁ • గరము నుసిగ
మూతె గదుఁడు • వాని ధారణిఁబడఁద్రోసి, యాడ్చె ఫణిని గరుడి • యాడ్చినట్లు.

తే. అట్టి సంహతిసంచూర్ణి • తాస్థి బాధి,తుండునగు కళింగేశుఁడు • తోడులేమి
నీమనోభవుశరణంబు • నడుగ బలిని, శక్తికొలఁదిని నిడి యన • సాగె నిట్లు.

కం. దండము దండము దైవత, తండవిభుండవు పరేశ ! • దాన లయమునన్
మండెడి దండధరునిగతి,నుండిన నిన్నెవఁడు సూచి • యోర్చునో చెపుమా !

చ. అనవుడు మెచ్చి కృష్ణతన • యాగ్రణి తత్థనలి వీడి నీటిపైఁ
జను నసలంబుకై వడిని • స్వధ్వజినీసచివేంద్రయుక్తుఁడై

ఘునమరుధన్వదేశపతిఁ గాంచి జయింపఁగ నెంచి ముందుగాఁ
బనిపెను నుద్ధవాఖ్యుఁ దన పైనము చొప్పును జెప్ప వానికిన్. ౯౭

క॥ శ్రద్ధను బుద్ధిమదగ్రణి, యుద్ధవుఁ డా మరుని యాజ్ఞ నొందియు జేరెన్
దద్ధన్వాధిపధానికిఁ, దద్ధరణీధ్రోరుదుర్గ తండము గడవన్. ౯౮

వ॥ అట్లా రాజధాని కాతండు సేరి తదధిపుండగు గయుని సభాభవనంబునం గాంచి మహారాజా! యాదవేశ్వరుండగు నుగ్రసేనుండు జంబూద్వీపవిరాజమాన భూపతులనుండి కప్పంబులం గొని రాజసూయాధ్వరం బొనర్పంగలండు. ఇద్దాని కసంఖ్యబ్రహ్మాండవిభుండును, బరిపూర్ణతముండును, భగవంతుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు సచివుండై చెన్నారె. అమ్మహాత్మునిచే ధన్వివరుండును, మహాబలుండునగు నీప్రద్యుమ్నుండు ప్రేషితుండయ్యెం గాన గులకౌశలార్థంబుగాఁ గరంబునం గరదంబు లవ్వానికి సమర్పింపుమని సవినయంబుగాఁ జెప్ప నా గయుం డీషత్ప్రకుపితుండై వీర్యశౌర్యంబులు ధైర్యస్థైర్యంబులతోఁ బెనఁగొన నఖర్వగర్వంబున నిట్లు వక్కాణించె. ౯౯

తే॥ ఉద్ధవా! నీవు మీపతికొత్తి యిట్లు, పలుకవలయును గయరాజు భండనంబు
సలుపకుండఁ గప్పముల నీఁ దలఁచుకొనఁగ, లేదటంచు ముమ్మాటికి లేదటంచు

తే॥ అబ్బ! యల్పులౌ నీబోటి యాదవులకు, నింత స్వల్పకాలంబులో నింత బుద్ధి
హద్దుమీఱి జనించెనే యౌర! యరరె!, భండనంబును సల్పక బలుల నిడను

మ॥ పిదపన్ దద్గయు నుద్ధవుండు విడి వేవే సేరి ప్రద్యుమ్ను నో
మదనా! యంచు యదూద్భవుల్ వినఁగఁ దత్క్షాత్రనేత వాక్యంబులన్
జదువన్ బూసను గ్రుచ్చినట్లు, మరుఁడున్ సంగ్రామముం జేయ నె
మ్మది యోజించి స్వసైన్యయుక్తుఁడయి రమ్మా! యంచు నేగెన్ గసిన్.

తే॥ అట్లు చని యతఁడా గయు నద్రి దుర్గ, ఖేయ వనరమ్య హర్మ్యముల్ గింకిరిపడఁ
గొట్టి యెదిరించు నరిసేన ముట్టి మట్టి, బిట్టుదిట్టగనొప్పె నప్పట్టు నందు.

మ॥ గయుఁ డక్షౌహిణి యుగ్మముంగొని మహోగ్రంపశ్యుఁడై ధీరుఁడై
హయదంతావళిపాదసంహతులకున్ జ్యాదేవి కంపింపఁగా
రయమొప్పం జని తన్మనోభవునితో రా! రమ్మ! రమ్మంచు ని
ర్భయవృత్తిన్ జెలరేగి డీకొనె దివిన్ బర్హిర్ముఖుల్ మెచ్చఁగాన్. ౧౦౪

సీ॥ మత్తేభములతోడ మత్తగజంబులు, దుష్కారములతోడఁ దురగములును
రథికవరులతోడ రథికరత్నంబులు, సారధితతితోడ సారధులును,
యోధపుంగవులతో యోధపుంగవులును, మల్లవర్యులతోడ మల్లవరులు
వైమానికులతోడ వైమానికాగ్రణుల్, శస్త్రాస్త్రములతోడ శస్త్రములును

తే॥ దాఁకిపీఁకఁ బరస్పర ♦ మాకులంబు,గాఁగ ఘోరయుద్ధంబయ్యెఁ ♦ గడకు గయుని
వీరు లెల్లరు భయపడి ♦ తేరుల విడి, తత్క్షణంబునఁ బాఱిరి ♦ దశదిశలకు. ౧౦౬

ఆ॥ అవల గయుఁడు పాఱు ♦ నాత్మసైన్యంబును,గాంచి యొంటిగానె ♦ కయ్యమాడ
ధనువు టంకృతులను ♦ దద్దసల్పుచు నేగెఁ, బిదపఁ బంచశరుఁడు ♦ గదిసి కసిని

ఉ॥ పంచశిలాంబకంబులను ♦ వర్మముఁ జించి శతాశుగంబులన్
ద్రుంచి శరం బిషుద్వయము ♦ తోఁ బెదటెక్కెముఁ గూల్చి సూతు హిం
సించి మహోగ్రబాణమునఁ ♦ జెండి హయంబుల నాల్గుతూపులన్
వంచి రథంబు నిర్వదగు ♦ భల్లములన్ మృధమందు మించెఁగాన్. ౧౦౭

క॥ గయుఁడును గని పెఱధనువును, రయమునఁ గొని దీప్తిమంతు ♦ రతికాంతుని ని
ర్భయమున నిర్వదితూపుల, లయమానటు వేసి మొగులు ♦ లాగున నఱచెన్.

క॥ ఆయేటుకుఁ బ్రద్యుమ్నుం, డాయని చింతించి యధిక ♦ భాస్వత్శక్తిన్
దీయుచు డాయుచుఁ బాయక, యాయధిపుని మీఁదవై చె ♦ హాహా! యనఁగన్.

క॥ ఆశక్తియుఁ దద్హృది నా,వేశముతోఁ జీల్చి నెత్రు ♦ విఱివిగఁ గొని బల్
కాశి దగన్ గ్రోలెను ధర, ణీశుండగు గయుఁడు మూర్ఛ ♦ నిద్ధరఁ గూలెన్.

క॥ వెంటనె తద్బహుధనువులు, గంటునఁ దద్గయుని దివ్య ♦ కంఠము లాగెన్
మింటను దిరిగెడి గరుఁడుడు, గంటను గని పాములాగు ♦ కరణిని దేవా! ౧౧౧

చ॥ సురనరదుందుభుల్ మొఱసెఁ ♦ జూపఱు నబ్రమునెంది రెంతయున్
గురిసెను బూలవానలును ♦ గుంభిని విప్పె మొగంబు నింతలో
ధరపయిఁబడ్డ తద్గయుఁడు ♦ తాల్మిని సొమ్మను దేఱి లేచి యా
మరుని పదంబులన్ శరణు ♦ మాకగు! మంచుఁ బడెన్ నరేశ్వరా! ౧౧౨

క॥ పదపడి మదనుఁడు సుంకము, ముదమునఁగొని యచటసాగి ♦ పోయె నవంతీ
శు దరికి బంగరుకర్ణిక, మదమునఁజను షట్పదంబు ♦ మాదిరిఁ బిదపన్. ౧౧౩

ఉ॥ మాలవభూవిభుండు మతి ♦ మంతుఁడునౌ జయసేనుఁడా ప్రజా
పాలకు నాగమంబు విని ♦ బంధుపురోహితవృద్ధపుత్రమి
త్రాలిని గూడి భక్తిమెయి ♦ నర్చలొనర్చి కరంబు లిచ్చి వే
ప్రాలెఁ దదంఘ్రిపద్మముల ♦ పై నటుపై నల పుష్పబాణుఁడున్. ౧౧౪

ఆ॥ కారణాంతరమునఁ ♦ గనినట్టి వృద్ధులౌ, తల్లితండ్రులకును ♦ దండ్రి స్వసకు
నందముగను మ్రొక్కి ♦ విందానువిందుల, వారిసుతులఁ బ్రీతి ♦ గారవించి.

తే॥ మాలవోద్భవజనులతో ♦ మలసి యాద, వాళి గొలువ మాహిష్మతి ♦ యనెడు పురికి
నరిగె; యాదవ బలముతో ♦ దరిని వఱలు, నర్మదా నదిఁగాంచె వి ♦ న్నాణముగను

వ॥ అనఘా! యానర్మదాతరంగిణీరత్నంబు శృంగారతిలకంబు నుదుటం బెట్టిన చందంబునం గల్లోలభరితంబగు తుంగతరంగనికరంబుచే భాసిలి మకుటం

బును మౌళిభాగంబున ధరించినకరణిం బుష్పగుచ్ఛంబులతో విరాజిల్లి దేవతానిచ యంబులు మూర్తీభవించి ప్రకాశించినవిధంబునం గోరకిత పల్లవిత పుష్పిత ఫలి తంబులగు వేతసీవేణుచూతామ్రాతకాదితరునికరంబులతో శోభిల్లి మఱియు సకల విధంబులను మందాకినీప్రవాహిని మాదిరి వెలుంగుట నాప్రద్యుమ్నుండు గని మనమం దలరి తన డేరాలు వేయుట కనువగు ప్రదేశంబని స్థిరీకరించి రమ్యంబుగా వేయించి సురనికరమధ్యంబున వెలుంగు మహేంద్రుని సరణి యాదవాదిబల మధ్యంబునం బ్రకాశించుచుంటఁ దన్మాహిష్మతీపురవిభుండగు నింద్రనీలుండు గని నిజదూతం బిలిచి హస్తినాపురనాథుండును ధీమంతుండును బలవంతుండు నగు ధృతరాష్ట్రునిచే నేసీదేశంబునకు రాజుగా నిర్ణీతుండనై తిసి కాన నిటనుండి యా భూవరునకుఁదప్ప కప్పంబు లన్యుల కొప్పంజెప్పంబడవు. సాహసించి రణమొన రించినను నిందు విఫలంబగుననియే గుత్తెఱింగి చనుమని చెప్పి నిజభటుం బంప నాతం డా యాదవనేతకడకుం జని నమస్కరించి తద్గదితోక్తులను విన్నవింప నప్పావింటివాఁ డాలించి యాగ్రహించి కానిమ్ము మాయుగ్రసేనమహారాజునుగాని తద్బలంబును గాని మమ్ములఁగాని యామెఱనగాఁ డెఱుంగఁడుగాఁబోలు నితఃపూర్వం బిట్లే మమ్ముల ధిక్కరించిన గయకళింగరాజులకుంబట్టిన యథోగతియే యితనికిం బట్టునని యెఱుంగు మన నతివేగంబునం దన యొడయునికడ కరిగి ప్రద్యుమ్నకథితంబగు సం గతి సభాసదులు వినుచుండం బలుక నాయింద్రనీలుండు విని యూర్ధ్వదృష్టిం గొలఁది విచారించి యాదవబలంబును గూర్చి చింతించి శిరఃకంపం బొనర్చి పంచ సహస్రగజంబులును, నియుతహయంబులును, నియుతరథంబులును, గైకొని వినయ భయంబులతో నాప్రద్యుమ్నున కర్పించి నమస్కరించి రక్షింపుమని ప్రార్థింప నతండు సంతోషంబుతో నవి గ్రహించి చమూసమన్వితుండై యటనుండి కదలి గుర్జరదేశంబున కేగి యదలించి స్వబలంబుఁ జూపించి జయించి కరదంబులం గ్రహించి చేదిదేశంబునకుం జనియె. తద్రాజ్యంబునకుం బాలకుండుగా. ౧౧౮

పద్యుమ్నుఁడు చేదిదేశంబు గెలుచుట.

క॥ ఆనకదుందుభిభగినీ, మానసహారుండు బుద్ధి ♦ మన్మాన్యుండుఁ
ధీనిధి శిశుపాలుని పిత,యై నెగడొకఁడు దమఘోషుఁ ♦ డను నామముతోఁ.

క॥ ఆతని చెంతకు మరుఁడుఁ, దూతగ నుద్ధవుని బనిపెఁ ♦ దోడ్త నతండా
నేతను గని కొలువున నీ,రీతిని నతులిడి వచించె ♦ శ్రీహరిభక్తా! ౧౧౯

మ॥ దమఘోషా! మన యుగ్రసేనధరణీ ♦ దారుం డకూపారబ
ద్ధమహీభ్రాజితసర్వరాజుల నిజో ♦ ద్దామప్రతాపాదులఁ
గ్రమమౌనట్లు జయించి వారివలనం ♦ గప్పంబులం బొంది ది
వ్యమునీంద్రుల్ దగ రాజసూయకృతి స ♦ ల్పంగాఁ దలంచెంగదా. ౧౨౦

క॥ అందుల కీ ప్రద్యుమ్నుని, సుందరు ధానుష్కవరుని ♦ శూరుని ధర రా
డ్బృందము గెలువఁగ బలులను, జెందగ మున్నిట్లు బంపె ♦ చేదిధరేశా! ౧౨౧
క॥ కావున నీవును మసలక, యా వీరునకు బలులిచ్చి ♦ యనుపుమ యధిపా!
నావుడు శిశుపాలుఁడు విని, పావకసమనయనుఁడగుచు ♦ వచియించె నిటుల్.
శా॥ ఔరా! కాలగతుల్ దురత్యయములై ♦ యాశ్చర్యముం గొల్పు న
ఘ్యూరే! స్రష్టను గాలరూపు గుణి వి ♦ జ్ఞానప్రదుర్ భారతీ
దారుర్ బ్రహ్మనుగూడ నేఁడు కలియే ♦ దార్ఢ్యంబుతో నేలఁగాఁ
బ్రారంభించెను నోడ బండి మఱియుర్ ♦ బండ్లోడలయ్యెం గదా! ౧౨౩
ఆ॥ ఎచట రాజహంస ♦ మెచ్చట కాకంబు, మూర్ఖుఁ డెచట నెచట ♦ బుధవరుండు?
కాని నేఁడు బంటు ♦ కాలగతిఁ సార్వ,భౌముఁ గెల్వఁగడఁగెఁ ♦ బలుకఁ గలమె!
తే॥ అల యయాతిశాపంబున ♦ యాదవకుల,మెల్ల భ్రష్టరాజ్యపదమై ♦ యేవగింపఁ
బడదె! యది యిప్డు రాజ్యంబు ♦ స్వల్పమైన, నెగసిపడు మర్గు నదియయి ♦ మెగసినట్లు.
ఉ॥ తుచ్ఛకులోద్భవుం డఖిల ♦ తోయధివేష్టితరాజ్యపాలనన్
స్వచ్ఛయశంబుఁ గాంచిన న ♦ పండితపుత్రుఁ డఖండపాండితిన్
గచ్ఛపమాదిపెన్నిధులఁ ♦ గన్న దరిద్రుఁడు ద్రవ్యవంతుఁడై
యచ్ఛబహూకృతుల్ గనిన ♦ నాపఁగఁ బోలునె? పగ్గమేసియున్. ౧౨౬
క॥ వారిధరఁద్రుణమువలెన్, ధీరతఁగని యెక్కి నిక్కి ♦ దివిపైఁ జుక్కల్
దీరుగ మేమే యిత్తఱి, దీరిచితిమని యనుదు రిది ♦ తీరే? చెపుమా! ౧౨౭
తే॥ కొలఁది ప్రొద్దుల క్రిందట ♦ నలఁతిరాజ్య
ముగ్రసేనుండు పొందెనో ♦ యొందలేదొ
యపుడె యెంతటి వాఁడయ్యె ♦ నహహ! యతని
కట్టి వాసుదేవుఁడు మంత్రి ♦ యంట కాని. ౧౨౮
క॥ అతఁడు జరాసంధునిచే, మతిచెడి తన మధురవిడిచి ♦ మనుటకు జలధిన్
ద్రుతగతి నక్కెను వాఁడే, సతతము దద్విభునిఁ గొల్చు ♦ స్వబలాన్వితుఁడై.
క॥ మఱి యా మంతిరి జని సం,కర మల వసుదేవగోప ♦ కప్రభువరు లి
ద్దఱు నా కొడుకసి కొడుకని, తురమును బొనరింతు రెంతొ ♦ తూథూయనఁగన్.
క॥ తెల్లనితండ్రిరి కాంచిన, తెల్లని వసుదేవునందు ♦ ధీరులు వెగడన్
నల్లగ నీ హరి పుట్టెను, దెల్లమయిన వార్త యిద్ది ♦ త్రిజగములందున్. ౧౩౧
తే॥ ఉద్ధవా! నీవు పల్కిన ♦ బుద్ధిమంతుఁ
డతిబలుఁడగు ప్రద్యుమ్నుఁడే ♦ యట్టి సంక
రునకుఁ బుట్టిన నీచుండు ♦ గనుక వీని
కేము కప్పముల్ గట్టుట ♦ యేటిమాట? ౧౩౨

క॥ మా తాడక పోరాడఁగ, నీరాజును రమ్మటంచు ♦ నెట్టనఁ జెపుమా!
పోరా! పోరఁగ రారా!, ద్వారావతి నేడుగెల్తు ♦ వైరులు డిందర్. ౧౩౩

తే॥ అని ప్రతిజ్ఞల సల్పి శి ♦ తాస్త్రశస్త్ర
ములను గైకొని ద్వార కేఁ ♦ బోవుచుంటి
నాయనా! సభాసదులార! ♦ నమ్ముఁడంచు
నరుగుతఱి నడ్డి దమఘోషుఁ ♦ డనియె నిట్లు. ౧౩౪

తలిదండ్రులు శిశుపాలునకు హితోపదేశం బొనర్చుట.

ఉ॥ చాలును జాలు సాహసము ♦ చక్కఁగ నోయి కుమార! వైరిని
గాలము దేశముం దొలుతఁ ♦ గాంచుము మించుము మూఁడుశక్తులన్
మేలగునో సిలుం గగును? ♦ మిట్టిపడన్ ఫలమేమి? నెమ్మదిన్
జాలఁగ యోజనన్ సలిపి ♦ సాగుము వేగ యమోఘపద్ధతిన్. ౧౩౫

క॥ చేసెడికార్యము మంచిదొ, దోసమొ యెదొ యరయనౌను♦దుడు కొప్పదు సూ
వాసిని గోరెడివారలు, గాసంతయు దుడుకులేక ♦ కననౌ శమమున్. ౧౩౬

క॥ శమమే కలహము లాపెడి, శమమే చెదిరిన మనంబుఁ ♦ జక్కఁగఁ జేయున్
శమమే మేలులఁ గూర్చెడి, శమమే తపమని వచించు ♦ సకలశ్రుతులున్.

క॥ కినుకను మోహము దానన్, దనరెడి స్మృతివిభ్రమంబు ♦ దానను మతి నా
శనమును గల్గెడి మఱి దా,న నశించెడిఁ గానఁ బ్రజ గ ♦ నందగు శమమున్.

క॥ పురుషార్థంబుల కోర్పే, కరమగు సాధనమటంచు ♦ ఘనులందు రిటన్
ద్వరితము గూడదు గనుక సు,కరముగ సామంబె సల్పఁ ♦ గాఁదగు పుత్రా! ౧౩౯

ఉ॥ దానముచేత సామమును ♦ దానము సత్క్రియచేత నద్దియున్
దీనిధినుత్యయోగ్యతనుఁ ♦ దీప్తివహించును వెండిఁ జేదిభూ
జానులు యాదవాళి యొక ♦ జాతికిఁ జెందినవారు గాన నా
మానస మొప్పకున్న దని ♦ మార్కొని పోరుట కీడు వారలున్. ౧౪౦

క॥ ఆతఁడు సల్పెడి సేతయొ, పూతము పురుషార్థదంబు ♦ బుధనుత్యము నా
చేతనయినవఱి కేదియొ, ప్రీతిగఁ జని యిడెద నీవు ♦ వెంబడి రమ్మా! ౧౪౧

క॥ అని యుచితంబుగఁ జెప్పఁగ, విని యల శిశుపాలుఁ డండు♦ భేదితుఁడయ్యెన్.
దన నోరెత్తకయుండెను, జనకులు పుత్రకుల నిట్లు ♦ శాసింపఁదగున్. ౧౪౨

తే॥ ఇంతలో శ్రుతశ్రవ యను ♦ నింతిమిన్న, చేదిపతిరాణి వసుదేవు ♦ చెల్లె లటకు
వచ్చి వినయావనతయయి♦పలికెనిట్టు, లాత్రగాఁడును ఖలుఁడైన♦పుత్రకునకు.

మ॥ తనయా! దుఃఖముగూర్పఁబోకు మనమున్ ♦ దద్యాదవుల్ బోరుటల్
జన దా యానకదుందుభిప్రభువు నీ ♦ సౌఖ్యార్థి యా మాతులుం

డనియుఁ దత్సుతుఁడైన శ్రీహరిని నీ ♦ యాధిక్యముం గోరు బా
వనుగా భావమునం దెఱింగి విను మ ♦ బ్బా! పట్టు పోఁగొట్టురా. ౧౪౪

ఉ॥ ప్రస్తుతమందు నిందులకు ♦ వచ్చినవారలు కృష్ణు నాత్మజుల్
నిస్తులశౌర్యధైర్యబల ♦ నిర్మలభావయుతుల్ మహాత్ములుఁ
శస్త్రశరీరు లందునఁ బ్ర ♦ శంస్యులు బూజ్యులు నాకు మీకునుఁ
గస్తి ఘటించు భండనము ♦ కై తలఁపఁ వలదయ్య! పుత్రకా! ౧౪౫

చ॥ అదియునుగాక నిన్నలిసి ♦ యాగతులైనటువంటి వారి నా
మదనముఖప్రభూత్తముల ♦ మాటలఁ బూజల లోటు లేనటుల్
ముదమున గారవించి బల ♦ ముఁ గొలువంగను దోడుకొంచు నా
సదనముఁ జేర్ప నే నిపుడు ♦ చాలఁగఁ గోరుచునుంటి నాత్మజా! ౧౪౬

క॥ చిరకాలమయ్యె వారిని, మురిపెముతోఁ జూడ నిపుడు ♦ ముచ్చటపడెదఁ
ద్వరగా మాతో రమ్మిఁక, దొరకదు సుత! యిట్టివేళ ♦ స్తుతవీరవరా! ౧౪౭

క॥ తలిదండ్రులు తద్రీతిని, బలికిరి శిశుపాలుఁ డద్ది ♦ పాటింపక యి
ట్టుల మఱి తన వారలకుఁ, బలికెను జెట్టలు హితోక్తి ♦ బాటింతురొకో?

శిశుపాలుఁడు ప్రద్యుమ్నునిపై దండెత్తుట.

శా॥ అమ్మా! నాకలరామకృష్ణులు సతం ♦ బాగర్భశత్రుల్ గదా
యమ్మాయావులు యాదవుల్ పగను నా ♦ కాయాసముల్ గూర్పరో
యమ్మాడ్కిఁ మన కుండినాహ్వయపురం ♦ బందందఱుఁ జేరి పూ
ర్ణమ్మైనట్టి పరాభవంబు గలుగఁ ♦ నాపెండ్లి నాపింపరో. ౧౪౮

క॥ వీరలతో నేయంబే, నేరీతిని జేయవలెనొ ♦ యేమేమి? యహా!
వీరిని భండనవహ్నిని, మారణహోమం బొనర్తు ♦ మనవా రలరఁ. ౧౫౦

తే॥ అమ్మ! మీరిర్వురుం గూడ♦నరులపక్షు, మైత్రి రేఁ మిమ్ముఁ జెఱసాల♦యందుఁ బెట్టి
కష్టపెట్టెదఁ గంసుండు ♦ కన్నవారి, జెఱను బెట్టి వేధించిన ♦ కరణి నిజము.

వ॥ అని కఠినంబుగాఁ బలుక నాతలితండ్రు లిర్వురు ఖిన్నులై. ౧౫౧

తే॥ ఆరయ నజాతమృతమూర్ఖు♦లైనసుతుల, నాద్యులిర్వురు మంచివా♦రంతిముఁడటు
గాఁడుగద యాద్యులో సకృ♦త్కష్టదులిఁక, జివర వాఁడసకృద్వ్యథఁ♦దవులఁ జేయు.

ఉ॥ ఎవ్వఁడు మంచిసేతల ర ♦ చించి పితృఁ దనియంగఁ జేయునో
యవ్వినతుండె పుత్రకుఁడ ♦ హా! పతికిఁ బ్రతిలేక సంతతం
బెవ్వతె తత్సుఖం బఖిల ♦ పించునొ యాసతి భార్య నేఁ
డెవ్విధినేఁ సుఖవ్యథల ♦ నెంతయు నుండునొ వాఁడె మిత్రుఁడౌ. ౧౫౨

చ॥ ఘనుఁ డటువంటిపుత్రకుఁడు ♦ గల్గఁడుగా యని మిన్నకుండిరో
జనవర! యుద్ధవుం డవల ♦ సాగి యటుఁ నిజసేతఁ జెంతకుఁ

జని శిశుపాలసూక్తులఁ దు । చాలును దప్పనియట్లు చెప్పె నం
త నలమహాఖలుండు తన । దాయల భస్మమొనర్ప నేర్పునన్. ౧౫౫

క॥ వాహిని ధ్వజినియుఁ బృతనా,క్షౌహిణులను నల్దెఱగులఁ । గ్రాలెడి చము పు
త్సాహముచే నాయుధముల,చే హవణించి మును నడువ।సిద్ధమొనర్చెన్. ౧౫౬

తే॥ అవల బహులాశ్వుఁడిట్లనె।నమరమునికి, నెంతసైన్యమాతఁడు గొని।యేగెదాని
లెక్కలన్ నాకుఁ జక్కఁగా।వక్కణించు, మీరు కాలత్రయజ్ఞులు।ధీర! యనఁగ.

వ॥ రాజా! యవధరింపుమని యిట్లని చెప్పంగడంగె. వందయేనుఁగులును, బదివేల గుఱ్ఱంబులును, లక్షకాల్బలంబును, బదునెకండువందలమంది రథులును, గలిగినది సేన యనియు నేతద్ద్విగుణంబుగా మీఱు సేన చతురంగిణియనియు, జతుశ్శతద్వీపంబులును, నయుతరథంబులును, జతుర్లక్షతురంగంబులును, శస్త్రాస్త్ర బలవాహనసంపన్నులును, లోహకంచుకాంచితులును, ధనుర్వేదపారీణులును సమర్థులు నగు గోటిపదాతులును, విరాజిల్లునది వాహిని యనియు, దీని కిబ్బడిగా నున్నది ధ్వజిని యనియు, దీని కినుమడిగా భాసిల్లునది పృతనయనియు, నిద్దాని కిమ్మడిగాఁ గన్పడుమొన యక్షౌహిణియనియు దీనికి నాయకుండైనవాఁడు సాహసుండనియు, శూరుండనియు, నిట్టి శూరులను నూఱుగురును భరించువాఁడు సామంతుండనియు, నేతాదృక్సామంతశతంబును నిర్వహించువాఁడు గజియనియు సారథిరథవాజులం గాపాడి యుద్ధమొనర్చువాఁడు రథియనియు, నీదృక్లక్షణంబులు గలిగి సేనలం బ్రోచువాఁడు మహారథియనియు పూర్వోక్తకార్యంబులు నెరవేర్చుట యేకాక శత్రుసైన్యంబులను ధ్వంసంబొనర్చువాఁ డతిరథుండనియుఁ దెలిసికొనుమని వెండియు నిట్లనియె. ౧౫౭

తే॥ అట్లు సేనల శిశుపాలుఁ।డమరిచికొని, వాహినీధ్వజిను లనెడి।బలగములకు
సరగ సేనానులుగ ద్యుమ।చ్ఛక్తులనెడి,వారి నతిబలిష్ఠులను నే।ర్పాటుజేసి.

క॥ పృతనాక్షౌహిణ్యాహ్వయ, వితతచమువులకును రంగ । పింగాభిధులన్
బతులుగ నొనరిచి మంత్రిస,హితుఁడై రతిపతిని గెల్వ । నేగెన్ సాగెన్. ౧౬౦

ఉ॥ కాహళదుందుభుల్ మొఱసె । ఖంగున ఘంటలు మ్రోఁగెఁ గార్యని
ర్వాహకపంక్తి కత్తులఁ గ । రంబులఁ దాలిచి వెంటనంటెఁ ద
త్శ్రీహరిపుత్రసేన యరి । సేనలు నా జలధిం దరింప ను
త్సాహములో నిరీక్షణము । సల్పుచు నుండె ననంతరంబునన్. ౧౬౧

ద్యుమచ్ఛక్తులు యాదవసేనతోఁ బోరి సాత్యకికృతవర్మలచే నీల్గుట.

ఆ॥ అటు లుభయుల ఫౌజు । లాజిరంగంబున, గలిసికయ్యమాడఁ । గడఁగెనందుఁ
దొలుత వాహిని యను।బలగంబుతోద్యుమం,తుండుసైద్యునాజ్ఞ।ద్రోసెఁ బగల.

క॥ అదరక యటు శిశుపాలుని, పెదమొన తలపడుటఁ గాంచి ♦ భీతిలక జగ
ద్విదితులు బలులగు యాదవు, లదిరా! యనఁ బ్రతిఘటించి♦రస్త్రాదులతోన్.

తే॥ ఉభయసైన్యబాణంబుల♦నుద్ధురముగ, నంధకారమ్ము గ్రమ్మె ర♦ణాంగణమున
నుభయహయపద్రజంబుల♦నభము మిగుల, గప్పఁబడియెను బ్రేక్షకుల్ ♦గాంచి యదల.

క॥ అందలి వాజులు పఱుగిడి, సందియము విడిచి రిపుల ♦ సామజములపై
సందడి జేయును మఱిఁగరి, బృందంబో కాళ్ళనరుల♦నెక్కిడి ద్రొక్కున్. ౧౬౪

ఉ॥ బాణగదాస్త్ర శస్త్ర వర ♦ పట్టిసశక్తి కృపాణశూలముల్
బాణులఁ దాల్చి త్రాణఁగసి ♦ వారలు వీరల వీరు వారలన్
బ్రాణములం దెగించి పడ ♦ బాఁదుకొనం దుద నందుఁ బాదముల్
బాణులు సంగముల్ దెగిన ♦ బంటులు కన్పడసాగి రోవిభూ! ౧౬౬

సీ॥ అతిజవంబున నేగు ♦ నశ్వంబులన్ రెంతు, తుండెములుగ జేయు♦నొండుగండఁ
డతిబలంబున మించు ♦ హస్తిదంతంబులం, బట్టి కుంభంబులం ♦ బఱుగునొక్కఁ
డిభ వాహమంత్రులన్ ♦ మృగరాజువలెఁ బట్టి, పట్టిపల్లార్చెడి♦భటుఁడొకండు
పరసైనికులనెల్ల ♦ గరవాలమునఁ జీల్చి, నటువలె దిరుగాఁడు ♦ భటుఁడొకండు

తే॥ విహగరీతినిఁ జెంగున ♦ విన్నుదాఁకి, వీఁకమార్తుర పైదూఁకు ♦ వీరుఁడొక్కఁ
డుండియుండని యట్లుండి♦ఖండనంబు,జరుపుదళవాయి యొక్కఁడు♦వఱలు నందు.

మ॥ అవలన్ జైద్యబలోల్లసద్ధ్రితము లా ♦ యక్రూరుఁడీక్షించి బా
ణవితానంబుల గుప్పె నంత రిపుసే♦నల్ వానకాలంబునన్
రవినిన్ మబ్బులు గప్పినట్లు గసిదీ ♦ ర్వంబైన విల్లమ్ములన్
నవయన్ వానిని గప్పెఁ జేదిధరణీ ♦ నాధోక్తులన్ బొంగుచున్. ౧౬౭

ఉ॥ అంతట గాందినీతనయుఁ ♦ డాగ్రహమూర్తి యనంగ నొప్పి ప్రా
ణాంతము సల్పు రిప్టిఁగొని ♦ యారిపులేసెడి బాణసంతతిన్
సాంతముగా జయించి స్వమ ♦ హత్తరశక్తినిఁ దద్ద్యుమంతు న
భ్యంతర మింతలే నటు ల♦యారె! యనం బ్రహరించె దేవరా! ౧౬౮

తే॥ తత్ప్రహారంబునన్ వాఁడు♦ధరణిపైన, రెండుగడియలు దాఁక మూ♦ర్ఛిల్లి మరల
లేచి లక్షభారభరక♦ల్పితను గదను,గొట్టి వాని ఱొమ్మున మేఘు♦మట్టు లఱచె.

తే॥ వాని దెబ్బ నక్రూరుండు ♦ వ్యాకులాత్ముఁ
డగుట యుయుధానుఁ డీక్షించి ♦ యతిరయమున
గాలరుద్రుని మాద్రిని ♦ గవిసి తద్ద్యుఁ
మంతునకుఁ దిరస్కృతి బలు ♦ మాటలాడి. ౧౭౦

ఉ॥ చీటికిమాటికిన్ విలు వి ♦ శేషవిధంబులఁ డంకరించి వా
చాట! త్వదుత్తమాంగము వె ♦ సన్ హరియించెడి దీనిఁగాచికొ

మ్మా! టకటొంకులాపు మీఱ ♦ నంచొఱ తూపును వేయ నద్దియా
పోటరి గొంతుకన్ నఱికి ♦ భూమినిఁ గూల్చె ననంతరంబునన్. ౧౭౩

తే॥ తద్ద్యుమంతుని వీరులున్ ♦ దాళఁజాల, మించు గాల్బలందిని బాఱి ♦ రవల శక్తుఁ
డనెడి ధ్వజినీప్రభుఁడు వచ్చి ♦ యట్లువారు, పరుగిడుటఁగాంచి కోపించి ♦ పరితపించి.

మ॥ అరరే! నే నిట నుండఁగానె యిటు ల ♦ న్యాయంబుగా సాగె నే
మిర! మా వీరులు బాఱఁగాఁ దొడఁగిరే ♦ మీ! యాదవుల్ రేగిరే!
సరియే నే నిఁక నూఱకొంట దగునా? ♦ చాల్జాలు నం చుద్ధతిన్
వరశూలం బల సాత్యకిన్ దునుమఁగా ♦ వైచెంజుమీ పిమ్మటన్. ౧౭౪

ఉ॥ సాత్యకి వానిదెబ్బ నిమ ♦ సంబు రసన్ గడబెట్టె నంతఁ ద
త్పృథ్వ్యయపాత్రుఁడైన కృత ♦ వర్మ రయంబున నేగుదెంచి త
న్నృత్యహమోజ్జ్వలద్రథము ♦ నూకఁగ సల్ప ననల్పశక్తుఁడున్
వ్యత్యయమయ్యె నంచు నధి ♦ కాగ్రహముం గొని దువ్వె మీసముల్. ౧౭౫

చ॥ కసిఁ బస దివ్యముద్గరముఁ ♦ గైకొని తత్కృతవర్మ తేరు బ
ల్నుసిగ నొనర్చె నావల బ ♦ లుండగు నాతఁడు స్యందనంబు వీ
డి సరగ నట్టి శక్తునిఁ గ ♦ డిందిగఁబట్టి భుజాయుగంబునన్
వెస రసఁగూల్చి నెట్టె నొక ♦ విస్తృతయోజన మేగునట్లుగాన్. ౧౭౬

క॥ అది కని తచ్ఛిశుపాలుం, డదరియు నల రంగపింగు ♦ లను ప్రెగ్గడలన్
మదపూరితులను హితులను, నెదిరుల నెదిరింపుఁ డంచు ♦ నేడ్తెఱఁ బంచెన్.

రంగపింగులు యాదవబలంబుతోఁ దలపడి భానునిచే హతులగుట.

చ॥ అనిపినమీఁద వారిరువు ♦ రగ్నిసమీరులు వచ్చినట్లుగాఁ
జని శితబాణవర్షము ల ♦ సాధ్యముగాఁ నొనరించి మించి బ
ల్కినుకను దంతిరథ్యములఁ ♦ గేతనముల్ రథులన్ రథంబులన్
మొనతలకట్టులన్ మిగుల ♦ మోఁదిరి దేవ! యనంతరంబునన్. ౧౭౭

క॥ ప్రద్యుమ్నుఁడు రిపుబల మన,వద్య మధిక మనుచుఁ గాంచి ♦ బాపురె! మనవార్
సద్యస్కాలమున మొనన్, సద్యశముల్ గడనఁజేయఁ ♦ జాలరు కట్టా! ౧౭౮

క॥ అను చిటు యాదవులందఱి, ఘనసభగాఁ గూర్చి యిట్లు ♦ గంభీరగళం
బున యాదవులారా! యటు, గనుఁడీ యరు లెటుల మనలఁ ♦ గారించెదరో?

క॥ కావుననే మన మొనమొన, నీ వేళనుజొచ్చి శత్రు ♦ బృందమ్మును వీ
రావేశముతోడుత నల, వైవస్వతపురికి నంపి ♦ వచ్చెద మెచ్చన్. ౧౮౦

తే॥ లేనిచో రంగపింగసే ♦ నాను లింక, మన పతాకిను లన్నిటి ♦ మడియఁజేయఁ
గలరు కావునఁ బోయెద ♦ నలఘుశక్తి, మీరుసైతము రండిప్డు ♦ మేడమునకు. ౧౮౧

వ॥ ఇట్లు శపథంబులాడుట శ్రీకృష్ణపుత్రకులలో నొక్కరుండును, నుక్కరియునగు భానుండనువాఁడు తత్సభాగ్రమందు నిలిచి సభాసదు లాలకింప మేఘగంభీరభాషణంబులతో నగ్రజాగ్రణీ! తమ యాగ్రహంబున కిది యదనుగాదు. ముల్లోకంబు లొక్కమొగి నెత్తటి నెదుర్కొనఁ దలంచునో యత్తటి భవదుగ్రధనుష్టంకారంబున కవసరంబు గలుగునేమో కాని సామాన్యులగు నీ రంగపింగుల శిరంబులం దురంబునం డొల్లంజేయుట కలఁతియగు నా కృపాణంబు చాలదే? కళింగరాజును జయించినపగిది నివ్వారినిం గెల్చి సంతోషంబు గూర్పం గలనని పగ్గించి తత్ప్రియత్నంబాపి ఖడ్గధరుండై పదాతిభాతి నరాతిపతాకినిలో వనగజంబు వనంబునం బ్రవేశించు చాడ్పునం జొచ్చి హయంబులం ద్రుంచి పతాకలం జించి యదలించి యెదిరుల మదంబు సదమదంబుగావించియు బుజంబులం గొట్టియుఁ బెడతెక్కలుగాఁ గట్టియు దుత్తునియలగునట్టుల మట్టియు నెట్టియు క్షీణపుణ్యంబులగు తారకంబులు బుడమింబడెడివడువున ముత్తెంబులు రాలుచుండ గుంభికుంభములం బగిల్చి ద్వితీయఖడ్గంబునం దద్సైన్యంబంతయు నంతంబుసల్పి నీహారపటలంబు భేదించుచుం బ్రకాశించెడి ప్రభాకరునిచందంబున వెలుంగుచు శ్రీకృష్ణదత్తంబగు కరవాలంబునం దద్రంగపింగళతాంగంబులం భంగంబు గావించి తురగంబులం దుత్తుమాడి సూతులం ఘాతించి తన ఖడ్గంబును భేదింపవచ్చు తదుభయచంద్రహాసంబులను నాశంబు సల్పి తద్రంగపింగోత్తమాంగంబులకుం గుఱియగునట్లు సముదగ్రాగ్రహవ్యగ్రుండై యసివరం బొందు వైవ నా యిరువురిశిరంబు లేకకాలంబునం దెగి ధరణింబడి దొరలుచుండ నబ్భానుం డానందించి యవి సంగ్రహించుకొని, ౧౮౩

చ॥ జయజయరావముల్ సెలఁగఁ ♦ జారణులుం గొనియాడ స్వీయుల్
భయమును వీడి సంతసిల ♦ వైరులు ఛాఱఁగఁ బూలవాన ల
వ్యయముగ వేల్పులుం గురియ ♦ వాద్యముల్ మొఱయంగ నమ్మచె
ల్ల! యనఁగఁ జూపఱుల్ బహువి♦లాసముగా నిడె మారుచెంగటన్. ౧౮౪

మ॥ తరువాతన్ శిశుపాలుఁ డా యిరువు రం♦త్యం బొందుటం గాంచి వీ
రరసం బుబ్బ శితాస్త్రముల్ బవనజీ ♦ ద్రువ్యాయతాశ్వీయబ
ద్ధరథశ్రేష్ఠముల్ విమానసమముల్ ♦ దంతుల్మదోద్వృత్తము
ల్వరవిద్యాధరతుల్యుల్ భటులు గ్రా♦లంబోయె బోరాడఁగన్. ౧౮౫

తే॥ అటు వసుంధర మాఱుమ్రో♦యంగ సల్పు
తూర్యములతోడ రథమెక్కి ♦ తుపమొనర్పఁ
జెదినాథుఁడు వచ్చుట ♦ జిత్తజుండు
గాంచి యోజించి రోషించి ♦ మించి తొలుత. ౧౮౬

క॥ పురుహూతదత్తరథికుం, డురవడితో నెక్కి శంఖ ♦ మూఁదెను దానన్
ధరణియు నభమును మొఱసెను, బరచిత్తములఁ గలగుండు ♦ పడియెను సుగుణీ!

ప్రద్యుమ్నుండు శిశుపాలునితోఁ బోరి యోడించుట.

క॥ అవలన్ దత్కందర్పుం, డవిరళశిశుపాలసైన్య ♦ మను మేడను శా
తవిశిఖముల మెట్లుగఁ గూర్చె విబుధులెల్లరును వినుతి ♦ సేయఁగ వీరన్.

శా॥ సత్త్వాఖ్యాతుఁడు చేదినాథుఁ డవలన్ ♦ శౌర్యాత్మజారంభముల్
మొత్తన్ మాటికిఁ జాపటంకృతుల నా ♦ మూలంబు గావించి త
ద్దత్తాత్రేయసుశిక్షితంబు దృఢమౌ ♦ ధాత్రస్త్రముల్ వేయ నా
చిత్తోద్భూతుఁడు దత్తజిల్లకయ శో ♦ చిష్కేశతుల్యాత్ముఁడై. ౧౮౯

తే॥ అతని యస్త్రప్రభావంబు ♦ నాక్షణంబు, నందు నవలీల మరల బ్రహ్మాస్త్రమేసి
సంహరించెను దానికా ♦ శౌర్యధనుఁడు, చైద్యుఁడగు శిశుపాలుఁడు ♦ సాహసమున.

క॥ అంగజుభంగ మొనర్పఁగ, నంగారాస్త్రంబు భార్గ ♦ వాంతఃకరణా
భంగురలబ్ధము వేయఁగ, నంగారంబులు జనించి ♦ యడజనులిడఁగన్. ౧౯౧

క॥ అర్జునమిత్రసుపుత్రుఁడు, పర్జన్యాస్త్రంబు వేసి ♦ వాని శరంబున్
భర్జించి సుఖముఁ గూర్పఁగ, దుర్జనుఁడౌ చైద్యుఁ డలక ♦ తో నాత్రుటిలోన్.

మ॥ మలయాద్రిన్ ముని గుంభసంభవుఁ డసా ♦ మాన్యంబుగా దివ్యశి
క్షలఁ గావించిన దర్ధవంతము గజా ♦ స్త్రం బేయఁగా నందు నే
న్గులు దీర్ఘంబులు నుద్భటాస్యతములై ♦ కోటానఁగోటుల్ జనిం
చి లివన్ మారుని సేనపై దుమికి హిం ♦ సింపం గడంగెన్ జుమీ! ౧౯౩

క॥ అంతట హాహాకారము, లంతట జనియించె మరుఁడు ♦ యాదవసేనల్
జింతిలుటఁ గాంచి తద్వైర్యాంతకరము నారసింహ ♦ మస్త్రము బఱపెన్. ౧౯౪

ఉ॥ అందు సటాచ్ఛటాశితన ♦ ఖాయతలాంగలభీషణాకృతుల్
బొందిన శ్రీనృసింహుఁడను ♦ పూరుషుఁ డొక్కఁడు బుట్టి బిట్టువె
ల్గొంది తదస్త్రనిర్గతమ ♦ దోత్కటహస్తిసమూహకుంభముల్
జిందఱసల్పి హుంకృతులఁ ♦ జేసి గ్రసించి తిరోహితుండుగాన్. ౧౯౫

క॥ దమఘోషుని తనయుఁడు నిరు, పమపరిఘంబును గిరాటు ♦ వైచెను బిదపన్
సుమబాణుఁడు తద్భేతిని, యమదండముచేతఁ జెండె ♦ నాసమయమునన్. ౧౯౬

ఆ॥ కనలి చేదివిభుఁడు ♦ ఖడ్గచర్మములతో, మంట నుఱుకు మిడుత ♦ మాడ్కి మరుని
మీఁది కుఱుక నతఁడు ♦ మెలకువ యమదండ, వరముచేత నవ్వి ♦ పాడుచేసె. ౧౯౭

ఆ॥ పాశిదత్తమైన ♦ పాశంబులం గొని, కసిని వానిఁ బట్టి ♦ కట్టి పదను
కత్తితోడ నఱకఁ ♦ గడఁగ గదుండను, హరికుమారుఁ డడ్డి ♦ యనియె నిట్లు.

మ॥ పరిపూర్ణుండు పరాత్పరుండు విమల ♦ బ్రహ్మం బుపాస్యుండునౌ
హరిచే నీతఁడు వధ్యుఁడంచు వినమా! ♦ యావాక్యముల్ వ్యర్థమౌ
కరణిన్ సల్పకుమన్న! లేనిమొదలన్ ♦ గారానికార్యంబు లి
త్తఱిఁ గావించిన దోషివయ్యెదవు గా ♦ దా! నీవు యోజింపుమా! ౧౯౯

తే॥ పిదప నీ వార్త శిశుపాల♦పితకుఁ దెలియ,నతఁడు నవరత్నహారది♦వ్యాంబరములఁ
గొని యథాశక్తిఁగప్పముల్♦గొంచు నపరి,వారముగవచ్చెఁబ్రద్యుమ్ను♦పాలికపుడు.

చ॥ మనసిజుఁ డాగ్రహంబు విడి ♦ మన్నన లా దమఘోషనేతకున్
బొనరిచి మ్రొక్కి నమ్రుఁడయి ♦ మ్రోలను నిల్వ నతండు మెచ్చి నా
యన! యిపుడీవె ధన్యుఁడ వ ♦ హా! యెటువంటి పనుల్ బొనర్పఁ బ
గ్గెను నొనరించి సల్పితివి ♦ కీర్తికరంబని పల్కి ప్రీతితోన్. ౨౦౧

క॥ తెచ్చిన కానుక లన్నిటి, నిచ్చి కరంబుల నొసఁగి ♦ యీ శిశుపాలున్
గ్రచ్చుటఁ బ్రోవుము! యీతని, మచ్చరమున కర్హాకృతి క్ర ♦ మంబుగ నయ్యెన్.

ఉ॥ కావున నింతటన్ విడిచి ♦ కావుము మా నెఱసుల్ క్షమింపుమో
దేవ! యనాథరక్షణను ♦ ధీ! యని వేఁడ మరుండు భూవరా!
యీ విపరీతకార్యతతి ♦ హేతువు నీ సుతుఁ డేముగాము కా
లావగుణంబె కారణమ ♦ టంచు మనంబునఁ దోఁచుఁ బూర్తిగాన్. ౨౦౩

తే॥ అని సముచితంబుగా బల్కి ♦ యతని సుతునిఁ
బాశముల విప్పిపుచ్చ న ♦ పారముదముఁ
బొంది యా దమఘోషుఁడు ♦ పుత్రుతోడ
స్వీయచంద్రికానగరంబుఁ ♦ జేరె జనక! ౨౦౪

తే॥ అవలఁ దచ్చైద్యసామంతు ♦ లందఱు తమ
ప్రభుని గతిగని మొదరక ♦ బలుల నిచ్చి
రంతఁ గంతుఁ డటన్ సాగి ♦ యాదవాన్వి
తముగ మనుతీర్థమున జల ♦ కముల నాడి. ౨౦౫

ప్రద్యుమ్నుండు కొంకణదేశాదులం గెలుచుట.

క॥ కొంకక జంకక లఘుగతిఁ, గొంకణదేశంబు సొచ్చి ♦ క్షమఁ దనరారన్
గింకరుచేఁ దెల్పఁగఁ ద,త్కొంకణపతి వచ్చి మరుని ♦ కడ కిట్లనియెన్. ౨౦౬

ఉ॥ దేవ! గదాధరోత్తముఁడ ♦ దివ్యకులప్రభవుఁడ దిట్ట మే
ధావి యటంచు నన్నిలువ ♦ ధాత్రిని నేలెడివాఁడఁ గావునన్
నీవు గదారణం బిపుడు ♦ నెమ్మినొనర్చి జయించి నాదు సే
నావళి రూపుమాపుమని ♦ యాడగ నిట్లనెఁ బచ్చవిల్తుఁడున్. ౨౦౭

తే॥ పెక్కుమందిని విఖ్యాత♦వీరవరుల, మేము చెలఁగితి మరయ నీ♦వేకకుఁడవు
గావె యిద్ది యధర్మము♦గాదె కనుకఁ, ద్వారకఁ జని కప్పముల్ గొని♦తమిని నిమ్ము.

క॥ అనవుడు మేధావియు ని,ట్లనియెను నటుకానియెడ మ ♦ దంఘ్రిని దీనిన్
గొని కదలించుఁడి! చూతము, ఘనవీరులు గారె చెపుడి! ♦ గట్టిగ ననఁగా.

క॥ దానికి యాదవు లందఱు, మానముతో మండిపడిరి ♦ మఱి దత్తాలాం
కానుజుఁ డధికబలుం డభి,మానియునౌ గదుఁడు వాని ♦ మదము నణంపన్.

చ॥ గదను గ్రహించి నిల్వ నల ♦ కౌంకణనాయకుఁ డాగ్రహంబునన్
గదఁగొని వానిపై విసరఁ ♦ గాంచి గదుండు గదన్ దదీయమౌ
గద నుసిఁజేసి రోసమునఁ ♦ గాడుపడన్ బ్రహరింప నట్టి బె
ట్టిదుఁడు వసుంధరన్ బడి క ♦ డిందిగ నోటనుగ్రక్కె నెత్తురుల్. ౨౧౧

తే॥ మరల యుద్ధమొనర్పఁగ ♦ మనసుపడక, గొబ్బునం గప్పముల్గొని ♦ కోరి శరణు
సపరివారంబుగాఁ జని ♦ శాంతమూర్తి, కట్టె ప్రద్యుమ్ననకు నిచ్చి ♦ యభినుతించి.

ఉ॥ పామరుఁడన్ మహాత్మ! భగ ♦ వంతుఁడ వీవు పరీక్షసేయఁగా
నీమెయిఁ గయ్యమాడితిని ♦ నీ నెఱసున్ క్షమియించి నా నతుల్
బ్రేముడితో గ్రహింపుమని ♦ వేఁడి స్వకీయపురంబుఁ జేరె నా
పై మదనుండు తత్స్థలముఁ ♦ బాసి చనెన్ గుటకప్రదేశమున్. ౨౧౩

వ॥ అట్లు చనెడిసమయంబున మృగయార్థంబై బయలువెడలిన తత్కుటకదేశాధీశుండగు మాలిం గాంచిన జాంబవతీసుతుండగు సాంబుం డా రాజువలన బలులం గొనితెచ్చి యప్పచ్చవిల్తున కీయ నతం డందికొని యటఁగదలి మహాభయంకరంబగు దండకారణ్యంబు బ్రవేశించి మునీంద్రుల యాశ్రమంబులం దిలకించి నిర్వింధ్యాపయోష్ణీతాపీతీర్థంబులలో సైన్యసమన్వితంబుగా స్నానంబు సల్పి శూర్పారకక్షేత్రంబున కరిగి యటనుండి నడచి ద్వైపాయనీహ్రదంబున కేతెంచి కాంచి యంత ఋశ్యమూకంబునకుం జని విలోకించి రాత్రిందివములు పర్జన్యుండు వర్షించెడి ప్రవర్షణాచలంబునకుం బోయి యానందించి శివక్షేత్రంబగు గోకర్ణంబును దర్శించి యట నిర్గమించి త్రిగర్తదేశనాథుని కరంబు లందికొని కేరళదేశంబు బ్రవేశించి యుండుట మన్ముఖంబునం దదధిపతియగు నంబష్ఠుండు విని పారితోషికంబులా కందర్పున కొసంగ నాతండు గైకొని కృష్ణవేణీతరంగణినిం దాఁటి తైలింగదేశంబున కరుదెంచె. అత్తఱిఁ దత్పురోపవనంబునం బురంధ్రీలలామములతో మృదంగాదిమధురధ్వనిసమేతంబుగా నింద్రుం డచ్చరలతోడ విహరించెడి వడువునఁ గ్రీడించు తత్తైలింగవిభుండగు విశాలాక్షుని పట్టపురాణియగు మందారమాలిని రజఃపుంజవ్యాప్తంబగు నభంబును గాంచి వెఱచి మనోహరా! కామాంధుండవై యేకార్యంబును గనలేకుంటివి. నేనో భవన్ముఖాలకాళిభ్రమరంబుగా నుండి యీవఱకెట్టి దుఃఖంబు నెఱుంగకుంటి. యాదవేశ్వరుండగు నుగ్రసేనుండు రాజసూయంబుఁ జేయందలంచి దిగ్విజయార్థంబై ప్రద్యుమ్నుని యాదవబలోపేతునిగాఁ బంపెనని

శ్రుతంబయ్యె. అతఁడే కాంబోలు ప్రస్తుతంబున నా శిశుపాలాదిభూపాలకులం గెల్చి దుందుభిసందోహధుంకారంబులతోడను, గోదండటంకారంబులతోడను, మత్తేభ శీత్కారఘూత్కారంబులతోడను, నిన్నుంగెల్వవచ్చినట్లున్నది. కాన జాగుమాని కప్పంబు లతనికప్పనంబుసేసిరమ్మని హెచ్చరింప నావిశాలాక్షుండు నిజబలసహితం బుగా బలులం గొని యప్పూవిల్తున కర్పించి నమస్కరించి యథాప్రకారంబుగా నిజోద్యానవనంబునకుం జనియె. అంత నారతీకాంతుండా చోటువీడి పంపాసరో వరంబున కరిగి యందవగాహనంబు సల్పి మహారాష్ట్రదేశంబునకుం బోయి తద్వి భునిచేఁ గానికలం గొని యటసాగి కర్ణాటదేశంబు సొచ్చి తదధినాథుండగు సహస్ర జిత్తుచేఁ బూజలతోఁ గూడిన కప్పంబుఁ బరిగ్రహించి యతని వీడ్కొని దేహజంబు లగు వికారంబులం జయించుట కేగు యోగీంద్రులాగునం గరూశదేశంబును గెల్చుట కరిగె. అందు రాజధానియగు మహారంగపురంబునం దద్వసుదేవుని మఱియొక చెలి యలగు శ్రుతదేవ యను దాసి భర్త వృద్ధశర్మ, దంతవక్త్రుండను తనయునితోఁగూడి పాలకుండుగా నుండు. ౨౧౪

ఆ॥ అట్టి వృద్ధశర్మ ♦ యాత్మజుఁడౌ దంత,వక్త్రుఁ డంబుజాక్షు ♦ వైరియగుచు
నట్టి చైద్యుఁబోలె ♦ నమ్మయబ్బల మాట, దాటి కినుక నిట్లు ♦ లోటులేక. ౨౧౫

దంతవక్త్రుఁడు మన్మథునితోఁ బోరి యోడుట.

ఉ॥ ఈదినమందు యాదవుల ♦ నెల్లర జల్లన డొల్లనేసి యా
మోదముతోడ వత్తునని ♦ ముజ్జగముల్ వణఁకన్ వచించి క్రౌ
వ్యాదభయాకృతిక్రియుల ♦ నక్కజుఁడై పలువిండ్లఁ బట్టి దా
మోదరపుత్రుపై దుమికెఁ ♦ మోఁదుటకై యసహాయశూరుఁడై. ౨౧౬

వ॥ అంతం గందర్పుండు దర్పంబునం దమమీఁదికి నేతెంచు. ౨౧౭

సీ॥ కనులఁ ద్రిప్పఁగఁజాలు ♦ కాటుకమలఁబోలు, నల్లనిరంగుతోఁ ♦ జెల్లువాని
నిప్పులం గ్రక్కుచు ♦ నివ్వెఱబడఁజేయుఁ, గ్రేలాడు నాల్కతో ♦ వ్రేఁగువాని
గుండె బ్రద్దలొనర్చు♦దండిమబ్బులఁబోలి, పలుమాఱు బడబడన్ ♦ వాగువానిఁ
దద్దయు నిడుపైన ♦ దశతాళవృక్షంబు, లంతయున్నతమున ♦ నమరువాని

తే॥ మకుటకుండలహైమవ♦ర్మకటకాది, భూషలన్ వెల్గువానిని♦భూమి వణఁకఁ
దరుల గిరులను ద్రోయుచుఁ♦దిరుగువాని, లక్షభారాంచితగదఁ జెలంగువాని.

తే॥ కాంచి యాతనితోడుతఁ♦గయ్యమాడ, దివ్యశస్త్రాస్త్రముల్ దాల్చి♦త్రిజగములను
గెల్చి పెల్చన నిల్చెడి♦కీర్తిగనెడి, స్వబల మంపె నష్టాదశా ♦ క్షౌహిణులను.

మ॥ పిదపన్ దద్బల మస్త్రశస్త్రముల నా ♦ వీరున్ మదోన్మత్తునిన్
జిదుకంగాఁ బ్రహరించె నాగ్రహముతో ♦ శృంగుల్ మహోగ్రావమున్

జదియం గ్రుమ్మినయట్టు లాయసురుఁడుర్ • గాలాగ్నిరుద్రాభుఁడై
గదఁ గైకొంచు వియచ్చరుల్ వెఱపుతో • గాంచఁగ విజృంభించుచుస్. ౧౧౦

ఉ॥ కొన్నిఁటి కుంభికుంభములఁ • గుంభినిఁ గూలిచి తన్ని కొన్నిఁటిన్
గొన్నిఁటి వందయామడల • కుం బడనెట్టి వియస్థలంబునం
గొన్నిఁటిఁగొమ్ములం జెఱికి • కోడిగముం బొనరించి కొన్నిఁటిం
దన్నుకొనంగ మొత్తిమొనఁ • దద్రిపుసైన్యమునందు వెండియున్. ౧౧౧

చ॥ అరదము లెత్తి తుత్తునియ • లౌనటులన్ బడవేసి వెంటనే
హరులగళంబులన్ నఱికి • యాకసమంటెడు నెల్లబొక్కెముల్
బఱపఱఁజించి త్రుంచి దృఢ • వర్మములం దెగటార్చి రౌతులన్
బలుగు బదాతిజాతము ల • వారిగఁ దీయఁగ మోఁది యాదటన్. ౧౧౨

తే॥ రాలిపాటునఁ జెలరేగి • రాజసుతుల, బలుల భూషణభూషితాం • గులను శస్త్ర
యుతుల భిన్నదేహాధోముఖోర్ధ్వముఖులు, గానుబరిమార్చియార్చె త • ద్ఘనముమాడ్కి

క॥ అత్తఱి నచ్చిత్తజుమొన, హత్తిన శస్త్రాస్త్రమణిచ • యాన్వితయోధుల్
నెత్తురుఁ గ్రక్కుచు రిక్కల, ముత్తమువలె నేల్రవాల • మొదలిడి రయ్యా! ౧౧౪

తే॥ వెండియున్ దంతవక్త్రుండు • భీషుగదను, రిపుబలంబుఁ గలంచె ని • ర్భిద్రశక్తి
బ్రలయజలధిన్ వరాహంబు • పంటఁబట్టి, పల్లటిలఁ జేసినట్టులఁ • బార్థివేంద్ర!

తే॥ అట్టి పట్టున నష్టాద • శాంబుజేక్ష, ణాత్మభవులు మహారథు • లట్టిదనుజు
సత్కృతునిఁ జేయ వాఁడు ప్ర • సాద మతుల, రాశుఁదగినట్లు రాజిల్లె • రక్తధార.

తే॥ కాని తద్ధతి నసురుండు • కళవళపడ, కుంటఁ బరికించి కృతవర్మ • మంటమందు
శరచయమున నక్రూరుండు • శక్తినసివ, రమున యుయుధానుఁడున్ గొట్టి • రమితధాటి

తే॥ రోహిణీపుత్రకుండును • రోషవిగ్ర, హుండు నగు సారణుండును • దండిదైన
గొడ్డలిం గొని వానినిం • గొట్టె తెఱపు, మఱపు బొందెడిలాగున • మనుజనాథ!

ఉ॥ అంతట దంతవక్త్రుఁడు గ • దన్ యుయుధానునిఁ గొట్టి కాళ్ళతో
నెంతయు గాందినీతనయు • నేఁచి కసిన్ గృతవర్మఁ జేతులన్
బంతము మీఱ మొట్టి నిజ • బాహుబలంబున మోఁది సారణున్
వంతల నొవ్వఁజేసెను న • వారణబాణకృపాణపాణియై. ౧౧౯

క॥ సారణయుయుధానులు నక్రూరుఁడు గృతవర్మ వాని • ఘోరహతులచే
ధారణి మూర్ఛిల్లిరి ధాత్రీరుహములు గాలి గూలు • తీరునఁ బిదపన్. ౧౨౦

ఉ॥ జాంబవతీతనూభవుఁడు • సాంబుఁడు గైకొని ముద్గరంబు నా
డాంబికు ముద్గలంబును ద • టాలునఁ జెండఁగ వైచి వెండియున్
డంబుగ దానితోన నక • టా! వికటంబుగఁ గొట్ట నాతఁడా
సాంబునిఁబట్టి బాహువుల • త్రొక్కితలమందునఁ గూల్చెఁ జెల్చనన్. ౧౨౧

ఆ॥ సాంబుఁ డంతలేచి ♦ సరగునఁ దద్దంత,వక్త్రుపాదములను ♦ బట్టి యిలను
బడఁగవైచె నద్ది ♦ కడువింతగాఁ దోఁచె, సర్వజనులకో ర ♦ సాతలేంద్ర!

ఆ॥ అపుడు దంతవక్త్రుఁ ♦ డవలీలగా లేచి, యఖిలభువనములును ♦ నార్వ నట్ట
హాస మాచరించి ♦ యాశంబరారితో, బలుకఁ దొడఁగె నిట్లు ♦ పరుషరీతి.

మ॥ మదనా! మీరు యయాతిశప్తులును సా ♦ మాన్యుల్ బరాస్కందులు
న్గదనప్రాంగణభీరువుల్ ఖలులు నా ♦ నాగోత్రసంజాతదు
ర్మదమత్తాంధకయాదవప్రభృతులై ♦ మాయంతవార్లేరటం
చెదలో సిగ్గును వీడి వచ్చితివిరా! ♦ యీనాఁటి కీర్తిగాక. ౧౩౪

క॥ వచ్చితివి పోమ్ము మీరిపు, డిచ్చటఁ బదిమంది గలిసి ♦ యేకాకిని నక
విచ్చలవిడి బాధింతురె?, మచ్చరి ధర్మంబె వేయి ♦ మాటలిఁకేలా? ౧౩౫

తే॥ అయిన నిన్నన్నచో దోష ♦ మత్తుఁగాని, నిన్నుఁగన్నట్టి తండ్రిని ♦ నీకులంబు
నిందఁజేసిన దోషంబుఁ ♦ జెందదందు, వెయ్యిహేతువుల్ గల వవ్విఁ ♦ వినుమ దుష్ట!

సీ॥ ఎవఁడు జరాసంధు ♦ నేపున కోపక,కూపారమును జేరి ♦ ప్రాపు గోరె
నెవఁడు మహాకాల ♦ యవనునిఘాటికి, భయమినుడింపగాఁ ♦ బాఱిపోయె
నెవ్వఁడు ప్రేతల ♦ యిండ్లలోఁ జొరఁబడి, దధినవనీతముల్ ♦ దస్కరించె
నెవ్వఁడు వేదశా ♦ స్త్రోరితధర్మముల్, దాఁటిన బాటల ♦ మాటలాడె

తే॥ నెవఁడు గోపికాబాలుల ♦ యిండ్లకరిగి, కూనరాగంబులం దీసి ♦ కొంటెయయ్యె
నెవఁడు టక్కులం డెక్కుల ♦ నేసరేఁగె, నెవ్వఁడేసగింపులకును ♦ నేవపడఁడొ.

ఉ॥ ఎవ్వఁడు గోపికాంగనల ♦ యెంగిలికూడు భుజించి మెచ్చునో
యెవ్వఁడు రాసమండలుల ♦ నెబ్బెటికంబుగ నాటలాడునో
యెవ్వఁడు నందుగోవులను ♦ నెల్లపుడుం దమిఁ గాచుచుండునో
యవ్వికటుండు కృష్ణుఁడుగ ♦ దా నినుఁ గాంచిన తండ్రి దుర్మతీ! ౧౩౮

తే॥ అట్టి నీచుండు నీ తండ్రి ♦ యల్పరాజ్య
మును గడించి ప్రభుండయ్యెఁ ♦ బుష్పబాణ!
యతని దయ నుగ్రసేనుఁ డా ♦ యలఁతి దొరత
నంబుఁ గైకొని యాదవ ♦ నాథుఁడయ్యె. ౧౩౯

తే॥ అంతమాత్రన రాజసూ ♦ యం బతం డొ,నర్పఁదలపడె క్షుద్రమా ♦ నక్క సింహ
పంచనఖములతోఁ గల ♦ హించునట్లు, లబ్బురమగుఁ గాలగతి దు ♦ రత్యయంబు.

చ॥ అనవుడు దంతవక్త్రునకు ♦ నంగభవుం డిటు పల్కసాగె నో
దనుజకులాధమా! మునుపు ♦ తాదృశకుండినపట్టణంబునం
దునఁ గడు జూపియుండిన య ♦ దుప్రభుయోధబలప్రతాపముల్
విని కని యుండ వక్కతన ♦ విన్మ మఱిఁ గనుమోరి తుంటరీ! ౧౪౧

క॥ నేనీ సంబంధినినని, మానసమున నెఱిఁగి మృథము ♦ మాతోఁజేయన్
బూనితివి ధార్మికుల కిది, దానవకులనాపకా! య ♦ ధర్మముగాదే! ౨౪౨

వ॥ వెండియు ద్రోణుండను వసు విశ్వాసుంధరను నందుండను నామంబునం జన్మంబెత్తి గోపాలకులకుం బాలకుండై యొసఁగుననియు, దద్గోకులంబున వసించు గోపికాగోపకులు శ్రీరాధామాధవతనూరుహోద్భవులగు గోలోకవాసులనియు, నెవఁడు లోకాభిరాముండనియుఁ బరంధాముండనియు నసంఖ్య బ్రహ్మాండవిభుండనియు, గోలోకేశ్వరుండనియు భగవంతుండనియుఁ బరాత్పరుండనియు వేదాంతవిదులచేఁ గొనియాడఁబడునో యే మహామహుండు స్వతేజంబున సర్వచరాచరతేజంబులు లీనంబుగాఁ బ్రకాశించునో యా పరమేశ్వరుండే దుష్టశిక్షణార్థంబును శిష్టరక్షణార్థంబును శ్రీకృష్ణనామధేయంబునం గోకులంబునం బరిపూర్ణతమావతారం బెత్తెననియు మరుతుండను పార్థివేంద్రుండె యా కృష్ణవరంబుచే నుగ్రసేనుండను పేరం జనించి యాదవేశ్వరుండై నిరంకుశంబుగా రాష్ట్రింబుఁ బరిపాలించుచుండెననియుఁ బైవార లందఱును బూర్వజన్మార్జితాగణ్యపుణ్యంబులచే జన్మించిరనియు గుఱ్ఱెఱుంగుము. ఇట్టి మహాత్ములం దూలనాడుట పాడిగాక కీడులకుం దోడగు. అట్లు నిందించినను జంబుకారవంబు లక్ష్యంబుజేయని సింగంబుభంగిని శ్వానధ్వానంబులను వినని మత్తమాతంగంబువిధంబునను, బెడచెవిం బెట్టెడఁ గాన శూరుండవైన మిన్నక కదనమ్మునకుం గదలిరమ్మన నద్దనుజేంద్రుండు రోషావేశపరవశుండై ౨౪౩

తే॥ గదను లక్షభారాంచితఁ ♦ గరమునఁ గొని
మరుని యురదంబుపై వైవ ♦ హరిసహస్ర
మిలను గూలియు సకిలించి ♦ నలుఁగడలకు
వెఱపుతోఁ బాఱఁదొడఁగెను ♦ ధరణినాథ! ౨౪౪

ఉ॥ పిమ్మట నమ్మరుండు దృఢ ♦ విస్తృతమౌ గదఁ దాల్చి దైత్యువ
క్షమ్మునఁ గొట్ట వాఁ డలఁతి ♦ గాసిని జెందె ననంతరమ్మునం
దమ్మనుజాశనాంగజుల ♦ కద్భుతమైన గదాహవమ్ము ఘో
రమ్ముగ నయ్యె కొండ మృగ ♦ రాజులు బోటిగఁ బోరినట్టులన్. ౨౪౫

ఆ॥ అంత దంతవక్త్రుఁ ♦ డాత్మీయభుజదండ
ములను గృష్ణపుత్రుఁ ♦ బుష్పబాణు
మృగవిభుండు బల్మి ♦ మృగరాజునుంబట్టి
క్షోణిఁ గూల్చినట్లు ♦ గూల్చె నవల. ౨౪౬

చ॥ మదనుఁడు లేచి కర్బురు న ♦ మందముగాఁ గొని త్రిప్పి బాద వాఁ
డదటుగఁ గ్రక్కినెత్తురుల ♦ నస్థులు చూర్ణముగా ఖిలాంగుఁడై

యదవదఁజెంది ప్రహదిని న • హార్యము గూలినమాడ్కి సొమ్మతో
న్గదనమునంబడఁగ భువి వ • ణంకెఁ జలించె జగంబు సర్వముఁగ. ౨౪౭

ఉ॥ అంతట వాని తండ్రియు మ • హావిబుధుండును బుద్ధిశాలియుఁ
శాంతుఁ డుదారచిత్తుఁడు ర • సజ్ఞవరుండగు వృద్ధశర్మ ని
శ్చింతగ సంధిఁగోరుచు స్వ • సేనలఁగూడి సతీసమేతుఁడై
కంతుని చెంతకుం జని ము • గంబున దోసిలిఁగూర్చి యిట్లనెఁ. ౨౪౮

ఉ॥ దీనశరణ్య! వృద్ధులము • దీనులమా మముఁజూచి నీతినిఁ
మాని శ్రుతిస్థధర్మమును • మంటను గల్పుచు దుర్మదాంధుఁడై
పూనిక నిన్ను డీకొనిన • పోకిరి నా సుతు సత్కృపామతిఁ
మానక కావ వేఁడెదను • మన్మథ! యాదవవంశదీపకా! ౨౪౯

ఆ॥ అట్లు వేఁడి బలుల • నంగజునకు నిచ్చి, యాదవప్రవరుల • యర్చఁబడసి.
యాత్మకీయమా మ•హారంగపట్టణ,మునకు మరలఁ జేరె • భూవరేణ్య! ౨౫౦

తే॥ అవలఁ బంచబాణుఁడు దక్షి • ణార్ణవమున
స్వబలములతోడ భక్తితో • జలకమాడి
కోట్లకొలఁదిని గోవులుఁ • గోపకులును
సంచరించు నుశీనర • స్థలికిఁ జేరి. ౨౫౧

క॥ పౌరులు భయభక్తుల నిడు, క్షీరంబును బెర్గు వెన్నఁ • జేగొని యర్చల్
భూరిగఁగొని గజహయరథ, హారాంబరమణులఁ బొంది • హర్షముఁ జెందెఁ.

మన్మథుఁడు విదర్భాదిదేశంబులం గెలుచుట.

వ॥ పదపడి నమ్మదనుండు గదలి మణిరత్నమయంబై సర్పంబులతో భోగవతీపురంబు వొల్పారునట్లు రాజన్యులతో నొప్పారు చంపావతీపురి కరిగి తదధిపుండగు హేమాంగదునిచేఁ బూజితుండై కరంబులం బరిగ్రహించి నమస్కారంబులం గొని సంతుష్టుండై యా భూపలలామునకుఁ గింజల్కసముపేతంబగు హారంబును, సహస్రదళంబులతో శోభిల్లు దివ్యపద్మంబు నొసంగి సపరివారంబుగా వీడ్కొని పలుమాఱు దుందుభులు మ్రోఁగించుచు విదర్భదేశంబుల కరుగఁ దద్రాజధాని యగు కుండినపట్టణంబునందుం జెలంగు భీష్మకుండను రాజవ్వలరాజురాక విని సంతోషించి చని యాతనిని సదనంబునకుం దోడ్కొనివచ్చి పూజించి దివ్యాంబరాభరణంబు లొసంగి ముక్తాహారాదుల సమర్పించి యభిముఖుండుగా నా కందర్పుం డామోదంబు జెంది మాతామహుండగు నమ్మహారాజునకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి సైన్యసమేతుండై కుంతదరదదేశంబుల కేగి, ౨౫౩

❀ మన్మథుం డగస్త్యమహామునిం గాంచి జ్ఞానోపదేశంబు బొందుట. ❀

తే॥ మలయభూధరపాటీర ♦ మారుతములు, సల్లగా వీచుచుండఁగఁ ♦ జందనతరు
కేతకీపుష్పవాసనో ♦ పేతమలయ,గిరి నగస్త్యుఁ బీతాబ్ధి వీ ♦ క్షించి భక్తి.

చ॥ కరముల మోడ్చి కీర్తిబల ♦ కౌతుకసంపద లిచ్చుదీవెనల్
గరము గ్రహించి మాని నడు ♦ గన్ సమకట్టి నిటుల్ నతాంగుఁడై
యరయ జగంబు దృశ్యమగు ♦ నర్థ మసత్యముగాదె యెట్లిఁకన్
వఱలుచు నుండె సత్యముగఁ ? ♦ బల్కుమ ! యోగికులావతంసమా ! ౨౫౫

తే॥ వెండి జీవుండు బ్రహ్మాంశ ♦ కుండు ముక్తుఁ,డునుగదా యాతఁ డెట్లిఁక ♦ గొనములగుమి
బద్ధుఁడయ్యెడి ? బ్రహ్మవి ♦ ద్వర్య ! చెపుమ, కుంభసంభవ! దివ్యచ ♦ క్షూ ! మహాత్మ!

చ॥ అనఁగ నగస్త్యుఁ డిట్లనియె ♦ నంగజ ! నీవల కృష్ణుపట్టివై
యనఘుఁడవై మహాత్ముఁడవు ♦ నై యిటు లడ్గుట లీలయై జగం
బునకు శుభంబు నెక్కొలుప ♦ మూలమగున్ హరివోలె నీవిలన్
జననముఁ జెంది మానవుల ♦ సాకఁగఁ ద్రిమ్మరుచుంటివో ప్రభూ ! ౨౫౮

తే॥ సత్యరవి ప్రతిబింబము ♦ సలిలమందు, సత్యముగఁ దోఁచినట్టులన్ ♦ సకలవిధుల
తత్త్వమునకును మఱియుఁ బ్ర ♦ ధానమునకుఁ, జూడఁదగినది శ్రీకృష్ణ ♦ సూనువర్య!

ఉ॥ ఎట్టుల నద్దమందు మొగ ♦ మెట్టుల సైకతమందు జీవనం
బెట్టులఁ ద్రాట సర్పము న ♦ హీనముగా నిజమాచుఁ దోఁచునో
యట్టుల నీజగం బనృత ♦ మైనను నిక్కువ మట్లు దోఁచు నిం
కట్టుల నిట్టి జీవుఁడు త ♦ దంగగుణంబుల బద్ధుఁ డౌఁ జుమీ ! ౨౫౯

చ॥ అనఁగ ననంగుఁ డిట్లనె మ ♦ హామునినాయక ! జీవుఁ డేవిర
క్తిని గుణపాళిఁ జిక్కుపడి ♦ త్రిమ్మట నెందఁడో ? యేయుపాయపం
ధను గుణరాజిఁ జిక్కుపడి ♦ తల్లడమొందఁడో ? యట్టి సంగతుల్
గనికరమున్ ఘటించి పలు ♦ కన్వలె బ్రహ్మవిదగ్రణీ ! గుణీ ! ౨౬౦

ఉ॥ నావు డగస్త్యుఁ డిట్లనె న ♦ నంతశయానకుమారరత్నమా !
యేవిశుఁ డవ్వివేకము గ్ర ♦ హించి జగంబు మనోమయం బటం
చావులవీడి. యుండెడినొ ♦ యావిబుధుండు సనాతనంబు సౌ
ఖ్యావహమైన బ్రహ్మపద ♦ మందఁగలండు నిరర్గళంబుగాన్. ౨౬౧

ఉ॥ భావుకభీతిజన్మమృతి ♦ బాధలు నాధులు వ్యాధులున్ క్షుధల్
యౌవనబాల్యవృద్ధత ల ♦ హంకృతులున్ మమకారముల్ రతుల్
గావరముల్ విమోహములు ♦ గష్టసుఖంబులు మంచిచెడ్డలు
న్దేవర ! యాత్మ కంటవని ♦ నెమ్మదినమ్ముమ ! కొంకులేనటుల్. ౨౬౨

మ॥ నిరహంకారము నిష్కలంబుఁ బరముం ♦ నిర్దేహముం బుద్ధము
ద్ధురముం శుద్ధము సర్వతోముఖము సం ♦ తోషస్వరూపంబు శ్రీ
కరముం బూర్ణ మనాదిమధ్యలయముం ♦ కాలాత్మకంబుం గుణా
కరముం బ్రహ్మమటంచెఱుంగునెవఁడా ♦ గాఢజ్ఞుఁడే ముక్తుఁడౌ.　　౨౬3

చ॥ ఎవఁడు ప్రపంచమంత శయ ♦ నించెడి కాలమునందు మేలుకొం
చవితథతత్వముంగనుచు ♦ హాయిగనుండునె యామహాత్ము నీ
భువనముగాని మానవస ♦ మూహముగాని మఱేదిగాని యె
ట్టివిధినిఁ జూడలేదని క ♦ డిందిగ డెందమునందు నమ్ముమా!　　౨౬४

వ॥ మఱియు గగనానలానిలంబులు గోష్ఠకాష్ఠరేణువులకుం జిక్కువడక మెలంగుభంగిని, స్వచ్ఛంబగు స్ఫటికంబు పీతారుణకృష్ణవర్ణంబులతో సంక్రమింపనిసరణిని గుణంబులచేఁ గట్టువడక లౌకికోక్తులచేఁగాని లక్షణధ్వనివ్యంగ్యంబులచేఁగాని తెలియఁబడక ప్రత్యక్షానుమాననిగమాత్మజ్ఞానంబులతోఁ గొందఱచేఁ గర్మమనియు గొందఱచేఁ గర్తయనియుం గొందఱచేఁ గాలంబనియుఁ గొందఱచేఁ యోగంబనియుఁ గొందఱచే సాంఖ్యంబనియుఁ గొందఱచే వాసుదేవుండనియు, గొందఱచే బరమాత్మయనియుఁ గొనియాడఁబడుచు వెలుంగు నాబ్రహ్మంబు శ్రవణమననిదిధ్యాసంబుల విచారించు పుంగవుండు నిస్సంగుండై సుఖియై విరాజిల్లు ప్రచలదుదకంబువలనఁ బాదపంబులు చలించినపగిదినిఁ దిరుగుడుకండ్లకు ధరణి తిరిగెడితీరునను, గుణంబులచే భ్రమించు మనంబున కాత్మయందు జననమరణాది దుఃఖంబులున్నట్లు తోఁచుచుండు. భ్రాంతులగువారలు కరంబుచేఁ దిరిగెడి కొఱవి కరణిని జేసితిని జేయఁగలను, జేయుచున్నాను, నీవు సుఖివి. నేను దుఃఖిని. నిది నాది యది నీది యని యజ్ఞానంబునం బలుమాఱు బలుకుచుఁ బరిభ్రమించుచుందురు. సత్వరజస్తమోగుణంబులు మాయాగుణంబులుగాని యాత్మగుణంబులు గావు. ఈగుణంబులతోడనే తంతువులతోఁ బటం బేర్పడినట్లు జగం బేర్పడియె. ఇందు సాత్వికు లూర్ధ్వలోకంబునకు, రాజసులు మధ్యలోకంబునకును, దామసు లధోలోకంబునకుం జనుచుందురు. అంధకారంబున రజ్జువుం గాంచి సర్పంబను బుద్ధి జనించినట్లును, దూరంబునుండి మరీచికలంజూచి జలంబను ప్రజ్ఞ కలిగినట్లును, గుణత్రయభూయిష్ఠంబగు నీజగంబు మిథ్యాస్వరూపంబైనను సత్యంబను భావంబు వొడము. వృద్ధరాజులు గతించినతోడనే కుమారరాజులు పట్టాభిషిక్తులై రాజ్యసుఖం బనుభవించినట్లును, నరకవాసులు పాపంబులు క్షయంబుగా మరలివచ్చి సుఖం బొందినట్లును, మానవులకు సుఖదుఃఖంబులు గలుగుచుఁ దొలఁగుచుండును. మేఘంబులును, దేహగుణంబులును, నహోరాత్రంబులును మొదలగునవి నియతంబుగా నుండక మాఱుచుండును గాదె? అట్లీజగద్దేహంబులకు సైతం బెఱుంగునది.

అందుఁ దారతమ్యం బెద్దియు లేదు. తెక్కలువచ్చిన తరుణంబునం బక్షులకు నీడం బుతోఁ బ్రయోజనంబులేనిపక్కిని, నొడ్డెక్కిన తరుణంబున నుడుపంబుతో లాభంబు లేనివిధంబునను, జ్ఞానంబు గల్గినవాని కీసంసారంబువలన ఫలంబు గానరాదు. వెండియుఁ జక్కని మార్గం బన్వేషించి యవలంబించి సమదృష్టితో నెల్లెడల సంచరించెడి సంయమీంద్రునకు దర్పణంబుతో నుపయోగం బుండునే? ఎట్లిందుం డుదకపాత్రంబుల నానారూపంబులఁ జెలంగుచుండునో యెట్లగ్ని యింధనంబుల నానారూపములఁ బ్రకాశించుచుండునో యట్లే యద్వితీయుండును, భగవంతుండును నగు నాపరమాత్మయు స్వకృతంబులగు దేహ్యాదులయందు ఘటమఠాకాశబాహ్యాభ్యంతరంబులందును నానారూపములతో విరాజిల్లు. ఇట్లు చెలంగుచున్నను స్ఫటికం బితరవర్ణంబులతోఁ లిప్తంబు కానిచాడ్పున బ్రహ్మంబు తద్గుణంబుల నంటకుండు. శాంతాత్ముండును, గృష్ణభక్తుండును, జ్ఞాననిష్ఠుండును, విరాగియు నగు మహామహుని బూర్వోక్తగుణంబులు స్పృశింపనేరవు. ఎవఁడు సదానందమయుండై బాలోన్మత్తపిశాచంబుల విధంబున సంచరించునో వాఁడే జ్ఞానియని యెఱుంగుము. సూర్యోదయంబున ధ్వాంతంబు ధ్వంసంబై గృహంబున సర్వపదార్థంబు లగుపడినట్లు జ్ఞానోదయంబున నజ్ఞానంబు నశించి నిరతిశయంబగు తత్త్వంబు గనుపడుచుండు. ఏకపదార్థంబె పృథగ్ద్వారంబులగు నింద్రియంబులచే బహుగుణాశ్రయంబైనట్లు శాస్త్రానుసారంబులగు వేదాంతవాక్యంబులచే బ్రహ్మపదార్థంబు బహుప్రకారంబులుగా వర్ణింపం బడుచుండు. కొంద ఱద్దానిని బరమపదంబనియు గొందఱు విష్ణులోకంబనియు, గొందఱు వ్యాప్యంబగు వైకుంఠంబనియు, గొందఱుఁ గైవల్యంబనియుం గొందఱు ప్రకృతిపరంబగు గోలోకంబనియు గొందఱుఁ విశదంబగు పరమనికుంజంబనియు వచింతురు. జ్ఞానవైరాగ్యభక్తిభావసంభరితులగువారే తత్పదంబున కర్హులగుదురు. శ్రీకృష్ణునికి భక్తుఁడగువాఁడా కైవల్యనాథుండును, బరాత్పరుండును బురుషోత్తముండునునైన యాతని పదంబుఁ జెంది పునర్జన్మం బెత్తక యానంద మనుభవించునని తెలిసికొనుమన నా కుసుమశరుండు పులకితగాత్రుండై యమ్మహామునికిఁ బూజించి నమస్కరించి కృతాంజలియై తదాజ్ఞఁ గైకొని సపరివారంబుగా వీడ్కొని.

తే॥ తామ్రపర్ణినిఁ గృతమాలఁ ♦ దానమాడి, రాజపురమున కరుగఁ ద ♦ ద్రాజు సాల్వ
నామధేయుండు నాచేతఁ ♦ గాముఁడాది, యాదవుల రాక విని కని ♦ యతిరయమున.

ఉ॥ వానరనాథుఁడౌ ద్వివిదు ♦ పాలికిఁ బోయి స్వకీయసంగతిం
బూని వచింపఁగా నతఁ డ ♦ మోఘముగాఁ జెలికిం సహాయ మ
న్యూనమొనర్పఁగాఁదలఁచి ♦ యుగ్రత నుర్విఁ జలింపఁ జేయు చా
మీనపతాకు మూఁకలను ♦ మేమెయిఁ దాకె విదేహభూమిపా ! ౨౬౭

మ॥ ద్వివిదుం డట్టులఁ దాఁకి దంతములతోఁ ♦ దీక్ష్ణంబులౌ గోళ్ళతో
సవిచిత్రంబుల స్వర్ణభూషితములన్ ♦ సంస్తవ్యముద్రావితా
నవరోచ్ఛ్రాయమహాధ్వజంబులను నా ♦ నారీతులం జించి య
శ్వవితానం బరదంబులున్ జెడునటుల్ ♦ సాగించి జృంభింపఁగాన్. ౧౬౮

ఉ॥ అంగభవుండు గన్గొని ర ♦ యంబున స్యందన మెక్కి శ్రోత్రముల్
గింగురనంగఁ డంకృతులఁ ♦ గేరుచు నల్వఁగ వాఁడు స్వీయమా
తంగమునుండి మారుని ర ♦ థంబుపయింబడి దీర్ఘమైన తోఁ
కం గొని సాతపత్రతుర ♦ గం బరదంబుఁ గదల్చె భూవరా! ౧౬౯

క॥ అవల ననంగుఁడు శరముల, ద్వివిదుని మెడవైచి లాగెఁ ♦ బిమ్మట నాతం
డవితథరీతిని జేత్రో,భవుని మర్దించె వజ్ర ♦ బహుదృఢముష్టిన్. ౧౭౦

క॥ అంతట నంతకనిభుఁడగు, కంతుఁడు విలునెక్కువెట్టి ♦ కౌశలమునఁ గ
ర్ణాంతము నంటగ లాగుచుఁ, బంతముతో వానిపైని ♦ బఱపె ధరేశా! ౧౭౧

చ॥ పఱపిన నమ్మహాశరము ♦ వానరనాయకు వానిఁబట్టి యం
బరమునఁ ద్రిప్పి యంతమున ♦ బాధలు పెక్కులు గల్గ లంకయన్
బురి శతయోజనంబులను ♦ బోయిపడన్ విసరెన్ దదంగజుం
డఱిముఱి సాళ్వయోధులగు ♦ నాసురులం దునుమాడి గంటలోన్. ౧౭౨

చ॥ జయమును బొందె దుందుభులఁ ♦ జక్కఁగ మ్రోయనొనర్చె తద్బలుల్
రయమునఁ గొంచ వాచిని వి ♦ రాజిలు శ్రీమధురాపురంబు ని
ర్భయముగఁ గాంచి మంగళక ♦ రంబుఁ ద్రికూటము నెక్కె లంకనుం
డి యల కపీంద్రుఁడున్ గడువ ♦ డిన్ దదహార్యముఁజేరి వెంటనే. ౧౭౩

తే॥ అచట వీడ్కొని మైనాక ♦ మనెడి గిరికిఁ, జేరి యటనుండి వెడలి యా ♦ సింహళమున
కరిగి యటనుండి భారత ♦ ధరణిఁజొచ్చి, యచటనుండియు శీతాద్రి ♦ కరుగుదెంచి.

క॥ మఱి యచ్చటనుండియు శర,వరయుతము వినోదకరము ♦ ప్రాగ్జ్యోతిషమన్
పురమున కరిగెను ధరణీ,వర! మారుం డందునుండి ♦ పైనం బగుచున్. ౧౭౪

క॥ ఉత్సాహాన్వితమతితో, మత్సారస్థలికి నేగి ♦ మానవనాథా!
సత్సంగతిరతహితతతి, వత్సలమగు " రామకృష్ణ ♦ వరధర " కరిగెన్. ౧౭౫

తే॥ అరిగి యచ్చట శతయోజ ♦ నాయతమును
గ్రాహగృహము సముద్రంబుఁ ♦ గాంచి దాని
వేలఁజేరి సాంబాదులఁ ♦ బిలిచి సభను
సలిపి యందు నుద్ధవునకుఁ ♦ బలికె నిట్లు. ౧౭౬

తే॥ కర్బురశ్రేణివిభుఁడు లం ♦ కాప్రభుండు, సిద్ధబలుఁడు విభీషణుఁ ♦ డిట్టిద్వీప
మునకుఁ బతియఁట! యాతండు ♦ మనకు బలుల,నియ్యకుండినఁ జేసెడి ♦ దేమొ? చెపుమ!

చ॥ అనఁగ నతం డిటుల్ బలికె ♦ యాదవవీరవరా! రతీశ్వరా!
యనఘుఁడవై సురాధిపతి ♦ వై యపరాంబుజలోచనుండవై
ఘనచరితుండవై సుగుణ ♦ కాంతుఁడవై పతివై యలంజుఁబో
లెను నను నడ్గుచుంటివె బ ♦ లీ! పెదవారికిఁ గూడ మాయయే? ౨౭౯

తే॥ స్వామి! మీయాజ్ఞ బ్రహ్మేంద్ర ♦ శంకరముఖ
దైవతంబులు శిరములఁ ♦ దాల్చుచుంద్రు
నేను దాసానుదాసుండ ♦ నీకుఁ జెప్ప
నంతవాఁడనె? నానతు ♦ లందికొనుమ! ౨౮౦

క॥ పదపడి భగవంతుండును, యదుకులముఖ్యుండు శంబ ♦ రారి రతీశుం
డు దయాళుఁడు ఘనబలుఁడౌ, మదనుం డొక శాకితంబు ♦ మంచిది గొంచున్.

చ॥ దనుజవరేణ్య! దర్పకుఁడఁ ♦ ద్వద్ధరఁ జేరితిఁ గాన భోజభూ
పున కిపు డీవు కానికల ♦ మొత్తమొసంగుము లేనిచో మదీ
యనిశితకార్ముకోద్గతమ ♦ హాశుగధారలతోడ మిమ్ము భం
డనమున సేనలం దగి హు ♦ టాహుటిఁ ద్రుంచెదనంచు వ్రాసియున్. ౨౮౧

ఉ॥ విల్లునఁగూర్చి నల్గడలు ♦ భీతిఁ బ్రతిధ్వనిసేయఁ డంకృతుల్
బెల్లుగ నాచరించియు వి ♦ భీషణనేత్రసభాస్థలిన్ విరా
జిల్లువిధంబునం బఱుప ♦ శీఘ్రముగా నది దివ్యకాంతి భా
సిల్లుచుఁ దన్నిశాటపతి ♦ చెంతఁబడెన్ బెదరన్ సభాసదుల్. ౨౮౩

చ॥ పడిన శరంబునుండి నర ♦ భక్షకముఖ్యుఁడు పత్ర మొక్కటిన్
వడిఁగొని దానినిం జదివి ♦ బాపురె! చాగురె! యంచు వింతలన్
బడి సభనున్న భార్గవుని ♦ భక్తినిఁ బూజలొనర్చి భోజభూ
పుఁ డెవఁడో? బాణమేరిదిది? ♦ బూసనుఁ గ్రుచ్చినయట్లు చెప్పుమా! ౨౮౪

క॥ అడుగఁగ నటు కవి మఱియనఁ, గడఁగెను మును దీనికొక్క ♦ కథ దగు దానిన్
గడువినువారికిఁ బాపము, లడఁగును ఫలమబ్బు వినుమ! యాసురవర్యా! ౨౮౫

తే॥ పూర్వమందున బ్రహ్మకుఁ♦బుత్రులైన, సనకముఖులు యదృచ్ఛగా♦స్వర్గమువిడి
విష్టపత్రయమును దిర్గి♦ విష్ణులోక, మునకు నేగిరి తద్విష్ణు ♦ మూర్తినిఁ గన.

తే॥ అంత నంతఃపురద్వార♦మందునున్న, జయవిజయులు దిగంబరుల్♦బాలకులయి
వచ్చినట్టి యామునుల లో♦ పలకుఁబోవ, నడ్డగించిరి బెత్తంబు♦ లొడ్డి దేవ!

ఉ॥ ఆవల నమ్మహర్షులు మ ♦ హాగ్రహమొంది కుబుద్ధులార! యా
శ్రీవిభునిన్ విలోకనముఁ ♦ జేయఁగఁ బోయెడి మమ్ము నడ్డి బ
ల్కావర మిట్లుజూపితిరి ♦ గానఁ ద్రిజన్మములన్ నిశాటులై
భావముఁ జెంది యారలటు ♦ పైఁ బరిశుద్ధులు గందు మెందుగాన్. ౨౮౬

వ॥ అని శపియించిన యనుక్షణంబునం దా జయవిజయు లానందసంధాయకంబగు తద్భవనంబునుండి యధఃపతితులై దితిగర్భంబునందు హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపులను నామంబులతో జన్మించి దైత్యదానవపూజితులగుచు లోకంబులం జీకాకుపరచుచుండం బరాత్పరుండు యజ్ఞవరాహావతారం బెత్తి జలంబునుండి యిద్ధర నుద్ధరించుచు నాహిరణ్యాక్షుని నొక్కముష్టితో నష్టపరచి తిరిగి నృసింహావతారం బెత్తి హిరణ్యకశిపుం జీల్చి సుఖంబులం గల్పించె. ద్వితీయజన్మంబునం దాద్వారపాలకులు కేశినీగర్భమందు విశ్రవునకు రావణకుంభకర్ణులను నామధేయంబులతోఁ బుట్టి జగత్కంటకు లగుచుండం బరమేశ్వరుండు గని కనికరించి శ్రీరామనామంబుతోఁ గౌసల్యకుం జనించి క్రమంబుగా లంక కరిగి భండనంబున నా గండల నిర్వురను ఖండించె. వెండియు నీ మూఁడవ జన్మంబునందు క్షత్రియవంశంబులందు శిశుపాలదంతవక్త్రులను నభిధేయంబులతో నుద్భవించి వర్తమానంబునం జెలంగుచున్నారు. అవ్వారిని వధించుటకై పరిపూర్ణతముండును నసంఖ్యబ్రహ్మాండవిభుండును గోలోకప్రభుండును నగు నా భగవంతుండు యదుకులంబున శ్రీకృష్ణనామంబుతో నుద్భవిల్లి లీలోల్లాసపరుండై ద్వారకాపురంబున విరాజిల్లు. ఈ మహామహునిచే నా శిశుపాలదంతవక్త్రులు ధర్మరాజరాజసూయాధ్వరంబునం జరుగు సాళ్వయుద్ధంబున నిహతులు గాఁగలరు. తద్ధరి కొమరుం డీమరుండనియు, నిపుడు కోదండనిర్గతంబై యతిజవంబున దశదిశలం బ్రకాశింపం జేయుచుఁ దటిత్సన్నిభంబుతో వచ్చిన బాణం బాతనిదే యనియు భోజభూపుం డుగ్రసేనుండనియు నాతండు రాజసూయంబుఁ జేయందలంచి దిగ్విజయార్థంబై యీ కృష్ణకుమారునిం బుత్తెంచె ననియు గుర్తెఱుంగుమన శ్రీరామభక్తుండగు నవ్విభీషణుం డా శ్రీరామచంద్రుండే యీ శ్రీకృష్ణచంద్రుండని తెలిసికొని పుణ్యజనసందోహసమన్వితుండై బలులం గొని యంబరమార్గంబునం బువ్వుబాణు బలం బాలోకించుచు నతనిం జేరి ప్రదక్షిణంబు లాచరించి సాష్టాంగదండప్రణామంబులం గావించి తదభిముఖుండై దోసిలియొగ్గుచు నిట్లు వినుతించె. ౨౮౯

మ॥ అరవిందాయతలోచనాయ మహతే । యంగప్రభూతాయ తే
ధరణీభారనివారకాయ గురవే । ధర్మావతారాయ శ్రీ
హరిపుత్రాయ మహాత్మనే భగవతే । యార్తప్రజారక్షణో
ద్ధురదీక్షాసహితాయ దేవనుతయే । దుష్టప్రహర్త్రే నమః. ౨౯౦

తే॥ మత్స్య ! కచ్ఛప ! వారాహ ! । మనుజసింహ !
వామనా ! రామ ! శ్రీరామ ! । రామ ! బుద్ధ !
కల్కి ! శ్రీవాసుదేవ ! సం । కర్షణా ! ర
తీశ ! జగతీశ ! నన్ను ర । క్షింపుమంచు. ౨౯౧

తే॥ షోడశోపచారముల న ◊ స్తోకరీతిఁ, బూజఁ జేయ సంతుష్టుఁడౌ ◊ పుష్పశరుఁడు
జ్ఞానభక్తివైరాగ్యముల్ ◊ గరుణతోడ, నొసఁగి మఱి యాదరించి స◊ముచితభక్తి.

ఆ॥ బ్రహ్మదత్తపద్మ ◊ రాగశిరోమణి, చంద్రదత్తకాంత ◊ చంద్రకాంత
భవ్యవస్త్రములను ◊ బాల స్త్ర్యదత్తమౌ, రత్నమాల నిచ్చె ◊ రక్తితోడ. ౨౯౩

తే॥ అంతటన్ విభీషణుఁడు మ ◊ హాముదమున
శంబరారికి బలులను ◊ జక్క నిచ్చి
మ్రొక్కి స్వీయమహా లంకయందు ◊ పురవరమున
కరిగె ధరణీశ! బహులాశ్వ! ◊ యవల వినుమ! ౨౯౪

తే॥ రతివిభుఁడుఋషభాద్రి, శ్రీ◊రంగపురముఁ, గాంచి కన్యాసి ప్రాగ్దిశ◊గల సరస్వ
తీనదిం జూచి కావేరిఁ ◊ దివిరి దాఁటె, సహ్యగిరిదేశమున కేగు ◊ సమయమందు.

ఉ॥ పిల్లలు సేరి చప్పటల ◊ వేయుచుఁ బాఱుచు వెక్కిరించుచున్
బెల్లుగ నల్లరుల్ సలిపి ◊ పీకినఁ దాఁకినఁ గూడ నుల్లమం
దుల్లసమూని స్వాంతికము ◊ నొందు దిగంబరు ముక్తకేశుఁ బు
ష్ట్యుల్లసదంగు భిక్షుఁగని ◊ యుద్ధవు సిట్టులఁ బృచ్ఛ జేసెడిన్. ౨౯౬

క॥ సత్తమ! బాలపిశాచో,న్మత్తులవలెఁ దిరుగుచు నవ ◊ మానించిన నో
రెత్తక వచ్చెడి నీ సమ, చిత్తుండెవ్వండొ నాకుఁ ◊ జెప్పుమనంగన్. ౨౯౭

శా॥ చిత్తోద్భూతున కుద్ధవుం డిటుల వా ◊ చింపం గడంగెన్ దపో
విత్తుం డచ్యుతసత్కలాకలితుఁడున్ ◊ వేదాంతవిద్వర్యుఁడున్
సత్త్వాఖ్యాతుఁడు గామకోపమదమా ◊ త్సర్యాదిహీనుండునౌ
దత్తాత్రేయమునీశ్వరుం డతఁడు కం ◊ దర్పా!యటు ల్గాంచుమా! ౨౯౮

క॥ ఇతని ప్రసాదంబున భూ,పతులు సహస్రార్జునాది ◊ పరములు యదుసం
తతులును సిద్ధులఁబొందిరి, రతిపతి! యన నాలకించి◊ప్రద్యుమ్నుండున్. ౨౯౯

క॥ తనశిబిరంబున కేతెం,చిన దత్తాత్రేయమునికిఁ ◊ జేసి సపర్యల్
ఘన సింహాసన మిడి యి,ట్లనియె వినయపూర్వకముగ ◊ నంజలితోడన్. ౩౦౦

తే॥ పరమహంస!దత్తాత్రేయ!◊బ్రహ్మభువన,గతులఁ దత్వమార్గమున న◊వితథభక్తి.
జెప్పి నా సంశయముల న◊శింపఁజేయు, మనఁగఁ దన్మునివర్యుండు◊ననియె నిట్లు

వ॥ వస్త్వభావంబునం దుల్కాప్రయోజనంబును, దద్భావంబునం దత్ప్ర
యోజనాభావంబును జెలంగిన నెంతవఱకుఁ దత్త్వం బజ్ఞాతంబై యుండునో తావ
త్పర్యంతం బీజగంబు సత్యంబుగాఁదోఁచి ప్రయోజనకరంబుగానుండు. ఎత్తఱిఁ దత్త
త్త్వంబు తెలియఁబడునో యత్తఱి నద్దానితో ఫలంబు గానరాదు. శరీరంబునకుఁగాని
లాఁతిదానికిఁగాని ముకురంబునం బ్రతిబింబంబు గన్పడక ముఖంబునకు మాత్ర
మగుపడినట్లు ప్రధానార్థంబునందు జీవుం డాపరాత్పరుండని తెలియంబడక

జ్ఞానంబున మాత్రము తెలియంబడునని వక్కాణింప నప్పక్కిఁడాల్పెల్లుప్పట్టి యమ్ము
నికి నమస్కారమ్ములం గావించి వీడ్కొని ద్రవిడదేశంబునం జెన్నారు వైకుంఠా
చలంబున కరిగి సత్యవ్రతుండును రాజర్షివర్యుండును, ధర్మజ్ఞుండును సత్యవాజ్ఞా
మాంకితుండు నగు తద్ద్రవిడవిభునిచేఁ బూజాదులం గైకొని, ౩౦౨

ఉ॥ శ్రీలకుఁ దల్లియిల్లగుచు ♦ శృంగములం బొలుపారుచుండు శ్రీ
శైలముఁ గాంచి యందుఁ దగు ♦ శంకరుఁ గన్గొని కాంచి భ్రామరి
న్బాలు షడాననుం గని వి ♦ నాయకునిం దిలకించి వీచికా
జాలయుతంబు పంప యను ♦ సత్సరసిన్ గనులారఁ జూచియున్. ౩౦౩

క॥ గోదావరి భీమరథీ, ప్రాదిని హరితీర్థముఁగని ♦ యానందదమున్
మేదురము మహేంద్రాద్రికి, నాదటఁ జని పరశురాము♦నాలోకించెన్. ౩౦౪

ప్రద్యుమ్నుఁడు పరశురాముని దర్శించుట.

చ॥ కని యతఁ డమ్మహామునికిఁ ♦ గాశ్వపి నాదల దాఁక మ్రొక్కి యో
యనఘ! మహానుభావ! నిగ ♦ మార్థవిదగ్రణి! క్షత్రియాంతకా!
మునికులసింధుపూర్ణశశి! ♦ భూసురకేసరి! జామదగ్న్య! నా
వినతివితాన మందికొని ♦ ప్రీతినిఁ బ్రోవుము భక్తవత్సలా! ౩౦౫

తే॥ నావుడా మునివర్యుఁ డా♦నందమొంది, దిగ్విజయమును గూర్చెడి♦దీవెనలను
సలిపి తచ్చతురంగముల్♦సంతసంబు, గాంచునటు గౌరవించి యో♦గమహిమమున.

సీ॥ మా॥ అన్నంబు, సూపంబు♦నవలేహ, లేహము, లమృతకుండలు లెచ్చు♦నప్పడములు
బూరి పాలుప్పొరీలు,♦బూరెలు గారెలు, బోళీలు, బొబ్బట్లు♦మోదకములు
గర్పూరనాడులు♦గాయలు గూరలు, నట్లు బొంగరములు♦నామవడలు
బజ్జీలు, మణుఁగుఁబూ,♦లక్కజ్జముల్ చేగోళ్ళు, శతపత్రముల్,♦బూర్ణచంద్రకలలు,
గోధూమపరిఖలు,♦గోక్షీర, మండక, దధి, ఘృతనవనీత♦తక్రములును,
లసికలు రుదికలున్ ♦లడ్డులు బెడదలు, బటకముల్, గూపికల్♦బర్పటములు
జక్రాభముల్ బాల♦చక్షుఖేరిణి, మధు, శీర్షికలును వర♦శఖరిణులును
నాజ్యపూరంబులు♦ననిలపూరంబులు, జక్కిలంబులు, దివ్య♦శక్తికలును.

తే॥ హరిమద్రసమిశ్రితా ♦ హర ముద్భ, విల్లఁ జేసి వారల కిడి ♦ ప్రీతిఁగూర్ప
మరుఁడు విస్మయానందముల్ ♦బరగ స్వబల, కలితుఁడై యామునికి మ్రొక్కి♦పలికెనిట్లు.

తే॥ దేవ! త్వద్దత్తభోజనం♦బేవిధమగు, లోటు లేకుండ తృప్తి గ♦లుగనొనర్చె
శ్రీరమేశ్వరభర్తుల ♦శ్రేష్ఠుఁడెవఁడొ, యెవ్వఁడాహరి కిష్టుఁడో♦యెఱుఁగఁ జెపుము!

ఆ॥ అనఁగఁ బరశురాముఁ ♦ డంగజ! నీకంటె, నెవరికేదియైన ♦ నేమి తెలియు?
నిపుడు నీవు నన్ను ♦ బృచ్ఛించుటల్ లోక, సంగ్రహార్థమనినఁ ♦ జనెడి నైన.

సీ॥ ఎవ్వఁడీ భువనంబుఁ దృణముగా భావించి, యఖిలభోగంబుల నవలఁద్రోయు
నెవ్వఁడు శ్రీహరి యితిహాసములనెల్ల, వినుటకు ననుటకు వేగిరపడు
నెవ్వఁడు శ్రీరాధి కేశ్వరరూపాబ్ధి, మగ్నచిత్తుండయి మహినిఁదిరుగు
నెవ్వఁడు శ్రీగోకు లేశానపదపద్మ,ముల నలిలీలను వెలుఁగుచుండు

తే॥ నెవఁడు శాంతుఁడో దాంతుఁడో యెవఁడు సకల,భూతవత్సలుఁడో యెవ్వఁ డాతిథిను
పాదయామయుఁడాగుణి యాసుహృత్తు, కృష్ణునకు ముఖ్యభక్తుఁడో కృష్ణపుత్ర!

క॥ అలభక్తుఁడు నిజపదరజ,ముల భువనంబులను శుద్ధ ముగ నల్పి శుభం
బులఁగూర్చునటంచెఱుఁగుమ,! కలుములజవరాలిచూలి! కామా! భూమా!

ఉ॥ కోరక పారమేష్ఠ్యమును గోరక నిర్జరనాథధిష్ణ్యముల్
గోరక భూతలప్రభుతఁ గోరక యోగిమునీంద్రసిద్ధులున్
గోరక తిర్గి పుట్టుటయుఁ గోరుచు నా హరి పాదధూళి నే
నూరిసెలంగునో యతఁడె శుద్ధుఁడు శ్రీహరిభక్తుఁడో ప్రభూ! ౩౧౨

ఆ॥ ఎంతమంచికార్య మేని క్షణంబున, దనువు ధనము మనము ధారవోసి
చేసి తత్ఫలంబు చిత్తంబునంగూడఁ, దలఁప రట్టి భక్త లలఘుచరిత! ౩౧౩

ఉ॥ వారె తదంబుజాతునకుఁ బ్రాణసముల్ ప్రియు లన్యభూపతుల్
గారు సురర్షివర్యులును గారు బలుండును గాఁడు యోగులున్
గారు పురందరాదులును గా రల శంకరపద్మయోనులున్
గారు రమాదిజాతులును గారని నీవెఱుఁగంగనా విభూ! ౩౧౪

ఆ॥ భక్తవత్సలుండు వారిజాతుం డల, భక్తవరుల వెంటఁ బడి తిరుగుచుఁ
బూతులుగ నొనర్చి ముక్తినొసంగును, గాని భక్తి నిడఁడు సూనబాణ!

మన్మథుఁ డంగవంగాదిదేశంబుల కరుగుట.

క॥ అన విని మదనుండును నతిఁ, బొనరిచి యమ్మునికిఁ దూర్పు మొగమున గంగా
వననిధిసంగమమున కరి,గెను శ్రీబహులాశ్వ! విశ్వ గీతసుకీర్తీ! ౩౧౬

ఉ॥ ధీరుఁడు మారుఁ డా రహిని దిగ్విజయోద్యమియై వసుంధరా
భారనివారణార్థమయి పర్యటనం బొనరింప నెంచి త
త్తీరమునుండి యంగవిభు దేశముఁ జేరి తదీయసత్కృతుల్
భూరిగఁ బొంది కప్పముల మొత్తముఁ గైకొని సత్వరంబుగన్. ౩౧౭

తే॥ ఆప్రదేశంబువిడి యుడ్డ యనెడి దేశ
మునకు ముఖ్యపట్టణమును ఘనము నైనఁ
డామరాహ్వయపురి కేగి ఢంకఁగొట్టి
బలుల నిమ్మన నా బృహ ద్బాహువందు. ౩౧౮

చ॥ దొరయగుటన్ మదాంధుఁడయి ♦ దూరపుయోజనలేక యిట్టి పో
కిరికిఁ గరంబు లిచ్చెదవె? ♦ కీర్తికరంబొకొ? యియ్యి నంచు ధి
క్కరణమొనర్ప ముర్మురుఁడు ♦ గన్గొని జాంబవతీకుమారు హె
చ్చరికను జేయ నా బలుఁడు ♦ సాంబుఁ డవక్రపరాక్రమంబునన్. 3౧౯

చ॥ ఇననిభమైన స్యందనము ♦ నెక్కి శిఖుల్గొని యద్వితీయుఁడై
ఘనము తుషారజాలముల ♦ గ్రావవరంబును గప్పుచొప్పునన్
జని యల డామరాహ్వయవి ♦ శాలపురంబును విండ్లతోడఁ గ
ప్పెను బిదపన్ దదీశ్వరుఁడు ♦ భీతిలి చేతులమోడ్చి యాదరన్. 3౨౦

తే॥ బలుల నా మరునకు నిడి ♦ ప్రస్తుతించె, నప్పు డక్షౌహిణీయుతుఁ ♦ డైన వంగ
దేశనాథుండు బలశాలి ♦ తివిరి భావ,భవునిలోఁ బోరనెదుటకు ♦ వచ్చెనవల.

మ॥ హరిపుత్రుండగు చంద్రభానుఁ డతిరం ♦ హస్ఫూర్తితోఁ బోయి యా
మరుఁడున్ జూచుచునుండ వానిబలముల్ ♦ మ్రందించె దుర్భావనన్
వరమైత్రిన్ జెడగొట్టి నట్టు లపుడా ♦ పాదాతిహ స్తిధ్వజా
శ్వరథిస్యందనముల్ నశించె గుముదుల్ ♦ బాడౌనటుల్ పార్థివా! 3౨౧

తే॥ పడినకరులశిరంబుల ♦ వటిలు మౌక్తికములుఁ గదనరంగంబొప్పె ♦ గగనతలము
చుక్కలన్ వెల్గినట్టుల; ♦ శూరవర్యు, లరుస మొందంగ భీరువు ♦ లదల నెదల.

చ॥ అట నొక రక్తశైవలిని ♦ యయ్యెను భూతపిశాచభైరవో
త్కటమదవిప్రరాక్షసుబు ♦ గన్గొని నెత్తురు ద్రాగి పుట్టలన్
దటుకునఁ బొంది పేరులుగఁ ♦ దప్పక కూర్చి ధరించి దంతముల్
బటపట గీటుచున్ నగుచుఁ ♦ బాడుచు నాడుచుఁ గూడి రంతటన్. 3౨౪

తే॥ తద్విభుఁడు వీరధన్వుఁడు ♦ తన చదలము, భగ్నమౌటనుగనుఁగొని ♦ వజ్రకల్ప
గదను దచ్చంద్రభానునిఁ ♦ గదిసికొట్టెఁ,గాని యతఁడు చలింపక ♦ కనలి మరల.

ఆ॥ గదను వీరధన్వ ♦ హృదయంబునం గొట్ట, నతఁడు జెట్టువోలె ♦ నవనిమీఁద
శోణితంబుఁ గ్రక్కు ♦ చున్ వడి మూర్ఛతోఁ, గూలి తిరుగలేచి ♦ కొంతవడికి.

క॥ తెలివిని బలులను లలిఁగొని, కలుములచెలిబిడ్డ కిచ్చి ♦ కావించి జోహా
రులఁ దన నగరికి నరిగె న,వల నాప్రద్యుమ్నుఁడాత్మ ♦ బలకలితుండై. 3౨౭

ఆ॥ అచటనుండి వెడలి ♦ యమలజలాన్విత, బ్రహ్మపుత్రనదము ♦ వడిగ దాఁటి
యమితబలయుతుఁడగు ♦ నాశీమపతి బింబు,చెలి బలులఁబొంది ♦ ప్రీతిఁ జెంది.

ఆ॥ కదలి యందునుండి ♦ కామరూపముఁ జేర. నింద్రజాలచతురుఁ ♦ డిద్ధబలుఁడు
పుండుఁడనెడినచటి ♦ భూపుఁడు గప్పముల్, గట్ట నొప్పుకొనక ♦ కయ్యమాడ.

చ॥ తలఁచిచమూసమేతుఁడయి ♦ తత్స్మరుముంగల కేగి యుద్ధతిన్
దలపడె నంత యాదవులు ♦ దాఁకిరి బాణకృపాణశూలశ

క్తులను నఘోరధోరణిని ♦ దూసిరి ద్రోసిరి వీర లాస వా
రల మఱివారు వీరిని సు ♦ రప్రకరంబులు జోద్య మొందఁగాఁ. ३३०

వ॥ అప్పు డప్పౌండుని యింద్రజాలప్రభావంబునం జేసి పిశితాశనులగు బిశాచంబులు గోట్లకొలంది బయలుదేరి రణాంగణంబునం దట్టిటులం జరించుచుఁ బాఱుచు నఱచుచు నంగారంబులం బలుమాఱులు రిపుసైన్యంబుల విసరుచుండిరి. వానివెంటనె సర్పంబు లనేకంబు లుద్భవిల్లి ముఖంబునుండి గరళంబును గ్రక్కుచు బుస్సలు గొట్టుచుఁ బగతురఁ గఱచుచు సంచరింపం గడంగె. వాని వెంబడి లలజ్జిహ్వులును, దంతవక్త్రులును భయంకరులును, నగురక్కసు లొక్కుమ్మడి ఖరాయుధులై నిర్గమించి మార్తుర హింసించుచుం బరిభ్రమించుచుండిరి. వారిననుసరించి యక్షులు గొందఱు సింహవదనంబులతోడను గొందఱు యక్షులు మాతంగముఖంబులతోడను శూలంబులం దాల్చి చెలరేగి ఛేదింపుఁడు ఛేదింపుఁడని చీటిమాటికి జల్పించుచుఁ దిరుగుచుండిరి. వారివరుసన గంధర్వులును బయలుదేరి పరిభ్రమించుచుండిరి. ఇత్తఱుణంబుననే వియత్తలం బత్తటిత్వంతంబులతోఁ గప్పంబడియె. సుడిగాలి వీవ నేలయు రజోవ్యాప్తంబై యంధకారబంధురంబయ్యె. ఇది యంతయు భోజవృష్ణ్యంధకమధుశూరసేనదశార్హాజులగు యాదవులు విలోకించి కింకర్తవ్యతా మూఢులై దిక్కులు సూచుచుండ నక్కుందర్పుం డాలోకించి యాలోచించి శ్రీకృష్ణదత్తంబగు కార్ముకంబుఁగొని సత్వాత్మికయగు వైష్ణవీవిద్యఁ బ్రయోగించి యాయింద్రజాలంబును జెడఁగొట్టి వివిధంబులగు మహాబాణంబులతో నాపిశాచసర్పయక్షరక్షోగంధర్వాంధకారాభ్రంబులను మార్తాండుండు చండకిరణంబులతో ధారాధరంబులను యథాయథలు గావించినట్లు భేదించి రథవాహనాతపత్రధ్వజాదిసహితంబుగా నాపుండునిసైత మంబరంబున ఘటికాద్వయం బెత్తి నిలిపి త్రిప్పి త్రిమ్మటఁబెట్టి త్రోయం బవనంబునం బద్మంబు పడిన కైవడి బ్రాలి కొంతతడవున కుత్థితుండై భయపడుచు శరణుఁ గోరుచు ననేకోపాయనంబులను లక్షహయంబులను నయుతగజంబుల నొసంగి నమస్కరింప నామోదించిన దర్పకుండు సబలుండై యటనుండి కదలి విపాశానామకనదిని దాఁటి కైకయదేశ రాజధానియగు శోణనదపురంబున కరిగి తదధిపుండును, వసుదేవుని మఱియొక చెల్లెలగు శ్రుతకీర్తి యనుసతికిఁ బతియును, మహాత్ముండును నగు ధృతకేతువునింగనుంగొన నతండు శ్రీకృష్ణప్రభావం బెఱింగిన వాఁడగుట నతని పుత్రుండగు నమ్మరుని సపరివారంబుగా గౌరవించి కరంబులిచ్చి కరంబులు ముకుళింప నప్పువ్విలుతుం డలరి యచట వీడ్కొని దుందుభులు మ్రోఁగించుచు. ३३१

మన్మథుఁడు మిథిలాదేశంబున కేగుట.

తే॥ మీరు పరిపాలనముఁ జేయ॥మీఱునదియు, స్థిరసుఖదమగు మైథిల॥దేశమునకు
నరిగి దవ్వునఁ దన్మంత్రిముఖ్య॥పురవిచిత్ర, మెఱిఁగి యుద్ధవుతోఁ డుత॥నిట్టులనియె. 33౭

తే॥ కనకకుంభంబులఁ వెల్గి॥గగనతలముఁ, జుంబనముఁజేయు మేడలఁ॥శోభఁజెంది
భోగవతివలె నొప్పు నీ॥పురమెవరిదొ, మంత్రిముఖ్య! వచింపుమా!॥మాకనంగ.

చ॥ వినుమని యాతఁ డిట్లనియె ॥ విజ్ఞ! యిదే మిథిలాపురంబు దీ
నిని ధృతినామకుండు దమి ॥ నిం బరిపాలనసేయుచుండు నీ
ఘనుఁడొ యుదారచిత్తుఁడు న ॥ ఖండయశస్వి మనస్వి జ్ఞాని ధ
ర్మనిరతుఁ డుత్తమోత్తముఁడు ॥ మానదుఁడంచు నెఱుంగుమో ప్రభూ! 33८

క॥ ఆతని కొక సుతుఁడుండెడి, పీతాంబరభక్తవరుఁడు ॥ విజ్ఞాని ఘనుం
డాతతగుణవంతుఁడు వి,ఖ్యాతుఁడు బహులాశ్వుఁ డనఁగఁ ॥ గమలదళాక్షా!

క॥ హరి తనభక్తున కతనకి, దరిసెనము భవిష్యమందుఁ ॥ దప్పక యిడి యా
పురి నాతని ధన్యునిగాఁ, గరముగఁ జేయంగలండు ॥ కైటభజిజ్ఞా! 33౬

ఉ॥ ఇప్పటి కచ్యుతుండు తన ॥ యిక్కను నీబహులాశ్వు నిట్టులే
యెప్పుడు భక్తిఁ దన్ను నుతి ॥ యించెడి శ్రీశ్రుతదేవభూసురుఁ
దప్పక మెచ్చుచుం దలఁచి ॥ ధన్యులుగా నొనరింప సిద్ధుఁడౌ
నిప్పగిదిన్ మఱెవ్వరు ర ॥ మేశున కిష్టులు లేరు దేవరా! 33౭

ఉ॥ మాని ధృతిప్రభుండును ర ॥ మావిభునిన్ దృఢభక్తితోడ స్వా
ధీనునిగా నొనర్చుకొనె ॥ దేవవితానముగాని మానవుల్
గాని మఱెట్టివారలును ॥ గాని జయింపఁగఁ జాల రీ పురిన్
గానఁ ద్వదిష్టమార్గమునఁ ॥ గార్యము సల్పుమ! దేవ! నావుఁడున్. 33౮

ఉ॥ తద్ధరిపుత్రకుం డెదను ॥ దద్దయు యోజనజేసి వర్ణియై
యుద్ధవునిన్ స్వశిష్యునిగ ॥ యుక్తవిధిన్ బొనరించి భక్తుఁడౌ
తద్ధృతినిం బరీక్షను య ॥ థావిధిగా నొనరింప నెంచి బ
లృద్ధిఁ జనం గడంగె మిథి ॥ లాపురికో బహులాశ్వభూవరా! 33౯

ఉ॥ అత్తఱిఁ జర్మశస్త్రధరు ॥ లై తిలకంబులఁ బుష్పమాలికల్
బెత్తములం ధరించి పుర ॥ వీరులు విష్ణుసహస్రనామముల్
జిత్తములందునన్ జపము ॥ జేయుచునుండుట బ్రహ్మచారియా
చిత్తభవుండు గన్గొని వి ॥ శేషముదంబును బొంది వెండియున్। 3४०

సీ॥ గేహగేహంబునం ॥ గృష్ణుని గానంబుఁ, జేయుచునుంట వీ ॥ క్షించెఁగాదె
దేహళీదేహళిన్ ॥ శ్రీహరినామముల్, జెక్కింపఁబడుట వీ ॥ క్షించెఁగాదె

కుడ్యకుడ్యంబునం । గోవిందలీలలు, జిత్రింపఁబడుట వీ । క్షించెఁగాదె
జాలజాలంబునన్ । జక్కిదశావతా, రాంచితచిత్ర మీ । క్షించెఁగాదె
తే॥ వనవనంబునందుఁ దులసీ । వనము కనుల, పండువగ నుంట వీక్షించి । బయలుదేరి
క్రమముగా మిథిలాఖ్యపు । రంబులోని, కరిగి చూచెడిఁగాదె మ । హాత్మ ! యిట్లు.
శా॥ గోపీచందనముద్రికాంచితులు వై । కుంతాలయాసక్తులున్
బాపధ్వంసకు లూర్ధ్వపుండ్రధరులున్ । వర్ణాశ్రమాచారధ
ర్మాపాదోన్మథనక్రియాచతురులున్ । జ్యాదేవులౌ విప్రులన్
గోపాలాత్మభవుండు గాంచి తమిమ్రొ । క్కుల్ జేసి యామీఁదటన్. ३४१
చ॥ కుదుర గదోర్ధ్వముల్ నుదుటఁ । గూర్మిఝషాంబుజశంఖచక్రము
ల్గదియ భుజంబులందు ముస । లంబు హలంబును నందకంబునున్
హృదిఁదగ శీర్షమందు శర । మెక్కఁగ నొప్పెడి గొప్పవారినిన్
సదయుల భక్తవర్యులను । జక్కఁగఁ గాంచి యనంతరంబునన్. ३४३
తే॥ ద్వాదశాఖ్యతిలకయుత । భక్తవరుల, మాలికాజాలసముపేత । మానవులను
భాగవతపురాణాదిశ్ర । వణరతులను, నైతిహాసికశ్రేష్ఠులం । బ్రీతిఁ గాంచి. ३४४
సీ॥ బ్రాహ్మ్యంబుఁ బాద్మంబు । వైష్ణవశైవ మా, ర్కండేయలైంగముల్ । గారుడమును
నాగ్నేయమున్ భవి । ష్యంబును బ్రహ్మవై, వర్తంబుస్కాందంబు । భాగవతము
బ్రహ్మాండ మాత్స్యకౌ । ర్మవరాహనారద, వామనములు దివ్య । భారతమును
శ్రుతులను స్మృతులను । సూత్రముల్ బరా, శరగర్గముఖసర్వ । సంహితలను
తే॥ జదువువారిని వినువారి । శాస్త్రవిదుల, గాయనీగాయకులఁ గాంచి । క్రమముగ నల
భూవరద్వారమును జేరి । సావధాన, ముగ సభాస్థలంబున నొప్పు । భూపుఁ గాంచె.

వ॥ అప్పుడు తత్సభాస్థలంబున వేదవ్యాసశుకాత్రివసిష్ఠబృహస్పతిగౌతమ ప్రముఖులగు సర్వమునులును నేనును ధర్మవిచారణంబులం గావించుచుండ నాధృతి ప్రభుండు శ్రద్ధాభక్తులతో బలదేవుని పాదుకలఁ బూజించుచు ముక్తికరంబగు శ్రీరామకృష్ణనామంబు జపించుచుండ నకస్మాత్తుగా నేతెంచిన శిష్యసహితుండును నాబ్రహ్మచారిని విలోకించి నమస్కరించి యెదుర్కొని పాద్యాదులం బూజించి ముకుళీకృతకరారవిందుండై తదగ్రభాగంబునందు నిలిచి. ३४६

తే॥ స్వామి ! నాజన్మమిప్పుడు । సఫలమయ్యె, మందిరము నిర్మలంబయ్యె । మాపితరులు
తుష్టిఁజెందిరి సురలు సం । తుష్టిబొంది, రనఘులును సాధువులగు మీ । యాగమమున

{ బ్రహ్మచారివేషంబున నున్న ప్రద్యుమ్నుండు ధృతిచేసిన సత్కారంబులకు మెచ్చి నిజరూపంబుతోఁ బ్రసన్నుండగుట. }

తే॥ అరయ మీబోటి పెద్దలీ । యవని సంచ, రించుటలు గేస్తులకు ముక్తి । నిడుటకుఁగద
యని నుతింపఁగ బ్రహ్మచా । ర్యగ్రణియును, సాదరమున నాజనకున । కనియె నిట్లు.

ఉ॥ ధన్యుఁడ వీవు నీకులము ♦ ధన్యము నీ మిథిలాపురంబునున్
ధన్యము నీ ప్రజల్ సఖులు ♦ ధన్యులు దవ్వత్కృతసత్క్రియాతతుల్
ధన్యముగాదె యేపురిని ♦ దద్ధరిసత్కథ లిట్టులున్నవే
మాన్యచరిత్ర! యిట్టి ప్రజ ♦ మాకనులం గనలేదు మున్ననన్. ౩౪౯

చ॥ జనకుఁడు వర్ణి కిట్లనియె ♦ సత్తమ! యీమిథిలాపురీప్రజా
కనకకళత్రమిత్రధన ♦ కార్యకలాపము లేవి నావి గా
వనియు సమస్తమున్ హరిమ ♦ యంబని యెంచుచు సర్వకార్యముల్
బొనరిచి తత్సమర్పణ మ ♦ మోఘముగా నొనరించెదర్ జుమీ. ౩౫౦

చ॥ పలుకఁగ నట్లు తద్ధృతికి ♦ వర్ణి వచించె నిటుల్ ధరేశ! యా
వలమురితొల్పు నీదయిన ♦ భక్తికిఁ దుష్టిని బొంది యైక్యమీఁ
గలఁడని చెప్ప విన్నధృతి ♦ కారణవర్జితభక్తి నాకుఁ గా
వలయునుగాని యైక్యము ల ♦ వంబు నవశ్యములేదు సద్వ్రతీ! ౩౫౧

ఆ॥ అనఁగ బ్రహ్మచారి ♦ యాపతి కిట్లనె, హేతువర్జితమును ♦ బ్రీతికరము
నవసులక్షణయుత ♦ ము విమలమగు భక్తినిడు నతండునీకుఁ ♦ గృష్ణభక్త.

ఉ॥ మారుఁడు దిగ్జయార్థ మను ♦ మానము మాని స్వయంబుగానె బై
ల్దేరెనుగాని యిప్పటికి ♦ దేవరవారగు మీ సమీపముం
జేరఁడు కారణం బెదొ వ ♦ చింపుమ! నాకిట సందియంబు దై
వారెడి జ్ఞానివర్య! హరి ♦ భక్తవరా! యన నాతఁ డిట్లనెన్. ౩౫౩

క॥ శాంతుఁడు భగవంతుఁడు స, ర్వాంతర్యామియుఁ బరేశుఁ ♦ డఖిలవిదుండున్
గంతుఁడుగద యెటు లీక నా, చెంతను లేకుండనుండుఁ ♦ జెప్పు? మనంగన్.

చ॥ వడుగిటులన్ వచించె నల ♦ పార్థివవర్యునకో మహాత్మ! మీ
నొడుగులు సూక్ష్మదృష్టిఁ గన ♦ నుత్యములౌ మఱి స్థూలదృష్టితో
నుడివిన నవ్వి వ్యర్థమని ♦ నూటికి నమ్ముమ! కానిచో నిటన్
వశి నల దానవాత్మజుని ♦ భాతి ననన్యుఁ జూపు మిప్పుడే. ౩౫౫

తే॥ అంత నాధృతిపతియును ♦ హర్షబాష్ప, భూషితేక్షణుండై నిజ ♦ బుద్ధియందు
శ్రీరమేశపదాబ్జముల్ ♦ జేర్చి యిటులఁ, బ్రార్థనముఁ జేసి యిట్లనె ♦ భక్తితోడ.

ఉ॥ శ్రీ సుదతీమనోహరు వి ♦ శేషముగాఁ గొనియాడియుంటినేఁ
దాసజనప్రియుండయిన ♦ తామరసాక్షుని దాస్య మెంతయున్
జేసితినేనిఁ దత్కథల ♦ చిత్రములన్ వినియుంటినేని నా
శ్రీసుమబాణుఁ డుద్భవము ♦ సెందునుగాత! మదగ్రజు [illegible]. ౩౫౬

తే॥ అటులఁ బల్కెడి కాలము ♦ నందు సభ్య, వరులు జూ [illegible] ♦ బార్థివుండు
గనుచునుండ స్వచ్ఛాత్రుఁడు ♦ గాంచెఁ బంచ, శరుఁడు వర్ణియూ [illegible] ♦ జయ్యనవిడి.

శా॥ రాజీవాయతపత్రనేత్రములతో ◊ రాజీవవక్త్రంబుతో
రాజత్పీతపటంబుతో నగవుతో ◊ రమ్యాభ్రవర్ణంబుతోఁ
దేజఃపుంజముతో సుదోర్యుగముతో ◊ దివ్యత్కిరీటంబుతో
భ్రాజిల్లెన్ జగదేకమోహనుఁ డనం ◊ బ్రద్యుమ్ననామంబునన్. ౩౫౯

క॥ జనకుం డంతట గనుఁగొని, యనఘు నతనిఁ జుట్టివచ్చి ◊ సాష్టాంగనతుల్
బొనరిచి బద్ధాంజలియై, వినయముతో నీవిధాన ◊ వేఁడెను ఱేఁడా! ౩౬౦

క॥ ఈదినమే సుదినంబని, మోదముతోఁ జెప్పఁగలను ◊ బుష్పశరున్ దా
మోదరసుతు నినుఁ గను ఫల, మీదీనునకున్ లభించెఁ ◊ గృతినై తినన్. ౩౬౧

ఉ॥ మెచ్చిన పచ్చవిల్తుఁడును ◊ మేలు! బళీ! యని యిట్లనెన్ ధృతీ!
వచ్చితి నిష్ఠ భక్తిగత ◊ భావపరీక్ష నొనర్ప నాకును
న్నచ్చెఁ ద్వదీయభక్తియు న ◊ నంతయశోదృఢతాయురర్థసం
పచ్చయ మిత్తెఱిన్ గొనుచుఁ ◊ బార్థివ! మత్సమరూపమొందుమా! ౩౬౨

క॥ పలుకఁగ నటు నీ పిత ధృతి, యలఘుతరసపర్యఁ జేసి ◊ యభివాదనముల్
సలుపగ యదువరుఁడగు పువ్విలుతుం డట సాఁగి నిజశి ◊ బిరముల కరిగెన్.

ప్రద్యుమ్నుఁడు మగధదేశంబునకు జని
జరాసంధుతోఁ బోరి యోడించుట.

తే॥ అంతఁ బ్రద్యుమ్నుఁ డటనుండి ◊ యాత్మసైన్య
సహితుఁడై సాఁగి మగధరా ◊ జ్యంబు గెలువఁ
బురవరమగు గిరివ్రజ ◊ మునకు స్వీయ
సకలదుందుభుల్ మ్రోయఁగాఁ ◊ జనియె జనక! ౩౬౪

మ॥ చనఁగాఁ దన్మగధేశ్వరుండగు జరా ◊ సంధుండు కోపాంధుఁడై
యనె నిట్టుల్ మతిలేక యేవిధముగా ◊ నాయాదవుల్ నాస్థలం
బున కేతెంచిరొ? యెట్టి ధైర్యమునన్ ◊ బోరం బ్రయత్నించిరో
కన "మొండుల్ బతికించె దండులను" వా ◊ క్యంబే నిజంబయ్యెడిన్. ౩౬౫

చ॥ ఖలుఁడగు వీని తండ్రి మును ◊ గాఁడని నేవిని దాడిచేయఁగా
నులుకును జెంది తన్మథుర ◊ నొక్కత్రుటిన్ విడి పాఱిపోయి యా
జలనిధి దాఁగె వెండియొక ◊ సారి ప్రవర్షణమందుఁ గృష్ణరా
ములను దహింప వారు మిమఁ ◊ బోవరె? చేరరె? ద్వారకాపురిన్. ౩౬౬

తే॥ ఇట్టి దేబెలు దిశల జ ◊ యింపనేఁడు, బయలుదేరుటెకాక నన్ ◊ భండనమున
గెల్చి బలులను గైకొన ◊ నిల్చిరహహా!, తులువ కపమానమానముల్ ◊ గలవె? మైన.

తే॥ పిదపసర్పంబునైనను ◊ బెద్దకఱ్ఱఁ, గొట్టవలెఁగాని విడరాదు ◊ దిట్టలంచుఁ
బలికెదరు గావునన్ నేను ◊ నలఁతులైన, యాదవులనెల్లఁ జావఁగా ◊ మోఁది మీఁద.

క॥ సులువుగ ద్వారకకేఁ జని, బలకృష్ణుల నుగ్రసేన ♦ పార్థివసంయు
క్తులుగాఁ గట్టియుఁ దెచ్చెద, నిలను నయాదవి నొనర్తు ♦ నిత్తఱి నంచున్.

క॥ కరిహరిరథిరథశస్త్రాస్త్రరుచిరము భయంకరంబు ♦ చతురతరంబౌ
నిరువదిమూఁడక్షౌహిణు, లరుదుగఁ గొని భేరులు మొర ♦ యఁగ దండెత్తెన్.

క॥ అత్తఱి యాదవు లదిగని, తత్తఱిలుటఁ జూచి మరుఁడు ♦ దక్షిణ యను స
ర్వోత్తమశంఖం బొత్తెను, గత్తరలేదంచు నభయ ♦ కౌతుక మిడుచున్. ౩౭౧

క॥ అంతట జాంబవతీసుతుఁ, డంతకనిభుఁ డగుచుఁ గంతుఁ ♦ డాలోకింపన్
బంతమున దశాక్షౌహిణు, లంతికమున నుండఁబోరె ♦ నామాగధుతోన్. ౩౭౨

క॥ హరితో హరినిం గరితోఁ, గరిని రథితోడ రథిని ♦ గంతునిగంతుం
బోరిఁబోరి మాగధయాదవు, లరరే! యని చూడ దొమ్ము ♦ లాడిరి మఱియున్.

వ॥ యాదవబలంబున నశ్వారూఢులై కొందఱును, గజారూఢులై కొంద ఱును జెలరేగి భల్లంబులతో నరాతివర్గంబును మర్దింపం గడంగిరి. కొందఱు తటి ద్వర్ణసంకాశంబులగు శక్తులంగొని విసర నవి రిపుబలము రూపుమాపి ధారణిం జేరె. కొందఱు వీరు లార్చుచు నిల్చి పెల్చన నమిత్రరథాంగంబులంబట్టి నేలం గొట్టిరి. కొందఱు భిండిపాలంబులతోడను, గొందఱు ముద్గరంబులతోడను, గొందఱు కుంతంబులతోడను, గొందఱు కుఠారంబులతోడను గొందఱు పరిఘం బులతోడను, గొందఱు పట్టిసంబులతోడను గొందఱు తోమరంబులతోడను, గొందఱు గదలతోడను, గొందఱు నిస్త్రింశంబులతోడను గొందఱు బాణంబుల తోడను, దన్మాగధసైన్యంబుల నుఱుమాడ గుఱ్ఱంబులపై గుఱ్ఱంబులును, మత్తేభం బులపై మత్తేభంబులును, వీరులపై వీరులును, గాళ్ళు దెగియు గరంబులు బోయియు శిరంబులు నఱికబడియు, నుదరంబులు బగిలియు, నాసికంబులు గోయంబడియు, గర్ణంబులు ఛేదింపంబడియు, గవచంబులు జించంబడియు, రక్తంబులు ప్రవాహంబు లుగా ఖడ్గంబులు చ్యుతంబులుగా భూషణంబులు జెల్లాచెదరుగాఁ బుడమింబడి యవి విస్మయకరంబై భయంకరంబయ్యె. అంత విద్యాధరగంధర్వాంగన లారణరంగంబున కేతెంచి సదృశులగు వీరుల వరించి కొంపోవం దొడంగిరి. క్షత్రధర్మపరులై చలిం పక వెనుక కడుగిడక నీతిని విడువక పోరినవీరులు మార్తాండమండలంబు ఛేదించుకొని పరమపదంబొందిరి. ఇట్లు సాంబుండు మొదలగు యాదవవీరులచేఁ దద్బలంబు హతంబగుట వీక్షించిన హతశేషులు శ్రీకృష్ణభక్తిం గని యమంగళంబులు పఱుగిడి నట్లు కాల్కొలందిని బాఱిరి. అట్లు నిజసైన్యంబు పలాయమానంబగుట జరాసం ధుండు గాంచి ధనుష్టంకారంబులం గావించి సంబోధించి. ౩౭౪

చ॥ నిలునిలుఁ డీరలంద ఱిట ♦ నిల్వక పోయిన లాభమున్నదే?
సులువుగ నిట్లు పాఱుటలు ♦ శూరుల ధర్మమె? చెప్పుఁడే నిటన్

మెలఁగితిఁగాదె యేది యిఁక • మీకు నసాధ్యములేదు గావున
న్దలఁగకుఁడంచు నంకుశము • నన్ గరి రేఁపిన యట్లు రేఁపుచున్. ౩౭౫

చ॥ బలగముతోడఁ గూడుకొని • వైరులపైఁ దుముకంగ సాంబుఁడున్
గలయఁగవచ్చి తన్మగధ • కాంతునిపై నిజచాపనిర్గతం
బులగు దశాశుగంబులను • బూర్తిగవైచి దశాంబకంబులన్
జలధితరంగభీమరవ • సంయుతకార్ముకమౌర్విఁ ద్రుంపఁగన్. ౩౭౬

తే॥ తజ్జరాసంధుఁ డింకొక • ధనువుఁ దాల్చి, దశశరంబులఁ దత్సాంబు • ధనువుఁ ద్రుంచి
యొక్కటన్సాది రెంటను • నెక్కియంబు, రథము మూఁట నాల్గింట గు • ఱ్ఱములఁగూల్చ

క॥ విరథుఁడు భిన్నశరుఁడు హత, తురగుఁడు హతసాది యగుచుఁ • దొర సాంబుం డ
న్యరథం బెక్కుచు జాపముఁ, గరమునఁగొని టంకరించి • గాసిల వైరుల్.

మ॥ శతబాణంబుల వాని తేరు నుసిగా • సల్పన్ జరాసంధుఁడున్
ద్రుతరీతిం గజమెక్కి యింద్రునివలెన్ • దోఁతెంచి కాలాభుఁడై
యతితీక్ష్ణాంకుశహేతితోఁ బొడిచి సాం • బాంతార్థమై త్రోల శీ
త్కృతులన్ బర్వుచు నడ్డులేక యల మ • త్తేభేంద్ర మేతెంచియున్. ౩౭౯

క॥ సరథుని సాంబుని యాదవ, వరుఁగొని నవయోజనముల • వైవఁగ నత్యు
ద్ధురకోలాహలముల్, జరిగెను దత్సాంబపృధుల • సైన్యములందున్.

క॥ పదపడి మదనునిదరిగల, గదుఁ డుదయాచలమునుండి • గాఢాంధంబున్
జెదరంగొట్టుచు నేతెంచు దినమణివిధాన వచ్చి • చుఱచుఱఁ గనుచున్. ౩౮౧

తే॥ వజ్రి పవి దరిభృద్గిరిన్ • బాఁదినట్టు, లొక్కముష్టిని గొట్టఁగా • నక్కరీంద్ర
మాకులంబొంది ధరఁబడి • యంతమొందె, నది మహాద్భుతంబయ్యె న • య్యాహవమున.

క॥ అట్టి జరాసంధుండున్, జట్టన ధరనుండి లేచి • శౌర్యోద్ధురుఁడై
బెట్టిదపుంగద నాగదుఁ, గొట్టియు గర్జింప నతఁడు • గొంకక కింకన్. ౩౮౩

తే॥ గదను లక్షభారాంచితన్ • గరమునఁగొని, తజ్జరాసంధుఁ బ్రహరించి • దశదిశలను
బెదర సింహనాదంబు గా • వించె బాస, నాబృహద్రథపుత్త్రుండు • వ్యధితుఁడగుచు

చ॥ సగదు గదున్ గదంబున వె • సన్ గొనుచున్ శతయోజనంబులన్
గగనమునం బడన్ విసరఁ • గా నతఁ డుద్ధతిఁ దజ్జరాత్మజా
తుఁగొనుచు వెయ్యియామడలఁ • ద్రోయ బృహద్రథపుత్త్రుఁ డాతఁ డా
గగనమునుండి వింధ్యమను • గ్రావముపైఁబడి తిర్గి లేచియున్. ౩౮౫

క॥ హాహారావహారిగ గదతోఁ, బోరఁగఁ జని సాంబుఁ డతనిఁ • బూనుచుఁ జేతన్
ధారణిఁ ద్రిప్పియుఁ గొట్టెను, ధీరత హరి హరినిఁ గొట్టు • తీరున ధీరా! ౩౮౬

తే॥ అవలఁ దజ్జరాసంధుఁడు • దవిలి కసిని, నొక్కముష్టితో గదుని మ • ఱొక్కముష్టి
సాంబునిం గొట్ట వారలు • క్ష్మాతలమున, మూర్ఛఁబడి రది గన్గొని • పుష్పశరుఁడు.

ఆ॥ ఆగ్రహంబుతోడ ♦ నక్షౌహిణీయుక్తుఁ, డగుచుఁ బెద్దపెక్కి ♦ యమున వెలుఁగు
సరదమెక్కి యుభయ ♦ మాత్మీయులకుఁ దెల్పి, వానితోడఁ బోర ♦ బూనుకొనఁగ.

చ॥ మగధధరేశుఁడో “మదన! ♦ మా సరివారని మీరు వత్తురే?
పొగ రడఁగించెదన్ గనుఁడు! ♦ పోకిరి”! యం చొక లక్షమద్గుర్లన్
దగు గదగొం చరణ్యమున ♦ దావము సొచ్చినయట్లు వారిలో
నఁ గలిసి పత్తియోధరథ ♦ నాగహయంబులఁ జెండె వేఁడియున్. ౩౮౯

తే॥ ఆ జరాసంధసైన్యంబు ♦ లరుగుదెంచి
యదుబలంబు హతంబుగా ♦ నాచరింప
నిర్భయమునఁ బ్రద్యుమ్నుండు ♦ దుర్భరముగ
ధనువుఁ డంకృతుల్ సలిపి య ♦ థాక్రమముగ. ౩౯౦

చ॥ శరముల వైరివర్గములఁ ♦ జంపెడికాలమునందు ద్వారకా
పురతిలకంబునుండి తమ ♦ ముక్కల వ్రేళ్ళిడి యెల్లవార ల
చ్చెరువునఁ జూడ నా మరుని ♦ ముంగలఁ దద్బలరాముఁ డొప్పిచి
చ్చఱపిడుగట్లు మండిపడి ♦ సాహసమూర్తి యనంగ నుద్ధతిన్. ౩౯౧

ఉ॥ మాగధనాథసైన్యము న ♦ మాంతముగా స్వహలాయుధంబునన్
లాఁగి యయోగ్రహేతిఁగొని ♦ లాఁతుగ మర్దనముం బొనర్ప నా
మాగధయోధరథ్యరథ ♦ మత్తకరుల్ శతయోజనంబులం
దోఁగును జెంది కూలిపడ ♦ నొప్పె నరామరదుందుభిధ్వనుల్. ౩౯౨

తే॥ సురలు బలిపైన సుమవృష్టి ♦ గురిసిరంగ, జముఖయాదవుల్ మ్రొక్కిరి ♦ జయజయరవ
ములు సెలంగెను ముసలియుఁ ♦ బోయె స్వీయ, పురికి నంత జరాత్మజ ♦ పుత్త్రుఁడైన.

తే॥ అమలమతి సహదేవుఁడ ♦ శ్వార్బుదమును, రెండులక్షలు గజములు ♦ దండిపైన
రథము లఱువది వేలను ♦ రతిపతికిడి, యెరిగలన్ జేసి నిజపురి ♦ కరిగె జనక!

వ॥ అవ్వల నవ్వలతేఁడు బలగంబులతోడఁ గూడుకొని గయాపురంబున కేగి ఫల్గునదిలో స్నానం బొనరించి తత్పరిసరంబులందుండు దేశంబులం గెలువం బ్రస్థానంబుగాఁ దత్రత్యులును రాజులంద ఱాజరాసంధపరాజయం బాలించి భీతిలి బలులం గైకొని యాతని కిడి శరణం బొందిరి, ససైనికుండగు మదనుం డటనుండి వీడ్కొని గౌతమీసరయూపుణ్యతరంగిణీతటంబుల నాలోకించి భాగీరథీతీరమందలి కాశీపట్టణంబున కరుగఁ దద్భూపుండగు పార్ష్ణిగ్రాహుండు మృగయార్థంబై చనియుఁ జారులచే విని చనుదెంచి కరదంబు లామరునకర్పింప. నతం డటనుండి సాఁగి కోసలదేశ విభాసురాయోధ్యాపురి కనతిదూరంబుననుండు నందిగ్రామంబున నివసించి తత్పాల కుండగు నగ్నిజిత్తుచే హాటకరథధనాదులను బూజాపురస్సరంబుగా నందికొని యుత్త రేశుండగు దీపతమునిచేతను, నయపాల పాలకుండగు గజునిచేతను, విశాలేశుండగు

బర్హిణునిచేతను, హరిభక్తుండగు నైమిషాధిపునిచేతను గప్పంబులం గైకొని తీర్థ రాజంబగు ప్రయాగక్షేత్రంబునకుం జని తత్పరిభావంబెఱింగి త్రివేణిలో జలకం బాడి యిరువదివేలకరులను, దశలక్షతురంగంబులను, జతుర్లక్షశతాంగంబులను, దశార్బుదధేనువులను, స్వర్ణహారంబును, జాంబూనదాంబరంబులను దశభారసు వర్ణంబును లక్షముక్తాఫలంబులను, లక్షనవరత్నములను, దశలక్షవస్త్రంబులను ద్విలక్షకాశ్మీరకంబళంబులను, ద్విలక్షనవకంబళంబులను వేదవేదాంగాదిపారంగ తులగు భూసురుల కభివాదనపూర్వకంబుగా నిడి యుండఁ గరూషదేశశాసకుండగు పౌండ్రుం డనువాఁడు శ్రీకృష్ణశత్రుండైనను దప్పనిపనిగా నెంచి కప్పంబులం గొని తెచ్చి యప్పచ్చవిల్తున కిచ్చి నమస్కరింప నతం డందునుండి లేచి పాంచాలకన్యా కుబ్జాదిదేశంబులం జేరఁ దదధిపతులగు వారలందరు భయార్తులై కుందుచుండిరి. అందుం గొందఱు దుర్గంబులను దేశంబులను విడనాడి పాఱిపోయిరి. మఱికొంద ఱా కృష్ణనందనుని శరణుం గోరిరి. బిందుదేశాధీశుండగు దీర్ఘబాహువుమాత్రమా తనితో సంధిఁ జేసికొనం దలంచి యతనికడకుం జని కృతాంజలియై. ౩౯౭

ఉ॥ మీరలు యాదవేశ్వరులు ♦ మేదురకీర్తులు నార్తరక్షకుల్
వీరులు దిగ్విజేతలును ♦ విజ్ఞులు శాంతులు దాంతు లుద్ధురో
దారులు నాదుభాగ్యమునఁ ♦ దద్దయుఁ జేరితి రిందుఁగాన నా
కోరికఁ దీర్ప వేఁడెదను ♦ గొంకక నాతమి నాలకింపుఁడీ! ౩౯౮

తే॥ సజలకాచపాత్రంబునఁ ♦ శరము వేయ, బిందువొకటియు నటనుండి ♦ చిందఁగూడ
దాశరం బందు నుండనో ♦ నద్దిపగుల, వలదు దానిలోఁ గరలాఘవ ♦ మమరవలె.

తే॥ ఇట్లొనర్చిన వానికే ♦ యేను నాదు, త్రిపురసుందరులైన పుత్రికలనిడెద
నారదుఁడు ధనుర్విద్యావి ♦ శారదులని, వినుతి మిమ్ముఁ జేయఁగ ♦ వింటి మునుపు.

ఆ॥ అనఁగ మదనుఁ డొప్పి ♦ యంద ఱాలోకింప, దీర్ఘవంశ మొండు ♦ దెచ్చి నిలిపి,
లోనఁ ద్రాడుఁ జుట్టి ♦ దానిపై సోదక, కాచకుంభ మంటఁ ♦ గట్టె త్రాట. ౩౯౯

చ॥ ధనువు గ్రహించి టంకృతి య ♦ థావిధిఁ జేసి శరంబు నొక్కటిం
గొని కరలాఘవంబున న ♦ కుంఠితరీతిని వేయ నద్ది వే
చనుచు శరంబు భిన్నముగ ♦ నల్పియుఁ బాత్రమునందుఁ జొచ్చి త
ద్ఘనమున ద్వాదశాత్ముని ప్ర ♦ కాశము వెల్గిన యట్టు లొప్పుటన్. ౪౦౦

క॥ అదరక చెదరక పగులక, కదలక యొకబిందువేని ♦ కార్చని కడవన్
గదనస్థితవీరులు గని, మదులందునఁ జిత్రపడిరి ♦ మానవనాథా! ౪౦౧

క॥ మఱియొక బాణముచే నీవఱకుఁ బ్రయోగించినట్టి ♦ బాణముఁ గొని యా
మరుఁడు యథాస్థితిగా, వఱలెఁ దదనంతరమునఁ ♦ బౌరుషలీలన్. ౪౦౨

క॥ జాంబవతీపుత్రుండగు, సాంబుండా గాజుకుండఁ జక్కఁగఁ గని పం
చాంబకముల వేసియుఁ జిత్రంబును గల్పించె మకునిరహిఁ దరువార్త. ౪౦౩

తే॥ తమిని యుయుధానుఁడు వచ్చి ధనువుఁ దాల్చి
బాణమొక్కటి వేయఁ దత్పాత్రము పడి
భగ్నమయ్యె నయ్యది గని పరచమువులు
యాదవులు పకాపక నవ్వి యాడి రిట్లు. ౪౦౪

మ॥ అరరే! యేమి! మహానుభావుఁడవు చాపాచార్యవర్యుండవో!
భరతాఖ్యుండవో! శంతనూద్భవుఁడవో! పార్థుండవో! ద్రోణివో!
పురవిధ్వంసివో! కార్తవీర్యుఁడవో! యా భూపుత్రికాభర్తవో!
ధరణీభర్తవొ! కాక నీవరయ నేతన్మాత్రవీరుండవే! ౪౦౫

వ॥ అంత సోడక కాచపాత్రంబు వేఱొం డనిరుద్ధుండు గొనితెచ్చి యద్దానిపై నుంచి దానిం డగువంగాంచి యొక్కశరంబును హస్తలాఘవంబుతో వేయ నద్దియొకబిందు వేనియు బడనీవకుపుఁ దత్తలంబును భేదించుకొని లోన మెల్లనఁ దాటి ప్రకాశించి తత్పాత్రంబున కుపరిభాగంబున నైదుమూరలంతదూరమున నొందుపాషాణంబుండునట్లు ప్రేక్షకు లాశ్చర్యంబు బొందఁజేసి తిరిగి యతనిం జేరె, వెండియు దీప్తిమంతుండను వాఁ డేతెంచి ధనువుం బరిగ్రహించి యేకాంబకంబుం బ్రయోగింప నాబాణం బాతీరుననే యొకనీటిబొట్టేనియు రాలనీలేఁ దత్తలంబును భేదించి తదూర్ధ్వస్థితశిలను రాల్చి లోనం బ్రవేశించి ప్రకాశించి మరలి యేతెంచె తదుపరిఁ జంద్రభానుండు నరుగుదెంచి మిక్కిలి లాఘవంబుతో నొక్కయాశుగంబును వేసి తత్పాత్రంబు నూర్ధ్వముఖంబునుండి యధోముఖంబునకును నధోముఖంబునుండి యూర్ధ్వముఖంబునకును బలుమాఱులు మార్చిమార్చి యందునుండి యొకజలబిందువును జిందనీయక కారనీయక దానినిం బగులనీయక మెల్లన నంహఁ జొచ్చి మీఱుటం జూపజు లాలోకించి విస్మయం బొంది బాగుబాగని కొనియాడిరి. ఏతద్విధంబుననే శ్రీకృష్ణపుత్రులగు ప్రద్యుమ్నుండు మొదలగు పదునెనుమండుగురు మహారథులును సోత్సాహంబుతోఁ దమతమ నేర్పులకొలందిఁ దత్కాచపాత్రంబుపై శరంబుల వైచుటఁ గాంచి తద్దీర్ఘబాహుండు సంతోషించి మహాబలులనియు ధనుర్విద్యావిశారదులనియు నిశ్చయించుకొని శంఖభేరీమృదంగాదిసకలవాద్యంబులు మ్రోఁగుచుండ సురలు విరులం గురియుచు నానావిధంబులం గొనియాడుచుండఁ దన కూఁతులఁ బదునెనుమండుగురిని నవ్వారల కిడి పరిణయంబొనరించి షష్టిసహస్రగజంబులును, హయార్బుదంబును, దశలక్షస్యందనంబులను, లక్షదాసీజనంబును జతుర్లక్షశిబికంబులను, బారితోషికంబుగా నొసంగ నా ప్రద్యుమ్నుం డామోదించి గ్రహించి. ౪౦౬

క॥ నారీమణులగు వారల, ద్వారావతి కంపి దీర్ఘ ♦ బాహువుతోడన్
భూరిగ నాలోచించియు, జేరెను నిషధావనీశు ♦ చెంతకు నంతన్. ४०९

తే॥ సేనజిత్తను నాతఁడు ♦ కానికలను, నట్టి ప్రద్యుమ్నునకు నిచ్చి ♦ యభినుతించె
నట్లు భద్రదేశాధిపుఁ ♦ డబ్జనాభ,భక్తుఁడౌ బృహత్సేనుఁడు ♦ బలులనొసఁగె.

తే॥ మారుఁ డంతట మాథుర ♦ శూరసేన,దేశముల కేగి వారిచే ♦ దివ్యపూజ
లందికొని వనయుతమధు♦రాహ్వాయపురిఁ, జుట్టివచ్చి తత్రత్యులఁ♦జూచి మఱియు.

తే॥ గోపికాగోపకులఁ గాంచి ♦ గోకులేశు, నందరాజును నందోప ♦ నందుల వృష
భానులన్ యశోదాదేవి ♦ భక్తిమ్రొక్కి, నందరాజునకుం గాన్క ♦ లందనిచ్చి.

క॥ త్వరగతి నుత్సాహముతో, వఱలుచు నటనుండి సాఁగి ♦ భద్రాకరమా
కురుదేశంబుల కరిగెను, బరివారముతోడఁగూడి ♦ బాఁదుచు ఢంకల్. ४११

ప్రద్యుమ్నుండు కురుదేశంబులం గెల్చుట.

ఉ॥ తత్కురురాజధాని వసు ♦ ధాతిలకంబు ననేకచిత్రప
ణ్యోత్కరయోగ్యమున్ హయమ ♦ దోత్కటసాదిభటాదియుక్తమున్
సత్కులజప్రపాలితము ♦ సత్కవినుత్యము హస్తినాపురం
బుత్కటలక్షణంబులను ♦ నొప్పు సురేంద్రపురోత్తమం బనన్. ४१२

ఉ॥ అప్పురిబైటఁ బుష్పశరుఁ ♦ డామడలిర్వదినిండ స్వీయమహా
గొప్పబలంబులన్ నిలిపి ♦ కొంకక యోజనపంచకంబునం
జప్పరముల్ ఘటించి వరు ♦ సన్ బదియామడలందుఁ డెక్కెముల్
జొప్పడఁజేసి తద్బలుల ♦ సుస్థగఁగైకొన నెంచె నింతలోన్. ४१३

క॥ అచ్చటి జనములు భయపడి, క్రచ్చఱఁ దలుపులను వేసి ♦ గడెలిడి యెటకో
విచ్చలవిడిగాఁ బాఱిరి, హెచ్చుగఁ గోలాహలంబు ♦ లెసఁగెను దేవా! ४१४

క॥ అత్తఱి శౌర్యబలోపే,తోత్తంసులు చక్రవర్తు ♦ లూర్జితవిత్తో
న్మత్తులు గౌరవు లదిగని, చిత్తములన్ మిగుల శంకఁ ♦ జేయుచునుండన్. ४१५

క॥ బుద్ధిమదగ్రణి సద్గుణి, యుద్ధవుఁ డామీనకేత ♦ నోక్తుల విని యు
త్యుద్ధురవేగముతోడుతఁ ♦ దద్ధస్తిపురేశుకడకుఁ ♦ దరలి కడంకన్. ४१६

చ॥ శకునిసుయోధనాంగపతి ♦ సైంధవలక్ష్మణయజ్ఞకేతుబా
హ్లికగురుభీష్మమాద్రధర ♦ ణీశ్వరసంజయసోమదత్తధౌ
మ్యకృపకృపీసుతాదివృతుఁ ♦ డౌ ధృతరాష్ట్రునిఁ గాంచి మ్రొక్కియున్
ముకుళితహస్తుఁడై పలికె ♦ మోదకరంబగు నోలగంబునన్. ४१७

తే॥ ఉగ్రసేనుఁడు రాజసూ♦యోత్తమంబు,సలుపఁదలఁచి జంబూద్వీప♦సంస్థితులగు
భూపతుల నందఱను గెల్వఁ♦బుష్పశరుని, బలయుతంబుగఁబంపెనో♦పార్థివేంద్ర!

చ॥ పనుప నతండు నేగి శిశు ♦ పాలజరాసుతదంతవక్త్రసా
ళ్వనరవరాదులం గెలిచి ♦ వచ్చెను మీదరి కిప్డు గాన జా
గును విడి కాన్కలున్ బలులఁ ♦ గొంచల జేతను నిచ్చి వారు మీ
రును మఱేజుట్టములన్ గలిసి ♦ రూఢినిఁబొందుఁడు సర్వరీతులన్. ౪౦౯

తే॥ కానిచో మీసవారును ♦ గలహమాడఁ, గలరటంచు వచించు మం ♦ చలమరుండు
నన్నుఁ బంపెను దద్విధి ♦ నన్ని చెప్పి, యుంటి నిది దూతపనిగద! ♦ యుర్వరేశ!

ఉ॥ కౌరవు లంతఁ గ్రుద్ధులయి ♦ కాలగతుల్ విపరీతముల్ గదా
భూరివనంబునన్ మృగవి ♦ భున్ గని దూఁకెడి భూరిమాయువున్
దీరున గొల్లలీదినము ♦ తెంపున మాపయి దూఁకుచుండిరే
యారా! యొనర్తురంట! నృపు ♦ లందఱ గెల్చియు రాజసూయమున్. ౪౧౦

ఉ॥ మాదరి నుండి పోషణ మ ♦ మందఁతఁ జెందినవారుగారొకో?
మాదయ రాజ్యపాలనము ♦ మన్ననలొందినవారు గారొకో?
మాదె గదా తదీయమగు ♦ మంచియుఁ జెడ్డయునెల్ల నెట్టు లా
యాదవు లంద రీదినము ♦ నందుఁ గసిన్ మము బోరవచ్చిరో! ౪౧౧

తే॥ ఏము వారికిఁ జేసిన ♦ దెల్లయిపుడు, పామునకుఁ బాలుపోసెడి ♦ పగిది నయ్యె
మేలు మఱచిన తుంటరుల్ ♦ మేరలేని, పాపములఁ జేయఁజాలరే? ♦ పాడి వీడి.

సీ॥ ఎఱుఁగఁడే? నృపుల ము ♦ య్యేడుమార్లాడ్చిన, భార్గవున్ డీకొన్న ♦ బలుని భీష్ము
నెఱుఁగఁడే? జగముల ♦ సిద్ధచాపాచార్యుఁ, డను పేరు వడసిన ♦ యలఘు ద్రోణు
నెఱుఁగఁడే? గదతోడ ♦ నెదిరెడివారలఁ, దలకట్టయిన సుయో ♦ ధనుని ఘనుని
నెఱుఁగఁడే? శూరప్ర ♦ వరుఁడయి శస్త్రాస్త్ర, ములఁగన్న కర్ణు న ♦ మోఘదాత

తే॥ మఱియు దుశ్శాసనాదుల ♦ మహితబలుల
నెఱుఁగఁడే? యుగ్రసేనుఁడ ♦ య్యారె! యెఱింగి
యిట్లొనర్చెను? బ్రదుకంగ ♦ నిచ్చయున్న
మాపురిన్ విడిపొండని ♦ మంత్రి! చెపుమ! ౪౧౪

క॥ అని చెప్పఁగ నుద్ధవుఁడున్, విని యచ్చట కదలి మరుని ♦ వే చేరి తదు
క్తినికరము యథోచితముగ, వినిపింపఁగ మన్మథుండు ♦ భీమాభుఁడై. ౪౧౫

చ॥ కరమునఁబట్టి శార్ఙ్గము న ♦ ఖర్వమదోన్మనులైన కౌరవే
శ్వరులు దలంప నాకుఁ బ్రియ ♦ బంధువులైనను వాఁడితూపులన్
దఱిమెద యోగి నేమముల ♦ దైహికరోగము లాపినట్లు వా
రరరె! మదీయదోర్యుగబ ♦ లాద్భుతసంపద గుత్తెఱుంగరే? ౪౧౬

తే॥ కాని యాదవులార! నిక్కముగ మీరు, తల్లికిం దండ్రికిం బుట్టి ♦ తప్పనియెడ
గౌరవులచేతఁ గప్పముల్ ♦ గైకొనఁగల, రంచు నెంచెద ముమ్మాటి ♦ కనిమె జనక!

యాదవ కౌరవ యుద్ధవర్ణనము.

తే॥ అంత సంజాతకోపులై ♦ యాదవులును, సకలశస్త్రాస్త్రములఁ దాల్చి ♦ సత్వరగతి
హస్తినాపురిఁ జొచ్చిరా ♦ యవసరమున, గౌరవులు రోషభూర్తులై ♦ క్షణములోన.

వ॥ రత్నకంబళవిజయధ్వజసువర్ణశృంఖలావిభాసురషష్టిసహస్రగజంబులతోడను, ప్రలయాంబోధిమహావర్తసంఘర్షరవానుకారిదుందుభిప్రయుక్తమాతంగంబులతోడను, లోహకంచుకాంచితులగు మల్లులతోడను, రణోపలబ్ధకీర్తులును, సుక్షీణభూషాభూషితులును, గజారూఢులు నగు ద్విలక్షవీరవరులతోడను, సింహధ్వజవిరాజమానంబులును, విమానసమానంబులు నగు రథంబులతోడను, చిత్రవిచిత్రవర్ణవిభూషణాంబరకవచశిరస్త్రాణాంగుళిత్రాణాదులం దాల్చి యంగవంగసింధుదేశసంజనితంబులగు హయంబుల నెక్కిన పెక్కుఁబోటరులతోడను, యాదవులతోఁ బోరఁ బ్రద్యుమ్నుని సముఖంబున కేతెంచిరి. ఇంద్రప్రస్థపురినుండి కౌరవసహాయార్థంబుగాఁ బాండవప్రేషితంబగు పృతనాపరిమితసైన్యం బేతెంచె. ఇట్లు కౌరవబలంబంతయుఁ బదాఱక్షౌహిణులవఱకు నటఁ జేరినదని యెఱుంగుము. అత్తఱిఁ బంచాననేంద్రపతాకాంచితంబును, శుక్లతురగవిరాజితంబు వజ్రదండమండితవ్యజనచామరచారుతరంబును, చతుర్యోజనపరిమితంబును, చంద్రమండలసంకాశంబునగు ఛత్రంబుతోఁగూడిన యరదంబును, దుర్యోధనుం డెక్కి బాహ్లికసోమదత్తశకునిశల్యకర్ణవికర్ణలక్ష్మణగురుకృపాశ్వత్థామభీష్మయజ్ఞకేతుధౌమ్యదుశ్శాసనాదివీరుల నడుమ మరుద్గణమధ్యమంబున మఘవంతుండు వెలింగిన ట్లొప్పి భేరీమృదంగపటహానకదుందుభిధ్వనులు మ్రోయుచుండ వందిమాగధులుఁ గౌరవగౌరవంబు గానం బొనర్చుచుండ నా ప్రద్యుమ్నుబలంబులతోఁ దలపడె. అత్తఱుణంబున నుభయబలంబులు జెలరేగి ద్వంద్వయుద్ధం బాచరింప, ౪౨౯

చ॥ పుడమి వడంకె ధూళి దివిఁ ♦ బూర్తిగఁ గప్పె నిరుండు దిక్కులై
వడఁదగె దిగ్గజాలఱచె ♦ వార్ధులు మ్రోఁగెను గ్రమ్మెఁ జీకటుల్
బడిరి భయంబు దేవతలు ♦ బన్నగనేత చలించెఁ గొంచెమె
క్కుడు మెకములే ధరఁ బడియెఁ ♦ గూలె హయంబులు రాలెఁ జుక్కముల్.

క॥ భటులును గడఁ బట్టుచు నుఱుకఁ, గటకటబడసాగి రపుడు ♦ కౌరవయదుసేనో
ద్భటులును గని కటకటబడి, చటులాస్త్రాదుల ధరించి ♦ శమనసములునై. ౪౩౧

వ॥ ధన్వివరుండగు ప్రద్యుమ్నుండు దుర్యోధనునితోడను, ననిరుద్ధుండు భీష్మునితోడను, ధీమంతుండు కృపునితోడను, భానుండు ద్రోణునితోడను, సాంబుండు బాహ్లికునితోడను, బృహద్బానుండు శల్యునితోడను, చిత్రభానుండు సోమదత్తునితోడను వృకుం డశ్వత్థామతోడను, నరుణుండు ధౌమ్యునితోడను, ఋష్కరుండు లక్ష్మణునితోడను, వేదబాహువు శకునితోడను, శ్రుతదేవుండు దుశ్శాసనునితోడను

సునందుండు సంజయునితోడను, గదుండు విదురునితోడను, కృతవర్మ భూరిశ్రవునితోడను, నక్రూరుండు యజ్ఞకేతువుతోడను,సింహంబులు సింహంబులతోఁ బోరాడినట్లు బాణకృపాణకుంతపట్టిసగదాముసలముద్గరశక్తిచక్రశతఘ్నిభిండిపాలభుశుండీకుఠారంబులతో నాయోధనం బొనర్చిరి. తత్సమయంబున శ్రీవత్సాంకవత్సుండు దుర్యోధనబలంబు మహత్తరంబుగానుండుట విలోకించి వరాహంబు గోలలఁ బ్రబలయార్ణవంబు క్షోభింపం జేసినట్లు బాణసంఘాతంబునం ఘాతపఱిచె. తద్దతులఁగరికుంభంబులనుండి ముత్యంబులు రాలి రాత్రియందుఁ దారాగణం బంబరంబునఁ బ్రకాశమానంబైన ట్లాకదనరంగంబున విరాజమానంబయ్యె. రథంబులు జూర్ణంబులయ్యె. రథులు మొదలగు వారు బుడమిం బడిరి ఇట్లగుట దుర్యోధనుం డాలోకించి యమర్షోత్కర్ష మనస్వియై. ౪౩౦

ఆ॥ విల్లుఁ డంకరించి ♦ వేమారుఁ బ్రద్యుమ్నుఁ, బదిశరములఁ గొట్టెఁ ♦ బిదప నతఁడు
వానిఁ ద్రుంపఁ గొర ♦ వప్రభు వతని క, వచమును దశశిఖుల ♦ వైచి చించి.

తే॥ శరసహస్రము వేసి య ♦ శ్వములవేయి, నఱికి బాణశతంబున ♦ విఱిచెఁజాప
మవల మదనుఁ డుద్దవిడి వే ♦ ఱరద మెక్కి, కృష్ణదత్తకోదండముఁ ♦ గేలఁ దాల్చి.

శా॥ ఆకర్ణంబును లాగి టంకృతుల ♦ బహ్వావృత్తులన్ సల్పి ది
వ్యైకాజిహ్మగ మేయ నద్ది ధృతరా ♦ ష్ట్రాత్మోద్భవస్యందనం
బాకాశంబునఁ ద్రిప్పి రెండుగడియల్ ♦ హాహా! యనన్ గుఱ్ఱి బ
ల్లోకల్ గిండిగిరాటువేసినటు లీ ♦ క్షోణిన్ బడంద్రోసినన్. ౪౩౧

తే॥అయరదము తుత్తునియలై ♦ పోయెఁదురగ, ములును సూతులుబంచతఁ ♦ బొందిరవలఁ
గౌరవేశుఁడు మఱియొక ♦ తేరు నెక్కి, పదిశరంబులఁ బ్రద్యుమ్నుఁ ♦ బాఁదె మిగుల.

తే॥ దాన మాలాహతంబగు ♦ దంతిఁబోలెఁ, దనరుమదనుని హరిదత్త ♦ ధనువునుండి
యంబకం బొండు సనుదెంచి ♦ యలసుయోధ, ను రథమునుగొని నింగికి ♦ నరుగులోన.

క॥ రెండవబాణము చని యుద్దండముగన్ బట్టి యార ♦ థంబును మింటన్
మెండుగ దిరుగఁగ మూఁడవ, చండతరాశుగవరంబుఁ ♦ జని యద్దానిన్. ౪౩౨

చ॥ గొని పెనుగాలి తామరస ♦ కోశము వ్రాల్చినమాడ్కి నాసుయో
ధనసదనంబునం జెలఁగు ♦ తద్ధృతరాష్ట్రు సమీపమందునన్
దనరఁగఁగూల్చి తిర్గి యల ♦ దర్పకు ప్రోలకు వచ్చె నట్టి పా
తనమునఁ దేరు గోల్పడియెఁ ♦ దత్పతి గ్రక్కునఁ జస్రుక్కు మూర్ఛిలెన్. ౪౩౩

తే॥ అట్లుపడిన దుర్యోధను ♦ నందఱుఁగని, యబ్బమొఱదరి దిక్కేది ♦ యంచు నాడి
రప్పుడు భార్గవు నెదిరించి ♦ యధికుఁ డంచు, సన్నుతింగాంచి మించిన ♦ శాంతనవుఁడు.

ఉ॥ వాడిధనుస్సుఁ గైకొని ద ♦ వంబుదహించెడి వీతిహోత్రునిం
బోఁడిమి నొప్పి టంకృతుల ♦ బోఁపన సల్పి ప్రవృద్ధుఁ డయ్యు నా

షోడశవర్షముల్ గలుగు ♦ చూలివర్లె౯ జెలరేగి సూడుల౯
బూడిదఁ జేయఁ బెక్కు శర ♦ ముల్విసరె౯ మిథిలాధరేశ్వరా! ౪౪౧

క॥ అత్తఱి ననిరుద్ధుని మొనఁ, బత్తులు రథిసాదితురగ ♦ భద్రేభతతుల్
నెత్తురుఁ గ్రక్కుచుఁ గొన్నియు, నత్తమిలె౯ గొన్ని తెగియు ♦ నంతంబొందె౯.

తే॥ మఱియుఁ గొందఱు యోధులు ♦ మకుటకవచ, కటకహారాదిభూషలఁ ♦ గలిగి కూల
సమరరంగంబు హతతరు ♦ సమితితోడ, జెలఁగునట్టియరణ్యంబు ♦ వలె వెలింగె.

చ॥ అరదములెల్ల యంగములు ♦ హస్తులు గుబ్బలు విండ్లు దంతముల్
శరములు కేశజాలము ధ్వ ♦ జంబులు కోకలు గాఁగ మారి యా
కరణి జనించి మించె ననఁ ♦ గన్పడెఁ దత్సలి వెండి రక్తని
ర్ఘరిణియుఁ బాఱె వైతరణి ♦ చందమున౯ బహుభీకరంబుగా౯. ౪౪౪

తే॥ భూతభేతాళకూష్మాండ ♦ ముఖపిశాచ, సమితి సనుదెంచి భైరవ ♦ స్వనమొనర్చి
గిరిశమాలార్థముగ వీర ♦ శిరములఁ గొని, చనియె ననిరుద్ధుఁ డాస్థితిం ♦ గనుచుఁ గనలి.

తే॥ అతిశయధ్వజయుతరథ ♦ మందుఁ నెక్కి, డాసి గాంగేయు నొకశిఖ ♦ వేసి యతనిఁ
గత్తలను గొల్పు చాపంబు ♦ నుత్తరించె, గరుడి ముక్కునఁ బన్నగి౯ ♦ గొఱికినటుల.

క॥ అంతట శాంతనవుండు గృ, తాంతనిభుండగుచు నన్య ♦ ధనువును గొని య
త్యంతముగఁ డంకరించుచు, బంతంబును బూనివేసె ♦ బ్రహ్మాస్త్రంబు౯. ౪౪౭

క॥ అప్పుడు తత్కార్ష్ణి జూచు౯, జప్పునఁ దద్దీప్తిఁ గాంచి ♦ స్వబలముఁ బ్రోవ౯
గొప్పది బ్రహ్మాస్త్రముఁ గొని, యప్పా! యనఁ బ్రేతకాళి ♦ యనుసంధింప౯

క॥ రెండును బ్రహ్మాస్త్రంబులు, మండుచుఁ దద్ద్వాదశార్య ♦ మసమానముగా
దండిగఁ బోరాడియు బ్రహ్మాండంబులఁ దగులఁబెట్ట ♦ నారంభింప౯. ౪౪౯

క॥ అనిరుద్ధుండు౯ గనుఁగొని, వెనుకకు మరలించి వాని ♦ భీష్ముని చాపం
బును శరములఁ ద్రుంచెను రవి, ఘనరశ్ముల హిమముఁ జెండు ♦ కరణి౯ బిదప౯.

మ॥ కురువృద్ధుం డనిరుద్ధపద్ధతులకుం ♦ గోపించి లక్షించి ము
ద్గరము౯ దిట్టము లక్షభారయుతము౯ ♦ గైకొంచు నవ్వానిపై
బఱప౯ దద్బలి వామహస్తమున స ♦ ర్పశ్రేష్ఠము౯ బట్టు తా
ర్క్ష్యరిపు౯ బట్టి గద౯ దదీయహృదిపైఁ ♦ గొట్టె౯ విదేహాధిపా! ౪౫౧

క॥ ఆదెబ్బకు గాంగేయుం, డాదిత్యుఁడు దివమునుండి ♦ హాహా! యనఁగ౯.
మేదినియందునఁ గూలిన, మాదిరి మూర్ఛిల్లె యుద్ధ ♦ మండలమంగు౯. ౪౫౨

క॥ అది గన్న కృపాచార్యుఁ డుపా, హృదయేశునిపై నిశక్తి ♦ నేయఁగ నసితో
గొదకొని ధీమంతుం డయ్యాదిసెండెను గూత్తిఁ జెలిమి ♦ హరియించినటుల్.

తే॥ పర్వతాస్త్రంబు ద్రోణుండు ♦ భానునిపయి
వైవ నందుఁ నుండియుఁ బెక్కు ♦ పర్వతములు

బయలుదేరి ద్విడ్బలములఁ । బాడుజేయ
గడఁగె నపుడు హాహాకృతు । ల్గలిగె నవల. ౧౫౧

ఉ॥ భానుఁడు మారుతాస్త్రమును । వైచి తదద్రులఁద్రోలె బాహ్లికుం
డానిముసంబునందు నన । లాస్త్రము వేసెను దాన సాంబసే
నానికరంబు లగ్నులవ । నంబులు గాలినమాడ్కిఁ గాలఁగా
ధీనిధియైన సాంబుఁడును । దేకువతో ధను వెక్కుపెట్టుచున్. ౧౫౨

క॥ పార్జన్యంబేయఁగ నది, భర్జించెను బావకాస్త్ర । బాధను విద్యున్
దుర్జయమైన యహంకృతి, సర్జించినకై వడి ధర । ణీరమణేంద్రా! ౧౫౩

తే॥ అవల మధువుతోఁ బోరాడు।నట్టికర్ణుఁ, డతనిఁవిడి బాణవింశతి । నల్లసాంబుఁ
గొట్ట సరధుఁడౌ నాతఁడు।గోసుదాఁక, విరిగి ఘటికాద్వయంబు చి।వరకుఁగూలె. ౧౫౪

ఉ॥ కొంచెముసేపు చింతపడి । కోపముతో విడి తేరు వేగదన్
గొంచరుదెంచి కర్ణుఁగడు । గొట్టి ధరన్ గడఁబట్టఁజేసి భ్రమిం
గించి ధనుస్సు త్రిర్గి రథ । మెక్కుచు శూలుని బాణవింశతిన్
నొంచియు సోమదత్తుఁగని । నొంచెను బంచశితాంబకంబులన్. ౧౫౫

రామకృష్ణులు వచ్చి యాదవ కౌరవులకు సఖ్యంబు గూర్చుట.

వ॥ వెండియుఁ దత్సాంబుండు దశాశుగంబుల నశ్వత్థామను షోడశమార్గ ణంబుల ధౌమ్యుని దశపృషత్కంబుల లక్ష్మణుని పంచఖగంబుల శకునిని వింశతి సాయకంబుల దుశ్శాసనుని వింశతిశరంబుల సంజయుని శతబాణంబుల భూరిశ్ర వుని శతకలంబంబుల యజ్ఞకేతువును హింసించి ఘనంబువిధంబునం గర్జించి పది పదిబాణంబులతో సారథులను, నొక్కొక్కసాయకంబుతో గజంబులను హయం బులను నైదైదు రోపంబులతో వీరులను మాపుమాపుట స్వపరసైనికులాలో కించి విస్మయంబుఁబొందెడిసమయంబున భీష్ముం డుత్థితుండై యేతెంచి యుత్త మంబగు చాపంబు ధరించి దశాంబకంబులతో సాంబకోదండంబు ఖండనంబు గావించె, మఱియు వీరావేశపరవశులై కుంభసంభవగాంగేయరాధేయులును దశాక్షౌహిణీసమేతదుర్యోధనుండు నేగుదెంచి పెక్కుసాయకంబుల వైచి యాదవ బలంబును నతివిచిత్రంబుగా హతంబు గావించెనీ సమయంబునం బరమేశ్వరులును, దాలగరుడధ్వజవిరాజమానులును నగు శ్రీరామకృష్ణులు త్రింశత్కోటిదేవ సహితంబుగా జయజయధ్వను లొప్పుచుండ భేరీమృదంగాదులు మొరయుచుండ సురగంధర్వాద్యంగనలు గీర్తించి లాజపుష్పాక్షతలం జల్లుచుండ నారణాంగణంబునన్ వెలుంగఁదొడంగిరి. తదవసరంబున యాదవులు నమస్కరించినమీఁద దుర్యోధనాది కౌరవులును దమతమశస్త్రాస్త్రంబు లొక మూలఁబెట్టి నమస్కరించి బలుల సమ

ర్పించి కృతాంజలులై ప్రసన్నంబుగా నుండుట నా యదూత్తము లిరువురును వీక్షించి మదోద్ధతులును, స్వకుమారులునగు ప్రద్యుమ్నాదులను వాగ్బాణంబులతోఁ దర్జించి నిర్జరాపగాత్మజాదికురువృద్ధులకుం బ్రణమిల్లి యా సుయోధనున కిట్లనిరి.

ఉ॥ బాగుగ లేదు మా మదికి । భండనమిట్టు లొనర్చుటల్ మహా
భాగ! తలంపఁగా మనము । బాంధవముఖ్యులమే గదా! యిఁకన్
జోగులు వీరు మా సుతులు । సూడక మంచియుఁ జెడ్డ గర్వులై
యీగతిఁ బోరినందుఁకు । నీరు క్షమింపుఁడు! నిర్మలాత్ములై. ౪౬౦

తే॥ ఒక్క కంచమునం దెప్డు । డోగిరంబు
గుడిచి యొక్కప్రక్కను బండు । కొనెడి మనము
పూర్వమిట్లు పోరితిమొకో? । భూవరేణ్య!
పరుషమాడిన మావారిఁ । గరుణఁ గనుమ! ౪౬౧

ఉ॥ నావుడు కౌరవేశ్వరుఁడు । సన్మతిఁ బూజలఁ జేయఁ వారలా
భూవరు బుజ్జగించి యమ । పుత్రముఖాదులఁ బాండవేయులన్
ధీవరులం గనం దలఁచి । ధీరులు తమ్ములు ధార్తరాష్ట్రులున్
గ్రేవల నొప్పుచున్ నడువఁ । బ్రేముడిఁ బోవఁగడంగి రింతలోన్ ౪౬౨

క॥ ఇంద్రప్రస్థము నుండి న, రేంద్రుఁడు తద్ధర్మపుత్త్రుఁ । డిష్టసుఖముగా
నింద్రావరజబలాగ వ, సాంద్రోదంతంబు వినుచుఁ । జని బహుభక్తిన్. ౪౬౩

ఉ॥ తమ్ములతోడఁ గూడి వసు । ధావిబుధుల్ పఠియింపఁగాఁ ద్రివే
దమ్ముల శంఖదుందుభులు । దద్దయు మ్రోయుచునుండఁ బౌరజా
తమ్ములు పుష్పముల్ గురియఁ । దద్బలకృష్ణుల స్వప్రియహర్మ్యరా
జమ్మునఁ జేర్చి కౌఁగిలిడి । సంతసమందెఁ మునీంద్ర శైవడిన్. ౪౬౪

ఉ॥ అంతట మన్మధప్రముఖ । యాదవు లట్టె యజాతవైరి క
త్యంతము మ్రొక్కి దీవెనల । నందిరి తత్పరమందునన్ రమా
కాంతుఁడు ధర్మ భీమునిని । గవ్వడినిన్ గవలన్ స్వయంబుగాఁ
జెంతకుఁ నేగి కౌఁగిలిడి । క్షేమము నడ్గె మహాదరంబుగాన్. ౪౬౫

చ॥ అటుతరువాత ధర్మసుతుఁ । డాఘనమూర్తుల కర్చఁ జేసెఁ బి
మ్మట నల రామకృష్ణులును । మారముఖాదుల కెల్ల దేశముల్
ద్రఁటిఁజని గెల్చి వచ్చుటకుఁ । దోడ్త ననుజ్ఞ యొసంగి విక్రమో
త్కటులగు తమ్ములన్ దగిన । ధర్మజుతోఁ జని రాత్మధామమున్. ౪౬౬

తే॥ అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లనె । నమరమునికిఁ
గృష్ణుఁ డట్లరిగిన మీఁదఁ । గృష్ణపుత్త్రుఁ

డేమిచేసెనో చెప్పవే! కృష్ణగాథ
పాపహరము సర్వేప్సిత ప్రదమనంగ. ౪౬౭

తే॥ అవధరింపుము హరిదాస! యంచు నిట్టు, లనియె ధర్మజుఁ డట్టుల హరినిఁ గలిసి
చనెడితఱిఁ నిజానుజుని విజయునిఁ దనకుఁ, బాసటగఁ బంపఁ దోడ్కొని పంచశరుఁడు.

ప్రద్యుమ్నుండు త్రిగర్తాదిదేశంబుల జయించుట.

ఉ॥ అచ్చటనుండి యాదవబ లాన్వితుఁడౌచుఁ ద్రిగర్తదేశముం
జొచ్చి సుశర్మఁ దత్ప్రభునిఁ జూచి గ్రహించి బలుల్ విరాటుచే
హెచ్చుగఁ బొంది పూజల న హీనరథురీవిలసత్సరస్వతిం
మెచ్చి మునింగి దానము ల మేయముగా నిడి సాఁగి యచ్చటన్. ౪౬౮

తే॥ విమలమగు కురుక్షేత్రముం బిందుసార
మును "బృథూదక, త్రితకూప" ముల సుదర్శ
నమును గాంచి సారస్వత నాథుఁడగు కు
శాంబుఁ డియ్యమి బలులను సాహసమున. ౪౭౦

వ॥ చారుదేష్ణ, సుదేష్ణ, చారుదేహ, చారుగుప్త, చారుచంద్ర, చారు, సుచారు, విచారు, భద్రచారునామక రుక్మిణీనందనులతోఁ దత్కౌశాంబీనగరంబును ముట్టడించె. అత్తఱి నా రుక్మిణీపుత్రులు పదుగురును సైంధవారూఢులై సకలశస్త్రాస్త్రంబులం దాల్చి యా రిపుబలంబులతోఁ బోరాడి కరితురగరథిరథపతాకాదులను ఖండించి తత్పురంబును వానరులు లంకాపట్టణంబును ధ్వంసంబొనరించి నట్లు నాశంబును సల్ప నా భూపతి వెఱచి పారితోషికంబులం గైకొని తెచ్చి యప్పచ్చవిల్తున కిచ్చి నమస్కరించి యాత్మదేశంబును రక్షించుకొనియె. అంత నా కార్ష్ణి దుర్యోధనాజ్ఞావశులగు సౌవీ, రాభీర, కాశ్మీర, సింధు, జాంగల, లక్షు గాంధార దేశాధీశులగు సుదేవ, విచిత్ర, మహారాజ, శ్చిత్రాంగద, సుమేరు, ధర్మపతి, బిడౌజులచేఁ గ్రమంబుగా నుపాయనంబు లందికొని సేనాసహితంబుగా నటనుండి దలి,

తే॥ అర్బుదమ్లేచ్ఛదేశము లతిశయమున, గెలువఁ గల్కినూదిరి నేగి నల యవనధ
రేశ్వరుఁడు కాలపుత్రుకుఁ డిద్ధబలుఁడు, నైన చండుఁడు విని కృష్ణసూనురాక.

ఉ॥ వచ్చెనొకో మదీయపితఁ బాజె నశింపఁగఁ జేసినట్టి పె
న్మ్రిచ్చునిపట్టి యిచ్చటికి మూర్ఖుని వీనిని నీ దినంబునం
గ్రుచ్చి శరంబులన్ జముని కొంపకు నంపి పితృ్యాణమెంతయుం
గ్రచ్చుఱఁ దీర్చి ధన్యతను గాంచెద నంచుఁ దలంచి నెమ్మదిన్. ౪౭౩

క॥ ఘనము శతానీకినులను, నెనసిన మొనఁ దోడికొంచు నెఱకన్నులుగాఁ
గొని శస్త్రాస్త్రములను మద, మును గాత్బ్రెడి దంతినెక్కి పోయెను బోరన్.

చ॥ చనినతత్క్షణంబునం గనుచు • సాయకుఁ డా యవనేంద్రు వానిసే
నను గని స్వీయులం బిలిచి • నా చెలులార! యెవండు శూరతన్
మనపయిఁ బెక్కుతూపులను • మాటికి మాటికి వేసి వచ్చు నీ
మొనను జయించునో యతఁడు • వొందును మద్ధ్వజినీపతిత్వమున్. ౪౭౫

క॥ అని గంభీరగళంబున, ననఁగా వినినట్టి సభ్యు • లందు విజయుఁడున్
ఘనబలుఁడగు పార్థుఁడు నేనని లేచెను బౌరుషంబు • హర్షంబొప్పన్. ౪౭౬

ఉ॥ ఆవల సర్వసైన్యము ల • హా! యన వైరులసేనతోడ గాం
డీవి సహాయశూన్యుఁడయి • డీకొని చాపముఁ డంకరించి గాం
డీవవిముక్తబాణములఁ • డెక్కెములన్ రథులన్ రథంబులన్
మావటివాండ్ర నేనుఁగుల • మావుల రౌతులఁ జెండె భూవరా! ౪౭౭

తే॥ అపుడు హతరథిసాదిక • ర్యశ్వభటులు, శంకులన్ బడినట్టి కూ • ష్మాండశకల
ములవలెన్ వెల్గిరా రణ • భూమి నంత, మ్లేచ్ఛులెల్లరు వాజిరో • మేదినీశ!

తే॥ అవల నిభమెక్కినట్టి మ్లే • చ్ఛాధిపుండు, చండుఁ డాత్మశక్తింగొని • చక్కఁ ద్రిప్పి
నరునిపై వేసి సింహస్వ • నంబుఁ జేసె, నంత విజయుఁ డయ్యది సెండ • నంబకముల.

క॥ చండుఁడు విలుఁగొనె వెంటనె, గాండీవవిముక్తశిఖులఁ • గవ్వడి దానిన్
ఖండింపఁగఁ జండబలిష్ఠుండగు చండుండు గినుకఁ • జూచుచుఁ గనుచున్. ౪౮౦

ఉ॥ రెండవ దివ్యచాపము ధ • రించి భయంకరమైన వాని కో
దండముఁ ద్రుంచెఁ బన్నగముఁ • దార్క్ష్యుఁడు ద్రుంచినమాడ్కి నంతఁ బా
ర్థుండు త్వగస్వితాసిఁ గొని • దుశ్చ్యవనుండు బవిన్ గిరీంద్రమున్
జెండినలీలఁ దద్వరద • శేఖరకుంభముఁ గొట్టె నెట్టనన్. ౪౮౧

ఉ॥ తద్గతిఁ గుంభముం బగులఁ • దక్కరి నొచ్చుచుఁ గూలె మూర్ఛతోఁ
దద్ధరణీంద్రుఁ డద్దిగని • తత్క్షణమందునఁ దాల్చి ఖడ్గమున్
దద్ధరి మిత్రునిం బొడువఁ • దద్బలుఁ డా యసి లాగి చర్మతో
నిద్ధరఁ దచ్ఛిరంబుఁ బడ • నేసె స్వకీయమహాకృపాణమున్. ౪౮౨

ఆ॥ తిరిగి యర్జునుండు • తీవ్రబాణంబున, వానిశిరము లాగి • పంచశరుని
యెదుటఁ బడఁగవైవ • నెల్లదుందుభులును, మొరసెఁ గురిసె దేవ • పుష్పవృష్టి.

క॥ అప్పచ్చవిల్తుఁ డప్పుడు, గొప్పఁగఁ గొండాడి సైన్య • కోటికిఁ బతిగా
నప్పార్థుని నొనరించెను, దప్పక ఛత్రాదుల యదు • తండము గొలువన్.

తే॥ పిదప నర్బుదావనిపతి • వేగవంతుఁ, డాతురుష్కేంద్రుగతిఁ గని • యదరి యధిక
బలులఁగొని తెచ్చి యప్పచ్చ • విలుతునకిడి, శరణుఁగోరుచు మ్రొక్కుచు • సంస్తుతించె.

ఆ॥ అవల మందహాసుఁ • డనెడి మారంగదే, శాధిపుండు దశస • హస్రహరుల
మనుప కిచ్చె నిటుల • భరతఖండము గెల్చి, యతఁడు ప్రాసదీవి • కరిగె నపుడు.

క॥ నదులును నదములు జలధులు, బెదరుచుఁ దత్తేజమునకు ♦ వే సేనల కా
మదనున కశ్వాదులకును, గొదకొని మార్గంబు లిచ్చెఁ ♦ గొంకక జనకా!

ఉ॥ ఆసుమబాణుఁ డా వరుస ♦ నర్గి సమస్తమునీంద్రపూజ్యకై
లాసగిరీంద్రపార్శ్వమున ♦ లక్షణయుక్తముగాఁ జెలంగు బా
ణాసురశోణితాహ్వయపు ♦ రాంతిక మొందెను సేనతోడ నా
యాసురుఁ డట్టి యాదవుల ♦ నందఱఁ గాంచి దురాగ్రహంబునన్. ౪౮౮

క॥ పంద్రెం డక్షౌహిణులన్, గంద్రల దళవరులఁగూడి ♦ కందర్పునిపైఁ
దీంద్రించెడి బలగంబులు, గంద్రికలా నట్లు సేయఁ ♦ గడఁగెడిలోనన్. ౪౮౯

తే॥ సర్వమంగళాయుక్తుండు ♦ శంకరుండు, నందివాహనారూఢుండు ♦ నాకవిభుఁడు
శూలహస్తుఁ డా బాణుని ♦ ప్రోలకేగుఁ, దెంచి యాతని కిట్లనె ♦ మంచి నెంచి.

మ॥ భగవంతుండు బరాత్పరుండు నిఖిల ♦ బ్రహ్మాండనాథుండు గో
జగతీనాయకుఁడున్ బ్రపూర్ణతముఁడున్ ♦ సచ్చిత్ప్రమోదస్వరూ
పగుఁడౌ కృష్ణుని యంశ మువ్వురముఁ ద ♦ ద్బ్రహ్మాదినామంబులన్
దగి మేమిట్టులఁ బుట్టియుంటిమి గదా ♦ దైత్యాన్వయోద్దీపకా! ౪౯౧

చ॥ మఱియుఁ దదచ్యుతాజ్ఞలను ♦ మౌళిధరించి క్రియాకలాపముల్
గరముగఁ జేయుచుందు మనఁ ♦ గా నిఁకఁ ద్వాదృశు లెట్లొనర్ప రీ
వఱకుఁ ద్వదీయబాహువులఁ ♦ బాపిన సంగతి గుర్తెఱుంగవే
మఱతువె? బద్ధుఁడైన తన ♦ మన్మని నా యనిరుద్ధు విప్పుటల్. ౪౯౨

తే॥ కాన మీ దానవులకెల్ల ♦ మాననీయుఁ
డాతఁడంచు నెఱుంగుమా! ♦ యదియుఁగాక
యతని పౌత్రుఁడౌ ననిరుద్ధుఁ ♦ డల్లుఁడుగద
పూజ వారికిఁ జేయుమా! ♦ పోరు విడిచి. ౪౯౩

తే॥ అటుల హరబోధితుండయి ♦ నట్టి బాణుఁ
డాత్మజామాత ననిరుద్ధు ♦ నాహ్వా నల్పి
యర్చలం జేసి పారిబ ♦ ర్హంబు లొసఁగి
సైన్యయుతుఁడగు మన్మథున్ ♦ సత్కరించి. ౪౯౪

తే॥ కోటిరథములు బదివేలు ♦ కుంభు లైదు,లక్ష లశ్వముల్ గానిక ♦ లను సమర్ప
ణంబు జేయఁగ నాతండు ♦ సంబరంబు, నంది సేనలతోడుత ♦ నచటఁ గదలి.

ప్రద్యుమ్నుం డలకాపట్టణమున కరుగుట.

సీ॥ నందాలకానంద ♦ లందముగా నే న,గరమణిక్ దివ్య ♦ పరిఖ యమ్యో
రత్నసోపానవి ♦ భ్రాజితప్రాదము లే,పురబాహ్యవనములఁ ♦ బొల్పుఁగాంచు

గిన్నరగుహ్యక ♦ కింపురుషాదు లే,పట్టణంబందున ♦ వఱలుచుంద్రు
సకలకళాకర ♦ సౌధరాజమ్ము లే,నగరంబునందున ♦ మిగుల వెలుఁగు
తే॥ నాగకన్యలచే నొప్పు ♦ భోగవతివి,ధమున నే పురి రాజిల్లు ♦ ధనదపాలి
తమయి యేవీడు భాసిల్లు ♦ తత్పురమున,కలక కరిగి కప్పంబుల ♦ నడిగె నంత.
చ॥ ధనదుఁడు దానవాంతకుని ♦ ధైర్యబలప్రతిభాప్రభావముల్
గనియు నఖర్వగర్వమునఁ ♦ గయ్యముఁ జేయఁదలంచె స్వల్పుఁడౌ
ధనియు, మహాత్ములన్ దృణవి ♦ ధంబునఁ జూచెడి నింక నాప్రభుం
డు నవనిధిప్రపాలకుఁడ ♦ టుల్ గరువంబుననుంట వింత యే? ౯౮
క॥ అంతట గుహ్యకకాంతుం, డెంతయు వాచించి దిట్ట ♦ హేమమకుటు నా
కంతుని దరి కంపఁగ ధీ,మంతుఁ డతం డతనిఁ జేరి ♦ మాటాడె నిటుల్. ౯౯
తే॥ మదన! యాదవనాయకా! ♦ మావిభుండు, నన్ను దూతగఁ బంపె మీ ♦ సన్నిధికిని
గాన నేఁ జెప్పుసంగతుల్ ♦ వీనులార, వినఁగ వేఁడెద ననియిట్టు ♦ లనియె జనక!
ఉ॥ ఎట్టుల దేవలోకమున ♦ నెల్లసురల్ సురరాజటంచు ని
ట్టట్టనరానిపూజల మ ♦ హేంద్రు సుతుష్టుగఁ జేసి మెత్తురో
యట్టుల నీధరాతలము ♦ నందు నృపుల్ నను రాజరాజ టం
చట్టె యొనర్చి యర్చలను ♦ హర్షముఁ గూర్తురటం చెఱుంగుమా! ౧౦౦
క॥ అలకను బరిపాలించెడి, నలఘుఁడ నవనిధుల కేనె ♦ యధిపుఁడ శివుతోఁ
జెలిమిని జేసినవాఁడను, బలుఁడను నగునాకు మీరు ♦ బలు లియ్యఁదగున్.
తే॥ కాని మీ యుగ్రసేనుఁడున్ ♦ మానవునకు, నేను గప్పంబు లియ్యను ♦ నిటులె మరల
నడిగినం గయ్య మాడెద ♦ నందుసంది,యంబువలదని చెప్పెనో ♦ శంబరారి!
క॥ అనవుడు ప్రద్యుమ్నుండును, విని యిపుడీ రాజరాజు ♦ విశ్వఖ్యాతున్
ఘను రారాజులమేల్బం,తిని బలు మా యుగ్రసేను ♦ ధీరునిఁ గనెనే? ౧౦౩
సీ॥ ఇంద్రాదిపూజల ♦ హెచ్చుగాఁ గైకొన్న, కృష్ణుని నీయతుఁ ♦ డెఱుఁగఁడొక్కొ
వజ్రి సుధర్మను ♦ బారిజాతము హరి, కిచ్చుట నీయతుఁ ♦ డెఱుఁగఁడొక్కొ
పాశి నీలాశ్వముల్ ♦ బ్రణమిల్లి యాశౌరి, కిడుటయు నీయతుఁ ♦ డెఱుఁగఁడొక్కొ
సకలలోకంబులన్ ♦ జక్కఁగా రక్షించు, కృష్ణుని నీయతుఁ ♦ డెఱుఁగఁడొక్కొ
తే॥ మఱియు మాయుగ్రసేనుని ♦ మహితసభను,నిట్టికృష్ణుఁడు వెల్గుట ♦ యెఱుఁగఁడొక్కొ
యనియుఁ దత్ప్రేషితుఁడనేను ♦ ధనదునకిదె,యిషుబలులనిత్తునని ధను ♦ వెక్కుపెట్టె.
తే॥ బిలసమేతలోకంబులు ♦ లలిని మ్రోఁగె, దిగ్గజములు చలించెను ♦ స్థిరయువణఁకెఁ
దారకంబులు వ్రాలెను ♦ దత్స్మరుండు, బాణమొక్కటి ధనదుపైఁ ♦ బఱుప నదియు.
ఉ॥ మించెడి ద్వాదశార్యముల ♦ మించిన తేజున దిక్కులెల్ల వె
లిగించుచుఁ బోయి యాతని శి ♦ ఖన్ గొడుగున్ మఱి జామరంబులన్

ద్రుంచినఁ దద్ధనేశ్వరుఁడు • దోడ్తనఁ గన్గొని యట్టివింత రో
షించుచుఁ బుష్పకంబు వడి • నెక్కి రణాంబొనరించు నిచ్చతోన్. ౧౦౩

కుబేర నలకూబరాదియోధపుంగవులు యాదవులతోఁ బోరుట

వ॥ ఘంటానాదపార్శ్వమౌలినామకమంత్రియుక్తుండై ధ్వజంబువెంబడి నలకూబర మణిగ్రీవపుత్రులు విరాజిల్లుచుండ భయంకరాకారులును దనుత్రాణశిరస్త్రాణాంగుళిత్రాణధరులును సకలశస్త్రాస్త్రశక్తిసంయుతులును హయవదన పంచాననానన శింశుమారముఖ, నక్రవక్త్రార్ధపింగార్ధకృష్ణోర్ధ్వకేశులును నగు వేలకొలంది గనున్న యక్షకిన్నరాదులతోడను గజాశ్వరథపత్తిసహితులగు సేనానులతోడం గూడి వందిమాగధులు ప్రశంసించుచుండ శంఖభేరీమృదంగపటహాదులు మ్రోఁగుచుండ నిర్గమించె. తత్సమయంబునం దత్సహాయార్థంబుగా యోగమహామహిమామయంబగు సిద్ధక్షేత్రంబునుండి ప్రమథగణంబులును డాకినీభూతభేతాళకూష్మాండోన్మాదసంయుక్తంబులును సవినాయకంబులును నగు మాతృగణంబులను బ్రలయంబున సంవర్తకమేఘంబు లంబరంబు నాచ్ఛాదించుచు వచ్చెడివిధంబున భైరవరవంబు లవిరామంబుగా నొనర్చుచుఁ గోట్లకొలందిగ నేతెంచెడి నిశాచరపిశాచబ్రహ్మరాక్షసభైరవాదులను దోడ్కొని మయూరాధిరూఢుండై కార్తికేయుండును మూషికారూఢుండై హేరంబుండును వీరభద్రసహితంబుగాఁ జనుదెంచిరి. అత్తరుణంబునం దావిత్తేశుని బలంబులకును, జిత్తజుని సైన్యంబులకు హాహారావోగ్రనద్భుతంబగు తుములయుద్ధంబయ్యె. అయ్యెడఁ బరస్పరప్రయుక్తశస్త్రంబులచేతను దచ్చరణోత్థితరజంబులచేతను సూర్యాంబరధరామండలంబు లాచ్ఛాదింపంబడియె. ఏతత్సమయంబున మణిగ్రీవుం డుగ్రుండై. ౧౦౪

పంచచామరము॥ అరాతులన్ శరంబు లేయ • నవ్వి యేగి వారివా
హారిధ్వజేభపత్తిసాదు • లన్నిద్రుంప రాధికా
వరాత్మజాతుఁడైన చంద్ర • భానుఁ డైదుతూపులన్
ద్వరన్ దదీయకార్ముకంబుఁ • బాదు జేసి బైసుకన్. ౧౦౫

క॥ తురగయుతంబగు రథమును, వరదశబాణంబు లేసి • వ్రక్కలుగాఁగన్
ధరఁబడఁగూల్చి పమోదము, నెఱిగాగర్జింప నల మ • ణిగ్రీవుండున్. ౧౦౬

క॥ అల్కను శక్తిని విసర మ, హోల్కవలెను నద్దివెల్గు • చుద్ధతిఁ జనఁగా
నిల్కడ నతఁడెడచేతను, జుల్కనఁగొని దాని ధనదు • చూలినిఁ గొట్టెన్. ౧౦౭

తే॥ తత్ప్రహారమునకు వాఁడు • ధరను సొమ్మసిలఁగ నలకూబర ప్రేరి • తులును బలులు
నైనరక్కసుల్ వర్షార్కు • నంబుదములు, గప్పినటుఁ గప్పిరాతని • గాండములను.

తే॥ అంత దీప్తిమంతుండు మ • హాగ్రహమున, శాతఖడ్గముఁ గొని యక్ష • సైన్యములను
జొచ్చి ఖండించె మంచులన్ • జొచ్చి యినుఁడు, ఖరకరంబులఁ జెండిన • కరణి నవల.

ఉ॥ కొందఱు భిన్నశీర్షులయి । కొందఱు భిన్నపదాంసహస్తులై
కొందఱు భిన్నకర్ణులయి । కొందఱు భిన్నవిశాలవక్షులై
కొందఱు భిన్నవర్ష్ములయి । కూలిరి శేషులు వాటె రాత్రి త
ద్బృందమునం జనింపఁ గని । యేపునఁ దన్నలకూబరుండునున్. ౧౧౩

చ॥ అభయమొసంగి స్త్రీయులకు । నట్టె గుణధ్వని వింట మాటికిన్
సభయులుగా యదూద్భటులు । సల్పి మహోచ్ఛ్రియకేతనంబుతో
విభవముగాంచు స్యందనము । వే యధిరోహణ మాచరించి భా
వభవచమూపతిన్ విజయు । బాఁదియు వింశతిమార్గణంబులన్. ౧౧౪

క॥ కృతవర్మ నైదుతూపుల, హతినొనరిచి దీప్తిమంతు । నధికబలుని విం
శతిసాయకములఁ గొట్టఁగఁ, గృతవర్మయుఁ బంచశిఖుల । నేసె నతనిపై. ౧౧౫

క॥ అవి వడి నా నలకూబరు, కవచంబును ద్రుంచి దూఱెఁ । గాశ్యపిలోనన్
భువి వల్మీకములోనికిఁ, దవిలి చనెడి ఫణులమాడ్కిఁ । దత్పరహతులన్. ౧౧౬

క॥ పుడమిని నలఁడును సొమ్మనుఁ, బడుటను గని హేమమాలి । వడి యరదముపై
నిడుకొని యావల కరిగెను, గడగడలాడిరి ధనేశు । కాల్బురు లవలన్. ౧౧౭

ఉ॥ ఆదను మాని మంత్రులు మ । హాబలశాలురునైన ఘంటికా
నాదుఁడు బార్శ్వమౌలియు రణంబున కేగి సువర్ణపుంఖముల్
భీదముఖంబులన్ బవన । వేగము గృధ్రసుపక్షముల్ మహా
నాదము గల్గు తూపుల ఘ । నంబుగఁ గొట్టిరి యాదవావళిన్. ౧౧౮

చ॥ పదపడి నర్జునుండు ప్రతి । బాణము వేయఁగ నవ్వి వానితో
నెదురుచు విస్ఫులింగము ల । హీనముగా వెడలంగఁ జెండి యా
చదలునఁ దిర్గు వెంగొఱవి । చందమునన్ భ్రమియించి కోసులె
న్మిదిటికిఁ బైనిఁ ద్రోసె ధ్వజ । మిశ్రతదీయరథంబులన్ ద్రుటిన్. ౧౧౯

ఉ॥ అప్పుడు యక్షులా సచివు । లా నరమార్గణపంజరంబునం
దొప్పి నశించి రయ్యో! యయ । యో! యిఁక నెయ్యది దిక్కటంచు బ
ల్జెప్పుచు యుద్ధరంగముఁ ద్య । జించి పదంబుకొలందిఁ బాఱఁగాఁ
దెప్పున భూతజాత మరు । దెంచెను గోట్లకొలంది భూవరా! ౧౨౦

తే॥ అటుల సనుదెంచి యయ్యవి । యాహవమున
నరులఁ దునిమి నెత్తురుఁ ద్రాగి । శిరములఁగొని
కనుచు నఱచుచు నవ్వుచుఁ । గనలు చెగురు
చాడుచున్ బాడుచుం డెడి । నవసరమున. ౧౨౧

చ॥ గదుఁడు బలానుజుండు గని । కైకొని భీకరలక్షభారభృ
ద్గదను ఘనంబుకై వడిని । గర్జనొనర్చుచుఁ దద్గణంబులన్

త్రిదశవిభుండు వజ్రమున ♦ దివ్యనగంబులఁ గొట్టినట్లుగాఁ
జదుపఁగఁ గొన్ని సొమ్మగొనెఁ ♦ జచ్చెను గొన్నియు బాఱెఁ గొన్నియుర్.

ఆ॥ అట్లు భూతగణము ♦ లంతంబు జెందుట, వీరభద్రుఁడు గని ♦ వీరరసము
వొంగ నరుగుదెంచి ♦ ముద్గరంబును వాని,పైని విసరి జలదు ♦ పగిదినఱచె.

క॥ అంత గదుఁడు తన గదఁగొని, పంతమునర్ వీరభద్రు ♦ పై విసరఁగ న
త్యంత మవి రెండుఁ బోరుచు, నంతమునర్ జూర్ణమయ్యె ♦ నావల వారల్.

ఉ॥ జానుభుజాపదంబులను ♦ శైలములర్ బడఁద్రోసి గెల్పునే
మానసమందునం దలఁచి ♦ మల్లరణం బొనరించి రంతటర్
ధీనిధి వీరభద్రుఁడును ♦ దేఁకువతోఁ గరవీరమర్ గిరిర్
బూని పెకల్చి తద్గదుని ♦ మోమున వైచి హసించెఁ బెద్దగార్. ౧౨౧

ఉ॥ అవ్వల యాదవోద్భటుఁ డ ♦ నంతబలుండు గదుండు తద్గిరిర్
చివ్వున లాగికొం చతని ♦ శీర్షముపైఁ బడవేయ నాతఁడుర్
నొవ్వక తద్గదుం గొని వి ♦ నోదముగా నొక లక్షయామడల్
జివ్వున నెట్టెఁ బిమ్మట ధ ♦ రిత్రినిఁ గూలిన తద్గదుండునుర్. ౧౨౬

క॥ ఇంచుక చింతించుచు నే, తెంచియుఁ దద్వీరభద్రుఁ ♦ ద్రిప్పుచు దివిపైఁ
బంచె నొక లక్షయామడ, లెంచఁగఁ బ్రద్యుమ్నబలము ♦ లెల్లర్ భూపా !

ఆ॥ వీరభద్రుఁ డంత ♦ వినునుండి కైలాస,శైలశృంగమందుఁ ♦ గూలి సొమ్మ
నొక్కగంటకాల ♦ మొడలను దెలియక, యుండె నవల వినుమ ♦ యుర్వరేశ !

వ॥ మహాబాహుండగు కార్తికేయుండు క్రుద్ధుండై యుద్ధురవేగంబుతో యుద్ధరంగంబున కేతెంచి యనిరుద్ధసాంబులం దెగటార్ప శక్తియుతంబగు నొక్క శక్తిం బ్రయోగింప నయ్యది సత్వరంబునం జని యవ్వారల తేరుల నుసిజేసి వేయి గజంబులను సహస్రహయంబులం బోకార్చి లక్షవీరులం బరిమార్చి సాంబుని నొప్పించి దశదిశల వెల్గించుచు బుస్సలుగొట్టుచు వల్మీకంబుఁ బ్రవేశించు పన్నగంబు విధంబున భూతలంబునం జొచ్చె. అంత సాంబుండు శింజినీఘోషం బాచరించి యొండు కాండంబు నిషంగంబునుండి కైకొనునంతలో నది దశబాణంబులయ్యె. అవి ధనువున ననుసంధించుతఱిని శతబాణంబులయ్యె. కూర్చినపిదప నా నూరు రోపంబులు వేయి తూపులయ్యె. తన్మోక్షణసమయంబునం దవియే లక్షమార్గణంబులై తత్పరంబునం గోటిపృషత్కంబులై యనంతరంబునం దసంఖ్యాకంబులగు బాణంబులై చెలరేగి యరాతివీరులఁ గోట్లకొలందిగ ఖండించె. అప్పు డమ్మహాసేనుండు తత్ప్రహారంబున భిన్నాంగుండై యించుక వ్యాకుల పడుచుండ, ౧౩౧

తే॥ సకలశస్త్రాస్త్రసహితుండు ◊ సర్వభూష
ణాంచితుఁడు జతుర్బాహుఁడు ◊ నాఖువాహ
నాధిరూఢుఁడు గార్తికే ◊ యాగ్రజుండు
ఫాలచంద్రుండు గజవక్త్రుఁ ◊ డాలమునకు. ౫౩౦

తే॥ వచ్చి పరశురాముని వలెఁ ◊ బరశువునను, బాశమున నంకుశంబున ◊ వైరి వీర
వాజి రథ రథి బలములఁ ◊ బగ్గిఁగల్పి, సరధు సాంబునిఁ గొని కొట్టు ◊ సమయమందు.

చ॥ బలములతోడనున్న సుమ ◊ బాణుఁడు గన్గొని వింతఁ జెంది యి
ట్లల యనిరుద్ధనామకసు ◊ తాగ్రణి కాఁడె? సుధీ! యితండొ యా
వలమురితొల్పుపాలున భ ◊ వంబును బొందినవాఁడు వీనినిం
గెలువఁగలేరు వేల్పులిఁక ◊ గెల్తురొకో మనబోటివారిలన్? ౫౩౧

చ॥ ఇతఁడెటనుండు? నందు నణు ◊ వేని పరాజయ మొందఁబోదు ము
న్నితిగళగేహమందు నల ◊ శ్రీహరి యిచ్చె వరంబు వీనికా
కతమున గెల్పిటన్ మనకుఁ ◊ గల్గదు కావున నిందునుండి యీ
ధృతియుతు నాఖువాహనుని ◊ నెట్లొ తొలంగ నొనర్పఁగావలెన్. ౫౩౩

క॥ అందుల కొక్క యుపాయ మ,మందల వచియింతుఁ జండ ◊ మార్జారమవై
యెందాఁక నీబలంబుల, ద్రమందింతును యంతదాఁక ◊ మసలక తెలుమా! ౫౩౪

క॥ అప్పుడు తప్పక విజయం, బొప్పును మనకనఁగ నట్టి ◊ యుత్కటబలుఁడౌ
నప్పచ్చవిల్తుబిడ్డఁడు, గొప్పబిడాలముగ మారి ◊ కొంకక కింకన్. ౫౩౫

తే॥ విష్ణుమాయను గణపతి ◊ వీక్షణములఁ, బడక భీకరఫూత్కృతుల్ ◊ ప్రాకటముగఁ
జేయు చాఖుసమ్ముఖమును ◊ జెంది గోళ్ళఁ, దన్ముఖముఁ జీల్పఁగడఁగెను ◊ దత్పరమున

క॥ ఉందురు వాలోకించుచు, బొందివిడుచునంత భయముఁ ◊ బొంది విడి యనిన్
వందురుతోఁ గాల్కొలఁదిని, సందులకున్ గొందులకును ◊ జన నోతువునన్.

తే॥ స్థూలరూపమునఁ దటుమఁ ◊ దొడఁగ నద్ది, దిశలకున్ విదిశలకును ◊ దేవనాగ
భూతలములకుఁ జనె గజ ◊ ముఖునితోడ, బుష్పశరుఁ డరులను ద్రుంపఁ ◊ బూనుకొనియె

ఉ॥ అప్పుడు విస్మయంబు భ్రమ ◊ థాదులు వొందిరి పుష్పకంబునం
దొప్పుకు జేరుఁడున్ గని యొ ◊ హోయని గొవ్వాకి మాయసల్పివే
గొప్పధనుస్సుఁ గొంచుఁ దల ◊ కుంభిని సోక మహేశు మ్రొక్కి బ
ల్మెప్పులఁగన్న మంత్రయుత ◊ మేదురవర్మముఁ దాల్చి పెల్చునన్. ౫౩౮

తే॥ బాణసంఘంబు వైరుల ◊ పైని వైవ, నవ్వి సంవర్తకాభ్రము ◊ లాప్రలయము
నందునం దటిత్స్వనముల ◊ నరుగుదెంచి, క్రమ్మలీలను వ్యోమంబుఁ ◊ గప్పిమిగుల.

క॥ కరికరనిభబిందువులన్, గురిసెను బాషాణములను ◊ గూడుచుఁ ద్రుటిలో
ధరణి నకూపారంబులు, బటఁగి భయంకరముగాగఁ ◊ బొటఁదొడంగెన్. ౫౪౧

చ॥ అదియునుగాక జీవసహి । తాద్రులు గన్పడెనందు నత్తఱిన్
యదువులు ప్రాకృతుల్ ప్రలయ । మంచుఁ దలంచి భయంబుఁ బొంది త
త్సదనము వీడి కార్ముకని । కాయము వాఱఁగనైచి కృష్ణ! యం
చదనముగా స్మరించి రపు । డా యదువర్యుఁడు మన్మథుండునున్. ౫౪౧

తే॥ గౌహ్యకీమాయ యిదియని । కరముదలఁచి, సర్వమాయోపమర్దిని । సాత్త్వికియును
నగు స్వవిద్యను ధ్యానించి । యంగజాత, బీజమున్ తూపునడుమను । నోజఁ గూర్చి.

క॥ ప్రణుత శ్రీ బీజంబును, బ్రణవము దన్ముఖమునందు । భాసిల వింటన్
గుణమెక్కఁబెట్టి నారా, యణునిం ధ్యానించి వేసె । హాహా యనఁగన్. ౫౪౨

తే॥ దాన గౌహ్యకీమాయ య । థాయథలుగ, నయ్యె రవిచేతఁ జీకటు । లరిగినటుల
నద్ది గాంచిన రాజరా । జదరి స్వపుర, మునకు యక్షులతోఁ గూడి । పోయె నవల.

క॥ చల్లిరి పూలను దద్రతి, వల్లభుపై నెల్లసురలు । బరమముదముతో
నెల్లరు జయజయరవములఁ, బెల్లుగ నొనరించిరి యదు । వితతులు నవ్వేళన్. ౫౪౩

కుబేరుండోడి బలులిచ్చి ప్రద్యుమ్నునిఁ బొగడుట.

వ॥ అత్తఱుణంబున నవ్విత్తేశుం డుత్కటసంతోషంబుతోఁ జతుర్దంతయుక్తంబులై యచలంబులతోఁ డీకొనంజాలిన ద్విలక్షగజేంద్రంబులను, ముక్తాతోరణభాసురదశలక్షరథంబులను, సూర్యవర్చస్సమన్వితంబులగు శతహయంబులను జంద్రవర్చస్సముపేతంబులగు దశార్బుదాశ్వంబులను, స్వర్ణవర్ణయుతంబులగు శతతురగంబులను, జతుర్లక్షయాప్యయానంబులను, బంజరస్థంబులగు ద్విలక్షశార్దూలంబులను, గోటిచిత్రమృగంబులను, గోటిగవయమృగంబులను, గోటిమృగయాసారమేయంబులను, గీరశారికామరాళేతరపక్షుల నొక్కొక్కలక్షను, నెనిమిదియోజనంబు లెత్తును, దొమ్మిదియోజనంబుల వెడల్పును గలిగి లక్షస్వర్ణకుంభంబులతోఁ దేజరిల్లినదియు విశ్వకర్మనిర్మితంబును, గామగంబును, జాంబూనదశృంగభాసురంబును, సహస్రప్రభాకరప్రతీకాశంబును, విష్ణుదత్తాఖ్యంబును నగు విమానంబును, సహస్రకులవృక్షంబులను, శతకామధేనువులను, శతచింతామణులను, స్పర్శచే లోహంబు సైతము బంగారుగావించు శతదివ్యాశ్మంబులను ఛత్రచామరసమేత సువర్ణసింహాసనశతంబును, నమృతపాత్రశతంబును, రత్నఖచితభూషణంబులను, దివ్యాంబరరత్నకంబళంబులను, నానావిధఫలంబులను, నైకవిధశస్త్రాస్త్రంబులను గింజల్కోపేతపద్మమాలికలను మత్తేభంబులమీఁదను, నరులమీఁదను వేసి మోయించుకొని తీసికొనివచ్చి ప్రద్యుమ్నునిం జుట్టివచ్చి యవ్వాసని సమర్పించి నవసిధులఁ గూడ నొసంగి కృతాంజలియై యిట్లు స్తుతించె. ౫౪౪

సుముఖీవృత్తము॥ మనసిజ! మార! ॥ మహాత్మనుతా!
వనరుహనేత్ర! ॥ పరాత్పరా!
జనపతివర్య! ॥ సమస్తవిభూ
వినతు లొనర్తు ॥ విధేయుఁడనై. ౧౪౮

తరళ॥ జలజలోచన పుత్రకాగ్రణి ॥ శౌర్యధైర్యసమేతునిన్
బలుని రుక్మవతీమనోహరు ॥ బాహుదాది విభూషితున్
గలశజప్రముఖర్షిపూజితుఁ ॥ గంబుకంఠు రతీశ్వరున్
జలచరధ్వజు లోకజేతను ॥ సంస్తుతించెద భక్తితోన్. ౧౪౯

పంచచామరము॥ అనాదిమధ్యనాశనా! స్వ ॥ యంప్రభాస్వరూప! యో
యనాథనాథ! భక్తవత్స ॥ లా! యనన్యజా! ప్రజా
మనోభిరామ! కామ! భూమ! ॥ మాననీయ! సుందరీ
మనోహరా! పరాత్పరా! ॥ మాళితోడ మ్రొక్కెదన్. ౧౫౦

క॥ చేయుచునుంటిని జేసితిఁ, జేయగలను నిద్ది నీకుఁ ॥ జెందిన దదియో
నాయది యీతఁడు మిత్రుం, డాయన యాగర్భశత్రుఁ ॥ డని చెప్పుటయున్.

తే॥ నేను భోగిని దుఃఖివి ॥ నీవనుట య,హంకృతిని మమతను గల్గి ॥ నవి జనుండు
ప్రకృతికాలాశయాంగజ॥ప్రబలగుణము,లను సుబద్ధుఁడై చెడుపను॥లొనరుచుఁగద.

ఉ॥ కాచమునందు బాలు నిను ॥ కన్ సలిలంబును ద్రాట సర్పమున్
జూచినచాద్పునం గనుల ॥ శుంఠతఁజూడక మీప్రభావముల్
జూచితి మిమ్ము హేలమెయి ॥ సొంటుల నాయవి వాపి దేవరా!
నీచరణారవిందముల ॥ నిచ్చలుగొల్చెడి భక్తి నీయవే! ౧౫౩

క॥ జ్ఞాననిధిసమాగమమును, జ్ఞానము వైరాగ్యయుతము ॥ సాయుజ్యంబున్
సూనశరా! కరుణామతి, దీనుఁడనగు నాకు నిడవె! ॥ దేవ! యనంగన్.

తే॥ అంగభవుఁ డట్టులగుగాత ॥ మంచుఁ బలికి
యభయమిడి పద్మరాగంబు ॥ హాటకమణి
మయము ఛత్రచామరభాస ॥ మానము నగు
సింహపీఠంబు నొసఁగ నా ॥ శ్రీదుఁడు గొని. ౧౫౫

తే॥ అతనిఁ జుట్టివచ్చి ॥ యనుమతిఁ గైకొని, యాత్మమందిరమున ॥ కరిగె నవల
నితరరాజు లందఱెఱిఁగి తజ్జయమును, బలుల నిడిరి మాని ॥ భండనంబు.

మత్స్యఖండు కింపురుషఖండంబు గెలుచుట.

ఉ॥ అతరువాతఁ బంచశరుఁ ॥ డాత్మబలంబులఁగూడి సాఁగి ప్రా
గ్జ్యోతిషపట్టణంబునకు ॥ శూరులు దల్లడిలంగ దుందుభుల్

భ్రాంతిగ ద్రిమ్మరాయనేగ నటు • మైనిఁ దదీశుఁడు భౌమదైత్యసం
జాతుఁడు నీలుఁడుర్ బెదరి • శౌరికుమారున కిచ్చెఁ గానుకల్.   ౯౯౭

క॥ అవి గొని మరలెడి మరుతోఁ, ద్వివిదకపి మున్ను దెబ్బ • దినిన కినుకచే
జవమునఁ దత్పురివాకిటఁ, గవిసి దళంబులను గోళ్ళఁ • గాడ్పడఁజేసెన్.   ౯౯౮

తే॥ మఱియుఁ దత్కపి తోఁకతో•నరదములను, గట్టి లవణాబ్ధినిన్ నెట్టి•కరులహరుల
గరములన్ బట్టి నింగికి•బఱపి బలిమి, నగ్గలంబుగ గర్జింప•నా మరుండు.   ౯౯౯

చ॥ కనుఁగొని వాఁడు శత్రుఁడని • గట్టిగ నెంచి గ్రహించి శార్ఙ్గమున్
ఘనముగఁ డంకరించి యొక • కాండమువేయఁగ నద్ది తత్కపిన్
గొని దివిఁ ద్రిప్పి పల్మఱును • గొంకక పూర్వవిధిన్ స్వకస్థలం
బునఁ బడునట్లు బంచి మఱిఁ • పుష్పశరేషుధిఁదూఱె భూవరా!   ౯౧౦

ఆ॥ అంత మదనుఁ డచట • నక్షౌహిణీశత,సహితుఁడగుచు సాఁగి • సాలజాల
వల్లరీసహస్ర • పత్రలసత్సర,కలితదేశములను • గలయఁ గాంచి.   ౯౧౧

ఆ॥ యక్షదిష్టమార్గ • మందునం జని చని, హేమకూటభూధ • రేంద్రమునకుఁ
గ్రిందవెల్గుచున్న • కింపురుషులఖండ,మునకు ముఖ్యమైన • పురికి నరిగె.   ౯౧౨

క॥ అంతటఁ గింపురుషులు రతి,కాంతాగమనంబు భటము • ఖంబున విని య
త్యంతముదంబును గని యా,వంతునఁ బల్కాడి రార్య • బహులాశ్వవిభూ!

సీ॥ అఖిలాండపతియైన • హరి పుట్టియుంట యా,దవకులంబంతయు • ధన్యమయ్యెఁ
బరమేశ్వరుండైన • హరి చరియించుటన్, దన్మధురాపురి • ధన్యమయ్యె
గోలోకవిభుఁడు ము•కుందుఁడు దిరుగ బృం,దావనంబును బహు•ధన్యమయ్యె
హరిదంతభరితత • ద్యశమును గొనియాడి, త త్త్రిలోకంబులు • ధన్యమయ్యె

తే॥ దానమానరాసాది లీ•లానికరము, గృష్ణుతోఁగూడి కావించి•యెల్ల గోపి
కలును రాధయు ధన్యలై•రలయమునయుఁ,దద్ధృషీకేశునకుఁబుట్టి•ధన్యయయ్యె.

తే॥ మఱియుఁ దద్దర్శనస్పర్శ•మననములను, నెందఱో తపోధనులు న•హీనమతులు
దీనులును ధన్యులైరిగా • దే! తదబ్జ,నాభు మ్రొక్కుచు నుందు మ•నారతంబు.

ఉ॥ ఆ యరవిందలోచనుఁడు • యాదవవర్యుని నుగ్రసేనునిన్
జేయుచు సార్వభౌమునిగ • శ్రేష్ఠతరంబగు రాజసూయమున్
జేయఁగఁ జెప్పి దిగ్జయముఁ • జేయఁగ స్వీయకుమారు మారునిన్
దోయజనేత్రు నీఘనునిఁ • దోయములన్ జతజేసి పంచెగా.   ౯౧౬

ఉ॥ కావున నీబుధున్ మనము • గన్నులపండువగాఁగఁ గాంచి సం
భావనజేసి యుత్తటి సు • పర్వులకందని ధన్యతన్ గనం
గావలె నంచు నందఱటు • గాన్కలొసంగి నమస్కరించి రా
శ్రీవిభుసూనువర్యుఁడు వ• శీకృతశత్రుఁడు పుష్పబాణుఁడున్.   ౯౧౭

తే॥ నిజవిశదయశఃకథలను నిర్మలమగు, ముజ్జగంబుల వెల్గించెఁ బూర్ణచంద్ర
రశ్మిమిళితదుగ్ధాబ్ధిస్ఫురత్తరంగ,ములను గరి విస్తృతిగ సల్పు పోల్కి జనక!

చ॥ మఱియుఁ దదచ్యుతాత్మజుఁ డమందనిజామలకీర్తిగానముల్
బొరిఁ బొరి నాలకించి బహుమోదముఁ జెందియు నట్టి కిం
పురుషుల కర్ధమాళిమణిభూషణకుండలహారబాహుదాం
బరవలయోర్మికాదులఁ గృపామతి నిచ్చి బహూకరింపఁగన్. ౫౬౯

ఆ॥ రాజధానియైన రంగవల్లీపురి,నుండి తద్విభుండు దండివాఁడు
నగు సుబాహుఁడరిగి యంగజున్ మ్రొక్కి, బలుల నిచ్చి యవల పార్థివేంద్ర!

ఉ॥ వారిజనాభసూనుఁడు సుబాహునరేంద్రున కిట్లు పల్కెనో
ధీర! త్వదీయపట్టణము దివ్యము దీనికి రంగవల్లి యన్
బేరెటుగల్గెనో? యెవరు వెట్టిరొ? యీయభిధేయమంతయున్
మీరలు నాకుఁ జెప్పవలె మీ ర్వినియుందురు మున్ను దీనినిన్. ౫౭౧

చ॥ అనఁగ సుబాహు విట్లనియె నంగజ! పూర్వము క్షీరవారిధిన్
దనుజులు నిర్జరుల్ గలిసి ధైర్యముతో మథియించుకాలమం
దునఁ బదునాల్గురత్నములు దోఁచెను వెండియు నందునన్ సుధా
కనదురుకుంభముల్ బొడువఁగా వనజాక్షుఁడు శ్రీగమేశుఁడున్. ౫౭౨

తే॥ కన్నులారఁగఁ గన్గొనెఁ గౌతుకమున, నతని కన్నులఁ గాఱెడి నశ్రువులల
కలశమందునఁ బడుటచే దులసియనెడి, తరువు తత్స్థలిన్ జనియించె ధరణినాథ!

ఉ॥ ఆరమణీయశాఖికల యంబుజనేత్రుఁడు రంగవల్లి యన్
బేరిడె హేమకూటమను పెద్దమహీధ్రముక్రింద నద్ది యొ
ప్పారుచునుండు నిప్పటికి నాతరునామమె మత్పురాఖ్యయై
కీర్తి కెక్కె నీయగము కేవలుఁ జూపునటం చెఱుంగుమా! ౫౭౪

చ॥ వినుము మఱొక్కసంగతిని వీరవరుండు మహానుభావుఁడున్
దినమణిముఖ్యశిష్యుఁడు సుధీనిధి రామభటుండు నంజనా
తనయుఁడు నిత్య మచ్చటికి దర్శనముం బొనరింప "నార్ష్టిషే
ణు"నిఁగొని వచ్చెడిన్ హరిత నూభవ! యంచు వచింప నాతఁడున్. ౫౭౫

వ॥ ఆనందించి తత్స్థలంబున కేగి తద్రంగవల్లీభూరుహవరంబును సందర్శించి ప్రదక్షిణంబు లాచరించి నమస్కరించి యట నిర్గమించి హేమకూటతటీభూతంబును, సింహాశరభశార్దూలచిత్రకవన్యేభశివోలూకాది నిర్ఘోషఘోషితంబును, భృంగారీభృంగఝుంకారసంకులంబును, గృష్ణాహరీతకీవల్లీకీచకాశ్వత్థమందారాది భూరుహబంధురంబును, బహుభయంకరంబు నగు మహారణ్యంబునుండి నడచెడి తఱుణంబునం బదియామడల పొడవుగల సర్పం బొండు దారుణగరళమయంబులగు

ఫూత్కారంబులతోఁ జనుదెంచి మత్తేభంబుల మ్రింగుటం గని యాదవులు హాహా కారంబులం గావింప భాను, స్వభాను, స్వర్భాను, ప్రభాను, భానుమ, చ్చంద్ర భాను, బృహద్భాను, రతిభాను, శ్రీభాను, ప్రతిభానువులను సత్యభామాకుమారులు పదుగురు బహుతీక్ష్ణాజిహ్మాగంబుల నాజిహ్మగేంద్రంబును ఖండింపఁ దత్కళేబరంబునుండి దివ్యగంధర్వుం డొకండు బయలు వెడలి ప్రద్యుమ్ననకు నమస్కరించి సురలు విరులం గురియుచుండ విమానంబెక్కి దివంబున కేగెనని వచింప బహులాశ్వుం డాగంధర్వుం డెవండో యాతని కాఫణిరూపం బేకతంబున వచ్చెనో తెల్పుమని ప్రార్థింప నారదమహర్షి యారాజర్షి కిట్లనియె. ౹౨౯

తే॥ ఆర్ష్టిషేణుఁడనెడి ♦ నలఘుగంధర్వుని, సోదరుఁడును దివ్య ♦ సుందరుఁడగు
సుమతి హనుమదరికి ♦ శుద్ధరామాయణ,మును బఠింపవచ్చెఁ ♦ బూర్వమందు.

ఉ॥ ఆతతహేమకూటగిరి ♦ యందున నాహనుమంతుఁ డాధరి
త్రీతనుజామనోవిభుని ♦ శ్రీదు సలక్ష్మణు రామచంద్రు వి
ఖ్యాతినిఁ గల్యముల్ మొదలు ♦ యామయుగంబు గతించుదాఁకఁ బూ
జాతతిఁజేసి సేవలను ♦ సల్పును నిత్యము నట్టివేళలోన్. ౹౩౦

తే॥ అతిభయంకరఫూత్కృతు♦లగ్గలముగ, ఫణివిధంబునఁ జేయుచు♦భక్తిభంగ
మును ఘటించు నా సుమతినిఁ♦గనుచుఁ గసలి, సర్పముగ నీవు గమ్మని♦శాపమిచ్చె.

క॥ అంతట సుమతియు వెత హను,మంతుని పదములను వ్రాలి♦మన్నింపుము నా
మంతువు! భగవంతుండవు, తుంతవనర్ హనుమ కదుప్ర ♦ సన్నుం డగుచున్.

చ॥ అరుసముతోడ ద్వాపరయు ♦ గాంతమునందున దిగ్జయార్థమై
యరిగెడి కృష్ణపుత్రులు మ ♦ హాశుగపంక్తినిఁ బాఁపరూపుతో
వఱలెడి నిన్నుఁజెండెద ర ♦ బద్ధముగా దిది యప్డు నీవు శ్రీ
కరభవదీయరూపమును ♦ గాంచెదవో సుమతీ! యథాస్థితిన్. ౹౩౧

చ॥ అని కరుణింప నాసుమతి ♦ యారహి సర్పముగా జనించి యా
వనరుహలోచనాత్మభవ ♦ బాణపరంపర గిట్టె నెమ్మదిన్
గనఁగ మహాత్మశాపము సు ♦ ఖంబులొసంగు వరంబుగాదె? యో
జనవర! యంత నా కుసుమ ♦ సాయకుఁ డచ్చటనుండి వేడ్కతోన్. ౹౩౨

సీ॥ ఎచ్చట మానవు ♦ లేడులు పదివేలు, సనుదాఁకఁ జక్కగా ♦ మనియుచుందు
రెచ్చటఁ బురుషు ల ♦ హీనగజాయుత, బాధబలంబుతో ♦ వఱలుచుందు
రెచ్చటఁ ద్రేతతో ♦ నెల్లవిషయముల, నీడగుచున్ గాల ♦ మెసఁగుచుండు
నెచ్చట నుదకం బ♦మృతముతోఁ దుల్యమై, స్వచ్ఛతమంబుగాఁ ♦ జాఱుచుండు

తే॥ నెచట నవరత్నముల్ పుట్టు♦నెచట నిత్య,యౌవనవిభూషితలగుచు♦నతివలుందు
రెచట సర్వభూరుహలత♦లెచ్చియుండు, నల్ల చైత్రదేశములకు ♦ నరిగె నవల.

తే॥ తత్థ్సలంబునఁ దగు రాజ ♦ ధానియగు "వసంతతిలక" యను పురినుండి ♦ శౌర్యధనుఁడు
విభుఁడు శృంగారతిలకుఁ డాత్మభువుతోడఁ, గలహమాడ నేతెంచె జై ♦ త్రులనుగూడి

వ॥ అత్తరుణంబున సాంబ, సుమిత్ర పురుజి, త్సతజి, త్సహస్రజి, ద్విజయ చిత్రకేతు, వసుమ, ద్రవిణ, క్రతువులను జాంబవతీతనూభవులు బదుగురు నెదిరించి నారాచంబులం బ్రయోగించి జగం బంధమయంబు గావింప వైరులు గోలాహలంబులం జేయుచుఁ బోరుమాని పాఱఁగడంగుటఁ దద్భూపుండు గాంచి రోషించి మించు మత్తేభంబునం దధిష్ఠించి త్రిశూలంబు గ్రహించి సాంబుని వక్షంబును బొడిచి కోదండనిర్గతంబులగు కాండంబులతో నితరవీరులను జెల్లాచెదరుగాఁ జెండి మహారణ్యంబునం బ్రవేశించి దహించు వైశ్వానరుని విధంబున నేకరుండయ్యు విజృంభించుట నాలోకించిన గదుం డేతెంచి మదోత్కటంబగు నమ్మాతంగంబుఁ దొండంబునుబట్టి దూరంబున భూతలంబునం ద్రోయ నాశృంగారతిలకుం డిలఁ గూలి క్రమ్మఱ లేచి భయభీతుండై యర్బుదతురగంబులను, లక్షరథంబులను, నయుతేభంబులను దీసికొనివచ్చి యాప్రద్యుమ్నునకు నర్పించి యొరిగలం గావించె. ఇట్లు కింపురుషఖండం బామన్మథుండు జయించి నిషాదదర్శితంబులగు మార్గంబుల నడిచి క్రమముగా సర్వసంపత్కరంబగు హరివర్షనామకఖండంబున కేగె. ౫౧౭

ప్రద్యుమ్నుండు హరివర్షంబును జయించుట.

తే॥ అందు నిషధనామకగిరి ♦ యమరు నచట, వీరకోదండటంకార ♦ ఘోరరవము
లక్కజంబుగ జనియించె ♦ నమితభయముఁ, గలుఁగఁజేయు నౌకానౌక ♦ కాననుండి.

తే॥ క్రోశమాత్రదేహములతోఁ ♦ గూడు పెద్ద
గ్రద్దలును దీక్ష్ణతుండముల్ ♦ గలుగు గరుడు
లరుగుదెంచి క్షుద్బాధతోఁ ♦ గరుల హరుల
సైనికుల మ్రింగఁదొడఁగె నా ♦ సమయమందు. ౫౧౮

తే॥ గగనతలము ఖగంబులం ♦ గప్పఁబడుట, యాదవులు భీతిజెంది హా ♦ హాకృతులను
సల్పుటను గని మదనుం డ ♦ నల్పపన్న, గాశనాస్త్రరాజము వైచె ♦ నపుడు వడిని.

మ॥ అల బాణంబున వైనతేయుఁడు వి ♦ హంగాధీశ్వరుం డొంది దీ
ప్తులచే వెల్గెడి దీర్ఘపక్షములతో ♦ భూర్యుగ్రకృన్నాసతో
నల దాక్షాయ్యకులింగతార్క్ష్యముల సం ♦ హారంబు గావింపఁగాఁ
బులుఁగుల్ గొన్ని భయమ్ముతో దెసలకున్ ♦ బోయెన్ సఘాతంబులై.

ఉ॥ పిమ్మట నచ్యుతాత్మజుఁడు ♦ స్వీయచమూయుతుఁడై దశార్ణదే
శమ్ముల కేగెఁ దద్విభుఁ డ ♦ సాధ్యబలుండు శుభాంగనాముకుం
డమ్మరు చండపౌరుషము ♦ వ్యాసముఖంబున నాలకించి క
ప్పమ్ములతో దశార్ణగత ♦ భద్రతరంగిణిఁ దాటి నమ్రతన్. ౫౨౦

తే॥ మరునిదరిఁ జేరి యా బలుల్ సరగ నిచ్చి, మైదుపదిఁ జేసె నంత నా యంగజాతుఁ
డా బలిష్ఠు నిష్కాశాంబి యనెడి రాజ,ధానినుండి యేతెంచిన వానిఁ గాంచి.

క॥ ఓయి శుభాంగా! యెట్టుల, మీ యవని దశార్ణమయ్యె మేధావి యెవం
డీ యభిధానముఁ బెట్టెనొ?, యీ యెడ వచియింప నాకు, నేఁ బ్రార్థింతున్.

ఆ॥ అన శుభాంగుఁ డిట్టు లాడె నృసింహుఁడు
మును హిరణ్యకశిపుఁ బోరి ద్రుంచి
భక్తు నతనిపుత్త్రుఁ బ్రహ్లాదుఁగూడి యి
ట్టి హరి వర్షమునకు డీవి వచ్చి. ౯౩

క॥ నిలిచియుఁ బ్రహ్లాదున కిటు, బలికెను శాంతుఁడవు ముఖ్య భక్తుఁడవగు నీ
యలఘుపితన్ జంపితి నని, కలఁగకుమ! కులక్షయంబు గావింపనుగా. ౯౪

క॥ అని ముదమున నను నరసిం,హుని కన్నులనుండి కాఱె యుదకంబు లటన్
ఘనమంగళకరమైన కొ,లనుగాఁ బాఱంగఁదొడఁగె లక్ష్మీపుత్త్రా! ౯౫

తే॥ దాని దర్శించి ప్రహ్లాదుఁ డానృసింహు, నిటుల నడిగెనో నరసింహ! యేను వుట్టి
యమ్మ నబ్బను సేవింప నైతిఁ గాదె, యిట్టిదోషంబు లెట్టుల నేగుఁ జెపుమ!

వ॥ అనవుడు శ్రీనరసింహుండు పుత్త్రా! నా హర్షబాష్పంబిట మంగళాకరంబై సరోవరంబుగా నుద్భవించెఁ గాదె! ఇందు మజ్జనం బాచరించి మాతాపితలయు భార్యా, సంతాన, గురు, సుర, భూసుర, ప్రపన్నర్షి, పితృదేవతలయు ఋణంబులం బదింటిని దీర్చి కృతార్థుఁడ వగుము. ఎవండైనను నిందు స్నాతుండైనచో వాఁ డాదశఋణంబులనుండి విముక్తుం డగునని వచింపఁ బ్రహ్లాదుం డాహ్లాదంబుబొంది యందు నీరాడి యనృణిరైై యిప్పటికి నానిషధాచలంబునుండి యేతెంచి యందు జలకం బాడి పోవుచుండును, తత్ప్రభృతిఁ దత్తీర్థంబునకు దశార్ణమోచనంబనియు, దద్దేశంబునకు దశార్ణదేశంబనియుఁ బ్రసిద్ధి గల్గెనని వక్కాణింప నక్కుందర్పుం డక్కువగా సంతోషించి యాతీర్థంబున స్నానం బొనరించి దానంబులం గావించె. ఈదశార్ణదేశచరిత్రంబు వినువా రాపదిఋణంబులం దీర్చి ముక్తిపాత్త్రు లగుదురని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. ౯౬

మరు న్డుత్తరకురుఖండంబును జయించుట.

చ॥ ఉరసుఁ డతండు మేరుగిరి కుత్తరభాగము నందునున్న యు
త్తరకురుభూమి వృద్ధిసహితంబును దివ్యము శృంగవద్ధరా
ధరవరపార్శ్వభాసురము దద్ద జయింపఁ దలంచి సాఁగి శ్రీ
కరమగు గంగలోన నవగాహనముం బొనరించి యాస్థలిన్. ౯౭

క॥ వారాహీనగరంబును, జేర గుణాకరుఁడు బలుఁడు శిష్టుఁడు వదాన్యా
దారుఁడు స్వర్మాట్టురుసం,భారామరమానివరులు భాసిల్లంగన్. ౯౮

తే॥ దశమహాయమేధయాగంబు ♦ దమినిఁ జేయఁ,దలఁచి నీలకర్ణాంచిత ♦ ధవళతురగ
మును దశాక్షౌహిణీయుతుఁ ♦ దనయు వీర,ధన్వుఁ దద్రక్షకుఁగఁ గూర్చి ♦ తద్దవిడిచె.

వ॥ అప్పుడు వీర చంద్రాశ్వసేన చిత్రగురు వేగవ దామ శంకు
వసు, శ్రీమత్కుంతులను నాగ్నజితిసుతులు బదుగురు నాలోకించి యాహయం
బును బట్టి యిది విడిచిన వాఁడెవ్వం? డని పలుకుచు స్వసైన్యంబులం జేరం బద్యు
మ్నుండా యశ్వగళంబందలి పత్రంబుఁ గాంచి విస్మయంబుఁ బొంది యాయుధపాణు
లగు యాదవులకుం జూపింప వారు నచ్చెరువొందెడి తరుణంబున. ౬౦౧

ఆ॥ దానిఁగాచుసేన ♦ దత్తురగంబును, వెదకికొనుచు వచ్చి ♦ మదనసైన్య
ధూళి రేగుచుంట ♦ దూరంబునం జూచి, నిలిచి వింతఁబొంది ♦ పలికి రిటుల. ౬౦౨

చ॥ సరసుఁడు చండవిక్రముఁడు ♦ సర్వనయజ్ఞుఁడు నా గుణాకరుం
డటిమటి నేలు రాజ్యమున ♦ నారయఁ జోరులు లేరు జారులున్
వఱలరు గోవులన్ నఱకు ♦ వారును లేరు ఖలుల్ వసింపరీ
యరుణునిఁ గమ్మదుమ్మెచటి ♦ దైనది మాకెఱుఁగంగరాదుగా. ౬౦౩

క॥ ఈతటి వాదిత్రంబులు, నాతతకరిబృంహితములు ♦ హరిఘోషణముల్
శాతధనుష్టంకృతులన్, బ్రాఁతిగవినఁ బడియె నట్టి ♦ పరులకు నవలన్. ౬౦౪

చ॥ మదనునిచేతఁ బంపఁబడి ♦ మంత్రివరుండగు నుద్ధవుండు త
న్మదయుతవీరధన్వు సవి ♦ ధంబున కేగి ధరాతలేంద్ర ! యా
యదువరుఁడుగ్రసేనవిభుఁ ♦ డాన్నృపసూయముఁ జేయనెంచి యీ
మదనుని సర్వదిగ్జయ మ ♦ మందత సల్పఁగఁ బంపె నీతఁడో. ౬౦౫

చ॥ ఘనుడు మహానుభావుఁడు న ♦ ఖండబలుం డరవిందనాభనం
దనుఁడును దుర్జయుండగుట ♦ దప్పక నీవును గాన్కలిచ్చి వం
దనములఁ జేయఁగాఁ దగును ♦ దద్విధిసల్పనిచో సమీకముం
బొనరిచి తీసికోగలఁ డ ♦ మోఘముగాఁ గరదంబులన్ ప్రభూ ! ౬౦౬

తే॥ భరతఖండంబు గెల్చి కిం ♦ పురుష ఖండ,మును జయించి యాహరివర్ష ♦ మును జయించి
యిచటికేతెంచెఁ గావున ♦ నీతఁడలఁతి, గండఁడని మెంచఁ బోవక ♦ కరము లిమ్మ !

తే॥ యజ్ఞపశువు వెంబడి నిట్టి ♦ యంగజుండు, దీనికొనివచ్చె దీనినే ♦ దిట్ట యపహ
రింపఁగలఁడు ? సహాయుఁడై ♦ కృష్ణుఁడుండ,బలయుతుఁడగు రారాజిడి ♦ బలులఁ బ్రమొక్క

ఆ॥ అనఁగ వీరధన్వుఁ ♦ డాడె నీవిధంబున, శ్రీకుఁడధికుఁడగు గు ♦ ణాకరుండు
నల శచీశపూజ ♦ లందియుండెనుగాదె, యతఁడు బలులనియ్యఁ ♦ డంగజునకు. ౬౦౭

క॥ వారాహాకారంబున, శ్రీరాజితశృంగవద్ధ ♦ రిని హరి వెలుఁగున్
ధారుణి యతనికిఁ బూజలఁ, గూరిమితో సతము జేయుఁ ♦ గోర్కులొసంగన్.

ఉ॥ ఆ యచలంబునందు నయు ♦ తాబ్దము లట్టి గుణాకరుండు తీ
త్రోయజనాభునిం గుఱిచి ♦ తోరముగాఁ దప మాచరింపఁగా
నాయనఘుండు తుష్టిఁగని ♦ యంతిక మొంది గుణాకరా! వరం
బేయది నీకుఁ గావలెనొ? ♦ యీ యెడఁ జెప్పుము! యిచ్చెదం జుమీ!

చ॥ అనఁగ గుణాకరుండు ముద ♦ మంది నమస్కృతులం బొనర్చి యో
వనరుహలోచనా! విను మ ♦ పారకృపన్ నను నీవుదప్ప నే
ఘనులునుగాని యే సురలు ♦ గాని జయింపనిలాగు సల్పవే!
యనఁగఁ "దథాస్తు"టంచుఁ జనె ♦ నా గరుడధ్వజుఁ డోయి యుద్ధవా! ౬౧౨

క॥ ఆకారణమున మీరా, శ్రీకురుఖండేశుహయముఁ ♦ జెచ్చెర విడుఁడీ!
యీకరణిని సల్పనిచోఁ, దేకువతోఁ బోరి దానిఁ ♦ దెప్పింతుఁ జుమీ! ౬౧౩

వ॥ అంతట నుద్ధవుం డతని వీడ్కొని ప్రద్యుమ్ననకు సభాసదులు విను చుండ యావద్వృత్తాంతంబు జెప్ప నందున్న కాళిందీనందనులగు శ్రుతకర్మ, వృష, వీర, సుబాహు, భద్రేకల, శాంతి, దర్శ, పూర్ణమాస, సోమకులను బదుగురును బదియక్షౌహిణులం గొని యాయుధంబుల ధరించి యుత్తరకురుయోధులతోఁ దలపడిరి. ఆయవసరంబున నా యుభయుల కద్భుతంబగు తుములయుద్ధం బయ్యె. అం దుత్తరకురుజనులు హతులైరి. తత్స్థలంబున నొండురక్తతరంగిణి జనించె. హతశేషులగువారు శరత్కాలమేఘసంఘాతంబు విచ్చిచనినభంగి నలుగడలకుఁ బఱుగిడిరి. ఆకుమారులందుఁ బూర్ణమాసుండను బలుండు వీరధన్వుని స్యంద నంబును బాణసంతతితోఁ జూర్ణీకరింప నాతండు విరథుండయ్యు ధనుష్టంకారంబులం గావించి యేకవింశతిమార్గణంబులలోఁ బూర్ణమాసునిం బ్రహరింప నతం డవ్వానిని నడుమనే నిజబాణంబున ఖండింప నా వీరధన్వుం డాతని మౌర్వినిఁ గువాక్యంబు లచే మిత్రత ఖండించినట్లు ద్రుంచె. తత్సమయంబునఁ బూర్ణమాసుండు పూర్ణ రోషంబున లక్షభారభాసురగదంగొని యాతనిం గొట్ట నా వీరధన్వుండు నొచ్చి వడిని పరిఘంబుఁ గొని ప్రహరింప నా పూర్ణమాసుండు పవననామకగిరిం బెకల్చి బల్మిం ద్రిప్పి యతనిపై వేయ నది యా వీరధన్వునిం గొనిపోయి తద్వారాహీనగర మందలి యజ్ఞవాటికలోఁ బడవేసె. తత్పురియందు హాహాకారంబు లుప్పతిల్లె. నరామరదుందుభిరవంబులు సెలఁగ సురలు విరు లా పూర్ణమాసుపైఁ గురిసిరి. తజ్జన కుండగు గుణాకరుండు రుధిరంబు గ్రక్కి మూర్ఛితుండై ముంగలనున్న వీరధన్వుం గాంచి క్రుద్ధుండై కోదండంబుఁ గైకొని యుద్ధం బొనరింప నెంచి నిర్గమించుట సర్వజ్ఞుం డును దద్యజ్ఞహోతయు నగు వామదేవమహర్షి గని యతని కిట్లనియె. ౬౧౪

క॥ ఎఱుగకపోయెద వేలా? మఱియును నామాట వినుము ♦ మౌఢ్యము దగునే?
పరిపూర్ణతముండును శ్రీ,ధరుఁడగు శ్రీకృష్ణుఁ డరులఁ ♦ దనరెడి నతఁడో. ౬౧౫

క॥ ధరణీభారముఁ బాపఁగ, సురలకు నుపకృతులఁ జేయ ♦ శ్రుతిధర్మముల
స్థిరముగ నిల్పఁగ భక్తులఁ, గరుణన్ రక్షింపఁబుట్టెఁ ♦ గద యాదవులన్.

తే॥ అతఁ డుగ్రసేనునకు స ♦ హాయుఁడగుచు
దిశల గెల్వ ద్వారకనుండి ♦ దివ్యబలుని
స్వసుతుఁ బ్రద్యుమ్ను వీనినిఁ ♦ బంపె నంచు
నెఱుఁగు మనఁగ గుణాకరుఁ ♦ డిట్టు లనియె. ౬౧౭

తే॥ సుముని ! కృష్ణుఁడు పరిపూర్ణ ♦ తముఁ డటంచు
నవ్యముగ వింటిఁ దల్లతు ♦ ణంబు లెవియొ ?
తెల్ప వేఁడెద నన వామ ♦ దేవమౌని
యా గుణాకరునకు నిట్టు ♦ లాడె జనక ! ౬౧౮

ఆ॥ ఎవని తేజమందు ♦ నెల్ల తేజంబులు, నరిగి లీనమగును ♦ యట్టి దేవు
నిఁ బరిపూర్ణతముగ ♦ నిఖలవిద్వాంసులు, బలుకుచుందురయ్య ♦ పార్థివేంద్ర !

తే॥ పూర్వమందున వ్యాసాది ♦ మునులు సేరి, షడ్విధావతారంబుల ♦ శౌరి యెత్తె
నంచు నిశ్చయించిరిగాదె ♦ యందునఁ బరిపూర్ణతముఁ డధికుండగు ♦ భూవరేణ్య !

క॥ ఆ పరిపూర్ణతముండే, యీ పురుషోత్తముఁ డటంచు ♦ నెఱుఁగుమ ! యతఁడో
యేపనికో యరుదెంచియు, నోపికతోఁ గోటికృతుల ♦ నొనరిచె భువిలోన్.

చ॥ అనవుడు తద్గుణాకరుఁడు ♦ నట్టి హరిప్రతిభాప్రభావముల్
విని ముదమంది వైరమును ♦ వీడి బలుల్గొని వేగ నేగి యా
మనసిజుఁ గాన్క లిచ్చియు న ♦ మస్కృతులం బొనరించి గద్గద
స్వనమున నిట్టులన్ బలికె ♦ బద్ధకరుం డయి మైథిలేశ్వరా ! ౬౨౦

ఉ॥ ధన్యతఁ జెందె నాకులము ♦ ధన్యతఁ బొందెను మత్ప్రభుత్వమే
ధన్యుఁడనైతి మత్సవన ♦ ధర్మము లెల్లను ధన్యమయ్యె నో
మాన్యచరిత్ర ! సాధుజన ♦ మైత్రి మఱిన్ బరమార్థలక్షణా
నన్యభవత్పదాంబురుహ ♦ నవ్యసుభక్తి యొసంగి ప్రోవవే ! ౬౨౧

ఉ॥ నావుడు భక్తవత్సలుఁ డ ♦ నాథజనావనతత్పరుండు శ్రీ
దేవకుమారుఁ డా మరుఁడు ♦ తృప్తినిఁ బొంది విరక్తివిద్యలన్
గేవలమైన భక్తియును ♦ గీర్తిత మామకభక్తమైత్రియున్
గావుతమంచు యజ్ఞతుర ♦ గంబు నొసంగెను వానికో విభూ ! ౬౨౨

ప్రద్యుమ్నుండు హిరణ్మయఖండంబు గెలుచుట.

క॥ అంత హిరణ్మయఖండ, ప్రాంతములను గెలువ నల్ల ♦ ప్రద్యుమ్నుం డ
త్యంతజవంబునఁ జనెఁ దుదు, సంతతులున్ వెంటనడువ ♦ సంతోషముతోన్.

చ॥ అల భువిఁ గాంతికాంతమును ♦ నాయతమౌ నొక స్రోతనామకా
చలము సెలంగుచుండు నట ♦ శౌరి జనించెను గచ్ఛపాకృతిన్
బొలుచును నర్యముం డనెడి ♦ పూజరి, తద్దరిమందిరంబునన్
వెలిఁగెడి పుష్పమాల యను ♦ దీవ్పవతీమణి, తత్స్థలంబునన్. ౬౨౯

తే॥ తన్నదీతీరమందున ♦ దండియడవి, కందమూలఫలాదులఁ ♦ గలిగి వెలుఁగు
నావనంబున నల నీలు♦లనెడి కపులు, రామునాజ్ఞవసింౘు స్వ♦ప్రజనుగూడి.

ఆ॥ అవ్వి తన్మదనబ ♦ లారవంబు ల్విని, మిగుల కినుక రేఁగి ♦ యెగిరిపడుచు
వాలములను గోళ్ళఁ♦బండ్లను దత్సైన్య, హయరథేభములను♦హాత మొనర్చి.

క॥ విజయధ్వజనాథుండగు, విజయుని యరదంబుఁ దోఁక ♦ బిగిచికొని దివిన్
గజిబిజిఁదిరుగ నల కపి,ధ్వజుధ్వజమున నున్న హనుమ♦ప్రత్యక్షముగాన్. ౬౩౦

ఆ॥ నిర్గమించి కసిని ♦ నిఖిలవానరులను, దోఁకతోడఁగట్టి ♦ వీఁకభువిని
నెట్ట నట్టికపులు ♦ నెమ్మిక రామకింకరుఁడు హనుమ యంచుఁ ♦ గరముదలఁచి.

సీ॥ కొందఱు వానరుల్ ♦ సెందిరి యానందంబు, భక్తితోఁజేసిరి ♦ వందనములఁ
గొందఱు వానరుల్ ♦ గొంకకముద్దాడి, యయ్యా! నిన్నని చిర ♦ మయ్యె ననిరి
గొందఱు వానరుల్ ♦ గోర్కె లీరిక లెత్త, గంతుల వేసిరి ♦ సంతసమున
గొందఱువానరు ♦ లందరు కుశలులా?,యంచుఁ దమినిఁ గౌఁగి ♦ లించుకొనిరి

తే॥ మఱియుఁ గొందఱు మనసార♦మాటలాడి,రవల నాంజనేయుఁడునిజ♦హస్తతలము
తోడ నాకపులందఱ ♦ దువ్వి కుశల,మడిగి సంతుష్టిఁగూర్పఁగ ♦ నట్టి కపులు.

ఆ॥ అతనియాజ్ఞఁబొంది ♦ యాత్మచిత్రాటవి, కరుగుదెంచి రల్ల♦ యాంజనేయుఁ
డర్జునుని పతాక ♦ యందు నంతర్ధాన,మయ్యె మైథిలేశ! ♦ యచటనుండి.

క॥ మకరాచలవరభాసుర,మకరావని గెలువఁ బటహ ♦ మండలి మ్రోయన్
స్వకసైన్యసమేతుండగు, మకరధ్వజుఁడేగె వడిని ♦ మానవనాథా! ౬౩౩

చ॥ పదపడి నట్టి యచ్యుతుని ♦ పట్టి బలంబులఘోషణంబులన్
దదచలపార్శ్వమందు మధు ♦ ధారలఁ గ్రోలుచు సంచరించు ష
ట్పదములు గోట్లకొల్ది నొక ♦ సారిఁ జివుక్కునలేచి మూఁగి త
న్మదకరిరథ్యయోధుల న ♦ మ్మదముగాఁ గఱవం గడంగుటన్. ౬౩౪

క॥ కని మరుఁడుర్ బవనాస్త్రం,బును వేయుచు నవ్వి నాల్గు♦మూలల కేగన్
బొనరిచె భూవర! యచ్చటి, జనములు మకరాస్యులంచుఁ♦జక్కనెఱుఁగుమా!

వ॥ అంత రతికాంతుం డటనుండి సాఁగి డిండిమదేశంబున కేగి గజముఖులగు నచ్చటి జనంబులం గాంచి యట నిర్గమించి త్రిశృంగదేశంబుల కరుదెంచి శృంగధారులగు నందలి మనుజులం జూచి త్రిశృంగగిరిపరిసరభాసురంబును భర్మహర్మ్యమయంబును, సకలాలంకారాలంకృతంబునునై బంగరురంగున వెలుంగు

పురుషులతోడను మించువలెమించు మెలఁతలతోడను నాగనాగాంగనావృతభోగ వతీనగరంబువలె నొప్పారు స్వర్ణచర్చికయను నగరంబున కమరావతీపురంబునకుం జను సురేంద్రునిమాడ్కి నరిగె. తద్విభుండగు దేవసఖుండు మన్మథుంబునఁ దర్శి ద్యుమ్నాగమనబలాదుల నాలకించి బలులఁ గైకొని వచ్చి పూజించి సమర్పించి నమస్కరింప నమ్మరుం డానందంబుఁ బొంది భూవరా! నీకును నీప్రజలకును జంద్ర సమంబగు కాంతి యేకతంబున గల్గెనో యానతిమ్మని కోర నతండు దేవా! పితృ పతియగు నర్యముండు కూర్మరూపధారి యగు హరిపాదంబులం బ్రక్షాళనంబు జేసె. తజ్జలం బిట మహానదియై శ్వేతాచలంబుమీఁదుగాఁ బ్రవహించుచుండు. ఈస్థ లంబునం బ్రమేధుండను మనుకుమారుండు నిశీథంబున సింహభ్రాంతిని గపిలం జంపి వసిష్ఠమహామునిచే శప్తుండై శూద్రయోనిం బుట్టి కుష్ఠరోగంబుతో నొచ్చుచు సంచ రించుచు నొకానొక సమయంబునం దస్మహానదిని స్నానం బొనరించి శాపరోగ విముక్తుండై పూర్ణచంద్రతుల్యస్వచ్ఛశోభతోఁ జెన్నారె. తత్కారణంబున నీనదికిఁ జంద్రకాంత యని నామంబుగల్గె. తత్తరంగిణిని మేమును జలకం బాడుటచేఁ దద్దీప్తిఁ గాంతి మాకుఁ జేకుఱెనని వచింప వినిన మన్మథుం డానందించి యాశైవలిని స్నానం బొనరించి దానంబులం గావించె. ౬౩౬

ప్రద్యుమ్నుండు రమ్యకఖండంబును గెలుచుట.

తే॥ ఇటు హిరణ్మయఖండం బహీనశక్తిఁ, గాముఁడు జయించి దేవలోకంబువోలెఁ
జెలఁగు రమ్యకఖండంబుఁ జేరె నందు, నీలనామకవరగిరి గ్రాలుచుండు ౬౩౭

ఆ॥ దానికుత్తరమునఁ దనరెడికాలదేశంబు దానియంతికంబునందు
భీమనాదిని యను పెదపులిఁగాలనేమిసుతుఁడగు కలంకుఁడాసఁగియేలు. ౬౩౮

క॥ ఆరక్కసుండు త్రేతను, శ్రీరాముని దెబ్బ నొచ్చి చెచ్చెరభీతిక్
బాఱి యిచటి కరుదెంచి సురారాతులతోడఁగూడి యధివసియించెన్. ౬౩౯

క॥ ప్రద్యుమ్నురాక నాతఁడు, స్వోద్యోగులవలన వినుచు నుగ్రతను ధను
ర్విద్యాపారగులను నన, వద్యబలాయుతనిశాట వర్యులఁ గొనుచున్. ౬౪౦

చ॥ ఖరమున నెక్కి దేహ మురు కాలరుచుల్ బఱపంగఁ జాపము
దరశరశక్తియుక్తుఁడయి తద్యదుసేనలతోడఁ దాఁకె న
త్తఱిఁ గడు వారి కిర్వురకు దారుణవిగ్రహమయ్యె వేల్పు లం
బరమునఁ జూచి వింతపడి వైచిరి ముక్కుల వ్రేళ్ళు భూమిపా! ౬౪౧

వ॥ అత్తరుణంబునఁ బ్రఘోష గాత్రవ న్సింహ బల ప్రబలోర్ధ్వగ సహాజ మహాశక్త పరాజితులను లక్ష్మణాకుమారులు బదుగురును దమమొన కగ్రభాగంబునందు నిలిచి తీక్ష్ణశస్త్రంబులతోఁ బ్రత్యర్థి రథసారథిరథరథ్యధ్వజం బులం బ్రహరించి ఝంఝామారుతంబులు ఘనంబులం బారఁద్రోలినవిధంబునఁ

జెల్లాచెదరుగా నొనర్ప నా రక్కసు లక్కసునఁ ద్రిశూలముద్గరాదుల నెదురుల
నెదిరించెడి నదనునఁ గలంకుం డే తెంచి రోషించి, ౬౪౨

క॥ శరముద్గరాసిశక్తుల, నరిరథిసారథిమదేభ । హయవక్త్రములన్
బఱపియు ఘంటాదియుత, ద్విరదములన్ గాళ్ళఁబట్టి । వేసెను దివిపై. ౬౪౩

ఉ॥ అంతఁ బ్రఘోషుఁడన్ వనరు । హాతునిపుత్రుఁడు వానరాస్త్ర మ
త్యంతబలంబునన్ విసర । నందుఁ గపీశ్వరుఁ డాంజనేయుఁడున్
వింతగఁబట్టి వాలమున । ద్వేషులఁ గట్టియు వందయామడల్
బంతముతోడఁ బంచె దివి । వాయువు దూదినిఁ బంచినట్టులన్. ౬౪౪

చ॥ పిదపఁ గలంకదైత్యపతి । వీరుని నాతని నాంజనేయుఁడం
చెదను దలంచి మేఘము ర । హిన్ లలినార్పుచు లక్షభారభృ
ద్గదఁ బ్రహరింప నా కపి గ । దాభువిలోనికి దూఁకి ముష్టితోఁ
జదియఁగఁ గొట్టి వానిని వె । సన్ హరియించెను దత్కిరీటమున్. ౬౪౫

క॥ అప్పుడు తద్రాక్షసపతి, గొప్ప త్రిశూలంబు వాని । కుత్తుక నటుకన్
దెప్పున వైచినవెంటనె, యప్పరమకపీశుఁ డెగిరి । యతివేగమునన్. ౬౪౬

తే॥ వాని పృష్ఠదేశం బెక్కి । బాహువులను, బట్టి భువిఁగూల్చి వైడూర్య । పర్వతంబు
బల్మిఁ బెకలించి వైవ న । బ్బలుఁడు దాన, జర్జరీకృతదేహుఁడై । సమసె నపుడు.

ఆ॥ జయజయస్వనములు । సర్వదిక్కులనయ్యె, శంఖదుందుభులును । జాలమ్రోసె
నంజనీకుమారుఁ । డటనె యంతర్ధాన, మయ్యె విరులఁ గురిసి ర । మరవరులు. ౬౪౭

ప్రద్యుమ్నుండు మానవదేశంబున కేగుట.

క॥ మనసిజుఁ డంతట నిజసే,నను గొని యటసాఁగి మనుజ । నాయకయుతమున్
గనకమయంబు మనోజ్ఞం,బును నగు మనుపట్టణంబుఁ । బొందెను నందున్.

సీ॥ కామఫలప్రద । కల్పవృక్షయుతంబు, గల్పవల్లీపంక్తి । గాఢతరము
నామోదవహనళి । లానిలయుక్తంబు, మాధవీకేతకీ । మండితంబుఁ
బికశారికాముఖ । విహగకూజితమును, షట్పదఝుంకార । సంకులంబు
గిమలకుశేశయ । క్రమదళసహస్ర, కాసారతిలకప్ర । కాశితంబు

తే॥ సకలసుమఫలవల్లరీ । సముచిత మఖిల ఋతుపుష్పశోభితము ధి । క్కృతసురేంద్ర
నందనవనంబు వైకుంఠ । సుందరంబు, నైన నైశ్రేయసారణ్య । మతిశయించు.

తే॥ అరుధిపర్వతరీతిని । నైదువంద, లామడలు లంబమును వంద । యామడలును
విస్తృతముగల్గి యాకాశ । వెల్గు దాని, యందమును గాంచి యే తెంచు । నట్టి జనుల.

చ॥ మదనుఁడు సూచి యిట్లడిగె । మానవులార ! యిదేపురంబొ ? యే
రిదొ ? వన మిద్ది యెవ్వరిదొ ? । రెప్పముగా వచియించుఁడీ ! కనన్
ముదమును గొల్పుచుండె నివి । పూర్తిగ మాకన వారలందఱో
యదువర ! నీవు మాపలుకు । లన్నియు శ్రద్ధగ నాలకింపుమా ! ౬౫౨

క॥ వైవస్వతుఁడను మనువొక, డీవేళ వెలుంగు నాతఁ ◆ డిద్ధము శృంగా
రావృతమానవగిరిఁ జని, భావమునఁ దలఁచె మాత్స్య ◆ వరరూపి హరిన్.

చ॥ సతము దపంబు జేసెడి వి ◆ చారణసల్పిన నీ పురోత్తమం
బతనిది యీ మహావనము ◆ నాతనిదే మఱి యీ ధరాతలో
న్నతతమమానవాద్రులు ఘ ◆ నంబగు విష్ణుజగంబునుండి య
ప్రతిహతరీతిఁ దీసికొని ◆ రాఁబడె మున్ను మహాత్మ! వెండియున్. ౬౧౪

తే॥ సూర్యచంద్రవంశంబుల ◆ శూరత నిలఁ, బొలుచునట్టి మీరందఱు ◆ భూరమణులు
నతని వంశంబునందున ◆ నవతరింప, రొక్కొ ? నావుకు ప్రద్యుమ్నుఁ ◆ డొంది వింత.

సీ॥ మానవదేశస్థ ◆ మానవగిరిపైని, సింహాసనంబునఁ ◆ జెలఁగువాని
యోగీశ్వరులును నో ◆ హో యనఁగ మెచ్చెడి, యోగమ్ములఁ జేసి ◆ యొప్పువాని
దిగ్దశకంబును ◆ దీపింపఁ జేసెడి, నినశతరుచులతో ◆ నెసఁగువాని
శుకవసిష్ఠవ్యాస ◆ సురగురుముఖముని, వితతితో హరికీర్తి ◆ వినెడివానిఁ

తే॥ దమకు నందఱకుం బ్రపి ◆ తామహుండు, నైనవాని వైవస్వత ◆ మానవేంద్రుఁ
బరమశాంతస్వరూపుని ◆ భ్రాతృయాదవులను దోడ్కొని చని కని ◆ మ్రొక్కె నవల.

క॥ మను వేతెంచిన మదనుని, గనుఁగొని తనగద్దె డిగ్గి ◆ ఘనమగు సింహా
సనమిడి భయభక్తులతోఁ, వినతుల నొనరించి యిట్లు ◆ వేఁడఁ దొడంగెన్. ౬౧౭

సీ॥ ప్రద్యుమ్నుఁడవు నీవు ◆ వాసుదేవుఁడ వీవు, సంకర్షణుఁడవీవె ◆ శౌరిపుత్ర!
యనిరుద్ధుఁడవు నీవె ◆ యంగజాతుఁడవీవ, యలరువిల్తుఁడవీవె ◆ యంబుజాక్ష!
గోపకపతివీవె ◆ గోపాలకుఁడవీవ, గుణరహితుఁడవీవె ప్రణుతచరిత!
బ్రహ్మాండపతి వీవె ◆ పరమాత్ముఁడవునీవె, శ్రుతిబోధితుఁడ వీవె ◆ సూరిగేయ!

తే॥ ఆదిమధ్యాంతరహితుండ ◆ వాదిపూరుషుఁడవు శాశ్వతుండవు దివ్య ◆ సుందరుఁడవు
దేవదేవ! మహాదేవ! ◆ దేవవంద్య! సన్నుతించెద మ్రొక్కెద ◆ సతము నిన్ను.

తే॥ గగనపావకవాయువుల్ ◆ గలశకాష్ఠ, పాంసువులఁ జిక్కువడనట్లు ◆ స్ఫటికమరుణ
కాలపీతవర్ణముల వి ◆ కారమొంద, నివిధిగుణములఁ జిక్కక ◆ నీవు దగవె? ౬౧౯

తే॥ మాయ స్వవశంబు నొనరించి ◆ మహితశక్తి, భువనముల్ మాటిమాటికిఁ ◆ బుట్టఁ బెరుగ
గిట్టఁ జేయవె? ప్రలయమం ◆ దట్టులుండి, సర్వమును జూచుచుండవె? ◆ సత్స్వరూప!

వ॥ వ్యంగ్యంబులకుఁగాని లక్షణలకుగాని స్ఫోటపరాయణులకుగాని ధనులకు గుణంబులకుఁగాని జ్ఞానేంద్రియంబులకుగాని తెలియంబడక కాలంబనియుఁ గర్మం బనియుఁ గర్తయనియు సాంఖ్యంబనియు యోగంబనియు బ్రహ్మంబనియు మఱియు నానావిధంబుల నెవ్వండు వర్ణింపఁబడుచుండునో యెవ్వనినుండి శ్రుతిమనోబుద్ధిచిత్తాహంకారాదు లగ్నిం బ్రవేశింపఁజాలక మరలెడి విస్ఫులింగంబులకరణిఁ దిరిగి యేతెంచునో యెవ్వఁడు హిరణ్యగర్భుండను నామంబుతోఁ బరగుచు వాసుదేవుండని కొని

యాడుచుండఁ బరిభ్రమించుచుండునో యట్టినిన్ను గుర్తెఱింగియే యసంగుండనై సంచరించుచున్న వాఁడనని పలుక నయ్యలరువిల్తుండు మందహాసం బొనరించి మధు రంబులగు భాషణంబులతో మోహింపఁజేయువానివలె నిట్లనియె. ౭౬౧

ఉ॥ మాకు గురుండవై నృపతి మండలికాదివిభూత్తముండవై
మాకుఁ బితామహుండవయి మా నుతిపూజలకర్హమూర్తివై
మా కులవృద్ధువై యిటుల మమ్ము నుతించుట చిత్రమయ్యె డి
మీ కరుణాభిలాషులము మేముగదా కొనుమా! ప్రణామముల్. ౬౬౨

తే॥ ధర్మమూర్తివి నీదు పుత్రకుల మమ్ముఁ, గాంచి ప్రోవుమ! తపమాచరించి నీవు
జగముఁ గాచుట లేదె నీసాటిసాధు, వెవఁడు గలఁడిలఁ జెప్పుమా! యెఱుకపడఁగ

తే॥ భాస్కరుఁడు బాహ్యతమమును బాపుఁగాని, లోనితమమును బాపఁగాఁ బూనఁడట్టి
దాని కీవు సాలినవాఁడవో నుతాత్మ!, యంచు మ్రొక్కి తద్గిరినుండి యవతరించె.

తే॥ ఇటుల రమ్యకఖండంబుఁ ద్రుటి జయించి, మన్మథుండు తత్థ్సలినుండి మరలి మేరు
గిరికిఁ బూర్వననుండెడి కేతుమాల, ఖండమున కేగెఁ బరివారకలితుఁ డగుచు.

ప్రద్యుమ్నుండు కేతుమాలఖండంబును జయించుట.

ఆ॥ అచట మాల్యవంతమనుగిరి మఱి జతు, ర్నామ్ని యనెడిగంగ నవ్యమగుచుఁ
జెలఁగు నట్టికొండ చెంత మన్మథశాలి, ని యను పురవరంబు నెగడు నందు.

తే॥ దివ్యపీతాంబరధరలు నవ్యనిత్య, యౌవనవిభూషితలు పుష్ప హారకమ్ర
లువిదలు శరీరపరిమళం బొక్కవంద, యామడలఁ దాఁకఁ బర్వుచు నధివసింత్రు.

ఆ॥ మారసుందరులును శారదేందీవర, శ్యాముఁలు త్తములును సారసాత్వి
లునగు పురుషులుండ్రు గనుఁగొనఁగా నది, దేవపురము వోలెఁ దేజరిల్లు.

తే॥ అప్పుడా కేతుమాలఖండాంతరమున, గాపురముఁ జేయు జనములా కంతు రాక
వించుఁ బరమముదంబున వెడలి వచ్చి, యతనికిఁ మ్రొక్కి భక్తితో నాడి రిట్లు.

సీ॥ ఎవ్వాఁడగమ్యుఁడో యెవ్వాఁడచింత్యుఁడో, యెవఁడప్రమేయుఁడో యెవఁడు పరుఁడొ
యెవఁడాదిదేవుఁడో యెవఁడు చిన్మాత్రుఁడో, యెవఁడు సద్రూపియో యెవఁడు ఘనుఁడొ
యెవఁడు దయాళుఁడో యెవఁడు భూతేశుఁడో, యెవ్వఁ డనంతుఁడో యెవఁడు బలుఁడొ
యెవ్వఁడు స్రష్టయో యెవఁడు వైకుంఠుఁడో, యెవ్వఁడు రుద్రుఁడో యెవఁడు విభుఁడొ

తే॥ యెవఁడు భూభారనాశకుఁ డెవఁడు వేద, శాస్త్రవర్ణాశ్రమాచార సర్వధర్మ
రక్షకుండెవ్వఁడో వాని రాధికేశుఁ, గృష్ణు మ్రొక్కుచునుంటిమో కృష్ణపుత్ర!

సీ॥ జనియించి పితరుల సంతసింపఁగ జేసి, గోకులంబంతయు సాఁక లేదె?
దోఁగి యశోద సంతోషింపఁగా నల్పి, పూతనాదులఁ జావమోదఁ లేదె?
యాతేండ్లబిడ్డమై యాడి గోపికలతో, బృందావనిఁ విహరింప లేదె?
యచలవరంబును నంగుళితో నెత్తి, యింద్రుఁ గూడను ధిక్కరింప లేదె?

తే॥ పసులఁగాచుచు నఘధేను♦బకముఖాసు,రుల నుగ్రమందింపలేదె? య♦బ్బలునిఁ గంసు
రూపుమాపఁడె! నీతండ్రి♦శ్రీపతి యని, యానుపూర్విగ హరి యశ♦మాడి మఱియు.

తే॥ అట్టి యుగ్రసేననృపసూ♦యార్థ మఖిల, దిగ్జయము సల్ప నిజసుతు♦ దేవదేవు
నిన్నుఁ బంపఁడె యాహరి?♦నీవు సకల,నృపుల గెల్చి యే తెంచవే?♦యిటకు దేవ!

ఆ॥ ఇపుడు మిమ్ముఁజూచి♦యేము ధన్యులమైతి, మయ్య! యనఁగ మదనుఁ♦డట్టివారి
కాదరమున మదగ♦జాశ్వకుండలమణి, భూషణముల నిచ్చె♦ భూవరేణ్య!

తే॥ అట్టి రాజధానిని నొక్క♦యబ్దమొక్క, దినము లై వడి గడపెడి♦ మనసిజునకుఁ
దద్విభుఁడు ప్రజాపతి బలి♦ తండముఁగొని, వచ్చి యిచ్చియుఁ బ్రణమిల్లె♦భక్తి నవల.

తే॥ పరులు సొరరానిదియుఁ బ్రజా♦పతితనయులు, సొరఁగఁదగినదిశృంగార♦సురుచిరంబు
నైన కామవనంబున♦ కరిగె మరుఁడు, యాదవభ్రాతృసైనికు♦లనుసరింప. ౬౭౬

తే॥ అట్టి కామవనంబున♦ సంగజాస్త్ర, తేజముల వెల్గు సుందరుల్♦ దివ్యగర్భ
మొంది వెంటనే కనెదరో♦యుర్వరేశ!, యిట్టి యారామమెందైన♦ నెఱిఁగితివొకో?

ఆ॥ ఆవనంబునుండి♦ యపరకందర్పుండు, పుష్పచాపవరముఁ♦ బూని పీత
పటముఁగట్టి పంచ♦బాణములను దాల్చి, యేగుదెంచి విల్లు♦నెక్కుపెట్టె. ౬౭౭

క॥ ఆరవమును విని యాదవ,వీరవరుల్ మిగుల కామ♦ విహ్వాలు లగుచున్
వారణహయములతోఁడుత, ధారణిపైఁ గూలిరయ్య♦ తత్పరమందున్. ౬౭౮

క॥ అల రుక్మిణీకుమారుఁడు, లలితాంగుఁడు మన్మథుండు♦ లక్షణయుతుఁడై
వెలిఁగెడి తత్స్మరులోపలఁ, గలిసెను జలమున జలంబు♦ గలిసినభంగిన్. ౬౭౯

క॥ అత్తఱి యాదవులందఱుఁ, దత్తఱపాటును ద్యజించి♦ తత్కృష్ణసుతున్
జిత్తభవున్ బూర్ణుండని, చిత్తములం దెఱిఁగి వింతఁ♦జెందిరి పిదపన్. ౬౮౦

ఆ॥ ఈ తెఱఁగున మరుఁడు♦ కేతుమాలాహ్వయ, ఖండమును జయించి♦కదలియచట
భవ్యయోగమయము♦భద్రాశ్వఖండంబుఁ, బొందె దుందుభులు♦ మ్రోయ నందు.

ప్రద్యుమ్నుండు భద్రాశ్వఖండంబును గెల్చుట.

సీ॥ కనులపండువఁజేయు♦ గంధమాదన మను, పర్వతం బొక్కటి♦ వఱలుచుండు
భూతాద్యుపద్రవ♦ ములను ధ్వంసము సల్పు,సీతయన్ గంగయుఁ♦జెలఁగుచుండు
దివ్యహయగ్రీవ♦ దేవభాసురము వే,దక్షేత్రరాజంబు♦ దనరుచుండు
తద్ధయగ్రీవపా♦దయుగదాసుఁడు ధర్మ,సుతుఁడు భద్రశ్రవ♦పతి వెలుంగు

తే॥ నల్ల గంగాతటంబున♦ యాదవులును, హేమపటమయశిబిరము♦ లిసుకతిన్నె
లందు వేసిరి పిమ్మట♦ నట్టిఖండ,మేలు భద్రశ్రవుఁడు తత్ప్ర♦వృత్తిని విని.

చ॥ బలులఁ గ్రహించి యామరుని♦ భక్తి నొసంగి శిరంబుతో నతుల్
సలిపి యిటుల్ వచించె హరి♦జా! పరిపూర్ణతమావతార! నీ

వీల ఖలశిక్షణార్థమయి । స్వేష్టజనావళిరక్షణార్థమై
కలుఁగవె? దిక్కులం గెలువఁ । గాఁ దమి నిట్టుల నేగుదెంచవే? ౬౩

ఉ॥ ఈవల శంబరాసురు వ । ధింపవొకో?, శకటస్థు నుత్కచా
ఖ్యావృతుఁదక్కనీయు ఖలు । నాహరి గోకులమందుఁ ద్రుంపఁడే?
దేవ! యిఁకఁ దదగ్రజుఁడు । దీనుల మానుల నాదితేయుల
న్దావఁగ మోఁదుచుఁ శకుని । నామముతో దిరుగాడు నిమ్మెయిఁ. ౬౪

తే॥ కాన మీరలు వానిని । గష్టమనక, చంపవలయును నితరులో । చంపఁజాల
రనఁగఁ బ్రద్యుమ్నుఁడో ధర్మ । తనయ! వాని,వంశబలవసతిస్థితుల్ । బలుకవయ్య!

వ॥ అనవుడు భద్రశ్రవుం డో మహాప్రభూ! తొల్లి కశ్యపమహర్షికి దితియందు హిరణ్యకశిపుహిరణ్యాక్షులను నిరువురు రాక్షసులు జనించిరి. అందుఁ గనిష్ఠుండగు హిరణ్యాక్షునకు శకుని, శంబర, హృష్ట, భూతసంతాపన, వృక, కాలనాభ మహానాభ, హరిశ్మ, శ్రూత్కచులను దొమ్మండుగురు కుమారులు పుట్టిరి. వీరలు దేవకూటంబునకు దక్షిణంబున జఠరగిరికిఁ గ్రిందనున్న చంద్రావతీపురంబునం దుందురు. శకుని మిగిలిన యార్వురు తమ్ములతోఁగూడి తత్పురిని వసించుచు మహర్షులు యజ్ఞంబులఁ బ్రారంభము జేసినపుడెల్ల వచ్చి తద్భంగంబులం గావించి బాధించి చనుచుందురు. వీనియుగ్రత కింద్రాదులు సైతము గుందియుందురు. కాన నిట్టిదుష్టుండు నీకు వధ్యుండు. నీవు గోశ్రుతియజ్ఞసాధువిప్రభక్తరక్షణార్థంబై జన్మించితివిగాదె. నా నతులం గ్రహించి నావిన్నప మాలించి యొనర్పుమని ప్రార్థింప నమ్మరుం డంగీకరించి యతని కభయం బిడి సైన్యయుక్తుండై తచ్చంద్రావతీపురంబున కరిగె. అంత నా ప్రద్యుమ్నాగమనబలాదులను దైత్యపుంగవుం డగు శకుని నాచే విని కనలి దానవసభం గావించి యందు శూలమెత్తి సభాసదులకు నిట్లనియె. ౬౫

ఉ॥ దానవులార! నేఁడఖల । దైత్యులసూదును నాకు వైరియా
సూనశరుండు వచ్చెడిని । జూడుఁడి! నాయనుజన్ము శంబరా
ఖ్యానిమిహారిని దునిమి । నట్టి బలుం డితఁడే సుమీ తొల్లి
వీనినిఁ జంపి యంతఁ నల । వేల్పులపెద్దను రూపుమాపెదఁ. ౬౬

క॥ కావున మీరాగ్రహమునఁ, దీవరముగఁబోయి వాని । దీర్ఘబలంబుల్
బోవఁగ నెట్టుఁడి! కొట్టుఁడి,యేవిధినో యయాదవముగ । నిలఁజేయువలెఁ.

వృకుండను కృష్ణపుత్రుండు హృష్టదైత్యునిం గూల్చుట.

చ॥ అనవుడు హృష్టనామక మ । హాసురుఁ డన్నబుణంబుఁ దీర్పఁకో
ర్కని నిజదైత్యకోటిఁ గొని । శ్రీవిభుపుత్రకుఁడైన మారుతో
నని నొనరింపఁగాఁ జనియె । నావల నంగజుఁ డాత్మకీయసే
నను ద్రుటిలోన గృధ్రరచ । నం బొనరించె విలాసరీతిగాఁ. ౬౮

వ॥ తద్గృధ్రవ్యూహచంచుస్థానంబునం ధన్వివరుండగు ననిరుద్ధుండును తద్గ్రీవంబున నర్జునుండును దత్పృష్ఠంబున సాంబుండును దత్పాదంబులను దీప్తి మద్గదులును దదుదరంబునం బార్ష్ణియు దత్పుచ్ఛంబున భానుండును బొల్పారిరి. అంత నా యుభయులకు నభ్రులకభ్రులకుం బోరైనట్లు తుములయుద్ధం బయ్యె. అందు దైత్యులు బాణకృపాణశూలత్రిశూలముసలముద్గరతోమరాద్యాయుధంబులను వారిదంబులు జలబిందువులం గురిసినట్లు వర్షించిరి. ప్రావృట్కాలంబున జలదంబులు జలజాప్తునిం గప్పిన ట్లాసైన్యరజంబులు సూర్యాకాశమండలంబులం గప్పె ఇట్టిసమయంబున వృక హార్షానిల గృధ్ర వర్ధ నోన్నాద మహాశ పావన వహ్ని శుద్ధులను మిత్రవిందానందనులు బదుగురు నేతెంచి యరులతోఁ దలపడిరి. అందు వృకుండను హరిసుతుండు సైన్యంబుల కగ్రమందు నిలిచి పలుమాఱు ధనుష్టంకారంబులం గావించి యరిహరికరిరథరథిసారథిపతాకాదులం జెండి చెకపిక లాడ నా దైత్యోద్భటులు కొందఱు భిన్నపాదులై హతపాదపంబులభాతిం బడిరి. కొందఱు హతభాండంబులవలె నానారీతులం దెగి కూలిరి. మఱియు గజంబులు ఛురికావిద్ధంబులగు కూష్మాండఖండంబులలీల రెండుతుండెములై పడియె. అత్తఱి హృష్టుం డాలోకించి సింహారూఢుండై యేతెంచి రోషించి, ౬౯౦

చ॥ హరిసుతుఁడైన తద్వృకుని ♦ యశ్వములం జతురంబకంబులన్
నఱికి రథంబు నిర్వదిట ♦ నాశ మొనర్చి దశాశుగంబులన్
వరకవచంబు శింజినిని ♦ బాడొనరించి ధ్వజంబు మూటిచే
ధరణిని గూల్చి సారథిని ♦ దంచెను బాణయుగంబునన్ విభూ! ౬౯౧

చ॥ అవల వరిష్ఠుఁడైన వృకుఁ ♦ డన్యరథంబును నెక్కి స్వీయచా
పవరముఁ గిన్కతోఁ గొనెడి ♦ పట్టున దైత్యుఁడు దానిఁ ద్రుంప న
ట్టి వృకుఁడు దివ్యమౌ గదఁగ ♦ డిందిగఁ గొట్టి తదీయసింహమున్
గవియుచు హృష్టదైత్యుని మొ ♦ గంబున మోఁదె ననంతరంబునన్. ౬౯౨

శా॥ సింహం బుత్కటరోషపూర్తమతితోఁ ♦ జేతాఁకుతో వీఁకతో
రంహస్స్ఫూర్తిని నేగుదెంచి పలుగ ♦ ర్జల్ జేసి యోధావళిన్
సంహారం బొనరించి యా వృకబలున్ ♦ సర్వంసహన్ గూల్పఁగా
నంహోనాశకుఁడైన యా వృకుఁ డనా ♦ యాసంబుగా దానినిన్. ౬౯౩

చ॥ భుజములతోడఁ బట్టుకొని ♦ భూమినిఁ గూల్చుచు జెట్టి జెట్టిపై
గజిబిజి జెంద నెక్కువిధి ♦ గా నధిరోహణ మాచరింప నా
గజరిపు వార్చి నెమ్మదిగఁ ♦ గ్రమ్మఱ లేవఁగడంగ నాతఁడున్
నిజదృఢముష్టితోఁ బొడిచె ♦ నీల్గెను దద్ధతిఁ దన్మృగేంద్రమున్. ౬౯౪

ఉ॥ అత్తఱి హృష్టదైత్యుఁడు మ ♦ హాగ్రహ మొంది స్వకీయశూలమున్
దత్తఱపాటుతోడఁ గొని ♦ తద్వృకుపైఁ బడవేయ నద్దియున్
గత్తఱగొల్పు నుల్కావిధి ♦ గాఁ జనుదెంచ నతండు దానినిన్
గత్తినిఁ జెండె నాస ఖగ ♦ కాంతుఁడు సర్పముఁ జెండినట్టులన్. ౬౯౫

ఆ॥ అవల హృష్టదైత్యుఁ ♦ డాత్మఖడ్గంబుతో, ధర వణంకవృకుని ♦ తలను గొట్ట
నతఁడు దప్పిఁకొనుచు ♦ శితఖడ్గమున హృష్టు,తలను గూల్చె నట్టి ♦ తరుణమందు.

చ॥ సురనరదుందుభుల్ మొరసెఁ ♦ జూచిరి వింతగఁ గిన్నరాదులున్
గురిసిరి పూల దేవత ల ♦ కుంఠితరీతినిఁ గృష్ణపుత్రుపై
వెఱను నశేషరాక్షసులు ♦ స్వీయపురంబున కాక్షణంబునన్
బఱుగిడి రెల్లయాదవు ల ♦ పారముదంబును బొందిరో విభూ! ౬౯౭

తే॥ అంత శకునినామకదాన ♦ వాధిపుఁ డల
హృష్టుమరణంబు విని క్రుధ ♦ నిలను మూర్ఛఁ
బడియు దేవభీకరులైన ♦ భ్రాతృవరుల
నంపెఁ బ్రద్యుమ్నుతోఁ బోర ♦ నంపుమీఁద. ౬౯౮

సంగ్రామజిత్తు భూతసంతాపనాసురునిం జంపుట.

తే॥ భూతసంతాపనుఁ డనెడి ♦ పొలసుదిండి
గజము వృకుఁడు ఖరంబును ♦ గాలనాభుఁ
డురుకీర్తిన్ మహానాభుఁడు ♦ గరిఁ దిమింగి
లము హరిశ్మశ్రువును నెక్కి ♦ సమితిఁ జనిరి. ౬౯౯

సీ॥ వేయి యశ్వంబులన్ ♦ వేయి చక్రంబులన్, వేయి కుంభంబులన్ ♦ వెలుఁగునదియు
వందజాబిల్లుల ♦ పాటి తేజంబులన్, వందటెక్కెంబులఁ ♦ జెందినదియు
రత్నభూషణములన్ ♦ నూత్నముక్తాహార,తతులను మిక్కిలి ♦ తనరినదియు
యోజనపంచక ♦ యుక్తవిస్తారంబు, గామసంచారంబు ♦ గలిగినదియు

తే॥ జైత్రమును మయదానవ ♦ సంఘటితము
సర్వమాయామయంబైన ♦ స్యందనంబు
శకుని దానవేంద్రుం డెక్కి ♦ సమరమునకు
ద్వాదశాక్షౌహిణుల్ గొని ♦ బయలుదేరె. ౭౦౦

చ॥ అల పొలదిండిదండు సను ♦ నప్పుడు చాపరథేభరథ్యయో
ధులరవముల్ సెలంగి జల ♦ ధుల్ నెఱి ఘూర్ణిలెఁ గూలె శైలముల్
గలఁగె ధరిత్రి యంత రతి ♦ కాంతుఁడు ధీరుఁడు గృష్ణజుండు త
ద్బలములఁగాంచి స్వీయయదు ♦ వర్యుల కిట్లనె మైథిలేశ్వరా! ౭౦౧

తే॥ వపువు, కర్మగుణయుతంబు ♦ బాంచభౌతి
కంబు ఫేనసమమని యా ♦ గత గత భువ
నములు గాలవశంబని ♦ సుమతు లర్భ
కుపను లట్లు లెక్కింపరు ♦ కొంచెమేని. ౭౦౨

చ॥ చనెదరు సాత్వికుల్ నరులు ♦ సర్వసుఖాశ్రయనాకభూమికిన్
జనెదరు రాజసుల్ ప్రజలు ♦ స్వల్పసుఖాస్పదమధ్యభూమికిన్
జనెదరు దామసుల్ జనులు ♦ సర్వశుగాకరనీచభూమికిన్
జనెదరు వచ్చుచుండ్రు బలు ♦ సారులు వారలు స్వక్రియాతతిన్. ౭౦౩

తే॥ మనము బంధమోక్షములకు ♦ ఘననిదాన
మగును జగము మనోమయం ♦ బగును గాదె
యామనము భీతిఁగన్నచో ♦ నఖిలజగము
భీతికరమగనుండు నో ♦ భ్రాతలార ! ౭౦౪

ఉ॥ ఏరహి రాజ్యసౌఖ్యము ధ ♦ రేశులకున్ సతతంబునుండదో
యారహి నాగలోకసుఖ ♦ మావిధి యజ్ఞములం బొనర్చి దై
వారెడివారి స్వర్గసుఖ ♦ ఫక్కి తిరంబుగ నుండఁజాలదా
ధీరవిరాగులో తృణవి ♦ ధిన్ దిలకింతురు వాని నన్నిటిన్. ౭౦౫

వ॥ ఎట్లు స్వభావంబుగా నహర్నిశలును ఋతుగుణంబులును దేహగుణంబులును గలుగుచుఁ దొలఁగుచునుండునో యట్లు జనులును బుట్టుచు గిట్టుచుందురు. మార్గమధ్యంబునఁ బధికులతోడి సంగాతంబు సంభవించి చనినయట్లు జీవునకును సతిసుతబాంధవాదులును గన్పడి చనుచుందురు. దృశ్యపదార్థంబెల్ల మంచుమాదిరి త్రుటిలో నశ్యంబని యెఱుంగుము. ఎట్లగ్ని యొక్కండయ్యుఁ గాష్ఠసంచయంబున నానారూపంబులతోఁ బ్రకాశించునో యెట్లిందుం డేకకుండయ్యు నుదకంబుల బహుత్వంబున వెలుంగునో యట్లద్వితీయుండగు బరాత్పరుండును నానారీతుల బాహ్యాభ్యంతరదేహాదుల విరాజిల్లుచుండు. పరమతత్వంబును గను మహామహుం డుభయలోకంబులవలనఁ బ్రయోజనంబు గానక నిశ్శ్రేయసపదంబును దిలకించుచు నెల్లెడల సంచరించుచుండు బ్రహ్మవిద్వరీయుండు భవనంబునైన వనంబుగాను, వనంబైనను భవనంబుగాను దలఁచుచుండు. పరమయతి బాలునివలె సుఖియు సదానందమయుండునై దేహాద్యభిమానంబుల వీడి కట్టుపచ్ఛ్రంబున్నదియు లేనిదియు గుర్తెఱుంగక పరిభ్రమించుచుఁ బరమపదంబుఁ జెందు. ఏకపదార్థంబనేక గుణాశ్రయేంద్రియంబుల కనేకరీతులగా గోచరించిన ట్లాత్రిగుణాశ్రయపరాత్పరుం డొక్కరుండే నానానామరూపగుణవిశేషంబులతో నానాశాస్త్రపారంగతులగు బుధులకువర్ణనీయుండగుచుండు జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నుండును, గృష్ణభక్తుండును నగు

జనుండే బహువిధవర్ణితశ్రీకృష్ణపదంబుఁ బొందునని మెఱుంగుఁడన యాదవపుంగవు లంద ఱానందం బొంది నిశ్చయం బెఱింగి దృఢసంకల్పులై శస్త్రాస్త్రంబులం గొని సముద్రతటవిలసల్లంకానగరంబునఁ గపీంద్రులు దానవులతోఁ దలపడినట్లు సీతాగంగాతటంబున నా రక్కసులతోఁ దలపడి తుములయుద్ధం బాచరించిరి. అందు దైత్యమహామాత్య ప్రణోదితంబులై. ౨౦౯

సీ॥ అభ్రభడంబరభీక ♦ రాద్రులవలె మత్త, కరివరంబులు గిన్క ♦ నరుగుదెంచి
ఘోలుసుల మ్రోయించి ♦ బలుశీత్కృతులఁ జేసి, బృంహితంబులసల్పి ♦ యెగసి కవిసి
తురగముల్ గూలిచి ♦ యరదముల్ వ్రాలిచి, ధ్వజములఁ బుడమిపైఁ ♦ బడఁగవైచి
సారథిహయయుత ♦ స్యందనముల్ దండి, తొండములఁ ధాత్రిఁ ♦ ద్రోసిమెత్తి
తే॥ మిన్నుపైనుంచియంఘ్రులఁ ♦ గొన్నియరద, ములను నుసిజేసి మాతంగ ♦ ములనుగొట్టి
వీరవరులను ఖండించి ♦ విస్తరించి, స్వీయనాథు లౌరా! యనం ♦ జెలఁగె మఱియు.

సీ॥ ఉత్పతత్తురగంబు ♦ లుద్ధవిధిఁ వచ్చి, నుఱుమాడె దివ్యమా ♦ కరిరథముల
గజహయారూఢులు ♦ గైకొని శక్తుల, నేతెంచి కిన్కఁ ఖం ♦ డించి రరుల
నసిధరుల్ గసిలోడ ♦ నండజంబులభాతి, నెగురుచు నఱికిరి ♦ పగరగుముల
బలులు గొందఱు రేగి ♦ పరశువుల్ దాలిచి, ఖండింపఁ దొడఁగిరి ♦ దండిమగల
తే॥ చక్రములతోడఁ గొందఱు ♦ సైనికులను, రూపుమాపిరి కొందఱు ♦ రోషమతిని
బరిఘులఁ గ్రుచ్చి పత్తుల ♦ నఱికిరయ్య!, యాదవులు నొవ్వఁగడఁగిరా ♦ యవసరమున.

వ॥ సంగ్రామజి, ద్బృహత్సేన, శూర, ప్రహరణ, విజి, జ్జయ, సుభద్ర, వామ, సత్య, కాశ్వయులను భద్రాకుమారులు బదుగురు నాలోకించి యాగ్రహించి యరుదెంచి యానిశాటవర్యులతోఁ బోరాడఁ దొడంగిరి తత్సహాయంబున.

తే॥ భూతసంతాపనాసుర ♦ పుంగవుండు, గనలి యదుసేన బాణదు ♦ ర్దినముజేసె
నపుడు సంగ్రామజిత్తను ♦ హరిసుతుండు, వచ్చి శతబాణముల వాని ♦ పైని విసరె.

తే॥ అపుడు భూతసంతాపనుఁ ♦ డల్లప్రలయ, కంధిసంఘోషభీమసం ♦ ఘట్టనాది
నియగు తత్శింజినిం జెండె ♦ నివ్వెఱపడ, మరల సంగ్రామజిద్వీర ♦ వరుఁడు గసిని.

ఉ॥ కాంచి శితాన్యచాపమును ♦ గైకొని మెక్కిడి యట్టి దైత్యుపైఁ
బంచ శతాంబకంబు లవి ♦ వాని శరాసన ముత్తరించి లో
హాంచితవర్మముఁ దునిమి ♦ హస్తివరంబును గొట్టి వే ప్రవే
శించెను ధాత్రిలో నవలఁ ♦ జింతిలి కొంచెము తన్నిశాటుఁడుఁ. ౨౧౧

చ॥ కనలి స్వకీయమత్తకరిఁ ♦ గంజదళాక్షుకుమారు మీఁదికిఁ
బనుపఁగ నద్ది కాలయము ♦ భాతిని వచ్చుటఁ గృష్ణపుత్రుఁడుఁ
గని కినుకం గరంబులను ♦ గట్టిగఁ బట్టి గ్రహించి ఖడ్గముఁ
దునిమెను నూరువ్రక్కలుగఁ ♦ దొండము భూప! యనంతరంబునఁ. ౨౧౩

ఆ॥ అల గజంబు శీత్కృ◆తులను హెచ్చుగఁ జేసి, కటమునుండి మదము◆గార్చి తన్ని
శాటు విడిచి వీర◆సమితినిం గూల్చుచు, స్వపురి కేగె నద్దు◆పాట్లఁ ద్రోసి.

క॥ అలపురి కాకరియారహిఁ, గలనువిడిచి వచ్చియుంటఁ ◆ గన్గొని యచటన్
జెలఁగెడి దనుజులు గోలా,హలముల్ గావించి రెంతొ ◆ యవనివరేణ్యా!

చ॥ తురమున నంత నా ఖలుఁడు ◆ దోయజనాభుని పుత్రుఁద్రుంప రు
క్కురుచిరచక్రమున్ బలిమెఁ ◆ జోద్యకరంబుగ నద్ది గ్రీష్మభా
స్కరవిధి దన్నుఁ జేరుటను ◆ గన్గొని దానినిఁ గృష్ణసూనుఁడున్
సఱికెను వందతున్కలుగ ◆ నవ్యనిజాద్భుతచక్రధారలన్. ౨౧౬

తే॥ అవల భూతసంతాపనుఁ ◆ డచట నున్న, జఠరగిరిశృంగముం గొని◆సాహసమున
నతనిపై వేసె నంత నా◆హరితనయుఁడు, దానిఁ గైకొని యాదైత్యు◆దద్దఁ గొట్టె.

ఉ॥ పిమ్మటఁ దన్నిశాచరుఁడు ◆ భీకరమౌ జఠరాద్రిఁ బూర్తిగా
హుమ్మని చేతులం గొనుచు ◆ నోఖల! యీగిరివేసి నిన్ను నం
తమ్మొనరింతు నేనని మృ ◆ ధంబున నిల్వ నతండు దేవకూ
టమ్ముఁ బెకల్చి యీగిరిని ◆ డమ్మనిపింతును నిన్ను దానవా! ౨౧౮

క॥ అని యాతనిముంగల నిలి,చె నవల దైత్యుండు నగము ◆ శ్రీహరిసుతుపై
నునిచెను బదపడి భద్రా,తనయుఁడు దనగిరిని వైచెఁ ◆ దద్దనుజునిపై.

ఉ॥ ఆ మల లట్టె పోరుచుఁ ద ◆ దాసురుపైఁ బడ వాఁడు వెంటనే
యీమహిఁ గూలి సీల్గెను ధ ◆ రేశ్వర! యంతట వానిజోతి సం
గ్రామజిదాత్మలోఁ గలిసెఁ ◆ గన్గొని చల్లిరి పూల వేల్పు లా
కామపతాకినిన్ బటహ ◆ కాండము మ్రోఁగె జయస్వనంబులన్. ౨౨౦

అనిరుద్ధుండు వృకాసురుని వధించుట.

తే॥ అట్లు భూతసంతాపనుఁ◆డంతమగుట, వినిన శకుని హరిశ్మశ్రు ◆ వృకులు గాల
నాభుఁడున్ మహానాభుఁడ◆నంతరోమ,మున రణంబున కేతెంచి◆రనఘ! యపుడు.

తే॥ శకునిమన్మథు లనిరుద్ధ◆వృకులు గాల,నాభసాంబులు మఱి మహా◆నాభదీప్తి
మంతులున్ వెండియున్ హరి◆శ్మశ్రుభాను,వులును బోరాడఁ దొడఁగిరా◆కలహమందు

మ॥ అనిరుద్ధుండు మహాబలుం డఖిలవీ ◆ రాగ్రంబునన్ నిల్చి వీఁ
కను బాణంబుల నింద్రుఁ డద్రులఁ బలిన్ ◆ ఖండించిన ట్లామహా
దనుజానీకముఁ గొట్టెఁ దద్ధతులచే ◆ దైత్యుల్ విభిన్నాంగులై
ఘనవాతాహతవృక్షరీతిఁ బడి ర ◆ క్కయ్యంబునన్ మూర్ఛతోన్. ౨౨౩

క॥ మఱియును దత్శరహతులను, గరివరములు భిన్నకుంభ ◆ కరరదనములై
యురువజ్రాహతగిరివిధి, ధరఁబడె రెండుపఱియలుగ ◆ ధరణీనాథా! ౨౨౪

తే॥ మఱియు దద్భిన్నకుంభస్థ। మౌక్తికతతి, యంబకాంధకారమయమౌ। నాహవమున
నిశినిఁ జదలున రిక్కలు। నెగడినట్లు, వెలుఁగఁదొడఁగెను జూపఱుల్। వింతపడగ.

క॥ కొందఱు రథికులు భయపడి, తొందరతో రథముల విడి। దొరకినత్రోవన్
బొంకుచు నేసందులనో, చెందిరి మఱిఁ గొంద ఱచటఁ। జెల్లిరి జనకా! ౭౨౭

తే॥ ఇటుల దానవచముపుల। నెల్లనల్ల, విశ్వకేతువు ద్విరదంబు। వెలఁగపండు
మ్రింగినట్టులఁ ద్రుటిలోనఁ। ద్రుంగఁజేసె, నౌర! తత్శక్తి వర్ణింప। నలవియగునె?

సీ॥ కుంభివరంబులే। కుంభీరములుగాఁగ, రథములు శింశుమా। రములుగాఁగ
నుష్ట్రిఖరాస్యాదు। లురుకూర్మములుగాఁగ, హస్తంబులెల్ల మ। త్స్యములుగాఁగ
భుజములు సరిదైన। భుజగంబులుసుగాఁగ, సొగసైన చక్రముల్। సుడులుగాఁగ
శస్త్రశంఖాదులు। సైకతంబులుగాఁగ, ముకుటరత్నాదులు। మొరముగాఁగ

తే॥ వాలములు శైవలముగాఁగ। బలయుగంబు, తీరయుగ్మముగాఁగ న। ఘోరరీతి
వందయోజనములుదాఁక। వైతరణివి, ధమున రక్తతరంగిణి। దనరె నాజి. ౭౨౮

వ॥ అంత నా రణాంగణంబునకుం బ్రమథభైరవభూతభేతాళయోగినీగణంబులును శతఢాకినీపరివృతయు సింహారూఢయు నగు భద్రకాళియు నరుగుదెంచి యట్టహాసం బొనరించి తద్దైత్యుల భక్షించి తద్రుధిరంబును గడుపారఁ ద్రాగి పాడి యాడి రుద్రముండమాలార్థంబుగాఁ దత్కపాలంబులం గైకొని చనిరి. విద్యాధరీమణులును, గంధర్వీలలామలును, నప్సరసలు నేతెంచి క్షత్రధర్మపరులై మరణించి దేవరూపంబుఁ బొందిన వీరుల ననురూపులగువారినిం బరస్పరస్పర్థతో వరించి మురిసిరి. మఱియు రాజనీతివిశారదులై పరాఙ్ముఖులుగాక పోరి మృతులైన వీరవరులు మార్తాండమండలంబు భేదించుకొని విష్ణుపదంబున కేగిరి. శేష దైత్యులా యనిరుద్ధుం గాంచి పలాయితులైరి. అత్తఱి వృకనిశాటుం డాలోకించి యేతెంచి రోషించి ధనుష్టంకారంబులం గావించి దశబాణంబులతోఁ దచ్చాపంబును ద్రుంప నా యనిరుద్ధుం డన్యశరాసనం బెక్కుపెట్టి పదిశరంబులతో నా యాసురుని విల్లు ఖండింప నా ఖలుండు లలజ్జిహ్వుండును, బ్రస్ఫురితాధరుండును నై భయంకరంబగు త్రిశూలం బెత్తి యవ్విశ్వకేతుపుత్రో నిట్లనియె. ౭౨౯

శా॥ దుష్టా! క్షత్రియ ధీరు విక్రము నినున్। ద్రుంతున్ జుమీ, వేల్పులన్
గష్టంబుల్ గలిగించి చెండి లగు నా। గండల్ చమూసంతతుల్
నష్టం బొనటు సల్పియుంటి వరరే!। నా విక్రమోత్సాహముల్
స్పష్టం బయ్యెడి నీకు నీక్షణమునన్। శ్రద్ధన్ విలోకింపుమా! ౭౩౦

మ॥ అనఁగా నా యనిరుద్ధుఁడున్ వినుచు ని। ట్లాడెన్ నిశాటాధమా!
యనువారల్ బనియేమి సల్పరు సుమీ!। యామాట సిక్కం బెగా

కనుమా! మద్బలధైర్యసంపద నిర్జ ♦ ఖండింతు నేనట్లు స
ల్పనిచో గోశిశువిప్రహత్యలను ♦ బ్రాప్తంబౌత నా కియ్యెడన్. ౨౩౧

తే॥ ఇటుల వృకుఁడును బగ్గించి♦చటులమగు త్రిశూలమున ననిరుద్ధుని♦శూరుఁబొడువ
నతఁడు వామహస్తమ్మున♦నద్దిపట్టి, యట్టి దైత్యునిఁ బ్రహరించె ♦ నగ్గలముగ.

చ॥ పదపడిఁ దద్వృకుండు బహు ♦ భారసమేతగదన్ గ్రహించి యా
మదనకుమారు తేరు నుసి ♦ మాడ్కి నొనర్ప నతండు గత్తితో
నెదురుచుఁ దద్భుజాయుగము ♦ నేడ్తెఱఁ ద్రుంచెను శైలపక్షముల్
భిదురముతోడఁ జెండినటుఁ ♦ బిమ్మట భిన్నభుజుండు దైత్యుఁడున్. ౨౩౩

చ॥ ఇల వణికించు చంఘ్రులను ♦ హెచ్చుగనోరును విప్పి నాలికన్
వెలి కిడి దంష్ట్రిలం దెఱచి ♦ విన్నను గ్రోలుచు భీకరంబుగా
సులువుగ నేగుదెంచి లలిఁ ♦ జూపఱు నబ్బుర మొందగాఁ దిమిం
గిలము దిమిన్ గ్రసించినటు ♦ గృష్ణునిమన్మని మ్రింగె భూవరా! ౨౩౪

ఉ॥ అంతటఁ గార్ష్ణిజుండు గమ ♦ లాక్షుదయన్ దనుజోదరంబునన్
గంతుఁడు మీనకుక్షి నఘు ♦ గర్భమునందున గోపకుల్ శచీ
కాంతుఁడు వృత్రగర్భమునఁ ♦ గంజదళాక్షుఁడు దద్బకోరుగ
ర్భాంతరమందు నుండినటు ♦ లంతముఁ బొందకయుండె వేడ్కతోన్. ౨౩౫

తే॥ అవల యదుసేన భయమొందె ♦ నపుడు గదుఁడు
గదను దద్దైత్యుతలఁ గొట్టఁ ♦ గా హతోత్త
మాంగుఁడగువాఁడు రక్తబిం ♦ ద్వాళితోడ
వెల్గె గైరికాప్పుల వెల్గు ♦ వింధ్యమువలె. ౨౩౬

ఆ॥ మఱియు నర్జునుండు♦మంచిఖడ్గంబుతో, నట్టి వృకసురారి♦యంఘ్రియుగముఁ
జెండ నతఁడు బడియె♦భిన్నాంఘ్రియై భిన్న, పక్షమగుచు నగము♦వడినయట్లు.

ఉ॥ అమ్మెయి నయ్యుషాపతి మ ♦ హాసినిఁ దద్వృకదానవేంద్రగ
ర్భమ్మును గోసి యావలకు ♦ వచ్చి యనుక్షణమందు వాని శీ
ర్షమ్మును ద్రుంప నిర్జరులు ♦ సల్లిరి పూలను దుందుభుల్ సుపూ
ర్ణమ్ముగ మ్రోయసాఁగె జయ ♦ నాదము లొప్పెను యాదవావళిన్. ౨౩౭

క॥ అనవుడు బహులాశ్వుం డిట్లనియెను బ్రాద్యుమ్నియుద్ధ ♦ మానంద మిడెన్
దనుజేశుఁడు వృకుఁడటు స, చ్చిన మీఁద మఱేమియయ్యెఁ♦ జెపుమ మునీంద్రా!

సాంబుండు కాలనాభ రాక్షసునిం బరిమార్చుట.

తే॥ అనఁగ నారదుఁ డిట్లాడె♦నవనినాథ!, యట్టివృకదైత్యుమరణంబు♦నాలకించి
కాలనాభాసురుండు సూ♦కరము నెక్కి, యుద్ధరంగమునకువచ్చి♦యుగ్రపతిని.

సీ॥ అంబకవింశతి । నక్రూరుపైవేసి, కాండదశకమేసి । గదునిమీఁద
నాశుగవింశతి । ననిరుద్ధునింగొట్టి, శతశరంబుల వైచి । సాంబుపైని
బాణశతంబునఁ । బద్యుమ్నుఁ బ్రహరించి, పత్రిదశకముతోఁ । బార్థు మీఁది
ఖగదశకంబులోఁ । గారించి కృతవర్మ,యుయుధాను బాఁది పం । చోరుశిఖుల
తే॥ దీప్తిమంతుని బలవంతు । తీక్ష్ణపంచ,బాణములతోడఁ బ్రహరింప । వారలెల్ల
రాకులపడిరి ఘటికాద్వ । యంబుదాఁకఁ, దద్ధయాదులు నీల్గెను । దత్పరమున.

చ॥ మదనుఁడు రుక్మిణీసుతుఁడ । మందబలుండల కాలనాభపూ
ర్వదివిజు హస్తలాఘవము । బాగుగఁ గన్గొని మంచిమాటలఁ
ముదమున సత్కరించి ధను । వుంగొని టంకృతి సల్పి బాణమా
త్రిదశవిరోధిపైని విస । రెఁ బహులాశ్వ! యనంతరంబునన్. ౭౪౨

తే॥ ఆశరంబేగి యాతని । యధికభయద,సూకరముఁగొని దివిఁద్రిప్పి । వీఁక లక్ష
యోజనంబులపైనుండి । యుత్కటముగ, మ్రోఁగు నుదధిలోఁబడవైచె । భూవరేణ్య!

క॥ మఱి మరుఁడొకబాణముఁగొని, త్వరగతి నా కాలనాభు । పై విసరఁగ నా
శర మాతనిఁగొని త్రిప్పుచుఁ, బఱపెను జంద్రావతియను । పట్టణమునకున్.

చ॥ పదపడి కాలనాభసుర । వైరి యటుల్ దనయూరఁ గూలి నె
మ్మది వెతఁబొంది రోషమున । మందు చఘోరము లక్షభారభృ
ద్గదఁ గొని యాజికేగి యదు । కాండశతాంగగజాశ్వపత్తులన్
జదిపెఁ బ్రచటిన్ బ్రకంపనుఁడు । సాలములన్ దెగటార్చినట్టులన్. ౭౪౫

తే॥ మఱియు నాదానవేంద్రుఁడు । క్కరులఁగొంద,ఱనుగరంబులఁగొనిదివి । నునుప వారు
ధరను వడగండ్లువడెడివి । ధమునఁబడిరి, తత్సమయమున సాంబుండు । మత్సరమున.

చ॥ గదగొని తన్నిశాచరు మొ । గంబునఁ గొట్టఁగ నాతఁ డా బలున్
గదఁ బ్రహరించె వార లిటు । గంటున సల్పిరి ముద్గరాజి నా
గదలును విస్ఫులింగములఁ । గ్రక్కుచుఁ బోరియుఁజూర్ణమయ్యె నా
యదనున వార లిర్వురును । నన్యగదల్ గొని నిల్చి రయ్యెడన్. ౭౪౭

తే॥ కాలనాభుండు సాంబునిం । గాంచి యిటుల
బలికె నో తుచ్ఛ! యాహార్లిన్ । బాణములను
గడపెదన్ నావు డా బలి । గాఱులేల?
కలహ మాడుము ముందని । పలుక నతఁడు. ౭౪౮

మ॥ జాంబవతీకుమారుఁడును । సాహసికాగ్రణియైన సాంబు శీ
ఘ్రంబున వాటమా గదను । జక్కఁగఁ గొట్ట నతండు వానివ
క్షంబున స్వీయమౌగద వె । సన్ గొని బాఁదఁగ నాఖలుండు వ
క్త్రంబున నెత్రుగ్రక్కి పవి । ఖండితపర్వతరీతినిం బడెన్. ౭౪౯

తే॥ అమరనరదుందుభులు మ్రోసె నట్టి సాంబు, సేనవేల్పులు గురిసిరి సూనవృష్టి
జయజయధ్వనుల్ మిన్నుముట్టె సంతసమున, నచ్చరలు నాడి రత్తఱి నవనినాథ!

దీప్తిమంతుండు మహానాభాసురుం దెగటార్చుట.

తే॥ అతుల గాలానాభాసురుం డంతమగుట, విని మహానాభుఁ డుష్ట్రిమందు నవసించి
యనికిఁ జని స్వీయమాయ నిజాననమున, నరిభయదవహ్నిఁ బుట్టించె నవల నద్ది

సీ॥ ఉర్వియందున మండి యుర్వీజముల మండి, పాగలందున మండి భటులమండి
కంచుకంబుల మండి కటిబంధముల మండి, వివిధచిత్రాంబర వితతి మండి
ఛత్రంబులఁ మండి చామరంబుల మండి, బంగారుసొమ్ములం బలుగమండి
ధ్వజములఁ మండి రథంబులందున మండి, హస్తులందున మండి హరుల మండి

తే॥ మఱియు శత్రువస్తువులందు నెఱిగమండి
మించుచుండుట యాదవుల్ గాంచి భయము
బొందుటఁ దీప్తిమంతుఁడు పోటరి గని
వేసెఁ బార్జన్య మాయగ్ని వేగ నార్ప. ౭౫౩

క॥ ఆయంబున సంవర్తక, తోయదనిచయంబువోలెఁ దోఁతెంచి మొగు
ళ్ళా యనిఁ దోయము గురిసెను, జేయుచు భీకరరవంబు శ్రీబహులాశ్వా!

వ॥ అయ్యాసారంబున నియ్యెల గోకిల పుంస్కోకిల మయూర సారస మండూకాది స్వనంబులును నాకాశంబున నింద్రచాపసౌదామిన్యాదులును గలిగి ప్రావృట్కాలంబుపగిది జెలంగుట గని యమ్మహానాభుండు మండిపడి నిశితశూలం బొందు తద్దీప్తిమంతునిపైఁ బ్రయోగింప నతం డహివిధంబున నేతెంచు నద్దానిని ఖడ్గంబుతో గరుడి యురగంబును జెండినట్లు ఖండించి తన్నుం గొఱకవచ్చెడి తదుష్ట్రివాహనంబును బ్రహరించె. తత్ప్రహరణంబున నా యుష్ట్రంబు హతకంధరంబై యాసురుండు గనుచుండ మృతిం జెందె. అంత నద్దనుజుం డాగ్రహంబున హస్తివరం బెక్కి త్రిశూలంబును దాల్చి యేతెంచ నా దీప్తిమంతుండును సైంధవాశ్వం బెక్కి దివ్యఖడ్గంబుఁ గొని తటిన్నిభుండై చనుదెంచి తద్దైత్యగజకుంభాంతంబునకు శ్రీకృష్ణుం డద్రిశృంగంబును బొందిన ట్లెగసి సురనరదుందుభులు మ్రోయ జయజయనినదంబు లొప్ప సురలు విరులం గురియం గిన్నరాదులాడఁ దన్మస్తకంబును ఖండించి తత్సైన్యంబు హతంబు గావించె. అత్తఱి మిగిలిన రాక్షసు లాహారినుతుం గని పలాయితులైరి. సురర్షివరేణ్యులు హర్షించిరి. ప్రపంచమంతయు సంతసిల్లె. ఇట్లు మహానాభుండు మృతుండగుట హరిశ్మశ్రుండను మహాసురుండు విని రోషమూర్తియై తిమింగలం బెక్కి ప్రస్ఫురితాధరుండగుచు రణంబున కేతెంచి యాదవులతో నిట్లనియె. ౭౫౪

భానుండు హరిశ్మశ్రుదైత్యుని ఖండించుట.

ఉ॥ యాదవు లీరలందఱును ♦ నల్పబలుల్ మనుజుల్ గనుంగొనన్
నాదృఢధైర్యశక్తులకు ♦ నాశముఁ జెందఁగలారు కాన మీ
జోదులలో నెవండయిన ♦ శూరుఁడె యుండిన లేచి వెంటనే
రాఁదగు శస్త్రమేదియు గ ♦ రంబునఁ దాఁకఁగఁగూడ దాతఁడే. ౭౫౫

తే॥ శస్త్రములఁబోరువారలు♦స్వల్పబలులు, కాని గండలుగారని♦మానసమున
విశ్వసించుఁడి! నాతోడఁ ♦ వేగిరముగ, మల్లయుద్ధంబొనర్పుఁడీ! ♦ మనుజులార!

చ॥ అనవుడు యాదవుల్ దదసు ♦ రాధిపవాక్యము లాలకించి యా
తని పెనుమేనుఁగాంచి తమ ♦ దండినిఁజూచి పరస్పరాస్యముల్
గనుఁగొనుచా నిశాచరుఁ బ ♦ గన్ బృథుమల్లరణంబునందు డీ
కొనఁదగమంచు నెంచి మదిఁ ♦ గొంకుచు నోరుమెదల్పరో విభూ! ౭౫౭

తే॥ అపుడు భానుఁడు సత్యభా♦మాత్మజుండు, సాహసంబునఁగృష్ణుని♦సంస్మరించు
చాత్మకీయశస్త్రంబుల♦నవలఁ బెట్టి, యట్టిదైత్యుని యెదుటకు ♦ నరుగుదెంచె.

తే॥ అల హరిశ్మశ్రువున్ దిమిం♦గిలముడిగ్గి, బాహువులఁదట్టి నిల్వ న♦బ్బలు లుభయులు
నటవి రదముల్ బోరాడు♦హస్తులవలెఁ, ద్రోసికొనిరి చేతులను జే♦తులనుగల్పి.

క॥ అట్టి యెన హరిశ్మశ్రువు, వట్టునఁ దద్భానుఁబట్టి ♦ వందామడల్
నెట్టెను సింహము సింహముఁ, బట్టుచు భుజవిక్రమమునఁ ♦ బఱపినకరణిన్.

క॥ ఆసమయంబున భానుఁడు, రోసముతో వచ్చి కర్బు ♦ రుని బలవంతున్
మోసమెనర్చెడివానిని, ద్రోసెను వెయ్యామడలకు♦దోర్యుగశక్తిన్. ౭౬౧

తే॥ పదపడి నిశాచరుండు త♦ద్భానునిమెడ, నొక్కచేఁబట్టి తత్కటి♦నొక్కచేతఁ
బట్టి పడవేయ భానుండు ♦ బాహుశక్తి, వెనుకనుండి యరిగివాని ♦ వీపునెక్కి.

ఆ॥ అసురు జంఘలఁగొని ♦ యవనిపైఁగూల్చెఁద, త్వరముని మఱి బలులు♦వారులేచి
గరుడఫణులువోలె ♦ ద్వరను భుజంబులఁ, జఱచి కయ్యమాడ ♦ సాఁగి రపుడు.

తే॥ అట్టిదనుజుఁడా భానుని♦యంఘ్రులఁగొని, నింగిలక్షయోజనముల ♦ నెట్టనాతఁ
డద్రిపతితుఁడైమనిన ప్ర♦హ్లాదుమాడ్కి, నవనిఁగూలియుజీవించి♦యచ్యుతదయ.

తే॥ చని హరిశ్మశ్రుదీర్ఘమా♦శ్మశ్రువులను, బట్టి బుజముల బల్మితో♦వడినిఁద్రిప్పి
యాకసంబందునన్ లక్ష♦యామడలను, వేయ నతఁడిలఁబడికొల్ది♦వెతనుబొంది.

క॥ మొగమునఁగూర్చముఁగూఱిచి, పగతుని నబ్భాను ముష్టిఁ ♦ బ్రహరించెను రెం
డుగడియ లిట్లు బిడికిళులఁ, బొగరునఁ బోరాడి రట్టి ♦ పోటరు లవలన్. ౭౬౪

క॥ దనుజుఁడు పిష్టాంగుండై, కనలుచు నొకపెద్దబండ ♦ గైకొని శ్రీకృ
ష్ణునిసుతుఁడగు భానునిపై, నునిచెను దదనంతరమున ♦ నుక్కరియతఁడున్.

క॥ తరువును గైకొని యాఖలు, శిరమునఁ బడవేయ నతఁడు ♦ సేకొని దానిన్
ద్వారగతిత్రో నాభానుని, శిరమునఁబడ వైచి కిన్కఁ ♦ జెలరేగి మఱిన్.

క॥ తనగజతుండముఁ గైకొని, ఘనముగఁ బ్రహరించె నంతఁ ♦ గమలాక్షసుతుం
డును బెఱికరినిం జేకొని, చనుదెంచి తదసురవర్యుఁ ♦ జదియఁగఁ గొట్టెన్.

వ॥ అంత నాహరిశ్మశ్రువు తద్దంతి దంతంబుల నూడఁ బెఱికి యవ్వానితో నబ్భానుం బ్రహరించె నత్తఱి నాహరిసూనుం డచ్చెరు వొందుచుండ వీరవరా! యీరాక్షసుని ప్రాణంబు లాతని యాస్యంబందలి కూర్చమందున్నవి. అద్ది యపహరింపఁబడనిదే యీతండు మృతుండుగాఁడను నాకాశవాణి దనకు వినఁబడఁ బూర్ణక్రోధమూర్తియై వెంటనంటె బాహుబలంబున నా హరిశ్మశ్రువులం గొని త్రిప్పి బడవేసి తన్ముఖస్థితకూర్చంబును బెఱికికొని ముష్టితో మర్దింప నమ్మహాసురుండు మృతుండయ్యె తత్సమయంబున జయజయనినదంబులతో సురనరదుందుభులు మ్రోఁగె. సురలామరుని సేసలో విరులం గురిసిరి. దేవాంగనలు నృత్యంబులం జేసిరి. ఈరీతిగా మహాద్భుతంబగు శ్రీకృష్ణపుత్రబలంబు వినిపించితి. మఱేమివినవలతువో వచింపుమన జనకుం డానందమంది యీనారదమహర్షి కిట్లనియె. ౨౨౦

తే॥ అతుల విఖ్యాత బలులగు ♦ ననుజులంద, అంత మొందినతరువాతఁ ♦ నట్టిశకుని
దనుజవరుఁడే మొనర్చెనో ♦ దయను నాకుఁ, జెప్ప వేఁడెద నారదా! ♦ తప్పకుండ

శకుని తన తమ్ములు గూలుట విని చింతించి యాదవులతోఁ బోరుటకేతెంచుట.

తే॥ అనఁగ నారదుఁ డిట్లాడె ♦ నవనిపతికి, జనక! శకుని దైత్యేంద్రుఁడు ♦ సంగరమునఁ
దమ్ము లీల్గుట విని కిన్కఁ ♦ సొమ్మసిల్లి, తద్వ్యథఁ బల్కె నిట్లెల్ల ♦ దానవులకు.

ఆ॥ కాలకేయులార! ♦ పౌలోములార! మద్వచనములను వినుఁడి ♦ దైవశక్తి
యెంతగొప్పవాని ♦ నేని హింసించుఁగా, యనుభవమున నాకు ♦ నద్ది దెలిసె. ౨౨౩

తే॥ సరసిజాప్తునిర్జించిన ♦ శంబరుండు, బాలుఁడగు మన్మథునిచేతఁ ♦ బడుట యింద్రు
గెలిచినట్టి యుత్కచుఁడును ♦ గృష్ణశిశువు, వలనఁ బడుటయు దైవదు ♦ ర్బలతఁ గాదె,

తే॥ భండనంబున బల్మని ♦ వరుణదేవుఁ, దఱిమి గెలిచిన భూతసం ♦ తాపనుండు
తుచ్ఛులగు యాదవులచేతఁ ♦ ద్రుంపఁబడుట, దైవదుర్బలతను గాదె ♦ దనుజులార!

సీ॥ కాలునోడించిన ♦ కాలనాభుం డిందు, వ్రాలుట దైవదు ♦ ర్బలతఁ గాదె
వహ్నినిం గెల్చిన ♦ బలుఁడు హృష్టుం డిందు, వ్రాలుట దైవదు ♦ ర్బలతఁ గాదె
బల్మని శివనుతిఁ ♦ బడసిన వృకుఁ డిట, వ్రాలుట దైవదు ♦ ర్బలతఁ గాదె
యనిలు నెదిరిన మ ♦ హానాభుఁ డిచ్చోట, వ్రాలుట దైవదు ♦ ర్బలతఁ గాదె

తే॥ శక్రసుతు జయించిన హరి ♦ శ్మశ్రు విట్టి, కలను వ్రాలుట దైవదు ♦ ర్బలతఁ గాదె
యేమిచెప్పుదుఁ జెప్పిన ♦ యెడల నాకు, వ్యసనమంతకంతకు హెచ్చు ♦ నందువలన,

చ॥ పదిలముతోడ నేను శిశు పాల జరాసుత దంతవక్త్రసా
ల్వదయితవర్యులం గలిసి త్వాదృశులం దగి యాదవాన్వయం
బదబదఁబొందఁ జెండెదను నంత సురాళి బలిష్ఠబాణపూ
ర్వదివిజవీరులం సుతల వాసులఁ గూడి హతంబొనర్చెదన్. ౭౭౭

క॥ సురభూసురగోశ్రుతి ముని,వరయజ్ఞశ్రాద్ధతీర్థ పరమక్షములం
నఱికెద నిం దరయగ నల, సుర జేత సఖుండు కంస శూరుఁడె కృతిగా. ౭౭౮

క॥ అట్టి వయస్యుం డిపుడె,ప్పట్టునఁ గనుపట్టఁడయ్యె బలులార! యటం
చిట్టులఁ బలుకుచు మదనుని, యెట్టయెదుట కేగి దనుజవృతుఁడై తమితోన్.

చ॥ ఘనమును లక్షభారభృత కార్ముకముం మయదైత్యనిర్మితం
బునుగొని టంకృతిం సలుప భూమి చలించెను గూలె శైలముల్
వనధులు ఘూర్ణిలెన్ భటులు వ్రాలిరి పాఱిరి రథ్యమత్తహ
స్తినికర మాదతో నెగిరె దిగ్గజముల్ జెవుడొందె నయ్యెడన్. ౭౮౦

తే॥ ఆత్మచము వకస్మాత్తుగా నదరిపడుట, గదుఁడు మొదలైనవారలు గాంచి రథము
లెక్కి కదనరంగంబున కేగుదెంచి, ధనువులం డంకరించిరి దనుజు లదల.

వ॥ అత్తరుణంబునం దా శకునిదానవేంద్రుండు దశబాణంబులతో నర్జునిం గొట్టి రథసహితంబుఁగా నాల్గుకోసులదాఁక నెట్టి వింశతిబాణంబులతో గదునిం బీడించి స్యందనసహితంబుగా నభోమండలంబున కనిపి నలుబదిశరంబులతో ననిరుద్ధు నొప్పించి శతాంగయుక్తంబుగాఁ బదాఱుకోసులంద్రోసి శతపృషత్కంబులతో సాంబునిం బ్రహరించి తేరుతోఁగూడ నంబరంబున ద్వాత్రింశద్యోజనంబులకుఁ బఱపి తత్సమయసమాగతుండగు ప్రద్యుమ్నుం గాంచి యమితరోషంబుతో నసంఖ్యాకంబులగు నంబకంబులతో హింసించి యరదంబుతోఁగూడ ఘటికాద్వయంబు గిరగిరం ద్రిప్పి వ్యోమమండలంబున శతక్రోశంబులందుం బడునట్లొనరించి విజృంభింప యాదవులందఱాశ్చర్యపయోధిమగ్నులై మత్తేభంబులు మొత్తంబుగాఁ జేరి యచలంబును దంతంబులతోఁ బ్రహరించినట్లు నానావిధశస్త్రంబులతో నా శకునిం బ్రహరించిరి. ఏతత్సమయంబుననే మరలి గదార్జునానిరుద్ధసాంబు లేతెంచి ధనుష్టంకారంబులం గావించిరి. మఱియు నమ్మురుండును వాయువేగంబుతోఁజను రథం బెక్కి దశశరంబులతో మహాభయంకరంబగు వాని చాపంబును ద్రుంచి వింశతిమార్గణంబులతో సూతుం దెగటార్చి సహస్రాశుగంబులతో సహస్రాశ్వంబులం బడవేయ నద్దైత్యుం డుగ్రుండై రథంబును లేవఁదీసి యన్యునిసారథిగా నేర్పరచి యందారోహించి చాపం బెక్కిడి తూణీరంబునుండి శతశితశరంబులం గూర్చి యాకర్ణంబునులాగి యాహాపురుషికతో నంగజున కిట్లనియె. ౭౮౧

శకుని ప్రద్యుమ్న యుద్ధవర్ణనము.

పంచచామరము. అరే! స్మరా! మదీయశత్రు ♦ లందు నగ్రిముండవౌ
దురాత్మునిన్ మదోత్కటున్ వి ♦ ధూతమత్స్యహోదరున్
సురానుపోషకున్ బలిష్ఠు ♦ సూనబాణు నిన్నిదే
శరంబులన్ క్షణంబులోనఁ ♦ జంపివేతు నాదిలోన్ ౭౮౩

తే॥ అవల స్వస్థతేజంబుతో ♦ యాదవులను, దదనుచరులను హరులను ♦ మదకరులను
గాలుబలముల వధియింతు ♦ ఘనతఁగాంతు, నంచు వచియింప మరుఁడువ ♦ చించెనిట్లు

ఉ॥ కాలబలంబు ఛాయవిధి ♦ గాఁదగి దేహికిఁ గష్టసౌఖ్యముల్
జాలఁగఁగూర్చునాడ్పుఁబలు ♦ సారు లటన్ మనశక్తిలేదు మే
ఘాళి మరుద్బలంబుననె ♦ యర్గును నిల్చునుగాదె! నింగిపై
నేల వృథాప్రలాపముల? ♦ నిట్టులఁ బ్రేలెదవోరి దుర్మతీ! ౭౮౪

తే॥ విత్తనము నాటి పెరిగించి ♦ విమలవారిఁ, గొడవలింగొని సస్యంబు ♦ గోసి సేద్య
గానివలెఁగాలమిట్టిజ ♦ గము సృజించి, పెంచి హరియించు గుణములన్ ♦ విబుధవైరి!

తే॥ చేసిరిన్ జేయుచున్నాను ♦ జేయఁగలన, టంచుఁ బలుకుట మూర్ఖత ♦ నగునుగాదె
నీకునిటు లహంకృతియేల? నిర్జరారి? ♦ యనఁగ శకునియునిట్లనె ♦ నంగజునకు.

తే॥ నీవెచరితార్థతముఁడవు ♦ నృపవతంస!, పలుకులన్ మునులను మించి ♦ పలుకుచుంటి
వైనఁ ద్రిగుణపృథగ్భూత ♦ మానవస్వ, భావమును వీడనేర్తురే? ♦ ప్రజలుజగతి.

క॥ ఈరహి నొండొరు లనుకొను, చారణరంగంబునందు ♦ నలవృత్రసునా
సీరుల తీరున స్పర్థను, బోరాడిరి నింగిఁజిత్ర ♦ మునఁగన సురలున్. ౭౮౫

ఆ॥ అప్పు డంగజాతుఁ ♦ డర్కాంశునిభమైన, శరవరమున నసుర ♦ వరుని ధనువు
జెడ్డమాటఁ జెలిమిఁజెడఁ ♦ గొట్టినట్టులఁ, ద్రుంచె నంత నతఁడు ♦ మించికినుక,

తే॥ లక్షభారాన్వితమగు న ♦ లఘుగదఁగొని, మరుని శిరమందుఁగొట్టె న ♦ త్తతి నతండు
గుజ్జి కాచపాత్రంబును ♦ గొట్టినట్లు, దద్గదన్ నుసిజేసెను ♦ దత్పరమున. ౭౮౬

ఉ॥ ఆ సురవైరి కిన్కను బ్ర ♦ భాద్భుతమైన త్రిశూలహేతితో
నా సుమబాణు శీర్షమున ♦ నార్చుచుఁ గొట్టఁ దదంగజాతుఁడున్
రోసముతోడ దానిఁ దన ♦ రుగ్జ్వలితంబు త్రిశూలమేసి పోఁ
జేసియు నూరువక్కలుగఁ ♦ జెచ్చెరఁ గుంతము వైచె వానిపై. ౭౮౭

తే॥ తత్ప్రహారంబునన్ నొచ్చి ♦ దైత్యవిభుఁడు, పరిఘనుంగొని హరిపుత్రు ♦ బాదె నవల
నంగజుండును యమదండ ♦ మంది యతని, యాయుధంబును నుసిజేసి ♦ యద్భుతముగ.

ఉ॥ స్యందనసూతరథ్యములఁ ♦ జక్కఁగఁ గూల్చి యతండు కోపమున్
బొంది నిశాతఖడ్గమును ♦ బూని తనుం గవియంగ దానిని

న్గుందరథంబు పన్నగము • నోటను ద్రుంచినలీలఁ జెండి బ
ల్గొందరతోఁ దదంసమున • దుఃఖపడఁగ బ్రహరించె భూవరా! ౭౯౪

క॥ పిమ్మట శకునియుఁ దద్ధతి, సొమ్మనుబడె నపుడు మరుఁడు • సురనాథుని నై
న్యమ్మున వనిఁ జొరఁబడు నన, లమ్ముమ వర్లఁ జొచ్చి ద్రుంచె • లయయమనిభుఁడై.

తే॥ అసురు లంతట దమ సేన • నచ్చెరువుగఁ, జెండి చెకపికలాడెడి • చండవిక్ర
ముఁడు కృతాంతనిభుఁడునగు • పుష్పశరునిఁ, గాంచి భయపడి పాఱిరి • గలనువీడి.

ఆ॥ శకుని మూర్ఛఁదేఱి • స్వబలముల్ హతమాటఁ
గాంచి లక్షభార • కలితధనువు
నేపునఁగొని యొక్క • యిషువందు ఘటియించి
మరునితోడ నిట్లు • మాటలాడె. ౭౯౭

ఉ॥ కర్మ మిలన్ బ్రధానమగుఁ • గర్మమె యేలిక కర్మ మీశుఁడున్
గర్మము సద్గురుండు మఱి • గర్మ మొసంగెడి నుచ్చనైచ్యముల్
గర్మమె కూర్చు లోకుల క • ఖండజయంబుఁ బరాజయంబు త
త్కర్మముతో సమం బెదియుఁ • గాదని నీమనమందు నమ్ముమా! ౭౯౮

తే॥ ఎవనిచే నెట్టిపని యాచ • రింపఁబడునొ
యద్ది వానినే పొందెడి • నఖిలనరుల
గోసహస్రంబులందునఁ • గోడెదూడ
స్వీయమాత నెఱిఁగి చేరు • విధిని మదన! ౭౯౯

ఉ॥ కావున నిప్డు పెక్కు దృఢ • కర్మములం బొనరించి మించు నీ
చేవ నణంచి యేను స్మర • జిత్తను పేరు గడించెదన్ జుమీ
యీ విధిఁ గాచి కొమ్మనఁగఁ • గృష్ణసుతుం డిటులాడె దానవా!
నీవనినట్టి కర్మములె • నిచ్చలు కాలవశంబు గావొకో! ౮౦౦

వ॥ కర్మంబే ప్రధానంబని నీవు వచించినట్లే కొంద ఱొకానొకప్పుడు సేయంబడిన పాకంబునకు విఘ్నం బేదేని గల్గి నప్పు డద్దానికిఁ గాలంబే కారణం బనియు గొందఱు యుక్తకాలపరికరంబు లుండియుఁ బాకంబు జెడినతఱిఁ గర్తయే కారణంబనియుఁ గొందఱు కాలకర్తృకర్మము లనుకూలంబుగా నుండినను బాకంబున కంతరాయంబు గలిగిన తరుణంబున యోగంబే మూలంబనియు గొందఱు యోగకర్తృకాలకర్మంబులు పరిపూర్ణంబుగా జెలంగుచున్నను నయ్యది వికారంబు బొందిన కాలంబున సాంఖ్యవిధియే నిదానంబనియు వచింతురు. ఇట్లు యోగకాలకర్మసాంఖ్యవిధులచేఁ జెప్పంబడునది భ్రమ్మంబుగాని వేఱుగాదు. తద్బ్రహ్మంబే యీచరాచరాత్మకజగంబు సృష్టించి పోషించి హరించుననియు నెఱుంగుము. తద్బ్రహ్మంబును, బరిపూర్ణతముండును బరమేశ్వరుండునగు భగవం

తునకేను నమస్కరింతు తద్వ్యతిరిక్తంబుగా నేదియు నీజగంబునఁ గానేరదు గాదే యన నాలించి మాయావియగు నాశకుని దైత్యేంద్రుండా యాదవేంద్రునితో నిట్లనియె. ౮౦౧

తే॥ ఓయి ప్రద్యుమ్న! యదువీర! - యుర్వియందు, నీవె జ్ఞానశేవధివని - యెంచుచుంటి
నీదుసందర్శనంబున - నిఖలపాప, ములు దొలఁగనరుల్ ధన్యతఁ - జెలఁగఁగలరు.

తే॥ మఱియుఁ ద్వత్సహావాసముఁ - మరగునరుల
గొప్పతనమును నలువయుఁ - జెప్పఁగలఁడె?
యంచు మయదైత్య శిక్షితం - బైనరౌర
వాస్త్రమును బ్రయోగించె సు - మాస్త్రిపైని. ౮౦౩

క॥ అందున భీకరవిషధర, బృందములున్ దేల్పు బుట్టి - యెదిరులమూఁకన్
డిందఁగఁగుందఁగఁ గఱచి య,మందతఁ దిరుగుటను గాంచి - మరుఁడున్ క్రుధతోన్.

క॥ గరుడాస్త్రము' వేయఁగ నం, దురుభీకరవివిధపక్షు - లుద్ధురగరుడుల్
ద్వరబైలు దేరి లేళ్లను, నురగములన్ మ్రింగి యేగె - నొకనిముసములోన్ ౮౦౫

తే॥ అంత మాయావి శకుని యా - త్మాస్త్రమట్టు
లగుట గనులారఁ గన్గొని - యాగ్రహమున
భీకరమగు పైశాచియన్ - పెద్దమాయ
బగరపైనిఁ బ్రయోగించెఁ - బట్టుపట్టి. ౮౦౬

ఉ॥ ఆయెడఁ గోట్లకొల్దిని భ - యంకరభూతము లెన్నొప్రేతముల్
డాయుచు నిష్ఫలం గురిసి - డాంబరమందున హెచ్చుచుంట నా
తోయజనాభసూతి గని - దూరవిచారణ జేసి తామసీ
మాయ యటం చెఱింగి యది - మాన్పఁగ నెంచి విచిత్రపద్ధతిన్. ౮౦౭

మ॥ పరిశుద్ధంబగు సాత్వికాస్త్రమణిని - వైచెన్ దదస్త్రంబునన్
బరిశుభ్రుల్ హరిపార్షదుల్ గరముగా - భాసిల్లి తన్మాయనున్
ద్వరఁ దార్క్ష్యం డహిఁ ద్రుంచినట్లు నఱికెన్ - దైత్యేంద్రుఁడున్ గొహ్యకీ
వరమాయన్ యదుసేనపైనిఁ బఱపెన్ - స్వచ్ఛందసంచారియై. ౮౦౮

క॥ అమాయను మేఘంబులు, భీమంబగు ధ్వనులతోడ - విష్ఠాసృజ్మే
దోమజ్జామూత్రాస్థుల, నామృధమునఁ గురిసె మిగుల - యాదవులదలన్.

తే॥ మదనుఁ డదిగని గొహ్యకీ - మాయయంచు
నెఱిఁగి కోలాస్త్రమున్ వేయఁ - ద్వరను నందు
భయదయజ్ఞవరాహంబు - బైలుదేరి
సడల జాడించి ఘుర్ఘుర - స్వనముతోడ. ౮౧౦

ఆ॥ శాతదంష్ట్రిల నల ♦ జలదసంతతినెల్ల, ద్వీపము వేణువులను ♦ విఱిచినట్లు
జీల్చె నంత శకుని ♦ చిత్రమౌ గాంధర్వి, యనెడి మాయఁ ♦ బఱపె నపుడు దాన.

సీ॥ హేమమయంబులై ♦ యెన్నంగ వీల్గాని, ప్రాసాదరాజముల్ ♦ పరిఢవించె
మోహనరాగముల్ ♦ ముచ్చటగాఁ బాడు, మోహినీకోటులు ♦ బొల్పుఁ గాంచె
వాదిత్రపరమయి ♦ పాడెడి గంధర్వ, సుందరీబృందంబు ♦ నందగించె
బల్కులఁ జగముల ♦ వంచెడి విద్యాధ, రాంగనాసముదాయ ♦ మతిశయించె

తే॥ మఱియు నిట్టుల నెందఱో ♦ మడఁత లాజిఁ
జెలఁగి యదుసేన మోహంబు ♦ గొలుపుచుంట
దర్పకుఁడు గని యిద్ది గాం ♦ ధర్వియంచు
నెఱిఁగి జ్ఞానాస్త్రమ్ముఁ వేసె ♦ నేమఱిలక. ౮౧౬

క॥ ఆనారాచంబున యదు, సేనలు దమి విడిచి తెలివిఁ ♦ జెలఁగుటఁ గని యా
దానవనాథుఁడు చిత్తము, మానసమునఁ జెంది కినుక ♦ మందుచు దండీ.

తే॥ భయదరాక్షసీమాయను ♦ బఱపె నందు, పక్షయుతపర్వతంబులు ♦ బైలుదేరి
తృణములో నభస్స్థలమును ♦ గప్పె నప్పు, డంధకారంబు లెల్లెడ ♦ నల్లుకొనియె.

వ॥ మఱియు నప్పర్వతంబులు దగులఁబడెడి వృక్షంబులును పాషాణంబులను నస్థులను గబంధంబులను రక్తంబులను గదాపరిఘాసిముసలాద్యాయుధంబులను రణంబున వర్షించుచు నంబరంబున సంచరింపందొడంగె. వెండియుఁ దన్మాయా బలంబున రక్షోగణంబులును యాతుధానవితానంబులును శూలంబులతోఁ గొట్ల కొలందిగా నిర్గమించి కరిహయంబులను ఖండింప సమకట్టె. సింహవ్యాఘ్ర వర్గాహ్లాఖరంబు లందు విజృంభించి యాదవకరిహరులను ద్రుంప నారంభించె. అంత రతికాంతుం డేతత్స్థితిం గని భయంపడి పరుగిడు నాత్మబలంబులం గాంచి తన్మాయోపశమనార్థంబై నృసింహాస్త్రంబు బ్రయోగింప నందు, ౮౧౭

సీ॥ ధగధగద్ధగధగ ♦ త్తరణికోటిసమాన, భాసమానప్రభా ♦ పటలితోడ
ప్రలయకాలాభీల ♦ పావకజిహ్వావి, శేషభీకరలల ♦ జ్జిహ్వతోడ
శంఖచక్రగదాది ♦ సంస్ఫురచ్ఛండాస, మాంసలాజానుబా ♦ హాళితోడ
దుష్టలోకాంతక ♦ ధూమకేతుసమాన, సంచలద్దీర్ఘపు ♦ చ్ఛంబుతోడ

తే॥ ఆయతోత్కటకంటక ♦ ప్రాయరోమ, రాజితోడ దంభోళివి ♦ రాజదురున
ఖములతోడ నదభ్రాభ్ర ♦ సమితిక్షుభిత, చిత్రరవముతో శ్రీనర ♦ సింహమూర్తి.

వ॥ జనించి యహంకారంబుతో బ్రహ్మాండభాండంబు బ్రద్దలగునట్లు హుంకరించుచు నాకొండలం గూల్చి రక్షోయాతుధానగణంబులను గొట్టి నెట్టి తత్కరికిరిఖరాదులను నఖంబులతోఁ జీల్చి గగనంబునం బాఱవైచి తద్రాక్షసీమాయ నశింపఁజేసి మఱుండు మహేంద్రనామకవిజయశంఖంబుఁ బూరింప

జయధ్వనిసహితదుందుభులు మ్రోయ సురలు విరులం గురియ సంతర్ధానంబయ్యె. అత్తరుణంబునం దయ్యసురుం డాత్మసైన్యయుక్తంబుగా నచటనే యదృశ్యుండై యమోఘంబగు దైతేయీమాయను బ్రయోగింపఁ దద్బలంబున సంవర్తకాది జీమూతంబు లంబరం బాచ్ఛాదించి వేదండశుండాసమధారతో వర్షించె. తద్వర్షంబున నొక్కత్రుటిలో నీ భూమండలం బంతయు నర్ణవమయంబయ్యె. అత్తఱి యాదవులు భీతిజెంది శ్రీరామకృష్ణనామస్మరణం బొనరించుచు నాత్మబలంబుల మఱచి పరాజితులైనట్లు గడగడలాడుచుండఁ బ్రద్యుమ్నుం డాలోకించి నిజచండకోదండంబున శ్రీకృష్ణనామకాస్త్రం బనుసంధించె. దానినుండి వీరతేజంబు జయించునదియు దశదిశల వెలిగించునదియు నవకోటిసూర్యులతో సాటియైనదియు నగు తేజం బుత్పత్తిల్లె. అమ్మహాతేజంబున, ౮౧౭

సీ॥ స్వర్ణాంబుజపరాగ♦వాసుండు నూతనాభ్ర,వర్ణుండు సత్కరుణార్ణవుండు
శ్రీవత్సరత్నాది♦చిత్రితవక్షుండు, తోయజాక్షుండు చతుర్భుజుండు
ప్రస్ఫురన్మకుటుండు ♦ పాదాంగదాద్యలం,కారయుతుండు నిష్కల్మషుండు
భానుప్రభాభజాం ♦ బూనదకుండలుం, డలఘుబలుఁడు దివ్య♦హారధరుఁడు

తే॥ దేవదేవుండు కృష్ణుండు♦తేజరిలుట, యాదవులుగాంచి యానంద♦మంది మ్రొక్కి
పుష్పములఁ జల్లి రల్లదా♦మోదరుండు,శకుని విలుద్రుంచె శార్ఙ్గజ♦శరముతోడ.

తే॥ అంత ఛిన్నచాపుండగు♦నసురుఁ డాత్మ,హేతిసంహతులంగొని♦యేగుదెంచ
నెంచి జంద్రావతీపురి♦కేగెఁ గృష్ణుఁ, డఖిలయాదవులం బిల్చి♦యనియె నిట్లు.

{ శ్రీకృష్ణాస్త్రనిర్గత శ్రీకృష్ణుండు తద్వధోపాయం బాలోచించి గరుడునకుం జెప్పుట. }

ఉ॥ యాదవులార ! వీఁడు మును ♦ త్ర్యంబకుఁ గూర్చి తపంబు మేరుశై
లోదగనుత్తమస్థలిని ♦ నోదనముం విడి చాయుగంబులుం
మోదమునం బొనర్ప నల ♦ భూతవిభుండు ప్రసన్నుఁ డౌచుఁ బూ
ర్వాదివిజుఁ జేరి యిత్తఱి వ♦రంబు లొసంగెద నీవు గోరుమా ! ౮౨౦

క॥ అనవుడు శకునియు వినతులఁ, బొనరిచి యానందబాష్ప ♦ పూర్ణాక్షుండై
త్రినయనునిఁ బ్రసన్నుని శం,భుని నిట్టుల వేఁడఁదొడఁగె ♦ మోడ్చి కరంబుల్.

తే॥ ఏను బలులనందఱను జ♦యింపవలయు, నీల్గినన్ ధరాస్పృష్టి జీ♦వింపవలయు
నింగి ఘటికాద్వయము దాఁక ♦ నీల్గఁ గూడ,దీవరంబుల నిడి కావ♦వే! మహాత్మ!

ఉ॥ అత్తఱి శంభుఁ డాతనికి ♦ నట్టి వరంబు లొసంగి గూటిలో
హత్తిన కీరమిచ్చి దను ♦ జా! యిది జీవసమంబు గాన నీ
సత్తను గాచికొదగును ♦ సంతత మియ్యది యెప్పుపోవునో
యత్తఱి నీదు జీవములు ♦ నంతము జెందు నటం చెఱుంగుమా ! ౮౨౩

తే॥ ఇటుల వచియించి శంకరుం । డట నదృశ్యుం,డయ్యెఁ దత్కారణంబున । నాశుకంబు
నీల్గినం గాని శకునియు । నీల్గఁడంచు, వైనతేయునిఁగని యిట్లు । పలికె నగుచు.

ఆ॥ ధీవరేణ్య! విహగ । దేవ! యోజనశత,విస్తృతంబు నసుర । వృత ముపవన
సౌధరుచిరమైన । చంద్రావతీపురి, బొమ్ము పనులసల్పి । రమ్ము మరలి. ౨౨౭

క॥ అనవుడు గరుడుండొప్పుచు, దనుజులు దనుఁ గనని కరణిఁ । దనురూపముతోఁ
జని చంద్రావతి కటఁగల । కనదురుహర్మ్యాదిలీలఁ । గాంచుచు వరుసన్.

గరుడుండు శకునిశుకహరణార్థంబై చంద్రద్వీపంబునకుఁ బోవుట.

చ॥ శకుని గృహంబు సేరి దను । జప్రభుజీవముగాఁ జెలంగు నా
శుక మెటనున్నదో యనుచుఁ । జూచుచునుండఁగ క్రోధమూర్తియై
సకలమహాయుధంబుల వె । సన్ గొని క్రమ్మఱఁ నాజి కేగు నా
శకుని కరంబుఁ బట్టికొని । సాధ్వి మదాలస యిట్లు పల్కెడిన్. ౨౨౮

తే॥ నీకు ననుకూలురైనట్టి । నేస్తకాండ్రు, బేరుఁగాంచిన తమ్ములు । వీరవీరు
లైన దానవోద్భటులు రణాంగణమునఁ, బగరచేఁ జంపఁబడిరిగా । ప్రాణనాథ!

మాలినీవృత్తము॥ వలదు వలదు నాథా! । భండనార్థంబుగాఁ బో
వలదు వలదు రాజా! । పంకజాక్షుండు నేఁడా
కలహముఁ బొనరించున్ । గాన నామాట వించున్
బలుల నిడి సుఖంబుల్ । వాసిగాఁ బొందుమయ్యా! ౨౨౯

క॥ అనవుడు తద్దనుజుం డి,ట్లనియెను నబలామణీ! మ । దనుజుల నెల్లన్
గినుకను జెండిన యాదవ,జనముల నీదినము జంపి । సంతోషింతున్. ౨౩౦

తే॥ సాంబవరమున నాకిలన్ । జావులేదు, చంద్రనామకోపద్వీప । సమధిగతప
తంగగిరి శంఖచూడభు । జంగరక్షి,తశుకమందు నాప్రాణమున్ । దనరుచుండె.

తే॥ ఇట్టిసంగతి నెవ్వరు । నెఱుఁగ రట్టి,కారణంబున మృతియెట్లు । గలుగు నాకుఁ?
జెలిరొ! భయపడవలదని । చెప్పె నల్ల,చిలుకవార్తను విని ఖగ । శేఖరుండు ౨౩౧

ఆ॥ అచటనుండి వేగ । నా యుపద్వీపముఁ, జేరఁదలఁచి యెగిరి । సింధుతటముఁ
బొంది యట్టి దీవిఁ । బూర్తిగా వెదకుచు, దిరుగఁదొడఁగె మింట । ధరణినాథ!

వ॥ అట్లు శతయోజనవిస్తీర్ణంబును భీమనాదంబును గల సముద్రంబుపైఁ జరించుచు గ్రమంబుగా నొక్కద్వీపంబున కేగి తత్రత్యులచే సింహళంబని తెలిసికొని యటసాఁగి లంకాపట్టణంబున కరిగి తత్పరిసరంబందలి త్రికూటాచలంబును దర్శించి యవల పాంచజన్యద్వీపంబునకుం బోయి యందు క్షుద్బాధితుండై సాగరవిరాజమానమీనంబులం గడుఁ పార గ్రసించుచుండె. అత్తఱి యోజనద్వయపరిమితమహానక్రం బొండాగరుడుని పదంబులం బట్టి జలంబులోనికీడ్వ నావైనతేయుం డద్దానిం గ్రమ్మఱ లాగికొనుచు నీవలకేతెంచె. ఇట్లు రెండుగడియ లారెంటికి దంట

ఘోరమ్యే. తుట్టతుద కా గరుడుండే తీక్ష్ణతుండంబుతోఁ దత్పృష్ఠభాగంబున యముండు దండంబుతో బాదినట్లు ప్రహరింప నద్ది మరణించి తన్నక్రరూపంబు విడిచి విద్యాధరరూపంబుఁ దాల్చి గరుడునికి నమస్కరించి ప్రసన్నవదనంబుతో దేవా! యేను హేమకుండలుండను విద్యాధరుండను. మున్ను దేవతలతోఁ గూడి స్నానార్థంబై విష్ణుపదికిం బోయి యందు జలకంబాడు కకుత్థనామకమహాముని పాదంబులం బట్టికొని విలాసార్థంబుగా నీటిలోని కేగుట నమ్ముని గని కినిసి మకరం బవు గమ్మని శపించి మత్ప్రార్థనం బాలించి విష్ణురథప్రహారంబున ముక్తుండవు కాఁగలవని యనుగ్రహించె. తద్రీతి నిప్పుడు నీదయ ధన్యుండనైతి నని నుతించుచు స్వర్గంబున కేగె. అంత నాఖగకాంతుం డటనుండి నభోమండలంబున కుడ్డీతుండై క్రమంబుగా హరిణాఖ్యద్వీపంబున కరిగి సంచరిండెడిసమయంబున. ౧౩౪

తే॥ అతనిపక్షం బహర్నిశ ♦ మధికతపము, దమినిసల్పు నపాంతర ♦ తమతపస్వి
యాశ్రమంబునఁ బడె నప్పుడమ్ముని గని, పైనిఁ జను పక్షి నేతకుఁ ♦ బలికె నిట్లు.

క॥ గరుడీ! యీపక్షము నా, శిరమున నీవుంచి వేగ ♦ స్వేచ్ఛను బొమ్మా!
యఱమఱజెందకు మనవుడు, గరుడుఁడు సనుదెంచి తెక్క ♦ గైకొని వేడ్కన్.

క॥ అల మునితలపై నిడి యటఁ, బలుపక్షము లట్టి విందు ♦ భాతిని నుంటన్
లలివింతన్ గనుటన్ గని, పలికె నిటు మునివిభుండు ♦ పక్షీంద్రునకున్. ౧౩౬

చ॥ ఎపు డెపు డా పరాత్పరుఁడు ♦ కృష్ణవిభుం డవతారమెత్తునో
యపుడపుడున్ మతీయశిర ♦ మం దొక తార్క్ష్యుని తెక్కరాలెడిన్
సుపతగ! నాశిరంబుపయిఁ ♦ జూడుము పక్షములెన్నియున్నవో
యపహృతదుష్టుఁడైన హరి ♦ కంజలి జేసెద భక్తితోడుతన్. ౧౩౭

చ॥ అనవుడు పన్నగాశనుఁడు ♦ నద్భుతహర్షములొంది శ్రద్ధ నా
ఘనముని మ్రొక్కి వే రమణ ♦ కంబను దీవికిఁ బోయి యందునన్
దనరు విచిత్రలీలలను ♦ దద్దయుఁ గన్గొని సర్పరాజులి
చ్చిన కరదంబులన్ దమినిఁ ♦ జేకొని వెంటనె సాఁగి యచ్చటన్. ౧౩౮

క॥ ఆవర్తకాఖ్యఁ జెలఁగెడి, దీవి కరిగి యమృతకుండ ♦ దీవ్యత్సుధనున్
ద్రావియు శుక్లద్వీపముఁ, బోవఁదలఁచి యచటఁ గదలె ♦ భూపలలామా!

తే॥ అవల గరుడి శుక్లద్వీప ♦ మందుఁ జేరి, యల్ల చంద్రాహ్వయద్వీప ♦ మదుగు చచటఁ
దనరు నాచేతఁ దత్సిరిన్ ♦ వినుచు నుత్త, రాశకుం జనె శ్రీమైథి ♦ లాధినాథ! ౧౪౧

వ॥ అంత నాగాంతకుం డా చంద్రద్వీపంబున కరిగి తత్పతంగపర్వతంబందలి జలదుర్గవహ్నిదుర్గంబులం గాంచి చంచూపుటంబున జలదుర్గంబును ధరించి యద్దానిచే నయ్యనలదుర్గంబును జల్లార్పి సానుముఖంబుననున్న లక్షదైతేయులతో రెండుగడియలు ఖండనం బాచరించి పాదంబులతోఁ గొందఱను బక్షంబులతోఁ

గొందలను నఖంబులతోఁ గొందలం బరిమార్చి వెంటనంటి మిగతవారిం దఱిమి లోనికిం బ్రవేశించి శుకరక్షకుండగు శంఖచూడసర్పేంద్రునిపై నడుగిడ నది యులికిపడి పంజరసహితంబగు తత్కీరంబును నీరంబునం బడవైచి పాఱె. అంతట నా ఖగకాంతుండు వెంటనే చని నాసికతో నా చిలుకం గొని యుద్ధభూమికిం బోవనెంచి వ్యోమమండలంబున కెగురుట పలాయితులగు పలాశు లాలోకించి శుకం బపహృతంబయ్యె నపహృతంబయ్యెనని మహాకోలాహలంబులం గావించిరి. తద్రవంబు భూనభోమండలంబులందు వ్యాపించె. కర్ణాకర్ణికగా నా శకునియుఁ దన శుకం బండజపతిచే నపహృతంబయ్యె నని విని కనలి శూలహస్తుండై యాత్మపురి నుండి వెడలి యా గరుడునిం డాసి శూలంబుతోఁ బ్రహరించుచు వెంటనంట నాతం డాస్యంబునుండి యా కీరంబును వీడక సప్తద్వీపంబులను సప్తసింధువులను దిరిగి తద్దైతిప్రవాతపీడితుండై తుద కంబరంబున లక్షయోజనంబులేగి యటనుండి కసితో నది మేరుపర్వతశిఖరంబునం బడి నీల్గునట్లు బడవేసి యుద్ధరంగంబునందున్న వెన్నుని సన్నిధికిం జని తత్ప్రశంసావాక్యంబు లందుచుండె. అంతఁ దత్ప్రహారంబున శుకంబు మడియుట దానవేంద్రుండు విలోకించి నొచ్చిన మనంబుతో నాగ్రహించి హతశేషాసురులం దోడ్కొని యుచ్చైశ్రవహయం బెక్కి భయంకరంబుగా ధనువుం డంకరించుచు శ్రీకృష్ణసమ్ముఖంబున కేతెంచె, ౮౨౧

తే॥ అపుడు యాదవులందఱు ◊ నసురవరుఁడు, మరల వాహినితో నని ◊ కరుగుదెంచు
టను విలోకించి హేతులం ◊ గొనుచు నట్టి, దానవులతోడఁ దలపడి ◊ రోనృపాల!

తే॥ అందు శూరులు శూరులు ◊ నహమహమిక
సింహములు సింహములు బోరుఁ ◊ జేయుకరణిఁ
బోరి రిటు రెండుతెగలకు ◊ ఘోరయుద్ధ
మయ్యె శకుని సేనాగ్రము ◊ నందు నిలిచి. ౮౨౨

శకునిదైత్యుండు శ్రీకృష్ణునితోఁ బోరి నీల్గుట.

శా॥ కోదండంబును డంకరించి శరముల్ ◊ గోటానకోట్లేసి యా
చ్ఛాదింపన్ దివి గ్రమ్మెఁ జీఁకటులు త ◊ చ్చక్రాయుధుండున్ బలుం
డా దామోదరుఁ డప్పు డేకశిఖతోఁ ◊ దద్బాణసందోహమున్
ఛేదింపన్ సుకరంబుగా దితిసుత ◊ శ్రేష్ఠుండు రోషంబుతోన్. ౮౨౩

క॥ ధను వెక్కుపెట్టి పూ_ర్తిగ, వనజాక్షుని హృదయమందుఁ ◊ బదిశరముల వే
సిన హరి పదిబాణంబుల, దనుజేశుని ధనువుఁ ద్రుంచెఁ ◊ దత్పరమందున్.

చ॥ శకుని శతస్వరూపుఁడయి ◊ సారసలోచనుతోడ సాంపరా
యికముఁ బొనర్పఁ గాంచి యల ◊ కృష్ణుఁడునున్ వెయిరూపులొంది ప్రే

క్షుకు లదిరా! యనఁగ దనుజ ♦ కాంతునితో రణమాడ వాఁడు పా
వకసమమౌ త్రిశూలమును ♦ బల్మిని ద్రిప్పియు వైచె శౌరిపై. ౨౪౭

క॥ అంతఁ గృతాంతనిభుఁడు శ్రీ,కాంతుం డద్దానిఁ బట్టి ♦ కరమున విఱిచెం
బంతమున గరుత్మంతుఁడు, వింతగ నాశీవిషంబు ♦ విఱిచినకరణిన్. ౨౪౮

తే॥ మఱియు శ్రీహరి వజ్రస♦మానగదను, హయమునుండి యా దానవుం♦డవనిపైనిఁ
గూలునటు శీర్షమందునఁ♦గొట్టెఁ దత్ప్ర,హారమున వాఁడు మూర్ఛిల్లె♦ధారణీశ!

చ॥ క్రమముగ లేచి యా శకుని ♦ కన్నుల నిప్పులు రాలుచుండ స్వీ
యమగు గదన్ గరానఁ గొని ♦ యా హరిఁ గొట్టెను నిట్లు ఘోరనా
దములు సెలంగ వారికి గ♦దారణమయ్యెను నంతఁ బూరుషో
త్తముగద యట్టి దానవు గ♦దన్ నుసిజేసెను నంత నిర్వ్యారున్. ౨౫౦

తే॥ భూధరదరీముఖంబునఁ♦బూన్కి రెండు, సింహములు పోరుతీరునఁ♦జిత్రవనము
నందు రెండుమదేభంబు♦లాహవంబు, సలుపు తెఱఁగునఁ గయ్యంబు♦సల్పి రపుడు.

తే॥ శకుని శ్రీకృష్ణుని శతయో ♦ జనములఁ గసిఁ
ద్రోయఁ దోయజాక్షుండును ♦ దోర్బలమున
నతని పిక్కలన్ బట్టి స ♦ హస్రయోజ
నములఁ గూల్చెను ధరపై న ♦ నంతరమున. ౨౫౨

చ॥ జయజయ యంచు నా శకుని ♦ చారుధిశైలము వైవఁ గృష్ణుపై
రయమున నాతఁ డద్దిగొని ♦ రాక్షసుపైఁ బడవేసె నొండొరుల్
జయజయ యంచు నిట్టు లల ♦ శైలముఁ ద్రోసికొనం గడంగి ర
ల్లయచల మంతమం దల ప♦లాశపురంబునఁ గూలెఁ బాడుగాన్. ౨౫౩

తే॥ శకుని యంతట స్వపురంబు ♦ వికృతిగనుట
గాంచి యత్యుద్ధురక్రుధన్ ♦ ఖడ్గచర్మ
ములను గైకొని యా కృష్ణు ♦ మ్రోలకేగ
నపుడు శార్ఙ్గి శార్ఙ్గముఁగొని ♦ యాగ్రహమున. ౨౫౪

ఆ॥ అర్ధచంద్రరూప ♦ కాంబకం బతనిపై, వైవ నద్ది గ్రీష్మ ♦ భానుభాతి
వెలిఁగి దశదిశలను♦వెల్గించి తద్దైత్యు, మస్తకంబుఁ ద్రుంచి♦మహినిఁ జొచ్చె.

ఆ॥ దనుజుఁ డిట్లు గిట్టి ♦ ధాత్రీతలస్పృష్టి, క్షణములోన బ్రతికి ♦ స్వకశిరంబుఁ
బాణినిఁ గొని తన క♦బంధంబునం బెట్టె, మరల హరినిఁ బోర♦నరిగె జనక!

తే॥ అపుడు కృష్ణుఁడు తీవ్రమౌ ♦ నంబకమున
వాని తలఁ ద్రుంచెఁ గ్రమ్మఱ ♦ వాఁడు బ్రతికె
నిటుల నేడుసారులు వాఁడు ♦ కృష్ణుచేతఁ
జచ్చియున్ మనె వింతగా ♦ సర్వులకును. ౨౫౭

ఉ॥ ఇట్టుల రావులుభాతి మర • ణించి ధరాతల మంటి క్రమ్మరన్
బుట్టెడి దానవేశ్వరుఁ డ • మోఘవిధంబునఁ జిచ్చు కాలునుం
బట్టి దహించుమాడ్కి యదు • పార్థివసేనలఁ జొచ్చి వీరులన్
బట్టుచు లక్షయామడలఁ • బాఱఁగవైచి నభస్స్థలంబునన్. ౧౫౮

ఉ॥ కొన్నిఁటి నేన్గులన్ నొసటఁ • గూరిచి కక్షలఁజేర్చి కొన్నిఁటిన్
గొన్నిఁటి నంసయుగ్మమునఁ • గూర్చి లయానలరుద్రుడై వడిన్
బన్నుచు నొక్కఁడయ్యె యదు • వర్యభటాళిని గాళ్ళఁజేతులం
దన్నుచుఁ జెండ యాదవప • తాకిని క్షోభముఁజెందె నయ్యెడన్. ౧౫౯

ఉ॥ చక్రి యవక్రవిక్రముఁడు • సాధుజనావళిరక్షణార్థమై
వక్రచరిష్ణుఁడౌ శకుని • పైని సుదర్శనహేతి వేయ నా
చక్రము కాలకోటిరవి • సామ్యరుచిన్ జని వాని కంఠమున్
శక్రునిహేతి వృత్రుతల • సంహృతిజేయువిధిన్ హరింపఁగన్. ౧౬౦

చ॥ హరి సని గిట్టినట్టి దను • జాఖిపు హస్తమునం గ్రహించి యం
బరమునఁ బాఱవైచి యదు • వంశజులార! ప్రమాదహీనులై
శరములతోడ నిట్టిదను • జప్రభు ధాత్రిని సంటకుండఁగాఁ
గొఱఁతలు లేనియ ట్లిగురఁ • గొట్టుఁడి! నెట్టుఁడి! యంచుఁ బల్కుటన్. ౧౬౧

తే॥ యాదవోద్భటులందఱు • నాలకించి, నింగినుండి ధాత్రింబడు • నిర్జరారిఁ
బెక్కుదివ్యబాణంబులన్ • వేసి మింట, నెగురఁగొట్టిరి సురలు వీక్షింప వింత. ౧౬౨

వ॥ అంత నంతరిక్షంబునుండి తిరిగి ధరం బడంబోవు నాపొలదిండి దీప్తిమంతుని బాణంబులతో శతయోజనంబులకును, సాంబాంబకంబుతో సహస్రయోజనంబులకును నర్జునశరంబుతో నయుతయోజనంబులకును ననిరుద్ధమార్గణంబుతో లక్షయోజనంబులకును బ్రద్యుమ్నాశుగంబుతో నియుతయోజనంబులకును నూమద్వయంబు గతించుదాఁక నింగికి నెగురఁగొట్టంబడి మరలి క్రిందిభాగంబున కేతెంచుట శ్రీకృష్ణుండు జూచి యొండు పృషత్కంబు వేసి కోటియోజనంబు లంబరంబునం దవ్వానిం బఱపి వెంటనే రెండవశరంబుతో నలుగడలఁ గోటియోజనంబులపఱకుం ద్రిప్పి తుట్టతుదకు మారుతంబు ఛేదించి నీరజంబును నీరంబునం బడవేసినట్లు నీరధిం గూల్చె. తత్పతనంబున నా చండబలుండు నిశ్శేషంబుగా మృతుండయ్యె. ఆసమయంబునం దతనిజ్యోతియు నా శ్రీకృష్ణునిలోన లీనం బయ్యె. అప్పుడు, ౧౬౩

చ॥ కురిసిరి పుష్పముల్ సురలు • క్షోణి వికాసముగాంచె దుందుభుల్
మొరసె జయధ్వనుల్ సెలఁగె • మోదముసెందిరి కిన్నరాదులున్

సురపతిమున్న వేల్పులును । జూచి ముదంబున వచ్చి మ్రొక్కిరా
హరికి సమ స్తమానితతి । హర్షముఁబొందె ధరేశ ! పిమ్మటన్. ౨౬౪

శ్రీకృష్ణుండు చంద్రావతీపురికేగి శరణాగతులైన శకుని భార్యాపుత్రుల కభయదానం బొసంగుట.

మ॥ హతశేషుల్ దనుజుల్ పలాయితులుగా । నా కృష్ణుఁడున్ యాదవ
ప్రతతిన్ గూడుచు వందిమాగధజనుల్ । వర్ణింప ఢక్కాదివా
ద్యతతుల్ మ్రోయఁగఁజేయుచున్ జయజయ । ధ్వానంబుతో రాక్షసా
వృతచంద్రావతి కేగె సంతసమునన్ । వెన్నంట గీర్వాణులున్. ౨౬౫

తే॥ ఆసమయమందు శకునియ।ర్ధాంగి భర్తృ,మరణదుఃఖార్త మానినీ।మణి పదాల
స, నిజసుతుఁగొని శ్రీకృష్ణ।చరణములను, వ్రాల్చి యశ్రుపూర్ణాస్యయై।పలికె నిట్లు

మ॥ ధరణీభారముఁబాపఁగా సుజనసం । తానంబు రక్షింపఁగాఁ
బరమేశా ! యనుకంపతోడ యదుస । ద్వంశంబునం బుట్టవే
యరయన్ సృష్టినిఁ బాలనంబు మఱిసం । హారంబునుం జేయునే
ర్పరివీవేకద ! యట్టులయ్యు గుణముల్ । బంధింపవే నిన్నహో ! ౨౬౬

సుగంధివృత్తము. దేవదేవ ! వాసుదేవ ! । దేవరాజపోషకా !
దేవకీసుతా ! మహాత్మ ! । దేవవైరినాశకా !
దేవవంద్య ! రాధికేశ ! । దివ్యగోజగత్పతీ !
శ్రీవిభూ ! శిరంబుతోడఁ । జేసెదన్ నమస్కృతుల్. ౨౬౭

తే॥ కృష్ణ ! నాభర్త నీయెడ।నేమియేమి, తప్పులొనరించె నయ్యవి।యొప్పులుగను
దలఁచి మన్నింపుమా! నాదు।తనయు నీని, బాలుఁ బాలింపుమా! కరు।ణాలవాల!

చ॥ అనవుడు కృష్ణమూర్తి తన । హస్తములన్ భయభీతుఁడైన త
త్తనయుశిరంబుపైని నిడి । దైన్యము వీడుము కల్పమేగుదాఁ
కను మను మిట్టిరాజ్యమును । గాంచుము జ్ఞానవిరక్తిభక్తులన్
గనుమని స్వీయమాల శిశు । కంఠమునందున వైచె భూమిపా ! ౨౭౦

ఉ॥ శ్రీవిభుఁ డంతమున్న సుర । శేఖరు గెల్చి దివంబునుండి యా
దేవవిరోధియౌ శకుని । దెచ్చిన ధేనుసురద్రుమాశ్వశో
భావిలసన్మణుల్ దివిజ । వర్యునకిచ్చెఁ గదా యతండు గో
దేవధరామరశ్రుతిసు । ధీజనులన్ దమిఁ బ్రోవఁ బుట్టఁడే ? ౨౭౧

తే॥ అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లనె।నమరయోగి,వర! శకుని మొదలైనయా।సురవిరోధు
లాదిజన్మంబునందెవ్వ।రట్లుముక్తి,నెందుటకు హేతువేమొ ? వ।చింపుమయ్య !

తే॥ అవల నారదుఁడిట్లాడె।నవనిపతికి, సంగ్రహించి వచించెద।జనక ! వినుము
తొల్లి బ్రహ్మకల్పంబునం।దున వసువను, నొకఁడు గంధర్వనాథుఁడై।యొప్పుచుండు

నారదుండు జనకునకు శకున్యాద్యసుర పూర్వజన్మవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట.

వ॥ అట్టి గంధర్వపతికిం గామరూపులును దివ్యభూషణభూషితులునగు మందార మందర మంద మందహాస మహాబల సుదేవ సుధన సౌధ శ్రీభానువులను పేరులతోఁ బరగు తొమ్మండుగురు పుత్త్రులు జనించిరి. అవ్వార లొక్క సమయంబునందు బ్రహ్మలోకంబున కేగి తత్పుత్త్రికయగు సరస్వతిం గాంచి మోహించి మనంబున హసించిరి. తద్బ్రహ్మాపరాధంబున వారు తమోగుణమయంబగు రాక్షసయోని నాశ్రయించి వరాహకల్పంబున హిరణ్యాక్షునిభార్యయందు శకుని శంబర హృష్ట భూతసంతాపన వృక కాలనాభ మహానాభ హరిశ్మశ్రూత్కచులను నామంబులతోఁ బుట్టి నెగడుచుండ నపాంతరతమనామకమహాముని చనుదెంచె. అమ్మెయి నమ్మహాసురు లభివాదనమ్ము లాచరించి సర్వజ్ఞా! భక్తవత్సలుండగు భగవంతుండు భక్తులకు ముక్తి యిచ్చునుగాదే? అసురయోనియందుద్భవిల్లిన మాచే నాపరాత్పరునియెడ భక్తిభావం బల్పంబేనిఁ జూపఁబడలేదు. ఇఁక మేమెట్లు కృతార్థులముగాగలమో యా యుపాయ మానతీయుమని ప్రార్థింప నాయోగివర్యుం డెవరెవరేయేగుణంబుల నాపరుని భజింతురో వారు వా రాయారీతుల నిశ్శ్రేయసపదంబును బొందగలరు. మున్ను పృశ్నిగర్భసంబంధంబున బ్రహ్మలును, సద్భావంబునం బ్రహ్లాదుండును, స్నేహంబున సుతపమునియు, భయంబున హిరణ్యకశిపుండును, క్రోధంబున మీ తండ్రియగు హిరణ్యాక్షుండును సేవించి యా హరిం జేరిరి. అట్లే మీరేదోవిధంబుగా నిశ్చలంబగు మనంబుతో నాదేవుని భజించి కృతార్థులుగండని చెప్ప నా శకున్యాదు లావిధంబుగా కీటంబు భ్రమరభయంబుచే భ్రమరంబైనట్లు ద్వేషించి క్రమంబుగా నా హరింబొందిరి. ఇట్లు యాదవేశ్వరుండు భద్రాశ్వఖండంబు జయించి సకలసైన్యపరివారసహితంబుగా నందుసాగి

ప్రద్యుమ్నుం డిలావృతఖండంబును గెలుచుట.

సీ॥ జంబుభవంబగు । జాంబూనదము స్వాత,స్సిద్ధిభవంబయి । చెలఁగు నెచట
సర్వామయంబులఁ । సమయింపఁజాలిన, "యరుణోద"యను నది । వఱలు నెచట
నన్నాసనాభర । ణాదిఫలంబుల, నిచ్చెడి నదములు । నెసఁగు నెచట
నెల్ల కాలంబుల । నీశుండు ప్రియలతోఁ, గూడి సంతసమునఁ । గొలదరు నెచట

తే॥ శీతవాతోష్ణనైవర్ణ్య । పూతిగంధ
బాధలఁ బాపెడి ప్రియక । ప్రభవపంచ
మధురమధుధారలఁ ద్రావి । మనుజు లెట సు
ఖంబుఁ గాంతురా యిలావృత । ఖండ మొందె. ౭౭౫

తే॥ అట్టి ఖండంబునందున । నరిగిన సర్వబలబల తోడుగ సంకర్ష । ణాభిధాన
దేవుఁ డుండును గాశ్మీర । దేవతరువు,లొప్పు నూర్ధ్వ వనము వెల్గు । చుండు మఱియు.

ఆ॥ స్వర్ణ పద్మములును • వాసంతశీతాని, లములు దగు లవంగ • లతలు దనరు
సంతతంబు సురలు • సంచరించుచు నుంద్రు, మత్తభృంగములును • హత్తియుండు.

తే॥ పర్వతేంద్రంబు సత్కళా • వాస మవని, గోళకర్ణికాభము శాత • కుంభమయము
రత్నసానురాజితము స్ఫు • రత్ప్రకాశ, మునయి మేరునామకగిరి • దనరుచుండు.

తే॥ తన్నగంబునకుఁ నాల్గు • తట్టులందు, నందమగు మందరము మేరు • మందరము సు
పార్శ్వమునఁ గుముదంబను • పర్వతములు, వెలుఁగుఁ బురుషార్థములబోలె • నలఘుచరిత!

తే॥ అవల హరిపద్మరాగర • త్నాంకురములఁ, జెలఁగునచ్చటి భూమి వీ • క్షించి వింత
పడుచుఁ దత్ఖండపతులచే • బలులఁ గొనుచు, మోదమందుచునుండెనో • భూవరేణ్య!

ఆ॥ మున్ను శోభనుఁడను • ముచుకుందునల్లుఁడు, భరతఖండమందుఁ • బరమభక్తి
నుపవసించి పూని • యుత్తమైకాదశీ, వ్రతము సల్పి చక్ర • పాణిదయను. ౮౮౧

క॥ దురితవిదూరుండై నిర్జరవరులన్ గూడి మంద • రగిరిన్ సుగుణా
కరచంద్రభాగతోఁ దగి, యిర నేలును ధనదుకరణి • నిప్పటివఱకున్. ౮౮౨

ఉ॥ ఆ సరసప్రభుండు హరి • యండకు నేగి ప్రదక్షిణంబులన్
జేసి నమస్కృతుల్ సలిపి • చేకొని యీ బలులన్ మహాత్మ! న
న్నాసిగఁ బ్రోవుమంచు బహు • భక్తిని వేడియుఁ దిర్గి స్వీయమా
వాసముఁ బొందె నన్న విని • పార్థివుఁ డా సురమౌని కిట్లనెన్. ౮౮౩

క॥ ధీసుం డా శోభనవిభుఁ, డారహిఁ జనినంత నేమి • యయ్యెను? చెపుమా!
నారద! నావుడు మునియును, భూరమణున కిటుల నాను • పూర్వికఁ బలికెన్.

క॥ అలమందరాచలంబునఁ, గల యొక పెదచెఱియయందు • ఘనకాసారం
బలఘునకాబ్జలలితము, లలిఁ గని పార్థుఁడు హరి కిటు • లన్ బలికె విభూ! ౮౮౪

తే॥ నందనందన! కాంచన • సుందరప్ర, తతిసురుచిరారవిందబృం • దప్రయుక్త
మైన యీకుండ మెవరిదో • యేను వినఁగఁ, గోరుచుంటిని సెపుమ! నా • కోర్కి దీఱ.

మ॥ అన శ్రీకృష్ణుఁ డిటు ల్వదించె విజయా! • యాలింపుమా యీస్థలి
ముకు స్వాయంభువవంశమందుఁ బృథుభూ • పుం డుద్భవంబొంది శ్ర
ద్ధను హెచ్చైనతపంబుఁ జేసెఁగద యే • తద్దివ్యకుండంబు యా
లనిదే, దీనిజలంబుఁ గ్రోలునరుఁడో • ధన్యుండగున్ రూఢిగాన్. ౮౮౫

తే॥ మఱియు నందున మునిఁగిన • మానవేత, రమగు జంతువుగూడఁ బ • రమపదంబుఁ
జెందు నో కవ్వడీ! యంచుఁ • జెప్పి యచటఁ, గల తపోభూమికేగె నా • స్థలమునందు.

తే॥ అష్టసిద్ధులు బహుసుంద • రాకృతులను, బాడు చాడుచు నుండుట • భక్తుఁడైన
యుద్ధవుఁడు గాంచి యబ్బురం • బొంది యాద, వేశ్వరుఁడగు శ్రీకృష్ణుఁ బ్రశ్నించె నిట్లు.

తే॥ ఈమనోజ్ఞతపోభూమి • యేఘనునిదొ?, కనులపండువగా నాడు • కమలముఖులు
సుందరులు వీరలెవ్వరో? • నందనంద, నా! వచింపుమా నావుడా • శ్రీవిభుండు.

క॥ తొలిస్వాయంభువమను వీ,స్థలమునఁ దప మాచరించెఁ దత్వజ్ఞా! యీ
స్థలి యాతని దిప్పటికిన్, దెలిసికొనుము సందియములు దేవల దెదరన్. ౭౫౧

తే॥ అణిమ మొదలైన సిద్ధులీ యాకృతులను, దాల్చి కలకాల మిచ్చట దనరుచుండుఁ
దప మిటన్ సల్పునరుఁడు బ్రహ్మదారకత్వ, మొందు నజుఁడిద్ది వర్ణింపనోపలేఁడు.

వ॥ అంత నారమాకాంతుం డటనుండి వెడలి తొల్లి హిరణ్యకశిపుండు దీర్ఘతపం బొనరించిన ప్రోత్కటదేశంబులను జూచుచుఁ దద్రాజధానియు గాంచన మయంబునగు లీలావతీపురి కేగె. అందు వీతిహోత్రుండు మూర్తిమంతుండై ధర్మంబుగాఁ దద్దేశంబు నేలుచు విరాజిల్లుచుండు. ఆయగ్ని యాశ్రీకృష్ణుని రాకవిని పారితోషికంబులం గైకొని చనుదెంచి యామహాత్ముని కర్పించి యగ్గలంబుగా నగ్గించి చనియె. ఇట్లా హరి యాయిలావృతఖండం బంతయు దర్శించుచు మనోహరంబగు జంబూద్వీపస్థితవేదనగరంబున కేతెంచె. తన్నగరసభామధ్యమంబున.

శ్రీకృష్ణుండు వేదనగరంబునకేగుట.

సీ॥ బ్రహ్మాణి! వల్లకీ గ్రంథంబులన్ దాల్చి, శ్రీకృష్ణవర్ణనల్ జేయుచుండు
బూర్వచిత్తోర్వశీ ముఖులైన యచ్చరల్, హావభావాదుల నాడుచుండ్రు
హ్రస్వదీర్ఘప్లుతా ద్యష్టాదశవిభేద, ములతోడ శ్రుతులును బలుకుచుండు
వాదిత్రవల్లకీ వంశిమృదంగాది, వివిధవాద్యములు శ బ్దించుచుండు

తే॥ నిగముఁడున్ బభ్రువర్యుఁడై నెగడుచుండు, మఱియు విశ్వావసుండు చిత్రరథతుంబు
రులు సుదర్శనుం డేనును లలితరీతి, గానమును జేయుచుంటిమో మానవేంద్ర!

ఆ॥ ఇంకనట్టిసభను హిండోలమేఘమ, ల్లారదీపకములు భైరవమును
మాలకోశకమును మఱియు శ్రీరాగంబు, మూర్తిమంతములయి పొల్పుఁగాంచు.

తే॥ అందు నొక్కొక్కదానికి నాత్మజాష్ట,కము సతీపంచకంబును గలదు భైర
వమనురాగంబు పచ్చగా వఱలు మాల,కంబు శుకద్యుతి నొప్పు నఖండరీతి.

తే॥ దీపకము సువర్ణద్యుతిఁ దేజరిల్లు, మేఘమల్లారమున్ నెమ్మి మించువన్నె
నతిశయించు హిండోలము హంసరుచిని, నొప్పు శ్రీరాగ మరుణిమనుండు జనక!

క॥ అనవుడు జనకుం డిట్లనె, మునివర! స్వరతాలనృత్యములఁ గ్రామములన్
దనరెడి భేదములన్ బేళ్ళను జెప్పుము కరుణ నాకు లఘుతరశక్తిన్. ౭౫౨

నారదుండు జనకునకు రాగతాలనృత్యాది భేదంబులం దెల్పుట.

వ॥ అన విని నారదుం డిట్లనియె. మైథిలేంద్రా! నిషాదర్షభగాంధార షడ్జమధ్యమధైవతపంచమంబులను పేళ్ళతో సప్తస్వరంబులును, రూపక చంచరీక పరమఠ విరాడ కమఠ మల్లక ఝుటి జుటలను నామంబులతో నెనిమిది తాళంబులును, రాస తాండవ గాంధర్వ కైన్నర వైద్యాధర గౌహ్య కాద్రూరస హావ

భావానుభావంబులను నామధేయంబులతో దశనృత్యంబులును మాధుర్య గాంధార గ్రావ్యంబులను నభిధేయంబులతో గ్రామత్రయంబు నొప్పు. సా రే గ మ ప ద ని యను పదంబులతో స్వరంబు లొప్పారు. ఇంక గాలదేశక్రియాభేదంబులచే జ్ఞానగీతంబు షట్పంచాశత్కోటిభేదంబులుగాఁగలదు. తదంతర్భేదంబు లనంతంబులు. ఆ యానందగీతంబే శబ్దబ్రహ్మమయుండగు హరియని యెఱుంగుము. అందు భైరవరాగంబునకు భైరవీ పింగళా శంకీ లీలావ త్యాగారు లను పంచసతులును మహార్షి సమృద్ధ పింగల మాగధ బిలావల వైశాఖ లలిత పంచము లను నెనమండ్రుకొమరులును మేఘమల్లారంబునకు చిత్రా జయజయావంతీ విచిత్రా వృజల్లా వ్యంధకారు లను నైదుగురు వనితలును, శ్యామ కార సోరఠ నటో డాయన కేదార వ్రజరంహాస్య జలధార విహగు లను నష్టసుతులును, దీపకంబునకు కంచుకీ మంజరీ టోడీ గుర్జరీ శాబరులను నైదుగురు సుందరులును, గల్యాణ శుభకామ గౌడకల్యాణ కామరూప కాన్హార రామసంజీవన సుఖనాహు మందహాసు లను నెనమండ్రు పుత్రులును, మాలకోశరాగంబునకు గాంధారీ వేదగాంధారీ ధనాశ్రీ స్వర్మణీ గుణాగరు లను పంచసుదతులును, మేఘ మచల మారుమాచార కౌశిక చంద్రహార ఘుంఘుట విహార నందు లను నెనమండ్రు నందనులును, శ్రీరాగంబునకు వైరాటీ కర్ణాటీ గౌరీ గౌరావటీ చంద్రకళ లను నైదుగురు మనోహారిణులును, సారంగ సాగర గౌర మరుత పంచశర గోవింద హమీర గీర్భీరు లను నెనమండ్రు తనయులును, హిండోలంబునకు వసంతియు నైరజియు హేరియుఁ ద్రైలంగియు సుందరియు నను పంచసుందరులును, మంగళ వసంత వినోద కుముద విభాస స్మర మండలు లను మొదలైన నామంబులతో నొప్పారు నెనమండ్రు కొడుకులును గలరని రాగవేత్తలు నిర్ణయించిరిగాదే? యన నాలించి బహులాశ్వుం డా మునీశ్వరు నిట్లడిగె. ౯౯౯

తే॥ మానివర్య! శబ్దబ్రహ్మ ♦ మైన వేద
మయున కచ్యుతునకు రాస ♦ మండలాత్మ
కమగు హిండోలమునకు నం ♦ గంబు లెవియొ?
పలుకుమా! యన ముని యిటు ♦ పలుకఁ దొడఁగె. ౧౦౦౦

సీ॥ ఆస్యంబు వ్యాకృతి♦హస్తముల్ మీమాంస, విపులపాదంబులు♦పింగళమును
గనులుజ్యోస్యంబునా♦ల్కయును గాంధర్వంబు, పీనవక్షము ధను♦ర్వేదరాశి
మనము వైశేషికం♦బును బుద్ధి సాంఖ్యంబు, ప్రబలపృష్ఠంబును♦వైద్యవిద్య
విమలమౌచిత్తంబు♦వేదాంతసారంబు, నతిశయాహంకృతి♦న్యాయశాస్త్ర
తే॥ మంచుఁ బలికిరి పెద్దలా♦యచ్యుతునకు, నిదియ రాగరూపంబని♦యెఱుఁగుమింక
నేమివినెదవొ? నాకు వ♦చింపు మనఁగ, జనకుఁ డిట్లనె నారద♦మునివరునకు.

తే॥ విబుధమానీంద్ర ! కృష్ణుఁ డా ◊ వేదపురికి
నేగి యేమేమి సల్పెనో ? ◊ యేను వినఁగఁ
గోరుచుంటిని నావుడా ◊ నారదుండు
సెప్పె నిట్టుల మైథిల ◊ శేఖరునకు. ౫౦౨

చ॥ సుగుణివతంస ! యట్లు మధు ◊ సూదనుఁ డాపురి కేగినంతటన్
నిగముఁడు తత్పురాధిపతి ◊ నెమ్మి బలుల్గొని వాక్యభాంగితోఁ
దగి స్వరతాలరాగసహి ◊ తంబుగఁ బోయి యొసంగి మ్రొక్కి నా
నిగమవిహారుఁడైన హరి ◊ నెయ్యముతోఁ గని వాని కిట్లనెన్. ౫౦౩

తే॥ నిగమ ! నీ భక్తి మెచ్చితి ◊ నీమనమునఁ, జెలఁగు కోఁక యేదియో ◊ చెప్పికొనుము
ముజ్జగంబుల మద్భక్త ◊ సజ్జనులకు, నేదియును దుర్లభంబుగా ◊ లేదు గాదె ! ౫౦౪

చ॥ అన నిగముం డిటుల్ పలికె ◊ నార్య ! ప్రసన్నుఁడవైనచో నటుల్
నెనరున నాదుపార్షదులు ◊ నేత్రములారఁ గనుంగొనన్ ద్వదీ
యనిరుపమస్వరూపముఁ ద ◊ దద్భుతగోజగతీవిభాసురం
బును బృథుబృందకావనస ◊ ముజ్జ్వలరాసగతంబుఁ జూపుమా ! ౫౦౫

చ॥ అల నుడి విన్నశౌరి తన ◊ యద్భుతరూపము రాధికాన్వితం
బలఘువిధానఁ జూప నిగ ◊ మానుచరు ల్గని సాత్వికాశయం
బుల స్వతనుస్థితుల్ మరచి ◊ మూర్ఛను బొంది ముదంబుతోడ నె
ట్టుల మును వింటిమో మన మ ◊ టుల్ గనియుంటిమి ప్రస్తుతంబునన్. ౫౦౬

క॥ అనుకొను చిట్టుల నిగముఁడు, మునుగల వారా మహాత్ము ◊ భువనేశ్వరు జీ
వనజాక్షుని రాధాకృష్ణు నుతించుచు నాడి రిటులఁ ◊ జూచుచు జనకా ! ౫౦౭

వ॥ అందాదియందు నిగముం డిట్లు స్తుతించె. ౫౦౮

మ॥ సదసద్జ్ఞానమహత్ప్రధానసమశ ◊ శ్వద్దుర్గమద్రవ్యవి
శ్వదురాధర్షవిభుత్వసత్వమఘువ ◊ ద్బ్రహ్మోణ్ణరశ్మ్యాదులే
విదితుండైన మహానుభావురుచితోఁ ◊ బ్రెబ్బొత్తిగా సాటిమై
కుదురంజాలరొ యా మహామహు దయా ◊ కూపారు నిన్మ్రొక్కెదన్. ౫౦౯

వ॥ అంత సరస్వతీదేవి యిట్లనె. ౫౧౦

మ॥ జగదీశా ! మునివర్యులెల్లరును దే ◊ జఃపుంజమంచున్ నిర్గు
మిగులన్ వర్ణనసేయుచుందు రిక సా ◊ మీ ! భక్తులో దేహయు
క్తుగ వర్ణింతురుగాదె నీ యుభయరీ ◊ తుల్ నాదుదోషాళి పో
నెగురంగొట్టి శుభంబు గూర్చుటకు నే ◊ నెల్లప్పుడున్ మ్రొక్కెదన్. ౫౧౧

వ॥ పిమ్మట గంధర్వు లిట్లు ప్రార్థించిరి. ౫౧౨

మ॥ తలఁపఁగఁ గౌరవినీలరుగ్రుచిరరా ♦ ధాకృష్ణరూపంబుతో
జలదం బల్ల తటిల్లతం దగినటుల్ ♦ సంతోషచిత్రంబులం
గలుగం వెల్గుచునుంటివో గుణమణీ ! ♦ కారుణ్యాపాథోనిధీ !
జలజాక్షా ! కొను మిప్పు డే మిడెడి సా ♦ ష్టాంగప్రణామంబులం. ౯౧౩

వ॥ అనంతరంబునం దప్సరస లిట్లు వేఁడిరి. ౯౧౪

చ॥ ఎటులఁ దమాలభూరుహ మ ♦ హీనవిధంబున స్వర్ణవల్లితో
నెటుల నదభ్రమేఘము న ♦ హీనవిధిం దొలుకారుమించుతో
నెటు పృథునీలశైలము న ♦ హీనకషోపలఖాని నొప్పునో
యటులనె రాధతోఁ దగుచు ♦ హర్షముఁ గూర్చెడి నీకివే నతుల్. ౯౧౫

వ॥ అవల గ్రామత్రయం బిట్లు నుతించె. ౯౧

తే॥ శివరమోమాసురావళి♦కవులతోడఁ, గలిసి రాధికాదేవి యే♦ఘనునిపాద
పంకజముల పరాగంబు♦భావమందుఁ, గోరుచుండునో యట్టి నీ♦కు నివెనతులు

వ॥ అంతఁ దాలంబు లిట్లు పొగడె. ౯౧౭

తే॥ జగమునందున బలియని♦స్తవముగన్న, బలిమహారాజు నేబలి♦వశము జేసి
కొనియెనో యట్టి నీకిప్డు ♦ వినతులేము, సల్పుచుంటిమి శ్రీకృష్ణ !♦జలజనయన !

వ॥ అవల మానంబు లిట్లు గొనియాడె. ౯౨౦

తే॥ జ్ఞాను లంద తేదేవుని♦చరణకమల,ములను దిక్కని నమ్ముచుఁ♦బొగడి యఖిల
దుఃఖభూయిష్ఠసంసృతిఁ♦ద్రోసినారొ,యట్టి నిన్నొక్కుచుంటిమో♦యమరవంద్య!

వ॥ తరువాత స్వరంబు లిట్లు సంస్తుతించె. ౯౨౨

చ॥ అలిమునిసంస్తుతంబులును ♦ నబ్జఝషధ్వజవజ్రచిహ్నితం
బులును మనోహరంబులును ♦ మోఘితశారదఫుల్లపద్మశో
భలును సువర్ణనూపురవి ♦ భాసురముల్ భవదంఘ్రిపద్మముల్
దలఁతుము మ్రొక్కుచుందు మదఁ ♦ దాల్చుచునుందుము రాధికేశ్వరా! ౯౨౩

ఆ॥ అంత భైరవాదు ♦ లైనరాగంబులు, వచ్చి యెదుటనున్న ♦ లచ్చిమగనిఁ
గృష్ణుఁజూచి యలరి♦యిట్లు వేర్వేఱుగా, బొగడఁదొడఁగె జనక♦భూవరేణ్య !

వ॥ అందు భైరవరాగం బిట్లగ్గించె. ౯౨౫

తే॥ లక్ష్మి నిజమృదుకరకమ♦లములతోడ, స్వాంకమం దిడి భక్తురా♦లగుచు నొత్తి
నట్టి త్వజ్జానుయుగ్మం బ♦హర్నిశలును, గొలుచుచుందుము శ్రీకృష్ణ!♦జలజనేత్ర!

వ॥ వెంటనే మేఘమల్లారం బిట్లభినుతించె. ౯౨౭

మ॥ వరగంభాశకలంబులో పసిఁడికం♦బాలో యటం చెంతో య
బ్బురమొందఁగ జెలునొంది పీతపటముల్ ♦ వొల్పారఁ బీనంబులై

పరిపూర్ణద్యుతిత్రోడ వెల్గెడి భవ ♦ ద్భవ్యోరుయుగ్మంబునుఁ
నెఱ ధ్యానించుచునుంటినో యదుఘనా! ♦ నీరేజపత్రేక్షణా! ౯-౨౮

వ॥ తరువాత దీపకరాగం బిట్లు సన్నుతించె. ౯-౨౯

తే॥ సకలమంగళకరములు ♦ స్వర్ణరుచిరు, చిరములుఁ గత్యర్థస్సల ♦ స్థితము లమర
వంద్యములునైన భవదీయ ♦ పాదములను, సన్నుతింతుము కృష్ణ! ప్ర ♦ సన్నవదన!

వ॥ వెండియు మాలకోశం బిట్లు వినుతించె. ౯-౩౧

ఆ॥ మందమారుతముల ♦ మఱిమఱిఁ గదలుచు, మానవాళి దృష్టి ♦ మానముల హ
రించునది సునతము ♦ బుభుమనోజ్ఞమగు నీ, కేశరుచిరకటికిఁ ♦ గేలుమోడ్తు.

వ॥ మఱియు శ్రీరాగం బీరహి నభినందించె. ౯-౩౩

తే॥ కేశసందోహమన్మథా ♦ క్రీడభాసు, రంబు సువళిత్రయోర్మికా ♦ రమ్యము నగు
నీదు నాభిసరోవరం ♦ బాద లేగ, మ్రొక్కుచుంటి రాధాకృష్ణ! ♦ ప్రోవుమయ్య.

వ॥ అంతహిండోలరాగంబిట్లు కీర్తించె. ౯-౩౫

ఉ॥ ప్రీతిని మోహముం గొలుపు ♦ పిప్పలపత్రగతాళిపంక్తియో
శాతము వింత గూర్చు జల ♦ జస్థితమేచకరేఖయో యటం
చాతతసంశయంబు లిడు ♦ నట్టి భవజ్జఠరస్థరోమసం
ఘాతమనోజ్ఞరేఖను న ♦ ఖండముగా వినుతింతు శ్రీహరీ! ౯-౩౬

వ॥ పిదప భైరవనారీమణు లీతీరున వర్ణించిరి. ౯-౩౭

తే॥ స్వర్ణకాంతికాంతంబును ♦ సకలమనుజ, దుఃఖహరమును దేవసం ♦ తోషకరము
సద్భుతము నింద్రధనురాభ ♦ మైన నీదు, దివ్యపీతాంబరంబు ను ♦ తింతుఁ గృష్ణ!

వ॥ పిమ్మట భైరవకుమారు లిట్లు భూషించిరి. ౯-౩౯

ఉ॥ ఎవ్వి చతుస్సముద్రముల ♦ యేపున విశ్వమునందు నిండెనో
యెవ్వి చతుష్పదార్థముల ♦ యేపున మేలు జగానఁ గూర్చెనో
యెవ్వి చతుఃకకుప్కరుల ♦ యేపున ధాత్రిని మోయునట్టి నీ
యవ్వి చతుర్భుజంబుల న ♦ హర్నిశలుఁ వినుతింతు మోహరీ! ౯-౪౦

వ॥ తదనంతరంబున మేఘమల్లారసుదతు లిట్లు శ్లాఘించిరి. ౯-౪౧

తే॥ అరుణబింబఫలద్యుత ♦ సురుచిరంబు, నవజపాపుష్పలలితం బనంతకోటి
భువనపతిమధురాధరం ♦ బును సతంబు, చిత్తమా! సన్నుతింపుమా! ♦ చెదరకుండ.

వ॥ తత్పరంబునం దత్పుత్రు లిట్లు ప్రశంసించిరి. ౯-౪౩

క॥ ఘనసార కేతకీచం, దనముక్తామల్లికామృ ♦ తకళాసిథిహీ
రనిరతిశయకాంతిని మీఱిన హరిరదనముల సంస్మ ♦ రింపుమ మనమా! ౯-౪౪

వ॥ అటుపై దీపకభార్య లిట్లు ప్రస్తుతించిరి. ౯౪౫

చ॥ పరివృతదేవవృక్షమును ♦ భక్తజనావళిరక్షకంబు ను
ద్ధురబహులక్ష్యలక్షమును ♦ దోయజలోచన పుత్రకోజ్జ్వల
చ్ఛరసుపరీక్షకంబును వి ♦ సర్జనదక్షము సుందరంబు నౌ
హరికరుణాకటాక్ష మన ♦ యంబు నుతింపుమ యంతరంగమా! ౯౪౬

వ॥ తరువాత దీపకాత్మజు లిట్లనిరి. ౯౪౭

తే॥ కమలమధ్యమునందు దుః♦ఖక్షయంబు, నొందఁగూర్చుండు ఖంజన♦యుగ్మమనఁగ
మదనచాపయుగ్మంబనఁ♦గొదరుమాధ, వేందుముఖగతభ్రుకుటిను♦తింతుమెంతొ.

వ॥ పిమ్మట మాలకోశమానినీమణు లిట్లనిరి. ౯౪౮

తే॥ ఫణులు చంద్రమండలమందు♦భ్రమరములును, భవ్యమకరందనిర్భర♦పద్మమందు
నాడినటుకృష్ణగండము♦లందురుచుల, నాడు కుండలముల మ్రొక్కు♦మా! మనంబ!

వ॥ పిదపఁ దత్తనయు లిట్లు వచించిరి. ౯౫౧

ఆ॥ వ్యోమమండలమున♦నుదితమౌ సూర్యయు,గ్మంబనంగ నీల ♦ ఘనమునందు
మెఱయు మెఱపులనఁగ♦హరికపోలంబుల, నొసఁగుకుండలయుగ♦మెఱఁగు మనమ!

వ॥ అంత శ్రీరాగిణి లిట్లు పల్కిరి. ౯౫౩

ఉ॥ దూరమునుండి వేఁ చనిన ♦ తుమ్మెదలుఁ మఱి ఖంజనమ్ములుఁ
బోరఁగ వాని నెన్నడుమఁ ♦ బూన్కి వరారుణబింబలిప్సతోఁ
జేరిన కీరమో యనఁగ ♦ శ్రీధర! నీ మొఱితమ్మికన్నవ
మీఱెడి పాపఁ గొల్చెద మ ♦ మిత్రవితానలతాలవిత్రమా! ౯౫౪

వ॥ అవలఁ దత్పుత్రు లిట్లు స్తోత్రంబు జేసిరి. ౯౫౫

తే॥ పరికరీకృతదృఢపీత♦పటుని శిఖి మ,కుటనతీకృతకంధరుఁ♦గుండలధరు
లగుడవేణుకకరుఁగమ ♦ లామనోహ,రు నటవేషధరుని గొల్తు ♦ మనిశ మేము

వ॥ పిమ్మట హిండోలకామిని లిట్లు వక్కాణించిరి. ౯౫౭

మ॥ యమునాకూలకదంబమధ్యగుఁడు న ♦ వ్యాభీరనారీవిహా
రమహోత్సాహుఁ డుమాసుమాభుఁడు లస ♦ ద్రాజీవపత్రాక్షుఁడుఁ
గమలానాథుఁడు కర్బురాంతకుఁడు స ♦ త్కారుణ్యకూపారుఁడుఁ
విమలుం డావనమాలి మా కొసఁగుతన్ ♦ వేమాఱుఁ గల్యాణముల్. ౯౫౮

వ॥ పదపడి తదాత్మజు లిట్లు వాచించిరి. ౯౫౯

క॥ మావంటి మహాపాపులు, మీవంటి యఘాపహారి ♦ మేదినిఁగలఁడే?
కావున నీవే దిక్కని, భావమునన్నమ్మి మమ్మఁ ♦ బాలింపుమెటో ౯౬౦

క॥ ఈరాగకృతవినుతి సెవు,లారఁగ వినువారికనుల ♦ కా భక్తేశుం
డౌ రాధాకృష్ణుఁడు మమ,కారముతో గోచరుండు ♦ గాగలఁడు ప్రభూ! ౯౬౧

తే॥ ఇటులవారి వారలకు నిజా । కృతిని జూపి, యందఱును జూచుచుండగా । నట నదృశ్యుఁ
డయ్యె నంతట నిగమాదు । లాత్మమందిరముల కేగిరి తదనంత । రంబునందు.

క॥ శ్రీరాజీవాక్షుఁడు స్వకుమారుని మారుని స్వసైన్య । మండలపతిగా
నేరుపడఁ జేసి క్రమముగ, ద్వారావతి కేగె సపరి । వారముగ విభూ! ౯౬౩

ప్రద్యుమ్నుండు గంధర్వదేశంబు గెలుచుట.

క॥ అంతటఁ గంతుఁడు నిజభట, సంతతితోఁ గూడి విజయ । శబ్దము లొప్పన్
పంతమున గామధుఘన, దాంతికమును జేరి విడిసె । నా ప్రాంతమునన్.

సీ॥ ఏలాలవంగల । తాలలితంబును, పారిజాతాద్యగ । భాసురంబు
మత్తషట్పదరావ । మంజులతరమును, శతయోజనాయత । సంయుతంబు
కాంచనమణిమయ । ఘనహర్మ్యరమ్యంబు, రమణీయనిష్కుట । రాజితంబు
వైరిభీకరవీర । వారసమేతంబు, రాజనీతిజ్ఞవి । భ్రాజితంబు

తే॥ భూరిభోగీంద్రభూషిత । భోగవతివి, ధంబునన్ దివ్యగంధర్వ । తతిరుచిర "వ
సంతమాలతీ" నగరంబు । సకలనగర, మండనాయమానంబయి । యుండు జనక!

తే॥ దాని గంధర్వవరుఁడు ప । తంగనాము, కుండు నిర్జరేంద్రునివలె । దండిగండు
లఁ బరిపాలించు నీతిసే । లంగ నతఁడు, మరుని రాకను విని కిన్క । దుర మొనర్ప.

చ॥ తలఁచి కృపాణముద్గరగ । దాపరిఘాదినిశాతహేతుల
నలిగొని దివ్యరథ్యరథ । నాగములున్ దశకోటిభీమవీ
రులుఁ జనుదెంచ మన్మథుని । ప్రోలకుఁ జేరె ననంతరంబునం
దల యదువీరవర్యులుఁ బ । తంగునియోధులు పోరి రయ్యెడన్. ౯౬౭

తే॥ అనిని బాణాంధకారంబు । లతిశయింపఁ
గ నతిరథుఁడు పతంగుండు । ఘనముమాడ్కి
నార్చుచున్ విల్లు నెక్కిడి । యాహవంబు
సల్పఁ గడఁగెను భూప! యా । సమయమందు. ౯౬౮

చ॥ గదుఁడు బలానుజుండు గదఁ । గైకొని వజ్రి పవిన్ నగంబులన్
సదసదలౌనటుల్ సలుపు । చందమునన్ రిపుసైన్యమంతయున్
జదియఁగఁ గొట్టె నట్టియెడ । సామజముల్ హతమస్తకంబులున్
బదిరు లధోముఖోర్ధ్వముఖ । పాటితబాహువు లైరి భూవరా! ౯౬౯

తే॥ హరులనెక్కిన వీరులు । నాలమందుఁ, బడిరి వెనువెంట గంధర్వ । వరపతంగ
సైన్యమం దొక్క రక్తని । ర్ఝరిణి పుట్టె, జూపఱందరు వింతతోఁ । జూచుచుండ.

తే॥ ప్రమథులున్ హారమాలకై । వచ్చి శిరము
లను గొనిరి భద్రకాళియు । ఘనమృగేంద్ర

మెక్కి డాకినీసహితయై ♦ యేగుదెంచి
నైఋతిఁ బుష్టైలతోఁ గ్రాగి ♦ నెఱిగ నాడె. ౯౭౧

ఆ॥ గదునిచేత నొచ్చి ♦ గంధర్వులందఱు, గాలికోలఁదిఁ బాఱఁ ♦ గనిన లక్ష
గజబలాన్వితుఁడును♦గంధర్వనాథుండు,నగు పతంగుఁడు గసి♦నరుగుదెంచి.

క॥ గదతో రామానుజుఁడగు, గదుహృదయమునందుఁ గొట్టి♦గట్టిగ నఱివఁ
గదుఁడు గదతోఁ బతంగుని, హృదయమునఁ బాఁదె మైథి♦లేశ్వర జనకా!

వ॥ ఇట్లు వారిరువురును రెండుగడియలపఱకు గదలతో విస్ఫులింగంబులం బఱపుచుఁ బోరిరి. అంత నా రెండుగదలును జూర్ణీకృతంబులయ్యె. అయ్యెడ రణదుర్మదుండగు పతంగుండు లక్షభారభరితంబగు నింకొక గదంగొని యా యాదవ యోధపుంగవుని శిరంబున మోఁద నగ్గదుం డొక్క నిముసంబు మూర్ఛిల్లె. ఇట్టి తరుణంబుననే ౯౭౪

ఉ॥ ద్వారకనుండి కోటిరవి ♦ భాసురతేజము యాదవోత్కరం
బార! యనంగవచ్చెఁజుమి ♦ యందున వీరుఁడు గౌరవర్ణుఁడుఁ
సీరియు భక్తవత్సలుఁడు ♦ చిత్రపవిత్రచరిత్రుఁడుఁ బలుం
డౌర! యనఁ జనించి సక ♦ లాయుధముల్ ధరియించి మించుచుఁ. ౯౭౫

తే॥ లాంగలమున గంధర్వులఁ♦లాఁగి ముసల
హేతితోఁ గొట్టి రథ్యప♦దాతిజాత
ములను మోఁద సంచూర్ణితో♦పలములవలెఁ
బడిరి విరథుఁడయ్యెఁ బతంగుఁ♦డడలి యతడు. ౯౭౬

ఆ॥ తనపురమున కేగి♦తద్దనాలోచించి, తిరిగి యురులతోడఁ♦దుర మొనర్ప
నిశ్చయించి యోధ♦నివహంబువ్యూహంబు,గా రచించి వచ్చి♦కసినిఁదాఁకె.

వ॥ అట్లు తలపడుట బలభద్రుం డాలోకించి కాలరుద్రుండై యాలసింపక గంధర్వమనోహరంబును, శతయోజనవిస్తీర్ణంబునైన వసంతమాలతీనగరంబును హాలంబుతోఁ బెకలించి యాకర్షించి తత్రస్థకామధుఘమహానదంబునం ద్రోయ నుద్యుక్తుం డయ్యె. అయ్యెడ నయ్యంబరంబునుజుంబించు హర్మ్యంబులు గూలం దొడంగ హాహాకారంబు లుప్పతిల్లె.అంతం బతంగుండాత్మనగరంబు తిర్యక్ప్రోతంబురీతి నాఘూర్ణితంబగుట వీక్షించి వెంటనే యీతం డా పరాత్పరుండై యుండునని యెంచి హర్షించి స్వర్ణశుంభత్కుంభకోటివిరాజమానంబులును, గామగంబులును, పతాకాముక్తాహారాద్యభిరామంబులును, దశయోజనవిస్తీర్ణంబులును నగు రెండు లక్షలవిమానంబులును, నాలుగులక్షలగోవులును, దశార్బుదతురంగంబులును, ననేకంబులగు దివ్యఫలంబులను పుష్పహారంబును, కోట్లకొలంది భాజనంబులను, దాంబూలంబులను గైకొని వచ్చి యిచ్చి కృతాంజలియై, ౯౭౮

మ॥ తలఁపన్ మీ తలపై సమస్తజగముల్ ♦ దైవారె నువ్వంతగాఁ
దెలియన్ లేను మహాత్మ! నీ మహిమముల్ ♦ దేవాదిదేవా! మహా
బల! నీలాంబర! కామపాల! యనుకం ♦ పాసాగరా! దేవరా!
బలరామా! సుగుణాభిరామ! ముసలీ! ♦ భక్తప్రియా! మ్రొక్కెదన్. ౯౭౯

క॥ శేషా! నిర్జరసన్నుత, వేషా! యార్తార్తిహరణ ♦ విశ్రుతపృథుస
ద్భాషా! నిర్జితదోషా!, దోషములన్ బాపి కరుణ ♦ తో ననుఁ గనవే!

క॥ అని ప్రణమిల్లఁగ బలుఁడున్, గనికరమున నో పతంగ ♦ ఘన! జడియకుమా!
యని మన్మథు యదుసేనకు, ఘనుగా నొనరించి ద్వారకాపురి కరిగెన్. ౯౮౧

ప్రద్యుమ్నుండు శక్రసఖుని జయించుట.

క॥ ఆవలఁ బ్రద్యుమ్నుండా, తావును విడి సాఁగి ధీర ♦ తన్ మఘధారా
శైవలినీతటమును సే, నావృతుఁడై చేరె ధక్క ♦ నాదము లొప్పన్. ౯౮౨

ఆ॥ అచటనుండి మారుఁ ♦ డామేరుగిరి పరి, సరమునందు నున్న ♦ గిరిశసఖుని
కాంచనతిలకాది ♦ కమనీయవనమును, గాంచి మోదమొంది ♦ కదలి యచట.

వ॥ అమరు లతికష్టంబుగాఁ జొరఁదగినవియు, నసురు లెంతమాత్రము ప్రవే
శింపరానివియు, వేత్రవతియను గంగతోఁ గూడినవియు, బంగరున వెలుంగునవియు,
నగు కొండలోని పల్లపుఁజోటులకుం జనె. మున్నొకానొకప్పు డాదితేయులు దైతే
యులకు భీతిపడి స్వర్గంబునుండి పలాయితులై వచ్చి యందు నివాసంబు గావించు
చుండిరి. తద్ద్రోణీప్రదేశంబందలి యొకపురంబున శక్రసఖుండను మహాబలుం
డొకఁడు తద్దేవాధిపత్యంబు వహించి దిక్పాలకాధిపత్యంబును గాపాడుచుఁ జెన్నారు
చుండు. అట్టిప్రభువరునిచెంతకు రతికాంతుం డుద్ధవునిం బంపె. ఆతనివలన నాదేవ
రా జావలరాజు రాక విని యుగ్రుండై విగ్రహం బా గదాగ్రజాత్మజాతునితో
నొనర్పం దలంచి యుద్ధవున కిట్లనియె. ౯౮౩

ఆ॥ జరయు మృతియు లేని ♦ సురలు నా కనిశంబు, బూజ లిడుదు రన్న ♦ భూజనంబు
బూజ లిడుదురంచు ♦ ముచ్చటింపఁగవలె, నొక్క? యింద్రుఁబోలె ♦ నుందు నిందు.

ఉ॥ శక్రనిభోద్భటుండను న ♦ సాధ్యమదద్విపలక్షవిస్ఫుర
ద్విక్రముఁడన్ మహాత్ముఁడఁ గు ♦ బేరసమానధనాధినాథుఁడన్
శక్రసఖుండ నెవ్వరికి ♦ స్వల్పబలిన్ సయితం బొసంగనే
యక్రమరీతి నిప్డిటుల ♦ యాదవనేతకు నిత్తుఁ? జెప్పుమా! ౯౮౪

తే॥ అష్టదిక్పాలకుల నేన ♦ హర్నిశముల, నేలుచుంటిని గాదొకో? ♦ యీకతమున
నుగ్రసేనుఁడె కప్పంబు ♦ లొప్పగింప, వలయు నాకిప్పు డుద్ధవా! ♦ పలుకుమిట్లు

తే॥ అనవు డుద్ధవుఁ డిట్లు ప ♦ల్కాడఁదొడఁగె, శక్రసఖ! నీవు మరునకు ♦ సక్రమముగ
బలుల నిడనిచోఁ బూర్తిగా ♦ భంగపడెద, వట్టులైనదిట్టుల విను ♦ మాడుచుంటి.

సీ॥ అలకాపురీశుఁడౌ ♦ నైలబిలుండును, హరివర్ష పతిశు ♦ భాంగబలుఁడు
చిత్రచైత్రేశుఁడౌ ♦ శృంగారతిలకుండు, విదితలంకేశవి ♦ భీషణుండు
సంస్ఫోటభీముఁడౌ ♦ సంవత్సరాఖ్యుండు, భీకరాకారగు ♦ణాకరుండు
చంద్రావతీశులౌ ♦ శకునిముఖాసురుల్, ఖ్యాతవీరుండగు ♦ కేతుమాలుఁ
తే॥ డు మొదలైన వారందఱా♦సుమపృషత్కు, చేత నోడింపఁబడి రేను♦సెప్పినట్లు
విననిచో నీవు జితుఁడవై♦వెతల మిగుల, పడెద వందున బలులిచ్చి♦బ్రతుకుమయ్య!

క॥ అనవుడు శక్రసఖుం డిటు, లనె భాగవతావతంస! ♦ యటులైన నుపా
యనముల నెవ్వఁడు నే నిత్తునొ నీవిట నంతదనుకఁ ♦ దొలఁగక నిలుమా!

ఉ॥ అంతట నుద్ధవుం డిటుల ♦ నాడెను శక్రసఖా! త్వదుక్తికిన్
సంతసమయ్యెఁ గాని యొక ♦ సంగతి విన్మిటు రాజనీతివే
దాంతవిదుల్ మహాబలులు ♦ నాథ్యులునై యిట దూతనౌచు వృ
త్తాంతముఁ దెల్పినట్టి నను ♦ దండిని నడ్డుట ధర్మమే మొకో? ౯౯౧

క॥ నరవరులకు జ్ఞానంబును, గరముగ నిడు మంత్రులందు ♦ ఘనుఁడను గానన్
గరువముచే నన్నడ్డిన, సిరిబలములు దొలఁగ నీకుఁ ♦ జేటుగలుంగున్. ౯౯౨

ఉ॥ నావుడు కిన్క శక్రసఖ ♦ నాకవిభుం డటు దృష్టి నిల్పి యా
ధీవరు నడ్డగించెను సు♦ధీవర! యంతట మంత్రి రామి కిం
ద్రావరజాత్మజాతముఖ ♦ యాదవు లెల్లరు చింతఁ బొంది నా
నావిధులన్ దలంచుచు ది♦నంబులఁ గొన్నిఁటఁ బుచ్చి రింతలోన్. ౯౯౩

తే॥ నాముఖమున శక్రసఖుం డౌ ♦ నర్చినట్టి
పనిని విని మరుం డాతని ♦ భంగపరుపఁ
బురుల గెలువఁబోయెడి రుద్రు ♦ బోలె సేనఁ
గలిసి రత్నసానుగుహాము ♦ ఖమున కరిగి ౯౯౪

చ॥ ఘనరణదుందుభిధ్వను ల♦ఖండముగా మొరయంగ నశ్వని
స్వనములు మిన్నుముట్ట గజ ♦ సంతతిబృంహితముల్ సెలంగఁగాఁ
దనవిలుఁ డంకరించి నిశి ♦ తంబగు హేతులతోడ దొమ్మిగా
ననిఁ బొనరించె సైన్యరజ ♦ మంబరమున్ నెఱిఁగప్పె మైథిలా! ౯౯౫

తే॥ అపుడు హేమాద్రియందున్న ♦ యమరవరులు
జూచి భయపడుచుంట త ♦ త్సురవిభుఁడగు
శక్రసఖుఁడును గని దశా ♦ క్షౌహిణీప
తాకినిం గొని వారితోఁ ♦ దాఁకె వీఁక. ౯౯౬

క॥ వారికి వీరికి నామొడ, ఘోరతుములయుద్ధమయ్యె ♦ క్షోణీశానా!
ఘోరప్రళయాబ్ధిధ్వని, తిరున రవ మందుఁ దగె ది♦దృక్షువు లదరన్. ౯౯౭

చ॥ తదుపరి నీరసాణిచిన ♦ తమ్ముఁడు శస్త్రధరుండు సర్వది
గ్విదితబలుండు సారణుఁడు ♦ వేచను దెంచి శరాసనంబునన్
గొదకొని మెక్కుపెట్టి శర ♦ కోటుల వేసి యరాతిసేనలన్
సదమదమానటుల్ సలిపె ♦ సంతసమొందఁగ యాదవోద్భటుల్. ౯౯౮

తే॥ అపుడు రణభూమి, ప్రమధ ♦ భూతాదియుక్త
మైన యాక్రీడముగ నయ్యెఁ ♦ ద్ర్యంబకునకు
నమరు లట్టి సారణుని వీ ♦ ర్యమును గాంచి
తాళఁజాలక పాఱిరో ♦ ధరణినాథ! ౯౯౯

క॥ పిమ్మట శక్రసఖుఁడు స్వబ,లమ్ములు పరుగిడుటఁ గాంచి ♦ లఘుగతి ఁజని చా
పమ్మెక్కుపెట్టి జీమూ ♦ తమ్మువలెన్ బొబ్బరించి ♦ ధైర్యముతోడన్.

చ॥ శతవిశిఖంబులన్ బలుని ♦ సాంబుని బాణశతంబుతో నుషా
పతి దశమార్గణంబులను ♦ బార్థుని వింశతితోడ భానునిన్
శతయుగపత్రులన్ గదునిఁ ♦ జక్కఁగఁ గొట్టి సహస్రపత్రులన్
ధృతియుతు సారణున్ బొడిచె ♦ దీనత మాన స్వకీయసైన్యముల్. ౧౦౦౧

తే॥ తత్ప్రహారములను ♦ దద్వీరులెల్లరు, యరదములను గూడి ♦ గిరగిరగిర
కుంభకారుసారె ♦ గొదకొని తిరిగెడి, కరణిఁ దిరిగి రొక్క ♦ గంటసేపు. ౧౦౦౨

క॥ మఱియును దురగము లీల్గెను, నరదములున్ జూర్ణమయ్యె ♦ యాదవభటులున్
వెఱచిరి సూతులు గడఁబ,ట్టిరి సాంబుం డపుడు గాంచి ♦ డిగ్గనఁ బగ్గెన్. ౧౦౦౩

చ॥ ఇతరరథంబు నెక్కి విలు ♦ నెక్కిడుచున్ దశమార్గణంబులన్
గ్రతుభుగధీశుచాపమును ♦ ఖండ మొనర్చి తురంగపంక్తినిన్
శతవిశిఖంబులన్ నఱికి ♦ సాదిని మోఁది శరద్వయంబుతో
శతదశకాశుగంబులను ♦ స్యందనము న్నుసిఁజేసె వాసిగన్. ౧౦౦౪

ఉ॥ అప్పుడు తత్సురేశుఁడు హ ♦ తాశ్వరథుండును ఛిన్నచాపుఁడై
దెప్పున మత్తనాగమును ♦ ధీరత నెక్కి ధరించి శూలమున్
గొప్పగఁ బోరు సాంబుహృదిఁ ♦ గొట్టెను దద్ధతిచేత నాతఁడున్
నెప్పరియయ్యెఁ గొల్దివెత ♦ నెప్పకొనెన్ బహులాశ్వ! పిమ్మటన్. ౧౦౦౫

తే॥ యోజనంబంతపదము గ ♦ వ్యూతియంత
పలు చతుర్యోజనములంత ♦ ప్రాంశు వంజ
నాద్రిరుచియు నాల్గామడ ♦ లంత మూఁడు
తొండములు గల్గు తత్కరి ♦ దండి వచ్చి. ౧౦౦౬

చ॥ వెఱపునుగొల్పు శీత్కృతుల ♦ వేమఱు సల్పి యనల్పయాదవో
త్కరమును ద్రొక్కి మెక్కువగఁ ♦ గాద్పడఁజేసి ధ్వజాశ్వహస్తినూ

తరథములఁ విశేషముగ ◆ దల్లయదండధరోపమానమై
సరభసరీతి నిట్లటుల ◆ సంగరరంగమునం జరించుటఁ. ౧౦౦౭

చ॥ గదుఁడను యాదవోద్భటుఁడు ◆ గన్గొని స్వీయము వజ్రకల్పమౌ
గదఁగొని దాని కుంభమున ◆ గాఢముగాఁ బ్రహరించె దాన నా
మదకరి భిన్నకుంభమయి ◆ క్ష్మాతలమందున ఛిన్నపక్షమై
యదవదఁ గూలు కొండవలె ◆ నార్చుచు వ్రాలె విచిత్రరీతిగాఁ. ౧౦౦౮

ఉ॥ ఆవల కిన్క శక్రసఖుఁ ◆ డాత్మగదం గొనివచ్చునంతలో
నా విజయాభిలాషి గదుఁ ◆ డట్టె గదన్ దదురంబునందునన్
జేవను గొట్టె దాన సుర ◆ శేఖరుఁ డాత్మ మదద్విపంబుపై
నోవుచు సొమ్మసిల్లెను వి ◆ నోదముగాఁ గన యాదవోత్తముల్. ౧౦౦౯

చ॥ తిరిగి యతండు లేచి గద ◆ దివ్యభుజంబులఁ గొంచుఁ గ్రుద్ధుఁడై
త్వర గదుఁ గొట్టె నీరహిని ◆ వారలు, మల్లులు రంగమందునన్
బోరిఁబోరిఁ బోరుతీరున న ◆ మోఘముగా నటవిన్ వనేభముల్
గరువముతోడ దాఁకి నటు ◆ గాఢగదారణ మాడి రంతటన్. ౧౦౧౦

చ॥ గదుఁడు బలానుజుం డతనిఁ ◆ గైకొని బాహుబలంబుతోడఁ ద
ద్విదితపురంబునందుఁ బడ ◆ వేయ యశఃపటహాస్వనంబులా
చదలును ముట్టెఁ జూపఱును ◆ సంస్తుతిఁ జేసిరి సంతసంబునన్
యదుభవు లొందె రచ్చరలు ◆ నాడిరి పాడిరి కిన్నరాదులున్. ౧౦౧౧

తే॥ అట్లు స్వపురంబునందు బ◆లానుజుఁడగు, గదునిచేఁ గూలి మూర్ఛిల్లి ◆ క్రమ్మఱ భువి
నుండి లేచిన శక్రస◆ఖుండు నొచ్చి, యా మరుండు పరబ్రహ్మ◆యం చెఱింగి.

వ॥ ఐరావతకులోద్భవంబులును ద్రిశుండాదండమండితంబులును జతుర్దంత కాంతంబులును ధవళవర్ణవర్ణితంబులు నగు మత్తేభసహస్రంబులను యోజనద్వయాకారచారుతరంబులును మేరుధరాధరప్రభవంబులును దిక్కుంభినిభంబులు నగు ద్విరదకోటులను దివ్యతురగకోటులను హైమంబులగు శతార్బుదాద్భుతరథంబులను యోజనద్వయవిస్తృతంబులగు విమానాయుతంబులను గ్రామధేనునియుతంబును బట్టుసరిగలు గలిసిన దారంబులతోఁ గూర్చిన మంచిముత్తియంబుల తోరణంబులచే వెలుంగు చందువాలతో నొప్పునవియు మల్లికామకరందార్ద్రంబులును శిరీషకుసుమపేశలంబులు సోపబర్హణంబులును పయఃఫేననిభంబులు నగు దివ్యతల్పంబులను చిత్రవిచిత్రముక్తావితానయవనికాశిబికాచ్ఛత్రచామరవ్యజనభూషణామృతద్రోణసహస్రంబులను సహస్రదళపద్మంబులను బద్మరాగార్బుదభారంబులను హారహీరశ్యమంతకాదిమణికోటిభారంబులును కోటిభారహాటకంబును సుధర్మ యనుసభను నవనిధులను మఱియు నానావిధంబులగు ఫలంబులను గైకొని నిరుద్ధం

డును బుద్ధిసత్తముండునగు నుద్ధవుం దోడ్కొని తద్ధరిపుత్రుని సన్నిధి కేతెంచి నమస్కరించి యవి సమర్పించి నా రాజ్యంబునుగూడఁ బరిగ్రహింపుమని వచిం చుచుఁ గృతాంజలియై రక్షింపుమని ప్రార్థింప నా దర్పకుం డానందంబుఁ బొంది సజ్జనస్వభావం బిట్టిదని తెలుపుటకో యనం బ్రసన్నుండై శక్రసఖా! నీ రాజ్యంబు నీవే యథేచ్ఛగాఁ బాలించుకొనుమని యభయోక్తు లాడి రత్నమాల నొండొసంగి సైన్యసహితంబుగా నతని వీడ్కొని సర్వవిధసత్యంబులును వరుణోదానదీతట భాసురంబులు నగు నిజశిబిరంబులలోఁ బ్రవేశించె. తత్సమయంబునం దంబరంబు నుండి చమూసమేతంబుగా దుందుభులు మ్రోఁగుచుండ దిగి తమకడకు వచ్చు దేవేంద్రుని యాదవవీరు లాలోకించి యమిత్రుండేమో యని యూహించి శస్త్రం బుల ధరించి యుద్ధసన్నద్ధులై క్రమక్రమంబుగా సమీపించిన యతనిని సురనాథు నిగాఁ దెలిసికొని యానందించిరి. అంత		౧౦౧౩

ప్రద్యుమ్నుండు సుందరీ స్వయంవరంబున కేగుట.

ఉ॥ మారుఁడు కొల్వులోపల స ♦ మంజసభక్తి వసింపఁగా సునా
సీరుఁడు వచ్చి యిట్లనియె ♦ శ్రీమకరధ్వజ! సర్వవేత్త వా
కారివి గాదె యైన నొక ♦ కార్యముఁ జెప్పెద నాలకించి నీ
వేరహిసైన సల్పి సుఖి ♦ యింపుమ! తెంపు వసింపనట్టులన్.		౧౦౧౪

తే॥ ఇచటనుండిన హేమాద్రి ♦ నెసఁగు సాను
వులను "లీలావతీపురి" ♦ గలదు దాని
బలుఁడు విద్యాధరావళి ♦ ప్రభువరుఁడగు
"సుకృతి" పాలించుచుండును ♦ సుఖము లిడుచు.		౧౦౧౫

క॥ అతనికి సుందరి యను నొక, శతరాకాచంద్రవదన ♦ జనియించెను ద
త్సుతకు స్వయంవరమహ మా,పతి ప్రకటనఁ జేసె జగతిఁ ♦ బ్రస్తుతమందున్.

చ॥ అది సెవులార వించు హృద ♦ యంగమవిగ్రహులైన దిక్పతుల్
త్రిదశులు వేడ్కతో నల పు ♦ రీతిలకంబున కేగుదెంచి రా
సుదతియు యేరివక్త్రమును ♦ జూచినమాత్రన మార్చవచ్చు నా
సదృశవిహీనసుందరుఁడా ♦ చక్కవిభుండగు నాకటం చనున్.		౧౦౧౭

క॥ కావున నీవారలతో, నీవును నాతోడరమ్ము ♦ నీరజనేత్రా!
దేవజనంబుల నచ్చట, కేవినిఁ దిలకింపఁగలవు ♦ డిగ్గన రమ్మా!		౧౦౧౮

తే॥ అంతఁ బ్రద్యుమ్నుఁడున్ యాద ♦ వానుజులను,గూడి నిర్జరనాయకు ♦ తోడఁగదలి
యల్ల లీలావతీపురి ♦ కరిగి యట్టి,పట్టణంబందుఁ గల వింత ♦ వరుసఁ జూచి.

సీ॥ విస్తారచత్వర ♦ విభాజితంబును, మౌక్తికతోరణ ♦ మండితంబు
స్వర్ణసింహాసన ♦ చయసమేతంబును, దివ్యరత్నోత్కర ♦ దీపితంబు

చందనాగరుఘన ♦ సారవాసితమును, జందనమృగనాభి ♦ చర్చితంబు
సురమరుద్వసురుద్ర ♦ సూర్యగణాన్వితం, బబ్జహరిన్మాయ ♦ కావృతంబు
తే॥ మునివరవ్రజనాథాది♦భూషితంబు, నగు స్వయంవరస్థలమున ♦ కరుగుదెంచి
యచలశృంగంబునందు సిం♦హంబు గూరు,చుండినటు గద్దెపైఁ గూరు♦చుండెఁ బిదప

క॥ ఆ విబుధాదులు వచ్చిన, శ్రీవిభుసుతుఁ బంచశరు సు ♦ శీలునిఁ గనుచుం
భావములందుండిన తమ, వైవాహికవాంఛ విడిచి ♦ వఱలుచునుండన్. ౧౦౨౧

మ॥ రతినిన్ రంభను మించు సౌష్ఠవముతో ♦ రాజిల్లు చా సుందరీ
సతి, యింద్రాణియొ వాణియో కమలయో ♦ తన్మాదేవియో నాఁగ మేల్
రతనంబుల్ దగినట్టి దండఁగొని యా ♦ రాజన్యదేవాదిసం
వృతగోష్ఠీస్థలి కేగుదెంచెఁ దమితో ♦ విశ్వంభరాధూర్వహా! ౧౦౨౨

తే॥ అట్లు సుందరి సభఁ జేరి♦యంబుదంబు, వెదకు చేగడి చంచల ♦ విధిని నచటి
జనుల మోహింపఁ జేయుచు♦సదృశపతిని, గ్రమముగా నెమకుచుఁ బోయి♦కట్టకడకు.

చ॥ సరసిజపత్రనేత్రు సుమ ♦ సాయకు మీనపతాకునిన్ సుధీ
వరుని దుకూలధారిని న ♦ పారబలున్ భువనైకమోహనున్
స్మరుఁ గని మూర్ఛతోడఁ బడి ♦ సంజ్ఞను గ్రమ్మఱఁబొంది తత్సుకం
ధరమున రత్నమాలిక స ♦ దస్యులు జూడఁగ వైచె వేడ్కతోన్. ౧౦౨౪

క॥ సుకృతియు నది గని తానును, సుకృతి నయితి నంచుఁ దలఁచి ♦ శ్రుతిహితవిధిగా
స్వకసతిఁ గూడుచు నల మరు,నకు నిజసుత నిచ్చె దివ్య ♦ నాదము లొప్పన్.

ఆ॥ ఆమహోత్సవంబు♦నమరు లాలోకించి, యోర్వలేకయతని ♦ నురుఘనములు
ఖరకరుఁడగు సూర్యుఁ♦గప్పినచొప్పునఁ, జుట్టుముట్టి రెట్టి ♦ నట్టులేక. ౧౦౨౬

చ॥ జనక! యనంతరంబున రఘు ♦ పధ్వజుఁ డాయమరాదు లట్లు కి
న్కను దను జుట్టుముట్టుటను ♦ గన్గొని కృష్ణదచాప మెక్కుపె
ట్టి నిశితకాండకాండముల ♦ డీకొని కొట్టఁగ వారలున్ వికృ
త్తనరుచి మంచు లేగడి వి♦ధంబునఁ బాఱిరి భీతభీతులై. ౧౦౨౭

తే॥ ఇట్లిలావృతఖండంబు♦గృష్ణసుతుఁడు, గెల్చి స్వబలంబుతోఁ♦గూడి సుంద
రీసహితుఁడయి యనుజులు♦ప్రీతి వెంట,నంట భరతఖండంబున♦కరుగుదెంచి.

ప్రద్యుమ్నుండు దిగ్విజయం బొనర్చి ద్వారకాపురి కరుదెంచుట.

వ॥ బిల్వకదంబన్యగ్రోధకంకోలతక్కోలతాలతూలతమాలహింతాల సురసాల
రసాలసాలాగరుతగరువకుళవంజుళచందనహరిచందన రక్తచందననారంగమాతులుంగ
లవంగ లుంగ ప్రియంగు పిచుమంద మందార ఖదిరఖర్జూరనాగపున్నాగజంబూజంబీర
దేవదారు హార సింగారసిందువారకోవిదారపిప్పలశ్రీఫలసీతాఫలరామఫలపలాశప్లక్ష
వంశప్రియా వంశగుల్మ వంశమదన బాణకర్ణికారసహస్రకందుకాగ స్తిసుదర్శనచంద్రక

కపిత్థాశోకామ్రామ్రాతకభల్లాతకకర్ణపుష్పశుకపుష్పదాడిమానుజీరాదుకీపూగీగోస్తనీబదామతూలైలాజాదసమోదినీ సేవతీ మాలతీ మాధవీయూధికామల్లికాగిరిమల్లికామతల్లికాది దివ్యవృక్షవిభ్రాజమానంబును, వైకుంఠసమాగత శుకపికశారికా పారావత మయూర మరాళ ఖంజన చటక చక్రవాక బకబలాకకోయష్టికముఖవిహగ కృష్ణకృష్ణేతికలధ్వనిమంజులంబును, ఖాతాఖాతవాపీకూపనిపానవిరాజితంబును, గహ్లారకైరవేందీవరమేచకారుణ పీత శ్వేత కమలకుశేశయ విస్ఫురత్కాసార సరోవరభాసురంబును, దామ్రరజతమహారజతవినిర్మితదుర్గత్రయవిద్యోతితంబును, దేవతరుమయరైవతాచలరాజితంబును, నానర్తదేశాంతర్భూతంబును, బరిఖాభూతరత్నాకరగోమతీనదీపరీవృతంబును, శూరవారచారుతరంబును, ధర్మనిర్మితహర్మ్యరమ్యంబును,సువర్ణాపణధ్వజపతాకాదివిభూషితవైకుంఠశితికంఠపుణ్యమందిరసుందరంబును, విమానకోటివిభాసురంబును, శతశృంగాటకసంపన్నంబును, ననేకరథ్యాభిరామంబును, విశాలశాలాగోవాజిదంతిశాలాసంతతికాంతంబును, రాష్ట్రమార్గరాజితంబును, నవలక్షషోడశసహస్రాష్టోత్తరశతశ్రీకృష్ణోన్నతప్రాసాదప్రకాశమానంబును, శ్రీమన్నారాయణనామపారాయణపరాయణయాదవవీరభటజనసంకీర్ణంబును, బాపనివారకంబును, బుణ్యాకరంబును, సర్వమంగళకరంబును నగు ద్వారకాపురంబును జయజయనినదంబులతో ఢక్కాదివాద్యంబులు వ్యాపింపఁజేరి తత్పురబాహ్యంబునందు నిలిచె. ౧౦౫

ఆ॥ తత్పురంబునందు దర్పకప్రేషితుండయిన యుద్ధవుండు యాదవసభ
నున్నయుగ్రసేను వెన్నునిఁ బ్రొమ్రొక్కుచు, సక్రమముగఁ జెప్పె జయకథలను.

క॥ అల యుగ్రసేనవిభుఁడా,వల శ్రీబలరామకృష్ణ బాంధవజనవృ
ద్ధులతోడఁ దగి యవ్విరి,విలుతుని దోడ్కొనుచుఁ జేర వేడుకపడుచున్.

సీ॥ శంఖభేర్యానక ఝర్ఝరమర్దల, డిండిమడమరువుల్ మెండుమ్రోయ
నఘహారములు బ్రాహ్మణాననోద్గతములౌ, నామ్నాయరావంబు లతిశయింప
శ్రవణపేయములు నిర్జరవారకామినుల్, లింబుగాఁ బాడు గీతంబులొప్ప
మండనమండిత మత్తేభరత్నంబు, సర్వాగ్రమందున జానుమీఱ

తే॥ బుష్పలాజముక్తావర్ష ములఁను గురియు, జందనాదివస్త్రాల్ల సత్స్వర్ణకలశ
ములను గైకొని వెడలి యాయలరువిలుతు,ముంగలకు నేగుదెంచె నో భూవరేణ్య!

క॥ అంతటఁ గంతుడు ఖడ్గము, సంతోషముతో ధరించి స్వబలయుతుండై
వంతుగ భక్తిఁ యాదవ,కాంతుని హరి హలిని బుధుల గర్గుని మ్రొక్కెన్.

చ॥ పదపడి నుగ్రసేనుఁడల బాహుబలాఢ్యుఁడు దిగ్విజేతయౌ
మదను నుతించి పూజ నిగ మంబులు పల్కినయట్లు సల్పి త

న్మదకరి నెక్కఁ జేసి యల ♦ ద్వారకలోనికి వచ్చి వేడ్కలర్
ముదమున సల్పె వెండి యెది ♦ భూవర! విందువా? చెప్పు మియ్యెడన్. ౧౦౩౪

ఉగ్రసేనుండు రాజసూయం బొనర్చుట.

క॥ అనవుడు జనకుం డిట్టుల, ననియెను సురయోగివర్య! ♦ యా నృపసూయం
బును నుగ్రసేనుఁ డెట్టులఁ, బొనరిచెనో? యద్ది నాకుఁ ♦ బూర్తిగఁ జెపుమా!

తే॥ అంత నారదుఁ డిట్లనె నవనినాథ,! గర్గముఖగురుల్ మంచి లగ్నంబుఁ జూచి
హరిసహాయ మూతఁగఁగొని నట్టి యుగ్ర,సేనునకుఁ దెల్ప నాయదు ♦ శేఖరుండు.

ఆ॥ తగినవారిఁ బిలిచి ♦ ధారణి నంతటఁ, బిలిచి రం డటంచు ♦ విమలభక్తిఁ
జెప్పి పంప వారు ♦ శీఘ్రముగాఁ బోయి, బంధుసఖులఁ బిల్చి ♦ వచ్చి రవల. ౧౦౩౭

సీ॥ వ్యాసపరాశర ♦ పైలసుమంతదు, ర్వాసోహరితధౌమ్య ♦ భార్గవులును
నత్రిదత్తాత్రేయ ♦ మైత్రేయ జైమిని, కపిలభరద్వాజ ♦ గౌతములును
బ్రాడ్విపాకాసిత ♦ వామదేవవసిష్ఠ, శాండిల్యజీవవి ♦ భాండశుకులు
గాధేయమాండవ్య ♦ కణ్వవైశంపాయ, నాగస్త్యబోధాయ ♦ నాంగిరులును

తే॥ సనకముఖకృపద్రోణాది ♦ సకలమౌను, లుగ్రసేనుఁ డొనర్చు క్ర ♦ తూత్తమమగు
రాజసూయంబునకు శిష్య ♦ రాజిరాజి, తులయి వచ్చిరి ముదమున ♦ లలితచరిత!

సీ॥ అష్టదిక్పాలకు ♦ లజుఁ డష్టమూర్తియు, బ్రద్యోతనాది న ♦ వగ్రహములు
వసురుద్రగణములు ♦ ద్వాదశాదిత్యులు, నఖిలవానరసహి ♦ తాంజనేయుఁ
డప్సరోయక్షవి ♦ ద్యాధరగంధర్వ, కిన్నరచారణ ♦ కింపురుషులు
బ్రహ్లాదభక్తుండు ♦ బలిచక్రవర్తియు, నందాదిగోపక ♦ నాయకులును

తే॥ వాసుకియుఁ గౌరవులు బంచ ♦ పాండవులును, దైత్యదానవభూతభే ♦ తాళపతులు
పుత్రపౌత్రసుమిత్రక ♦ ళత్రభృత్య, సహితులై చనుదెంచి రా ♦ సవనమునకు.

వ॥ మఱియు నశ్వినీకుమారులును లంకాధిపుండగు విభీషణుండును సమస్త భల్లూకయుతంబుగా జాంబవంతుండును నిఖిలవిహగసమేతంబుగా గరుత్మంతుండును గోరూపంబును ధరించి కామధేనుసహితంబుగా భూదేవియు యశోదాదిగోపికా దేవులును గోపికాశతయూథంబులును దమఘోషవృద్ధశర్మజయసేనధృతకేతు భీష్మకనాగ్నజిద్బృహత్సేనమైథిలేశకోసలేశ్వరులును దదితరరాజులును జాతుర్వర్ణ్య జనంబులును నచలనిచయంబులతోఁ గూడి హేమాచలహిమాచలంబులును లతాగుల్మతరుసమేతంబుగా నక్షయవటవృక్షంబును దరంగిణీకులంబుతోఁ గూడి గంగాయమునానదులును రత్నోపాయనపాణులై సప్తసముద్రులును సప్తస్వరంబులును గ్రామత్రయంబును నవారణ్యంబులును నవోషరంబులును జతుర్దశగుహ్యంబులును దీర్ఘరాజంబగు ప్రయాగక్షేత్రంబును బదరికాశ్రమంబును దండకాదిమహారణ్యంబు

లును గోవర్ధనగిరీంద్రంబును బృందావనంబును స్వజనపరివారసమేతంబుగా యేతెంచె. అంత ౧౦౪౦

తే॥ కోటిచేటీవిభాసుర ♦ కుందరదన, దివ్యభూషణభూషిత ♦ భవ్యరూప
యైన శ్రీరాధికాదేవి♦యందలంబు,నందుఁ గూర్చుండి యేతెంచె♦నటకు మఱియు.

తే॥ అష్టభూతులఁ దగు పర ♦ మాత్మ బోలెఁ
బుత్రపౌత్రులతోఁ బరి ♦ పూర్ణతముఁడు
యజ్ఞమూర్తియుఁ బుండరీ ♦ కాక్షుఁడు నగు
కృష్ణుఁ డొప్పెడి నందు రో ♦ చిష్ణుఁ డగుచు. ౧౦౪౧

తే॥ ఉగ్రసేనుఁ డొక్క రాజసూ♦యోత్తమంబుఁ, గడలికి రైవతాద్రికి♦నడుమఁ జెలఁగు
నట్టి పిండారకక్షేత్ర♦మందుఁ జేయ, గర్గవాక్యానుసారంబు♦గాఁ గడంగి.

వ॥ పంచయోజనవిస్తీర్ణంబుగా యజ్ఞకుండంబును రెండేసికోసుల నైదు గుండంబులును యోజనంబున బ్రహ్మకుండంబును మేఖలాగర్తవిశాలంబులుగా వేదికలను వేసి వెయ్యిమూరల యూపస్తంభంబును నిల్పి రంభాస్తంభతోరణాది చారుతరంబగునట్లు యాగమండపంబును సువర్ణమయంబుగా నైచామడలు నిర్మించి యదువృష్ణ్యంధకమధుశూరసేనదశార్హకులతో దేవతలతో నొప్పు శతమన్యువు మాడ్కి వెలుంగుచు గర్గమహర్షిని నాచార్యునిగాఁ జేసికొని దశలక్షహోతల తోడను దశలక్షదీక్షితులతోడను బంచలక్షాధ్వర్యులతోడను బంచలక్షోద్గాతల తోడను గూడి యా రాజసూయం బామ్నాయోక్తంబుగా నాచరించె. అందు

తే॥ హస్తిరత్నశుండాసమా♦నాజ్యధార, వ్రేల్చుటఁ వీతిహోత్రుండు♦పెదయజీర్తిఁ
గాంచె ముజ్జగంబులను నా♦కలినిగొన్న, జీవమేదియులేదు వి♦చిత్రముగద.

ఆ॥ అవల నుగ్రసేనుఁ ♦ డా రాజసూయాంత,మందు నవబృథంబు ♦ వ్యాసగర్గ
ముఖమునులనుగూడి ♦ పోయి పిండారక,తీర్థమందుసలిపె ♦ దివ్యవిధుల.

తే॥ అపుడు దక్షిణాసతితోడ♦నతిశయించు,యజ్ఞువలె రుచిమతి యొక్క శు♦భాంగితోడ
వెలుఁగు నుగ్రసేనునిపైని♦విబుధవరులు, విరులఁగురిసిరి దుందుభుల్♦నెఱిగ మొరసె.

తే॥ అంత యదుపతి తురగశ♦తార్బుదముల,క్షౌమనవరత్నకోటుల♦స్వర్ణహార
లలితములగు చతుర్దశ♦లక్షకరుల, గర్గముని కిచ్చి గృహపరి♦కరయుతముగ.

తే॥ వెయ్యి మత్తేభములఁ బది♦వేలహరుల, బంగరిరువదిబారువుల్♦పరమభక్తి
తోఁ బ్రతిబ్రాహ్మణునకిడి♦స్తుతియొనర్చి, వందనంబులఁ జేసె నో♦పార్థివేంద్ర!

వ॥ అంతఁ దద్ధరామరులు సంతృప్తులై కనకమయంబులగు నుచ్ఛిష్టపాత్రంబులను మరుత్తునియజ్ఞమునందువలెనే విడిచి స్వస్థానంబులకుం బోయిరి. దేవతలు సక్రమంబుగా హవిర్భాగంబులం బొంది తనివిం జెంది స్వర్గంబున కేగిరి. యక్షరక్షోవిద్యాధరాప్సరోగంధర్వకిన్నరకింపురుషవానరభల్లూకనాగగోశైలవృక్షతీర్థ

క్షేత్రారామవనాదులును, వసురుద్రాదులును, బహూకృతులై తృప్తితో స్వగృహంబుల కరిగిరి. నందాదిగోపకులు శ్రీకృష్ణునిచేతను బూజితులై నిజమందిరంబుల కేతెంచిరి. మఱియు నా యాగంబున కెవరెవరాహూతులైరో యా విబుధబుధధరాధిపధనితస్త్రీపురుషులందఱు అర్హసత్కారంబులం బొంది యాత్మధామంబులకుం జనుదెంచిరి. శ్రీకృష్ణాశ్రితు లెట్టి గొప్పకార్యంబైన నిట్టులే సాధించుకొందురు గాదే! యీ రాజసూయవృత్తాంతంబు వినినను జదివినను సర్వాఘంబులు దూరీకృతంబులుగా సర్వార్థంబులు సఫలంబులుగా సాయుజ్యంబుఁ బెందఁగలరని వక్కాణింప నా బహులాశ్వుండు నారదమహర్షి కిట్లనియె. ౧౦౯౦

చ॥ యదుపతిరాజసూయసుస ♦ హాయ! విహాయసవాహ! వాహినీ
పద! పదచాతురీరుచిర! ♦ వాగ్మివరా! వరదా! వరద్విపే
ష్టద! సదయాంతరంగజల ♦ జా! జలజేక్షణ! శ్రీక్షితిప్రమో
హద! పురుషార్థవర్గద! గ ♦ దాగ్రజ! యగ్రజవంశరక్షకా! ౧౦౯౧

భుజంగప్రయాతము. చతుర్వ్యూహజన్మా! ప్ర ♦ జారక్షణాస్థా!
చతుర్దివ్యబాహూ! య ♦ సల్లోకనాశా!
చతుర్వేదబోధ్యా! ప్ర ♦ చండాంశురూపా!
చతుర్వక్త్రవంద్యా! భు ♦ జంగేంద్రశాయీ! ౧౦౯౨

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపర నామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
విశ్వజిత్ఖండము
సంపూర్ణము.

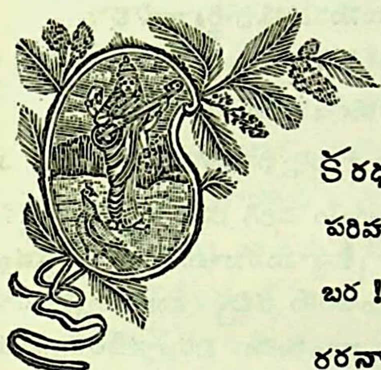
శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

బలభద్ర ఖండము.

క. ధృతగోవర్ధనగిరి!
పరిహృతగోపీజనకూల! ♦ ధర్మవికారాం
బర! గోలోకేశ్వర! ని
ర్జరనాయకపోషణాఢ్య! ♦ రాధాకృష్ణా! ౧

వ॥ నారదా! సుధాఖండంబును మించి చవులు గలిగించెడి విశ్వజిత్ఖండంబు వీనులార వింటి. శ్రీకృష్ణనందనాదినామరూపప్రతిభాప్రభావాదివిశేషంబులు దెలిసె. ఆ హరికి షోడశసహస్రగోపికలయందును భార్యలయందును జనియించిన తనయులును, మనుమలును, మునిమనుమలును గోటానగోటులుగానుండిరిగాదే. కవివరుండు భూమియందలి రేణువుల లెక్కింప బయలుదేరునేమోకాని తద్ధరికులంబును గణింపరానేరఁడు. కాని మహాత్ముండగు బలరామునకు రేవతీసతియందుఁ బుత్రోదయం బేకతంబునఁ గాలేదో సవిస్తరంబుగాఁ బలుకుమని ప్రార్థింప నా దేవముని భూవరున కిట్లనియె. ౨

ప్రాడ్వివాకముని బలరామావతారముంగూర్చి దుర్యోధనునకుం జెప్పుట.

తే॥ చక్కఁగాఁ బల్కియుంటివి ♦ జనక! వినుము
మున్ను ప్రాడ్వివాకుఁడను ♦ మునివరుండు
హస్తినాపురనాయకుఁ ♦ డాత్మశిష్యుఁ
డగు సుయోధను చెంతకు ♦ నరుగుదెంచె. ౩

చ॥ అపుడు సుయోధనుండు తన ♦ యంతికమొందెడి నొజ్జఁగాంచి లే
చి పరమభక్తి నర్చలను ♦ జేసి ఘనాసన మిచ్చి జోతముల్

నెపములఁ బాపుమో వరము ♦ నీ! యని సల్పి మతిస్థశంక యి
ట్టిపగిదిఁ బృచ్ఛఁజేసెను గ ♦ డిందిగ మైథిలలోకనాయకా! ౪

చ॥ మునుపెవఁ డిట్టి హస్తిపురిఁ ♦ బూనికతోఁ దల్రక్రిం దొనర్చె? నే
ఘనబలశాలి నాకును న ♦ ఖండగదాగురు వయ్యెనో యెవం
డనుపమసుందరుండొ యెవఁ ♦ డచ్యుతసోదరుఁ డట్టి రాముఁ డెం
దున ధరఁబుట్టె నెవ్వరు ను ♦ తుల్ బొనరించి రతుల్ జనింపఁగాన్. ౫

తే॥ అంత ప్రాడ్విపాకుం డిట్టు ♦ లాడెను యువరాజ! నీప్రశ్న పాపహా ♦ రంబుగాదె
కాన సక్రమముగఁ జెప్పు ♦ నానుడులను, వినుచునుండుమ! నిశ్చల ♦ విమలబుద్ధి.

ఆ॥ అయ్య! యిట్టి ద్వాప ♦ రాంతమందున ధాత్రి, యసురదుష్టపార్థి ♦ వాళిభార
మును వహింపలేక ♦ పూని గోరూపంబు, బ్రహ్మకడకుఁబోయి ♦ పల్కె స్వగతి.

క॥ అంతట వాణీకాంతుఁడు, చింతింపకుమంచు ధరకుఁ ♦ జెప్పి యపర్ణా
కాంతేంద్రాది దివౌక, స్సంతతితోఁ గూడి విష్ణు ♦ సన్నిధి కేగెన్. ౬

వ॥ అట్లు సర్వసుపర్వసహితుండగు పితామహుం డరిగి యా విష్ణుమూర్తికిఁ దన రాకఁ జెప్పి యతనిం బురస్కరించుకొని శ్రీవామనవామపాదాంగుష్ఠనఖనిర్భిన్నోర్ధ్వాండకటాహవివరమార్గంబున నడచి వెలుపలకు వచ్చి మహాద్భుతంబగు బ్రహ్మద్రవంబందుఁ బొల్పారు ననేకలోకంబులం గాంచుచు విరజానదీతీరంబును జేరి దాని కనతిదూరంబున నసంఖ్యకోటిమార్తాండసదృశంబగు తేజఃపుంజంబును గాంచి నుతించి నమస్కరించి గుణలక్షణలక్షితుండును సహస్రవదనుండును సంకర్షణుండును నగు ననంతుని విలోకించి తదుత్సంగంబున బృందావనకాళిందీగోవర్ధనగోపికాగోపకగోకులలతాతరుకుంజనికుంజసంకులంబును సర్వభువననమస్కృతంబును నగు గోలోకంబు నాలోకించి తద్బహిర్ద్వారరక్షకాజ్ఞఁ గైకొని లోనికిం బోయి యనేకబ్రహ్మాండవిభుండును గౌస్తుభాదిదివ్యమణిభూషణభూషితుండును రాధానాథుండును బీతాంబరవనమాలావంశీధరుండును నగు శ్రీకృష్ణుని ముఖారవిందంబును జూచి వందనంబు లొనరించి భూభారవృత్తాంతం బంతయు విన్నవించుకొన నా పరాత్పరుం డాలించి స్వకీయులగు దేవజనులను యథోచితంబుగా నాజ్ఞాపించి యా యనంతునిం బిల్చి యిట్లనియె. ౯

తే॥ నీవు సంకర్షణా! ముందు ♦ దేవకి యనఁ
దనరు వసుదేవు సాధ్వి యు ♦ దరమునందు
నమరి రోహిణీగర్భము ♦ ఖమున ధరను
బుట్టు, దేవకియం దేను ♦ పుట్టఁగలను. ౧౦

క॥ ఆరహిఁ జెప్ప ననంతుఁ డు, దారమతిన్ సరియటంచుఁ ♦ దన సభలో నొ
ప్పారుచు నుండఁగఁ గిన్నర, చారణ గంధర్వముఖులు ♦ సల్పిరి నతులన్. ౧౧

క॥ అంత "సుగతి" యను సారధి, వింతగొలుపు తాళపాళి ♦ వెలిఁగెడి రథమా
 చెంతకుఁ దోడ్కొనివచ్చె న,నంతుం డదిగని వెయివద ♦ నంబులతోడన్. ౧౨

మ॥ పరసేనాంతసమర్థమౌ ముసలముల్ ♦ బర్హిర్ముఖారాతిసం
 హరణప్రౌఢహలంబు బ్రహ్మమయనా ♦ మాంచత్సుపర్వంబు సం
 బరముల్ బొందుచుఁ గాంచె నప్పుడు రమా ♦ వైకుంఠమందుండి చా
 మరముల్ సిద్ధులు వీవ శేషుఁ డరిగెన్ ♦ మార్తాండసామ్యద్యుతిన్. ౧౩

తే॥ అటుల నాతఁడు దివ్యసహస్రవక్త్ర
 ముల నుతించి పాణిని పతం ♦ జలిముఖులగు
 మునులు వినుతింప నాయనం ♦ తుని లయించె
 నందుఁగలవారు చిత్రంబుఁ ♦ జెంద మఱియు. ౧౪

తే॥ అజితవైకుంఠమందుండి ♦ యల యజైక
 పాదహిర్బుధ్న్యులెదుర్ మహా ♦ దాదులు దగు
 చుండఁ బ్రేతవినాయకు ♦ లొప్పవచ్చి
 పొగడి వేనోళ్ళ నా దివ్య ♦ మూర్తిఁ గలిసె. ౧౫

చ॥ మఱిఁ దెలిదీవినుండి వెయి ♦ మంచిఫణంబుల నొప్పు శేషుఁడుర్
 ద్వర సితశైలకాంతిఁ గుము ♦ దాకుముఖానుచరాన్వితంబుగాఁ
 గటివలువల్ ధరించి ఘన ♦ కాలకచంబులు నొప్పఁగా భయం
 కరముగ వచ్చి తద్ఘనునిఁ ♦ గాంచి నుతించి లయించె వెండియున్. ౧౬

తే॥ అల భవానికి దాసురాం ♦ డైన యర్బు
 దాంగనామణులనుగూడి ♦ యా యిలావృ
 తంబునుండి శేషుఁడు వచ్చి ♦ తన సహస్ర
 వదనముల సన్నుతించి యా ♦ బలునిఁ గలిసె. ౧౭

వ॥ అంతఁ బాతాళలోకంబున కథఃప్రదేశంబున ద్వాత్రింశత్సహస్రయోజనంబులనుండి తామసీకలుండును, సహస్రవదనుండును, మకుటకుండలాదిమండితుండును, వ్యాసపరాశరసనకసనందనసనాతనసనత్కుమారనారదసాంఖ్యాయనపులస్త్యబృహస్పతివిశ్వామిత్రాత్రిదత్తాత్రేయమైత్రేయాది మహర్షిశోభాయమానుండును, వాసుకిమహాశంఖశ్వేతధనంజయధృతరాష్ట్రకుహకకాలియతక్షకకంబళాశ్వతరదేవదత్తాదినాగేంద్రసేవ్యమానుండును, మృగమదాగరుసంకుముదకుంకుమచందనపంకావలిప్యమానాగకన్యకాప్రకాశమానుండును, సిద్ధచారణగంధర్వాదిగీయమానుండును, హాటకేశ్వరత్రిపురబలకాలకేయకలినివాతకవచాద్యనుయాయివిరాజమానుండును, గామధేనురుద్రవరుణాదిప్రయాయివిభ్రాజమానుండును, నిజైకఫణాధృతసర్వసర్వంసహామండలుండును, సిద్ధసంకల్పుండును నాగేంద్రాభుండును, నగు ఫణీం

ద్రుండునైత మాబలభద్రసభ కేతెంచి యాసంకర్షణమూర్తిం గని వినుతించి యా దివ్యవిగ్రహంబున లీనంబయ్యె. తత్సమయంబునందు నత్రత్యు లత్యాశ్చర్యంబుఁ బొంది యతండు పరిపూర్ణతముండగు పరమాత్ముండని తెలిసికొని నమస్కరించిరి. అంత నాయనంతుండు నిజపార్షదులగు సిద్ధుల కిట్లనియె. ౧౮

తే॥ ఏను భూమిభారముఁ బాప ♦ నేగుచుంటి, నందునన్ మీరు యదుకుల ♦ మందు సపరి వారులై పుట్టుఁడీ! యని ♦ పరమకరుణ, తోడ వాచించి మఱియు ని ♦ట్లాడఁదొడఁగె.

సీ॥ సుగతి! రథంబుతో ♦ వగవక యుందుండు, మెపుడుదలంతునో ♦ యపుడురమ్ము
దుర్భేద్యకవచమా! ♦ తొలఁగక యుందుండు, మెపుడు దలంతునో ♦ యపుడురమ్ము
లాంగలమా! నీవు ♦ గ్రుంగక యుందుండు, మెపుడు దలంతునో ♦ యపుడురమ్ము
ముసలమా! నీవును ♦ బొగులక యుందుండు, మెపుడు దలంతునో ♦ యపుడురమ్ము

తే॥ అమరవసురుద్రవిద్యాధ ♦ రాప్సరోజ, నంబులార! యోమునులార! ♦ నాగులార! కుముదముఖులార! సఖులార! ♦ గోవులార! దనుజులార! నన్నిలమీరు ♦ గనుచునుండ్రు.

తే॥ ఇటుల సంకర్షణునిచేత ♦ నెల్లవారు, సెప్పఁబడి నిజగృహములన్ ♦ జేరి రవల
నాగకన్యకలేగక ♦ నతుల సలిపి, యంత నా యనంతుండు క్రీఁగంటఁ గాంచి. ౨౧

క॥ ఎఱిఁగితి మీభావము మీ, రరుసము గన యమునదరి వి ♦ హారముమీతో
వఱల నొకప్పుడు రాసము, గరముగ నొనరింతు నాగ ♦ కన్యకలారా! ౨౨

తే॥ అంచు వాక్రుచ్చి వారల ♦ నంపె నంత, నల నివాతకవచపతి ♦ యైన కలియు
జనక యట్టి సంకర్షణు ♦ చరణకమల, ముల విరులఁజల్లి ప్రాలియుఁ ♦ బలికె నిట్లు.

ఉ॥ త్వచ్చరణాంబుజంబుల స ♦ తంబును భక్తిని గొల్చు నన్ను మీ
యిచ్చను బంచుఁ డీర లెట ♦ కేగుట కిత్తతి నెంచియుంటిరో
యచ్చటికే గదెంతు విశ ♦ యంబును మానుచు భక్తవత్సలా!
నిచ్చయమిద్ది మిమ్ముమిడి ♦ నేనిచటన్ మనఁజాలఁ జింతతోన్. ౨౪

చ॥ అనవు డనంతుఁ డిట్లనె మ ♦ హాసురవర్య! ముదంబుఁగంటి నీ
వును సనుదెంచి యట్టి కురు ♦ భూపతియా ధృతరాష్ట్రనామధే
యునకు సుయోధనుండనఁగ ♦ నుద్భవమొందుము చక్రవర్తివై
తనరుము నీకు నప్పుడు గ ♦ దారణముల్ దమినేర్పుదున్ గలీ! ౨౫

తే॥ అంత నాతఁ డానందించి ♦ యాయనంతు, ననుమతింగొని నిజగేహ ♦ మునకు నేగె
నాకలివె నీవు! కృష్ణమా ♦ యాబలమున నెఱుఁగకుంటివి నీస్థితి ♦ నీవు భూప! ౨౬

తే॥ అవల నాయనంతునిసభ ♦ కాతురమున, శారదేందుమండలకోటి ♦ సామ్యకోటి
చేటికావృత స్యందన ♦ శ్రేష్ఠరుచిర, మైన నాగలక్ష్మియు వచ్చి ♦ యనియె నిట్లు.

ఆ॥ ప్రాణనాథ! భూమి । భారంబుఁ బాపంగ, బోవుచుంటివేను । భువికి వత్తు
మిమ్ము విడిచి యొక నిమిషమేని మనఁజాల,నం చెఱుంగుమా! సహాస్రవదన!
తే॥ అంత నారహిఁ గన్నులనశ్రులొలుకఁ, బలుకు నిజసతిం గని భక్తపాపహారుఁడు
భువనకారణకారణుం డవితథబలుఁ, డగు ననంతుఁ డాదరముతో ననియె నిట్లు.
క॥ మగువరో! సంతోషించితి, వగవకుమా! రేవతియను । భామను లీనం
బగుమా! ధరఁగల నాతోఁ, దగి సుఖముల్ బొందుమా! సతిమ రంభోరూ!
క॥ అన నాగలక్ష్మి యిట్లనె, ననఘా! యా రేవతియను । నబ్జాక్షి యెట్టి
దనరునో యేధీరువరుఁ, దనయయి యెఱుఁగంగ నాకు । దయతోఁ జెపుమా!
వ॥ అంత నాయనంతుండు నిజకాంత కిట్లు చెప్పందొడంగె. ౩౨

జ్యోతిష్మత్యుపాఖ్యానము.

ఆ॥ ఆదిసర్గమందు । నల కశ్యపప్రజా, పతికిఁ గద్రువయను । భార్యయందుఁ
బుత్రకుఁడుగ నేను । పుట్టి శ్రీకృష్ణాజ్ఞ, సర్వలోకములకుఁ । జాలక్రింద. ౩౩
తే॥ చేరి సర్వభూమండల భారములను, మత్తమాతంగవరము కమండలువును
గరమునంగొనినట్టులొక్కపడిగమునఁ, దాల్చి మోయుచునుంటిఁ దత్సమయమందు.
ఉ॥ చక్షునికొద్దుక ద్వీపయుత । సర్వధరాపరిపాలనక్రియా
దక్షుఁడు చండశాసనుఁ డు । దారుఁడు వైరిభయంకరుండు నా
చాక్షుషుఁడౌ మనూత్తముఁడు । సర్వగుణంబులయందు నా సహ
స్రాక్షుని నింద్రుగూడ నప । హాస్యమొనర్చుచు నుండె దండిగన్. ౩౪
క॥ అతనికి సుద్యుమ్నాదులు, సుతులుగలరు మఱియు యజ్ఞ । శుచికుండిసము
ద్గతయగు నొకసుత జ్యోతి, ష్మతియను పేరం జెలంగు । సారసనేత్రా! ౩౫
క॥ అంత నొకప్పు డతఁడు దమిఁ, జెంతకుఁ దనసుతను బిలిచి । చెప్పుమ! నీకే
కాంతుం డిష్టుఁడొ? నావుడు, సంతసమున నామె యిట్లు । చక్కఁగఁ బలికెన్.
తే॥ ఎల్లభువనంబులందున నెవఁడు బలుఁడొ, వాఁడె నాకు విభుండగు బాధ మవల
నతఁడు మొదిల్లి యింద్రుఁడే యధికబలుఁ, డంచు నాతనిం బిల్చి సింహాసనమిడి.
ఆ॥ సత్యమాడనట్టి । జనుని సర్వంసహా, మోయఁజాలనంచు । మొత్తుకొనదె
కాన నిన్నుమీఱు । ఘనబలుండున్నాఁడ, లేఁడ? నాకుఁ జెపుమ లేఖవర్య!
వ॥ నావు డింద్రుండు మనూత్తమా! యథార్థంబుగాఁ బలుకుచుంటి. జగ
త్ప్రాణుని విడిచి నే నేకార్యంబును జేయఁజాలను. కాన నాతండె నాకంటె బలవం
తుండని చెప్ప నతం డంగీకరించి యమ్మారుతుని నామంత్రణంబు సేసి నీకంటె
బలుండగు వానిం బేర్కొను మన నతం డాలోచించి నావేగంబునకు సమస్త్రపపం
చంబు కంపించును గాని ధరాధరంబులు జలింపవు. అక్కతంబున నవియే ఘనంబు
లని వక్కాణింప నామనువు మొదిల్లి యాశైలంబుల నాహ్వానించి యథాప్రకా

రంబుగాఁ బ్రశ్నింప నవ్వి మమ్ము భరించునది భూఖండమండలంబు గాన నదియే మాకంటె శ్రేష్ఠంబని స్పష్టీకరింప నాచక్షుషుం డాభూఖండంబును రావించి పూర్వో క్తంబుగా నడుగ నది యోమహాప్రభూ! నేను బలినిగాను. ఆదిదేవుండును వాసు దేవుండును సంకర్షణుండును సహస్రవదనుండును నాగేంద్రసామ్యశరీరుండును కైలాసతుల్యధవళవర్ణుండును కోటికందర్పదర్పహరిలావణ్యవిభ్రాజమానుండును, కోటిసూర్యప్రతీకాశభాసుండును కమలపత్రనేత్రుండును కమలకర్ణికాదివ్య నిర్మలపరిమళలోభితమధుకరనికరసంగీయమానుండును, కిన్నరసిద్ధచారణాద్యుపగీ యమానుండును సురాసురప్రకరసంధ్యాయమానుండును సర్వాగ్రవిరాజమానుం డును బ్రహ్మాండవిభుండును కైవల్యదుండును భగవంతుండును కారణకారణుండును నగు ననంతుండు లతాతరుగిరితరంగిణీసహితంబగు నన్నేకఫణంబులో మోయుచు రసాతలమూలభాగంబునందుండు. ఆమహాబలుని మించినవాఁ డొకండు నెందునను లేఁడని సమగ్రంబుగా బలికి యతని వీడ్కొనె. అంత నాచాక్షుషకుమారి నాబల ప్రతిభాప్రభావాదులం దెలిసికొని మత్ప్రాప్త్యర్థంబై పిత్రాజ్ఞఁ గైకొని వింధ్యాచలం బున కరిగి గ్రీష్మంబునం బంచాగ్నిమధ్యమందుండి క్రాగియు వానలఁ దడిసియు జలినిం జన్నీట నాకంఠంబుగా మునిఁగియు స్థండిలంబునం బరుండుచు బ్రహ్మను గూర్చి తపం బనేకలక్షసంవత్సరంబులవఱ కొనరించుచుండె. అత్తఱి శక్రయమ ధనదాగ్నివరుణసూర్యచంద్రమంగళబుధగురుశుక్రశను లా తపస్వినీవరరూపలా వణ్యాదులం దిలకించి పరికించి మోహించి మన్మథశరసంహతులై తాళజాలక యామె యాశ్రమంబున కేతెంచి మహానందంబుతో నిట్లనిరి. ౪౦

దేవేంద్రాదులు జ్యోతిష్మతిని మోహించి కోరుట.

ఉ॥ ఓ మదిరాక్షి! యెందుల క । ను త్తమమా తపమిట్లొనర్తువో?
నీమెయి కష్టపెట్టుటయు । నింద్యము ప్రాయము యోగ్యమైనదే
యీామెయి మాకుఁ దెల్పు మది । యిద్దె ఫలింపఁగఁ జేయనేర్తుమో
సామజయాన! నావు డల । చాక్షుషపుత్త్రిక యిట్లు చెప్పెడిన్. ౪౧

ఆ॥ ఆర్యులార! నాకు।నాసహస్రాస్యుండు, పరుఁడు బలుఁడును భగ।వంతుఁడగు న
నంతుఁ డిపుడు ప్రాణ।నాయకుం డగుటకై, తపముఁ జేయుచుంటి।దత్పరతను.

క॥ అవ్వాల నవ్విబుధో త్తము, లవ్వచనము లాలకించి । యరశే! యనుచున్
నవ్వి పకాపక యామెకు, నివ్విధి నొకఁడొకఁడు బల్కె । నిందునిభాస్యా! ౪౩

వ॥ అందాదియందు బృందారకేంద్రుం డరుదెంచి యిట్లు హెచ్చరించె.

చ॥ సరసిజలోచనా! వృథగ । సర్పముఁగూర్చి తపించుటేలకో?
త్వరను దనంతఁదావలచి । వచ్చిన నన్ను శతక్రతున్ సురే

శ్వరు వరుగా గ్రహించి బహు ♦ సౌఖ్యములం గనరాదె సుందరీ!
కరివరయాన! చంద్రముఖి! ♦ కంబుగళా! తడవేల? చెప్పవమ్మా! ౪౫

ఉ॥ ఆవలఁ గాలుఁ డేగి యిటు ♦ లాడెఁ జెలీ! యమధర్మరాజు లో
కావళి శిక్షఁ జేసెడి మ ♦ హాబలవంతుఁడనైన నన్ను వే
నీవు వరించి యెల్లపుడు ♦ నెమ్మిని మత్పితృలోకమందునన్
భావుకసౌఖ్యముల్ గనుమ! ♦ పంకజపాణిరో! కీరవాణిరో! ౪౬

ఉ॥ అంతఁ గుబేరుఁ డిట్లు పలు ♦ కాడెను జాక్షుసపుత్రికామణీ!
సుంతను నెంతవారలను ♦ జొక్కఁగఁ జేసెడి ద్రవ్యరాశిక
గాంతుఁడ రాజరాజును న ♦ ఖండబలుండను గానఁ బాముపైఁ
జింతను వీడి నన్నిపుడు ♦ చేకొనుమా! భువనైకమోహినీ! ౪౭

ఆ॥ అవల నగ్నివచ్చి ♦ యాడె నీవిధముగా, సర్వదేవముఖుని ♦ సర్వయజ్ఞ
సుప్రతిష్ఠితు నను ♦ సొంపుగాఁ జేపట్టు, మంబుజాక్షి! విడిచి ♦ యన్యబుద్ధి.

తే॥ అంత వరుణుండు నిట్లనె ♦ వ్యథను విడిచి, జలధినాయకుఁ బాశాది ♦ కలితు లోక
పాలకుని నన్ను వేగ చే ♦ పట్టి వైభ, వములఁ గనుమ జ్యోతిష్మతీ! ♦ కమలనేత్ర!

క॥ వెండియు రవి సని యిట్లనెఁ, జండకరుఁడ సర్వకర్మ ♦ సాక్షి జగచ్చ
క్షుండను స్వర్మణిఁ గావునఁ, బెండిలియగు నీచగతిని ♦ విడిచి మిటారీ! ౫౦

మ॥ పిదపన్ జంద్రుఁడు వోయి యిట్లనియె నో ♦ బింబాధరా! లోకవి
ద్యుదుఁ దారేశు సుధాంశు నోషధిపతిన్ ♦ రమ్యాంగు రాజున్ నన్
మదిరాక్షీ! తమిఁ బెండ్లియాడు మిపుడే ♦ మావారు మీవారలున్
ముదముం జెంద ననంతుఁడన్ బలునిపైఁ ♦ బోనీక నీబుద్ధినిన్. ౫౧

తే॥ అంత మంగళుఁ డిట్లనె ♦ నింతి! నాకుఁ దల్లి యీరత్నగర్భయ ♦ తండ్రియన్నఁ
బరుఁ దురుక్రముఁడగు పొట్టి ♦ వడుగుగాదె, వృద్ధి గోరినచో నన్నుఁ ♦ బెండ్లియాడు.

ఆ॥ అవల బుధుఁడు నిట్టు ♦ లనెఁ గామినీరస, వర్ధనుండ గుణిని ♦ బలుఁడఁ గాన
సకలసురల విడిచి ♦ సుకముగా నాతోడ, రతులఁ దేలుచుండ ♦ రాదె రమణి!

క॥ అంత బృహస్పతి యిట్లనె, గాంతా! ధిషణుండ దేవ ♦ కాండగురుండన్
శాంతుఁడ దాంతుఁడ మంత్రిని, స్వాంతమునకు నచ్చెనేని ♦ వరియింపు నన్నున్.

క॥ అవలన్ శుక్రుం డిట్లనె, గవివరుఁడను భార్గవుఁడ న ♦ ఖండబలుండన్
దివిజారాత్యాచార్యుండను, బ్రవిమలమతిఁ జూచి నన్ను ♦ వరియింపు చెలీ! ౫౫

తే॥ అంత శని యిట్లు వాకొనె ♦ నంబుజాక్షి, నిఖిలనిర్జరశిరములన్ ♦ నిలుచు బలుఁడ
నాదు దృష్టిని సర్వుల ♦ బాధిగల్పఁ, గలను గావున నన్ గోరి ♦ గనుమ సుఖము.

వ॥ తత్పరంబునం దక్కరణి నక్కావరు లొక్కుమ్మడి వచ్చి వక్కాణించుట
నక్కన్యకామణి యాలకించి వెక్కసపడి యొక్కమాటు నన్నెక్కువగా స్మరించి

యధరంబు చలింపఁ గన్నుల నిప్పులు రాల మండిపడుచు నావేల్పులం గాంచె. తత్కోపంబున బ్రహ్మాండం బంతయు గంపించె. ఆనిలింపాధిపాదులు శాపం బిచ్చు నేమోయని ప్రార్థించిరి. కాని యాతపస్విని కొంత శాంతించియుఁ దాళంజాలక యవ్వారల నిట్లు శపింపం గడంగె. ౫౭

జ్యోతిష్మతి యింద్రాదులను శపించుట.

చ॥ అరెరె నిగా! హరించుటకు ♦ నైననుఁ జేరితి వక్కటానఁ బం
గురదకృశాంగ కాత్యసిత ♦ కుత్సితవిద్యుతినీచదృష్టులఁ
వఱలఁగ శ్వేతమాషతిల ♦ భక్షివి గమ్మిఁక ముందు నిట్టులె
వ్వరిదరిఁ జేరఁ బోవకుము ♦ భద్రము భస్మమొనర్తు వేల్పుడ! ౫౮

సీ॥ కావ్య! కాణుండవు ♦ గమ్ము! బర్హిర్ముఖ, గురువరా! స్త్రీసంజ్ఞ ♦ కుండవగుమ!
సౌమ్య! నీదినమున ♦ సర్వశూన్యం బౌత!, సుర్వ్యజ! వానరా ♦ స్యుండవగుమ!
శశి! నీవు రాజయ ♦ క్ష్మంబున మెచ్చుమా! ద్యుమణి! సంభగ్నదం ♦ తుండవగుమ!
వరుణ! జలంధర ♦ బాధితుండవు గమ్ము!, స్వాహేశ! సర్వభ ♦ క్షకుఁడవగుమ!

తే॥ గుహ్యకేశ్వర! హృతపుష్ప ♦ కుండవగుమ!, యంతకా! నీవు దనుజవ ♦ రావమాని
తుఁడవు గమ్మని భీతిభీ ♦ తుఁడగు నిర్జ, రేశ్వరుం గని చీకొట్టి ♦ యిటు శపించె. ౫౯

మ॥ సురనీచా! సురనేతనంచు నిటకున్ ♦ సుద్దుల్ సళింపన్ ననున్
హరియింపన్ జనుదెంచి యుంటి విటుఁ నీ ♦ యన్నున్ నృపుం డొక్కఁడే
డ్తెఱఁగాఁ జేయుచు నీవు వోవనెటకో ♦ దివ్యంబు నీస్వర్గమున్
బరిపాలించుత తుచ్ఛ! మత్పతిఁ బరున్ ♦ బ్రహ్మన్ బలున్ దూఱెదే? ౬౦

తే॥ మఱియు నొక మహాబలిరణ ♦ మండలమున, నిన్ను నిర్జించి పాశాళి ♦ నెఱిఁగఁ గట్టి
ప్రసభముగ లంకయందలి ♦ బహుభయంక, రాంధకారగృహమున వే ♦ యుంగలండు.

ఉ॥ అంతట నట్లు శప్తులయి ♦ నట్టి యమర్త్యుల నింద్రుఁ డాగ్రహా
క్రాంతమనస్వియై "సుదతి." ♦ కారులఁ బల్కెద వేల? యిష్టా జ
న్మాంతరమందొ యేసమయ ♦ మందొ యనంతుఁడు నీకు నెట్టులోఁ
గాంతుఁడుగా లభించినను ♦ గల్గఁడు పుత్రుఁ డొకండు సైతమున్. ౬౧

తే॥ అని శపించి తద్విద్యుతి ♦ కాగలేక, వేల్పులంగూడి నిజదివ్య ♦ విష్టపమున
కరిగె నంతట నక్కన్య ♦ మరలఁ దపము, సేయఁ గడఁగెను జిత్తంబు ♦ చెదరకుండ.

ఆ॥ తత్పరమున బ్రహ్మ ♦ తత్తపంబును మెచ్చి, బ్రాహ్మణులను గూడి ♦ వాణితోడ
హంస నెక్కి యామె ♦ యాశ్రమంబున కేగి, యంబరమున నిలిచి ♦ యనియె నిట్లు.

క॥ జ్యోతిష్మతి! నీతపమే, ప్రీతిం గలిగించె నాకు ♦ వేగం బే త్వ
చ్చేతస్స్థితవాంఛాస్థితి, యీతఱి నెఱిఁగించికొనుమ! ♦ యిచ్చెద నిదిగో. ౬౨

చ॥ అనుపమతన్మృగేక్షణయు ♦ నాకమలాసనదివ్యసూక్తులన్
విని గళవారినుండి వడి ♦ వెల్వలకున్ జనుదెంచి భక్తితోఁ
గని వినుతించి మ్రొక్కులిడి ♦ కారుణికోత్తమ! నా కనంతుఁడే
పెనిమిటియౌనటుల్ సలిపి ♦ వేడ్కను గూర్పుమ! యీక్షణంబునన్. ౬౬

బ్రహ్మవరంబున జ్యోతిష్మతి రేవతియై పుట్టుట.

వ॥ పిమ్మట నత్తమ్మిచూలి యమ్మా! నీవరంబు దుర్లభంబు. అయ్యును నెసంగెదనుగాని యిప్పుడే ధరను వైవస్వతమన్వంతరంబు ప్రారంభించె. ఇందిరువదియేడవ యుగం బతిక్రమించుసమయంబున నీమనోరథంబు సఫలంబు గాఁగలదు. అంతవఱకు వేచియుండుమన నక్కన్నియ క్రమ్మఱం బ్రణమిల్లి వాణీవల్లభా! మీగడు వతిదీర్ఘంబుగా నున్నది. సహింపజాల. సర్వసమర్థులు నావాంఛితం బతిశీఘ్రంబుగా ఫలించున ట్లొనర్పుము. లేదేని నాచే దేవతలు శాపదగ్ధులైనట్లు నీవును గాఁగలవన నానలువ భయభీతుండై యించుక యోజించి కుమారీ! యొండొక కారణంబున నాగడువు త్రుటిగాఁ జనఁగలదు. కాన నీవు వెంటనే కుశస్థలీపురి నుండు రేవతుండను రాజునకుం బుట్టి నీకోరిక దీర్చుకొనుమని వరం బిచ్చి యంతర్హితుం డయ్యె. అంత నాజ్యోతిష్మతి తద్విధంబునం బుట్టి రేవతియను నామంబుతో శుక్లసుధాంశుభాతిఁ గ్రమంబుగా రూపౌదార్యాదిగుణంబులతో వర్థిల్లుచు వివాహయోగ్యయగుటం దండ్రియగు రేవతుండు గాంచి కుమారీ! నీకెట్టి కాంతుం డిష్టుండో యని చనవున నడిగి సర్వాధికబలుండే నాకు ప్రియుండను ప్రత్యుత్తరంబు గైకొని తాదృశవరుని యోజించి తోఁచక విచారింప బ్రహ్మలోకంబునకుం బుత్రీసహితంబుగా నరిగి యట క్షణంబు గడుపునంతలో నిలను బ్రహ్మోదితకాలం బత్యాసన్నంబయ్యె. ఇంతవఱకు నక్కన్నియతో నాతం డందునన యున్నాఁడు. కాన నీవు క్షిప్రంబుగా నాకన్యకయందుఁ బ్రవేశించి ద్వారకాపురమందు నాతో సుఖంబుగా విహరింపుమని యాజ్ఞాపించె. అంత ౬౭

తే॥ నాగలక్ష్మియు స్వప్రాణ ♦ నాయకుఁడు న
ఖండబలుఁడు పరుఁడునగు సం ♦ కర్షణునకు
మ్రొక్కి వీడ్కొని విధి లోక ♦ మునఁ జెలంగు
రేవతీకన్యకన్ జొచ్చె ♦ రేవితోడ. ౬౮

తే॥ అవలఁ నట్టి సంకర్షణుం ♦ డఖిలలోక,వినుతగోలోకమందుండి ♦ చనియె నిద్ధి
యఘహారంబగు బలరాము♦నాగమ మిఁక,నెద్దివిందువోయునరాజ!♦యెఱుఁగఁ జెపుమ!

ప్రాడ్వివాకుండు దుర్యోధనునకు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబు సంగ్రహించి వచించుట.

చ॥ అనవుడు భూపుఁ డిట్లనియె ♦ నాబలు భక్తుఁడనైన నాకుఁ ద
ద్ఘనమహిమంబుఁ జెప్పి కృతి ♦ గా నొనరించితి రీర లావిధం
బున నలరామకృష్ణు లిలఁ ♦ బుట్టి పితల్ విడి గోకులంబునం
జని రెటుఁ దమ్ము వ్రేలెఱుఁగ ♦ జాలనియట్లిటులుండిరో ? గురూ ! ౬౦

తే॥ ఇట్టివిషయము సెపుమా! ము♦నీంద్ర! యనఁగఁ, బ్రాడ్వివాకుండునిట్లనెఁ♦ బార్థివేంద్ర! యొక్కతఱి మధురాపురి♦నుగ్రసేను, నన్నయగు దేవకుండను♦యదువిభుండు.

చ॥ తనసుతయైన దేవకినిఁ ♦ దద్వసుదేవున కిచ్చి పెండిలిన్
బొనరిచి పంపునప్డు యదు ♦ భూమివిభుఁడగు నుగ్రసేను నం
దనుఁడగు కంసుఁడొక్క యర ♦ దంబున వారలఁ నెక్కఁజేసి వే
డ్కను వడి ద్రోలఁగాఁగడఁగెఁ ♦ గౌరవనాయక ! యట్టిపట్టునన్. ౬౧

తే॥ కంస ! యీసతి యష్టమ ♦ గర్భమందుఁ
గలుఁగు పురుషుఁడు నిను జంపఁ ♦ గలఁడు సత్య
మనెడి నశరీరవాణిని ♦ నవధరించి
యా మహాబలుఁడగు కంసుఁ ♦ డాగ్రహించి. ౬౩

చ॥ కరమునఁ గత్తిఁబట్టి స్వస ♦ కంఠముఁ గోయఁగఁబోవఁ గాంచి బల్
త్వర వసుదేవుఁ డడ్డుపడి ♦ బావ! యధర్మము మాను మీమెకె
త్తఱిఁ దనయుల్ జనించెదరొ ♦ తత్క్షణమందునఁ దెచ్చి యిచ్చెదన్
నఱకుము స్వేచ్ఛ నానుడులు ♦ నమ్ముమనంగఁ దదాగ్రసేనియున్. ౬౪

ఉ॥ ఒప్పుచు వారినిర్వుర మ ♦ హోద్ధతితోఁ జెఱసాలయందునన్
జొప్పడఁజేసి చింతవిడి ♦ సొంపుగనుండె ననంతరంబునం
దప్పువుబోఁడికిన్ బ్రథమ ♦ మందు జనించిన దివ్యపుత్రునిన్
దెప్పునఁ గొంచు నట్టి వసు ♦ దేవుఁడు కంసున కిచ్చె నంతటన్. ౬౫

తే॥ కంసుఁడా వసుదేవునిఁ♦గల్లలాడు, వాఁడు గాఁడని పొగడి యా♦బాలుఁ జంపకుండ విడె నంతఁ గయ్యపుఁ♦దిండి యతని, కడకు నరుదెంచి పల్కెడఁ♦గడఁగ నిటుల.

చ॥ యదుభవులున్ నిలింపులు న ♦ హర్నిశలున్ భవదాత్యయంబునే
హృదయములన్ దలంతురని ♦ రోఁగెను బిమ్మట జాతరోషుఁడై
యదువిభుఁ డాకి మెప్పటికి ♦ నప్పుడు దేవకి గన్నబిడ్డలన్
జదిపి యదుప్రధానులను ♦ జండతఁ జూచెడిఁగుంది పాఱఁగాన్. ౬౬

తే॥ ఇంతలో దేవకీదేవి ♦ యేడవపరి, బలుని భగవంతుని సహస్ర ♦ వదను గర్భమందుఁదాల్ప శ్రీకృష్ణాజ్ఞ♦నట్టి యోగ, మాయ తత్తేజమునుగొని♦పోయి వడిగ.

ఆ॥ వ్రజమునందు నున్న । వసుదేవపత్నియౌ, రోహిణి జఠరమున । రూఢిఁ గూర్చె
మధురయందుఁ జెలఁగు । మనుజు లీయుమగర్భ, మేడకేగె నంచు । నాడి రంత. ౮౧

తే॥ అవల రోహిణికిఁ గర్భమై । యైదుదినము, లైన పిమ్మట దేవకీ । మానవతియు
నందమందిరమాతయు । నాణెమైన, ప్రభలవెలుఁగంగ భవ్యమౌ । వ్రజమునందు.

తే॥ ఐదుగ్రహము లుచ్చస్థితి । నలరుచుండఁ, దులను స్వాత్యుడుబుధవార । కలితమైన
భాద్రపదశుద్ధషష్టినిఁ । బట్టపగలు, గులవధూమణియౌ నామె । బలునిఁ గనఁగ.

ఉ॥ వేల్పులు మంచిపూవులను । బెల్లుగఁ జల్లిరి వారిదోత్కరం
బల్పతుషారముం గురిసె । నావల నందుఁడు బిడ్డకుం బ్రియా
జల్పితజాతకర్మమును । సల్పి ధరామరపంక్తి కాల న
స్వల్పముగా నొసంగి పురి । వర్తిలు గోపుల సత్కరించెఁగా. ౮౨

వ॥ అంతఁ గారాగృహంబందున్న దేవకీదేవి యష్టమగర్భంబు ధరించి పరిపూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణచంద్రునిం గాంచఁగా వసుదేవుండు తదాజ్ఞచే నొకడోలిక నాశిశువు నుంచికొని మహానిశీథంబున బయలువెడలి యమునానదిని దాఁటి వ్రజంబునందు యోగమాయం గాంచి నిద్రించెడి యశోద సెజ్జపై దనతనయుని డించి యందుండు యోగమాయాకన్యకం గొని వడితో నిజబంధనంబునం బ్రవేశించె. అవల దద్బాలికారోదనధ్వని యాలించి కావలివా రాకంసునితోఁ జెప్ప నాతం డతిద్రుతగతినిఁ జనుదెంచి యాబిడ్డం గైకొని యొండుబండపైఁ గొట్ట నక్కన్యక చివుక్కునఁ బైకెగసి సిద్ధచారణాదులు స్తుతించుచుండ నిలిచి యోరీ దుష్టా ! నిన్ను జంపు బలుం డీవలకే యెచటనో జనించియున్నాఁడు. వ్యర్థంబుగా దేవకీవసుదేవుల హింసించెద వేల? యని పలికి వింధ్యాచలంబున కేగె. తరువాత నాయదువిభుం డాలోచించి యవ్వారలఁ జెఱనుండి విడిచి పూతనాదిరాక్షసులం బిలిచి పదిదినంబుల లోపల ప్రపంచంబంతయుఁ దిరిగి వెదకి మీకుఁ గనఁబడిన పిల్లల నెల్లరను జంపి యావార్త దెలుపుండని పంచె. ఇఁక గోకులంబునందు నందుండు నందనోత్సవంబైనదని విని మహానందంబుతో మహోత్సవంబు సలిపె. ఇట్లా రామకృష్ణులు కంసభయమిష నటనుండి గోకులంబున కరుదెంచి గోపికాగోపకులను మోహపరచుచు నద్భుతంబులగు బాలక్రీడలం గావించుచుఁ బెరుఁగుచుండిరి. మఱియు నేమి వినవలతువో చెప్పుమన నాదుర్యోధనుండు సంతోషించి యామునీంద్రున కిట్లనియె. ౮౩

క॥ ధీర ! యల రామకృష్ణులు, ధారుణిపై నవతరించి । తద్వ్రజమందుం
ద్వారక మధుర మఱొక యెడ, నేరహిఁ దగి? రద్ది సంగ్ర । హించుచుఁ జెపుమా !

తే॥ అనఁగ బ్రాడ్వివాకుండు నా । యవనిపతికి, నీ కతఃపూర్వమందున । నేను సెప్పి
నట్టి వ్రజమధురాద్వార । కాదిపురుల, వారు సల్పిన లీలలం । వరుసఁ జెప్పె.

తే॥ జనక ! తిరిగి సుయోధన॰చక్రవర్తి,యిటుల నడిగెను మునివర్య!॰యెపుడుబలుఁడు
యమునదరి నాగకన్యక ॰ లైన గోపి,కలను గూడి క్రీడించెనో? ॰ పలుకుమయ్య !
ఆ॥ అనఁగఁ బ్రాడ్వివాకుఁ॰డనె నిట్లు యువరాజ!, సీరి యొక్క తఱిని॰స్నేహితులను
జూడ నుత్సుకుఁడయి ॰ సుందరతాలాంక,సహితరథము నెక్కి ॰ సత్వరమున.
ఉ॥ ద్వారకనుండి గోకులము ॰ దక్షిణమందునఁజేర నెయ్యరుల్
బేరిమి సల్పి తోడుకొని ॰ వేశ్మములకా జనుదెంచి రంత నా
శూరుని రాక నందుఁడు య॰శోమతియుం గని ప్రీతి నాతనిం
జేరియుఁ గౌఁగిలించుకొని ॰ క్షేమము నడ్గిరి సక్రమంబుగాన్. ౮౮
తే॥ అంత బలరాముఁడందున ॰ నాత్మమిత్ర,బంధుగోగోపికాగోప ॰ పంక్తితోడ
గలిసి చైత్రవైశాఖముల్॰గడచుదాఁక,సంతసంబున నుండె నా॰సమయమందు.
ఆ॥ మున్ను జెప్పఁబడిన ॰ భోగికన్యక లిలఁ, బ్రేతలుగ జనించి ॰ రేవతీశ
లబ్ధికొఱకు దివ్య॰లాంగలిపంచాంగ,మును గ్రహించి గర్గ॰మునిముఖమున.
క॥ దాని జపించుచు సిద్ధి న,నూనముగాఁ బొందియుండి ॰ రుచ్యాప్తియబలుం
డా నారీరత్నంబుల,తో నొప్పుచు నొక్కతఱిఁ గు॰తుకమతితోడన్. ౯౧
చ॥ యమునతటంబుఁజేరి యమృ॰తాంశుఁడు సర్వకళాప్రపూర్ణుఁడై
సుమఫలవృక్షవల్లరుల ॰ శోభనుజెందు వనంబునన్ వినో
దముగ వెలుంగ దివ్యసిక ॰ తామయవేదికలందుఁ జైత్రపూ
ర్ణిమఁ బృథురాసకేళులను ॰ నేర్పునఁజేయఁగడంగె నిట్టులన్. ౯౨

బలరామరాసలీలావర్ణనము.

సీ॥ కమలమరందరే ॰ ణుమిళితగంధవా,హములు శీతముగ మం ॰ దముగ వీవ
బల్లవసుమరజో ॰ భాసురశుకపిక, బర్హిణాదులును శ్రా ॰ వ్యముగఁగూయ
మాలతీపద్మినీ ॰ మాధవీ మధుమత్త,షట్పదంబులు ప్రీతి ॰ ఝుంకరింప
శ్యామలవిద్యుతి ॰ చారుతరమగు కా,ళిందిభంగంబు లా ॰ నంద మిడఁగ
తే॥ మకుటకుండల కంకణ॰మణిమయాంగ,దాంగులీయకహారతా॰రాదిభూష
ణాంచితుండయి యక్షీజ॰నాళినొప్పు, ధనదువలె గోపికలతోడఁ॰దనరి బలుఁడు.

వ॥ వరుణదేవప్రేషితంబయి వనంబంతయుఁ బరిమళింపఁజేయుచు సుమభార గంధిలోత్థిభ్రమరనాదితమేదినీరుహకోటరంబులనుండి స్రవించు వారుణిం గ్రోలి కెందామరచందంబున గన్నులు జెన్నుమీఱ మకరధ్వజావేశంబున సోలుచు విహార పరిశ్రమప్రస్వేదాంబుకణంబులచే గండస్థలమకరికాపత్రభంగంబు భంగంబుగా బాహుదండంబు వేదండశుండాదండంబును బోలి యొప్ప హాలముసలాయుధంబులు హస్తంబులం బొల్పార నీలాంబరంబులు నిజాంగకంబున వినోదంబుగా మెఱయ గున్నయేనుఁగులీల నడచి తన తేజంబు కోటిపూర్ణేందుమండలద్యుతిం బురుడింపఁ

ద్రాసమండలభాసురసింహాసనాసీనుండై రత్నమంజీరనూపురకనకకింకిణీకంకణతాటంకహారాంగుళీయశిరోరత్నాద్యలంకారంబులచే నలంకృతలగు నాగోపికాసుందరులతోఁ గరేణువులంగూడి విహరించు మత్తకరీంద్రుకైవడి నవ్వారల మనోరథంబుదీర మహాచిత్రంబుగా ననేకరీతులం గ్రీడించె. అంత ౯౪

తే॥ అర్కతనయాతటవనప ర్యటనబహువిహారకష్టజనితనిదా ఘాంబుకణవృతాననారవిందుండగు హలి జలకము,లాడ దవునుండి రమ్మని యమునఁ బిల్చె.

తే॥ అటుల నాహ్వానసందిన యమున యతని, దరికిఁ జనకుండె నత్తఱిఁ దద్బలుండు గాంచి కనలి దానిని హాలా గ్రమునఁ జెంత,కీడ్చుకొని నిష్ఠురంబుగ నిటులఁ బల్కె.

క॥ ఓసీ! కాళిందీ! నా,కీసమయమునం దవజ్ఞ యీ వొనరుతువే?
నాసరివారలు లేరని, నీసూటికిఁ దగినలాగు నెఱిఁ దిరిగెదవే? ౯౭

తే॥ కాని యీ ముసలంబుతో నీనిమిషము,నందు శతఖండములుగ ని న్నాచరింతు
నంచు భర్త్సింపగా నట్టి యమున భీతిఁ,బొంది తత్పాదనీరజ ములను వ్రాలి.

మ॥ బలరామా! యదువంశసాగరశశీ! భక్తాళిచింతామణీ!
పలుజోతంబులఁ జేయుచుంటిఁ గొనుమీ బ్రహ్మాండభాండంబు నీ
తల నావంతఁగఁదోఁచుచుండె నిఁక నా తప్పుల్ దయన్ బాపి నీ
బలమున్ గుత్తెముఁగంగ లేని ననుఁ బ్రో వన్ వేఁడుచుంటిన్ విభూ! ౯౯

చ॥ ఇటు వినుతింప రాముఁడు న హీనదయన్ గని యా కళిందజన్
దటుకునఁ గ్రమ్మఱిల్లి గజ తండముతోఁ దగు మత్తకుంజరం
బటు లల వ్రేఁతలన్ గలిసి యా యమునానదిఁ గ్రుంకి లేచి త
త్తటమునఁ జేరియుండె వసు ధావరవంద్యసుయోధనప్రభూ! ౧౦౦

తే॥ అపుడు యమునాతరంగిణి హాటకమణి, భూషణముల దివ్యాంబర ములను నీల
పటము లా బలునకు నిచ్చి వందనముల, సల్పి చనె నంత సీరియు నక్రమముగ.

తే॥ వేఱువేఱుగ వ్రేఁతలన్ బిల్చి యవ్వి, యిచ్చి తాను నీలపటంబు లిచ్చఁ దాల్చి
స్వర్ణనవరత్నమాలికల్ స్వగళమందు,వేసి యైరావతముబోలె వెలిఁగె లలిగ.

ఆ॥ ఇటుల నట్టి రేవ తీశుండు చైత్రవై,శాఖనిశల గడిపె శమనభగిని
కరిపురివలె బలుని గండుసూచించుచుఁ, గృష్టపంథఁ జెలఁగు నిప్పటికిని. ౧౦౩

క॥ ఇది బలరామకథావిధి, సదివిన వ్రాసినను విన్న జనులకఘంబుల్
జదియఁగ సద్గతి యొదవెడి, నెఱిఁ విందువా? మఱియుఁ జెపుమ! యిభపురనాథా!

క॥ అనఁగ సుయోధనుఁ డిట్లనె, మునివర! యాసతులు గర్గ మునిచే బలభ
ద్రుని పంచాంగం బెట్టులఁ,గొనిరో యావార్తనాకుఁ గూర్మిని జెపుమా! ౧౦౫

చ॥ పదపదిఁ బ్రాడ్వివాకుఁ డిటు పల్కెను గర్గనగంబునుండి స
మ్మదమున గర్గమౌని యొక మా అల సూర్యసుతాతటంబునన్

గొదరెడి దివ్యకుంజమున • గూర్చ జని యేకతుఁడౌచు సాధుభ
క్తదయితరామకృష్ణులను • ధ్యానముసేయుచునుండె భక్తితోన్. ౧౦౬

తే॥ అపుడు గోపికలుగఁబుట్టి•నట్టి నాగ,కన్య లాదిజన్మజ్ఞాన • కలితలగుచు
వచ్చి యాగర్గమౌనికిఁ•బరమభక్తి, వందనంబుల నొసరించి•పలికి రిటుల. ౧౦౭

బలభద్రపంచాంగము.

క॥ బలభద్రుఁడు మాకిప్పుడు, సులువుగఁ జిక్కంగవలయు • సూరివరా! యం
దుల కేపనులను నేరీ,తుల సలుపవలెఁ జెపుమా య•దుప్రవరగురూ! ౧౦౮

తే॥ పిదప గర్గుఁడు వారల • విమలభక్తి, మెచ్చి బలభద్రపంచాంగ • మిచ్చనిచ్చె
నన సుయోధనుఁ డాలించి•మునివరేణ్య!,యద్దియెట్టిదో వివరింపు•మార్య! యనఁగ.

ఆ॥ ప్రాడ్వివాకుఁ డిట్లు • బల్కెఁ దద్బలరాము,పద్ధతి పటలముఁగ•వచము నుతి స
హస్రనామములను • నైదింటిలోఁ దొలి, దైనపద్ధతి విను•మయ్య భూప! ౧౧౦

ఆ॥ ప్రతిదినంబునందు•బ్రాహ్మ్యముహూర్తంబు,నందు "రామ! కృష్ణ"•యంచు లేచి
గురుని మ్రొక్కి భువినిఁ•గూడ ధ్యానించుచుఁ, బుడమిపైని నడుగు • లిడి కడంక.

క॥ జలమును దాఁకి రహస్య,స్థలమున దర్భాసనమున • సంస్థితుఁడై చే
తులఁ దొడపైనిడి చూపులు, నిలిపి స్వనాసాగ్రమందు • నిష్ఠాపరుఁడై. ౧౧౨

చ॥ పరుని ననాదిమధ్యలయు • భక్తజనప్రియు రేవతీమనో
హరు వనమాలికాధరువి • హారవిలోలు సుశీలు మేచకాం
బరు జగదేకసుందరు ది • వస్పతిదంతిసమాను గోపికా
వరు బలభద్రు ధ్యానమును • భావమునందు నొనర్పఁగావలెన్. ౧౧౩

తే॥ ఇటుల నిత్యము తత్ప్రీతి • కేకభుక్తి,ద్విజలపానములన్ దగి • విడిచి కల్ల
విజితషడ్వర్గుఁడౌచు భు•విని శయించి,మూఁడుపూఁటలన్ ధ్యానించు•పూరుషునకు.

తే॥ సాంఖ్యయోగాదివిధులచే•సంభవింప, నట్టి కారణకారణుఁ•డైన బలుఁడు
గోచరుండయి కరుణతోఁ•గోర్కె దీర్చు, నిదియ పద్ధతి పటలంబు•నిఁకను వినుము!

వ॥ యువరాజా! అతిగుహ్యంబును వృద్ధిసిద్ధిప్రదాయకంబును బ్రహ్మచే నారదున కుపదేశింపఁబడినదియు నగు తత్పటలంబునకుం బ్రథమంబునం బ్రణవంబు నుద్ధరించి కామబీజంబుఁ జేర్చి కాళిందీభేదనసంకర్షణపదద్వయంబును జతుర్థ్యంతంబులుగా మార్చి కూర్చి తుదను "స్వాహా"యను పదంబు లగించి షోడశాక్షరాత్మక మంత్రరాజంబును దీక్షతో లక్షపదియాఱు వేలమాఱులు జపించి తుట్టతుదను శుభప్రదంబగు స్థండిలంబున ద్వాత్రింశత్పత్రవిభాసురంబును గర్ణికాకేసరోజ్జ్వలితంబునగు పద్మంబు నైదురంగులతోఁ జిత్రించి దానిపై స్వర్ణసింహాసనం బేర్పరచి యందు బలభద్రప్రతిమ నుంచి దానికి "నమోభగవతే" యను మంత్రంబుచే శిరంబులో నమస్కరించి "జయజయానంత" యను దానిచే వాహనంబిడి

"నమస్తేస్తు"అను మంత్రంబుతో నాసనాదిషోడశోపచారంబులం గావించి "విష్ణవే" యను దానిచే బాదాదిసర్వాంగపూజం గావించి తన్నామమంత్రంబుచే శంఖ చక్రగదాపద్మాసిధనుర్బాణహలముసలకౌస్తుభవనమాలా శ్రీవత్సపీతాంబరనీలాంబర వంశీవేత్రగరుడాంకతాలాంకరథదారుకసుమతికుముదకుముదాక్షశ్రీదామాదులను వేఱువేఱుగా నర్చించి విష్వక్సేనవేదవ్యాసదుర్గావినాయకదిక్పాలనవగ్రహంబులను సక్రమంబుగాఁ బూజించి స్థాలీపాకవిధానంబున వీతిహోత్రునిం దృప్తిపఱిచి యందు మూలమంత్రంబుచే నిరువదివేలయాహుతులను, ద్వాదశాక్షరిని నెనిమిదివేల యాహుతులను, జతుర్వ్యూహమంత్రంబుచే నెనిమిదివేలయాహుతులను వేల్చి యా యగ్నికిం బ్రదక్షిణంబు లాచరించి నమస్కరించి దివ్యాంబరసువర్ణభూషణ సవత్సగోధనంబు లాచార్యునకు సమర్పించి భోజనదక్షిణాదులచే బ్రాహ్మణులకుఁ దుష్టి గూర్చి నాగరులనుసైతము భోజనాద్యుపచారంబులచే గౌరవింపవలయు. ఇట్లీపటలంబు నియమంబుగా నడపు జనుం డిహాముత్రఫలసిద్ధులం బొందుఁగాదె. వెండియు వేదవ్యాసకృతంబగు తత్స్తోత్రంబు విశదీకరించెద వినుమని యిట్లనియె.

సీ॥ దేవాదిదేవాయ ♦ రేవతీరమణాయ, సంకర్షణాయ ర ♦ సాధరాయ
శేషాయ పూర్ణాయ ♦ సీరహస్తాయ స, హస్రాననాయ మ ♦ హాబలాయ
రోహిణీపుత్రాయ ♦ మోహనాకారాయ, యజ్ఞనేత్రాయ కృ ♦ ష్ణాగ్రజాయ
నీలవస్త్రధరాయ ♦ తాలాంకరుచిరాయ, కరివరపట్టణ ♦ కర్షకాయ
తే॥ కూటముష్టికకుంభాండ ♦ కూపకర్ణ, బల్వలాసురధేనుక ♦ ద్వివిద రుక్మి
కంససోదరతతినాశ ♦ కాయ దివిజ, మానితాయ శూరాయ న ♦ మోనమోస్తు.

మ॥ యమునాభేదన! కామపాల! ముసలీ! ♦ యాభీరవామాంగనా
రమణా! గోకులమండనా! కురుధరా ♦ రాజన్యశిక్షాగురూ
త్తమ! నానావరతీర్థపర్యటనస ♦ క్తా! భక్తచింతామణీ!
యమళోదారమనీష! ముక్కెదను రా ♦ మా! నన్నురక్షింపుమా! ౧౧౮

క॥ మునిఫణిసురవరసన్నుత!, యనఘా! బలభద్ర! నీకు ♦ నభివాదనముల్
బొనరిచెదఁ గైకొనుమీ, కనికరమున నన్ను గనుచుఁ ♦ గావు మనంతా! ౧౧౯

తే॥ ఇద్ది నుతి యిఁకఁ గవచంబు ♦ నీవు వినుమ!, జనుఁడు నీరాడి క్షౌమవ ♦ స్త్రములఁ గట్టి
దర్భబృసినొప్పి కుశపవి ♦ త్రంబుఁ బెట్టి, శిరమునందు మంత్రమునఁ బ్రో ♦ క్షించుకొనియు.
ఆ॥ మనమునందు నతని ♦ మఱిమఱిఁ దలఁచుచు, వందనములఁ జేసి ♦ పాపహరము
క్షేమకరము నైన ♦ శ్రీబలకవచంబు, నిటు ధరింపవలయు ♦ నిభపురీంద్ర! ౧౨౦

సీ॥ బ్రహ్మాండవిభుఁడును ♦ బరమేశుఁడునగు గో, లోకనాథుఁడు నన్నుఁ ♦ సాఁకుఁగాత
సేనాదయంబులఁ ♦ సీరి రక్షించుత, హలి యుద్ధమున గెల్పు ♦ సలుపుఁగాత

ముసలి దుర్గంబులన్ బ్రోచుత వనములన్, సంకర్షణుఁడు నన్ను సాకుఁగాత
యమునావిభేదనుం డప్పులఁ బ్రోచుత, గాలాంబరుం డగ్ని గాచుఁగాత

తే. ననిలమందు రాముండు గాపాడుఁగాత, బలుఁడు నింగిని బ్రోవుత వారిధుల న
నంతుఁడును రక్షసేయుత నగములందు, వాసుదేవుఁడు బ్రోచుతన్ బ్రత్యహమును.

సీ. వాదమున సహస్రవదనుఁడు బ్రోచుత, గామపాలుఁడు వెలన్ గాచుఁగాత
గామమునన్ ధేనుకామిత్రుఁ డోముత, గలనున ద్వివిదారి గాచుఁగాత
బిల్వలారియు నాసఁ బ్రభీతినిం బ్రోచుత, గద రౌహిణేయుఁడు గాచుఁగాత
మోహమునన్ జరాపుత్రారి బ్రోచుత, నుదయాన వృష్ణీంద్రుఁ డోముఁగాత

తే. ప్రాహ్ణమున మధురాపతి రక్షసేయుఁ, గాత మధ్యాహ్నమున గోపకసఖుఁ డోము
తన్ స్వరాట్టపరాహ్ణమం దయను బ్రోచుఁ, గాత ఫణిపతి సాయాన గాచుఁగాత.

ఆ. క్షపఁ బరాత్పరుండు గాచుత నర్ధరాత్రమునఁ గల్యమున దురంతబలుఁడు
గాచుఁగాత నాల్గుకడలఁ బ్రలంబారి, గాచుఁగాత నన్ను గరుణతోడ. ౧౨౪

తే. నాల్గువిదిశలన్ రేవతీ నాథుఁ డోముఁ
గాత యాదవేంద్రుఁడు క్రిందఁ గాచుఁగాత
నూర్ధ్వమున బలభద్రుండు నోముగాత
నెల్లయెడలఁ బూర్ణుండు రక్షించుగాత. ౧౨౫

క. కురుధరణీరమణా! యిది, సురనరదైతేయభీతి శోకహరంబున్
దురితేంధనతతివైశ్వానరమగు బలకవచమంచు నమ్ము మనంగన్. ౧౨౬

తే. కౌరవేశ్వరుఁ డిట్లనె ధీరవర్య!, యట్టి పంచాంగమందున నైదవదిగ
దగుసహస్రనామంబులందయను నాకుఁ, జెప్పుమనఁ బ్రాడ్వివాకుండు సెప్పె నిట్లు.

వ. ఈసహస్రనామస్తోత్రమహామంత్రంబునకు గర్గాచార్యుండు ఋషిగను, ననుష్టుభంబు ఛందంబుగను సంకర్షణపరమాత్మ దేవతగను, బలభద్రుండు బీజంబుగను, రేవతి శక్తిగను, ననంతుండు కీలకంబుగను నొప్పు. ఇది ముందుగా "స్ఫురదమలకిరీట" మ్మను శ్లోకంబుతో ధ్యానించి "బలభద్రయను" నామంబు మొదలుకొని "శుభాస్పద" యను నామంబువఱకుం గల వెయ్యింటిని జపింపం దగు. ఈ స్తవంబు నూరుమాఱులు జదివినవాఁడు విద్యావంతుండగు. నిత్యంబును బఠించువాఁ డాయుశ్శ్రీయశోబలంబులను జక్కఁగాఁ బొందు. గంగాతీరంబుననో దేవాలయంబుననో వెయ్యిమాఱు లిది పారాయణంబు గావించిన జగన్నుతబలిష్ఠుండగు. పుత్రార్థి పుత్రవంతుండగు. రోగి నిరోగియగు. బద్ధుండు విముక్తుండగు. ధనార్థి ధనవంతుండగు. దీనిని యథావిధిగాఁ బురశ్చరణంబు గావించి పదివేలమాఱులు జపించి స్వర్ణతర్పణగోదానంబులను సల్పి బ్రాహ్మణసంతర్పణంబులు గావించిన పుణ్యుం డఖండభూమండలవిభుండై మండలేశ్వరపూజలం బొందుచు

నలంకృతంబగు మత్తేభంబు బహిర్ద్వారంబు నలంకరింప నఖిలైశ్వర్యంబులతో నొప్పారుచుండు. నిష్కారణంబుగా కేవలరేవతీపతిప్రీతికొఱకు దీనిం బఠించిన వాఁడు మేరుసమాననిజాఘౌఘంబుల దూరీకరించి సర్వసుఖంబుల ననుభవించి యంతిమంబున గోలోకంబు జేరంగలండని వచింప దుర్యోధనుండు పరమానంద భరితుండై నిజగురువరునకు విధివిధానంబుగా నర్చింపఁ బ్రాడ్వివాకుం డాశీర్వదించి యతని వీడ్కొని నిజాశ్రమంబున కేగె. ౧౨౮

ఆ॥ ఇలను నెవ్వఁడిట్టి॥బలభద్రఖండంబు, వినును వాఁడు సర్వ॥వృజినములను
దత్క్షణమున విడిచి ॥ ధర్మార్థకామమో, క్షములఁ బొందఁగలఁడు ॥ జనకరాజ!

ఉ॥ మేరుసమానధీర! మణి ॥ మిశ్రితకాంచనభూషణాంచితా
కార! సుపర్వవైరికుల ॥ ఖండనవీర! మహాసముద్రగం
భీర! యఘౌఘదూర! వన ॥ బృందవిహార! పరా! పయోఘృతా
హార! స్వభక్తదుఃఖపరి ॥ హార! రమారమణీమనోహరా! ౧౩౦

కాంతివృత్తము.

దేవాదిజనావన ॥ దివ్యకరా!, గోవర్ధననామక ॥ గోత్రధరా!
శ్రీవత్సమనోహర ॥ సిద్ధికరా!, గోవిష్టపభాసుర ॥ గోపవరా! ౧౩౧

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్యా దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపర నామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
బలభద్రఖండము
సంపూర్ణము.

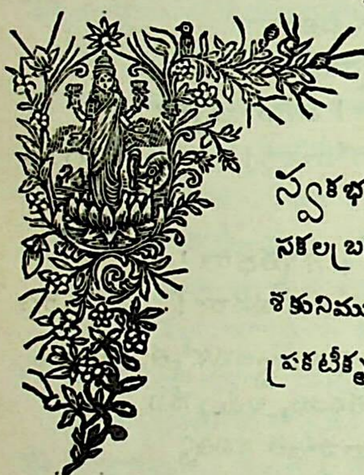
శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

విజ్ఞాన ఖండము.

స్వకభక్తసౌఖ్యకర్తా!
సకలబ్రహ్మాండభర్త! సర్గోద్ధర్తా!
శకునిముఖాసురహర్తా!
ప్రకటీకృతవిశ్వమూర్తి! రాధాకృష్ణా! ౧

వ॥ అనవుడు బహులాశ్వుండు నారదమహర్షి కిట్లనియె. ౨

తే॥ అమరమునివర! యెట్టిమార్గమున నేను, కృష్ణభక్తుఁడనగుదునో యెఱుఁగఁబలుక
వేఁడుచుంటిని నావుడు విబుధమౌని, పార్థివేంద్రున కిట్లు చెప్పందొడంగె. ౩

క॥ జనకా! మును వ్యాసముఖంబున వినిన సుభక్తిమార్గమును జెప్పెద నా
ఘనపంథను శ్రీకృష్ణుఁడు గనుపడి కోరికలఁదీర్చు తిర్మాతలనాథా! ౪

చ॥ సరసిజనేత్రుఁడైన హరి సంద్రమునందు భుజాబలంబునన్
బరుసని శంఖునిన్ గెలిచి ద్వాదశయోజనవిస్తృతంబుతో
వఱలెడి ద్వారకాపుర మపారకళావిభవంబు లొప్పను
ద్ధరణ మొనర్చెఁగా యట సుధర్మమహాసభ యొందు రాజిలున్. ౫

వ్యాసుం డుగ్రసేను దరి కరుదెంచుట.

సీ॥ వైడూర్యములతోడ భాసిలుకంబముల్, బద్మరాగంబుల వఱలు ధరణి
విద్రుమంబులచేత వెలుఁగుసోపానముల్, బచ్చలఁదగు బహిర్ద్వారములును

కాలమేఘతటిత్ప్రకాశభాసురములై, కుదిరికగానున్న కుడ్యములును
ముక్తావితానముల్ మొనరు పొన్గద్దియల్, శ్రీకరానేకపద్మాకరములు
తే॥ నఖిలసుమఫలసహితంబు లైనధ్రౌవ్య, సర్వతోభద్రనందన చైత్రరథవ
నములు గంధర్వవిద్యాధ రమహిళాక, దంబకం బా సుధర్మను దనరుచుండు.
తే॥ అద్ది దశయోజనాయతం బైదుయోజ, నములయెత్తును గల్గి పెక్కెములఁ బొంది
తనఁ బ్రవేశించువారి బృందారకేంద్ర, సమఘనతనొప్పునట్టుల సలుపుచుండు.
ఆ॥ అందుఁ జేరునట్టి యనఘునకున్ మూఁడు,జగములందునున్న చాతురిదగు
నెవ్వఁడందునుండు నెందాఁక నందాఁక. నూర్మిషట్క మతని నొందలేదు.
తే॥ అందునొక్కమూలకు నేఁబదాఱుకోట్ల, యాదవులుసరిపోయి రత్యద్భుతముగ
సానుచరుఁడగు శ్రీకృష్ణుఁడంతనొప్పె, నతనివర్ణింపనేరికి నలవియగునె? ౯
చ॥ ఒకతఱి నామహాసభ యదూద్భవులందఱు సుట్టి కొల్వఁగా
సుకముగ వందిమాగధులు సూతుఁడు సన్నుతిసేయ యాదవ
ప్రకరవుఁ డుగ్రసేనుఁడు దివంబున వచ్చెడి వ్యాసుఁ గాంచి కౌ
తుకమున గద్దె డిగ్గి వినతుల్ బొనరించి సపర్య సల్పియున్. ౧౦
తే॥ మంచి సింహాసనం బర్పించి మౌని,వర్య! మజ్జన్మమందిర వంశదాన
యజ్ఞపట్టణప్రాభవాద్యఖిలవిధులు, సఫలమయ్యె మీరాక నీసమయమందు.
క॥ అనఘ! సదానందమయుల,యిన మీక్షేమంబుఁ గూర్చి పృచ్ఛించుటకున్
బనిగొనఁజాలని నాకీ,రనుకంప వచించి యేదొ హాయిని నిడుమా. ౧౨
క॥ ఎచ్చట నెచ్చటఁ ద్వాదృశ, సచ్చరితులు దిరుగుచుంద్రొ సకలమునీంద్రా!
యచ్చట నచ్చట నిహపర, ముచ్చయసంసిద్ధి గలుగు భూజనములకున్. ౧౩
తే॥ మఱియు మీబోంటి వారెందుఁ గరుణ నొక్క
క్షణము నిలుతురొయందు నా జలజనాభుఁ
డొప్పునని చెప్ప నితరసౌఖ్యోత్కరంబు
జెలఁగితీరునటం చేను సెప్పవలెనె? ౧౪
చ॥ పరమమునీంద్ర! సర్వవిభవంబులతోడ వెలుంగు ద్వారకా
పురమిపుడేలు భాగ్యమును బొందుట కాదిని నే సవాదులన్
సరిగనొనర్చియుంటినొకొ? సత్యవతీసుత! త్వాదృశుల్ ధరా
మరులు మదాలయంబునకు మాటికి వత్తు రదేమిపుణ్యమో! ౧౫
తే॥ ఇవ్వి నాకు లభించుట కేమహాసు, కృతములొనరించియుంటినొ యెఱుఁగనైతి
గావునన్ బరావరవిదగ్రణులుమీరు, దెలియఁజేయ వేఁడితిని బృథ్వీసురేంద్ర!

వ॥ అనవుడు వేదవ్యాసుం డుగ్రసేనా! నీవు ధన్యుండవు. నీప్రశ్నంబు నాక భిమతంబయ్యె. పూర్వజన్మంబునం దీవు మరుతుండను క్షత్రియుండవై నిష్కార

ణంబుగా విష్ణుప్రీతికొఱకు విశ్వజిద్యాగంబు మహావైభవంబుగా నొనర్చితివి. అద్దా
నికి మెచ్చి శ్రీకృష్ణుం డప్పుడు నీకుఁ బ్రసన్నుం డయ్యె. భక్తవత్సలుండగు భగవం
తుండు భజించుభక్తులకు ముక్తి నొసంగునుగాదే. తత్సుకృతబలంబుననే యీజన్మం
బున నసంఖ్యకోటిబ్రహ్మాండవిభుండును గోలోకేశ్వరుండును బరాత్పరుండును
బరిపూర్ణతమావతారుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు ముక్తి యొసంగ వచ్చి నీకు వశుండై
నీయింట వెలుంగుచున్నవాఁడు నీభక్తియోగం బనితరసాధ్యంబని యెఱుంగుమన
నాతండు మిక్కిలి సంతోషించి నమస్కరించి క్రమ్మఱ నమ్మహాముని నిట్లడిగె.

లోకకర్మగతి నిరూపణము.

తే॥ కారణంబులతోఁగూడు • కర్మములకు, నెట్టిగతిగల్గు? లక్షణం • బేది వాని
కొప్పు? వాని భేదములెన్ని • యున్న? విప్రవ,పలికి నాసంశయంబును • బాపు మార్య!
క॥ అనవుడు వ్యాసుం డిట్టుల, ననె సత్త్వరజస్తమోగు • ణాచరితకృతుల్
సనిమిత్తంబులు మది ఫల,మునుగోరకచేయు కృతులో • మూలరహితముల్.
తే॥ అందు సనిమిత్తకర్మంబు • లఖిలబంధ,నముల నిడు నిర్నిమిత్తక • ర్మములు మోక్ష
మిచ్చుఁ దత్త్రిగుణములు ప్ర • కృతిభవములు, దన్మయం బీజగంబని • తమి నెఱుఁగుమ.
తే॥ నీరజాక్షుఁడీజగమందు • నిండె దివికి, సాత్త్వికులు బోవగలరు రాజ • సులును మనుజ
ధరకుఁ జనెదరు తామసుల్ • నరకమునకుఁ, జనఁగలరు నిర్గుణుల్ హరి • జనెద రాస్థ
సీ॥ పంచాగ్నితపుతో • పరమమునీంద్రులు, సప్తర్షిలోకంబుఁ • జనుచునుంద్రు
దండత్రయంబును • దాల్చిన సంయముల్, సత్యలోకంబును • జనుచునుందు
రష్టాంగయోగంబు • లాచరించినయతుల్, జనలోకమునకును • జనుచునుంద్రు
యజ్ఞముల్ సల్పిన • ప్రాజ్ఞవరేణ్యులు, శక్రలోకంబును • జనుచునుంద్రు
తే॥ దాత వోవును జంద్రమస్థ్సానమునకు, వ్రతియు నేగును భాస్కర • పదమునకును
సత్యసంధుండు వారుణ • జగముఁబొందు, క్షేత్రయాయి లగ్నిపదంబుఁ • జెందు మఱియు.
క॥ పితరుల సర్వవిధంబులఁ, బ్రతిదినమును బూజసేయు • ప్రజ యట్టి త్రివిష్టాం
పతిదక్షిణపంథను జని, పితృలోకముఁ జేరఁగలదు • విభవయుతంబై. ౧౩
ఆ॥ విష్ణుపూజకుండు • విష్ణుపదంబొందు, సాంబభక్తుఁడొందు • శైవపదము
పరమభక్తితోడ • బంచాయతనపూజ, సలుపు స్మార్తుఁడరుగు • స్వర్గమునకు. ౧౪
తే॥ మఱియు బ్రహ్మను బూజించు • మానవుండు
దక్షముఖపితామహుల ప • దంబుఁబొందు
యక్షరాడ్భక్తుఁ డొందును • యక్షపదము
భూతపతిభక్తుఁడొందును • భూతపదము. ౧౫
క॥ మఱియొవఁడేసురఁగొలుచును, కరముగ నాతండు తజ్జ • గంబును బొందున్
దురితనిరతులగు కుమతులు, నరకమునన్ నొచ్చుచుంద్రు • న్యాయవిచారా!

తే॥ ఎల్లవారలు బొందెడి ♦ నెల్లలోక,ములు ననిత్యంబులని నీవు ♦ దలఁపుమయ్యా!
యిట్టి బ్రహ్మాదిలోకంబు♦లేగుచుండు, వచ్చుచుండును బలుమారు,♦బార్థివేంద్ర!
తే॥ శాశ్వతంబులుగాని యా♦స్వర్సుఖజగ,ములను వారలు స్వసుకృత♦ములు నశించి
న త్రుటి గ్రమ్మఱఁ గ్రిందికి♦నవయుచేగు, దెంచఁగలరని నీవు గు♦ర్తెఱుఁగు మధిప!
క॥ కావునఁ బ్రతికర్మంబును, శ్రీవిష్ణుప్రీతికొఱకుఁ ♦ జేయఁగవలయున్
భూవర! తత్కృతిఫలమును, భావమునను గోరవలదు ♦ బ్రతిమనుజుండున్.
తే॥ ఫలరహితుఁడగు భక్తుఁడై ♦ పరమహంస
సేవితం బభయమునగు ♦ శ్రీహరిపద
ములను జ్ఞానవైరాగ్యసం ♦ కలితమతినిఁ
బ్రీతిలక్షణవాణితో ♦ వేఁడవలయు.   ౩౦
ఆ॥ అల్లభక్తవర్యుఁ ♦ డెల్లలోకంబులఁ, బ్రసభముగ క్షణమునఁ ♦ బాడుఁజేయు
మృత్యువేగి యెందు ♦ మిత్తినిబొందునో, యట్టి గోజగమున ♦ కరుగఁగలఁడు.
క॥ అనవుడు యదువిభుఁ డిట్లనె, మునివర! బ్రహ్మాదిలోక ♦ ములు పునరావ
ర్తనముఁగల వంచు మీముఖ,మున వినుట విరక్తి నాకుఁ ♦ బుట్టెనుజుమ్మీ! ౩౧
క॥ మఱియును గోలోకంబును, బరమంబు ననశ్వరంబు ♦ బద్మాక్షునిమం
దిరమని యెఱిఁగితి నది యెట,వఱలునో? కరుణించి చెపుమ!♦యన నా మునియున్.
సీ॥ మా॥ ఏ మహావిష్టప♦మెల్లబ్రహ్మాండంబు,లకు బహిస్సలినిఁ జె♦లంగుచుండు
యే జగతీరాధి♦కేశ్వరుఁడైన శ్రీ,కృష్ణచంద్రుండు వ♦సించుచుండు
నే భువనంబునఁ♦గృష్ణ తేజోభవ,పార్షదుల్ వినతులై♦పరగుచుండు
రేదికామమదకో♦పాదు లేమాత్రముఁ, జొంనీక దీప్తితో♦వఱలుచుండు
యేది జరామర♦ణాదిశూన్యంబయి, భక్తనిక్షేపమై♦ప్రబలుచుండు
నెందు నేదైనను♦నేగి మరలిరాక, యానంద మొప్పంగ♦నధివసించు
నేది వేదాదుల♦కిట్టి దట్టిదియని, పలుకగా లవమేని♦దెలియఁబడదొ
నే జగమందున♦నినచంద్రవహ్నులు, నెంతమాత్రము ప్రకా♦శింపలేరొ
తే॥ నెద్ది శ్రీకర మెది నార♦దేష్టతమము, నెందుఁ బ్రకృతిగుణంబులు♦నెఱుఁగఁబడవొ
యేది బ్రహ్మర్షి రాజర్షి♦కృష్ణభక్త,లోకసన్నుత మద్ది గో♦లోక మనఘ!   ౩౨
వ॥ అందుఁ బంచాశత్కోటియోజనవిస్తృతంబును, శతకోటియోజనవిలంబి
తంబునునై చరాచరంబులతోఁ గూడిన యా బ్రహ్మాండంబు పరమాణువుగాఁ
గనుపడుచుండు. ఇట్టి వనేకబ్రహ్మాండంబు లొప్పారు. నిష్కారణంబగు భక్తినిఁ
బ్రేమలక్షణవాక్యంబులతో నా పరాత్పరుం గొలుచు భక్తుం డా మహాలోకంబుఁ
బొంది మరలిరాక సుఖించుచుండు నని చెప్ప నుగ్రసేనుం డలరి బాదరాయణున
కిట్లనియె.   ౩౩

నిర్గుణభక్తియోగవర్ణనము.

ఆ॥ భక్తియోగ మెన్ని ♦ భంగులనున్నదో, దేనిచేత దేవ ♦ దేవుఁడైన
కృష్ణుఁడలరి గోచ♦రించునో కనులకు?, నద్ది సెపుమ నాకు♦ననఘచరిత! ౩౬

చ॥ అనవుడు వ్యాసుఁ డిట్లనియె ♦ హర్షము నాకు ఘటిల్లె నిప్డు నీ
మనము ప్రశంసనీయము సు♦మా యది పాపహరంబు గావునన్
వినుమల భక్తియోగము ద్వి♦భేదములన్ సగుణంబు నిర్గుణం
బనియు వచింపఁగాఁ జెలఁగు♦నంచు నెఱుంగుమ! యాదవేశ్వరా! ౩౭

ఆ॥ అందు సగుణభక్తి ♦ నైకలక్షణముల, వఱలు నిర్గుణమగు ♦ భక్తి యేక
లక్షణంబుతోఁ జె♦లంగును ద్వారకా,నగరతిలకపాల♦నప్రధాన! ౩౮

ఆ॥ బహువిధయుతసగుణ ♦ భక్తి గుణంబులఁ, ద్రివిధభక్తులగుదు ♦ రవితథవిధి
నట్టి భక్తవరుల ♦ నానుపూర్విగ నీకుఁ, జెప్పుచుంటి వినుమ!♦తప్పకుండ. ౩౯

సీ॥ దుర్దంభమత్సర ♦ క్రూరదృష్టుల హరిన్, దలఁచెడివారలు ♦ తామసులని
యాయురైశ్వర్యాదు♦లభిలషించుచు హరిన్, బ్రార్థించువారలు♦రాజసులని
సమభావకృతినాశ♦సాయుజ్యముల్ గోరి, శౌరి వేఁడెడువారు♦సాత్త్వికులని
తెలిసికొనుమ! యింక ♦ దెలివిని జిజ్ఞాసఁ, బీడను నర్థి నా ♦ విష్ణుమూర్తి

తే॥ వేఁడుదురనియు నెఱుఁగుమ!♦వెండి యీవు,నిర్గుణంబగుభక్తిని♦నెగడు లక్ష
ణము వచించెద సావధా♦నముగ వినుమ, ద్వారకాపాల! శ్రీకృష్ణ♦భక్తలోల!

చ॥ జలనిధిలోనఁ జేరి యని ♦ శంబును బాఱెడి గంగకైవడిన్
ఫలరహితం బఖండము న♦పారము హేతువిహీనమౌచు ని
మ్మల నెది యీశ్వరుండు పరి♦పూర్ణతముండగు కృష్ణుఁ జేరుచున్
నిలుచునొ యా మనోగతియ ♦ నిర్గుణభక్తియటం చెఱుంగుమా! ౪౧

క॥ మఱియును నిర్గుణభక్తుల, సరణిని వివరింతు వారు ♦ సమ్రాట్పదవిన్
సురవరవిభుతయు, నణిమా,ద్యురుభూతుల దేనిఁగోర♦రో యదువర్యా! ౪౨

తే॥ మెచ్చి శ్రీహరి సాలోక్య ♦ మిచ్చినప్ప,టికిని సత్సంగసమ్మద ♦ ప్రకృతబుద్ధు
లైనవారలు గైకొన♦నభిలషింప,రంచు నీ వెఱుఁగుమ యాద♦వాధినాథ! ౪౩

క॥ ఆమాధవుఁ డాదృతితో, సామీప్యంబిడినఁ "దాము ♦ సన్నిధినున్నన్
బ్రేముడి నిట్టులఁ గనఁడని, యాముకొనరు దానిఁగొనఁగ ♦ నా భక్తవరుల్.

క॥ శ్రీరమణుఁడు దివ్యంబగు, సారూప్యంబిడిన వారు ♦ సములమను నహం
కారమునఁ దాము హరిసే,వారతి విడఁగలము"టంచుఁ♦బట్టరు దానిన్. ౪౫

క॥ ఘనసాయుజ్యంబు లభిం,చినఁ దద్భక్తాళి స్వామి ♦ సేవకభావం
బు నశింపఁ గలదటంచది, మనమునఁ గాంక్షింపఁబోరు♦మానవనాథా! ౪౬

క॥ ధీరులు నిరపేక్షులు ని,ర్వైరులు సమదర్శులైన ♦ భక్తులు ముక్తిన్
మీఱుచు లోకపదగ్రహ,కారణులై చెలఁగఁగలరు ♦ క్షాంతిని భూపా! ౪౭

తే॥ నైరపేక్ష్యమహానంద౹నవ్యపదము, గాంచులేని తద్భక్తులు౹గాక యొరులు
గాంచఁగలరొక్కొ? సుమసమా౹కర్షి నాస,గాక లోచనయుగ్మంబు౹గాంచఁగలదె? ౪౭
క॥ రసముచు జేసెడి హస్తము, రసరుచి గుత్తెఱుగనట్లు ౹ ప్రథితసకాముల్
నసిగ నిరపేక్ష ముదమును, నిసుమంతయు నెఱుఁగలేరు ౹ పృథ్వీనాథా! ౪౮
ఆ॥ అల్లభక్తియోగ ౹ మాత్యంతికపదంబ,టంచుఁ దెలియుమింక ౹ నద్ది నవవి
ధంబులుగఁ జెలంగు ౹ దానిని నుడివెద, శ్రద్ధతోడ వినుమ! ౹ సత్యశీల! ౫౦
తే॥ స్మరణకీర్తనశ్రవణస ౹ చ్చరణసేవ,నార్చన వినతిస్నేహదా ౹ స్యాత్మదాన
ము లన నవిసెల్లు నీభక్తిఁ౹గలుగువాఁడు,ధాత్రిలోదుర్లభుఁడుగాఁ డె?౹దలఁచిచూడ.

భక్తమాహాత్మ్యము.

ఉ॥ యాదవనాథ! యీ నవవి ౹ ధాత్మికభక్తిని గన్నవారు ప్ర
హ్లాదుశుకుల్ బరీక్షితుఁడు ౹ నబ్ధిజయున్ బృథునామధేయస
మ్మోదియు గాందినీసుతుఁ డ ౹ మోఘబలానిలసూతి పార్థుఁడున్
యాదవవర్యుఁడుద్ధవుఁడు ౹ నట్టిబలిప్రభుఁడాప్రజాంగనల్ ౫౧
తే॥ అంచుఁదోఁచెడి నుగ్రసే ౹ నా! యెవండు, విబుధవరులచే సత్కథ౹వినెడికోర్కి
సములతో మైత్రి హీనుల౯౹సత్కరుణయు,గలిగిచెలఁగునొ యవ్వాఁడె౹ఘనబుధుండు
మ॥ మఱి యెవ్వాఁడు చతుర్భుజాంఘ్రియుగప ౹ ద్మభృంగమో యెవ్వఁడా
హరిసందర్శనలాలసుండొ యెవఁడా ౹ యంభోజనేత్రున్ మనో
హరునిం బ్రోషితభర్తృకావిధముగా ౹ హాళి౯ నిరీక్షించు నా
నరుఁడే భాగవతాగ్రగణ్యుఁడగు భూ ౹ నాథా! ప్రశంసార్హుఁడై. ౫౪
తే॥ ఎవఁడు"హరి! రామ!గోవింద౹కృష్ణయంచుఁ, బులకరింపదేహంబుగ౹న్నులనుసమ్మ
దాశ్రులొలుక మధురవాణి౹హరినిసతము,దలఁచు నతఁడు భక్తశ్రేష్ఠుఁ౹డలఘుచరిత!

వ॥ అట్టి భక్తవరేణ్యులు భూనభస్థలానిలానలసలిలజ్యోతిర్గణంబులందు నా శ్రీకృష్ణదేవునిం గాంచుచుందురు. ఆపరాత్పరుండు తన్నుఁ దలంచినప్పుడెల్ల యీ భక్తులకుం బ్రసన్నుండగు. ఆసదానందమయుం గాంచి వారొకపరి నానందంబుతో హాసింతురు. ఒకమా ఱుగ్గడింతురు. మఱియొకతడవ నగ్గింతురు. ఒకసారిఁ బరుగిడుదురు. ఒకతరుణంబున నాడుదురు. మఱొకతఱిం బాడుదురు. వెండియు నొకసమయంబున మిన్నకుందురు. ఇట్లు నానావిధంబులుగా వార లభినందించుచుందురు. కాలయములుసైత మవ్వారిని దండింపలేరు. కౌమోదకీగద యెడమదెసను, సుదర్శనచక్రంబు కుడివైపునను ముందు శార్ఙ్గంబును వెనుకఁ బాంచజన్యంబును మఱియు నెల్లెడల నందకశతచంద్రాద్యాయుధంబు లొప్పియీభక్తులంగాచు. వారిశిరంబున కాతపంబు దగులకుండఁ బైదెస మహాపద్మం బాచ్ఛాదించియుండు. గరుత్మంతుండు నిజపక్షానిలంబున, దచ్ఛ్రమస్వేదం బార్చు. ఈభక్తు లేయేప్రదేశంబుల కరుగఁదలంతురో

గమనించి యాహరి ముందుగాఁ బోయి నిజపదపద్మరజంబులచే నాచోటులం బవిత్రీకరించు. వీరలున్నయెడ సమస్తతీర్థంబులును గలవు. ఆధివ్యాధు లీభక్తులను డాదవ్వులం గాంచి పరుగిడఁదొడఁగు. వీరికి నదీనదవనవనధిపర్వతాదులు సుఖమార్గంబు లొసంగు. ఈమహాత్ములు నివసించిన ప్రదేశంబున మృతుండైనవాఁడు పాపమూర్తియైనను విష్ణుపదంబు బొందు. ఈవిరక్తభక్తదర్శనంబు పుణ్యహీనులకు దుర్లభంబు. వీరు జనించినకులంబు కల్మషసంకులంబైనను విమలంబగు. ఈ మహామహులు తండ్రివైపునఁ బదుగురను దల్లిదెసఁ బదుగురను, నాలివంకఁ బదుగురను నిరయంబునుండి యుద్ధరించి కృతార్థులం గావింతురు. వీరిపుణ్యవిశేషంబున వారికి సంబంధించిన దాసదాసీమిత్రశత్రుభారవాహగణంబును, గృహపక్షిపిపీలికమశక కీటపతంగంబులును, నబ్రహ్మణ్యంబులగు సౌవీరకీకటదేశంబులు నసంస్కృతంబులగు మ్లేచ్ఛాదిదేశంబులును ధన్యతం గాంచు. తీర్థయాత్రాయజ్ఞసాంఖ్యయోగాదులను గావింపకపోయినను నీభక్తసంగతిం గాంచినవారు ధన్యతములు గాఁగలరని యెఱుఁగుమన నుగ్రసేనుండు విని సంతోషించి క్రమ్మఱ నమ్మునీంద్రున కిట్లనియె. ౫౮

భక్త్యుత్కర్ష వర్ణనము.

తే॥ ఓపరాశరపుత్రకా! యుత్తమహరి, భక్తలభ్యసాయుజ్యంబు ♦ పరమశత్రు
వైన దంతవక్త్రునకేవి ♦ధానఁజిక్కెఁ? జెప్పుటకు మ్రొక్కుచుంటిని ♦ శిరముతోడ. ౫౯

చ॥ అనఁగ వసిష్ఠనప్తయిటు ♦ లాడెను యాదవనాథ! నీది నా
దను విమమత్వ మారయ గు ♦ ణాన్వితజీవున కౌనుగాని చి
ద్ఘనపరమాత్మ కంటదని ♦ గట్టిగ నమ్ముము! యెట్టిరీతినై
నను మన మాపరాత్పరు మ ♦ నంబునఁ గూర్పగనౌను బూర్తిగాఁ. ౬౦

క॥ భయమునఁ బ్రియమననో యప్రియముననో మనము హరినిఁ ♦ బెట్టినవారల్
ప్రియతులగుచుఁ దప్పక తన్మయతను జెందంగగలరు ♦ మానవనాథా! ౬౧

క॥ చెలిమిని నందయశోదాదులు వసుదేవప్రభృతియ ♦ నుప్రాజ్ఞవరే
ణ్యులు కామంబున గోపీ, జలజాక్షులు వొందిరట్టి ♦ జలజాతాక్షుఁన్. ౬౨

తే॥ త్వత్సుతుండగు కంసుండు ♦ భయముతోడ, దద్దరిం బొందెఁగిన్కనీ ♦ దంతవక్త్రుఁ
డట్టిశిశుపాలముఖులు నా ♦ యచ్యుతుఁజని, రీరలైక్యంబుచేఁగంటి ♦ రారమేశు. ౬౩

తే॥ సౌహృదంబున నిర్జర ♦ సంయమియును, నేను తత్ప్రభుఁగంటిమి ♦ నిశ్చయముగ
నెట్టిభావంబుచే నైనఁ ♦ గృష్ణుపైని, జిత్తమును నిరంతరమును ♦ జేర్పవలయు. ౬౪

సీ॥ ప్రథమదనుజులైన ♦ మధుకైటభులుహిర, ణ్యాక్షుండు మఱి హిర ♦ ణ్యకశిపువును
వత్సాఘ ధేనుక ♦ బక కేశి పూతనా, శంఖప్రలంబాది ♦ సాల్వముఖులు
లంకాధిపతులు బ ♦ లాశవరులగు రా, వణకుంభకర్ణులు ♦ వైరముననను
బాణవిభీషణ ♦ ప్రహ్లాదగుహ్యక, బలిముఖుల్ సత్సహ ♦ వాసముననను

తే॥ తత్పరేశ్వరాకృతిగుణౌ॥దార్యశౌర్య,ధైర్యమహిమల మనములం॥దలఁచి తలఁచి
యామహాత్మునిఁ బ్రీతినే॥యరమరలును, లేనియట్టులఁ బొందిరో॥మాననీయ !

మ॥ సనకాద్యత్రిపరాశరాసితశుకుల్ ॥ సాంఖ్యాయనుండర్క వసి
ష్ఠనిలింపర్షిబృహస్పతిప్రముఖులా ॥ శౌర్యాంఘ్రిపద్మంబులన్
మనమున్ భృంగముభంగిగా నిలిపి కా ॥ మం బేమియున్ లేకర్తే
యనిశంబున్ వినుతించుచున్ ధర నటా ॥ ట్యన్ సల్పుచుండ్రాస్థతోన్. ౬౪

చ॥ మఱియును నంబరీషయతి ॥ మైథిలనాథులు నుత్కలాంగులన్
భరతయదుప్రియవ్రతది ॥ వస్పతిపుత్రులు హేతుహీనులై
యఱగొఱ వీడుచున్ బరమ ॥ హంసలఁ బోలి యనారతంబు త
ద్ధరిచరణారవిందసుధ ॥ నానుచు సోలుచుఁ దిర్గుచుండ్రిలన్. ౬౫

ఆ॥ మఱి యహల్య శబరి॥మండోదరీ ద్రుపద,దసుత లత్రిభార్య॥తార కుంతి
లోను భక్తురాండ్రు॥మాని కామంబును, బరమహంసలవలె॥బ్రథితలైరి. ౬౬

తే॥ వాలిసుతవాతసుత జాంబ॥వ ద్గరుడ జ
టాయువు గుహసుదాములు ॥ వాయకుండు
వెండి సుగ్రీవకాకభు ॥ శుండిముఖులు
కృష్ణసంగతి ధన్యత ॥ నెసఁగిరయ్యా ! ౬౭

ఉ॥ ఆ నిఖిలాండనాయకుని ॥ నచ్యుతు నిర్మలభక్తి దక్క యా
దానజపాగ్నిహోత్రసవ ॥ ధర్మతపశ్శ్రుతిపాఠతీర్థముల్
గాని యమవ్రతాదులును ॥ గాని మహాద్భుతయోగసాంఖ్యముల్
గాని మఱెట్టిగొప్పకృతి ॥ గాని వశంబున నిల్పఁ జాలునే ? ౬౮

చ॥ వ్రతసవనక్రియానిగమ ॥ పాఠయమాదితపస్స్వధర్మక
ర్మతతిసుతీర్థపర్యటన ॥ మంత్రమహాజపయోగసాంఖ్యస
త్కృతులను జేసినంత ఫల ॥ మెంతయు దీనికి నబ్బఁగాని య
వ్వి తదమలోరుభక్తిఫల ॥ విస్తృతి నొందఁగఁజాల వెప్పుడున్. ౬౯

ఉ॥ తమ్మెరమణా ! తలంప నర ॥ కప్రకరాన్వితకాలపట్టణో
ద్ధారిణి దుఃఖశుజ్స్మృతిగ ॥ దావృతసంస్మృతిఘోరసాగరో
త్తారిణి యింద్రియార్జితకృ ॥ తాంతవిహారిణి కృష్ణపాదస
త్కారిణి విశ్వరూపిణిగ ॥ దా ! యల నిర్మలభక్తి యెల్లెడన్. ౭౦

చ॥ ప్రవిమలకృష్ణభక్తిలత ॥ ప్రాక్తనసత్కృతులన్ జనించి మా
ధవవరదర్శనాదిరస ॥ ధారల వృద్ధినిఁ బొంది పుణ్యప
ల్లవఫలభారనమ్రత నె ॥ లంగ వసంతుఁడు దివ్యపంచమీ
దివసముఖంబునన్ జగతిఁ ॥ దేజరిలున్ బరమోత్సవంబుతోన్. ౭౧

సీ॥ సమ్మోహకాలాభ్ర ◆ జాలమధ్యస్ఫుర,ద్జ్ఞానసౌదామిని ◆ కరణిఁదనరి
శాస్త్రార్థదర్శనా ◆ క్సంచయపదదీప్తి,కా ప్రకారంబునఁ ◆ గ్రాలుచుండి
జయరూపకార్తిక ◆ సంస్ఫురద్దీపావ,ళులతోడ సొగసుగా ◆ వెలుఁగఁదొడఁగి
సత్వరజ స్తమ ◆ స్సంహారకార్యస,మర్థత నాఖ్య న ◆ న్వర్థపఱచి
తే॥ యొప్పు విజయదశమి యట్టి ◆ యుత్తమహరి
భక్తి విజయంబుఁ జాటుచుఁ ◆ బ్రజల కెపుడు
నుత్సవంబులఁ బొందుచు ◆ నుర్విమీఁద
వెల్గుచుండెను యాదవో ◆ ర్వీవరేంద్ర ! ౭౨

తే॥ సాంఖ్యయోగదండములు పా ◆ ర్శ్వములఁదగ
గుణవిభేదకీలంబుల ◆ కోటు లొప్ప
భక్తి నవవిధానములు సో ◆ పానములుగ
జెలఁగ గోలోకనిశ్రేణి ◆ వెలుఁగు నధిప ! ౭౩

వ॥ అంత నుగ్రసేనుం డానందంబు బొంది వ్యాసమునీంద్రున కిట్లనియె. ౭౪

క॥ కర్మరవరుఁడగు గృహియే, ధర్మముఁల జేయవలెనొ ◆ తద్ధరిసేవఁ ?
నిర్మలభక్తిరహితుఁ డా,ధర్మాత్ముని హరిని నెట్లు ◆ దర్శించునొకో ? ౭౫

తే॥ వ్యాస ! నిజభక్తి యభివృద్ధి ◆ పడనియపుడు
మనుజుఁ డేమిసేయఁగవలె ◆ మాధవుఁ డల
వారి నెట్లు ప్రసన్నుఁడై ◆ వరము లిచ్చి
ధన్యులుగఁ జేయునో నాకు ◆ దయను జెపుమ ! ౭౬

హరిమందిర ప్రతిష్ఠావర్ణనము.

చ॥ అనవుడు వ్యాసుఁ డిట్లనియె ◆ యాదవనాయక ! లోకమందునఁ
జనులకు నెప్డు సత్పురుష ◆ సంగతి భక్తి జనించు దానిచే
తన యల భక్తి వృద్ధియగుఁ ◆ దప్పదు నీకిఁకఁ గర్మి సేయఁగా
ననువగు కృష్ణసేవ పలు ◆ కాడెద శ్రద్ధగ నాలకింపుమా ! ౭౭

చ॥ నరుఁ డతిజాగరూకతను ◆ సవ్యచరిత్రుఁడు సాధుమిత్రుఁడుఁ
సరసిజలోచనాంఘ్రియుగ ◆ సన్నుతితత్పరుఁడుఁ గులీనుఁడా
గురుని నొనర్పనాఁ దొలుతఁ ◆ గొంకినచోఁ దనపుణ్యమేగు ని
ర్గురుఁడగువాని యాననము ◆ రూఢిఁ గనం దగ దేరి కెప్పుడేఁ. ౭౮

వ॥ అట్టి సద్గురునివలన విష్ణుసేవావిధిఁ దెలిసికొని విష్ణుదీక్షాపరాయణుండై సభామండపాంగణచతుశ్శాలజాలకజలయంత్రాదిభాసురంబగు హరిమందిరంబు నుత్తరాభిముఖంబుగా నిర్మించి తోరణంబులను గలువడంబులను జిత్రవిచిత్రంబులగు యవనికలం గట్టి యందుఁ బీఠకుంభసహితంబగు నున్నతసింహాసనంబు నమర్చి

దానికి సచ్చిదానందనామంబును సోపానత్రయంబుగాఁ గూర్చి యమూల్యంబులగు పట్టుపుట్టంబులచేఁ దళతళలాడునదియు నలుగడలఁ దలగడలు గలిగినదియు గోమలంబైనదియు నగు నొండాసనంబు తత్సింహాసనసమంబుగా నేర్పరుపవలయు. తత్ప్రాంగణమధ్యమంబునఁ దులసీమందిరంబుఁ గట్టవలయు. తద్ధరిమందిరబహిర్ద్వారంబున భద్రేభద్వయంబును సింహద్వయంబును గూర్చుండినట్లుగా లిఖింపందగు. తత్సువర్ణశిఖరంబున కెగువను దిగువను జక్రంబును ద్వారంబునందు హరినామంబులను గుడ్యోభయపార్శ్వంబులందు శంఖపద్మశార్ఙ్గగదలను నామందిరంబునకు దాపలఁ దూణీరంబును గుడివైపున బాణంబులను వెనుక నందకశతచంద్రహలముసలాయుధంబులను తత్సింహాసనపృష్ఠభాగంబున గోపికాగోమండలంబులను దద్వారోహణంబులను గోపకులను గవాటంబున జయవిజయులను దేహళిని గల్పతరువును స్తంభంబులందుఁ గల్పలతలును మఱియు గోడలయందు వీలయినచోటుల నెల్ల గంగాయమునాపులినబృందావనగోవర్ధనగోపికావస్త్రాపహరణ చిత్రకూట పంచవటీపరిత్యక్తజానకీహరణరామరావణయుద్ధ దశావతారచిత్ర నరనారాయణాశ్రమ పురసప్తక గ్రామత్రయారణ్యానవకోశరనవకంబులను జిత్రతరంబుగాఁ జిత్రింపవలయు. ఇట్టి సుందరమందిరంబునందు ౭౯

క. మురళీధరు వక్రీకృత, వరదక్షిణచరణుఁ గృష్ణుఁ । బరముని నిజస
ద్గురుహస్తంబున శ్రుతిహిత, సరణిఁ బ్రతిష్ఠింపఁ జేయుఁ । జను మేధావీ! ౮౦

ఉ. పిమ్మట నెజ్జ నిల్పినత్రి । విక్రమసుందరవిగ్రహంబు దాఁ
గ్రమ్మఱ నిల్పి భక్తిమెయి । ఘ్రాణము తత్తులసీదళంబులం
దమ్మధువైరి దివ్యచరి । తాళి విన్క జెవులా హరిప్రసా
దమ్మున జిహ్వ యొప్ప సత । తంబును సేవలఁ జేయఁగాఁదగున్. ౮౧

తే. అట్లు సేవించువాఁడుభ । క్తాగ్రగణ్యుఁ, డనిమెఱుంగుమ! రాజసూ । యాశ్వమేధ
శతసహస్రముల్ సైత మీ । శౌరిసేవ, కీడురావని నమ్ముమా! । యిద్ధచరిత! ౮౨

ఆ. మఱియు నెవ్వఁడట్టి । గురుని దర్శించునో, వాఁడు కోటిజన్మ । పాపములను
విడిచి యంతమందు । విష్ణుదూతానీత, రథమునెక్కి చనుఁ బ । రమపదంబు, ౮౩

ఆ. పార్థివేంద్ర! నరుఁడు । బ్రాహ్మ్యముహూర్తంబు,నందు మేలుకాంచి । హరినిఁ బొగడి
గురునిపేరుఁ దలఁచి । కుంభినిన్ మ్రొక్కుచుఁ, బుడమిపైని నడుగు । లిడి కడంగి.

తే. నీరు దాఁకియాసనమున । గూరుచుండి, కరములుత్సంగములయందుఁ । గాల శ్వాస
మడ్డి మఱి స్వస్తికాసన । మందునొప్పి, జ్ఞానముద్రను వేసి యో । జ్జను నుతించి. ౮౫

చ. అమలుఁడు వంశివేత్రధరుఁ । డభ్రనిభుండు కిశోరరూపుఁడున్
గమలదళాయతాక్షుఁడు జ । గత్త్రియమోహనుఁడైన కృష్ణునిన్

విమలమతిఁ నతుల్ సలిపి ♦ వేఁడి యనంతరమందు బాహ్యదే
శమునకునేఁగి శౌచమిటు ♦ సల్పఁదగుఁ గృహి యోనరేశ్వరా! ౮౬

సీ॥ మంత్రపూర్వకముగ ♦ మన్ననుగైకొని, యుదకంబుతో లింగ ♦ మొక్కతడవ
గుదమును మున్మారు ♦ బదిపరుల్ వామక,రంబేడుపరులు క♦రములు రెండు
మూఁడేసిపర్యాయ ♦ ములఁబ్రతిపాదముఁ, క్షాళనంబులశ్రద్ధ♦సలుపవలయు
బ్రహ్మచారియువన ♦ వాసియుదీనికి, నినుమడిగానాచ ♦ రింపనగును

తే॥ నలుమడిగయతివర్యుఁడు♦సలుపఁదగుఁద, దర్ధమును నిశ రోగిపాం♦థప్రతతిఁద
దర్ధమును, స్త్రీపదజులు త♦దర్ధమాచ,రింపవలయును యాదవో♦ర్వీశ! యవల. ౮౭

తే॥ ఆయురర్థసంపదలఁగాం ♦ క్ష్యాదుల నిడ,వృక్షరాజంబు వినుతించి♦విపులకాష్ఠ
మొందుగొని దంతధావన♦ముత్తరముగనొ, ప్రాచిగనొ కూరుచుండి స♦ల్పంగవలయు ౮౮

తే॥ అట్టిదంతధావనకార్య ♦ మందుఁ జనుఁడు,క్షీరికావటకార్పాస ♦ సిందుకాండ
కంటకీ బ్రహ్మవృక్షదు♦ర్గంధయుక్త, తరువులను వీడవలెనని ♦ యెఱుఁగుమనఘ! ౮౯

క॥ శౌచాచారరహితమను, జాచరితకృతులును వ్యర్థ ♦ మగు మఱి సుఖసా
మీచీన్యవిహీనునకుఁ ద్ర,యీచారిమమంత్రఫలము ♦ లెనయవు పిదపన్. ౯౦

ఆ॥ రవిని సన్నుతించి ♦ ప్రహ్లాదముఖులైన, విష్ణుభక్తవరుల ♦ వినుతిసలిపి
తులసిమృత్స్నఁగొనియొ♦డలఁ బూసి దివ్యమౌ, వారియందు మునిఁగి♦భక్తితోడ. ౯౧

సీ॥ యమునాది తీర్థాప♦గాష్టకపఠనంబు, నాచరించి యల మా♦యాపురంబు
కాశి నవంతిక ♦ కాంచీపురము నయో,ధ్యామధురాపురీ ♦ ద్వారకలను
శంబలగ్రామస్థ ♦ శౌరిమందిరము న,ఖండనందిగ్రామ ♦ కౌశలమును
నగ్రగణ్యమగు శా♦లిగ్రామగతమహా, యోగ మర్బుదనైమి♦షోత్తమకురు

తే॥ జాంగలోత్పలావర్తపు♦ష్కలవనముల, దండకాటవిహేమవం♦తంబు సైంధ
వంబుఁ బృథులజంబూమార్గ♦వనముఁ బెక్కు,సారులు సముచ్చరించుచు♦జలకమాడి. ౯౨

ఆ॥ క్షౌమపటముఁగట్టి ♦ చక్కగాద్వాదశ,తిలకములను బెట్టి ♦ దివ్యమైన
యష్టముద్రికలను♦వాళిని ధరియించి, సంధ్యవార్చిమాన ♦ శౌచములను. ౯౩

వ॥ శ్రీహరిమందిరంబున కేగి ఘంట వాయించి జయశబ్దంబుఁ బలికి కర తలంబులఁ జఱచి యుత్తిష్ఠ! యుత్తిష్ఠ!యని గోవిందుని యోగనిద్రనుండిమేల్కొల్పి తన్ముఖంబున కంతకును మంగళారతిం జూపి దివ్యపక్వాన్నంబు నివేదించి పునః పునఃప్రణామంబు లాచరించి పంచామృతంబుల నభిషేకించి శుద్ధోదకంబున స్నానంబు జేయించి దివ్యాంబరాభరణాదులతో మనసార నలంకరించి సుమనఃపుంజంబునం బూజించి ధూపదీపంబు లిడి భోగ్యాన్నం బర్పించి నీరాజనం బిచ్చి నానారసభాసురంబగు మహాభోగ్యాన్నంబును సమర్పించి భోగార్తికం బిడి యాహారిక

శయనంబు మనోహరంబుగాఁ గూర్చి తులసీవాసనావాసితంబగు తత్ప్రసాదంబును స్వీకరింపనలయు. మధ్యాహ్నంబున శంఖనాదంబుతో రాజాన్నంబును నివేదించి రాజభోగార్తి నిచ్చి యా మహాత్మునికి శయ్య వేయందగు సంధ్యాసమయంబున దుగ్ధాదులను నివేదనం బొనర్చి నీరాజనం బిడి మరల రాత్రియందు మంగళారతి యొసంగి మృష్టభోగంబును సమర్పించి శయనంబునకై దివ్యతల్పంబు గూర్పందగు. రాజసంబగు నీ రాజసేవను బ్రత్యహం బొనర్చువాఁడు పాపవిముక్తుండై తనకు సంబంధించిన శతకులంబులంగూడ నుద్ధరించి పరమపదంబుఁ జెందగలఁడు. మఱియు మానవుండు శ్రీకృష్ణజన్మాష్టమీ రామనవమీ రాధాష్టమ్యన్నకూటవామనద్వాదశీ నృసింహచతుర్దశ్యనంతచతుర్దశ్యాదులయందు మహాపూజ యా శ్రీహరికిం జేయం దగు. తత్పూజావిధానం బెట్టిదంటివేని వినుమని యుగ్రసేనున కిట్లు చెప్పం దొడంగె. ౯౪

షోడశోపచారపూజావిధానము.

తే॥ స్నానమొనరించి శుభ్రవస్త్రములఁగట్టి, నిత్యనైమిత్తికంబులనిర్వర్తించి
శుద్ధమగు ప్రదేశంబునుజూచి యందు,స్థండిలంబును నిర్మించిదానియందు.

ఉ॥ గొప్పగఁ గేసరంబులను గూడిన కర్ణికతోడ దివ్యమౌ
ముప్పదిరెండుఱేకులను బొందిన తామర నైదురంగులన్
దప్పక వేసి దానిపయిఁ దద్ధరికైనను గద్దెఁగూర్చి యం
దప్పుడమిన్ సిరిన్ విరజ నా వృషభానుతనూజ రాధికన్. ౯౫

తే॥ ప్రాఁబలుకుపల్కులన్ నిల్పి వారినడుమ
నల్ల శ్రీకృష్ణు స్థాపించి యష్టపత్ర
ములను రాధాష్టసఖులను నిలిపి యష్ట
దళములన్ గృష్ణుచెలులను నిలిపి యవల. ౯౬

ఆ॥ షోడశదళములను సుందర శ్రీకృష్ణ,షోడశయుగసఖుల సొరిది నిలిపి
యల్లతమ్మిదరుల నబ్జగదాశంఖ,చక్రశార్ఙ్గఖడ్గ శరముల మఱి. ౯౭

తే॥ హలము ముసలంబు వనమాల నలఘుకౌస్తు
భంబు వంశి వేత్రముల శ్రీ వత్సనీల
వస్త్రపీతాంబరముల స్థాపనముఁజేయ
వలయుఁ బిమ్మట నవ్వాని పార్శ్వములను. ౯౮

సీ॥ గరుడాంక తాలాంకగరుడ కుముద కుము,దాక్ష సుమతి రథదారుకులను
బల మహాబలులనుబలుఁ జండునిఁ బ్రచండు, స్థాపించి వెండియుసర్వదిశల
దిక్పాలకుల నిల్పిద్విపముఖ శివ విధి, పార్వతీ భారతీవార్ధిజలను
షోడశమాతృకాసూర్యముఖగ్రహ,ములను విష్వక్సేనమూర్తి దుర్గ

తే॥ వహ్నిఁ గమలాగ్రమందు స్థా ♦ పన మొనర్చి
షోడశోపచారంబుల ♦ సొరిదిసల్పి
యచలభక్తిని బ్రార్థించి ♦ యవని శిరము
సోఁకఁ బ్రణమిల్లఁజెల్లునో ♦ సూరిగేయ! ౧౦౦

సీ॥ ఆలింపుమా! హరి♦యావాహనమునఁ బు,ష్పములాసనమున ద♦ర్భద్వయంబు
పాద్యంబునం దాకు♦పచ్చనిగఱిక య,ర్ఘ్యమున విష్ణుక్రాంత♦ప్రసవములును
స్నానమున నుశీర♦చందనాగరు ఘన,సారకస్తూరికా♦సహితజలము
మధుపర్కమందు నా♦మలకకమలములు, ఘనధూపమందష్ట♦గంధములును
ఆ॥ దీపమునఁ గపురము♦దివ్యయజ్ఞోపవీ,తమును బచ్చనిది ప♦టమునఁ బీత
వస్త్రముల్ దొడవుల♦బంగారు గంధంబు,నందఁ గుంకుమ హరి♦చందనములు.
తే॥ అలరులన్ దులసీమంజ♦రులును నక్షు,తలను దండులముల ని♦వేదనమునందు
షడ్రసోపేతవివిధభో♦జనముల జల,మునఁ గళిందజాజాహ్నవీ♦వనముల మఱి.
తే॥ ఆచమనమందు జాతీఫ♦లాదులు విడె,మందు మిరియాలు దక్షిణ♦హాటకముఁ బ్ర
దక్షిణాన వలగొనుట♦తన్మహాసు,భార్తికంబున నుత్తమా♦జ్యంబు మఱియు.

క॥ వినుతినిఁ బ్రియయుతభక్తియు, వినతిని సాష్టాంగనమ్రమ ♦ విగ్రహ మొప్పన్
వినుతద్వాదశవర్ణము,లను దగు మంత్రంబున శిఖ ♦ లలిఁగట్టితమిన్. ౧౦౪

క॥ హరిపూజాపరికరముల, దరినిడికొని కృష్ణునెదుటఁ ♦ దనరుచుఁ దత్త
త్పరమశ్రుత్యుదితోక్తుల, వరుసగఁ బఱియించు చిట్ల♦పచితింపవలెన్. ౧౦౫

తే॥ దీనవత్సల! గోవింద! ♦ దేవవంద్య!, యాదవేశ! గోలోకేశ!♦యంబుజాక్ష!
రాధికేశ్వర! దామోద♦ర! సుముఖమున,నిట్టి సింహపీఠిక నావ♦హింపుమ! లేమి.

తే॥ ఊర్ధ్వపృష్ఠమునన్ గెంపు ♦ లొప్పఁ జరణ
కమలములను వైడూర్యముల్ ♦ గ్రాల మెఱపు
వలె వెలింగెడి స్వర్ణకుం ♦ భములతోడఁ
గొదరు పీఠికఁ గొనుమ! వై ♦ కుంఠనాథ! ౧౦౭

ఆ॥ విశ్వరూప! భక్తి♦ బిందుసరస్సున, నుండి నేను పైఁడి ♦ గిండితోడఁ
దెచ్చినట్టి పాద్య♦మిచ్చెదఁ గొన నీకు, మ్రొక్కుచుంటి సర్వ♦మునివరేణ్య!
తే॥ చందనోశీరమల్లికా ♦ చందనపరి,మిళితమగు నీజలంబుతో ♦ జలకమాడ
ద్వచ్చరణపద్మముల కభి♦వాదనముల, సలిపెదన్ దీర్ఘవరపాద!♦జగదధీశ! ౧౦౯

క॥ ఘనపీతాంబర! మధ్యం,దినరవిశశధరభవంబు ♦ దివ్యము హృద్యం
బును నగు నీమధుపర్కం,బనుమానము వీడి యాద ♦ వాగ్రణి కొనుమా! .

తే॥ పద్మకింజల్కరుచిరంబు♦పరమదుర్ల,భము స్వరచితంబు సర్వత్ర♦భాసురంబు
నైన పీతాంబరంబు మ♦హాదరమునఁ,గొనుమ! గోపాలకృష్ణ! గో♦కులనివాస!

ఆ॥ జలము శ్రుతుల జదువుచు జల్లి నైమిత్తిక, పంచకార్యములను బనివడునటు
త్వష్టసురుండు స్వర్ణ కాంతివడికిన యీ, బ్రహ్మసూత్ర మీవు పరమ! కొనుమ!

క॥ మణికనకమయము గాల్యా,రుణతేజస్సమము మదన రుగ్రుచిరంబున్
బ్రణుతమయరచితమగు భూ,షణమిది గొనుమయ్య! సర్వ జగదాధారా!

తే॥ సర్వభూభారపరిహార శౌండ! శుభక
రమును సంధ్యేందురుచిరంబు విమలకుంకు
మఘనసారపంకయుతంబు మండనకర
మైన యీ సుగంధంబుల నందుకొనుమ! ౧౧౪

మ॥ అనఘుండైన విరించనుండు మును బ్ర హ్మావర్తమం దెవ్వి సృ
ష్టిని జేసెన్ హరి యెవ్వి మంత్రజలసం సేకంబు గావించి వృ
ద్ధిని సల్పెన్ శివు డెవ్వి రాక్షసులతో దిట్టంబుగా బోరి కా
చెనొ యా యక్షతలన్ గ్రహింపు మిపుడో శ్రీరాధికానాయకా! ౧౧౫

క॥ తులసీమంజరులందగు, జలరుహమందారపారి జాతామరవృ
క్షలలితసుమములు గొనుమీ!, జలజాక్షా! జలజనాభ! జగదాధారా!

తే॥ చందనలవంగచూర్ణమి శ్రమును హర్మ్య
మంత గరిమళింపగ జేయు నట్టిదియును
నసురమానవసుఖదంబు నైన ధూప
మిదిగొ యిచ్చెద శ్రీకృష్ణ! యీవు గొనుమ! ౧౧౬

క॥ జ్ఞానాకారము ఘనరస, ధేనుఘృతవర్తియుతము దివ్యంబు తమి
స్రానాశకమగు దీపము, జ్ఞానానందస్వరూప! కైకొనుమ! దయన్. ౧౧౭

తే॥ రుచికరంబును షడ్రస రుచిరముత్తె, మామృతమనోహరంబు య శోమతీకృ
తము ఘనమగు నీనైవేద్య మమితదయను,గొనుమ! నందనందన! రమ్య కుందరదన!

ఆ॥ అధికకష్టముపడి యల్లగంగోత్తరి, యమృతకిరణశీత లామృతోప
మోదకంబు హాట కోరుపాత్రంబుతో, దెచ్చియుంటి గొనుమ దేవదేవ!

క॥ జాతీఫలకంకోలసు,మాతత సురభీకృతామ లాచమనం బో
భూతదయాకర! రాధా,చేతశ్శతపత్రమిత్ర శ్రీహరి! కొనుమా! ౧౨౧

క॥ క్రముకైలా వర దేవకు,సుమఖాదిరజాతికోశ సుధ లాకులు రు
చ్యముగా భాసిల్లెడి నీ,తములము గైకొనుమ! కృష్ణ! ధైర్యసుమేరూ!

తే॥ సర్వజనముల ద్రుటిలో వశంబు జేసి,కొనెడి నీస్వర్ణమయదక్షి ణను గ్రహింపు
మష్టదిక్పాలపూజితా! యఖిలలోక,పాల! భక్తాలవాల! గో పాలబాల!

తే॥ ఉత్తమాజ్యాక్తపంచస హోరువర్తి, భాసురము మంగళకరంబు బరమదీప్తి
యుతమునైన యీమంగళా రతిని గొనుమ,కృష్ణ! బ్రహ్మాండనాయకా! కృష్ణమిత్ర!

క॥ కరకర్ణశీర్షబాహా । చరణేక్షణనామరూప । సాహస్రములే
పరమున కుండునో యా యక్షరునకు యుగకోటిపతికి । సల్పెద నతులన్. ౧౨౫

తే॥ సవనదానతపోవ్రత । సత్యశౌచ, ధర్మతీర్థయాత్రాదిక । తసుకృతంబు
నిడుప్రదక్షిణంబులను గాఁవించుచుంటి, గనుము! కనులార కరుణ జఁగన్నివాస!

తే॥ దేవ! నావంటిపాతకి । త్రిజగములను, లేఁడు నీవంటిపరముఁడు । లేఁడుగాన
నిన్ను దీనతన్ జేరిసఁనన్ను నిపుడు, బ్రోవవేఁడితి ద్వారకాఁపురనివాస! ౧౨౬

తే॥ సచ్చిదానందమూర్తివిఁశాశ్వతుఁడవ, గమ్యుఁడవు సర్వకారణఁకారణుఁడవు
శాంతుఁడవు విదూరీకృతాఁసజ్జనుఁడవు, బ్రహ్మమగు నీకు మ్రొక్కెదఁబరమభక్తి.

శ్రీకృష్ణ దండకము.

శ్రీరాధికాలోల లీలావిలోలా త్రయీధర్మపాలా తొల్లిన్ ధారణీదేవి దుర్మార్గులైనట్టి భూపాలురన్ దైత్యులన్ లోకులన్ మోయఁగాలేక కన్నీరుమున్నీరుఁగా గాఱ జింతించి యోజించి రూపించి గోరూపముందాల్చి యాసత్యలోకంబునం జేరి యబ్జాసనాసీనునిం గన్నులారంగ వీక్షించి ధ్యానించి కావించి జోతంబులన్ దేవ! నావిన్నపం బిద్ది యాలించి ప్రేమించి యెంచంగవీల్గాని నాయార్తి మాయించి రక్షింపవే యంచుఁ బ్రార్థింప నాతండు నాతల్లి నూరార్చి రేజోతి రేకఁటు వేకంటి ముక్కంటి జేజేలతోఁగూడి వైకుంఠలోకంబునందుండు నాతమ్మికంటిన్ విలోకించి యాకార్శ్యపీకష్టముల్ దెల్పి యాకేశవాలోచనన్ విందు నాదేవుఁ డగ్రంబునందుండి మార్గంబుఁ జూపించుచున్ దోడుగా రాఁ బథంబందుఁ దైవారు లెక్కింపఁగారాని పెక్కైనబ్రహ్మాండముల్ చిత్రముల్ భూసభోగోళముల్ బల్లెలన్ వీడులన్ మేడలన్ వాడలన్ బీడులన్ బేఁటలన్ దోఁటలన్ గానలన్ వాఁకలన్ గాంచు చారాధ్యమై యోగిసాధ్యంబునై సర్వకామప్రదంబై యఘుగ్రావవజ్రంబునై శ్రీనివాసంబునై నీకు వాసంబునై యొప్పు గోలోకముం జేరి యాలోనిఖర్జూరజంబీర మందార బృందారకాగాదిరమ్యంబుగానున్న నీకుంజమున్ జొచ్చి తేజోవిరాజత్సహస్రోరుపత్రాంచితాబ్జోర్ధ్వభాగోజ్జ్వలత్షోడశోచ్ఛ్రాయపత్రాంచ దంభోరుహార్ధ్వాష్టపత్రోల్లసద్దివ్యపద్మంబునన్ స్వర్ణసింహాసనంబందు దేవాదిదేవుండవై పద్మనేత్రుండవై భూషణాలంకృతాంగుండవై పద్మనేత్రుండవై చండమార్తాండకోటిప్రభాభాసమానుండవై రాధికాభామినీరత్నయుక్తుండవై మేఘవర్ణుండవై యున్న నిన్నున్ విలోకించి యారా యటంచెంతొ హర్షించి దేవా! పరేశా! చిదానందరూపా! యుపేంద్రా! నమస్తే యటం చౌదలల్ మేదినిందాఁక జోబిల్లు గావించి మాకుయ్యి నాలించి పాలింపుమో దేవ! యీమేదినీదేవి దుఃఖంబుఁ ద్రోపాడి కాపాడుమో పీతచేలా! సుశీలా! యటంచున్ నుతిన్ సల్పఁగా నీవునున్ మెచ్చి యో వేల్పులారా! ధరన్ నాదు నేమంబునన్ మీరలందందు నారీతులన్ బుట్టు డంచంపి నీలోకమందుండి

నీయన్ను మన్నింప విన్నాణమైనట్టి బృందాటవిం భూమినిం దివ్యగోవర్థనం బల్ల కాళిందినిం బంపి భూభారముం బాప భూదేవులం బ్రోవఁ బుణ్యాత్ములం గావ మూర్ఖాళి శిక్షింప వేదాల రక్షింప శీతంబునం దెండలన్ వానలం బెక్కుకష్టంబులం జిక్కియుం నిశ్చలాత్ములై నిన్నుఁ గూర్చి ప్రార్థించి కైకొన్న సర్వేష్టముల్ దీర్పఁ గారుణ్యచిత్తంబుతోఁ గంసకారాగృహంబందు భీతిల్లుచున్నట్టి శ్రీదేవకీ దేవికిన్ దివ్యరూపంబుతోఁ బుట్టి నీతండ్రికిన్ దల్లికిన్ జింతలం బాపు తంత్రంబులం జెప్పి గోగోపగోపీయుతంబైన శ్రీగోకులంబందునం జేరి యందున్న యాయోగమాయన్ వడిం దిర్గి తత్కారకుం బంచి నందాదులన్ శ్రీయశోదాదినారీలలామంబులన్ లీలలన్ ఖేలలన్ జూపులన్ మాటలన్ జేతలన్ బ్రీతినిం జోద్యముం గూర్చి నీయంశతో నొప్పు శ్రీరేవతీపుత్రుఁడౌ రాముతో నాడుచున్ గూడుచున్ బాడుచున్ ద్రాగుచున్ మెక్కుచున్ గోవులం గాయుచొప్పారి యాగొప్ప బృందావనంబందు లీలావిహారంబుఁ గావించి యారాధఁ బెండ్లాడి రాసంబులం దేల్చవే వంశి నీవూఁదవే గోపికల్ రా ననేకాకృతుల్ దాల్చి యవ్వారితోఁ గూడి యారెంబులన్ వారలన్ జేరి క్రీడింపవే మోదముం గూర్చవే పుణ్యతీర్థంబులం వెల్గు గోవర్ధనం బెత్తి వేవ్రేలనుం వ్రేతలన్ గావవే దావముం మ్రింగవే కాళియాహీంద్రు మర్దింపవే తత్సరోజాతము లర్థింప రక్షింపవే కోలకేశ్యాదిదైత్యేంద్రులన్ గూల్చవే వేగ నీకోటలన్ ధారణిన్ నిల్పవే వేదముల్ ధాతకీవిచ్చి సంప్రీతుఁగా సల్పవే రాధికాగోపికాయూథనాథుండవై సద్విహారంబులన్ జేయవే పూర్వజన్మంబునం దెన్నొమార్గంబులన్ గొల్చి నీయాజ్ఞచే వ్రేతలై పుట్టియున్నట్టి మౌనీంద్రులన్ భక్తులన్ జూచి రక్షింపవే దేవ! యన్వల్పుఁడౌ 'కంసునాహ్వానముం గొంచు నీలాంబరాక్రూరయుక్తుండవై సాఁగి ప్రీతిన్ భవద్విశ్వరూపంబు మార్గస్థమౌ వాఁకలో గాందినీసూతికిన్ జూపి తత్పట్టణంబొంది కుబ్జాదులన్ గాంచి సంతోషముం గూర్చి యారేడులోకంబులన్ సాటిలేనట్టి తత్కార్ముకంబట్టె భంగంబు గావించి తన్మత్తమాతంగముం ద్రుంచి చాణూరకూటాదులన్ గూల్చి లోకంబుఁ జీకాకుగాఁ జేయు నాకంసుఁ బోకార్చి శోకంబుతోనున్న యాయాదవశ్రేణులన్ బ్రోచి తద్బంధనంబందు దైవాఱు నాయుగ్రసేనుం దయన్ జూచి మన్నించి మన్నీడుగాఁ జేసి నీతల్లిదండ్రుల్ ముదంబొంద వీక్షించి తత్కార మాయించి నీక్షేమముం దెల్పి యాగోకులం బెల్ల హర్షింపఁగా నుద్ధవుం బుచ్చవే నారదప్రేరితుండైన శ్రీమ్లేచ్ఛనాథుండు బాఱాడఁగాఁ బాఱి భర్జింపవే తజ్జరాసంధు వేమాఱు నోడించి యంతంబునందట్టి భూదేవవాక్యంబు సత్యంబుగాఁ సల్పఁ దచ్ఛైలముం దెక్కి యందుండి యబ్ధిస్థమౌ ద్వారకన్ జేరి తద్యాదవశ్రేణినిం జేర్చి కాపాడవే రుక్మిణీసత్యభామాదులన్ బ్రీతిఁ బెండ్లాడవే భౌమునిం జంపి యవ్వాని కారాగృహంబందు బల్కుంద భూజానిపుత్రీలలామంబులన్ వీడి

ప్రేమింపవే యుగ్రసేనుండు తద్విశ్వజిద్యాగముం జేయ బోధించి తంత్రంబు
వాచించి దిక్కులెల్లఁ గెల్వఁగా నీకుమారుండు వీరుండు భూమోహనాకారుఁ
డౌ మారు నీమారుఁగాఁ బంపి యష్టప్పు సాయంబులఁ జేయ నీవేగి మాత్సర్యభీమక్రి
యోత్సాహసంపన్నులౌ నాశకున్యాది దైతేయులఁ జంపి యాకంతు దిగ్జేతగా సల్పి
తద్యాగరాజంబు రాజేంద్ర భోగీంద్ర దేవేంద్ర యోగీంద్ర పూజ్యంబుఁ బూర్ణంబు
నౌనట్లుగాఁ జేసి తద్వాంఛలఁ దీర్పవే సచ్చిదానంద రూపుండవై యప్రమేయుం
డవై యాదిమధ్యాంతశూన్యుండవై సర్వమాన్యుండవై వేదశాస్త్రాదిగమ్యుం
డవై భక్తగమ్యుండవై నిర్మలాత్ముండవై నిర్వికారుండవై నిత్యశుద్ధుండవై నుత్య
బుద్ధుండవై స్తుత్యవేదస్వరూపుండవై ధ్యాతవై ధ్యేయమై ధ్యానమై భోక్తవై
భోగ్యమై భోగమై యొప్పు నీచెయ్వులఁ జూచి యాశ్చర్యముం బొంది సృష్టించు
నాధాతవంచున్ దయన్ బెంచు విష్ణుండవం చెల్ల దూలించు రుద్రుండవంచున్
మఱిన్ బెక్కుమార్గంబులన్ గాంచి యగ్గింతు రీలోకులో యీశ! లోకేశ! యా
లోచనం జేయ నవ్వారలున్నీవె కావా! సమస్తేంద్రియంబుల్ దగన్ నీవె కావా!
మహారాజ! నీయందె యీలోకముల్ పుట్టు నీయందె చెన్నొందు నీయందె డిందున్
సుమీ దేవరాజా! మహాత్మా! భవద్భీతి సూర్యుండు దీపించు సోముండునున్ వెల్గు
వాతంబు వీచున్ గృశానుండు మండున్ గృతాంతుండు శిక్షించు నాస్రష్ట సృష్టించు
విష్ణుండు రక్షించు రుద్రుండు మాయించు నింద్రుండు నాకంబుఁ బాలించు శేషుండు
నేలన్ వహించున్ గదా శేషి! నీమోమునన్ బ్రాహ్మణుల్ మూపులన్ క్షత్రి
యుల్ సక్థులన్ వైశ్యులున్ బాదయుగ్మంబునన్ శూద్రులున్ డెందమం దిందుఁడున్
గన్నులన్ సూర్యుఁడున్ వక్త్రమం దగ్ని స్సుత్రాములున్ బ్రాణమందున్ జగత్ప్రా
ణమున్ నాభి నభ్రంబు శీర్షంబునన్ స్వర్గమున్ వీనులన్ దిక్కులున్ గాళ్ల నీభూమి
నీరీతినే యన్నిలోకంబులన్ బుట్టి రాజిల్లవే యీమహారూపుఁ గన్నట్టి నిన్నల్ల బ్రహ్మా
దు లెన్నంగ లేరన్న నాబోటిపిన్నల్ నుతింపంగ యత్నింతురొక్కో? పరంధామ!
వందారుమందార! గోవింద! రామానుజా! శ్రీధరా! మేశ్వరా! యీశ్వరాజేంద్ర
రాజేంద్రపూజావిరాజత్పదా! నీపదాంభోజముల్ గొల్చు డెందంబు నిన్మ్రొక్కు
శీర్షంబు నీగాథలాలించు కర్ణంబులున్ నీవరాకారముం జూచు నేత్రంబులున్ నీప్రసా
దంబులన్ గోరు వక్త్రంబు నన్నిన్ను బూజించు హస్తంబులున్ నీమహామందిరంబుల్
బ్రవేశించు పాదంబులన్ నెమ్మి నాకిచ్చి కారుణ్యచిత్తంబుతోడన్ బ్రపన్నుండనా
నన్ను మున్నల్ల ప్రహ్లాదవైరోచని ద్రౌపదీపార్థదేవర్షిగాంగేయరుక్మాంగదాహీంద్ర
నందాంబరీషాదులన్ గాంచినట్టుల్ విలోకించి నాకామమున్ గోపమున్ లోభమున్
మోహమున్ గర్వమున్ మచ్చరంబున్ విడన్ జేసి మన్నించి రక్షింపవే భక్తచింతా

మణీ! దీనరక్షామణీ! నిర్జరగ్రామణీ! లోకచూడామణీ! యోయికృష్ణా నమస్తే నమస్తే నమః. ౧౨౯

వ॥ అట్లాహరిం బూజించి నమస్కరించి నుతించి యనంతరంబున నమో నారాయణాయ యని ప్రాణాయామం బొనరించి ప్రణవపూర్వక కేశవాదినామంబులతో నాపాదమస్తకంబు నర్చించి తద్విధంబుననే తదీయసఖిసఖశంఖచక్రగదా పద్మాసి ధనుర్బాణ హల ముసలకౌస్తుభ వనమాలా శ్రీవత్సపీతాంబర నీలాంబరవంశీ వేత్రతాలధ్వజ గరుడధ్వజ రథదారుకసుమతి గరుడ కుముద కుముదాక్షనందసునంద చండప్రచండబలమహాబలాదులను, విష్వక్సేన వినాయక శివవిధి దుర్గాదిక్పాలవరుణ నవగ్రహమాతృకాదులను, దత్తన్మంత్రంబులతోఁ బూజించి నమోవాసుదేవాయ యను మంత్రంబుతో శతాహుతులను యగ్నియందు వేల్చి ప్రదక్షిణించి మహాభోగం బర్పించి నమస్కరించి ధ్యాయేత్సదాయనుదానితో ధ్యానించి క్రమ్మఱఁ బ్రణమిల్లి నీరాజనంబిడి ఘుటీఘుటావీణావేణుకాంస్యకరతలతాలమర్దలాదిజయ ధ్వానంబులొప్ప భక్తజనులతోఁ గూడి సత్కథాశ్రవణతత్పరుండై యనన్యప్రేమ లక్షణభక్తితో నా హర్యగ్రమందు నాట్యం బొనర్చి సాష్టాంగదండప్రణామంబులం గావించి తన్మందిరంబం దా సుందరనందనందనునకు దివ్యశయ్య వేయందగు. ఇట్లా శ్రీకృష్ణసేవనొనర్చు పుణ్యాత్ముఁడు బృందారకులునైత మర్చింపఁ దన్నాకపదంబుఁ బొంది క్రమంబుగా నత్యుత్కృష్టధామంబగు గోలోకంబున కేగి సుఖించు. యుక్తి భుక్తిభక్తిముక్తికరంబగు శ్రీకృష్ణసేవావిధానంబు క్రమంబుగాఁ జెప్పితి. మఱియు నేమివినవలతువో తెలుపుమన నుగ్రసేనుం డా వ్యాసమహర్షి కిట్లనియె. ౧౩౦

మ॥ హరిరూపంబున నొప్పు మీవలన నా ♦ యజ్ఞాతపూజావిధిన్
గరమాలించితి లోక మెన్నఁగఁ గ్రుధా ♦ గర్వవ్యథామోహమ
త్సరలోభాదిగుణప్రయుక్తమయి త ♦ ద్వైరాగ్య మావంతయున్
సరిగాఁ బొందదు తద్రమావిభున క ♦ ర్చల్ సేయ దెవ్వేళలోన్. ౧౩౧

తే॥ మోహ మెక్కారణమున నీ ♦ భువనమందు
బుట్టెనొకో? మఱి యెట్టుల ♦ గిట్టగలదొ
కరుణఁ జెప్పఁగవేడితి ♦ దురితదూర!
బాదరాయణి! గుణమణీ! ♦ వ్యాసమౌని! ౧౩౨

పరబ్రహ్మనిరూపణము.

చ॥ అనవుడు వ్యాసుఁ డిట్లనియె ♦ యాదవనాయక! యేవిధంబుగా
ఘనగగనాన నొప్పు నుడు ♦ కాంతునిబింబము క్రింది నీటిలోఁ
గనుపడి కంపమొందినటు ♦ కారణకారణుఁడైన యా పరా
త్మునిప్రతిబింబ మీ జగతి ♦ మోహదమై జనియించి యొప్పెడిన్. ౧౩౩

క॥ మాయాకాలమనంబుల, గాయజగుణములను మఱి గు॥ కర్మంబులచే
శ్రాయముగ జీవుఁడు బద్ధుం,డౌ యాదవనాథ! యిది ని॥ రనుమానముసూ.

ఆ॥ అట్లు బద్ధుఁడైన॥యాతఁడు కావస్నై,కతగుణములఁ గనుల॥గాంచి బాల
వారి సర్పములని॥భ్రమియించి మోహించి, సంచరించి యాద॥సంచరించు.

వ॥ ఇజ్జగంబు విశేషంబుగా రజస్తమోగుణమయంబును, గ్వాచిత్కంబుగా సత్వగుణమయంబును మోహమయంబును మనోవిలాసంబును, జంచలంబును, భ్రాంతికరంబును, నానావికారసంయుతంబునునై యలాతచక్రంబువలె నొప్పుచుండునని యెఱుంగుమన నుగ్రసేనుం డానందించి మునివరా! పండితులా శ్రీకృష్ణుని జపమార్గమం దెన్ని తెన్నుల నెన్ని ధ్యానింతురో తద్వ్రిమ్మాలక్షణం బెద్దియో తెలియఁజేయ వేఁడెదనని నమస్కరింప నా వ్యాసుండు ప్రసన్నవదనుండై యదువరున కిట్లనియె ౧౩౬

చ॥ జననమృతిక్షుధా ప్రభృతి॥ షట్కవిరోధసఖత్వ బాల్యయా
వనజరత్వకష్టసుఖ॥ భావసమున్నతి తృట్క్షుధాధిరో
గనివహాభీతు లెవ్వియు న॥ ఖండుఁ డనశ్వరుఁడైన యా పరా
త్మునకఁణు వేని లేవనుచు॥ బుద్ధి నెఱుంగుమ! యాదవేశ్వరా! ౧౩౭

సీ॥ కాక శరీరంబు॥గాక ప్రాణంబులు,గాక యింద్రియములు॥గాక మనము
గాక మనీషయు॥గాక చిత్తంబును,గాక యహంకృతి॥గాక గుణము
గాక తన్మాత్రలు॥గాక శూన్యంబును,గాక స్థూలమును సూ॥క్ష్మమునుగాక
గాక హ్రస్వంబును॥గాక దీర్ఘంబును, గాక వర్ణంబులు॥గాక జడము

తే॥ కాదుకాదనునదికాక॥కాదు కాదు,కాద నెడి దానియందునఁ॥గాంచఁబడుచు
శాశ్వతంబయి యెయ్యది॥చక్క వెలుఁగు,చుండునో యద్ది పరమాత్మ॥యుర్వరేశ!

సీ॥ నిర్విశేషుండును॥నిస్సాకారణుండు ని,ర్వాణప్రదుండు ని॥రామయుండు
నిర్వికారుండును॥నిర్వికల్పుండని,ర్వాచ్యుండు పరుఁడు ని॥రంజనుండు
త్రిగుణాశ్రయుండును॥త్రిజగత్స్వరూపుండు,నమలాత్ముఁడుఁ త్రిమూ॥ర్త్యాత్మకుండు
సంకల్పరహితుండు॥జగదేకదేవుండు, సచ్చిదానందుండు॥శాస్త్రయోని

తే॥ యాదిమధ్యాంతరహితుండు॥ నప్రమేయుఁ
డక్షరుండు నంతర్యామి॥ యతులితుండు
సర్వకారణాతీతుండు॥ సాధుహృన్ని
వాసుఁడునుగాదె బ్రహ్మంబు॥ పార్థివేంద్ర! ౧౩౮

తే॥ ఇట్టి పరమాత్మ తనలోన॥నెల్లజనము,చేష్ట లుడుగుచు శయనంబుఁ॥జెందునపుడు
గోచరింపక యొరుల క॥ కుంఠితముగ, మేలుకొనిచూచుచుండునో॥ మేరుధీర!

చ॥ స్ఫటికమునందు నెట్లితర ♦ వర్ణములేవియు సంక్రమింపవో
యెటు లనలానిలాంబరము ♦ లింధనధూళిఘటాళిఁ జిక్కవో
యటుల గుణత్రయంబునఁ బ ♦ రేశుఁడు సిక్కక సంతతంబు ను
త్కటముగ వెల్గు నిర్మలవి ♦ ధంబున సజ్జనవందనీయుఁడై. ౧౪౧

తే॥ వ్యంగ్యశాస్త్రపదస్ఫోట♦వాదలక్ష,ణాదులకు నట్టి పరమాత్మ♦యందనపుడు
లౌకికోక్తులఁ దెలియునే?♦లలితచరిత!, దేవకానుజ! ద్వారావ♦తీపురీశ! ౧౪౨

మానినీ వృత్తము.

కొందఱు వేళగఁ ♦ గొందఱు సేతగ, గొందఱు కర్తగఁ ♦ గొందఱు గో
విందుగఁ గొందఱు ♦ భీముగఁ గొందఱు, వేధగఁ గొందఱు ♦ వృత్రహుగాఁ
గొందఱు శూన్యగఁ ♦ గొందఱు బ్రహ్మగ,గొప్పకతంబని ♦ కుంభిని వి
ట్లందఱు నారసి ♦ యన్నివిధంబుల, నాపరమాత్మను ♦ నందురుగా. ౧౪౩

వ॥ వెండియు గుణంబులకుఁ జిక్కక మాయ నంటక యింద్రియాంతఃకరణ చతుష్టయంబులకు గోచరింపక వేదములకుసైత మెఱుంగఁబడక త్రైకాలికాబాధ్యంబై యాపరమాత్మ ప్రకాశించు. అందు విస్ఫులింగంబు లగ్నియందు లీనంబైనట్లు సర్వంబును లయంబు బొందుచుండు. జనుండు విద్వాంసులచే వాసుదేవుండని చెప్పంబడు హిరణ్యగర్భునిం బరమాత్మతత్వంబుగాఁ దెలిసికొని మోహంబు విడిచి యసంగుండై సంచరింపందగు. చంద్రుం డేకకుండయ్యు నుదకపాత్రబృందంబునం బహుత్వంబు జెందుచందంబునను వీతిహోత్రుం డొక్కండయ్యు గాష్ఠసముచ్చయంబునందు వివిధత్వంబు గాంచినకరణిని నాపరమాత్మ యొంటివాఁడయ్యు స్వకృతదేహాదిబాహ్యాభ్యంతరంబులం బ్రవేశించి యనేకత్వంబుగాంచు. సూర్యోదయంబునఁ దమంబు నశించి గృహపరికరంబులు గనుపడినట్లు జ్ఞానోదయంబునం దమంబు నశించి పరమపదంబు గోచరించుచుండు. ఏకపదార్థంబు భిన్నభిన్నవృత్తులుగల యింద్రియంబుల కనేకవిధంబులైనట్లు తేజస్స్వరూపుండగు నాకేవలుండును భిన్నశాస్త్రపారంగతులగు మహర్షులకు వివిధవిధంబులుగా వర్ణనార్హుండయ్యె. ఆపరంధాముండే యీ శ్రీకృష్ణుం డగుట నమస్కరించుచుంటినని చెప్పి వ్యాసుం డాయుగ్రసేను ననుమతిం గొని యాదవు లాలోకించుచుండ నంతర్హితుండయ్యె. ౧౪౪

శ్రీగర్గభాగవత పఠనాదిఫలము.

తే॥ జనక! యిట్టిప్డు నీకు విజ్ఞానఖండ,మేనుజెప్పితి శ్రీగర్గ ♦ కృతము సర్వ
దోషహరము బుణ్యంబు జంతుమ్వదార్థ,దమగు దివ్యకోశంబిది ♦ ధరణినాథ!

సీ॥ నయనపర్వ మొనర్చు ♦ నవఖండములతోడ, దనరారుచుండెడి ♦ ధరణికరణి
సర్గముల్ సేయఁగాఁ ♦ జను నవబ్రహ్మలు, బరగుచుండెడి పర♦బ్రహ్మమువలె

ప్రవిమలంబులయిన ◆ నవరత్నములతోడ, నతిశయించెడి నిగ్గ ◆ రాంగుళివలె
నవ్యంబులైన త◆న్నవరసంబులతోడఁ, బొల్పారు శ్రీకృష్ణ ◆ మూర్తిమాడ్కి-

తే॥ దివ్యనవఖండములతోడఁ ◆ దేజరిలెడి, గర్గభాగవతంబిది ◆ కలుషహారము
పుణ్యకరమును బురుషార్థ ◆ భూరిదంబు, విశ్వవిజ్ఞానదమునయి◆వెలుఁగుఁగాదె.

ఆ॥ ఇద్దివిన్నవార ◆ లిహలోకసౌఖ్యముల్, బొంది గోజగతిసిఁ ◆ జెందఁగలరు
భీతుఁ డిద్దివినిన ◆ భీతిని విడుచును, బామరుండువినినఁ ◆ బండితుఁడగు. ౧౮౨

ఉ॥ ఇంబుగ వంధ్యమైనసతి ◆ యేనియు స్నానముఁ జేసి దివ్యపీ
తాంబరముంధరించి పతి ◆ యాజ్ఞను గైకొని భక్తి నిట్టిగ్రం
థంబును విన్నచోఁ ద్వరను ◆ దజ్జలజేక్షణసామ్యపుత్రజా
లంబును గాంచు శోభనవి ◆ లాసము లొప్ప స్వధామమందునన్. ౧౮౪

తే॥ రోగి యిద్ది వినినచో నిరోగియగును, బేద యిద్ది యాలించిన ◆ విత్తవంతుఁ
డగును బద్ధుండు విన్నచో ◆ నట్టిబంధ, నంబునుండి ముక్తుండగు ◆ నవ్యచరిత!

సీ॥ క్షత్రియుండీకృతిఁ ◆ గార్తికమాసంబు, నందు నాలించిన ◆ నధికభక్తి
బార్థివులందఱు ◆ బలులిడి మ్రొక్కఁగా, సూతమాగధముఖుల్ ◆స్తుతులొనర్ప
వారనారీమణుల్ ◆ బాడుచు నాడంగ, సుందరపుత్రికుల్ ◆ సొరిదిమెలఁగ
వింధ్యాచలోద్భవ ◆ ద్విపములు జెన్నార, సింధుతురంగమ ◆ శ్రేణియొప్ప

తే॥ నిత్యకల్యాణములుగల్గ ◆ నిఖిలభూమి, మండలంబు వర్ణాశ్రమ ◆ మహితధర్మ
ములనునిలుపుచుఁబాలింపఁ◆గలఁడురాజ,చంద్ర!యీవిషయంబు ని◆స్సంశయంబు

తే॥ఎవఁడురౌప్యఖురంబులు◆హేమశృంగ,ములునుదామ్రపృష్ఠంబును◆భూషణములు
బరగవత్ససంయుక్తగో◆ద్వయమునుబ్రతి,ఖండమందిడునోవాఁడు◆గాంచుఁగోర్కి.

ఆ॥ కారణంబులేక ◆ గర్గభాగవతంబు, వినిన సత్పురుషుని ◆ ఘన హృదయక
మలమునందు సతము ◆ మాధవుఁ డొప్పుచు, ధన్యతముగఁజేయుఁ ◆ దథ్యమిద్ది.

క॥ ఈరహి బహులాశ్వునకా, నారదుఁ డుపదేశమును నొ◆నర్చి యనుమతిం
గోరి నభోమార్గంబును, జేరెఁగదా శౌనక! ముని ◆ శేఖర! మఱియున్. ౧౯౩

క॥ జనకమహారాజీకృతి, విని ధన్యుఁడనైతినంచు ◆ వేమఱు స్వాంతం
బునఁ దలఁచుచుఁ జెలఁగెను శ్రీ,వనజేక్షణభక్తిభరిత ◆ భావముతోడన్. ౧౯౪

తే॥ నీదుకోర్కినిఁ జెప్పితి ◆ నేను దీని, శౌనకా! యన్న నమ్ముని◆ష్మానురేంద్ర!
నాకు హరిభక్తిగల్గె ధ◆న్యత ఘటిల్లె, ననఁగ గర్గమహర్షి యు ◆ ననియె నిట్లు.

మ॥ ధరణీభారనివారకుండు మధుర ◆ ధ్వాన్తప్రతీత్యుజ్జ్వల
న్మురళీలోలుఁడు శూరవంశజలధి ◆ ప్రోద్యత్సుధాంశుండు స
చ్చరితుండున్ మునిశుద్ధమానససర ◆ శ్చక్రాంగభూతుండునౌ
హరి రక్షించుత మిమ్ము మమ్ము ననయం ◆ బానంద మేపారఁగన్. ౧౯౫

తే॥ ఇట్లు సర్గవిసర్గవి◆హిత హరికథ, శౌనకాదులకుఁ జెప్పి ◆ సర్వమునులు
భక్తి సొంగనంపఁగ ముని◆పటలతిలకుఁ, డైన గర్గుఁడు గర్గాహ్వ◆యాద్రి కరిగె.

శా॥ శ్రీమద్ద్వాదశయోజనాయతమహా ◆ సింధూజ్జ్వలద్ద్వారకా
ధామా! యోగిమునీంద్రసన్నుతపరం ◆ ధామా! శుభోత్సాహము
శ్రీమా! యాదవవార్ధిసోమ! యభయ ◆ శ్రీకృష్ణనామా! మహో
ద్దామా! దుష్టవిరామ! కామసమ! రా ◆ ధామానసాబ్జార్యమా! ౧౫౮

ఉపేంద్రవజ్రము.

నిరంజనా! నిర్గుణ! ◆ నిర్వికల్పా!, నిరీశ! నిర్వాణద! ◆ నిర్వికారా!
నిరీహ! నిష్కారణ! ◆ నిర్విశేషా!, పరాత్పరా! వైదిక ◆ భాగధేయా!

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్పయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
విజ్ఞానఖండము
సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

హరిః ఓం తత్సత్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శా॥ భారద్వాజపవిత్రగోత్రజుఁడ నా ◆ పస్తంబసూత్రుండ సీ
తారామప్రియశిష్యుఁడన్ జివుకులో ◆ త్కర్షాన్వయాబ్ధ్యబ్జుఁడన్
శ్రీరాధేశపదారవిందవిలస ◆ చ్చిత్తాళి నప్పయ్య నీ
ధీరప్రస్తుత గర్గభాగవతముం ◆ దెల్గించితిన్ బూర్తిగాన్.

తే॥ ఐదువేలపై నిర్వది◆దబ్దములును, గ్రాలఁ గలియుగమందున◆శాలివాహ
శకమునందు నష్టాదశ◆శతశరదల,పైని నలుబదియాఱేండ్లు◆వఱలు తఱిని.

క॥ రక్తాక్షివత్సరంబున, యుక్తవిజయదశమియందు ◆ నుర్వీజను లా
సక్తిని జూడఁగ నీకృతిఁ, బ్రాక్తన పాపంబుదొలఁగఁ ◆ బ్రకటించితిఁగా.

మంగళంమహత్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్లో॥ "స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం న్యాయ్యేనమార్గేణ మహీంమహీశాః
గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తా స్సుఖినోభవంతు"

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౨	౩౧	శ్రీకృషుండు	శ్రీకృష్ణుండు
౩	౧౫	తాకుముల్	తాత్కులగా
౩	౧౯	హితార్భకబాల	హితార్భక
౩	౨౫	బాద్య	భాద్యు
౭	౨౫	బృందిష్టోర్మి	బృందిష్ఠోర్మి
౮	౭	రామరా	రామగా
౧౭	౩	నాంకతిష్ఠ	నాంతికస్థ
౨౪	౧౪	మారడమ్మ	మాడరమ్మ
,,	౨౯	యశోల్లస	యశోలస
౨౯	౨౨	ధ్వంసబుగ	ధ్వంసంబుగ
౩౩	౬	గానవు	గావున
౪౨	౭	స్వగ్విణీ	స్రగ్విణీ
౪౬	౨౩	లిల	లీల
౫౫	౧౧	గమునక	గంబున
౫౬	౬	స్పర్శ	స్పృష్టి
౫౯	౧	,,	,,
౬౨	౬	హసుండౌట	హస్తుండౌట
,,	౨౫	తన్నిశాంత	త్వన్నిశాంత
౬౩	౧౩	రకార	యరేఫ
౬౬	౧౫	ప్రకృతియె	ప్రకృతియై
౮౮	౨౪	నాజ్ఞ నవనిఁ జేరఁ దలఁచి తొలుత సర్వ	♦నాజ్ఞ నవనిఁ జేరదలఁచి తొలుత♦
౯౫	౮	పల్లోల్లస	పర్ణోల్లస
౧౦౪	౧౨	మలనయాను	మలనయనుని
౧౦౬	౧౧	దక్షిణంబుగా	దక్షిణంబుగా
౧౦౮	౨౧	మహిళకు	మహిళకుఁ
౧౧౨	౨౬	కారుణకారణిక	కారణకారుణిక
౧౨౯	౧౫	కొలుకూ	కొలువుకూ

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౧౪౨	౨౨	సుట్ట	సుట్టు
౧౪౩	౧౮	శ్రీధరుఁబాఁర్డ బ్రహారించి	శౌరి వడుఁనట్టులఁగొట్టి
౧౪౮	౨	యలరితివిగ	పొందితివిగ
౧౬౨	౧౭	కిర్తి	కీర్తి
౧౬౩	౨౩	బ్జాపురపతియ	బ్జపురనాథుఁడ
౧౮౫	౨౭	యటు	యటుల
౧౮౯	౩	ధది	దధి
౧౯౭	౧౦	క్షూద్ర	క్షౌద్ర
౧౯౯	౨౫	క్షావా	క్షౌహి
౨౩౭	౧౦	బ్రహ్మాయ	బ్రహ్మామ
,,	౩౦	,,	,,
౨౭౦	౧౩	కెగిన	కేగిన
౨౯౨	౩	సక్రమంబుగ	క్రమముగా దివ్య
౩౦౫	౩౦	మధురగఁవ్యాదుల్	దధిపయఁస్సర్పుల్
౩౦౯	౨౬	ద్దండ	దుద్దండ
౩౧౫	౭	జెయంగ	జేయంగ
౩౧౭	౪	వాక్రువ్వొ	వాక్రుచ్చె
౩౧౯	౨౩	బియ్య	బీయ
౩౨౦	౨౩	బాదరిస్థలం	బాదరాశ్రమం
,,	౩౦	బాదర్యాశ్రమమున	బాదరకాననమున
౩౨౧	౨౭	నందనుండు	నందనుఁడు
౩౨౩	౧౮	గూడుయర్యున్	గూడుటయర్యున్
౩౨౪	౩౨	నిర్ధి	ర్ధిని
౩౨౭	౨౨	దర్భార్యామణిన్ మైథిలా !	దర్భమాలలామంబునన్
౩౨౯	౧౬	ధాఁత్ర్యి	గోఁత్రి
౩౩౦	౧౮	క్షేమకరంబులౌట	క్షేమదమౌట నిష్ఠ
౩౪౮	౧	క్రమముగ	నెట్టన
౩౫౪	౨౮	తచ్చీరల	యా చీరల
,,	,,	చీరలన్	చీరముల్
౩౬౧	౯	ఇట్టుల	అట్టుల

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩౯౫	౨౨	లయ్యెను ఘోరరణంబు	మాత్ర మహారణమయ్యె
,,	౨౬	నీదునో	నామనో
౪౦౫	౩౧	జెది	శేది
౪౧౦	౨౩	దంతవక్త్రుఁడు గఁదఁ	నాతఁ డాత్మగదఁనా
౪౧౧	౧౪	భయమిను	భయమిన్మ.
,,	౧౮	డేసగింపు	డేవగింపు
౪౨౦	౨	కరుణతోడ	సదయుఁడగుచు
౪౨౧	౧౨	కాశ్వపి	కాశ్యపి
౪౩౧	౧౩	ముంగల	చెంతను
౪౩౨	౧౯	వఁమమరవలె	ఁవమమరవలె
౪౭౨	౨౨	భిన్నాంఘ్రిమై	ఛిన్నాంఘ్రిమై
౪౭౩	౯	ధనుఁవుంగొని టం	విలుఁబూనుచుఁ డం
౪౮౫	౨౬	ఁదద్బాణ	నాబాణ
౫౧౬	౧౯	బరుఁ బ్రహ్మా బలుఁ	బలుఁ బ్రహ్మాంబునుఁ
౫౨౯	౨౦	శైకొనుమ! దయఁ	సద్దయఁగొనుమా!
౫౩౪	౧౬	యన నామునియుఁ	పర! యన మునియుఁ
౫౩౯	౧	కరణఁదనరి	సరణఁదనరి

☞ ఇంకను స న ప వ ధ థ ల ళ రేఫ శకటరేఫార్ధానుస్వారాది వ్యత్యయంబులను మన్నించి వలసినట్లు సవరించుకొని పఠింప దోషజ్ఞులను బ్రార్థించుచున్నవాఁడను. చి. అ. శా.

గుంటూరు: కన్యకా ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపఁబడియె.
20-4-1926.

